

1239

Japan 1835

Pl. E. 21.

Ex. Libris. I. I. Grego
I. I. Gregorii Caylioroli.
Gregorii I. I. Gregorii

~~Caylioroli~~ Ex. Libris Gregorii
Caylioroli. ufff.

D. Ex. Libris D.
I. Gregorii Caylioroli.

Gregorii Gregorii Caylioroli.
Caylioroli Gregorii Caylioroli.
Gregorii Caylioroli.
Grego Grego
Caylioroli

register 1891

9554

CENSURA

Albo

ROZSAĐKV NA CON=
fessią ludźi tych: ktorzy po=
spolitym nazwiskiem rzeczēni bywają Arriany: á
w rzeczy samey są Sociniſtami: naśládując we
wszytkim przewrotney opiniēy FAUSTA
SOCINA Włochá.

K ŚIEGI PIERWSZE.

Ktore są

O Znáomości Bożej.

A przytym.

Skazanie prawdziwey Sentencieny
EWANGELICKIEY: przeciwney temu: Pisma
świetymi dobrze utwierdzoney.

Drukowano w Ośmiánie Je° M. Páná C. M.
Máršalká W. X. Litewskiego.

Roku 1 6 1 5.

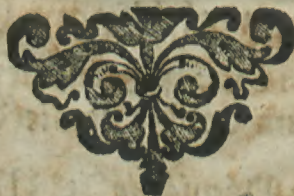

Deut. 6. v. 4.

Sluchay Izráelu: Jehowá Pan Bog náš:
Jehowá ieden iest.

1. Iohan. 5. v. 7.

Abowiem Trzey są ktorzy świadcza ná nie-
bie: Oćiec / Slowo / y Duch święty: a ci
Trzey iedno są.

XVII - 1239 - III

Iáśnie Wielmożnemu Pánu: á Pánu:

IE° M. P. KRZYSZTO-
PHOWI MONWIDOWI NA DRO-
HOSTAIACH: MARSZALKOWI W° X^a
LITEWSKIEGO NAYWYZSZEMU: STAROSCIE
WOŁKOWISKIEMU, MSCIBOWSKIEMU, I SZE-
RESZOWSKIEMU, &c. &c.

Y

Oświeconemu Xiożęciu y Pánu:

IE° M. P. IANVSZOWI
RADZIWIŁOWI: XIAZECIU
Z BIRZ: A NA DVBINKACH, SLVC-
KV: Y KOPYLV: PODCZASZEMU NAYWYZ-
SZEMU W° X^a LITEWSKIEGO: STAROSCIE
BORYSOWSKIEMU, &c. &c.

Y

Oświeconemu Xiożęciu y Pánu:

IE° M. P. KRZYSZTO-
PHOWI RADZIWIŁOWI: XIA-
ZECIV Z DVBINEK A NA BIRZACH:
ZIZMORSKIEMU, BYSTRZYCKIEMU, SETWETSKIE-
MU STAROSCIE, &c. &c.

Pánomi y Pátronom mnie wielce Miłościwym.

Łaska y pokoy niech sie rozmnoży przez po-
znanie Boga i y Iesusa Pána nášego.

Mfedzy wszytkimi powinnościami IASNIE
WIELMOŻNI Miłościwi Pánowie:
ktore włożył Pan Bog ná człowieka: Je-
dna iest naprzednieysza, to iest: ZNAIOMOŚĆ
MAIESTATU IEGO PRAWDZIWA. Do tey bo-
wiem inšie wszytkie powinności, iako do zro-
dła y fundamentu swego: słusnie referowa-
ne być mogą. Do tey nie tylko Cyl stworze-
nia człowieczego, nád inšie zacnieyszego: ale
y wszytek Zakon od Boga podány: iest ná-
sądzony.

W tey Znáomości Bożej: każdy o to sie
powinien starać nayosobliwiey: aby mógł
práwie poznać Oycá niebieskiego, Syná iego
własnego, y Duchá swietego.

Oycá włásnieyszym sposobem nikt poznać
nie może: tylko wierząc to y wyznawaiac
o nim: że on przed wszytkimi wieki: w Je-
stności swoiey, z siebie: niewypowiedziá-
nym sposobem: Syná sobie włásnego Chrystu-
sá Jezuśá: wrodził: ktorego w wypelnieniu
czásu ná śmierć zá nas wydał.

Syná nie możemy słusniey poznać: tylko
wierząc to y wyznawaiac o nim: że on be-
dac Je-

dać jedynourodzonym Synem Oycą swego,
y pierwey urodzonym niżeli było ktore stwo-
rzenie, na niebie y na ziemi stworzone, wi-
dzące y niewidzące: będąc Nawet wła-
snym y prawdziwym Synem iego: potym na-
rodziwszy się dla nas człowiekiem: Vczy-
nion jest z a nas grzechem: gdy wśytkich
nas nieprawości: były włożone nań: aby-
śmy się my zstali sprawiedliwością Bożą w
nim. Dla grzechow naszych będąc skarą,
starty, y zraniony: karność pokoju naszego
odprawił: y siniałymi swoimi razami:
zdrowie dušom naszym ziednał.

Duchą swietego przystoyniey nie możemy
poznać: tylko wierząc to o nim: że on od
Oycą, y od Syną, wewnętrznym á tajemnym
sposobem: pochodząc: y tak Osobe swą wła-
sną, od Osoby Oycowskiej, y Syną Bożego:
rozeznána mając: jest naszym poświećcie-
lem, vsprawiedliwicielem, y oczyszcicielem
od grzechu. O czym się dostateczniey w tych
Pierwszych Xiegách przez całe Pieć Arty-
kulow: znać dawa: y w Xiegách Piątych:
pod Artykulem Wtorym.

Tego Oycą, y Syną, y Duchą swietego:
iż jest Istność Boska iedną: iako się w tych
Xiegách pokazuje: Przetoż, też znaiomość

Ioan 1 v. 14.
Colos. 1. v. 15

Rom 8. v. 32
1. Ioan 5. v. 20
Esaie 9. v. 6.
Luc 2 v. 11.
2 Cor. 5. v. 21
Esaie 53. v. 6
8. 10. 5.

Ioan. 15. v.
16.

1. Cor. 6. v.
11.

ich, dobrze iednym słowkiem: może być nazwana: Śnáiomościá Boża.

T ákim śposobem znác Bogá: człowieku nie może nic być pożyteczniejszego. Z á tym bowiem nástepnie doskonála śpráwiedliwość, Nástepnie Máciá nieśmiertelności: y owšem nástepnie sam wieczny Zywoť. Sá-lomon mowi w Xiegách Mądrosći swey: Śnác ciebie (Boże) iest śpráwiedliwość doskonála/á znác śpráwiedliwość y moc twoie: iest máciá nieśmiertelności.

Cap. 39. v. 3.

Chřístus Pan z á sie dokláda wyrażniey: gdy sie Oycu swemu modli: Tenci iest zywoť wieczny/ á by poználi ciebie samego prawdziwego Boga/ y ktoregoś posłał Jezusa Chřístusa.

Ian. 17. v. 3.

W tey y takowey znáiomości, ácz wšyscy ktorzy sa z ludu Bożego: ćwiczyć y zápráwować sie powinni: W sákże Náuczyciele prawdziwi, Krolowie, Xiążetá: y inšy wšyscy przełożeni: nayprzedniey w tym obśitować powinni.

Náuczyciele: częścią dla siebie: á by mogli dostać Zywoťá wiecznego: częścią dla drugih: á by ie mogli w tey doskonálej śpráwiedliwości: śposobnie wyuczać: y po-żyskywác Zywoťowi wiecznemu.

Krolo=

Krolowie, Xiazetá, y inſa wſytká
Zwierzchnoſć od Bogá ludowi iego dána:
powinni w tym obſitować: częſćia dla ſie-
bie: że im teſz ſámy potrzebá wiecznego
zbáwienia: częſćia dla drugich, nád który-
mi Bog: chciał mieć Páni y przełożony-
mi. Chciał bowiem, chce koniecznie, y poſtá-
nowił: áby wſelka zwierzchnoſć, nád lu-
demiego przełożona: była ſtrożem przyka-
zania iego: nie tylko tego: ktore ieſt ná xto-
rey tablicy, á ſciąga ſie do ludzi: ále tym
wiecey tego: ktore ieſt ná pierwſzey: á ſcią-
ga ſie do Máieſlatu iego ſáмого.

Stądżec o náuczycielu ludu Bożego, w
Máláchiaſá Proroká powiedziano: Wſtá
Káplaná beda ſtrzedz vmieietnoſci/Zákonu
beda ſie dowiádomać z wſt iego: ábowiem
ieſt Aniołem Paná Záſteponu.

Cap. 2. v. 7.

Stądżec Krolowi, álbo Przełożonemu, od
Bogá przez Moyzeſá roſkazáno: áby wſia-
dſy ná ſtolicy kroleſtwá ſwego: przepiſał ſo-
bie wypis Zákonu ná Xiegi, od obliczá Ká-
plánów y Lewitów, áby go w ſiebie chował,
ná nim czytał po wſytkie dni żywotá ſwego:
áby ſie uczył báć Páná Bogá, y ſtrzedz wſy-
tkich ſłow Zákonu y wſtaw: áby ie czynił.

Deut. 17. v. 18

Stądżec Dawid, Zákonu Bożego: ták

bárzo

Psal. 119. v.
97.

bárzo sie był rozmilował: że też y te słowa o
sobie, w potomny czas ná piśmie zostawił:
O iáko rozmilowałem sie Zakonu twego /
(lebowo) ná każdy dzień iest rozmowa moja /
nád nieprzyjacioly moje miedrzym wczyniles
mie przykazánmi twymi / bo wieczne sa v
mnie. Nád wszytkie náuczyciele moje wyro-
zumiałem: bo świadectwá twoie rozmowa
v mnie. Nád stárce rozumiem: bo rozkazán
twoich przestrzegalem.

Táz powinność y do tego času: ná wszy-
tkich Przełożonych zostawa: y pozostawác
będzie tak długo: iák długo wiek ten torem
swoym popłynie. Co wważaiąc tenże Dawid
świety: Przetoż po sobie, w potomny czas:
y inšey zwierzchności: nápominanie zostá-
wił: w którym serió wiedzie ich y nápomi-
na: do takiey umiejetności, y promowowa-
nia chwały Syná Bożego: gdy tak mowi:
A teraz Krolowie zrozumieycie/ á wczcie sie
ktorzy sadzicie ziemie. Pocáluycieś Syná/
służcie Pánu w boiaźni y drzeniu. Przyimi-
cieś ćwiczenie/ áby sie kiedy nie rozgniewal
Pan/ á zginelibyście z drogi sprawiedliwej:
Gdy sie zapali w rychle gniew iego.

Psal. 2. v. 10.
11. 12. 13.

A przetoż uznawaiąc ia do siebie powin-
ność swoje: Fasnje Wielmożni Miłośćmi
Páno,

Pánowie: która powinienem y sobie sámemu,
względem własnego mego Zbáwienia: y kto-
ra powinienem tym wiecey chwale Bożey. y
tym: do których mie Bog postánowił Póslé,
y sluga swoim. Vznawáiac, żem powinien
nie tylko prawdziwey Znáomości iego, lud
iego wczuć: ále też y Adversarios, którzy sie
zey sprzeciwiaia: convincere: według tey
miáre: zki dárow: iáka mi iešt od samego
Máiestatu iego dána: A gdy w Roku 1605.
wyšlá Xiažka: wydána: nie rzeke od zgro-
mádzienia Arriáńskiego: ále Socińskiego:
ktorey oni tytuł Kátechizmu dáli: á w Pra-
fáciey Confešsia swoia miánowáli: ná która
od tak dawnego czásu zdobywáli sie: iák
damno tu vnas, ich zarody wynikác poczeły.
W ktorey ^{et ubi intentatum} zostáwili:
czyby nie mieli chćieć, z sercá wybráných
Božych: prawdziwey Znáomości, Oycá,
Syná, y Duchá swietego: wygládzić: y
Zbáwienia wiecznego z gruntu podwroćit:
Przetož wziętem te Provincia ná sie: á
hym był takie ich przedsiwzięcie, stušna
Censura z stoná Božego wzięta: zgánił: y
błedem okazał. Obrone czyniac wielom
mieysc Písmá swietego poważnych: od nich
zopakowanych: y takich ktore oni do swoiey

(?)

opiniey

opiniey, z škoda sra wieczna: náciagneli
y poprowáli. Sentencią przytym wyzná-
nia nášego, Pišmy ſwietymi utwierdzona:
w káždym Artykule wyſtáwíſzy: o kto-
rym z námi: álbo ráczey z prawdą niebie-
ſką: controverſia záczynaia, y toczyć uſi-
luia. W ktorey wſytkiey pracy: Bogá mo-
iego proſzac o pomoc: uſilowałem ſie im zá-
chowác tak wiernym: ábym był y iedney
kreſki z ſłow ich: chcac y wiedzac: nie od-
mienil: y tak zyczliwym: žebym z nimi nie
verbis, ále iuſtis rationibus certował. Ká-
ždemu z áſie z wiernych Páńſkich tak ſpo-
sobnym: žebym był nic próžnego nie piſal:
tylko to: z czego by ſie człowiek Boży: mógł
czego pożytecznie náuczyć: y ná czym Ad-
werſarz zoſobná, iáko mniám: będzie ſie
muſiał záſtánowić. Co tym lepiey wybaczor-
no może być: z ſáme go uwaźnego czytania
tych Xiąg.

Zyczylíbym był tego, áby te oboie Xięgi:
O Znáiomości Bożej / y Iſtnoſci Pána
Chriſtuſowey: iáko y inſze wſytkie, ktore
ſie do tey controverſiey ſciągaia: dawniey
ná iáwia były wydáne: áby ſie było wybrá-
nym Páńſkim: pożytku z báwiennego nic
nie omieſkáło: á Adwerſarze také: áby
ſie byli

się byli po proźnicy z swry roboty długo nie
cieśyli: Wszakże propter iniquitatem tem-
poris: rychley się to zstać nie mogło. Cze-
ścią też dlatego: że o tak wielkich rzeczach
y poważnych: ktore są gruntem z bawienia
naszego: potrzeba aby było poważnie: y z
wielkim rozmysłem pisano. Nawet y dla
tego: Z tego Goliata wyniosłego: który się
Oycu niebieskiemu, Synowi jego, y Ducho-
wi świętemu sprzeciwia: tak zwyciężać
potrzeba: iakoby nąpotym rychło wskurąć
nie mógł: a dać Boże żeby nigdy.

Zgotowawszy tedy Pierwszych Dwóch
Xiąg, w te wszystkie, ktora się z tymi po-
mienionymi ludźmi toczy: Controversiey:
leżne ktore są: O Znamości Bożej: a
Drugie, ktore są: O Istności Pána Chri-
stusowego: A patrząc na wysokość y powa-
żność rzeczy, ktora ta sprawa w sobie za-
myka: pilno z sobą uważałem, komubym
spółobnie, ten początek prace mojej: poświę-
cić miał: y Boga moiego o to prośać: on sam
w sercu moim Własnych Mści Iasnie Wielmo-
żni y Miłościn i Pánowie: mnie ukazał:
takich: ktorzy z zacnych, wielkich, y staro-
dawnych Przodków, wychidac: y sami też
wysokiego stanu y zacnymi Pány bedac: nay-

spůsobnie y takowe rzeczy, które sie opierają o
on Máiestat naywyższy Bogá Żywego: pod
swoie Pátrocinium mogą brąć: y onych sku-
tecznymi promotormi być. Wiec wiedząc y
to że Wásze Páńskie Wielmożności: w tá-
kiey prawdźiwey znáimosti Máiestatu
Bożego: iáka te Xiegi pomienione w sobie
zamykają: ták bárzo obfituącymi raczyście
być: że nikt naprzód przed Wáśymi Páń-
skimi Wielmożnościami Pány moi Miło-
ściwymi: w tey mierze: mieć nie może. Bo
Wásze Páńskie Wielmożności: y sami sie w
tym kochać raczyście: dla żbáwienia swego:
y służy Boże w syrokich majątnościách swo-
ich chować: ktorzyby iá z ástaraniem po-
bożnym Wáśych Páńskich Wielmożności:
przeprowadzali: y iáko może być naywie-
cey rozsyrgyzali. Náwet że Wásze Páńskie
Wielmożności Pánowie moi Miłościwi: ni-
czego bárżiey raczyście sobie życzyć: tylko
niesmiertelney sławy: á wielkiey przysługi
przed Pánem Bogiem: czego nie tylko
wsytkie cne y pobożne postepki: Wáśych
Páńskich Wielmożności: ále też wsytkie
przeważne wczynki práwie wysoko wśpá-
niałego ánimuśsu godne, które wśpráwách
Rzeczypospolitey ponosić raczyście: y gorli-

we stárání o dobro chwały Božey: každému bázňnému y rozsadnému: iáwnym są o-
kazáním y dokumentem.

Tymiz przyczynámí láśnie Wielmožni á
mnie wielce Miłostími Pánowie: bylem y
ia vpevniony: že Wáše Páňskie Wielmo-
žnosti: obačywsy považnosť rzeczy: go-
dna chwały Božey: y Osob Wášych Páň-
skich Wielmožnosti zacnych: mně služebni-
kovi svému, y Bogomodlcy wiernému nie
měli být ná odpor: áby y vod vysokim ř-
miením, y stáráním: Wášych Páňských
Wielmožnosti Pánov moich Miłostímych
tá práca moia nášviát byla podána: ku o-
strožnosti y náuce vybráných Božých: álbo
tež ku upámietáníu Adwerzarzom: ktore
go im z ferdá řyze.

Oddávám tedy, posviácám, y przypisu-
je: té práca moie Wášym Páňským Wiel-
možnostiom Pánom y l átronom mně wiel-
ce Miłostímy: prošac pilnie y uniženie
áby Wáše Páňskie Wielmožnosti: mni-
Miłostímy Pány y Pátronámí být ra-
czyli: á tey pracy moiey do końca skuteczný
mi Promotormi y Pomocníkámí: žeby mo-
glá wyniść, y obročit sie ná wielki pożytek
chwały Boga niebieskiego: y zbáwienia lu-

✠ ✠ ✠

dzkiego. Za co pewna nagrodá Wászych
Pánjskich Wielmožności Panow moich Mi-
łościwych: czeka od Bogá: stokratna w tym
wieku: á w przyšłym żywotá wiecznego.
O co yia w prośbách mych vnižonych: má-
iestatu iego s. nigdy nie przestáne prosić. Iá-
kož y teraz go pilnie proše: áby on Wáše
Pánskie Wielmožności Pány moie Miłości-
we: Duchem swym s. špráwuiac, długo
zdrowych, w boynym błogosławieństwie
iego kwitnacnych: y od wszelákich nářdow
nieprzyiaciół tak dušnych, iáko y cielesnych:
wolnych: ku chwale swey šwietey; ku rá-
tunkowi y ozdobie Kościoła, wego szietego:
y Oyczyzny pochyłoney: y wšytkich wybrá-
nych swoich: mnożyć y fortunnie chować
raczył. Amen. W Osmiánie A. D. 1615.
Dniá 13. Márcá.

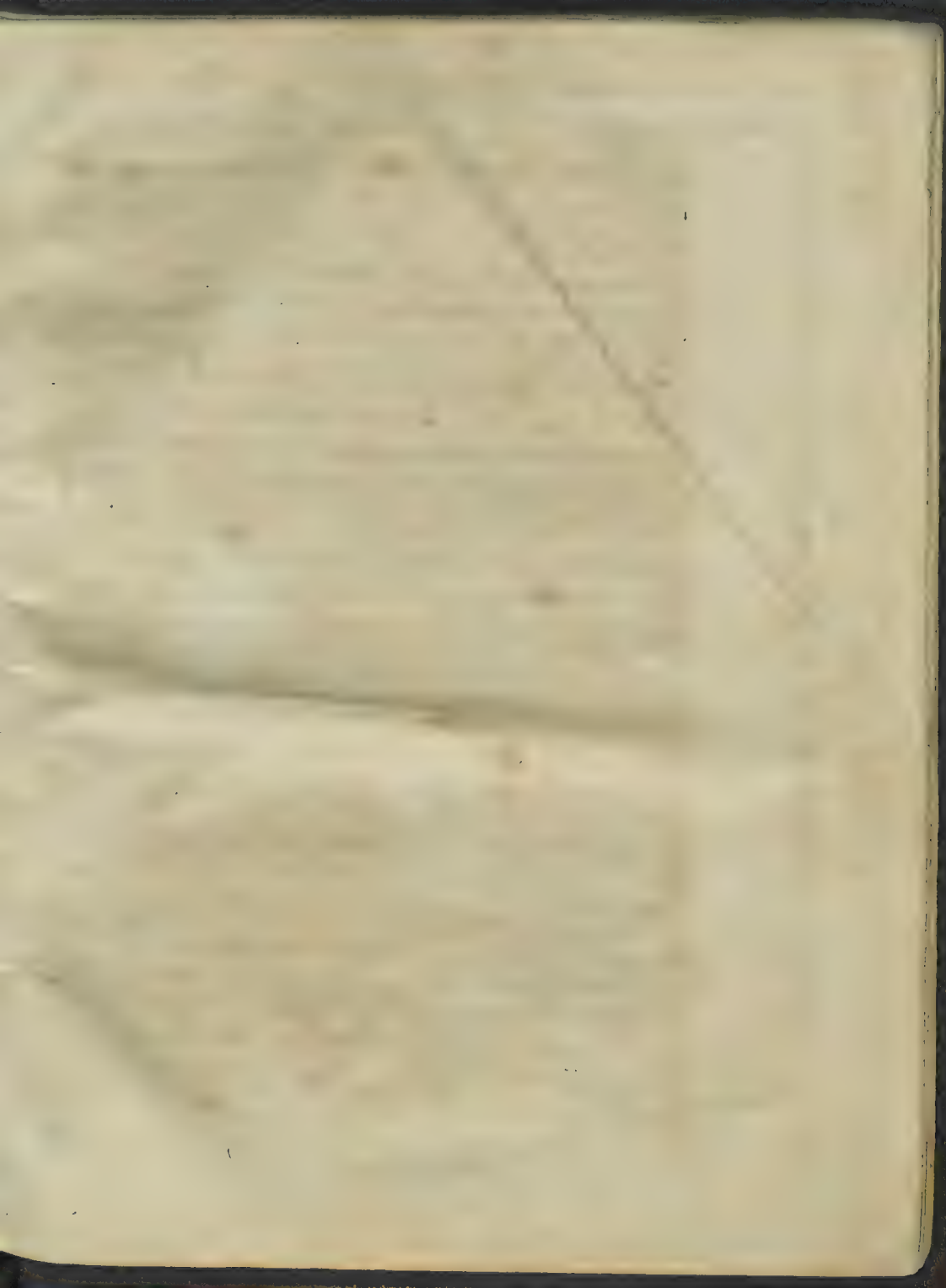
W. P. W. Pánow y Pátronow

mnie wielce Miłościwych.

ná wšzem vnižony služebnik y
Bogomodlcá wierny.

WOJCIECH SALINARIUS

Pásterz w słowie Božym.

Do Czytelnika Pobożnego.

Podawamy do ruku/Czytelniku łaskawy y pobożny:
Rozsadek ná Confessia ludzi tych: ktorzy pospolitym
názwiskiem rzeczeni bywają Arriany: á w rzeczy samey
są własnymi wczniami Fausta Socina Włocha: tu do
nászych Králow zbiegłego. Ktory dźwiga/nigdy nieśly-
chána/y z Pisma świętymy niezgodną: opinia wprzódby
w mózgu swym niepokojnym: á ná podwrocenie wśpy-
tkich Artykulow wiary prawdy żywej/ Działek Bożych:
przypráwna: ona y swe własne zbawienie podwrocił:
y wiele serc cnotliwych/ á niewinnych: co żałować się:
w Oczyszczenie násey: Ktere mało ostrożne znalazł: pozwo-
dził: y Prepignátormi swey niebezpieczney opiniey poczynił.

Tey Confessiey: iáko sami Adwersarze zeznawają:
w przedmowie swego Kátechizmu: záwżę domawiali-
smy sie v nich: Cześcia dla tego: żeśmy nie mogli wie-
dzieć/ co/ y iáko o ktorym Artykule wiary świętey ludu
Bożego: trzymáli y rozumieli. Cześcia dla tego: że ie-
śli kiedy przytlo z ktorym z nich o czym w sprawie zbá-
wienia mówić: ieden drugiego zwykli sie wiesć byli przeci-
gdy z iednym rozmawiając / drugiego sentencia / choć
Drukciem obwołána: ná plac była przywodzióna. Przy-
czyna tego podobno tá ma być wpatrzóná: że sie ieszcze
sami między soba nie zgodzili byli/ áni ná zupełność wiary
swey zdobyć mogli: A teraz áby y teraz między wśpytkie-
mi miała być jednaka: o każdym Artykule: choć zá wy-
daniem tey ich Confessiey: o tym bázgo wátpimy. Wśát-
że: iże ia pod Imieniem spólnym siebie wśpytkich: do
reku nászych podáli: ináczey o wśpytkich/ tylko iáko o ka-
żdym z nich zosobná: rozumieć nie możemy. A gdy też wśpy-
scy jednako / zá pomocą Boga/ w bliźsie będą przekoná-
ni: iáko to wybaczyć Czytelniku łaskawy/ wśpytkę te

Contro-

Do Cztelniká.

Controwersia / Ptorą sie z nimi rozprawy : pilnie rozbié-
 iac : tedy też iednąto wszyscy pierwsze swoje wniesienie
 zganie : á popráwy w lepsze sobie życie : będą powin-
 ni. Co aby im Pan Bog dał : Máięstatu iego świaste-
 go pokornie prosimy.

Prawdác : że nas záwśze do zgody z sobą / y iedną-
 Piego sposobu nabożeństwa : wzywáli : iáko to iednego
 z nich : pod imieniem wszytkich Parzenis písana : potáo
 zuie : Wśákże iż tá zgoda do Ptoresz nas wzywáia : nie
 sádzi sie na iedyney zgodzie słowá Bożego / y owśhem oney
 iest przeciwna : przypięc oney nieśmieliśmy / áni sie nam
 pod duśnym zátráceniem godziło. Bo iż sie Adwersa-
 rze niewiernymi pokázuią : Błędu / miásto prawdy : Cie-
 mności / miásto światłości : Báltwánow / miásto Ko-
 ściótá Chrystusowego : náśládującymi : Przetoż sie nam
 godziło w tym przestrogí Duchá Bożego słucháć : Nie
 bądźcie złączeni nierządny mierzem, z niewiernymi : ábowiem
 co já towárystwo spráwiedliwości : z niespráwiedliwościami : á
 co já społęczeńść świadomości : z ciemnościami : A co já zgodá
 iest Chrystusowi z Belialem : ábo co já cjęść wiernemu : z nie-
 wiernym : A co já zezwolenie iest Kościółowi Bożemu : z bált-
 wány : Abo wiem wy iesteście Kościółem Boga żywego : iáko
 mowił Bog : Bede mieśkal w nich, y chodźć bede, y bede Bo-
 giem ich, á oni mnie będą ludem. A przeto wynidźcie z pośrod-
 ku ich, y odłáćcie sie, mowi Pan, á nieczystego nie rýkayćcie sie :
 tedy przyime was. I bede wam já Oycá, á wy będziecie mi já
 Syny, y Corki : mowi Pan wśzechmogacy.

Niechayże tedy pierwey Adwersarze : przestána być
 niewiernymi : Niechay porzucą swoje obśedne ciemno-
 ści : Arotko mówiac : Niechay przestána być Báltwo-
 chwalcami : á zstána sie Kościółem Boga żywego : á
 Bog ich przyimie : y my ich v ltró przyimiemy : y w iedo-
 nym Járzmie prawdziwego nabożeństwa : ciągnąc społę-
 nie / y já pomocą Bożą postępować : gotowi iesteśmy.

Przedmowa

Ten Rozsadek ná te ich Confessia : Osobliwie z Dworygá Ksiąg od nas iest zebrány. Naprzód z Księgą techizmu/ ktory Roku 1605. w Kąkowie/ pod Imieniem siebie wyszłich/ y owšem pod Tytułem swoiey Confessiey : ná iáwio wydali : Potóm z Księgą Archimistrzá ich Socina : rzeczonych de Ielu Christo Seruatore : ktore Roku 1594. między ludźi wypuścili. Ktory rozsadek : mianowicie ná Szesćciro Ksiąg od nas iest rozrządzony. W Pierwszych: odprawuie sie Controuersia o Znáimosci Bozey. W Drugich: O Istności Pána Christusowey. W Trzecich: O stanie cizlowieczym : przed Upadkiem : iáko y po Upadku iego. W Czwartych : O sposobie zbawienia nášego : przez Christusa nábytego : Gdzie též przydána iest ná Pońcu ogulna / á osobna Rospráwa o Urzędzieh iego : Prorockim/ Arolextskim / y Káptláńskim / álbo Oślárowniczym. W Piątych : o Obietnicách żywotá wiecznego. W Szóstych : O Sákrámenćiech od Pána Christusa postanowionych : á od Adwersarzow znieważonych.

Porządek záśie w káždych Księgách z osobná : ten zachowálismyt : Ze sie w nich o káždéy rzeczy pojedynkiem kládzie napierwey Artykul : álbo Proposicia : o kterym ma być Controuersia. Potóm : Sententia Adwersarska : ich własnemi słowy : słowo w słowo. Potrzebie : General ter Sententia nášá Ewángelička : ktora sie záraz ná szesći słowie resolwui : á káždéy Cześci iest przydáne Obiáśnienie / y utwierdzenie : z řródel Pisma świętego wšiete Zátym dopiero nástepuie Szgánienie sentenciey Adwersarskiey : y przyczyn okázanie : dla ktorých mu si roztáwáć nágánioná. Náwet : Czyni sie Obróná miewšcom Pisaná świętego : ktorými : Albo sie nášá Sententia utwierdza á Adwersarze ie oppugnowáć wéluig : Albo ktore Adwersarze : do podpárćia obledoney Sentenciey swoy : náciągáig : á my ie do włásnego y prawdzi-

Do Czytelniká.

prawdziwego rozumienia przywodziśmy. W taśb. y
jedną Księdze: na przodku: summa Artykułow polo-
żyłszy/ które w sobie sąmyka: a na zátyku: poznaczenie
miejsc: Pisma świętego: o których sie w książkach Ksie-
gach expofekso toczy Controuersia: a záym omylki
Typographicke których sie trudno / by naostro:nięły /
we wszystkich może ostrzedz: Aby snadniey pobożny Czy-
telnik: wiedzieć mogli: gdzie czego ma szukać: spodzie-
wać sie: albo y omylnego czytania/ a tak y rozumienia: z-
strzedz sie.

Sociniſtami Abwersarze zewiemy: bo ich przeto Ar-
riany zwąć niechcemy: Ję daleko w bledzie swym: prze-
chodzi blad onego Arriussa: od wielu zacnych/ Ojco-
wych/ y prawowiernych: w iego niezdrawym o Chrystu-
sie Panie rozumieniu: potapionego. Bo Arriuss/ Chri-
stusa Pána tylko samym stworzeniem wyznawając prze-
cie mu czas bytności prawdziwey przed wszystkimi rzeczami
stworzonymi: zamierzał: y takim wyznawał: prze-
ktorego Niebo to które nad nami: Ziemiá/ y Morze: y
wszystkim tym co sie w nich nájdnie: byly od Boga stwo-
rzone. Na Dnia tego/ na spráwe zbawienia náſego.
wykonanego przezeń: iáko y na inſze Artykuly: nigd-
tárgnąć ſie ani pomyſlał. Ci záſie náſzy Abwersarze
náſladowcy meſſiaſnego Socina: daleko od tego wſta-
pili: y ieſzcze znaczniey w gorſze záprawili ſie. O nie-
bowiem Chriſtus / nie tylko ſamoſzczegulnym ſtworze-
niem: ale y dopiero w ten czas życia y bycia prawdziwie
ſkutecznego: od nich kres zamierzony ma: Kiedy ſie zá chá-
sow Ceſarzá Augusta/ z Máriey Pánny: na ſwiat náro-
dził. Niebo/ Ziemiá/ Morze/ y to wszystko co ſie w nich
nájdnie: aby miały być przezeń ſtworzone: temu ani wie-
rzyć chcą: choć nie raz Piſmem ſ. będąc przeſkonáni.
Táwet: aby przez śmierć iego ſroga/ grzechy náſze mia-
ły być zgládzzone: y zá nie doſyć uczyniono: tego ani rozu-

Przedmowa

mieć/ ani aby sie im o tym śniło; niechcąc. Wiecey boż
wiem sami sobie obrali być Zbawicielmi/ przez własne
swe zasługi y uczynki: iako niekiedy oni Żydowscy Śary-
zeuszowie: niżeli przez zasługę śmierci Pána Jezusowey.
Dla tegoż v nich Chrystus tylko przez przykład Zbawio-
cielem/ a tak Metaphoricznym Zbawicielem: Ktory tyl-
ko do naśladowania teyże sprawiedliwości Ktora sam
czynił: przykładem swoim onych obowiązka: y tak zbá-
wil. Dla tegoż y wolna wola w ludziach do dobrego:
bezpiecznie wystawia: y tak uczy y piska: że to człowiek
w swej własnej mocy ma: być tak postużnym Bogu:
iako Bog chce aby mu człowiek był postużny. Dla tegoż
przedwieczne wybranie do Żywota wiecznego/ Ktore sie
zstało nie według ludzkich uczynków: ale według dobro-
wolnego upodobania samego Boga: znoszą: y na nie/
iako naybárszey moga skutkować: aby sie być wybra-
nymi y zbawionymi: dla swoich marnych uczynków: po-
kazali. Zapomnieli zaprawde na ono co Apostołom
powiedziano: Tak y wy/ gdybyście czynili wszystko/ co
wam rozkazano: mówcie: slugami iestesmy niepożyte-
cznymi: Luc. 17. 10.

Faulśa zaś Sociną/ Ktory ich w tak ciężkie błędy
wprawił: dla tego niešťczęsnym nazywamy: Jęzstawo-
by sie Wodzem ślepym/ a tak y oślepym: przywiódł na
sie one Biąde: Ktora Chrystus Pán takim opowiedział.
Mat. 23. v. 16. Zstał sie niešťczęsnym y tym: Ktorych fałszywą naukę
swoją pozarażał: Bo iesli sie nie wpamiętają: pewnie
im przyjdzie być/ a sowiło: Synami Gehenny: Matt. 23.
15.

Wiedzieć y to przytym maś Czytelniku pobożny: iże
iako Mistrz naywyższy Chrystus Pán: z nieprzyjaciółmi
sie swymi obchodził: a kiedy prawdę mówili: prawdę
im przyznawał/ sporu o to żadnego z nimi nie wiedząc:
Tak też nam slugom iego/ godziło sie go w tym naślá-
dować

Do Czytelniká.

dować: á podiawoſzy ſie tego ſporu z nieprzyjaćiolmi ie-
go: gǳie co zgodnie mówią z prawdą Niebieſką: pra-
wda im przyznawá: przeciwnieſtwa o to z nimi żadne
go nie wſzczynáiąc.

Náwet: Znaydzieſz tu ſilá rzeczy tákowych / Czytel-
niku pobożny: Ktore Adwersarze w poſrodek tey Contro-
werſley przynoſząc: przynoſzą ie bez Piſmá ſwiętego do-
wodu: y owſzem przeciwko piſmu ſwiątemu: na ſwoy
rozum tylko ſpuſćiwóſzy ſie: chcąc ſie zgola za tákie dáci:
Ktorzy coſkolwiek rzeką y nápiſzą w ſprawie zbáwienney:
choc bez niebieſkiey náuki dowodu: áby im wierzyć było
powinno: tylko dla tego: że ták rzekli y nápiſáli. Co
łatwie obaczysz / te Księgi pilnie czytáiąc / á ták iákoć ſie
o Káżdey rzeczy z ſłow ich właſnych polożyło zdánie:
Sentenciá ich / z Sentenciá náſzą / Która ieſt y piſmá
ſwiętego: wważnie konſeruáiąc. A pámietaj proſbę ná-
to: Naprzód: Że ſie roſkázano fałſzywych Proroków
ſtrzedz. Potym: Duchów Ktorzy ſą z Bogá: doſwiád-
czáć. Náwet Tego co ieſt dobrego: trzymáć ſie. A ty
Ktorzy do ludu Bożego w ſprawie Zbáwienney mówią:
nie ſwoy rozum / ani Sántházia: ále wyroki Boże mó-
wić. Przyimiże tedy od nas wdzięcznie: że pracą tyn
przedſiewzięciem podiętą: áby ſie ona / y chwale Bożej /
y zbáwieniu twemu / náwet obaczeniu Adwersarſkiemu:
czego im z duſze życzymy: poſłużyło. A Bog ſam / Du-
chá ſwego Nádroſć / y zdrowego rozſádku: niechay ci
dodawał onym niechay cié oſwieci: y tu poznániu zbá-
wienney prawdy: przywiedſzier w niey poſtánowi y tu
doſtąpieniu żywota wiecznego záchowa. Amen. A zátym
miej ſie dobrze: á bądź proſzę láſkaw.

S V M M A P I E R =
WSZYCH KSIAG KTORE
są o Znáomości Bożey.

*Te wszystkie Księgi pierwsze: pięć Arty-
kułów w sobie zamykają.*

PIERWSZY ARTYKUŁ.

Jest o Istności Bóstey: A mianowicie ie-
dną o tym: Jeśli w iedney Istności Bóstey
tylko iedną jest osoba?

DRUGI ARTYKUŁ.

Jest o Synu Bożym Chrystusie Jezusie:
A mianowicie iedną o tym: Jeśli Syn Bo-
ży Pan Jezus: jest wtora w oney Jedyne-
go Boga Istności: Osoba: a zátym Bogiem
z Natury prawdziwym?

TRZECI ARTYKUŁ.

Jest o Duchu świętym: A mianowicie ie-
dną o tym: Jeśli Duch święty: jest Trzecią/
w Istności oney Jedyne-
go Boga: Osoba: a
zátym y Bogiem z Natury prawdziwym?

CZWARTY ARTYKUŁ.

Jest o wstáwie Krztu świętego: A miano-
wicie iedną o tym: Jeśli z wstáwy Krztu
świętego/ w Imie Oycá / Syná / y Duchá
świętego: Oćiec okázuje się Pierwszą/ Syn
Wtora/

Wtora/ á Duch święty Trzecia : w oney J-
istności Boskiej Osoba :

Także y z onych słow Jana świętego :
Trzey są ktorzy świadczą ná Niebie/ Ociec /
Słowo/ y Duch święty/ á ci Trzey jedno są :

ARTYKUŁ PIĄTY.

Jest o Pożytkach z wyznawania Tzech
osob w Istności Boskiej : A mianowicie ten-
nak o tym : Jaki pożytek wyznawać Trzy o-
soby w iedney Istności Boskiej : á iaka zaśie
Błoda negować tego :

To iest Summá Pierwszych Książ.

Omyłki Typographické Pierwszych Książ.

Folio 17. położono o Bogu: A drugi mnieyszy młodszy.
czytay: mnieyszy y młodszy.

Tamże : położono : Boże przykazytwo: czytay : prze-
kazytwo.

Fol. 41. położono: ponieważ: czytay: ponieważ.

Fol. 47. położono: z sposobu Arztu s. czytay: że z spo-
sobu.

Inne omyłki/ ieśliby iakie były : pilnie czytając : pobożny
Czytelnik snadno wpatrzy : y onych poprawi.

O ZNAJOMOSCI B O Z E Y.

Tako on Bog Niebieski Stworzyciel wshytkiego :
Naywlasniey y nayosobliwiey : wzgledem Istnosci
swoiey Boskiej : iest Bogiem : y wzgledem teyze Istnosci
swoiey / Bogiem od nas nayosobliwiey ma byc znawia-
ny : Tak my tez / wstepując z Adwersarzmi w Contro-
versia o ZNAJOMOSCI BOZEY : nayprzedniey ia mu-
simy zacząć od Istnosci Boskiej iego : a przysto od Os-
sob : Ktore sie w tey Istnosci iego Boskiej zamyslaia :
Bo to iest fundament prawdziwey znaiomosci iego : A
przetoż o tey rzeczy ten niechay będzie pierwszy Artykul.

Artykul Pierwszy.

O ISTNOSCI BOSKIEY.

A mianowicie o tym :

Iesli w iedney Istnosci Bo-
skiej: tylko iest iedna Osoba :

ZDANIE SOCINISTOW.

Nanowie Adwersarze nasiy / w Katechizmie swym /
pod Tytulem O Znaiomosci Bozej : fol. 29. wka-
zuiać rzeczy nalezające do Istnosci Boskiej : Rozdział mie-
dzy niemi czynia : Jedne nazywając koniecznie potrzebne
do zbawienia : Jakowe sa : Wierzyć iż Bog iest / iż wico-
czy /

O Znáiomosci Bozey

czy/ iż doskonałe sprawiedliwy / iż doskonałe mądry/ iż
doskonałe mocny: O czym niemáš sporu żadnego.

A drugie zaśie nazywáią do zbáwienia bárzo pomocne
y pożyteczne: to iest: ábysmy ználi: iż w Istności Bo-
skiej/ tylko iest iedná Osobá: O czym ták nápisáli: fol.
37. w tymto Kátechizmie swym.

Powiedz mi też teraz które są te rzeczy do Istności Bożej
należące, które są bárzo do zbáwienia pomocne y
pożyteczne?

Miedzy tymi rzeczámí iedná iest naprzędnieysza, ábysmy zna-
li, iż w Istności Boskiej tylko iest iedná Osobá.

Dowiedz mi tego?

Tymci dowodzę, iż Istność Boska iedná iest w liczbie, prze-
toż w niej wielość Osob być nie może: gdyż osobá nic innego nie
iust, iedno istność rozumna nierozdzielna.

Powiedz mi która iest tá iedná Osobá Boska?

Iest on Bog iedyny Ociec Pána nášego Iezusa Chrystusa.

Czym mi tego dowodziś?

Iáśnymi świadectwy Pisma świętego, które są te, gdzie Pan
Iezus tak mówi: Ten iest wieczny żywot, áby poználi ciebie
(Oycze) onego samego (tylko) prawdziwego Boga. Y do
1. Kor. 8. v. 6. gdzie tak Apostoł mówi: Nam ieden Bog
(iust) on Ociec z którego wszystko. Y do Epheskich: Ieden
Ephes. 4. v. 6. (iust) Bog y Ociec wszystkich, który (iust) nád wszystki, y
przez wszystki, y we wszystkich. To własne o tej rzeczy
Akwersárskie słowa.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Istność Boska/ chociażże iest iedná w liczbie/ y nie
rozdzielna / y rozumna: Wszakże iże iest wdielna:
więcej Osob niżeli iedne stánowi: Czego y Pismo świę-
te potwierdza: Ktorey Syná Bożego/ y Duchá święte-
go/ do społeczności tegoż Bóstwa: z Bogiem Oycem
przypuść

przypuszcza: a przecie tym Istności Boskiej: ani rozdzie-
la/ ani umniejsza.

Ten Sententien sześć części są podane.

Pierwsza Część.

Ta Część to w sobie zamyka: że Istność Boska: jest
jedną w liczbie: Bo to stać iawną: że kiedyby Ist-
ności Boskich miało być wiele: nie jedną w liczbie: Te-
dybysmy wiele Bogów z przyrodzenia: mieć musieli:
Czego iednak Pismo święte nie pozwala: Deut. 6. 4.

Okazanie 3
strony
Istności
Boskiej.

1.
Jest iedną
w liczbie.

Druga Część.

Ta Część to w sobie zamyka: że Istność Boska jest
nie rozdzielną: Bo to stać iawną: że kiedyby miała być
rozdzielna: tedybysmy Bogą onego niedoskonałym mie-
li. Iż bowiem Bog on prawdziwy/ jest Bogiem dosko-
nałym: to się stać dzieie: że mu wszystko Istność Bo-
ska/ bez rozdzielenia swego y umniejszenia należy. A ie-
sliby ią na części rozdzielać miał: nie byłby Poniecznie
Bogiem doskonałym: y owszem nie byłby Bogiem onym
prawdziwym.

2.
Nierozdziel-
na.

Trzecia Część.

Ta Część to w sobie zamyka: że Istność Boża jest
rozumna: Bo to stać iawną: że ieałiby miała być nie
rozumna: tedybysmy Bogą onego musieli mieć pniażem
niemym/ albo czymkolwiek temu podobnym: Czego ie-
dnak ani słusność/ ani Pismo święte: rozumieć nie wozy.

3.
Rozumna.

Czwarta Część.

Ta Część to w sobie zamyka: że Istność Boska jest
rozdzielna: Bo to stać iawną: że Pismo święte / Bogą
Orcą nazywając Bogiem: do tegoż Bosstwa społeczno-
ści/ Syna Bożego Jezusa / y Duchą świętego: przypu-
szcza: iako się wnetże niżej pokaze.

4.
Rozdzielna.

Piąta Część.

5.
Wiecey o:
sob w sobie
niż jedna
stánowi.

Tá Część to w sobie zamyka: Że Istność Bostka/która jest nie rozdzielna / a wdzielna: Wiecey w sobie Osob/ niż jedna/to jest/ Oycá: stánowi: Bo to stąd iáwna: Że Pismo święte/iednym względem y nazwiskiem/názywając Oycá / Syná/ y Duchá świętego: to jest: Bogiem: z osobná Oycá/ z osobná Syná/ z osobná Duchá świętego: wzmiánkę czyni: czego by nigdy nie czynito: Kiedy by w sobie Istność Bostka / trzech Osob / niemiała stánowiąc: to jest/ Oycowstiey/ Synowstiey/ y Duchá świętego Osoby.

Szósta Część.

6.
Choć jest
spólna
Trzem Osobom Bo-
skim: przecie
się nie roz-
dziela ani
umniejsza.

Tá Część to w sobie zamyka: Że Istność Bostka: będąc Synowi/ y Duchowi świętemu spólna wespół z Oycem niebieskim: przez to się przecie nie rozdziela / ani umniejsza: Bo to stąd iáwna: Że Istność Bostka jest rzecz Duchowna: Duchownych zaś rzeczy ea est lex, że dum communicantur, nie umniejszą się / ani rozdziela.

Tęże Sententiey nášej/ potwierdzą y Pisma święte: Które nie tylko samego Oycá niebieskiego/ ale y Syná/ y Duchá świętego: zrzetelnie/ iednymże względem y nazwiskiem: názywają Bogiem. Syná Bożego: iáko Ioan. I. 7. 2. Rom. 9. 7. 5. I. Ioan. 5. 7. 20. I. Tím. 3. 7. 16. Hebr. I. 7. 8. Duchá świętego/ iáko 2. samue. 23. 7. 2. 3. Aclor. 5. 7. 4. I. Cor. 12. 7. 5. 6. Oczym będzie niżej wiecey. Że Których świadectw to się potázuie: Naprzód: Że Pismo święte/ názywając nie tylko Oycá/ ale y Syná/ y Duchá świętego: iednym względem y nazwiskiem/to jest/ Bogiem: czyni to dla tego: aby stąd/ iáko wprzód Ociec/ tak też Syn/ y Duch s: potázał się tęże Istności Bostkiey. Potym: A to się stąd potázuie: Aby iáko to iednákę słowo Bog/ y iednákim względem jest Oycu/ y Synowi / y Duchowi s. przywołające: y

iało trzech Bogów z Istności różnych nie stanowi / ani rozdzielných : Tak też że wkrąże : Ji w iedney Istności Bostkiej / rozumney y nie rozdzielney : trzy Osoby się zamykają : Oycowska / Synowska / y Duchą świętego. Zostawa tedy Sententia naszą / tych wszystkich przyczyn y świadectw : nieporuszoną : że Istność Bostka / chociażże jest iedną w liczbie / rozumna y nie rozdzielną : przecie się w niej trzy Osoby zamykają : Oycą / Syną / y Duchą ś. którym jest spólna : oprócz rozdzielania swego na części / y umniejszenia.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

Zdanie Adwersarckie / które twierdzi : że w iedney Istności Bostkiej / rozumney y nierozdzielney : tylko jest iedną osobą : to jest / Ociec : nie może być słusne : ale obledliwe.

Naprzód : Dla tego : że się Pismu świętemu przeciw / które Oycą / y Syną / y Duchą ś. nazywając iedną / kim słowem y iednym względem / to jest : Bogiem : Jedną Istność Bostką wkrąże. A mianowicie z osobną Oycą / Syną / y Duchą świętego : trzy Osoby w iedney Istności Bostkiej zamykają : Co się wyżej pomienionymi świadectwami utwierdziło : y w naśladowujących Artykułach : tym więcej się to utwierdzi.

Nawet : A dla tego to zdanie Adwersarckie musi być obledliwe : że Istność Bostka / ex lege rzeczy Duchownych wyimuje : Bo jeśli to prawda : że Istność Bostka / per communicationem, nie może być Synowi / y Duchowi ś. spólna : bez rozdzielania swego y umniejszenia : tedyć to zątym zostawa : że ex lege rzeczy Duchownych wypada : których ta jest własność : że mogą nie tylko communicari : ale też mogą communicare się : przecie się nierozdzielać ani umniejszać. Czemu się ie-

Zgánienie
sententey
Adwersar-
ckiej: o ied-
ney Osobie
w iedney
Istności
Bostkiej.

1.
Pismu ś. jest
przeciwna.

2.
Istność Bo-
ska zprawia
rzecz Duch-
ownych
wyimuje.

dną/ z strony Istności Boskiej / sam Syn Boży prze-
ciwi : gdy Bogá/ Duchem : Ioan. 4. v. 24. iáwnie ná-
zywa. A toć iest krotkie opiniey Adwersarstkey zgánienie.

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO.

Pierwsze mieysce pismá S.
obrony potrzebuie : ex Cap. 17. Ioan. ver. 3.
gdzie tak sam Syn Boży do Oycá
swego mowi :

Tenć iest żywot wieczny, áby poználi ciebie sámego Bogá
prawdziwego, y ktoregoś posłał Iezusá Chrystusá.

Te słowá/ Adwersarze chcą mieć ták ważne : iáko
gdyby od Chrystusá zrzetelnie bylo powiedziano : że w
Istności iedney Boskiej/ tylko iest iedná osoba : á ił ani
Syn Boży/ ani Duch święty : iest w tey istności Boskiej
osoba : Syn Boży wtora/ á Duch święty trzeci : ani ná-
wet żaden z tych Bogiem z náтуры prawdziwym : ále to
Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że sie wyżej pokazało : Iż pi-
smo święte/ iednákim względem/ ták Bogá Oycá/ iáko
y Syná/ y Duchá świętego : nazywa Bogiem : Przetoż
tu ná tym mieyscu/ Syn Boży/ Oycá swego miánując pra-
wodziwym Bogiem : siebie sámego/ y Duchá świętego/
nie mógł odstrychnąć tego : áby tákże nie miał być iáko y
Ociec niebieści : prawdziwym Bogiem.

Paytore : Dla tego : Żeby sie był y sam Jan święty/
grzechu musiał dopuścić : Ktory Epist. 1. Cap. 5. v. 20.
tymże względem Syná Bożego nazywał prawdziwym
Bogiem : Ktorem względem y sam Syn Boży/ ná tym
mieyscu : Oycá swego nazywał prawdziwym Bogiem :

Co iedną

Okazanie:
Iż Chrystus
Pan: Oycá
swego nazy-
wał iáko sa-
mym pra-
wodziwym
Bogiem: sie-
bie sámego
nieodstacza
tego: áby
tákJe nie-
miał być
prawdziwym
Bogiem: iá-
ko y Ociec
jego.

Co iednak z tej miary o Janie świętym/ nie może być słusznie myślono: nietylko rzeczone.

Potrzącie: Dla tego: że sam postępuje rzeczy/ które ten Pan niebieski w iedno zwięzuie: tego niedopuszczaj: aby sie tu od istności Bóstey/ Syn Boży miał odstrychac/ Abowiem w ten sposób samże mówi: *Ten ci jest żywot wieczny, aby poznali ciebie samego Boga prawdziwego, y którego posłał Jezusa Chrystusa. Ktore słowo y/ iako jest Nota non disiunctiva, ale copula: tak też raczej go złącza na tym miejscu/ mianowicie w tym tytule Boga prawdziwego: niżeliby go tego miało odsadzać.*

Poczwarte: Dla tego: że y sami Adwersarze/ z tych słow/ inaczey nam tego co chcą/ pokazać nie mogą: tylko aż co przydawośy do nich z domysłu swego/ a mianowicie to słowo/ Tylko, które intra parenthesisin zamyślenia: bo go pismo nie ma: a przez nie Syna Bożego/ y Duchą świętego: od Istności Bóstey excludować chcą. Co im tak pozwolono być nie może iak tego samego słowa/ przez które tego dołożyć vsiluię: pismo święte w sobie nie zamyka.

Nadsłuch: A dla tego to Adwersarzom nie może być pozwolono: że samą iednak obietnicą/ iednegoż y iednakięgo żywota wiecznego/ za poznaniem tak Oycą samego/ iako y Syna iego: od samego Chrystusa uczynioną: tego niedopuszczaj: aby sie tu Syn Boży/ od tego Tytułu prawdziwego Boga, a ztym od Istności prawdziwego Boga: miał odstrychac. Za których bowiem znaćmością/ iednako/ y ieden żywot wieczny następuje: ci też muszą być iednako y iednymże względem Bogiem: gdyż iednego/ y iednakięgo żywota wiecznego: nie może być dwoiakie/ a od siebie różne principium: boby iuż y on sam żywot wieczny: musiał być ani iednaki/ ani ieden.

Jż tedy w tych słowach przedświadczych/ sam Syn Boży to wkaże: Jż tak za poznaniem Oycą iego.

go/iàko y iego sàmeo/ iednàko/ y iedenże żywot wieczny/
nàstępuje: Przetoż też y sam Syn Boży / iednàko
y iednymże względem Bogiem z Oycem swoim zostawa.
A ták tu siebie sàmeo/ przez ten tytuł prawdziwego Boga:
nieodsadza oney Istności Boskiej: ani wtorey osoby w
niej: àle rãczey przeciwnym sposobem/ to oboie: iàwnie
tu sobie przysnawa.

DRUGIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: 1. Cor. 8. v. 6.
gdzie ták nàpisano:

*Nam ieden iest Bog, który iest oćiec, z którego wszystko, a
my wem.*

Te słowà Adwersarze/ tákże chcą mieć tákley wagi:
iàko gdyby było rzetelnie od Apostolà s. nàpisano: Że
Syn Boży/ y Duch święty/ nie iest w oney Istności Bos-
kiej Osoba: Syn Wtora/ à Duch święty Trzecia: à
zàtym ani tym względem Bogiem: którym względem
iest Bogiem on Oćiec niebieski: Ale y to Adwersarzom
nie może być pozwolono.

Opozanie:
Iż Pàwels.
nàzywàiac
Oycà niebie-
skiego iedn-
ego Bogiem: nie
odsadza te-
goż iednego
Boga veru-
lu/ ani Bo-
stwa: Chry-
stusa Pàna.

Naprzod: Dla tego: że sie wyższy pokazało/ y iestże
niżey wiecey pokazuje: że to słowko Bog/ iednàkim wzgle-
dem/ iàko Bogu Oycu / ták też y Synowi / y Duchowi
świątemu nal. ży: Przetoż y nà tym mieyscu / przez tákley
słowko/ Apostol s. Istności Boskiej Synà Bożego / y
Duchà świętego: odsadzić nie mogli: à zàtym ani Synà
Bożego Wtorey / à Duchà s. Trzeciej Osoby: w oney
iedney Istności Boskiej.

Powtore: Dla tego: że wyższe słowà tegoż sàmeo A-
postolà/ to iàwnie wstàwia: że on tu ty słowà niższe / Ie-
d-n Bog/ nie Synowi Bożemu/ ani Duchowi świętemu
àle tym którym są/ y bywàia nàzywàni / nà niebie y nà zie-
mi/ Bo-

mi / Bogami y Pány: ex opposito wystawuie: a ieszcze
tákim Bogom y Pánom ná niebie y ná ziemi / te słowá:
leden Bog. Apostoł święty / ex opposito wystawuie:
ktorych nazywa wielu Bogow / y wielu Pánow. Abon
wiem tak mowi 4.5. Abowiem choć iżyje sa ktory bywa-
ia nazywám Bogami, choć ná niebie, choć ná ziemi, (ponieważ
jest Bogow wiele, y Pánow wiele) nam przecie leden Bog, Ociec,
z ktorego wszytko, a my weni. Miedzy ktory poczet tych
Bogow wielu / y Pánow wielu / iáko nie moze być słusz-
nie Syn Boży / ani Duch święty policzony: Tak też za-
tym / temi słowy: leden Bog, Apostoł nie odsadza Syná
Bożego / y Duchá s. tego tytułu: lednego Boga. A zátym
ani wtorey Osoby Syná Bożego / a Duchá świętego
trzeciej: w Istności lednego Boga.

Potrząć: Dla tego: że samże Apostoł / żrzetelnie sie
tu przeciwney stronie w tym deklaruie: Ji on przez ty
słowá / leden Bog, Syná Bożego Istności Bożkiej nie od-
sadza: ani wtorey Osoby w tej Istności Bożkiej: Abon
wiem z tymi wyższymi / leden Bog, dla tego niższe słowá te-
goż wierzą zwiezuie / gdy mowi: I leden Pan Iesus Chri-
stus: aby wkazał Ji Chrystu o Pan / ná tym miejscu nie
moze być tego tytułu leden Bog: słusznie odsadzany: Toż
bowiem iest / być Chrystusowi lednym Pánem, co y led-
nym Bogiem Jáko y sámemu Oycu niebieskiemu: toż iest
być lednym Pánem, co y lednym Bogiem: czego niht poboż-
ny y rozsádný nie záprzy.

Náwet: A dla tego: że iěsliby tu tego słowá / leden
przytósorowanego do Oycá / w tym Tytule leden Bog, mia-
ła być táka Emphasis, że sie przez nie Syn Boży / y Duch
święty / odsadza Istności Bożkiej: albo Syn Boży wto-
rey / a Duch święty trzeciej Osoby, w oney Istności Bo-
żkiej: Tedyby táka Emphasis tegoż słowá / leden, w
tym drugim Tytule / y leden Pan, przytósorowanym do
sámego Syná Bożego: musiała być: żeby sie przez nie r

Adwersa-
rów ani
sam Ociec
niebieski:
nie jest ied-
nym Bo-
giem: obacz
iako.

sam Ociec niebieski / nie mniej musiał odsadzać Tytułu Iednego Pána: A zátym y tego Tytułu Iednego Boga. Gdyż sie wyżskey powiedziało: że toż jest Bogu/być Iednym Pánem, co y Iednym Bogiem. A ięśliby dla tego ten tytuł Ieden Pan, Bogu Oycu niemiał należeć: ię go do samego Pána Jezusa Apostoła s. stosuje: zowisc go Iednym Pánem: Tedyćby temuż Bogu Oycu/musił nie należeć y ten drugi Tytuł: Ieden Bog. A tak do tego rzeczy Adwersarze prowadzą: aby / iako chce / aby v nich/ dla tego tytułu/Oycu od Apostoła przystosowanego / Ieden Bog, Syn Boży nie zostawał Iednym Bogiem: Tak też y sam Ociec niebieski/ aby dla tego drugiego tytułu/ Ieden Pan, przystosowanego od tegoż Apostoła / do samego Syna Bożego: nie zostawał Iednym Pánem, a zátym ani Iednym Bogiem: iako sie pokazało. A tak zgola / ani Ociec/ ani Syn/ ani Duch święty: nie będzie Iednym Bogiem: podobny tej explicacyi Adwersarskiej / tego miejsca. Apostolskiego in controuersia położonego. Co iak niestusfnie Adwersarze czynią: Tak też niestusfnie / z tego tytułu Ieden Bog, Syn Bożego/ y Duchá świętego: Istności Bożkiej odsadzają: A zátym y wtorey Osoby Syna/ a Duchá świętego trzeciej: w tej Istności Bożkiej. A tak z tych przyczyn/ y to drugie miejsce Pisma świętego: naymniey przedsięwzięcia Adwersarskiego niedowodzi: raczy sie mu znaczyć przeciwni.

TRZECIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: z listu Pávła Świę-
tego do Ephezow: cap. 4. verl. 6.
ktorego te są słowa.

Ieden Bog y Ociec wszykich, Który iest nád wszykie, y prze-
wszykie, y we wszykich nas.

Te słowa

Dłowa/ Adwersarze/ chcą mieć tak ważne: iako
gdyby w nich Apostoł święty/ iawnie y rzetelnie/
Syna Bożego/ y Duchą świętego: odsadzał iedne^o Bo-
gą Istności: a zátym y wtorey osoby Syna Boże^o/ a
Duchą świętego trzeciej: w teyże to iednego Boga Ist-
ności: ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Ze to miejsce/ nie tu temu przed-
stawienie od samego Apostoła iest wystawione: co y s-
tad znać: ze tu y iednego stowka o tym Apostoł nie mo-
wi: żeby w iedney oney Istności Bostiej: miała być tyl-
ko iedną osobą/ to iest/ Ociec: ani tego nie mówi: żeby
w teyże Istności Bostiej: Syn Boży nie miał być wto-
ra/ a Duch święty trzecią osobą.

Powtore: Dla tego: Ze samże Apostoł/ iawnie sie tu
przeciwney stronie deklaruie: Iż tu on iednego Boga, y
Oycá, nie inszym opponuie: tylko tym/ ktore w tymże wier-
szu wespót z nim zamyka. A zamyka nie insze tylko wy-
tki ludzi/ y wszystkie rzeczy stworzone: Bo iawne są sto-
wa iego gdy pisze: Ieden Bog y Ociec wszystkich, który iest nád
wszystkie, y przez wszystkie, y we wszystkich nas. Zaczynam iuż
Syna Boże^o/ y Duchą świętego: nie mogli odsadzać ty-
tułu Iednego Boga: ponieważ ich w tenże poczet wszystkich
ludzi/ y wszystkich rzeczy stworzonych: nie zámiezuie.

Nástátek: Dla tego: Ze iako wyjšey w liście do Ko-
rynthow/ ták y tu/ przy tym Iednym Bogu, iestże pierwey
Syna Bożego/ y. 5. Iednym Pánem, zowie: przez co tákże
domyślowi Adwersárskiemu zábiega: Gdyż sie wyjšey
pokazało: ze iako Bogu Oycu/ ták y Synowi iego: toż
iest być Iednym Pánem: co y Iednym Bogiem. A ták
y to miejsce Apostolskie/ ráczey sie mnie-
mániu Adwersárskiemu przeciw: i
niżeliby go miało dowodzić.

Okazanie:
Iż ani dru-
gie miejsce
Pawła 1. 3.
listu do E-
phesow: nie
odsadza
Christusa/
y Duchá s.
aby niemiał
być Jednym
Bogiem: i-
ak y Ociec
niebieski.

Artykuł Wtóry.

O SYN V BOŻYM IEZVSIE
Chryśtuśie.

A mianowicie o tym.

Ieśli Syn Boży Pan IEzus
ieſt Wtora w oney iedynego Boga Iſtnoſci
oſoba: a zätym y Bogiem z natury
prawdziwym.

Dziś Artykuł/ chciatem znouu y oſobno położyć:
aby ſie tym doſtateczniey mogło poſażać: że Syn
Boży Pan IEzus/ ma Iſtnoſć Boſką: y że ieſt wtora
oſoba w oney iedyney Iſtnoſci Boſkiej.

ZDANIE SOCINISTOW.

Nápiſáli Adwerſarze/ w tymże Kátechizmie ſwoym:
fol. 39. o Synu Bożym te ſłowá:

Coż odpowiađaſz o Symu.

To ſłowo Bog oſobliwie dwoiákim ſie ſpoſobem bierze w pi-
ſmie ſwietym. Pierwſzy ſpoſob ieſt, gdy znáć y onego który y
ná niebie y ná ziemi ták nád inſzymi pánuie, y przetożeńſtwa ma,
y wſzytkich rzeczy ſpráwca y początkiem ieſt, że nikogo wyſze-
go nád ſie ábo pierwſzego nie ma, y ni od kogo nie záwiſzał.
Drugi ſpoſob ieſt, gdy znáć y tego, który wyſoká iáká z wier-
chnoſć, ábo moc od onego ſáмого iedynego Boga ma, ábo iákim
innym ſpoſobem w Boſtwie onym iedynego Boga ma ſpołecznoſć.
Abowiem dla tego on iedyny Bog, to ieſt Iehowá, Bogiem Bogów
názywány ieſt. Tym drugim ſpoſobem, w ſáмым piſmie ſwietym
ná niektórych mieyſcách, Syn Boży Bogiem názywány bywa.

Pſal. 50. v. 1.

Iáko

Iako tego dowodzi się tym wtorym sposobem,
Syn Boży iest nazywany Bogiem?

Pokazuje się to z słow samego Syna Bożego: Iesli (powiada) onych nazywał Bogami, do których się składa mowa Boża, a nie może być pismo rozwiązane, którego Ociec poświęcił, y posłał na świat, wy powiadać, iż błużysz, iem rzekl. Iestem Syn Boży. Tymi słowy Chrystus iasnie wskazuje, iż to imię Bog, w piśmie s. bywa też przyw. ascyjne tym, którzy daleko mnieyszy sa niżli on iedyny Bog, a przyeym że on sam dla żadney wiastey przyechny nie mógł siebie samego zwać Synem Bożym, a iżym Bogiem, iako dla tey, iż od Oycy poświęcony był, y na świat posłany. To własne słowu Adwersarście.

Ioan 10. v.
35.

SENTENTIA EWANGELIKOW.

Ponieważ Chrystus Pan Syn Boży/ w Boſtwie onym Jedynego Boga/ ma ſpoleczność: y iest Synem iego własnym: a do tego że go piſmo ſwiete zriecelnie nazywa Bogiem prawdziwym: Przetoż nie może być inakſzym: tylko tak/ iako y on Ociec iego niebieſki: z natury Bogiem prawdziwym: y wtora w teyże Iſtnoſci Boſkiej oſoba.

Tey Sentencyey trzy częſci ſa podane.

Pierwsza częsc.

A część to w ſobie zamyſła: że Syn Boży/ w Boſtwie onym iedynego Boga/ ma ſpoleczność: Bo to ſtąd iawnona: że mu to y ſami Adwerſarze przyznawiają: y on przyznawa ſamemu ſobie. Adwerſarze: gdy w tym zdaniu ſwoim wyſſey położonym kładą te ſłowu: Drugi ſposob iest, (to iest/ znaczenia tego ſłowu/ Bog) gdy znaczyć tego, który wyſoka iaka Zwierychnoſć, albo moc, od one-

Oſobne oſoba
zanie: że
Chriſtus
Pan: tak iest
z natury Bo
giem: iak op
ociec iego
niebieſki: y
wtora oſo
ba w oney

go ſamego

Stwierdzi
Bostney.

1.
Je w Bo-
stwie onego
iedynego
Boga: ma
spolecznosc

go samego iedynego Boga ma, albo takim innym sposobem w Bo-
stwie onym (NOTA) iedynego Boga ma spolecznosc, &c.
Tym drugim (prawi) sposobem w samym piśmie swietym
na niektorzych miejscach, Syn Boży Bogiem bywa mianowany.
To Adwersarckie słowá.

Sam Syn Boży toż sobie przyznawa: gdy ony słowá:
Ioan. 14. v. 11. do Philippá mowi: Niewierzyśże ja w
Oycá / Ociec we mnie iest. Być bowiem Synowi Bożemu
w Oycu / nie iest nic inzego: iedno mieć spolecznosc w
Bostwie onego iedynego Boga. A stąd to sie zamyka:
Iż ponieważ Syn Boży ma spolecznosc w Bostwie on-
nego iedynego Bga: Przetoż tak iest Bogiem z natury
prawdziwym: iáko y Ociec iego niebieski. A iż w onym
Bostwie iedynego Boga / w którym ma ten Syn Boży
spolecznosc: nie iest Oycem / ále Synem: Przetoż też
nie picrwością / ále wtórą w onym Bostwie iedynego Bo-
gá: zostawa osoba.

Druga część.

2.
Je iest Sy-
nem wła-
snym Boga
Oycá: znie-
go wrodzo-
nym.

TA część to w sobie zamyka: że Chrystus Pan / iest
Syn onego iedynego Boga Oycá: własny: Bo to
stąd iáwnaże go takim Apostol swiety w liście do Rzy-
mian Cap. 8. v. 32. iáwnie nazywa: gdy mowi: Który
Synowi swemu własnemu nie zfolgował, ále go zá nas wszystkich
wydal. A iż niemáż inzego własnieszego sposobu / áby
kto mógł być czym własnym synem: iedno wrodzić sie z
tego / ktorego iest własnym Synem: iáko y własny syn
człowieczy inşy być nie może / tylko ten / który sie rodzi z
człowieka: Przetoż y Chrystus Pan / będąc Synem Boga
Oycá własnym: dla tego takim zostawa: iże sie z Oycá
swego wrodził. A iż sie z Oycá swego niebieskiego / wła-
snym Synem wrodził: Przetoż też dla tego zostawa wto-
rą osobą w onej Istności Bostkiej: iáko y Bogiem z ná-
tury dla tego: że też ma naturę Bostką / którą y Ociec
iego: będąc własnym Synem iego.

Trzecia

Trzecia część.

TA część to w sobie zamyka: że Syn Boży Pan Jezus
 jest Bogiem prawdziwym: Bo to sład iawną: że go
 takim szczerze Jan święty I. Epist. cap. 5. v. 20. mia-
 nuie: gdy tak o nim pisze: Tenże jest Bog prawdziwy y ży-
 wot wieczny. A iż niemáš przedniejşey własności Boga
 prawdziwego: iáko być Bogiem z natury: co sie z onych
 słow samego Syná Bożego: Ioan. 17. v. 3. pokázuie:
 gdzie Boga Oycá swego: dla tego Bogiem prawdzi-
 wym nazywa: iże jest z natury Bogiem: Przetoż y Syn
 Boży/ będąc także od Janá świętego nazywany praw-
 dziwym Bogiem: Poniecznie takim zostawa/ dla tego iże
 jest z natury Bogiem. A iż będąc Bogiem z natury i nie
 może być Oycem: ále zostawa Oycá swego Synem: Prze-
 toż też w Istności Bostkiej / zostawa nie pierwszą w po-
 rzadku/ ále wtórą osobą. Z tych tedy przyczyn/ sentencya
 naszą zostawa gruntowna y prawdziwa o tym: że Syn
 Boży: tak jest z natury Bogiem / iáko y on Ociec iego
 niebieski: ponieważ ma społeczność w Bostwie onego
 iedyneho Boga: A wtórą zaś dla tego zostawa w I-
 stności oney Bostkiej iedyneho Boga: osoba: iże jest
 własnym Oycá swego Niebieskiego: Synem. Czym
 więcej w drugich księgách.

3.
 że jest Bo-
 giem praw-
 dziwym.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

TO zdanie Adwersárskie / Ktore nie chce mieć Syná
 Bożego/ teyże Istności Bogiem: względem Ktorey
 y sam Ociec niebieski jest Bogiem: á zátym nie chce go
 mieć ani wtórą w Istności onego Boga osobą: nie mó-
 że być słuszne ani przystoyne.

Zgánienie
 sententey
 Adwersár-
 skiej: Ktora
 niepozwa-
 la Chrístu
 sowi Pánu
 z teyże natu-
 ry być Bo-
 giem: z kto-
 rey y Ociec
 iego.

Naprzód: Dla tego: że sie pismu świętemu przeciwi:
 Ktore iáko Synowi Bożemu: w Bostwie onego iedyne-
 go Boga przywołaszá społeczność: tak mu też zátym
 przywołaszá y to: że tak jest z natury Bogiem: iáko y

Ociec

I.
Pismu s. sie
przeciwi.

Ociec iego niebieski. A iż go do tego włązuie własnym tego Oycą Synem / w którego Bóstwie ma społeczność : Przetoż go włązuie zátym : wtora w Istności onego Boga Osoba. Gdyż Istność Bosta onego Oycą niebieskiego / nie jest nic innego : iedno Bóstwo iego. A kto ma z nim społeczność w onym Bóstwie iego : musi mieć ząraz z nim społeczność w Istności Bóstwie iego : A kto zaśie ma społeczność z nim w Istności Bóstwie iego : Musi nie mniej względem teyże Istności zostawać Bogiem : iako y on względem teyże Istności jest y zostawa Bogiem. A tak y Syn Boży względem teyże Istności : zostawa Bogiem : względem ktorey y Ociec iego niebieski jest Bogiem : ponieważ w tymże Bóstwie z onym Bogiem : ma społeczność : Wtóra zaśie dla tego w teyże Istności Bóstwie zostawa Osoba : że nie jest onym Oycem / ale tego Oycą własnym Synem : Jako Pismo s. włązuie : z którego sie wyżley o tym iasne świadectwa položyli : ktorych rzeczy że Adwersarze nie przyjmia : Przetoż zátym nic innego nie czynią : tylko sie pismu świętemu przeciwią.

I.
Dwu Bogów od siebie
roznych
stanowi.

Powtore : Dla tego : że dwu Bogów z rozney przyczyny stanowi : a nie tylko sprosta stanowi nam dwu Bogów z rozney przyczyny / ale dwu takowych Bogów : z ktorych ieden jest wieksty / y starszy / a drugi młodszy / y młodszy : także przeciwko pismu świętemu : ktore narodził ludzkiemu pilnie tylko iednego Boga naucza. Bo iesli to ma być prawda / że z insey przyczyny Ociec niebieski jest Bogiem : a z insey Syn iego Pan Jezus : a przecie y ten / y ow / Bogiem : Tedyć zátym nie pozostawa co innego : tylko dwa rozni Bogowie przeciwko pismu świętemu : iako sie pomienilo. A zaśie iesli pierwey Bóg Ociec / jest Bogiem : a Syn iego mily w długie czas potym ostał sie Bogiem : Tedyć zátym znoruu pozostawa nieco innego : tylko dwa takowi Bogowie / z ktorych ieden

den wieksty

den wiełszy y stárłszy/ względem różney przyczyny y czasu:
 A drugi mniemy młodszy/ także względem różney przyczyny y czasu. Co także iest przeciwko Pismu świętemu/ które powiedziało: Psal. 80. v. 9. ty stworzą: Nie będzie Bog nowotny y ciebie, ani będzie chwał Bogá cudzego. Ponieważ tedy takowa sprośność/ o dwu takowych Bogách tá sententia Adwersarista za sobą pociąga: Przetoż y dla tego musi zostawać nągániona.

Potrząśnięcie: Dla tego: Że y samego Syná Bożego przelłetył czyni. Bo iestli to prawda/ że Syn Boży/ nie iest z natury Bogiem/ ani wtora w Istności onego Bogá osoba: á przecie iest Bogiem: Tedyć iest takowym Bogiem/ którego on Bog iedyny przelłat: gdy ony stworzył. 10. v. 11. powiedział: Bogowie ktorzy ziemię y niebios nie uczynili, niechay będą wygubieni z Ziemi, y z pożyrodki tych rzeczy które są pod niebem. Z czego się Adwersarze tym wymowić nie mogą: że też zwierchność świećsta od Bogá postanowiona/ ponosząc na sobie tytuł Bogá á przecie dla tego nie podpada pod to Boże przelłecstwo: chociaż ani niebios/ ani ziemię nieuczynił/ ani iest z natury Bogiem/ ani ktory z tej zwierchności/ w oney Istności iedynego Bogá: może zostawać wtora osoba: Gdyż táń mówi pismo s. o takich Bogách/ ktorzy nieuczyniwszy nieba ani ziemię: á przecie im część onego samego iedynego Bogá: bywa wyrządzana: iako się y z uprzedzających słow/ y z pozad idących iawnie pokazuje. Nie pozwala tedy Bog/ aby tym Bogom ktorzy nieba y ziemię nie uczynili: chwala iemu samemu właśnie należąca: przywłaszczana być miała: A iesliby przecie takowym Bogom/ te chwale iego przywłaszczano: przelłat takowe Bogi/ y wygubić kazal.

Zwierchności zaś się świećkiey co się tnie: Tedy tá/ choć nie iest/ ani być może z natury Bogiem/ nie stworzył/ tá też nieba/ ani ziemię: Wszakże/ iako iey nie należy/ ani ma być przywłaszczana: część y chwala Bogá onego sa-

3.
 Syná Bożego: Bogiem przelłetył zgnięcia godnym: czy ni.

18.

mego: Tak też dla tego pod tym przeleństwem / przez
 Jeremiasza / od Boga onego opowiedzianym: nie zosta-
 wać ani zostawać może. Ale co się tyczy Chrystusa / temu
 część y chwala onego iedyne Boga / y należy / y ma być
 oddawana: Bo go powinni wszyscy tak czcić / iako y O-
 ca iego niebieskiego: według onych słow iego samego.
 Ioan. 5. 23. Ponieważ tedy Chrystusowi ta część y
 chwala należy / Ktora należy onemu samemu Bogu iedy-
 nemu: Także ponieważ Chrystus Pan / nie jest Bogiem
 z natury / nie uczynił nieba ani ziemi: ale jest Bogiem z ro-
 zney przyczyny: niżeli on Ociec iego niebieski: iako twier-
 dza Adwersarze: Przetoż ztym pozostawa nieco in-
 nego: tylko to: że tenże Chrystus / pod tymże przeleństwem
 zostawać musi / Ktore jest od onego Boga iedyne / na-
 te Boga wyrzeczone: Ktory nie będą z natury Bogami /
 nie uczyniwszy też nieba y ziemi: a przecie im część y
 chwala onego samego iedyne Boga: bywa przywłasz-
 czana. Albo tedy Pánowie Adwersarze / Chwały y czci
 onego iedyne Boga / Chrystusowi Panu niechay nie
 przywłaszczają: jeśli go niechcą mieć pod tym prze-
 leństwem: Albo jeśli mu ją przecie przywłaszczając /
 iakoż tego Ponieźnie potrzebą: a niechcą go mieć Bo-
 giem z natury / ani Stworca nieba y ziemi: niechay go
 pod tym przeleństwem Boga onego iedyne zostawia.
 A Ponieźnie przeleństwem zostawać musi: jeśli nie będąc
 steyż przyczyny Bogiem / z Ktorey y Ociec iego niebieski:
 to jest: z natury: część mu przecie Boga onego ma być
 przywłaszczana y oddawana. Ale iako to być nie mo-
 że / aby Chrystusowi Panu / albo ta część niemiała nale-
 żeć / Ktora należy y onemu Ocu iego niebieskiemu: gdyż
 ja sam przywłaszczam sobie w słowach wyższych pomienio-
 nych z Janą świętego: Także / iako y to być nie może / a-
 by miał zostawać pod tym przeleństwem Oca swego:
 Przetoż to być musi: że jest Bogiem z natury: a tak y

wtórą Osobą w Istności onego Boga: ponieważ nie
jest Oycem/ ale Synem onego Oycā niebieskiego: Czego
że ta sententia Adwersarsta nie pozwała: Przetoż za-
tym te Trzeciā nágane sobie czyni: że z Chrystusa/ takim
sposobem iako sie pokázalo: Boga przekletego / zgynie-
nia godnego: czyni: przeciwko wszystkim pobożności / y
Pismu świętemu.

Náwet: A te czwarta nágana przynosi sobie tą senten-
tia Adwersarsta i że sie z sobą nie zgadza. Chęć bo-
wiem Adwersarze sposob wskazać / względem którego
Syn Boży/ Bogiem ma być stánowiony: Różne tego
przyczyny przynosi/ Póre z ichże zdania wyższej polo-
nego mogą być wybaczone. Raz powiádają / iż dla tego
Syn Boży jest Bogiem: że wysoka zwierchność abo
moć od onego iedynego Boga ma. Drugi raz: że iakimsi
sposobem w Bóstwie onym iedynego Boga ma spolecz-
ność.

Trzeci raz: że on iedyny Bog/ to jest Iehowá:
Bogiem Bogow jest názwany. Czwarty raz: Że od Oy-
cā był poświęcony. Piąty raz: że na świat jest posłany.
Nádstátek: że Duchā świętego jest porzety: fol. 55. pod
tytułem o Istności Pána Chrystusowego napisáli. Iako
tedy za wielką niezgodą / y Prelestwā pustostwā / y
dom ná dom wpada: Ták też y tá Sentencya Adwer-
sarsta: dla tego sie wáli y wpada: i że jest w wymyślanin
przyczyn Bóstwā Pána Chrystusowego: z sobą niezgo-
dna. A ponieważ te wszystkie przyczyny Bóstwā Chri-
stusowego/ Póre Adwersarze wspominają: tá samá ich
niezgoda wáli y psuie: Tákże/ ponieważ przecie Chri-
stus Pan koniecznie musi być Bogiem: á Bogiem być
nie może za tymi przyczynami/ Póre Adwersarze pokazu-
ją: dla tego że ie sami Adwersarze: swoią niezgodą psu-
ją y znośa: y pismo święte/ nigdzie go dla tych przyczyn
Bogiem nie zowie. Przetoż zátym pozostawa nieco in-
nego: tylko to: że musi być Bogiem z natury: á ták y

4.
Sama sie z
sobą nie zga-
dza.

*Stwierdzenie
wypowiedzenia*

wtórą Osobą w Istności onego Boga: będąc Synem
iego. A toć jest nieśluśney opiniey Adwersarstiey: stu-
sne z Pisma świętego zgánienie.

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO.

Pierwsze mieysce obrony
potrzebuie: ex 10. cap. Ioan. 5. 35. gdzie
tāk sam Syn Boży mowi:

*[Esli onych nàzwał Bogami, do ktorych sie słała mowa Boża, d
nie moze być pismo rozwiązane, ktorego Ociec potwiecił, y posłał
nà świat, wy powiadaćie, błużysz, iżem rzekł iestem Syn Boży.*

z tych słow/ Troiaka przyczynę/ Adwersarze nà Bo-
stwo Chrystusowe wyrzeczć wsiłuią. Pierwsza: że iest
Bogiem względem Zwierzchności sobie od Boga dāney/
a to dla tego: że sie tu sam do tego referuie: Jż Zwierz-
chność do ktorey sie stala mowa Boża/ nàzwani są Bo-
gami/ to iest w Psalmie 82. 5. 1. gdzie tāk napisano:
Bog stānāl w zgromādzeniu Bogow, a w poyśrzedku Bogi sādżi.
Znowu 5. 6. Ja rzeklem Bogowie iestecście, y synowie nāy-
wyższego wszyscy. Ty słowā/ iāko Syn Boży/ w tym
wyższey pomienionym Rozdziale Janā świętego: przed-
onymi Żydy pomienil: Tāk też rozumieią Adwersarze:
iāko by to nà to uczynil: aby sie byl przez nie Bogiem być
wskāzal/ nie z inšey przyczyny: tylko względem dānia so-
bie od Boga Zwierzchności: co każdy z ich zdānia wyż-
szey położonego: tym iāsnię baczyć moze.

Nā to odpowiadām.

Syn Boży Pan Jezus/ względem dānia sobie zwierz-
chności

chności od Boga: Bogiem prawdziwym zostawać nie może.

Naprzód: Dla tego: Że Bogiem prawdziwym być/ jest rzecz takowa: Która internum quid & naturale potest esse. Jako y on Ociec niebieski / będąc Bogiem prawdziwym: Ioan. 17. 3. jest y zostawa Bogiem prawdziwym z natury swojej. A iż takowa Zwierzchność/ albo takowy sposób Bostwa/ o iakim te słowa Dawidowe/ od Chrystusa Pána przypominione/ mówią: jest rzecz zwierzchna/ nie z natury ani z istoty tych samych/ do których należy: plynąca: Czego żaden nie zaprzę: Przetoż Chrystus względem takowej zwierzchności: nie może być Bogiem prawdziwym stanowiony. Jako y ci sami/ którym takowy sposób Bostwa służy: choć sie zowią Bogami: nigdzie iednak w piśmie świętym/ dla takiego sposobu Bostwa: nie nazywają sie prawdziwymi Bogami. Nie dla czego innego powodu/ tylko dla tego/ że iako ten tytuł prawdziwego Boga/ samemu onemu iedynemu Bogu własnie służy: Tak też że tego potrzebuie: aby ten z natury był Bogiem: Który jest prawdziwym Bogiem. Jako tedy Chrystus Pan / z tych słów Dawidowych/ które przed onymi żydy pomienil: nie może być dowodzony prawdziwym Bogiem: Tak też z tymi y te same słowa do niego należeć nie mogą. A tak nie na to ie przywiódł: aby był z nich takiego Bostwa swego/ iakieś mu chęć Adwersarze przywłaszczyc: dowodził. To pierwsza przyczyna/ dla czego te same słowa przedświadczenia Adwersarskiego namniemy nie wspieraia.

Powtore: Dla tego: Że iesliby to prawda miała być: Iż zwierzchowne Pánowanie / stanowi prawdziwego Boga: tedyby to z tym isć musiało: że gdy y on Bog iedyny niemiał zwierzchownego Pánowania na niebie y na ziemi/ w ten czas/ gdy ieszcze niebo y ziemia nie były od niego stworzone: tedy y sam w ten czas nie był prawdzi-

Wskazanie:
Że Syn Boży względem dania sobie zwierzchności Bogiem prawdziwym nie może być stanowiony.

wym Bogiem. Czego iednak iáko nikt słusnie y przy-
stojnie twierdzić nie może: Ták też zátym y tego słusnie
áni przystojnie twierdzić nie może: áby zwierzchowne
Pánowanie ná niebie y ná ziemi: miało stánowić sámó
przez się prawdziwego Bogá. A stąd znówu to się zám-
yka: Jz iáko zwierzchowne pánowanie/ ná niebie y ná
ziemi/ sámó przez się / nie może stánowić prawdziwego
Bogá: Ták też y Chrystus Pan/ będąc prawdziwym
Bogiem: 1. Ioan. 5. v. 20. niemoże zostáwać dla zwierz-
chownego pánowania ná niebie y ná ziemi: prawdzi-
wym Bogiem. A ták y stey miáry to miejsce Dawido-
we do niego nie należy. Do czego ieszcze y to przystępuje:
Je Chrystus Pan/ iest Pánem ná niebie y ná ziemi: á to
miejsce Dawidowe zwierzchownego Pánowania do-
wodzi tylko ná ziemi: Które sámó przez się nigdy nie mo-
że stánowić prawdziwego Bogá.

Potrzebie: Dla tego: Je Pánowanie ná niebie y ná
ziemi: ráczey iest znákiem wládującym tego Który iest pra-
wdziwym Bogiem: niżeli przyczyna sámó przez się / po-
stánowiająca Bogá prawdziwego: Co y stąd znáć: je
y on Bog iedyny / iesliby nie byl pierwey sam przez się
Bogiem prawdziwym: niemogliby ná niebie y ná ziemi
pánować. A ponieważ ták: Tedy y Chrystus/ ráczey
dlá tego ná niebie y ná ziemi pánuje: iże iest prawdziwym
Bogiem: niżeli áby dla tego miał zostáwać prawdzi-
wym Bogiem: iże ná niebie y ná ziemi pánule. A ták
pierwey iest prawdziwym Bogiem: niżeli ná niebie y ná
ziemi pánować począł. A iz to miejsce Dawidowe po-
mienione/ mówi o tákich Bogách: Ktorzy nie mogą być
pierwey Bogámi: niżeli pánować począł: choć tylko ná
ziemi: Przetoż iáko y ti sami Bogowie/ niemoga być dla te-
go prawdziwymi Bogámi nazywáni: Ták też y z tey przy-
czyny/ to miejsce do Chrystusa nie należy / je o tákich Bo-
gách mówi: Którym pierwey potrzeba począć pánować:

toż dopiero zątym Bogami zostawia: A Christus pierw-
wszy jest prawdziwym Bogiem: niżeli na niebie y na ziemi
pánować począł: iako się pokazało z własności prawdzi-
wego Boga.

Nawet: A dla tego / to pomienione miejsce Dawido-
we / przedsięwzięcia Adwersarjskiego naymniey nie do-
wodzi: Ze ieli by to prawda miała być: Iż Syn Boży
tym względem ma zostawać Bogiem / ktorym względem
y ci nazywani bywają Bogami / o których te słowa Da-
widowe mówią: Tedyby zątym Bło / żeby Christus mu-
siał mieć wiele Bogów / sobie równych y podobnych: po-
nierwaz też siła jest takich ludzi na świecie: którzy w-
rząd Pánów / albo Sedziów na sobie ponoszą. Czego
iako nigdziey Pismo święte nie wkrąca: Tak też to zątym
wkrąca: Ze Christus dla dány sobie zwierzchności od
Boga / na niebie y na ziemi: nie może być Bogiem praw-
dziwym stánowiący. Z czego się nam Adwersarzy tymi
nierzymowia: Ze Christus wietśza ma władzę / niżeli ci
inśy Bogowie / o których Dawid mówi: On ma wła-
dza na niebie y na ziemi: a ci inśy wszyscy / tylko na ziemi
zaczyn nie mogą być równymi Bogami Chrystusowi:
Bo tu różnica zostawać będzie inter maius telko & mi-
nus, nie inter magis. Choć bowiem on ma zwierzchność
wietśza względem ktorey ma zostawać Bogiem: a ci
inśy wszyscy Bogowie mają zwierzchność y władzę
mnieyśzą. Przecież iednak / tak on / iako y ci / względem
zwierzchności Bogami: a tak nie są mniey / niżeli on, Bo-
gami: Ani on wiecey niżeli oni Bogami. Równym tedy y
tym względem / tym inśym Bogo-n / musi zostawać Bo-
giem Christus Pan: A ci też inśy Bogowie: równymi ie-
mu Bogami. Co iak być nie może: Tak też y to być nie
może / aby Christus / względem zwierzchności sobie od o-
nego Boga dány: miał być prawdziwym Bogiem stáno-
wiony. A zątym y to być nie może: aby ty słowa Dawido-
we / miał

we/ miały iego Bostwá dowodzić/ábo do Chrystusa nale-
żeć. Za tymi tedy przyczynami / Każde serce pobożne ta-
twoie baczyć możeże to miejsce Dawidowe/áni względem
zwierzchności/Chrystusa Bogiem stánowi / áni go Ist-
ności Bostkiej odsadza : áni Wtorey Osoby w oney Ist-
ności Bostkiej.

DRUGA PRZYCZYNA

Z Tych słow wyrzeczonych od Syná Bożego/á od Ja-
ná świętego opisanych : Bostwá Syná Bożego/ po-
kazać chcą Adwersarze : to iest/ iego od Oycá poświę-
cenie : á to dla tego : iż tu te słowa zrzetelnie są napisane/
przystosowane do Syná Bożego : kiego Ociec poświęcił.
Ktore chcą mieć tak ważne Adwersarze : iáko gdyby od
sámego Syná Bożego było powiedziano : Dla tego ie-
stem Bogiem prawdziwym/ y Synem Bożym : iże ie-
stem od Oycá poświęcony.

Ná to odpowiadam.

Syn Boży dla swego od Oycá poświęcenia : praw-
dziwym Bogiem nie może być stánowiony : áni abo
solutè poświęcenie biorąc : áni ie z postánieniem złączając.

Naprzód : Dla tego : że poświęconym być : samo przez
sie/ nie może prawdziwego Boga stánowić. A iesli iná-
czej : floby zátym : żeby tym sposobem y sam Ociec
niebieski prawdziwym Bogiem musiał nie być/ Ktory in-
szego pierwszego Boga przed sobą nie miał : Ktoryby go
był ná takie Bostwo poświęcił.

Powtore : Dla tego : że własniefza iest Bogu pra-
wdziwemu infsze poświęcać : niżeli od Kogo ná to poświę-
cánym być : áby sie stał prawdziwym Bogiem : Ioan.
17. y. 17. Iż tedy Chrystus Pan lud swoy poświęca :
Heb. 10. y. 9. 10. & 13. cap. 12. gdzie ten Autor świę-
ty tak mowi : Chrystus áby poświęcił przez własná krew lud,
przed bronią wcierpiał. Przetoż ráczey stać ma być wyná-
wiany prawdziwym Bogiem : iże infsze poświęca : niżeli
by stał

Uwazanie:
Iż Chrystus
Pan: dla po-
święcenia
swego od
Oycá: Bo-
giem praw-
dziwym nie
może zosta-
wić.

by stał miał zostawać prawdziwym Bogiem: iże y sam
jest od Oycá swego poświęcony: Gdyż sie to onim / nie
ile jest Bogiem: Absolutę: ale ile pośrednikiem: rozumie.

Potrząć: A dla tego poświęconym być Synowi Bo-
żemu: nie może tego znaczyć: co jest prawdziwym Bo-
giem być temuż Synowi Bożemu: iże te słowa y Janá 8.
Cap. 10. 35. które mówił Syn Boży przed onymi Syn-
dy/o swym od Oycá poświęceniu: mówił ie przed śmier-
cią swoją. A Adwersarze sami / Pánowania y zwierz-
chności: niechcą mu pozwolić przed śmiercią ale twier-
dzą: że aż po śmierci został Aniołom y ludziom Pá-
nem: co piśa fo. 95. w Kátechizmie swym. A owżem
pościnowimy go po śmierci / Aniołom y ludziom Pá-
nem: że rzeżá sama / táka zwierzchność y Pánowanie /
potrzeba wykonywać aż po swoim do niebá wstąpieniu: to
mu przysadziá w tymże Kátechizmie swym: fol. 322.
gdy ták piśa:

Ktoreś jest iego Krolowanie?

To, że go Pan Bóg od umiartych wzbudziwszy, y do niebá wzię-
wszy, posadził na prawicy swego, y dał mu wszystkie zwierzchność
na niebie y na ziemi, y wszystko poddał pod nogi iego, okrom tie-
bie / ámeo, aby wierne swoje rządzić, y bronić, y wiecznie zá-
chowować mogł. To własne Adwersárskie słowa.

Poczwarte: Dla tego: że iesliby to prawda miała być:
Iż Syn Boży / Bogiem prawdziwym ma zostawać dla
tego swego od Oycá poświęcenia: Tedyć / gdy y wszyscy
wybráni / od tegoż Oycá bywáią poświęcáni: Ioan. 17.
3. 17. musiáloby iść zátym: że y ci dla takiego poświę-
cenia zostawáią Bogami prawdziwymi?

Náwet: Dla tego: że w tych słowach / Chrystus Pan
pierwey Oycá swego / Oycem swoim być pokázanie: niżeli
jest od niego poświęcony / y na świat posłany: Bo mo-
wi: *Alnie ktorego Ociec poświęcił, y na świat posłał. 8c.*

Przetoż już nie może Bogiem prawdziwym dla tego zostać: iż jest od Oycy swego poświęcony.

TRZECIA PRZYCZYNA

Z tych słów Janowych/ na Bóstwo Chrystusowe: chęć porażać Adwersarzy: to jest / iego od Oycy na świat posłanie.

Na to odpowiadam.

Posłanie Chrystusowe na świat: nie może być przyczyną stanowiska: Chrystusa prawdziwym Bogiem.

Objawienie:
Z Chrystusa
Panami dla
posłania
swego od
Oycy na
świat: Bo-
giem praw-
dziwym nie
może być
stanowiony

Naprzód: Dla tego: że on Ociec niebieski/ nigdy nie był niedługo na świat posłany: a przecie jest prawdziwym Bogiem. Przetoż posłanym być na świat/ niemoże być przyczyną stanowiska: Chrystusa prawdziwym Bogiem.

Powtóre: Dla tego: że y Aniołowie święci/ choć na świat od Boga bywają wysłani: Hebr. I. 7. 14. a przecie dla tego nie zostawiają Bogami prawdziwymi. Przetoż ani Chrystus.

Nawet: Dla tego: że posłanie Chrystusa od Oycy z nieba/ na świat: raczej samo przez się dowodzi pierwszego bytności: niżeli był na świat posłany: niżeliby go samo przez się miało stanowić Bogiem prawdziwym. A był posłany w ten czas na świat/ gdy z nieba zstąpiwszy/ począł się w żywocie Pannieńskim / y z niej narodził: Jako y sami ludzie/ w te czasy rzeżeni bywają nawoławszy przychodzić na świat: kiedy się z żywota matek swoich na świat rodzą: Ioan. I. 7. 9. & cap. 16. 7. 21. A nieśliby zaś Adwersarze/ chcieli negować/ prawdziwość y istotnego posłania Chrystusa od Oycy na świat: z onego nieba: względem którego chęć go stanowić prawdziwym Bogiem: Tedyby z tym słowem: że iako Aniołowie święci/ prawdziwie y istotnie/ od onego Oycy na świat bywają wysłani: a to iestże z onego nieba. Tak

też dla

też dla tego/ musieliby zostawać prawdziwicy y istotni
 prawdziwemi Bogami: niżeli Christus Pan. Co iak
 słusnie Adwersarze uczynia: niechay sie sami rozsądza
 Baczyc tedy iuz Pądy pobożny iakwie może/ z tego wysyt.
 Piego/ co sie o tym mieyscu z Janá swietego: cap. 10. v.
 35. traktowało: Iż choć z niego wsiluis Adwersarze/
 Christusa odsadzić tego: że nie iest Bogiem z natury / ani
 wtora Osoba w oney Istności Bostkiej: ale go z tej Tro-
 iakiej przyczyny / ná tym mieyscu / ktora sie pomienila:
 Bogiem prawdziwym stánowią: Jedną przecie / nie
 bázniej takiemu ich mniemaniu / niemoże sie przeciwic:
 iako te same słowa: wyrzeczone od sameo Syná Bożego.

DRUGIE MIEYSCE PISMA SWIE-
 tego obrony potrzebuie: Psal. 50. v. 1. gdzie
 on Bog náy wyższy: Bogiem Bogów iest
 nazwany: Bo tak napisano:

Bog Bogów Pan mówił, y przyzwał Ziemię.

Te słowa/ Adwersarze chcą mieć takiej wagi / iako
 gdyby bylo szczerze powiedziano: Syn Boży nie iest
 takim/ ani tak wysokim Bogiem: iako ten Bog/ ktorego
 tu Dawid Bogiem Bogów nazywa.

Na to odpowiadam.

Naprzód: Tak: Jesli Adwersarze/ ty słowa Dawi-
 dome/ chcą tak rozumieć: że Syn Boży/ nie iest wietszym
 nád Oycá swego Bogiem: tedy im tego pozwalamy. A
 le iesli inaczey: to iest/ tak: iakoby Dawid/ Bogá Oycá/
 miał oponować Synowi: iako wyższego Boga/ niższemu:
 tedy tego Adwersarzom nie pozwalamy.

Napierwey dla tego: Ze tu y iednego słowa Dáwid
 o tym nie mówi / ani tego nieżym y sami Adwersarze/
 zwolacka: Wisna s ná Dawida dowiesć mogą.

Opazanie:
 Iż ani dla
 tego Chri-
 stus Pan
 natury Bo-
 stkiej nie mo-
 że być odsa-
 dzony: iże on
 Bog/ to iest
 Ociec iego:
 Bogiem Bo-
 gów: iest na-
 zwany.

Powtore : Dla tego: Że Dawid był pod starym Testámentem w ten czas/ gdy te słowá: Pól. 50. 7. i nápisá. A Adwersarze sámi/ Chrystusowi Pánu/ nie pozwóláią być Bogiem pod starym Testámentem/ ále że tylko pod Nowym począł być ludziom y Aniołom Pánem / y to áż po swoim zmartwychwstániu: Wo ták nápisáli w Kátechiźmie swym: fol. 95.

Prz. : Chrystusa, gdy go Bog od umárlych obudził, wśykie rzeczy, które są ná niebie y ná Ziemi reformowáne są, y iáko y nowy křstiańl wzjęty, gdy go Bog iá głowę, y Páná, wśykim Aniołom y ludziom podał, którzy przedtym tylko samego Boga z Páná mieli.

Przetoż tymi pomienionymi słowy/ Dawid/ Boga Oycá: iáko Boga Bogow: nie mogli epponowác Synowi Bożemu.

Poczwarte : Dla tego: Że nie mnieysza iest rzecz być Pánem Pánow/ y Krolew Krolow: iáko y ták być Bogiem Bogow. Gdy tedy / Syn Boży/ w Piśmie świętym / zřetelnie bywa názywány Pánem Pánow / y Krolew Krolow: A oc. 17. 7. 14. 8. cap. 9. 7. 16. Przetoż tá: że iest Bogiem Bogow / iáko y on Oćiec niebieski. A ták tákim iest Bogiem: iáko y Oćiec iego niebieski. A Dawid s. w tych słowich / nie mogli mu onego Oycá epponowác: iáko wieiszego Boga: mnieyszemu.

Poczwarte : Dla tego: Że iěsliby przecie dla tego Syn Boży / iufficienter miał zostáwác mnieyszym Bogiem / niżeli on Oćiec iego niebieski: iě on Oćiec iego niebieski: názywány iest od Dawidá Bogiem Bogow: Tedyby zá tym sło / żeby y sam Oćiec niebieski: musiał być mnieyszym Pánem y Krolew: niżeli ten Syn iego: dla tego: że sam ten Syn iego: názywány bywa Pánem Pánow / y Krolew Krolow.

Náosłatek : A iěsliby iěsćie y dla tego/ Syn Boży miał być niższym Bogiem stánowiony: niżeli Oćiec iego niebieski: iě nie może być Oycem Oycu swemu: ále zostawa tylko

tylko Synem tego: Tedybyż ztym słowem: że y sam Ociec niebieski/ musiałby iestże niższym Bogiem zostawać: ni-
 żeli ten Syn tego: dla tego: że też nie może być Synem
 temu Synowi swemu: ale iest tylko tego Oycem. A tak
 tych przyczyn/ y to miejsce Dawidowe / Adwersarjusz
 go przedsięwzięcia nawmnieć nie dowodzi: y owsem sie
 mu iawnie przeciwi: iako sie pokazało.

TRZECIE MIEYSCE PISMA SWIE-
 tego obrony potrzebuie: Luc. 1. 35. o po-
 częciu Syna Bozego tak napisane:

Duch święty przyszedł na cie. y moc najwyższego Złómi to-
 bie: y dla tegoż ci sie narodził Z ciebie świętego, będzie nazy-
 wano Synem Bożym.

Na te słowa: w Rátechismie swym fol. 55. Adwers-
 sarze tak napisali:

To tedy Pan Iesus iest człowiekiem prostym:

Zadnymobycźdem. Bo iest zcięży z Duchá świętego, a v-
 rodzony: Pánną Máryey. y przetoż od samego poczęcia y vro-
 dzenia Synem Bożym iest: iako o tym maś w Lukaszá w rodź-
 le 1. 35. gdzie Aniá tak mowi do Pánną Máryey: Duch
 święty nádeydzie ná cie.

Na to odpowiadami.

Syn Boży/ dla tego poczęcia swego z Duchá święte-
 go/ w żywocie Pánną Máryey: Bogiem prawdziwym
 nie może być.

Naprzód: Dla tego: że poczynąć sie y rodzić z żywotá/
 á ile człowieczego: iest rzecz przeciwna Bogu prawdzi-
 memu/ względem natury: Ktory ani sie poczyná/ ani ro-
 dzić może: iako przykład Boga Oycá wkaże: Przetoż
 y Christus Pan/ nie mógł sie wrodzić Bogiem prawdzi-
 wym z żywotá Pánną Máryey/ choć zá sprawą Duchá
 świętego.

Okazanie:
 Że Syn Bo-
 ży: ani dla
 poczęcia
 swego z Du-
 chá s. w ży-
 wocie Pá-
 nny Máryey:
 Bogiem
 prawdziwym
 nie może
 być stano-
 wion.

Pow ore : Dla tego: Że Synowi Bożemu / w żywocie Panny Maryey / potrzebá sie było począć / y narodzić z niey człowiekiem : nie prawdziwym Bogiem : Gdyż dla tego sie poczał w ciele iey / y z ciała iey : aby sie był vrodził Ciałem / to iest prawdziwym człowiekiem: według onych słow Janá świętego / *słowo* Ciałem sie sstało Ioan. I. 4. 14.

Nasłátek : A dla tego : Że Christus Pan / áni tym względem nie mógł sie vrodzić z Panny Maryey : ile iest Synem onego Boga własnym : Gdyż o nim pismo święte tym względem mowi : Że iest Jedynourodzony od Oycá: Ioan. I. 4. 14. nie od Mátki. Bo iáto ten właśnie własnym cým synem zostawa / Ktory sie właśnie vrodził z tego / Ktorego iest własnym Synem : Ták y Christus dla tego iest własnym Synem Oycá swego iże sie właśnie z niego vrodził : A ták iuż nie dla tego : iże sie z Panny Maryey / zá spráwá Duchá świętego: vrodził. A zá tym / áni Bogiem prawdziwym nie może zostawać dla tego: iże sie z niey / zá spráwá Duchá świętego: vrodził. Z tego tedy wystąpię / co sie o tym Artykule Wtórym traktowało : wysoka wieża Babel / ponieśkánych przyczyn Bośtwá Syná Bożego : Pánom Adwersarzom wpádlá / y wniwecí sie obrociła : iáko táka / Ktora od nich ná piásku iest záśádzona. Náśá zaśie Sentencia / iáko iest ná twárdey opoce vgruntowána Jezusie Synu Bożá żywiącego Matth. 16. 4. 18. Ták też z Káżdey miáry zostawa nie poruśšona : o tym: Że Syn Boży Pan Jezus / dla tego iest Bogiem prawdziwym : iże w Bośtwie onego Jedynego Boga ma społecność: A wotora zaśie w oney Jedynego Boga Istności Osoba: iże iest własnym Oycá niebieskiego Synem : Którym względem nie może iuż być Sonem Panny Maryey : gdyż też tym względem áni sie w niey poczynal / áni z iey Istoty roodził: iáko se pokazało: y iestże sie y w innych Artykulach tychże Książ pierwszych / y w drugich Kiegách podobnymi Artykulámi: tym więcej to wtwierdzi y pokáže

Artykuł Trzeci.

O DUCHU ŚWIĘTYM.

A mianowicie o tym:

Jeśli Duch święty, jest trzecią, w Istności oney Iedynego Boga: Osoba:
A zátym y Bogiem z natury prawdziwym.

ZDANIE SOCINISTOW.

Wypisali Adwersarze / o tey rzeczy / w Kátechizmie
swym: fol. 41. te słowa:

A z strony Ducha świętego co odpowiada?

Duch święty nigdzie wyrażony Bogiem w Piśmie świętym
nie bywa gwany: A iż mu na niektórych miejscach, te rzeczy
które są Bogu własne przypisane bywają, tego nie tá jest przy-
czyną, żeby był Osoba w onym Iedynym Bóstwie, ale inſza, kto-
ra na swym miejscu wstępuje. To własne Adwersarskie
słowa.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Duch święty / nie tylko z rzeczy tych / które samemu
Bogu prawdziwemu należą: ale y z iánnego mia-
nowania Pisma świętego: Bogiem prawdziwym: a
zátym y Trzecią Osoba / w Istności oney Boga praw-
dziwego: bywa uznawany.

Tey Sentencyey trzy części

są podane.

Pierwsza Część.

Tá część

Osobne ota-
żanie: **3**
Duch świę-
ty jest z na-
turę Bo-
giem: y trze-
cia osoba w
oney istno-
ści Boskiej.

1.
Wzięte od
spraw wła-
stych same-
mu Bogu ty-
łko z natury:
które Duch
święty wy-
konywa.

A Cześć to w sobie zamyłka: Że Duchowi świętemu
terzeczy należa: które są własne samego Boga pra-
wdziwego: Bo to stąd i równa: że mu ie przetelnie Piśmo
święte przywłaszcza: A nayośliwiey Paweł święty:
I. Cor. 12. **8.** Przypisuje mu śłasne mowy mądro-
ści y umiastności: według tegoż Duchá. Przypisuje mu
wiarę/ w tymże Duchu y lastę uzdrawiania w iednymże
Duchu: **9.** Przypisuje mu czynienie cudow/ śłasne
Prorocztwa/ rozeznawanie Duchow/ rodzaie ięzykow/ y
wykładanie mowy: **10.** A **11.** tym zamyłka: A wszy-
tko to wykonywa, leden y tenże Duch, wdzielając każdemu iá-
ko chce.

Cap. 6. tegoż listu/ **11.** przypisuje mu społeczne z Pá-
nem Jezusem/ wybranych oczyszczenie: gdy tak Corin-
thom **9.** piśe: Iżaliś niewiecie, że niesprawiedliwi Krole-
stwa niebieskiego nie odziedziczą. Nie mylcie się, ani nierządni-
cy, ani bałwanom służący, ani pieścijomni, ani z majczyzną ob-
ciągający, ani g'odziecie, ani łakomcy, ani opilce, ani g'orzejscy, ani
drapiejące Krolestwa Bożego nie otnędzą. A temic byliście nie-
którzy, ale oczyszczeni jesteście, ale poświęceni jesteście, w imie-
niu Pána naszego Iezusa Chrystusa, y w Duchu Boga naszego.

Znowu niżej tamże **19.** Członki wybranych Bo-
żych/ nazywa Kościołem Duchá świętego: gdy tak piśe:
Iżaliś niewiecie, iż członki wasze są Kościołem Duchá święte-
go, który mieszka w was, którego macie od Boga, a nie jesteście
swoimi.

Tegoż y wyższey cap. 3. **16.** potwierdza: gdy mówi:
Nieprawie iż Kościołem Boga jesteście, a Duch święty miesz-
ka w was.

Stąd tak zamyłam: Ponieważ on Bog prawdziwy/
to iest/ Ociec: Bogiem prawdziwym/ nie tylko z Istno-
ści swojej Boskiej/ ktora iest niewidoma: ale tym iáw-
niey z spraw/ które iemu samemu własnie należa: od na-
rodu ludzkiego bywa poznawany: Przetoż y Duch świę-
ty, które

ty/ Ktoremu sie sprawy własne samego Boga prawdziwego : przypisują : Których on sam przez sie/ y od siebie jest sprawcą y Autorem : iako sie pokazało : nie za inaszego z takowych spraw ma być uznawany : tylko także za Boga prawdziwego : iako y on Ociec niebieski. Bo o równych rzeczach/ równy sąd musi być czyniony.

Druza Część.

TA część to w sobie zamyka : że Duch święty/ Bóg giem rzetelnie w piśmie świętym : bywa mianowany : Bo to stało iakona : że tak o nim w piśmie świętym znaydujemy.

Naprzód : Piotr święty takim go zowie : **Act. 5. v. 1.** 2. 3. 4. gdzie tak napisano : *Maj niektórzy imieniem Ananiasz, z Zaphira żony swojej, przedał rolę, y uczynił zdradę z zapłaty roley, za wiadomością żony swojej, y przyniosłszy część keniaka, położył w nog Apostolskich. Rzekł tedy Piotr do niego : Ananiaszu, czemuś sáatan kusił serce twoie, żebyś skłamał* (NOTA) *Duchowi świętemu : y zdradę uczynił z zapłaty roley ? Iżali w ciebie twoie nie zostawało ; y przedane będąc, było w twojej władzy : czemużes położył w sercu twoim rzeczenie : Nie skłamałeś ludzom : ale (NOTA) Bogu.*

Znowu do żony jego/ coby to był za Bóg/ powtarza : **v. 9.** Cożście sie wżdy znowili, kuścić Ducha Páńskiego ?

Także Paweł święty/ napisałossy **Corinthom : 1. Cor. 6. ver. 19.** Cílonki wasze są kościołem Ducha świętego, który mieszka w was. Znowu **cap. 3. ver. 16.** tegoż nazywa Bogiem/ gdy pisze : Niewiecie iże kościołem Boga jesteście, a Duch święty mieszka w was. Także y **cap. 12. tegoż listu/ ver. 5. 6.** pisze : Rozdziały posługowania są, ale tenże Pan, y rozdziały są uczynków, ale tenże Bóg który sprawuie wszystkie w waszych. Y wyliczywossy wszystkie rozdziały posługowania/ y rozdziały uczynków : w summe wszystkie za wiązawossy : wszystkie a wszystkie spolem/ do tegoż Ducha świętego

2.
Wzięte od
tych swia-
dectw Pi-
smá s. które
rzetelnie
Ducha świę-
tego: Bo-
giem nazy-
wają.

świętego i tego wyższy nazywał Panem y Bogiem/ tymi słowy referuje: *A ie wszystkie rzeczy wykonywa ieden y tenże Duch, udzielając każdemu iako chce.* Stąd takżamytamy: Ponieważ tedy pismo święte/ takżetelnie/ y nie ziedney miary/ Ducha świętego/ Bogiem mianuie/ y przypisuje mu Acta spraw własnych samego Boga prawdziwego: Przetoż y od nas prawdziwym Bogiem: tenże Duch święty ma być uznawany.

Trzecia Część.

3.
Wzięte od osobnego nazwiska: czyli i same ma Ducho- wi s należa- cego: to iest że sie n. zy- wa Du- chem świę- tym.

Tę część to w sobie zamyska: że Duch święty/ w oney iedney Istności Boskiej/ iest trzecia osoba: Bo to stąd iawnia: że go pismo święte nigdzie nie nazywa onym Oycem/ który iest pierwszą w oney Istności Boskiej osobą. Nie nazywa go ani Synem/ który iest w tejże Istności Boskiej/ wtora osoba: iako sie wyżej pokazało: Ale wszędzie bywa mianowany Duchem świętym: zaś czym iako na trzecim miejscu/ po Oycu y Synu: bywa kładziony: Tak też mając swoje własną osobę/ co stąd znać: że iest Bogiem y Duchem świętym: zostawiać musi trzecią w Istności onego Boga prawdziwego: osobą. A toć iest sentencyy naszej okazanie/ y prawdziwo- ści iey utwierdzenie.

Zganie-
nie
sentencyy
Adwersar-
skie/ ktora
neguje Du-
chą s. być Bo-
giem znają-
cy: y trzecią
osobą w o-
nej istności
Boskiej.

1.
Pismu świę-
temu sie
przeciw

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

Zdanie Adwersarskie/ ktore neguje Duchą świętego być Bogiem/ y trzecią w Istności onego Boga prawdziwego osobą: nie może być słusne ani przystoynne.

Naprzód: Dla tego: że sie pismu świętemu przeciw: ktore Duchą świętego/ y Bogiem prawdziwym y trze-
cia w Istności Boskiej osoba: pokazuje: czego sie grun-
towne świadectwa już położyły: y ieszcze niżej/ iako w
tym Artykule/ tak y w naśladowiczym/ tym wiecey po-
kaze sie to: Także y w osobnych księgach/ napisanych o
obietnicach.

Powtorek

Powtore : Dla tego to zdanie Adwersarście nie może być słusne ani przystoynne: Że wszystkie wybrane Bóże/ z wiary prawdziwey/ z oczyszczenia/ poświęcenia/ y w sprawiedliwienia zdżiera. Gdyż pismo święte/ te rzeczy pomienione/ y innych więcej tym podobnych/ własnym czynem y sprawą samego Duchá świętego: pokazuje: iako to się wyższy z niego/ o tey rzeczy zrzetelne świadectwa położyły. A gdzie Duch święty nie będzie ani Bogiem prawdziwym/ ani osobą/ ktorey czynienie właśnie należy: nie będzie ani niczym przez się będącym: iako przez wieść wsiłuią Adwersarze: Tedy też nie będzie mogli tych spraw pomienionych/ w wybranych wykonywać. A gdzie ten tych rzeczy/ w wybranych nie będzie wykonywał: Tedy tak koniecznie tych wszystkich rzeczy wybrani Bóży/ będą musieli być odsadzeni: iako pismo święte wykonywanie w nich tych pomienionych rzeczy: samemu tylko Duchowi świętemu przysadza. Ale iako tych rzeczy pomienionych/ wybrani Bóży/ żadnym sposobem nie mogą być odsadzeni: Tak też y sam Duch święty/ żadnym sposobem nie może być tego odsadzony: aby niemiał być Bogiem prawdziwym/ y osobą swą własną mającym: ktory te rzeczy w wybranych wykonywa. A iako ten Duch święty nie może być odsadzony ani tytułu prawdziwego Boga/ ani własney osoby: Tak też nie może być zątym odsadzony y tego/ aby niemiał być trzecią osobą w oney Istności Boskiej: ponieważ nie jest ani Oycem: ani Synem: ale Duchem świętym. Czego iż ta sentencya Adwersarstwa nie pozwala: Przetoż zątym te druga nągane sobie zástuguie: ktora się wyższy pomieniła: A tak y samá musi upadać.

Potrzącie: Dla tego: Że wybrane Bóże w wątpliwości o łasce Bóżej przywodzi/ y o żywocie wiecznym. Jako bowiem gdzieś niemają wiary. tam nie może być nadszienia o łasce Bóżej: Bo bez wiary/ Bogu trudno się podobać.

2.
Wybrane Bóże z wiary/ oczyszczenia/ poświęcenia/ y w sprawiedliwienia: zdżiera.

3.
Wybrane Bóże/ o łasce Bóżej y żywocie wiecznym w wątpliwości przywodzi.

Hebr. 11. ʒ. 6. á gðšie zášie niemáš náðšieie o lásce Bo-
 zey/ tám mušibýc o zbáwieniu wátpliwóšć: gdyž tylko
 sámá lástka Boża zbáwieni bywamy: Rom. 3. ver. 24.
 Tákże iáko Poniecznie/ wybráni Boży/ tey wiáry/ Ktora
 do lástki Bozey/ á zátym do zbáwienia przywodzi: beda
 mušieli býc odsádzeni: iešli Duchá šwiatego nic rzecza
 sámá/ y przez šie/ niemáš: Ktoremu tákowey wiáry wy-
 konywanie w wybráných Božých: Pišmo šwiete żrzetel-
 nie tylko sámemu przywolašć: Ták też zátym sámym/
 wybránym nieco inšego muší pozostawáć: tylko o lásce
 Bozey/ y o żywocie wiecznym wátpliwóšć. Ale iáko to
 býc nie może/ áby wybráni Boży/ o lásce Bozey y zbáwie-
 niu mieli wátpić: względem tegož Duchá šwiatego/ y
 obietnice: co pišmo šwiete wkázuie: Rom. 8. ver. 16. 17.
 Ták też y to býc nie może/ áby Duch šwiety/ nie miał nic
 býc przez šie/ y rzecza sámá: Ktory te tákowá wiára w
 wybráných Božých wykonywa. A iž iešć przez šie y rze-
 cza sámá: Przetož muší býc Bogiem z náтуры prawdzi-
 wym: Bo y sámá tákowa wiára/ iáka Duch šwiety śá-
 fuie wybránym: iešć własným sámego prawdziwego
 Boga z náтуры dárem: Ephel. 2. ʒ. 8. Trzecia zášie w
 Istności onego prawdziwego Boga: muší dla tego zo-
 stáwáć osoba: iž iešć Duchem šwiety: nie Oycem/ áni
 Synem. Tžego iž sentencya Adwersáršťa neguie: Prze-
 tož zátym: o lásce Bozey y zbáwieniu/ wybráne Boże w
 wátpliwóšć przywodzi: przeciwoło wšytkiey ślušności/
 y pišmu šwiitemu: záczyt też y sámá upada.

4
 Prawde zbá-
 wienna w
 podeyżrze-
 nie podawa

Poczýwarte: Dla tego: Je nam prawde zbáwienná w
 podeyżżenie przywodzi: Ješli to bowiem ma býć pravo-
 dá: je Duch šwiety nie iešć Bogiem z náтуры prawdzi-
 wym: áni w oney Istności Boskiej trzecia osoba: áni
 náwet czym przez šie y rzecza sámá rozeznány od Oycá:
 Tedyć to zátym išć muší: je Prorocy/ y Apostołowie/
 nie mogli býć náćhnieni od niego/ mówiac to y pišac/

coškolwiek

cokolwiek w sprawie zbawienia naszego mówili y pisali. Poydźcie y to za tym/ że Prorocy/ y Apostołowie/ nie mogąc być od Ducha świętego natchnieni: za tą przyczyną: że nie iest Bogiem: Tedy to cokolwiek w prawości zbawienney mówili: mówili z domysłu swego. A iż z domysłu swego: Tedyć to może być prawda/ albo nieprawda: y nam będzie wolno temu wierzyć/ albo niewierzyć. Co iednak o Prorocach świętych/ y Apostołach: nie może być myślono ani mówiono. Gdyż Piotr święty o Prorokach to szczerze píše: 2. Epist. cap. I. §. 21. *Abowiem nie zwoley ludzkiey, przyniesione iest niekiedy Proroctwo: ale Duchem świętym natchnieni, mówili świeci ludzie Boży.* Toż wstępuje y Epist. I. cap. I. §. II. *Y Dawid święty/ który był Prorokiem/ to z osobną o sobie mówi: 2. Samue. 23. §. 2. Duch Iehowy mówił przeż mnie, a słowa iego przeż język moy. Mowił Bog Izráelski mnie, mowił iest mocny Izráelski. Pánuiący ludziom, sprawiedliwy, pánuiący w boiaźni Bożej.* A iako to o Prorokach świętych/ y Apostołach: nie może być myślono ani mówiono: za tymi świadectwami które sie pomienily/ y za tymi które o Apostołach są iawne: Tak też y o samym Duchu świętym: nie może to być myślono ani mówiono: aby niemiał być Bogiem prawdziwym z natury: albo trzecią osobą w Istności Boga prawdziwego: albo czym przez się y rzeczą samą będącym. A Adwersarista sentencya: iż tego neguie: Przetoż sobie na czwartym miejscu te nagane zasługue: tym sposobem/ iako sie pokazało: że wszystkie prawdy zbawienney w podeyszczenie przywołą. Zaczynam y samą wpada.

Náosłátek: Dla tego: że ludźi pobożne / na żywot rozpustny rozwiezuie a niebożniki / do pobożnego życia niechetne czyni: Jesli to bowiem ma być prawda: że Duch święty nie iest prawdziwym Bogiem / ani trzecią w Istności Boskiej Osobą: Tedyć ztym to będzie iść musiáło:

5.
Ludźi na żywot rozpustny rozwiezuie a do naśladowania pobożnego żywota: nie chetne czyni.

musieli: że wybrani Boży: nie mogą być przemierzani
 niem jego. Poydźcie y to zátym: że będą musieli być so-
 bie wolnymi: nie będąc przemierzaniem Duchá swię-
 tego: A będąc sobie wolnymi: będą mogli być / álbo nie
 być pobożnymi. Niezbożni także / ktorzy są iáwne nie-
 zbożni: wolnymi będą mogli być od stárania się o żywot
 sprawiedliwy. Abowiem Páwel swięty / nie inšą o-
 sobliwšą przyczynę wázuje / dla ktorey wybrani Boży
 powinni się stárac o żywot pobożny / tylko te: że to po-
 winni czynić p woli Duchowi swiętemu: ktorego mają
 przemierzającego w sobie. Bo iáwne są słowa jego.
 Ktorem wyżšey z pierwszego listu do Korinthow przy-
 pomaiał: cap. 6. v. 19. Czyliś niewiecie, że członki wasze są
 przybytkiem Duchá swiętego, który w was ieſt, ktorego macie
 od Boga, a nie ieſcieście swymi. Ale iáko wybrani/ niemają
 tej wolności/ pobożności zániedbywac / á rospuſtnego
 życia náśladowac: Niezbożni także/ nie niemają tej wol-
 ności do pobożności niechętными być: Gdyż ieſt Duch ś.
 Ktoremu ták ci/ iáko y owi: przez pobożność powinni się
 przypodobywac: Tak też y sam Duch swięty / musi zátym
 Bogiem prawdziwym zostawac. Gdyż też y sami
 wybrani tylko Bogu prawdziwemu p woli/ y nayoſobli-
 wiey: powinni ſwietobliwie żyć: według onych słow
 jego ſámego/ Ktore Leuit. cap. 11, v. 44. czytamy: Abo-
 wiem ja ieſtem Pan Bog wasz. Bądźcie ſwietymi, abowiem ja
 ſwietry ieſtem. Ponieważ tedy Adwersarzy/ ſámego Du-
 chá swiętego/ niechcąc Bogiem prawdziwym uznawac/
 ani czym przez się rzeczą ſamą będącym/ Ktoremu p woli
 wiſcy ludſie powinni ſwietobliwie żyć: aby jego przy-
 bytkiem byli/ á on też aby mógł w nich przemierzac:
 Przetoż zátym nie do czego inſzego ludſi prowadzą: tylko
 do rospuſtnego á niezbożnego żywota. Zaczynam też tá-
 sentencya ich/ ktorá to zą sobą pociąga/ y musi nieſtuſzna
 zostawac: y z gruntu wpadać. A toć ieſt ſtuſzne nieſtu-

Bney sentencyey Adwersarstkiey: zgánienie: y obledliwość: ściiey okázanie.

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO.

Niektóre inſke Mieysce Piſmá ſwietego / doſtáten-
nie / ſpráwy Duchá ſwietego opiſuię / y nas tego
uczy: ábyſmy go z nich prawdziwym Bogiem uznawali:
iáko to ſámo I. Cor. 12. ktorego ſie w otwierdzaniu ſen-
tencyey náſzey / włáſne ſłowá polożyły: Przetoż też Ad-
werſarze naybárzſzey ſie ná nie rzucili: áby ie zniewáżyć / y
wygłozowác mogli: Ták tedy o tym mieyſcu piſa / w
Kátechizmie ſwoym: fol. 46.

Á ná drugie mieysce iáko odpowíadaſz?

Ták, że chociaż Boſkie ſpráwy przypíſane ſą y Bogu, y o-
nemu Pánu, y Duchowi ſwíetemu: przed ſie ztąd nie może być
zámieniono, áby iedná ich miałá być Iſtość. Owſsem przeći-
wnym obyczájem z tegoż ſámego mieyſcá ſie pokázue że to być
nie może: ábowiem on Pán, y Duch, iáſnie ruieſz od iednego Bo-
gá diſtinguowány, ábo oddzielony, ktoregoſmy wryſſey pokázali
być nikogo inſzego iedno Oycá Páná Chryſtuſowego. A iż tu
przypomina y Páná, y Duchá przy Bogu, to ſie dzieie dla tego,
że on Pán ieſt tym przez ktorego Bog wſytkie te rzeczy ſprá-
wuię: á Duchá iáſie dla tego, iż tu o ták-wych rzeczách mowi,
które do wiernych należą, które tylko przez Duchá ſwietego, á
nie przez żadn.: inn.: moc ſwoie Bog ſprawuię. To włáſne
Adwerſarſkie ſłowá.

Ná to odpowíadam troiáko.

Ná Pierńſzą rzecz odpowíadam.

Pierńſza rzecz Adwerſarze / w tey ſwoiey expliáciey
te zámptáia: w ktorey twierdza: iáko by z tego po-
mienionego

mienionego miejsca Pismà s. Duch święty nie miał być wznawany prawdziwym Bogiem: chociażby mu rzetelnie Boskie sprawy przypisane bywały: Ale to Adwersarjomniemoże być pozwolono.

Mianowicie

Oświadczenie:
Jeż Duch s.
spraw włas
nie samemu
Bogu z nà-
tury należa-
cych: własna
swoja moc /
wola / y po-
dobaniem:
niemogłby
wykon-
wać: iesliby
nie był Bo-
giem z nà-
tury.

Dla tego: że ta takowa ich o tym miejscu explicácia: contradictionem implicat. Bo czynić rzeczy pràwie Boskie/ sua sponte, proprio motu, & voluntate: y onymu komu chce/ y iàko chce sàfowàć: à przecie prawdziwym Bogiem nie być: są to rzeczy takowe/ które sie sobie wzajem przeciwià: ták bårzo: że kto nie jest Bogiem prawdziwym: Ten też rzeczy pràwie Boskich/ z swej własney chęci/ władze/ y wolej/ sam przez sie/ y z siebie: nie może wykonywàć. A kto zaśie rzeczy pràwie Boskie/ prawdziwie/ sam przez sie/ y z siebie: wykonywa / y onych udziela każdemu komu chce/ y iàko chce: nie może być stąd inàkszym wznawany: tylko Bogiem prawdziwym: Istność prawdziwie Boską mającym: Jàko y on Ociec niebieski/ iż tákie rzeczy czyni / które są pràwie Boskie/ à czyniie własną swą władzą / wolą / y podobaniem/ y onymi iàko chce/ y komu chce sàfuić: Przetoż też stąd nie inàkszym: tylko z natury prawdziwym Bogiem bywa wznawany. A kiedyby tym pierwey nie był: Tedy by też spraw pràwie Boskich/ y takim iàko sie rzekło sposobem: niemogł wykonywàć. Toż y o Duchu świętym ma być rozumiano: że y ten/ trudnoby rzeczy Boskie miał wykonywàć/ własną władzą/ y wolą: y onymi ludźmi sàfowàć: iesliby nie był Bogiem z natury prawdziwym. Jesli tedy chcą to Adwersarze otrzymàć / że Duch święty nie jest Bogiem z natury prawdziwym: Tedy pierwey niechay go obsadza/ iesli mogą / rzeczy pràwie Boskich/ własną władzą/ y wolą: wykonywània. Bo po ki takowych rzeczy wykonywànie / będa mu przypisowàć: à przecie onim będa twierdzić: że nie jest z natury Bogiem

giem prawdziwym: Poty ich takowe przedświadczenie: będzie nie co innego w sobie zamknąć: tylko to: że Bog prawdziwy z natury: nie jest Bogiem.

Na druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz Adwersarze/ w tej swojej explicacyi te zamknięcia: w ktorey twierdzą: iakoby tu Apostoł w tych słowach przedświadczył: Páná / y Duchá: od onego iedyneho Bogá miał oddzielać: a zátym iakoby Duch s. nie miał być tym Pánem y Bogiem rozumiany: Ktorego tu Apostoł wspomina: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że sie temu mniemaniu Adwersarstwu / samże Apostoł przeciwi / a to tym sposobem: że co tu Articulatim przypisuje Bogu/ y Pánu/ y Duchowi świętemu: to wszystko konkludując/ do samego iednego Duchá świętego stosuje. Przypisuje najpierwey Duchowi świętemu: rozdziały dárów. Przypisuje Pánu: rozdziały posługowania. Przypisuje Bogu: rozdziały czynków. A konkluzja czyniac/ o tych wszystkich rzeczach y Páná y Bogá/ y Duchá świętego: tak mowi: Ale wszystko to wykonywa ieden on y tenże Duch, odzielać. *osobie każdemu iako chce.* Ktoreż to wszystkie rzeczy ten Duch wykonywa? Nie inſze pewnie: tylko te / Ktore tu wyżej miánuie: to jest/ wszystkie rozdziały dárów / wszystkie rozdziały posługowania / y wszystkie rozdziały spraw. Ponieważ tu tedy Apostoł święty / wszystkie sprawy/ Bogá y Páná: do iednego Duchá świętego stosuje: Przetoż ráczey/ przez tego Páná y Bogá: Duchá świętego samego rozumie: niżeliby go miał od tego Páná / y od onego Bogá: oddzielać. A tak ztej pierwszey przyczyny: to mniemanie Adwersarstka wpada.

Powtore: A dla tej: że tu Apostoł żadney wzmianki specificę, o wszystkich trzech osobách Boskich/ Oycá/ y Syná/ y Duchá świętego: nie czyni: ale tylko o samym

Objawienie:
Jz Paweł s.
w onych słowach: 1.
Cor. 12. v. 4.
Duchá świętego: od Páná y Bogá: nie oddziela ale go ráczey Pánem y Bogiem nazywa.

Duchu świętym piše: Ktorego Bogiem/ Pánem/ y Duchem miánuie. Ponieważ tedy tu Apostoł/ żadney rozmiánki wyráźney Oycá/ y Syná: nie czyni: ale tylko samego Duchá świętego własne spráwy opisuie: Przetoż też tu niemial żadney potrzeby/ tegoż Duchá świętego/ od tego Páná/ y Bogá oddzielać.

Náosłátek: A dla tego: Ze choćby sie to Adwersarzom pozwolilo: iż tu Páwel święty/ czyni ničiákie rozeznánie/ od onego Bogá/ to iest/ Oycá/ y od Páná Jezusá: Duchá świętego: tedyby to rozeznánie/ musiało być pokázo-
wáne: tylko wzgledem osoby Duchá świętego / Ktora iest rozeznána od osoby Oycá/ y Syná. Bo wzgledem spraw Bogá y Páná: to rozeznánie nie może być czynio-
ne: gdyż tu wszyscy Apostołowie/ iednemu Duchowi świętemu przywołają. Dla czego przecie Duch świę-
ty/ nie może być tego słusnie odsadzony: aby niemial być Bogiem prawdziwym z náturey. Gdyż y on Ociec niebie-
ski/ chociażyze osobá iego/ iest rozeznána od osoby Syná iego: bo inšy iest Syn/ inšy Ociec: á przecie dla tákie-
go rozeznánia osoby swey/ od osoby Synowstiev: nie mó-
że być tego słusnie odsadzány: aby niemial być Bogiem z náturey prawdziwym: Przetoż tymże sposobem y Duch święty/ nie może być dla tego słusnie/ tego odsadzány: aby niemial być dla tego Bogiem prawdziwym z náturey: iže osobá iego/ iest rozeznána od osoby onego Oycá y Syná: A ták zá tymi przyczynámi ten domysł Adwersárski/ wpada.

Ná Trzecia rzecz odpowiadám.

Trzecia rzecz/ á ostatnia: Adwersarze w tej expliká-
cyey te zámyśláia: w Ktorey twierdzą: iákoby tu tylko z
tej miáry Apostoł święty/ ná tym miejscu przedśierožio-
tym: Duchá świętego wzmiánke mial czynić: iže Bog
przezeń / te rzeczy Ktore do wiernych iego należą: á nie

przez

przez żadną inną moc swoje: sprawuie: Ale y to Adwersarzem nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla te^o: Że się już wyśsey przeciętna rzecz tego pokazała: A pokazała się nie inſza tylko ta: Że tu Apostoł s. piſząc o tych rzeczach/ które do wiernych należą: iako wnie wſkazuie: Że nie tylko przez ſamego Duchá świętego/ wszytkie wykonywane bywaia: ale też że y sam Duch święty/ ieſt tym Pánem y Bogiem/ który ie wykonywa: Przetoż nie mogli Apostoł święty/ tylko z tego miary/ na tym miejscu wzmianki Duchá świętego czynić: iże przezeń te rzeczy które do wiernych należą: Bog wykonywa.

Okazanie:
Że Apostoł s. Paweł ni. mógł z tego miary wzmianki Duchá s. czynić w tych słowach pomienionych 1. Cor. 12. v. 4. aby pokazał: że Bog przezeń/ te rzeczy które do wiernych należą. a nie przez żadną inną moc swoje sprawuie.

Powtore: A dla tego: Że tu te^o Apostoł święty/ ani ſimpliciter, ani najmnieſza literką nie wſkazuie: aby Bog on/ to ieſt/ Ociec/ te wszytkie rzeczy które do wiernych należą/ przez Duchá świętego miał wykonywać/ iako przez nieiako moc swoje: ale zgola mówi: że ie sam Duch święty przez się/ y od siebie wykonywa. Jawnie bowiem ſa ſłowa iego/ które w ten ſposób kładzie: Ale wszytko to wykonywa, ieden on y tenże Duch. Samego Duchá świętego/ cauſam primam, wykonywania tych ſpraw wszytkich ſtanowiąc: przez co ráciw Bogiem go prawdziwym wſkazuie: niżej liby go tego miał oſadzać. A tak y z tego przyczyny/ nie mogą tego Adwersarze twierdzić: aby tylko dla tego na tym miejscu Apostoł Duchá świętego wzmiankę miał czynić: aby wſkazał: iż on Bog/ to ieſt/ Ociec/ wszytkie ſprawy/ które do wiernych należą: przez Duchá s. tylko: nie przez inſzą moc swoje ſprawuie. Z tego tedy wszytkiego/ co się o Duchu świętym/ w tym oſobnym Artykule traktowało: każdy pobożny człowiek/ łatwo baczyć może: Że Duch święty ieſt Bogiem; natury prawdziwym: y oſobe właſną swoje mającym: która ieſt trzecią w Iſtoſci onego Boga prawdziwego. Adwersarze zaś/ nigdzie w piſmie świętym nie mają żadnego dowodu na to: iakoby tenże Duch święty/ niemiał być

ani Bogiem z natury prawdziwym: ani trzecia w Ist-
ności Boskiej osoba: ani nawet czym przez sie y rzecz-
sami budacym: Dla czego tez ta sentencya ich upa-
da: y znieważona zostawać musi.

£ £ £

Artykuł Czwarty. O USTAWIE KRZTU

ŚWIĘTEGO.

U mianowicie o tym:

Jeśli z ustawy Krztu świę-
tego, w Imieniu Oycà, y Synà, y Duchà Świę-
tego: Ociec, okazaue sie Pierwsza, Syn Wto-
ra, a Duch święty Trzecia: w oney Ist-
ności Boskiej Osoba?

Także y z onych słow Jana świętego:

Trzey są którzy świadczą na niebie, Ociec, Słowo, y Duch
święty: a ci Trzey iedno są.

ZDANIE SOCINISTOW.

Po tej Quaestii / Adwersarze / na trzy miejsca vsilus-
ią dać odpowiedź. Na pierwsze: I. Cor. 12. o kto-
rym sie wyżej traktowało. A na drugie ty dwie / które
w tym terasniejszy Artykule są położone: Przetoż ta-
kie o nich napisali słowa w Katechizmie swym: fol. 42.
43. 44. 45. 47. 48.

A coż mam o tych miejscach rozumieć? Takci ogulnie od-
powiadam: Iż te miejsca to tylko pokazuia, że iest Ociec, Syn, y
Duch święty: Co my nie tylko przyznawamy, ale też ślacieć nie

zwierdzamy,

twierdził, że koby tego niewierzył, Christianinem być nie może. Ale tego niedowodzi, o co jest prza między nami, że Ociec, Syn, y Duch święty są trzy osoby w iedney Istności Boskiej.

Snoru ná každé z osobná vsíluta odpovědiť: A napierwey ná to ex Matt. 28. v. 19. z formy Arztu świętego wsłete: ták odpowiadáia:

Bo co sie pierwszego miejsca dotyczy, choćas sie tu Oycá, Syná, y Duchá świętego, w sprawie Ponurzenia Złączenie dzieje: przedślad sie nie zamyka, żeby Ociec, Syn, y Duch S. mieli być trzy osoby w iednym Bóstwie. Bo to nie nowina w piśmie świętym, że se w rzeczech niemniej Boskich, niżeli jest Ponurzenie, tákie osoby, y rzeczy z Bogiem Złączáia, kóre do Istności Boskiej należeć nie mogą: Iako masz tego przykłady naprzed o osobách w księgách Krolewskich: I bal sie wslytek

1. Reg. 13. v. 18.

Exod. 14. v. 31.

Akt. 20. v. 32.

Ephes. 6. v. 10.

1. Cor. 10. v. 2.

Akt. 19. v. 3.

y Pawła świętego: Zmocnić sie w Pánu, y w mocy síly iego. Ale oni przedślad rozumieja, że koniecznie Bogiem być musí, w kóre go imie Ponurzenie sie dzieje.

Myla sie ná tym bázg. Bo też czytamy w piśmiech świętych, że Izraelejczy ponurzeni byli w Moyżesá, iże niektórzy Vcjinowie ponurzeni byli w Ponurzenie lanowe, choćas ani Moyżes Bogiem jest, ani Ponurzenie lanowe osoba, nierzkać Bogiem. To ná pierwsze miejsce.

Ná drugie miejsce z Janá świętego: ták odpowiadáia: A ná trzecie iako?

Naprzed, poniewás iduna jest, iż w Exemplarzách Greckich dawnych, y w Syryjskim, náwet y w Łacinskich dawniejszych tych słów niemás, co y sami napředniejszy z Adwersarzom pokázá, tedy z nich nic dowiedziono być nie może. Potym, choćasby też te słowa w Piśmie świętym były, przedślad z nich

1. Ioan. 5. v. 8

nie mogłoby się zámknąć, że trzy osoby są w jednym Bóstwie. Bo to miejsce mówi niogłym innym, jedno o świadectwie, że Jezus jest Synem Bożym. A iż świadectwo może być wydane y od tych rzeczy które nie są osobami, to się pokazuje z pozadanych słów: Trzey są którzy świadczą; ná ziemi, Duch, woda y krew. A iż mówi że jedno są, tedy z rzeczy samey pokazuje się, że ta jedność w świadectwie, a nie w Istności należy; iako się międzytroche mówi o Duchu, wodzie, y krwi, że jedno są. To własne słowá Adwersarjskie/ ná te obiedwie miejsca pisma świętego: w tym Artykule zámknięte.

SENTENCYA EWANGELIKOW.

Ponieważ Syn Boży/ y Duch święty / z samego postanowienia Arztu świętego: pokazuje się sprawca zbawienia náшего wespół z Oycem niebieskim: Także/ że im od nas/ ktorzy się w imieniu ich Przćimy / to wszystko należy / co samemu Bogu prawdziwemu oddawać powinni jesteśmy: y do tego iże się im ná Arzcie obowięzujemy: Przetoż stąd dobrze Syn Boży / y Duch święty: mają być prawdziwym Bogiem uznawani. A iże do tego pokazuje się sprawcami iednego czynienia/ y to/ że im iednako to wszystko od nas należy / do czego się ná Przćie Bogu prawdziwemu obowięzujemy: Iako się też iednako w Imie Oycá/ y Syná/ y Duchá świętego: Arzćić jesteśmy powinni: Przetoż stąd iednotá Istności / Syná/ y Duchá świętego: z Bogiem Oycem: prawnie dobrze się zamyka. A ná to wszystko/ iże się z osobná powinni jesteśmy Przćić/ iako w Imie Oycá/ tak też w Imie Syná / y Duchá świętego: Przetoż stąd / iako Bog Ociec w iedney Istności Bóstwie/ pokazuje się pierwszą Osobą / Syn Boży wtórą: tak też y Duch święty trzeci.

Tey

Tej Sententey trzy części są podane.

Pierwsza Część.

Ta część to w sobie zamyka: Sposobu Arztu świę-
tego: Syn Boży / y Duch święty: prawdziwym
Bogiem ma być wynawiany: Bo to stąd iawną:

Naprzód: że Arzest święty / dla tego jest postanowio-
ny / w Imię Oycy y Syna / y Duchą świętego: aby się
Ociec / y Syn / y Duch święty: sprawca zbawienia: ná-
szego pokazał.

Ji Ociec niebieski jest sprawca zbawienia naszego: te-
go ony słowa poświadczą: które Ioan. 3. 16. czytamy.

Ji Syn Boży / jest sprawca zbawienia naszego: tego
poświadczą słowa ony: które Mat. 1. 2. 1. czytamy.

Ji także Duch święty / jest sprawca zbawienia nasze-
go: tego słowa onie I. Cor. 6. 11. poświadczą.

Ji także Arzest święty jest dla tego postanowiony:
aby nam pokazał Oycę / y Syna / y Duchą świętego:
być sprawca zbawienia naszego: to stąd iawną: że y sam
Arzest święty: w Imię tych trzech Oycy / Syna / y Duchą
Ś. jest sprawca zbawienia: co się pokazuje z tych miejsc
Pisma świętego: Naprzód Marc. 16. 16. Kto wierzy, a
okryje się, zbawion będzie. Potym. Ioan. 3. 5. Ieshu
kto nieodrodzi z wody y z Duchą, nie może wnieść do królestwa
Bożego. Następnie ad Titum cap. 3. ver. 5.

Lecz i nie może być kto inny sprawca zbawienia ná-
szego pokazany: tylko sam Bog z natury prawdziwy:
iako pisma święte zeznawają: A mianowicie Esa. 43.
11. sam się Bog przytym oświadcza: gdy mówi: Ja
iستم Pan, a nie maś oprocz mnie zbawiciela. Przetoż Syn
Boży y Duch święty / iako jest sprawca naszego zbawie-
nia: Tak też jest Bogiem z natury prawdziwym.

Potym: R. ztąd się to pokazuje: że Arzest święty /
w Imię Oycy / Syna / y Duchą świętego / y dla tego

jest

Okazanie:
Ji i formy
Arztu świę-
tego. Syn
Boży / y
Duch Ś. nie-
mniey iako
y Ociec nie-
bieski: Do-
giem z natury
ma być
wynawiany.

ieſt poſtánowiony záby nam był ſacramentum initiationis, przez którybyſmy ſie wiſomym ſpoſobem/ Oycu/ Synowi/ y Duchowi ſwíetemu: oddáwác záczynáli/ do chwały/ ſłuſzby/ y wiáry weń prawdziwey/ do poſtuſzenia ſwá/ miłoſci: y ábyſmy ich ſámych wyzywác ſie uczyli. Ták iáko y ono obrzezanie ſtározaónne/ wſytkim kto rzy ſie obrzezowáli: było Sacramentum initiationis, przez które ſie w poczet ludu Bożego oddawáli/ y do tego wſytkiego obowíezowáli/choć táíemnym ſpoſobem: czego Bog potrzebuie od ludu ſwoiego. Náđ co nie moſe być pokazano nie inſzego: tylko toż ſámo: do czego y my ná Príncipe ſwíetym/ táíemnym tákſe ſpoſobem: Oycu/ y Synowi/ y Duchowi ſwíetemu: obowíezujemy ſie: á com iuſz wyſſzey per ſuas ſpecies wyliczył. Bo tájci ieſt porwinnoſć náſſá wewnetrzna ku Bogu/ teraz pod Nowym Teſtámentem będących: która była y onych/ którzy byli pod Stárym przymierzem. A wlaſzcſzá że tego iáwone przykłády o Sákrámentie Prztu ſwíetego/ w Ewángelíey ſwíetey wyrażone mamy.

Jan ſwíety Arzćiciel onych/ którzy ſie do niego z Práiny Jordáńſkiey ſchodzili/ Jeruzalem tákſe/ y wſytká Judſká ziemiá: nie przez co inſzego odlaczał od inſzych/ á do pocztu ludu Bożego przyłączał: tylko przez Przeſt ſwíety: iáko Mátheuſſ ſwíety cap. 3. v. 5. 6. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Actpr.

Aktor. 8. §. 12. Także y onemu Murzynowi Krolowey
Candaces: Tamże §. 38. Toż y sam Syn Boży/ wyszy-
łim wezniom swoim/ odchodząc do niebá, czynić rozkazat/
iako czytamy: Marc. 16. §. 15. 16. w te słowa: Szedłszy
ná wyszyłek świat, opowiadaycie Ewangelia wśelkiemu stworze-
niu; kto uwierzy á okrzyć sie, będzie zbawion á kto nie uwierzy;
będzie potępion. Z których słow. pokazuje sie to: że y sam
Syn Boży/ rozkazawszy wezniom swoim: zá opowiadá-
niem Ewangeliczy/ ze wszystkich narodow/ zbierać sobie
lud y wierne chwalce swoje: Tedy nie chciał/ aby mu
ie byli przez który inšy środek widomy mieli oddawać:
tylko przez Sakrament Krztu świętego. Co y do tego
czasu rstawiać nie ma: ponieważ iestże nie spełniła sie li-
czba wybranego ludu Bożego: którzy z rozmaitych na-
rodow/ pokolenia/ y ięzykow: do tego pocztu máia być
przyłączeni; Apoc. 6. §. 11.

Lecz iż do takowey chwały/ służby/ y wiary prawdzi-
wey/ posli świętówá/ miłości/ y wyzwánia: do ktorey sie
obowiązuemy ná krzcie świętym: Oycu/ Synowi/ y
Duchowi świętemu: nie powinniśmy sie obowiązować
inšemu: tylko samemu Bogu z natury prawdziwemu:
iako pisma święte wstępują: Ioan. 4. §. 23. 24. Deut. 6.
ver. 13. Matt. 4. ver. 10. Ioan. 14. ver. 1. 1. Samuel.
15. ver. 22. Actor. 5. ver. 29. Matt. 22. ver. 37. Deut.
6. ver. 5. Plal. 50. ver. 15. Na co wszystko ná krzcie
świętym/ Oycu/ y Synowi/ y Duchowi świętemu przy-
siegamy: Przetoż Syn Boży/ y Duch święty: iest Bog
z natury prawdziwy: Tak iako Ociec niebieski.

Nawet: Rzutad sie to pokazuje: że y dla tego Przesł
świety iest postanowiony w Imie Oycá/ y Syná/ y Du-
chá świętego: aby sie pokazało: że Ociec/ y Syn y Duch
świety: iest sprawca Nowego známi weczynionego przy-
mierza. Bo iako do stárego przymierza/ z Abrahámem
weczynionego/ przydał był widomy znák y świadectwo te.

go: ono samo stározaſonne obrzezanie: Gen. 17. v. 11. Tak teſz do nowego Przymierza znami uczynionego, przy-
dany ieſt Sakrament Krztu ſwiętego/ y Wieczerzy ſwie-
tey iego: iako wiðomy znát y ſwiadectwo tego przymie-
rza: ſkąd teſz ſamże Kubeł Sakramentu Wieczerzy ſwoiey
ſwiętey/ zrzetelnie nazwał nowym Teſtamentem przez
Prew ſwoie: Luc. 22. v. 20.

Lecz iſe nie moſze być kto inſzy/ ſprawca nowego przy-
mierza znami uczynionego/ poſtánowiony: tylko ſam
Bog z natury prawdziwy: iako piſmá Proroctie zezna-
wáig: á miánowiącie Jeremiaſz Prorok ſwięty: Cap.
31. v. 31. gdy wprowadza ſámego Boga mówiącego w
te ſłowá: A to dni przychoǳi: mówi Pan, á poſtánowie ja z
domem Izráelskim, y domowi ludy, Przymierze nowe, nie we-
dlug przymierza ktorem uczynił z Oycy ich, &c. Przetoſz
Syn Boży, y Duch ſwięty: ktory ieſt ſprawca znami u-
czynionego nowego Przymierza: ieſt Bog z natury praw-
dziwy. Baczyc teǳy z tego wiſytkiego kaſzde ſerce pobo-
żne látwie moſze: iako bázno iáſnie y domodnie/ z ſámey
formy Krztu ſwiętego/ Syn Boży/ y Duch ſwięty: po-
kázanie ſie niemniej Bogiem z natury prawdziwym: iako
y Ociec niebieſki.

Druga część.

Tá część to w ſobie zámyka: Iſz tegoſz ſpoſobu Krztu
ſwiętego: iednotá Iſknoſci Oycá/ y Syná/ y Duchá
ſwiętego: moſze być práwie dobrze pokázana: Bo ztąd
kaſzdemu iáwna być moſze.

Naprzód: Ze iednáſz ieſt ná Krzcie ſwiętym: ich Aetia
która nie ieſt inſza/ tylko tá/ która ſie do odrodzenia ná-
ſzego/ y poiednania z Bogiem/ y zá Syny Boſe przy-
ſpoſobienia: ſciąga.

Iſz ſpráwá Krztu ſwiętego / ſciąga ſie do odrodze-
nia náſzego: Albo iſz Krzeſt ſwięty/ náſtuguie do odro-
dzenia náſzego: obyczáiem Sakramentalnym: to ſkąd

iáwna:

Okázanie:
Iſz tey for-
my Krztu
ſwiętego:
Iednotá Iſ-
knoſci Oycá
y Syná/ y
Duchá ſ.
pokázanie
ſie.

iaćna: Że tak Piśmo święte widać. Naprzód Rom. 6. 3. 4. gdy tak piśe Apostoł: Iżaliż niewiecie Bracia, że ktorzykolwiek pokrzyżeni jesteśmy w Chrystusie Iesuse, w śmierci tego pokrzyżeni jesteśmy? Pogrzebieni bowiem jeste-
my z nim. przez Krześ w śmierć, aby iako Chrystus powstał od umarłych, ku chwale Oycá, tak y my w nowości żywota abyśmy chodzili. Potym toż mowi y ad Coloss. 2. 12. Galat. 3. 27. Nawet ad Titum 3. 5. gdzie zrzetelnie Krześ święty: omyciem odrodzenia y odnowienia Duchá świętego: bywa miąnowany: O tymże iещe tenże mowi ad Ephes. 5. 26.

Iż tak Aelia iedną / Oycá / y Syná / y Duchá świętego / przy Krście świętym: ściaga sie y do poiednania naszego z Bogiem / y zá Synu Bożego przysposobienia: to sie stać pokazuje: Że y sami Apostołowie / Krześ święty nie do czego innego potrzebny wstawiali: tylko do dostąpienia grzechow odpuszczenia: iako Piotr święty onym Żydom mowił: Act. 2. 37. 38. A Jan święty Krzciciel onym Pharyzeuszom / y Saduceuszom powiadał: Ktorzy sie byli przysili Krścić do niego: Narodzie iaszcjorczy, któż wam pokazał, abyście wstali giewu przysiętego? Matt. 3 ver. 7. Także y Marek święty świadczy o nim mowiac: cap. 1. ver. 2. Był Jan napuścizy krzcząc y opowiadając krześ pokuty na odpuszczenie grzechow. A sam Syn Boży / po rwierzeniu Ewangelicy / rozkazał sie Krścić / Ku dostąpieniu zbawienia: Marc. 16. ver. 15. 16. Dostąpić tedy od Boga grzechow odpuszczenia / y samego zbawienia: zá wperonieniem Sakramentu Arztu świętego: iako sie z tych wyżej pomienionych świadectw pokazuje: nie iest nic innego: iedno dostąpić z Bogiem poiednania / y zá Syná Bożego przysposobienia. Ponieważ tedy te iedneż Aelia, odrodzenia naszego / y odnowienia / y z Bogiem poiednania / y zá Synu Bożego przysposobienia / y iednąkim sposobem / przy Krście świę-

tym/ Ociec/ Syn/ y Duch święty/ wykonwa : w Imie
ktorych Krzćmy sie: Ani tego Adwersarze nie mogą po-
kazać/ Aby Syn Boży/ y Duch święty / przy tej sprawie
odrodzenia naszego / odnowienia/ poiednania zc. Ktore
sie dście przy Krzćcie świętym : miał być prożnującym :
boby tak nadaremno Krzest święty/ w Imie iego/ y Du-
chā świętego : iako y w Imie Oycā był postanowiony y
odprawowany. Przetoż też z takiego sposobu/ wykon-
wania tych pomienionych rzeczy / przy Krzćcie świętym :
Jedność Istności Bosticy / Oycā/ y Synā/ y Duchā s.
prawie dobrze pokazuje sie. Bo iako w ten czas / Syn
Boży y Duch święty / nie moglby tych rzeczy pomienio-
nych wykonywać / gdyby nie był prawdziwym z natury
Bogiem : Co y stąd znąc : że y sam Ociec niebieski/ tychże
rzeczy nie moglby wykonywać : gdyby pierwey nie był
prawdziwym z natury Bogiem : Tak zaśie iż te rzeczy
pomienione/ Syn Boży/ y Duch święty/ zároveň z Bo-
giem Oycem wykonwa : zároveň też z nim Bogiem
z natury prawdziwym stąd má być uznawany. A tak
jedną ich musí być Bostka Istność.

Nawet : A stąd sie to pokazuje : Iż Którym iednąko/
y do iedneyże chwały/ służby/ wiary/ miłości/ posłuszeń-
stwa/ wćściwości/ y czemu inżego temu podobnego : ná
Krzćcie świętym obowięzujemy sie : tych też Poniecznie mu-
si być iedna y tak Istność : Bo iesli inaczej : tedy niemo-
glyby im te rzeczy pomienione/ od nas iednąko należec : y
owżem nie moglyby im żadnym sposobem należec : Iako
y Oycu niebieskiemu/ Poniecznieby te rzeczy od nas nie mo-
gly należec : iesliby nie był Bogiem z natury. Iż tedy te
rzeczy pomienione : iednąko od nas/ iako Bogu Oycu/ tak
też y Synowi iego/ y Duchowi świętemu należa : Prze-
toż iednąko Ociec / y Syn/ y Duch święty / iest Bo-
giem. A tak iedney Istności.

Trzecia część.

Ta Cześć to w sobie zamyka: że Ociec niebieski / Pierwsza Osoba w iedney Istności Boskiej / Syn iego wtóra / a Duch święty trzecia Osoba w tejże Istności Boskiej: z formy Krztu świętego ma być uznawany: Bo to sąd iawną: że się nam rozeznanie y na pierwszym miejscu kazano krzcić w Imię Oycá: rozeznanie y na wtorym miejscu w Imię Syná: rozeznanie y na trzecim miejscu w Imię Duchá świętego. Czego nigdy by nam było nie roztazano tak dokładnie y rozeznanie: Kiedy by w iedney Istności Boskiej / Ociec / nie miał być pierwszą w porządku osobą / od Syná / y od Duchá świętego Osoby: rozeznana. Syn wtóra / od Oycá / y od Duchá świętego rozeznana. A Duch święty trzecia / od Oycá / y od Syná rozeznana Osoba. Dobrze tedy z Formy postanowienia Krztu świętego / iako w przod Ociec / tak też y Syn iego miły / y Duch święty: bywa pokazowany y uznawany z natury Bogiem prawdziwym Dobrze Syn Boży / y Duch święty: iedney y tejże Istności z Bogiem Oycem. Dobrze nawet: Syn Boży / w tej iedney Istności Boskiej / wtóra Osoba rozeznana / a Duch święty trzecia: iako y Bog Ociec w porządku pierwsza. A tak stych wszystkich dowodów: sentencya naszą jest gruntowna.

Okazanie.
Że i te same formy Krztu świętego / prawie do brze: Ociec pierwsza / Syn wtóra / a Duch święty trzecia: postanawia się w onej iedney Istności Boskiej: osoba.

CENSURA NA ZDANIE SOCYNISTOW.

To zdanie Adwersarście / Ktore neguje tego: aby Syn Boży / y Duch święty / z formy Krztu świętego: niemiał się pokazywać iedney y tejże Istności z Bogiem Oycem; ani być Bogiem z natury prawdziwym: nie może być słusne ani przystoynne.

Naprzód: Dla tego: że się piśmu świętemu przeciwi / Ktore iawnie y wielą sposobów / iako się pokazywało / dowodzi tego: Że z samej formy Krztu świętego / Syn Boży / y Duch święty / iedney Istności z Bogiem Oycem / a z tym

Zgánienie sentencyey Adwersarście: Ktore tego neguje aby z formy Krztu świętego: Syn Boży / y Duch święty: miał się pokazywać iedney istno

§. 1. z Co-
giem Op-
cem. 1.
Pismu sie
świątemu
przeciwi.

2.
Syna Boże-
go y Duchá
świątego: te
go wszystke-
go odsadza:
do czego sie
ná Przcie
Bogu z ná-
tury obo-
wiezuemy.

3.
Syna Bo-
żego w zdra-
dzie ostarza

y iednąto Bogiem z nátny prawdziwym: ma być zna-
wany. Náwet Syn wtora/ á Duch świąty trzeciá oso-
ba/ w oney iedney Istności Bóstiey.

Powtore: Dla tego: Że Syná Bożego/ y Duchá S.
tego wszystkiego odsadza: do czego sie ná Przcie Bogu
prawdziwemu z náturey obowiezuemy: to iest/ odsadza
go spráwy zbáwienia nášego/ chwały/ wiáry/ wyzwa-
nia/ posłuszeństwa/ wczciwości od nas powinney. Bo
sie w utwierdżaniu sentencyey nášey pokázáło/ z sáme-
go pismá świątego: że te rzeczy od nas nie mogą inšemu
należeć: tylkó sámemu Bogu z náturey prawdziwemu.
Czemu iedná/ iáko sie wyżšey przeciwna rzecz z pismá
świątego pokázála: Ták też zátym/ z tey drugiey przy-
czyny tá Adwersárška sentencyá: zostáwáć mási nágá-
niona: że niepozwalájac Synowi Bożemu/ y Duchowi
świątemu/ być z teyże náturey/ z ktorey y on Dótec niebie-
ski Bogiem prawdziwym: odsadza zátym Duchá świa-
tego/ y Syná Bożego/ spráwy zbáwienia nášego/ chwa-
ły/ wiáry/ wczciwości wyzwania/ posłuszeństwa od nas
im powinnego: przeciwnó wszystkiey słusności y pismu
świątemu.

Potrzenie: Dla tego: Że Syná Bożego w zdrádzie
ostarza: Bo iedli to ma być prawdá/ że Syn Boży/ po-
stánowiłszy Przest w Imie Oycá/ y siebie sáme-
go/ Kto-
ry iest tego Oycá Synem/ y w Imie Duchá świątego: á
przecie sam ztád/ áni Duch świąty/ niema być znawá-
ny Bogiem z náturey prawdziwym/ áni wtora osoba w
Istności oney Bóstiey/ á Duch świąty trzeciá: tedyć zát-
ym nie co inšego zostawa/ tylkó to/ (odpuść Pánie
Jezu Chryste) że nas Christus zdrádził/ gdy nas niená-
uczył tego/ áni sie nam w tym deklárował: że nam iná-
czej/ y dla czego inšego potrzebá sie Przcie w Imie Oy-
cá: á ináczej y dla czego inšego/ w Imie iego sáme-
go/ y w Imie Duchá świątego: co tákże iest przeciwnó pismu
świątemu/ y przeciwnó wszystkiey pobożności.

Poczwarte: Dla tego: że Krzczenie się w Imię Syna/
y Duchą świętego/ niſzczę/ y zgola z gruntu znosi: Jeſli
bowiem to ma być prawda: że nie dla tego powinniſmy
się krzcić naprzędniey w Imię Syna/ y Duchą święte-
go/ iako y w Imię Oycy: aby Ociec/ y Syn/ y Duch s.
Bogiem prawdziwym z natury od nas był uznawany/
ani Syn Boży wtora/ a Duch święty trzeci w oney
Iſtności Boſkiej oſoba: Tedyć już ztym nie możemy się
krzcić w Imię Syna/ ani w Imię Duchą świętego
Gdyż co się tnie tych inſſych rzeczy/ do których się na
krzcie Bogu prawdziwemu z natury obowięzujemy: Te-
dy y te/ tak od nas Synowi Bożemu/ y Duchowi świę-
temu: nie będą należeć: iako ani ſam Syn Boży/ y Duch
święty/ według tego Adverſarſkiego wſilowania: nie
ieſt z natury Bogiem prawdziwym: Abo wiem ſe wrz-
ſcy w utwierdżaniu ſentencye naſſey poſtawiało: że te rze-
czy/ do których się na krzcie obowięzujemy Bogu: nie
mogą inſtemu Bogu od nas należeć: tylko temu który
ieſt z natury Bogiem. A tak ſe Chriſtus Pan uczynił: Jż
krzczenie ſie nie w Imię ſamego Oycy tylko/ ale y w Imię
ſamego ſiebie/ y w Imię Duchą s. poſtawował: ponieważ
niemają żadney przyczyny/ dla której ſie nam krzcić po-
trzebą w Imię iego: iako y w Imię Duchą świętego.

Nawet: A dla tego to zdanie Adverſarſkie wpada:
że nam ze Krztu świętego dżwona Chymere czyni: Bo
ieſli to ma być prawda: że w oney iedney Iſtności Bo-
ſkiej: Syn Boży/ nie ieſt wtora Oſoba/ a Duch święty
trzeci: Ale Syn Boży Iſtnością ſwoią/ y Oſobą ieſt
tylko człowiekiem: Duch święty zaś ie/ ani Boſka w
Iſtności Boſkiej Oſoba/ ani człowieka Iſtności czło-
wieczy Oſoba: ani nawet czym przez ſie/ y rzeczą ſamą
będącym: a przecie powinniſmy ſie krzcić/ tak w Imię
Oycy/ iako y w Imię Syna/ y w Imię Duchą święte-
go: Tedyć ztym/ że Krztu świętego: będziemy muſieli

4.
Krzczenie
ſie w Imię
nin Syna/ y
Duchą s.
znosi.

5.
Krztu świę-
tego: dżwo-
na Chyme-
re czyni.

mieć

mieć nieco innego: tylko własną a dżiwą Chymię: o
które Poetowie piśią: że jest w wierszu Panna/ we
środku Lew/ a w dołu Smół. Tak też we Arzcie świę-
tym/ według Adwersarzów: Na początku będzie Bog/
to jest/ Ociec: w środku człowiek/ to jest/ Chrystus: a
na końcu nito/ niowo/ to jest/ Duch święty. O czym
strach myśleć/ nie tylko chcieć tak brzydka opinia w lu-
dzi wprawować: Jako to Adwersarze czynią. Dla cze-
go też/ iako y dla innych wszystkich przyczyn: sentencya
ich spada: y zniważona zostawa.

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO.

Pierwsze miejsce Pisma S.

obrony potrzebuie: Miánowicie to samo in
controuersia położone: ex Matth.

cap. 28. v. 19.

Na to miejsce/ iaka explikacya Adwersarze kładą:
Wyższy sie przypomniało. Tu tylko te rzeczy polo-
żyć potrzeba/ które z tych samych słow Chrystusa Pána/
wszystych z formy Arztu świętego/ Adwersarze pokazać
wsiłuią: A miánowicie to kładą: Jakoby to miejsce/ to
tylko pokazywać miało: że jest Ociec/ Syn/ y Duch s.
A tego nie zamykac: żeby Ociec/ Syn/ y Duch święty:
mieli być trzy Osoby w iedney Istności Boskiej.

Na to odpowiadam.

Okazanie: i
Adwersarze
swoia expli-
kacya. zfor-
my Arztu s.

Naprzód tak: Ponieważ wyższy pokazało sie iawnie y
dowodnie: że Syn Boży/ y Duch święty/ z samego wola-
nego postanowienia Arztu świętego: pokazuie sie pra-
wodziwym z natury Bogiem: w iedney Istności Boskiej

spoleczność

społeczność mającym: A zą tym w tej iedney Istności gdzie sie Boskiej/ Syn Boży wtora Osoba/ a Duch święty trze- nam rosta-
cia: Przetoż to zą tym idzie: że nader bezpiecznie / od zano trzecie
przeciwney strony/ná to miejsce Pisma świętego / tá ex- w Imie Wy-
plikacja iest włożona: iakoby tylko to miało pokázować: cá/y Syná/
że iest Ociec/Syn/ y Duch święty: A tego negowác: y Zuchá s.
że Syn Boży nie iest wtora/ a Duch święty trzeci: w o- niemoga flu-
ney iednego Boga Istności Osoba. knie znosić
tego/aby sie

Náwet: A ták Adwersarzom odpowiádam: że tá stad Syn
explikacya Adwersarista / nie tylko Oycá/ y Syná/ ále y Boży / y
Duchá świętego: prawdziwa existencja wyznawa: Duch świę-
A zą tym tegoż Duchá świętego/ choć nie chcąc / wyzna- ty: niemial
wa prawdziwym z natury Bogiem / y trzeciá w Istno- pokázować
ści onego Boga Osoba. Iż bowiem Duch święty ma Bogiem z
prawdziwą bytność/ iáko Pismo święte/ y Adwersarze natury: áz-
zegnawáia: gdy piśa: że Ociec iest, Syn, y Duch święty. cym: Syn
Przetoż máiac swoje prawdziwą Duch święty bytność: Boży wto-
musi być álbó iáko stworzyciel / álbó iáko stworzenie: ra / a Duch
Bo że w wszystkich rzeczy ktore są / niemáß nic trzeciego. święty trze-
Lecz iż Duch święty/ nie może być stworzeniem: gdyż cia: w oney
tego y pisma święte nigdzie nieupázuia: Przetoż to zą- Istności
tym zostawa: że iest stworzycielem. A iż iest stworzycie- Boskiej. O-
lem: Tedyć Bogiem z natury prawdziwym być musi: soba.

Bo tylko tego pismo święte stworzycielem wszystkicho
upázuie. A iż iest Bogiem z natury prawdziwym: Tedyć
musi mieć osobę swoię własną: Bo Bog iest ten/ kto-
ry osoby swej własnej/ żadnym sposobem odsadzony być
nie może. Lecz iże nie może mieć osoby Oycem/ ani
Synem/ gdyż nie iest Oycem/ ani Synem: Przetoż
musi mieć osobę trzeciá w oney Istności Boskiej:
która nie iest Oycem ani Synem: ále tylko
Duchem świętym.

DRUGIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie : ex 1. Reg. 13. 7.
18. gdzie tak napisano :

Y bał sie wszytek lud bargo Jehowy, y Samuela.

Te słowa Adwersarze/ chcą mieć tak wainę : iako
gdyby rzetelnie było napisano : Iż chociaż sie tu Prorok
świety Samuel/ złącza z Jehową : w iedneyże rzeczy /
to iest/ w Boiaźni/ Która sie bał wszytek lud Jehowy y
Samuela : a przecie to zątym nie idzie : aby Samuel dla
takiego złączenia : miał co należeć do iednoty Istności
Boskiej. Tymże rownie sposobem : chociażże do Ponu-
rzenia bywa przylączony Ociec/ y Syn/ y Duch święty/
przecie to zątym nie idzie : aby Syn Boży/ y Duch świę-
ty/ do istności onego Boga Oycā miał należeć.

Na to odpowiadam.

Okazanie:
Iż ono
mieysce / 1
Reg 13. v. 18
napymniej
przedzie
wzięcia Ad-
wersarskie.
go niewspie-
ra.

Naprzod tak : To mieysce nie iest na to napisane/ aby
miało odsądzać Istności Boskiej/ Syna Bożego/ y Du-
chā świętego : ani wtorey Syna Bożego osoby/ a Duchā
świętego trzeciej : w oney Istności Boskiej : Co y z tąd
znać : że w nim niemają wczynioney żadney wzmianki Oy-
cā/ Syna/ y Duchā świętego.

Powtore tak odpowiadam : Ze wielka iest różnica y
niepodobieństwo : między tym mieyscem formy Prztu
świętego : a między tym samym Ksiąg Arolewskich : Bo
to mieysce napisane iest o inſzey rzeczy/ to iest/ o Boiaźni
A to in Controuersia położone : napisane iest o Przcie.
Także napisane iest roznego czasu/ daleko przedtym niżeli
Przeſt był postanowiony. Napisane iest y o roznych oso-
bach : Tam o Bogu y Samueld : Tu o Oycu/ o Synu/
y Duchu świętym : od Ktorych osobā Samuela iest dale-
ka y rozna.

Iestże : Tam osobā Jehowy/ z osobā Samuela Pro-
roka

roka składała się: iako sami Adwersarze powiadaia. A te slowa wstawy Krztu swietego: osoby Oycá/ z osoby Syná/ y z osoba Duchá swietego: nie składaia: ale roz-
poznawiaia: iako się pokazalo.

Iesze: Tam rozna była Actia Sámuelá od Jehowy: Sámuel się modlił Bogu: aby był czasu niezwyčajnego/ to iest/ czasu żniwá/ grom/ y deścż uczynił gwałtowny: A Bog w sercu Izráelitow to sprawował: aby się go byli bali/ y Sámuelá Proroká. A tu ná Krzcie swietym/ Oycá/ Syná/ y Duchá swietego: nie iest rozna/ ale ied-
ná y táż Actia: iako się wyższej pokazalo.

Iesze: Tam wbytek lud bał się Jehowy y Sámue-
lá: z przyczyny spuszczenia grzmienia/ y dżdża gwałtowno-
nego czasu niezwyčajnego: A my tu powinniśmy się
Krzcie/ w Imię Oycá/ y Syná/ y Duchá swietego: z sa-
mego rozkazania Pána Jezusowego.

Iesze: Tam on grom/ y deścż niezwyčajny: zácho-
dzić nie mogli ludzi inšych/ tylko onych/ ktorzy wonje
sam cśaa żyli byli: A Krzest swisty/ záchodzi nie tylko
tych ktorzy teraz są y żywia: ale y tych ktorzy się po nich
rodzić máia: aby porodziwszy się: powinni się być Krzcie
w Imię Oycá/ y Syná/ y Duchá swietego: ponieważ
sam Pan Jezus kazał Krzcić wszystkie narody.

Iesze: Tam on grom/ y deścż niezwyčajny/ był
znakiem gniewu Bożego przeciwko Izráelitom/ ktorzy
się rperczywie Krolá u niego przykładem inšych narodu-
w domagali/ y Ktory oni wynawiaac: dla tego się
tym wiscey bali: A Sakrament Krztu swietego/ iest
znakiem: nie gniewu Bożego: ale łaski Bożej: iako się
wyższej pokazalo. Ponieważ tedy między tym miejscem
z ksiąg Krolewstich/ od Adwersarzow ad Infantiam
przywiedzionym: tak wielka iest Diferencia/ y rozni-
ca: od tych slow y rzeczy formy Krztu swietego: Przetoż

tež nie mogą z niego Adwersarze: brać stużnego dowo-
du / tu odsadzám / Syná Božego / y Duchá swietego
prawdziwego onego Bogá / Bóstwa : álbo Syná Bo-
žego wtorey osoby w oney Istności Bóstey : á Duchá
swietego trzeciej : z formy Krztu swietego.

Násłátek: A ták Adwersarzom odpowiádam: że sie y ná
tym wielce mylá: Aby sie w tych słowach / od nich / Księg
Krolewskich ad Instantiam przywiedzionych : Osobá
Sámuelá Proroká: miała składać z osoby onego Bogá
gdyž w nich tylko expositio iest zachowana: o tej rzeczy.
Tego sie on lud Izráelski bał : że sie bał Jehowy / y Sám-
uelá Proroká iego. Przetož y ták nic do przedsięwzię-
cia swego Adwersarze / z tego mieysca zamykáć nie mogą.

TRZECIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie ex cap. 14. Exod.

v. 31. gdzie ták nápisano.

*Y bał sie lud Iehowy, y uwierzył w Iehowę, y w Mojżeszá
sluga iego.*

To mieysce / chcá mieć Adwersarze / wyssmemu z Księg
Krolewskich rowne y podobne.

Ná to odpowiádam.

Dwie rzeczy tu / przez ty słowa pomienione : Pismo
swiete w ludu Izráelskim nam wyznacza: Jedney: Kto-
ra ich tylko do sámego Boga referuie / to iest / boiażń.
Drugá: Która czyni mieidzy Mojżeszem / á Bogiem spol-
ną / to iest / wiare: według tego mówiąc / iáko sám Ad-
wersarz chcá tłumaczyć ty słowa z ięzyká Żebreskiego:
W jázę iedni: że y tymi słowá przedsięwzięcia swego
nie mogą dowodzić Adwersarze: to sie stać pokázuie.

Naprzód: Dla tega: że co oni ták tłumacza / z ięzyká
iáko zowá Żebreskiego: *Y uwierzył w Boga, y w Mojże-
sá sluga iego.* To sie wiecey znáduie interpretow w

Żebreskim

Ołazanie:
Tjantonym
mieyscem
Pisná 8.
Exol. 14. v.
31. Adwe:

Żebreyſkim dobrze ćwiczonych / Ktorzy to uważywſzy: ſarzenie mo
obaczyli/ że miáſto tego/ma być tłumáczono. I wierzyl
Bogu, y Moyleſowi ſludze iego. A ſuſſnie: Gdyż wiárá
táka/ iákoſmy powinni wierzyć w Bogá / nie może nale
żeć w człowieka: Bo y ſam Bog tego pod przeklectwem/
przez Proroká Jeremiaſá cap. 17. v. 5. zábrania / gdy
mowi: Przeklery wſelki który duſa w człowieku, y który klá
dzie ciałó ramięm ſwoim. Przetoż y ſámi Adwerſarze:
nie mogą tych ſłow ták tłumáczyć iáko chcą.

Powtore: Dla tego: Że ieſliby byłá miáła należeć wiá
rá ſproſtá w Moyleſá od onego ludu Izráelſkiego: ták
iáko y w ſámego Bogá: Tedyby było muſiało należeć
pod onże cías temuż Moyleſowi / od tychże Izráelitow
y wywołanie. Gdyż to záwſe poſpolu z wiárá chodſi.
Rom. 10. v. 14. Czemu iednák ſámá Hiſtoria tego po
mienia onego mieyſcá: przeciwna rzecz wkázuie: gdy zrze
telnie kládzie: Żey Izráelitowie/ y ſam Moyleſ / pod on
cías Bogá wywołali: Exod. 14. v. 11. 14. & 15. Ponie
waż tedy ná on cías / nie należało Izráelitom Moyleſá
wywoáć: Przetoż im nie należało áni wch wierzyć: Ale
powinni mu byli tylko wierzyć: co ieſt rzecz wielce rozna
od tey pierwoſey: w Moyleſá wierzyć.

Potrzącie: A dla tego to Adwerſarzom nie może być
pozwolono: Że ieſliby ſimpliciter to miáło być rozumia
no: że od onych Izráelitow/ ták należała wiárá w Moyleſá
iáko y w Bogá: Tedyby to zátym ſło: Żeby y Ad
werſarzow Moyleſ zacnierym muſiał być/ niſzeli Chri
ſtus Pan: w Ktorego ácz wiárá naleſy względem iego
ſámego roſtázania: Ioan. 14. v. 1. Wſáćże ſámi Ad
werſarze w Kátechizmie ſwym: fol. 143. to wkázuia y
twierdzą: że nie ták wiárá w Chriſtuſá od nas naleſy/
iáko by ná nim ſámym zoſtáwać miáła: ale z niego ſie prze
noſi ná Oycá/ y Ponczy ſie teſ ná ſámym Oycu. A ow
ſzem zrzecelnie to ták piſá: oczym będzie w drugich kſie
gách

gách: że tá wiara Chrystusowi ob nas nie nalezy: rtora
 smy powinni wierzyć w Bogá one°. Ale iáko Mojszeß nie
 moze być zacnieyßy náð Chrystusa: gdyz go daleko podley
 bym od Chrystusa/ Autor listu do Jydow: cap. 3. v. 3.
 4. 5. iáwnie wkázuie: Táß teß od onych Izráelitow
 wiara w Mojszeßá nie moglá należeć. Jáko tedy z tego
 mieysca pomienionego/ tym wzgledem do odsadzenia
 Syná Bozego wtorey/ á Duchá swietego osoby trzeciey:
 w oncy Istności Boskiej/ Adwersarze dowod chca brác:
 gdyby przewiedli iß te słowa/ o wwierzeniu nie tylko w
 Bogá/ ale y w Mojszeßá: mowia: Táß záßie gdy sie po
 kazálo/ że te słowa/ nie mowia o wwierzeniu w Mojsze
 ßá: ále o wwierzeniu Bogu y Mojszeßowi: Poniecznie zá
 tym/ to przedsiwzięcie Adwersárskie/ z tych słow doo
 wodu nie moze mieć: ále ráczey musi y tu błąkáwac.

Náosłátek: W dla tego: że iáko wyßsey/ táß y tu wiel
 ce sie myla Adwersarze y nátym: aby sie tu osoba Moys
 zeßá/ z Bogiem miała złączac: Gdyz y tu ráczey expoli
 tia iest záchwána o tym: komu on lud Izráelski wwie
 rzył ná on czas: że Bogu/ y Moyszeßowi sludze iego: ni
 żeli aby tu miał same osoby Moyszeßá/ ten text/ albo spo
 sob mowy: z Bogiem złączac. Przetoß y táß przedsiw
 zięcie Adwersárskie xpada.

CZWARTE MIEYSCE PISMA SWIE
 tego obrony potrzebuie: z spraw Apostol
 skich: Cap. 20. v. 52 gdzie ták
 nápisano:

Porucjam was Bogu, y słowu łáski iego.

Te słowa/ Adwersarze chca mieć ták waöne: iáko
 gdyby bylo zretelnie nápisano: Iß iáko to zátym nie idzie/
 żeby słow o l. ski Bozey/ miało być w Istności Bozey oso
 ba: ále Istności Boskiej: chociaýże ie Páwel swiety
 wespól

współ z Bogiem złącza: Tak też to sątym nie idzie: aby Syn Boży/ y Duch święty/ miał być Istnością Bostką: albo żeby Chrystus Pan/ w onej Istności Bostkiej/ miał być wtórą / a Duch święty trzecią osobą: chociażże w ustanowie Krztu świętego: Chrystus Pan/ siebie samego/ y Duchá świętego: z Bogiem Oycem złącza.

Ná to odpowiadam.

Tych słow Páwła świętego: nie może być żadne słusne przystosowanie uczynione: do tych słow formy Krztu świętego.

Napryjod względem osoby: Bo sie wyśfey pokazało/ że ci w Imie Których powinniśmy sie Krzcić/ to iest/ Ojciec/ Syn/ y Duch święty: máią swoje własne y rozeynane osoby. A o słowie łaski Bożej/ żadnym sposobem to nie może być rzeczone: aby miało być osoba.

Potym: względem rzeczy samey: Bo inſza iest rzecz wtwierdzać sie słowem łaski Bożej: a inſza Krzcić sie w Imie Ojca/ y Syná/ y Duchá świętego: Gdyż tak Apostoł mowi 1. 32. *A teraz bráćia poruſzám was Bogu, y słowu łaski iego, który może was ugruntować, y dáć wam dziejstwo ze wszytkiem poświęconym.*

Potręćcie: Względem czasu: Gdy bowiem Syn Boży/ rostał w ciału swoim/ Krzćenie w Imie Ojca/ y Syná/ y Duchá świętego: tedy był to czas po iego zmartwychwstaniu: iáko Ewangelistowie świeci wkrádują: Kiedy im miánowicie zlecił y wrzód opowiadania Ewangelii swojej świętey: Mar. 16. 7. 15. Matt. 28. 7. 18. Páwel zaśie święty/ w ten czas takie nápowinanie wierzonym podawał: Kiedy od nich ná śmierć miał być wzięty: Co z słow iego samego każdy baczyć może 1. 25. gdyż tak mowi: *A teraz oto ja wiem, iż już nie wyryjęcie oblicza moiego wy wszyſcy, między którymi przeſzedł opowiadając Królestwo Boże.*

Okazanie:
Że ani o-
nym mie-
scem Piśmá
świętego:
Aktor. 20. v.
32. Adwer-
sarze niemo-
gą słusnie
dowodzić
swego przed-
biewzienia.

Náwet : Nie máig żadnego przystosowania/ te słowá Páwla świętego pomienione : do tych słow formy trztu świętego : ani względem mniemania. Rad ia to beda widzial/ czym tego Adwersarze dowiodą : że gdy te słowá pomienione Páwel święty wyrzekł. ná to ie náśádzil : aby był przez nie odsádzil/ Syná Bożego/ y Duchá świętego Istności Bożkiej : albo wtorey Syná Bożego osoby w oney Istności Bożkiej/ á Duchá świętego trzeci : ktorých ták magnificé Máiestat práwie Bożi / przez wśytel czas powołania swego ná vrząd Apostolstá ; wkrázował / y we wśytkich piśmiedh swoich nam zostáwil : oprocz żeby mu chcieli Adwersarze ná schyłku życia iego : iáką niśtáteczność zádác ? Ponieważ tedy te słowá Apostolstie / nie máig z żadney miáry/ żadnego przystosowania/ do tych słow sámych formy trztu świętego : iákó sie pokázáło : Pytam : Jákimże wždy sposobem/ albo iákóž może iść z nich Adwersarzom tá consequentia : Ergo : Syn Boży/ y Duch święty/ nie są osoby w onym Wostwie iedynego Boga : Syn Boży nie iest wtora/ á Duch święty nie iest trzeciá.

Powtore : A ták Adwersarzom odpowiádam : że sie y ná tym mylá : Aby sie tu słowo iákí Bożey / łączyc miáło z sámym Bogiem : Gdyż y te słowá nie inśym sposobem są rzeczone : tylko per interpretationem : Bo w nich Apostól święty wkráwie : Komu wierne poruczał/ máiąc być od nich odiety ? Ze nie komu inśemu : tylko Bogu sámemu/ á słowu iákí iego. Przetoż y ták nic z tych słow do przedśiewzięcia swego Adwersarze zámýśláć nie mogą.

PIATE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie : z listu do Ephesow :
cap. 6. v. 10. gdzie ták nápisano :

Nád to Bráćia, Zmeczniyé sie w Pánu, y w mocy sálow iego.

Ná to

Na to odpowiadam.

Naprzód tak: Zmocnienie się w Pánu / y w mocy siły ie-
go: niema żadnego podobieństwa/ ani przystosowania
do tego: Krzcić się w Imię Oycá/ y Syná/ y Duchá s.
Przetoż z tej pierwszey miary/ y z tych słow nie mogą nic
Adwersarze zamykac do przedsięwzięcia swego.

Potym: Tak ná to odpowiadam: Ze iesliby ty słowá
do tej rzeczy o ktora spor idzie miały co nalezeć: Tedy rá-
czej się to musi z nich zamykac: Ji iáko moc siły Bostiey:
należy do Istności Bostiey: Tak też Syn Boży/ y Duch
świety/ w Imię ktorych się Krzczymy: należy do Istności
Bostiey. A tak y tak przecie nasze przedsięwzięcie do-
brze się gruntuie.

SZOSTE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: z listu I. Cor. cap.

10. v. 2. gdzie napisano:

Ji Izraelcyjcy pokrzyżeni byli w Mójżeszu.

Te słowá Adwersarze/ chca mieć tak ważne: iáko
gdyby zrzecelnie było napisano: Ji iáko to zátym nie idzie:
aby Mójżesz miał mieć one istność Bostá: albo w niey
być Osoba: choć w nim Izraelitowie pokrzyżeni byli:
Tak też y to zátym nie idzie/ aby Syn Boży/ y Duch świę-
ty: mieli mieć one Istność Bostá: ábo w niey być Osó-
bami/ Syn wtora/ á Duch święty trzecia: choćayże się
w imię ich Krzczymy: iáko y w Imię Oycá samego.

Na to odpowiadam.

To miejsce Apostolskie: naymniey przedsięwzięcia
Adwersarskiego nie dowodzi.

Naprzód: Dla tegoż Ze nie ku temu Tyłowi/ od samego
Apostola jest napisane: aby miało odsadzać Syná Bo-
żego/ y Duchá świętego / oney Istności Bostiey: albo
Syná Bożego wtorey/ á Duchá świętego trzeciej w oney

I

Istności

Ani onym
Ephes. 6. v.
10.

Ani onym
o pokrzyżo-
niu Izraeli-
tow w Mo-
jżesz. I. Cor.
10. v. 2.

Istności Boskiej. Ale napisane jest tym przedsięwzięciem: *Jż iako Izraelitowie / mieli sobie Sakramentą podane: Oblot y Morze/ przez ktore przeszli: na kstał Sakramentu Krztu swietego. A Mianne y Wode / stały wywiedzioną: na kstał Sakramentu Ciała Chrystusowego/ y Arwie przedrogię iego: Tak też y my też Sakramentą/ mamy sobie podane rzeczą samą/ od Boga pod nowym Testamentem. A zaś: iako oni Izraelitowie/ choć byli ludem Bożym / y mieli sobie Sakramentą podane od niego samego: a przecie ich surowie Karat: gdy sobie nieprzystoynie przed nim postępowali. Tak też y my/ choć bedąc ludem Bożym / y mając sobie Sakramentą podane od niego: iesli sobie nieprzystoynie postępować będziemy przed nim: peronie/ y surowo będziemy Karani od niego. Bo iż taki jest Cyl y przedsięwzięcie tego miejsca Apostolskiego: to sam Proces stow na tym miejscu od niego zachowany: iawnie każdemu pożąule: Ktory sie mu by najmniej rozsądnie przypatrzeć będzie chciał. Ponieważ tedy tylko tym przedsięwzięciem / to miejsce jest napisane od Apostoła swietego: Przetoż dla tej pierwszej przyczyny: nie może nic dowodzić przedsięwzięcia Adwersarckiego.*

*Powtore: A dla tego: Jż te słowa: pokrzyczeni w Moyo-
jesu: są zgodą wszystkich interpretow prawdziwych: ma-
ją być nie inaczey brane y rozumiane: tylko iako gdyby
było napisano: Pokrzyczeni pod ciałem Herodiasza y wslu-
gowani. Mojżesowego. A słusnie: gdyż sie Krzcić niego-
dzi/ w Imieniu człowieka: iako ani w imieniu Pawła s.
bo tego y sam Pawel swiety/ w tym liście pierwszym do
Korinthow: cap. I. v. 13. zabrania / gdy w Korinthia-
nach ono rozertwanie gani: Ze ieden z nich chciał być Cep-
phasow/ drugi Appollow/ a trzeci Pawlow: y mowi:
Rozdzielony jest Chrystus? Iżaliż Pawel używany jest za
was. albo w Imis Pawła pokrzyczeni iescieście? Jako tedy z*

tych

tych słow Apostolskich / w ten czas Adwersarze / chcą do-
wodzić przedsięwzięcia swego: gdyby te słowa Apostol-
skie / simpliciter były rozumiane: a po krzeleniu Izraeli-
tow w Mójżesz: Taki zaś nie może nie mogła tego
z nich co chcą dowodzić / gdy się pokazało / nie tylko z in-
szych interpretow / ale y z samego Apostola wykładu:
Iż iako się nie godzi w imię żadnego człowieka krzcić / by
też najsławniejszego: taki też y to o onych Izraelitach nie
może się rozumieć: aby byli mieli być sprostą w Mójżesz
po krzeleniu.

Potrząśnięcie. Dla tego: że jeśli by przecie Adwersarze / ty
słowa Apostolskie / chcieli simpliciter rozumieć o po-
krzeleniu Izraelitow w Mójżesz: Tedy by tymże pra-
wem y to musieli przyjąć: że niemniej w Obloku / y w
Morzu / po krzeleniu byli / iako y w Mójżesz: ponieważ
Apostol święty y to zrzetelnie mówi: że po krzeleniu byli w
Mójżesz / w Obloku / y w Morzu. A z tym y toby mu-
sieli Adwersarze przyjąć: że się trzy razy oni Izraelito-
wie krzčili: Raz w Mójżesz / Drugi raz w Obloku /
Trzeci raz w Morzu. Nawet: A toby z tym musieli
przyjąć: że y my pod nowym Testamentem musieli byśmy
się trzy razy krzcić: ponieważ iedney rzeczy z onego krz-
tu Izraelitow / na nasz Krzest waga się Adwersarze dowo-
dzić: to jest tej: że taki Syn Boży / y Duch święty / nie są
Osobami w onej Istności Bóstkiej: w Imię których się
Krzczymy: iako ani Mójżesz nie był osoba w onej Istno-
ści Bóstkiej: choć w nim Izraelitowie po krzeleniu byli.
Ale i te tych innych rzeczy które z tego płyną / Adwersa-
rze taki sprostą podobno nie będą chcieli rozumieć: ch-
cący się chcieli in infinita absurda wyprawić: Przetoż y
tego samego niemoga sprostą rozumieć / co o tych Izra-
elitach / w tejże sprawie krztu jest napisano: że byli po-
krzeleni w Mójżesz. Zaczynam nie mogąc: y tego z tych
słów zamykać: że taki Syn Boży / iako y Duch święty / nie
jest w o-

jest w oney Istności Bożkiej osoba: choć się w Imię ich
krzczymy: Jako ani on Mojżesz nie mógł być w oney Ist-
ności Bożkiej osoba: choć byli w nim Izraelitowie po-
krzczeni.

Náwet: Dato non concessio: to jest/ choćby się y to
Adwersarzom pozwoliło: że te słowa Apostolskie o po-
krzceniu Izraelitów w Mojżesza simpliciter mają się
rozumieć: tedy y to więcej Adwersarskiej sentencyey zá-
wádi: a nasze gruntuie: Bo to z tad zámyka się: Iz-
ra-
el Mojżesz był osoba/ w którym Izraelitowie pokrzyż-
ni byli: Tak też że krześć ma być wykonywany tylko w
osobie. Gdy tedy my powinniśmy się krześć nie tylko w Im-
nie Ojca/ y Syna/ ale y w Imię Duchá swiętego:
Przetoż też nie tylko Ojciec/ y Syn/ ale y Duch swię-
ty jest osoba. A iż nie może być stworzona rzeczy stworzo-
ney osoba: co stad iáwna/ że nigdzie pismo swięte/ Du-
chá swiętego: stworzeniem nieukázuie: Przetoż jest y
zostawa Boża osoba: Bo niechy tym niemáß nie trze-
ciego: Ten zá sie który ma Bożą osobę: musí być Bo-
giem: Przetoż y Duch swięty/ májac Bożą osobę jest
Bogiem. A Bogiem nie stworzonym: ale Bogiem z ná-
tury: iáko y osoba iego jest nie stworzona. A tak jest oso-
ba w Bożkiej Istności. A iż nie może być Opcem/ ani
Synem/ w oney Bożkiej Istności: bo tego nigdzie o nim
pismo swięte nieukázuie: ale jest tylko Duchem swię-
tym: Przetoż też nie pierwsza/ ani wtóra/ ale trzecia zo-
stawa w Istności oney Bożkiej osoba. A iesliß Ojciec
z formy krztu swiętego/ w oney Istności Bożkiej/ po-
kázuie się pierwsza osoba: a duch swięty trzecia: Te-
dy y Syni pogotowi w tejże Istności Bożkiej/ z tejże
formy krztu swiętego: pokázuie się wtóra osoba: gdyż w
tejże y iedney sprawie: Condicya iego/ nád Ojca iego/ y
Duchá swiętego: nie może być gorßa iáko się y w twier-
dżaniu sentencyey náßey tym dostáteczniey pokázáło.

SIODME MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie : ex Aſtor. 19. 7.
5. gdzie napisano : iako Paweł Święty
przyſzedłszy do Ephezu, a znalazłszy
tam niektore wcześnie : ſpytał ich :

*Czyliście Ducha świętego wzięli kiedyście wzięli? A oni
murmurałi : I omyślem amymy ſłyſieli ieſli ieſt Duch święty. I
murmurałi : woſt tedy pokrzyżowa ieſcieście? A oni murmurałi : w
Janow Krzeſt.*

Te ſłowá / Adwersarze / chcą mieć wyſſym / o po-
krzeſzeniu ſie Izraelitom w Moryſſu podobne : tylko w
tym roznice czynią : że Moryſſ był oſobą : a Janowe po-
krzeſzenie nie było oſobą.

Na to odpowiadam.

A to mieysce Adwersarſkiego przedſiewzięcia nie nie
dowodzi.

Naprzód : Dla tego : że co oni ty ſłowá przedſiewzię-
te / chcą ſimpliciter rozumieć : o pokrzyżowaniu ſie niekto-
rych wcześniow w Janow Krzeſt : To inſzy interpretes
pobożni y wcześni : wykladaia to : że byli pokrzyżowani Jano-
wym Krzeſtem. A ſłuſznie : Bo ieſli ſie niegodzi Krzeſcić
w Imię iákiego człowieka / by najświętſzego : co ſie wy-
ſſey z ſłow Páwła świętego pokazało : Dálekó wiecey
nie godzi ſie Krzeſcić w ſam Krzeſt : który nie ieſt ani Oſo-
bą / ani człowiekiem / ani Bogiem. Jáko tedy y z tych
ſłow teraſnieyſzych / chcą Adwersarze nie z inſzey miáry
dowód do ſwego przedſiewzięcia brać : tylko gdyby było
po proſtu o tych wcześniach rozumiano : że byli pokrzyżowani
w Janow Krzeſt : Tak záſie z tey napierwſzey przy-
czyn / to mieysce ich przedſiewzięcia nie może nie dowo-
dzić : gdy ſie pokazało : że te ſłowá pomienione / niemoga
ſie ſimpliciter o po Krzeſzeniu tych wcześniow w Janow

*Ani onym
gdzie napi-
sano : że nie
który wcześ-
niowie : byli
pokrzyżowani
w Janow
Krzeſt. Aſto.
19. v. 3.*

Arzeſt/rozumieć: ale o pokrzczeniu Janowym Arzem.

Powtore: A dla tego: Ze Arzeſt Janow / nie był temu Arzтови od Chriſtusa poſtánowionemu: przeciwny: ale y owſzem tenże: co ſie ſamey rzeczy dotyczy: iáko w tymże Rozdziale 19. ſpraw Apoſtołſkich x. 4. tenże Apoſtol pokázuie: gdy o tym Arzcie Janowym te ſłowa mówi: Iáko krzcił Krzem pokuty lud, mówiąc w tego który miał przyſć po nim, aby wierzyli, to ieſt, w Ieſusa. A iuſzy Potniecznie Arzeſt Janow muſiał być przeciwny Arzтови od Chriſtusa poſtánowionemu: y muſiałby był być inſzym od tego Arztu Chriſtuſowego: ieſliby to prawda: że Syná Bożego/y Duchá ſwiętego: oſadzał Iſtnoſci Boſkiey: Tákiey Oſoby wtorey Syná/ á Duchá ſwiętego trzeciej w oney Iſtnoſci Boſkiey: ktore rzeczy/Arzeſt ten od Chriſtusa poſtánowiony: zrzetelnie Chriſtuſowi ſámemu/y Duchowi ſwiętemu przyznawa: iáko ſie wyſſey pokazało. Jáko tedy Arzeſt Janow / nie był przeciwny Arzтови od Chriſtusa poſtánowionemu / Ktorey Chriſtuſowi Pánu / y Duchowi ſwiętemu: y Iſtnoſci Boſkiej przyznawa: y wtorey Oſobie Synowi Bożemu w oney Iſtnoſci Boſkiey / á Duchowi ſwiętemu trzecią: Táki też tenże Janow Arzeſt / nie mógł oſadzać Syná Bożego/y Duchá ſwiętego/ oney iſtnoſci Boſkiey: ani Syná Bożego wtorey/ á Duchá ſwiętego trzeciej Oſoby w tejże Iſtnoſci Boſkiey: chociaſz tym Janowym Arzem: niektorzy Vczniow byli pokrzczeni. A táki y tym względem to mieyſce/ Adwerſarzom ráczey ſie przeciw: niſeli ich rátuie.

Náſtátek: Ani to nic ſentenciey Adwerſarſkiey nie rátuie/ co támiſe x. 5. nápiſano: Ze oni Vczniowie znnowu byli pokrzczeni w Imie Pána Ieſuſowo. Bo to nie o tym Arzcie/ Ktorem či Vczniowie byli pokrzczeni / y Ktorem y my powinniſmy ſie Arzcić w Imie Oycá / y Syná / y Duchá ſwiętego: ale o inákim ma być rozumiano: to ieſt/ o

Przecie

Przcie cudow czynienia: albo iś prościey rzekę: o Przcie
 darów Duchá świętego. Nie nowina to bowiem pismu
 świętemu/ nazwiſto Prztu/ do darów Duchá świętego
 accomodować: Jáko y sam Jan Przycząc wodę mówił:
 tać was krzcie w wodzie ku pokutowaniu, ale który za mną idzie,
 moźniejszy ieſt náđ mie, ktoregom ia nie ieſt godzien botow no-
 ſić, ten ci was krzcić bedzie w Duchu świętym y w ogniu: Matt.
 3. v. 11. Toż baczymy y Aktor. 1. v. 5. góſie Luſaſſ
 święty przypomina: Iż Pan Jezus przy odeſciu swo-
 im do niebá / Weźniom swoim obietnicę darów Duchá
 świętego czyniąc: te ſłowá im mówił: Iancí Záprawde
 krzćil wodą, ale wy bedziecie pokrzyżeni w Duchu świętym nie
 poniewielu tych dniow. Toż baczymy y cap. 11. v. 16. góſie
 Piotr święty w domu Korneliuſſowym badac/ á oba-
 czywſzy widomy kſtalt dárú Duchá świętego: ná ſło-
 wá Pánſkie ſobie wſpomniat/ iáko mówił: Iancí Záp-
 rawde krzćil wodą, ale wy bedziecie pokrzyżeni w Duchu świę-
 tym. O iákim Przcie/ iſze y te ſłowá A ktor. 19. v. 5. mo-
 wią: to ſie záraz z ſłow wierſá 6. táſnie pokázuie: A
 bowiem ták nápiſano: *A gdy włożył reke ná nie Páweł,*
przyſzedł Duch święty náđ nie, y mówili ięzykami y Prorokowa-
li. O tymże Przciey to rozumiano być ma: co mówią ci
 weźniowie: *Aniſmy ſłyſeli ieſt ieſt Duch święty.* Ponie-
 waż tedy y te ſłowá dálſze/ máia być o Przcie cudownym
 y darów Duchá świętego rozumianet iáko ſie pokázało:
 Przetoż aniżad/ choćby chcieli Udwersarze: nie moga
 mieć dowodu ná obſadzenie Syná Bożego/ y Duchá S.
 Iſtnoſci Boſkiej. Została tedy z kaźdey miary ſenten-
 cya náſſa nieporuſſona: że z formy Prztu świętego/ od
 Syná Bożego roſtázanego y poſtánowionego/ Syn Bo-
 ży/ y Duch święty: pokázuie ſie teyſe Iſtnoſci Bogiem
 prawdziwy/ ktorey y Ociec niebieſki. Pokázuie ſie z tegoż
 ſpoſobu Prztu świętego/ Syn Boży wtorą oſobą w oney
 Iſtnoſci Boſkiej: á Duch święty trzeciá. Udwersarſka
 záſie

sąsiej opinia / choć sie temu iako nabárszey może przeciw: nigdzie iedną płacu nie ma: y choć sie o rozmaite y nie podobne mieysca pisma świętego kuśi / y onych sie chwyta: tedy przecie y te same wiecey ich mniemaniu przeciwią sie: niżeli go wspierają: iako sie pokazało.

Sącym tuż drugie mieysce Pisma świętego tu wważeniu następuje: ktore jest położone w samym podaniu tego Artykułu Czwartego / a to jest z pierwszego listu Jana świętego / cap. 5. v. 7. gdzie tak napisano.

Trzey są ktoryzy świadczą na niebie, Ociec, Slovo, y Duch święty: a ci trzey iedno są.

Z tych słow Trzey rzeczy pokazać potrzebą.

Pierwsza: Jesli z nich trzy Osoby w onym iednym Bóstwie / mogą być pokazane.

Druga: Jesliże te trzy Osoby / Dziec / Slovo / y Duch święty: są iedney y teyże Istności.

Nadśłutek: Obrona przystoyna temu mieyscu ma być uczyniona: y zgánienie sentencji Adwersarstkiey: Ktorzy te słowa o iedności tylko w świadectwie tych trzech niebieskich świadków / Oycę / Słowę / y Ducha świętego: chcą brnąć.

Na Pierwszą rzecz odpowiadam.

Z tych słow Janá s. prawie dobrze / trzy Osoby w oney iedney Istności Bóstkiey: mogą być pokazane.

Naprzód stać: Że ich tu zrzetelnie Jan święty Trzech miánuie: Przetoż wiecey Osob tych niebieskich świadków musi być niż iedną: Gdyż ieden świádek, trzemá ni, gdy nie bywa nazywany.

Powtore stać: Że tu tym trzemá niebieskim świádkom / takie

Okazanie:
Ż z onych
słow Janá
s. Trzey są
ktoryzy świadczą na niebie i. Trzey osoby w oney iedney Istności Bóstkiey: pokazuje się.

takie słowo Jan święty przywłaszcza / Ktore prawdzi-
wa a spólna bytność każdego z nich wyraża: gdy mówi:
Trzej są na niebie, &c. A tego nie mówi: Trzej ieden jest
na niebie. Ale mówi in plurali numero, & in tertia per-
sona: Trzej są na niebie. Przez co wiecey osob niż ie-
dne wyznacza: to jest Osob trzy: Oycá / Słowo / y Du-
chá świętego: nie mniej ani wiecey.

Potrząćie stąd: Że tu tych Trzech świadków niebie-
skich / każdego swym nazwiskiem y rozeznanie miąnuie:
Pierwszego Oycem. Drugiego Słowem. Trzeciego Du-
chem s. Ktore nazwiska / wkażuje że nie są ani prożne, ani ie-
dne. Bo względem tych trzech nazwisk / miąnuie tych
trzech świadków niebieskich: nie iednego: y wydawanie
świadcstwa przypisuje. A tak trzy Osoby / ci Trzej
świadkowie na niebie: stánowią.

Poczwarte stąd: Że tym Trzema świadkom niebieskim:
każdemu samemu przez się / przypisuje Aclia, to jest wy-
dawanie świadcstwa: Ktoregoby żaden z tych trzech
świadków sam przez się y poiedynkiem: nie mógł wyda-
wać: Kiedyby też każdy z nich sam przez się nie miał być
rozeznana Osoba: Jako y sam Ociec niebieski: nie mógł
by tego świadcstwa wydawać: Kiedyby nie miał Osoby
swey własney przez się będącey: a od drugich rozezná-
ney. Trzy tedy Osoby tych niebieskich świadków / Jan
święty wkażuje iáwnie: gdy im każdemu samemu przez
się / te Aclia przypisuje: wydawania świadcstwa na
niebie.

Náwet: A stąd sie to pokázuie: Że tych trzech świad-
ków niebieskich / wystáwuje przeciwko trzem świadkom
na ziemi: Ktorzy na ziemi przez się są aliquid: a ieszcze do
tego rozeznani od siebie: boby ich nie mogli ináczey trzema
nazywać: Nie mogą sie ani iednym nazywać będąc trze-
ma. Bo Duchá nie może nikt nazywać wodą, ani Prwie,
ani Prwie, woda y Duchem: ani wody: Prwia y Duchem.

Pomemaj tedy tych trzech świadków ziemskich / Jan s. tak między sobą y w ich porządku rozeznawaj: a mianu-
 igę ich trzech: niechce ich mieć tymże względem iednym: ani iednego / w drugiego nazwisko przybiera: A te świad-
 ki ziemskie / opromiune tym drugim Trzema świadkom nie-
 bińskim / iako też y te Trzy świadki niebieskie / opromiune
 tym Trzema świadkom ziemskim: Przetoż daleko wie-
 cey to o tych Trzech świadkach niebieskich ma być rozu-
 miano y mówiono: że są aliquid: także: że są mieoyz sobą
 rozeznani: bo ich jest Trzey: Należy y to: że ma z nich każ-
 dzy swoje własne Osoby: Co y stąd znać: że do trzeciego
 świadka / to jest / do Duchá świętego: dwu inśnych ra-
 tich przyłącza / Ktorzy mają osoby swoje własne / od sie-
 bie wzajem rozeznane: czego by był nie mógł Jan święty
 słusnie cznić ani tego Trzeciego świadka niebieskiego:
 do pierwszych dwu przyłączać: iesliby y ten Trzeci swia-
 dek / to jest, Duch święty: nie miał mieć swojej własney
 y rozeznanej Osoby. Jako y tych trzech świadków na
 ziemi: nie chciał dla tego / do tych dwu pierwszych świad-
 ków niebieskich przyłączyć: iże wiedział: że żadnemu z
 nich Osobą własną samą przez się będąca / od inśnych ro-
 zeznana: nie może być przywłaszczoną. Dowodzą tedy /
 te słowa Jana świętego / iawnie y nie z iedney miary /
 trzech Osob własnych / wzajem od siebie rozeznanych:
 tych trzech świadków niebieskich: Opcą / Słowá / y Du-
 chá świętego. A tak iuż mamy z tych słów pokazana
 pierwszą rzecz.

Ná drugą rzecz to powiadam.

Z tychże słów Jana świętego: Ociec / Słowo / y Duch
 święty: Jedney Natury Bożkiej: pokazać się mogą: to
 jest / Ociec pierwszy / Słowo wtora / a Duch święty trze-
 ciego w oney Istności Bożkiej Osoba. O Oycu iż jest O-
 sobą w oney Istności Bożkiej: między nami a Adwer-
 sarymi

Okazanie:
 iż z tychże
 słów Jana
 s. o Trzech
 świadkach
 niebieskich /

sarzmi niemają sporu żadnego. Ale aby był pierwsza w
oney Istności Boskiej Osoba/ Syn wtora/ Duch świę-
ty trzeci: o tym controuersia niemiała między nami a
Adwersarzmi: bo oni tego negują. Negują nie tylko tes-
go o Duchu świętym: aby miał być Bogiem / aby miał
mieć Osobę swoją własną: albo aby miał być trzeci w
oney Istności Boskiej Osoba: ale negują y tego/ aby
miał być co sam przez się rzeczą samą y prawdziwie. Ne-
gują o Synu Bożym: aby teżże natury miał być Bogiem
ktorey jest Bogiem Ociec jego niebieski: albo aby miał
być wtora Osoba w Istności onego Boga. Negują o
Oycu niebieskim/ aby miał być pierwsza w oney Istności
Boskiej Osoba: ponieważ nie pozwalają Synowi tego
wtorey Osoby/ a Duchowi świętemu trzeciej w oney
Istności Boskiej: A już to wszystkim wiadomo: że ja-
den względem siebie samego nie może być rzeczony Osoba
pierwsza: ale względem drugiego/ y trzeciego Osoby tyl-
ko takim może być/ y zwykt być nazywany. O tym
nam tedy controuersia główna z Adwersarzmi. A nie
tylko nam: ale wszystko Piśmo święte/ wiedzie tę contro-
uersia z nimi: Aż też w pojedynku y to terazniysze mie-
sca Janá świętego: ktore iako się rzekło / przeciwko Ad-
wersarzom / dowodzi iedney Istności Boskiej/ tych
trzech świadków niebieskich: Dowodzi y pierwszej Os-
oby w porządku/ samego Oycá niebieskiego w teyto Ist-
ności Boskiej: gdy względem niego Duchá świętego
trzecim świadkiem nazywa: Dowodzi y wtorey Osoby
Syná Bożego w teżże Istności Boskiej/ gdy pierwszym
świadkiem Oycá jego miąnuie: Dowodzi náwet y trze-
ciej Osoby Duchá świętego w teżże Istności Boskiej/
gdy go nie na pierwszym miejscu ani na wtorym / ale na
trzecim: świadkiem miąnuie. Co czyni Jan święty tym
porządkiem y sposobem.

Oycu/ Glo-
wie/ y Du-
chu s. prá-
wie dobrze
to się potá-
zuie: że sa
Jedney ná-
tury Bo-
skiej.

Naprzód: Gdy o tych trzech świadkach niebieskich/

nich Jan 9.
mowi: *Żci*
Trzech jedno
śa.

Plądzie te dalsze słowa: *A ci trzej jedno śa.* Ktore słow/ nie tylko bytność prawdziwą tych trzech świadków niebieskich / ale też y Istność / bez ktorey bytność considerowana być nie może: wyrażaia. A iż tu taką Istność wyraża tych trzech świadków niebieskich: bez ktorey bytność considerowana być nie może/ ani bytność bez Istności: Przetoż tu wyraża taką iednotę/ ktora sie ściaga do Istności. Bo iże względem bytności ktora sie ściaga do Osob / Jan święty/ tych świadków niebieskich: nazywał trzema: Co sie już wyżej pokazało: Przetoż te iednotę tych trzech świadków / ktora z bytnością ich złącza: y owsem w pierwszym porządku Plądzie: gdy mowi o tych świadkach: *A ci trzej (NOTA) jedno śa:* musiał do iedności Istności referować.

2.
O tad: *Że* 34.
raz tych
trzech świad-
ków niebie-
skich: *świa-*
dectwo 34.
uoc; *świa-*
dectwem
Bogá nazy-
wa.

Powtore: Pokazuje to Jan święty tym sposobem: że zaraz zątym 9. tych trzech świadków niebieskich świadectwo: iednym nazwiskiem y znaczeniem: nazywa świadectwem Bogá: gdy mowi: *leśli świadectwo ludzkie przyjmujemy, świadectwo Bogá wiastę iest.* Ponieważ tedy tych Trzech świadków niebieskich/ świadectwo/ Jan święty univocę, to iest/ tymże nazwiskiem y znaczeniem: nazywa świadectwem Bogá: Przetoż też y ci sami świadkowie Trzej: muszą być iedną Bogiem. A iż są iedną Bogiem: Tedyć z natury Bogiem. A iесли nie są z natury Bogiem: Tedyćby był Jan święty niemogł słusznie świadectwá tych trzech świadków niebieskich: nazywać iednym nazwiskiem y znaczeniem: świadectwem Bogá.

3.
O tad: *Że* 34.
kazuje: *Ż*
ty trzy na-
zwiska: *O-*
ciec/ Slo-
wo/ y Duch
ś. suo esse, 34.
dnym spo-
so-
bem od śc.

Porzecie: A z tad iedność Istności tych trzech świadków niebieskich Jan święty pokazuje: Że tu śrztelnie Jan święty/ Oycá/ Slovo/ y Duchá świętego miánuie: Ktore nazwiska ad invicem habent se relativę: Ociec bo- wiem/ nie iest Pogo inśego Ociec: tylko Syná swego O- cieć. Slovo także/ nie iest Pogo inśego/ iedno Oycá swego Slovo albo Syn. Duch święty także: nie iest Pogo inśego

inſzego/ iedno Oycá/ y Syná Duch : bo od tych obudwu
nierwypowiedziánym ſposobem pochodzi: Ioan. 15. 8. 26.
Jeſliż tedy ſuo eſſe, nie moſe być żadnym ſposobem od
dzielonę Ociec od Syná/ á Syn takſe od Oycá/ ani Duch
ſwięty od obudwu: gdy ſą oſoby non diſiſa, ſed diſtin-
cta: iáko pobożni y mądrzy Theologowie náuczą: Te-
dyć dáleko wiecey/ tenſe Ociec/ y Slowo/ y Duch ſwie-
ty: nie mogą być między ſobą rozdzieleni ani rozeznáni
w zględem iſtnoſci: Zaczymy to idzie: że gdy Jan ſwie-
ty tych trzech ſwiádków niebieſkich: názwiał iedno: że ich
naprzędniey w zględem Iſtnoſci názwiał iedno.

Poczwarte: R: tak ſie to pokázuie: że ſam najwyżſzy
y naydoſtkónálſzy ſposob iednoty tego z kim: ináczey tego
rozumieć nie dopuſzcza. Niemáſz bowiem doſtkónálſzey
iednoty/ iáko kiedy kto z kim rowny ieſt: Naprzód w ná-
turze. Potym: w czynieniu. Náoſtátek: w wole. Co
wſytko ná tym mieyſcu Jan ſwięty/ między Oycem/ y
Synem/ y między Duchem ſwiętym: wkázuie.

Wkázuie Naprzód: Jednę Actiá/ gdy o wſytkich trzech
iednáko morwi: że ſwiádeczą.

Wkázuie Potym: Jedną wolą/ gdy znáć dáwá: że ci
trzy iedno ſwiádeczą.

Wkázuie Náwet/ nie tylko z tego co ſie wyſſzey pomieni-
ło: Jednoſć náтуры tych ſwiádków: ále y z tego ſáme-
go: że ich iedná ieſt Actiá/ y wola: Iż bowiem Syn Bo-
ży/ y Duch ſwięty/ ma iedną Actiá ſam przez ſie/ y wolą/
rowną z Actiá y wolą Oycá niebieſkiego: tego przyczyná
nie moſe być inſza pokázana: tylko tá że pierwey ſą iedno
w zględem náтуры: Bo ieſliby mieli być diverſarum na-
turarum: tedyby teſz muſieli mieć diverſas Actiones &
voluntates: y w káſdey Actiey y woley diverſum mo-
dum agendi & volendi: Ale iż máią ieden y tenſe ſpo-
sob czynienia/ y woley: iáko ná tym mieyſcu Jan ſwięty
pokázuie: Przetóſz teſz muſia mieć iedną y teſz náture. A

bie nie mo-
ga być od-
dzielone.

4.
Je doſtkóná-
ly ſposob ie-
dnoty / tych
trzech ſwiá-
dków niebie-
ſkich: iná-
czey tego ro-
zumieć nie
dopuſzcza:
który ſie w
tym zamyſlá
1.
Być iedney
náтуры.
2.
Jednego
ſposobu w
czynieniu.
3.
Być iedney
y teſz wo-
ley.

ieśli inaczey: Prośbę niechay nam Adwersarze pokazać: Naprzód to: Czym się naturze Oycá niebieskiego Syn Boży/ y Duch święty przeciw: ieśli się z nim względem niecy niezgadza/ ani iest iedno? Powtore: Niechay nam pokazać: iakim sposobem Syn/ y Duch święty/ względem rożney Actiey/ y wolei/ beda z Oycem niebieskim iedno: ieśli z nim pierwey względem iedney natury nie są iedno? Potrzebie: Niechay nam pokazać: Jesli w czym inšym/ naywyższá y naydeśtonalsza iednota może być vrazána: A nie w tym/ być iedney y iednákciey natury: być iedney y iednákciey wolei: náwet być iednego y iednákiego czynienia? Nastáte k: Niechay nam vkráża: Jesli w kim inšym może być ten naydeśtonalszy y naywyższy iednoty stopień/ znalezieny: á nie w samym tylko Oycu/ z Synem/ y z Duchem świętym? Rádši się od nich tego ták porządnie/ ale z piśmá świętego dowodnie náuczyć będziemy chcieli. Ale ię o tym wátpimy/ áby nam Adwersarze w kim inšym ten naywyższy y naydeśtonalszy stopień iednoty/ mogli z piśmá świętego pokazać: oprocz tylko między onym Oycem niebieskim/ á Synem ięgo/ y Duchem ś. Przetoż tá iednota między Oycem/ y Synem/ y Duchem świętym: zámyka w sobie iednote tych trzech natury. A ták y Jan święty/ názwawšy tych trzech świadków niebieskich iedno: názwat ich takimi naprzédniey względem Bóstiey natury.

5.
Je iedno iest
tych Trzech
świádków
niebieskich
suppositum in
quo insunt.

Popiate: A z tad się to pokázuie. Że nas y sami Adwersarze/ choć nie chcąc vęza tego ták rozumieć: Jż ci trzech świadków niebiescy naprzédniey względem iedney natury/ názywáią się iedno: Bo explikuiąc to miejsce Joná świętego/ z strony tych drugich trzech świadków żien. ślich w Rátech izmie swym: fol. 257. á powiádáiąc: że się przez Duchá/ Duch Boży/ ktorego mocą Christus cudá czynił/ álbo samy cudá/ rozumieć máią: iáko przez wodę żywot ięgo przénaczyłšy/ á przez krew sámá śmierć

ięgoz

iego: tedy iedno tych trzech świádków ziemskich suppo-
 situm in quo insunt: i: wstąpił: to iest samego Chrystusa:
 gdyż opócz Chrystusa terzejzy considerowane być niemo-
 ga: będąc od niego samego wykonane. A zátym samym
 to iásnie wstąpił: że y ci trzech świádkowie niebiescy: mu-
 szą też mieć swoje osobne suppositum in quo insunt: Bo
 iesli ináczej: tedy błoby zá tym/ żeby musiał być lepszy
 porządek y grunt tych trzech świádków ziemskich: niżeli
 drugich tych trzech świádków niebieskich. Co iednat być
 nie może. A iáko to być nie może: Ták zásie to konie. żnie
 zá tym iść musi: Iż iáko ci trzech świádkowie ziemscy/
 mają swoje suppositum in quo insunt: Ták też y ci trzech
 świádkowie niebiescy, muszą mieć táżsę swoje osobne sup-
 positum in quo insunt. A iáko ci trzech świádkowie
 ziemscy/ nie mogą mieć tego inšzego zacniejszyego swoim
 suppositum in quo insunt: tylko samego Chrystusa: iá-
 ko sami Adwersarze wstąpił: Ták też y ci trzech świá-
 kowie niebiescy/ nie mogą mieć co inšzego zacniejszyego
 swoim suppositum in quo insunt: tylko to samo co iest
 on Bog to iest Istność iego. Co sie pokázaniez pierwszey
 Osoby tych trzech świádków niebieskich/ to iest/ Oycá:
 ktora nieco inšzego ma swoim suppositum in quo inest:
 tylko same Istność swoje Bostá: iáko y sami Adwersa-
 rze zeznawali: gdy pisał: że w oney Istności Bostey/ iest
 iedná Osobá/ to iest Ociec: Oczym sie też z nimi w Arty-
 kule pierwszym traktowało. Ani nam tego nie mogą
 Adwersarze z Pismá s. pokázáć: aby inše miało być sup-
 positum tych drugich dwu świádków niebieskich. Syná/
 y Duchá swietego: á inše samego pierwszego świádka/
 to iest/ Oycá: Boby zátym y to iść musiało: żeby wietsza
 zformość y doskonałsá iedność/ musiałá być tych trzech
 świádków ziemskich: bo owi máia iedno suppositum in
 quo insunt, to iest: samego Chrystusa: iáko sie pokázáło.
 A ci niebiescy musieliby być tego odsádzeni: iesliby wšy-

tych trzech / nie miało być iedno suppositum in quo insunt, to iest / sama Istność Boża. Co iż nie może być skutnie o tych trzech świadkach niebieskich rzeczono : Przez toż to zátym zostawa : Iż iáko tych trzech świadków niebieskich / iest iedno suppositum in quo insunt : to iest / sama Istność Boża. Tak też Jan święty względem tej Istności Boskiej iedney : názwał tych trzech świadków niebieskich *iedno*.

Osobne oznaczenie: Że Christus Pan / z tych słów przedświeżetych Jana świętego : iest Bogiem z natury.

A nad to wszystko: Co sie wespól o Osobách / y iedney Istności / tych trzech świadków niebieskich / z tych słów przedświeżetych Jana świętego traktowało : : Tedy iestże osobnym sposobem / z tegoż Rozdziału Jana świętego: sam Syn Boży / Bogiem z natury może być pokazany: Bo go niżej §. 20. Jan święty / Bogiem prawdziwym zrzetelnie nazywa / gdy te słowa o nim pisze: *Ale wiemy iż Syn Boży przyszedł, y dał nam smysl abyśmy poznali onego który iest prawdziwy, a iestemy w onym prawdziwym, to iest, w Synie iego Iesúsie Chrystusie : Ten iest prawdziwy Bog y żywot wieczny.* Ponieważ tedy Syn Boży Christus Jezus : iest Bogiem prawdziwym : iáko go takim zrzetelnie Jan święty nazywa : Przetoż iest Bogiem z natury. Iáko y sam Ociec niebieski / dla tego sie od samego Chrystusa Bogiem prawdziwym nazywa : Ioan. 1. §. 3. *Że iest Bogiem z natury.* Od ktorey natury / Że sie y Duch święty nie exclude : iáko sie iuż pokazało : Przetoż y stąd iáwna : Że ci trzej świadkowie niebiescy naprzedniey Jedno nazywają sie względem natury.

Ciemu nie nie zawadza / że niechcá Adwersarze / tego miejsca Jana świętego / z listu iego / á z wierśń 20. á mianowicie tego tytułu prawdziwego Boga / o Synu Bożym rozumieć ale tylko o samym Oycu: adyż sie temu przeciwna rzec pokazała w Księgách drugich / pod tytułem Srośtom : y to mniemanie ich dostatecznie sie im zganiło. Mamy tedy iuż zátymi tak pewnymi dowodami

ktore

które się położyły / y ta druga rzecz / z tych słów Jana ś.
in controuersia położonych: iawnie pokazana: że tych
Trzech świadków niebieskich / Oycą / Słową / y Duchą
świątego: Jan świąty: względem iedney Istności Bos-
kiej naprzędniej: nazywał Jedno. A Trzech zaśie nazywał
ich: względem trzech Osob rozeznanych w tej Jedney
Istności Boskiej.

Na trzecią rzecz á ostatnią odpowiadam:
W ktorey się temuż miejscu obrona
uczynić ma.

Pánowie Adwersarze nąszy / taką iednotę tych trzech
świadków niebieskich: z tych słów Jana świątego / po-
stawiać wéltuig: iaka u st y t y ch drugich trzech świado-
ków ziemskich. Ktore Jan świąty ex oī posito tym trze-
má niebieskim wystawuje: ktorech iednotę w świadeco-
twie Adwersarze zamykają: Ale to Adwersarzom nie
może być pozwolono.

Naprawdę: Dla tego: że się już wyśsey iawnie y dowo-
dnie / y nie iednym sposobem / z strony tych trzech świado-
ków niebieskich przeciwna rzecz pokazała: to iest / że: że
się ich Jednotą / żadnym sposobem nie może zamykać tyl-
ko w świadectwie: ále tym przedniej w iedney Istności
Boskiej: Przetoż / choćby się tych drugich trzech świado-
ków ziemskich iednotą zamykała tylko w świadectwie:
nie może to za tym iść: aby się dla tego powinna była za-
mykać iednotą tych trzech świadków niebieskich tylko w
świadectwie.

Powtóre: Dla tego: że tu roznie Jan świąty / o tych
trzech świadkach niebieskich / y o tych trzech ziemskich:
mowi: iako się z własności Greckiego ięzyka pokazuje:
Tak bowiem piśe o tych trzech świadkach niebieskich /
od drugich trzech ziemskich rozgraniczając ie: *καὶ ὅτι οἱ
τρεῖς ἐν ἑοί: to iest: A ci trzej iedno s. A o ziemskich / roz-*

Przepisany
które dosta-
teczniej po-
kazują: A
ta iednota
tych trzech
świadków
niebieskich /
Oycą / Slo-
wá / y Du-
chą ś. niemo-
że się zamy-
kać tylko w
świadect-
wie: iako
Adwersarze
chca.

graniczając ie także od tych trzech niebieskich / tak piše: *καὶ οὐκ ἐστὶν ὁ υἱος τοῦ πατρὸς*: to iest: A ci trzey w iedno są. Ponieważ tedy samże Jan święty / roźnie mówi o tych trzech świadkach niebieskich / y ziemskich: Przetoż też rozna musi być ta iednota świadków niebieskich / od tych świadków ziemskich: a ziemskich także rozna iednota / od iednoty tych trzech świadków niebieskich. A tak y dla tej drugiey przyczyny / choćby sie tych ziemskich świadków iednota zamyślała w świadectwie tylko: iednota tych drugich trzech świadków niebieskich: nie może sie zamyślać tylko w świadectwie.

Potrzenie: A dla tego: Że nie tylko sam Jan święty / roźnie o tych świadkach niebieskich y ziemskich mówi: iako sie pokazało: Ale też y ci sami świadkowie niebiescy y ziemscy są między soba rozni. Inſzy bowiem iest y rozny / on Ociec niebieski / inſzy y rozny on Syn iego miły / inſzy y rozny Duch święty. A inſzy iest Duch na ziemi pierwszy świadek / inſza woda / inſza y rozna krew. Do tego: Pierwszy trzey świadczą na niebie / a ci drudzy trzey świadczą na ziemi: Ponieważ tedy y sami ci świadkowie niebiescy / inſzy są y rozni: od tych drugich świadków ziemskich: Przetoż y ta iednota / ktora iest tych trzech świadków niebieskich: musi być rozna od tych trzech świadków ziemskich. A iż Adwersarze chcą / aby sie iednota tych trzech ziemskich świadków zamyślała tylko w świadectwie: Przetoż iuż iednota tych trzech świadków niebieskich: nie może sie dla tego zamyślać tylko w świadectwie: iſe iest rozna od tej iednoty świadków ziemskich. A ieżliby Adwersarze / te iednotę świadków niebieskich tak zamyślać chcieli przecie tylko w świadectwie: iako zamyślają w świadectwie iednotę tych trzech świadków ziemskich: Tedyćby z tym było: żeby ci świadkowie ziemscy / rownymi musieli być tym świadkom niebieskim: y owsem iedno z nimi: a świadkowie zaś niebie-

scy/ równymi musieli by być tym świadkom ziemskim/ y
orazem iedno z nimi: ponieważ wszyscy tak świadkowie
niebiescy/ iako y ziemscy/ iedną rzecz o Chrystusie świad-
czą/ to iest że iest Synem Bożym. Poydźcie y to zátym: że
nie dobrze Jan święty uczynił/ iż te świadki ziemskie od
niebieskich/ a niebieskie od ziemskich oddzielił: trzech tylko
wskazuje na ziemi/ a trzech na niebie: gdyż ich iest sześć
równych y iednakich: iako Adwersarze chcą. Ale iż sie
to wszystko nie ostoł: Przetoż iako ci świadkowie ziemscy
y niebiescy/ są między sobą/ y od siebie różni: y iednotą ich
wzajem od siebie iest różna y daleka: Tak też iuż zátym
iednotą tych trzech świadków niebieskich: nie może sie
dla tego zamykać tylko w świadectwie: iż sie tych ziem-
skich świadków iednotą zamyka w świadectwie.

A co ieście Adwersarze y to z strony tych słów Janá
świętego powiadaia: Iż ich niektóre Codices nie mają
ia Greckie/ Syryjskie/ y dawnoiejsze Łacińskie. Tedy to
nic nie waży. Bo a particulari ad vniuersale Adwersarze
idą: góście niemają żadney słusney consequenciey: Gdyż
wiecey iest Exemplarow które to mają. Do tego: że
Text bázko pisał nie z nimi pisać/ y żadney perturbaciey nie
cierpi. Potrzebie: że te słowa nie inšym wádza/ tylko
tym którzy sie rzeczą sama brzydzą/ którą te słowa w
sobie zamykają: iakimi są naši Adwersarze. Náosłówek:
Dla tego: że sie to z inšymi świadectwy Pisma świę-
tego zgadza: co sie w tych samych słowach świętych/
Janá świętego zamyka.

A tak tedy tymi dwiema świadectwy/ zstawa sie sen-
tencya naszą zgola nie poruśzona: Jednym wszystkim z
Formy Arztu świętego: z s'my sie powinni przćić iedną
po w Imieniu Oycá y Syná/ y Duchá świętego. Dru-
gim tym wszystkim z listu Janá świętego: O iedności tych
trzech świadków niebieskich/ Oycá/ Stowá/ y Duchá s.
y dowodami z nich wywiedzionymi. Z których wszystkich

Przyczyny:
dla których
te słowa po-
mienione
Janá s. nie
mają być
odrzućane:
choć ich nie-
które Codi-
ces nie mają

to sie dostatecznie pokazalo: Iż w oney iedney Istności Boskiej nierozdzielney: Ociec iest pierwszą Osobą; Syn Boży Pan Jezus wtórą; a Duch święty trzecią. Opinia zaśie Adwersarsta: która sie temu przeciwi: wstanie bez podpory słuszney zostawa: dla czego też wpada: iako sie pokazało. Należy na tym miejscu Adwersarzewy każdy pobożny Czytelnik: niechay maia dosyć. Gdyż w drugich Księgach/ będzie więcej o naturze Boskiej Syna Bożego. A o Duchu świętym w Księgach napisanych o Obietnicach. O samym zaśie Sakramencie Arztu świętego: w Księgach osobnych o Sakramenciech napisanych. Tam pobożnego Czytelnik'a odsylam.

Artykuł Piąty.

O POZYTKACH Z WYZNAWANIA TRZECH OSOB

W ISTNOSCI BOSKIEY.

A mianowicie o tym:

Iaki pożytek wyznawać trzy Osoby w iedney Istności Boskiej: a iaka zaśie szkoda. negować tego?

ZDANIE SOCINISTOW.

Adwersarzewy Katechizmie swym: fol. 48. chcąc upaść/ iako wiadomość tej rzeczy do zbawienia iest pożyteczna: wyznawać iż w iedney Istności Boskiej: tylko iest iedną Osobą: tak o tym piszą:

widze

Widzimy że iedną tylko Osobą iest w Bosstwie i teraz mi wkaż,
iako wiadomość tey rzeczy do zbawienia iest
bardzo pożyteczną.

To łatwo ztąd obaczyć mozesz, gdy wważyysz, iako szkodliwe
iest przeciwny strony rozumienie. Bo to, naprzód wiare o ied-
nym Bogu zwalić może, gdy raz mowi iż Bog iest iedyny:
a drugi raz, że trzy są Osoby, z których każda iest Bogiem
iednym. Powtore: Chwale Bogá iedynego, którym tylko
iest Ociec Páná nášego Iezusa Chrystusa Zacięcia, gdy iż ná-
kogo inšzego, który Oycem nie iest, przenosi. Potrząćciez Dro-
gę do zbawienia snadnie podwrocić może: gdy nie dopuszcza do-
brze zrozumieć, kto iest pierwszym sprawcą zbawienia wie-
cznego, y iako ie Bog przez Syná swiego y Duchá swietego
sprawuje. Następnie: V ludzi obcych do przyjęcia nabożeń-
stwa Chryściáńskiego wielką iest zawada: gdy rzeczy prawdziwe
Bożey, y rozumowi zdrowemu przeciwnie twierdzi. Czego wszy-
tkiego proze iest to wyrozumienie, które tylko iedne Osoby w
Bosstwie wyznawa. To własne Adwersarście słowá.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Wyznawać trzy Osoby w iedney Istności Boskiej / to
iest / Oycá / Syná / y Duchá swietego: iest pożytek
taki: że to wyznanie wiare o iednym Bogu práwie do-
brze stanowi: Chwale Oycá niebieskiego objaśnia. Dro-
gę do zbawienia pewną wkażuje. Nád to: Nabożeń-
stwo ludu Bożego / od Pogáńskiego rozne czyni / y roz-
granicza.

Tá Sentencya iako cztery czę-
ści w sobie zamyka: tak też zaraz czworaki
pożytek wkażuje: wyznawania trzech Osob
w iedney Istności Boskiej.

Bogo/ szczerze przypisuje: oczyszczenie/ poświęcenie/ y
wsprawiedliwienie nasze: 1. Cor. 6. 11. Miec tedy
drogę perwog y własną sobie do zbawienia wskazana: iest
wielki pożytek/ Ktorego drogie iż sentencja naszą wskazuje:
Przetoż czyni narodowi ludzkiemu wielki pożytek.

Czwarta część y pożytek.

Tá część to w sobie zawiera: Że sentencja naszą nabo-
żeństwo ludu Bożego: od pogańskiego rozne czyni y roz-
granicza: Bo to stać iakwna: Że prawi synowie Boży/ y
corki/ albo iż prościej rzekę lud Chrześcijański: nie może
być czym innym naylepiej y naywłasniey rozgraniczony
od Pogań/ tylko tym: że my tego Boga/ Ktorego oni też
rozumieją Bogiem: wyznawamy nie tylko Bogiem: ale y
Oycem/ Oycem nie tego innego naprzedniey y naywła-
śniey: tylko Pana naszego Jezusa Chrystusa. A zaś iż Paná
Jezusa Chrystusa/ wyznawamy Synem tego Oycá nie-
bieśkiego własnym w Istności jego/ z niego przed wszyst-
kiemi weteri narodzonym. Duchá á. zaś iż / od Oycá/ y od
Syná pochodzącym: y iedney Istności z Oycem/ y z Syn-
nem: podług onego iako Jan á 1. Epist. cap. 2. 1. 23. ná-
pisał: wśelki który nie wyznawa Syná, nie ma y Oycá: á kto
wyznawa Syná ma y Oycá. A podług onego co sam Syn
Boży/ o Duchu świętym powiada: Ioan. 15. 26. w
ty słowa: A gdy przyjdzie Poćieszyciel, ktorego ja pośle wam
od Oycá Duchá prawdy, który od Oycá pochodzi. Tegoż Du-
chá / Apostołowie nazywają Duchem Chrystusowym.
Rom. 8. 1. Gal. 4. 6. Czego wszystkiego Pogańie/á-
ni przyznawają/ ani w nabożeństwie swoim zawierają: y
owsem z tey przyczyny/ lud Boży y Chrześcijański/ za Po-
gańy mają: iako y ci nasi Adwersarze: y iako naybár-
siej mogą przesładować. Przynosi tedy tá sentencja naszą
z soba każdemu temu Kto sie iey trzyma / ten czwarty po-
żytek: że mu nie dopuścza być Pogáninem przed Bogiem/
y przed wszystkim ludem Bożym wybranym.

ożazanie

4.
Nabożeń-
stwo ludu
Bożego/ od
Pogańskie-
go rozgrá-
nicza.

oKazanie y wtwierdzenie sentencji naszej z Piśmá świętego : y pożytkow które z niej plyną ku zbawieniu wiecznemu : wśelkiemu Kto sie iey trzyma.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

Okazanie
któdy plyną
cych z Ad-
wersarstey
sentencji :
o iedney o-
sobie : w ied-
ney Istno-
ści Bostey

O Zdanie Adwersarstie / które w iedney Istności Bostey / iedne tylko Osobe stánowi : iáko iest wy-
stánwione náprzeciwko czworáktemu pożytkowi zbawien-
nemu / z sentencji naszej wynisáiacemu : Ták teź czworá-
ka skóde y niepożytek każdemu temu zwykło z sobą przy-
nosić / Kto sie go trzymáiąc : mniema y wyznawa : Że w
iedney Istności Bostey : tylko iest iedná Osoba / to iest /
Ociec. Co okázuie tym sposobem.

Pierwsza Szkoda.

1.
Jednote ie-
dnego Bo-
ga rozrywa/
dwu Bo-
gow stáno-
wi / y dwie
wierze.

Tá Opinia Adwersarstka : jednote Boga iednego
rozrywa / á dwu Bogow od siebie roznych stánowi /
y dwoie wiara w Boga. Co poiedynkiem pokázuie.

Jednote Jednego Boga / tá sentencia Adwersarstka :
ták rozrywa : Że Synowi Bożemu / nie pozwala być ani
z takiego Bostwa Bogiem / z iákiego Ociec iego iest Bo-
giem / to iest / z Bostey Istności : nie pozwala mu być á-
ni takiego Bostwa Bogiem / iáko Pánowie swiátá te-
go. Ale go czyni mniejszym y inšym wzgledem Bogiem /
niżeli Ociec iego : á wieťszym záśie niżeli Pánowie swiá-
tá tego : które teź Piśmo święte Bogámi y Synámi nazy-
wá. Nápísali bowiem w Kátechizmie
swym : fol. 39. Że Syn Boży / wysoka zwierzchność ál-
bo moc / od onego Jedyneho Boga sobie dáng ma. Nápí-
sáli y to fol. 95. w tymże Kátechizmie / że tá zwierz-
chność Syná Bożego / iest ták wysoka : że teź y nád sámymi
Anioły Pánuie. Qżego o żadnym człowieku nigdy nie
rzeczono. Atory rozdział y rozerwanie jednoty Bostey
miedzy Oycem / á Synem / od Adwersarzow wniesiony :
przeciwie sie onym słowom samego Syná Bożego / w któ-
rych nierozerwanie iákie miedzy sobą / á Oycem swym / oká-

zuie : ale iedność z Oycem swoim niebieskim / sobie same-
mu przyznawa: gdy Ioan. 10. v. 3. mowi: Ja y Ociec ie-
dno jesteśmy. Za tym Adwersarze negując tego tym spo-
sobem / iako się pokazało: okazywa się być nie iną Bym /
tylko Duchą Antychrystowego ludźmi / y owym samym
mi Antychrystami. Bo iestlić ten także zostawać musi
Antychrystem, y nie z Bogą człowiekiem / ktory Chrystusa
rozdziela / wedlug słow Jana świętego. 1. Ep. str. cap 4.
v. 3. Tedyć do tego więcej. ten musi nie być z Bogą / ale
zestawać Antychrystem / ktory rozdziela samego Boga. A
takimie zostawać musi Pánowie Adwersarze nasz /
tym względem: że Natura Syna Bożego / y Duchą s.
rozdzielaia z Naturą samego Oycą niebieskiego.

Imu Bogow rąbisz tą epinia Adwersarsta / tak nam
sténowi: gdy widać: że inšym względem Bog Ociec
i jest Bogiem / a inšym Syn iego miły: a przecie y ten / y
ow Bogiem: za tym pozostawać nieco inšego: tylko dwa
rozni Bogowie: przeciwko Piśmu świętemu: ktore
nam tylko o iednym Bogu znać dawa: Deut. 6. v. 4.

Dwa są wiara w Boga / tak nam wprowadza / tą
epinia Adwersarsta: gdy widać: że iako iną Bym iest
Bogiem Bog Ociec / a iną Bym Christus: Tak też że
inąciey potrzeba wierzyć w Boga Oycą / a inąciey w
Chrystusa. A zwołasz że i tak sami w Katechizmie swym:
fol. 143. o tej wierze w Boga Oycą / y w Chrystusa: na-
pisali: Pánu Chrystusowi ta wiara nie należy. (rozumiey o tej
wierze / ktoraśmy samemu Bogu powinni: bo tam o tym
mowi) chociaż weni wierzyć mamy. Abo weni weni wierzymy
dla tego, iż wziął moc od Boga / aby nas uczynił szczęśliwymi, i je-
na ten urząd od niego iest przełożony: y tak naszą wiara przejeń
do samego Boga, iako do ostatniego Cyku swego, zmierza. To
ich własne słowa: ktore także walczą z tej miary przeci-
wo Piśmu świętemu: że to wzy: Iż iako iest ieden Pan /
tak też iedną wiara: Ephel. 4. v. 5. Ponieważ tedy tą

opinia Adwersarsta / ták bázno nam jednôte Jednego
Bogá / y względem Nátury / y względem wiary : roz-
dżiera : á dwu Bogow od siebie roznych / y dwie wierze
wprowadza : Przetoż te pierwsza škoda / tym ktorzy iey
násláduia przynosi : że musza być dwu wiar / y dwu Bo-
gow roznych ludźmi.

Druga szkoda.

2.
Chwale Bo-
gá Oycá y
Christusa
Páná niśczy

Ze tá opinia Adwersarsta / chwale Bogá Oycá / y
Christusa Páná niśczy : Bo odeymuie Oycu własne y
prawdziwe Oycostwo : gdy nie pozwała : aby był miał
własnie w Istności swoiey Bóstiey z siebie Syná sobie
własnego vrodzić. A Christusowi odeymuie własne Syn-
nostwo : gdy niepozwała : aby sie był miał własnie y
własnym Synem z Oycá swego vrodzić : á to iestcie przed
wszystkimi rzecjami stworzonymi : co czyni tákże przeciw-
ko písmu świętemu / ktore wkázuie Rom. 8. v. 32.
Christusa Páná Synem Bożym własnym : wkázuie y to
że go Ociec własnie z siebie vrodził : ponieważ ten tylko
własnego Syna sobie własnie rodzi : ktory go z siebie
rodzi. Wkázuie y to : że y sam Christus własnie iest z Oy-
cá swego vrodzony : ponieważ ten tylko rodzi sie własnie
własnym Synem żywim : ktory sie rodzi z tego ktorego sie
własnym synem rodzi. Wkázuie zátem y to písmo święte :
że ten Syn własny Bogá Oycá Christus Pan : iáko iest
własnie własnym Synem od Oycá vrodzony : ták też że
przed wszystkimi wieki od niego iest własnym Synem ier-
go vrodzony : bo iest pierwey vrodzony : niżeli ktore stwo-
rzenie ná niebie y ná ziemi / widome albo niewidome : by-
ło stworzone : Coloss. 1. v. 15. 16. Ponieważ tedy tá
sentencia Adwersarsta / tákim sposobem iáko sie poPazá-
ło : chwale Bogá Oycá / y Christusa Páná niśczy : Przetoż
też wszystkim / ktorzy sie iey trzymáia : te druga škoda
z soba przynosi : że musza być ludźmi : chwale Bogá Oy-
cá / y Christusa Páná : niścżącymi.

Ze ta opinia Adwersarsta/ droge do zbawienia podob. wraca: Bo/naprzod sprawce zbawienia naszego niſzczy. A potym niſzczy y ſame właſne ſposoby/ ktoremi zbawienie nasze ſprawowane bywa. Co pokazuje ſwym porządkiem.

Sprawce zbawienia naszego ta ſentencia Adwersarsta tym ſposobem niſzczy: że tak po piſmo ſwiete/ nie kogo innego sprawce zbawienia naszego pokazuje/ tylko Boga Oycę/ y Syna/ y Ducha ſwiętego: co ſie wyſſey w twierdżaniu ſentencji naszej pokazało: tak też w te czasy/ sprawce zbawienia naszego/ to ieſt/ Oycę tym ſposobem niſzczy: gdy iego Iſtnoſć tak niedoſtkona czyni: że iey nie mogli ſpolney z Synem/ y z Duchem ſ. uczynić. Z Synem przez wrodzenie onego z ſiebie. Z Duchem ſwietym zaśię: przez pochodzenie onego od niego. Co nie ieſt nic innego/ iedno Boga Oycę/ ktory ieſt sprawca zbawienia naszego: niſzczenie! Bo kto iego Iſtnoſć niedoſtkona czyni: i równa ieſt że go ſamego niſzczy.

Syna Bożego/ ktory ieſt sprawca zbawienia naszego: tak ta ſentencia Adwersarsta niſzczy: gdy mu nie pozwała iac być z natury Bogiem: ani z Bogą Oycę iego właſnym Synem iego wrodzonym: nie pozwała mu zaś tym być ani prawdziwym Bogiem/ ani po proſtu Bogiem/ ani Synem Bożym właſnym: a zaś tym znowu ani naszym zbawicielem. Nie pozwała mu być prawdziwym Bogiem: bo mu nie pozwała być z natury Bogiem; ktory ſam tylko ieſt prawdziwym Bogiem: Ioan. 17. v. 3. Nie pozwała mu być ani po proſtu Bogiem: Bo piſmo ſwiete/ tylko tym względem Chriſtusa Pána pokazuje Bogiem: ktorym względem y ſam Ociec niebieſki ieſt Bogiem: iako ſie w wyſſych Artykułach pokazało. A ieſli tym względem Chriſtus nie będzie Bogiem/ ktorym względem Ociec iego niebieſki ieſt Bogiem: Tedyć zgola

3.
Droge do
zbawienia
podwiera.

nie będzie Bogiem: Gdyż go inſzym ſposobem nad ten/ piſmo ſwiete Bogiem nie poſtępuje: iako ſie także wyſſey poſtąpiło: y ieſzcze w drugich Księgach tym wiecey ſie to poſtąpi. Nie pozwała mu ſątym być ani naſzym zbawicielem: Bo piſmo ſwiete/ tego tylko zbawicielem naſzym wkaże: Który ieſt wprzód ſamym Bogiem: Eſa. 35. 4. 5. Którym zbawicielem naſzym Chriſtus Pan nie może być: ieſli nie ieſt pierwey z natury Bogiem/ albo ſamym Bogiem.

Duch świętego, Który ieſt sprawca zbawienia naſzego/ tak ta ſentencya Adwerſarſka niſzczy: gdy mu nie pozwała być ani Bogiem/ ani oſobie ſwoę wlaſną mającym: ani czymkolwiek ſamemu przez ſie y rzecz ſamą: iako ſie to wyſſey z ſłow ich ſamych poſtąpiło.

Niſzczy y ſame wlaſne ſpoſoby/ Ktoremi Ociec/ Syn/ y Duch ſwięty: zbawienie naſze wykonawa. Bo piſmo ſwiete wcy: Ż Bog Ociec nie inſzym ieſt ſpoſobem zbawicielem naſzym tylko że nam Syna ſwego iedynourodzonogo dał/ y onego za nas wſytkich na śmierć wydał/ a przez to ſprawniedliwości ſwoiey za grzechy naſze doſyć uczynił: Ioan. 3. 16. Rom. 8. 32. Rom. 3. 25. Wczym będzie w czwartych Księgach. A Adwerſarze tego nequią: aby był miał dla tego Ociec niebiſki tego ſwego Syna iedynourodzonogo/ nam dać/ y za nas na śmierć wydać: aby był przez to ſprawniedliwości ſwoiey za grzechy naſze doſyć uczynił: a ſątym aby ſie był przez to y tym ſpoſobem/ zbawicielem naſzym okazał.

Toż piſmo ſwiete wkaże: że y Chriſtus Pan/ nie inſzym wlaſnieyſzym ſpoſobem ieſt sprawca zbawienia naſzego: tylko będąc nam od oycy ſwego/ iako Syn iego iedynourodzony y wlaſny dany/ y za nas od niego na śmierć wydany/ dla okazańia ſprawniedliwości iego/ a tak y dla doſyćuczynienia tej ſprawniedliwości iego/ a przytym y dla odpuſzczenia przeſzłych występku naſzych.

Bych: Ioan. 3. 4. 16. Rom. 8. 4. 32. Rom. 3. 4. 25.
 Którym sposobem sentencja Adwersarstwa/ Chrystusowi
 Panu/ zbawicielem naszym być niedopuszcza: iako sie to
 3 słow ich samych w księgach czwartych pokazuje: gdsie
 też z nimi o tym sposobie/ Którym Bog Ociec/ y Chrystus
 Pan/ iest zbawicielem naszym: sprawa będzie: teraz tyl-
 ko miejsce nąznacjam: w Ráthechizmie ich o tym: fol.
 272. y w tymże tam porządku więcej o tym pisać.

Duchá swiętego zaśie tym sposobem pismo swięte/
 zbawicielem naszym wkazuje: że nas odrodza: Ioan. 3.
 4. 5. ocyścić/ poświęca/ y usprawnia wespół z
 Panem Jezusem: iako I. Cor. 6. 4. II. Paweł swięty
 wkazuje. Którym sposobem/ Duchowi swiętemu/ Ad-
 wersarze niedopuszczają być zbawicielem naszym rzecz
 sama/ w ten czas: gdy mu też samemu nie pozwalają
 być ani Bogiem rzecz sama/ ani osoba/ ani nawet czymś
 Polwień istotnie y prawdziwie: iako sie wyżej pokaza-
 to. Za Którym sposobem, iako zgoła samego Duchá swię-
 tego nie rzecz sama y przez sie niemają: Tak też zátym
 trudno ma być naszym zbawicielem tym sposobem: Który
 pismo swięte wkazuje: gdyż non Entis nulla est efficacia:
 iako y experientia, y mądrzy nauczają. Ponieważ tedy
 tá sentencja Adwersarstwa/ tym względem iako sie pokaza-
 ło: y samego sprawcę zbawienia naszego niśczy/ to iest/
 Boga Oycá/ y Syná/ y Duchá swiętego: niśczy y te
 sposoby/ Którymi zbawienie nasze wykonywa sie: iako sie
 pokazało: Przetoż nic innego zátym nie czyni: tylko dro-
 gę do zbawienia wiecznego/ podwraca. A zátym y te
 trzeciá Róde tym wszystkim z sobą przynosi/ Który sie iey
 trzymają y oney násladują: że muszą być ludźmi droge do
 zbawienia podwracającymi: y oney násladującymi.

Czwarta szkoda.

Ze tá opinia Adwersarstwa/ zgodna sie z nabożeństwem

4.
 Zgodna iest
 z nabożeń-
 stwem po-
 ganskim.

Pogánstím/iákie iest Tureckie/ Tátárskie/ y Żydowskie: pokázuie. Co tym sposobem ma być obacżono. Naprzodi że sie wyżskey pokázalo: iż iáko Poganie/ niechcą inšego przyjmowác za Bogá prawdziwego/ tylko tego/ ktorego nam Arześciánom/ pismá swięte Oycem Páná Jezusa wskázuią: O Synu Bożym własnym z Oycá wrodzonym/ o Oycu przedwiecznym Páná Chrystusowym/ o Duchu swiętym/ od Oycá/ y od Syná pochodzącym: niechcą nic wiedzieć: Tak też dżisieyšy nášy Adwersarze: o co y ten wšytet ich spor známi: ktorzy Syná Bożego Wtorą/ á Duchá swiętego trzecią osobą/ wierzymy y wyznawamy w oney iedney Istności Boskiej: á zaó tym y Bogiem z náтуры prawdziwym: wespół z Oycem niebieškim.

Náoslútek: Ma to być obacżono y tym sposobem: że nam w tymże Káthechizmie swym wragáig Adwersarze/ dla nabożeństwa nášego: iákoby dla tego miało być nie dobre: iże sie Pogánom nie podoba ktorych oni názywáig ludźmi obcymi: y iże im do przypiecia nabożeństwa Christiáńskiego iest wielka zawáda. Przez ktore stowá iásne świádectwo ná sie wydáli: że ich nabożeństwo Christiáńskie/ iáko mienia: iest takowe/ ktore sie Pogánom podoba/ y do nabożeństwa ich Christiáńskiego przypiecia: nie zawáda. A podobáchy sie trudno miało ich nabożeństwo Pogánom/ y nie być im zawáda do przypiecia iego: kiedyby nie było z Pogánstím nabożeństwem równo/ w tym naprzednieyšym Artykule: że w iedney Istności Boskiej/ tylko iest iedná osoba: á iż áni Syn Boży/ áni Duch swięty/ iest z teyże náтуры Bogiem/ z ktorey y Ociec: áni Syn wtorą osobą/ Duch swięty trzecią: w teyże Istności Boskiej. Przynosi tedy tá sentencya Adwersarška: Káżdemu kto sie iey trzyma: że czwartą škódkę z sobą: że musi być Pogánstiego nabożeństwa násládownicą: y owšem musí y sam przed Bogiem/ y przed ludźmi

dzmi zostawac Poganinem. A toć jest ta ciworaka / kto-
da na tym miejscu: ktora sentencja Adwersarsta / kto-
ra wyznawa w iedney Istności Bostkiej / tylko iedne oso-
ber przynosi z soba. Nád co nie może nic być wietszego/
ani duszy człowieczej / błodliwszego: Bo do tych czterech
błod / y inże wszystkie słusznie się referować mogą.

OBRONA SENTEN- CIEY EWANGELICKIEY OD POMOWY ADWERSARSKIEY.

Oniemaz nie dostało Pánora Adwersarzom naszym
pisma świętego / którymby sentencja nasze / o trzech
osobach rozróżnanych / Oycę / Syna / y Ducha świętego:
w iedney Istności Bostkiej: mogli słusznie zganić / y lu-
dziom w obiedu podać. Przetoż wcieli się do wy nysku
swego / albo pomowy: a ciworaka nagane do sentencyej
naszej: iako się im zda / y co ins: wypatruia.

Pierwsza nagana.

W ktorej Adwersarze twierdzą: iakoby sentencja na-
sza miała być tak: ktora wiara o iednym Bogu zwolnie
może / gdy raz (prawi) mowi: iż Bog jest iedyny: a
drugi raz: że są trzy osoby / z których każdy jest Bogiem.

Ná to odpowiadam.

Wójż w utwierdżaniu senten-
ciej naszey / przeciwna
rzecz temu pokazała się. Pokazało się y to w Tensurze ná
to zdanie Adwersarstkie: że ich samych opina / ráczey jest
takowa / ktora wiara o iednym Bogu wati: Ná co
mogłoby się tu Adwersarzom wiecety nic nie odpowia-
dać. Ale iednak dufając prawdziwości sentencyej na-
szej / ktora takich wścypków słusznie nie zasługuie: Tedy
to iestże ná to Adwersarzom powiadam: A miánowi-
cie ná

Obrona sen-
tenciej na-
szej: o trzech
osobach w
iedney Ist-
ności Bo-
skiej od po-
mowy Ad-
wersarstkiej.

I.
3 strony te-
go: iakoby
ona wiara
o iednym
Bogu wati-
lic miała.

ciena to : iakoby sentencja nãsza/ miãła byc takowa/ ktora
 wyznawiaac w iedney Istnosci Boskiej trzy Osoby:
 twierdzi: Ji kaŹda z tych Osobã/ ile iest Osoba: iest Bo-
 giem Jedynym: Zãczymby musieli byc trzy Bogowie.
 W czym sie przeciwney stronie deklaruiemy: Ji my nie
 te przyczynę Boskwã Synã BoŹego/ y Duchã swietego/
 wkãzuiemy: Źe Syn BoŹy iest rzeczã sing. y zrosta Os-
 ba/ y Duch swiety takŹe: ale te: Źe Syn BoŹy/ y Duch
 swiety: ma Osobę Bestã/ a tak y Nãtura Bestã. W-
 zględem ktorey iedney Nãtury Boskiej/ Ociec/ Syn/ y
 Duch swiety: nie moga byc poŹãanowieni trzemã Bogã-
 mi: ale iednym prawdziwym z natury Bogiem: iakõ pi-
 smã swiete obwoływãia. Bo iesliby tak miało byc/ iakõ
 nas Adwersarze dosyć b. spiecznie udawãia y pomawia-
 ia: tedy isby musiało zãtem: Źebyſmy musieli miec nie
 tylko trzech Bogow w zględem Osoby: Osoby po prostu
 consideruiac: ale musieliſbyſmy tyle Bogow miec ileby mo-
 gło wpãtrzone byc rzeczy takich ktore Osoby mãia: iesli-
 by tak sproŹna miãła byc sentencja nãŹa/ a nie yc tego:
 Źe SynowŹstã osobã rozeznãna/ ile iest sproŹstã Osobã: stã-
 nowi Bogã: y Osobã Duchã swietego takŹe: ZamyŹam
 tedy: PoniewaŹ Adwersarze na nas tego dowiesc nie
 moga/ co w swych Źtowich poloŹyli: y w czym sie my im
 na tym miejscu/ iakõ y zãwŹdy deklaruiemy: PrzetoŹ Syn
 BoŹy/ y Duch swiety: iest Bogiem prawdziwym z nã-
 tury: nie w zględem swoiey Osoby sproŹstã: ale w zglę-
 dem swoiey Boskiej Osoby. A tak Ociec/ Syn/ y Duch
 swiety: nie sã trzemã rozny mi Bogãmi: ale iednym
 prawdziwym Bogiem z natury.

Druga Nagãna.

W ktorey Adwersarze twierdza: iakoby sentencja nã-
 Źã/ chwale Bogã iednego/ ktorem tylko iest Ociec Pã-
 nã nãŹszego Jezusã Chrystusã: miãła zãcniãc: gdy ia nã
 tego inŹszego/ ktory nie iest Oycem przenosi.

2.
 3 strony te-
 go: Iakoby
 chwale O-
 cianiebieŹie
 go zãcniãc
 miãła.

Nã to

Na to odpowiadam.

A na to nie potrzebaby Adwersarzom odpowiadać: bo sie wyzszey także ta rzecz od sententiei naszej daleka okazala: a samey opiniei Adwersarskiej zwyczajna/y wlasnie przylegla. Jednak *ex superabundanti*, to tu ieszcze Adwersarzom na te pomow odpowiadamy: y deklarujemy sie: ze my chwaly Oycá niebieskiego nie zácniamy/ gdy Syná Bożego wtázujemy/ Synem iego wlasnym/ z niego wrodzonym. A onego też nie inakšym Synowi swemu wlasnemu Oycem: iedno ktory go z siebie/ sobie podobnym y rownym wrodzil. A zwlaszcza ze my tego Oycu niebieskiemu nie odeymuiemy/ iakoby nie miał być Synowi swemu wlasnemu: Oycem: iako y Synowi Bożemu wlasnemu nie odeymuiemy tego: aby miał przestac być wlasnym Oycá swego Synem: a począc być oycowštwá Oycá swego Oycem: boby tak Ociec wieczny zgiął musiał: a Syn sobie samemu bylby Oycem y Synem: quod est absurdissimum. Nie moga tedy przystoynie Adwersarze na naszą sentencie tego wewloczyć: iakoby ona miała być taka/ ktora chwala Boga iedynego/ ktorym oni miánuią Oycá samego/ miała čmić/ albo iá na tego inšego/ ktory nie iest Oycem: przenosić. W czym iásnieysza dnia deklarácii podálismy: ze my nic z tych rzeczy/ ktore są oycowe/ a miánowicie tego/ ze iest Oycem Synowi swemu: co sie do Osoby iego referuie: Synowi Bożemu / ani Duchowi swietemu: nie przywołujemy. Jáko też vice versa, z tych rzeczy/ ktore są Synowskie: y Duchá swietego: iest Synem Syn/wzgle dem swoiey osoby: a Duch swiety także Duchem swietym/ wzgle dem swoiey osoby: Oycu nie przywołujemy: to iest/ żeby albo Ociec miał by Synem/ y Duchem swietym: albo Syn/ y Duch swiety Oycem.

Trzecia nagana.

n

w ktorey

3.
Z strony te-
go: iakoby
droge do
zbawienia
miała pod-
wracać.

W ktorey Adwersarze twierdza: iakoby sentencja náš-
sá: droge do zbawienia snadnie miała podwracać / gdy
nie dopuſzcza dobrze zrozumieć: Kto ieſt pierwoſzym spra-
wcą zbawienia wiecznego / y iako ie Bog / przez Syná / y
przez Duchá ſwiętego ſprawiue.

Ná to odpowiádam.

Ná te rzáztke niepotrzebá nic Adwersarzom odpowiá-
dáć: Gdyż ſie przeciwna rzecz temu wyſſhey w otwier-
dżaniu ſentenciy nášey pokazała: gđſie ſie wyraziło: że
Bog Ojciec ieſt Zbawicielem nášym / tym ſpoſobem / że
nas vmilował / á Syná ſwego Jedynurodzonego y wła-
ſnego nam dał / y ná ſmierć go zá nas wydał / dla doſyć
uczynienia ſpráwiedliwoſci ſwoiey zá grzechy nášé. Syn
Boży záſie ieſt Zbawicielem nášym tym ſpoſobem: że
nam dány będąc / ná ſmierć ſie wydał / ſpráwiedliwoſci
Bożej zá grzechy nášé doſyć uczynił / y grzechow odpuſz-
czenie nam zjednał. Duch ſwięty záſie ieſt Zbawicielem
náſzym / tym ſpoſobem / że nas odrodza / oczyſzcia / poſwia-
ca y ſpráwiedliwia. Oczym ſie ſwiadectwá nietylko w
otwierdżaniu ſentenciy nášey położyły / ale y w Cenſurze
ná to zdanie Adwerſárſkie: Gđſie ſie y to pokazało: że ſá-
má opinia Adwerſárſta ráczey godna ieſt tej pomocy /
ranquam patella tuo cooperculo: iako táka / ktora y
ſprawce zbawienia nášego niſzczy: niſzczy y wlaſne ſpo-
ſoby zbawienia nášego.

Czwarta nágáná.

4.
Z strony te-
go: Iakoby
do przypiecia
prawdziwe-
go nabożeń-
ſtwa ludzic-
o bym mia-
ła być záwa-
dą.

W ktorey Adwersarze twierdza: iakoby ſentencja
náſſá miała być tákoma / ktora y ludſi obcych / do przywie-
cia nabożeńſtwa Chriſtiáńſkiego / ieſt wielka záwada:
gdy rzeczy prawdzié Bożej / y rozumowi zdrowemu prze-
ciwne twierdzi.

Ná to odpowiádam.

Acz y w tym sentencya naszą wyśzyj polożona/ nas
ożyſcia: a Cenſura, ni zdanie Adwerſarſkie użyniona:
w tym grzechu ſam Adwerſarze oſkarża. Wſzakże tu ie-
ſzcze z oſobną naszą Adwerſarſką zarządka: odpowiedź
ſie dawa. Piſzą naprzod Adwerſarze: iakoby ſentencya
nasza/ ludſiom obcym/ do przycięcia nabożeńſtwa Chri-
ſtiańskiego: miała być wielką zawadą. My w tym de-
klaraciy od przeciwny ſtrony potrzebuemy: Co przez
to nabożeńſtwa Chriſtiańskie rozumieć chcą? Jeſli ta-
kie nabożeńſtwa iakie ieſt i h ſamych: Deklaruemy ſie:
że to nam/ y wyſzyj na piſmu ſwietemu ieſt przeciwna.
Jeſli też takie nabożeńſtwa chcą rozumieć: iakie ieſt
wyſzyjkiego Arzeſciańſtwa: tedy y to pewna: że ſie to
nigdy z Adwerſarſkim nie zgodzi. Jeſli zaśie przez te
obce ludſi/ mają ſie rozumieć Pogańſtwa/ bądź y ſami Ad-
werſarze: Deklaruemy ſie/ y bierzemy to radeſi na ſie:
że nabożeńſtwa nasze ieſt Pogańſtwa przeciwny: y ſamym
naszym Adwerſarzom/ iako ludſio obcym/ y od nabo-
żeńſtwa Chreſciańskiego odległym: ieſt wielką zawadą
do przycięcia iego: a ieſt zawada nie ſamo przez ſie/
ani z ſwoy wlaſney przyſpiny: bo wyſzyj ludſiom iak-
piegokolwiek rodziſiu y ſtanu wolny przyſtep do ſiebie
dawa: ale vitio ſamychże naszych Adwerſarzow: ktorzy
pożawſzy praſudicata opinione laborare: niedzga wpo-
ru ſwego wſtąpić: a prawdziwego wyrozumienia z pi-
ſmem ſwietym zgodnego wiać ſie. A przetoż też z ich opi-
nien przychoſi im zginienie: a z naszej ſentenciy zbawie-
nie tym wyſzyj ktorzy ſie iey trzymają: iako ſie wyſzyj
poſtawiało. Náſtatek: Jeſli przez ten rozum zdrowy/
ktoremu ſie ſentencia naszą przeciwi: chcą rozum ten/
takie ieſt naturaliter człowiekowi od Boga dany/ rozu-
mieć: a nie ten/ ktorzy grunt ſwoy w piſmie ſwietym ma
zaſadzony: przez te zaśie prawda Boża taka opinia/ iak-

Tey są promotorami y budowniczymi oni sami: Tedy y w
 tym się im deklaruemy: że my takiey opiniey: że prawda
 Boża przymować nie możemy: y oney się prawda same-
 go słowa Bożego przeciwimy. Deklarujemy się nawet y
 w tym/ y chętnie to uznawamy: że ta sententia ktorey się
 trzymamy/ o Bogu Oycu/ y Synu/ y Duchu świętym:
 jest rozumowi przyrodzonemu przeciwna. Nie samac
 przez się zaprawdę/ ani z swey własney przyczyny: ale
 względem tego dowcipu człowieczego/ ktory nierychły
 y głupi jest w pomyśleniu rze: 3/ Duchá Bożego: iáko
 Paweł święty: I. Cor. 2. v. 14. powiada: Zwierzęcy
 człowiek, nie poymie tych rzeczy ktore są Duchá Bożego, głup-
 ństwem mu bowiem są, y nie może zrozumieć/ iże duchownie
 rozsadzane bywają. Przystępuje y to do tego: że Bog O-
 cieć/ y Syn/ y Duch święty: ieśli by przyrodzonym roz-
 mem człowieczym mógł być dostępnie ogarniony: tedy
 nie tylko nie byłby Bogiem: ale też y wiara naszą weń
 wieceyby mieyscá w nas niemiała/ ktora záwsze nie do tych
 się rzeczy ściaga/ ktore naturaliter rozumiemy y widzimy
 ale do tych ktore rozum przyrodzony y wzrost przewyżsá-
 ją: według onego iáko Paweł święty: Hebr II. v. 1.
 wiara opisuje: Wiara jest grunt rzeczy tych, ktorych się spo-
 dziewamy, á dowodem tych ktore nie widzíme. Gdzie záraz
 wiele wybranych Bożych wylicza/ ktorym w mnieyszych
 rzeczách/ niżeli sam Ociec niebieski/ y Syn iego miły/ y
 Duch święty: wiary było potrzebá: nie cielesnego roz-
 mu. A toć jest dostáttnia y porządna rozprawa z Ad-
 wersarzmi/ z strony tych Artykułow/ ktorychci się sum-
 má na początku tych ksiąg pierwszych/ Cytelniku pobo-
 żny y łaskawy przedłożył: na ktorey na ten czas dosyć
 mię: wyznawając w iedney Istności Boskiej trzy oso-
 by: Oycá/ Syná/ y Duchá świętego: niemniej ani wie-
 cey osob. W czym cie sam ten Bog iedyny/ ktory jest

Ociec

Ociec/ Syn/ y Duch święty: niechay wspomaga y bło-
gostawi: ku dostąpieniu żywota wiecznego/ który
za prawdziwą znajomośćią Majestatu
iego płynie: y pewnie następuje.

A M E N.

DOKONCZENIE PIERW-
SZYCH KSIĄG.

POZNACZENIE MIEYSC
PISMA SWIETEGO:

O ktorych sie ex professo w tych pierwszych
Xięgách Controuersia toczy.

EXODI.

Żbał sie lud Jehowę / y uwierzył w Jehowę / y w Moy-
żeszą sługę iego. Eks. 69.

I. REGUM.

Żbał sie wszytek lud bázro Jehowę / y Sámuelá / I. 58.

EX PSALMIS.

Bog Bogów Pan mówił / y przyzwał ziemie. P. 27.

EX MATTHÆO.

Idac tedy ucźcie wszytkie narody / Przechac ie w imię O-
cá / y Syná / y Duchá swietego P. 56.

EX LUCA.

Duch swiaty przyjdzie ná cie / y moc Najwyższego záćmi
tobie: y dla tegoż / co sie národził ciebie swietego: be-
dźcie nazywano Synem Bożym. P. 29.

EX EVANGELIO IOHANNIS.

Jeśli onych nazywał Bogami / do ktorych sie zstala mo-
wa Boża / á nie może być Pismo rozwiązane: Ktorego
Ociec poświęcił / y posłał ná świat: wy powiádać /
bluźnił: iżem rzekł: Jestem Syn Boży. P. 20.

Tenći jest żywot wieczny / aby poznali ciebie samego Bo-
gá prawdziwego: y Ktoregoś posłał Jezusá Chri-
stusá. P. 6.

EX ACTIS.

Czyliście Duchá swietego wzięli kiedyście uwierzyli? A
oni murzekli: Nowżem ániemy słyżeli / jeśli iest Duch
swiaty. A rzekł im: W coż tedy potrzebni iestcieć?
A oni murzekli: w Janow Arzeż. P. 60.

Perucjam

Cap. 14. v.
31.

Cap. 13. v.
18.

Psal 50. v.
1.

Cap. 28. v.
12.

Cap 1. v. 31.

Cap. 10. v.
35.

Cap 17. v. 3.

Cap. 19. v. 3.

Cap. 20. v. 32.

Porucżam was Bogu / y słowu łaski jego :

Ł. 62.

EX I. AD CORINTH.

Cap. 8. v. 6.

Nam ieden ieřt Bog / ktory ieřt Ociec / z ktorego wřytko /
a my weń. Ł. 8.

Cap. 10. v. 2.

A wřyřcy byli pokrężeni w Moyřeřu / w obłoku / y w
Morzu. Ł. 65.

Cap. 12. v. 8.
Ł. 6.

Abowiem iednemu przez Duchá bywa dána mowá Ma
drořci / a drugiemu mowá Umieiętnořci przez tegoř
Duchá.

Drugiemu zaś wiárá przez tegoř Duchá / a drugiemu dá
ry wzdrzwiánia przez tegoř Duchá.

Drugiemu zaś mocy czynienia cudow / drugiemu Proro
ctwo / drugiemu rozeznánia Duchow / drugiemu roz
máie iezyki / a drugiemu wykládanie iezykow.

Ale ty wřyřkie rzeczy spráwuie ieden / y tenże Duch : wa
dzielaie ich z osobná każdemu iáko chce. Ł. 39.

EX EPIST. AD EPHES.

Cap. 4. v. 6.

Jeden Bog y Ociec wřyřkich / ktory ieřt nář wřyřkie / y
przez wřyřkie / y we wřyřkich nas. Ł. 10.

Cap. 6. v. 10.

Nář to Bráćia / zmocniycie ťie w Pánu / y w mocy siły
iego. Ł. 64.

EX I. EPIST. IOHAN.

Cap. 5. v. 7.

Trzey ťa ktorzy ťwiádeżá ná Niebie / Ociec / Słowo / y
Duch ťwięty : a ci Trzey iedno řa. Ł. 72.

CENSURA.

Albo

ROZSAĐKV NA CON=
fesią ludzi tych: ktorzy po=
spolitym nazwiskiem rzeczeni bywają Arriany: á
w rzeczy samey są Sociniſtami: naśládując we
wszystkim przewrotney opinię FAUSTA
SOCINA Włochá.

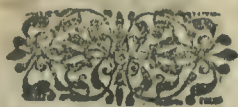
KŚIEGI W T O R E.

Ktore są

O Istności Páná Chri=
stusowey.

A przytym.

Skazanie prawdziwey Sentencien
EWANGELICKIEY: przeciwney temu: Piſmy
świetymy dobrze utwierdzoney.

Iohan. 17.: 7. 3.

Tenci iest Żywot wieczny/ aby ciebie samego
poznali być Bogiem prawdziwym/ y ktorez
gos postal IEZUSA CHRISTUSA.

Matt. 11. 7. 27.

Żaden nie zna Syna/ iedno Ociec: ani Oycā
żaden nie zna/ iedno Syn: a komuby chciał
Syn objawić.

SV MMA WTORYCH

KSIAG KTORE SA

o Istności Pána Christusowey.

*Te Wtore K'siegi siedm Artykułow w so-
bie zamykają.*

PIERWSZY ARTYKUŁ.

Jest o Náturze człowieczey Christusa Pá-
ná: A miánowicie iednák o tym: Jesli Chri-
stus Pan: iest tylko człowiekiem z nátury?

Wtory Artykuł.

Jest o Boskiej Náturze Christusa Pána:
A miánowicie iednák o tym: Jesli Christus
Pan: ma Boską Náturę?

Artykuł Trzeci.

Jest o Wrodzeniu Syná Bożego: z Ist-
ności Bogá Oycá iego: A miánowicie ied-
nák o tym: Jesli sie Syn Boży Pan Jezus:
mógł wrodzić z Istności Oycá swego niebie-
skiego?

Artykuł Czwarty.

Jest o Bytności Syná Bożego: przed
Národzeniem: A miánowicie iednák o
tym: Jesli Syn Boży Pan Jezus: był pier-
wey rzeczą samą: niżeli sie z Panny Máriej
národził?

Arty.

Artykuł piąty.

Jest o Wcieleniu Syna Bożego: A miánowicie iedną o tym: Jesli Syn Boży Chrystus Pan: przed przywzięciem Ciała z Panny Máriey: bedac rzeczą sama tylko Synem Bożym: potym potrzebował zstąpienia sie Ciałem z żywota Panny Máriey?

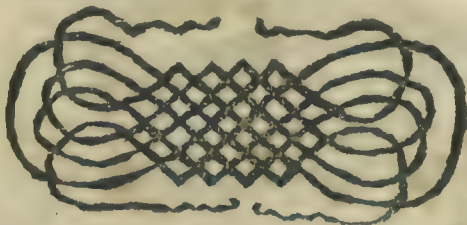
Artykuł Szósty.

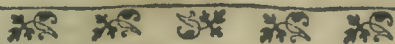
Jest o Przedwieczności Syna Bożego: A miánowiącie iedną o tym: Jesli Syn Boży Chrystus Pan: jest przedwiecznie bytni?

Artykuł siódmy.

Jest o Pożytkach z wyznawania Chrystusa Pana: z Nátury Bogiem/ y człowiekiem: A miánowiącie iedną o tym: Jaki pożytek: wyznawac Chrystusa z Nátury Bogiem: a potym z nátury człowiekiem. A iaka zasia škoda: wyznawac go tylko z Nátury człowieka: a negowac go być w przod z Nátury Bogiem?

To jest Summá wszystkich Wtorych Księg.

O ISTNOSCI PA- NA CHRISTUSOWEY.

A nayosobliwiej

O IEGO OSOBIE.

Ako on Bog Ociec Niebieski / tak też y Syn iego
 Xmiły Christus Pan: względem Istności swoiey
 naprzędniej: a potom względem Osoby: ma być od nas
 poznawany. Christus Pan iednak: względem dwoi-
 kiej Istności Bostkiej / y człowieczej. Gdyż iest y z Na-
 tury Bogiem / iako się w Pierwszych Księgach pokazało:
 y w tych Wtórych / tym więcej się to pokazuje: y z Natu-
 ry człowiekiem. A iako był ten czas / którego się stał
 Istności człowieczej uczestnikiem: to iest: gdy się w ży-
 wocie Panny Maryey począł / y z niej narodził: Tak
 też był ten czas / którego same tylko Istność Bostka miał:
 to iest: pierwej niżeli się począł / y narodził człowiekiem.
 Osobą zaś iego: w tym się zamyka: że iest Synem Boo-
 żym własnym. Iako y Osobą Oycą iego niebieskiego:
 w tym się zamyka: że iest tego Syna swego własnym
 Oycem. Idąc tedy za Adwersarzmi: tedy napierw
 w tej Controversii / wstąpimy z nimi w spor: o Na-
 turze Christusa Pána człowieczej: A potom o Naturze
 iego Bostkiej: to iest: Jeżeli tylko iest z Natury samym
 człowiekiem: czyliż też wprzód samym z Natury Bo-
 giem: a potom o Osobie iego. Przetoż o tej rzeczy nie-
 chaj bądźcie ten napierwszy Artykuł.

Artykuł Pierwszy. O NATVRZE CZŁO- WIECZEY PANA CHRISTUSA.

A mianowicie o tym :

**Jeśli Chrystus Pan, jest tyl-
ko człowiekiem z Natury ?**

O Abawiały się Pánowie Adwersarze nąszy / długo y
wielką pracą / wstążowaniem tego czym Chrystus
Pan nie jest : to jest / że nie jest Bogiem z Natury / ani
wotórą Osobą w Boskiej Istności : Czemu się przeciwna
rzecz w Pierwszych Księgach pokazała. Przysli zatem
do tego pożądanego portu: aby nam wstążali : Czym wżdy
Pan Chrystus jest ? Przetoż o tym zdanie swoje napisa-
li: przy którym choć sobie tuż / że się będą mogli ostać :
Wszakże wnet się pokaze: że ich próżne opinie y myśli / nie-
mniey y tu / iako y w pierwszych Księgach / ten Pan nie-
bieści / przeciwko któremu myśli człowiecze nic nie ważą:
nie inaczey iedno iako mårne plemy po powietrzu : roz-
nieście : Co będzie tym porządkiem.

ZDANIE SOCINISTOW.

Napisałi Adwersarze o tej rzeczy / w Katechizmie
swym: fol. 53, 54. te słowa.

Ię przez Chrystusa te rzeczy są obywatelne, (rozumiey / które
do wolej Bożej należą : bo o tych tamże pisał przedtym
fol. 50.) proszę cie, nucz mi co o leżenie Chrystusie
wiedzieć mi potrzeba?

Dobrze: Przetoż maś wiedzieć, że dwojże są rzeczy które

o. Pánu

o Pánu Jezusie potrzeba wiedzieć: Iedną która należy do Osoby
iego: á drugie które się do Vrzedu iego ściągają.

A któraż tá jest rzecz, która do Osoby iego należy?

Tá, iż wedle Náтуры swej jest człowiekiem prawdziwym, iá-
ko o tym Pisma święte bázg często świadczą; á między innemi:
1. Timo. 2. 5. Ieden Pośrednik Boga y ludzi, człowiek
Chrystus Jezus. Y 1. Cor. 15. 4. 21. Iako przę człowiek
śmierć, y przę człowieka powstanie od umarłych. Iakim go też
z dawná Bog przę Proroki obiecowal, y iakim go też być świad-
czy wyznanie wiary które Kredem Apostolskim zowz, które
w Ryko Krześciansko pospolu z námi wyznawa. To własne
słowá Adwersarście.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Ponieważ pisma Prorockie/ y Apostelskie: Páná
Jezusá Syná Bożego: wynawiaia nie tylko samym z
náтуры człowiekiem: ále wrzód z náтуры prawdziwym
Bogiem: Przetoż Syn Boży Pan Jezus: nie może być
samym tylko z náтуры człowiekiem: ále Bogiem wrzód
z náтурой/ á potym człowiekiem.

Tę Sententię dwie części podane.

Pierwsza Część.

Tá Część to w sobie zamyka: że Pan Jezus jest praw-
dziwym człowiekiem: Bo to y z tych świadectw iá-
wna: które sami Adwersarze przywiedli: sądowiac się
ná Chrystusie tylko człowieka. A żaden by też naywisthy
nieprzyaciół Chrystusow/ choćby naybárziej chciał: zá-
przec tego słusnie nie może.

Druga Część.

Tá Część to w sobie zamyka: że Syn Boży jest Bo-
giem z náтурой: á pierwey Bogiem niżeli człowiekiem:
Bo to oprócz tego/ co się w pierwszych księgách in eam

Olazanie
Pana hri-
stus: pier-
wey jest z ná-
турой Bo-
giem: niżeli
człowie-
kiem.

1.
z Ezaiasz.
Proroka.

sententiam traktowało: ięszcze z tych osobnych swiá-
dectw pismá swiętego: moze być iáwna.

Naprzód: z Ezaiaszá Proroká swiętego: cap. 35. v. 4.
5. 6. gdzie ták nápisano: Powiedźcie máłoi snym: *Wotwier-
dzącie sie á nieboycie sie* A to Bog wáś przywiedzie nagrode
pomsty: sam Bog (Nora) przyjdzie á zbáwi was. W ten
cás otwórz sie oczy ślepych, y uszy głuchych będą otwórzone,
w ten czas skocz y chromy iáko leń, y będzie otwórzony ięzyk
niemych. Co iż o Synu Bożym ma być rozumiano. Matt.
cap. 11. v. 5. samże Syn Boży do tego sie przynawa:
nád ktorego nie mogli nikt lepiej y pewniey wyłożyć tych
słów Prorockich. Ponieważ tedy Ezaiasz Prorok swię-
ty/ ięszcze w ten czas Syná Bożego názwał Bogiem sá-
mym/ ktory przysć miał/ á nas zbáwić: Kiedy ięszcze nie
był człowiekiem: bo dopiero potym w dlugi czas ostal sie
człowiekiem: Przetoż Chrystus Pan/ pierwey iest sá-
mym Bogiem/ niżeli człowiekiem. A ták nietylko samym
z natury człowiekiem. A iesli ináčey: Niechayże nam
Adwersarze tego dowioda: że człowieka tylko ná zbáwie-
nie náše/ nam obiecowano/ y oczekiwano?

2.
z Maláchi-
aszá.

Drugi Dowód biore z Proroká Maláchiaszá: cap. 3.
v. 1. gdzie ták nápisano: Oto ja posylam Aniolá moiego, y
przygotuie droge przed oblicznością moią. Y záraz przyjdzie do
Kosciolá swego pánujący, ktorego wy szukacie, y Aniol Testá-
mentu, ktorego wy prágniecicie. Oto przychodzi nowi Pan z-
stapow.

Ktore miejsce/ iż sie tákże o Synu Bożym rozumieć ma-
to ztąd iáwna: Iż co tu o postániu tego Aniolá/ przed
oblicznością Páná zastepow: nápisano: To sie ma ro-
zumieć o Janie swiętym Arzycielu: Mar. 1. v. 1. y o po-
stániu tego przed oblicznością Syná Bożego: Luc. 1. v.
76. z ktorego swiádectwá/ niemáiej iáko y z pierwsze-
go/ Chrystus Pan/ pokázuie sie nietylko prawdziwym
człowiekiem: ále tym przedniey prawdziwym z natury
Bogiem.

Bogiem. A to tym sposobem: Naprzędy że sie tu sam nazywa Bogiem Zastępów. Abo wiem tu Prorok święty zrzecelnie wstępuje: *Ja nie infty te słowa mowi/ y do siebie stosuje: Oto ja posyłam Anioła mojego, y przygotuje drogę przed oblicznością moją: tylko Pan Bog Zastępów. Kto rym Panem Bogiem Zastępów/ iże nie może infty być na tym miejscu rozumiany/ tylko Syn Boży: Co z tad znać/ że nie przed inftygo oblicznością / ten Anioł/ który iest Jan święty Arzyciel/ wprzędzał/ y nie inftygo/ ani przed kim infty drogę gotował/ tylko Syna Bożego drogę/ y przed Synem Bożym: iako sie wyiszy pokazało: Przetoż też tym Bogiem Zastępów/ samże Syn Boży/ na tym miejscu musi być rozumiany. A tak iest Bogiem z natury: Gdyż Bogiem Zastępów/ ten sie tylko nazywa: Który iest Bogiem z natury.*

Potym: Pokazuje sie to y tym sposobem z tego miejsca: że tenże Prorok święty/ Kościół on który był między Izraelitami: nazywa Kościołem tego samego/ który miał przysć/ Ktorego Buktano/ y pragniono/ y który iest sam pánuiącym w tym to Kościele swoim/ y który iest Aniołem Testamentu: iakim tylko także sam Syn Boży/ ma być rozumiany: iako ten który przyszedł/ y Ktorego Buktano/ y pragniono/ y który iest Aniołem Testamentu. Lecz iż on Kościół/ który był między Izraelitami: był Kościołem samego Boga z natury/ y nie mógł być infty pánuiący w onym Kościele/ albo Panem: tylko tenże sam: iako sie ex I. Reg. cap. 5. v. 5. pokazuje: Przetoż Syn Boży/ Ktorego on Kościół był/ który był między Izraelitami/ y który był pánuiącym w onym Kościele: iest Bog z natury. A tak pierwey iest Bogiem: niżeli człowiekiem.

Trzeci Dowód bierz znowu z Ezaiasz: Cap. 7. v. 14. gdzie napisano: Dla tego da wam sam Pan Znaki Oto Panna pocznie y porodzi Syna, y będzie nazywane imie jego Emmánuel. Co iż o Synu Bożym ma być rozumiano: Mattheus święty: cap.

3.
Znowu; Ez.
zaiasz.

ty: cap. 1. v. 23. widać: Oto Panna pocznie, y porodzi Syna, y będa nazywać imie iego Emmánuel, co iest wyłożono Bog z nami. Ponieważ tedy Syn Boży/ iestże za czasow Prorockich/ był Bogiem tákowym/ Ktory miał mieszkać z nami: kiedy iestże nie był człowiekiem: bo takim dopiero potym miał się wrodzić: Przetoż pierwey iest Bogiem/ niżeli człowiekiem. A tak nie samym tylko człowiekiem.

4.
tegoż Eza
iasa.

Czwarty á ná ten czas ostatni dowód: bierze iestże z tegoż Ezaiasa Proroka/ ex cap. 9. v. 6 gdzie tak napisano: Dzieciątko nam iest narodzone, á Syn dany nam iest, y stał o sie Pánowanie ná ramię u: go, y będa nazywać imie iego: Przedwiny, Radny, Bog mocny, Ociec wieczności, Kzię pokoju. Z Ktorego świadectwa: takie się to iáwionie pokazuje: że Chrystus Pan/ iest nie tylko samym człowiekiem/ ále y Bogiem: ponieważ go tu Ezaias Prorok święty/ nazywa nie tylko dzieciątkiem nam wrodzonym: ále y Bogiem mocnym. Z tych tedy czterech dowodow ná tym miejscu/ pokazuje się to gruntownie: że Chrystus Pan/ nie tylko iest człowiekiem / ále y Bogiem: pierwey iedną Bogiem: niżeli człowiekiem.

Czemu nie zawadza/ co Adwersarze napisali w Aathechizmie swym: fol. 149. że to co w starym przymierzu bywa o Bogu rzeczone: w Nowym przymierzu/ stosuje się do Chrystusa nie z inkey przyczyny / tylko dla onego złączenia y iedności Pána Chrystusowej/ z onym iedynym Bogiem/ w pánowaniu/ y w mocy/ y w rządzie: co wszystko ma z dárowania Boiego. Bo trudno by Chrystus Pan mógł mieć takie złączenie z Bogiem onym: iesliby też sam nie był Bogiem z natury: ále tylko człowiekiem. Także trudno by mu to był mógł Ociec ieszcze pod starym Testamentem dárwać rzecz sama: iesli y samego iestże w ten czas nie było rzecz sama. A nie był iestże w ten czas człowiekiem: gdyż się dopiero potym stał tákowym: Przetoż musiał być w ten czas Bogiem

Bogiem. A tak nie samym tylko jest człowiekiem. A toć jest stwierdzenie sentencji naszej y prawdziwości iey okazanie.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

Do zdanie Adwersarście/ które twierdzi iż Christus Pan tylko człowiekiem jest z natury: nie może być staćne ani przystoynie.

Naprawdę: Dla tego: że się przeciw pismu świętemu które nie tylko człowiekiem/ ale y Bogiem z natury Chrystusa Páná wkażuje: iako się w stwierdzaniu sentencji naszej: i równe świadectwa z niego o tym położyły.

Powtórę: Dla tego: że twierdząc to Adwersarze o Chrystusie: iakoby miał być samym tylko z natury człowiekiem: okazywa się Żydowskiy opiniey obrońcami. Bo iako ná on czas z samym Pánem Jezusem/ swarzyli się Żydowie nie o co innego napbárszciey: tylko o to: że się on czynił Bogiem/ á oni go chcieli mieć samym tylko człowiekiem: y bluźnierstwo mu z tad żądawali: Co się z ichże słow onych pokazuje: Ioan. 10. ver. 35. gdy do Syna Bożego mówia: Z dobrego uczynku nie kamieniuemy cie, ale dla bluźnierstwa, á iże ty gdy człowiekiem jesteś, czynisz samego siebie Bogiem. Tak też oto y teraz znami naszą Adwersarze swarzą się/ którzy Chrystusa wkażujemy nie tylko człowiekiem: ale tym przedniey z natury Bogiem. Przetoż zátym nie innego nie czynia: tylko się Żydowskiy opiniey obrońcami okazywa. Dla czego też ná wtórym miejscu tá sentencja ich wpadać musi.

Potrzejcie: Dla tego: że wiemy z pismá świętey Ewangeliey/ iż takim wyznaniem o sobie/ iáże jest naszych Adwersarzow nie kontentował się sam Christus Pan/ gdy iestże był ná ziemi: to jest: aby był miał być wyznawany samym tylko człowiekiem: natury Bożkiey nie mając. Piśmem bowiem Ewangelistá Matheusa świętey cap. 16. ver. 13. iako niektorego czasu Pan Jezus przyszedłszy

Zdanie sentencji Adwersarściey: o Chrystusie tylko człowieku.

1. Pismu świętemu się przeciw.

2. Adwersarze Żydowskiy opiniey obrońcami: pokazuje.

3. Samemu Chrystusowi się przeciw.

w strony Cefaryey Philippowey / uczynił do uczniow
 swoich pytanie: *Kim mie być powiadaia ludz ie Syna człowiec
 ciego?* A oni mu odpowiadai: *ledni Ianem Krzyżicielem,
 insy Heliašem, insy Ieremiašem, albo iednym z Prorokow.*
 Takim wyznaniem o sobie, iż sie nie kontentował ten Pan
 niebieski: Przetoż daley postępuje / y znowu Uczniow
 swoich pyta: *A wy kim mie być powiadaie?* Aż Piotr
 imieniem wszystkich odpowiada. *Ty ieszes Chrystus Syn Bo
 ga żywiącego.* Dopieroż na takie wyznanie / ten Pan nie
 biecki przypada / y Piotrowi mowi: *Błogosławiony ieszes
 Symonie Bártłony, abowiem nie ciało, ani krew obiało to tobie,
 ale Ociec mój który iesł w niebie.* Skąd tak zamykam: *Naa
 przód:* Ponieważ sam Chrystus na on czas / takiego wy
 znawania o sobie / niechciał za własne ani prawdziwe
 przysmować / ktore było pospolitych ludzi o nim / y ktore
 samym go tylko człowiekiem uważowało: Przetoż y to
 wyznawanie Adwersarckie o Chrystusie / ktore iesł onemu
 wyznawaniu pospolitego ludu podobne y rowne: y kto
 re Chrystusa samym tylko człowiekiem wyznawa: nie
 może być o Chrystusie wyznaniem własnym ani prawdzi
 wym. Potym: *Tak z tad zamykam:* Ponieważ ono wy
 znanie Piotrowe o Chrystusie / ktore było onemu pospolito
 tego ludu przeciwnie: poszło było nie z ciała / ani ze Prwie /
 ale z osobliwego od Oycá niebieskiego / Piotrowi obja
 wienia: Przetoż to wyznanie Adwersarckie o Chrystusie /
 ktore iesł temu Piotrá świętego przeciwnie: musi być z
 samey Prwie y z ciała Adwersarckiego: A tak nie z obja
 wienia od Oycá niebieskiego: Dla czego też na trzecim
 miejscu wpadać musi.

4.
 Chrystusa o
 dwu cielech
 stanowi.

Poczwarte: Dla tego: Ze Autor listu do Żydow: cap.
 10. v. 20. Ciało Chrystusa Páná nazywając zastona: iá
 wnie uważue: że Chrystus Pan / nie może być samym tyl
 ko z natury człowiekiem: Abowiem tak pisze: *Máiąc te
 dy nádzienie Bráćia ku wesćciu do miejscá swietego we krwi Chri
 stusowej,*

ślusowej, która nam pojął drogę nową i żywą, przez Zastonę,
to jest, przez ciało swoje. Skąd takie zamknięcie płynie:
Wszelki człowiek / który tylko jest człowiekiem / quantus
quantus est, nie może być czym innym i jedno ciałem: we-
dług wyroku Ducha Bożego: 1. Petr. 1. 5. 24. Jeśli
tedy i Chrystus Pan / tylko jest samym z natury człowie-
kiem: tedy i necessario musi być tylko ciałem. A jeśli jest
tylko ciałem Chrystus Pan: niechajże nam Adwersarze
powiedzą: jakim to sposobem za tym ciałem Chrystusa
Pana / inne ciało się tało? Chybażby wskazywali Chrystusa o
dwu cielech: o jednym które było widome: a o drugim
któremu ono pierwsze zastonę było? Co iako jest wielkie
absurdum: Tak też z tym nie co innego pozostawa / tyl-
ko to: że ta rzecz / która się za zastonę ciała Pana Chri-
stusowego tała: nie inna ma być rozumiana: tylko sam
máiestat iego Bóski: względem którego był równym Bo-
gu: Philip. 2. 5. 6. 7. a potem siebie samego wyniszczył.
A którego kiedy troszeczkę na gorze Tabor / z podprzy-
jęcia tej zastony / wznioł swym wskazał: tedy ostąpiła się
jaśność iego bardzo wielką / i zgolał samym wznioł nie-
znosna Matt. 17. 5. 6. Na co też na innym miejscu Apo-
stół święty pilny wzgląd mając: Przetoż te stowá napi-
sał: Wielką tajemnicą pobożności, Bóg objawił się w ciele. 1.
Tim. 3. 5. 16. Skądby też absurdum iść musiało: że
ciało w ciele objawiło się: jeśli to prawda: że Chrystus
Pan / samym tylko człowiekiem jest z natury. A nie było-
by tu zgola w tym ani żadney tajemnicy / ani pobożności:
widzieć człowieka objawionego w ciele: Boby to o wszy-
stkich ludziach musiało być konkludowano. A tak Chri-
stus Pan / nie może być samym tylko z natury człowie-
kiem. Co i przeciw sentencji Adwersarskiej rporownie twier-
dzi: Przetoż z tym pod te Absurda podpada które się
pomieniały na tym miejscu. Zaczynam też upadać musi.

Następnie: A dla tego to zdanie Adwersarskie nie mo-
że być

ie go trzyp-
mianad sa-
me Diabły
o wyznawa-
niu o Chri-
stusie: gor-
se pokazuje

że być słusne ani przystoynę: Jże ielibysmy tego rozumie-
nia chcieli być: że Chrystus samym tylko człowiekiem jest
z natury: a Natury Bostkiey nie ma: musielibysmy sie o-
kazać gorzkiemi w takim wyznawaniu nad same Diabły.
Czytamy bowiem w Mária świętego: cap. 5. 4. 6. że
Diabły dając chwałę Chrystusowi / albo klaniając sie
przed nim / glosem wielkim w te słowa wołali: I coż mnie
y tobie leżęcie Synu Boga naywyższego / poprzyjęgam (ie prze-
Boga abyś mie nie trapił. A temu Diabłu było imię Legion, bo
ich wiele było: iako Ewangelista święty 4. 9. dokłada.
Skąd iawni: że y sami Szatanowie / coś wiekłego zna-
wali w Chrystu ię Panu / niżeli to samo: że był tylko czło-
wiekiem. A znawali nieco innego w nim: tylko Syn-
nowstwo prawdziwe Boga naywyższego: Bo go Syn-
nem ięgo nazywali. Jesliby bowiem Chrystus Pan / miał
być samym tylko człowiekiem: tedyby był nie był nigdy
tak straszny Szatanom: aniby mu byli chwały prawie Bos-
kiey nie wyrzadzali: Bo zrzetelnie dokłada Ewangelis-
ta święty o tym Diablu: iże mu dal chwałę. Chybaby
Adwersarze mogli pokazać taką Theologia / nárzet y
rationem Phyllicam, że Diabel / dla tego sie powinien
człowieka lepać / y klaniać sie mu / y wyrzadzać chwałę
Bostką: iże jest samym człowiekiem: Czego iż Adwersa-
rze nie chcą. Przetoż tym zamykam: Jż kto Chrystusa
wyznawa samym tylko z natury człowiekiem: gerzey wie-
rzy niż Diabel.

Okazanie:
Jż Chrystus
Pan / choć
jest Duchá
ś. złączeni:
przecie tym
względem
gostawa
jęczyrym
człowie-
kiem.

A co sie tknie Ráciey / albo wywodu: fol. 55. w Rá-
techismie od nich samych położonego: Ktory ná to nása-
dżili / aby takie Absurda wyćienzyć mogli: o ścżyrogó-
lotnym człowieku Chrystusie: iakoby dla tego nie miał
być prostym człowiekiem: (choć ię samym tylko czło-
wiekiem / bez Natury Bostkiey) iże jest z Duchá świętego
złączeni / a Pánni Máriej narodzony: Tedy y to ich spro-
śności glądzić / ani wymawiać nie może. Jawná to bo-

wiem

wiem z samych słow Anielskich / do Panny Máriej rze-
 czonych: Luc. 1. 35. Duch święty nadejdzie nad cie, a
 moc najwyższego zalemi tobie i przetoż y co sie narodzi z ciebie
 świętego, będzie nazywano Synem Bożym. Je nie ná to Sy-
 nowi Bożemu/ potrzebá było poczęcia w żywocie Panny
 Máriej/ z Duchá świętego: áby sie był z niey inákszym/
 niżeli my/ vrodził człowiekiem: tylko oprocz grzechu: Ale
 ná to/ áby se był zá sprawá Duchá świętego/ w żywocie
 iey Pánieńskim/ ktora májá nie vznála: nád bieg przyro-
 dzony mógł począć/ y z niey narodzić. Bo iesliby iná-
 czej miało być/ á miánowicie ták/ iák Adwersarze chca:
 to iest: je względem tego Duchá świętego/ zá sprawá ie-
 go/ poczał sie y vrodził inákszym człowiekiem z żywota
 Pánieńskiego: Pan Jezus: niżeli my iesťesmy ludźmi: mo-
 wiąc o wśelkiej własności natury człowieczej: Tedy
 słoby zátym: Jż iákó/ podług wdawánia Adwersárskie-
 go/ nie iest prawdziwym z natury Bogiem: Táť też mu-
 śiałby nie być ani prawdziwym z natury człowiekiem.
 Albo musielibysmy mieć dwoiáki rodzaj ludźi/ z roznych
 początkow y własności natury złożony. Jednym byłby
 Christus Pan tylko: álbo iesliby mu iesćcie tego/ do tego/
 Adwersarze przyláczyć chcieli. Drugim byłiby w obec-
 wśyscy inšy ludźie: Przyczym iże sie Adwersarze ostáć
 nie mogą: Przetoż Christus Pan/ y względem poczęcia
 swego w żywocie Pánieńskim / zá sprawá Duchá świę-
 tego: nie mógł sie vrodzić inákszym: tylko samo ś. żywym
 z natury człowiekiem: choć świętym y niewinnym. A
 táť przecie wśysťá sprosność/ wyżšey pomienioná: przy-
 sentenciei Adwersárskiej zostáwać musi.

A nád to: Z tychże słow Anielskich / dwu Natur w
 Chrystusie Pánie/ to iest/ Bóstey y człowieczej: łatwoie
 rázdy dowiesć może. Dwie rzeczy tu bowiem nawosobli-
 wioy wspomina Aniół/ ktore sie zbiegły / do przedświato-
 go y przeciwko wśytkiemu biegowi przyrodzonemu / po-
 częcia

Dla czego
 potrzeba
 było Chri-
 stusowi Pa-
 nu: pocze-
 cia z Duchá
 ś. w żywocie
 Panny Má-
 riey.

Christus y
 Adwersar-
 zow: ani
 prawdzi-
 wym czło-
 wiekiem za-
 stawa: o-
 bacż iákó.

Aniół Ga-
 briel/ ktory
 mowil do
 Panny Má-
 riey/ o po-
 częciu w

iey żywocie:
Syna Bo-
żego/ z Du-
chą ś. prze-
wiśleszen-
tencney Ad-
wersarstey:
obacz iako.

częścia świętego Syna Bożego / w żywocie Panny Ma-
riey : Jedną Duch święty / Ktoremu to Aniol przywłaś-
cza : że miał przysć nad Marią Pannę. Druga : Moc
nawwyższego : Ktorey to Aniol przywłaścza : że Pannie
miała zaćmić. Aż przez tę Moc nawwyższego / nie co
inśzego ma być rozumiano : tylko samże Syn Boży : iako
Paweł święty wkaże I. Cor. I. 23. 24. gdy mówi:
*A my opowiadamy Chrystusa wkrzyżowanego, Żydom zgorsze-
niem, Grekom głupstwem, ale tymże wezwany Żydom, także
y Grekom, Chrystusa moc Bożą, y Mądrość Bożą. Przetoż
też sam Syn Boży / w ten czas Marię Pannę zaćmił :
gdy się w iej żywocie świętym : nad bieg przyrodzony za-
cząć miał. A iako ieszcze w ten czas nie mógł być czło-
wiekiem / nie był też ani Aniołem : gdy się w żywocie Pan-
ny Marię począc miał : Tak też to zątym pozostawa :
że musiał w ten czas być z natury Bogiem y Synem Bo-
żym własnym : gdy Marię Pannę iako Moc nawwyż-
szego / po-żąc się maigc w iej żywocie człowiekiem : za-
ćmić miał. A tak y z tąd pokazuje się nie tylko z natury
człowiekiem : ale w przod z natury Bogiem. Baczmy
tedy/ że skąd się Adwersarze spodziewáli/ sentencney swo-
iey mieć obronę : Z tąd odnieśli znaczny świátek y senten-
ciey swojej obalenie. A toć jest słusna Censura z pismá ś.
ná nieślusne zdanie Adwersarstie uczynioná.*

OBRONA MIEYSC PISMA ŚWIĘTEGO.

Pierwsze mieysce pismá S.
obrony potrzebuie : z listu Pawła S. do Ty-
motheusza : cap. 2. 8. 5. gdzie tak
napisano.

Ieden Pośrednik Boga y ludzi, Człowiek Christus Iezus.

DRUGIE: I. Cor. 15. & 21.

Iako przez człowieka śmierć, y przez człowieka powstanie od umarłych.

Te miejsca/ od Adwersarzow są pokazane. Nie tymi w prawdzie względem: aby to miała być nie prawda: żeby Christus Pan/ nie miał być prawdziwym człowiekiem: gdyż takim w nich szczerze bywa mianowany: Ale tym: że ie Adwersarze chcą mieć takiej wagi: iakoby ony Chrystusa człowiekiem mianując: miały go przez to Natury Boskiej odsadzić: a samym tylko człowiekiem stanowić. Przetoż pierwszemu miejscu taką dać obrotę y mówić: To miejsce nie odsadza Chrystusa Páná / natury Boskiej.

Naprzód: Dla tego: że tu Apostoł święty/ tego ktoż rego mianował człowiekiem: mianował też zaraz y zbawicielem/ y Pośrednikiem Boga y ludzi. Skąd natura tego Boga/ prawie dobrze może być pokazana. Albowiem pismo święte wkaże: że ten/ który miał być zbawicielem ludzkiego narodu: nie miał być ani samo Bóstwem y człowiekiem: ani samotnym tylko Bogiem: ale Bogiem z natury/ y z natury człowiekiem. Albowiem wyzszy pokazało się to z Wzaiaszą Proroką: cap. 35. v. 5. 6. że Bóg sam miał przysć/ a zbawić nas. Pokazało się y to: że nie kto inny przyszedł/ y został się zbawicielem naszym/ tylko Christus Pan: iako Anioł Iezephowi powiedział: Matth. 1. & 21. y pasterzom: Luc. 2. & 11. Ponieważ tedy natymże miejscu/Apostoł święty/mianując Chrystusa człowiekiem: mianuje go też zaraz y naszym zbawicielem/ któryby siebie samego wydal aby nas wykupił: Przetoż go mianując człowiekiem: nie mógł go przez to tego odsadzić: aby nie miał być z natury Bogiem.

Powtórę: Pokazuje się to y z tej miary: że to miejsce Chrystusa Páná/ natury Boskiej odstrychając nie może:

Okazanie:
że pierwsze
miejsce: Ti.
mot. 2. v. 5.
mianując
Chrystusa
człowie-
kiem: nie tyl-
ko go czło-
wiekiem sta-
nowi: ale y
Bogiem z
natury pra-
wie dobrze
wkaże.

że zbawiciela naszym nie mógł być kto inny/ tylko ten który pierwszy prawo/ iako Pan/ do narodu ludzkiego miał: y którego narod ludzki/ pierwszy ludem był: niżeli się przez zeń stał zbawionym. Co tylko o samym Bogu z natury rzeczono być ma. On bowiem jest Panem naszym/ a my ludem jego / y owcami pastwiska jego: Psal. 94. v. 6. 7. Lecz iż takim jest Chrystus Pan/ którego lud ten/ który on zbawił: pierwszy był ludem jego: niżeli go zbawił: y owsem niżeli się na wybawienie jego na świat narodził: iako słowa Anielskie wkręca: Matt. 1. v. 21. I nazowiesz imię jego. Iesusem, ten bowiem zbawionym weźmi lud (NOTA) swoy, od grzechow jego. Przetoż Chrystus Pan/ jest Bogiem z natury. A tak y to miejsce przedsięwzięte/ dowodzące go nie tylko człowiekiem / ale y zbawicielem naszym: dowodzi go y samym z natury Bogiem: nie tylko człowiekiem.

Zgadzeż się y trzeci dowód płynie: że od grzechow/ które są niewola duszna: nie może zbawić kto inny człowiek: tylko sam przez się Bog z natury: iako samże na się Efa. 43. v. 11. wkręca. Jż tedy takim zbawicielem jest Chrystus Pan/ który lud swoy zbawił od grzechow jego: iako Anioł święty powiada: Przeto Chrystus Pan jest Bog z natury. A tak y z tej miary to miejsce przedsięwzięte: nie może go odsadzać natury Bożkiej.

Na drugie miejsce odpowiadam.

W wtore
miejsce tak
że: 1 Cor 15.
v. 25.

Acżby dosyć mogło być na tym przeciwny stronie: co się wyżej o Chrystusie Panu/ który jest miánowany człowiekiem: powiedziało: Wszakże ex superabundanti: to miejsce iestże dwoiakim sposobem Adwersarzom solwne. Naprzed tak: że acżci to prawda iest: iż y w tym miejscu Chrystus Pan zrzetelnie bywa miánowany człowiekiem: Wszakże y to niemniej prawda: że gdy go tu Apostoł miánuie takim człowiekiem; przez którego lu-

dsie

dział od umarłych powstawają: tedy go tym samym wśa-
zuie nie tylko z natury człowiekiem: ale też z natury praw-
dziwym Bogiem. Racja tego ta jest: że wzbudzać i mar-
tych nie może kto inny sam przez się: tylko ten/ktory jest z
natury Bogiem: co się pokazuje z onych słow/które Ioan.
5. v. 21. czytamy. A jeśli by Chrystus Pan/ będąc sa-
mym tylko człowiekiem: miał umierać sam przez się w strze-
szyć: Tożby zawadzało: żeby tego nie mógł y inny wosel-
ki człowiek? Ji tedy Apostoł/ na tym miejscu zrzetelnie
Chrystusowi Panu to przyznawa: że umierać wzbudza:
Przekoż go tym samym pokazuje Bogiem z natury: A tak
nie samym tylko człowiekiem.

Nawet: A tak odpowiadam: że Chrystus Pan/ z tego
miejsca/ nie może być dowodzony samym tylko człowie-
kiem: A to dla tego: że nazwawszy go Apostoł v. 21.
Sprostą człowiekiem: zaraz niżej w tymże Rozdziale
ver. 47. nazwał go samym Panem z niebą niebieskim:
albo Panem onym z niebą: gdy te słowa napisał: Pierw/szy
człowiek z ziemi ziemski, wtory człowiek, on Pan z niebą. Je-
śli by tedy Chrystus Pan miał być tylko z natury człowie-
kiem z tych słow Apostoła/ to dowodzony: tedy by nie
mógł być z niebą/ ani onym samym Panem z niebą: Ra-
cja tego ta jest: że natura jego człowiecza nie jest z niebą:
ale z żywota Panny Maryey: ktora w ten czas gdy się on
ostawał z niej człowiekiem: była na ziemi: ani nie może
to być o tejże naturze jego człowieczej słusznie rzeczone:
aby miała być sama przez się y z własności swej: onym
Panem z niebą. A tak Apostoł święty/ Chrystusa Páná/
z tych słow/ pokazuje być nie tylko samym z natury czło-
wiekiem: ale y z natury Bogiem.

A co się tyczy tych słow/ w których Adwersarze po-
wiadaia: że y przez Proroki/ Bog Ociec: Chrystusa Pá-
ná: człowiekiem obiecowal.

Tedy

Tedy y ná to odpowídam.

Okazanie:
 Iż ánitonie
 mosi nátu-
 ry Bożkiej
 Chrystusa
 Pana: że go
 Bog Oáiec
 przez Proro-
 ki obiecowa-
 ł cżło-
 wiekiem.

Credo Apo-
 stolskie: prze-
 ciw: sie Ad-
 wersarzom:
 cho: sie do
 niego wcie-
 kaia po od-
 sadzenie
 Chrystusa
 Pana nátu-
 ry Bożkiej.

Prawda że go obiecowal takowym. Ale to omý-
 na: aby iuż dla tego miał zostawać tylko samym cżło-
 wiekiem. Ratia tego tá iest *Pierwsza*: Że sie wyśsey prze-
 ciwna rzecz w wtwierdżaniu sentencji nášey pożąłá:
 Iż iesli go przez Proroki: obiecowal cżłowiekiem: tedyć
 więcej y przedniey obiecowal go samym Bogiem: ile miał
 przyść á zbawić nas. Ratia druga: Żeby to nie bárzo
 wielka musiałá być obietnicá Boża: iże on narodowi
 ludzkiemu obiecowal tylko cżłowieká: gdyż iuż przed tym
 ludzi niemáło ná świecie było: iesli to ma prawda być /
 iáko Adwersarze wdawáią: Iż Chrystusa Bog obiecua-
 ige: obiecowal go tylko samym cżłowiekiem.

Náosłátek: Co sie tknie Kredá Apostolskiego: do kto-
 rego sie Adwersarze ze wszytkim Arześciánstwem odzy-
 wáią: w którym bywa wyznawanie o Chrystusie czynio-
 ne: że sie poczwosy z Duchá świętego / národził z Pánný
 Máryey: Tedy y to opiniey Adwersárskiej nie może ráto-
 wać: iáko by Chrystus Pan / miał być tylko samym cżło-
 wiekiem. Ratia tego tá iest *Pierwsza*: Że ácz to prawda:
 Iż bywa o nim w Kredzie wyznawano: że sie národził z
 Pánný Máryey: Wśáktże y to prawda: że ieszcze wprzod
 bywa o nim wyznawano: iż iest Synem Bożym. Prze-
 toż pierwey Synem Bożym iest: niżeli Synem Pánný
 Máryey. A iż pierwey: Przetoż nie tylko cżłowiekiem.
 Bo iáko tym wzgledem / którym wzgledem iest Synem
 Bożym: nie może być postanowiony Synem Pánný Má-
 ryey: A iáko tym wzgledem / którym wzgledem iest Sy-
 nem Pánný Máryey: nie może być cżym inšym stáno-
 wiony: tylko prawdziwym cżłowiekiem: Ták też tym
 wzgledem / którym Kreda Apostolskie / wyznawa go
 pierwey y z osobná Synem Bożym: niżeli Synem Pánný
 Máryey: nie może być cżym inšym stánowiący: tylko
 Bogiem prawdziwym z náтуры. Ratia Druga: Że y wiá-
 ry nášey

ry nasze/ w tymże Arzędzie/ weń iako w Syná Bożego:
bywa czynione oświadczenie y wyznawanie. Czegobysmy
żadnym sposobem słusnie y przystoynie czynić nie mogli:
ieśliby Christus Pan miał być samym tylko człowiekiem.
Gdyż wiara naszą zbawienna / w Bogá tylko należy:
Ioan. 14. 7. 1. Ktora iże y w Christusa należy/ iako Ar-
dończy y płażuje: Przetoż Christus nie tylko iest człowiek:
ale y Bog prawdziwy z natury. A tak tedy wskaza broń
człowieczą/ odista iest Adwersarzom: o Christusie tylko
człowieku.

Artykuł Wtóry.

O NATVRZE BO- SKIEY CHRISTVSA PANA.

A miánowicie o tym:

Ieśli Christus Pan ma Bo-
ską Náturę.

ZDANIE SOCINISTOW.

Wypisali Adwersarze/ w Katechizmie swym: fol. 55.
56. 57. 58. o tej rzeczy te słowá:

Powiedział mi wyśsey, że z Nátury swey iest cżłowie-
kiem: Iżali też niema Nátury Boskiej?

Nie ma. Bo sie to nie tylko zdrowemu rozumowi, ale y Pismu
świetemu przeciwí.

Pokaż mi iako sie to przeciwí zdrowemu rozumowi?

Naprzód że dwie Istności w własnościach sobie przeciwnie
nie mogą być pospołu w iednej Osobie łączone; iakie są, Smier-
telnym, y Nieśmiertelnym być: Początek mieć, y być bez po-
czątku

czajku: odmiennym być, y być nieodmiennym. Potym, że dwie Natury, z których każda Osobie stanowi, w jedną Osobę zjednoczone być nie mogą: boby nie jedną Osobą, ale dwie być musiały: a tak dwa Chrystusowie: a pierwsza jest w wszystkich, że jedno ieden jest Chrystus, y jedna Osoba jego.

Ale kiedy oni pokazywają, że Chrystus jest tak zjednoczony z Naturą Boską y człowieczą i jako człowiek z duszą y z ciałem złączony jest, iakoż na to odpowiedzieć?

Trzeba im pokazać, że tu wielka rozność jest. Bo oni mówią, że dwie Natury w Chrystusie tak są zjednoczone, że Chrystus jest y Bogiem y człowiekiem: a dusza z ciałem y ciałem w człowieku tak są złączone, że człowiek własnie mówiąc, jest dui duszą, dui ciałem: gdyż ani dusza z osobną Osobą nie stanowi ani ciałem: A naturą Boską zaś samą wedle nich przy się stanowi Osobę, y człowieczą także Osobę stanowić musi.

Pokaz mi też iako się to przećwi Pismu świętemu, że Chrystus ma Naturę Boską.

Naprzód tak: Ze nam Pismo tylko jednego Boga z natury wystąpiła, któregośmy wyższy pokazali być tylko Oycą Pana naszego Jezusa Chrystusa. Powtore, że toż Pismo świadczy, że Chrystus z natury swej jest człowiekiem, iakośmy iroche wyższy pokazali: i czym samym odeymnie mu Naturę Boską. Potrzebie, że toż Pismo świadczy, iż cokolwiek ma Pan Chrystus Boskiego, to ma z daru Oycy swego. A naostatek, toż Pismo wkładnie żeby ta Naturą Boską prożno y bez przyczyny w Chrystusie była: ponieważ świadczy, że sam Pan Jezus Chrystus wszystkie swoje Boskie sprawy nie sobie, abo iakiej Natury swoiey Boskiej, ale Oycu swemu przypisował. Poty własne Zdwersarskie słowá.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Ponieważ wszystkie rzeczy Oycowskie/ Synowi Bożemu należą: y dał mu Ociec żywot tak mieć samego mu w sobie: iako go y on ma sam w sobie. W nim mieścić

Mat. 28. v.

19.

Philip. 2 v. 9

1. Cor. 5. v.

27.

Ioan 5. v 19.

Et 10. v. 25.

miejska wſzystką zupełność Boſtwa / y on ieſt wyrażonym
obrazem podſtaci Oycá ſwego: Nadoſtatek: Ponieważ po
winnimy mu ſłużyć ſłużba ta / Która z natury Bogu ſa
memu: Przetoż Syn Boży muſi mieć Naturę Boſką.

Tę Sentencję Pięć częſci ſa podane.

Pierwſza część.

TA Część to w ſobie zamyka: Że Synowi Bożemu
wſzystkie rzeczy Oycowe ſie należą: Bo to ſtąd iáwo
na: że tak ſam Syn Boży powiedział: Ioan. 16. v. 15.
wſzystko co ma Ociec, moje ieſt. A ſtąd pierwſzy dowód po
kazuje ſie tego: iż Chriſtus Pan ma Boſką naturę. Bo
iż niemáſz żadney rzeczy przednieyſzey Oycá iego / iáko Bo
ſka iego natura: Przetoż y on máiąc wſzystkie rzeczy Oy
cowe: ma naprzedniey Boſką naturę. Co ieſli nie prawo
dą: Tedyć ſie Syn Boży powiedział: że wſzystkie rzeczy
Oycowe ſa iego. Bo Którakolwiek rzecz ze wſzystkich rze
czy Oycowych / Kto będzie chciał wyjąć: niechcąc iey przy
piſać Synowi Bożemu: poydſie zaraz zátym: że mu nie
wſzystkie rzeczy należą Oycowe: ále tylko niektóre. Lecz
iż ſimpliciter y Abſolutę mówi Syn Boży: wſzystko co
ma Ociec, moje ieſt: nie nie excipiuac ani ſpecificiuac: Prze
toż y naturá Boſka Oycá iego: ieſt iego. Gdyż tá naprze
dniej do wſzystkich rzeczy Oycowych należą: y owſzem ieſt
táka Kauza: bez Ktorey on y Bogiem prawdziwym nie
mógłby być: y te inſze wſzystkie rzeczy nie mogłyby mu na
leżeć Ktore iemu właſne tylko ſámemu bywáia przypiso
wane.

Druga Część.

Tá część to w ſobie zamyka: Że Syn Boży / ma
wól tak w ſámych ſobie: iáko go ma y Ociec iego w ſá
mym

Dowody:
1. Chriſtus
Pan: ma ná
turę Boſką.
1.
Że wſzystko
co ma O.
ciec: iego
ieſt.

2.
Że máżym
w ſámych
ſobie tak iá
to y Ociec
iego nieb.
ſi.

mym sobie: Bo to stało się: że tak sam Syn Boży powiedział: Ioan. 5. v. 26. *Iako bawem Ociec ma żywot w samym sobie: tak dać mieć żywot y synowi w samym sobie. I moc dać muś dać też czynić, ile Synem czynić ym uśt.* A stało drugi domow pokazuje się tego: że Chrystus Pan/ ma naturę Bóstwa. Wskazujębowiem/ który ma ić żywot w samym sobie: iako go ma y on Ociec niebieski w samym sobie: niemniej Bogiem z natury być musi: iako y on Ociec niebieski. Ratia tego tak jest: że y sam Ociec niebieski/ kiedyby nie był pierwowzrostem z natury Bogiem: tedyby nie mógł mieć żywota w samym sobie: temu żywotowi Syna swego podobnego. Iż tedy Chrystus Pan/ tak ma żywot w samym sobie: iako go ma w samym sobie y on Ociec jego niebieski: Przetoż też niemniej jest z natury Bogiem iako y on Ociec jego niebieski.

A iżby każdy iść się tym lepiej zrozumiał: iako ma Ociec niebieski żywot w samym sobie / y iako go dać y Synowi swemu mieć w samym sobie: prośbo powiem: Ma tak Naprzód Ociec niebieski żywot w samym sobie: że nigdy ten czas nie był / ktoregoby on Bogiem nie miał być. y żyć: iako y sam Mojżeszowi powiedział: Exod. 3. v. 14. *Ja jestem, który jestem.* Item Elai. 44. v. 6. *Ja jestem Alpha y Omega; pierwszy y ostatni.* Wskazując że nigdy ten czas nie był / ktoregoby mu nie miało służyć to słowo *jestem.* Powtórę tak ma Ociec niebieski żywot w samym sobie: że żywot jego niewzruszonym mocy nie zawisnął: ma z siebie wynikający / y w sobie przemieniający / y nie wstawiający. Następnie: że też y we wszystkich innych Autorach jest żywota. Jakim tedy sposobem / Ociec niebieski ma żywot w samym sobie: tak też y Synowi swemu / dać mieć żywot w samym sobie. Bo nigdy nie był ten czas Naprzód: ktoregoby on rzeczą samą Bogiem być nie miał / y żyć z Oycem swoim niebieskim: Stało Michę cap. 5. v. 2. o nim napisano: *A wyście jego*

od początku od: *dm wieczności*. Także Iohan. 1. *W. I.* Na
początku było słowo, a słowo ono było *y Bogą, y Bog był ono slo-*
wo. Także Apoc. I. *ve. 8.* *Ia jestem pierwszy y ostatni.* Po
wtóre: że żywot iego niewątpliwie mocy nie zawisnął; iako
y Oycor^o *stii.* Násładek: że też y inšym wszytkim / ktore
wym chce / iest dawcą y sprawcą żywota: dla czego też
sam powiada: Iohan 5. *ver. 21.* *Iako Ociec wzbudza umar-*
łe y obżywia, i tak też y Syn ktore chce obżywia. A ztąd tym
wiecey Christus Pan pokazuje sie z natury Bogiem:
Wszelki bowiem: ktory zároveň był / y żył / wespół z Oy-
cem niebieskim: będąc Bogiem / y Synem iego: y ktorego
żywot niewątpliwie mocy nie zawisnął: y ktory sam iest
przyczyna y dawcą y inšym wszytkim ludziom żywota:
iakożna iest: że iest koniecznie Bogiem z natury: iakoż przy-
kład y samego Oycá niebieskiego pokazuje: ktory iż
zaświe był / y żył: iż żywot iego niewątpliwie mocy nie zawis-
nął: náwet. że iest przyczyna y dawcą y inšym wszytko-
rim ludziom żywota: tego przyczyna żadna inša nie mo-
że być dana: tylko ta: że iest Bogiem z natury: a tym kie-
dyby nie był: tedyby mu te pomienione rzeczy żadnym
sposobem: nie mogły należeć. Iż tedy y Christusowi
Pánu te wszytkie rzeczy pomienione należa zarówno z Oy-
cem iego niebi. *stim:* Bo mu tak należy żywot ro samym
sobie: iako y Oycu iego niebi. *stiemu:* y tenże żywot ktory
y Oycu niebieskiemu: Przetoż y Christus Pan iest Bo-
giem z natury.

Iohan. 10. *W.*
13.

Czemu nie nie zawadza ani to / że nápsano: Ociec mu-
dal. Bo chociaż to wszytko ma od Oycá: tedy nie iná-
czej iedno iako Syn iego własny / y dziedzic wszytkiego od
niego poştániewiony: Rom. 8. *W. 32.* Hebr. 1. *W. 2.* Za-
czym też natury Bc *stiey:* nie może być słusnie odsadzony.
Nie zawadza temu ani to że dolożeno: *Ile iest Synem*
człowieczym: i esliby sie tego Wdwersarze chwyćli: Te
bowiem słowa / nie tylko aby sentencja náste o naturze

Jako Syn
z oży / ma
dany sobie
żywot ten
od Oycá:
ktory ma w
samym so-
bie.

Christus a-
ni dla tego:
iż jest Sy-
nem czo-
lowieczym:
nie może być
odsadzony
żywota: ży-
wotowi Oyc-
ca niebie-
skiego row-
nego.

Boskiey w Chrystusie : wyćienzać miały : ale też znaczyć
nie Adwersarckiey się przeciwia : ktorzy dla tego że Chri-
stus Pan iest Synem człowieczym / albo człowiekiem:
chcą go odstrychnąć natury Boskiey. A tu samże przeci-
wney stronie oświadcza się : że ani dla tego : że iest Sy-
nem człowieczym / żywota podobnego żywotowi Oyc-
ca niebieskiego : nie może być odsadzony. Co iesli nie tak : nie-
chayże nam Adwersarze w piśmie świętym wkładzą ex-
presse te negative : Nie tak : to iest : że nie tak Syn Boży
ma żywot w samym sobie : iako go Ociec ma w samym
sobie : czego iż wkładać nie mogą: Przetoż Syn Boży / mają-
iąc tak żywot w samym sobie / iako y Ociec iego niebieski
ma żywot w samym sobie : iest Bogiem z natury.

Trzecia Część.

3.
Je w nim
przemieści-
wa wszystką
zupełność
Bostwa.

Ta Część to w sobie zamyka : że w Synu Bożym prze-
mieściwa wszystką zupełność Bostwa : Bo to zjad iako-
niz : że tak o nim Paweł święty piśnie : Coloss. 2. ver. 9.
W nim przemieściwa wszelką zupełność Bostwa cielesnie.
W Greckim napisano πληρωμα της θεότητος, to iest / zu-
pełność Boskiey Istności. Przez ktore Bostwo / rzecz pe-
wna : iż się toż Bostwo ktore iest y w Oycu rozumieć ma.
Przez te zaś zupełność Bostwa przemieściwiająca w
Synu Bożym : nie co innego ma być rozumiano / tylko to:
że niemają Bostwa więcej w Oycu / niżeli w Synu:
Gdyż powiada : że wszystką zupełność Bostwa w nim
przemieściwa. A zjad Trzeci domość pokazuje się tego:
że Christus Pan ma naturę Boską. Wskłki bowiem
ktory ma w sobie Bostwo Oyc-
ca niebieskiego : y ktory ma
wszystką zupełność tego Bostwa w sobie przemieściwają-
ca : nie może być inakszym tylko z natury Bogiem. Ra-
tują tego ta iest : że y sam Ociec niebieski / mając też zupeł-
ność w sobie y tegoż Bostwa : nie inakszym zjad zostawa
tylko z natury Bogiem. I tedy takim iest Syn Boży /

ktory

który wszystkie zupełność Bóstwa Wy. a swego: ma w sobie przemieszkująca: Przetoż Syn Boży jest Bogiem z natury. Co iesseże tym lepiej wyraża słowo w nim: Kto re na naturę wzglądma.

Czemu nie nie zawadza że Apostoł dekląda Cieleśnie: Ale y owsem sie to Adwersarzom przeciw: którzy ząd: iż Chrystus Pan miał ciało prawdziwie cłowie. że: nie chcę mu przyznawać natury Bóstwiey. Czemu sie tu Apostoł iáronie przeciw: a kázuie: że chociażże Pan Jezus miał ciało / przecie w nim / choć w tym ciele będącym: przemieszkowa wszystkie zupełność Bóstwa. Przedał bowiem to słowo Cieleśnie: ráczej dla tego Apostoł éwiel: aby wyrażił dwó: natur w Chrystusie Pánie Bóstwiey y cłowieczey: w iedne osobe która iest Syn Boży wolany: istotne złączenie: niel. aby był miał chcieć przez nie Chrystusa Páná natury Bóstwiey odsadzać: iáko wszyscy prawowierni y mądry Theologowie piszą: y wyznawają. Czego nie mogą Adwersarze wyćienić ani tym: co sol. 132. w Rárech: nie swym nápisali: Gdzie wykłádają przez to Bóstwo / wola Boża: a przez to słowo w nim, náuka Páná Jezusowe. Abowiem pismo święte wołey Bożey: nigdzie Bóstwem nie nazywa. A Apostoł święty o samey osobie Páná Jezusowey rzecz prowadzi: a nie o Bóstwie wołey Bożey: co y z uprzedzających / y pozad idących słow: Ráždy iátwie baczyć może.

A ce sie tknie tego słowa w nim, o którym Adwersarze powiádają: że znaczy náuka Páná Jezusowe: Tedy y ná to odpowiádam: Ponieważ te słowa Apostoł Páwel święty nápiśał po wniebowstąpieniu Chrystusowym: Przetoż przez te słowa: w nim przemieszkowa: nie mógł rozumieć náuki iego. Ratia tego tá iest pierwsza: że Chrystus nikogo w niebie nie uczy. Ratia druga: że to nie może być náwet rozumiano / ani o tey náuce / Kto rą nam pozostáwil: boby tá teraz extra Christum mu

ciała

W Chrystusie choć przemieszkowa wszystkłą zupełność Bóstwa cieleśnie: przecie sie dla tego natury Bóstwiey nie odsadza.

Przez Bóstwo: w Chrystusie przemieszkująca: wola Boża rozumieć sie nie może: iáko chce Adwersarze.

Ani przez to słowo w nim przemieszkowa: náuka iego rozumieć sie może.

światła być considerowana. A tu Apostoł wskazuje: że ta zupełność Bóstwa w nim przemieszczeniowego: nie może być ani teraz extra ipsum, ale in ipso considerowana. A tak Chrystus z tego Apostolskiego świadectwa: zostawa koniecznie Bóstwa natury mającym. A tak z natury Bogiem.

Czwarta Część.

4
Jeżeli jest wyrażonym obrazem pod postacią Oycę swego.

Ta Część to w sobie zawiera: że Syn Boży / jest wyrażonym obrazem pod postacią Oycę swego: Bo to ztąd iacona: że tak Paweł święty o nim Hebr. I. 3. zeznawa: gdy pisze: który będąc iśności, chwale, y wyrażonym obrazem pod postacią jego. A ztąd czwarty dowód pokazuje się tego: że Chrystus Pan ma naturę Bóstwa. Wszak bowiem który jest wykształtowaniem y wyrażeniem pod postacią Oycę niebieskiego: musi go wyrażać w Istności y owsem we wszystkim: oprócz tylko tego że jest Oycem. Racja tego ta jest: że kształtowanie pod postacią Oycę niebieskiego y wyrażenie: nie może być odlaczone od samej Istności Oycę niebieskiego. A ieśliby było odlaczone: nie mogłoby być kształtowaniem y wyrażeniem pod postacią: Gdyż podstać jego/ nie jest bez Istności jego. Ten zaśie który w sobie ma Istność Oycę niebieskiego/która go kształtuje y wyraża: nie może być inakż tylko Bog z natury. Racja znnowu tego ta jest: że y Ociec niebieski/ mając też Istność swoją/która bywa kształtowany y wyrażany: nie może być względem tej Istności czym innym: tylko z natury Bogiem. Ji tedy Syn Boży Pan Jezus / jest takim/który będąc wykształtowaniem y wyrażeniem pod postacią Boga Oycę swego: ma w sobie Istność jego która go kształtuje y wyraża: Przetoż Syn Boży Pan Jezus: jest Bog z natury.

Chrystus:
nie może być

Czemu nie zawadza/ co Adwersarze w Katechizmie swym: fol. 131. nie pisali: iakoby dla tego Syn Boży/ miał

miał być nazywany wyrażeniem podstać Oycowstey: iże
 nam Bog w nim wysztyko/co obiecał/ rzecz samą na oczę
 wystawił. Gdyż to/ co oczom naszym Bog wystawił
 przez Chrystusa/ y co nam przedtym obiecał: nie jest iego
 podstać: Ratia tego ta jest *Pierwsza*: że ta nigdy od ja-
 dnego człowieka na świecie/ nie była/ ani może być wi-
 dziąna: Ioan. 1. ver. 18. I nigdzie Bog podstać swojey
 nie obiecowal nam. A tu Paweł święty piśie: że nam
 Syn Boży podstać Oycowską wyraża. Ratia druga: że
 podstać Oycowska: nigdzie w piśmie świętym nie zna-
 czy obietnice Bożej. Chcieli tedy Adwersarze dogodzić
 swemu przedsięwzięciu: Niechajże nam pierwszy tych
 Trzech rzeczy dowiodą: *Pierwszey*: że nam podstać swo-
 ie Bog obiecowal. *Drugiej*: że ta podstać iego może być
 widziana. *Trzeciej*: że ta podstać w piśmie świętym
 znaczy obietnicę Bożą. Czego w skutku iże Adwersarze
 nie pokaza: Gdyż w piśmie świętym/ temu raczej znay-
 duie się rzecz przeciwna: Przetoż Syn Boży własny, be-
 dząc wyrażonym obrazem podstać Oycá swego: jest Bog
 z natury.

dla tego wy-
 rażonym o-
 obrazem pod-
 stać Oycá
 swego: iże
 nam Bog w
 nim wyszty-
 ko co obie-
 cal: na oczę
 wystawił.

Piąta Część.

Ta Część to w sobie zamyka: że Synowi Bożemu / po-
 winnismy ta służba służyć: Która samemu Bogu z natu-
 ry: Bo to z tad iawną: że tego: iż mu powinni iestestiny
 służyć/ oczę nas onże sam: Ioan. 12. v. 26. A Paweł s.
 Galat. 4. v. 8. nie pozwala tego: aby nam miało być
 wolno służyć temu / Który nie jest Bogiem z natury / a
 zwolacząc służba taką/ Którą my powinni służyć samemu
 tylko Bogu z natury: y owżem to gani/ a wczę nas tego:
 abyśmy tylko temu służyli/ Który jest Bogiem z natury: gdy
 tak piśie: Ale w ten czas Zaprawdę, nie znając Boga, tym
 którzy Zprzyrodzenia me są Bogami służyliście. A teraz
 gdyście poznali Boga, y owżem poznani iestecie od Boga: id-

5.
 Jesteśmy mu
 powinni słu-
 żyć: służba
 ta która z
 natury Bo-
 gu samemu.

koż sie wracacie znowu do pod'lych y nied'státnich Elementów,
którym znowu służyć chcecie? Mamy tedy już dwie rzeczy
pokazane: Pierwsza: Żesmy powinni Synowi Bożemu
służyć. Druga: Że sie nie godzi inßemu ta służba służyć/
którąsmy powinni służyć samemu Bogu znáture: tylko
temu który iest Bogiem z náture. Trzecia: Że te mamy
iáwona / w wáciech samego Syná Bożego / w ktorey sie to
pokázuier żesmy Synowi Bożemu ta służba powinni słu-
żyć: ktora z náture Bogu samemu: Bosmy go powinni
wssyscy tak czcić / iáko y Oycá iego: Ioan. 5. v. 23. A ztąd
piąty dowód plynie tego: Że Chrystus Pan ma náture
Boska: Ponieważ mu powinnismy służyć służbą taką /
ktora samemu Bogu z náture. A ięsbly przecie miało
być ináczey: Niechayże nam Adwersarze pokáza: że cho-
ciayże Syn Boży / nie iest z náture Bogiem: przecie my
mu powinnismy służyć służbą tą: ktora z náture Bogu
samemu. A my im też zátym pokázowác będsiemy: że A-
postol święty Páwel / nie dobrze uczynił: że z tego ony
Gáláty skroformal: że oni służyli tym / ktory z przyrobie-
nia nie byli Bogami? A iże y nam będsie wolno po Po-
gáńsku / ktore będsiemy dzieć stworzenie chwalić / choć-
by nie bylo z náture Bogiem: ále tylko z náture samym
stworzeniem: iákim oni wkázuia Chrystusa? Coż im w-
kázać prawdziwie: iest rzecz nie možna. Przetoż y po-
wtore zámyślam: Że Syn Boży / ktoremusmy ta służba
służyć powinni / ktora z náture Bogu samemu: iest też
sam z náture Bogiem. A toć iest otwierdzenie senten-
ciey násszey: y prawdziwości iey okázanie.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

Agántenie
sentenciey
Adwersár-
skiej: ktora
twierdzi: iá-
koby Chri-

O Zdanie Socinistow / ktore twierdzi: że Chri-
stus Pan / nie ma náture Boskiej: nie może być ani
służne ani przystoynne.

Naprzód: Dla tego: Że sie przeciwól Pißmu świętemu.

ktore

które nie z iedney miary / L. Natury Boskiej Chrystusowi Pánu przyznawa : iáko się w utwierdżaniu sententiy ná-
 Hey pokazało : y ieszcze niżej wiecey się to pokaze.

stus Pan/
 niemial
 mieć natury
 Boskiej.

Náwet : R dla tego nie może być słusne ani przystoynne :
 Jże prawda Boża w kłamstwo odmienienia. Bo iż Ad-
 wersarze Chrystusa Páná : niechcá mieć Bogiem z ná-
 tury : ále tylko stworzeniem : gdy go twierdzą być z ná-
 tury tylko człowiekiem : á przeciw mu chcá służyć : służba
 zbawienna : Przetoż zátym : nie do czego innego przywo-
 dzą rzeczy : tylko do tego : áby o nich było zamyślano we-
 dług słow Pávła świętego . Rom. I. 8. 25. Jż oni od-
 mieniaią prawdę Bożą w kłamstwo służąc ráczey stwo-
 rzeniu : niżeli stworzycielowi : Który iest Bog błogostá-
 wiony ná wieki. Ná tey Censurze / ná tym miejscu : nie-
 chay Adwersarze dospć máig.

1.
 Písmu twie
 temu się
 przeciwi.
 2.
 Prawda
 Boża : w
 kłamstwo
 odmienienia.

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO.

Wzrac te sententia nássz Adwersarze / o Naturze
 Boskiej : Która Syn Boży ma : Tedy ná dwois-
 swoje náśáde rozdziłili.

Ná napierwszym miejscu powiádáig o niey : Ze się
 rozumowi przeciwi.

Ná wtorym miejscu zágá o niey pišac : że się przeci-
 wi y Písmu świętemu. Których słowá własne / iże są
 wyšsey položone : Przetoż tu tylko odpowiedzi ná to po-
 trzeba.

Ná pierwszą rzecz odpowiádam.

Christus Pan / dwu natur / Boskiej y człowieczej : nie
 może być dla tego słusnie odsadzány : iże się to przeciwi
 rozumowi : mieć Chrystusowi dwie natury : Boską y
 człowieczą :

Mianowicie.

Okazanie:
 Że Chrystus
 natury Bos-
 kiej/nie mo-
 że być dla
 tego słusznie
 odłączony;
 jeżeli przeci-
 wu i rozumo-
 wi: mieć
 dwie natu-
 ry: Boską y
 człowieczą.

Dla tego: Że to nie jest ani firma, ani sufficiens Ratio. Bo ięsbly to miała być pierwsza y dostateczna przyczyna: odsadzić dla tego Chrystusa natury Boskiej: że się to rozumowi przeciwi: mieć Chrystusowi dwie natury: Boską y człowieczą: Tędyby tymże prawem y natury człowieczej musiał być odsadzony: gdyż się też to przeciwi rozumowi: iako się mogł zstać natury człowieczej wcześni-
 kiem: niż bieg przyrodzony. Tędybowiem gdy y sama Panna Maria nie mogła zrozumieć: Przetoż Anioł py-
 ta: *Iakóż to będzie, gdyżem ja męża nie wydała?* Luc. I. ver. 34. A rzecz pierwsza: że ta Panna święta/ dosyć zdrowe-
 go rozumu była. Ale ięsbly ta przyczyna/ w odsadzaniu natury człowieczej Chrystusa Pana:/ nie może nic ważyć: ię się to rozumowi zdrowemu/ nie tyło innych/ ale y sa-
 mey Panny Mariey przeciwiło: iako się Chrystus niż bieg przyrodzony/ w ięw żywocie miał počąć/ y zstać czło-
 wiekiem: ponieważ była mężą nie wydała: gdyż się prze-
 cie zstał człowiekiem/ y z niey takowym narodził: Prze-
 toż tymże sposobem/ nie może nic ważyć też Adwersarśka przyczyna: w odsadzaniu Chrystusa Pana natury Boskiej: ię się to rozumowi przeciwi. To iuż pierwsza Ra-
 tia Adwersarśka wnieweć.

Zatym iuż przypátrzymy się dowodom:

Ztórymi tego Adwersarże dokazują: Że dwie natu-
 ry Chrystusowi Panu mieć: przeciwi sierozumowi. Dwójakim bowiem sposobem: tego Adwersarże do-
 wieść vsilują.

PIERWSZYM: Gdy pisa: Że dwie Istności w
 własnościach sobie przeciwne: nie mogą być pospółu w
 iędne Osobie złączone. Tym dając znać/ iakoby mieć
 Chrystusowi Panu naturę Boską: miało się przeciwić
 temu: mieć naturę człowieczą. A mieć zaś ię naturę czło-
 wieczą:

wieczja: iaby sie miało przeciwie temu: mieć naturę Boską.

Ná to odpowiadam.

Natura Boska w Chrystusie Pánie / y człowiecza / nie są sobie przeciwne.

Mianowicie:

Naprot: D'a tego: Ze nigdy tego Adwersarze niezym pierwszym nie dowiedza: Aby natura człowiecza Chrystusowi Pánie: miała sie przeciwie Boskiej naturze jego.

Porum: Dla tego: Ze sie przeciwna rzecz z pismá świętém pokazuje: to jest: tá: Ze natura Boska w Chrystusie Pánie / nieprzeciwie sie naturze jego człowieczej. Bo kiedyby tak miało być iá o Adwersarze wdawia: Tedyby był nigdy Chrystus Pan / będąc pierwszy z natury Boskiej: iáko sie pokazało: Natury człowieczej nie przyimował. Lecz iá przeciwie przyiá: czego y sami Adwersarze nie negują: Przetoż z tad znáć: że natura Boska w Chrystusie Pánie / y natura człowiecza: nie są sobie przeciwne.

Záтым odpowiadam ná to:

Co Adwersarze powiáda: Ze natura Boska w Chrystusie / y człowiecza: nie mogły być w iednej osobie złączone. Co tákże Adwersarzom nie może być pozwolono.

Mianowicie dla tego:

Naprot: Ze natura Boska / y człowiecza w Chrystusie Pánie: nie są sobie przeciwne. Riedrzyby tedy tego pierwszym mogli dowiedzieć Adwersarze: iá natura Boska w Chrystusie / y człowiecza: są sobie natury przeciwne: tedyby też to sprostá záтым mogli zámykáć: że natura Boska / y człowiecza w Chrystusie: nie mogły być w iednej osobie złączone: Racja tego tá jest: że iáko Chrystus Pan / nigdy nie nie przyimował / co by mu było przeciwnego: álbo czego pierwszy przyiáć nie chciał: Takby też był nigdy ná-

Zniesienie
pierwszej
Raciiy Ad-
wersarstey:
dla ktorey
mieć Chri-
stusowi
dwie natu-
ry Boska y
człowiecza:
rzecz prze-
ciwiaca sie
rozumowi:
to być po-
kázáć wsi-
luia:
á záтым y
natury Bo-
skiej Chri-
stusa od-
dziála.

tury człowieczej nie przyjmował dobrowolnie: ieśliby miała być przeciwna naturze Boſkiej iego. A iakoby iey był nie przyiął za tym prawem: iſe była naturze iego Boſkiej przeciwna: Takby też była nie mogła być tą naturą iego człowieczą: w iedne Osobe z naturą Boſką złączona. Lecz iſz natura Boſka/ y człowiecza/ w Chriſtusie: nie ſa ſobie przeciwnie: iako ſie pokazało: Przetoż też zátym: Naturą Boſką y człowieczą w Chriſtusie: mogły być w iedne osobe złączone.

Nawet: A dla tego to Adwerſarzom nie może być pozwolono: ſe kiedyby tak miało być: iako Adwerſarze wdawaia: Tedyby zátym to iſc miało: Iſz iako Chriſtus Pan ieſt o dwu naturách/ Boſkiej/ y człowieczej: co ſie wyſſey pokazało/ y ieſſcye niſzey wiſcey pokaze: A iako te dwie naturze w Chriſtusie/ nie mogły być w iedne osobe złączone: według wdawania Adwerſarſkiego: Takby też miały obie poſpolu/ w nim/ nie iedne/ ale dwie osobie ſtanowić. Bo ieſli to prawda/ iako Adwerſarze wdawać ſmicia: iſz natura Boſka w Chriſtusie/ ktorey żadnſz ſposobem nie może być oſadzony: nie mogła być w iedne osobe z człowieczą złączona: Tedyż zátym poſtawia nieco inſzego: tylko to: Iſz iako ſami Adwerſarze/ uſiłują dla tego Chriſtusowi Panu/ przywłaſzczyc człowieczą osobe: iſe mu piſmo ſwiete przywłaſzcza człowieczą naturę: y iſe iey żadnym ſposobem nie może być oſadzony: Tak też y Boſką osobe będzie miał mieć dla tego: iſe mu piſmo ſwiete przywłaſzcza Boſką naturę: y iſe iey żadnym ſposobem nie może być oſadzony: A ſami Adwerſarze powiadaia: ſe ta Boſka natura iego: w iedne osobe w nim/ z naturą człowieczą: nie mogła być ziednoczona. Lecz iſz żadnym ſposobem/ Chriſtus Pan/ o dwu osobách nie może być ſtanowiony: Bo tylko ieſt iedną osobą iego: czego y ſami Adwerſarze nie záprza: A osobą taką: ktora ieſt y natury Boſkiej/ y człowieczej

Adwerſarze/
dwie osobie
ſtanowia w
Chriſtusie:
nie pozwa-
lając tego:
aby dwie na-
turze Boſka
y człowiecza
w iednej os-
obie miały
być w nim
złączone.

wcześnie: iako sie aż dotąd z pismá świętego pokaza-
ło: Przetoż to zátym zostawa: że natura Boska/ y cżło-
wiecza w Chrystusie: sa w iedną osobę złączone. A tak
tedy z tych przyczyn/ to przedsięwzięcie Adwersarście w-
pada: iako pierwey o tym: iakoby natura Boska/ y cżło-
wiecza w Chrystusie: miały być sobie przeciwne: Tak
też potym y o tym: iakoby te dwie naturze w Chrystusie:
nie mogły być w iedną osobę złączone.

Ale ieszcze znówu przypádamy sie zátym: czym tego
Adwersarze dowodzą: że natura Boska w Chrystusie
Pánu/ y cżłowiecza: sa sobie Istności przeciwne: Do-
wodzą bowiem tego nie czym innym/ tylko tym: gdy pi-
szą dálšie słowa w tymże porządku.

Naprzód je dwie Istności w własnościach sobie przeciwne,
nie mogą być pospolu w iedną osobę złączone; takimi sa. śmier-
telnym, y nieśmiertelnym być z początek mieć. y być bez po-
czątku; odmiennym być. y Być nieodmiennym. To ich wlas-
ne słowa.

Temi słowy Adwersarze dają znać: iakoby dla tego
w Chrystusie Pánu: natura Boska/ y cżłowiecza: mia-
ły być sobie przeciwne: a zátym iakoby dla tego natury
Boskiej miał być odsadzony: iże sie pokazał śmiertelnym/
początek mającym/ y odmiennym: ktore rzeczy naturze
Boskiej sa przeciwne.

Ná to odpowíadam.

Natura Boska w Chrystusie Pánu/ y cżłowiecza: nie
mogą zostawać sobie przeciwne: a zátym Christus Pan
nie może być ani dla tego Natury Boskiej odsadzony: iże
sie pokazał śmiertelnym/ początek mającym/ y odmiennym.

Dla tych przyczyn.

Naprzód: Odpowíadając ná to samo poiedynkiem: że
sie Christus Pan okazał śmiertelnym: Początek mający:
y odmiennym

Okazanie:
Iż śmiertel-
ność Chri-

Jeśli Pána
człowieczu:
ani istności
człowieczey
natury Chri-
stusa Pána:
ani częścią
ię: może zo-
stać: za-
czym ani
Christus
dla niey na-
tury Boskiej
odszadzony
nie może być
ani odwu-
naturach
sobie prze-
ciwnych:
stanowiony

y odmiennym. Skąd nie mogą Adwersarze brać skutne-
go y prawodziwego do przedświadczenia swego dowodu:
o tym: iakoby natura człowiecza Christusa Pána: miała
być przeciwna naturze Boskiej iego. Racja tego ta jest:
że śmiertelność Christusa Pána człowiecza: iako y wosfel-
kiego innego człowieka: nie może być rozumiana: aniżá
sámę Istność człowieczą: aniżá część Istności człowie-
czej: Ale jest Accidens.

Iż śmiertelność człowiecza: jest Accidens: tego tym
dowodzę.

Naprzód: Że człowiek/ jest nieśmiertelnym od Boga
z swego początku stworzony: iako sie w Trzecich księ-
gach iásnie pokazało y dowodnie: pod Artykułem pier-
wszym. A iesliby śmiertelnym być człowieku/ siwe Actu,
siwe absolute: miało być rozumianożá sámę Istność czło-
wieczą: Tedyby to zářym záraz iść musiało: Iż iako czło-
wiek bez swoiey Istności nie może być człowiekiem: Takby
też byl y pierwszy człowiek/ musiał nie być dla te^o od Boga
stworzony człowiekiem: iże nie byl Absolute śmiertelnym
od niego stworzony. Co iednak iako z pismá świętego/ y
z rzeczy samey: okázuie sie falsissimum: Gdyż człowiek
on pierwszy/ byl od Boga stworzony człowiekiem: choć
nie byl ani Absolute ani finaliter: od niego stworzony
śmiertelnym: Tak też y to musi być falsissimum: iakoby
śmiertelność Christusowa: zá sámę Istność człowie-
czą: w tymże Christusie: miała być rozumiana.

Powtóre: A skąd tego dowodzę: Że śmiertelność czło-
wiecza nie może być rozumiana zá sámę Istność człowie-
czą: Iż śmiertelność człowieczą Absolute, z czasem pe-
rsonym przyślá ná człowieka: to jest: zá grzechem: iako
sie także w Trzecich Księgach/ pod Artykułem pierwszym
pokazało. Co tedy z czasem Absolute, przychodzi ná
człowieka: iuż w swoiey zupełności człowieczej będące go
y postanowionego: zá Istność człowieczą: koniecznie nie
może

może być rozumiano: Racja tego tak jest: że Istność człowieka nie może z pośledniemych czasem przychodzić na będącego już w skutku/ y postanowionego w swojej zupełności człowieka. Gdyż Istność człowieka: wspólna powinna być z człowiekiem: albo tak przeto: tak przeto powinna być sam istotny człowiek: Bo Istność człowieka/ sama przez się/ nie jest nic innego: tylko to samo: co jest sam własny y istotny człowiek. Jako tedy dla tego śmierć/ i Istność Absoluta człowieka/ na którym miejscu: niemożliwe być istności człowieka rozumiana: że z czasem przypada na człowieka: już w swojej własności y skutku będącego: Tak daleko więcej śmiertelność człowieka Chrystusa Pana: za same istność jego człowieka nie może być rozumiana: gdyż także z czasem nań Absolutę przypada/ A Aktu ipso: gdy już był pierwsey w zupełności swej y samym skutkiem człowiekiem.

Ponieważ: A stąd to może być wybaczone: że człowiek mógł być bez śmiertelności ipso actu: Bo mu dla tego założano było iść owoce z drzewa pewnego: aby był nieśmiertelny. A w owym pokazało się: że bez Istności swojej człowieczy/ człowiek/ człowiekiem być nie może: Gdyż Istność człowieka/ jest to samo: co jest sam istotny y prawdziwy człowiek. Przetoż śmiertelność człowieka: nie może być za same istność człowieka rozumiana: ponieważ człowiek mógł być bez niej: ieśliby był nie zgrzeszył. Toż/ y owym daleko więcej/ y o śmiertelności Chrystusowej człowieczy: ma być rozumiano: Bo y Chrystus Pan/ mógł być bez niej/ ieślibyśmy my byli nie zgrzeszyli: za który on grzechy umierał: Rom. 4. v. 25.

Poczwarte: A stąd się to pokazuje: że Istność człowieka: non inharet in alio/ ubiećto: ale sama sobie jest swoim subiectum: A o śmiertelności człowieczy: pokazuje się inaczej. Gdyż o człowieku bywa mowiono: że jest śmiertelnym: a o śmiertelności człowieczy/ niemożliwe być

to być mówiono: aby miała być człowiekiem: a zą tym a-
ni to nie może być o niej mówiono: aby miała być Istno-
ścią człowieka. Ji tedy y śmiertelność człowieka Chri-
stusa Páná/ miała inſe ſubiektum in quo inhxerebat, to
ieſt: ſámego Chriſtusa Páná: o którym to było mówio-
no: że był śmiertelny: przetoż tą śmiertelność człowieka
Chriſtusa Páná: nie może ſie rozumieć ſamą iſtnoſcią
iego człowieka.

Náſtłek: A ſtąd to może być wybrażono: że te rze-
czy / żadnym ſpoſobem / nie mogą być rozumiane za
ſamą iſtność człowieka: które mogą być odłączone od
człowieka bez ſkazy: y owſem z náprawą ſámego czło-
wieka. A ták ieſt śmiertelność człowieka: Co ſie w
on dzień zmartwychwſtania ſpráwiedliwy pokáże: I.
Cor. 15. v. 43. 44. Przetoż y z tej miary / pokázuie ſie
to: że śmiertelność człowieka: nie ieſt Iſtność człowie-
cza: ale ieſt Acciden: którego tá ieſt właſność: że poſeſ-
ſeparari abſq; ſubiekti corruptione. A ták y ſamą śmier-
telność człowieka Chriſtusa Páná: za ſamą iſtność czło-
wiecza iego: nie może być rozumian: gdyż iuż ieſt wie-
cznie od niego oddalony: iáko Rom. 6. v. 9. A poſtol 6.
pokázuie. A naturá iego człowieka / od ſámego času przy-
wſiáſcia oney: ná wieki wieczne od niego nie może być od-
dalona: gdyż wiecznie człowiekiem Chriſtus Pan zoſta-
wał. Ponieważ tedy śmiertelność człowieka Chriſtusa /
tá która iuż raz odpráwił: nie może być ſamą iſtnoſcią
iego człowieka rozumiana: iáko ſie pokázalo: Przetoż
zą tym Adwersarzy nie mogą ſtąd brać ſuſznego domo-
du: iáko by dla tego naturá człowieka Chriſtusa Páná:
miała ſie przeſtawie naturze Boſkiej iego: y iáko by dla te-
go miał ſie oſadzić natury Boſkiej: ſe ſie wzgledem ná-
tury czło wieczey: okazał śmiertelnym. Albo iáko by dla
teyże przyczyny / te dwie natury w Chriſtusie: Boſka: y
człowiecza: nie mogły być w iednej oſobie złączone.

A iáko

Aliażo śmiertelność Chrystusa człowieka: nie może być za same istność jego człowieka rozumiana: tak też a. ni za własność natury człowieczej jego. Bo aczci to prawda: że tym względem ile jest człowiekiem: mógł umrzeć: y zgoła umarł: Wszakże pismo święte widać: że to nie z własności natury jego człowieczej plynęło: ale własność grzechow naszych: dla których umierał: to sprawowa-
ła: Rom. 4. v. 25. Ktore grzechy nasze / Kiedyby mu były przyczyny nie dały: Tedy iakoby się był nigdy człowiekiem nie rodził: tak też nigdyby był nie umierał: Dla czego też pismo święte / y narodzenie się człowiekiem / y umarcie / y zmartwychwstanie jego: względem nas żrzeltnie mu przywłaśnia: Ełai. 9. v. 6. Rom. 4. v. 25. nie wzglę-
dem jego samego.

Śmiertel-
ność cło-
wiecza Chri-
stusa Pana:
nie jest wła-
snością na-
tury jego
człowieczej

Wtórym miejscu odpowiadam na toż
ogulem.

Że Chrystus Pan / względem natury Boskiej / jest bez
początku: a względem człowieczej początek mającym.
Względem natury Boskiej / jest Nieśmiertelnym: a
względem człowieczej pokazał się Śmiertelnym. Wzglę-
dem natury Boskiej / jest nieodmiennym: a względem
człowieczej pokazał się odmiennym: Skąd też Adwersar-
ze vsiluię zamylać: iakoby dla tego naturę człowieka
Chrystusa Pana: miała być naturze jego Boskiej przeciw-
na: y owsem iakoby dla tego natury Boskiej: miał być
odsadzany.

Okazanie:
Że te rzeczy
ktore się
Chrystuso-
wi Panu ro-
znych wzglę-
dem przypis-
ują: tak w
względem na-
tury cło-
wieczej: iak
to y wzglę-
dem Boskiej
non sunt con-
tradictoria, a
ni natury ie-
go Boskiej
nieznoszą: a
ni dwu na-
tur sobie
przeciwnych
stanowia.

Lecz mylą się bardzo Adwersarze y z tej miary na swym
przedsięwzięciu. Bo gdy się takie rzeczy Chrystusowi
Panu przypisują: Tedy nie mogą być nazywane wzajem
Contraria: ale Disparata. Których takie jest prawo / że
certo modo, & diverso respectu, in vno eodemq; sub-
iecto consistere, & vera esse possunt. Co przykładem
od samego człowieka wśietym objaśnię. Jeśli bowiem
człowiek

człowiek/ choć jedno iest subiektum y osoba : może być śmiertelny y nieśmiertelny : odmienny / y nieodmienny : doczesny y wieczny. Śmiertelny z natury grzechu : nieśmiertelny : względem oney nieśmiertelności wieku przysięgo. Nieodmienny względem istoty natury swojej : odmienny względem onego złożenia z siebie podłości cielesnych : a przyrośnięcia na się ciała podobnego wielbiotnemu ciału Pána Jezusowemu : czasu sprawiedliwych zmartwychwstania : 1. Cor. 15. ver. 42. Philip. 3. ver. 21. Doczesny względem wieku tego : wieczny względem żywota wiecznego : A nie są to Contraria : ani dwoi osob człowieka stánowiące rzeczy : Tedyć daleko więcej Christus Pan : choć sie stał względem grzechow naszych śmiertelnym : Rom. 4. v. 25. A względem natury Boskiej : iest nieśmiertelnym. Choć był według natury człowieka początek mającym : a według natury Boskiej bez początku. Choć był według ciała swego odmienny / które męta okrutna odmieniła : a podobne pniałkowi ogorzałemu uczyniła y ozdobę jego straciła : Esa. 53. v. 2. 3. A według natury Boskiej iest nieodmiennym : żadnym sposobem przecie żąd / tanquam contrariorum subiectum : nie ma być uznawany. Ani to o naturze jego człowieka nie może żąd być słusznie zamysłano : iakoby sie dla tych rzeczy pomienionych : miała sprzeciwiać Boskiej naturze jego : albo aby żąd / y dla tego : natury Boskiej przystoynie miał być odsadzany. Żadnym tedy sposobem / co sie tknie pierwszey przyczyny : Adwersarzen nie mogą mieć swego przedsięwzięcia podpory : o tym : iakoby dla tego Christus Pan / mając naturę człowieka : Natury Boskiej miał być odsadzany : iże częstnikiem być dwoi natur Christusowi Pánu : przeciwi sie rozumowi. Albo : żeby naturę człowieka Chrystusa Pána : miała sie przeciwieć naturze Boskiej jego. Albo : żeby te dwie natury Chrystusa Pána : Boska / y człowiecza : w Chrystusie Pánie : nie miały być złączone w jedną osobę. Albo : żeby

śmiertel.

śmiertelność człowieka Chrystusa Pána : miała być za
sámą Istność iego człowieka : y za własność samey ná-
tury iego człowieka : rozumiana. Albo náwet :
Aby te rzeczy / Ktore o Chrystusie Pánie bywają mówio-
ne : z iedney miary względem natury iego Bóstey : a z
drugiey miary względem natury iego człowieka : miały
być sobie contraria. Gdyż chociażby onim bywają mówio-
ne : tanquam de vno eodemq; subiecto : wśakże nie
tymże ani iednym względem : ale rozny y rozgraniczo-
nym : iako się dostatecznie pokazało :

DRUGIM sposobem : vsiluię Adwersarze dowieść
swego przedsięwzięcia o tym : iakoby dwu natur Chri-
stusowi Pánu uczestnikiem być : była rzecz przeciwną
ca się rozumowi te dwie natury / z Których każda osobe
stánowi : w iedne osobe ziednoczone być nie mogą : Albo
wiem tak wdał się postępek słow swoich / o tej rzeczy pisać :

Potym, że dwie natury, z Których każda osobe stánowi, w
iedne osobe ziednoczone być nie mogą : boby nie iedną osobą, ale
dwie być musiały, a tak dwá Chrystusowie : a pewna iest w wszy-
tekich, że iedno ieden iest Chrystus, y iedną osobą iego. To wła-
śnie Adwersarście słowa.

Tymi słowy / iasnie to Adwersarze dają znać : iakoby
dwie natury w Chrystusie Pánie : Bóstwa / y człowieka :
miały stánować dwie osobie : A zátym to inferować vsi-
luię : Iż iako to być nie może : aby Chrystus Pan miał
być o dwu Osobach : Tak też y to być nie może : aby tenże
Chrystus Pan : miał być o dwu Naturach.

Na to odpowiadam.

Dwie Natury w Chrystusie Pánie : Bóstwa / y człowie-
cza : nie mogą stánować dwu Osob.

Naprot : Dla tego : że nigdy tego Adwersarze / niezym
słusznym nie dowiodą : Aby dwie natury w Chrystusie
Pánie Bóstwa y człowieka : miały stánować dwie osobie.

¶ 3

¶ Powtóre :

Opozanie:
Iż dwie ná-
tury w Chry-
stusie : nie
stánowią

dwu osob w
Christusie.
ani go natu-
ry Dostiey
od sadzia.

Powtore : Dla tego : Ze ta natura człowiecza / Ktora
Christus przywziął : przed tym niżeli była / od niego przy-
wzieta / nigdzie ani sama przez się / ani w sobie nie stała /
ani była : co jest tylko proprium personarum : Ale w te-
czasy dopiero poczęła stać y być : kiedy z Máriey Panny
Ciała była wykształtowana y przywzieta : a z osobą Sy-
nā Bożego zjednoczona. Kiedyby tedy Adwersarze mo-
gli to pierwey z pismā świętego pokazać : Iż ta natura
człowiecza Ktora Christus przywziął / pierwey niżeli ja
przywziął : non in alio : ale samā przez się / y w sobie / sta-
ła / y była : tedyby zātym dobrze mogli iey dawać nazwi-
sko osoby : y to iey przypisować : że stanęci osobną osobę
w Christusie Pānie : Racja tego tā jest : że y mōdrzy tego
nauczą : Iż Ktoreykolwiek rzeczy comperit definitio,
eidem comperit & de finitum. A zāsis z drugiey strony
cui rei comperit definitum, eidem competere debet
propria definitio : Toż y w tey przedświēstey sprawie
ma być rozumiano : że iesliby to pierwey / o tey naturze
człowieczey / od Christusa Pānā przywziety : mogło być
od Adwersarzow z pismā świętego pokazano : że pier-
wey niżeli była od Christusa Synā Bożego przywzieta :
non in alio inhaerebat, neq; ab alio sustentabatur : ale
samā przez się / y w sobie : stała / y skutkiem była : Tedy-
by zātym słusnie ja Adwersarze mogli nazywać osobną
w Christusie osobą : y mybysmy im tego bez wstętki con-
trawersyey pozwolili : Wiedząc / że od nauczonych / oso-
bie : tāka definitia dawana bywa : że ona jest Individu-
um, per se subsistens, intelligens, incommunicabile
non sustentatum, ab alio. Ale iż tāka definitia, naturze
człowieczey Christusa Pānā : nigdzie w piśmie świętym
nie bywa przywłaszczāna / Ktora bywa opisowāna samā
własna y istotna osobā : Przetoż też zātym / nie może teyże
naturze człowieczey Christi sā Pānā / należeć ani to Defi-
nitum : aby miała stānować w Christusie Pānie : osobną
osobę :

osobę. To druga przyczyna/ Która niedopuszcza być naturze człowieczej Chrystusa Pána: Osoba: wsłeta a Definitione: Która się osobą właśnie opisuje.

Potrębień Dla tego: że wielka jest różnica między Chrystusem Pánem: Który się w żywocie matki swej począł człowiekiem/ y z niej narodził: a między innymi ludźmi: Którzy się też w żywocie matek swych/ Każdy z osobną poczyną człowiekiem: Bo inni ludzie/ poczynając się w żywocie matek swych człowiekiem: Każdy z osobną: iako to poczynają się: iako takowi / Którzy nic przedtym rzecz są/ y sami przez się: nie byli: niżeli się w żywocie matek swych poczęli. Tak też dla tego/ że te same natury człowieczej/ z Ktorey się w żywocie matek swoich poczynają: mówiąc o wszelkiej własności/ iako człowiek poczynając się/ z dusze y z ciała bywa składany: za swoim postępkiem/ y początkiem: dostępuje przez się będącey/ rozumney/ y nieudzielney osoby. Ale o Chrystusie Panie/ sprawa idzie inaczej: Ten bowiem/ iako miał pierwej swoje własne osobę/ będąc własnym Synem Bożym: niżeli przywołał na siebie naturę człowieczą: z żywota matki swej: A owsem/ iako ta natura człowiecza/ do osoby swej/ przed tym od wszystkich wieczności będącey: przylączył/ y z nią zjednoczył: Bo ono słowo/ Ktore było na początku w Bogu/ y Ktore też są no było Bogiem: stało się ciałem: Ioan. 1. v. 1. & 14. Tak też przywoławszy tę naturę człowieczą z żywota matki swej: nie potrzebował tego: aby był z tejże przywołanej natury człowieczej: początkowym postępkem y porządkiem/ miał dostępować: przez się będącey/ rozumney/ y nieudzielney osoby: rodząc się z żywota matki swej: iako y inni wszyscy ludzie/ Którzy się w żywocie matek swych/ y poczynają: y z onych na świat rodzą. A tak y nad każdą pobożny łatwo baczyć może: że natura człowiecza/ od Chrystusa Pána przywołana w żywocie Panny

Diferentia między Chrystusem/ Ktorey się począł w żywocie Panny Marię/ człowiekiem: a między innymi ludźmi: Którzy się też w żywocie matek swych poczynają.

Panny Marię : ani z początku tego / korego sie stała
 od niego przywzięta : ani na wieki wieczne : nie może sta-
 nowić w Chrystusie Pánu osobney osoby. Jáko tedy w
 ten czas y z tej miary / Adwersarze / Chrystusa Páná / chcą
 odsadzić dwu natur : Boskiej / y człowieczej : gdyby było
 pokazano : że ty dwie naturze / każda swoia osoba stano-
 wiac : dla tego w jedne osobę nie mogły być ziednoczone :
 Tak zaśbie / rądsi / nierądsi : musza zátym / Chrystusowi
 Pánu / dwie naturze y sami przyznac : Boska / y człowie-
 cza : gdy sie pokazało : że natura człowiecza / od niego
 przywzięta : ani z początku / ani na wieki : osoby nie stano-
 wi / ani stanowić może. A zátym znowu / y te iestże dru-
 ga rzecz Adwersarze przyznac beda musieli : Jáko w
 ten czas y tej miary / chcą to mieć rozumowi rzecz prze-
 ciwiaca sie : być Chrystusowi wżeńnikiem dwu natur :
 Boskiej / y człowieczej : gdyby było pokazano : że ty dwie
 naturze / dwie osobie stanowiac : znowu w jedne Osobę
 ziednoczone być nie mogły / ani kiedy mogą : Tak zaśbie
 zátym / rądsi / nierądsi : musza to wyznac : że mieć dwie na-
 turze Chrystusowi Pánu : Boska / y człowiecza : nie iest
 rzecz przeciwiaca sie rozumowi zdrowemu : ndy sie po-
 kazalo : że ty dwie naturze w Chrystusie / Boska / y czło-
 wiecza : nie stanowia dwu roznych Osob od siebie : ale
 w jedne Osobę są ziednoczone : ktera jedná Osoba Chri-
 stusa Páná : nie infa tu ma być rozumiana : tylko ta : że
 on iest Synem Bozym własnym : y człowieczym w jedney
 Osobie.

Alco sie tknie podobieństwa albo przykładu : ziedno-
 czenia dusze człowieczej : ciałem : który sami Adwersarze /
 ku zburzeniu sentenciei násey w porzodek przywodza :
 Tedy ten / że sie Adwersarzom nie podobá : y my go za
 naprzebniejszy dowod / w tej Controversiei : nie przywo-
 dzimy : Pro wielka iest roznicá / między ziednoczeniem ná-
 tury człowieczej : z osobą Syná Bożego : á między ziedno-
 czeniem

czniem Dusze człowieczej z ciałem. Wszakże / ięśliby
iakiś stad podobieństwo brane być miało / Ktoreby się ści-
gało do tej controuersy przedsięwziętej / y Ktoreby się
Adwersarzom przeciwilo: Tedyby nie inaczey brane być
miało / tylko tym dwoiákim sposobem: Pierwszym: J-
iako człowiek / nie może być skutnie dla tego / ani Dusze /
ani ciała odsądzony: że się to rozumowi przyrodzonemu
przeciw: iako Dusza człowiecza: może być pospolu zied-
noczona z ciałem: Tak daleko wiecey Christus / nie może
być skutnie dla tego odsądzony: ani natury Besciey / ani
człowieczej: że się to rozumowi przyrodzonemu przeciw:
iako natura Bosta y człowiecza: mogły być w iednę oso-
bę Syná Bożego ziednoczone. Drugim sposobem to
ziednoczenie Dusze z ciałem / może przedsięwzięciu náшему
posłużyć: a Adwersarj ssiemu się przeciw: J-
iako Dusza człowiecza chociaż nie jest ani może być nazywana
człowieczym ciałem: iako ani ciało człowiecze: nie jest ani
może być nazywane Duszą człowieczą. Tąże / iako Du-
sza człowiecza / y ciało: chociaż są rzeczy między sobą ro-
zróżnane / tak dalece: że inko jest Duszą człowieczą: a inko
ciało tegoż człowieka. Nawet: Jako Dusza człowiecza
choćby była od ciała odłączona: przecie ma swoje wła-
sne bytność: Co się potázuie stad: że gdy człowiek umrze:
Dusza przecie rozłączywszy się z ciałem: zostawa Dusza /
a ciało ciałem: A wždy przecie w iedno będąc złączone /
tak w ten czas gdy człowiek ná tym świecie żywie: iako y
w on dzień błogosławionego zmartwychwstania: nie
stanowią dwu osob człowieka: ale tylko iedne: Tak d-
leko wiecey / choć swoim niejakim pewnym sposobem:
natura Bescia / w osobie Syná Bożego: od człowieczej:
jest rozemnana / nie mogą Syná Bożego: o dwu osobách
stanowić: ale w iedne osobę są od niego ziednoczone. Wi-
dżymy tedy stad: że choć ten przykład w biegu przyrodzo-
nym wystawiony: ziednoczenia Dusze człowieczej / z ciał-

Podobień-
stwo wzięte
od ziedno-
czenia dusze
człowieczej
z ciałem: o-
bacz iako
usługuje
przedsię-
wzięciu ná-
шему: oym:
że Christusa
Pan ma
dwa natu-
rze w iednej
osobie: o-
sta y ciał-
wiecza.

tem człowieczym: nie wstępuje takim sposobem/ iako chce
Adwersarzy: przedsięwzięciu naszemu: wstępuje przeciw
takim: iakim sie potażało.

A iż przywodziąc to podobieństwo Adwersarzy: zied-
noczenia Dusze człowieczej/ z ciałem: y to iestże na nas
wiodąc: iakobyśmy to mieli twierdzić/ y tego użyć: że
naturą Boską samą przez się stanowi Osobę: a ztym to
chce inferować: iakoby dla tego y naturą człowieczą w
Chrystusie: powinna była także stanowić Osobę: Tedy y
na to Adwersarzom odpowiadam: że y w tym krzywdę
nam czynią: Abyśmy tedy mieli to twierdzić: że samą
przez się naturą Boską Absolutę, sine ullo respectu: sta-
nowi Osobę: bądź w Bogu Oycu/ bądź w Synu Bożym
Jezusie: albo też y w Duchu świętym. Bo jeśli to pra-
wda/ że Osobą Bogą Oycą/ albo Syną / albo Duchą
świętego: nie może być considerowana tanquam Ab-
stractum quid à diuina natura: Gdyż się aż do tad po-
tażało: że iako osobą Bogą Oycą/ tak y osobą Syną Bo-
żego/ y osobą Duchą świętego: żadnym sposobem nie mo-
że być odsadzona: Boskiej natury: wszakże y to prawdą:
że osobą/ bądź Bogą oycą / albo Syną / albo Duchą
świętego: ile jest każda samą przez się/ rozeznana/ y nie-
udzielna osoba: na Naturę Boską Absolutę względem ma-
iako więcej ad subsistendi modum. Gdyż nie naturą/
osobę/ile jest osoba: dawać osobę: ale subsistendi mo-
dus. Dla czego iey też taka Definitia dawana bywa:
Persona est individuum, intelligens, per se subsistens,
incommunicabile, & non sustentatum ab alio: iako się
y wyższej przypomniało. Sposob zaśie/ względem Kto-
regO Ociec niebieski ma swoje własną osobę/ y Syn tak-
że iego / y Duch święty: Pismo święte/ wskazuje nam nie-
inśny: tylko ten: że Ociec niebieski/ iest Oycem Synowi
swemu: y że Duch święty od niego pochodzi. Syn Bo-
ży zaśie dla tego ma swoje własną osobę/ od Oycowśkiej/
y Duchą

Osoby ied-
nego Bo-
stwa trz-
Osobą Oy-
cą/ Syną/ y
Duchą ś. o-
bacz pilnie
iako się con-
sidernia y
Ktorem w-
zględem Os-
sobami zo-
stawia.

y Duchá swiętego rozeznána: iże iest Synem Oycá nie-
 bieſkiego: á Duch swięty od niego pochodzi. Duch swię-
 ty tákże/ dla tego ma ſwoie właſna oſoba: od Oycow-
 ſkiej/ y Synowſkiej rozeznána: iże nie iest ani Oycem/
 ani Synem/ ále tylko Duchem swiętym: chociaży y od
 Oycá/ y od Syná pochodzi: iáko ſie w pierwoſſych Kſie-
 gách zrzetelne ſwiádectwa piſmá swiętego: o tym po-
 łożyły: y ex profeſſo o tym ſie tam tráktowáło: y w Kſie-
 gách piſtych o obietnicách nápiſánych: pod Artykułem
 o Obietnicy dárú Duchá swiętego. Tám pobożnego czy-
 telniká odyſylam. A tu z tego to zámyſlam: Iż iáko y dla
 tego/ między inſſemi przyczynámi/ Adwersarze chcą to
 otrzymać: áby náturá człowiecza/ od Chriſtuſá przywieſ-
 ta: ſtánowiła w Chriſtuſie oſobną oſobę ſámá przez ſie:
 iże y náturá Boſka ſámá przez ſie ſtánowi oſobę: Ták
 záſie nie mogą tego ztąd ſuſſnie zámyſláć: áby náturá
 człowiecza Chriſtuſá Páná/ ſámá przez ſie/ miała ſtáno-
 wić oſobną oſobę w Chriſtuſie: gdy ſie pokazało: że ani
 ſámá náturá Boſka/ ſámá przez ſie/ ſimpliciter & Ab-
 ſolute ſine ullo reſpectu & modo: nie ſtánowi oſoby.
 Gdzie ſie tedy Adwersarze obroca: nigdzie ſwántu nie
 wyda. A toć iest wſſytká dowodna y zrzetelna rozpráwa:
 ná pierwoſtą przyczynę Adwersárſką: w ktorej zámyſláją:
 iáko by dla tego Syn Boży/ náтуры Boſkiej miał być od-
 ſadzány: iże dwie náturze Chriſtuſowi Pánu mieć: iest
 rzecz przeciwiáca ſie rozumowi. Atoż Adwersárſkie
 przedſiewzięcie: iże iest dárémne/ y niſzczemne z tey miá-
 ry: to ſie już doſtátecznie pokazało. Żadnym tedy ſpoſo-
 bem/ Chriſtus Jezus Syn Boży właſnym nie może być ná-
 tury Boſkiej odſadzony.

Druga przyczyna.

Druga przyczyna te Adwersarze Pláda: dla ktorej
 ſentencja náſza burzyć wſiluią: gdy ndawiają: iáko by tá
 ſentencia

Znieśienie
drugiey Ra-
ticy Adwer-
sarskiej / w
którey twier-
dza: iakoby
miec dwie
natury w Chri-
stusowi Pa-
nu: miala
byc rzecz
przeciwna
pismu swie-
temu.

Znieśienie
pierwszego
sposobu / w
którym dca
Adwersarze
dowieść: ze
miec Chri-
stusowi Pa-
nu dwie na-
tury: Dosta-
w człowie-
ci / jest rzecz
przeciwna
pismu
swietemu.

Sentencia naša: miala sie przeciwic tylko rozumowi
zdrowemu / ale y pismu swietemu. Oczym sie takze wyzo-
scy wolane ich slowa polozyly.

Na to odpowiadam.

Sentencia naša / o dwu naturach w Chrystusie Pa-
nie: Bostkiej / y cziowieczej: iednym sposobem: nie prze-
ciwi sie pismu swietemu. Co kazdy mniemze obacz / gdy te
sposoby poedyntkiem wwozac bedziemy: ktorymi dca
Adwersarze dowiesc tego: Iż sie ta Sentencia naša prze-
ciwi pismu swietemu.

Pierwszy Sposob.

Pierwszym sposobem dca tego dowiesc Adwersarze
na sentencia naše o dwu naturach w Chrystusie: iakoby
sie miala: przeciwic pismu swietemu: gdy pisa: ze pismo
swiete / tylko iednego Boga z natury nam wkazuje: kto-
regu oni rozumieja samego tylko Oycą: A z tym inſi re-
wać rsiluią: iakoby dla tego Chrystus Pan nie mial miec
Bostkiej natury: iże ieden tylko iest Bog z natury.

Na to odpowiadam.

Tá Racja Adwersarska / tym samym wpada: ze sie
wyższej dosyc dostatecznie pokazalo: Iż poniewaz Syn
Boży / teyze natury Bostkiej / ktorey y Ociec iego niebieski
niemoze byc odsadzony: y owsem one ma: Przetoż iak on e-
moze byc wzgledem teyze Bostkiej natury / od Oycy swego
oddzielnym: Tak też nie moze byc drugim od Oycy swe-
go z natury Bogiem. Iż tedy sentencia naša / wzgledem
teyze natury Bostkiej / Chrystusa Pána / wkazuje Bogiem:
wzgledem ktorey iest Bogiem y sam Ociec niebieski:
Przetoż iako nie wkazuje Chrystusa Pána / drugim od Oy-
cá iego / z natury Bogiem: Tak też nie moze byc pismu
swietemu przeciwna: ktore tylko iednego Boga z natury
wkazuje. To iuz pierwsza Racja Adwersarska y dowod
wnimeż.

Drugi Sposob.

Drugim sposobem poróżnia Adwersarze / iakoby sie sentencja naša miała przeciwieć Pismu świętemu / o dwu naturách w Chrystusie Panie: Iże Chrystus Pan w piśmie świętym zrzetelnie bywa nazywany człowiekiem.

Na to odpowiadam.

Prawdą / że w piśmie świętym / Chrystus Pan bywa nazywany człowiekiem. Ale y to nie mnies prawdą / co sie wyżej pokazało: że toż pismo święte niemniej / y owsem tym przedniey przysadza mu naturę Boską. A ieśliby to miała być sufficiens Ratio, Chrystusa dla tego odsadzać natury Boskiej: Iże sie w piśmie świętym nazywa człowiekiem: Tedyby tymże prawem / musiał być y natury człowieczej odsadzony: Iże toż pismo święte wkazuje go tym przedniey z natury Bogiem. A tak y druga Ratio Adwersarstwa: iężeż żadnego przeciwieństwa pismu ś. na sentencja naše nie dowiodła: y owsem samym Adwersarzom więcej skłódzi / y sentencja ich psuie.

Z wtorego sposobu.

Trzeci Sposob.

Trzecim sposobem Adwersarze poróżnia: iakoby sie sentencja naša miała przeciwieć pismu świętemu: Iże Syn Boży / cokolwiek ma Boskiego: ma sobie dano od Oycá swego.

Na to odpowiadam.

Prawdą / że wszystko cokolwiek ma Boskiego Syn Boży: ma to sobie dano od Oycá. Wszakże y to prawdą nie mnies: że nie inaczej ma to sobie dano od niego: tylko iako Syn iego własny / y dźiedzić wszystkiego od niego postanowiony: iako sie y wyżej pokazało. A ieśliby y to miała być sufficiens Ratio, odsadzać dla tego Chrystusa Pana / Boskiej natury: Iże wszystko cokolwiek ma Boskiego: ma od Oycá swego: Tedyby tymże prawem / nowu / musiał być y natury człowieczej odsadzony: Iże wszy-

Z trzeciego sposobu.

sko/ cokolwiek ma człowieczego: ma od matki swojej
 Máriey Panny: z ktorey sie narodził. A tak y trzecia Ra-
 tia, wiecey samey Adwersárskiej sentenciei skłodzi: niżeli
 ná náše sentencia tego dowodzi: aby sie miała przeciwie
 pismu &. przyznawając Chrystusowi dwie naturze.

Czwarty Sposob.

Czwartym/ & ostatnim sposobem: dowodzić vsiłuis
 tego Adwersarze: jakoby sie sententia náša miała przeciw-
 wie pismu świętemu: Iże Chrystus Pan/ wszystkie Boskie
 swoje sprawy/ nie sobie/ ani iakiey swojej Boskiej natu-
 rze: ale Oycu swemu przyznawał.

Na to odpowiadam.

Zezwarte-
 go sposobu.

Prawda: że Pan Jezus/ wszystkie swoje Boskie sprá-
 wy/ nie tylko sobie/ ale y Oycu swemu przypisował: ani
 nigdzie tego nie mowil: To moia natura Boska czym. Wszak
 że y to nie mniej prawda: że nie tá tego iest przyczyna:
 aby naturá Boska iego/ miała była w nim być albo pro-
 żnuigca y daremna: albo żeby sie iey odsadzać miał. Ale
 tá/ że nie tylko względem natury/ ale y względem spraw
 swoich wielmożnych: chciał sie z Oycem swoim niebies-
 kim pokazać iedno: że iako w naturze Boskiej: tak y w
 sprawách nie był mu rozny. Czego one słowa iego grun-
 townie dowodza: Ioan. 10. & 18. Ieśli mi nie chcecie wie-
 ryć, wđy sprawom wierćcie, abysćie ználi y wierzyli, iże O-
 ciec we mnie iest, a ja w Oycu. Z tego tedy wszystkiego/co sie
 o tym Artykule traktowało: każdy pobożny y roztropany
 baczyć może: jako żadna Racja Adwersársta: nie może
 ani tego dokázac: żeby Chrystus Pan/ powinien być o-
 dwu osobách: mając naturę Boską y człowieczą: Ani
 temu skłodzić: aby będąc z natury człowieczej człowie-
 kiem: nie miał być pierwey z natury Bogiem.

Artykul

Artykuł Trzeci.

O URODZENIU SYNA
BOZEGO Z BOGA OYCA.

A mianowicie o tym:

Jeśli sie Syn Boży Pan Iezus,
mógł urodzić z Boga Oycą swego.

Rodzenie to Syna Bożego z Boga Oycą iego: Adwersarze nazywają prodczeniem iego z Istności Boga Oycą iego: Ktorego sposobu mowy y z prawowiernych niektorzy używają. Wszakże trzeba wiedzieć że ten sposób mowy iest nie własny. A z tej miary tylko do sprawy sentencji naszej należy: Kiedy będzie tak rozumiany: iż dla tego Bog Ociec tego Syna swego własnego prodczył z Istności swojej Oycowskiej: że go nie prodczył extra essentiam: ale w Istności swojej z siebie. Iż iednak własnieyszy iest sposób mowy/ mowić: że Christus Syn Boży: prodczony iest z Boga Oycą swego: Przetoż my też ten termin raczy zachowaliśmy na tym miejscu. A o tym terminie prodczenia Syna Bożego z Istności Oycowskiej: co Adwersarze twierdzą/ słuchajmy.

ZDANIE SOCINISTOW.

Napisali Adwersarze / o tej rzeczy / w Katechizmie swym: fol. 65. te słowa: gdzie niektóre miejsca Pisma świętego przywiodłszy / Ktore przedwiecznego prodczenia z Boga Oycą/ Syna Bożego dowodzą: sami sobie pytają nie żądając: iżaby na nie odpowiadać.

A iako na te miejsca odpowiadać?
Pierwey miłina każde z osobną odpowiem, maś wiedzieć, że
to prodcze-

to wrodzenie i istności Oycowskiej jest zgolą niepodobne: Bo gdyby Chrystus był z istności Oycowskiej wrodzony, musiałby wziąć albo część istności Oycowskiej, albo wszystkie istność. Lecz części wziąć nie mógł: dla tego, iż i tak istność Boża jest nie rozdzielna, tak zgolą rozdzielna być nie może: wszystkiey tej istności wziąć nie mógł, bo by i tak Ociec przestał być tym czym był i co jedna miara być nie może. A nawet ta istność ponieważ jest jedná w lidzie, jedna miara wielom spólna być nie może. To własne słowá Adwersarście.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Wrodzenie Syná Bożego z Bogá Oycá: nie tylko nie jest niepodobne y niemożne: Ale też i tak nowo obliwiey własnym y Jedynourodzonym Synem Bożym bywa nazywany: iże się z Bogá Oycá swego wrodził. A zátym y wszystkie Istności Bożey zup'ne ściśle wlaśnie mu należy.

Ten Sententey trzy części są podane.

Pierwsza Część.

Opazanie:

Że wrodzenie Syná Bożego z Bogá Oycá: nie jest niepodobne ani niemożne.

I. Że świadek swój samego Oycá niebieskiego.

A część to w sobie zamyka: Że wrodzenie Syná Bożego z Bogá Oycá: nie jest niepodobne ani niemożne: Bo to stać iawną: że ie sobie y sam Ociec niebieski y sam Syn Boży: szcetelnie w piśmie świętym: przyznawa. Sam Ociec niebieski: przyznawa sobie to wrodzenie Syná swego z siebie: z dwóćmi miary.

Napry: Gdy one słowá o sobie przez Proroka świętego mówi: cap. 66. v. 9. Iżal. 54. który inšym rodzić dawał, sam nie bede rodził: mówi Pan: Iżal. 54. który inšym dawał, bede nieplodnym, mówi Pan Bog iwoy. W których słowach iako się sam Bog Ociec z wrodzeniem swcim iawnie referuie do takiego sposobu rodzenia: iakim on sam dał ludziom rodzić syny z siebie własne: Tak też zátym iawnie mówi: o rodzeniu z siebie. Gdyż y ludzie/żal. 54. tym

tym prawem / ktore sobie maia dane od niego samego: ro-
dzą syny sobie własne z siebie. A iż tym rodzeniem z sie-
bie: nie mogli wrodzić tego innego: tylko Syna swego
własnego Pána Jezusa: Przetoż wrodzenie Syna Bo-
żego własnego Pána Jezusa / Oycá: nie iest rzecz niepo-
dobna ani niemożna. A toć iest pierwszy Dowód / w
ktorym sam Bog Ociec niebieski: to wrodzenie Syna
swego własnego z siebie: iáwnie sobie przyznawa. Czemu
nie zawadza: ięśliby to Adwersarze rozumieć chcieli /
o rozmnożeniu ludu Bożego: ktore sie nie właśnie rodze-
niem nazywać musi. Bo sam Bog Ociec niebieski / ktory
sie tu napředniwy w nawiąskniwy z rodzeniem swoim / reo-
feruie / iako sie rzekło: do rodzenia takiego / ktorym innym
ludziom syny dać rodzić z siebie: Co sie y z wprzedsia-
go wicześ ośmię tym wiczezy pokazuje: w ktorym zrze-
telnie o wrodzeniu Synow Synóskich mowi: Tak też
tym samym iáwnie pokazuje: że ięśli takiego rodzenia /
ktore iest własne / to iest / wrodzić z siebie: nie może być odo-
sadzony: co iest wiastka: daleko mniey nie może być takie-
go odsadzony: ktore iest nie własne: a ściaga sie do roz-
mnożenia ludu ięgo: Bo to iest rzecz mnieysza. Dowo-
dzi tedy dobrze sam Ociec niebieski / w tych słowich Pro-
rockich: rodzenia swego z siebie. A iż tym wrodzeniem:
wrodzony iest od niego tylko sam Jedyń Syn ięgo Pan
Jezus: bo też ten tylko Synem ięgo własnym w piśmie
świętym bywa nazywany: Przetoż zátym tenże Ociec
niebieski: w tych słowich Prorockich: dowodzi y tego:
że wrodzenie z niego Syna ięgo własnego: nie iest niepo-
dobne ani niemożne.

3 Drugiey zaś ię miary / tenie sam Ociec niebieski: przy-
znawa sobie to Wrodzenie z siebie / Syna swego własne-
go: gdy ony słowá przez Dawida świętego mowi: Psal.
117. v. 3. Ktorey Pismo Nowego Testamentu prawie
wółteć do Chrystusa Syna Bożego stosuie: z żywota
przed

przed iuryszenką wrodzilem cia. Albo iako sami Adwersar-
rze/ w Katechizmie swym: fol. 68. o czym badzcie niżej: ty
słowa tłumacza: z żywota od swiätania tobie roszą narode-
nia twego. Iż tedy Ociec niebieski/ przyznawa to sobie y
w tych słowach Dawidowych: że on Syną swego wlas-
nego Pána Jezusa przed gwiazdą zaranną: wrodził z
roszą żywota swego: Przetoż Syn Boży wlasny Pan
Jezus: wrodzony iest z Oycą swego. A tak y dla tego
drugiego świadectwa pisma świętego: wrodzenie iego z
Oycą: nie iest niepodobne ani niemożne. Czemu nic nie
zawadza: że ty słowa Dawidowe/ Adwersarze/ w mieys-
cu wyższej pomienionym Katechizmu swego: chca rozum-
niec o rozmnożeniu ludu Bożego/ na kształt roszy pora-
nney: Bo sie temu rzecz przeciwna niżej pokaze: pod Ar-
tykułem Szóstym: gdy sie o tym mieyscu z Adwersarzmi
ex professo traktować będzie.

2^a
Z świadc-
stwa samego
Syna Bo-
żego

Sam Syn Boży zaśie Pan Jezus: to wrodzenie swoje
z Oycą niebieskiego: z tej miary sobie przyznawa: gdy o-
ny słowa: Ioan. 8. v. 42. o sobie mowi: Ja z Bogą po-
siedlem, y przychodzę. Przez ktorego Boga/ iako rozumie
nie tego ińskiego na tym mieyscu: tylko Oycą swego nie-
bieskiego: Tak też y przez to poście swoje z tego Boga:
rozumie nieco ińskiego: tylko wrodzenie swoje z tego Oycą:
Gdyż go y samo Pismo/stad/ że posiadał z Bogą: nazywa
nie na jednym mieyscu: wrodzonym z Oycą: albo od Oycą.

Dla czego y
ludzie: by-
wają rzeczy
ni rodzić się
z Bogą

Czemu nic nie zawadza: że też y o ludziach/ a zwłasz-
czą o wybranych Pána Jezusowych: w Piśmie świętym
bywa mowiono: że są z Bogą wrodzeni: Ioan. 1. v. 13.
iako y to Adwersarze na zbурzenie sentencji naszej: fol.
68. w Katechizmie swym: w poszrodek przywodzi. A-
bowiem to rzeczy są dalekie y rozne od przedsiawiecia
naszego. Gdyż si: wybrani rodzą z Bogą: tego dwoi-
ła przyczyna Jan święty pokazuje. Pierwsza: że od sio-
mezo Syna Bożego: wsieliła władza. Druga: że weń
wierzo-

wierzą. Abowiem tak napisano: *Ale ich przyjęło go, da-
im władzę sławić się Synami Bożymi, tym którzy wierzą w
imie jego. Którzy nie ze krwi, ani z wolei ciała, ale z Bogą na-
rodzeni są.* Co o Synu Bożym własnym Pánu Jezusie:
nie może być rozumiano. Bo ten iże jest Synem Bożym/
tedy jest takim/ nie dla środka wiary w się/ albo w Boga
drugiego/ ale dla tego: że jest z Oycą swego wrodzony: iáto
się pokazało. Do tego: że ma to prawo nie od siebie: iże
jest Synem Bożym własnym: ale ma go od Oycá swego.

Nie zawadza temu nic ani to: że y o wśfytlich rzeczách
stworzonych: I. Cor. 8. v. 6 napisano: *że też są z tego
Oycá: iáto Apostoł mowi: Ociec z którego wśyiko. Bo
tám mowá idzie o sposobie stworzenia: A tu o sposobie
wrodzenia. Do tego: Tám o sposobie wśfytlich rzeczy
stworzenia: z którego wśyiko. A tu o sposobie Jedynou-
rodzenia/ to iest, o sposobie takim/ którym się sam tylko
Syn Boży: wrodził Synem Bożym własnym. Nawet:
Te wśfytkie rzeczy stworzone: o których ná tym mieyscu
mowi Apostoł nie mogły się odprawić tylko przez Chri-
stusa: przez którego iestemy y my: iáto Apostoł dośledza:
Ieden Pan Jezus, przez którego wśyiko, y my przejeń. A tu
aby się był sam Syn Boży/ Synem Bożym jedynourodzio-
nym y własnym wrodził: nie potrzebá tego było: aby był
sobie sam pomagał do tego: żeby się był mógł wrodzić ta-
kim Synem Bożym: albo żeby się był miał rodzić przez
się samego. Nie mogą tedy tymi dwiema mieyscámi Pi-
smá świętego: znosić Adwersarze: wrodzenia Syná Bo-
żego Páná Jezusá: z Bogá Oycá iego.*

Druga Część.

Tá część to w sobie zamyka: że Pan Jezus/ dla tego
naposił blawiey. wśfytym y Jedynourodzonym Synem
Bożym zostawa: iże się wrodził: z Oycá swego: Bo to
słód iáwna: że y wśfytli Syn człowieczy, który iest wla-
sny

1.
Syn Boży/
tym sposo-
bem: nie w-
rodził się z
Bogá Oycá
którym się
rodzi inśy
ludzie z Bo-
gá.

2.
Albo kto-
rym y inśe
wśfytlicz-
e: są z Bo-
gá.

Okazanie:
że Christus
Pan/ dla te-
go naposił
blawiey: wla-

synem Bożym.
y Jedynou-
rodzonym
zostawa: że
sam tylko
własnie w-
rodził się z
Bogą Oycą
swego.

synem synem człowieka ktorego: naywłasniey y nayosobli-
wiey zwołył się nazywać własnym synem tego: z ktorego
się narodził. Czego y dowodzić nie potrzeba: Gdyż tego y
sąmā experientia / y bieg przyrodzony uczy. Iż tedy y
Pan Jezus / w Piśmie świętym zrzetelnie nazywa się
Synem Bożym własnym: Rom. 8. v. 32. Przetoż dla
tego się takim nazywać musi naywłasniey y nayosobli-
wiey: iż się prodił w Istności Boga Oycą swego. A
Jedynourodzonym Synem Bożym / także się musi nazy-
wać dla tego: że z Oycą swego / tylko on sam Jedyny:
jest urodzony. Bo jeśli się nie urodził w istności Bóstwiey
Oycą swego: tedyby nie mógł być Jedynourodzonym
Synem iego: ale musiałby mieć wiele synów Bożych
sobie równych y podobnych.

Christus/
choc iest za
nas. na
śmierć wy-
dany: będąc
własnym Si-
nem Bożym:
przecie. się.
dla tego nie
odsadza uro-
dzenia z Bo-
gą Oycą.
swego: w
Istności Bo-
stwiey iego.

Ciemu nie niezawadza: że Adwersarze w Katedri-
zmie swym fol. 125. z tey miary Christusa Pánā: niechcą
mieć Synem Bożym własnym: w Istności Bóstwiey z
Oycą urodzonym: iż jest za nas na śmierć wydany. A
bowiem gdy go Apostoł nazywa / Synem Bożym wła-
sny / za nas na śmierć wydany: Tedy nie to czyni: aby
go przez to miał chcieć odsadzać albo własnego Synowa-
stwa / albo urodzenia w istności z Bogą Oycą. Ale ra-
czej to: że wkrázuie przez to: Naprzód to: Iż y w te czasy nie
przeształ przecie być Synem Bożym własnym: Piedy był
za nas na śmierć wydany: a zátym: że nie może dla tego
słusznie przesztawić być w istności Bóstwiey z Oycą swego:
urodzonym: iż jest za nas na śmierć wydany. Potym: A
to przez to pokázuie: że nie przez ładaią iego synā / my ie-
stśmy wykupieni: ale przez tego samego: Który sam jest
tylko Synem Bożym własnym: a zátym w istności Bo-
gą Oycą urodzonym

Niezawadza ani to nic sententiey náśey: że Adwersa-
rze / tegoż Synā Bożego własnego: nie inżym względem
chcą mieć Synem Bożym Jedynourodzonym: tylko dla

tego

tego: że/ze wszystkich synów Bożych: iest naprzednieyszy y Bogu namilszy: iako sol.125. w Katedryzmie swym napisałi. Abowiem samo słowo Iedynourodzony, wkaże to: że ma być rozumiane: nie o przodowaniu przed wszystkich mi y omilowaniu: ale o samym wrodzeniu: a to iestże o takim wrodzeniu: Ptoemu inшы wшыscy synowie Boży nie podlegli. Jakie tylko iest to: że sie ten Syn Boży własny w istności Bożiej z Oycą swego wrodził.

Nie zawadza ani to nie sentencji naszej: co tamże Adwerfarze o Izáaku y Salomonie: przykład przywodzą. O Izáaku: że był Iedynourodzonym Synem Abrahámowym: choć miał brata Izmáelá.

O Salomonie: że był także Iedynourodzonym przed matką swoia nazywany: choćayże miał wiele braciey z teyże matki.

Abowiem co sie tknie napierwey Izáaká: że przed bratem swym Izmáelem: Iedynourodzonym iest nazywany: Tedy nie rá tego iest przyczyna naprzednieysza: że w wielkiej miłości był oycá nad Izmáelá: iako Adwerfarze udawają: Ale rá: że własnym synem z Abrahámá y z Sáry żony własney iego: tylko sam taki był wrodzony. Bo Izmáel/ iako był non ex legitima vxore: poczęty y narodzony: Tak też samże Bog/ niechciał go dla tego policzyć za nasienie Abrahámowe. Abowiem wiemy/ iako to sam Abrahámowi powiedział: Gen.21. 8.12. W Izáaku będzie nazywane tobie nasienie. Nawet: Ani obietnice błogosławieństwá: nie mógł Abrahám otrzymać w kim inszym: tylko w Izáaku: iako Paweł świsły Hebr.11. 8.17. wspomina.

Pozym: Co sie tknie Salomoná: Prawda: że w Przyowieściach iego: Cap.4. 8.3. takie słowa o nim czytamy: Abowiem y ja, byłem synem oycá mego, dzieciątkiem y Iedynourodzonym przed matką moją. Prawda y to: że w pierwszych Księgach rzeczonych Paralypomenon: Cap.3. 8.

Christus
Pan wygło-
dem miło-
wania y
przodowa-
nia przed
innymi nie
nazywa sie
Iedynouro-
dzonym Sy-
nem Bożym
ale tylko w
zgledem wro-
dzenia z O-
cá swego: w
Istności ie-
go.

Hebr.11. v.
17.
Paralip.7. v.
5.

Dla czego
Izák przed
bratem
swym Izmá-
elem: Iedy-
nourodzo-
nym był na-
zwaný.

5. te słowá nápisano : *A w Ieruzalem, vrodził sie mu synowie (Dawidowi) Simmá, y Sobab, y Náthan, y Salomon: cżterey, z Bersáby: corki Ammielowey.*

Salomon :
dla czego
sie nazywa
Iedynouro-
dzonym
przed mac-
ką swoia:
choć miał
wiecey bra-
ćciey: z teyże
mátki.

Wszakże y to Adwersarzom nic nie pomaga: áni nášey sentenciey nie wáti: Bo ták ná to odpowiádam: Distingue tempora, & concordabit scriptura. Czas tu bowiem wpatrować potrzebá: ktego Salomon był iedy-nourodzonym przed mátką swoia: To iest: ten: kiedy ieſzcze był dzieciątkiem: á mátká iego/ ieſzcze wiecey/ po nim/ y przed nim: nie vrodziła była synow Dawidowi legitimu thorit Czego nas samże Salomon/ temiż słowy ſwemi: ták rozumieć wcy: gdyż ták mowi: *I ja synem byłem oycá mego (Tenellus/ w Lacińskim nápisano/ to iest) Dzieciątkiem, y iedynourodzonym przed mátką moia.* Względem vrodzenia iáwnie takim ſie nazywáiąc: nie względem vmiłowánia. Skąd to ſie zamyka: Penicwáż tedy y sam Salomon/ ktego przykłađ Adwersarze ad instantiam, ku zburzeniu sentenciey nášey: w pośrodek przywodzą: nie inſzym względem przed mátką swoia iest iedynourodzonym nazywany: tylko względem wlaſnego/ y nappierwſzego z niey vrodzenia: á nie względem wietſzego náđ inſze vmiłowánia: Przetoż dáleko wiecey/ Syn Boży wlaſny/ Pan Jezus: będąc iedynourodzonym Synem Oycá ſwego niebieſkiego nazywany/ dla tego tákim zoſtawa: iſe ſie wlaſnie y przed wſytkiem/ y sam tylko: z Oycá ſwego vrodził. A ták iuż nie moſe ſie dla wietſzego vmiłowánia náđ inſze: nazywać takowym.

Nie wſpomináiąc nic roznice: że Salomon/ nazywa ſie iedynourodzonym przed mátką swoia: A Pan Jezus/ iedynourodzonym Oycá niebieſkiego: zacząym teſz przedſiáwzić Adwersarſkie wpada.

Zoſtawa tedy ſentencia náſza gruntowna: że Syn Boży Pan Jezus: dla tego ſie Synem Bożym wlaſnym y iedynourodzonym nazywa: iſe ſam tylko ieden wlaſnie w Iſtności Boſkiej z Oycá ſwego iest vrodzonym.

Trzecia Część.

Tę Ciasć to w sobie zamyka: że Chrystusowi Pánu
wszystka Istności Boskiej zupełność: dla tego właśnie
należy: iże się z Bogą Oycą swego wrodził własnym y iego
dynourodzonym Synem iego: Bo to ztąd iáwona: że się
nie wrodził extra patrem aut extra essentiam eius diuinās
ale wrodził go ten Ociec niebieski de se, intra se, albo in
essentia sua: iáko się y ná początku tego Artykułu pomie-
niło.

Ji Syn Boży własny Pan Jezus: ile iest Synem wla-
snym Oycą swego niebieskiego: nie wrodził się z Oycą swe-
go niebieskiego/oprocż Istności Boskiej tego: ale w Ist-
ności Boskiej iego: Tedy to ztąd znówu iáwona.

Naprzód: że tym względem ile iest Synem Bożym
własnym: nie iest z liczby inšego wszystkiego stworzenia:
które iáko iest przez sposób stworzenia od onego Oycą
niebieskiego wywiedzione: tak też wywiedzione iest od
niego extra, non intra essentiam eius. Czego nié pobo-
żny y rozsądny nie záprzý.

Potym: A ztąd to iáwona: że Syn Boży/ będąc Synem
Bożym własnym: właśnie iest wrodzony z żywota
Oycą swego niebieskiego: Co mu sam Ociec niebieski przy-
znawa: Psalm. 110. v. 3. iáko się już troche wyššej to
świádectwo iego o tym polożyło y przypomniało. Wžel-
ki bowiem który się rodzi właśnie: z żywota onego Oycą
niebieskiego: nie rodzi się oprocż Istności Boskiej iego:
albo iáko Łacinnicy mówią: extra essentiam eius: Rá-
tia tego tá iest: że żywot onego Oycą niebieskiego: nie iest
nic inšego: tylko samá Istność Boska iego. A iáko tá
Istność Boska onego Oycą niebieskiego: nie może być
considerowana extra ipsum Patrem caelestem, tanquam
abstractum quid ab illo Patre caelesti: sed est in se Pater
caelestis. Tak też kto się rodzi właśnie/ własnym Synem

Okazanie:
Ji Chrystu-
sowi Pánu
dla tego
wszystka
zupełność
istności Bo-
skiej właś-
nie należy:
iże się z Bo-
gą Oycą
swego wro-
dził: własn-
ym y iedy-
nourodzonym
synem
iego.

Dowody
które poká-
zuia: Ji
Syn Boży
wrodził się
z Oycą swe-
go w istno-
ści Boskiej
iego.

1.
Że nie iest z
liczby inše-
go wszystke-
go stworze-
nia.

2.
Że się wro-
dził właśnie
z żywota op-
cá swego.

nem: z żywota onego Oycá niebieskiego: przez który sie rozumie Istność Bostka onego Oycá niebieskiego: albo który iest Istnością Bostka onego Oycá niebieskiego: iáwona/ perona y gruntowana rzecz iest: że sie nie rodzi extra essentiam diuinam ále in essentia diuina onego Oycá niebieskiego. I; tedy sam tylko Chrystus Jezus: wrodził sie właśnie/ własnym Synem: z żywota. Oycá swego niebieskiego: iáko sie pokazało: Przetoż sie wrodził w Istności Bostkiej onego Oycá niebieskiego.

Je; Boga
wyśedł.

Náwet: Jáwna to y z onych słow Chrystusa samego: *Ia z Boga wyśedł. em. Ioan. 8. v. 42* które sie też wyżšey pomienily. Jáko bowiem przez to poyście swoje z Bogá: rozumie Chrystus Pan nie co innego: tylko swoje z onego Oycá niebieskiego wrodzenie: Co stąd znorwu iáwona: że sie dla tego wyścia swojego z Bogá: nie ná iednym mieyscu w Piśmie świętym: wrodzonym z Oycá onego niebieskiego názywá: iáko sie y to wyżšey pomienilo: Ták też iáronie sie w tych słowach do takiego wyścia swego z onego Oycá niebieskiego referuie/ które iest wewnętrzne: y które oprócz Istności Bostkiej samego Oycá niebieskiego: nie może być considerowane: Jákie tylko iest to: Wrodzić sie temu Synowi Bożemu własnemu z onego Oycá niebieskiego: w Istności Bostkiej iego. A z tego wyżškiego to sie zámyka do przedśiwzięcia nášego: I; iáko tylko te rzeczy differunt essentia & numero od onego Oycá niebieskiego: które są albo wywiedzione od niego z niczego przez sposób stworzenia: albo które będąc stworzone od niego z niczego: inſe rzeczy sobie podobne rodzą: extra essentiam eius diuinam: Ták záśie z przeciwney strony/ Chrystus Pan Syn iego własny: niemoże mieć rożney y inſey Istności od niego: ile iest Synem własnym iego: będąc i wrodzony właśnie z niego: ále ma iedną liczbą y téż Istność Bostka iego: poniewáż sie nie wrodził z niego extra essentiam diuinam, ále w Istności Bo-

Ktore sa
rzeczy: kto-
re differunt
essentia y nu-
mero: od one-
go oycá nie-
bieskiego.

skiej iego

stwierdzenie iego: iako sie pokazalo. A z tego kazdy pobożny y rozsądnym iuz łatwie baczyć może: Żesmy my dobrze w Trzeciej Części sentencji naszej zamknęli: Że Chrystusowi Panu/ dla tego wbył Istności Bóstwiej zupełność: właśnie należy: że sie z Bogą Oycą swego wrodził właśnie/własnym/ y Jedynourodzonym Synem iego. A toć iest utwierdzenie sentencji naszej: y prawdziwości iey okazywanie.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

O Zdanie Adwersarckie/ Ktore wszelakim sposobem Syna Bożego własnego odsadza Istności Bóstwiej: twierdząc: że wrodzić sie mu z Istności Oycowskiej/ albo właśnie: wrodzić sie mu w Istności Bóstwiej z onego Oycą niebieskiego: była zgola niepodobna: nie może być słuszną ani przystoyną.

Napriod: Dla tego: że Chrystusa Páná: ile iest Synem Bożym własnym: w poczet innych rzeczy stworzonych kładzie. Jesli to bowiem ma być prawdá: że Chrystus Pan/ ile iest Synem Bożym własnym: nie ma Istności Bóstwiej onego Oycą niebieskiego: ale iest insha y rozumna Istność iego: od Istności Bóstwiej onego Oycą niebieskiego: iako Adwersarze chcą y udawają: tedyć zátym pozostawa nieco innego tylko to: że zostawać musi z liczbą innych stworzenia wszelkiego: Bo sie wyższej pokazało: Że iako wszelkie stworzenie: extra essentiam diuinam iest od onego Oycą niebieskiego wywiedzione: bo iest przez sposob stworzenia od niego wywiedzione: Ták też że dla tego tylko zostawać musi inshy y rozney Istności od onego Oycą niebieskiego. Jesliż tedy y Chrystus Pan/ ma rozum y insha Istność od onego Oycą niebieskiego: ile iest Synem własnym iego: tedyć sie musiał wrodzić extra essentiam eius diuinam: á ták być y z liczbą innych stworzenia: Ktore iest od tego Oycą niebieskiego wywiedzio-

Zgánienie sentencji Adwersarckiej: Która twierdzi: że wrodzić sie Chrystusowi Synowi Bożemu/ z Bogą Oycą w istności iego: zgola była niepodobna.

Chrystusa Páná ile iest Synem Bożym własnym: w poczet innych rzeczy stworzonych kładzie.

ne/ przez sposob stworzenia. Lecz iż Chrystus Pan/ ile
 jest Synem Bożym własnymi nie jest extra essentiam di-
 uinam, ale in essentia diuina: od onego Oycá niebieskie-
 go wrodzony: iako sie wyżyſzey pokazało: ani może być ie-
 dnym stworzeniem/ stworzonym: będąc Synem Bożym
 własnym: Ruſſnie ſtánowiony: Chybáby Adwersárze
 przysiąc chcieli bład onego Ariusa przekletego. Przetoż
 też nie inſza ani rozna: ale też y iedną ma Istność / ile
 jest Synem własnym Oycá niebieſkiego: ktora ma y ten
 Ociec iego niebieſki. Czemu iż ſie ſentencia Adwersarſka
 przeciwui: Przetoż ſobie te nágane ná napierwoſzym mie-
 ſcu zaſtuguie: że Chrystusa/ czyni stworzeniem/ z lichby in-
 ſzego stworzenia stworzonego: po Arrianiſtu: y owoſtem
 przeciwko ſtaſſności y wſhyttemu piſaniu ſwietemu.

2.
 Duſze czo-
 wiecza. do-
 ſkonaleſzy:
 wlaſności
 czyni: niſeli
 ſamé Iſ-
 noſć Boſka
 onego Oycá
 niebieſkie-
 go.

Powtore: Dla tego: że duſze czołowiecza deſkonaleſzy
 wlaſności czyni: niſeli ſamé Iſnoſć Boſką onego Oycá
 niebieſkiego: Jeſli to bowiem prawdá: że Ociec on nie-
 bieſki: nie mógł wrodić w Iſności ſwoiey Boſkiey/ z ſie-
 bie Syná ſobie właſnego Chrystusa Pána: iedney y teſe
 z ſobą Boſkiey Iſności: tedyć zátym pozostáwac muſi
 nie co inſzego: tylko to: że takim ſposobem duſzá czołowie-
 cza: muſi być deſkonaleſzy wlaſności: niſeli Iſnoſć
 Boſka: onego Oycá niebieſkiego. O ktorey to wſhyſcy
 mądrzy y rczeni ludźie wyznawáią: że wſhytke iey facul-
 tates, to ieſt/ vis intellektiua, moriua. & vegetatiua: ſunt
 ſimul in ipſa anima producta: dla czego też nie ſa rozney
 od duſze Iſności: Gdyż te facultates nie ſa nic inſzego:
 tylko ſamá duſzá czołowiecza: a ſamá też duſzá czołowiecza/
 nie ieſt nic inſzego: tylko te iey facultates pomienione: Bo
 duſzá ieſt iedná Iſnoſć duchowna/ ktora czołowiek ży-
 wie/ czuje y rozumie: chociaż to prawdá że te iey facul-
 tates realiter inter ſe ſunt diſtincta. Ale iſe to być nie
 może: aby deſkonaleſzy miała być wlaſności duſzá czo-
 łowieczá: nád ſamé Iſnoſć Boſką onego Oycá niebieſkie-

go: chybá

to: chybaby Adwersarze chcieli być: nie deteriorē cau-
 lam tuo effectui: to jest/ Oycą onego w iego Bóstwiey Ist-
 ności: który dal takowā dusze człowieku: albo chybaby
 chcieli doskonalsze rzeczy finitum, infinito, creatum,
 increato: albo nawet: rzecz tę/ która się stała na wyob-
 raz Boży: nad samego Boga: na którego wyobrażsta-
 la się dusza człowieka: Przetoż to być musi: że iako dā-
 leko doskonalszey własności jest Istność Bosta onego
 Oycą niebieskiego: nad własności dusze człowieczej: Tak
 też daleko wiecey on Ociec niebieski/ wrodził w Istności
 swojej Bóstwiey/ z siebie Syna sobie własnego Chrystusa
 Páná: iedney y teyże z sobą Bóstwiey Istności. Wo-
 tak więc o rzeczach zamykac porządny sposob dispu-
 towania: a mianowicie w tych dowodziech: które
 bywają brane: ab effectu ad causam efficientem,
 iako náprzykład: dowod biorąc ab effectu, ad cau-
 sam efficientem w ten sposob: Homo est natura in-
 telligeris. Tedy musimy ztąd nicinaczezy zamykac: tyl-
 ko tak: że y ten który jest sprawca rozumnego człowieka:
 to jest/ Bóg: koniecznie musi być rozumny. Także y w
 tym przedsięwzięciu naszym: kiedy pokazujemy: że dusza
 człowieka / która jest na wyobraz Boży/ od samego Boga
 sprawiona: wszystkie swoje facultates pomienione: in
 se ipsa producit: y że te icy facultates nie są rozne od
 icy Istności: ale są Istnością toż co sama dusza: Te-
 dy ztąd inaczezy zamykac nie możemy: tylko tak: że y sam
 sprawca dusze człowieczej takowey: to jest/ on Ociec
 niebieski: koniecznie musi być takiey własności albo Ist-
 ności: w której wrodził z siebie Syna swego własnego
 Chrystusa Páná: iedney y teyże Istności. A tak y ztąd
 sententia Adwersarsta wpada: ponieważ doskonalszy
 effect czyni/ to jest/ dusze człowieka: niżeli causam effici-
 entem, to jest Boga: który sprawił takowā dusze czo-
 wiecza: iako się pokazało. Co czyni sententia Adwersar-
 sta z tey

3.
Istność Bo-
ska onego
Oycá nie-
biestkiego: ni-
szczy

sta z tej miary: gdy niechce pozwolić: aby był miał/ on Ociec niebieski/ w Istności swoiey Boskiej/ wrodzić z siebie Syna sobie własnego Christusa Páná: teyże y jedney z sobą Boskiej Istności.

Potrąćcie: A dla tego tá sentencja Adwersarska nie może być słuszną ani się ostoja: Iż Istność Boska onego Oycá niebieskiego niszczy: Jesli to bowiem ma być prawda: że sie Christus Jezus nie mógł wrodzić w Istności Boskiej z Oycá swego: a tak ani wziąć Istności Boskiej od Oycá przez wrodzenie: a nie mógł iey wziąć miánowicie dla tego: iáko Adwersarze pissa: Iż iesliby sie był miał w niej wrodzić/ y ona wziąć od Oycá przez wrodzenie: Tedyby sie była musiała tá Istność Boska Oycá iego: albo rozdzielić/ albo umniejszyć: Tedyby to nie innym względem rzeczone musiało być y rozumiano: tylko tym: że istność Boska onego Oycá: nie jest duchowna. Gdyż tylko te rzeczy/ które nie są duchowne: *communiquac* sie: zwykły sie rozdzielać y umniejszać. A które są prawdziwie Duchowne: choć sie *communiquia* z nie rozdzielaia sie/ ani umniejszaia: iáko sie y w pierwszych księgach/ pod Artykułem pierwszym: pokazało. Gdy tedy/ Adwersarze násky/ dla tego nie pozwaláia Synowi Bożemu wrodzenia sie w Istności Boskiej z Oycá swego: iż iesliby sie był miał wrodzić w niej: y ona przez wrodzenie od Oycá wziąć: tedyby sie była musiała albo rozdzielić/ albo umniejszyć: iáko sami ná sie w słowach wyższej położonych wyznawáia: Przetoż zátym nie co innego czynia: tylko to iáwnie wtáiznia: że Istność Boska onego Oycá niebieskiego: nie jest duchowna. A zátym znówu nie czynia nic innego: tylko Istność Boska onego Oycá niebieskiego niszcza. Jesli bowiem Istność Boska onego Oycá niebieskiego: nie będzie Duchowna: Tedy zátym pozostawa nie co innego tylko to: że on Bog: nie będzie Bogiem. A tak Istność Boska będzie zniszczona. A
owšem

owsem sam Bog z natury będzie zniszczony. Niszczyć zaśie onego Boga z natury: iest wielka niebożność. Ktorey iż sie Adwersarze dopuszczają: niszcząc tym sposobem onego Boga z natury: iako sie pokazało: Przetoż też dla tego na trzecim miejscu sentencja ich wpadać musi.

Náwet: I dla tego: że zacnieyszymi Synami Bożymi/ wybrane Boże czyni: nad Chrystusa Pána. Jáwna to bowiem w wszystkich Mądrych y pobożnych: Iż niedzy wszystkich sposobow, względem których ludzie są Synami Bożymi: niemają zacnieyszego sposobu Synowstwa Bożego: nad ten sam/ według którego wszyscy wybrani Boży: są y zostawiają Synami Bożymi. A zostawiają wybrani Boży Synami Bożymi/ nie według innego sposobu: tylko iż im ta władza od Syna Bożego iest dana/ y że wierza w Imię iego: iako sie wyżej pokazało. Jesliż to tedy ma być prawda/ co sami Adwersarze rdują: że Syn Boży Pan Jezus: nie mógł sie wrodzić w Istności Bostkiej z Oycą swego: a zátym ani wziąć Istności Bostkiej od Oycy przez wrodzenie. A y to też dáleż to więcej y pewniey musi być prawda: że żadnym sposobem: nie może być tym względem Synem Bożym stánowiący: którym względem wybrani Boży są y zostawiają Synami Bożymi: iako sie wyżej pokazało: Tedyć już żaden inny nie pozostawa sposob: według którego Syn Boży własny Pan Jezus: mógł zostawiać zacnieyszym Synem Bożym: nad wybrane Boże. A tak musza oni być nádeń zacnieyszymi Synami Bożymi: a on podobieyszym nad nie Synem Bożym. Ale iako tego przystoi: nie Adwersarze czynić nie mogą: aby Chrystusa Jezusa/ podobieyszym nad wybrane Boże Synem Bożym mieli stánowiąć: Tak zaśie z przeciwney strony to czynić musza: to iest/ Chrystusa stánowiąć Synem Bożym nie z innego miary: tylko z tego: że sie wrodził w Istności Bostkiej z Oycą swego:

Wybrane Boże zacnieyszymi Synami Bożymi czyni: nad Chrystusa Pána.

ca swego: a tak że y Istność Bostę przez to vrodzenie/ ma od Oycy swego: iesli dycę tego Absurdum vchronić/ sie/ ktore im na czwartym miejscu / w tey terażniejszyey Censurze: od nas bywa žádarwane. A po itego nie vczyna: tak dlugo/ iáto inše wyšše im od nas žádané Absurda: tak teŹ y to samo w porzadku ostatnie: pánować im mušić: y sentencja ich wišćzyć. A toć iest słusne / nie słusney sentenciey AdwersarŹskiej: dowodami Pišmá Źwietego zŹgánienie.

OBRONA MIEYSC PISMA ŚWIETEGO.

WiaŹto Pišmá Źwietego/ Pánowie AdwersarŹe náóby: i: go im nie stáło: podieli sie o Vrodzeniu Syná BoŹego z Oycá: Ratiocinatia nárabiać: w ktorey te Napiernyšć rzecz zámyšláig: w ktorey twierdŹa: iáoby to Vrodzenie w iŹstnošći BoŹskiej z Oycá / ChrystuŹá Páná: a záty m y wšiećie IŹstnošći BoŹskiej od Oycá przez to vrodzenie: miało być zŹgólá niepodobne: Ale to AdwersarŹom nie moŹe być pozwołono.

Uiańowicie dla tego:

Naprzód: Źe sie wyššey przeciwna rzecz: z Źłow sámeŹo Oycá niebieŹskiego: y tego Syná iego ChrystuŹá Páná: pokazała: to iest/ tá: Źe to takowe Vrodzenie ChrystuŹá Páná z Oycá niebieŹskiego: a záty m y wšiećie IŹstnošći BoŹskiej od niego: przez to Vrodzenie: nie iest rzecz niepodobna: ále taká: ktora sie tak/ a nie ináczey oŹstála: Przez toŹ iuŹ náđ to co inšego AdwersarŹe twierdŹić nie moga.

Náwet: Dla tego: Źe to nie iest áni firma, áni Źufficiens Ratio: odsadŹać dla tego takiego Vrodzenia ChrystuŹá Páná z Oycá niebieŹskiego: a záty m y IŹstnošći BoŹskiej: Źie sie to Źda przyrodzonemu rozumowi człowieczemu:

niepodobná.

niepodobna. Gdyż sie temu y sam Syn Boży przeciw: miánowiącie kiedy one słowá mowi: Luc. 18. v. 37. Co niemożnego v ludz, można v Bogá.

Potym: Te Druga rzecz Adwersarze/ w tey swoiey Ratiocinátiey ktora sie wyśkeý položyla: zámyślaia: w ktorey pierwsza przyczyna klada: dla ktorey Chrystusowi Pánu nie podobna byla vrodzić sie w Istności Boskiey z Oycá swego: ták y Istność Boska wziąć od niego przez to vrodzenie: Iż iesliby ia byl miał wziąć od niego zác tym sposobem: Tedyby byl musiał wziąć: albo część tey Istności: albo wśytke Istność. Lecz iż części niemogl wziąć tey Istności: nie mogl też wziąć ani wśytkiey: Przetoż: i tad zámyślaia: że sie zgola nie mogl vrodzić w Istności Boskiey z Oycá swego: ani wziąć tey Istności od niego przez vrodzenie. To ich wśytka Argumentácia.

Iż wśytkiey Istności Boskiey / nie mogl wziąć Syn Boży: rodząc sie z Oycá swego: Tego tym dowodzą: że by ták Ociec przestał być tym czym jest.

Iż tákże Części tey Istności wziąć niemogl: Tego tym dowodzą: że Istność Boża iest nierozdzielna.

Ná to odpowiádam.

Syn Boży Pan Jezus: rodząc sie w Istności Boskiey z Oycá swego: nie mogl wziąć połowice albo części iákiey Istności Boskiey iego: Racja tego tá iest: że sie tá rozdzielić nie moze: iáko y sami Adwersarze zeznawáia: Wziął tedy wśytke y te Istność Boska od Oycá swego. A choć wziął wśytke te Istność od Oycá swego: rodząc sie z niego: Tedy przecie ociec niebieski: nie przestał być tym czym iest. Przyczyna tego tá iest Pierwsza: że tylko o cielesnych rzeczách tákie práwo ma być stánowione: że te tylko: gdy sie *communikuia*: tedy rozdzieláia sie y vmińieýsáia. Ale o Duchownych/ iáka iest Istność Boska: spráwa idzie ináczey: Gdyż te/ gdy bywáia *communikuia*

Śnieżenie
pierwszey
przyczyny:
dla ktorey
Adwersarze
śmiciatwir
dzieć. Jzvro
dzieć sie Sy
nowi Boże
mu z Bogá
Oycá w ist
ności iego:
zgola byla
niepodo
bna.

ne: nie

ne : nie przestawiaia być/ ani sie rozdzielaia na części ani
wmięyszaia. Co sie iawnie o Istności Boskiej w pier-
wszych Księgach : pod Artykulem pierwszym pokazało.

Druga przyczyna tego ta iest : że ta Istność Boska :
przez wrodzenie/ Ociec on niebieski dal temu Synowi
swemu : non alienando, sed communicando : w czym
iest wielka differentia. Bo alienare, nie iest nic innego :
tylko tak dać co drugiemu : żeby to już wiecey nie zostawało
to tego który dal : ale tylko tego : ktoremu dano. Com-
municare zaśie/ iest tak dać co drugiemu : żeby to przecie
zostawało tego który dal : chociaż sie drugiemu com-
municuie. A takci dal Ociec niebieski Istność Boską
Synowi swemu : rodząc go z siebie. Co yżadnać : że
w piśmie świętym : dla przyczyny Istności Boskiej : tak
on Ociec niebieski/ iako y ten Syn iego Pan Jezus : Bo-
giem prawdziwym bywa nazywany : Jako sie we wszyt-
kich Pierwszych Księgach pokazało : y w tych Wtórych
aż do tad : y niżej tym wiecey. Wzial tedy wszytką Ist-
ność Boską Pan Jezus/ od Oycy swego : rodząc sie z
niego : a przecie tak wszytką bez rozdzielenia swego/ y w-
mięyszenia/ y zniszczenia : Bogu Ocyu zostala.

Nastatek : Te trzecia rzecz Adwersarze/ w tey swoiey
pomienionej Ratiocinaciy zamykaią wktorey druga przy-
czynę klada : dla ktorey Chrystusowi Pánu : rodząc sie z
Oycy swego : niepodobna byla wziąć Istność Boską od
niego : Iż Istność Boska iest iedną w liczbie : skąd Ad-
wersarze zamykaią : iakoby dla tego : wielom spolna być
nie mogła : to iest/ Ocyu/ Synowi/ y Duchowi święte-
mu,

Na to odpowiadam.

Istność Boska/ choć iest iedną w liczbie : przecie iey
dla tego słusznie : Syn Boży Pan Jezus/ y Duch święty
nie może być odsadzony.

Miano

Mianowicie.

Dla tego: Je iako unum numero to zowie sie: co ani pomnozenia / ani rozdzielenia / ani umniejszenia: zgola żadnym sposobem: nie przypinaie. A iako Istność Boska: w Bogu Oycu / y w Synu iego / y w Duchu świętym: ani sie pomnaża / ani rozdziela / ani umniejsza: Bo iey nie iest mniej / ani wiecey / w Bogu Oycu / ani w Synu / ani w Duchu świętym: iako sie w Pierwszych Księgach / y w Artykulech wszystkich tych Wtórych Księg: iawnie pokazało: ale iest una numero: iako y my / y Adwersarze zeznawiają: Tak też ztym: nie może słusnie: być odsadzany: że ta Istność Boska: iest iedną w liźbie. A tak Dilemma Adwersarskie: choć sie zdało bardzo sełowate: iacwiusieńko spada: y samo sie psunie. A toć iest w istną Rosprawą z Adwersarzmi: o tym Artykule: Wrodzenia Syna Bożego: z Bogą Oycą.

A drugiey.

Artykuł Czwarty.

O BYTNOSCI SYNA
BOZEGO PRZED NARODZENIEM.

A mianowicie o tym:

Ieśli Syn Boży Christus Pan: był pierwey rzeczą samą: niżeli sie z Panny Máriey narodził.

ZDANIE SOCINISTOW.

Napisałi Adwersarze w Katedrze swym: fol. 61.
 Odpowiadając na to: że Syn Boży był przed Abrahámem: te słowa:

W tym mieyscu nie tylko sie nie wyraża Przedwieczność Pán na Christusowi: gdyż insha jest twierdzić, że kto był przed Abrahámem, a insha że był przedwiecznym: bo mógł kto być przed Abrahámem, a przedtę nie przedwiecznym. Ale sie ani to wyraża, żeby nawet y przed Marią Panną był. bo te słowa inaczey czytane być mogą. To własne Adwersarskie słowo: O czym niżej więcej będzie.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Syn Boży Pan Iesus: pierwey był rzeczą samą: nie jeżeli sie z Panny Máriej narodził: Bo był na puśćcy z onym ludem Izráelskim: Saton im dawając / z nimi sie umawiając / dobrze im czyniac: y kuśnionym od nich będąc. A nie tylko to: ale był dobrze y przed samym Abrahámem: z którego potomstwa: Narod Izráelski był rozmnożon.

Tey Sententien trzy części
są podane.

Pierwsza Część.

Ta Część to w sobie zamyka: że Syn Boży Pan Iesus: pierwey był rzeczą samą: jeżeli sie z Panny Máriej narodził: Bo to stąd iawną: że tak Pismo święte okazuje.

Naprzód z tey miary: gdy Jan święty o nim ony słowó pise: 1. Epist. cap. 4. v. 2. w tym bywa upinawany Duch Boży, wszelki Duch który wyznawa, że Iesus Christus przyszedł w ciało, z Bogą jest: a wszelki Duch który rognieguie Iesusa z

Bogą

Okazanie:
 iż Pan Je-
 suś był pier-
 wey rzeczą
 samą: jeżeli
 sie z Panny
 Máriej ná-
 rodził.

Boga nie jest, a ten który jest Antychryst, o którym słyszećcie, a-
bowiem przyjdzie, y teraz już na świecie jest. Ktore słowá
tym sposobem deklaruie: Przychodzenie w iaką rzecz:
tylko tym rzeczom należy: Ktore przed tym co są rzeczą
sąmą y prawdziwie. Gdy tedy w tych słowach Jan
świety o Synu Bożym piše: że przyszedł w ciało: Prze-
toż mu zątym przyznawa pierwszą bytność: niżeli przy-
szedł w to ciało. A iż w te czasy przyszedł w ciało: kiedy
przyszedł w żywot Panny Máriey: Przetoż mu zątym
z nowu przypisuje pierwszą bytność: niżeli się począł w
żywocie Panny Máriey. A tak był pierwszy rzeczą sa-
mą: niżeli się z niej narodził.

Potym z tej miary: gdy Autor listu do Żydow cap. 10.
v. 5. te słowá o nim piše: y samego Syná Bożego mo-
wiącego wprowadza: A przetoż wchodząc na świat, mówi:
Ofiary y obłaty niechciales, aleś mi ciało przysposobił: Ofiary
y obłaty żągrzech me podobały się tobie: Tedy mówię: Oto
przychodzę, na początku Xiąg napisano jest o mnie, abym cji-
nił Boże wola swoje. Ktore słowá tym sposobem deklaruie.
Wchodząc na świat: mówi Apostoł świety o Synu Bo-
żym. A przez to nie takie jego wchodzenie na świat ro-
zumie: iakie było to: kiedy się światu w ciełe pokazał na-
rodziny się z Mátki sweiey: ale takie rozumie: Ktore
ciała Aptaria albo przysposobienie: vprzedszilo: y Ktore
zgola światu było niewidome. Ratia tego tá jest Pier-
wsa: Że pierwszy wchodzenie na świat tego Syná Bo-
żego Kładzie: a zątym mu dopiero ciała aptaria albo przy-
sposobienie przypisuje. Ratia Druga: Że tego dowodzi y
to samo Complexum w textcie położone: Ciałem mi przy-
sposobił: Ktore żrzetelnie włązuie: iż ten Syn Boży przed
tym rzeczą samą był: niżeli mu Ociec niebieski: to ciało
przysposobił albo przylaczył: Abowiem mówi: Mnieś
przysposobił. Ratia Trzecia: Że nas tego wży y samá rzecz.
Abowiem niż nigdy nie może iedney rzeczy złączyć z dru-
gą

ta rzecz a taką / z ktora przed tym w złączeniu nie była : tylko aby ona rzecz pierwszej rzecz sama była : do ktorey druga pośledniejſza: przyłączana bywa. Co y ſamą experientia optima rerum magistra: iáwnie poſázuie. Dobrze tedy z tego wſyſtkiego / co ſie z tego miemyſcá poſázuie : ma być zámkniono : że Syn Boży Pan Jezus / pierwszej rzecz sama był : niſeli ſie z Pánný Máriey národził : Bo był pierwszej rzecz sama : niſeli mu Ociec iego niebieſti : z tejſe Pánný Máriey: Ciało przypoſobil : iáko Apóſtol wſázuie.

A niſłádek y tá Racja Czwarta tego potwierdza: że ſam Syn Boży / y niſłymi to ſłowy objaſnia: á miánowicie: gdy o ſtápieniu ſwoim z niebá / á o przyſciú od Oycá ná ſwiát: powiáda : Napierwej Ioan. 3. v. 13. Zaden nie wſtápił do niebá, iedno ten który ſtápił z niebá, Syn cýwiczny który ieſt w niebie.

Potym v tegoż C. p. 10. v. 36. Mnie ktorego Ociec poſwiecił, y poſtál ná ſwiát.

Znowu v tegoż cap. 16. v. 28. Wyſedlem od Oycá, y przyſedlem ná ſwiát, zátie opuſzczam ſwiát, á ide do Oycá.

Nieſcież v teg: 3 cap. 17. v. 18. Iákoſ mie poſtál ná ſwiát, &c. Ktore wſytkie ſłowá: iáwnie pierwej bytnoſć Syná Bożego wyſwiadczáig: niſeli było ciało od niego przywſiáte.

Druga Część.

Tá Część to w ſobie zámýka: że Syn Boży lud Izráełſti wybáwił z Egiptu / z nim ná puſzczý był / zakon im dáł / z nimi ſie omawiał / dobrze im czynił : kuſſon od nich był : Bo to ztąd iáwno: że ták piſmo ſwiáte o tych wſytkich rzeczách / y zrzetelnie ſwiádczy.

O wybáwieniu ludu Izráełſkiego z Egiptu / przez Syná Bożego: ſwiádczy Judás Apóſtol w liſcie ſwoym: v. 5. piſac te ſłowá : Chce was tedy nápomnieć, wiedzące rázem wſytko, ábowiem Iezus, lud z imie Egiptſkiego wyhá-

Okazanie:
Że Chrystus
Pan / z ony-
mi Izraeli-
tami ná pu-
ſzczý był / z
Egiptu ie
wybáwił /
zakon im
dáł / z nimi
ſie omawiał
dobrze im
czynił / y ku-
ſſon był od
nich.

Widac.

wiadc, powtore tych, którzy nie wwierzyli Zagubili.

O wmarwianiu sie Syna Bożego/ z onym ludem Izraelstim/ y o byciu iego z nimi na puśczy/ y zakonu wydawaniu: Piotr święty napierwey piſze: I. Epist. cap. I. §. 10. w te słowa: O którym zbawieniu, dowiadowaliſie y bádali Prorocy, dowiadując ſie, który álbo iáki kres cjaſu wyznaczał, który był w nich Duch Chriſtuſow.

Potym Páwel święty doſtáteczniey: Hebr. 12. §. 18. aż do 27. w te słowa: Bo nie przystąpiſcie do gory dotykálney, y Zapálſtego ognia y wichru, y ciemności, y burze. Y ku trąbniemu dźwięku, y głoſu ſłow, kórego którzy s'ucháli, próſili, áby do tego nie przydawano m wy. Bo nie znóſili, co było mówione: ieſliby ſie y wierze dąknelo gory, bełzie wkimowanie, álbo ſłóła przebodzone, y bażo stráſna była yż cóná która była ukazána: ie y Mojſe yż kł, przeſtráſony ieſtem y ſtrwógány. Aleſcie przystąpili do Gory Syonu, y do niáſlá Boga żywiacego, Ieruzal. m niebieskiego, y do niezliczonego Aniol w zgrómadzenia, y do zgrómadzenia pierworodnych, którzy ſz ſpiſám w niebie, y do ſedziego wſytkich Bogá, y ku Duchom ſpráwiedliwych doſkonálych. y do tédnáciá Nowego Teſtámentu Ieſuſá, y ku krwi pokropienia, która lepſze rzeczęy mowi, á niſi mowlá krew Ablowá. Abowiem ieſli oni nie wſli, którzy ſie odwrócáli od tego, który mowił ná ziemi: dáleko wiecey my, ieſlibyſmy tym gárdzili który ieſt z niebá, którego głoſ zátřáſnął w ten cjaſ ziemiá, á teraz oznaymil mowiac: ieſcie teraz, á ia zátřáſne nie tylſo ziemiá, ále teſ y niebem. Z tych ſłow Piotrá/ y Páwła świętego: iáſnie ſie to wſytko pokázuie: comia do Wtoroy Czeſci ſentenciey náſzey odſtrychnął. Być bowiem Duchowi Chriſtuſowemu w Prorocy/ nie ieſt nic inſzego: tylſo wmarwiáć ſie Chriſtuſowi z Proroki: á wmarwiáć ſie nie przez inſzy oſobliwy ſpóſob: tylſo przez Duchá ſwego: Rátia tego tá ieſt: Że zřetelnie Piotr święty o Prorocy mowi: w nich był Duch Chriſtuſow.

Pawełowi zaśie świętemu napisać : Że Nowego Testamentu Pośrednik jest Jezus / którego głos w ten czas zatrząsnął ziemią / gdy był Zakon ludowi Izraelskiemu na gorze Synai dawany : nie jest nic innego : tylko : Że Syn Boży Pan Jezus / w te czasy rzecz sama był / który do onego ludu Izraelskiego / z góry Synai palącego ogniem / z wichrami / z błyskawicami / y dźwiękiem trąby mówił : Zakon swój święty im podawając. Racja tego ta jest Pierwsza : Że rzetelnie o tym Jednaczu Nowego Testamentu Apostoł mówi : Którego głos w ten czas zatrząsnął ziemią. Racja Druga : Że rżazuje : iż nie in-
 by przy dawaniu onego Zakonu / głosem swym poruszył ziemię : tylko tenże który ieszcze raz ma zatrząsnąć nie tylko ziemią : ale y niebem. Co przy skonczeniu światá tego być ma. Atorem / tylko sam Syn Boży Pan Jezus : własnje ma być rozumiany : Żo ten tylko z takimi strachami przy skonczeniu światá przyjdzie sądzić żywe y zmarte iáko Máttheus święty rżazuje : cap. 24. v. 7. i in-
 szych zámiluje. Przetoż też tenże sam tylko jest / który przy dawaniu onego Zakonu / głosem swym ziemię poruszył y one wszystkie strachy wzbudził na Gorze Synai. A tak y stać iáwna / że on / pierwszy rzecz sama był : niżeli sie z Panny Máriej narodził : y owsem daleko pierwszy niżeli sie w iey żywocie Pánieństym poczał.

O żywieniu dobrze Syná Bożego / onemu ludowi Izraelskiemu nápuszczy : Paweł święty piše : I. Cor. 10. v. 1. 2. 3. 4. w ten sposób : Niechce bowiem abyście nie mieli wiedzieć Bráćia, iże Oycowie násy wszyscy pod obłokiem byli, y wszyscy morze przešli y wszyscy w Mojżeszu pokrzęjeni, w obłoku, y w Morzu : y wszyscy tenże Duchowny pokarm iedli, y wszyscy tenże Duchowny naprój pili : á pili z duchowney która ich náśladowała Opoka : á Opoka byá Chrystus. Z których słow iáwna to : Że Apostoł o onych Izraelitach nápuszał nápuszczy będących. Iáwna y to : Że oni Izraeli-

torwie/

tomie/ ná oney puszczý bedac : zázywáli dobrodziejstwa
Duchownego/ y docześnego : potármu/ y napoiu. Já-
wna y to musí być : że im nie kto inšy takie dobrodziej-
stwa wyrządzał: tylko sam Chrystus Pan. Rata tego
tá jest: że zrzetelnie o oney Opoce / ktora Izráelitow ná-
śladowála : Apostoł mowi: *A opoká bylá chrystus.* Já-
ko tedy oná Opeká máteriálna/ mniey właśnie bylá ná-
zywána Chrystusem: á Chrystus Pan / iest właśnie y rze-
cza sama Chrystusem : czego żaden pobożny nie záprzý :
Ták też to zátym o Chrystusie Pánie właśnie ma być ro-
zumiano : że on ná puszczý z onymi Izráelitámi był : y z-
stáły im wodę wywodził. A ták y štad bázro dobrze po-
kázuie się to : że Pan Jezus Syn Boży / pierwey rzeczą
sama był : niżeli się w żywocie Pánný Márey počal : y z-
niey národził.

O Pušeniu Syná Bożego / od onych Izráelitow ná-
puščý : tenże Páwel świety/ w tymże Liście I. Cor. 10.
v. 9. zrzetelnie mowi: *Ani kušmy Chrystusa iako mektorzy
z nich kušali, y od wejow pogineli.* Ponieważ tedy Chrystus
Pan/ od onych Izráelitow ná puščý był rzeczą sama
Pušony : iáko ich też rzeczą sama zá to karal : Przetoż
też rzeczą sama pierwey musiał być : niżeli się z Pánný
Márey národził. A iesli ináčey : Proške niechay nam
pokáza Adwersarže : iáko Pušenie Izráelitow mogło się
do niego ściągáć ná on čás właśnie y rzeczą sama : iesli
on też sam w onże čás nie był właśnie ani rzeczą sama.
Rádži się tego od nich/ ále z pišmá świstego náuczyć be-
dziemy chćieli :

Trzecia Część.

Tá część to w sobie zámyka: że Syn Boży własny y ie-
dynourodzony: był pierwey rzeczą sama : niżeli Abrahám:
Bo to z tad iáwna: że ták sam ná się zeznawa: Io-
han. 8. v. 58. gdy mowi: *Záprawde Záprawde powiádam*

Oklaranie :
Że Chrystus
Pan: pier-
wey był niż
Abrahám: a
wam

tak pierwey
był niżeli
w Pannie
Máriej po-
czął y z niej
narodził.

wam, pierwey niż był Abrahám, ja ieſtem. Stąd ſie po-
każe: Jż iáko tymi ſłowami/ prawdziwą bytność Abrahá-
má/ w czasie ſámego: Abrahámá: wyznawa: Ták teſz
prawdziwą bytność ſwoię: przed Abrahámovą bytno-
ścią: daleko być pierwiſzą wkażuie. A dla tegoż mowi:
Záprawde Záprawde powiadam wam, pierwey mż był Abrahám
ja ieſtem. Jáwnie wkażując: że ieſćże Abrahámá
nie było: á onemu iuż ſłużyło to ſłowo tolaſne tylko one-
go Boga ſámego: ieſtem. A ták y ztąd pokázuie ſie to: że
on daleko pierwey rzeczą ſámą był: niżeli ſie z Pánną Má-
riej narodził. A toć ieſt okázanie y potwierdzenie praw-
dziwości ſentencji náſzey.

Zgánienie
ſentencji
Adwerſár-
ſkiej: ktora
neguie pier-
woſz bytno-
ści Chriſtu-
ſá Pána
przed Pán-
ną Máryą.

1.
Piſmu ſwie-
temu ſie
przeciwi.

2.
Pánni Má-
riej: Mat-
ka Pána Je-
zuſowa być
nie dopu-
ſzcza.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

O zdanie Adwerſárſkie/ ktore twierdzi: że Pan Je-
zus' nie rzeczą ſámą przed Pánną Márią nie był:
nie może być ſuſłne ani przyſtojne.

Naprzód: Dla tego: że ſie przeciwi piſmu ſwístemu:
ktore bytność prawdziwą Pána Jezusowe: nie tylko
przed Pánną Márią y národzeniem z niej: ále y zá czá-
ſow bytności ludu Izráełſkiego ná puſzczo/ y owſem dale-
ko przed Abrahámem: wkażuie: iáko ſie z niego w
twierdżaniu ſentencji náſzey: zrzetelnie o tym ſwiádec-
twá położyły.

Powtore: Dla tego: że Márią Pánnę/ oſadza te-
go: áby nie byłá má: Pa Pána Jezusá. Piſmo bowiem
ſwíete zrzetelnie wkażuie: Jż Pánná Máriá/ nie moglá
inſzego począc w żywocie ſwoim Syná/ y z ſiebie wrodzić:
tylko tego: ktory był daleko pierwey rzeczą ſámą: przed
tym w żywocie iej poczęciem/ y z niej národzeniem. Já-
kim ieſt ſam tylko Pan Jezus: iáko ſie to y przedſiá-
cych ſwiádecstw jáwnie pokázuie. A Adwerſarze zá ſie
śmicia to twierdzić: że ten Syn Boży/ ktory ſie w żywo-
cie Pánną Máriej poczył/ y z niej narodził: nie nie był

rzecz

rzeczą samą przed Panną Marią. Zaczynam nie innego nie czynia: tylko Maria Panna odsadza tego: że ona nie jest Matką Pana naszego Jezusa. Ciemu sie także wszystko pismo święte przeciwu. Dla czego też ta sentencja Adwersarza na wtorym miejscu: wpadać musi.

Nadśladę: A dla tego: że ta sentencja Adwersarza/ same Adwersarze: okazuje nie być z Bogą/ ani Duchą Bożego mającymi: ale własnymi Antychrysty: zaczynamy samą zostawa Antychrystem. Ubowiem Jan święty/ w świadectwie wyżej pomienionym: 1. Epist. cap. 4. §. 2. temu tylko przywleczają Duchą Bożego/ y bycie z Bogą: który wyznawa: iż Jezus Chrystus przyszedł w ciało. Gdyż rzetelnie mówi. w tym bywa poznawany Duch Boży: i wszelki Duch który wyznawa, iż Jezus Chrystus przyszedł w ciało, z Bogą jest, z przeciwnej strony/ temu wszelkiemu/ który by tego nie wyznawał o Chrystusie: przysądżając: że on jest ten: który rozdziela Jezusa: y że nie jest z Bogą: ale jest Antychrystem. Ubowiem tak §. 3. mówi: A wszelki Duch który dzieli Jezusa, nie jest z Bogą, atenci jest Antychryst. Jakimi Poniecznie zostawac musza nasi Adwersarze: poniewaz oni tego Jezusa który sie poczał w żywocie Panny Mariy y z niej narodził: nie chcą mieć tym Jezusem/ który pierwey daleko/ przed poczęciem swoim w żywocie Panny Mariy/ a po gotowiu przed narodzeniem z niej: rzeczą samą y prawodźwie był. Zaczynam iako nie innego nie czynia: tylko dziela Jezusa: przeciwko pismu świętemu: ktore tegoż być okazuje poczętym w żywocie Panny Mariy/ y narodzonym z niej Jezusem: chociażże rożnym względem: który był pierwey rzeczą samą przed poczęciem w żywocie Panny Mariy/ y narodzeniem z niej: iako sie wyżej potażało: Tak też zarym y sam musi zostawac nie z Bogą/ Duchą Bożego nie mającymi/ Antychrystami: y sentencja ich takowa: musi zostawac Antychrystem. Dla

3.
Same Adwersarzenie z Bogą/ale Antychrysty okazuje.

czego też spadać musi. A toć jest stuśne/ niestuśney sentencyj Adwersarstkiey zgánienie.

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO.

Pierwsze mieysce Pismá S.
obrony potrzebuie: ex 1. Epist. Ioan. cap. 4.
w. 2. ktorego sie wyzszej słowá położyły: ná
ktore Adwersarze, w Kátechizmie
swym fol. 115. taká explicácia
napisali.

*I w tym mieyscu niemáś nic o wcieleniu. Bo co pospolicie
przekládá, przysedł w ciáło, to sie czyta w Greckim textcie,
w cieie przysedł. A do tego, nie mowi ten swiety że Duch któ-
ry wyznawa, że Iezus Christus w cieie przysedł, z Bogá iest:
ale, że Duch, który wyznawa Iezusá Chrystusá, który w cieie
przysedł, z Bogá iest. Ktorych słow wyrozumienie to iest, że
ten iest Duch z Bogá, który wyznawa, i ten Iezus, który urząd
swoy ná ziemi, bez wśłkier okázálosti swietckier, w wielkier
pod'osci y w gárdie odpráwíwa', a náwet smiercia zeliwá
zámordowáný byl, iest Chrystusem, álbo krolew ludu Bojego.
To wlasne Adwersarstkie słowá.*

Ná to odpowídam.

Przypisy:
dla ktorych
ony słowá:
Janá 1. 1.
Epist. cap 4.
w. 2. wyšsey
pomienione.
rozumieć sie

*Naprynd: Nie pozwaláiac: áby z Greckiego/ stuśnie
miało być rozumiano: w cieie przysedł: iáko choc Adwer-
sarze. Rátia tego tá iest Pierwsza: że sie wyšsey iáwionie z
pismá swietego pokázáło: że Christus Iezus/ przed przy-
wziętym ciálem byl rzeczy sá ná: Przetoż dobrze má być
wykładano: w ciáło przysedł. Rátia Druza: że particula*

ktora

która jest w Greckim *ip*, częstokroć klądsie się pro *us*: iako nie mogą: o to przykład świadczy Ephel. 4. *y*. 24. y indziej. Czego przypieć Chrystusa w mieyscu Pawła świętego: 1. Timot. 3. *y*. 16. ktore w Katedry mie swym: fol. 112. položyli: Gdzie chociażby o Chrystusie w Greckim napisano te słowa *αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ*, co jest przełożono według pospolitego przykładu: *wjazy jest do chwały*: to przecie Adwersarze przełożyli: *przypieć jest w chwale*.

Powtore: A choćby się też Adwersarzom pozwolilo: iż się tak Przyszedł w ciele: te słowa Jana świętego: rozzi mieć mają: Tedy y to Adwersarzom więcej zawadzi: niżeli pomoże. Bo koniecznie przeciwko nim to Absurdum zamknąć się będzie: Że Ciało w ciele przyszło. Bo jeśli Chrystus/nic przed tym rzecz sama nie był/nim przyszedł w ciele: ale jest tylko człowiekiem: Tedyć zątym nie pozostała nic innego: tylko to aby było przeciwko Adwersarzom zamknięto: Że ciało w ciele przyszło. Rata tego ta jest: Że pismo święte wstępuje: iż w pełni człowiek jest Ciało. Jesliż tedy y Chrystus jest tylko człowiekiem: iako Adwersarze wdawają: Tedyć też musi być tylko samym ciałem: według wyroku Ducha Bożego. A zaś będąc tylko ciałem/ a przyszedł w ciele: iako ty słowa przedświaste Jana świętego/ Adwersarze rozumieć vsilują: Tedyć to zątym koniecznie iść musi że ciało w ciele przyszło. Co iako jest niemale Absurdum: Tak też to zątym znówu idzie: że Chrystus Jezus pierwey był rzecz sama: niżeli przyszedł w ciele. A w te czasy przyszedł w ciele/ kiedy się z Panny Marii narodził. Bo jeśli by przez to ciało w którym przyszedł Chrystus: miał się rozumieć Urząd jego na ziemi / który bez wszelkiej okazyłości świeckiej / w wielkiej podłości y wgardzie okazował / aż nawet y śmiercią zelżywa był zamordowany: iako Adwersarze explikują: Tedyby

nie mogą: o przypieć Chrystusa w ciele: ale o przypieć w ciału.

Przedświaste. Iu w którym Chrystus przyszedł: D rząd jego /

ktory wpra-
wował na
ziemi pod-
to y nie ma-
czynie: nie
może sie ro-
zumieć.

znowu zátym to Absurdum iść musiało: że tym sposo-
bem sam Chrystus Ciała nie będzie miał. Racja tego ra-
ież: że iesli to ma być prawda: Iż tu na tym miejscu
Janá swietego/ nie sam Chrystus/ przez to ciało/ w kto-
rym przyszedł/ ma być rozumiany: Ale raczy Orząd ie-
go podły y rozgárdzony/ náwet y samá śmierć zelżywa:
Tedyć też tenże Orząd iego podły y śmierć zelżywa: tym
Ciałem musi być nazywane. A tak sam Chrystus be-
dzie bez ciała: a Orząd iego rozgárdzony y śmierć zelży-
wa: będą miały ciało: Gdyż Chrystus dwu ciał swoich
nie ma. Tego Absurdum iesli sie chce ostrzedz Ad-
wersarze: tedy niemáš im nic bezpieczniejszego: tylko ty-
skowá Janá swietego/ o przysciú Chrystusa w ciało zá-
rownó z pismem swietym wyznawać. Albo iesli ie chce
Adwersarze/ o przysciú Chrystusa w cieło: rozumieć: te-
dy y to zátym musi rozumieć: że w ten czas przyszedł
Chrystus w cieło: kiedy sie z Panną Marią narodził. A
zátym y to wyznawać: że to Ciało w którym przyszedł:
nie może sie do Orzedu iego podlego/ ani do śmierci zelży-
wej: stusnie ściągac.

Jednak my przy swoim przedśiewieściu zostawamy:
że ty skowá Janá swietego: o przysciú Chrystusa w ciało
to: máš sie rozumieć: ponieważ pismo swiete/ tak zrze-
telnie / y nie iednym sposobem: pierwszą bytność iego/
przed przywiesiciem tego Ciała: wkaże. A zátym wka-
że y wcielenie iego: ponieważ pierwszy będąc rzeczą sa-
mą: potem przyszedł w ciało.

Adwersarze
sami sie nie
czują: co
pisa.

Náosłówek: A co Adwersarze / chce uczynić roznicę/
miedzy tym/ mówić: wśelki Duch który wyznawa Iezusa
Chrystusa, który w cieło przyszedł: z Bogá iest.

A miedzy tym/ mówić: wśelki Duch który wyznawa, że
Iezus Chrystus w cieło przyszedł: z Bogá iest. Tedy y to nic
Adwersarskiego przedśiewieściu nie wspiera: Ani o-
tym: Abż sie to ciało do Orzedu Chrystusowego y
śmierci

śmierci miało ściągać: Gdyż trudnoby był mógł wrzód
swoy y śmierć w ciele na ziemi odprawować: ieśliby był
pierwey nie przyšedł na świat w ciele. Ani o tym że
by sie przez to Chrystus przyšcia w ciało / a z tym wciele-
nia: a z tym y pierwoſzey bytności przed przyſcieniem w
to ciało: miał odsadzać: Gdyż trudnoby kto / Jezusa
Chrystusa / Jezusem Chrystusem mógł wyznawać / y tak
kim który w ciele przyšedł: ieśliby był pierwey Chrystus
w ciało nie przyšedł: ponieważ sie pokazało / że to ciało
do samey Osoby Chrystusa ściąga sie: także: ponieważ
sie y to pokazało: że on pierwey rzeczą samą był: niżeli w
to ciało przyšedł. A tak dobrze tym mieyscem Janá S.
Sentencia naszą jest utwierdzona: o pierwoſzey bytności
Syná Bożego: niżeli sie poczył w żywocie Panny Ma-
riey / y z niej národził.

DRUGIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: z listu do Zydow
Cap. 10. v. 5.

A to mieysce / Adwersarze / w Katechizmie swym:
fol. 116. tak explikácią napisali.

Naprzód, że tu o wcieleniu y wymianki nie maś: Ponieważ
ten śwát, oktorym ten Autor ś. mowi: że Pan Iezus do niego
wšedł, może być y ieś, iáko sie pokazało, on świat przyšly. Za-
czym teſ y wchodząc w ten świat nie znácy, ná świat sie rodzić,
ale wnieść do nieba. Porym, co powiada, áleś mi ciało sprawił,
znácyć może, iáko sie z tego pokazało, co sie o weſcieniu ná świat
mowi(ó) ciało nieśmiertelne: przeto wcielenie z tad gámknione
być nie może. To własne Adwersárskie stowá.

Ná to odpowiádam troiáko.

Ná pierwſzą rzecz odpowiádam.

Pierwszą rzecz Adwersarze w tej swojej explicacyi zamysłają: w której twierdzą: iakoby ten Autor święty/ w tych słowach przedświadczył nie miał nic mówić o Páná Jezusowym wcieleniu: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Nianowicie

Okazanie:
Iż Autor li-
stu do dy-
dow: cap. 30.
v. 5. mówi
o Páná Je-
zusowym w-
cieleniu: a
tak y o pier-
wszej jego
bytności
przed tym
wcieleniem

Dla tego: że się temu sam ten Autor święty przeci-
wi. Bo gdy tu mówi o przysposobieniu albo przyłącze-
niu ciała Pánu Jezusowi: Tedy mówi y o samym jego
wcieleniu: albo: iż według Ewangelisty Jáná święte-
go rzekł: i mówi o stanie się jego ciałem: Ratia tego tá-
iest: że wcielenie Páná Jezusowe: odłączone nie może być
od przysposobienia albo przyłączenia iemu ciała: od Oycá
niebieskiego. O czym się wyższy dostateczniej traktowa-
ło. Jákó tedy wcielenie Chrystusa Páná/ nie może być
od przyłączenia iemu ciała oddalone: y iákó ná tym miej-
scu/ ten Autor święty/ dobrze wcielenia jego dowodzi: y
tej miary: że mu przyłączenie albo przysposobienie ciała:
przypisuje: iákó się pokazało: Tak też tymże samym/ do-
brze mu to przypisuje: Iż pierwszy był Chrystus rzeczą sa-
mą: niżeli mu to ciało było przyłączone: Ratia tego zno-
wu tá iest: że ieseliby był nie miał być pierwszy rzeczą sama:
Tedyby mu to ciało nie mogło było być przyłączone: iákó
się także wyższy pokazało dostateczniej.

Ná druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz Adwersarze w tej swojej explicacyi za-
mysłają: w której twierdzą: iakoby tu przez ten świat/
ná który wšedł Syn Boży: on świat przysły miał być
rozumiany: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwo-
lono.

Okazanie:
Że ten świat
ná który w-
šedł Syn

Naprzód: Dla tego: że tego nigdy nikym pewnym
nie dowiodą Adwersarze: aby miał być tylko jeden świat:
to iest/ en przysły: iák/ żeby też dla tego te słowa Apo-

stolskie/

folstie/ nie mogły być o inſzym ſwiecie rozumiane: tylko Boży/ y na o przyſłym.

Powtore : Dla tego : Że w onym przyſłym ſwiecie/ to ieſt/ w niebie : przyłączenie ciała/ nikomu nie ſłuży : a żąnym ani ſamemu Synowi Bożemu.

Potręcie : Dla tego: Że ieſliby tak miało być iako chcąc mieć Adwerſarze : Tedy ſłoby żąnym: że Chriſtus nie był nigdy na tym ſwiecie w ciełe. Bo ieſli aż dopiero na onym ſwiecie przyſłym/ wſiſł od Oycá przyłączenie ciała : Tedyć tu na tym ſwiecie musiał być bez ciała : albo dwoie ciało ma: albo ieſli nie dwoie: tedy mu iedno ciało dwa kroć przyłączane było: raz w tym teraſniejszy wiecej : drugi raz w onym przyſłym.

Poczwarte : Dla tego: Że ieſliby on ſwiąt przyſły/ miał być nazywany Ciałá Pánu Jezusowi przyſposobieniem: Niechayże nam pokażą Adwerſarze : jako ſwiąt ten teraſniejszy ma być nazywany : w którym Pan Chriſtus pierwey z ludźmi obcował : niſeł do onego przyſłego wſeł ?

Náſłátek : Niechay nam pokażą Adwerſarze Że dopiero w onym przyſłym ſwiecie: wola Oycá ſwego : Chriſtus Pan czynić zaczął. Gdyż ten ſwiety Piſarz iáwionie wſázuie: Że na który ſwiąt Syn Boży wſeł/ y na którym mu Ociec Ciało przyłączył : na tym też ſwiecie wola iego on pełnić był powinien: gdy ſámego Syná Bożego w ty ſłowá mowiącego wprowadza : Oto przychoǳe, ná początku Xiąg ieſt nápiſano o mnie, abym czynił Boże wola i wola. Lecźż na tym ſwiecie teraſniejszym / powinien był Syn Boży wola Oycá ſwego pełnić: jako ſam ſeznawa: Luc. 2. v. 49. Ioan. 4. v. 34. Przetoż też przez ten ſwiąt na który wſeł/ y gǳie mu Ociec ciało przyłączenie ſpráwił: nie on przyſły / ale ten teraſniejszy ſwiąt: ma być rozumiany. A tak z tych przyeſyn / y na tym mieyſcu: myſla ſie Adwerſarze na ſwoym przedſiáwſzećiu.

którym mu Ociec iego ciało przyſposobił: nie rozumie ſie o przyſłym ſwiecie.

N a Trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecią rzecz w tej explicacyi Adwersarze te sąmy Paig: w ktorey twierdzą: jakoby przez to przyłączenie ciała od Oycy/ Pánu Jezusowi: rozumieć się miało ciało nieśmiertelne: Ale y to Adwersarzem nie może być pozwolono.

Okazanie:
Że przez to
ciało/ ktore
Ociec Chri-
stusowi Pá-
nu przypo-
sobil: ná to:
aby był w
nim wola
iego wyko-
nywał: nie
może się ro-
zumieć cia-
ło nieśmier-
telne.

Naprzód: Dla tego: Ze tego żadnym świadectwem pisma świętego nie dowodzą: ani dowieść mogą.

Nawet: A dla tego: Ze się już wyśsey pokazało: Że iako tu przez ten świat/ ná który wśedł Chrystus Pan/ y ná kterym mu Ociec ciało przyłączył: nie może się on przy-
stężyć świat rozumieć: w kterym nieśmiertelność mieścić:
Tak też ani przez to przyłączenie ciała Chrystusowi Pá-
nu/ ná tymże świecie/ ná który wśedł: ciało nieśmiertel-
ne nie może być rozumiane: ale zgola ciało takie/ ktore on
sobie przyłączone miał: w nim wola Oycy swego wyko-
nywał.

T R Z E C I E M I E Y S C A P I S M A

Świętego obrony potrzebuia: o zstąpieniu
Syná Bożego ná świat: Albo o postaniu
iego od Oycy niebieskiego, á przy-
ściu ná świat.

Ná te miejsca/ w Katechizmie swym: fol. 136. Ad-
wersarze tak napisali:

A iako ná te miejsca odpowiadaś?

Iż się z nich natura Boska dowieść nie może. Żad się poká-
zuie, że pierwie s' cwa, stępił z ni- bą, mogą się figurálnym spo-
sobem rozumieć, iakim się też mowi y o mśnych rzeczách; iako
maś Iacob. 1. 5. 17. wśelki darek dobry y dar doskonały
z wysoka jest, z stępiąc od Oycy światłości: A Apoc. 21.
5. 2. 10. widziałem miasto swiete Ieruzalem nową zstępiącą
od Boga i niebá, Otc. A iest by się właśnie brąc mały, ciego

my radzi

my rądy pozwalamy, tedy niokim inšym wyręczone nie są, ie-
dno o Synu ciłowieczym; który iŝ osobę swoię wlaŝną musi mieć,
tedy Bogiem i natury być nie moŝe. A co piŝmą ŝwiete ŝwiād-
czy o Chryŝcie Pānu, ŝe go Ociec poŝłał na ŝwiāt, to teŝ czytamy
o Apoŝtolech Pānā Chryŝtufowych, w tychŝe ŝłowiech Pāńskich
wyŝŝey przytoczonych: iakoŝ mie poŝłał na ŝwiāt, y ia poŝlałem
ie na ŝwiāt. To ŝadnie ŝe Pan od Oycā wyŝŝedł, toŝ waŝy co y to,
ŝe i niebā ŝŝapil: ā przyŝcie na ŝwiāt, iakoŝeŝ rzecz, która pi-
ŝmo ŝwiete kładzie po narodzeniu Pānā Chryŝtufowym na ŝwiāt,
y która inŝym teŝ przypisuje: iakoŝ o tym maŝ Ioan. 18. w. 37.
gdzie ŝam Pan iak mowi: Iam ŝie na to narodził, y na tom przy-
ŝedł na ŝwiāt, ābych ŝwiādectwo dal prawdzie. I I. Ioan.
4. v. 1. nāpiŝano ieŝ, Ze wiele ŝaŝywych Prorokow wyŝŝlo na
ŝwiāt. Przytoŝ i takowych mow Naturā Boŝka dowiedŝiona być
nie moŝe. A we wŝŝykich tych mowāch opisuie ŝie, iakoŝ ŝacny
był poczętek Wzrodu Pānā Chryŝtufowego. To wlaŝne Ad-
wersarŝkie ŝłowā.

Ioan. 17. v. 18

Na to odpowiadam ŝiedmiorāto.

Na pierwŝa rzecz odpowiadam.

Pierwŝa rzecz Adwersarŝe/ w teŝ ŝwoiey explicāciey/
te ŝāmyŝlāia: w ktorey twierdza: iākoby i tych ŝłow
przedŝiewŝŝi tych/ Naturā Boŝka w Chryŝcie: nie mo-
głā ŝie ŝluŝnie dowodŝić: ā ŝātym āni iego pierwŝa byt-
noŝć: niŝeli ŝie narodŝil i Pānny Māriei: Ale to Adwer-
sarŝom nie moŝe być poŝwolono.

Niānowicie

Dla tego: ŝe ty ŝłowā / y pierwŝey bytnoŝci Chryŝtuŝ
ŝā Pānā dowodŝa iāwnie / niŝeli ŝie narodŝil i Pānny
Māriei: y natury iego Boŝkiey. Pierwŝey bytnoŝci
iego przed narodzeniem i Pānny Māriei / ŝey miāry ty
ŝłowā dowodŝa: gdy w nich ŝam Syn Boŝy o ŝobie ŝwotā
dcŝy: iŝe pierwŝey był w niebie: ā potym ŝe i niebā ŝŝapil/
ā przy-

Okazanie:
ŝe ŝŝapie-
nie Chryŝtuŝ
ŝā i niebā od
Oycā: ā przy-
ŝcie na ŝwiāt
dowodŝi y
pierwŝey

bytności ie-
go przed po-
częciem w
żywocie Pán-
ny Máriey:
ynatury Bo-
skiej: obacz
iako.

á przyszedł ná swiát. A tak ty słowá z tey pierwszey
miary / dobrze przedsięwzięciu nášemu służy / o tym :
Je Syn Boży pierwej rzeczą samą był : niżeli sie z Pánny
Máriey národził : Bo pierwej był w niebie : niżeli ná
swiát przyszedł : A w te czasy ná swiát przyszedł / kiedy
sie w żywocie Pánny Máriey poczał : á potym z niey ná-
rodził.

Natury zaśie Bostkiey w Christusie Pánu / to słowá z
tey miary dowodzą : przypisując mu pierwszą bytność
przed poczęciem y národzeniem z Pánny Máriey : Nie be-
dac rzeczą samą przed poczęciem w żywocie Pánny Má-
riey y z niey národzeniem : A nie mogąc w te czasy być ie-
stnie ani iako człowiekiem / ani iako Aniołem / ani iako in-
szą rzeczą stworzoną : pozostała zátym / że był w te czasy
rzeczą samą : iako Bóg z natury. Bo nád to więcej
rzeczy inšych nie może być pokazano. Dowodzą tedy
te słowá przedsięwzięte / y natury Bostkiey w Christusie
Pánu : tym względem iako sie pokazyáło. A tak iuż w
pierwszey rzeczy przed sięwzięcie Adwersarście wpada.

Ná druga rzecz odponiadam.

Druga rzecz Adwersarze : w tey swoiey explicitacy te
zamykają : w ktorey twierdzą : iakoby dla tego napier-
woy Christus Pan / natury Bostkiey miał być odsądzány :
zstapienia swego z niebá od Oycá : że sie to może o nim
figurálnym sposobem rozumieć : Ale y to Adwersarzom
nie może być pozwolono.

Ostanie:
Zstapie-
nie Christu-
sowe z nie-
bá : od Oy-
cá : nie może
sie figurál-
nym sposo-
bem rozu-
mieć.

Naprzód : Dla tego : Je sie sam Syn Boży temu przeo-
ciwił : ktory mówiąc o zstapieniu swoim z niebá / álbo wy-
ściu od Oycá : żadney w tym figury nieupomina : ale po-
prostu o istotnym y prawdziwym zstapieniu swoim z nie-
bá : mówił : Zaden nie wstąpił do niebá, iedno ten ktory ssta-
pil z niebá, Syn człowieczy ktory ieśl w niebie. A zaśie : wysze-
dłem od Oycá, y przyszedłem ná swiát, zaśie opuszcżam swiát á
ide do Oycá. Przetoż y Adwersarze / tych słow iego / o fi-

gurálnym

guralnym iego zstapieniu z niebá : nie mogą rozumieć. A zátym y to sie z tad zámýka : Iż iáko w ten czas Adwersarze/ Christusa Páná/ z tych słow/ náture Boskiej dca odsadzác : gdyby sie mogły o figuralnym iego zstapieniu z niebá : rozumieć : Ták zászie sprzeciwney strony/ nie mogą go tej náture Boskiej/ z tych słow iego/ dla tego odsadzác : iż sie te słowa iego/ o figuralnym zstapieniu iego z niebá : nie mogą rozumieć.

Powtóre : Dla tego : Że iesliby to miała być prawda/ że Christus Pan : nie własnje zstąpił z niebá : ále figuratę : iáko dca mieć Adwersarze : Tedyby zátym nie co innego musiało być rzecżono : tylko to : że też nie własnje był ná świecie/ ná ktory z niebá zstąpił : ále figuratę : Bo iákieć było zstapienie iego z niebá ná ziemię : Tákie koniecznie/ musiało być y bycie y obcowanie iego ná świecie. Jesliż tedy nie własnje zstąpił z niebá : ále figuratę : tedyć też nie własnje był ná świecie : ále figuratę. Lecz iż własnje był ná ziemi zstapioşy z niebá : nie figuratę : Bo był od ludzi widziany/ dotykany : y własnje z nimi ná ziemi obcowal : nie figuratę : Przetoż też własnje zstąpił z niebá : nie figuratę. A tak y z tad pokázuie sie : że sie wielce ná tym Adwersarze myla : gdy te słowa Christusowe : nie o własnym/ ále figuralnym zstapieniu iego z niebá : rozumieć dca.

Porzeczcie : Dla tego : Że iesliby to przecie miała być prawda : że Christus zstąpił z niebá ná ziemię / nie własnje : ále figuratę : Tedyby znówu y to zátym iść musiało : że też nie własnje iego było znówu z ziemię do niebá odeście : ále figuralne. Gdyż koniecznie/ ták nie własnym sposob musiałby być iego do niebá z ziemię odeścia : iák nie własnym / ále figuralnym był sposob iego z niebá ná ziemię przyścia. Lecz iż własnje było iego z ziemię do niebá odeście : nie figuralne / iáko y sam ná sie / y wszystko pisano zeznawa : Przetoż też własnje zstapienie iego z niebá było ná ziemię :

nie śmieie. nie figurat. i. e. A tak y z tego poźanie sie: że sie Adwersarze na swym imię naniu: o figurálnym zstapieniu Chrystusa: niebá: bázno myla.

Poznarte: Dla tego: że y śami inšym sposobem tego dowodzić nie mogą: tylko tym: gdy w tej explikacy sweoey/ o tym zstapieniu Chrystusowym z niebá: to piszą: że sie mogą (práwi) pieruſe słowa figurálnym sposobem rozumieć. Dla czego też nie mogą nic pewnego o tej rzeczy: do przedśiewzięcia swego zamytáć. Gdyž à posse, ad esse: nigdy nie bywa żadna stuſna consequentia o rzeczach czyniona: iáko wſyscy mądrzy wiedzą. Nie tego: by tedy trzeba/ Adwersarzom/ ná te słowa pomienione Chrystusa Pána: dowodzić: ieśli sie mogą figurálnym sposobem rozumieć: ale tego: ieśli sie z góla figurálnym sposobem/ o figurálnym zstapieniu tego z niebá: rozumiecia. Czego te Adwersarze nie czynią: áni by nabór: siey chcieli uczynić mogą: Przetož y ztąd przedśiewzięcie ich swóankuie.

Poznać: A co Adwersarze/ tego swego przedśiewzięcia onymi świádectwy: Iacob. 1. 8. 17. y Apoc. 21. 8. 2. 10. o wſelkim dátku dobrym/ y dárze doſkonálnym: z wyſoká/ zſtepującym od Oycá świátłoſci: y o Jeruzalem nowym: ktora widział Jan ſwiety zſtepująca od Boga z niebá: dowodzić chcą: to ieſt: że sie tak te słowa Chrystusowe o zstapieniu tego z niebá od Oycá figurálnym sposobem rozumieć mogą: tak figurálnym sposobem bywa rozumiano: o wſelkim dátku dobrym/ y dárze doſkonálnym: y o Jerozolimie nowey: że zſtepuie od Oycá świátłoſci/ albo że zſtepująca widział Jan ſwiety: A o Jerozolimie od Boga z niebá: Tedy y tak nic pewnego/ do swego przedśiewzięcia: zamytáć nie mogą. Bo nie ieſt to ſufficiens Ratio, y o wſem nulla eſt Ratio: Aby sie te słowa Chrystusowe/ o zstapieniu tego z niebá od Oycá: dla tego figurálnym sposobem/ albo mogły/ albo miały

miały rozumieć: i; nie y to: co bywa mówiono o wszelkim
 dárku dobrym/ y dárze doskonałym/ że iest z wysoká/ zstepu-
 iąc od Oycá światłości: y o Jeruzolimie nowej: że iá
 Jan święty/ widział zstepującą od Bogá z niebá: figu-
 rálnym sposobem może rozumieć. Gdyż ie-st i ináčey: sło-
 by zátym: żeby y sami Aniołowie/ ktorzy też bywali/ y by-
 wáią wysłáni z niebá/ ná wstęgowanie tym ktorzy máią
 dšiedzić yć zbáwienie: Hebr. 1. v. 14. musieli sie wła-
 snego y istotnego zstepowania z niebá ná siemie: dla te-
 go odsadzić: á figurálnym tylko sposobem z niebá zstepo-
 wáć: i; sie y to co Jákob święty/ o wszelkich dárkach do-
 brych/ y dárzech doskonałych/ zstepujących od Oycá
 światłości: piše: figurálnym sposobem rozumie: tákże y
 to/ co Jan święty o nowej Jeruzolimie piše: że iá wi-
 dzał zstepującą od Bogá z niebá. Ale iestliż to ztąd/ o
 Aniołach świętych/ y o ich zstepowaniu z niebá ná sie nier-
 áni sufficienter, áni probabiliter: nie może być zámyśla-
 no: Tedyć dáleko wiecey o Chrystusie/ y o zstąpieniu ie-
 go z niebá ná siemie: nie może sie to ztąd áni sufficienter,
 áni probabiliter zámyślać: aby sie dla tego to zstąpienie
 iego z niebá: figurálnym sposobem miało rozumieć: i;e y
 o wszelkim dárku dobrym/ y dárze doskonałym/ figurál-
 nym sposobem bywa rozumiano: i;e zstepuie/ y iest z wy-
 soká: od Oycá światłości: y o Jeruzolimie nowej: że iá
 Jan święty widział zstepującą od Bogá z niebá. A ták
 y ztąd przedśiewzięcie Adwersárskie upada!

Pośóste: Dla tego: że z tych miejsc Iacob. 1. v. 17.
 y Apoc. 21. v. 2. 10. Instántia bázgo á dšissimi, Ad-
 wersarze do swego przedśiewzięcia przymodzą. Záprzeć
 bowiem tego/ żaden pobożny nie może/ náwet áni sami
 Adwersarze: aby to nie miała być inša y roina rzecz/ te
 dárki dobre/ y dary doskonałe/ ktore są z wysoká/ zstepu-
 iąc od Oycá światłości: y Jeruzolimá nowá/ ktora wi-
 dzał Jan święty: zstepującą od Bogá z niebá: á inša

Chrystus Jezus: który zstąpił z niebá. A zátym nie mogą
 ánity drugiey rzeczy/ słusnie Adwersarze záprzec: áby y
 ten sposób/ którym Chrystus zstąpił z niebá: nie miał być
 inšy y rozny: od tego sposobu: którym inše dárki dobre y
 dárki doskonałe: zstępuią od Oycá świaćłości: y którym
 y Jerozolime nowa/ Jan świaćty widział zstępuiącą od
 Boga z niebá. A zátym to się zámýka: Jż iáko jest to in-
 ša rzecz/ Chrystus który zstąpił z niebá: od tych dárow/
 o których piše Jákob świaćty/ y od tej Jerozolimy no-
 wey/ która widział Jan świaćty zstępuiącą od Boga z
 niebá. Iáko to jest inšy sposób/ którym Chrystus zsta-
 pił z niebá od Oycá: od tego: którym wszystkie dárki do-
 bre/ y dárki doskonałe będąc z wysoka: zstępuią od Oycá
 świaćłości: y którym y nowa Jerozolime Jan świaćty
 widział zstępuiącą od Boga z niebá: Tak też zátym nie
 może to słusnie zámýkano być: áby się iáł to zstąpienie
 Chrystusowe z niebá: figurálnym sposobem mogło rozu-
 mieć: iáł figurálnym sposobem/ o tych dárkach doskona-
 łych/ y dárkach dobrych/ o których piše Jákob świaćty:
 może rozumieć: że będąc z wysoka: zstępuią od Oycá
 świaćłości: y o Jerozolime: że ia Jan świaćty widział
 zstępuiącą od Boga z niebá. Gdyż się pokazało: że to są
 rzeczy od siebie różne y inše: Chrystus Jezus który zsta-
 pił z niebá: y te drugie rzeczy pomienione: y ten sposób któ-
 rym on zstąpił z niebá: od tego sposobu: którym się tym
 inšym rzeczom pomienionym: przypisuje od Boga z niebá
 zstąpienie. Ponieważ tedy to zstąpienie Chrystusowe z
 niebá/ żadnym sposobem/ nie może się o figurálnym spo-
 sobie zstąpienia iego z niebá: rozumieć: iáko się perwonymi
 dowodami pokazało: Przetoż też zátym/ Adwersarze z
 tego zstąpienia iego z niebá od Oycá: nie mogą go słus-
 śnie náтуры Bóstwey/ dla tego odsadzać: iże się to o figu-
 ralnym sposobie zstąpienia iego z niebá: rozumieć może:
 Gdyż się pokazało: że się to figurálnym sposobem o nim
 rozumieć nie może: ále własnym y istotnym.

Ná Trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz Adwersarze: w tej swojej explicacy te
zamykaia: w ktorej twierdza: jakoby y dla tego / z tego
zstapienia swego z nieba / Christus Pan natury Boskiej
miał sie odsadzać: iże to zstapienie z nieba: przywłaścił
sobie iako Syn człowieczy: Ioan. 3. v. 13. Ale y to Ad-
wersarzom nie może być pozwoleno.

Naprzód: Dla tego: że tego sama własność rzeczy/
ktora ty słowá pomienione w sobie zamykaia: niedopus-
ści: aby sie z nich Christus Pan natury Boskiej miał od-
sadzać. Ukazuje bowiem: że y w ten czas kiedy był na zie-
mi/ y kiedy te słowá pomienione na ziemi będąc mówił:
przecie był w niebie. Gdyż tak mówi: *Zaden nie wstąpił
do nieba, iedno ten który zstąpił z nieba, Syn człowieczy który
ieśt w niebie.* Lecz iż ieśćże w te czasy / nie mógł być w
niebie iako człowiek: dla tego: że ieśćże w ten czas iako
człowiek był na ziemi: gdy te słowá mówił: **Więc**
y dla tego: że Christus / ile ieśt prawdziwym człowie-
kiem: razem y wespół na dwu miejscach być nie może isto-
tnie y widomie: to ieśt / y w niebie / y na ziemi. Nie może
to o nim rzeczone być ani tym względem: aby był w te
czasy miał być w niebie tylko myśla: kiedy te słowá mo-
wił: gdyż o samej istotnej osobie swojej mówi: *Syn czo-
wieczy który ieśt w niebie:* nie o myśli swojej: aby była
miała być w ten czas w niebie. Nie mógł tego nawet o
sobie mówić: ani iako Anioł: gdyż tych nigdy nie przy-
mował. **Więc** y dla tego: że y Aniolowie/ choć są Du-
chowie: razem na wielu miejscach być nie mogą: to ieśt:
w niebie y na ziemi: Przetoż był w te czasy w niebie rze-
cza sama: gdy był y na ziemi rzecza sama: iako Bóg z na-
tury. A tak y z tego pokazuje sie: że sie z tych słow w con-
trouersia położonych: nie może odsadzać Boskiej natu-
ry. A zwlaściż: gdy kto y to przytym uważy: że samej
tylko

Okazanie:
Że ani dla
tego Syn
Boski/ zsta-
pienia swo-
go z nieba:
nie może sie
natury Bos-
kiej odsa-
dzać: iże so-
bie to zsta-
pienie z nie-
ba: przypis-
ane iako
Syn czo-
wieczy. Io-
han. 3. v. 13.

tylko natury Bożkiej jest tą własność: że ona razem y wespół/ nie tylko w niebie y na ziemi rzeczą samą może być: ale y wśędzie wśytko napełniając.

Powtore: Dla tego: że się temu sam ten czas przeciwi: Ktorego te słowa pomienione: od Chrystusa Pána były mowione: A były mowione od niego nie innego czasu/ tylko tego: Ktorego się on już był stał człowiekiem. Ponieważ tedy te słowa pomienione: Zaden nie wstąpił do niebá, iedno ten który wstąpił z niebá, Syn człowieczy, który jest w niebie. Syn Boży / nie innego czasu o sobie mówił: tylko tego: Ktorego się już był stał człowiekiem: Przeto nie dziw że ie w ten sposób o sobie mówił: Zaden nie wstąpił do niebá, iedno ten który wstąpił z niebá, Syn człowieczy, który jest w niebie. Gdyż już w ten czas z osobą swoją / naturą człowieczą był ziednoczył. Ponieważ tedy / względem ziednoczenia natury człowieczej / z osobą swoją / Syn Boży te słowa mówił: Zaden nie wstąpił do niebá, iedno ten który wstąpił z niebá, Syn człowieczy, który jest w niebie. Przetoż już nie dla tego: aby się był przez nie natury Bożkiej odsadzać miał.

Poczwarte: Dla tego: że tego y ten sam sposób nie dopuszcza: Którym to o Synu Bożym bywa mowiono: że on będąc y Synem człowieczym: przecie w ten czas gdy był na ziemi: wstąpił już był do niebá: y był w niebie. Bo iż już był w ten czas naturą człowieczą / z osobą swoją / Ktora jest Syn Boży własny: ziednoczył: Przetoż to co służy samey osobie jego in Abstracto: to jest / zstąpienie z niebá / y wstąpienie do niebá / y bycie w niebie na ten czas Ktorego te słowa o sobie mówił: to się przywłaszczając całej Osobie / Ktora jest od natury człowieczej denominowana: pod ten czas in Concreto: dla tego: że już w ten czas nie rozdzielnie z Osobą jego była złączona. Chociażże to / co jest samey Osoby Syná Bożego własnego: o Naturze jego człowieczej: nie właśnie bywa mowiono y rozumia-

no. *Niesliin Abstracto* : tedy żadnym sposobem o niego to nie może być mowiono ani rozumiano. Ponieważ tedy Chrystusowi Panu / to zstąpienie z niebą : nie sprostą tym względem przywołając się : ile jest Synem człowieczym : a ile pod ten czas / do którego sam Syn Boży stworzą swoje stosuje : ale tym : ile jest naturą jego człowieczą : 3 Osobą jego / która jest Syn Boży : nierozdzielnie złączona : Przetoż też zą tym natury Boskiej / nie może być słusznie dla tego odsądzany : że sobie to zstąpienie z niebą / iako Syn człowieczy / pod ten czas : tym sposobem przywołający : iako się pokazało. *Azwołając gdy kto y to przy tym uważy : że nie mówi o sobie : Który jest w niebie, ile jest Synem człowieczym : ale po prostu : Syn człowieczy który jest w niebie.*

Násłádek : A dla tego : że y sami Adwersarze / nie inaczej : tych słow przedsięwziętych / Chrystusa Pána chcą odsądzić natury Boskiej : tylko aż przypisawszy mu stad osobę człowieczą : że się nązwał Synem człowieczym. Ale iako się ną tym Adwersarze mylą / aby będąc Chrystus Pan Synem człowieczym : miał potrzebować tego stad : aby miał Osobę człowieczą : gdyż miał przedtym Osobę swoją własną / 3 którą złączył naturę człowieczą : iako się wyżsżej w Artykule Wtórym / tychże Xiąg pokazało : Tak też zą tym y ną tym : aby Chrystus Pan / dla tego nie miał natury Boskiej : że jest Synem człowieczym.

Ną czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz Adwersarze / w tej swojej explicácii te sąmytką : w której twierdzą : iakoby dla tego : postanie Chrystusa od Oycą ną świat / natury jego Boskiej dowodzie nie miało : że też y wczniowie jego / będąc tak od niego postáni ną tenże świat / iako y on był od Oycą postány ną świat : nie dowodzą przecie w sobie tym postaniem ną świat : Boskiej natury : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
 33 postanie
 Dziejow
 Chrystusa
 wych na
 świat: Kto-
 re było tak
 sprawione
 od Chrystu-
 sa: iakie by-
 ło postanie
 y iego same-
 go od Oycy
 na świat:
 nie odsadza
 Chrystusa
 Boskiej na-
 tury.

Postanie
 Chrystusa
 od Oycy na
 świat: nie
 jest rowne
 postaniem
 Dziejow ie-
 go od niego
 samego na
 tenże świat

Naprzód: Dla tego: że aczci to prawdą: że samo przez
 się postanie Chrystusa od Oycy na świat: nie mogło sprzą-
 wić tego/ ani sprawiło: aby Chrystus Pan z przyczyny
 iego miał mieć Boską naturę: gdyż y Aniolowie z niebą
 posyłani bywają: a przecie dla tego nie może się im przy-
 sadzić Naturą Boską: wśakże y to prawdą: że acz po-
 stanie Chrystusowe od Oycy na świat/ nie dowodzi w
 nim tak prostym sposobem Boskiej natury: iako chcą
 mieć Adwersarze: dowodzi iednak sposobem inakszym.
 Bo iż postanie iego od Oycy na świat z niebą: dowodzi
 iego pierwszej bytności: niżeli był na świat postany z nie-
 bą: A nie może iey dowodzić/ ani iako bytności człowie-
 czej: gdyż potym dopiero począł być człowiekiem/ gdy
 był postany na ziemię z niebą: ani iako bytności Aniel-
 skiej: Gdyż Chrystus Pan/ w naturze swojej Aniołem
 nigdy nie był: Pozostawiaż tym: że ta pierwsza iego by-
 tność przed tym postaniem iego na świat: dowodzi iego
 nie inakszej bytności tylko iako Bogą z natury: A tak do-
 wodzi y samey iego Boskiej natury.

Nadzie: A co Adwersarze/ przedświadczenia swego/
 przykładem Apostolow dowodzić chcą: ktorzy tak byli
 od Chrystusa na świat postani: iako on był od Oycy na
 tenże świat postany: A zwłaszczają że sam Chrystus Pan/
 o tym: Ioan. 17. 18. one słowa powiedział: Iakot mie
 posłał na świat, y ja poslałem ie na świat. Tedy y tak nic nie
 wskazuje. Bo iako te słowa non sunt nota aequalitatis,
 rownego Apostolow/ z Chrystusem Panem: na świat
 postania: ale tylko nora similitudinis, podobnego Apo-
 stolow/ z Chrystusem Panem: na świat postania: Tak
 też nie dźw: że przyrównawane będąc do Apostolow od
 samego Syna Bożego z tej miary: że on ie posłał na
 świat/ iako y sam był postany od Oycy na świat: nie do-
 wodzi z żadney miary/ w tychże Apostolech natury Bo-
 skiej: choć iayże iey w Chrystusie/ tym sposobem/ iako się
 pokazyło:

poказало: dowodzą. Bo i te słowa: *Iakoś mie posłał na świat, tak y ja posyłam ie na świat*: nie są Nota equalitatis: rownego postania Chrystusa Pána/ i Apostołami iego: albo Apostołow iego z nim: tedy to sąd iáwna: Naprzd. że Syn Boży/ od Oycá na świat był posłany: A o uczniach swoich iáwnie mówi: że nie od Oycá iego/ ale od niego samego byli na świat posłani. Potym: Pokazuje sie to y sąd: że Syn Boży/ nie sąd inąd od Oycá na świat był posłany: tylko z niebá: Bo o sobie mówi: *Ioan. 16. 4. 28. Wyśedłem od Oycá, a przyśedłem na świat.* A o uczniach iego iáwna jest: że na ziemi z Pánem swoim będąc/ na świat który jest na tejże ziemi: potym byli od niego posłani. Przykazuje Potręćcie: y to do tego: że iesliby rowne miało być Syná Bożego/ od Oycá/ na świat postanie: z postaniem uczniow iego od niego samego na świat: Tedyby byli uczniowie iego koniecznie tego potrzebowáli: Naprzd: żeby byli od tegoż/ od którego y on/ to jest/ immediate od samego Oycá niebieskiego: na świat posłani. Potym: żeby z tegoż miejsca/ to jest: z samego niebá: z którego y Syn Boży: na świat jest posłany. Nawet: nie przez inny sposób: tylko zacząwszy sie z Duchá świętego: w żywocie Panny Máriey: nad bieg przyrodzony. Abowiem przez te wszystkie sposoby/ potrzebá było iść Synowi Bożemu: do skutecznego y iáwnego okazania sie światu: y nań postania. Co iednak wszystko: iáko nie może być o uczniach Pána Jezusowych rzeczono: Tak tej to záryw pozostawa: że postanie Syná Bożego od Oycá na świat: postaniu uczniow iego na tenże świat nie może być rowne: ale tylko podobne. Atoż podobieństwo/ ma być uznawáne: nie w samych stopniach postania Syná Bożego: Uczniom iego nienależących: iáko sie wyższy okazało: ale tylko w samym postaniu/ y iestacie światá: to jest: że iáko Syn Boży/ nie sam przyśedł na świat: ale będąc ob Oycá swego posłany:

Okazanie:
W czym sie
sámpla po-
dobieństwo
postania w.
uczniow Chri-
stusowych/

od ſamego
Chryſtusa
na ſwiát:
z poſtaniem
Chryſtuſa
wym od op-
cia na tenże
ſw. iát.

Tak teſz y wczniowie iego/ z opowiadaniem Ewangelicy
Arceleſtwa niebieſkiego: nie ſámi wyſſli na ſwiát: ále
byli od ſamego Syná Boſzego poſtáni. Potym: Je iát o
ſam Syn Boſzy/ od Oycá ſwego: nie inſtemu ſwiátu ieſt
poſtány: tylko temu niſtiemu/ ná ktorým ludſie mieſt ále
ig: y owſſem ſanym ludſiom/ ktorzy ná ziemi mieſt ále
Tak teſz wczniowie/ od Syná Boſzego Miſtrzá ſwego:
nie ná inſzy ſwiát ſa poſtáni: tylko ná ten niſti: ná ktor-
ým ludſie mieſt ále. A ták miedzy poſtaniem Syná Bo-
ſzego od Oycá: á miedzy poſtaniem Apoſtolow: od Syn-
ná Boſzego: ná ſwiát: zgoda przyſtoyna ma być zácho-
wana. A przecie náſz dowod y ſtąd zoſtawa nie prze-
ſkonány: że Syn Boſzy/ pierwey byl rzeczą ſamą: niſeli ná
ten ſwiát od Oycá poſtány byl/ y z Pánný Máryey ſie
národził: iát o y Apoſtolowie iego/ łebac od niego ná
tenże ſwiát poſtáni: pierwey rzeczą ſamą muſieli być: niſe-
li byli od niego ná ſwiát poſtáni. A byl przed tym poſtá-
niem ſwoim ná ſwiát od Oycá/ y národzeniem z Pánný
Máryey/ Syn Boſzy: nie ináciey rzeczą ſamą: tylko iát o
Bog z náturey y Syn Boſzy właſny: poniewáſz przed tym
czáſem: nie mogli być inákſym ſpoſobem: rzeczą ſamą y
prawdziwie: iát o ſie wyſſey poſtázalo.

Ná Piata rzecz odpowiadam.

Piata rzecz Adwerſarze/ w tey ſwoiey explikácii: ta-
zámyſkają: w ktorey twierdzą: iákoby wyſcie Chryſtuſa
Páná od Oycá: a przyſcie ná ſwiát: w tymże Chryſtuſie
zgola żadnym ſpoſobem nie miało dowodzić Náturey Bo-
ſkiej dla tego: iſe ſam Chryſtus Pan ony ſłowá: Iohan.
18. v. 37. o ſobie powiedzial: Iam ſie ná to národził, y ná-
tom przyſedł ná ſwiát, ábych ſwiadeczywo dal prawdzie: W
ktorych pierwſſe národzenie ſwoie: á poſledniſſe przy-
ſcie ſwoie ná ſwiát: wſkázuię: Ale y to Adwerſarzom
nie moſze być pozwołono.

Naprzód: Ila tego: że acz to prawda: że sama przez
sie wyszcie Chrystusa od Oycy z nieba: a potym przyscie
na świat. nie dowodzi Natury Bostkiej w tymże Chri-
stusie Jezusie. Gdyż y sami Aniolowie świeci/wychodzą
od tegoż Oycy z nieba na świat: a przeż to w nich nie
może dowodzić natury Bostkiej. Wszakże y to prawda:
że acz to wyszcie Chrystusa Pána/z nieba/ od Oycy/ na
świat samo przez sie y po prostu nie dowodzi w Chrystu-
sie Bostkiej natury: iako chcą Adwersarze: dowodzi iey
dną tej Bostkiej natury w nim pierwszym inšym sposo-
bem. Bo iż dowodzi pierwszey iego bytności w niebie/
przed tym wyszciem z nieba od Oycy: a przysciem na
świat: iako y Aniolow świętych/ wyszcie z nieba: a przy-
chodzenie na świat: dowodzi pierwszey bytności tychże
Aniolow w niebie: przed tym z nieba wyszciem/ a przy-
szciem na świat: A nie może iey dowodzić ani iako bytno-
ści Anielskiej: ani iako bytności człowieka: dla przy-
czyn: które sie wyższej o posłaniu iego od Oycy z nieba na
świat: położyły: Pozostawa zaś tym: że dowodzi bytności
iego w niebie rzeczą samą: przed tym wyszciem iego z nie-
ba/ a przysciem na świat: iako Boga z natury: y iako
Syna Bożego własnego. A tak dowodzi w nim tym
sposobem y samey iego Bostkiej natury. A w te czasy wy-
szedł z nieba/ y przyšedł na świat: gdy sie miał pożyć w
żywoćie Panny Marii: y z niey narodzić: iako Páwel
świety wświadczy: gdy ony słowá ad Galat. 4. v. 4. mówił
Gdy przyšlo wypełnienie czasu, posłał Bóg Syná swego sprá-
wionego z niewiaśly, który sie szłał poddanym Zakonowi.

Powtore: A co tym Adwersarze/ posledniejšego iego
przyscia na świat: niżeli narodenia chcą dowodzić: y
tak ten dowód náš o Naturze iego Bostkiej/ stego wy-
šcia iego od Oycy z nieba na świat: burzyć: iże sam o so-
bie ony słowá przed Pilatem powiedział: Jam sie na to
narodził, y na tom przyšedł na świat, abych świadczył o da-

ca. 1. 1. 1.
am. oue f. 1.
ut. 1. 1. 1.
ver. 37. 1. 1.
re sam Chri-
stus. 1. 1. 1.
mou. 1. 1. 1.
odp. 1. 1. 1.
Christus. 1. 1. 1.
z wyscia 1. 1. 1.
go od Oycy/ 1. 1. 1.
a przyscia 1. 1. 1.
na świat: 1. 1. 1.
natury Bo- 1. 1. 1.
skiej. 1. 1. 1.

prawdzie. Tedy y tak nie Adwersarze nie wstydą :
 miánomicie dla tego : że to nie nowina Pisarzom świe-
 tym/ w pozad to polozyć: co ná pierwszym miejscu mia-
 lo być położono. Ciego y z Stárego / y z Nowego Te-
 stámentu: przykład pókać. Z Stárego: Gen 1. v. 26.
 Gdzie Wyłżeł opisyuac Historię stworzenia niebá y zie-
 mie: przyšedłszy do stworzenia człowieka: piše: I rzekł
 Bóg, uczynimy człowieka, ná kształt y wyobrażenie nasze. A do-
 kláda záraz: I uczynił Bóg człowieka ná podobieństwo swoje,
 ná wyobrażenie Boże stworzył go, Mejd y niewiadłé stworzył
 ich, y błogosławił im. Z których słow tájdy baczyć: iż iuż
 człowiek był stworzony od Boga: Bo im Bóg y błogo-
 sławił/ y ziemię pośiádać kázal: zwierzetom pánować y
 ptakom: drzewá y kłólá ku pokármowi im wkazawšy.
 Alži znou Cap. 2. gdy przyšlo do wierne słobnego:
 tak stworzenie człowieka tenże wspomina: iáko by go ie-
 Boże nie bylo: y znou mowi: I stworzył Pan Bóg, człowie-
 ká z prochu ziemié y nádechł w oblicze iego Duchá żywoć
 Co pierwey pokázac był powinien: z czego był człowiek /
 y iáko stworzon: á dopiero to zá tym polozyć: co ná pier-
 wszym miejscu posledniejšo rzecz polozył: iáko mu Bóg
 stworzonemu błogosławił: ziemię pośiádać, y pánować:
 rozkázal: pokármu ich żywotowi należace wkazawšy.

Także nápišam y eodem 1. Cap. Iáko Bóg wšetkie
 rzeczy stworzył do šestnáte: y wyliczywšy co którego dnia
 stworzył až do šestego dnia: którego człowiek ná samym
 ostatku iest stworzony od niego: Znou wtorey Rozdział
 pišac: przyšedłszy do wieršá osmego: to co miało być
 wprzód: w pozad kládsie: gdy piše: I ušjerił był Pan
 Bóg Raj ná pociajku. A wyliczá znou/ iáko z ziemié ká-
 žde drzewo rośtošne wywobšł. Takž y drzewo żywotá
 w poyšródku Raju. Táž y Rzeki wyliczá. To ieden
 z Stárego Testámentu przykład.

Drugi z Nowego Testámentu: Piše Ewángelisto-
 wie

wle święci dwá : Mátheusz y Máreš : trzeci Páwel A.
postol : J Pan Jezus : przy oney Wiečerzy swoiey ostáo
tniey : wziął pierwey Chleb / y łamał : Potym dopiero po
Wiečerzy Aielich : March. 26. y. 26. Marc. 14. y. 22.
I. Cor. 11. y. 25. A sam Łutáš Ewángelistá opák czyni
gdy piše : J pierwey wziął Aielich w rece / y dał Apo-
stolom mówiac : Bierście, á podzielićie między sie. Toż
dopiero o Chlebie niżej mówi : Luc. 22. y. 17. Z czego
wszystkiego takie zámknienie płynie : Ponieważ to / co
Moyšesz pisał / y Ewángelistowie święci / o tych rzeczách
które sie pomieniły : były przecie rzeczy prawdziwe : y ie-
śli przecie to wprzód ma być kładziono / co wpoząd pisa-
li : według samego o rzeczy porządku : Tedyć pogotowiu
y ty słowá samego Syná Bożego / od Janá świętego ná-
pisane / w pomienionym Rozdziale : musza być prawdzi-
we : y to przecie ná pierwszym miejscu ma być z nich kła-
dżono : co ná ostatnie / ym Ewángelistá polożył : to
jest / że pierwey Syn Boży / z niebá od Oycá wyszedł / á
przyšedł ná świat : niżeli sie z Pánną Máriey narodził.
Przystępuie ieště y to do tego : że y inšych miejsc Piśmá
świętego / wielka liczba : y słow od samego Syná Bo-
żego wyrzecżonych / á w teyże rzeczy : objaśniaia to iedno
miejsce Janá świętego / od Adwersarzow ad Infantí-
am przywiezione : gdy wszystkie á wszystkie wtázuia : że
pierwsze było wyście Syná Bożego z niebá od Oycá :
pierwsze zstąpienie : niżeli z Pánną Máriey narodzenie :
iátie sa y te miejsca / które sie wyšsey w otwierdżaniu sen-
tenczey nášsey przypomniały : Przetoż ráčsey te inše wszy-
stkie miejsca / to iedno Janá świętego objaśniaia : o tym :
że pierwsze jest wyście Syná Bożego od Oycá z niebá / á
przyšcie ná świat : niżeli áby to iedno miejsce Janá s.
przedwóto tym wszystkim inšym miało walczyć : á pier-
wszego narodzenia Christusa Pána / z Pánną Máriey
dowodzić : á ostatniejšego iego od Oycá z niebá wy-
ścia : á ná świat przyścia. Potym

Potym: Potężnie sie to y stad: że narodzić sie/nie iest nic innego tylko przysć na świat: Przyszedł bowiem Chrystus na świat: rodząc sie. Czego poświadczają ony słowa tegoż Janá świętego cap 1. v. 9. w ten sposób o Chrystusie napisane: Była światłość ona prawdziwa, która oświeca wszelkiego człowieka przychodzącego na świat. Z których każdy łatwoie baczy: że przysć na świat: nie iest nic innego: tylko urodzić sie na świat. Gdy tedy y Chrystus Pan przed onym Pilatem mowi o swoim narodzeniu y przysćiu na świat: w tych słowach in controuersia położonych: tedyć nic innego nie czyni: tylko iedną rzecz mowi: narodzenie swoje na świat: przez przysćie swoje na świat: wykładając: á przysćie swoje na świat wykładając przez to słowo narodzenia. A tak y z tej miary/ z tych słów pomienionych Chrystusa Pána/o które controuersia: nie mają Adwersarze nic: czymby sentencja naszą mogli burzyć: á swoje ratować.

Nawet: A sama przyczyna/ dla której te słowa pomienione wyrzeczone są od Syná Bożego: tych słów tak rozumieć niedopuszczają: iako chcą Adwersarze. Nie na to bowiem te słowa wyrzeczone są od Chrystusa Pána: áby miał chcieć przez nie dowodzić posledniejszego swego na świat przysćia y od Oycá wyśćia: á pierwszego z Panny Máriey narodzenia: ále na to: áby był onemu Pilatorowi ukazał/ktory pytał o to: Jesliby był Krolom? przyczyna: dla czego sie był narodził y na świat przyszedł: że nie dla tego miánowicie: áby był obyczajem Krolow światá tego Pánował: ále áby był wydał świadectwo prawdzie. A árzoby tedy nietrefny musiał być Chrystus Pan / według tej pomocy Adwersárskiej / na te słowa święte: Kiedyby o co innego od Pilatá będąc spytány: á miánowicie o przyczynę przysćia swego na świat y narodzenia: która sie w tych słowach Pilatorowych zamyka potajemnie: Tedyż iedł Krolom? A on sie mu do tego przyzna-

wa: Ty mówisz: *iem ia jest Krol:* o czym inšym miał mu odpo-
wiadać: to iest/ o tym: że sie pierwey ná sviát národził:
a potym ná tenże sviát przyšedł. A ktorego nietrefnego o
rzeczy spytanie/ odpowiadania: ná Chrystusa Pána: iże
Adwersarze żadnym sposobem słusznie dowieść nie mo-
gą: Przetoż y tey miary pokazuie sie: że y tym mieyscem
sentencia nášá iest dobrze utwierdzona: iáko pierwey o
tym: że Chrystus Pan pierwey był rzeczą sámą: niżeli sie
z Panny Máriej národził: tak zátym y o tym: że będąc
Chrystus Pan/ pierwey rzeczą sámą w niebie: niżeli sie z
Panny człowiekiem národził: był iáko Bog z natury/ y iá-
ko Syn Boży własny.

Ná szósta rzecz odpowiadam.

Szósta rzecz/ Adwersarze/ w tey swoiey explikácii te-
żamykają: w ktorey twierdzą: iáko by y dla tego: to wy-
ście Chrystusowe od Oycá z niebá / a przyście ná sviát:
w tymże Chrystusie/ żadnym sposobem natury Boſkiey nie
miało dowodzić: iże y wyście fałszywych Prorokow ná
sviát/ o ktorych piše Jan święty: I. Epist. cap. 4. v.
I. że ich wiele wyšlo ná sviát: nie dowodzi żadnym spo-
sobem / w tychże fałszywych Prorokách Boſkiey natury:
Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że Instancja Adwersarze przy-
wodzą bårzo á diſsimili. Bo inšy iest fałszywy Pro-
rok: á inšy/ y nie równo inšy Chrystus Pan Syn Boży.
A zátym y ten sposób/ ktorym on wyšedł od Oycá/ á przy-
šedł ná sviát: koniecznie iest inšy y nie równy od tego
sposobu / ktorym fałszywi Prorocy wychodzą ná sviát.
A ponieważ tak: Tedyć to zátym nie idzie: áby dla tego
wyście Syná Bożego od Oycá ná sviát: żadnym spo-
sobem nie miało dowodzić natury Boſkiey w tymże Synu
Bożym: iże iey y wyście fałszywych Prorokow ná sviát:
w tychże fałszywych Prorokách żadnym sposobem nie do-
wodzi. Gdyż fałszywych Prorokow / y wyścia ich ná
sviát:

Okazanie:
Iż choć wy-
ście fałszy-
wych Pro-
kows ná
sviát/ o k-
torych piše
Jan święty
I. Epist. cap.
4. v. I. w
tychże fałszy-
wych Pro-
kách: nie do-
wodzi natu-
ry Boſkiey:

dowodzi iey
jednát w
Chrystusie
Panie: wy-
ście iego od
Oycá / á
przyście ná
świát.

świát: od Chrystusa Pána: y wyscicia iego od Oycá ná
świát: bárzo Dissimilis est Ratio.

Powtore: Dla tego: że sietemu przeciwi y sam spo-
sob mowy: Bo nie mowi tego Pismo święte ták sprostá
o Chrystusie Panie: że wyszedł ná świát: ále że wyszedł
od Oycá / á przyšedł ná świát: To iest rzecz wielce rozna
od tey: wyniść sprostá fałszywym Prorokom ná świát.
A ponieważ ták: Przetoż też nie moga brác Adwersarze
żadnego stuśnego dowodu odsadzenia Chrystusa Pána
natury Boskiej wśelakim sposobem: z wyscicia iego od
Oycá / á przyšcicia ná świát: dla tego: iże y wyscicie fał-
szywych Prorokow ná świát: żadnym sposobem nie do-
wodzi natury Boskiej w tychże fałszywych Prorokách.

Náwet: Dato non concessio: To iest: Choćby sie y
to Adwersarzom pozwoľilo: że tacie było Syná Bożego
od Oycá z niebá wyscicie: iákże fałszywych Prorokow wy-
ście ná świát: Tedy y ták nie Adwersarze nie wsturáia.
Gdyż to przecie ślad przeciwośťo nim musi być zámyśľano:
Iż iákó fałszywi Prorocy / ile będąc fałszywymi Proro-
kami: pierwey rzeczą sáma musieli być: niżeli ná świát
wyšli: Ták y Chrystus / pierwey rzeczą sáma musiał być
w niebie: niżeli od Oycá z niebá: ná świát wyszedł: A iż
w te czasy od Oycá ná świát wyszedł: Kiedy sie počzał w
żywoćie Pánný Máriej: przed którym wysciciem iestże
nie był człowiekiem: ále dopiero zátem wysciciem: miał
sie stáć tákowym: nie był też ani Aniołem: Przetoż był
przedtým wysciciem swoim z niebá od Oycá: iákó Bog z
natury: y iákó Syn Boży własný. A ták y ślad Adwer-
sarze / mniemánie swego iáwny śwánt odnośsz: ślad sie
onego spodśiewáli swego porátowánia.

**Ná siódmą rzecz á ostátnią odpow-
wiadám.**

Siódma á ostátna rzecz / Adwersarze w tey explicít-
ciey

ciej swoiey/ te zamyśla: w ktorey twierdzą: iakoby we
wszystkich tych mowach: o wysciciu Chrystusowym/ albo
posłaniu: Chrystusa Pána od Oycá z niebá do przysciciu ná
swiat: miało sie nieco inszego zamyślać: tylko to: iak za-
cny był początek rzędu iego: Ale y to Adwersarzom nie
może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Że ná żadnym z tych miejsc/
ktore są wyższej w utwierdżaniu sentenciey nászej o tej
rzeczy położone: nie pokázuie sie toráby był miał mieć Chri-
stus Pan iaká słuśną przyczynę: mowienia w nich: rá-
czej o zacności rzędu swego: niżeli o samym istotnym
y prawdziwym zstąpieniu swoim z niebá: A zátym y
o pierwszey swoiey bytności rzeczą samą/ w niebie: przed
tym zstąpieniem swoim z niebá. A zátym ieszcze y o ná-
turze Bóstwey tym sposobem: iako sie pokázáło.

Powtore: Dla tego: Że te słowa in controuersia: rá-
czej o osobie swey własney Syn Boży mowi: że on sam
wyšedł od Oycá/ á przyszedł ná swiat/ y zstąpił z niebá:
niżeli o rzędzie iakowym swoim: á dáleko wiecey nie o
zacności iakiey: iakiego rzędu swego.

Náosłatek: A dla tego to Adwersarzom nie może być
pozwolono: Żeby tym sposobem/ rzęd Chrystusow mu-
siał być zacniejszy: niżeli sam Chrystus Pan. Gdyż o
Chrystusie samym/ Adwersarze to powiádáią: że nie on
sam prawdziwie y istotnie zstąpił z niebá: ále że to o rzę-
dzie iego ma być rozumiano. Co iednáť iako być nie mo-
że: Ták też zá tymi wszystkimi przyczynami pomieniony-
mi: to sie koniecznie zamyśla: że mowiąc Chrystus Pan:
o wysciciu swoim od Oycá/ á przysciciu ná swiat z niebá:
nie mowił tego o zacności rzędu swego: ále o prawdzi-
wym zstąpieniu z niebá samego siebie: á przysciciu ná
swiat. Zerwad tedy zostawa sentencja náśá nieporuśso-
na o tym: że Chrystus Pan: pierwey rzeczą samą był:
niżeli sie z Pánną Máryey národził: bo był pierwey w

Okázanie:
Że wyscicie
Chrystusa
we zniebá/ y
posłanie od
Oycá ná
swiat: nie
może sie ro-
zumieć o za-
cności rzę-
du Chrystu-
sowego: iá-
ko dycha Ad-
wersarze.

niebie w Oycā: niżeli nā swiāt zstąpił: y w żywocie Pāny
 Maryi cłowiekiem sie počął: Ktorey rzeczy / choć
 sie rozmaitymi sposoby sentencja Adwersarstwa przeciwi:
 iednāż przecie wśedzie nā swym przedsięwzięciu swołno
 Pować musi: iako sie potażalo.

CZWARTE MIEYSCE PISMA SWIE-
 tego obrony potrzebuie: z listu Iudása Apo-
 stola świętego: gdzie napisano: ze przez
 Iezusa lud Izraelski z Egiptu był
 wybawiony.

Nā to mieysce Adwersarze/ w Katechizmie swym fol.
 101. tāk napisali.

*Tego słowka Iezus, w żadnym Greckim textcie niemāś: ale
 miasto niego wszedysie czyta słowko Pan: przetoż to mieysce
 nic nie dowodzi. To własne Adwersarstie słowā.*

Nā to odpowiadam.

Mieysce
 Iudása A-
 postola ver.
 5 dobrze ro-
 zumie sie o
 Chrystusie
 Pānie: y zā
 sāmym wy-
 klād. m. Ad-
 wersarstīm.

Krotce z Adwersarzmi w rozprawę wstepuiacz: stro-
 ny tego mieysca Iudása Apostola: Tedy to powiadam:
 że choć tego słowka Iezus w Greckim textcie niemāś:
 ale miasto niego czyta sie Pan: tedy to przecie nie do ko-
 go inšego ściągąc sie ma: tylko do Pānā Jezusā. Ratia
 tego tā iest: że niemāś inšego zbawiciela: oprócz Pānā
 Jezusā Synā Bożego: Aktor. 4. v. 12. y niemāś dru-
 giego Pānā: oprócz tego sāmego: Ephes. 4. v. 5. I.
 Cor. 8. v. 6. & Iuda: v. 4. Jāko tedy tylko sam Syn
 Boży iest zbawicielem: y iednym Pānem: Tāk też on
 lud Izraelski wybawiony bedac z Egiptu przez Pānā:
 wybawiony był przez Pānā Jezusā Synā Bożego. A tāk
 dobrze to mieysce Apostolskie przedsięwzięcia nāšego
 dowodzi o tym: że Pan Iezus pierwey rzeczā sāmā był:
 niżeli sie z Pāny Maryi narodził: y w niej počął: po-

niewāś

niemiasz przezeń lud Izraelski z Egiptu był wybawiony:
co było daleko przed narodzeniem iego z Panny Marię.

PIATE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie : **I. Petr. I. v. II.**
gdzie iawnie napisano : **Iz w onych da-**
wnych Prorocech : był Duch
Christusow.

Ná to mieysce Adwersarze / w Kátechizmie swym :
fol. 134. ták napisali :

*Ystad nie dowodzi sie náurá Boská w Pánu Christusie. Bo ten
Duch który był w Prorokách, może być nągwány Christusowym,
nie dla tego, żeby go Christus dał, ále dla tego, że mowil to co by-
ło Christusowego, to iest, o tych rzecjách, które do Christusá na-
leżá; iáko tájże Piotr swietý mowi, świadczá pierwey o wra-
pieniach które miály przytć ná Christusá, y o chwałách zártym
idących. A táki téż sposób mowienia máś, **I. Ioan. 4. v. 6.**
Z tad znamy ducha prawdy, y ducha błedu : gdzie nie dla tego
Ducha tego duchem prawdy zowie y duchem błedu, żeby Pra-
wda y Bład iáko Osoby iákże ducha tego dawáły : ále dla tego,
iż ten Duch prawdy te rzeczy mowi, które są prawdy, y duch
błedu, te rzeczy które są błedu. To własne Adwersarskie
stowá.*

Ná to odpowíadam troiáko.

Ná pierwszą rzecz odpowíadam.

Wierząca rzecz / Adwersarze / w tey swoiey expliká-
ciey : teżámy Páią : w Którey twierdzą : iáko by stad :
Iż Duch Christusow był w Prorocch : **Náurá Boská**
w tymże Christusie Pánu : nie miała być dowodzona :
Ale to Adwersarzom nie może być pozwoleno.

Mianowicie

Okazanie :
 Iż stad : że
 Duch Chri-
 stusow był
 w Proro-
 czech: natura
 Boska w
 Chrystusie
 Panie: Pra-
 wie dobrze
 sie dowodzi

Dla tego : że Duchem świętym / iaki jest Duch Chri-
 stusow / y iaki był w Prorocach : nie może nikt śasować
 tylko Bog z natury. Stad też wśedzie w Piśmie świę-
 tym: nazywa się Duchem Bożym / y Darem Bożym : iā-
 ko tenże Piotr święty y onemu Mágusowi powiedział :
 Actor. 8. 4. 20. Pieniądze twoje niechay będą z tobą nā zgi-
 nienie, ābowiem rozumia'ęś, iż Dar Boży za pieniądże może być
 kupiony. Iż tedy Duchem świętym Chrystus Pan śao
 formał y onym Prorokom : Bo dla tego mówi Piotr ś.
 iż w onych Prorocach był Duch Chrystusow : Przetoż
 Chrystus Pan jest Bog z natury. A tāt stad pokazuje się
 że się wielce mylą nā tym Adwersarze : gdy twierdzą
 śmieig: iākoby się z tego miejsca Piotra świętego : Na-
 turā Boska w Chrystusie Panu : nie miała dowodzić.

Nā Druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz / Adwersarze / w tey swoiey explikácii te
 sąmykaig : w ktorey twierdzą : iākoby dla tego z tego
 miejsca Piotra świętego : naturā Boska w Chrystusie
 Panu nie miała się dowodzić : iże ten Duch Chrystusow /
 ktory był w Prorocach : nie dla tego się nazywa Chri-
 stusowym : āby go był miał dawać sam Chrystus Pan onym
 Prorokom : āle dla tego : iże to mówił co było Chri-
 stusowego / to jest: o tych rzeczach / ktore do Chrystusa nale-
 żą : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie :
 Iż przez te
 go Duchā
 Chrystu-
 sowego ktory
 był w Pro-
 rocedy: nie
 mogą się te
 rzeczy rozu-
 mieć : ktore

Naprzod : Dla tego : Zeby tāt ten Duch Chrystusow
 ktory był w Prorocach : musiał być nie za samego Duchā
 świętego / āle za skutki Duchā świętego rozumiany : Je-
 śliby to prawda miała być : że nie dla tego się Chri-
 stusowym nazywa: będąc w Prorocach : iże go sam Chri-
 stus onym Prorokom dawał : āle dla tego : iże to mówił:
 co do Chrystusa należało. Gdyż inśa jest rzecz / mieć
 Prorokom w sobie Duchā Chrystusowego : ā inśa mo-
 wieć te

wieć te rzeczy z tego Duchá : ktore do Chrystusá należą. należące do Chrystusá / z powodu tego / Prorocy mówili.
 Jáko tedy samá Causa efficiens, nie może się kłaść pro effectui : Tak też y ten Duch Chrystusow który był w Prorocach : nie może się kłaść za te rzeczy / ktore Prorocy należące do Chrystusá mówili : dla tego : iże o nim samym Piotr święty mówi : że był w Prorocach : y iże go kładzie sprawcą y wykonawczem w Prorocach tego : co oni mówili do Chrystusá należącego. A stąd znówu to się zamyka : Jáko w te czasy / Adwersarze / z tych słow pomienionych / Chrystusá Páná chcą odsadzać Boskiej natury : gdyby się pokazało : że przez tego Duchá Chrystusowego który był w Prorocach : rozumieć się ma nie sam Duch Chrystusow / który był w Prorocach : ale rzeczy te : ktore należące do Chrystusá Prorocy mówili : Tak zaśie w te czasy / Adwersarze / z tych słow pomienionych / Chrystusá Páná nie mogą odsadzać dla tego Boskiej natury : gdy się przeciwnym sposobem pokazało : że przez tego Duchá Chrystusowego / który był w Prorocach : rozumieć się nie rzeczy te : ktore należące do Chrystusá : z tego Duchá Prorocy mówili : ale się rozumie sam Duch Chrystusow : który był w Prorocach.

Powtore : A dla tego się to przedsięwzięcie Adwersarostwie nie ostoja : że Duchem Chrystusowym nie może nikt śasować : tylko sam Chrystus Pan : iáko się y z przykładu Nowego Testámentu pokazuje : gdzie Duchem Chrystusowym : nie mogli nikt inny śasować tym którzy go w sobie mieli : tylko sam Chrystus Pan. Ponieważ tedy Duchem Chrystusowym : nie może nikt inny śasować : tylko sam Chrystus Pan : Przetoż y onym Prorokom : tymże Duchem Chrystusowym / który był w nich : niemogli nikt inny śasować : tylko samże Chrystus Pan. A tak y stąd pokazuje się : że się wielce ná tym Adwersarze myli : gdy twierdzić w tej swoiey explikacyi / o tym Duchu Chrystusowym : to śmieć : że go sam Chrystus onym Prorokom nie dawał.

Patrzcie :

Potrębie : Pokázuie sie to y z tad: że to są sobie rzeczy przeciwné: być temu Duchowi który był w Prorocy: Duchem Chrystusowym: á nie dawać go Chrystusowi onym Prorokom: iáko być temuż Duchowi Chrystusowemu który był w Apostolach: Duchem Chrystusowym: á nie dawać go Chrystusowi Apostołom: Ponieważ tedy przeciwną to sobie rzecz pismo święte wkázuie: Być temu Duchowi Chrystusowemu/ który był w Prorocy: Duchem Chrystusowym: á nie dawać go Chrystusowi onym Prorokom: iáko y to przeciwna iest rzecz: być temuż Duchowi Chrystusowemu/ który był w Apostolach: Duchem Chrystusowym: á nie dawać go Chrystusowi Apostołom: Przetoż Chrystus tego Duchá dawał y onym Prorokom/ który był w nich: ponieważ ten Duch: był Duchem Chrystusowym: będąc w onych Prorocy.

Poczwarte : A z tad sie to pokázuie: że wszystko pismo Nowego Testámentu: nie wkázuie inšzego sposobu: kto rymby kto mógł mieć w sobie Duchá Chrystusowego: tylko ten: mieć go sobie dánego od Chrystusa. Iáko y do tego: áby kto mógł mieć w sobie Duchá Oycá niebieskiego: który iest tenże: który y Chrystus: niemáß sposobu inšzego: tylko mieć go sobie dánego od Oycá niebieskiego. Ponieważ tedy pismo święte/ tylko ten ieden sposob wkázuie: mieć w sobie Duchá Oycá niebieskiego/ álbo Chrystusowego: mieć go sobie dánego od Oycá niebieskiego: álbo Chrystusowego: od Chrystusa samego: Przetoż y oni Prorocy: nie mogli w sobie mieć inšym sposobem Duchá Chrystusowego: tylko máiac go sobie dánego od Chrystusa samego. A z tad znówu to sie zamyka: Iż iáko y z tey miary Adwersarze/ z tych słow Piotrá świętego: Chrystusa Pána chca odsadzić natury Bóstwie: gdyby to prawda była: że tego Duchá Chrystusowego/ który był w Prorocy: sam Chrystus nie dawał onym Prorokom: Táp zaśie z przeciwney strony/ rádźi nie rádźi: beda mu mu-

śieli Adwersarze z tych słow Piotra świętego naturę Bóstwa przyznąć: gdy się pokazało: że onym Prorokom: Christus Pan: tego Ducha świętego: który był w nich dawał. A ztąd znówu y to iąwona rzecz zostawa: że Christus pierwey rzecz sama był: niżeli się z Panny Maryey narodził: ponieważ rzecz sama onym Prorokom: Ducha świętego dawał: y ponieważ ma Bóstwa naturę: a tak jest Bogiem z natury.

Ná Trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecią rzecz/ a ostatnią/ Adwersarze: w tej swojej explikácii te zamykają: w ktorej twierdzą: iakoby dla tego: o tym Duchu Christusowym który był w Prorocach: nie miało to być zamykano: aby go był sam Christus miał dawać onym Prorokom: iże y o onym Duchu błędu/ y prawdy: o którym mowi Jan święty: I. Epist. cap. 4. v. 6. nie może to być mowiono: aby się dla tego miał nazywać: Duchem błędu/ y Duchem prawdy: iże prawda y błąd: iako osoby nieiakię dawaia go: Albo iakoby dla tego przez tego Ducha Christusowego w Prorocach: nie sam Duch Christusowy miał się rozumieć: ale te rzeczy raczej: ktore należące Prorocy/ do Christusa/ mowili: iże y przez tego Ducha prawdy/ y ducha błędu: rozumieć się mają te rzeczy: ktore Duch prawdy/ y duch błędu mowi: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że to jest insha rzecz: być Duchowi Christusowemu w Prorocach: a być Duchowi prawdy: Duchem prawdy: y Duchowi błędu: Duchem błędu: Co y sam inakšy sposob mowy/ tak o tej/ iako y o owej rzeczy pokazuje. Ponieważ tedy inše to są rzeczy y rozne: Być Duchowi Christusowemu w Prorocach: a być duchowi prawdy/ duchem prawdy: y duchowi błędu: duchem błędu: Przetoż też nie mogą ztąd Adwersarze słusznie brać ná to dowodu: aby tak się Christus

Oklazanie:
Że Adwersarze nie mają dowodu z onymi słowy Iana 1. ep. Cap 4. v. 6. o onym Duchu błędu/ y prawdy: o tym: aby był

Chęć
 Pan onego
 Duchą swo-
 go / Proto-
 kom onym
 nie miał da-
 wać: a z tym
 skąd z natur-
 ę Bogiem
 rynaiany
 bę: y pier-
 wszym bę-
 noscia przed
 pojęciem
 o Pannie
 Marye.

dawania tego swego Ducha: Ktory byl w Prorocy: o-
nym Protokom: mial odsadzac: iak y o prawdzie/ albo
bledzie nie moze to byc rzeczone: aby iato osoby nieciapke
mialy dawac tego ducha: Ktory iest: albo Duchem pra-
wydy: albo duchem bledu.

Powtórę : A dla tego : że się temu y samą tą przyczyną przeciwciwi : dla Ktorey niechca Adwersarze temu Duchowi prawdy : pozwolić tego : aby się dla tego miał nazywać duchem prawdy : żeby go prawdą dawać miał : albo Duchowi błędu : aby się dla tego miał nazywać duchem błędu : żeby go błąd dawać miał : iże ani prawda / ani błąd : nie mogą mieć swojej własnej osoby. Bo piśa w tej explicacyi swojej te słowa : Gdzie nie dla tego tego Duchá duchem prawdy zwie, y duchem błędu, żeby prawda y błąd iako osoby iakże ducha tego dawały. *etc* Ponieważ tedy z tej samej przyczyny : prawdziwe dawanie tego Duchá / Który jest duchem prawdy : nie może się przypisać : iże się y samej prawdziwej osobie tej własna nie może przypisać : y Błędowi z tej samej przyczyny : dawanie tego Duchá : nie może się przypisać Ktorey jest duchem błędu : iże się ani samemu błędowi : własna osoba nie może przypisać Ktorey właśnie należy iakiej rzeczy *Actia* : Także : ponieważ Chrystus Jezus żadnym sposobem / ani przed narodzeniem swoim z Panny Máriej ani po narodzeniu z Panny Máriej : nie może być odświeżony swojej własnej Osoby : iako się wżikley pokazało : Przetoż też y stey przyczyny / Adwersarze / nie mogą go słusznie odświeżać Duchá swego onym Prorokom dawania : dla tego : iże ani prawda / tego Duchá Który jest prawdy / iako Osoba nie iako dawać nie może : ani Błąd : tego Duchá : Który jest duchem błędu. Dawal tedy Chrystus Pan / tego Duchá swego onym Prorokom : w Których ten Duch jego był : ponieważ ma Osobę swoją własną : Ktorey właśnie takowem rzecz należy *Actia*.

Po rzebie : A co Uniwersarze y tym przedsięwzięcia
 swego chcą dowodzić : o tym : iże sie przez tego Duchá
 Chrystusowego : który był w Prorocach : rozumieć mają
 te rzeczy które Prorocy należące do Chrystusa : mówili :
 dla tego : iże sie y przez tego Duchá prawdy : rozumieć
 te rzeczy które mówi Duch prawdy : a przez Duchá błą-
 du : rozumieć sie te rzeczy : które mówi Duch błędu : Te-
 dy y w tym są sami sobie przeciwni. Bo y tu inſy sie y ro-
 zeznány poſtąwili ſam Duch prawdy : od tych rzeczy : które
 mówi prawdy : a inſy y rozeznaný ten duch błędu : od
 tych rzeczy : które mówi błędu. A ieſli ináczey : Pytam :
 Jako te rzeczy / które ſą prawdy : będą ſie nazywać rze-
 czami ducha prawdy : które on mówi : ieſli niemáſz ſá-
 mego Duchá prawdy : rozeznanego od tych rzeczy : które
 on mówi prawdy ? Albo y te rzeczy które ſą błędu : iá-
 ko ſie będą nazywać : rzeczami Duchá błędu : ieſli nie-
 máſz ſamego Duchá błędu : który ieſt od tych rzeczy : któ-
 re mówi błędu : rozeznaný ? Jako tedy przez Duchá pra-
 wdy / y Duchá błędu : nie mogą ſie ſproſtá rozumieć te
 rzeczy : które ſą prawdy / albo błędu : ále ſie rozumie tym
 przedniem y właſnie : ſam ten Duch prawdy : który mo-
 wi te rzeczy które ſą prawdy : y Duch błędu : który mówi
 te rzeczy : które ſą błędu : Ták teſz przez tego Duchá Chri-
 ſtusowego / który był w Prorocach : nie mogą ſie ſame te
 rzeczy ſproſtá rozumieć : które oni należące do Chrystusa :
 mówili : ále ſie rozumie właſnie y tym przedniem ſam
 Duch Chrystusow : który przez Proroków : mówił te rzeczy :
 które do Chrystusa náleža. Sam tedy Duch Chriſtu-
 ſow był w Prorocach. W Prorocach jáſie ten Duch
 Chrystusow : trudno by być mógł być ná on czas rzecz ſá-
 ma : ieſli y ſamego Chrystusa ná on czas nie było rzecz ſá-
 ma : albo ieſli go im ſam Chrystus nie dawał ? Był tedy
 Chrystus pierwey rzecz ſama : niſeli ſie z Panny Máriej
 národził : poniewáſz był Duch iego w onych Prorocach rze-
 cza ſama : kterego im on dawał.

Cap. 12.

SZOSTE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: Z listu do Zydow
w wtwierdżaniu Sentencji naszej przy-
wiedzione: miánowicie Wiersz 27.

Ná to mieysce / ácz nigdziey Adwersarze / żadney ex-
plificácii nie przywiedli / ani obserwowali: Wszakże
aby sie im płác iáki / za wiadomości moie / do wytienche-
nia tych słow Apostolskich nie pozostáwil: to coby od
nich in contrarium mogło być przywiedżiono: wczás
przypomnieć nie wádzi.

Wkázuię Apostól / w pomienionym Liście swym y
Rozdziale: że w on czás głosem swym Syn Boży siemie
poruszył: gdy Zákon ludowi Izráelskiemu ná Gorze Sy-
ná był podawan: skąd sie pokázáło: że też nie kto inny
był / Który on Zákon podawał: tylko sam Syn Boży.

Ná to Adwersarze mogliby wezwać exceptio taką: **N**aprzód z listu tegoż Apostoła do Galátow: cap. 3. v.
19. gódzie tak nápisano: Coż tedy Zákon: dla przestępstwáć
podány iest, á żeby przysłoplemiz które mu obiecáno, sporzą-
dżony przez Anioły w ręku Pośrednika. Bo Pośrednik iedne-
go nie iest, ale Bog ieden iest. Skąd mogliby Adwersarze
inferowác: że Zákon: nie przez Syná Bożego, ale przez
Anioły iest podány. Potym mogliby wziąć y one drugie
słowa do swey obrony Ioan. 1. v. 17. nápisane: Zákon
przez Mojżeszá dány iest, látká y prawdá przez Iezusá Chrystusá
spráwiona iest. Skądby także Adwersarze: mogli infero-
wác: że Zákon on / nie przez Syná Bożego: ale przez
Mojżeszá iest podány.

Ná to odpowídam.

Zákonu po-
dania trzy
pryczyny sa
miedzy sobą

Gdy pismo święte / Zákonu dawca: y Syná Bożego /
y Anioły / y Mojżeszá: wkázuię: Tedy to nie dla tego czy-
ni: aby od podania zákonu: Syná Bożego miało odstry-

chác

chac: Ale to: że tres causas inter se ordinatas: podania
zakonu: nam wkazuje. Pierwszą przyczyną Syna Bożego.
Srebnia Anioły: a poślednia Moyżesz. Syn Boży
z podał Aniołom/ Aniołowie Moyżesowi: Moyżesz in-
femu w był temu ludowi Izraelskiemu. Syn Boży po-
dał zakon iako Pan: a Aniołowie/ y Moyżesz iako słudzy
iego: w tym mu służyli. Bo iż Aniołowie/ y Moyżesz/ są
sługami Chrystusowymi: to z samego świadectwa pisma
światego iakwna. O Anielech Hebr. I. 7. Matt. 4.
7. II. o Moyżesiu: Hebr. 3. 7 I. vsq ad 7.

sporządzo-
ne: obacz
które y iak-
to.

A iestliby to miała być sufficiens Ratio: odsadzić Chri-
stusa podania zakonu/ dla tego: iże to pismo święte / y
Aniołom/ y Moyżesowi przypisuje: Tedyćby tymże pra-
wem: y sami Aniołowie/ albo y Moyżesz: podania zaka-
nu musieli być odsadzeni: iże to pismo święte: y Anio-
łom/ y Moyżesowi przypisuje. Moyżesz dla tego: iże to
Aniołom pismo święte przypisuje. Aniołowie zaś dla
tego: iże toż pismo święte: podanie tegoż zakonu: Moy-
żesowi przypisuje: Ale iestliż sie dla tego przecie: ani
Aniołowie/ ani Moyżesz: nie mogą słusnie podania zaka-
onu odsadzać: Tedyć pogotowiu y Chrystusa: nie może
sie dla tego słusnie podania zakonu odsadzać: iże podanie
tegoż zakonu: pismo święte/ przy nim/ pewnym wzglę-
dem: y Aniołom/ y Moyżesowi przypisuje. Podany tes-
ty iest zakon przez Syna Bożego: onemu ludowi Izra-
elskiemu. A z tad to sie zamyka: że on pierwey rzeczą sa-
mą był: niżeli sie z Panny Máriey narodził: ponieważ
przezeń na oney puścić: zakon był podany onemu ludowi
Izraelskiemu: który czas daleko przed narodzeniem
iego z Máriey Panny: vprzedsil.

SIODME MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: ex 1. Cor. 10. v. 1. 2.

3. 4. gdzie o czynieniu dobrze od Syna
Bożego, onemu ludowi Izraelskie-
mu na puszczy: zrzetelnie
jest napisano.

Ná to mieysce w Zátechismie swym: fol. 101 102.
103. Adwersarze tak napisali:

A iáko ná to odpowíadá?

Co sie dorycye pierwszego mieysca, žádnym sposobem tego A-
postol nie mowi, zeby Chrystus ná puszczy z ludem Izraelským
miał byc, y onemu dobrze czynić. Bo iž mowi, že oná skála, z
ktorey pít lud Izraelský, byla Chrystus, nie idje zátym, aby
miał ižwierdzić, iž Chrystus tím byl ržecia sám; dla tego iž sie
to n. oje figuratě rozumieć. A iž te skále názywá Duchowná,
pržecíwněy stronie nie nie pomaga: gdyž oná skála, dla tego
názywána byc moglá Duchowná, chociaž máterýalna byla, dla
cžego tež on pokarm Duchownym názywány iest, to iest, iž nieco
myšlicum, álbo Duchownego w sobie zámýkal. Iáko tež w ob-
iáswieniu Ian 4. mowi, že miásto ono wielkie, w ktorým tež Pan
náš vkrýžováný iest, názywá sie Duchowně Sodoma y Eryp-
tem. A co powíada, že oná skála, iž nímí slá, to sie ma rozumieć
o wodzie, która z skály čieká, y zát ludem po puszczy slá, y która
pržedtým bez wody čiekácej álbo do pičia sposobnéy byla; o
cžym maš v Ežaiáš, gdje Bog mowi, wielbić mie będzie ižwier-
polry, Smokowie y Sirusowie: ábowiemem im dal wody ná pu-
sčy, ržeki ná mieysčách bez drožnych, ku nápawání wybránego
ludu moiego. To wlasne Adwersárské slová.

Apoc. 11. v. 18

Ež. 43. v. 20

Ná to odpowídam čworáko.
Ná pierwsza ržecz odpowídam.

Pierwsza

Nierozumieć rzecz/ w tej swojej explicacy/ że Adwersarze zamykają: w której twierdzą: iakoby z tego dla tego o Chrystusie nie mogło być zamykano: że z ludem Izraelskim na puśczy był y dobrze im czynił: i że Apostoł święty tego tak expresse ani totidem verbis: w tych słowach przedświadczeń nie mówi: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że to nie jest ani sufficiens, ani probabilis Ratio: Chrystusa Pana mieć dla tego odsadzać przytomności z onym ludem Izraelskim na puśczy: i że tego tak expresse w tych słowach przedświadczeń Apostolskich: nienapisano: Christus Iesus był z onym ludem Izraelskim na puśczy. Bo ięliby to miała być sufficiens, & probabilis ratio: Tedyby tymże sposobem Adwersarze/ przeciwko naszej sentencji: z tychże słow Apostolskich nie mogli nic zamykać: dla tego: i że też tego w nich ani totidem verbis/ ani tak expresse napisano: Christus nie był z onym ludem Izraelskim na puśczy. Takim sposobem/ rozumiem że nie będą chcieli Adwersarze: aby sentencja ich miała być walczona. Przetoż pogotowiw i tymże prawem: y naszą sentencja/ z tych słow Apostolskich: takim iakim chcą Adwersarze sposobem: nie może być walczona.

Powtore: A dla tego to Adwersarzom nie może być pozwolono: że choć tu nie mówi Apostoł takim sposobem: o byciu Chrystusa Pana z onym ludem Izraelskim na puśczy: iako chcą mieć Adwersarze: Mowi iednak inak. Był/ który tak wiele waży: iako gdyby było od niego źreztelnie w te słowa napisano: Christus Pan był z onym ludem Izraelskim na puśczy. Co czyni Apostoł z tej miary: gdy o tej samej Duchowney/ która Izraelitow na puśczy nęśli dowoła: zamyka y. 4. w ten sposób: A skita ona była Christus. Abowiem aczci to prawda: że y sam Christus Pan: iest Chrystusem y ona stała materjalna na puśczy.

była

Opazanie:
Jeżeli Adwersarze bardzo na tym sąwodzi: ię twierdzą: iakoby z tych słow Apostolskich: 1. Cor. 10. v. 1. 2. 3. 4. nie miało być dowodzone o Chrystusie Panu: że był z onymi Izraelitami na puśczy: y dobrze im czynił.

była też nazywana Christusem: Izraelity naśladowującym: Wszakże y to musi być prawda: Iż iako ona skała Materiałna: nazywana była Christusem nie własnie: ale modo Sacramentali siue mystico: iże wyrażała y reprezentowała Christusą: A Christus Pan/ iest sam Christusem własnie: Tak też to zą tym koniecznie iść musi: że też sam Christus Pan: naśladował onych Izraelitow na puszczę własnie. A tak był z onymi Izraelitami na puszczę rzeczą samą.

Porzeczcie: A z tad tego dowodzi: że Christus był przytomny Izraelitom na puszczę: Iże ona skała Materialna ktora była duchowna/ y Christusem nazywana/ była Sacramentum, quamuis extraordinarium: representując Christusą. Co y w wszystkich prawowiernych iest in confesso. A Apostoł święty/ nie dla czego tu ona skała duchowna y Christusem nazywa: tylko dla tego. Nawet ani sami Adwersarze nie negują: ktorzy w teysę explicacyi swojej/ na to miejsce: zrzetelnie używają: Iż dla tego ona skała materiałna była duchowna nazywana: iże nieco mysticum albo duchownego w sobie zamykała. Lecz iże Christus Pan/ nie może nigdy być od Sakramentow ktorego representując oddalony: iako rzecz własna każdego Sakramentu: ktory go reprezentuje: czego tym dowodzi: Naprzygod: że ieśliby Sakrament/ iaka była ona skała materiałna na puszczę: y ktory Christusą samego reprezentuje: miał być bez przytomności samego Christusą: iako bez rzeczy ktora reprezentuje: Tedyby musiał nie być Sakramentem Christusą representującym: ale tylko prostym y czczym znakiem. Iż tedy ona skała na puszczę: nie była częścią ani prostą skałą: Bo Christusą reprezentowała: dla czego też nazywana iest duchowna skała y Christusem: Przetoż też nie mogła być bez przytomności Christusą: iako bez rzeczy samey onego Sakramentu. A tak był Christus onym Izraelitom na puszczę przytomny

Takim Sakramentem była ona skała na puszczę materialna.

Christus/ od Sakramentow ktore reprezentują: iako rzecz sama Sakramentu: nie może być nigdy oddalony: w przytoczonym o nich używaniu.

przytomny. *Poczym* : Dowodzę tegoż tym : że y teraś
 zniefy Sákraménta/ w Nowym testamencie od Chri-
 stusa postanowione : representuiąc nam y przed oczy sta-
 wiąc samego Chrystusa : żadnym sposobem/ in vlu le-
 gitimo : nie mogą być considerowane bez przytomności
 samego Chrystusa : iako samże Chrystus wkaże : Matt.
 28. 7. 19. gdzie rozkazałszy Apostołom swoim iść/ a w-
 czyć wszystkie narody / y krzcić je w Imię Oycy / y Sy-
 ną/ y Duchą świętego : zaraz z tym przytomność swoich/
 onym/ przy wykonowaniu tych rzeczy obiecuje : aż do
 skończenia świata : Ubowiem tak Ewangelista święty
 słowa jego opisuie : Idąc tedy wejście wszystkie narody : krzćąc
 je w imię Oycy, y Syną, y Duchą świętego : Wejść ich strzedz
 wszystkiego com wam przykazał. A oto ja z wami jestem po
 wszystkie dni aż do skończenia świata. Przetoż y one Sákra-
 menta ludu Izraelskiego : które representowały Chri-
 stusa : nie mogły być także in vlu legitimo : considero-
 wane oprócz przytomności samego Chrystusa : Bo paria-
 um par ratio. A iż między innymi Sákraméntami / któ-
 re były postanowione między onym ludem Izraelskim/
 representuiące samego Chrystusa : był też y ten jeden : to
 jest : ona Manna/ y ta skala na puszczy : iako Apostoł
 święty wkaże : Przetoż picie Izraelitów zoney skały
 duchowney : nie mogło być considerowane bez przytom-
 ności samego Chrystusa. A tak był sam Chrystus z onym
 ludem Izraelskim na puszczy : przytomny.

Poczwarte : Aż tad tego dowodzę : że Sákraméntow
 które Chrystusa representują : nie może nikt inny postá-
 namić : tylko tenże Chrystus sam : którego representują.
 Iako y Sákraméntow Nowego Testamentu / które
 Chrystusa representują : nie mogliśmy postanowić : tylko
 tenże sam Chrystus Pon : który od nich bywa representa-
 wany. Iż tedy y ona skala materiałna na puszczy : wosko-
 : ona woda która była z niej wywiedziona : representa-

Sákramen-
 ta / które
 Chrystusa
 representa-
 ują : sam tyl-
 ko Chrystus
 postanawia

wola Christusa: iako sie wyzſzey pokazalo: y ſami Adwersarze nie zaprzę: Bo byla Sakramentem wyrażającym Christusa: Przetoż on Sakrament byl postanowiony od Christusa. A iż byl postanowiony od ſamego Christusa: Przetoż y ſam Chriſtus musiał być w ten czas rzeczy ſama: gdy byl on Sakrament postanowiony od niego. Gdyż non entis, nie może być dana żadna efficacia: iako wszyscy mądrzy wiedzą y nauczają.

*Atwołaſtnie
był causa efficiens wywie-
dzenia onej
wody z twar-
dey opoki
ludowi Iz-
raelskiemu
na puſzczy.*

Nawet: Dowodze tego a causa efficiente, wywieśdzenia na puſzczy oney wody z twardey opoki. Bo to Żyżioſſ Prorok ſwisty / w mieyſcu od ſantych Adwersarzow przewiedzionym: cap. 43. v. 20. Przyczyna: albo pierwszy ſprawca / ktory wywiódł one wodę: pokazuje nie innego: tylko Boga ſamego: To Apſtol Paweł ſwisty, w tym mieyſcu in controuerſia polożonym: y nad ktorego nie mogli nik lepiej wyłożyć Żyżioſſa Proroka ſ. okazuje: że nie kto inny takim ma być rozumiany y nazwany: tylko ſam Chriſtus Pan. Gdyż dla tego on ſtali / z ktorey wodą byla wywieśdżona: żrzelnie nazwowa Chriſtusiem: aby okazał: Iż iako ona ſtala Chriſtusa reprezentowała: Tak też że nie kto inny z oney ſtaly wywiódł wodę: tylko Chriſtus Pan. A tak y z tej miary pokazuje ſie: że byl z onym ludem Izraelskim na puſzczy: przytomny. Z tych tedy pomienionych przyczyn: każde pobożne ſerce łatwo już baczyć może: Iż ſie Pánowie Adwersarze bärzo zawodzą na ſwoim przedſiewzięciu: wdawać: Jakoby Apſtol Paweł ſwisty: w tych ſłowach przedſiewziętych: żadnym ſposobem niemiał dowodzić tego: iż Chriſtus Pan / z onym ludem Izraelskim na puſzczy byl: y dobrze mu czynił. Gdyż choć tego nie czyni Apſtol takim ſposobem: iako chcą mieć Adwersarze: czyni to iednak takim iako ſie pokazało.

Na druga rzecz odpowiadam.

Druga

Druga rzecz/ Adwersarze/ w tej swojej expliſtácii 7 zamyſłają: w ktorej twierdzą: jakoby y dla tego o Chriſtusie z tych słow Apoſtołſkich nie miało być zamyſłano: że z onym ludem Izraełſkim był na puſzczy rzecz3a ſama y prawdziwie: że ſie to może rozumieć figuratę: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwołono.

Naprzód: Dla tego: że ſie wyſſzey kilka dowodow pewnych: przeciwna rzecz poſtawiła. Nad ktora co innego/ Adwersarze/ 3 wolaſzczą gęłymi ſłowami: nie mogą wnoſić.

Powtore: Dla tego: że 3ci to prawda: że ona ſkała materiałna będąc Chriſtuſem nazwana: była taką niewłaſnie nazwana: ale figuratę: albo ſacramentaliter: Wſkażę y to prawda: że o ſamym Chriſtuſie Panie: nie może to być rzeczone: aby miał być Chriſtuſem figuratę: gdyż Piſmo ſwięte wkaże: że ieſt Chriſtuſem właſnie y prawdziwie. Jako tedy nie ſam Chriſtus Pan: ieſt Chriſtuſem figuratę: ale ona ſkała była Chriſtuſem figuratę: Tak też Adwersarze: nie mogą ſtąd mieć ſuſſney przyczyny: oſadzić Chriſtuſa Pana: prawdziwey przytomności z onymi Izraełitami na puſzczy: dla tego: że ona ſkała materiałna na puſzczy: nie mogła być Chriſtuſem właſnie: ale figuratę.

Náwet: A ſtąd ſie to poſtawi: że Chriſtus Pan prawdziwey przytomności na puſzczy z onymi Izraełitami: nie może być dla tego oſadzony: że ona ſkała materiałna: nie mogła być Chriſtuſem właſnie ale figuratę: że ani ona ſama ſkała: ktora była niewłaſnie/ ale figuratę Chriſtuſem: przytomności prawdziwey z onymi Izraełitami na puſzczy: nie może być dla tego oſadzona: że nie była Chriſtuſem właſnie: ale figuratę. Ponieważ tedy ona ſama ſkała/ z tej ſamey przyczyny: niemoże być przytomności z onymi Izraełitami na puſzczy: oſadzona: Tedyć 3ale to wiecy ſam Chriſtus Pan: ktory

Okazanie:
Że to o ſamym Chriſtuſie: żadnym ſpoſobem nie może być mowiono: aby był miał być figuratę z onymi Izraełitami na puſzczy / y do brze im czy nic.

nie iest Christusem figuratē, ale właśnie: przytomeści prawdywey z onymi Izraelitami nąpuśczy: nie może być słusnie dla tego odsadzany: iże ona Stala ktora go figurowała albo reprezentowała: nie była Christusem właśnie: ale figuratē.

Ná Trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / Adwersarze / w explikacyi swoiey są zamykają: w ktorey twierdzą: iakoby y dla tego z tych słow przedśiewietych Apostolskich: Christus Pan: prawdywey bytności z onymi Izraelitami nąpuśczy miał być odsadzany: iże eo mystico sensu, enā materiālna Stala: była nāzwana Duchowna: ktorym ono miasto wielkie / w ktorym też Pan nasz Jezus Christus wkrzyżowany iest: nāzwana sie duchownie Sodoma y Egiptem: W Obiāwieniu Jana świętego: cap. II. v. 8. Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Opazanie:
Że ona Stala
nā puśczy:
Duchowna
nie może sie
tym wypro-
mieniem nā-
zywać: kto-
ryż ono wiel-
kie miasto
w ktorym
Christus p.
iest wkrzy-
żowany nāz-
wa sie Du-
chownie So-
doma y E-
giptem.

Dla czego
Rzym Du-
chownie So-
doma y E-

Naprzód: Dla tego: Że sie iuż wyższey dostatecznie: przeciwna rzecz pokazała.

Potym: Dla tego: Że przykład przywodzi bārzo ā dissimili. Bo ona Stala nāpuśczy: była Sakramentem: Christusa Pānā reprezentuacy: iako sie takżey wyższey dowodnie pokazało. A o tym Mieście wielkim / y w ktorym też Pan nasz wkrzyżowany iest: nie może to być rzeczono: aby było miało być albo Sakramentem Christusa reprezentuacy: albo iego figura. Gdyż tu tego ani sam Jan święty nie wkaże. Ale wkaże co innego / to iest: Że przez te Duchowna Sodome y Egipt: ma być Rzym rozumiany: Co w wszystkich wiernych iest in confesso: ktory dla wielkiey swey niecnoty: Sodoma: ā dla nie-
woley / ktora skamtał nā wybrane Boże wychodzi: Egiptem: duchownie iest nāzwany. Miastem zaśie tym wielkim / w ktorym Pan nasz wkrzyżowany iest: dla tego: Że skamtał Dekret nā śmierć iego w Jeruzalem iest fero-
wany: przez one Rzym sie Starectwo.

Nāostā

Naosłówek: A choćby się Adwersarzom pozwolilo: że ten przykład astrony tego wielkiego Miasta w którym Pan nasz wkrzyżowany jest: ma nieco podobieństw: z tym mieśc. em Apostoła Pawła świętego: o oney Skale która Chrystusa figurowała: Tedyby się to musiało nie w czym innym osobliwiej zamykać: tylko w tych dwu rzeczach: Naprzód w tej: Że iako Rzym / pierwszej rzecz sama musiał być: niżeli począł figurować onego Sodome / y Egip: Duchownie: y niżeli począł być Miastem także duchownie: w którym Pan nasz wkrzyżowany jest: Tak też y oną Skalę pierwszej musiała być rzecz sama niżeli począł Chrystusa figurować: y owsem być Chrystusem duchownie. Po tym w tej: Że iako pierwszej y sam Chrystus / musiał być rzecz sama: niżeli się w tym wielkim mieście stał wkrzyżowany Duchownie: Tak tenie Chrystus / y w on czas musiał być pierwszej rzecz sama: niżeli go oną Skalą na puśczy: począł figurować y reprezentować duchownie. A tak y z onym ludem Izraelskim był na puśczy prawdziwie: iako: się już wyżej nie z iedney miary pokazało: y ieszcze się to niżej tym więcej pokaze. Widzimy tedy: iż do czego się iedno Adwersarze w swoim przedsięwzięciu siagną: wśędzią swantować musza: y każde miejsce Pisma świętego: o którym rozumieją: iż onym mogą najlepiej burzyć sentencję naszą: przywodząc ie ad instantiam: tedy też samo znacznie woli ich sentencja / y oney się sprzeciwia. Gdyż prawda niebieśka: raczy pomaga za sobą: niżeli by się sobie miała przeciwieć.

Na czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz / a ostatnia / w tej explicacy / na to miejsce Apostolskie: że Adwersarze zamykają: w której włożyć nie śluzia y przemieść: iakoby y dla tego / z tych Apostolskich słow Chrystus Pan: przytomności z onymi Izraelitami na puśczy: miał być słusznie odsadzany: iże

system nas
zywa się: y
miast wiel-
kim wko. 9
Pan nasz Je-
sus Chri-
stus jest w.
krzyżowany.
Instantia/
ktora Ad-
wersarze w
swoim przed-
sięwzięciu
przywodzą:
onymże sa-
mym słodzi

przez tę opokę/ Która Izraelitów naśladowała: może być rozumiana sama ona woda: Która była z skały wypłynęła: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Mianowicie

Opozanie:

Jchoc przez
te opokę Kto
ra Izraeli-
tów naśla-
dowała: mo-
że być y sa-
mą wodą
Która; niey
wypłynęła:
rozumiana:
Wszakże y
tak Chrystus
przypomno-
ści z onymi
Izraelitami
na puśczy:
niemoże być
odsadzony:
obacz dla-
czego.

Dla tego: że sie wyżył pokazało: Jż acz to/ y o oney wodzie/ Która z skały wypłynęła: może być rozumiano: iako o rzeczy Która figura Chrystusa Pána była: Wszakże y to pokazało sie: Jż iako nie kto inny był causa efficiens wywiedzenia wody z oney skały: tylko Chrystus Pan: Tak też że nie może być dla tego przytomności z onymi Izraelitami na puśczy odsadzony: że przez tę Opokę: Która Izraelitów naśladowała: rozumie sie ona sama woda: Która z oney skały wypłynęła. Zostawa tedy sentencja naszą tym pomienionym miejscem Apostolskim: dobrze utwierdzona z tym: że Chrystus Pan: pierwszy był rzeczą samą: niżeli sie z Panny Marię człowiekiem narodził: y w niej poczał: Bo był z onym ludem Izraelitów na puśczy: dobrze mu działając: iako sie z tych słow Apostolskich dosyć iadnie y dowodnie pokazało. Sentencja zaś Adwersarska/ Która sie temu przeciwi: ani w tych samych słowach: ani we wszystkim Piśmie świętym obrony żadney y podpory swego przedsięwzięcia nie ma: iako sie pokazało: y ieszcze niżej wnetż sie to tym wiecy pokaze.

OSME MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: z listu tegosz I. Cor.
10. v. 9 gdzie o kuszeniu Chrystusa od
onych Izraelitów na puśczy: zrze-
telnie napisano.

Nie to miejsce/ w Katechizmie swym: fol. 103. 104.
Adwersarze tak napisali:

Z tych słow pokazać sie nie może, żeby Apostoł twierdził, iż

Chrystus

Christus w ten czas nie puszczają: i są sami kuszony byli: i jako to z mowy podobney możesz obaczyć: iako kiedyby kto rzekł, Nie bądźcie odporni przeciwko wrzetołom, iako im odporni byli: nie wnieby za tym słowem, żeby to o rdnym y tymże wrzędzie było mowiono. A jeśli się gdzie w piśmie świętym znajduje sposoby mowy iakowe, w których być powtórzenia tego który naprzód mianowany był, do tego: się słowa ściągać muszą, który był mianowany: tedy się to tam dzieje, gdzie zgołami nie infty rozumiany być nie może: iako na przykład, Nie będziesz kuśił Pana Boga twego, iakoś kuśił na miejscu pokusy. Ale w tej mowie Apostolskiej może kto infty być rozumiany okrom Christusa: iako Mojżesz, Aaron &c. O cym patrz, Num. 21. v. 4. To właśnie Adwersarście słowa.

Deut. 6. v. 16

Ná to odpowiadam troiako.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwsza rzecz Adwersarza: w tej explicácii swoiey że sąmyślaia: w ktorey twierdzą: iakoby ná on czas kusząc Izraelitowie ná puśczy Christusa: nie mieli byli kuszyć rzecz sąmą Christusa: ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że tym samym nie inzego Adwersarza nie czynią: tylko się iawnie Apostołowi świętemu sprzeciwiaią: który gdy mowi: Nie kuśmy Christusa, iako niektórzy z nich kuśili: Tedy nie inzego nie mowi: tylko to: że ná on czas Christus rzecz sąmą był od Izraelitow kuszony.

Powtórę: Dla tego: że ięliby to prawda miała być: iż Christus Pan/ nie był ná on czas od Izraelitow ná puśczy kuszony rzecz sąmą: Tedy y to zaraz z tym samym miałoby być rzeczone: że go ani sami Izraelitowie kuśili rzecz sąmą. A tak ono kuszenie Izraelitow Christusa ná puśczy: nie było prawdziwym kuszeniem Christusa: ale tylko

Okazanie:
Iż Izraelitowie w ten czas rzeczą sąmą kusiłi Christusa: gdy był od nich kuszony Christus ná puśczy.

ale tylko przez podobieństwo nieiście: takim nazwane:
 Ratia tego ta jest: Ze trudno tam ktorzeżsa sama może
 kuścić Chrystusa: gdzie niemają rzeczsa samego Chrystusa:
 który onym kuśnieniem kuśnony bywa. A jeśli zaś / ani
 sam Chrystus Pan: nie był rzeczsa sama od onych Izraeli-
 tow kuśnony: ani go sami Izraelitowie: rzeczsa sama ku-
 ścili: Tedy znowu za tymi dwiema pierwszymi rzeczami
 musi iść y ta Trzecia: Ze niekuśnie dla tego oni Izraeli-
 towie/ rzeczsa sama: od wężow byli potarani: iako A-
 postol dokłada? Ale jeśli dla tego kuśnie byli rzeczsa
 sama od wężow potarani oni Izraelitowie: że też rzeczsa
 sama kuścili Chrystusa: Bo tak Apostol wazuje: Py-
 tam: Dla czego y sam Chrystus na on czas nie miał być
 rzeczsa sama: gdy był od Izraelitow kuśnony rzeczsa sam?
 Bo iż był na on czas od onych Izraelitow kuśnony Chri-
 stus rzeczsa sama: to stad Apostol potazuje. Naprzód:
 Ze ono kuśnienie Izraelitow Chrystusa: było prawdziwe y
 rzeczsa sama kuśnieniem. Potym stad: Ze dla tego kuś-
 nia Chrystusa oni Izraelitowie: od wężow byli potar-
 ani rzeczsa sama. Jeśli sie tedy iedne rzeczy w tym kuś-
 niu: mają rozumieć rzeczsa sama/ właśnie y prawdziwie:
 Pytam powtorze Adwersarzow: Dla czego rzeczsa rpie-
 dzająca/ z ktorey te drugie plyną: nie ma sie rozumieć rze-
 cza sama/ ani właśnie/ ani prawdziwie: to jest/ kuśnienie
 rzeczsa sama samego Chrystusa: od onych Izraelitow na-
 puszczy? Proszę niechay nas tego Adwersarze / ale z pi-
 smą świętego: dowodnie naucza. Ale i o tym bardo
 wazpimy: Zamyślam tedy z tych słow Apostolskich prze-
 ciwko nim: Ponieważ Apostol mowi: że Chrystus od
 onych Izraelitow był kuśnony: Przetoż rzeczsa sama od
 nich był kuśnony. A iż był od nich w on czas rzeczsa sama
 kuśnony: Przetoż y sam w on czas musiał być rzeczsa sa-
 ma: gdy był od Izraelitow rzeczsa sama kuśnony. A tak
 sie myla Adwersarze na swoim przedświecieciu.

Nasłauk: Dla tego: Ze tu iawnie Apostoł świsty/
tylko jednego Chrystusa wkaże / który y od enych Izra-
elitów był / y od nas może być kuśony. Bo iawnie sa sło-
wa tego / iako mowi: Nie kuśmy Chrystusa, iako niekiedy z
nich kuśili. A ztym to pokazuje: Że iako teraz od nas/
inby Chrystus nie bywa kuśony: tylko ten który sie naro-
dził z Panny Máriey: Ták też y od onych Izraelitów
tenże był kuśony: Ratia tego tá jest: Ze iawnie Apo-
stół wkaże: Że my tegoż Chrystusa teraz kuśić możemy:
ktorego y oni Izraelitowie kuśili. A iż my teraz nie in-
szego Chrystusa kuśić możemy: tylko tego który sie
narodził z Panny Máriey: bo o tym te słowa Apostoł iá-
wnie mowi: Przetoż y em Izraelitowie tegoż Chrystu-
sa ná piścy kuśili: który i narodził z Panny Máriey.
A záśie: Jako my teraz niegdy kuśić tego Chrystusa:
który sie narodził: Panny Máriey: tedy nie możemy go
inaczej kuśić tylko sáma rzecz. Bo ták Apostoł wkaże:
Ták też y oni Izraelitowie: kuśac tegoż Chrystusa / kto-
regó y my kuśić możemy: musieli go kuśić rzecz sáma.
A záśie: Jako my teraz nie możemy inaczej Chrystusa
kuśić rzecz sáma: tylko mając sobie przytemnego rzec-
za sáma. Ták też y oni Izraelitowie: nie mogli tegoż
Chrystusa inaczej kuśić rzecz sáma: iako sie pokazało:
tylko mając sobie rzecz sáma przytemnego Chrystusa:
Ratia tego tá iust: Ze to kuśenie tegoż Chrystusa, od nas/
y od Izraelitów: Apostoł świsty: wkaże we wśem so-
bie być równe y podobne. Przetoż musi być y w tym te-
mu kuśeniu náśmu tegoż Chrystusa: to kuśenie Izraeli-
tów równe: Ze iako my inaczej nie możemy rzecz sáma
kuśić Chrystusa: tylko mając sobie rzecz sáma przytem-
nego Chrystusa: Ták też y oni Izraelitowie: kuśac rzec-
za sáma sáмого Chrystusa: nie mogli go inaczej kuśić
rzecz sáma: tylko mając go sobie przytemnego rzecz
sáma. A ták był im ná piścy przytemny sam Chri-
stus/

Stus: rzeczą samą. Z tych tedy przyczyn/ná pierwszey rzeczy/ w tej explikácii zawartej: Adwersarze sie znacznie mylą: która jest o tym: Jákoby był Chrystus/nie miał być rzeczą samą od onych Izraelitow kuszony: á zátym áni im być rzeczą samą ná on czas przytomny. Czemu sie przeciwna rzecz/z tychże samych słow Apostolskich: pokazała.

Ná druga rzecz odpowiádam.

Druga rzecz/ Adwersarze / w tej explikácii swojej: że zamyślą: w której twierdzą: iákoby tá mowa Apostolska: Nie kúsmy Chrystusá, iáko niektórzy z nich kúsili. Miała być podobna y równa tej mowie ich samych własney: Nie bądźcie odporni przeciwko wrzedom, iáko oni odporni byli. Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Mianowicie

Okazanie:
Że te słowa
Apostolskie/
o kúseniu
Chrystusá:
niemoga sie
cał równo-
mieć iáko
dwa Adwers-
arze.

Dla tego: Że tu nie Apostoł nie mówi: áni o wrzódzie Chrystusowym: áni czyim inszym: ále mówi iáwnie: o kúseniu osoby samego Chrystusá: co z tad znác: że mówi o kúseniu tegoż Chrystusá: którego y my teraz kusić możemy. A iż my teraz kúsac Chrystusá: y odpornymi sie mu stawáiąc nie kúsimy iákiego wrzodu Chrystusowego/áni sie mu odporni stawamy: ále kúsimy samą osobę własną Chrystusá: y odporni sie iey stawamy: Przetoż y oni Izraelitowie kúsac tegoż Chrystusá: które y my teraz kusić możemy: iáko sie iuż pokazało: nie kúsili iákiego wrzodu Chrystusá: ále czyiego inszego: ále kúsili osobę samego Chrystusá: y oney sie odpornymi stawáli. Bo ináčey z tych słow Apostolskich nie może być zamyślano: Ponieważ okazuje Apostoł: że Izraelitowie tegoż kúsili Chrystusá: którego y my teraz kusić możemy. A iż my kusić możemy samą osobę Chrystusá: Przetoż y oni kúsili samą osobę Chrystusá. A ták nie wrzód Chrystusowy: ále iáki inszy.

Ná trzecia rzecz odpowiádam.

Trzecia

Trzecia rzecz/ a ostatnia/ w tej swoiey explicacy/ że
Adwersarze zamyślają: w ktorey twierdzą: iakoby te slo-
wa Apostolskie: Nie kuśmy Chrystusa/ rączy się miały
ściągać do Mojżesza y Aarona: niżeli do samey osoby
Chrystusa Pana: Ale y to Adwersarzom nie może być
pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że się temu y sam Mojżesz/ y Pa-
wel święty przeciwni. Mojżesz: gdy Deut. 6. y. 16. (Pro-
te miejsce y sami Adwersarze w podobet przywodzą)
wskazuje: iż nie on/ ani Aaron: ale sam Bog od Izrae-
litow był kuśony. Paweł święty zaś: gdy Mojżesza
wykładając: wskazuje: że nie kto inny przez tego Boga/
ktory był kuśony od Izraelitow: ma być rozumiany ty-
ko Chrystus Pan. Abowiem o onych Izraelitach piśe
iawnie: że oni tegoż Chrystusa kuśili: ktorego y my teraz
kuścić możemy. Przetoż y Adwersarze za tę pierwszą przy-
czynę: tych słow Apostolskich: nie mogą do Mojżesza/
ani Aarona: referować.

Podłone: Dla tego: że w tych słowach przedsięwzię-
tych: Paweł święty: nie miał żadney słusney przyczyny
pisać: nie tylko o kuśeniu Mojżesza/ y Aarona: ale z pro-
stą o samym Mojżeszu y Aaronie. Bo kiedyby był miał
tego iako słusną przyczynę: Tedyby się był w tym dekla-
rował: iakimkolwiek sposobem. Czego iż nie uczynił A-
postol święty: Przetoż y z tego znać: że to kuśenie Izra-
elitow: nie do Mojżesza/ ani Aarona: ale tylko do same-
go Chrystusa ściągać się ma: A zwlaštěż: że też tylko
samego Chrystusa: Apostol święty: w tych słowach
przetelną wzmiąnkę czyni.

Porzeczcie: A iedliby dla tego/ te słowa Apostolskie/
tak miały być rozumiane: iako chcą mieć Adwersarze: iż
tu to słowo napisane jest: Chrystusa: ktore jest ambigui-
um: a znaczy pomazánca: albo ná iaki urząd od Boga
wysádzonego: Tedyby tym prawem Adwersarze/ te

Okazanie:
Iż przez te-
go Chrystu-
sa/ ktorego
Izraelito-
wie kuśili:
nie może się
rozumieć
Mojżesz/ a-
ni Aaron:
iako chcą
mieć Adwer-
sarze.

Stoná Apostolstkie : mogli przywlaścić nie tylko Moyszebowi / y Aaronowi : którzy byli Pomazáncami Bożymi. Moyszeż Wzrost zwierzędnosci / á Aaron Kapłánski ná sobie ponosząc : ál. by to y o kim inšym wiec / ták teraz / iáko y ná on czas : mogło być rzeczone y rozumiano : ponieważ iáko w nášych czasach / ták y w onych czasach Moyszebowych / y Aaronowych : y owszem przed Moyszešem y Aaronem : siła się tákich znaleźć może y porządek : którzy iáko wielki wzrost ná sie od Boga włożony ponosząc : Chrystusami / álbo pomazáncami Bożymi : byli / y bywają : nazywani. Ale ięśliż to o inšych / choć w czasie / y przed czasem Moyszešá / y Aaroná : y w teraźniejszy czasie bedących : z tego przyczyny nie może być rozumiano : áby byli mieli być kuśnieni od Izraelitow : choć dla wrzodu Chrystusami zostawali. Przetoż z tego przyczyny / nie może to być rozumiano : ani o Moyszešu y Aaronie : áby było dla tego ono kuśnienie Izraelitow : miało się ściągáć do nich : iże dla wrzodu : mogli być rozumiani Chrystusami : álbo pomazáncami Bożymi.

Náślátek : A dla tego się to przedśiewzięcie Adwersárskie nie ostois. Je iędliby się ono kuśnienie Izraelitow miało było ściągáć : do Moyszešá y Aaroná : nie do samego Chrystusa Pána : Tedyby się náše w teraźniejszy czasie kuśnienie : nie mogło ściągáć do nich : Racja tego tá jest : że my iákośmy w czasie Moyszešá / y Aaroná : ani ná oney pułczy nie byli z Izraelitami : Ták też tegoż Moyszešá / y Aaroná : wespół z nimi kuśnićśmy nie mogli. A iędná tu przeciwna rzecz znáć dawa : Apostol święty : gdy wázuie : że my tego teraz kuśnić możemy : Ptory y od onych Izraelitow : ná on czas był kuśnony. A iż my teraz kuśnić możemy tylko samego Chrystusa Pána : Przetoż y oni Izraelitowie tegoż ná on czas kuśnili : A ták iuż nie Moyszešá / ani Aaroná. Zostawa tedy sentencja nášá y z tego miejsca Apostolskiego : iáko y gruntowna o tom :
 że Chrystus

że Chrystus Pan : iżoby był z onymi Izraelitami rzeczą
sąmą na p iżciy : y rzeczą sąmą od nich był kuſony : Tak
też był rzeczą sąmą przed narodzeniem : Panny Maryey :
y owym przed poczęciem w niej. A ſentencia Adwoca-
ſarſka : choć ſie w tym y temu mieyscu piſmą ſwiałego
przeſciwi : przeſcia iedną nie ſuſznego in contrariū przy-
wieſć nie może : coby ſie na ſwoym plácu oſtát mogło.

**DZIEWIATE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: ex cap. 8. Iohan.**

**W. 58. o prawdziwey bytności Syná
Bożego przed Abrahámem :
nápiſane.**

**Tak to mieysce w Zátechſimie ſwoym : fol. 61. Ad-
wocſarze tak nápiſali :**

W tym mieyscu, nie tylko ſie nie wyraża przedwieczność Pá-
ná Chriſtuſiwa : gdv iſta ieſt twierdzić. że kto był przed A-
bráhámem : á iſta że był przedwiecznym : Ale ſie áni to wyra-
ża. żeby náwſe y przed Maryą Pánna był. bo te ſłowa iná-
cztwórze być mogą : á to takim ſpóſobem : Amen. Amen mo-
wiewam, pierwſy niſ ſie Abrahám ſłánie ia ieſtem : i. iſko ſie
ropóſtanie z tych mieyſc y tegoż Ewángeliſty, gdzie ieſt y ten
podobny, y takż mowá Grecka : cap. 13. W. 19. od tad powiá-
dam wam przed tym niſ ſia ſłánie, ábyście gdy ſie ſłánie wie-
rzyli iſe nia ieſt. T cap. 14. W. 29. Teraz iem wam powie-
dzał, pierwſy niſ ſie ſłánie, i. iſbyście gdy ſie ſłánie wierzyli.

A onſy był z á wyrozumienie takiego cztwórze :

Ieſt bázgofobliwe. Przeſtrzeżabowiem Pan Chriſtus Zdy.
Kóſy go w mowie włócić chćieli, áby póki czas mieli, wierzyli
temu, że on ieſt ſwiałości. á ſw. á. n. mby oná láſká Boża, kto-
r. á im Chriſtus oſirował, od nich odia : y do Pogan przenieſio-
na by á. A iſ te ſłowa ia ieſtem, takż má. á być dopełnione, i. á-
koby

koby był wyraźliwie rzekł, *Ja jestem światłością światą, poką-
pię się wyiſſey z początku mowy tej* *. 12. y z tego je w tymże
Rozdziale Pan Chrystus dwa razy siebie ſamego światłością
światą, przeſz te ſłowa, *Ja jestem, nazywał* *. 24. y 28. A iż
te ſłowa, *Niż ſie Abrahám ſłanie, to znáją coſmy dopiero
powiedzieli, iáwno káżdemu moze być, gdy ſie przypátrzy temu,
co to imię Abrahám znáczy? Abolwiem znáczy iáko wyznawá-
ia wſzyſcy, Oycá wiela narodow. Iż ſie tedy Abrahám nie iſtał
Abrahámem, áż iáka Boża w Chrystusie okazána do wiela naro-
dow przenieſiona była; gdyż Abrahám przedtym iednego tylko
narodu był Oycem; kády widzi je tych ſłow, to ieſt wyrozumie-
nie ktoreſmy przynieſli. To właſne Adwerſarſkie ſłowa.*

Ná to odpowiádam ğworáko.

Ná pierwoſzą rzecz odpowiádam.

Pierwoſzą rzecz/ Adwerſarze/ w tej expliáctey: *ta zá-
myſłá / w ktorey twierdzi: iáko by z tad: Iż Chrystus
Pan/ pierwoſzą bytność ſwoię wyznawa przed Abrahá-
mem: żadnym ſposobem przedwieczność iego/ áni pier-
woſzą bytność przed poczęciem w Pánnie Máriey/ y z niey
národzeniem: nie miała być dowodzona: Ale to Adwer-
ſarzom nie moze być pozwołono.*

Niánowicie:

Okázanie:

*Iż z pier-
woſzy bytności
Chryſtuſa P.
przed Abrahá-
mą: pew-
nym ſpo-
sóbem
dowodzi ſie
przedwiecz-
ność iego by-
tności.*

**Dla tego: Ze co ſie kłnie przedwieczności Chryſtuſa
Pána: Tedy tá/ ácz nie moze być z tych ſłow iego: z pro-
ſtá dla tego: Iż był przed Abrahámem: dowodzona:
Gdyż ſilá y inſzych było przed Abrahámem: á przecie dla
tego z proſtá nie mogą zoſtáwać przedwiecznemiz iáko y
ſámi Adwerſarze ſeznawáia. Wſakże ieſt przecie pewny
ſposób zoſtáwiony / względem ktorego/ Chryſtus Pan/
z tych ſłow ſwoich: pokázanie ſie przedwiecznym. Bo iż
był przed Abrahámem rzeczą ſámą y prawdziwie: iáko
to ſobie.**

to sobie pod przysięgę samże przyznawał. A nie mógł być przed Abrahąm prawdywie y rzecz sama: ani iako człowiek: bo sie takim długo potym stać miał: ani iako Anioł: bo tych nigdy nie przyjmował: Hebr. 2. 16. Zostawa zaś tym: że był pierwey przed Abrahąm iako Bog z natury. A tak tym względem: z pierwszey bytności swoiey przed Abrahąm: pokazuje sie być przedwiecznym: gdy pokazuje iako był przed Abrahąm: że nie inaczej tylko iako Bog z natury: który jest przedwieczny.

A zaś tym łatwusięnto pokazuje sie y druga rzecz: to jest/ że Syn Boży rzecz sama był przed narodzeniem z Panny Mاریey/ y w iey żywocie poczęciem: ponieważ był rzecz sama przed Abrahąm: który czas jest dawnieyszy: niżeli poczęcie iego w żywocie Panny Mاریey/ y z niey narodzenie: y owsem ponieważ jest przedwiecznym: będąc z natury Bogiem: iako sie w pierwszych Księgach / y w uprzedzających Artykułach tych wtórych Księg aż dotąd pokazywało: y ieszcze niżej tym wincey sie to pokazuje.

Ná druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz w tej explikacy/ że Adwersarze sąmy, którzy: w ktorey twierdzą: iakoby te słowa Syna Bożego: Amen Amen powiadam wam: pierwey niż był Abrahąm: ja iestem: mogły sie tak czytać: Amen Amen mówię wam, pierwey niż sie Abrahąm słać ja iestem. Albo onym słowom Jana świętego: cap. 13. 19. & cap. 14. 29. mogły podobne być: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Ułanowicie dla tego:

Naprzód: Ze co sie tynie tego tłumaczenia Adwersarz, który/ tych słow Syna Bożego: które w ten sposób słać: Amen Amen mówię wam, pierwey niż sie Abrahąm słać

Oświadczenie:
Że te słowa
Christusa 2.
o pierwszey

nie

bytności ie-
go przed A-
brámą :
nie mogą sie
tak rozu-
mieć iako
chciał Adwer-
sary : ani
tym mie-
scem Piłim-
ś. podobne
być : do teo-
rych sie oni
wcielają.

nie, *ja jestem*. Tedy to nie zgodzi sie ani z samym sposobem
słow Chrystusowych : ani z rzeczą samą. Bo to tłumá-
czenie Adwersáriście : na przyszły czas stánia sie Abrahá-
mą względ ma : iako każdy łatwo może : kto
sie bynajmniey własności słow tego tłumáczenia Adwer-
sáriściego przypárzy. A te słowa Chrystusowe na prze-
szły czas stánia sie Abraháma : względ máia Gdyż taki
sposób mowy w nich od niego samego jest zachowany :
Amen Amen powiádam wam, pierwey niż był Abraham, ja jestem.
Jawnie w nich przeszły czas rzeczy o ktorey mowi/ kládac
y zachowuic. Jaka tedy jest różnica przyszłego czasu/
od przeszłego : Taká y tego tłumáczenia Adwersáriście-
go : od tych słow własnych samego Syná Bożego. Nie
zgodzi sie to tłumáczenie Adwersáriście, nie tylko z sposo-
bem tych słow Chrystusowych : ale ani z rzeczą samą : Bo
iawnie Ewangelistá Jan ewisty wkázuie : Jż gadá
miedzy Chrystusem/ á onymi Żydami : wótczela sie była :
nie o przyszły/ ale o przeszły rzeczy : bo sie wótczela o lá-
tá Chrystusowe : ktorého Żydowie chcieli mieć pośle-
dniejszego względem latá Abraháma : także względem
lat : starszego nádcá y pierwszego : iako sie z wieksá 57.
pokázue : gdzie Chrystusowi Żydowie mowia : *Pięćdzie-
siąt lat ieszcze nie masz, á Abrahamas widział*. Ták te tedy gadá
o leciech y dawniejszey bytności : Chrystus Pan onym
Żydom temi słowy odpowiadá : *Záprawda záprawda powiá-
dam wam, pierwey niż był Abraham, ja jestem*. Jako tedy wiel-
ka jest różnica : miedzy tą rzeczą : stáć sie Abrahámorewi
na przyszły czas : á iásie miedzy tą : pierwey być Syno-
wi Bożemu niż był Abraham : tak też wielka różnica mu-
si być miedzy tą explikácią Adwersáriście : o stániu sie
Abraháma na przyszły czas : á miedzy tymi samymi slo-
wy Chrystusa Pána : o pierwszey bytności iego : niż był
Abraham. A dla tegoż wfszly p. tożni interpretes, y
debrze w Greckim izyku/ iako y w inszych : ćwiczeni:
przypá-

przypatrzywszy się dobrze rzeczy o którą się mowa Żydów
z Chrystusem Panem wsłuchał: tedy wśedzie to słowo
Greckie *πρώτος*: wyłożyli przez to słowo Łacińskie: Fi-
eret: aby przeszły czas wyznaczało: a nigdzie nie wyłoży-
li go przez słowo Fiat: któreby na przyszły czas wyglą-
dało: iako chca mieć Adwersarzy: y któreby raczy o A-
bráhamie: że miał być: niżeli o Chrystusie: mowę za-
kładało.

Potym: Co się tnie tych słow Janá świętego / które
przywodzą ad instantiam Adwersarzy ex cap. 13 & 14.
ku zburzeniu przedświeścia nášego: O pierwszey byt-
ności Chrystusa Pána: przed Abráhamem: a tak przed
narodzeniem z Panny Máriej: y poczęciem w żywocie
iej: Tedy te nie mogą nic wadzić przedświeścia ná-
šego / a Adwersárskiego ratować: Gdyż niemáš między
nimi / a między tym in controuersia położonym: ex cap.
8. żadney słusney coherentey: albo przystosowania y
podobieństwa. Bo były powiedziane od Syná Bożego /
roznych czasu / o roznych rzeczach: y do roznych Osob.
Pierwsze do onych Żydów nieprzyjaciół Chrystusowych:
Ty pośrednieysze / tak Rozdziału Trzynastego / iako y
czternastego: do Uczniów przyjaciół iego miłych. Pier-
wsze w poswarku Żydami: y dobrze przed tym: Ty po-
średnieysze z Uczniami iego dobrze potym: to jest / ná ie-
go z nimi rozstaniu. Pierwsze o światłości światá / któ-
ra sam Chrystus był: y ofiarował: y o odesściu swo-
im do Oycá: A pośrednieysze o prawdziwey y pierw-
szej bytności swoiey przed Abráhamem. Ponieważ te-
dy tak wielką jest dissimilitudo, tych obu miysc pisma
świątego: od Adwersarzów ad instantiam przywiedzio-
nych: od tego iednego in controuersia położonego: o
pierwszej bytności Syná Bożego przed Abráhamem:
Przetoż też nie mogą nic z nich zamykać Adwersarzy do
przedświeścia swego: ani nášey sentencye burzyć o
pierwszej

Słowo
Greckie
ὑποδαί
præteritum
& futurum
tempus zna-
czyć może :
dla rzeczy
sąmej o kto-
rey sprawa
idzie.

pięćsofey bytności Chrystusa Pana: przed Abrahamem.
A jeśli Adwersarzom idzie o to słowo Greckie ὑπο-
δαί : Ktore tak w tych dwu inszych miejscach od nich
przywiedzionych / iest położone : iako y w tym o ktore
controwersia. Tedy to iako na tych dwu inszych mie-
scach / na przyszły czas / y rzecz wzgląd ma : Tak też do-
brze od wszystkich pobożnych interpretow przez to słowo
Łacińskie / Fiat, iest wyłożone. Ale co sie tknie tego
miejsca in controwersia położonego : tedy w tym iako
sprawia idzie o przeszley rzeczy / to iest : o bytności przeszley
Abrahama / y o bytności przeszley przed Abrahamem
Chrystusa Pana : Tak też dla samey rzeczy toż samo słow-
ko ὑποδαί : od wszystkich mądrych y pobożnych interpre-
tow : iest przez to słowo Łacińskie : Fieri : dobrze wyto-
żone : aby sie z rzeczą o ktorey sprawa idzie : zgodzało : są-
to sie y wyisley pokazało : y niżej wnetże iestże sie to tym
wiecey pokaze. Pokazuje sie tedyz tego tak roznego tego
słowa ὑποδαί : od wszystkich interpretow wykładania : że
ono dla samey rzeczy : o ktorey iaka sprawa idzie : może
znaczyć præteritum & futurum tempus. A zátym : nie
moga go słusnie dla tego płasć Adwersarze in futuro
tempore : w tym miejscu in controwersia położonym : że
y na tych dwu miejscach od nich pomienionych : bierze sie
in futuro tempore. Gdyż iako sie to dzieie na tych dwu
poślednieyszych miejscach dla rzeczy samey / Ktora potym
w przyszły czas nastąpić miata : że to słowo brane by-
wa in futuro tempore. Tak też y na tym miejscu wprze-
dzaiącym / o ktore controwersia : dla rzeczy samey : Kto-
ra sie przedtym dawno była ostala : dzieie sie to : że to
słowo ὑποδαί : w przeszłym czasie bywa brane y rozu-
miáne. A tak y tu nie maia Adwersarze żadney podpory
przedsiewzięcia swego. A zwlaszczá stosując ty słowa
Chrystusa Pana / in controwersia położone : nie do tego
czasu ktorego były od niego do onych Żydow mowione :

ani do tego który potym nastąpił: ale do tego którego Abrahám począł być y żyć: a Chrystus przed iego bytnością: bytnością swoją także wprzedszył: iako samże wkrąca się gdy mówi: Pierwey niż był Abrahám, ia iestem.

A ięśliby przecie Adwersarzom to miało być pozwolono: że to słowko Greckie *γενωδαι*: na przyszły czas y na tym miejscu wzgląd ma: iako się tego wpornie domaga: ia: Tedyby przecie nie do inšzego przyszłego czasu musiało być stosowane: tylko do tego którego ięszcże Abrahám ma nic rzeczą samą nie było: a Chrystus przed iego bytnością: bytnością swoją wprzedszył. Gdyż tak Syn Boży czyni: gdy na ten czas wzgląd mając: którego potym miał być Abrahám rzeczą samą: y bytność swoją pierwszą przed bytnością iego wkrącając: w ten sposób do onych Żydow o wieku swoim: y wieku Abrahámovym: mówi: Amen Amen powiadam wam, pierwey niż był Abrahám: albo: pierwey niż się stał Abrahám, ia iestem. A tak y tym względem Adwersarze na swoim przedsięwzięciu: nie wstydzą.

Na Trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecią rzecz/ Adwersarze/ w tej swojej explikácii: że zamysłają: w której twierdzą: iakoby te słowa *ia iestem*: które Syn Boży o sobie mówi/ w tej mowie: Pierwey niż był Abrahám, ia iestem: miały być o tym rozumiane: że on iest światłością światłą: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Mianowicie

Dla tego: że samże Syn Boży/ ty słowa: *ia iestem*: na tym miejscu o które spor idzie: sąwnie do pierwszej bytności swojej przed Abrahámem: stosuje: nie do tego aby się przez nie przed onymi Żydy: miał być światłością światłą: opowiadać. Gdyż nie o to: ięśli był/ albo nie był: Chrystus Pan światłością światłą: gadają się z onymi

Obacz iako to słowko *γενωδαι* też y na tym miejscu in controuersia polożonym: o pierwszej bytności Chrystusa przed Abrahámem: na przyszły czas wzgląd ma: że ię: cze go się Adwersarzom domaga.

Okazanie: Że te słowa Chrystusa P. *ia iestem* / w tych słowach iego: Pierwey niż był A. abrahám *ia ię*,

stem: o światłości światła która on jest: nicma: ga sie rozu-
mieć.

nymi Żydami roszczelą: Ale oto: że im sam był powie-
dzał: **Jż** Abrahám Ociec onych Żydow: pragnął wi-
dzieć dzień iego: y iże go widział y radował sie: **A**ż
tym dopiero o lata Chrystusowe: które **J**domie chcia-
li mieć mnieysze y poslednieysze: niżeli lata Abrahánowe:
y zeszćie Abraháma z światá. **A**żatym dopiero iáwnie
im powiáda Chrystus Pan: o pierwszey bytności swoiey
przed Abrahámem: iáko sie z całych trzech wieršow: 56.
57. 58. iáwnie pokázuie. **J**ák daleka tedy iest roznicá
prawdziwey bytności Chrystusowej przed Abrahámem:
od tego: że tenże Chrystus: iest światłością światá:
Ták daleka też musi być roznicá tego przedśiewzięcia
Adwersarškiego/ ktorzy te słowa Chrystusowe: *Ja iestem*:
w tej mowie: *Pierwey niż był Abrahám, ja iestem*: wyklá-
dają o światłości światá: **K**tora iest tenże Chrystus Pan:
od tych samych słow Chrystusowych: *Ja iestem*: które on
o prawdziwey bytności swoiey: á iestże o pierwszey
przed Abrahánową bytnością: mowi.

A co tym tego Adwersarže chce dowodzić: iáko by te
słowa Chrystusowe: *Ja iestem*, w tej mowie: *Pierwey
niż był Abrahám, ja iestem*: dla tego sie miały rozumieć o
tym: że Chrystus iest światłością światá: iże y wyšsey
w tymże Rozdziale Osmym Janá świętego: 4. 24. 28.
też słowká: *Ja iestem*; podwáćroć samże Chrystus do
siebie przystosował: **T**edy to ták pewny iest dowód: iá-
ko kiedyby po prostu rzekli Adwersarže: *Baculus stat in
angulo, ergo pluet.* to iest: *Alij stoi w kącie: przetoż
deszcz poydzie.* **G**dyż y w tych wyšszych dwu wieršách
do ktorych sie Adwersarže wciékają: Chrystus Pan: nic o
światłości nie mowi: ále ráczey do czego innego tych sł-
owek: *Ja iestem*, záżywa: to iest: pokázuieć sie przez nie o-
nym który miał przysć: **M**esiášem prawdziwym: **C**o
kázdy wnetże iáwno pozna: gdy mu słowa obu dwu tych
wieršow ták poloże: iáko brzmią same w sobie. **A**bo

Obacz iá-
madrze Ad-
wersarže /
rzeczy z rze-
czami stosu-
ia: rplko á-
by wporowi
dogodzić.

wiem

wiem wierzą 24. słowá tak się máją: Powiedziałem wam
tedy iż pomrzecie w grzechách waszych: Bo jeśli nie uwierzy-
cie jaćiem ja on ieść: pomrzecie w grzechách waszych.

Wierzą zaś 28. słowá tak się máją: A przetoż im
rzekł Jezus: Gdy podmieście Syná człowieczego: tedy po-
znacie jemci ja on ieść: a iż sam z siebie nic nie czynię: lecz iá-
ko mnie nauczył Ociec, to mówię. Jáko tedy inżá to ieść
rzecz: być Chrystusowi Mesiášem: a być pierwey niż
był Abrahám: Tak też te słowá wyższe tych dwu wier-
szow pomienionych: nie mogą być słusnie do tych in con-
trouersia położonych wierzą 58. przystosowane: a pogo-
tomiu nie mogą Chrystusa pierwszey bytności przed A-
brahámem: odsadzać. A zaś 28. Ponieważ ty słowá tych
dwu wierzow 24. y 28. do których się wcielaia Adwer-
sarze w swoim przedsięwzięciu: żadney zmianki w sobie:
ani iáwnie/ ani przez podobieństwo o tym nie zamykają:
że Chrystus ieść światłością światá: Proste: iákoż z nich
Adwersarze dowód brać mogą: że y te niższe słowá wier-
szá 58. ja ieśćem: w tej mowie Syná Bożego: Pierwey
niż był Abrahám, ja ieśćem: o tym ráczej máją być rozu-
miáne: że Chrystus ieść światłością światá: niżeli o pra-
wodziwey bytności jego przed Abrahámem: Záprawda/
któ jedno ma senlum communem, & non laborat pra-
iudicata opinione: nigdyby się tak niesfornego y glu-
chego zawiérania o rzeczách: iáko czynią Adwersarze:
nie wazył.

Alle by też dobrze ty słowá wyższe wierzą 24. y 28. o
tym iáwnie mówiły: że Chrystus ieść światłością światá
Cżego iednák w nich y naymnieyszym słowkiem nie o-
znáczono / iáko się pokázáło) Zaliż zaraz zátym może
iść słusnie tá consequentia: Chrystus w wierzu 24. y
28. mówi o tym: że ieść światłością światá / używając
do tego tych słowek: ja ieśćem: Ergo y w tych słowiek
wierzą 58. mówi o tym: że ieść światłością światá: dla

tego: że y tu te słowá wspomina: *Ia iestem*; w tey mo-
wie: Pierwey niŝ byl *Abráham*, *ia iestem*. Bo ieŝliby to
miała być *sufficiens Ratio*: Chcieć ty słowá Chrystuso-
we: *Ia iestem*, w tey mowie: Pierwey niŝ byl *Abráham*, *ia
iestem*: o tym: że Chrystus iest światłością światá: dla
tego rozumieć y w tych słowach wierŝow wyżŝych
mowi o sobie: że iest światłością światá: (choć się ná-
tym *Adwersarze* mylą) tedychy tymŝe právem: y dla
tychże słow: nie moglby się iuŝ Chrystus czym inŝym we
wŝytkim Piśmie świętym nazywáć: tylko światłością
światá. Bo ieŝli to prawdá ma być: Jż dla tych słow
wyżŝych wierŝá 24. y 28. powinien się być światłością
nazywáć w tych słowach niŝŝych wierŝá 58. iáko śmicia
wdáwać *Adwersarze*: Tedychy tymŝe právem: y dla
tychże słow: we wŝytkim Piśmie świętym / tenŝe Chri-
stus: nie moglby się iuŝ czym inŝym nazywáć: tylko świat-
łością światá? Czemu iednáć przeciwna rzecz widzi-
my: nie tylko we wŝytkim processie Piŝmá świętego: ále
y w tym samym wŝytkim Osmym Janá świętego Roz-
dziale: gdŝie niedbáiąc nic ná ty słowá wierŝow pomie-
nionych 24. y 28. roznie się przecie/ y rozny mi nazwiŝi i
samŝe Chrystus nazywa. Jeŝliŝ tedy to/co się rzekło/ dla
tych słow wierŝá 24. y 28. ktore chcą *Adwersarze* roz-
zumieć o światłości światá/ ktora iest Chrystus: o tym
że Chrystusie nie może być *sufficienter* ani peronie *conclu-*
dowano: Pytam znówu *Adwersarzow*: iákoŝ to/ŝ tych-
że słow/ wierŝá 24. y 28. y o tymŝe Chrystusie: *suffici-*
enter y peronie ma być *concludowano*: że y te słowá niŝ-
ŝe mowiąc wierŝá 58. Pierwey niŝ byl *Abráham*, *ia iestem*,
nic inŝtego nie czynił: tylko przez niesie światłości światá:
dla tych słow wyżŝych nazywáć był powinien?

Aliieŝliby to przecie *Adwersarze*/ wpornie chcieli otrzy-
máć: dla tych podobnych sobie słowiek: *Ia iestem*: Kto
re tak w tych dwu wierŝách *wpzedzájących* 24. y 28. iá-

to y w tym naśladowcym 58. są położone: Leżycby znor-
wu tymże prawem/ y dla takichże słówek: musiał iestże
czym innym: a nie światłością swiata: tenże Christus/
z tychże słow in controuersia położonych: być rozumiany:
jako drzewiami: Ioan. 10. 7. Pasterzem: Ibidem 7.
11. Droga/ prawda/ żywotem: v tegoż cap. 14. 6.
Winna Macica: v tegoż cap. 15. 1. gdzie wśedzie o
sobie samże Christus Pan: rownie takich słow: *Ja iestem*:
zacył: iakie y tu są od niego rzeczone: *Ja iestem*: w tej mo-
wie: pierwey niż był *Abrám*, *ja iestem*. Ale iesliż dla te-
go: z tych słow: *Ja iestem*: in controuersia położonych:
Christus Pan: drzewiami: Pasterzem/ droga/ prawda/
żywotem/ winna macica: nie może być rozumiany: że y
na tych innych miejscach/ ktoreśmy ad instantiam z tegoż
Ewangelisty przywiedli: rownie y podobne słowka od
niego samego są zachowane/ y do niego przystosowane:
czego peronie y sami Adwersarze nie zaprzę: Pytam po-
trzebie adwersarzow: iako dla takichże słow: *Ja iestem*:
w wierku 24. y 28. tegoż Rozdziału zawartych/ y
do Christusa przystosowanych: tenże Christus z tych
słow drugich: *Ja iestem*, wiersza 58. w tej mowie zawar-
tych: pierwey niż był *Abrám*, *ja iestem*: światłością swia-
tą ma być rozumiany y dowodzony: Nie zamykając tedy
y te słowá/ do ktorych sie wcielają adwersarze: tego za-
dnym sposobem w sobie: na co ich chcą mieć dowodem
Adwersarze. A tak y tu na swoim przedsięwzięciu: Swa-
nować muszą.

Ná czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz/ a ostatnia/ w tej explicácii swoiey te
Adwersarze zamykają: w ktorey twierdzą: iakoby te slo-
wa Christusowe: pierwey niż był *Abrám*: stosować sie
do tego miały: gdy sie stał *Abrám* Oycem wielu naro-
dow: co sie w ten czas stało: gdy iasła Boia w Chris-
tusie

Okazanie:

Że te słowa
Christuso-
we: Pierwy
niż był Abrah-
am: nie mo-
ga się rozu-
mieć/ o stá-
niu się Abrah-
am: Op-
cem wielu
narodow ná-
przysły czas

stusie okazana: do wielu Narodow przeniesiona była: ále
y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Że się wyższej pokazało: Że w
tych słowach/ Christus Pan: o prawdziwey bytności
Abrahámá/ w czasie samego Abrahámá: mowi: á zaś
tym o pierwszej bytności swoiey przed bytnością Abrahá-
mowa: Przetoż Adwersarze: nie mogą tego wykládać:
o stániu się Abrahámá Opcem wielu Narodow.

Powtórę: Dla tego: Że przedtym/ nigdy żaden/ z tych
ktorzy byli dobrze biegli Greckiego języká/ y owsem kto.
rzy się y w samey Greciey porodili: tych słow Syná Bo-
żego/ tak nie tłumaczył: iáko teraz czynią Adwersarze.
Ale wszyscy iednáko/ ze wszystkimi przyjaciół Christuso-
wymi: te słowa Syná Bożego: o prawdziwey bytno-
ści Abrahámá z wrodzeniażá zátym y o prawdziwey bytno-
ści Syná Bożego/ przed wrodzeniem Abrahánowym:
tłumaczyli: Przetoż też ten ieden/ tych słow Syná Bo-
żego Adwersárski wyklad: nie może nic derogować temu
wszystkich inych tychże słow Syná Bożego: wykládowi.

Potrzebie: Dla tego: Żeby zátym tłumáczeniem y ro-
zumieniem Adwersárskim / tych słow Syná Bożego: o
stániu się Abrahámá Opcem wielu Narodow: Syn Bo-
ży w nikczemności musiał być oskarżony: Który spytany
będąc o lata od Żydow: *Pierdziećsiar lat ieszoje nie masz, á
Abrahámás widział. Nie o leciech swoich álbo wieku: ále*
o stániu się Abrahámá Opcem wielu Narodow/ ná przys-
sły czas: odpowiedział: *Atora iedną nikczemność/ iáko*
nie może być słusnie Christusowi zádana: Tak też zátym
*te słowa iego: Pierwy niż był Abrahám: o stániu się Abrahá-
má Opcem wielu Narodow: nie mogą być rozumiane.*

Porzwanie: Dla tego: Że pismo święte wkázuie: Że
Abrahám: iáko był zá czas życia swego Abrahámem:
Tak też y Opcem wielu Narodow: Gen. 17. 4. 5. Zaczynam
Christusowi Pánu: nie potrzebá go było po iego zejściu z
świátá:

świata : obiecować Abrahámem : to jest : Oycem wielu Narodow.

Poprzednie : Dla tego : że jeśli ięże y w ten czas Abrahám nie był Oycem wielu Narodow : gdy te słowa in contro-uerſia położone : Chriſtus Pan o nim mówił : ale ſie do- piero potym miał stać takimym : Tedy by go były sam Chriſtus Pan w ten że czas : nie mógł ſuſtnie nazywać Abrahámem. Lecz i go przecie takim nazywa : co te ſłowa tego potania : *pierwemy był Abrahám, ja ieſtem :* a żadna mu z tego nieſuſtność nie może być żądana : znąc tedy : tad : że ięże dobrze przedtym : Abrahám : był Abrahámem : to jest : Oycem wielu Narodow : zaczął nie potrzebá było Chriſtusowi Pánu : aż na przyſtly czas / po ieſciu iego z tego świata : przed onymi Żydy : obiecować go Abrahámem : albo Oycem wielu Narodow.

poſtę : A dla tego ſie ten wykład Adwerſarſti / tch ſłow Bożego : nie oſto : że ſie mu nietylko in- ſe mieſca piſana ſwietego przeciwia : ale y ſam Máte- uſ ſwiety : ktory cap. 1 v. 17. rzetelnie piſe : że od Abraháma / aż do Chriſtusa Pána : wyſſo rodziow czter- dzieſci dwa. Ża tym iawnie wſkazuje : że Abrahám ięże przed przyſciem Chriſtusowym : był Oycem wielu naro- dow, A tak go Chriſtusowi / dopiero nápotym / po przy- ſciu ſwoim : nie potrzebá było Abrahámem / albo Oycem wielu Narodow : obiecować.

A ięliby ięże tej ſwoiey interpretácie y ſentenciey : Ad- werſarze tym chcieli bronić : że Abrahám / acz był iuż przed onym czasem przyſcia Chriſtusowego. Oycem wielu Na- rodow według ciała : jako ſie poſtazało : Ale nie był Oy- cem wielu Narodow według wiary : Tedy y tu nie Ad- werſarze nie wſturają. Bo aczci to prawda ieſt : że nie- tylko ci ſa ſynami Abrahámovymi : ktorzy ſie z ciała iego porodili : ale y ci ktorzy náſladowa wiary Abrahámo- wey : iako Paweł ś. ad Rom. 4. & 9. wſkazuje : Wſak

Abrahám
przed przy-
ſciem Chri-
ſtusowym :
był Oycem
wielu Naro-
dow wed-
ług ciała.

A według
wiary.

że y to zaraz musi być prawda : że tenże Abrahám / iáko
był zá wiek u swego / y po zesiú swoim z swiátá / áž do ná-
rodzenia Chrystusowego / y przyscia : Oycem wiela Na-
rodow według ciála : co sie iuż pokázáło : Ták teź byl zá-
raz Oycem w onymże czásie / áž do przyscia Chrystusowe-
go : y wiela wierzących Narodow. Gdyż to iáwna : że te
czterdzieści y dwa Narody / ktore Mátheus swiety wyli-
cza / y z ktorych Chrystus poszedł według ciála : byly Na-
rody wierne. A iesli inaczej : śloby zátym : że Chrystus z
Pogā / ktoryz ná on czas byli tylko narodowie niewierni :
náródził sie. Czemu sie iednáł pismo swiete przeciwi : a
miánowicie Páweł swiety : Rom. 9. 4. 5. Ponieważ
tedy przed przysciem Chrystusowym ná swiát : Abrahám :
był Oycem y wiela wierzących Narodow : iáko sie
pokázáło : Przetoż go y tym wzgledem Chrystus Pan :
dopiero nápotym / przed onymi sydy : nie mogł cbieco-
wać Abrahámem : albo Oycem wiela wierzących Naro-
dow.

A iesliby ieszcze y dla tego : Abrahám : nie miał być
stánowiony / przed czásen przyscia Chrystusowego : Oy-
cem wiela wierzących Narodow : że on Narod / ktory
sie chrzestował : nie był wiele Narodow : ale ieden Izrá-
elski Narod : Tedy y tu nie Adwersarze nie wskuráią.

Naprzód : Dla tego : że choć to ieden Narod był lud
Izráelski : wzgledem poczatku od iednego Oycá Abrahá-
má : Wszakże Mátheus swiety / w wyższej pomien-
ionym miejscu : wzgledem takiego rozgraniczenia / iákie
mieli Izraelitowie między sobą : nazywa ie Narody : y w
pewnej liczbie ślądzie. Był tedy y on ieden Izráelski Na-
rod / według tych słow Mátheuská swietego : wiela
wierzących Narodow : A ták y Abrahám : przed przys-
ciem Chrystusowym : będąc Oycem tych Narodow :
ktore Mátheus swiety wspomina : był Oycem y wiela
wierzących Narodow : záczym : nie mogł sie dopiero tá-
kim po

Kim po przysięciu Chrystusowym stawać: ani od Chri-
stusa obiecowan być.

Powtore: Dla tego tu nie Adwersarze nie wstępują:
Jeżeli by to miała być dostateczna przyczyna: odsądzać
Abrahama: Oycostwa wielu wierzących Narodów:
przed przysięciem Chrystusowym: dla tego: że on Narod
który się obrzezował: był tylko jednym Narodem Izrael-
skim: Tedyby jeszcze y teraz/ tenże Abraham: nie mógł
zostawać/ ani nazywany być Oycem wielu wierzących
Narodów: ponieważ iako przedtym: tak y teraz na świe-
cie są tylko dwa Narody: Jeden Żydowski: a drugi Po-
ganski. Ta tylko różnica: że teraz tak z Żydowskiego/
iako y Pogańskiego: Narodu wysocy do wiary Abrahama-
mowej należeć mogą. Jedną zaś to jest na sprze-
ciwienie: że y z Żydowskiego Narodu bardzo mało: y z
Pogańskiego nie wiele ich jest: którzyby byli naśladowca-
mi wiary Abrahama-mowej. Ale wieby to nie mogło być
rzeczono: że ich teraz z obojga tego narodu: mniej ma
Abraham naśladowcami wiary swojej: niżeli na on
czas z jednego tylko Narodu Izraelskiego: a zważając
wspomniawszy sobie na ony słowa samego Syna Boże-
go: Luc. 18. v. 8. Gdy przyjdzie Syn człowieczy, i za-
ładuje wiecie na ziemi: Ponieważ tedy/ teraz Abraham zos-
tał przecie Oycem wielu wierzących Narodów: chociaż
że tylko z tych dwu pomienionych Narodów: ma syny na-
śladowcze wiary swojej: y chociaż teraz z tych dwu Na-
rodów: Pogańskiego: y Żydowskiego: mniej ma synów
naśladowczych wiary swojej: niżeli na on czas z jednego
tylko Narodu Żydowskiego: a zważając patrząc na te slo-
wa Syna Bożego wyżej pomienione: Tedy pogoto-
wui/ y owszem daleko więcej: na on czas mógł być/ y
został był: Oycem wielu wierzących Narodów: gdy z one-
go jednego Żydowskiego Narodu/ przed przysięciem Chri-
stusowym: więcej miał synów naśladowczych wiary swo-
jej

Adwersa-
rów jeste-
y do tego
czasu Abra-
hama nie-
miał Oycem
wielu wie-
rzących Na-
rodów.

iej: niżej teraz na tym schyłku świata: z obojgą tego Narodu: to jest: z Pogańskiego: y Żydowskiego. A tak go Christusowi Pánu: nie potrzebá było: na przysły czas: przed onymi Żydy: Abrahámem/ albo Oycem wielu wierzących obiecować.

Potrzenie: A jeśli ieśćce mało Adwersarzom na tym: y jeśli ieśćce przecie Abrahám: przed przysięciem Christusowym: nie był Oycem wielu wierzących Narodow: dla tego: że nie wszystkie w obec Narodów: przed przysięciem Christusowym: wiary Abrahánowey náśladowały: y jeśli Christus w ten czas: nie na co innego przed onymi Żydy przysięgał/ gdy ty słowa do nich mówił: Amen Amen powiadam wam; pierwey niż był Abrahám, ja ieśsem: tylko upewniając ich: że ieśćce Abrahám: nie był do onego czasu: Oycem według wiary wszystkich Narodow: ale że sie takim dopiero potym stać miał: Tedybyżá tym Christusowi Pánu: nie co innego mu śiało być żądać: tylko to: że nie potrzebnie na to przed onymi Żydy przysięgał. Gdyż y oprócz przysięgi: łatwo temu wierzyć mogli: bo to w samey experientey widzieli. Jáś to y my teraz/ choć Christusa nie słyszmy o tym ani mówiącego/ ani przysięgającego: á przecie temu łatwo wierzymy/ oczymá swoimi na to patrząc: śako ieśćce jest wiele Narodow/ y osob ludzkich: które sie dziećmi Abrahánowemi według wiary: nie stały. Ktore iednak niepotrzebne przysięganie przed onymi Żydy: iáko nie może być słusnie Synowi Bożemu żądane: Tak też z tego znáć: że on nie na to przed onymi Żydami przysięgał: że sie był ieśćce przed onym czasem: Abrahám: Oycem wszystkich wobec Narodow: według wiary: nie stał: ani na to: że sie takim dopiero potym: stać miał: ále zgoda na to: że on sam: przed bytnością Abrahánową: bytnością swoją: uprzedził: iáko sie wyśsey pokazało.

Náślátek: A jeśli ieśćce y na tym mało Adwersarzom:

co sie

Adwersarze
Christusa
w Pánu: nie
potrzebne
przysięga-
nie żądawa-
ć: iáko
to

co sie już powiedziało : y iesli ieszcze przecie Abrahám :
 przed przysćciem Chrystusowym : nie ma zostawać Oycem
 wiela wierzących Narodów : iże przed przysćciem Chri-
 stusowym : nie był Oycem według wiary wszystkich wobec
 Narodów : albo iże przed onym czasem przysćcia Chrystu-
 sowego : nie wszystkie wobec Narody naśladowały wiary
 Abrahámorey : Tedyć y do tego czasu Abrahám : nie
 iest Abrahámem : to iest Oycem wiela wierzących Naro-
 dów : Tedyć sie mu ieszcze y do te^o czasu Chrystus Pan w tey
 obietnicy nie wiścił : ponieważ y do tego czasu : nie wszyscy
 wobec Narodów naśladowa wiary Abrahámorey : iako
 to sama experientia wcz^o : y nie wszystkie osoby ludzkie : iako
 to y na on czas przed przysćciem Chrystusowym : y po
 świat światem : nie każdy Narod będzie : y nie każda oso-
 ba ludzka Abrahámorey Bratem : nierzłac według wiary
 ry : iego Synem. Lecz i już dawno Abrahám : iest Abrahá-
 hánem. to iest Oycem wiela wierzących Narodów cho-
 ciaż y do tego czasu : nie iest Oycem według wiary wszyst-
 kich wobec Narodów : ani o Chrystusie nie może to być
 mowiono : aby sie y do tego czasu w obietnicy Abrahá-
 morey niemiął wiścić : (choć iayże iey żadney / te słowa in-
 controuerfia położone : w sobie nie zamykają) Przetof
 y przed przysćciem Chrystusowym : tenże Abrahám : mógł
 być / y zgoła był Oycem wiela wierzących Narodów :
 chociaż y nie był Oycem według wiary : wszystkich wobec
 Narodów. A tak y z tey miary : nie potrzebá go było do-
 piero nápotym / takim / Chrystusowi Pánu : przed onymi
 dydy obiecować. A zn iaszcżá / gdy kto y to przytym dwa-
 ży : iako sie to imię Abrahám / dane Abrahámorey onemu
 od Boga / w piśmie świętym wypláda. Znáz y bowiem
 nie tego / który miał być Oycem wszystkich wobec Naro-
 dów : ale tego : który miał być Oycem wiela Narodów :
 Gen. 17. v. 5. Rom. 4. v. 17. Zaczyni nie potrzebá sie mu
 było dopiero takim w ten czas stawać : gdyby sie był stał

Abrahám :
 miał być oy-
 cem / nie
 wszystkich w
 obec Naro-
 dów : albo
 według ciał-
 á / albo we-
 dług wiary.

ale u nich
tylko Narodow.
ow.

Oycem wszytkich w obec Narodow: albo według ciała: albo według wiary. Ani Chrystusowi Pánu/ nie potrzeba go było tym względem/ ná przyszły czas po przysciu swoim: Abrahámem obiecować: iże sie miał stać Oycem według wiary wszytkich w obec Narodow: jáwna to tedy z tego wszytkiego co sie o tym miejscu pisma świętego tak słysze z Adwersarzmi traktowało y dowodzić że gdy te słowa Syn Boży pod przysięgą powiedzieć raczył: Zaprawdę Zaprawdę mowie wá. pierwey niż był Abrahá, ia jestem: że temi słowy/ ná czas przyszły/ ostania sie Abrahámá Oycem wiela wierzących Narodow: nie obiecywał: á pegołowiu nie obiecywał go Oycem wszytkich Narodow według wiary. A nietylko to: ale nie obiecywał go w ten czas ani Oycem wiela Narodow według ciała: iáko sie iáw nie pokazywało. Ale mowi w nich o tym czasie/ktorego ieszcze samego Abrahámá nie rzecz sama ná świecie nie było: á przytym mowi: o pierwszey bytności swoiey: przed bytnością Abrahámovą. A zátym mowi o tym: że on pierwey rzecz sama był niżeli sie z Pánną Máriey narodził: y w iey żywocie świętym poczał: po nieważ bytnością swoią: bytność Abrahámá onego wprzedsil. Ktorey bytności prawdziwey przed Abrahámem: iż nietylko oni Żydowie/ niechcieli pozwolić Synowi Bożemu ále mu iey nie pozwaláią y dżisiey by nąsy Adwersarze: Przetoż/ iáko Abrahámá: ieszcze w siebie nie miał Abrahámem: Ták też ani Chrystusa Chrystusem. Iáko oni Żydowie/ z poswarku o te rzecz: wygnáli od siebie z kościoła Chrystusa: czeº zaraz Ewangelistá dokłada: Ták też nąsy Adwersarze: ták dawno Chrystusa w swoich Sborzech nie miał: iák dawno sie tego wporu ieli twierdzić y promonować: że Chrystus Pan: nie tylko przed Abrahámem: ále ani przed Márią Pánną: nie rzecz sama nie był.

£ £ £

Adwersarze
iák dawno
Chrystusa:
w swoich
Sborzech
nie miał.

Artykuł

Artykuł Piąty.

O WCIELENIU SYNA
BOZEGO.

A mianowicie o tym:

Jeśli Syn Boży Chrystus

Pan, przed przywzięciem ciała z Panny Ma-
riey: będąc rzeczą samą Synem Bożym: po-
tym potrzebą tego było: aby się był
wcielił, albo ciałem sstał z Zywota
Panny Mariey?

ZDANIE SOCINISTOW.

Syniote Dwowersarze/explicacis w Katedryzmie swo-
im: fol. 107. na ony słowa Jana świętego: cap. I.
§. 14. A słowo ono ciałem się sstało. Tāt o tej rzeczy nā-
pisali.

A idko nā pierwsze miejsce odpowiadaś?

Tāk, że tego w nim niemāś, żeby się Bog wcielić miał, albo
Naturā Boską miałā nā się ciałowięcią przyiac: bo inśa ieśt mo-
wić, Mowā sstała się ciałem, ā inśa Bog się wcielił, ābo naturā
Boską przywiał ciałowięcią. A do tego y te słowa: Mowā ciał-
tem się sstała, mogā, y māia być ināciey przelożone: takim spo-
sobem, Mowā ciałem byia. Iż mogā być tak przelożone, poka-
zuie się z miejsc niektórych, gdzie toż słowko, które tu ieśt
przelożone, sstała się, przetłumāczone ieśt przez słowo Był,
idko wyszł w tymże Rozdziale §. 6. y Luc. 24. §. 19. Był
ciłowiek posłany, &c. Który był māj Prorok, &c. A iż mā-
ia być tak przelożone pokāzuie sam porządek słow łanowych,

któryby

Ktoryby absurde mowil, i sie Mowa ciadem sflala, to ust, iako przeciwnicy rozumieiz, Naturę człowieka przyiel, powie-
lziawszy mu o niego terz gocy, kore sie po n bodzeniu Chrystusa
glowicki staly. Iako to, ze Jan oniey swiad zy, ze byla na
swiecie, ze od swoich nie byla przyieta, Ze tym ktorzy ja przy-
ieli, dala zmierzchnosc aby sie dziatkami Bozmi sflali.

A iako to rozumieć, ze mowa ciadem byla?

Tak, ze on przez korego nam Pan Bog uszyka wola swoje
dokonale obiawl; y dla tego Mowa od Jana swietego nazwany
jest byl człowiekiem, wselakim niedom, y byl sciom, y smierci
podleglym. Bo to slowko Ciato, tak sie w Pismie swietym bie-
rze; iako znac z tych miejsc, gdzie Pan Bog mowi, Nie be-
dzie sie Duch mox spieral z człowiekiem na wuki; abowim jest
ciato; y gdzie Piotr swietym mowi, wslekie ciato iako trawa.
To wlasne Adwersarstie slowa. Innych wiecey na tej
note niżej obaczmy.

Gen 6. v. 3.
1. Petr. 1. v.
24.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Poniewaz Syn Bozy Chrystus Pan (Jesew ostatecz-
nych: nie inakszym sie sposobem widomy na swiat
pokazal; y dotykany byl: tylko w kstalcie ciata prawdzi-
wie człowieka / ktore z żywota Panny Mariety przy-
wzial: Przeto z tego samego iawnie sie pokazuje: ze dla
tego aby byl mogl być na swiecie widomy y dotykany: a
naposobliwie: aby byl mogl sprawe zbawienia naszego
wykonac: potrzeba bylo Wcielenia: albo przywziecia od
niego Ciata prawdziwie człowieka: z żywota Panny
Mariety.

Tey Sentencieny trzy części

sa podane.

Pierwsza Część.

Ta Część to w sobie zamyka: ze Chrystus Pan byl na
swiecie widomy y dotykany: Bo tego y sami Ad-
wersarze

wersarze nie zaprzę: y Pismo święte poświadczę: miá-
nowicie Jan święty: 1. Epist. cap. 1. §. 1. 2. 3. 4.

Druhá Część.

Tá Cześć to w sobie zámyka: Że Chrystus Pan/ be-
dąc przed tym rzeczą sámą Synem Bożym: przyiáł ná
sie Cíáło prawdziwie człowiecze z żywota Pánný Mária-
ey: Żo to stąd iáwna: że ták Pismo święte wkázuie.

Naprzód: Jan święty: cap. 1. §. 14. gdy o nim mówi:
A Słowo ono ciałem sie sstało.

Potym: Páwel święty: Philip. 2. §. 6. 7. gdy ták o
nim piše: Który w křśćalcie Bożym będąc, nie poczytał tego
Zádrapiestwo równym być Bogu: ále sámego siebie wyniszczył
křśćalcę człowieczy przyiawszy, sstałszy sie podobnym ludziom, y
posłał y náleżony iáko człowiek.

Tákże 1. Timoth. 3. §. 6. Bez wápliwóści, wielká tá-
iemnicá iest pobożności, Bog obiadł sie w ciełe. Vspráwiedli-
wiony iest w Duchu, widzány iest Aniolom, opowiadano go Na-
rodom, bylá mu dána wiára ná świećie, wzięty iest w chwale,

Náwet: ad Hebr. 2. §. 16. Abowiem nie Aniolow
przyimował, ále náśienie Abráhámowe przyiáł.

Z których wšytkich słow/ iáwna iest: Że Syn Boży
Chrystus Pan/ przedtym rzeczą sámą będąc: potym ple-
mie Abráhámowe/ álbo Cíáło ná sie przyiáł. A był
przedtym niżej ciało człowiecze z plemienia Abráhámo-
wego ná sie przyiáł: nie czym inšym: tylko Synem Bo-
żym Jedynurodzonym y włósnym/ álbo Słowem/ był
náwet y Bogiem: Który sie w tym ciełe obiadł: iáko sie
y wšyřkej pokázáło: pokázúie sie to y z tych słow/ sámých
ná tym mieyscu przypominnych.

Trzecia Część.

Tá Cześć to w sobie zámyka: Żi dla tego potrzeba
było/ áby był Chrystus Cíáło człowiecze ná sie przyiáł:
áby był mógł być w nim widomy y dotyřány: á náposob-

Okázanie:
Żi Chrystus
Pan/ będąc
przed tym
tylko Sy-
nem Bożym
y Bogiem z
natury: przy-
iáł ná sie
cíáło czło-
wiecze.

Okázanie:
Żi Chrystu-
sowi Panu/
dla tego po-
treba sie by

to być cia-
łem/ albo
człowiekiem:
aby był
mógł w tym
ciele sprawę
zbawienia
naszego wy-
konać: wi-
dzianym y
dotykanym
być.

liwiej iedną dla tego: aby był mógł w nim sprawę zbawienia naszego wykonać: Tedy to y z rzeczy samey / y z Pisma świętego iawną Z rzeczy samey dla tego: Ze iego śliby był mógł być inaczey światu widomy y dotykanym: y sprawę zbawienia naszego wykonać: a cożby mu było po tym przyimować na się Ciało prawdziwie człowiecze? Z pisma świętego: z dwoiakiey miary: Naprzod: Ze samże Jan święty w słowach wyższej pomienionych: cap. 1. v. 14. przypisałszy mu w przed iako Słowu/ ostanie się ciałem: Zatem dopiero mu przemieszczowanie między ludźmi przypisuje: y widzenie chwały iego: iako Jedynourozonego od Oycą. Zaczynam iawnie okazywać: Ze on niemógł inaczey między ludźmi przemieszczować: y widzianey chwały swey iako Jedynourozony Syn Boży: pokazać: tylko ostawił się Ciałem: albo ciało człowiecze na się przypisał. Potym y z tego: Ze iawnie Anioł Pański/ Jozephą poślubionego Majzonką Panny Máriey: tego: Matth. 1. v. 21. nauczył: Że nie dla czego innego osobliwiey / Chrystusowi Pánu/ w żywocie Panny Máriey potrzebą się było pojąć: / y z niego narodzić: tylko dla tego: aby był w tym ciełe ciała człowieczego zbawienie nasze wykonał. Abowiem mu tak rzetelnie powierzył: A ona porodzi Syna, (rozumiey Panną Márią) którego Imię nazowiesz Iezus, abowiem on wybawi lud swój od pręchów iego. A toć jest okazanie Sentencji naszej: y prawdziwości iey potwierdzenie.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

Zgánienie
sentencji
Adwersar-
skiej: Która
Chrystuso-
wi nie poz-
wala ani
wcielenia:

To Zdanie Adwersarckie/ Ktore Chrystusowi Pánu: nie pozwala/ ani Wcielenia: ani być czym rzeczą samą przed tym wcieleniem: nie może być ani słusne ani prawdziwe.

Naprzod: Dla tego: Ze się przeciw Písmu świętemu: Ktore Chrystusowi Pánu przywołacza: y pierwszą bytność przed Wcieleniem: przywołacza mu y samo Wciele-

lenie.

lenie. Pierwszą mu bytność przywołającą przed Wcielaniem; z tej miary: gdy go przed tym niżeli się stał Ciałem; wskazuje być: Słowem/które było na początku w Bogu y owym Bogiem. Wcielanie zaś przypisuje mu z tej miary: gdy wskazał go Słowem na początku w Bogu będącym/ y Bogiem: potym o nim mówi iako o Słowie: A Słowo ono ciałem się stało, y przemieszkawało między nami. Gł. Ioan. I. 14.

ani praw-
dziwej by-
tności przed
tym wciele-
niem.

1.

Pismu się
świątemu
przeciw.

2.

Christusowi
Pánu:
nie pozwala
być ani zbá-
wicielem ná-
szym/ ani
człowie-
kiem

Nawet: A dla tego to Zdanie Adwersarście/ nie może być słusne ani prawdziwe: Że Christusowi Pánu / nie pozwala być ani naszym Zbawicielem: ani człowiekiem. Zbawicielem naszym nie pozwala mu być z tej miary: Że Pismo święte wskazuje: Że ten który miał przysć na zbawienie nasze/ miał być przed tym przysćciem rzeczą samą. Bo Bog sam miał przysć a zbawić nas: Ełai. 35. 4. 4. Który zarówno jest bytny y przed wszystkimi rzeczami iako się y wyższej pokazało. Adwersarze zaśie/Christusowi Pánu/ którego Pismo święte wskazuje być naszym Zbawicielem: nie pozwalają nic być rzeczą samą przed tym niżeli na zbawienie nasze przyszedł: a w te czasy przyszedł: kiedy się w żywot Panny Máriey wcielił: y z niej narodził. To tedy Christus / za tym przedsięwzięciem Adwersarstkim: nie jest naszym Zbawicielem. A tak y Sentencia ich musi być nie słusna y nieprawdziwa: Która tego/ przeciwko Pismu świątemu wszystkiemu: takim/ iako się pokazało sposobem: neguje. Człowiekiem zaśie temuż Christusowi Pánu/ ta sentencia Adwersarstka nie pozwala być z tej miary: Że Pismo święte wskazuje: Że Christus Pan/ przez inny sposób nie mógł się stać prawdziwym człowiekiem: alko przez wcielenie w żywot Panny Máriey: iako się o tym wyższej w utwierdżaniu sentencyi naszej, iawne z niego świadectwa przypominają. Adwersarze zaśie iako najbardziej mogą: negują tego Christusowego w żywocie Panny Máriey Wcielenia:

A zátym nic inšzego nie czynią: tylko neguią go być cžłowiekiem: iáko sie powiedziało: také przeciwko wšytkej słuŝności y prawdzię pismá świętego: Dla czego teŝ Sentencia ich wpadać musi: y nágániona zosta-
wać. A toć iest słuŝne / choć ięz krotkie / nie słuŝney sentencyę Adwersarskiej z Pismá święzego zgánienie: y obledliwość ię okazanie.

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO.

Pierwsze mieysce Pismá S.

obrony potrzebuie: Miánowicie to sam o:

Ioan. cap. I. v. 14. w którym nápisano:

A Slovo ono čia'em sie sřláło.

NA to mieysce / iáko explikácia / w Kátechizmie swymy Adwersarze nápisáli: wŝŝey sie iuŝ poloŝyło. Tu tylko odpowiedź ná to potrzebá.

Ná to tedy odpowiádam Sześcioráko.

Ná pierwszą rzecz odpowiádam.

Pierwszą rzecz / w explikácii swoiey ná to mieysce Jana świętego: te Adwersarze zámyřáli: w ktorę twierdza: iáko by to mieysce dla tego nie miało domow-
dzieć Wćielenia Syná Boŝego: ŝe tu tego Ewángeliřtá święty / áni tak ex ore sę nie mowi: Bog sie wćielił. áni tak: Náturá Boŝa cžłowieczná sie przyeła. Ale to Adwer-
sarzom nie moŝe być pozwolono.

Mianowicie dla tego.

Napřed

Naprzód: Pokazując Adwersarzom przyczyna: Dla
ktorey Jan święty piše: o Wcieleniu Syna Bożego/
albo o sstaniu sie ciałem: nie napisał tego tak: Bog sie wcie-
lił. Ani tak: Natura Boska ciałowiecza na sie przyela: to jest:
Dla tey: Aby był kto tego nie rozumiał: że sie niemniej
Ociec/ y Duch święty: iako y Syn Boży wcielił: albo
człowiekiem z Panny Máriey narodził: ponieważ Natura
Boska/ iest Oycu/ y Synowi/ y Duchowi świętemu:
spolna: iako sie w pierwszych Księgach pokazało. Żabie
gając tedy temu Jan święty: Przetoż choć nie tak o tym
napisał: iako chca Adwersarze: Napisał iednak tak/ iako
to sama rzecz y prawda potrzebowała: to jest: tak: A
słowo ono, ciałem sie sstało. Przez to że dwie rzeczy wka-
zuje: Pierwsza: Że sama tylko osoba Syna Bożego/
rozeznana od osoby Oycowskiej/ y od osoby Ducha świę-
tego: w żywocie Panny Máriey sie wcieliła: nie Ociec/
ani Duch święty. Potym: Pokazując przez to y te dru-
ga rzecz: że Natura ciałowiecza/ za tym wcieleniem Sy-
na Bożego w Pannie Máriey: z osoba samą Syna Bo-
żego zlaćzyła sie y ziednoczyła. Gdyż ten tytuł Słowo, iest
własny samey osoby Syna Bożego: iako Jan święty
samże pokazuje: gdy w tym wierku 14. o tym Słowie kto-
re sie ciałem sstało: te słowa wszystkie piše: A słowo ono
ciąłem sie sstało, y przemierzkowało między nami, y widzieli-
chmy chwałę jego, chwałę iako jedynourodzonego od Oycá, peł-
nego łaski y prawdy.

Potym: Pokazując toż samym Adwersarzom: Że tu w
tych słowach przedsiwziętych: A słowo ono ciałem sie sstało
Jan święty prawnie dobrze dowodzi wcielenia Syna
Bożego: choć tego nie napisał: Bog sie wcielił: Ani tego:
Natura Boska ciałowiecza na sie przyela: ponieważ tylko sa-
mej osobie własney: Syna Bożego: nie naturze Boskiej:
potrzeba było z tey przyczyny wcielenia/ albo sstania sie
Ciałem: Która sie wyśsey w wtwierdżaniu sentencji na-
zey wyrażila.

Wskazanie:
Że choć Jan
ś. w tym
miejscu
przedsię-
wziętym: nie
piše tego o
Chcistusie:
Bog sie wcie-
lił: Albo: że
Natura Bo-
ska/ ciałowie-
cza na sie
przyela: do-
wodzi ied-
nak tego
wcielenia:
adla pew-
nych przy-
czyn takich
mowy nie
zajmując.
Żaby radzi
Adwersarze
widzieli.

Na druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz Adwersarze/ w tey explicacyi swoiey: że zamysłaię: w ktorey twierdzą: iakoby na miejscu tych słow Jana świętego: A słowo ono Ciałem stało się: miało być dobrze przekładano: Mowa Ciałem była: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
Że słowa
Jana świę-
tego: Słowo
Ciałem się
stało: nie
można być
tak przekła-
dane: Mo-
wa Ciałem
była: iako
chciał Adwer-
sarze.

Naprzód: Dla tego: że to jest ich własny domysł: Bo tych słow nigdy przedtym y sami tak nie tłumaczyli. A sam Greci text widać: że dobrze ma być przetłóżono: A słowo ono Ciałem stało się: gdyż tak napisano: καὶ ὁ λόγος ἔγενετο.

Powtórę: Dla tego: że to na to Adwersarze czynią: aby mogli przewieść: Że Christus Pan: nie rzecz sama przed tym przywzięciem ciała nie był: czemu się iednak wyższy przeciwona rzecz pokazywała.

Nastąpię: A dla tego to Adwersarzom nie może być pozwolono: że w tych słowich Jan święty/ nie na to wzgląd miał: iaki potym Christus Pan był: gdyż już narodzonym będąc z Panny Marii: na świecie obcował: ale na to: iaki początek był Natury iego człowieczej: że nie miałby tylko taki: że się on z żywota Panny Marii Ciałem stał: Przetóż też dobrze o nim napisał: A słowo ono Ciałem się stało. A Adwersarze nie dobrze te słowa iego w ten sposób tłumaczą: Mowa Ciałem była.

Na trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz/ Adwersarze: w tey explicacyi swoiey: że zamysłaię: w ktorey twierdzą: iakoby dla tego te słowa Jana świętego: A ono słowo Ciałem stało się: miały się dobrze w ten sposób tłumaczyć: Mowa Ciałem była: że y na innym miejscu w piśmie świętym/ to słowo Grecie γενετο ktore też w tych słowich przedsięwziętych Jana świętego: położone jest: wyłożone jest przez słowo Był: miianowicie y tegoż Ewangelisty Jana y w tymże Roz-
dziale

działe 1. §. 6. gdzie o Janie świętym Krzyżu te słowa napisano : Był człowiek posłany. &c. A potem Luc. 24. §. 19. gdzie o Chrystusie napisano : Który był maj Prorok &c. Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Miánowicie.

Plá tego : Ze choć to słowko Greckie *ἐξέτερον*, ná tych inštych dwu miejscách / wyłożone iest przez to słowko *Λάοι* instie Fuit : Ktore sie Polskim iczytiem wymawia Był : nie záraz przecie zá tym idzie : aby dobrze y włánie miało być tym sposobem przetłumáczone. Gdyż to słowko *ἐξέτερον*, w piśmie świętym : pospolicie sie do tych rzeczy accómoduje : Ktore przedtym czym nie będąc : potym sie tym sstáły : á nie do tych Ktore przedtym tym były : czym sie potym sstáły. Co sie potázuie z tegoż Rozdziału Janá świętego : dáleko nie chódząc : Który niey / kto w wieršu Božym / y czternástym : tego słowká záżywa : ále oprocz tego po dwátroć iestkże : to iest : w wieršu Trzecim / y Džiesiatym. W Trzecim : gdy ták o tymże słowie / to iest / Synu Božym : piše : *wsytkie rzeczy przez nie wczynione, á oprocz niego nic nie wczyniono, co iest wczyniono.* Grecki text ták má : *ὅτι πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ἦν γέγονεν.* Gdzie žádnym sposobem / to słowko Greckie *ἐξέτερον*, Ktore tu iest po dwátroć miánowane : nie może być wyłożone przez to słowko Były : iáko dca Adwersarze : Ktoreby znáczyło : iákoby co przedtym ty rzeczy były : niželi sie zstáły wczynione : ále musí być wyložone przez to drugie słowko *στέλλει* : poniewáż tu Jan święty nie o tákich rzeczách mowi : Ktore przedtym czym były / á potym sie tymże sstáły : ále o tákich : Ktore przedtym nic zglá nie będąc : potym sie tym sstáły : czym sie sstáły. A iesli przedtym tym były / czym sie potym te rzeczy przez Syná Božego sstáły : Tedyć ich nie potrzebá było znówu Synowi Božemu ná to czynić : czym iuž przedtym były.

Okladanie:
Ziśto słow-
ko Greckie
ἐξέτερον :
do Ktorego
sie Adwer-
sarze w tlu-
maczeniu
tych słow
przedšie.
użitych
Janá świę-
tego. reie-
kają : o tym
że Słowo/
albo Mo-
wá Ciałem
byłá : Adwer-
sarzow nie
nie wspie-
ra.

W Dziesiątym także wierszu z tejże miary tego słowa
ἔγενετο. Jan święty zaśywa: gdy o tymże Słowie/ktore
 jest Syn Boży: w ten sposób pisze: *Ἄνωθεν* przez nie
 sstał sie. Gdzie w Greckim tak napisano: καὶ ὁ ἀνωθεν
 ὁ υἱοῦ ἔγενετο. Gdzie też żadnym sposobem to słowo Gre-
 ckie *ἔγενετο*: do ktorego sie Adwersarze w swoim przedo-
 sięwzięciu wciąga: nie może być wyłożone przez to słowo
 to Był: ktoreby znaczyło: że świat przed tym był: niżeli
 sie stał wczyniony: ale musi być także przez to inſe wyło-
 żone: *sstał sie*: ponieważ y tu Jan święty: mówi o tās-
 kiej rzeczy: ktora przedtym nic nie była: a potym sie ssta-
 ła wczyniona: Bo mówi o świecie: ktory przedtym nic
 nie był/ nim sie sstał przez Syna Bożego wczyniony: ale
 dopiero w te czasy począł być światem: gdy sie sstał przez
 Syna Bożego wczyniony. A iesli y ten przedtym/ tym był:
 czym sie sstał przez Syna Bożego będąc wczyniony: te-
 dyć go znnowu tymże niepotrzebā było czynić Synowi
 Bożemu. Rozumem: iż sie y w tych dwu inſych miey-
 scach/ do ktorych sie Adwersarze wciągā: to słowo
 Greckie/ tak bierze: to sie z własności samey rzeczy o kto-
 rey mówi iawnie znāc dawa. Gdy bowiem o Janie ś.
 Arzycielu: pisze Jan święty 1. 6. ty słowā: Był cżło-
 wiek: Albo: *sstał sie* cżłowiek posłany od Bogā, ktoremu imie
 Jan. Tedy przez to znācznie wyraża: Iż sie potym Jan
 święty Arzyciel: tym sstał od Bogā: czym przed tym
 zgoła nie był: to iest: cżłowiekiem posłanym od Bogā:
 A iesli y ten tym przed tym był: czym sie potym sstał po-
 słanym będąc od Bogā: Tedyć go z nowu niepotrzebā
 było Bogu cżłowiekiem posyłać: ponieważ tu zrzetelnie
 Jan święty: to posłanie Janā świętego Arzyciela od
 Bogā: do tego czasu stosuje: ktorego sie Jan święty
 Arzyciel stał cżłowiekiem od Bogā: a tak był posłany od
 Bogā. Gdy zaśie Łukasz święty: cap. 24. 19. mówi
 o Chrystusie/ onych dwu do Emaus idących: przez to
 słowo

mykaia: w ktorey twierdza: jakoby dla tego ty słowa Janá świętego: *A słowo ono Ciałem sie sstało*: nie miały sie rozumieć o poczęciu w żywocie Panny Máriey człowiekiem: Syná Bożego: y z niego narodzeniu: iże przed tymi słowy: Jan święty o nim napisał: *Ze na świecie był, że, do swego przyszedł, a swoi go nie przyjęli, że Jan o nim świadczył, że tym którzy go przyjęli, dał Zwierchność: aby sie Synami Bożymi stali*: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
Iż to/że Jan
s przed tymi
słowy: *A słowo Ciałem sie sstało*: o Chrystusie napisał: że na świecie był/ do swego przyszedł/ a swoi go nie przyjęli.
Jan o nim świadczył.
Tym którzy go przyjęli/ Zwierchność dał: aby sie stali synami Bożymi: nie znosi tego: aby sie ty słowa jego: *A słowo ono Ciałem sie sstało*: o poczęciu w żywocie Panny Máriey

Naprzód: Dla tego: Ze sie wyżej pokazało: Iż to nie nowina Pisarzom świętym: to / co na pierwszym miejscu miało być: na posledniym polozyć: a przecie to prawdy oney rzeczy o ktora idzie: nie niestety: ani podobraca. Co ponieważ y na tym miejscu Jan święty czyni: Przetoż y to nie niestety prawdy tej rzeczy o ktora idzie: to jest: żeby sie dla tego przez to Słowa onego Ciałem stania: nie miało rozumieć: przywzięcie Ciała człowieka: od Syná Bożego: z żywota Panny Máriey: iże pierwey te pomienione rzeczy Jan s. o nim napisał.

Powtore: Dla tego to nie może być Adwersarzom pozwolono: Ze choćby y to nie było / co sie już pokazało: (*Dato non concessio*) Tedy przecie y tak pokazuje sie: Iż ty wszystkie słowa / ktore są wprzód / przed tymi: *A słowo ono Ciałem sstało sie*, od Janá świętego położone: nie mogą odsadzać Syná Bożego/ z tych słow pomienionych: prawdziwego stania sie Ciałem: albo narodzenia z Panny Máriey człowiekiem: Ale raczej wszystkie a wszystkie pierwsza a prawdziwa bytność jego/ przed przywzięciem Ciała z Panny Máriey: wyrażała. Co sie tym zrzetelniey pokaze / gdy te rzeczy / ktore Adwersarze / na zburzenie Sentencji naszej przynoszą: poiedynkiem rozbierac będziemy.

Pisze Napierwey Jan święty: o Synu Bożym: że na świecie był. Pytam: Dla czego pierwey o nim pisze:

że na

że na świecie był: jeżeli się Ciałem stał? Nie dla czego innego powodu: tylko dla tego: iże świat jest przezeń wcielony: iako się zaraz sam w tymże wierzu 10. explicitnie. Przez co stworzenie świata rozumieć. Bo ięliby chcieli przez to Adwersarze rozumieć odrodzenie: albo też zbawienie przez Chrystusa sprawione: Tedy to: niżej światem w piśmie świętym nie bywa nazywane. Stworzenie nie tedy świata/ przez to wcielienie świata przez Syna Bożego: ma być rozumiane. A iż tak: Tedyć dobrze za tym napisał/ w czasie pierwowym: że Syn Boży pierwoy na świecie był/ gdy był czynion od niego: jeżeli się Ciałem stał: Gdyż trudno miał być od świata w ten czas oddalony: gdy był tenże świat czyniony przezeń. A ponieważ tu nie innego czasu bycie Syna Bożego/ na tym świecie: ma być rozumiane: tylko tego kiedy świat był od niego stworzony: ponieważ mu Jan święty: pierwoy przypisuje bycie na tym świecie: a za tym dopiero tego świata przezeń wcielienie.

Potym: Powiada Adwersarze: że o Synu Bożym pierwoy Jan święty Arzyciel świadczył: jeżeli się on Ciałem stał.

Na to odpowiadam.

Prawda: że Jan święty o nim świadczył: będąc na to posłany od Boga. Prawda y to: że w te czasy Jan święty Arzyciel o nim świadczył: gdy się on już był ciałowiciem stał: y takim: Panny Marię narodził. Ale o tym niemaż nic: aby to był miał świadczyć Jan święty o nim: że ten Syn Boży/ pierwoy się ciałowiciem stał: by: potym dopiero w dalszym czasie: stał się Ciałem: iako się domyślają Adwersarze. Ale świadczył co innego o nim/ a mianowicie to czego nie rądzi widzą Adwersarze. Świadczył o pierwoy bytności jego bytności przed sobą: a tak o pierwoy bytności jego jeżeli się stał ciałowiciem: Jako Jan święty Ewangelista widać: gdy w ten sposób to

człowiekiem
Chrystus
Pana: nie
miały rozu
mieć.

Obarz iako
to rozumieć
że Chrystus
Pan pier
woy naswie
cie był: niżej
li się ciałem
stał.

Kiedy Jan
Arzyciel:
o Chrystusie
świadczył.

Co świadc
zył.

ſob to ſwiádecstwo ktore czynił Jan Arzyciciel o Chriſtusie Pánu opifuie *ſ. 15.* Jan ſwiádeczył o nim, y wołał, mówiac: *Tenći ieſt o którym powiádał. Ten ktory po mnie przyſzedł, przedłożon mi ieſt: ábowiem pierwſzy był nád mío.* Ktore ſłowá: nie o ináſzym poprzędzeniu Janá ſwiátego/ od Syná Bożego: máig być rozumiane: tylko o tákim ktore ſie ſciąga do pierwſzego cháſu y bytności. *A iſt tak: Tedyć znorou rozumiane máig być: nie o tym cháſie y bytności/ ktorego ſie Chriſtus oſtał człowiekiem y poczał być tákowym: Gdyż iáwna z piſmá ſwiátego: że tym wzgłádem: pierwſzy ieſt cháſem y bytnościá Jan ſwiáty nád Chriſtusa Pána: przed nim pierwey ſeſcia mieſiecy poczałowy ſie y národziłowy człowiekiem: Luc. 1. *ſ. 32.* Ale máig być rozumiane o pierwſzym cháſie y pierwſzey bytności Syná Bożego: przed przywſięciem Ciála z żywota Pánný Máriaey. *A ták y z tad Chriſtus Pan/ przez to oſtanie ſie Ciálem: nie moze być odſadzony tego: áby ſie to nie miało rozumieć o ſámyim iſtótным przyrodzeniu iego człowieczym: ktore przyrzékal z Pánný Máriaey: á nie moze być odſadzony tego dla tego: iſe pierwey Jan ſwiáty Ewángeliſtá: ſwiádecstwo Janá Arzyciela o nim: wſpomina: niſeli te ſłowá o nim kładzie: *A ſłowo ono Ciálem oſtáło ſie.* Gdyż ſie pokazało: że nie to Jan ſwiáty Arzyciel o nim ſwiádeczył: áby był pierwey będąc człowiekiem: dopiero ſie po tym miał oſtáć Ciálem: iáko náſ wiodą Adwersarze: Ale ſwiádeczył o pierwſzey bytności iego: przed przywſięciem Ciála człowieczego z Pánný Máriaey: Bo ſwiádeczył o pierwſzey bytności iego przed ſobą: iáko ſie pokazało.**

*Porzecie: Wſpominaia y te ſłowá Adwersarze/ Janá ſwiátego: w ktorych on o Synu Bożym piſze: że do ſwego przyſzedł: á ſwoi po nie przyieli. Záczym Adwersarze rozumieia: iáko bo Jan ſwiáty pierwey y te ſłowá o Synu Bożym nápiſawſzy niſeli te: *A ſłowo ono Ciálem ſie oſtáło:**

Nálo: Ná to to uczynił: áby byl ukazal / że pierwey Christus Pan człowiekiem byl: á potym dopiero ształ sie Ciałem.

Ná to odpowiadam.

Jako z strony inſzych / ták y z strony tych słow Jana świętego: wielce sie myla Adwersarze. Nie to bowiem czyni Jan święty y w tych słowach / co onirozumieja: ale to czego oni niechcą. Bo ukazuje / że ten świat do ktorego Syn Boży / albo ná który przyszedł: pierwey był iego: niżeli do niego przyszedł: y ci do których przyszedł: pierwey byli iego: niżeli do nich przyszedł: Abowiem żrećelnie x. II. Jan święty te słowa o nim mówi: *Do swego przyszedł, á swor go nie przyieli.* Przez co tákże pierwsza bytność wyraża iego: przedtym: niżeli do swego przyszedł: ponieważ iuż pierwey te rzeczy miał: do których przyszedł: Bo do swego przyszedł: iáko Jan święty mówi. A przyszedł w te czasy do swego: gdy sie z Panny Máriey narodził: co tym dacie znać Jan święty: gdy dokłada: że ci do których przyszedł / choć byli iego: nie przyieli go. Co sie zaraz w ten czas stało: gdy sie z Panny Máriey narodził: Bo go zaraz w ten czas iego właśni nie przyieli: iáko Historia Ewangelicy świętey ukazuje. A przecie powiáda o nim Jan święty Ewangelista: że choć go ci / którzy byli iego w ten czas zaraz / gdy sie z panny Máriey narodził: nie przyieli: przecie iednak przed narodzeniem iego z Panny Máriey: iż sami którzy go nie przyieli: iego byli. Zaczym y on pierwey musiał być rzeczą samą: niżeli sie narodził z Panny Máriey: ponieważ pierwey rzeczą samą / niżeli sie narodził z Panny Máriey: miał te: którzy go nieprzyieli: gdy do nich przyszedł narodziwszy sie z Panny Máriey. A to iuż doświadczona: że niſt żadney rzeczy nie może mieć pierwey rzeczą samą: która iest iego włásna / y ma iá rzeczą samą: tylko áżby też był sam pierwey rzeczą samą.

Jako to rozumieć: że Christo do swego przyszedł: á swor go nie przysieli.

A kiedy przyszedł do swego.

Zato to ro-
zumieć: że
Chrystus
Pan / tym
którz go
przyieli/ pier-
wey dał
zwierzchność
stać sie Sy-
nami Boży-
mi: niżeli sie
sam stał
Ciałem.

Násłátek: Wspomináá y to Adwersarze: że pierwey
y to nápisal Jan święty o Synu Bożym: że tym którz
go przyieli: dał zwierzchność astawánia sie Synámi Bo-
żymi: A niżeli te słowa: *A ono słowo Ciałem sie sfláło.* Zá-
czym tákże nie moga mieć przedsiéwzięcia swego skutneý
obrony: o tym że Syn Boży/ pierwey będąc cłowiekiem:
dopiero sie potym Ciałem stał. Bo kiedy sie dowiemy/ co
y przez te słowa Jan święty wkázuie: Tedy wnetże y tu
stwánkować będzie przedsiéwzięcie Adwersarstie. Gdyż
y w tych słowach/ nie inšzego Jan święty nie czyni: tyl-
ko to tákże wkázuie: że Syn Boży/ pierwey tákże rzecz
sámą był: niżeli sie Ciałem stał: álbo niżeli sie cłowie-
kiem národził. Zrzetelnie bowiem Jan święty Ewángel-
listá wkázuie: *Iż ci/ którz Syná Bożego przyieli/ y weń
wwierzyli: pierwey Synámi Bożymi byli y weń wwie-
rzyli: niżeli sie on z Pánný národził/ álbo Ciałem stał.*
Bo iesliby byli nie mieli być pierwey Synámi Bożymi/ y
weń wierzyć. Tedy by go byli ták nie mogli przyiać/ gdy
przyšedł do nich przez národzenie: iáko go y ci nie mogli
przyiać: którz ná on čás Synámi Bożymi nie byli/ ani
weń wierzyli: gdy sie on národził. A iż ci którz ná on
čas Syná Bożego przyieli/ będąc Synámi Bożymi: nie
mogli być stádná Synámi Bożymi: tylko zdánia so-
bie tego sposobu od sáмого Syná Bożego: iáko Jan
święty iáwnie wkázuie: Przetoż Syn Boży / mu-
siał być pierwey rzecz sáma: niżeli dał tym którz go
przyieli/ y weń wwierzyli: to práwo: aby sie byli stáli
Synámi Bożymi/ z Bogá sáмого národzonymi. A iż go
ci którz on dał práwo y wláda być Synámi Bożymi:
záraz od národzenia iego z Pánný Márieý przyieli: iáka
byla Mária Pánná: Jozeph/ Pásterze/ Symeon/ y Ana-
ná Prorokini: iáko o nich zrzetelnie písmo święte to
świádecstwo wydawa: á potym y inni wšyscy tym po-
dobni: Przetoż y sam Chrystus musiał być rzecz sáma

przed

przed narodzeniem z Panny Máriey. Gdyż ieśli by był
nie miał być pierwey rzeczą samą: niżeli sie z Panny Má-
riey narodził: Tedyby też był pierwey niżeli sie z Panny
narodził: nie mógł tey władze tym dać krózy go zara-
storo sie narodził przyieli: aby sie byli ośtáli Synami
Bożym: ponieważ Non Entis nulla efficatia: iako wśy-
scy mądrzy wiedzą. Nie to tedy czyni y w tych słowach
Jan święty: aby miał wskazywać: Jż pierwey Syn Bo-
ży człowiekiem był: niżeli sie Ciałem ośtał: iako wdawia-
Adwersarze: Ale rączy to: że wskazuje: Jż Syn Boży
Pan Jezus pierwey rzeczą samą był: niżeli sie z Panny
Máriey człowiekiem narodził: Co czyni Jan święty tym
sposobem: iako sie pokazało. Gdzie sie tedy Adwersarze o-
brocą: nigdziey przedświadczenia swego żadney obrony
mieć nie mogą: ani o tym: żeby był Christus Pan rzeczą
samą nie miał nic być: przedtym niżeli sie ośtał człowie-
kiem. Albo aby sie pierwey miał ośtać człowiekiem: a do-
piero potym Ciałem.

A náid to wszystko: Z stąd tego dowodzą: Ponieważ
sami Adwersarze chcą to mieć pro sufficienti Ratione:
chcieć Christusa Páná z tych słów: *A ovo Slovo Ciałem*
sie ośtalo: odsadzić ośtánia sie prawdziwym człowiekiem:
tylko dla tego: że przedtym niektóre rzeczy o nim iako o
prawdziwym człowieku: Jan święty pomienil: stąd o
nim Adwersarze zamykają: że pierwey był człowiekiem:
a potym dopiero ośtał sie Ciałem: Tedyć dáleko więcej
y prawdziwiey: z teyże Ratiey: godzi sie to o Synu Bo-
żym zamykac: że on pierwey był Słowem y Bogiem: ni-
żeli sie ośtał człowiekiem: ponieważ pierwey Jan świę-
ty to o nim píše: że on był na początku / y n Bogá Slo-
wem: y owśsem że był Bogiem: niżeli te rzeczy o nim
wspomina: z których go Adwersarze dowodzą prawdzi-
wym człowiekiem: a zátym dopiero przypisują mu ośtánie
sie Ciałem: Rozumiem że iuż teraz rączyby sie Adwer-
sarze

Adwersarze
sami prze-
wzięli so-
bie: zamy-
kac a
rzeczach v-
cja.

sarże za przeli tej swojej Ratiey: za którą wsiłuią tego do-
 wieść: że Chrystus Pan: pierwszy był człowiekiem: a po-
 tym dopiero stał się Ciałem. Choćbyśmy my swojej nie
 odstępni: którąśmy tymże prawem przeciwko Ad-
 wersarzom przypiebli: iakiego nas sami ucza: y ono nam
 do ręki podawaia. Gdyż to pewna / prawdziwa / y
 istotna ze resztykiego procesu Pisma świętego: że Chri-
 stus Pan, był pierwszy rzeczą samą: niżeli się stał czo-
 owiekiem: a był nie czym innym: tylko Słowem / albo
 Synem Bożym: był y Bogiem: iako Jan święty wia-
 ie: y w przedzaiaczych Artykułach to się dostatecznie po-
 kazalo. Ale ta Adwersarska Racja nie pewna: iakoby
 to stanie się tego: Słowa Ciałem: niemialo się ściągac
 do samego przywieścia od Syna Bożego: Natury czo-
 owiekzey z żywota Panny Marii. Albo iakoby był miał
 być pierwszy Syn Boży człowiekiem: niżeli się stał Ciał-
 em: tylko dla tego: że przed tymi słowy: a Słowo ono
 Ciałem się stało: Jan święty / o Chrystusie Panu: tak-
 że rzeczy wspomina: które iemu tym względem należą:
 którym względem jest prawdziwym człowiekiem: iako się
 już i niepewność Ratiey Adwersarskiej pokazała: y iest-
 że się to niżej tym więcej pokaze. Różney tedy swoimi
 Raczami Adwersarze przedsięwzięcie swoje wala y ni-
 cza: a nasze prawie dobrze stanowią: o pierwowzbytno-
 ści Chrystusa Pana: przed przywieściem człowieczego
 Ciała z żywota Panny Marii. A ztym y o tym: że on
 przed tym dawno będąc rzeczą samą: Słowem y Bo-
 giem: a potem miał być człowiekiem: nie mógł się ina-
 czej stać człowiekiem: tylko się w żywot Panny Marii
 wcieliwszy: y z niego Ciało prawdziwie człowiecze przy-
 wiawszy: y narodziwszy się.

Na piata rzecz odpowiadam.

Piata rzecz Adwersarze / w tej swojej explicacyi ze-
 zamytą: w której twierdzą: iakoby tylko dla tego Syn

Boży

Boży/ od Jana świętego: *słowem* / miał być nazywany: iże nam przezeń Bóg doskonałe wszystko wola swoje oznaymil: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że to nie iest iufficiens causarum enumeratio. Abowiem w tymże samym nazwisku *słowa* trzy przyczyny samże Jan święty zamyka: dla których tym tytułem Syna Bożego zdobi. Naprzód: Aby pokazał: że Syn Boży: za wewnętrznym wyszedł z Boga Oycą sposobem: iako y *Słowo* każde est interior mentis effectus. Atory wewnętrznym sposeb / za którym wyszedł Syn Boży z Bogą Oycą: nie taki pokazuje Jan święty: iakim inſte *słowa* od tegoż Boga Oycą pochodzą: ale wkażuje sposeb iego od Oycą rrodzenia: A dla tegoż nazwawſzy go *słowem*: które sie Ciałem oſtalo: *Y. 14.* zaraz go w tymże mierſku nazywa Jedynourodzonym od Oycą: pełnego laſſi y prawdy. Jawnie ten tytuł *Słowo*: Synowi Bożemu dany: do Osoby iego ſtoſując: a wkażując: że Syn Boży Osobie ſwoie: ma nie ſtad inąd: tylko zewnętrznego z Bogą Oycą ſwego poſcia: za sposobem z niego vrodzenia: y owſzem Jedynourodzonym: Bo go dla tego Jedynourodzonym od Oycą zowie.

Christus
Pandla częś
od Jana ś.
ieſt nazwa-
ny *Słowem*

Porzym: Zdobi go dla tego tym tytułem *Słowo*: Aby wkazał Osobie iego rozeznána od Osoby Oycą niebieſkie:go: iako y każde *Słowo*: muſi być zároveň rozeznáne od tego od którego pochodzi: y którego ieſt *Słowem*: ſtad ież *Y. 1.* nazwawſzy go *Słowem*, nazwał go takim *Słowem*: które na początku bylo y Bogą: chociaż ież też ſámo bylo Bogiem. A w mierſku *14.* nazwawſzy go takżę *słowem*: zaraz go nazwał Jedynourodzonym od Oycą: aby wkazał: że Syn Boży: wrozony bez oddac z wewnętrznego Boga Oycą ſwego ſpeculu: przecie nie zoſtał Osoba tymże która ieſt Ociec iego niebieſki: to ieſt: że ſie nie rrodził z Bogą Oycą ſwego / Oloba/ tymże Oycem/ y iakim Oycem: którym / y iakim Oycem

Oycentem: i jest Osoba swoja: Bog Ociec tego niebieski.
Nisł:tek: Zdobi go tym tytułem *Słowo*: y dla tego
 Jan święty: Abz wyrażił y Orząd iego: Ktory sie za-
 myśla w oznajmowaniu wolej Oycá iego niebieskiego:
 iáko sie samże zaraz y w tym *z. 13.* iáwnie expłikuje: gdy
 o Synu Bożym Jedynourodzonym/ Ktorego pierwey ná-
 zwał *Słowem*: w ten sposób piše: Boga nikt nigdy nie wi-
 dział, lecz on Jedynourodzony Syn Ktory jest w łonie Oycowym i
 ten nam opowiedział. Ná co y sami Adwersarze przypadá-
 ią: Wszakże sie ná tym wielce mylą: gdy ródawiają: iáko-
 by tylko dla oznajmowania wolei Bożej: Syn Boży: od
 Janá świętego: *Słowem* miał być nazwany. Gdyż sie
 pokazało z tego Rozdziału Janá świętego: że wiecey jest
 przyczyn/ á iękcze k temu przedniejszych: y takich Ktore
 ná Osobę *Naturę Syná Bożego*: wyglád máią: dla
 Ktorych/ tenże Syn Boży/ od Janá świętego: *Słowem*:
 iest nazwany: Przetoż też dla tego napierwey: y ná tym
 miejscu: sentencja Adwersárzka skwantować musi: że
 Dowód prowadzi do przedśiewzięcia swego r z tego ty-
 tulu Synowi Bożemu danego: *Słowo*: ab. insufficienti
 causarum enumeratione.

Powtore: Dla tego: że ieśliby to miała być wśpytká
 przyczyná: dla Ktorey Jan święty Syná Bożego: *Sło-
 wem*: nazwał: iżenam oznaymił wola Oycá niebieskiego:
 Tedyby zátym *ślo*: Jt iáko ten Syn Boży/ iuż dawno:
 ná ziemi będąc: wśytek Orząd swoy i oznaymienia wśpyt-
 kiey wolei Oycá swego: wypełnił: wśom sie y sam przed
 Trócienniki swoimi oczyszcia: gdy ony *ślowá* Ioan. 15. *z.*
 15. do nich mowi: *wśytek co ciysia od Oycá moiego, o-
 gnyamilem wam.* Ták też tenże Jan święty: nie stusznie
 to wypełnił: iuż y potym cżá sie oznaymienia wśpytkiey wo-
 lei Boga Oycá/ od Chrystusa Dáná i y owszem po iego
 do niebá odesściu: tegoż Chrystusa Dáná przecie: y tu w
 tym Rozdziale/ y w pierwszym Liście swym: cap. 7. *z. 7.*

y w obidw

y w Obiáwieniu swym: cap. 19. §. 13. Słowem nazywając: kiedy już wolej Oycá swego / sam przez się / iáko sam przez się jest słowem: z tej przyczyny wiecéy oznáymować nie może: że wšytká przezeń. gdy był na ziemi ośtála się oznaymiona: A toa iedná nieślusność: iáko nie może być słusnie Janowiświétemu žádawána: Ták teź zátym znáć to y stáć: że sie bázó na tym Adwersarze mylá: wó dawáiąc: iákeby to miála być wšytká przyczyná: dla ktorey Jan świéty / Syná Bożego słowem: názwał: iże nam ten Syn Boży: wola Oycá swego oznaymil.

Parzecie: A dla tego: że Jan świéty / to słowo / ktore jest Syn Boży: §. I. zrzetelnie nazywa Bogiem: gdy o nim mówi: *A Bog był ono słowo.* Co o Przedsie Chriśtusowym: oznaymienia wolej Bożey: żadnym sposobem nie może być rozumiano: Gdyż tá nigdyśey w Piśmie s. iáko áni sam rzád Chriśtusa Páná: oznaymowánia wolei Bożey: nie nazywa się Bogiem. A ták y stáć znáć: że to imię słowo / dáne Synowi Bożemu od Janá świétego: nie może znázyc tylko Przedu iego: oznaymienia wolei Bożey: ále napředniey ściaga się do iego Osoby: y Náture: wżgle dem ktorey jest Bogiem: iáko y wżgle dem Osoby Jedynourodzonym Synem Bożym. Gdyż ták Jan świéty wśázuié.

Poczwarte: Pośázuié się to y stáć: że zrzetelnie o tym słowie: Jan świéty y to piśke: że Było nápočátku y Bogá. Jesli to tedy ma być wšytká przyczyná / dla ktorey Jan świéty Syná Bożego: názwał słowem: iże nam wola niebieskiego oznaymil: Tedy zátym nieco inšego wniesiono musí być: tylko to sprosne Absurdum: że ten Syn Boży: iáko był nápočátku y sámego Bogá słowem: to jest: y Oycá: Ták teź że sámemu Oycu swemu niebieskiemu: nápočátku álbo napierwey: wola iego oznaymował. A ták ráczey Oéiec iego niebieski ed enego oznaymienie wolei swoiey wśázil: názeł en ed Oycá: Co

także jest wielkie Ablurdum. A tak y stać potężnie sie
że nie mogli być Syn Boży/ od Janá świętego: tylko dla
tey przyczyny: *Słowem*: nazwany: iże nam wola Oycá
nie bieſkiego oznaymił.

Náosłátek: Dato non concessio: A choćby to Adwersa-
sarjom pozwolono było: że Jan święty: Syná Boże-
go tylko dla oznaymowania woleý Bożey: nazwał *Sło-
wem*: Tedy y tu senten: ia ich przecie ſwá iſtować muſi:
Bo to zátym koniecznie będzie iſć muſiało: Ji iáko sam
tylko Syn Boży: w Piſmie ſwiętym: *Słowem* bywa ná-
zywány: á przed nim żaden Prorok: áni po nim żaden A-
poſtol: áni kto inſzy: Tá też że on tylko ſam záwſze był:
ktory od początku ſwiátá: wola Boża: ludſiom oznay-
mował. Chybáby chcieli rzec Adwersarze: że żaden z lu-
dzi począwszy od Początku ſwiátá / aż do przyſcia Chri-
ſtusowego w Ciele ná ſwiát: o woleý Bożey nie zgola-
nie wiedział: áni tey ſobie oznaymioneý miał. Albo że o-
nym ktory był przed przyſciem Syná Bożego: kto inſzy/
oprocý Syná Bożego: wola Boża oznaymował: A tak:
że był kto inſzy/ ktory pierwey przed Synem Bożym Je-
zusem: wola Boża ludſiom oznaymiać: godzien też był
pierwey przed nim: tego Tytułu: áby go było miánowa-
no: *Słowo Boże*? Czego wſzytkiego ná wielki Adwersa-
rze: we wſzytkim Piſ nie ſwiętym nie wſiąg. A ſam
Jan ſwięty iáw nie ſie temu przeciwi: ktory / choć też y
ſam wola Boża opowiadał/ y opisał: á przecie nie ſmiał
ſobie tego tytułu: *Słowo Boże*: dla tego oznaymowania/ y
opisania woleý Bożey: przywołaſzczyc: ále ſá nego tylko
Syná Bożego Páná Jezusá: tak im iuż y po wſtapieniu
iego do niebá: nazywa: iáko ſie wſzyżey iáw nie pokazało.
Potężnie ſie tedy y ſtać: że to imie: *Słowo Boże*: ſámemu
tylko Chriſtusowi Pánu przywołaſzczione: wiecey/ iáko ſie
iáż nie raz rzekło: Osoba iego / y *Nátura*: niſeli Wzrost
iego: wpróż. Albo iáſli y Wzrost: Ciápoż peronie wy-
raża

Dla czego
ſam tylko
Chriſtus
Pan: w piſ-
mie ſ. naz-
wa ſie *Sło-
wem*.

raża y ten) Tedy pierwsza bytność jego niżeli sie náro-
dził człowiekiem: ukazuje: Ponieważ y to z siebie ten ty-
tuł iemu dany: *Słowo Boże*: ukazuje: że on począwszy od
Początku światá: wszystkim ludziom: wola Boża oznay-
mował: Ktorzy o niego kiedykolwiek wiedzieli: iáko sie po-
kazało. A znowu tenże Jan święty potwierdza tego ony-
mi słowy: *Ź. 18.* w tymże Rozdziale. *Bogá mody żaden
nie widział: lecz on Jedynurodzony Syn, który jest w'onie
Ojcowskiej: ten nam opowiedział.* A tore słowa iuż sie też
y wyższej pomieniły. Choćby sie tedy y tego Adwer-
sarzom pozwoliło: czego sie tak bázno: iáko nie mądre
dzieci nąpierają: Tedy y to przecie wiecey ich senten-
cia: gruntu podwraca: a náśże tym lepiej wtwierdza:
iáko sie pokazało.

Alie nie wádzi tu ięszcże y to przypomnieć: że Adwer-
sarze ten tytuł dany Synowi Bożemu/ od Janá święte-
go: *λόγος* *Słow*: które Absolutę y słowo/ y *Mowa*: zná-
czy: wykładając przez to słowo: *Mowa*: wiecey wyglá-
biając ná własność dumy swey: niżeli ná rzecz same. A
bowiem/ ponieważ Bog Dziec niebieski: tylko iednego
ma Syná takiego własnego y Jedynurodzonego: iáko
go záraz takim: y tu *Ź. 14.* Jan święty nazywa: *Ź. 18.*
Przetój też dobrze/ to słowo *Greckie* *λόγος*: polożo-
ne od Janá s. a dáne Synowi Bożemu: bywa przekła-
dáne od wielu zacnych Interpretow: (náwet y od Bu-
dneho: który w iedneyże w ten czas z Adwersarzmi był
drużynie: gdy Biblia przetłumáczyl) *Słowem*: nie *Mo-
wa*: dla rzeczy samey. Gdyż Słowo/ tylko iedney rzeczy
Słowo: iáko y Syn Boży: Jedynurodzony Syn Oycá
sweego. A *Mowa*: wielu słow *Mowá* z wyklá bywać: á
to ięszcże od siebie rozných. A my tedy dla rzeczy samey:
wolimy to słowo *Greckie* *λόγος* przypimować w tym
przekładzie: *Słowo*: niżeli w tym: *Mowá*: przy ktorym sie
Adwersarze tak bázno opierają.

Dla czego
to słowo
Greckie
λόγος,
w tych slo-
wach Janá
s. przedsi-
wziętych: rá-
czej sie ma
wykladać
Słowem:
niżeli *Mo-
wa*: iáko
dycha Adwer-
sarze.

Na kosta rzecz odpowiadam.

Szosta rzecz / a ostatnia / Adwersarze / w tey explicitacyey swojej : że zamysłają : w ktorey twierdzą : iakoby tu Jan święty : w tych słowach przedsięwziętych v. 14. nie inszym względem Syna Bożego : nazwał ciałem : tylko tym : że był człowiekiem wśhelakim boleściom / niedzom : y śmierci podległym : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Opozanie:
Jeż Jan s.
w tych słowach o k.
re spornie
mogl step
przepchny
Chrystusa
nazwać Cia-
łem : iże był
człowiekiem
wśhelakim
boleściom/
niedzom / y
śmierci pod-
ległym.

Naprzód : Dla tego : że sie tu temu przeciwi samże Jan święty : ktory iawnie to nam sie wkaże : Jeż on przez to Ciałło, ktore Synowi Bożemu : na tym mieyscu przypisał : nie rozumiał inszego Ciała : tylko to samo : w którym on był widziiany : y w którym z milymi swoimi Uczniami mieszkał y obcował : iakoy : inszymi ludźmi. Bo powie-
działwszy to wprzód o tym Synu Bożym : a słowo ono stało sie Ciałem. Zaraz za tym dolożył : y przemieski-
wało między nami, y widzieliśmy chwałę jego, chwałę iak le-
synourodzonego od oycy : pełnego łaski y prawdy. Różney przestorto samo Ciałło rozumiejąc : w którym sie ten Syn Boży vrodził : niżeli włomności / niedze / boleści : nawet y śmierć tego Ciała. A tak Adwersarze tego sie domyslać nie mogą : przeciwko tak iasney deklaracyey samego Jana świętego.

Powtore : A dla tego to Adwersarzom nie może być pozwolono : że sie temu nie tylko Jan święty : ale y drugie pismo święte przeciwi : z ktorego to iest iawną : Jeż gdzie sie to słowko / Ciałło : do człowieka accommoduje : tam różney sam wśhelak człowiek bywa przez nie rozumia-
ny : niżeli włomności / niedze y boleści człowieka : albo y sama śmierć człowieka. Co y z tego znać : że nie każdy człowiek iednakiey włomności / niedzy : nawet y nie iednakiey sposobowi śmierci : iest podległy. A iużby tak koniecznie być musiało : żeby wśhelacy ludzie robec : iednakiey włomności / niedzy : y iednakiey sposobowi śmierci, musiało

ci: musieli być podlegli: iako też wszyscy wobec: w pie-
śmie świętym: tym jednym y iednakiem słowkiem: Ciało:
bywaia nazywani: iesliby to prawda miała być: Jż
przez to Ciało/ ktore pismo święte: y Chrystusowi Pánu:
y infym wżytym ludziom przypisuje: ma sie rozumieć
nie samá naturá/ álbo istotá: y własność Ciała człowieka:
go: ále ráczey wloimności/ nedze: y boleści człowieka: ná-
wet y śmierć samá: iako Adwersarze explikuią. Cżemu
nie tylko Pismo święte/ iako sie rzekło reklamuje: ále y
experientia samá: ktora wkażuje: Jż nie każdy człowiek:
iednakiy wloimności/ nedzy / boleści: náwet y nie iedn-
kiemu sposobowi śmierci: jest podległy: ále ieden miniey/
á drugi więcej: ieden w tej: á drugi w infey rzeczy: w-
loimnym sie pokazuje: ieden w tym/ á drugi w infym: bo-
leść swoje y nedze cierpi: Náwet ieden takim / á drugi
inákym sposobem śmierci: z tego świata zchodzi. A za-
tym y to iá experientia wkażuje: że żadnym sposobem to
Ciało/ ktore sie człowieku: iako y Chrystusowi Pánu: w
Piśmie świętym przywołacza: nie może znaczyć tego: co
dycha Adwersarze: ále ráczey to znaczyć: co sie już rzekło:
Przetoż y z tej miary świátkować musza Adwersarze: ná
swoim przedsięwzięciu.

Porzeczcie: Dla tego: że sie temu przeciwny przykład
Pierwszego człowieka / od Boga stworzonego: ktory
choć był iękcie: żadney wloimności/ nedze, boleści: náwet
ani śmierci: ná sobie nie doznał: á przecie sobie y w ten
czas samże Ciało przyznawa: y Pismo święte przypisad-
muie. Co baczymy ex Gen. 2. cap. v. 21. & 23. gdzie
takie słowa samego Adama sa opisane: ktore on w ten
czas wyrzekł: gdy Ewa z siebie jego wywiezioná: była
mu od Boga za Nalżonkę oddána: Toć teraz iáś kóć
z kóści moich, y ciało z ciała mego. W nowym v. 24. Dla
tego opuści człowiek Oycá swego y Matkę, á przyłączy sie do
Zmymney: y będą dwie iednym ciałem. W ktore słowa
pogląda.

poglądając : zaprawdę musiałby Adam w nieśluśności być oskarżony : Który nie doznawoſy ieſzcze na ſobie żadney wloſności, niedze/ani boleſci : nawet ani ſamey śmierci : iako ani Żoná iego Ewá : zaraz ſtoro z żiebrá iego byłá wywiedzioná : a przecie y ſobie/ y żenie ſwey : zarazże w ten czas Ciałó przysadza : Co y ſam Bog w Piśmie ſwoim przez Moſzeſzá approbowat : Musiałby ſie być mo-
wie/ z tey miáry nieśluśności Adam, y w ten czas: dopu-
ścić: ieſliby to prawdá miałá być : Jż przez to Ciałó :
które Piſmo ſwiete/ y wſytkim inſzym ludziom : y Chri-
ſtusowi Pánu przywłaſzcza : máig ſie rozumieć wloſno-
ści/ niedze/ y boleſci człowiecze: y owſem y ſamá śmierć :
niżeli ſamá właſność y iſtorá Ciałá człowieczego. A to-
ra iedná nieśluśność : iako nie może być z tey miáry ſlu-
ſnie Adamowi żadawána : Gdż ieſli inácy: tedyby
był nigdy Bog tego w Piśmie ſwoim ſwietym : iako ſie
poſtawiło : nie approbowat : Przetoż y z tad znáć: że przez
to Ciałó: ktore Piſmo ſwiete/ y wſytkim inſzym ludziom
y Chriſtusowi Pánu : przypisue : ma ſie rozumieć ſam
wſytek zupełny człowiek. A zátym znáć y to ſtad : że ſie
myſlá bázgo ná tym Adwersarze : Ktorzy przez to Ciałó :
ktore Piſmo ſwiete : y inſzym ludziom : y Chriſtusowi
Pánu : przywłaſzczá : ráczey máig ſie rozumieć wloſności
Ciałá/ niedze. boleſci. y śmierć : niżeli ſamó prawdziwe y iſtne
człowiecze Ciałó. A ták y z tey miáry przedſiewzięcie
ich wpádać muſi.

Poczwarte. A dla tego : że ieſli to przecie ma być
prawdá : że przez to Ciałó : ktore Piſmo ſwiete : y in-
ſzym ludziom : y Chriſtusowi Pánu przywłaſzcza : ma ſie
rozumieć nie ſam zupełny człowiek : ani ſamá Náturá ie-
go człowiecza : ále ráczey máig ſie rozumieć wloſności
Ciałá/ niedze/ boleſci : y śmierć nawet ſamá : Proſbe :
Niechayże nam powiedzą Adwersarze : iákim nazwi-
ſciem : ſamó Ciałó człowiecze : inſzych ludzi/ y Chriſtusa

— áná/

Pánat consideruie ie bez wloĹności : nádz/ boleści : y śmierci samey : będąc miało być nazywane ? Bo ieśli przez to Ciało : ktore Piśmo święte : y inŹym ludziom : y Chrystusowi Pánu przywołacza : nie samo istotne Ciało człowiecze : ale wloĹności Ciála człowieczego : nédze/bolesci : y śmierć máia być rozumiane. Tedyć samo Ciáło człowiecze : ták inŹych ludzi : iáko y Chrystusa Páná : musí nie być Ciálem : A ták y inŹy ludzie y Chrystus Pan : nie máia własney Nátury człowieczego Ciála : ale tylko wloĹności ciála : boleści/ nédze/ y śmierć ? A y te wloĹności Ciála : ták inŹych ludzi : iáko y Chrystusa Páná : Znowu pytam : Jáko beda mogly być właśnie nazywane : wloĹnościami/ nédza/ boleściami/ y śmiercią : ták inŹych ludzi : iáko y Chrystusowego Ciála : ieśliż nie máia samey osobney/ własney / y istotney Nátury : ták inŹych ludzi : iáko y Chrystusowego Ciála : od ktorey swoie denominatibiora ? ProŹba niechay nas tego Adwersarze : ták porządnie : ale z Piśmá świętego dowodniernáuczają. O czymże bázwo wątpimy : Przetoż przez to Ciało ktorey inŹym ludziom : y Chrystusowi Pánu : Piśmo święte przywołacza : raczy się rozumieć : sama własność y istota Nátury człowieka : niżeli to co Adwersarze powiádają. A ták y stąd to przedsięwzięcie iáko wpada.

Popiate : A dla tego : że Piśmo święte : z strony nádz/ boleści/ y śmierci Chrystusowej : to iáwnie pokázuie : że ieści / y oney nie pochodzily z własności Ciála Chrystusowego prawdziwie człowieczego : choć to prawda : że ie Chrystus : tym względem ná sobie wytrzymawał : ktorym względem iest prawdziwym człowiekiem. Ale oŹtály się / y były podiete od niego : z potrzeby zbawienia náŹego. A bo wiem Ciało iego : iáko samo przez się / ani z siebie : z żadney napmnieyŹey miáry : nie było żadnemu grzechowi podobne : ták y tym wŹyŹtkim pomienionym rzeczom : ktore zá grzechem ná inŹe ludzi przychodzą. Jáko z osobná o

rządy rzeczy z tych: Piśmo święte świadczy. O bole-
 ściach: iże ie dla nas wytrzymywał: Wzaiasz cap. 53. v.
 5. O nędzy: Paweł święty: 2. Cor. 8. v. 9. Że dla nas
 był nędzynym: aby nas był tą nędzą ubogacił. O śmier-
 ci: Rom. 4. v. 25. Że ię dla grzechow naszych podiął.
 Zaczem iuż takie zamięnienie płynie: Ponieważ te nędzy/
 boleści/ y śmierć Chrystusowa: podiate były z tęg przyczyn
 ny od Chrystusa Pána: iako sie pomienilo. Przetoż też
 zátym: te pomienione rzeczy: nie moga być rozumiane
 własnoscia Ciála Chrystusowego. A iż nie moga być
 rozumiane własnoscia Ciála Chrystusowego: Tedyć ani
 Jan święty: tych nędzy/ boleści/ y śmierci: ktore Chri-
 stus na ciele swym wytrzymywał: nie mogli nazywać w
 O sobie Chrystusa Pána Ciálem: ktorym sie on ostał. A
 tak przez to: same Ciátura y istota Ciála cłowieczego:
 od Chrystusa przyroszitego: ráczey wyraża y opisuje. A
 ieśliby przecie miało być ináczey: Tedyć lepsza musiała
 by być condicia: cłowieka onego pierwszego Adámá:
 niżeli tego wtorego Adámá Chrystusa Pána. Bo on
 pierwszy: nie mógł być poddány tym włomnościom iná-
 czey: boleści takżę/ nędzy/ y śmierci: tylko aż za popelnie-
 niem grzechu: iako sie w Trzecich Kiegách pokazáło:
 pod Artykułem Pierwszym. A ten wtory Adam Chri-
 stus Pan: choć grzechu nie uczyniwszy: nie máiąc też po-
 trzeby aniżá náńie grzechy umierać: dla dosyć uczynienia
 zá nie: iako sami Adwocfarze twierdzą. O czym w czwar-
 tych Kiegách będzie spráwa z nimi: przecie takim włomo-
 nościom Ciála swego: boleściom/ nędzom/ y śmierci muo-
 śiał być podległy.

Náostłek: Dato non concessit: Pozwolmy tego ná-
 ná ten czas Adwocfarzom: Że przez to Ciáło Chrystu-
 sowe Pánu przywłaszczone: te nędzy/ boleści: y śmierć:
 Jan święty rozumiał: ktore Chrystus na sobie gdy był
 poimány wytrzymywał: coż zátym poydsie: To zápra-
 wda

wde spresne Abturdum. Że gdy też słoczył i tak będzie
poinany: (Choć Christus takim nie był) gdy będzie me-
czony/zniedzony/y strapiony: gdy narwet będzie o śmierć
szelżywa y okrutna przyprowiony: Tedy też ztym: (Przy-
kładem tej explicacyi Adwersarstkiey o Christusie) nieco
inshgo o nim stuśniej będzie musiało być mowiono: tyl-
ko to: Że sie w ten czas gdy te rzeczy cierpi / y podstepuie
sława Ciałem: O takim sposobie mowy: za prawda nie
gdy nikt: iako w Polskim ięzyku: tak rozumem że ani w
żadnym inshym: zgoda niestycha. Gdyż to wszyscy wie-
dza y widza: że człowiek każdy: który na takie rzeczy przy-
chodzi: raczej przesława w te czasy być Ciałem: a poczy-
na być trupem: niżeli żeby sie miał stać Ciałem. A
iesliż tego pospolity zwyczaj mowy: o żadnym inshym czo-
wieku metwić niedopuszcza: który pod takowe rzeczy pod-
lega: pod iakowe Christus podległ: gdy był poinany.
Prośba: Jakoż i to o samym Christusie stey miary może
być stuśniej mowiono: że sie on w te czasy stał Ciałem:
gdy sie dał poinać: gdy boleść / nędze / wtrapienie: y
śmierć gorzka a okrutna na sobie wytrzymywał: A iż
to o nim stey miary stuśniej nie może być mowiono: iako y
pospolity zwyczaj mowy pokazuje: Przetoż y stać znać:
że to stanie sie Christusá Páná Syná Bożego: Ciałem:
o własnym y istotnym ciele iego z Panny Mariey przy-
wziętym: ma być rozumiane.

Anad to wszystko: Gdy Pismo święte / to Ciało: Kto-
rym sie Christus Pan stał: przypisuię temuż Christusowi:
i nasienia Dawidowego: Rom. I. 4. 3. Izak Ab-
wersarze rzeka: że przez to nasienie Dawidowe: rozu-
mieć sie maia nędze / boleści / męka: y śmierć śmiat: Z tych
tedy wszystkich przyczyn: opinia Adwersarsta / o tym
Ciele: Christusowi Pánu od Janá świętego przywołan-
czonym: wada: y zniwazona zostawa.

A co Adwersarze / tej sentencji swoiey: chca onymi

Obacz / do
iako brzyd-
kiego Ab-
surdum Ad-
wersarze
rzeczy pra-
wadza.

Obacz iako
Adwersarze
bardzo od nie
podobnych
rzeczy: do
przeosie-
wzięcia swe-
go: prz. kła-
dy biorą.

piśmą świętego świadectwo: podpierać: ex Gen. cap. 6.
x. 3. I. Petri I. x. 24. Tedy y tu nie wysturają. Gdyż
ie miejscą tey ich omylney opiniey: namniey nie dowodzą.
Wielka bowiem jest Dissimilitudo tych dwu miejsc: Kto-
re Adwersarze przywodzą: od tego iednego miejsca Jan-
na świętego in controuersia położonego: Ktore on tylko
do samego Chrystusa stosuje. Co sie Naprzyod pokazuje z tey
miary: że te inſze dwie miejscą piśmą świętego: mówią o
takim człowieku Który grzeszy/ y Który za grzechem rozma-
ite włomności/ boleści/ nędze: Nawet y śmierć same:
z dekretu Bożego na sobie odnosić musi. A to iedno Jan-
na święte^o in controuersia położone: iako mówi o Chri-
stusie: tak też mówi o nim iako o takim człowieku: Kto-
ry nigdy żadnemu grzechowi swemu nie był podległy: że-
by go miał uczynić: y za Którymby musiał takich rzeczy na
sobie doznawać z swey przyczyny: iako sie wyſſey po-ka-
zało: Przetoż też to iedno miejsce Jana świętego: tym
inſzym dwiema: nie tylko że nie może być rowne: ale ani
podobne.

Porzym: Pokazuje sie to y z tey miary: że na obu dwu
tych miejscach: z Mojżeszą/ y z Piotra świętego: Duch
Boży: wyrażając włomność człowieka: nie użył tylko
tego samego słowa Ciało: ale przydawa co więcej do te-
go: a mianowicie to: co sie pospolicie zwykło zbiegać do
włomności człowieka. Jako w Księgach Mojżeszo-
wych: x. 2. pierwey wspomina grzech: w poymowaniu
corek pogańskich: a ztym dopiero Ciałem ich miano-
wał: y także prawo na nie włożył: aby nie żyli tylko sto
dwadzieścia lat. Tegoż zaraz y x. 5. tamże powtarza.
O Piotra świętego zaś: nie tylko Ciało samo jest mia-
nowane: ale przydawa także co więcej do tego: co by
same włomność człowieka wyrażało: a mianowicie to:
że jest trawa, a wszytką krasą iego iako kwiat trawny, trawą
schwie: a kwiat iey opadnie. W to zaś miejsce Jana s.

in contro-

in controuerſia połoſzone: a o Chryſtusie Pánu nápiſáne: Kto by naymniey weyrzy: záraz to obaczy: że ieſt Abſolu-
te w nim tylko ſámo ſłowo Ciało połoſzone: á przed nim/
áni po nim nie tákowego: coby iáko wloimnoſć / y te inſze
rzeczy pomienione: w Chryſtusie Pánu wyrażáto: Dá-
czym téż y z tey drugiey miáry: wielka ſie Diſſimilitudo
tego iednego mieyſcá: od tych dwu inſzych: pokázuie.
Gdyż ſie nie zgadzá z nimi/ áni w rzeczy ſámej: áni wſpo-
sobie mowy. A zátym znówu: nie moga mieć Adwer-
ſarze/ z tych inſzych dwu mieyſc: do przedświeſzcia ſwe-
go: áni ſtuſznego áni pewnego dowodu. Została tedy
ſentencia náſzá zewſząd nieporuſzona: że ty ſłowa Janá
ſwiętego: o Synu Bożym nápiſáne: a ſłowo ono Ciałem
ſtáło ſie: o Wcieleniu iego/ álbo Ciała człowieczego z
Pánną Máriey przypoſwiecił: ſá nápiſáne: y właſnie ſie
rozumieia. Adwerſárſka záſie opinia: ktora ſie temu
przeciw/ y co inſzego wkázuie: ná żadnym plácu oſtáć ſie
nie może.

DRUGIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: z liſtu Páwła ſwięte-
go: Philip. cap. 2. v. 6.7. gdzie o Sy-
nu Bożym ták nápiſano.

Który w xtałcie Bożym będąc, nie poczytał tego że drapie-
ſtwo być równym Bogu: ále ſiebie ſámego wyniſczył, kſtałt ſłu-
żebniczy przyiaſzy. ſtawſzy ſie podobnym ludziom, y poſtáwa-
náleżony iáko człowiek.

Tá to Mieyſce Adwerſarze w Kátechiſmie ſwoym:
fol. 109. ták nápiſáli.

I w tym mieyſcu niemaſz tego co chce Zámknąć przeciwna
ſtrona. Bo inſza ieſt, co tu Apoſtol mowi, Będąc w kſtałcie Bo-
żym, wjął kſtałt niewolniczy, á inſza, Nátura Boſka, wje'a
ná ſie Náture człowieczej. Bo tu kſtałt Boſki nie znaczy Nátu-
ry Boſkiej: gdy Apoſtol piſe, że ſie Chryſtus z mego wyniſz-

cyj: a Bog z Natury swej Boskiej wyniszczyć sie żadnym sposobem nie może. Ani kształt niewolniczy znaleźć może Natury człowieka, pomieważ, Niewolnikiem być, do stanu y condiciei zwierzchołney człowieka należy. Nád to, Maß y to wiedzieć, że tego słowa kształt, Pismo Nowego Testamentu iedno raz oprócz tego miejsca Apostolskiego używa, a to Mar. 16. v. 12. y to nie w takim rozumieniu, żeby natura znaleźć miało, ale kształt pozwierzchołny i gdy mowi, że sie Pan Iezus dwiema wciśnionym swym ukazał w inszym kształcie.

A to, że troche niżej Apostoł mowi, że był náleżon postać iako człowiek: izali sie nie pokazuje przez to, że sie wcielił?

Zadnym obyczajem. Bo tá mowa tego nie ma w sobie, gdyż w Pismie t. czytamy o Sámsonie, że miał być iako człowiek, Iudic. 16. v. 7. II. y Psal. 81. Asaph tym ludziom które Bogami, y Synami Naywyższego był nazywał, powieđa, że przed sie pomrzeć mieli, iako ludzie i o których pewna ieść, że rzecziono być nie może, aby sie wcielili.

Iakoż tedy to w wszystko miejsce rozumiesz?

Tak, iż Chrystus, który iako Bog ná świecie Boskie sprawy odprawował, y keoremu, iako Bogu, wszystkie rzeczy były poslušne, y cześć Boska iemu wyrządzana bywała; kiedy tego wola Boga, y zbawienie ludzkie przezbawiało, szła sie iako niewolnik, y iako ieden z inszych ludzi, gdy sie dał dobrowolnie imać, wiązać, bić, zabić. To właśnie Adwersarskie stowa.

Ná to odpowiadam Siedmiorako.

Ná pierwsze rzeź odpowiadam.

Pierwsza rzeź / Adwersarze / w tej swojej explikácii: że zamysł i w które twierdzą: iakoby w tym mieyscu nie miało nic być o tym napisano: że Chrystus Pan /
przed

przed tym rzeczą sama : Synem Bożym będąc : potym
potrzeba było aby się był wcielił : Ale to Adwersarzom
nie może być pozwolono.

Ustanowicie Naprzód :

Dla tego : że się tu samże Apostoł Paweł święty / iá-
wionie temu przeciw : który gdy tu przypisuje Synowi
Bożemu kształt Boski : w którym on pierwej był : niżeli
siebie samego wyniśczył : Tedy tym samym nie innego nie
czyni : tylko mu zrzetelnie Naturę Boską przysadza. A
iż mu przysadza Boską naturę : Przetoż y tożá tym zrze-
telnie : że on pierwej rzeczą sama był : niżeli się człowie-
kiem stał. Gdyż Bóg z natury jest ten : który zawsze był.
A gdy mu zaśie przypisuje kształt Służebniczy : który on
ná się przyjął : Tedy mu też zátem przypisać nieco in-
szego : tylko same naturę prawdziwie człowieczą :

Atoż Naturę prawdziwie człowieczą : iż nie
mogli ná się ináczey przyjąć : tylko począwszy się w żywo-
cie Panny Máriey : co według pospolitego zwyczáiu mo-
wy : bywa nazywano wcieleniem : á według Janá świę-
tego Ewangelisty : oślanie się Ciałem : Przetoż tu przy-
pisując przyście Synowi Bożemu : kształt Służebnicze-
go Paweł święty : dowodzi tym samym iego wcielenia.

Iż przez ten kształt Boski / który Paweł święty ná tym
miejscu przypisuje Synowi Bożemu ma się rozumieć sa-
mą naturą prawdziwie Boską : tożad iáżna : że kształt
Boży : nie może być odłączony od samej Natury Bożej.
Iż kształt Boży : nie może być odłączony od samej natury
Bożej : Tedy tego tym dowodzę : że y wszelkiey inšey rze-
czy / choć od Boga stworzoney : Forma zwłasczá inter-
na : którego tu słowá Paweł święty záżywa : albo
kształt : nie może być oddzielony od Natury oney samey
rzeczy : której jest Formą albo kształtem. Gdyż y Ma-
dry tego náuczáia : że Forma, iáko dat esse rei : Ták też :
że tá samá bytność rzeczy : która iey Formą iey dáie : nie
może być oddzielona od istoty oney samey rzeczy albo Na-
tury /

Okazanie :
Iż w tych
słowach in-
controver-
sia
położonych :
paweł s.
práwie do-
wodzi
dó w Chri-
ście Pa-
nie y Natu-
ry Bożey /
y iego wcie-
lenia.

Okazanie :
Iż kształt
Boski : któ-
ry Paweł s.
Christusa-
wi Pánu
przypisuje :
jest Naturą
Boską.

tury: ktorey iest Forma albo kształtem: y owsem zároveň musi być z Istoty teyże rzeczy. Ponieważ tedy taka iest własność Formy: in omnibus rebus creatis: Tedyć dając: więcej takowa własność musi zostawać Formae Dei: że y ta: zároveň musi być z istoty teyże rzeczy: ktorey iest Forma albo kształtem. A iż Forma Dei: nie może być Forma albo kształtem czego innego: tylko samego Boga: Bodla tego ten kształt Boży/ na tym miejscu zrzetelnie bywa nazywany kształtem Bożym: Także: Ponieważ Bóg nie ma w sobie nic innego: tylko Naturę swoją Boską: Przetoż y przez Formę Bożą albo kształt Boży: musi być na tym miejscu/ nie co innego rozumiano: tylko samą Naturą Boską. Który kształt Boski: iże tu zrzetelnie Paweł święty przypisuje Synowi Bożemu: gdy onim powiada: że on w kształcie Bożym będąc: samego siebie wyniszczył: Przetoż mu przez to przypisuje samą naturę Boską. A tak y pierwszą bytność iego: nie tylko przed przywzięciem Ciała człowieka: ale y przed wszytką wiecznością: Gdyż ten ktory ma Boską Naturę: musi być Bóg z natury. A ten zaś ktory iest Bogiem z Natury: musi być koniecznie przedwiecznie bytnym. A iedli inaczej: Tedyćby musiałą być doskonałszą własność: Formae rerum creatarum: a niżeli Formę Dei. Co iednak iako być nie może: Tak też to zatym koniecznie być musi: że przez ten kształt Boży: Synowi Bożemu od Pawła świętego przywłaszczony: Natura Boska ma być rozumiana.

Okazanie:
Iż kształt
służebniczy
ktory Chrystus
przyjął:
jest Naturą
człowieczą

Aż zaś nie przez ten kształt Służebniczy/ktory Chrystus Pan przyjął: ma się rozumieć samą naturą człowieka iego: To z tad iakowa: że iako Forma Dei: nie może być oddzielona od Natury Boskiej: To się inż pokazało: Tak też pogotowiu y Forma Sługi: nie może być oddzielona od samey natury Sługi. Ponieważ tedy/ Forma albo kształt Sługi: nie może być oddzielony od samey Natury Sługi:

wszystki ludźi/ y Anioły : iże nie może być pokazana ktora
 inſza doſkonálſza/ y naprzednieyſza: tylko rowiennictwo
 Bogu/ y kſtaltu Boſkiego wcz. ſtნიctwo: co wszystko Ná-
 ture onego Boga naywyſſzego wyraża : Przetoż Páwel
 ſwíety przypíſując takąowg zacnoſć Synowi Bożemu :
 rowiennictwá z Bogiem: y kſtaltu Boſkiego wcz. ſtნი-
 ctwo : przypíſal mu przez to Boſką Náture. A iáko
 przez ten kſtalt Boſki : ſamá Nátura Boſka : ma być
 rozumíana : Ták záſie z drugiey ſtrony/ przez kſtalt ſlu-
 żebni-ży : ſamá nátura człowiecza : ma być rozumíana.
 W czym ſie tákże záraz ſam Apóſtol zrzetelnie explíkuie :
 Gdy powiedziałowſzy pierwey o Chríſtusie Pánie: że przy-
 iął kſtalt ſłużeńni-ży : záraz záтым przydawo : *ſſtal ſie*
na podobieńſtvo ludzkie, poſtáwá náležony iáko człowiek. Przez
 ktore podobieńſtvo ludzkie/ y poſtáwá náleżenie iáko
 człowiek: rzecz pewna: że ſie rozumie: ſam wſzytek cały y
 zupełny człowiek. A ták iuż z tey pierwſzey miáry : ná
 ſwoim przedſięwzięciu Adwerſarze ſie mylą.

Ná drugá rzecz odpowíadam.

Drugá rzecz / Adwerſarze/ w tey ſwoiey explíkácy-
 teżámypkąg: w ktorey twierdzą: iáko by tu dla tego przez
 ten kſtalt Boży : Nátura Boſká w Chríſtusie Pánu
 nie miałá być rozumíana : iże Apóſtol piſze: że Chríſtus
 ſámego ſiebie wyniſczył: á Bog z náture ſwey wyniſczył
 ſie żadnym ſposobem nie może: Ale y to Adwerſarzom/
 nie może być pozwolono.

Niánowicie

*Táko ſie to
 rozumie: że
 Chríſtus be-
 dac w kſtal-
 cie Bozym:
 wyniſczył
 ſámego ſie-
 bie.*

Dla tego: Że tu nie Apóſtol ſwíety o Náturze Bo-
 ſkiej: álbo o kſtalcie Boſkim w którym Chríſtus był: nie
 piſze: áby ſie był Chríſtus Pán: miał z niego wyniſczyć :
 Ale piſze: że wyniſczył ſiebie ſámego : Co ieſt rzecz dále-
 ko rozna od tey : Wyniſczyć ſie z Náture Boſkiej. Wy-
 niſczył bowiem Synowi Bożemu ſámego ſiebie: nieſcią-
 ga ſie

ga się ad ipsam Diuinam naturam, iakoby się z niego Chri-
stus wyniszczyć miał: ale się ściaga ad ułum Diuinę na-
turę: że gdy przyjął kształt Służebniczy: nie zároveň y nie
tak znacznie skutkow y mocy Natury Boskiej używał.

Jż się Christus / z Natury Boskiej w te czasy nie wy-
niszczył: gdy przyjął kształt służebniczy: to stąd iawna:
że go rzetelnie Paweł święty y pod ten czas Bogiem na-
zywa: gdy się w ciele objawił: I. Tim. 3. v. 16 gdy ony
stowá o nim piše: *A bez wątpienia wielką tajemnicą po-
bożności, Bog objawił się w ciele. Także y Prorok*
święty: cap. 9. v. 6. nazwałszy go Dziećciątkiem náro-
dzonym nam/ y Synem nam danym: przecie pod tenże
czas: nazywa go Bogiem mocnym: gdy ty stowá o nim
piše: Dzieć się nam narodziło, a Syn nam dany ieść, a páno-
wanie ná ramięni jego: y będzie nazywano imię jego: przedzi-
wny, Porádnik, Bog mocny, Ociec przyszłego wieku, Xiaże
pokoju.

Jż wyniszczyć Christusowi Pánu samego siebie: ráczey
się ściaga ad ułum Diuinę naturę: niżeli ad ipsam Diui-
nam naturam: to stąd iawna: że dąc się poimąc/ wi-
ząc/ bić/ y zabić: nie są to skutki Boskiej Natury. Ponie-
waż tedy Christus Pan / dał się w te czasy gdy się obja-
wił w ciele/ y Dziećciątkiem nam narodził: poimąc/ wi-
ząc/ bić/ y zabić: choć pod tenże czas będąc Bogiem: iako
się pokazało: Przetoż stąd iawna: że to wyniszczenie ie-
go samego: ściaga się nie do czego innego: tylko do nie-
używania pod ten czas skutkow y mocy Natury Boskiej.
A tak z tej miary pokazuje się to: że nie mogą dla tego
słusznie Adwersarze Natury Boskiej Christusa Pána
odsadzać: iże Apostoł święty o nim napisał: że on w
kształcie Bożym będąc: samego siebie wyniszczył. Gdyż
się to ściaga do niez używania w te czasy skutkow y mocy
Natury Boskiej: iako się pokazało. A iuż to wszystkim
wiadoma: że nieustawicznie używanie iakiej rzeczy / kora

Kto ma : nie znosi samo przez się / ani mości może oney świą-
mey rzeczy : Która Kto ma : choćby iey nie zawstężywał.

III trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / Adwersarze / w tej swej explicacy :
też zamknęła : w której twierdzą : iż oboje tu dla tego
przez ten Kształt służebniczy : Który Chrystusowi Panu Pá-
wel święty przypisuje : nie miała się rozumieć Naturá
człowiecza : iż sluga być : do stanu y zwierzchoconey con-
dicyi człowieka należą : Ale y to Adwersarzom nie-
może być pozwolono.

Okazanie :
Dzi przez ten
Kształt służ-
ebniczy Kto-
ry Chrystus
przisał : nie-
może się ro-
zumieć iż
dowony stan
y condicya
slugi.
Przyczyna /
dla której
Páwel świę-
ty : Naturę
człowieczą
w Chrystu-
sie : Kształ-
tem służ-
ebnym na-
zwał.

Naprzód : Dla tego : Że się temu samjé Páwel świe-
ty przeciw : Który wystawiać tu dwie rzeczy od siebie
rozne / to jest : Kształt Boski y Kształt Służebniczy : ku
własnemu każdey z nich wyrażeniu : iednakiem iestowicie
mianuje : Formę, albo Kształt. Tym samym iest iednakiem
iż znać : Iż iako przez Kształt Boski : rozumie się samá
Naturá Boska : co się iuż wżdy pokazało : Tak ię w
zajemnym sposobem : przez Kształt służebniczy : mo się ro-
zumieć samá człowieka Naturá : co się także wżdy po-
kazało.

Powtórę : Dla tego : Że insha stopniowsha przyczyna mo-
że być pokazana : dla której Naturę człowieka w Chri-
stusie Pánie : Páwel święty Kształtem Służebniczym na-
zwał : oprócz tej która wnośa Adwersarze : A tá przy-
czyna nie insha iest / tylko tá : aby był ukazat Páwel świe-
ty : Iż Syn Boży : stał się nie takim człowiekiem : Kto-
ryby był miał być sobie wolnym : ale takim : Który był slu-
gą y niewolnikiem. Iako y sam te własność Natury
swey człowieczej / zrzetelnie w onych słowach swych wy-
rażił : Matth. 20. 28. Syn człowieczy nie przyszedł a-
by mu służono, ale aby on w każdym służył. Z których słow
iżnie się pokazuje : Że Christus Pan Kształt służebniczy
ponosił na sobie : nie tylko względem służebniczych po-

stug czynienia : ale y względem takiej Nátury człowie-
czej / Ktorá ná świecie nie moglá być czym innym : tylko
Sluga y niewolnikiem : Przetoż y stad iáwno : że przez
ten Kształt służebniczy : Nátura człowiecza Chrystusa
Páná : ma być rozumiana.

Náwet : A dla tego to Adwersarzom / co chcą mieć :
nie może być pozwolono : że y simo to słowo křiału slu-
жебничь : niż : nos tego : że przez ten : raczej Nátura czło-
wiecza : niż li iáka pozwierychowa condicia, eprocz
Nátury człowieczej : ma być rozumiana. Jesliby bo

Przyeżyna/
du ktorey
przez ten
Kształt slu-
жебничь/
ktorey Chri-
stus przyiá-
nie moga
się rozumieć
te same w-
czynki / Kto-
rymi lu-
dziom slu-
żył.

Christusowe / ktorymi służył ludziom : miáło być rozumia-
ne : albo choć y sam wytye postepi meki iego : Tedy
by żadnym sposobem : nie mogło skutnie być od Apostoła
świetego : przez to iedno słowo : křiału : miánowane.

Bo iáko miał Chrystus Pan / dier os Ađus, wytych
wczynkow swoich wykonywania : ktorymi ludziom słu-
żył : & diwersos modos : Także : iáko y meki iego

wytykiego postepu : był diwersus Ađus & Modus :
Tak też każdy Ađus y sposób / Kádego wczynku Chrystuso-
wego / y meki iego : musiałby być roznie / y osobná :

Kształtem od Apostoła świetego nazywany. Ale że tu
tego Apostoła świetego nie czyni : ale miánuje tylko ieden

Kształt służebniczy : Chrystusa Páná : Przetoż y przez to
tym lepiej y więcej w'ázuie : że przez ten Kształt służebni-
czy : samá Nátura człowiecza Chrystusa Páná : ma być

rozumiana. Bo tá iáko tylko iedná w Chrystusie iest y
była : Tak też dobrze tym iednym słowkiem Křiału :

od Páwła świetego iest miánowana. Czego iestcie tym
więcej poświádcza / y to słowo / do Křiału służebnicze-
go / od Apostoła świetego przydane : Przyiał : Ktore

rem Aduenticiam, y iáka ktorey on przed tym nie miał :
wypaza. Bo iestli iá pierwszy miał : Tedy nie potrzeba-
by mu było iey przypinować : Chybaży więcej rózow niż

by mu było iey przypinować : Chybaży więcej rózow niż
iednym

ieden : iedna rzecz przyjmował : Przez ktore słowo
Przyjął : ani uczynków iego nam oddanych : ani mek
iego nie wyznacza. Bo iako wszystkich uczynków / albo
wstęg nam oddanych : nie mógł razem wykonać : ani me
ki swej : ale z czasem wszystko czynił / y z osobnym postęp
kiem : Tak też nie mogłby był słusznie Paweł świetyrzą
zemo wszystkich napisać : że ie przyjął : ale że co raz no
we postępkij y uczynki : przyjmował Czego iednak iże tak
Apostoł świety nie wymienia : Przetoż y tym samym da
ie znać : że on przez to przypieć kształtu służebniczego : od
Syna Bożego : Naturę samę człowieczą rozumiał. A
tak y stąd opinia AdwersarŃska wpada. Chybaby pier
wey Adwersarze wkazali : że kształt Służebniczy : ktory
Syn Boży przyjął : może być od Natury iego człowieczej
oderwany : y owsem że sam przez sie : iako rzecz nieiaka
osobno stojąca : bez Natury człowieczej : może być consti
derowany : czemu by sie y sami zadziwić mogli : iesliby to
pokazali :

Ná Czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz / w tey explicitacy : te Adwersarze za
myślają : w ktorey twierdzą : iakoby tu tego słowa
kładał : w tych słowach Pawła światego : taka własność
miała być : iaka y onego w Márku światego : cap. 16. v.
12. gdzie o tymże Chrystusie Panu napisano : że sie ukazał
dwóm / swym y innym w mśnym kształcie : Ale y to Adwer
sarjom nie może być pozwolono.

Okazanie:
iż ten kształt
ktory Paweł
ś. Chrystu
sowi Panu
w tym miey
scu in contro
versia polo
żonym: przyp

Naprzód: Dla tego : Że Argumentum ducunt à
dissimili. Bo ten kształt / o którym mowi Márk ś.
z tym kształtem o którym mowi Paweł świety : nie ma
żadnego podobieństwa : ani przystosowania. Naprzód
względem czasu : Bo ten kształt Chrystusow / o którym
mowi Márk świety : pokazany był po zmartwych
wstaniu od Chrystusa : iako szczerlnie Ewangelista do
kłada.

klada. A ten w Páwła świętego křtalc sluzebniczy: iáko wyznáča Náture práwego cřłowi ká: co sie inř wyřo
řey pokazáło: Ták teř przyiety iest od Chrystusa w cřáso
sie dobrze pierwřym/ to iest: cřásu pocřęcia w řywocie
Páunny Máriey: y z niey národzenia. Potym: Nie má
ia z soba podobieřstwa: wzgledem sposobu mowy: Bo
Páwel święty: ten křtalc miánuie Sluzebniczym: A ten
drugi křtalc: Márek święty názywa křtalcem inřym.
Potřecie: Nie máia z soba podobieřstwa: ani w rzecz
sámey: Bo ten křtalc w Mártá świętego: znáczy nie
zwyčáyna zwiierzchowng postáwa: křtorá ná on cřás
Christus Pan: dwiemá wćniom swoim pokazal: áby go
byli zřázu nie poználi. A ten w Páwła świętego: znáczy
sáme Náture cřłowiečřa Chrystusa Páná: iáko sie poká
záło. Pocřwarte: Nie máia z soba podobieřstwa: ani
w sposobie mienia: Bo Páwel święty o křtalcie Slu
žebniczym iáwnie piře: ře go Christus przyial: A o tym
Márek święty piře: ře go Christus nie przyimował: ále
tylko wřazal dwiemá wćniom swoim. Popřite: Nie má
ia z soba podobieřstwa: ani w sposobie trwáłořci: Bo
ten/ o křtorem Márek święty mowi: ře křtortiego cřásu
trwał/to iest: ář poli chleb tym dwiemá Wćniom lámáć
pocřal: iáko Łukáš święty wřázuie: cap. 24. ř. 31. A
ten drugi křtalc Sluzebniczy: křtory wyznáča Náture
cřłowiečřa: iáko sie záčřal od sámeo pocřęcia w řywocie
Páunny Máriey: y z niey národzenia: Ták y do tego cřá
su: z řiebie go Christus nie zložyl: y ná wieki wieczne nie
zložyl go: chociaře to prawdá: ře go inř teraz nie w tá
kiej podobłořci zářywa: iáko křiedy byl ná řiemi wřym křtal
cie. Nářłátek: Nie máia z soba podobieřstwa y w
tym: ře Páwel święty zřetelnie piře: ře Syn Bořy
wzgledem tego křtaltu Sluzebniczego: křtory przyial:
ználežiony byl postáwa cřłowiekiem: Wzgledem tego
zášie křtaltu o křtorem piře Márek święty: Christus

pisane: nie
moře tego
znáczyć co
on w Márk
ká ř. cap. 16.
w. 12.

Pan:

Pani zдал sie cudzoziemcem : iako Łukasiewicz cap. 24. v. 18. wkażcie. Ponieważ tedy tak wielka jest dissimilitudo tego kształtu Chrystusowego : o którym piše Paweł święty : od tego drugiego kształtu : który wspomina Marek święty : Przetoż też Adwersarze : o tym kształcie Służebniczym Chrystusa Pana : o którym piše Paweł święty : nie mogą tego zanymać : aby miał znaczyć pozwierzchni kształt dla tego : że y ten o którym Marek s. piše : znaczy pozwierzchni kształt.

Adwersarze
sami sie z
oba nie zga
dzają.

Nadstątek : A dla tego tego Adwersarzom pozwolić nie możemy : że sie sami z sobą w przedświadczeniu iedney z tych rzeczy : nie zgadzają : Bo przez ten kształt Służebniczy w Pawła świętego : rozumieć chca Adwersarze : poimanie dobrowolne Chrystusa Pana : wiazanie, bicie : y zabicie : iako sami w tej explicacie przy końcu piśa : o czym będzie wnetze niżej rozprawa z nimi : A tu w Marka s. przez ten infty kształt Chrystusa Pana : wierzechorone wiązanie onego w kształcie niezwyčajnym : od Ocznia w iego : ma być rozumiane : co y sami Adwersarze zeznawają. A tak tedy w rozgledem samego zeznania Adwersarskiego : ty dwa kształty Chrystusa Pana : pomienione : ani są sobie równe : ani podobne : ale infty. Jako y sam Marek święty o tym kształcie : w którym sie Chrystus Pan po zmartwychwstaniu swoim wkażal : sąwnie mówi : że to był kształt infty. A iż infty to był kształt : Tedyć zgola nie ten : o którym Apostoł święty mówi. A tak nie powinien ten kształt Służebniczy w Pawła świętego : znaczyć pozwierzchniego kształtu dla tego : że y ten infty w Marka świętego kształt : znaczy pozwierzchni kształt. A iesliż ten kształt w Marka świętego : nie może być ani rowny / ani podobny : temu kształtowi Służebniczemu w Pawła świętego : ale jest infty : Tedyć daleko więcej : nie może być ani rowny / ani podobny : temu Bóstwu kształtowi : w którym Chrystus Pan bedac : siebie samego wyni,

go wyniszczył: a przyiał kstał Stuzebniczy: ale także jest y od tego infty. Zostawa tedy y z tey miary sentencja naszą gruntowna: a Adwersariski domysł: przecię tym wiacey upada.

Ná Piata rzecz odpowiadam.

Piata rzecz/ Adwersarze/ w tey swoiey explicitacy: to zámyślaig: w ktorey twierdza: iakoby ty słowá rzeczone od Páwla świętego: o Chrystusie: *Postawa należony iako człowiek*: Miały być rowne y podobne onym: Iudic. 16. v. 7. II. o Sámsonie napisánym: że miał być iako człowiek. Albo onym drugm Psal. 81. o ludziach tych powiedziánym: Ktorzy będąc Bogámi y Synámi naywyższego: a przecię iako ludzie pomrzeć mieli: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Żey tu Argumentum ducunt a dissimili: Bo te słowá o Sámsonie: y te drugie Dawidowe: nie máig żadnego podobieństwa z tymi Páwla świętego: o Chrystusie: Naprzód: względem osoby: Bo insha była osoba Sámsonowa: Insha tych ktorzy iako ludzie pomrzeć mieli: y iako jeden: Książat: a insha y dáo lko od tych rozna: osoba Chrystusowa. Porzym: Nie máig podobieństwa z sobą: ani w rzeczy samey: Bo w Księgách Sedziow: rzecz idzie o mocy Sámsonowej: o Dawida o śmiertelności Książat y Pánow: A o Páwla świętego: rzecz idzie: o postáwie y podobieństwie człowieka: Jáko każdy láčno baczyć może: Kto sie tym mieyscem pomienionym: choć iednym okiem przypátrzy. Porzecie: Nie máig z sobą podobieństwa ani względem wolności merwy: Sámson merwi o sobie: że miał być iako ieden człowiek: względem mocy utraconey: Ktorą miał nie wyczáyna inshym ludziom: a nád to nie nie przypátrza: Dawid względem iednákiego rmicrania Bogatego: z ubogim: Páná: z poddánym: merwi: że ci ktorzy są Bogámi y Synámi naywyższego: iako ludzie

Okazanie:
Że te słowá Páwla s. o Chrystusie Pánie napisane: Postáwa należona: iako człowiek: niemożna sie tak rozumieć: iako ony Iudic. 16. v. 7. y II. o Sámsonie napisane: że miał być iako człowiek: albo y ony: Psal. 81. o tych ludziach powiedziáne: ktorzy będąc Bogámi y Synámi

pomrą:

nam nap.
wysze go :
przebie iak
ludzie p.
miejci, mieli.

postrac : y iako jeden z Nigzar upadna : A tu Paweł
świeży : względem własności człowieka y postawy : na-
pisał o Chrystusie : że był znaleziony iako człowiek. Po-
niemwaz tedy y t. i. tak się wielka Dissimilitudo : tych
miejsc Ptores znomu ad instanciam Adwersarze przywo-
dzą : pokazuje : od tych samych słow Párola świętego :
Przełoż nie mogą z nich Adwersarze brać słusznego do-
wodu : odsadzając Chrystusa Páná prawdziwie człowie-
czej Natury : z tych słow miánowiącie : Párola święte-
go : *Postán anilejony iako człowiek* : o Chrystusie nápi-
sanych. Gdyż y Dialektici tego wciąż : że gdy się sto-
sowanie czyni : niepodobnych rzeczy : *consequentia non*
valet.

Náwet : A dla tego to Adwersarzom nie może być po-
zwolono : że samie Párola święte : inaczej se stwo i swo-
ie wstłada : nie tak iako czynią Adwersarze : Miánowi-
cie Hebr. 2. §. 16. *gdy o Chrystusie mowi : Nie przyjął*
Aniolow, ale plemie Abrahánowe. Skąd miał być we wszytkim
Bractwie podobnym, y wiernym Biskubem do Bogu aby zgładził
grzechy ludu. Jáwne to podobieństwo : względem Pto-
rego Chrystus był naleziony iako człowiek : do Natury
człowieczej Chrystusa Páná stosując : nie do tego : do cze-
go dają Adwersarze.

Na to ta rzecz odpowiadam.

Słosta rzecz Adwersarze : w tej swojej explikácii :
teżám pára : w Ptores twierdzą : jákoby przez ten Pstalt
Boski : Ptozy Chrystusowi Dini Apostol przywisie :
miało się rozumieć nie to inżeg : tylko to : że Chrystus
Pan : będąc na świecie iako Bóg : Boskie spráwy odprá-
wował : y że mu wszytkie rzeczy postawne były : y część
Boska była mu wyrządzana : Ale y to Adwersarzom nie
może być pozwolono.

Ostatnie :
J. przy-
ten Pstalt

Naprzód : Dla tego : że się wyśsey wiela Rácy per-
nych y gruntownych pokazało : J. tu ten Pstalt Boski :
w Ptozym

w którym Chrystus pierwey był: niżeli na się kstał: służebniczy przyiął nie może nie infego wyznaczyć: tylko: Boga Naturę: iako y sam kstał służebniczy: Naturę stworzyciela: Przetoż się to tu ostać nie może: co Adwersarze twierdzą.

Powtore: Dla tego: Dato non concessio: to jest: choćby się y tego Adwersarzom pozwolilo: że dla tego Chrystus: na świecie będąc: Bogiem się okazał: że Bóstwie sprawy odprawował: wszystkie rzeczy pod posłuszeństwem miał: Część Bosta mu była wyrządzana: Tedy y to sentencyę Adwersarskiej nie ratować nie może. Czynieć bowiem Bóstwie sprawy: mocą własną: y mieć wszystko pod posłuszeństwem: Część Bosta odnosić: nie należy to komu infemu: tylko Bogu samemu z Natury. Co wszystko że tu sami Adwersarze Chrystusowi Panu przywołaszczą: Przetoż mu tym samym y Naturę Bosta przywołaszczą. A tak przez ten kstał Bosti: nayprzednię się Naturą Bosta: rozumie.

Nawet A dla tego to Adwersarzom co chcą: nie mogą być pozwolono: że jeśli by to prawda miała być: żony sprawy Bostwie/ktore Chrystus na świecie będąc wykonował: samey przez się czyniły go Bogiem: choć w nim Natury Bostwie/ nie było: Tedy teraz będąc w niebie: przestał być Bogiem: ponieważ już takich spraw: y takim sposobem nie czyni na niebie: iakie/ y iakim sposobem czynił: gdy był na świecie. Ciemu jednakże refleksy z pościelewie przeciwna rzecz okazywa: ktorzy Chrystusa Pana: już po wstąpieniu jego do nieba: Bogiem błogosławionym aż na wieki: miąnuia: Rom. 9. v. 5. Przetoż te sprawy ktore czynił na świecie Bostwie Chrystus Pan: nie mogły go stać w Bogiem. A tak y przez ten kstał Bosti w którym Chrystus był: też same sprawy Bostwie/ktore Chrystus iako Bóg czynił: rozumieć się nie mogą.

Bosti w którym Chrystus był: nie mogą się rozumieć sprawy Bostwie/ktore iako Bóg/ będąc na świecie: odprawował: ani wszystkie rzeczy ktore mu posłusne były: ani część Bosta ktora mu była wyrządzana.

Chrystus Pan y Adwersarzom już więcej nie jest Bogiem.

Na siódma rzecz odpowiadam.

Siodma rzecz / a ostatnia / Adwersarze / w tej swojej
 explicacy : że sam / tacy : w ktorej twierdzą : iakoby tu
 przez ten kształt Slużebniczy : Ktory Paweł święty Chri-
 stusowi Panu przypisuje : nieco innego miało być rozu-
 miano : tylko to : że on spraw Boskich : kiedy tego wo-
 la Bożego / y zbawienie ludzkie potrzebowało : nieodprá-
 wował : a miánowiąć w ten czas : gdy się dał dobrowol-
 nie imać / wiązać / bić : y zabić : Ależ to Adwersarzom
 nie może być pozwolono.

Obżalenie:
 że przez ten
 kształt Slu-
 żebniczy / Kto-
 ry Chrystus
 przypisał : nie
 może się ro-
 zumieć : ani
 poimanie
 tego / ani mo-
 ści / ani
 śmierci.

Naprzód : Dla tego : że się wyżej dowodnie poká-
 zało : że przez ten kształt Slużebniczy : nie śmierć / ani
 męka Chrystusowa : ma być rozumiana : ale sama Ná-
 tura człowieka. Atora dla tego się nazywa w Chrystusie
 Panie : kształtem Slużebniczym y niewolniczym : że
 Chrystus według niej : na świecie : nie mógł być inak-
 szym : tylko slugą y niewolnikiem : Przetoż dla samej
 męki / poimania / y śmierci : nie może być nazywany slugą
 y niewolnikiem.

Powtórę : A dla tego to Adwersarzom nie może być
 pozwolono : że ięliby to prawda miała być : że w te
 czasy / Chrystus Pan : spraw Boskich nie odprawował :
 kiedy się dał dobrowolnie poimać / wiązać / bić y zabić : iako
 Adwersarze twierdzą śmierci : Tedyby ztym
 to musiało rzeczone być : że śmierć jego : nie była sprawą
 Bożą : ani wiązanie / bicie : y poimanie : Ciemu się
 iednak Pismo święte przeciwi : Naprzód : Gdy wkrá-
 ię : że go sam Bog dla występków ludu swego : ubił Bła-
 33. 7. 8. Potym gdy onysłowa mówi : Hebr. 2. 7. 9.
 Złaski Bożey : Zawszykich śmierci skóściwał.

Chrystus:
 Pan : ciała
 poimania
 swego y
 śmierci :

Nawet : A dla tego to Adwersarzom nie może być pozwo-
 lono : że pismo święte y to iawnie wkrájuje : że Chrystus
 Pan ciała poimania swego y śmierci : albo tak wielkie
 iako przedtym : albo zgola wiastffe cudá y sprawę Bo-
 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

ſkie wykonywał. Jāto to: że czaſu poimania ſwego: wſzytkie ſwe nieprzyjacioly: moſnym ſłowem ſwoim na
 ſiemia przeurocił: Ioan. 13. 7. 6. Na krzyżu wiſząc y
 umierając: ſiemia zātrząſnął: przyrodzoną iāſność Gloſo-
 cā zācił: Jāko: koſciolną przerwał: Skłom pādāc
 ſie dawał: Vnārlych wiele: grobowo wywiobl: Matt.
 25. 7. 51. S nierzwoćciżyl: I. Cor. 15. ver. 54. Zwo-
 ćciżyl y tego ktory miał roſtāzowanie ſmierci/ to ieſt/
 Diabła: Hebr. 2. ver. 14. Żywot przyurocił: Coloſſ.
 3. ver. 4. 2. Timot. 1. ver. 10. Hebr. 10. ver. 14. Zbā-
 wienia nāſzego dokonał: iāko zāwolał: *wypelniło ſie*: Io-
 an. 19. ver. 30. y co inſzego temu podobnego. Ktore
 rzeczy / zgołā były ſprāwami Bożymi: y zgołā wiſtſhe ni-
 żeli kiedy te: Ktore przed poimaniem ſwoim wykonywał.
 A tāk y z tād iāwna: że mu Adwerſarze: tylko w ten
 czaſ kſtaltu Służebniczego nie mogą przywłāſzczāc:
 gdy ſie dał dobrowolnie poimāc/ wiāzāc/ bić: y zābić:
 dla tey miānowicie przyczyny: Jie w ten czaſ ſpraw
 Boſkich nie odprāwował: Gdy ſie z Piſmā ſwiętego
 pokazał: że w ten czaſ dāleko wiſtſhe ſprāw Boſkie od-
 prāwował y wykonywał: niżeli przedtym czaſem. A zā-
 tym: y to z tād iāwna: że nie mogli Pāwel ſwisty/
 Chriſtuſowi Pānu: kſtaltu Służebniczego przypiſować
 z tey przyczyny: Jie on ſpraw Boſkich nie odprāwował:
 gdy ſie dał dobrowolnie poimāc/ wiāzāc/ bić: y zābić.
 Gdy tāk właſnie Adwerſarze: przy Poſcu w tey ſwoiey
 explicacy: wſāzuig: Twierdząc: że Chriſtuſ w te cza-
 ſy był w kſtalcie Boſkim: gdy iāko Bog: Boſkie ſprā-
 wy odprāwował: y gdy mu były wſzytkie rzeczy poſtu-
 ſne: y cześć Boſka bytā mu wyrzadzāna: Co do tego
 czaſu/ ktory poimanie iego y ſmierć wprzedeſił: koſuiā:
 A z przeciwon y ſtrony tym ſānym to znāc dawaig: iā-
 ko by w te czaſy przestał Chriſtuſ Pan ſpraw Boſkich
 wykonywać: gdy ſie dał dobrowolnie poimāc/ wiāzāc/

wiſtſhe ſprā-
 wy Boſkie
 wykonywał
 niżeli przed
 tym.

bić: y zabić: ponieważ w te czasy przestał być w Kształcie
 Boskim: Który mu dla wykonywania spraw Boskich
 przypisuią: a przyiął Kształt Służebniczy. Bo ięślić przed
 poimaniem y śmiercią: dla tego był w Kształcie Boskim:
 że sprawy Boskie odprawował: Tedyż z przeciwney
 strony: czasu poimania y śmierci: dla tego musiał nie
 być w Kształcie Boskim: ale Służebniczym: że spraw
 Boskich nie odprawował. Cemu sie iednak przeciwna
 rzecz iuż pokazała. A zátym y to ięścię znoum płynie: że
 ięśliby to prawda miała być: iż w te czasy Chrystus
 Pan: był w Kształcie Boskim: gdy sprawy Boskie wy-
 konywał/ y gdy mu wszystkie rzeczy posłusne były: Te-
 dyż y w te czasy musiał być w Kształcie Boskim: gdy był
 poimany/ bity/ y zabity: ponieważ y w te czasy niemniej
 Boskie sprawy wykonywał: iako y przed poimaniem:
 iako sie pokazało. A tak nigdy nie był w Kształcie Słu-
 żebniczym: ale ząwżę w Boskim: A tak mu nie dobrze
 Páwł święty przypisuje Kształt Boski pierwey: a potym
 Służebniczy: Ponieważ tedy z tego wszystkiego/ co sie o
 tym miejscu Páwł świętego disputowało: pokazało sie:
 że przez ten Kształt Boski: od Apostoła Chrystusowi Pá-
 nu przywołaszony: y w Którym Chrystus był: ma sie ro-
 zumieć Kształt Nátury Boskiej: A przez ten także Kształt
 Służebniczy: własność przyięcia Nátury człowieczej ie-
 go: Przetoż zátym iáwna to iuż być może każdemu sercu
 pobożnemu: że z tad Chrystus Pan: nie inákšym ma
 być rznawány: tylko z Nátury prawdziwym Bogiem:
 y z Nátury prawdziwym człowiekiem. A że tey Nátu-
 ry człowieczej: nie mogli ináclę przyięć: Którę Kształt
 Służebniczy wyznacza: tylko przez wcielenie: albo iż
 własniey rzekł: przez pojęcie w żywocie Panny Máriej:
 y z niey národzenie: Przetoż nieprzykroynie iest od Ado-
 wersarzow o tym miejscu napisano: iakoby z niego: ani
 Nátura Boska w Chrystusie Pánie: ani wcielenie iego:
 albo

albo pojęcie y narodzenie z Panny Marię: nie mogły być dowodzone. Dobrze tedy tym świadectwem Páwła świętego: sentencja ná ją jest utwierdzona.

TRZECIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: z listu 1. do Timot.
cap. 3. W. 16. gdzie tak nápisano:

Wielką tajemnicą pobożności. Bog obitał się w ciele: y
sprawiedliwiony jest w Duchu, widziany był Aniolom, opo-
wiádany jest Narodom, wwierżono mu ná świecie: wzięty do
chwały.

Ná to Mieysce w Kátechizmie swym: fol. 112. 113.

Adwersarze táj nápisali:

Anátręćie Mieysce iáko odpowíadaś?

Naprzód iáż, że w bázgo wielu dawnych Exemplarzách Łá-
cińskich, y w sámszy Wulgate, tego słowka Bog, niemaśi prze-
toż z niego pewny dowód iść nie może. Potym, chociaśby to
słowo było, tedy niemaśi iádneý przyczyny, přecjby się o Oycu
nie mogło rozumieć: gdyż się to rżec może o Bogu Oycu, że się
okazał w Chrystusie, y w Apostolech, którzy Ciałem byli. A co
zroczé niżej stoi, wedle pospolnego przekładu, wpiery iest do
chwały, to wedle textu Greckiego brzmí, Přyziany iest w chwao-
le, to iest, z chwa'á, dbo chwalebnie.

A iákież będzie tego mieyscá wyrozumienie?

Abyś ie mógł tym lepiej zrozumieć, přyzwiodeć wszyko to
mieysce, gdzie tak Apostoł mawi: Bog obitał się w ciele. Grc.
Ktorego mieyscá wyrozumienie iest iáké, iż nabożeństwo Chri-
stusowe pełne iest tajemnic: bo Bog, to iest, wola iego o zbá-
wieniu ludzkim wiádoma się doskonale sstała, přez ludzi md'le,
y smiertelne: a před się z iá prawdziwá wznána by'á dla cudow
y Mocý rozmáitých, które się přez one md'le y smiertelne lu-
di posazá'y: Poznána d piero by'á od sámsých Aniolow: ob-
wo'ána by'á nie tylko Z y'om. ále y Paganom; y wszyscy ogu'em
iez

iey wwierzyli : y bårzo znácznie , y chwalebnie była przy
za. To własne słowá Adwersárskie.

Ná to odpowídam Sze- ściórąko.

Ná pierwszą rzecz odpowídam.

Pierwszą rzecz w tej explikácii / Adwersarze : to
zamyśla : w ktorey twierdziłaby tu dla tego z
tego miejsca : dowód nie miał być brány : y o pierwszej
bytności rzeczy samej Christusa Pána : niżeli sie stał cżło-
wiekiem : y o Wcieleniu iego / ábo w żywocie Panny Má-
riej poczęciu y z niej národzeniu : że w wielu dawnych
Exemplarzách Lacińskich / y w samey Wulgacie : nie
máś tego słowa BOG : Ale to Adwersarzom nie może
być pozwolono.

Miánowicie

Okazanie:

iż to nie nie-
wazę: aby
sie z tego
miejsca Pa-
wła święte-
go / in contro-
versia polo-
żonego: pier-
wsza byt-
ność Chri-
stusa Pána:
y iego w ży-
wocie Pán-
ny Máriej
poczęcie / y
z niej cżło-
wiekiem ná-

Dla tego : że Argumentum ducunt à particulari ad
vniuersale : gǳie żadna słusna consequentia nie idzie.
Bo iesli jest wiele Exemplarzow dawnych Lacińskich :
Náwet y sama Wulgata : ktore w sobie tego słowa ie-
dne^o Bog : ná tym miejscu położonego nie máia : Tedy prze-
cis wietsza ich część jest Lacińskich y Greckich : ktore te-
go słowa dokładają. Przetoż tej wietszej części miey-
sce má być dáno. A iż tej wietszej części miejsce ma być
dáno : Przetoż zátym słusnie y to ma być inferowano :
że tu Paweł święty piśac : o Okazaniu sie Boga w cie-
pie o pierwszej bytności Christusa Pána : przed tym
Ciałem : Bo go pierwszej Bogiem zowie : niżeli mu obja-
wienie sie w ciecie przypisuje : Piśe zátym y o Wcieleniu
iego : Bo go zowie Bogiem objawionym w Ciele.

Ná drugą

Na drugą rzecz odpowiadam.

Druga rzecz w tej explicacy: że Adwersarze sąmy Państwo: w której twierdzą: że jakoby te słowa Apostolskie: *Bog obiał się w ciele*: o Bogu Oycu rozumieć się mogły: mianowicie dla tego: że to o nim rzeczono być może: że się on w Chrystusie / y w Apostołach okazał: którzy Ciałem byli: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwo-

Naprzec: Dla tego: że Piśmo święte tego nigdzie nie mówi. Ani Adwersarze żadnego dowodu z niego: o tej rzeczy nie przywołują.

Porzecz: Dla tego: że to Ciało to / Apostoł święty: to tego którego pierwej Bogiem nazywali: referuje: które iako Bogu Oycu z żadnej miary przypisane być nie może: Tak też przez tego Boga obiałonego w Ciele: z żadnej miary Bogu Ojciec rozumiany być nie może.

Porzecz: Dla tego: że się to nie zgodzi z tymi infymi okolicznościami: które w tym wyświeśconym miejscu / o tym Bogu obiałonym: wymienia: Jako to: że jest usprawa: wiadany między Poganami: że mu wwierżono na świecie: y że przysięty w chwale: albo wzgorze wsłety jest do chwały: Co się w skutko działo czasu tego Boga obiałonego w Ciele. Ktore wszystkie okoliczności: że Historia Ewangelii świętej: nie Bogu Oycu: ale Synowi jego Chrystusowi Panu: przywłaściwa: Jako ty miejsce poświadcza: I. Cor. I. 2. 30. O opowiadaniu go między Poganami: tamże 2. 23. 24. o Widzeniu go od Aniołów: Luc. 2. 2. 10. 13. Matt. 4. 2. 11. Luc. 22. 2. 43. 8c. Act. I. 2. 10. że mu wwierżono na świecie: Ioan. 1. 2. 12. Ioan. 2. 2. 11. 23. y gdzie indziej. że przysięty w chwale / albo wzgorze do chwały: Act. I. 2. 9. Luc. 24. 2. 51. Mar. 16. 2. 19. Przetoż Syn Boży Chrystus

rodzienie miało dla tego dowodzić: że tego słowa / Bog / wnieś / którzy Ewangelii / rządy Łacińskich / y w Wulgacie: nie ma. Pokazanie: że te słowa: Bog obiał się w ciele: nie mogą się o Bogu Oycu rozumieć.

Pan: przez tego Boga obiałwionego w Ciele: ma być rozumiany. A tak już nie Ociec iego.

Ná Trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz/ Adwersarze/ w tej explikácii swoiey: że zamytają: w ktorey twierdzą: sąoby w Pospolitym przekładzie: nie dobrze miały być ty słowa przetłumaczone: *wpiety jest do chwały*: dla tego: że Grecki text ma: *Przyiety jest w chwale*: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
Że w tych
słowach o
Chrystusie
rzeczonych:
użyty jest
do chwały/
przyiety jest
w chwale:
niemają za-
danej słufi-
roznice: ani
sa to sobie
rzeczy prze-
ciwne: za-
czym też
Chrystus:
nie może być
odsądzany
tego: abyś-
on tu przez
tego Boga
obiałwione-
go w Ciele:
nie miał ro-
zumieć.

Naprzód: Dla tego: że ty wszyscy słowa: do iednegoś się cyłu ściągają: to jest: do chwały tego Boga obiałwionego w Ciele: ktoregośmy wyżfey pokazali: być Syná Bożego.

Powtórę: Dla tego: że ten pospolity przekład: *wpiety do chwały*: z tym drugim/ *ktory Adwersarze być uży-
ją z textu Greckiego: Przyiety jest w chwale*: iednoż znają-
czy. Bo przyietym być w chwale: toż jest: co wsietym
być do chwały: *Gdyż verumq; motum ad rem*: znaczy.

Potrzącie: Dla tego: że przyietym być do chwały: nie
walczy nic ani z tym drugim tłumaczeniem Adwersar-
skim: *Przyietym być z chwałą, albo chwalebnie*. Bo obie-
dwie te rzeczy są prawdziwe: to jest: y tá: że Chrystus
był przyiety z chwałą y chwalebnie. Ná: że jest wsiety
w chwale/ albo do chwały. Ubowiem przez to przyie-
cie Chrystusa Syná Bożego: z chwałą y chwalebnie:
ma być nieco innego rozumiano: tylko chwalebne iego z
światá tego: w obłoku świetnym do niebá: odeście: Pro-
ry obłok gdy go wziął/ y od oczu Oczniow iego zakrył/
ktoryż za nim pilno wzgóre pátrzyli: tedy sami iego Apo-
stolowie/ darowali mu chwałę: wrocili się do Jeruzalem
z radością wielką: Luc. 24. v. 52. A przez to zaśie przy-
iecie do chwały/ albo w chwale: ma się rozumieć samo
iego w niebo wsiecie: y po prawicy Oycowfkiej posádze-
nie: iako Márcel świety dokłada: c. p. 16. v. 19. gdzie
tá

tak napisano: *A Panć lexus Zaprawde, gdy Żnmi odmował, wyzery ież do meba, y vsiadł na prawicy Bożey.*

Nadtożtek: X dla tego: Ze iesliby przecie pospolity przekład: miał mieć iąta stużna nagane: iże położył wzięty ież do chwaly: a Grecki text ma wzięty ież w chwale: Tedyby tymże prawem / y sami Adwersarze: musieli być potepieni: Ktorzy choć sami zeznawają: że Grecki text ma w sobie: wyzery ież w chwale: przecie to nąd to ieszże dwoiakim sposobem tłumacza: z chwala, y chwalebnie. Ale iako Adwersarze w swoim przekładzie nie dopuszczają sie dla tego potepiać: gdyż sie to prawdziwie nie nie przeciwi. Tak y ci stużnie nie mogą być potepiani: ktorzy mimo text Grecki położyli: wzięty ież do chwaly. Gdyż sie też y to prawdziwie nie nie przeciwi: iako sie pokazało. A tak y tu nie ma Adwersarze: czymby nasz Sentencia walczyć: a swoje ratować.

Na czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz Adwersarze / w tej swojej explicacyi te zamyślenia: w ktorej twierdzą: iakoby przez te Tajemnice wielka: o ktorej Apostoł na samym początku tego miejsca mówi: rozumieć sie miało Nabożeństwo Chrystusowe: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Ze to jest iakwna z textu samego: Iż tu to słowo: Tajemnice wielkiej: nie do Nabożeństwa Chrystusowego: ale do samego tego Boga obiawionego w Ciele: ktorego zaraz ztym słowem Apostoł święty: ściągając sie ma: ktorym iesmy wyższy pokazali samego Chrystusa: Przetoż przez te Tajemnice wielka: Nabożeństwo Chrystusowe nie może być rozumiane.

Nówet: X dla tego: Ze Pismo święte przez te Tajemnice wielka: żadney większy nie wkaże: y zgoła iey nie ma: tylko samo Wcielenie: albo w żywocie Panny Maryi poczęcie Syna Bożego: y tym obiawionym Bogiem nie tego innego miaruie: tylko tego samego. Pierwsza

*Okazanie: Iż przez te Tajemnice wielka: po-
bożności / o
ktorey Apo-
stol w mie-
scu przedsi-
wziętym mo-
wi: nie mo-
że sie rozu-
mieć Nabo-
żeństwo
Chrystuso-
we.*

rzecz Łukasz święty : Cap. I. ver. 31. wstąpię : gdzie wy
pisuje słowa Anielskie : rzeczone do Panny Marię : o po
częciu Syna Bożego : w żywocie iey : A to poczyń w ży
wocie y porodź Syna, y nazowiesz imię iego Iezusem. Ten
będzie wielki, y Synem najwyższego nazywany : y da mu Pan
Bog Stolica Dawida Oycy tego : y będzie królował w domu Iakow
bowym na wieki : a królestwa iego nie będzie koniec. Rzekła
Maria do Anioła : Iakże się to słanie : ponieważ ja mej
nie wznawam ?

Znowu mówi iey Anioł : Duch święty przyjdzie nad
cie, y moc najwyższego zaciemni tobie : I dla tego, y co się narodzi
z ciebie świętego : będzie nazywano Synem Bożym.

Druga rzecz Piotr święty I. Epist. cap. I. ver. 18.
wyraża : gdy ony słowa pisze : wiedząc że nie kłamię się
rzeczami, ani trebiem, ani złotem, iestście odkupieni od pro
nego obcowania waszego, kreszenie wpieli : rybcow podania :
ale przedroga krew, iakoby kłódką nie pokalanego y nie sple
gawionego Chrystusa : który był w prawdzie przeznaczony przed
stworzeniem świata : ale obdany iest tych oświecających cja
sow, dla was, którzy przyjęli wierzenie w Boga.

Z których obudowu mieysc tych świadków : toż wszystko
w samym Chrystusie wyraża się : co Paweł święty w
tych słowach i a Controuersia położonych na pierwszym
mieyscu : o tym Bogu obdany w Ciele : zamyka.

Wspomina Naprzód Paweł święty : Tęciemnice wiel
ka. Otoż Łukasz święty wstąpię : że niemam tajemnice
wielkiej : nad samo Syna Bożego w żywocie Panny
Marię poczęcie : Atorey Tęciemnice y sama Panna
Maria zrozumieć nie mogła : choć iay iey Anioł powie
dzał : co zaczął ten Syn Boży miał być : który się w iey ży
wocie miał poczęć : y z niey narodzić.

Przydaie Powtore Apostoł do tej Tęciemnice : to dru
gie słowo : wielka : Otoż Anioł tymże słowem : zdo
bi nie tego inzego : tylko samego Syna Bożego : gdy mo
wi : Ten będzie wielki.

Dokładna Potrząśnięcie Páwel święty: o tey wielkiej Tái-
iemnicy: że jest Táiemni. o pobożności: otoż Łukasz świę-
ty: w tym Pobożność/ w Pánnie Máriey: tymi słowy
mianuie: gdytá onz do Aniolá mówiący wyprowa-
dza: ver. 38. Ojciec na służebnicá Pańska, mechayje mi sie
słanie według słowá twego.

Wspomina Násłatek: Páwel święty: Boga który sie
obiáwił w Ciele: Otoż Piotr święty wPázuie: że nie kła-
nił się ieść przed posłanowaniem światá: ná to był prze-
znaczoney prawdziwie: aby sie czasom ostatecznych obia-
wił tym który przewiła wierza w Boga: tylko sam Syn
Boży: iáko Bára nie nie potalány y nie spługawiony.

Ponieważ tedy iśmo święte/ iáko inſte rzeczy: Ták
też y te Táiemnice wielka pobożności: do samego Chri-
stusa referuie in Concreto: á nie do nábożeńſtwa Chri-
stusowego in Abſtrakto: P. zetoż iáko przez inſte rzeczy:
Ták też y przez te Táiemnice wielka pobożności Boga
obiáwionego w Ciele: samego Chrystusa: nie nábożeń-
ſtwa Chrystusowe rozumie. Ktora Táiemnica wielka:
o Wcieleniu Syná Bożego/ y ná świat okazaniu: że w
Adwersarzách mieysca nie ma / áni wiary: Przetóž też
niemáſt w nich áni tey pobożności: o ktorey tu Páwel
święty záraz przytym wspomina.

Ná piata rzecz odpowiadam.

Piata rzecz/ Adwersarze/ w tey explicitacy swoiey: te
zámytká: w ktorey twierdza: iáko by tu przez tego Boga
obiáwionego: Wola Boża miała być rozumiana: Kto-
ra sie sſtáta doſkonale wiadoma o zbáwieniu ludzím:
Ale y to Adwersarzom nie moze być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że sie niſz wyſſey dowodnie po-
kazáło: że tu przez tego Boga obiáwionego: nie moze
być rozumiana áni wola Boża/ áni nábożeńſtwa Chri-
stusowe: ále sam Chrystus osoba ſwa: poczęty y náro-

Okazanie:
J. przez te-
go Boga ob-
iáwionego
w Ciele: wo.

la Boża nie
może siero-
zumieć kto-
ra sie o zbá-
wieniu ludz-
kim dosto-
nale wiado-
ma stała.

dzony z żywota Panny Máriej : y w Ciele światu po-
kazany.

Powtore : Dla tego : Że sie sami z sobą Adwersarze/
o tej iedney rzeczy : raz zaráżem nie zgadzają. Raz przez
tego Boga : twierdząc być Oycą niebieskiego. Drugi
raz wola Boża : która sie doskonałe wiadoma stała o
zbawieniu ludzkim : Jako tedy y wszelkie krolestwo są-
mo z sobą niezgodne : wáli sie y niszczyć : Tak też y tá
sentencia Adwersarsta / o tych słowach przedsięwzię-
tych : swoią niegodą niszczyć y wpadać musi.

Nasłatek : A dla tego tego Adwersarzom pozwolić
nie możemy : aby sie przez tego Boga objawionego : wo-
la Boża oznajmiona rozumieć miała : Że nigdzie w pi-
śmie świętym / wola Boża, która sie doskonałe wiadoma
stała : o zbawieniu ludzkim : nie nazywa sie Bogiem.

Ná sořta rzecz odpowíadam.

Szosta rzecz / w tej explícacy / te Adwersarze zámy-
ślá : w ktorej twierdzą : jakoby tu przez to Ciało : A-
postolowierozumieć sie mieli : ktorzy malemi będąc y
śmiertelnymi : wola Boża o zbawieniu ludzkim opo-
wiadali : y do wznowienia iey za prawdziwą : ludźi przy-
wodzili : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie :
Że przez to
Ciało / w któ-
rym sie ten
Bog objá-
wił / o któ-
rym Apostol
w słowach
przedsię-
wziętych mo-
wi : nie mo-
ga sie rozu-
mieć Aposto-
lowie / kto-

Naprzód : Dla tego : Że sie wyżej pokázáło : Że tu
przez to Ciało / tego Boga objawionego : nie mogą sie
rozumieć ludźi młodzi y śmiertelni : ktorzy wola Boża : o
zbawieniu ludzkim opowiadali : ále sie ma rozumieć Cíá-
ło prawdziwie człowiecze Chrystusa Pána : ktore on przy-
wzjął z Panny Máriej.

Powtore : Dla tego : Że ná tym miejscu / Páwel świe-
ty : nie miał żadney przyczyny : same wlotność y niedo-
żność opisywać ludźi tych : ktorzy wola Boża wiadoma
czynili o zbawieniu ludzkim : Bo iesliby był miał iáką stu-
żną tego przyczyny : tedyby to był wyrażił ktorym inšym
słzetel

szetelniejszym sposobem: Czego iednak iże Apostoł świę-
ty nie uczynił: Przeto z tad znać: że przez to Ciało: na
tym miejscu: nie może się to rozumieć co Chęć Adwersa-
sarze.

Potrzebie: Dla tego: Że iesliby to prawda miała być:
Iż przez to Ciało na tym miejscu: maia się rozumieć lu-
dzie ci: ktorzy wola Bożą wiadomą czynili/ y utwierdza-
li: a byli mdli y śmiertelni: Tedyby to był musiał Pá-
wel święty pierwszym względem o sobie napisać: Ktory
był y mdłym y śmiertelnym: y wola Bożą wiadomą
czynił o zbawieniu ludzkim: y ona utwierdził. Ale iże tu
żadney wzmianki Páwel święty o sobie nie czyni: ale
wszystko to/ co tu pisze: do tego Boga obświadczonego
w Ciele: referuje: Przetoż y stad znać: że przez to Ciało/
na tym miejscu: ludzie ci rozumieć się nie mogą: Ktore
Adwersarze miążą.

Nastatek: A dla tego: Że Páwel święty te rzecz opisuje
iac: o ktorych te słowa iego przedświadczone mowią: opisuie
ia iako taką: Ktora już w ten czas/ gdy to on pisał: rzecz
sąma na świecie być przestała: Gdyż te wszystkie rzeczy
o ktorych w tym miejscu mowi: przeszły kładzie: y obja-
wienie Boga w Ciele: y opowiadanie go między Pogá-
ny: y przywiecie do chwały: y inne wszystkie rzeczy w prze-
szłym czasie kładzie. Ale iże ieszcze w ten czas/ woley Bo-
żej: o zbawieniu ludzkim: wiadomey czynić: do wierze-
nia iey przywodzić: Cudami ią utwierdzać: Apostołow-
wie nie przestali byli: gdy Páwel święty te słowa napi-
sał: nie przestali byli być ani mdłymi/ y śmiertelnymi: y
do tego czasu to wszystko nie ustalo/ w tych: ktorzy wola
Bożą o zbawieniu ludzkim: wiadomą czynią: do wie-
rzenia iey przywodzią: ona utwierdzaia: choć nie Cudá-
mi/ Ktore z czasem ustaly: ale świadcetwo Pisma świę-
tego: Przetoż y stad znać/ że przez to Ciało/ Ktore tu A-
postoł wspomina: Apostołowie nie mogą być rozumia-
ny: ani infty opowiadające woley Bożej.

ry byli mdli
mi y śmier-
telni: a
przebie wo-
la Boża o
zbawieniu
ludzkim opo-
wiadali: cu-
dami y mo-
ciami rozma-
itemi ona u-
twierdzaia: y
do wynania
ieyż praw-
dziwa: ludzi
przywodziła

Na

Na siódma rzecz odpowiadam.

Siodma rzecz/Adwersarze/ w tej swojej expli'tacy :
 że sąmytają : w której tróierdza : iakoby tu przez to wi-
 dzenie Boga objawionego w Ciele : od Aniołow : miało
 się to rozumieć : że dopiero w ten czas wola Boga stała
 się poznana od samych Aniołow : gdy przez ludźi mdle y
 śmiertelne : była opowiedziana : Cudami y Mocami roz-
 maitymi : utwierdzona : Ale y to Adwersarzom nie mo-
 że być pozwoleno.

Okazanie:
 Że przez to
 użycie od
 Aniołow
 Boga obja-
 wionego w
 Ciele: o któ-
 rym Apostoł
 w tymże
 miejscu in
 Controuersia
 położonym
 mówi: nie
 może się ro-
 zumieć wola
 Boga tak:
 Która się do-
 piero w ten
 czas pozna-
 na stała od
 Aniołow :
 gdy była
 przez ludźi
 mdle y śmie-
 telne opo-
 wiedziana:
 Cudami y
 mocami roz-
 maitymi ut-
 wierdzona.

Naprzedyt Dla tego : Że tu daleko inaczej Paweł świę-
 ty mówi: okazując : że sam ten Bóg objawiony w Ciele:
 był Aniołom widziany. Jako tedy jest wielka different a:
 widzieć Boga : a poznać wola Boga: Tak też ty słow
 Apostołskie : widziany był Aniołom : dla tego o poznaniu
 wolei Bożej od Aniołow: rozumiane być nie mogą.

Pamiętaj : Dla tego : Że ieli by to miała być prawda:
 Że przez to widzenie Boga objawionego w Ciele: od An-
 iołow : ma być rozumiane poznanie wolei Bożej od An-
 iołow : Która była opowiadana przez ludźi mdle y śmier-
 telne : Tedyć to ztym bądźcie iść musiało : że przed tym
 czasem Aniołowie : wolei Bożej znáiomey y wiadomey
 nie mieli. A ieliż przed tym czasem wolei Bożej wiado-
 mey y znáiomey nie mieli: Jakoż/proszę/wola Boga: za-
 raz od początku stworzenia swego : wykonywają : kiedy
 iej nie ználi ani wiedzieli : Ale iako to o Aniołach świę-
 tych nie może być rozumiane: ani im táká niewiadomość
 wolei Bożej : przed tym czasem : nie może być przyzwy-
 cza : Tak też y to widzenie Boga objawionego w Ciele od
 Aniołow : nie może się tak rozumieć : iako rdawiają Ad-
 uersarze.

Pamiętaj : Pokazuje się to y skąd : Że ci ludźie mdli y
 śmiertelni/które Adwersorze rozumieją : nie przywodziłi
 inaczej do wiadomości doskonałej wolei Bożej : tylko
 przez iej opowiadanie. Jesliż to tedy prawda : że przez
 użycie

widzenie tego Boga objawionego w Ciele : od Aniolow :
ma sie rozumieć samo poznanie wolej iego od tychże
Aniolow : Tedyć tego pierwey Adwersarzom z Pisma
świetego dowieść potrzeba : y pokazać to : gdzie y kiedy/
y ktory Apostol : Aniolom Bożym : wola Boża opowia-
dal : Co iako Adwersarzom z Pisma swietego pokazać
zgola nie można : Tak też to zątym pozostawa : że przez
to widzenie od Aniolow tego Boga objawionego w Cie-
le : żadnym sposobem nie może sie to rozumieć : co dyca
Adwersarze.

Nastątek : Nie dopuści tego tak rozumieć : Cyl opo-
wiadania wolej Bożej : przez ludzi mdle y śmiertelne :
ktory nie iest inny : tylko mając ia sobie opowiedziana :
wierzyć iey dla dostąpienia zbawienia : Bo tak Syn Bo-
ży rozkazał : Idźcieś a opowiadaycie Ewangelia w wszelkiemu
Stworzeniu, kto wierzy, a okrzyć sie; zbawion będzie. Mar.
16. 7. 15. 16. Lećże Aniolom świętym z opowiadania
Ewangelii : nie potrzeba było zbawienia : ale tym
tylko miała być opowiadana : ktorzy z opowiadania iey/
y wierzenia : zbawienia potrzebowali : Przetoż y stad
znać : że przez to widzenie tego Boga objawionego w
Ciele : od Aniolow : poznanie wolej Bożej od Aniolow :
z opowiadania ludzi mdłych y śmiertelnych : nie może być
rozumiane : Ale zgola takie widzenie : iakie sie wyśsey
z Pisma swietego pokazało.

Na Ośmą rzecz odpowiadam.

Ośmą rzecz/ Adwersarze/ w tey swoiey explicitacy : że
zamykają : w ktorey twierdzą : iakoby przez to opowia-
danie Poganom : tego Boga objawionego w Ciele : mia-
ła sie rozumieć wola Boża : ktora była obwołana nie
tylko Żydom/ ale y Poganom : Ale y to Adwersarzom
nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : Żeto opowiadanie : Apostoł ś.
nie do wolej Bożej : ktora była obwołana Żydom y Po-
ganom :

Opazanie:
Że przez o-
powiadanie

tego Boga
obiawione.
go w Ciele:
Pogánom:
nie może się
wola Boża
rozumieć:
ktora była
obwołana
nie tylko Ży-
dom/ale y
Pogánom.

gánom: ale do samego Boga obiawionego w Ciele: re-
feruie: y o tym simpliciter mowii że był opowiadany mie-
dzy Pogány. Co za iedne rzecz: z ta druga ktora poda-
wają Adwersarze: nie może być brano.

Powtore: Dla tego: że sam ten Apostoł święty: na
inżym miejscu deklaruie się: że acz Apostołowie opo-
wiádali Ewángelija o Chrystusie: między Żydy y Pogá-
ny: Wszakże to przecie opowiadanie: nie do samey spro-
stá Ewángeliey: iáko wiecey do samey Osoby Chrystusa
ściągnąć się ma: Który jest własne obiectum opowiadá-
nia Ewángeliey: Bo pisze: I. Cor. I. 4. 23. A my opo-
wiadamy Chrystusa ukrzyżowanego: Żydom záprawde gorze-
nie. Pogánom głupstwo; ale samym wezwánym Żydom y Gre-
kom, Chrystusa moc Boża y Mądrość Boża. Ponieważ tedy
samże się Apostoł expliciue: wstępuje: że on y z drugimi A-
postoły: opowiadali między Żydy y Pogány: samego Chri-
stusa ukrzyżowanego: iáko moc Boża y Mądrość Boża:
Przetoż y stąd znáć: że te słowa: Opowiadany między Po-
gány: o samym obwołaniu woley Bożej: między Żydy y
Pogány: nie mogą być rozumiane.

Na Dziemiatą rzecz odpowiadam.

Dziemiatą rzecz: Adwersarze/ w tej swoiey explicá-
ciey ta zámýłka: w ktorey twierdzą: iáko by przez to w-
wierzenie ná święcie: temu Bogu obiawionemu w Ciele:
miało być rozumiane: wwierzenie woley Bożej od reszty.
Reszty ogulem: Ale y to Adwersarzom nie może być po-
zwolono.

Opowiadanie:
Ży przy to
wwierzenie
ná święcie/
temu Bogu
obiawione-
mu w Ciele:
nie może się
rozumieć:

Naprynd: Dla tego: że się to: słowy Apostolskimi nie
zgodzi: Który iáko tu nie o obwołaniu woley Bożej sim-
pliciter nie mowi: ale o obiawieniu Boga w Ciele: Tak
też do tego Boga obiawionego w Ciele: to referuie że mu
wwierzone ná święcie.

Powtore: Dla tego: że tu przez to wwierzenie ná świę-
cie: nie mogą być reszscy ludzie ogulem: Żydomie/ y Po-

ganie:

ganie: rozumiani: ktorzyby wszyscy ogulem woley Bożej
wwierzyli. Bo inſza ieſt mowić: Wwierzył mu ſwiąt :
przez coby wszyscy ludſie na ſwiecie mogli być rozumia-
ni: A inſza mowić: Wwierżono mu na ſwiecie: przez co-
nie wszyscy ludſie: ale tylko niektorzy na ſwiecie: bywa-
ia wyznacżani. Co y z inſzych ſwiadcetw Piſmá ſwie-
tego: y z ſámey experiency: ieſt rze: ż iánná: ktore wka-
zuia: że iáko z początku: tak y do tego czasu: nie wszy-
scy ludſie: Chryſtuſowi: albo choć rzekę według Ad-
wersarzew zdania: woley Bożej opowiedziány: na
ſwiecie wwierzyli. Jáko Jan ſwiety mowi: cap. 1. v.
10. & 11. Na ſwiecie był, y ſwiąt przezeń ieſt wejynon, á
ſwiąt go nie poznał: do ſwego właſnego przyſeł, á ſwci go nie
przyjęli. Także y Actor. 13. v. 46. ſamie Páwel ſwiety
mowi do Żydow. Wamci potrzeba było opowiadać pierwey
ſłowo Boże, ale poniewaś go odpychać, y niu godnymi ſie oſa-
dzać iſwota wiecznego: o to my obracamy ſie do Poganow. Te-
goż y z ſámego doſwiadczenia dochodſimy: że ani wszyſcy
Żydowie/ ani wszyſcy Poganie: w Chryſtuſa: albo wo-
ley Bożej wwierzyli. Poniewaź tedy z tego wszytkiego
tak iáśnie ſie potázuie: że nie wszytek ſwiąt Chryſtuſowi/
y woli Bożej wwierzył: albo nie wszyſcy ogulem Żydo-
wie/ y Poganie: Przetoż przez tego Boga: ktoremu w-
wierżono na ſwiecie: wwierzenie woli Bożej: od wszyt-
kich Pogan/ y Żydow ogulem: nie może być rozumiane.

Na dżiesiąta rzecz odpowiadam.

Dżiesiąta/ á oſtátnia rzecz/ Adwersarze/ w tey ſwo-
iey explikácii te zámykaja: w ktorey twierdza: jákoby
przez to co Páwel s. o tym Bogu obiańwionym w Ciele ná-
piſał: że przyięty ieſt w chwale/ miało ſie rozumieć: że
wola Boża/ ktora była przez ludſi mdle y ſmiertelne opo-
wiedziana: była bázro znacźnie y chwalebnie: od wszyt-
kich ogulem Żydow/ y Poganow: przyięta: Ale y to
Adwersarzom nie może być pozwolono.

Wzanie:
 i przez przy-
 wanie wchwa-
 le tego Bo-
 ga objawio-
 nego w Cie-
 le: nie może
 się rozumieć
 wolej Bo-
 żey/ która
 była przez
 ludzi mdle y
 śmiertelne
 opowiadana:
 na: bardzo
 znacznie y
 chwalebnie:
 od wszystkich
 ogulem ży-
 dow/ y Po-
 gánów: przy-
 cie.

Naprzód: Dla tego: że wyższy pokazało się: iż iá-
 ko przez tego Boga objawionego w Ciele: ma się rozu-
 mieć nie wola Boża która była opowiadana: ale sam
 Syn Boży Chrystus: Ták też przez to w chwale przywie-
 cie: tenże sam ma być rozumiany. A tak iuż/ nie samo
 znaczne y chwalebnie: wolej Bożey: od wszystkich ży-
 dow/ y Pogan: przywiecie.

Náwet: Dla tego: że wyższy także pokazało się:
 iż iáko ani sam Chrystus/ ani wola Boża opowiadana
 o Chrystusie ku wierzeniu: nie od wszystkich rázem y ogu-
 lem żydow/ y Poganów: była przyjeta: y do tego czasu ie-
 szcze te^o niemáß: Tak też nie od wszystkich/ y sam Chrystus/
 y wola Boża opowiadana o Chrystusie: iáko wprzód/
 tak y teraz: znacznie y chwalebnie jest przyjeta. Pier-
 weyby tedy Adwersarzom tego dowieść potrzeba: że
 od wszystkich ogulem żydow/ y Pogan: y Chrystus sam:
 y wola Boża/ która bywa opowiadana o nim ku wie-
 rzeniu: jest przyjeta: Tożby dopiero zátym inferować
 mogli: że był znacznie y chwalebnie: bądź sam Chrystus:
 bądź wola Boża opowiadana o nim: od wszystkich przy-
 iety. Czego iże Adwersarze pokazać nie mogą: bo y sama
 experientia temu reklamuie: Przetoż przez to w chwale
 przywiecie tego Boga objawionego w Ciele: wolej Bożey
 opowiadanej: od wszystkich ogulem: tak żydow/ iáko
 y Poganów: znacznie y chwalebnie przywiecie: nie może być
 rozumiane. A iż to nie może być rozumiane: Tedyć zátym
 pozostawa: że przez to musi być rozumiane: samego
 Chrystusa: z chwałą/ y w chwale do nieba przywiecie: Co
 samo Greckie słowo ἀνελκον: w textie położone: wka-
 zuie Czego wszystkiego/ oprócz tego: wyższy świadectwá
 z Pismá świętego iáwnet ieszcze pokazyły się. Gdy tedy
 pokazało się z tego wszystkiego co się o tych słowach Apo-
 stolskich traktowało: że przez tego Boga objawionego
 w Ciele: ma być nie kto inny rozumiany: tylko sam Syn

Boży:

Boży : A przez to zaśle Ciąło / w którym się stał obia-
wiony nie inſze Ciąło : tylko to i które on : żywota Panny
Máriej przywoził : Przetoż iuż z tym każdemu ſercu po-
bożnemu : może być iawná : że z tego : Iż go Apostoł
pierwey Bogiem wzięci : niżeli się stał obiańwionym w
Ciele : Pierwoſta jego bytność rzeczá ſámą przed przy-
wieſieniem Ciąłá : má być rozumiana. A przez to zaśle :
Iż się obiańwił w Ciele : iáśnie się znáć dáwa : że z inſzym
środkiem nie mogło przyſć do tego : tylko przez Wcielenie
nie : álbo w żywocie Panny Máriej poczęcie y z niej ná-
rodzenie. A rák doſyć beſpieczná ieſt Adwerſárſka po-
mowa ná Páwła ſwiętego : iákoby nic ná tym mieyſcu
nie miał zamyſláć : o Wcieleniu / álbo poczęciu Syná Bo-
żego / y Narodzeniu w tym to Ciele : Panny Máriej : w
którym ſwiátu był obiańwiony : Czemu iuż przeciwna
rzecz á dowodná pokázała ſie.

CZWARTE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie : Hebr. 2. v. 16.
gdzie rák nápiſano :

Abowiem nie Aniolow przyiał : ále plemie Abrahámore.

Ná to Mieyſce Adwerſarze w Kátechizmie ſwoym :

fol. 114. rák nápiſáli.

A ná czwarte mieyſce iákó odpowiaáſz :

*Ták, Ze tego wcielenia ná tym mieyſcu y podobieńſtwá nie
máſz gdy tu me mowi ten Piſarz ſwięty : że Chriſtus przyiał,
iákó poſpolicie przekładáá, ále że przyimue : y nie mowi, Ná-
ture ciałowięcá, ále plemie Abrahámore ; co w piſmie ſwia-
tym znáć y tych, którzy wierzą w Chriſtuſá Páná : iákó to oba-
cyc mójeſz, Galat. 3. v. 29.*

A iákie będzie wyrozumienie tego Mieyſcá :

*To chce ten Autor ſwięty mowić, iż Chriſtus nie ieſt Zbá-
wićielem Aniolow, ále ludzi wiernych, którzy iſz podlegli v-
trapiennu,*

urapieniu, y śmierci, co wyśsey nazywa, mieć uczestnictwo
Ciała y Krwie; dla tego też Chrystus dobrowolnie sie tych rze-
cyw poddał, aby wierne swe od boiżni śmierci zachował, y we
w Kołdym verapieniurátował. To własne słowá Adwers-
sarskie.

Ná to odpowiadam Sze- ścioráko.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz / Adwersarzy / w tej swojej explikácii
ey: że zamierzają w ktorey twierdzą: iáko by w tych
słowach Apostolskich: nie miało być y podobieństwa o
Wcieleniu: albo o poczęciu w żywocie Pániestkim: swie-
tego Syná Bożego: Ale to Adwersarzom nie może być
pozwolono.

Okazanie:

Iż Apostoł
świety / w
tym miejscu
in Contrary-
sia położo-
nym: dowo-
dzi Chrystu-
sowegowcie-
lenia.

Napród: Dla tego: że sie temu tenże sam Apostoł
przeciw: który co tu nazywa przywzięciem plemienia
Abrahámorego: od Chrystusa Pána: To wyśsey mia-
nuie uczestnictwem Ciała y Krwie: przez co prawdzi-
wą Naturę człowieczą wyznacza. Lecz iż Chrystus / in-
szym sposobem do uczestnictwa tego Ciała y Krwie / albo
Natury prawdziwey człowieczej: nie mógł przysć: tylko
przez Wcielenie: albo w żywocie Pániestkim poczęcie:
Przełoż tu zrzetelną wymiankę / Apostoł świety: z tej
miary: czyni Wcielenia tego: albo poczęcia.

Powtórę: Dla tego: że tu zaraz Synowi Bożemu:
ten Autor świety: za przywzięciem tego plemienia Abra-
hámowego: podobieństwo Bráćiej we wszystkim: tylko
oproc grzechu: przypisuje. Lecz iż do podobieństwa
Bráćiej we wszystkim: samá Natura człowiecza teyże
Bráćiej: napředniey należy: ktorey y sam Chrystus stał
sie uczestnikiem: iáko y sami Adwersarze nie negują: Prze-
łoż y

toż y

toż y z tey drugiey miary/ ten Autor święty o Wcieleniu/
albo Nędzy człowieczej od Chrystusa przywzięciu: na
tym miejscu zrzetelną wzmiankę czyni.

Potrębie: Dla tego: że tenże Apostoł/ na inſzym
miejſcu/ to ieſt/ Rom. 9. v. 5. to przywzięcie plemienia
Abrahánowego od Chrystusa: byciem Chrystusa z Oyc
cow wedle Ciála: iáronie nazywa. Ponieważ tedy tak
to wyklada ſámże Apostoł: Przetoż tu mowi o Wcieleniu
Syná Bożego: Gdyż według Ciála: nie mogli iná
czej być z Oycow Chrystus: tylko wcieliłſy ſię w żywot
Panieſti: y z niego národziłſy.

Náſtátek: A dla tego to Adwerſarzom nie może być
pozwolono: że ſon Cyl dla którego Chrystus chciał przy
iąć/ y zgoła przyiął plemie Abrahánowe: przećwi ſię tes
mu: Ktory Cyl nie ieſt inſzy: tylko ten: aby był wyſwoboz
dził tych: ktorzy boiaźnią ſmierci: przez wſytek żywot:
byli podlegli niewole: y aby był miłóſiernym y wier
nym Biſkupem do Boga: dla zględzenia wyſtepu ludu.
Abowiem nápiſawſzy te ſłowá in controuerſia połožio
ne x. 16. Abowiem nie Amolow przyjął, ale plemie Abrahá
nowe przyjął: Záraz zátem x. 17. doſłada: ſkąd we
wſykim Bráciey miał być podobny, aby był miłóſiernym, y
wiernym Biſkupem w tych rzeczách które ſię miały dzieć w Ro
gá, ku zglądzeniu grzechow ludu. Lecż iż tego wſytkiego
Chrystus nie mógł wykonać: bez właſnoſci y prawdzi
woſci Ciála człowieczego: Które przywzięł z wcielenia:
albo w żywocie Pánni Máriej poczęcia: Przetoż y tak:
przypisuiąc mu ten Cyl Apostoł święty: przyięcia od
Chrystusa tego plemienia Abrahánowego: przypisuię
mu náprzedniey Wcielenie: albo Nędzy człowieczej z
Pánni Máriej przywzięcie.

Na druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ Adwerſarze/ w tey explikacy: to zámy
ſłóg: w Ktozey twierdzą: iáko by miánowicie dla tego:
z tego

Okazanie:
 Że to ſłow-
 to Przyiał/
 w tych ſło-
 wach Apo-
 ſtołſkich/ná-
 piſanych o
 Chriſtusie:
 Przyiał ple-
 mie Abrahá-
 mowe: nie
 może ſie ro-
 zumić o te-
 ránie: ſym
 przypinowa-
 niu clemie-
 nia Abrahá-
 mowego/od
 Chriſtuſa:
 ale o prze-
 ſłym przyię-
 ciu onego:
 Nai żnidy
 Chriſtus nie
 może ſie W-
 ściądenia dla
 tego odſu-
 dzac: Że nie
 nápiſano te-
 go o nim w
 tych ſło-
 wach: Przy-
 immie Natu-
 re człowie-
 cza: ale ple-
 mie Abrahá-
 mowe.

z tego przywieſzicia plemienia Abrahámorego od Chri-
 ſtuſa: Wścielenie tegoż Chriſtuſa nie miało być dowodzo-
 ne: Że miaſto tego co poſpolicie przetkádáig Przyiał:
 ma być kładżiono Przyimue: álbo że nie nápiſano: Przyi-
 mue Natuře człowiecżą: ále/ plemie Abrahámore: Aley to
 Adwerſarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Że implicant Ambiguitatem:
 Aborviem co ſie tknie tego ſłowá Lácińſkiego Appre-
 hendit, ktore Interpreter kładá: Tedy z niego wielka
 Ambiguitas pokázuie ſie. Bo tego ſłowá Lácińſkiego
 apprehendit: tákáz ieſt terminatia tertiæ perſonæ præ-
 ſentis, numeri ſingularis: iáká y præteriti perfecti, eiuf-
 dem modi Indicatiui, perſonæ tákże tertiæ, & numeri
 ſingularis. Wſákże choćay iednáka ieſt terminatia:
 tertiæ perſonæ ſingularis, temporis præſentis: z termi-
 nátiq præteriti perfecti, teyżże liczb y oſoby: Tedy prze-
 cie præteriti perfecti trzeciá oſobá: á nie præſentis In-
 dicatiui: ma być kładżiona. Jż bowiem w tych ſło-
 wach/ Apoſtol ſwiete y: nie o czym inſzym nayoſobliwiey
 mówi: tylk o przywieſziciu Natuře człowiecżej z plemie-
 nią Abrahámorego: ktorym była Pánná Mária: iákó
 ſie wyſſey pokázáło: Atoż ſiad nie widzi: Jż iákó tá-
 rzecz dobrze przedtym iuż była minelá: kiedy Apoſtol s-
 te ſłowá nápiſał: á nápiſał ie po wſtápieniu Chriſtuſa
 Pánná do niebá: Táć też dobrze w przeſłym czáſie / te
 ſłowá tego: o przywieſziciu plemienia Abrahámorego/od
 Chriſtuſa: máig być czytáne. A táć interpretatia Adwer-
 ſarſka in præſenti oſtáć ſie nie może.

Powtórę: Dla tego: Że choćby to Adwerſarzom by-
 to pozwolono: że te ſłowá Apoſtołſkie / o przyięciu ple-
 mienia Abrahámorego: od Chriſtuſa Pánná: in præ-
 ſentis tempore máig być czytáne: Tedy y táć przecie nie
 nie wſturáig: Gdyż to per Anallagen dżicie ſie: teráo
 zniowſzy czáſ/ zá przeſły kładac: Co ſie bázgo czéſto w

Piſmie

Piszmie świętym znayduie: gdsie sie czas jeden z drugim
bierze y ośmiunia: a przecie sie ten czas rozumie: który
nawzięcy y nawzięci do rzeczy należy. Czego y w
tym micytu / a: wlapecz wy: sły y. 14. z twoięci miao
ry Apostol święty: iasny przykład pokazuje: Raz kiedy
ty słow pise: *ponieważ tedy działy wiecznikimi sły sie*
ciała y kowie. A drugi raz kiedy o Chrystusie żaraz ty
słow przydawa: *ten wiek sły sie* *wiecznikimi sły sie.*
W których słowach / iako iasny widzi: choć sie prześly
czas sład sie: tego wiecznicia ciała y żywicy od Dzia
tel Chrystusa: y od samego Chrystusa: a przecie sie
teraznięcy dla rzeczy samey: ma rozumieć czas: chybā
by kto chciał rzecz / y probabiliter z Pistrā świętego po
kazac: że iuż w teraznięcym czasie: ani Działy Chrystu
sowe / ani sam Chrystus: nie miało tego ciała y żywicy:
ktorego im wiecznicia / wespół z samym Chrystusem:
Paweł święty przypisuje. Tymże kształtem y w tych
słowach o kiere controversies: choć Apostol teraznięcy
czas przyjmowania plemienia Abrahámowego: od Chri
stusa Pána sład sie: prześly iednak czas ma być rozumia
ny: dla rzeczy samey: ktorey Apostol mowa swoiey prowa
dzi. Przetoż y tak przedsięwzięcie Adwersarjów: spada.

Nawet: A sład: A choćby sie y to Adwersarzom po
zwolilo: że tu sam tylko teraznięcy czas przyjmowania
tego plemienia Abrahámowego: od Chrystusa Pána:
ma być rozumiany: tak iako iest od Apostoła miānowa
ny: Tedy y tak przedsięwzięcie ich: spadać musi. Bo
tu ten czas upatrować potrzeba: a który Apostol wo
zgląd miał: kiedy ty słow pisał: a miał wzgląd nie
na ten czas ktorego to pisał: ale na ten ktorego sie
działo to przyjmowanie plemienia Abrahámowego: od
Chrystusa Pána: to iest: gdy on dostepował wiecznicia
ciała y żywicy: y podobnie sład: w wytykim z Trójci
cznego. Co sie w ty czasy stało: kiedy sie pożał w

Pannie Maríey: y z niey národził: względem którego
czáju: te wyśkie rzeczy Christusowi Pánu: też nieyśke
były: Co y z samych okoliczności/słow vprzedziałach / y
poza idących: tegoż Rozdziału: każdy latwie bázyc mo-
że. A tak y tu opinia Adwersarstwa świákuie.

Ná Trzecią rzecz odpowiádam.

Trzecia rzecz / Adwersarze / w tej explicácii zamy-
śla: w której twierdzą: iákoż przez to plemię Abrá-
hámowe: Christusowi Pánu: przez przywódcie: od
Páwła świętego przysadzone: miało sie rozumieć ráczej
plemię tákowe: iákiego tenże Apostoł w Liście do Gálá-
tow cap. 3. v. 29. wymianka czyni: á niżeli sám iáko-
sność Náтуры człowieczej: którą Christus Pan z Panną
Maríey przyził: iáko z plemienia Abráhámowego. Ale
y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że sie wyśke pokazało: Ji tu
przez to plemię Abráhámowe: od Christusa przyziel: tá-
kie plemię ma być rozumiane: z którego sie sam Christus
prawdliwym człowiekiem stał.

Powtor.: Dla tego: że ty słowa Páwła świętego z
Listu do Gálátow: z tymi drugimi napisany mi do Syn-
dow: nie sgo dza sie. Bo iáko tu w przed sie wsiastym
miejscu: Apostoł s. samemu Christusowi przypisuje ple-
mię Abráhámowe: A tu do Gálátow / te nazwa na-
zianiem Abráhámowy. y którzy do Christusa należą: to
jest: wybráne Christusowe: Tę też tym samym to wy-
raża: że inśke sie to rozumie plemię Abráhámowe: któ-
re Christusowi przypisuje: á iáke to: którym wybráne
Christusowe: pisze do Gálátow: nazwa.

Náskátek: Nie zgodzi sie to ániw sobie bycia / álbo
stánia sie nazianiem Abráhámowym: Bo iż Christus
jest plemieniem Abráhámowym: tedy to dla tego: że ie
przyził: iáko Apostoł mówi. Wybráni zása iego: że

sa nasie

Okazanie
Ji przez to
plemię Ab-
rahámowe/
które Chri-
stus przyp-
isał: wy-
bráni tego
nie mogą sie
rozumieć:
który sie
też nazwa-
ł nazianiem
Abrahámo-
wym: Gal. 3.
v. 29.

sa nasieniem Abrahamiczym : tedy to dia tego : ze sa
 Chrystusowymi : albo ze sie Chrystusowi przez wiare tato
 oddali : iata byla w samym Abrahamie. Co takzy : slow
 samych Apostolskich obaczyc moze : Tak bowiem pisze
 A iesli wy ieslescie Chrystusowymi, tedy nasieniem Abrahao
 mowym ieslescie, wedlug obietnice dziedzicami. Jako tedy
 jeden z wybranych Chrystusowych : nie moze byc takim
 nasieniem Abrahamowym : o iakim tu Apostol do Ga
 latow mowi : oprocz sredku wiary prawdziwey w sa
 mego Chrystusa : iato w blegoslawione plemie Abrahao
 mowe : Takze : iato sam Chrystus : nie moze zostawac
 plemieniem Abrahamowym dla wiary albo w sis sameo
 go / albo w tego drugiego : Tak tezy stad : newo iawo
 na : ze to inke jest plemie Abrahamowe : ktore w listie
 do Eydow / Apostol ewiety : samemu Chrystusowi przy
 pisuje : A inke to : o ktorym do Galatow mowi : y kto
 re nie Chrystusowi : ale wybranym iego przypisuje. A tak
 y stad Adwersarza sentencia wpada.

Na Czwartą rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz / Adwersarze / w tej explicacyi samyo
 Paa : w ktorej twierdzi : iatoby przez to : iz Apostol o
 Chrystusie Panie ty stawa mowi : Nie przyjmowal Anio
 low, ale plemie Abrahamowe przyjal : miało sie to rozumiec
 iato gdyby Apostol napisal : Ij Chrystus nie jest Zbawicie
 lem Aniolow, ale ludzi wiernych. Ale y to Adwersarzom
 nie moze byc pozwolono.

Naprzec : Dla tego : Ze sie wyzsey pokazalo : Iz w
 tych slowach Apostol ewiety : nic inzego nie czyni :
 Tylko własnosć y istote Niatury człowieczej Chrystusa
 Pana : wkazuie : Atorey iże nie mogli przyjac z Niatury
 Aniolow : bo ta jest od Niatury człowieczej rozna : Prze
 toz mowi : nie przyjal Aniolow.

Nawet : Dla tego : Ze iato Aniole wiez zbawienia
 przez

Okazanie:
 iz to/ze Chri
 stus nieprzy
 jal Aniolow
 ale plemie
 Abrahamo
 we: nie mo
 ze sie o tym
 rozumiec: ze
 Chrystus

nie jest zbawicielem Aniołom: a lewodzi wie mych.

przez Chrystusa nie potrzebowali: Tak też Apostoł s. nie miał żadney przyczyny pisać ná tym mieyscu: o zbawieniu/ albo niezabawieniu Aniołom: Jáczym y Adwersarz tego się ná ty słowa jego domyslać nie mogą.

Na piata rzecz odpowiadam.

Piata rzecz/ Adwersarze/ w tej explicácii zamysla: w ktorey twierdza: iakoby przez to wczesnictwo Ciála y Arwie: Działek Pána Jezusowych: ktore wyissey x. 14 miałowal: miała się rozumieć podległość utrapieniu y śmierci: tychże Działek: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie: Ji przez wczesnictwo Ciála y Arwie Działek Chrystusowych: ktore Apostoł wspomina w tymże rozdziale listu do Rzymian: nie może się rozumieć podległość utrapieniu y śmierci tychże Działek.

Naprzód: Dla tego: że się wyissey pokazało: Ji w tych słowach: o samey Naturze człowieczej tych Działek Chrystusowych: mówi: ktora przez Ciála y Arwe wyznacza: Przetoż się to mimo Natury człowieczej: o samym tylko utrapieniu y śmierci tychże Działek: rozumieć nie może.

Powtórę: Dla tego: że tego Pisma święte nigdzie nie czyni: aby utrapienie y śmierć: Ciálem y Arwio miało nazywać: Mogali Adwersarze: niechay aby iedno świadectwo o tym: z niego potęża? O czym bázno wątpimy. Gdyż widzimy: że wssady/ gdzie Pismo święte przypisuje Ciála y Arwe człowieku: tam się nie samo utrapienie ani śmierć osobnie: ale wssytek człowiek quantus quantus est: ze wssytkimi przyległościami: rozumieć iako się wyissey tym dostateczniej pokazało.

Náślátek: Dato non concessio: choćby się to Adwersarzom pozwolilo: że to Ciála y Arwe tych Działek: też utrapienie y śmierć w sobie zamysla: albo: że się pod nazwiskiem tego Ciála y Arwie: utrapienie y śmierć tychże Działek zamysla: Tedy y tak przecie nie: Adwersarze nie wysturają: aby się przez to Ciála y Arwe: tym przedniey y własniey Ciála istotney y Arwe/ a tak Natury człowieka tych Działek: nie miała rozumieć: Bo iako utrapie-

nie y

nie y śmierć tych Działek : nie czego innego iest utrapie-
niem y śmiercią : tylko Ciąłá człowieka tychże Dzia-
tek : Ták też dobrze znówu przez to Ciąłó y Arwó : samá
istotá ciąłá człowieka tychże Działek : tym przedniey
ma być rozumiana. A ták y tu nie máia Adwersarzy nie-
czymby domyslowi swemu mogli dogodzić.

Na Gósta rzecz odpowiadam.

Szosta rzecz á ostatnia /Adwersarzy/ w tej swoiey expli-
kacy / to zámekáia : w ktorey twierdza : iákoby wcześ-
two Ciąłá y Arwie Działek Chrystusowych : przypisuiąc
też y samemu Chrystusowi Apostól ś. w tymże wierku
24. miał mu ie przypisowác z tej miáry : Ję sie on do-
browolnie utrapienia y śmierci podiał/ dla tego : aby był
wierny swoje od boiáźni śmierci zachował : y we wśelá-
kim utrapieniu ráutował : Ale y Adwersarzom nie mo-
że być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : Ję sie iuż przeciwna rzecz z pi-
smá świętego : strony tego wcześnictwá Ciąłá y krowie
pokazáła. A pokazáła sie nie inka / tylko tá : Ję iáko
przez to wcześnictwo Ciąłá y krowie Działek Páná Jezu-
sowych : naywłasniey y nayprzedniey rozumie sie samá
istotá Nátury człowieczej ich : Ták też gdy sie y Chrystus
Pan stał wcześnikiem tegoż Ciąłá y krowie Działek swo-
ich : pokazáło sie : iż sie przez to naywłasniey y naypre-
dniey : y owśem samá tylko istotá Nátury iego człowie-
czej rozumieć ma : Przetoż tunád to co innego Adwer-
sarze : gołymi słowy wnośić nie mogą.

Náwet : A dla tego : Ję sie także wyśsey pokazáło : Ję
Chrystus Pan : nie mógł sie dobrowolnie podiać utrapie-
nia y śmierci/ dla zachowania wiernych swoich od boiá-
źni śmierci / y we wśelákim utrapieniu ráowania :
oprocź własności y samey istoty Ciąłá człowieka.
Choćby sie tedy Adwersarzom pozwolilo : że pod tym na-
zwiskiem Ciąłá y krowie / ktorych wcześnictwo y samemu
Chrystu-

Okazanie :
Ję przez to :
że sie też sam
Chrystus
stał wcześ-
nikiem Cią-
łá y krowie
swoich Dzia-
tek : nie mo-
że sie utra-
piecie y
śmierć iego
rozumieć /
ktorych sie
on dobro-
wolnie pod-
iał : dla wy-
swobodze-
nia wierz-
nych swoich
od boiáźni
śmierci / y

we uśleda-
tym uśleda-
niu ratowa-
nia.

Chrystusowi Panu: Apostoł święty przypisuje: rozumie
se też iakcelwiek uśledzenie, y śmierć Chrystusową:
Tedy przecieś naywłaściwiej: rozumie se przez to sama
istota Natury człowieczej jego. Gdy se tedy z tego wś-
tykiego pokazało: że tu przez to plemię Abrahánowe / kto-
re Chrystus przysię: ma se rozumieć samo Ciało jego
człowiecze / z plemienia Abrahánowego przywzięte: Kto-
rym była Mária Panna: y którego Chrystus nie mogli
inaczej przysię: tylko Wcielili się / albo poczwali
w iey żywocie y z niey narodziwszy: Przetoż bázno wielo-
ka Adwersarista na to miejsce pomowá iest włożona:
iakoby w nim od Apostoła świętego: y podobieństwa o
Wcielaniu / albo Natury człowieczej przywzięciu / od
Syna Bożego: nie miało nic być napisano. Czemu prze-
ciwna rzecz nie z iedney miary pokazała se. Zostawa te-
dy z tego wśtykiego / co se aż dotąd o tym Artykule
Wcielania Syna Bożego traktowało: Sentencia naszą
nie poruśnena: a Adwersarista nigdyśy słusney wcieczki
ani obrony nie ma.

Artykuł Szósty.

O PRZEDWIECZNO- SCI SYNA BOŻEGO.

A mianowicie o tym.

Ieśli Syn Boży Chrystus

Pan: iest Przedwiecznie bytni?

ZDANIE SOCINISTOW.

Napisali Adwersarze w Atechizmie swym: fol. 59:
O tej rzeczy. Gdzie uczynili sobie Pytanie / o tych
rzeczach

rzeczach : ktore my o Chrystusie z pism chcemy pokazać :
 a oni powiadaia że tego tam niemają : tak zaczynają :

A coż to jest, co oni o Chrystusie z pism chcą pokazać,
 że, choć tego tam niemają :

Iest iego Przedwieczność : ktorey oni dwoiakiemi Pismy do-
 wieść usiłują : Naprzód takimi, ktore sie im zdają, że Przed-
 wieczność te wyrażają : Potym takimi, o ktorych oni rozumie-
 ją, że, acz iey nie wyrażają, przedsie z nich zamkniona być
 może.

A prosto mówiac : Na każdym miejscu : gdzie sie tak
 kokolwiek w zmianą dzieie Przedwieczności Syna Bo-
 żego : na to sie zgola wdali Adwersarze : aby iey iako na-
 bądzey moga negowali. Czemu iednak przeciwna sen-
 tencia z Pismą świętemu pokazuje sie.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Ponieważ pismo święte : Synowi Bożemu Panu
 Jezusowi : przypisuje wrodzenie z żywota Oycowstiego
 przed gwiazdą zaranną : y owsem pierwey niżeli było
 ktore stworzenie na niebie y na ziemi stworzone : Przypisuje
 mu wyście iego od Początku ode dni wieczności : y
 Bycie na początku w Bogu : Także : Ponieważ przypisu-
 ie mu Tytuł prawdziwego Boga. Rowieństwo z Bo-
 giem. Mienie wszytkiego co ma y Ociec. Jednotę z O-
 cem iego niebieskim : y iako wszytkę chwale Tytułow
 prawdziwego y Przedwiecznie będącego Boga : ktora
 miał y Ocy pierwey niżeli ten świat był założony : y ktora
 miał Prorok święty pierwey widział : niżeli sie na
 świat ten Syn Boży w Ciele objawił. Nadtó : Ponie-
 waż Pismo święte przywołacza mu stworzenie świata/
 y wszytkich rzeczy ktore są uczynione : bo bez niego nie iest
 nic uczynione : cokolwiek iest uczynione. Ze będąc świat-
 łością : oświeca wszelkiego człowieka przychodzącego
 na ten świat. Ze przezeń wszytkie rzeczy są stworzone / na
 niebie

niebie/ y nā ziemi: widziāne y niewidziāne: Trāicstwy/
Pānstwā/ Xiśtwā/ Zwier: chności: iē. Ze przezn wie-
ti. Ze ziemi nā początku rgruncował: ā sprawa iak ie-
go sa niebiosā: y iże zātrzymawa wśytko możnym sto-
wem swoim. Nāstlātek: Peniważ tās wiārā wēn na-
leży: ktora w sāmego Boga: Nāturę: y tās cześć mu
należy: ktora sāmemu tylko Bogu Przedwiecznemu:
Przetōż z tego wśytkiego: Syn Boży Pan Jezus: zc sta-
wa: y ma być wznawāny Przedwiecznie bytnim.

Tej Sentencji gtery części sa podāne.

Pierwsza część.

Pierwszy
Dowód
Przedwie-
czney byt-
ności
Syna Bo-
żego: wśie-
ty z tych
świādectw
Pisma ā. Kto-
re pierwsze-
go wrodze-
nia iego/ni-
żeli co było
stworzone
nā niebie y
nā ziemi: do-
wodzi.

A Cześć to w sobie zamyka: Ze Syn Boży: Wrodził
się przed Gwiazdā zarānnā: y wśytem pierwey ni-
żeli ktore stworzenie nā niebie y nā ziemi było stworzone:
Ze wyście iego iest od Początku ebe dni wieczności: y
Bycie nā początku v Boga: Bo to z tād iāwna: że tād
Pismo świēte pokāzuie.

O Pierwszym Wrodzeniu iego z żywota Oycā śkiego:
przed Gwiazdā zarānnā: zeznawa Dawid świēty: Psal.
110. v. 3. gdsie sāmego Oycā niebā śkiego/ do tego Synā
śwego: mowiącego wprowadza: z Żywota przed lu-
tżenka wrodziłem ciā. Skąd się przedwieczna bytność
iego iāwnie pokāzuie: Gory ien/ ktory się pierwey wro-
dził/ ā ięści z żywota Oycā niebā śkiego: niżeli poczęła
być Gwiazdā zarānnā: iāwna iest: że nie może być inā-
ły: tylko Przedwiecznie bytni.

O Pierwszym Wrodzeniu tego Synā Bożego / przebo-
tym: niżeli ktore stworzenie nā niebie y nā ziemi: było
stworzone: zeznawa Paweł świēty: Coloss. 1. v. 15.
Gdsie go zrzetelnie Pierworodnym wśelkiego stworze-
nia/

nia: nazywa: Abowiem wszystkie rzeczy przezeń są stworzone: tak te które są na niebie/ y które na ziemi. Skąd się także Przedwieczna bytność jego prawie dobrze pokazuje: Gdyż ten który się pierwszy urodził/ niżeli które stworzenie na niebie y na ziemi: było stworzone: Ponieważ nie może być inakż: tylko Przedwiecznie bytni.

O wyszciu jego od Początku ode dni wieczności: y urodzeniu: zeznawa Salomon: Prouer. 8. y. 28. Potym Micheas Prorok święty: cap. 5. y. 2. gdzie samego Boga mówiącego wprowadza: Ty Bethl-hem Ephraim, nie jesteś najmniejsza między tysiącami ludzkimi: Z ciebie mi wyjdzie Pánujący w Izraelu: a wyszcie jego od Początku ode dni wieczności. Skąd się także Przedwieczna bytność Syna Bożego: znaczyć pokazuje: Gdyż ten/ który jest urodzony od wieczności/ y którego wyszcie jest od początku ode dni wieczności: nie może być inakż: tylko przedwiecznie bytni.

O Byciu Tā początku u Boga: tego Syna Bożego: Jan święty zeznawa: Cap. 1. y. 1. gdy o nim mówi: Na początku było słowo, a słowo było u Boga: y Bog był ono słowo. To było na początku u Boga. Przez który początek/ na którym to Słowo było u Boga: a nie inakż Początek ma być rozumiany: tylko ten/ który stworzenie wszystkich rzeczy uprzedził: bo to zaraz Ewangelista w wirśu trzeciim ukazuje: Przetoż y z tad prawie dobrze Przedwieczna bytność Syna Bożego: pokazuje się. Gdyż ten który był przed Początkiem wszystkich rzeczy stworzonych: Ponieważ nie może być inakż: tylko Przedwiecznie bytni.

Druga Część.

Tā część to w sobie zamypa: że Syn Boży jest Bogiem prawdziwym: Bo to z tad iawną: że go takim rzeczywiście Jan święty nazywa: 1. Epist. Cap. 5. y. 20. Ten jest Bóg prawdziwy y żywot wieczny. Skąd się także Przedwieczna

Dengi Dowod: wiec
z tad: że
jest Bogiem
prawdziwym.
wym. Bogu

rownym z
Oycem ied-
no/wszystko
mając/ co y
Ociec. 2c.
iżem wśpy-
skie Tytuły
należą wła-
śnie samego
Boga: przed-
wiecznie
bytniego.

wieczna bytność iego prawnie dobrze pokazuje: Gdyż ten który jest Bogiem prawdziwym: jest zaraz y przedwiecznie bytnim: iako y sam Ociec niebieski: iż jest Bogiem prawdziwym: jest też zaraz przedwiecznie bytnim.

O Rowienni Awie iego z Bogiem Oycem: zeznawa naye pierwey Jan święty: Cap. 5. v. 18. gdzie piśe te słowa: Y dla tegoż tym wiecey szukali Żydowie iakoby go zamordować, niecyli i gwałcił Sabbáth, ale też y Boga powiadał Oycem swoim, czyniąc sie równym Bogu. Potym: Philip. 2. ver. 6. Który będąc w kształcie Bożym, nie poczytał tego za drapieżstwo być równym Bogu. Skąd sie także Przedwieczna bytność Syna Bożego: prawnie dobrze pokazuje: Bo iż jest Bogu równym: musi być y Przedwiecznie bytnim. Gdyż ieśliby nie był Przedwiecznie bytnim: nie mogłby być Bogu równym.

O tym: że wszystko ma co y Ociec iego niebieski: Jan święty zeznawa: Cap. 16. v. 15 gdzie tak sam Syn Boży mowi: wszystkie rzeczy które ma Ociec: more są. Skąd sie także Przedwieczna bytność iego: iawnie pokazuje. Bo iż ma wszystkie rzeczy Oycá swego: Przetoż musi mieć y Przedwieczna bytność Oycá swego: Gdyż też ta jest iedna rzecz z wszystkich rzeczy Oycorowych. A tak jest niemniej Przedwiecznie bytni: iako y Ociec iego niebieski.

O tym: że jest z Oycem iedno: tenże Jan święty zeznawa: Cap. 10. v. 30. Gdzie tak Syn Boży o sobie mowi: Ja y Ociec iedno jesteśmy. Skąd sie także Przedwieczna bytność iego pokazuje. Bo iż jest z Oycem swym iedno: Tedyć jest z nim y w Przedwieczney bytności Jedno. Gdyż ieśliby w tej nie miał być z Oycem swoim Jedno: Tedyćby zgola musiał nie być Absolutę z Oycem swoim Jedno.

O tym zaś: że mu wszystkie Tytuły samego Boga Przedwiecznie bytniego należą: z roznych miejsc piśmá świętego

świątego pokazuje się. Jako to: że jest Iehow^a i Ierem.
23. ver. 5. że jest Iehow^a Panem Zastępów. Zach. 2. ver.
8. że jest Oycem wieczności. Efa. 9. ver. 6. że jest S^{amym}
Gospodarzem: Judas Apostoł w liście swym: ver. 4. że
jest Bogiem wielkim: Paweł święty do Tytusa: Cap. 2.
v. 13. że jest Panem Bogiem wszechmogącym: Apoc. 1. v.
8. że jest Bogiem który nabył sobie kościół, przez własną krew:
Aktor. 20. v. 28. że jest Bogiem, który D^{usze} sw^ą i nas po-
łożył: 1. Ioan. 3. v. 16. że jest Absolut^e Bogiem: Ioan. 1.
v. 2. że jest Panem y Bogiem: Ioan. 20. v. 28. że jest
Bogiem nade wszystkie n^{ie} wielki błogosławionym: Rom. 9. v. 5.
że jest Jednym Panem: 1. Cor. 8. v. 6. że jest Panem chwa-
ły: 1. Cor. 2. v. 8. że jest Panem Pánów y Król^{em} Kro-
low: Apoc. 17. ver. 14. & Cap. 19. ver. 16. **T**e chwa-
te/ktora się z tych Tytułów samego Boga Przedwie-
cznego pokazuje: że nie dopiero Syn Boży w te czasy
pojechał mieć: kiedy się z Panny M^{ariey} na świat náro-
dził: ale że iⁿ miał iⁿże pierwej y Oyc^a swego: niżeli
świat ten był założon: to sam okazać: Ioan. 17. ver. 5.
G^ład też y Z^łas^ł Prorok^{ów} święty: iⁿże iⁿ pierwej z^ł
czasu swego widział: niżeli się ten Syn Boży na świat
z Panny M^{ariey} národził: Efa. 6. ver. 1. 2. 3. Ioan. 12.
ver. 41.

Ktore wszystkie Tytuły: iⁿko nie mogą komu in^{szemu}
nawłasniey należeć: tylko samemu Bogu Przedwie-
cznie bytniemu: Tak też wszystkie á wszystkie Synowi
Bożemu należą: iⁿko się pokazało/ y niżej więcej będzie
o tym: Tegoż Syna Bożego: wszystkie á wszystkie: nie
in^{szym} pokazuje y wyświadczaia: tylko Przedwie-
cznie bytnim Bogiem. A toć jest wtwierdzenie y okazanie
drugiej części Sentencyi n^{as}zey.

Trzecia Część.

Tá Część to w sobie zamyk^a: że y z spraw samego
Boga

Trzeci Do-
wodzi: że w^{sz}
esto stworz^{ony}
y z^łatrz^{ym}nie

Bogą Przedwiecznego własnych: Syn Boży Przedwiecznie bytnymi ma być uznawany: Bo to stać i słowna: Że mu wszystkie a wszystkie Pismo święte przypisuje. Jako to/ że wszystkie rzeczy przezeń są uczynione, a oprócz niego nie jest nic uczyniono: cokolwiek uczyniono: Ioan. 1. v. 3. Że jest światłością prawdziwą: która oświeca wszelkiego człowieka przychodzącego na ten świat: Tamże v. 9. Że przezeń świat uczyniono: Tamże v. 10. Jaki to: Że przezeń są wszystkie rzeczy stworzone, na niebie y na ziemi, widziáne y niewidziáne, Miesiące, Xleństwa, Pánstwa, Zwierchności &c. bo on jest przed wszystkimi; a wszystkie rzeczy przezeń stoja: Coloss. 1. v. 16. 17. Że przezeń uczynione wreki. Że on ziemię na początku ugrumował. a sprawa z niego są niebiosy: Hebr. 1. v. 2. & 10. Niosłaret: Że wszystko zatrzymawał moim słowem swoim, y wszystko z Ojcem swoim: a do iąd sprawuje: Hebr. 1. v. 3. Ioan. 1. v. 17.

Z których wszystkich spraw / także się Syn Boży poświadczyć nie inak: tylko Przedwiecznie bytnym. Gdyż ten który wszystkich rzeczy jest Stworzycielem: widziány y niewidziány / na niebie y na ziemi: y który wszystkie rzeczy na niebie y na ziemi / widziáne y niewidziáne: rządzą / chowa / y zatrzymuje: nie może być koniecznie inak: tylko Bog z Natury a Przedwiecznie bytny. Jakim sprawcą wszystkich rzeczy / rządzącielem / cpatrzycielem: y zatrzymawcą: iże ty świadectwa pomienione: Syna Bożego wkażują: Przetoż go też z tym wkażują: Bogiem z Natury: a tak y Przedwiecznie bytnym.

Czwarte:

Że tak, wiara
ra w ten wie
rzyc mamy:
która nale
ży w Boga
sámego
przedwie-

Czwarta Część.

Ta Część to w sobie zamyka: Że tak wiara w Syna Bożego należy: która y w samego Boga Przedwiecznego. Także y ta Część: która samemu tylko Bogu Przedwiecznemu: Bo to stać i słowna: Że tak sam Syn Boży o wieczy w się / y w Ojca swego: Ioan. 14. v. 1 wkażuje
gdy

Gdy mowi: Wierzyście w Boga, y w mie wierzycie. A o części sąsie rowney z Oycem niebieskim: Ioan. 5. ver. 22. 23. mowi w te słowa: Ociec nikogo nie sadzi, ale wszyscy sad dal Synowi, aby wszyscy ciecili Syna iako ciecja Oycá, kto nie ciec Syná, nie ciec Oycá który go poslal. O tymże mowi y Páwł święty: Philip. 2. ver. 9. Dla tegoż go Bóg náder wywyższyl, y dárowal mu imię: aby w Imie Iezusowe wszelkie koláno klaniało sie, niebieskich, y ziemskich, y podziemnych: y wszelki język aby wyznawał: że Pánem iest Iezus Chrystus; ku chwale Boga Oycá.

cznie bynie go: y táz część od nas ma być cżiony: kto ra y sam Bóg przedwiecznie bytni.

Z czego wyshykiego: także sie iáwnie Przedwieczna bytność Syná Bożego pokázuie: Bo iż táz wiára weń należy: Ktora y w Boga Oycá iego: Także iże mu táz uczciwość należy: Ktora y Ocu iego: Przetoż z tego sameo go pokázuie sie nie inákiem: tylko z náтуры Bogiem: A ták y Przedwiecznie bytnim. Gdyż kiedyby tákim nie był: te rzeczy pomienione: koniecznieby mu zárowno z Bogiem Oycem: nie mogly należeć: Jáko y samemu Ocu niebieskiemu: dla tego te rzeczy pomienione: od nas należą: iże iest z náтуры Bogiem y Przedwiecznie bytnim. Zostawa tedy sentencja násza z tych wyshykich świadectwo Pisma świętego: Dobrze utwierdzona: mianowicie o tym: że Syn Boży Pán Iezus iest Przedwiecznie bytni.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

O zdanie Adwersarście: Ktore nie pozwala być Synowi Bożemu Pánu Jezusowi Przedwiecznie bytnim: nie może być ani słusne ani pewne.

Naprzód: Dla tego: że sie Pismu świętemu przeciwiz: Ktore nie z iedney miáry y nie iednym sposobem: przedwieczna bytność Syná Bożego: iáwnie przed oczymá nászymi: iako sie pokázalo.

Powtore: Dla tego: że Pánu Jezusowi własnym y iedynouródzonym Synem Bożym: być nie dopuszcza.

Zgánienie sentencji Adwersarście: Ktora Którą Przedwiecznej bytności Syná Bożego: nie gnie.

1. Pismu d. sie przeciwi.

2.

Pánu Jezu
sowi wła-
stnym y Jedyn
nourodzonym Synem Bo-
żym: być nie
dopuszczu.

3.
Stworze-
niu świata
neguie: ze
wszystkimi
rzeczami
które są na
niebie y na
ziemi: wi-
dziane y nie
widziane.

Gdyż pismo święte: tego / który iest własnym y Jedyn-
urodzonym Synem Bożym: Wkazuje takim: który iest
Przedwiecznie bytnim / iako że wszystkie świadectwa po-
kazuia: ktoreśmy wyżej w utwierdżaniu sentencyi na-
wyż o własnym y iedynourodzonym Synu Bożym: po-
kazali. Jesli tedy Pan Jezus: nie iest Przedwiecznie by-
tni: iako Adwersarze przewieść vsiluią: Tedyć musi
nie być własnym ani iedynourodzonym Synem Bożym:
iako sie rzekło: co także iest przeciwko pismu świętemu.

Parzecie: A dla tego ta sentencia Adwersarska: nie
może być przystoyna ani pewna: Ze stworzenia świata
neguie: ze wszystkimi rzeczami ktore są na niebie y na zie-
mi: widziane y niewidziane. Gdyż pismo święte iawnie
wskazuje: że świat ze wszystkimi rzeczami ktore są na nim:
Stworzony iest nie przez kogo innego: tylko przez Syna
Bożego własnego Pána Jezusa. A iesli ten Syn Boży
własny Pan Jezus: nie iest Przedwiecznie bytni: Tedyć
ani świat nie mogł być stworzen przezeh: ze wszystkimi
rzeczami. Gdyż stworca świat / y wszystkich rzeczy: po-
treba aby bytnością swoią vprzedził stworzenie świata:
y wszystkich stworzonych rzeczy. Iako y Causa Naturae
ordine: musi vprzedzić Effectum A iesli zaś świat nie
iest stworzony przez Syna Bożego / ze wszystkimi rzeczami
ktore są na nim: dla tego: że ten Syn Boży: nie iest
Przedwiecznie bytni iako Adwersarze udawiają: Tedyć
zgoła niemają świata: ani żadnych rzeczy stworzonych.
Gdyż pismo święte wkaże: I iako świat nie mogł być
przez kogo innego vczynion: tylko przez Syna Bożego:
A iako oprócz niego nic nie vczyniono: co Polwiek vczynio-
no: Tak też Ponie że świat musi nie być: ani żadnych
rzeczy stworzonych: iesli nie iest przez Syna Bożego
stworzony ze wszystkimi innymi rzeczami. Świat zaś /
ze wszystkimi rzeczami: trudno miał być przez Syna Bo-
żego stworzony: iesli w czasie tworzenia świata: y ow-
stem

Item przed stworzeniem świata: nie rzecz sama Syna
Bożego nie było: iako Adwersarze przewieść usiłują.
Chybaby mogli Adwersarze: probabiliter z pismą ś. po-
kazać: albo hoc ex rerum natura, że effectus i może być
absq; efficiente causa: albo że causa est posterior suo ef-
fectu: albo że non Entis: może być iaka efficatia: Cze-
go im tak łatwie dochodzić: iako z siebie niebą palcem do-
siadają. Iż tedy Adwersarze: negują stworzenia świata/
ze wszystkich rzeczami które są na nim: negując przedwie-
czney bytności Syna Bożego Pana Jezusa: tym sposo-
bem iako się pokazywało: Przetoż y dla tego sentencja ich
takowa musi zostawać nie słusna y niepewna: Gdyż
nie tylko y tak walczy z pismem świętym: ale walczy &
cum vniuersali experientia, & principia negat.

Nawet: A dla tego: że Syna Bożego Pana Jezus
ś. stworzenia świata/ opatrzenia/ y zachowywania od-
sądza: odsądza go wiary równey y tejże: która należy y
w Boga Oycę odsądza go y części równey z Oycem niebie-
skim: Gdyż się w utwierdżaniu sentencji naszej pokaza-
ło: Iż pismo święte/ nie innemu Synowi Bożemu/ te
wszystkie rzeczy pomienione przyznawa: tylko temu który
jest Przedwiecznie bytni. Jeśli tedy Pan Jezus: nie jest
przedwiecznie bytnim Synem Bożym: iako twierdzą
Adwersarze: Tedyć musi być y tych rzeczy pomienio-
nych odsądzony. A tak: iako wszystek świat/ będzie bez-
rzadzieli / zachowawce y opatrzyciela: Tak też y sam
Pan Jezus będzie bez wiary: y bez części. Co nader jest
sprosne y bluźnierskie Absurdum: Do którego iż ta sen-
tencja Adwersarska prowadzi: która przedwieczney by-
tności Syna Bożego Pana Jezusa neguje: Przetoż też y
sama musi zostawać bluźnierska. A toć jest słusne:
nie słusney opiniei Adwersarskiej zganiecie: y obledliwo-
ści iey z pismą świętego okazywanie.

4.
Stworzenia
ś. iata/ opa-
trzenia/ y
zachowywa-
nia wiary/
równy
y tejże/ któ-
ra należy w
Boga Oycę
y części rów-
ney z Oycem
niebieskim:
odsądza Sy-
na Bożego.

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO.

Pierwsze miejsce do Pierwszey Części Sentencji naszej należące: obrony potrzebuie: Miánowicie z Psálmu Dawida S. 110. v. 3. o urodzeniu Syná Bożego: z żywotá Oycowskiego przed Gwiazdą zaránna: przywiedzione.

Na to Mieysce Adwersarze w Katechizmie swym: fol. 168. tak napisáli.

Tu masz wiedzieć że to miejsce w wulgacie, y w Textcie Greckim nie jest przełożone: bo w textcie Hebreyskim ináczej napisano jest, w którym tak czytamy: z żywotá od światnia tobie rośánaródzienia twego. w których słowach Prorokwie Dawid o obfiosci ludu Chrystusowego ná křtalc rośsy poránney rozmnożonego. To własne Adwersarskie słowá.

Na to odpowiadám Swo.
iáko.

Na pierwszą rzecz odpowiadám.

Pierwszą rzecz/ Adwersarze/ w tey swojej explikácii: to zamytáia: w ktorej twierdzą: iákoby dla tego z tych słow Dawidowych: Práedwiczné wrodzenie Syná Bożego: z żywotá Oycowskiego: nie miało być dowodzone: że ináczej w Wulgacie / y w textcie Greckim: á ináczej w Hebreyskim jest napisano: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód

Naprzód: Dla tego: Ze inſſe Mieyſcá Piſmá ſwiete go/ zgadzają ſie w tym z tym iednym Mieyſcem Dawidowym: á miánowiąć to: o którym ſie niżej traktować będzie: przywieſdżione w utwierdżaniu Sentencyi naſſey: z liſtu do Kolofſan: cap. I. v. 16. Gdzie Paweł ſ. Syná Bożego Pána Ieſuſá: iáronie pierwey wrodzonym wſázuie: niſeli ktore ſtworzenie ná niebie y ná ziemi: bądź widziáne albo niewidziáne: ieſt ſtworzone: á prze- cie dla tego pod żadną wine nie podpada. Przetóž tym- ie prawem y Dawid ſwiete pod żadną wine nie podpa- da: iſe w tych ſłowach przedſierſiet: ch: tegož Syná Bożego: wrodzonego z żywota Oycowſkiego przed Gwia- łożą żarinną wſázuie: A pogotowiu áni ci / ktorzy w teſcie Grecim/ y Wulgacie: takowym ſposobem te ſło- wa Dawidowe przetłumaczyli: z tey miáry nie zaſtugu- guią: óney fluſſney náciány.

Náwet: A choćby ſie Adwerſarzom pozwoſiło: Ze ten przykład który miánuią z Hebreyſkiego: ieſt wła- ſny y prawdziwy: który w te ſłowa brzmi: Z żywota od ſwiniáia tobie roſá národzenia ſwego. Tedy y to nie Sen- tencyi Adwerſárſkiej rátorować nie moſze: Bo do tegož ſie Sens albo wyrozumienie tego tłumáczenia Adwer- ſárſkiego ſciąga: do czego y Sentencia náſſá. Miec bo- wiem Roſe národzenia ſwego z żywota Bogá Oycá: od ſwitiáia: Tož ieſt: co być wrodzonym z żywota przed ſwitiáiem. A wrodzonym záſie być z żywota przed ſwio- tániem/ albo mieć roſe národzenia ſwego z żywota od ſwitiáia: Tož ieſt co być wrodzonym Przedwiecznie. Dobrze tedy Syn Boží: z tych ſłow Dawidowych: y zá- tym tłumáczeniem Adwerſárſkim: Przedwiecznie bytnim ma być dowodzony.

Itá druga rzecz odpowíadam.

Druga rzecz Adwerſarze/ w tey explikácii ſwoiey: ta-
f zamykáia

Okazanie:
Iż co mtey-
ſce Dawido-
we Pſal. 110.
ver. 3. o wro-
dzeniu Syná
Bożego z
żywota Oy-
cowſkiego:
przed gwia-
żdą żarinną:
choć ſie iná-
czej czyta w
teſcie Gre-
ckim/ á iná-
czej w He-
breym: do-
brze iednak
dowodzi
Przedwie-
czney bytno-
ſci Syná
Bożego.

Okazanie:

Że te słowa Dawidowe choc tak tłumaczyć / iako Adwersarze chcą: przecie nie o rozmnożeniu ludu Chrystusowego na křtalc rosy poránney: rozumieć nie mogą.

zámypka: w ktorey twierdzą: iakoby ty słowa Dawidowe: z Żywota od świtania tobie rośńa narodzenia twego: miały być rozumiane: o obřtości ludu Chrystusowego / na křtalc rosy poránney rozmnożonego: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Że sie już wyżšey przeciwna rzecz i pisma świetego pokazała.

Powtore: Dla tego: Że ze wřytkiego tego Psalmu / y iednego słowa / ani wprzedszajacego / ani násladuiacego: Adwersarze pokazać nie mogą: ktoreby iakokolwiek to wyrażało: Że te słowa o ktore controuersia: o obřtości ludu Chrystusowego / na křtalc rosy poránney rozmnożonego: mają być rozumiane.

Potrzenie: Dla tego: Że ten wřytak Psalm: y sam Chrystus Pan / y inřy Pisarze świeci Nowego Testamentu: do samego tylko Chrystusa stosują: a nie do ludu Chrystusowego na křtalc rosy poránney rozmnożonego: co te mieř. a pokazuja: Matth. 22. v. 44. I. Cor. 15. v. 25. Hebr. 1. v. 8 Io. 13. Act. 2. v. 34. Hebr. 5. v. 6. 7. Io. 17. Hebr. 7. v. 17. 21. Marc 16. v. 19.

Poczwarte: Dla tego: Że y te same słowa przetłumaczenia Adwersarskiego: naymniey nie zámypka tego w sobie: aby sie to miało rozumieć: o rozmnożeniu ludu Chrystusowego na křtalc rosy poránney: Gdyż nie tak stoi w tym tłumaczeniu Adwersarskim nápisano: z Żywota od świtania rośńa narodzenia ludu twego. Ale tak: z Żywota od świtania tobie rośńa narodzenia twego. A torym słowkiem: Tobie: koniecznie sie temu samemu rośńa narodzenia z Żywota od świtania: przywołaję: ktorego lud rozmnożony: na křtalc rosy poránney: Adwersarze rozumieć chcą: to iest / samemu Synowi Bożemu Chrystusowi Panu. A tak nie ludowi iego na křtalc rosy poránney rozmnożonemu.

Pepiate: Dla tego: Że sie to przebšiewšiecie Adwersarskie

sarstie/ z tymi dwiema okolicznościami niezgodził: Ktore
 w samymże tłumaczeniu Adwersarstkim są położone. Jā
 to z tą napierwszą: Ze tu tego narodzenia/ Księ: z ży
 wotą pokazuje. Potym z tą drugą: Ze tu czas tego nar
 rodzenia od światania/ albo przed Gwiazdą światanną po
 kazuje. Ktore obiedwie okoliczności/ do rozmnożenia lu
 du Chrystusowego: nie mogą być słusnie przystosowa
 ne. Bo o tym nigdzie Pismo święte nie mówi: aby się
 miał rodzić lud Chrystusowy na kształt rosy z żywotą Bo
 żego. Także: Nie mówi y tego nigdziey toż Pismo ś.
 aby tenże lud Chrystusowy/ od światania/ albo przed świ
 taniem miał być narodzony/ albo się począł mnożyć. A
 cześnem przeciwoną rzecz Pismo święte wskazuje: to iest/
 że pierwey wprzód było Księcio zaranie y światanie: ni
 żeli nappierwszy człowiek był od Boga stworzony: to iest/
 Adam: Który iako dopiero Księtego dnia iest stworzony:
 tak też dopiero po Księtym zaraniu y świataniu. Bo Kā
 żdego dnia z tych Księci: było iedno zaranie y światanie.
 A Adam nie w nocy iest od Boga stworzony: ale Pismo
 święte mówi: że Księtego dnia iako każdy baczyć może ex
 Gen. cap. 1. 2. 3. 4. 5. 8. 13. 19. 23. 31. Ponieważ tedy ty
 dwie okoliczności/ Ktore tu w tych słowach przedsięwzię
 tych są położone: nie mogą się słusnie do rozmnożenia lu
 du Chrystusowego przystosować: Przetoż też przez te
 słowa: rozmnożenie ludu Chrystusowego nie może być
 rozumiane. A i te słowa nie mogą być do ludzi przysto
 sowane: nawet ani do Aniołów: Zostawa zātym: że na
 leżać muszą właśnie do samego tylko Syna Bożego Pā
 nā Jezusa: Jāko do tego: Ktorego Pismo święte wskazu
 ie: y z żywotą Oycowskiemu narodzonym: y pierwey
 wrodzonym: niżeli Ktore stworzenie na niebie y na ziemi:
 widome albo niewidome: było stworzone. A zātym y
 Przedwieczna bytność iego: prāwie dobrze się z tego
 miejsca pokazuje.

Nádstátek : Dato non concessio : to iest / choiby to Adwersarzom bylo pozwolono : Ze w tych słowach o ktore controuerсія : Dawid mowi o rozmnożeniu ludu Chrystusowego ná kształt rosły poránney : Tedy y tu nic Adwersarze nie wsturáia. Bo iáko Dawid w tych słowach to wkázuie : (iż ie iuż wespół z Adwersarzmi będe rozumiał) że lud Chrystusow począł sie mnożyć od świtania / álbo gwiazdy poránney : A tak począwszy zaráz od początku swiátá stworzonego : á począł sie mnożyć zaráz w ten czas lud Chrystusow rzeczę sámą : Ták y sam Chrystus musiał być przed początkiem stworzonego swiátá : rzeczę sámą : Bo ináctey : byiby lud bez Pána swoiego y bez głowy. Co iednak iż być nie może : Był tedy Chrystus Pan: przed początkiem stworzonego swiátá rzeczę sámą : ponieważ sie lud iego zaráz od początku stworzonego swiátá : począł mnożyć rzeczę sámą. Wiódzieć tedy iuż kázde serce pobożne snadno może : iż górsie sie Adwersarze obroca : nigdziey nie ndhrenia sie iego : áby sie z tych słow Dawidowych Chrystus Pan nie miał okázować przedwiecznie bytnim. A tak dobrze nimi y Sentencia náša otymże : iest rtwierdzona.

DRUGIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie : z listu Páwła świę-
tego do Colossan : Cap. I. v. 18. gdzie
tak o Synu Bożym nápisano :

Pierworodny wśelkiego stworzenia. ábowiem wśytkie rzeczy
przezeń są stworzone, tak re które są ná niebie, y które ná ziemi.

Tá to mieysce / w Zátechismie swym f. l 126. Ad-
wersarze tak nápisali :

A iáko ná to odpowíadaś ?

Ták, że nie idyje z tad żeby miał mieć Náture Rosk. a. Bo iż
Pan Iezus iest Pierworodnym wśego stworzenia, z tad sie po-
kazuje.

kazuje, że jednym z stworzenia być musi. Iako sie to z pospo-
litego używania słowa tego w piśmie świętym widać, że Pier-
worodny, musi być jednym z rodzącu tych, których iest pier-
worodnym. A żeby Pan Iezus jednym z stworzenia Starego
być miał, ani sami Adwersarze tego pozwolą, chybaży bład Ar-
rianów: przynęci chcieli. Muszą tedy pozwolić, iż jednym z No-
wego stworzenia być musi. A ślad żadnym sposobem zamknąć
sie nie może, żeby Natury Boskiej miały: ale raczej, że iej niema,
mocno sie zamyka. A iż go tak Apostoł głowie, to dla tego czyni,
iż y ciałem, y znacnością, w wszystkie nowe stworzenia wprze-
dysł. To własne Adwersarskie słowo.

Colos. 1. ver.
18. Rom. 8.
ver. 29.
Apoc. 1. 25.

Ná to odpowiadam Pie- tiorako.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz / Adwersarze / w tej explicácii zamy-
ślają: w ktorej twierdzą: jakoby z tych słow Apo-
stolskich: nie mogła być dowodzona Natura Boska w
Synu Bożym: a zátym ani iego Przedwieczna bytność:
Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Niánowicie

Dla tego: Ze se temu samże Apostoł przeciwi: który
dowodząc tu Pierwszego wrodzenia Syna Bożego: ni-
żeli ktore stworzenie ná niebie y ná ziemi / choć widziáne
albo niewidziáne bylo stworzone: dowodzi tym Przed-
wieczney bytności iego. A dowodząc tym Przedwieczney
bytności iego: Dowodzi zaraz y Natury iego Bóstwey
Gdyż nie może mieć inşy Natury Bóstwey: tylko ten kto-
ry iest Przedwiecznie bytni: iako w wszystkich prawo-
wiernych iest in confess: y Pismo święte tak widać.

Ná drugą rzecz odpowiadam.

Druga rzecz Adwersarze / w tej swojej ex-
plicacji:

Okazanie:
Że te słowa
Apostolskie
przedsie-
wzięte:
dowodzą y
Natury Bo-
stwey Chri-
stusa Pana /
y Przedwie-
czney by-
tności.

Opazanie:
 iż Syn Bo-
 ży będąc
 Pierworo-
 dny wśel-
 kiego stwo-
 rzenia: nie
 może być ie-
 dny z liczy-
 by tegoż
 stworzenia.

te zamyślenia: w ktorey twierdzą: iż aby dla tego na tym
 miejscu: Páwel święty: Syna Bożego miał nazywać
 Pierworodnym wszelkiego stworzenia: że jest jednym
 z tegoż stworzenia: Ale y to Adwersarzom nie może być
 pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że sie temu samż Páwel świę-
 ty przeciw: Ktory tu wskazuje Syna Bożego pierwey
 rodzonym/ nie pierwey stworzonym: niżeli Ktore stwo-
 rzenie na niebie y na ziemi/ choć widzialne/ albo niewidzia-
 ne: było stworzone: Czym samym go wyimuje z liczby
 tego wszelkiego stworzenia. Gdyż insha jest być vrodzo-
 nym: a insha być stworzonym.

Powtore: Dla tego: że tu zrzetelnie Páwel święty:
 insey przyczyny dokłada: dla ktorey Syna Bożego:
 Pierworodnym wszelkiego stworzenia nazywa: A nazy-
 wa go takim dla tej przyczyny: że pierwey jest vrodzony/
 niżeli Ktore stworzenie na niebie y na ziemi: choć widzia-
 ne albo niewidzialne: było stworzone. A dla tegoż na-
 zwawszy go Pierworodnym wszelkiego stworzenia zaraz
 tego dokłada: Abowiem wszystkie rzeczy przezeń są stwo-
 rzone: na niebie y na ziemi: widzialne y niewidzialne. A on jest przed
 wszystkimi rzeczami. A tak iuż nie dla tego: żeby miał być
 jednym stworzeniem: z tego wszelkiego stworzenia.

Nastatek: Dla tego: że tu także Páwel święty/ Sy-
 na Bożego Chrystusa Pána: wskazuje być Stworzycielem
 tego wszelkiego stworzenia: niżeli aby go miał czynić sa-
 mego jednym stworzeniem z tego wszelkiego stworzenia:
 Abowiem takim porządkiem o nim mowi: Ktory jest
 Pierworodny wszelkiego stworzenia: Abowiem wszystkie rzeczy
 przezeń są stworzone na niebie y na ziemi, widzialne y niewi-
 dzialne. Czym samym wyimuje go z liczby tego wszelkie-
 go stworzenia: Gdyż Stworzyciel zawsze się opponuje
 temu stworzeniu: Ktorego jest Stworzycielem.

Ná Třecia rzecz odpowídam.

Třecia rzecz / Adwersarze / w tej explikácii: te zámy-
řáig: w ktorey twierdzą: iáko by tu tego słowká Pierwo-
rodny wřelkiego stworzenia: przystosowanego Syno-
wi Bożemu: i taká miála być wagá y rozumienie: iáko y
onego gđsie Páwel świety: Rom. 8. 7. 29. Syná Bo-
żego nazywa: Pierworodnym między wielá Bráćiey:
albo iáka y onego Colofs. 1. 7. 18. gđsie go tenże Apo-
stol nazywa: Pierworodnym i umárlych. A Jan świety
Apoc. 1. 7. 5. Ale y to Adwersarzom nie może być po-
zwolono.

Uřánowiecie.

Dla tego: Je y tu Argumentum biorę á Dissimili.
Bo inřa iest być Synowi Bożemu: Pierworodnym wřel-
kiego stworzenia: A inřa y dáleko od tej pierwořey rozna:
Býć mu Pierworodnym między wielá Bráćiey: Albo: Pier-
worodnym i umárlych. Aterá Dissimilitudinem Apostol
świety: Napierwey w roznyim sposobie móży wřázuie:
Bo ná tym mieyscu przedřiewřiećim / nazywa Syná Bo-
żego: Pierworodnym wřelkiego stworzenia. Ná drugim
mířey 7. 18. nazywa go Pierworodnym i umárlych. Takže
y Jan świety w swoim Obiáw: eniu: 7. 5. cap. 1. W
liřcie zářie do Rzymian 7. 29. nazywa go Pierworodnym
między wielá Bráćiey.

Potym: Wřázuie té Dissimilitudinem w roznyim
przedřiewřiećiu: Bo ná tym mieyscu in Controuersia
położonym: miáł to przedřiewřiećie Apostol: áby był
Syná Bożego Pierworodnym wřelkiego stworzenia w-
řázáł. Třiecy 7. 18. & Apoc. 1. 7. 5. miáł to przedřie-
wřiećie: áby go był Pierworodnym i umárlych wřázáł.
A w liřcie do Rzymian miáł to przedřiewřiećie: áby go
był Pierworodnym między wielá Bráćiey wřázáł.

Potrzećie: Wřázuie té Dissimilitudinem: i w roznyim
řáždego

Okázanie:
A Christusa
Pan: nie mo-
že tym wagá-
dem zosta-
wać Pierwo-
rodnym
wřelkiego
stworzenia:
ktorym
względem
iast Pierwo-
rodnym mie-
dzy wielá
Bráćiey: y
umárlych.

Chrystusa
dla czego się
nazywa Pier-
rodnym
wszelkiego
Stworzenia.

Chrystusa :
dla czego się
nazywa Pier-
woro-dnym-
z umarłych.

Albo Pierwo-
rodnym mie-
dzy wiela
Bráćmi.

Chrystusa :
nazywając
się pierwo-
rodnym
wszelkiego

Każdego z tych miejsc rozumieniu. Gdy nazywa Syná Bożego Apostoł: Pierworodnym wszelkiego Stworzenia: Tedy to czyni tym wyrozumieniem: Naprzód: Że Syn Boży pierwo jest wrodzony: niżeli ktore stworzenie było stworzone.

Potym: Że jest Stworzycielem wszelkiego Stworzenia/ ná niebie y ná ziemi/ widziánego y niewidziánego: iáko záraz 1. 6. samje się explikuje. Gdy go znnowu ná inšym miejscu nazywa Pierworodnym z umarłych: Tedy to czyni Apostoł świete tym wyrozumieniem: Naprzód: Że Chrystus napierwo powstał od umarłych: Ku żywotowi nieśmiertelnemu. Potym: Że jest y inšym wšytkim Autorem álbo sprawcą: aby tájże powstawáli ku żywotowi nieśmiertelnemu. Náostáték: Że jest Pánem żywych y umarłych: iáko ná inšym miejscu tenje Apostoł wspomina: Rom. 14. 9. gdy ták mowi: Dla tego bowiem Chrystus umarł, y powstał od umarłych, aby był Pánem żywych y umarłych. Jeszcze: gdy go znnowu tenje Apostoł nazywa: Pierworodnym między wiela Bráćmi: Tedy to czyni tym wyrozumieniem: Naprzód: Że jest nazacniejszym y napierwšym między wiela Bráćmi: Bo jest głowa Bráćmi. Potym: Że wšytki Bráćmi pod sobą zámýka: iáko głowa członki: iáko się w tych obudwu rzeczách samje Apostoł explikuje: gdy Coloss. 1. ver. 18. te słowa o ni mowi: On jest głowa ciała kościoła, początkiem y Pierworodnym z umarłych, aby on był we wšytkich prýdek trzymając.

Poczwarte: Że z tad się tá Dissimilitudin tych inšych miejsc: / od tego iednego in controveršia położonego: powstaje: Że nazywając Páweł świete Syná Bożego: Pierworodnym wszelkiego Stworzenia: Tedy go nazywał spo-
sobem mowy/ y rzeczy o ktorey mowi: własnym. A tu gdsie go nazywa Pierworodnym álbo z umarłych/ álbo między wiela Bráćmi: nie jest od niego własný sposób mowy

mowy zachowały: ale przez podobieństwo do rzeczy
 przedsięwziętej przystosowały. Czego y sami Adwersa-
 sarze zaprzec nie mogą. Gdyż każdy łatwiej baczyć mo-
 że: że ten/który od umarłych ku żywotowi nieśmiertel-
 nemu powstawa: nie może być o nim inaczej: tylko przez
 podobieństwo rzeczono: że się rodzi. Także y ten/który
 w iakiejś zacności przed drugimi przoduie: iż się rodzą-
 cym nazywa: tedy to nie właśnie: ale przez podobień-
 stwo nieiakić rzeczy: o nim bywa mówiono. Ponieważ
 tedy między tym iednym miejscem in controuersia poło-
 żonym/á między tymi innymi: Ktore Adwersarze ad In-
 stantiam przywodzą: tak wielka jest różnica y niepodo-
 bieństwo: Przetoż też/ choćby te inśże miejsca: dowodzi-
 ły Chrystusa Páná: (Jakoż perwne dowodzą) albo ie-
 dnym z umarłych: y powstałych od umarłych: albo ie-
 dnym z wielu Bráćiej: nie mogą Adwersarze bráć sta-
 tusznego dowodu: aby Chrystus Pan: będąc Pierworo-
 dnym wsółkiego stworzenia: powinien być dla tego: Je-
 dnym stworzeniem z tego wsółkiego stworzenia.

Ná czwarta rzecz odpowiadam.

Czwartą rzecz/ Adwersarze/ w tej explicácii swojej
 te zamykają: w ktorej twierdzą: iakoby Chrystus będąc
 iednym stworzeniem z tego wsółkiego stworzenia: Kto-
 rego Pierworodnym go Apostoł nazywa: miał być ie-
 dnym Nowym stworzeniem: Ale y to Adwersarzom nie
 może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że się wyżej pokazało: iż Chri-
 stus Pan/ żadnym sposobem nie może się dla tego nazy-
 wać Pierworodnym wsółkiego stworzenia: aby miał
 być Jednym stworzeniem: z tego wsółkiego stworzenia:
 Przetoż pogotowi nie może się takim dla tego nazywać:
 aby miał być iednym Nowym stworzeniem: z liczy in-
 szego Nowego stworzenia.

Powtore: Dla tego: że Adwersarze Principium pe-

stworzenia:
 nazywa się
 takim: spo-
 sobem mo-
 wy własnym
 A nazy-
 wać się
 Pierworo-
 dnym umar-
 łych/ albo
 między wie-
 la Bráćiej:
 nazywa się
 takim nie
 własnym mo-
 wy sposo-
 bem: ale
 przez podo-
 bieństwo
 powiedzia-
 nym.

Okazanie:
 iż Chrystus
 Pan: będąc
 pierworo-
 dnym wsół-
 kiego stwo-
 rzenia: nie
 może być ra-
 zumiánym ie-
 dnym No-
 wpm stwo-
 rzeniem.

tunt. Bo pierwseyby im tego potrzeba dowieść: jeśli przez to wszelkie stworzenie /ktorego Syn Boży jest Pierworodnym: rozumieć się ma Nowe stworzenie: Tożby zátym pokazywały Chrystusa Páná: być iednym stworzeniem z tego wszelkiego stworzenia: mogli to o nim inferować: że jest iednym Nowym stworzeniem. Ale i tego Adwersarze nie czynią: ani choćby chcieli przystoynie y dowodnie uczynić mogó: Przetoż też zátym: y z tey drugiey przyczyny: ten domysł ich wpada.

Potrącenie: Dla tego: że się tu samże Apostoł takim u siebie myśleniu przeciwstawia: Gdy wskazuje: że przez to wszelkie stworzenie: ktorego Chrystus jest Pierworodnym: ma się rozumieć wszelkie stworzenie pierwszego stworzenia: Co tym samym Apostoł wyraża: gdy to wszelkie stworzenie: do tych rzeczy ktore są na niebie y na ziemi /widzialne y niewidzialne: choć Kieśtwá / Pánstwą / Máieśtaty ić. iáwnie referuje: iákiimi tytuły Nowe stworzenie: nigdzie się w Piśmie świętym nie zowie: to jest: nie zowie się: widzialnymi y niewidzialnymi rzeczami na niebie y na ziemi / ani Kieśtwy / ani Pánstwy / ani Máieśtaty. A tak y stąd to przedsięwzięcie Adwersarskie wpada: ponieważ się pokazało z samego Apostoła: że on przez to wszelkie stworzenie: nie rozumiał Nowego stworzenia: ále rozumie wszelkie stworzenie pierwszego stworzenia: Záczym y Chrystus Pán: nie może być stąd dowodzony iednym Nowym stworzeniem.

Poczwarte: Dla tego: że Pismo święte wskazuje: iż się inśże stworzenie: nie mogło stać Nowym stworzeniem: tylko to: ktore pierwsey było stárym stworzeniem: Gdyż tak tenże Apostoł mówi: 2. Cor. 5. v. 17. *Ieśli kto w Chrystusie ieśt, Nowym stworzeniem ieśt. Którym stárym stworzeniem: iáko Chrystus Pán nigdy nie był / ani ieśt: co y sami Adwersarze zeznawáią. Tak też nie mógł się stać iednym Nowym stworzeniem: z liczyby inśzego Nowego stworzenia.*

Popiate

Popiate: Dla tego: Że tenże Apostoł / w tymże liście do Roloſſan y Roſoſiale 2. 21. 22. iáwnie wkázuie: Że nie inſſemu ſтворzeniu potrzeba było Nowego ſтворzenia / álbo poiednania: Bogiem / w cieie ciała Chriſtuſowego przez śmierć: iáko to ſam Apostoł wykłada: tylko temu ſтворzeniu: Ktore było nieprzyiacielem Bogu zmyſtem zlych ſpraw / y Ktore było nie ſwiętym: ále ſplugáwionym y nágánionym przed nim. Abowiem ták moi wi: r wygdycie byli niekiedy oddaleni, y nieprzyiacielmi wmyſlem, w ſprawách złoſliwych: á teraz poiednani w cieie ciała iego przez śmierć, ábyscie ſie okázowali ſwiętymi, y nie pokálanymi, y nienágánionymi przed nim. Ale iż Chriſtuſ Jezus: nie był nigdy nieprzyiacielem Bogu: áni ſie báw ił zmyſtem w ſprawách złoſliwych: nie był nigdy ſplugáwionym y nágánionym przed Bogiem: iáko wſſedzie o nim Piſmo ſwięte obwoływa: Przetoż teſ nie potrzeba mu było Nowego ſтворzenia. A ták nie ieſt iednym ſтворzeniem Nowym / z liczyby inſſego nowego ſтворzenia. A zá tym ieſzcze y to idzie: że go Apostoł ſwięty: nie mogł názywáć: Pierworodnym wſſelkiego ſтворzenia z tym wzgledem: áby miał być iednym Nowym ſтворzeniem z liczyby inſſego nowego ſтворzenia.

Náſtátek: A dla tego: Że tenże Apostoł ſwięty wkázuie. 2. Cor. 5. 17. Że wſſelki człowiek Który ſie oſtáwa Nowym ſтворzeniem: nie może ſie w kim inſſym oſtáwáć Nowym ſтворzeniem: tylko w Chriſtuſie Jezusie: gdyż ták mowi: Ieſli ktow Chriſtuſie ieſt, Nowym ſтворzeniem ieſt. Lecż iż Chriſtuſ Jezus / áni w ſámych ſobie / áni w kim inſſym nád ſie: nie mogł ſie oſtáć Nowym ſтворzeniem: Przetoż zgoda nie ieſt Nowym ſтворzeniem. A ták y Apostoł ſwięty: nie mogł go dla tego názywáć: Pierworodnym wſſelkiego ſтворzenia: áby miał być iednym Nowym ſтворzeniem: z wſſelkiego nowego ſтворzenia.

Na Piątą rzecz odpowiadam.

Piątą rzecz / á ostatnią / w tej explicitacy : że Adwersarze zamyślają : w której wierzą : iakoby dla tego Paweł święty : Syna Bożego : miał nazywać Pierworodnym wszelkiego stworzenia : i że y czasem / y znacnością : wprzezdził wszystkie nowe stworzenia : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
Że Paweł s.
nie mógł
tym wzglę-
dem Chrystu-
sa Pána ná-
zwać Pier-
worodnym
wszelkiego
stworzenia:
i że y czasem
y znacnością:
wprzezdził
wszystko no-
we stworze-
nie.

Naprzód : Dla tego : Że się wyższy przeciwona przy-
czyną temu pokazała : dla której tak Apostoł święty
Syna Bożego nazywa. A pokazała się ta dwójaka:
Pierwsza : Że jest pierwej wrodzony / niżeli które stworze-
nie / ná niebie y ná ziemi / widziane y niewidziane : było
stworzone. Druga : Że jest Stworzycielem tego wszel-
kiego stworzenia : Przetoż tu ná to co innego / Adwer-
sarze : tylko golemi słowy wnośić nie mogą.

Powtórę : Dla tego : Że się wyższy także pokazało : Że
iako Syn Boży Chrystus Pan : nie może być pokazany ie-
dnym nowym stworzeniem : z liczb y wszelkiego nowego
stworzenia : Tak też żadnym sposobem : nie może być na-
zaczniejszym y napierwszym iednym nowym stworzeniem:
z liczb y wszelkiego nowego stworzenia. A tak y Apostoł
święty : nie mógł go tym względem nazywać Pierworo-
dnym wszelkiego stworzenia : Że jest iednym nazaczniejszym
y napierwszym nowym stworzeniem : z liczb y innego
wszystkiego nowego stworzenia.

Potrzącie : Dla tego : Że iesliby dopiero w ten czas :
Chrystus Pan : ostał się iednym nazaczniejszym y napiero-
wszym nowym stworzeniem : z liczb y innego wszelkiego
nowego stworzenia : gdy się z Panny Máriej narodził :
Tedyćby ieszcze pierwej tego Adwersarzom dowiesć po-
trzeba : Że przedtym niżeli się Chrystus z Panny Máriej
narodził : nie było żadnego pierwszego nowego stworze-
nia. Ale i z tego Adwersarze pokazać nie mogą : gdyż
się takimi wszyscy wybráni / którzy byli przed narodze-
niem

niem Chrystusowym z Panny Marię : rozumieia : Prze-
toż Chrystus Pan : nie mogł być dla tego nazwany od
Apostoła świętego : Pierworodnym wszelkiego stworzenia :
iż jest iednym nappierwszym stworzeniem nowym : z li-
czby inšego nowego stworzenia.

Nasłatek : Dato non concessio : to jest : choćby się to
Adwersarzom pozwoliło : że Chrystus jest nappierwszym
nowym stworzeniem : z liczby wszelkiego nowego stwo-
rzenia : y iże y dla tego : Pierworodnym wszelkiego stworzenia
od Apostoła świętego jest nazwany : Tedy y tu nie Ad-
wersarze nie wstępują : aby się Chrystus Pan przecie y
z tad nie miał pokazywać Przedwiecznie bytnim. Bo
iako nappierwszym nowym stworzeniem z ludzi : Stwo-
rzony był Adam od Boga. Co się z tad pokazuje : że był
świątym / sprawiedliwym / prawym / czystym : y niewin-
nym od niego stworzony : W czym się y teraz Nowe
stworzenie człowieka zamyka : Tak też Chrystus Jezus :
był pierwej przed Adamem ponieważ jest nappierwszym
Nowym stworzeniem : z liczby wszelkiego Nowego
stworzenia : iako Adwersarze wdają. A iż nie mogł
być przed Adamem tym względem : ile jest człowiekiem :
gdyż się długo potem stał takowymnie mógł też być w
ten czas ani iako Anioł : gdyż tych nigdy nie przyjmował :
Przełoż pozostaważatym : że był przed Adamem iako
Bog : Natury. A tak jest y Przedwiecznie bytni. A iż
Bog : będąc Bogiem z Natury : nie może być tym wzglę-
dem : ani Starym / ani Nowym stworzeniem : Przełoż
y Chrystus Pan : będąc przed Adamem Bogiem z Natu-
ry : nie mógł być tym względem ani Starym / ani Nowym
stworzeniem. A tak nie może być ani iednym nappier-
wszym stworzeniem Nowym : z liczby wszelkiego No-
wego stworzenia. Zostawa tedy Sentencia naszą : tym
miejszem Pisma świętego : dobrze utwierdzona : o tym :
że Chrystus Jezus jest Przedwiecznie bytni : ponieważ

go Apostoł święty wkaże: pierwey wrodzonym: niżeli ktore stworzenie na niebie y na ziemi / widziáne y niewidziáne: było stworzone. Także: Ponieważ y to wkaże: że wszystkie rzeczy przezeń są stworzone: na niebie y na ziemi: widziáne y niewidziáne. Czemu nie słusznego ani pewnego: Adwersarze na sprzeciwieństwie pokazać nie mogą: iako się pokazało.

TRZECIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: z Przypowieści Sa-
lomonowych: cap. 8. v. 28. Gdzie sama
Mądrość wieczna Syn Boży o
sobie wkaże: że
od wieczności wrodzona jest.

Ta to Mieysce Adwersarze w Katechizmie swym:
fol. 69. tak napisali.

1. Cor. 1. v. 24
Zebys mógł odpowiedzieć: moie tym lepiej zrozumieć, wiedz
że taki dowód z niego biora (rozumiey: my Ewangeliicy z
tego mieysca) Mądrość Boża przed wieki jest wrodzona: Chri-
stus, jest Mądrością Bożą: Przeto przed wieki jest wrodzony.
Lecz i ten dowód nie jest ważny, pokazuje się naprzed ząd, że
Salomon mowi o Mądrości simpliciter y ogulnie, bez przyda-
tku tego słowka Boża: a Paweł święty mowi o Mądrości nie
simpliciter y ogulnie, ale z przydatkiem Boża. Potym, Sa-
lomon mowi o Mądrości która Osoba nie jest ani być może: iako
się to pokazuje z rozmaitych rzeczy, które tej Mądrości przy-
pisuje, y w tym Osmym, y w Siódmym, y w Dziewiatym Rozd.
miedzy ktorymi są te, Przez mie Krolowie krolują, y Xiążęta
skazują sprawiedliwość, &c. Y na początku rozdziału Dwie-
nastego wprowadza Mądrość, wszystkie do siebie zwolynia-
ca, y roysyłająca Pamienki swoje: a Paweł święty mowi o Mą-
drości, która Osoba jest. Potrzebie, Słowa te które są przetlu-
mione, od wieczności, w textie Hebreyskim czytają się od
wieku

wieku. *A iż inſa ieſt rzecz od wieczności, a inſa od wieków,* pokazuje te Mieysca, Eſai. 64. *ŷ. 4.* Ierem. 2. *ŷ. 29.* Luc. 1. *ŷ. 70.* I inſych tym podobnych nie mało. To właſnie Adwerſarſkie ſłowá.

Ná to odpowiádam Tro- iáko.

Ná pierwszą rzecz odpowiádam.

Pierwszą rzecz / w tej explikácii / Adwerſarſze / to
zamyſlaig: w ktorey twierdza: iáko by dla tego z tych
ſłow Sálomonowych: Przedwieczne wrodzenie Syná
Bożego: nie miało być dowodzone: ani onym mieyscem:
I. Cor. 1. *ŷ. 24.* Páwła ſwietego: obiańniáne: *Je*
Sálomon mowiac o tej Mądroſci: mowi ſimpliciter
y ogulnie: bez przydátku tego ſłowá: *Boża*: a Páwel
ſwiety o Mądroſci Chriſtuſie *Iejuſie*: nie ſimpliciter
mowi ani ogulnie: ale z przydátkiem: *Boża*. Ale y to
Adwerſarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: *Ze* nie mogli niſt lepiey wyſtąpić
tych ſłow Sálomonowych: o Wrodzeniu ſie od wiecz-
ności tej Mądroſci niebieſkiej: nád Páwła ſwietego.
I tedy te Mądroſci / ktora tu ſamá ſiebie wrodzona być
od wieczności pokázuie: Páwel ſwiety pokázuie być nie
inſa: tylko Chriſtuſá *Iejuſá*: Bo iárwie mowi I. Cor.
1. *ŷ. 24.* *A my opowiadamy Chriſtuſá wkrzyżowanego:* *Zy-*
dam Zgorſzenie, a Poganóm glupſtwo: ale ſámym wezwánym
Zydom y Grekom, Chriſtuſá moc Bożá y Mądroſć Bożá. *Prze-*
toż Chriſtus *Iejuſ*: od wieczności ieſt wrodzony.

Powtore: *A* dla tego to Adwerſarzom nie może być
pozwolono: *Ze* choćby Páwel ſwiety: nie wykládał
Sálomona w tych ſłowach przedſiewſierych: Tedy
przecie przez te Mądroſci od wieczności wrodzona: nie
inſa

Okázanie:
Ze przez te
Mądroſci/
ktora ſie w
w Przypo-
wieſciach
Sálomono-
wych cap. 8.
v. 8. od wie-
czności wro-
dzona być w-
kazuje: ſam
Chriſtus
Pan ma ſe
rozumieć: *A*
iárwie y
przedwiecz-
na iego by-

eność stać
się prawie
dobrze do-
wodzi.

inſſa: **M**ądrość muſi być rozumiana: tylko Boża: **A** zwołaſzczą kiedy kto wważy: co ta ſamą **M**ądrość o ſobie mówi niżej **ſ**. 27. y w inſſych w te ſłowá: **G**dy gotował niebioſá, iam była, gdy kraył cyrklem po oblicju przepáćci. **G**dy grantował obłoki węgore, y rozmierzał **z**ródłá wodne, kiedy **z**akładał morzu gránice ſwoie, y práwo pokładał wodom, aby nie przeſtepowáły gránic ſwoich, kiedy **z**awieſzał grunty **z**ie-mie, **z** nim byłam wſſytko skládáac: y krotochwilám ná ká-**z**dy dzień igraáac przed nim wſſelkiego cjaſu. **I** gráiac ná okregu **z**iemſkim, á roskoſ moia być **z** synmi ludzkimi. **J**áko tedy w te czaſy y **z** tej miáry: przez te **m**ądrość od wieczności **w**ro-**d**zona: **A**dwerſarze / niechca rozumieć ſamego **S**yná **B**ożego **C**hriſtuſá **P**áná: iſe ſam **S**álon / o tej **M**ą-**d**roſci od wieczności **w**rodzoney: nie mówi tego: aby mia-**ł**a być **M**ądroſcią **B**ożą: **T**ák **z**áſie **z** przeciwney ſtron-**ny**: muſſa **A**dwerſarze: przez te **M**ądrość od wieczno-**ści** **w**rodzona: rozumieć ſamego **S**yná **B**ożego **C**hriſtuſá **P**áná: gdy ſam **S**álon tymi ſłowy pomienionymi: iá-**w**nie to wkázuie: **I** przez te **M**ądrość od wieczności **w**ro-**d**zona: rozumie ſie ſamá **M**ądrość **B**oża.

Náſtátek: **P** dla tego to **A**dwerſarzom nie moſe być po-**z**wolono cohcá otrzymáć: ſe to nie ieſt **S**ufficiens **R**atio: dla tego niechcieć rozumieć tych ſłow **S**álon-**now**ych in **C**ontrouerſia połoſzonych: o **w**rodzeniu od **w**ieczności **S**yná **B**ożego: iáko **M**ądroſci **B**ożej: iſe **S**álon nie dołoſyl o tej **M**ądroſci: tego ſłowá: **B**o-**ja**. **B**o kiedyby to była ſufficiens **R**atio: **T**edyby tym ſpoſobem: y w ten czaſ tenſe **S**yn **B**oży muſiał niebyć **M**ądroſcią **B**ożą: **G**dy go tenſe **A**poſtol / w tymſe liſcie **p**ierwſzym do **K**orinthow **cap**. **I**. **v**. 30. ſimpliciter **z**o-**w**ie **M**ądroſcią: nie przydawáiac tego ſłowá: **B**oża: **A** **B**orwiem **t**ák o **C**hriſtuſie mówi: **K**tory ſie ſſal nam **M**ą-**d**roſcią od **B**ogá, y ſpráwiedlivoſcią, y poſwieceniem, y odku-**p**ieniem. **A**le ieſliſz przecie ſtády dla tego: nie moſe być

ſufficienter

sufficienter Syn Boży tego odwołany: aby się nie miał rozumieć **Mądrości Bożej**: Gdyż go na innym miejscu **Pismo święte**: **zowie Mądrością Bożą**: Przetoż tymie prawem / y z tych słów **Salomonowych**: nie może się sufficienter dla tego odsadzać tego: aby nie był przez tę **Mądrość** od wieczności wrodzona: rozumiany: iże simpliciter **zowie go Salomon Mądrością**: Gdyż innymi słowy: pokazuje go **Mądrością Bożą**: y inſte mieſcā **Pisma świętego**: szczerze go nazywając **Mądrością Bożą**: y wrodzonym od wieczności ręką. A ieſliby to przecie nie miała być **Mądrość Boża**: o ktorey na tym mieſcu **Salomon** mowi: **Pytanie** czyiaſz była?

Na druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz / **Adwersarze** w tej **explicacy** swojej: teżamykają: w ktorey twierdzą: jakoby ta **Mądrość** w **Salomona**: dla tego nie miała być rozumiana **Osoba**: iże wyżſzey **Ź. 15.** te słowa o sobie mowi: **Przez mnie Krolowie Krolują**, y **Zakoni Sprawcy Sprawiedliwe rzeczy sądzą**, **przez mnie Xiążęta pamiata**, y **Mocarzy sądzą Sprawiedliwość**. Albo dla tego: iże na początku **Rozdziału Dſiewiętego** tenże **Salomon** / też **Mądrość**: wſtytkie do siebie zwoływająca / y **Panienci** swoje rozſylająca: wprowadza: A zą tymto inferować **Adwersarze** vsilują: Iż iako ta **Mądrość** w **Salomona**: nie może być **Osoba**: Tak też że **Chriſtus Pan** dla tego nie może być przez tę **Mądrość** od wieczności wrodzona rozumiany: iże ieſt **Osoba**: Ale y to **Adwersarzom** nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że się wyżſzey pokazało z **Pawła świętego**: Iż przez tę **Mądrość** wrodzona od wieczności / o ktorey **Salomon** mowi: ma się rozumieć sam **Syn Boży**: ktory ieſt **Osoba**: Przetoż nie mogą tego twierdzieć **Adwersarze** o tej **Mądrości** od wieczności wrodzoney: aby nie miała być **Osoba**. A zą tym nie mogą tego

Okazanie:
Iż ta **Mądrość** / ktora o sobie mowi w **Salomona** / w mieſcu przedſie.

wziętym:
i jest Osoba.

Syná Bożego odsadzać: aby przez tę Mądrość od wie-
czności wrodzoną: nie miał być rozumiany.

Powtore: Dla tego: że tu tej Mądrości/samey przez
się: Sálomon rzetelnie przypisuje Actia: iáko to: że
przez nie Arolowie kroluig: Sákónu dawce spráwiedli-
wie stázuig/ Kizzetá Pánuig / y Mocarze stázuig sprá-
wiedliwość: że wszyscy do siebie zwoływa/ że Páni-
ni swoje rozspia: y co wiecey nád to. Jákowa Actia iże
Osobie tylko należy: Przetoż y tá Mądrość/ ktorey tu
Sálomon przypisuje tákq Actia: iest Osoba. A iż nam
inšey Mądrości Pismo święte Osoba nie ukázuie: tylko
samego Syná Bożego Chrystusá Páná: Przetoż on przez
tę Mądrość od wieczności wrodzoną: ma być rozumia-
ny. A iedliby przecię áni z tákley Actiey tá Mądrość
nie miała być uznawána Osoba: iáko Adwersarze prze-
wieść vsiluiá: Tedyć áni sam Oélec niebiešci z tákowey
Actiey Osoba nie może być uznawány.

Náwet: Dla tego: że tu tej Mądrości Sálomon
przypisuje wrodzenie: Gdy same té Mądrość 1. 22. mo-
wiáca w te słowa wprowadza: Pan pošliadl mie ná po-
czátku drog swich; pierwey niżeli co uczynil od poczátku.
Przez co się wrodzenie od Bogá tej Mądrości rozumie:
iáko podobny przykład mowoy Gen. 4. 1. ebiášnia:
gdzie Ewá poczáwšy y porodziwšy Káimá: rzeklá ty
słowa: Pošliadláám mejá od Iehorwy. Jáko y przez to: że
tá Mądrość o sobie mowi: że ja Pán pošliadl ná poczá-
tku drog swoidch/ niżeli co uczynil od Poczátku: ma się nie
co inšego rozumieć: tylko przedwieczne tej Mądrości
od Bogá wrodzenie. Lecz iż rodzić się nie może tylko O-
soba: á zwlászczá takim wrodzeniem: iákie tu tej Ma-
drości Sálomon przypisuje: Przetoż tá Mądrość od
wieczności wrodzona: iest Osoba. Jáka Mądrościa:
iż samego tylko Chrystusá Páná: Pismo święte poká-
zuie iáko się wyššey pomienilo y pokázáło: Przetoż Chri-

stus

stus Pan iest od wieczności wrodzony. A tak iest Przedwieczny.

Na trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / a ostatnia / Adwersarze / w tej swojej explicacy / że sąmytają: w ktorej twierdzą: jakoby to wrodzenie od wieczności tej Mądrości o ktorej Salomon mowi: miało sie według textu Zebreysskiego rozumieć y czytać wrodzeniem tej Mądrości od wieku: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla okoliczności: Ktore tu są Mądrość przetelnie do swego wrodzenia stosuje. Jako to gdy o sobie ta Mądrość powiada: ver. 22. Że ja Pan posiadałem na początku drog swoich / pierwszy niżeli co uczynił od początku. Także y to: gdy o sobie powiada v. 25. Jesteżby gory me stánely przed wszystkimi pagórkami iam sie rozdziła. I inne słowa z tym idące aż do wierści trzydziestej tego pierwszego: do tego sie ściągają: Ktore żadnym sposobem / tej Mądrości / nie dopuszczają być wrodzoną od iakiego perownego wieku: ale zgola od wszystkich wieczności: y owsem przed wszystkimi wiecznościami: bo iest wrodzona pierwszy niżeli co było uczyniono.

Powtore: A co sie stanie tych świadectw / Ktore Adwersarze / ad Instantiam, albo ku okazaniu tego przywołują: że insha iest rzecz od wieczności: a insha od wieku: Tedy y tu nie Adwersarzom nie wsturają.

Naprzód: Dla tego: Że te miejsca nie o tym mowią: o czym Salomon w tych słowach przedsięwziętych: Przetoż Adwersarze nie mogą tego z nich dowodzić: i takoby przez to wrodzenie od wieczności tej Mądrości o ktorej Salomon mowi: miało sie rozumieć wrodzenie od wieku: albo dni Stárodawnych.

Powtore: Dla tego: Że sie wyżej pokazało: że to wrodzenie tej Mądrości o ktorej Salomon mowi: żadnym sposobem / dla tych samych okoliczności / Ktore są Ma-

Okazanie:
Że wrodzenie tej Mądrości: Ktore iest Christus: Ktore tu o sobie przyznawa: nie może być do pewnego wieku albo czasu przypowiązane.

Adwersarze wcielając sie do niego: Ktorech świadectw Pisma s. na zniesienie przedwieceznego wrodzenia Syna Bożego: z słow tych przedsięwziętych Salomona:

wych: nie
tym niedo-
wodzą.

Słowo
wieku/albo
od wieku:
iako się w
Pismie ś.
bierze: albo
względem
Boga/yp
na z czego:
albo wzglę-
dem ludzi/yp
innych rze-
czy.

drość do wrodzenia swego stosuje: nie może się rozumieć/
ani czytać: Wrodzeniem tej Nadrości od wieku: albo
od dni Starodawnych: ale od wszystkich wieczności:
Przetoż Adwersarze: nie tym przedświadczenia swego
nie dowodzą: gdy te świadectwa pomienione na to przy-
wodzą: aby nimi dowiedli: Że dni wieku/ albo od wie-
ku: znaczą dni Starodawne.

Nastątek: A dla tego: że w Pismie świętym: nie ie-
dnakie jest y tego samego słowa: wieku: albo: od wie-
ku: znaczenie. Bo gdzie się do ludzi/ albo innych rzeczy
stworzonych stosuje: pierwszy czas wyznacza y ograniczony.
Ale kiedy do Boga/ albo Syna Bożego: Tedy tam nie
tylko/ wiek, wszystkie czasy w sobie zamyka: ale y dzień
ieden: nie dzień ieden/ ale tysiąc lat: co wieśća niż wiek:
iako y tysiąc lat: jest przed nim iako dzień ieden. Iako
na obiedwie stronie świadectwa Pisma świętego: mogą
być pokazane. Do pierwszej strony: te same świadectwa
od Adwersarzom przywiedzione: słusnie należeć mogą.
Mowi Bog y Jeremiaś: cap. 2. v. 20. Od wieku głama-
łás iárxmo moje, &c. Ktory wiek/ iako o ludziach jest
rzeczony: tak też pierwszy czas wyznacza. Mowi znówu
Zachariaś: Luc. 1. ver. 66. o Obietnicach Oycom wcześ-
nionych: iako powiedział przez usta świętych, którzy od wie-
ku byli Proroków swoich. Ktory wiek/ iako jest rzeczony
o Prorokach świętych: ktorzy ludźmi byli: Tak też per-
wony czas wyznacza ieden: miánowiącie ten: Ktorego świe-
ci Prorocy żyli. Mowi náwet Ezaiáš: Cap. 64. ver. 4.
Od wieku nie s'ycháli, ani w'symá poieli: oko nie widziáło Bo-
gá oprócz ciebie, którzyby tak czynil oczekawáacemu go. Kto-
ry wiek: iako y na tym miejscu do ludzi jest przystosowa-
ny: ktorzy od wieku nie s'ycháli/ ani w'symá poieli/ ani
okiem widzieli: Boga takiego drugiego: oprócz onego
Boga prawdziwego: ktorzyby tak dobrze czynil tym kto-
rzy go oczekywáią: Tak też ieden pierwszy czas ograniczo-
ny zna-

ny znaczyć może : mianowicie ten sam którego ludzkie po-
częli na światie żyć y być.

Ná druga stronę : nappierwey ono miejsce należy :
z tegoż Proroka Zsaiassá : Cap. 43. v. 13. gdzie sam
Bóg tak o sobie mówi : *Od wieku ja jestem.* Albo iako sie
z Zebreyskiego tłumaczy : *ode dnia sam jestem, a niemam ko-*
by z ręki moiey wyrwał. Przez który wiek : gdy go sam
Bóg stosuje do siebie : albo y przez ten dzień : od którego
sie być opowiada : żadnym sposobem nie może sie rozuo-
mieć wiek ieden / albo dzień ieden : Ale czas ten / który
wszystkie wieki y dni : co ich było / y będzie : wprzedał.
Potym y to : Gdzie Dawid święty na wielu miejscach w
Psalmiech swoich : Bogu tylko wiek ieden przywołując :
a przecie to zátym nie idzie : aby przezeń / Bogu przysto-
sowany : miał sie rozumieć tylko ieden pierwszy czas y
ograniczony : Jako Psal. 105. v. 1. & 106. v. 1. mówi :
Wyznawajcie Pánu, ábowiem do wieku miłosierdzie iego.
Tákże Psal. 112. v. 2. mówi : *Niechay Imie Páńskie będzie*
błogosławione od tad aż do wieku. Znowu Psal. 124. v. 2.
mówi : *Pán w okregu ludu swego, od tad y aż do wieku.* W
których wszystkich świadectwach Dawidowych : iedliby
to stołko wieku : miało wyznaczać czas iaki pierwszy y
ograniczony : Tedyby zátym iść musiało : że już wieku
naszego miłosierdzie Boże wstáło. Imie Páńskie nie ma
być błogosławione. Pána niemam w okregu ludu swego :
Ponieważ Dawid na każdym miejscu z tych / y każdej rze-
czy z tych : tylko ieden wiek nazywa : który tylko sto lat
w sobie zamyka : iako reżeni explicuią : A który iako sie
był za času Dawidowego počął : tak też już dawno sie
skończył : Ale iże to z tad co sie rzekło : nie może być stu-
bnie infirrowano : Przetoż z tad iáwna : że to stołko
wieku, albo od wieku : przystosowane do Boga : nie mo-
że znaczyć času iakiego iednego ograniczonego : ale zna-
czy ten czas : który wszystkie czasy w sobie zamyka : y zgo-
lá jest nie ograniczony.

Tegoż potwierdza y ono świadectwo Piotra świętego: Epist. 2. Cap. 3. §. 8. gdy mówi: *Abowiem ieden dzień y Bog, iako tysiąc lat: a tysiąc lat iako dzień ieden.* Skąd sie pokazuje że Bog nie jest do tego przywiązany: aby wiek ieden iemu przypisany: miał znaczyć tylko ieden wiek pewny y ograniczony. Także y ieden dzień: aby przed nim nie miał znaczyć tysiąca lat: a tysiąc lat dnia iednego. *Wiek* tedy: który sie Bogu przypisuje: wszytkie wieki w sobie zamyka.

Tymże obyczajem: gdy tu tej Mądrości Bożej/ Którąśmy pokazali być Syna Bożego: Salomon: Od wieku wrodzenie przypisuje: iako Adwersarze tłumaczą: albo wykształtowanie: iako sam wierzę 23. zamyka: Tedy nie może to być za ieden pewny wiek ograniczony: rozumiano: ale za ten sam czas: który wszytkie wieki wprzedszył: iako sama ta Mądrość niebieska explikuje: gdy w tymże wierzę 23. doklada. *Wykształtowanam od wieku, y od dawności, pierwey niżeli sie ziemia stala.* Z czym sie y Pismo święte zgadza: który Synowi Bożemu: iako tej Mądrości o ktorej Salomon mówi: Hebr. 1. §. 2. Uczynienie wieków przypisuje. A tak samego przed wiekami wyznawa.

Nastątek: A iesliby przecie: iaki pewny czas/ Adwersarze rozumieć chcieli: tego wieku: od ktorego ta Mądrość jest wykształtowana: Tedy nie mogą innego wieku rozumieć: tylko ten sam: który sobie ta sama Mądrość przywłaszcza: A przywłaszcza sobie nie inny wiek/ ta sama Mądrość: tylko ten: który wprzedszył nim sie ziemia stala: nim przepasći/ nim zrodla wodne/ nim gory y pagorki byly postanowione: nim rzeki/ zawiały okregu ziemskiego: nim niebiosy byly przygotowane: nim przepasći pewnym cirklem byly obwiezione: a Ktoż to mowiac: nim co bylo uczyniono: iako §. 22. ta sama Mądrość zamyka: Przez co sie Przedwieczność rozumie.

mie. Kiedyż się ta maćrości która jest Syn Boży Pan
Jezus: wrodził: iako na się zeznawał: Przetoż jest Przed-
wieczny. A tak dobrze y tym świadectwem sentencja na-
sta: o Przedwieczney bytności jego jest utwierdzona. A
Adwersarista przeciwiejąc się temu: nic słusznego ani po-
wownego in Contrarium przywieść nie może: iako się po-
kazalo.

CZWARTE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: z Proroka Miche-
asza: Cap. 5. 2. gdzie tak napisano:

*I ty Bethlehem Ephrato, málucjka jesteś między tysiącami
ludskimi: i ciebie mi wynidzie, który będzie Pánuiący w Igra-
elu: i wyszcie jego od początku ode dni wieczności.*

Na to miejsce/ w Katedryzmie swym fol. 66. Ad-
wersarze tak napisali:

To miejsce nie ma nic w sobie o vrodzeniu i Istności Oycow-
skiej, i vrodzenia przedwiecznego naymniey nie dowodzi. Bo tu
jest wzmianka Początku y Dni, które w wieczności mieysca nie
mają: y słowa te które ma wulgata, ode dni wieczności, w tex-
cie Hebreyskim czytają się, ode dni wieku. A dni wieku roz-
ciągają, co dni starodawne; iako te mieysca wskazują, Esa. 63. 4.
9. & 11. Malach. 3. ver. 4. wyrozumienie tedy tego mieysca
to jest, że Christus miał początek rodźcia swego wzięc od samego
początku y starodawnych dni, to jest od tego czasu, kiedy Bog w
ludu swoim królá vmocnił: co się rzeczą samą poczęło w osobie
Dawidowej, który y Bethlehemitą był, y autorem fámiley y
rodźcia Chrystusowego. To własne Adwersarście słowá.

**Na to odpowiadam Sze-
ściórako.**

Na pierwszą

W pierwszym rzeczą odpowiadani.

Wierzący rzecz/ Abwersarze/ w tey swojej ewangelii/
 mówią : że są myślni : w której twierdzą : iakoby to
 miejsce : nie mieć w sobie o wrodzeniu przedwiecznym
 Syna Bożego nie miało : Ale to Abwersarzom nie może
 być pozwolono.

Okazanie :

Że to miej-
 sce Michea-
 sz Proroka
 świętego
 przedsię-
 wzięte : i-
 wnie dowo-
 dzi : Przed-
 wiecznego
 wrodzenia
 Syna Bo-
 żego z Bogą
 Oycą.

Naprzód : Dla tego : że się tu temu szczerze sam
 Micheasz Prorok święty przeciw : Który kiedy Synowi
 Bożemu/ przypisuje wyście od początku ode dni wieczno-
 ści : Tedy nie innego nie czyni : tylko wrodzenia iego
 Przedwiecznego i-awnie dowodzi. Iakoby od początku y ode
 dni wieczności : nie było nic innego tylko sam Bóg z na-
 tury : Tak też Syn Boży Pan Jezus : miał wyście od
 tego Początku y dni wieczności : nie mógł stąd inąd wy-
 niść tylko z Bogą Oycą : Do czego się y sam przyznawa/
 gdy ony słow : Iohann. 8. ver. 42. szczerze o sobie mo-
 wi : Ja z Bogą posiadam. A iż pismo święte/ tego pościa
 Syna Bożego / z Bogą Oycą/ od początku ode dni wie-
 czności : wskazuje nie inny sposób : tylko wrodzenia z tegoż
 Bogą Oycą : Co z tad Naprzód znać : że pismo święte/
 tego słowka wywnieść od kogo : na miejscu tego : wrodzić
 się z kogo : żądywa : iakoby masz przykład : I. Paralip. 2.
 ver. 53. Potym y z tad : że toż Pismo święte : dla tego
 że Chrystus Pan posiadał z Bogą Oycą : i-awnie go Jedyn-
 nourodzonym od Oycy : nazywa : Ioan. I. ver. 14. Prze-
 toż y Micheasz Prorok święty / dowodząc wyścia iego
 od Początku / y ode dni wieczności : dowodzi tymże sa-
 mym y wrodzenia iego z Bogą Oycą iego. Ktore wrodze-
 nie iego z Bogą Oycą : i-est Przedwieczne : Tedy tego
 tym samym Prorok święty dowodzi : gdy wskazuje : Że to
 wyście iego takowe : stało się od początku/ ode dni wie-
 czności. A tak tym pierwszym względem : dobrze to
 Miejsce Micheasza Proroka świętego : dowodzi Przed-
 wiecznego wrodzenia Syna Bożego z Bogą Oycą iego.

Potym :

Polym : I tym drugim : Ze pismo Nowego Testa-
 mentu/ á miánawicie Márheuss éwisty/ to Prorocstwo
 Micheassowe: iáwnie do wrodzenia Syná Bożego stosu-
 ie : Cap. 2. v. 4 Gdzie pisze: iáko Arol Zerod, zátrowni-
 żywssy sobá : zgromádził wssytkie Kizzetá Káplánskie/
 y náuczone ludu : dowiádując sie od nich : gódięby sie
 Christus miał národzić : A oni mu powiedzieli w Be-
 thlehem Judskim : Ták bowiem nápisáno jest przez Pro-
 rotá : I ty Bethlehem ziemio ludská, jádnymsposobem nie ie-
 stes náymnieszá między Kizzetá ludskými, z Ciebie bowiem
 wynidzie wódz, który będzie rzádził lud moy Izráelski. A to re-
 slowá : słóczywssy z sámemi Prorockimi : Tedy káždy
 iáwnie táczył móże : Iż przez nie pokázuje sie dwóiatie
 wysćie Syná Bożego. Jedno od Początku/ ode dni wie-
 czności : Drugie z Bethlehema : do ktorego sam Bog
 mówi : Z Ciebie mi wynidzie wódz, &c. Játo tedy przez
 to wysćie z Bethlehema Syná Bożego : rozumie sie iego
 národzenie : Ták téż koniecznie y przez to wysćie od po-
 czątku/ ode dni wieczności : rozumieć sie musí iego náro-
 dzenie : Gdyż rownych slowek písma swietego : rowne
 musí być rozumienie y znáczenie. A iż przez to wysćie od
 Początku/ ode dni wieczności : nie może sie rozumieć to
 wysćie ktoreśie stáło z Bethlehema : Bo temu ktore sie
 stáło z Bethlehema : sam Bog niebiński : w ten czas/
 gdy te slowá przez Proroká Micheassá były morwione :
 dopiero przysły czas náznáczal : A temu drugiemu iuż
 dawno przeszły / to jest : od początku/ ode dni wieczno-
 ści : Przetoż iáko przez to wysćie z Bethlehema : ma sie
 tákie rozumieć Syná Bożego národzenie : ktore sie stáło
 to in ten pore : y nie z tego in-fego : tylko z Máriey Pá-
 ny : Ták téż tymże práwem : przez to drugie wysćie od
 Początku/ ode dni wieczności : rozumieć sie ma tákie teo-
 goz Syná Bożego Národzenie : ktore sie stáło przed
 wiecznie : y nie z tego in-fego : tylko z Boga Oycá : iáko

sie

się w wprzeczającym Argumentie pokazało. A jeśli inaczey: Tedy słoby zątym: Jż iako tu rzetelnie Prorok święty: przywołasz dwoie wyście Synowi Bożemu: przez które się rozumie dwoiaktie jego Wrodzenie: Tak też że tym oboim wrodzeniem: Wrodził się z Panny Marię: A tak dwá razy się z niej rodził: Co iednak/ iako żadnym sposobem być nie może: Tak też to zątym koniecznie być musi: że przez to wyście Syná Bożego od Początku/ ode dni wieczności: ma się rozumieć przedwieczne jego z Bogá Oycá wrodzenie. A tak temi dwiema sposobý: to miejsce przedświadczone Michaśá Proroká świętego: prawie dobrze dowodzi: Przedwiecznego z Bogá Oycá Syná Bożego wrodzenia.

Ná drugá rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ Abwersarze/ w tej opłikácii te zątyma káiz: w ktorey twierdzą: iakoby dla tego z tych słow Prorockich: nie miało być Przedwieczne Syná Bożego z Oycá wrodzenie dowodzone: iże w nich wymianká jest położona Początku y Dni: które w wieczności miejsca nie máiz: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolano.

Naprzód: Dla tego: że tego nieżym Abwersarze ná Proroká świętego nie dowiodą: aby on tu dla tego miał położyc wymiankę Początku y Dni: żeby był przez to: Syná Bożego: Przedwiecznego wrodzenia z Oycá niebieskiego: odstrychnąć miał.

Powtórę: Dla tego: że się wiśszy przeciwona rzecz temu pokazała: A pokazała się miánowicie tá: Jż iako przez wyście z Bethlehemá: Syná Bożego: dowodzi piśmo święte nie czego innego: tylko narodzenia według Ciála w Bethlehem tegoż Syná Bożego: z Panny Marię: Tak też: że przez to wyście od Początku/ ode dni wieczności: toż Piśmo święte: dowodzi nie czego innego: tylko

Obażanie:
Jż choć w
tych słow
wiech Mi-
cheasowych
przedświ-
adczeniach
wymian-
ká dni y po-
czątku: że to
przedświ-
adczenie
przed-
wiecznego
wrodzenia
Syná Boże-
go z Bogá
Oycá.

tylko narodzenia tegoż Syna Bożego: Oycą i przed wysy-
tką wieczności: Gdyż dzień / albo dni: kiedy się Bogu
przypisują: znacza wszystkie wieki: iako się już wyśsey po-
kazało.

Trzecie: Dla tego: że tu iawnie Prorok święty:
pierwey wyszcie Syna Bożego: kładzie: niżej Począ-
tek / y Dni wieczności. A tak go pierwey wrodzonym:
przed Początkiem y Dniami wieczności: kładzie: Gdyż
iako o nim mówi: A wyszcie tego od Początku ode dni wie-
czności.

Czwarte: I dla tego: że choćby y to Adwersa-
rzom było pozwoleno: że to wyszcie Syna Bożego: od
Początku / ode dni wieczności: stało się: Tedy y to nie
Sentencji Adwersarstwy ratować nie może. Nie tylko
dla tego: że dni: kiedy się w Piśmie świętym albo Bo-
gu Oycu / albo Synowi Bożemu przypisują: ile jest Sy-
nem Bożym: znacza wszystkie wieki: iako się już pokazało:
ale y dla tego: że insey ięszce pierwszey wieczności: przed
tym Początkiem y Dniami wieczności: od których Syn
Boży ma wyszcie swoje: Prorok święty nie kładzie. Tym
samym także iawnie znać dawa: że przez ten Początek /
y Dni wieczności: od których Syn Boży ma wyszcie swo-
je: wskazywa pierwszą wieczność rozumieć się ma. A tak
Syn Boży jest Czwartym.

Naśladowanie: I jeśli to Adwersarzom idzie przecie: że
tu wzmianka Syna Prorok święty Początku y Dni: Albo
że te pierwsza wieczność nazywa Początkiem y Dniami:
Tedy y iako nie wstrząsa: Bo iako to / nie na to czy-
ni Prorok święty: aby miał chcieć właściwie cney pier-
wszey wieczności: iako Początek y Dni przywołać:
ale na to: aby się był przez to do snadniejszego pojęcia na-
szego / o tym wyśzciu Syna Bożego: przysposobił: iako
świąta takich rzeczy w Piśmie świętym znayduie się: A to
dla tej przyczyny obyczajem ludzkim: o Bogu bywają

mówione : Ták też tym samym tenże Prorok święty :
 nie mógł odsadzać Syna Bożego przedwiecznego z Opcą
 wrodzenia. A ták z tych pomienionych przyczyn ; nie
 mogą mieć Adwersarze z tej pierwej Ratcy : słusznego
 przedsięwzięcia swego domodu ; w której twierdzą : iż
 koby dla tego napierwej : przez to wyszcie Syna Bożego
 od Początku / ode dni wieczności : nie miało się rozu-
 mieć przedwieczne iego z Opcą wrodzenie : iże Prorok ś.
 wzmianka czyni Początku y Dni.

N i Trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / Adwersarze / w tej explikacyi te są
 myślia : w której twierdzą : iż koby y dla tej drugiej
 przyczyny / z tych słow Michaassowych : nie miało być do-
 wodzone przedwieczne Syna Bożego wrodzenie : iże ty
 słowa / które ma Wulgata : *ode dni wieczności* : w He-
 brąjskim tekście czytają się *ode dni wieku* : Ale y to Ad-
 wersarzom nie może być pozwolono.

Naprjod : Dla tego : że sąmą rzeczą tego potrzebuie aby
 tu dni wieczności : były położone. Bo iż tu Prorok Bo-
 ży / przez to wyszcie / od Początku / ode dni wieczności : do-
 wodzi Przedwiecznego wrodzenia Syna Bożego z Bo-
 gą Opcą : iako się wyżej pokazało : Przetoż zątem te
 dni wieczności : dobrze mają być kładzione : przez które
 by się tym lepiej takie wrodzenie Syna Bożego wypra-
 żało.

Nawet : Dla tego tego przedsięwzięcia Adwersarzom
 pozwolić nie możemy : że choćbyśmy y tego pozwolili :
 Iż tu miasto słowa wieczności : słowo od wieku : ma
 być według mowy Hebrąskiej kładzione : Tedy y to ich
 Sentencyi nie może ratować : a nąszyć walcie : Gdyż
 wyżej wiele przykładów Pisma świętego pokazało się :
 Iż kiedy to słowo wieku : do takich rzeczy stworzonych
 y ograniczonych stosowane bywa : tedy pierwszy czas ieden
 albo

Okazanie :
 Iż dobrze
 to wypicie
 Synowi
 Bożemu o-
 de dni wie-
 czności przy-
 pisuje się : y
 ty samy dni
 od których
 początku
 Syn Boży
 ma swoje
 wyszcie dla
 rzeczy samey
 dobrze dnia-
 mi wieczno-
 ści : bez wie-
 ciu : i bez
 rozumie-
 niu : choćby się

albo wiek: między innymi: wyznaczyć zwykło: Ale kiedy
się referuje do Boga / albo Syna Bożego: tedy są me-
wieczność która wszystkich rzeczy stworzenie poprzedziła:
A tak y na tym miejscu/ przez to słowo od wieku do wy-
ścia Syna Bożego przystosowane: samą wieczność/któ-
ra wszystkich rzeczy stworzenie poprzedziła: ma być rozu-
miąta.

cei tłumaczyć
i y dniami
wieku: iako
chca Adwer-
sarze: tedy p-
tak nie zna-
ją przedwie-
cznego vro-
dzenia Syna
Bożego.

Ná czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarto rzecz/ Adwersarze / w tej explicacyi to za-
myślają: w ktorej twierdzą: iakoby to miejsce przedsię-
wzięte Micheasza Proroka świętego: miało być równe
y podobne onemu Miejscu Ezaiaszowemu cap. 63. v. 9.
8. 11. gdzie napisano o dobrodziejstwie od Boga Izrael-
litom wyrzadzonym: we wszelkim wrapieniu jego był mu
wrapieniem. I Aniol obliczności jego wybawił ie: dla umiło-
wania swego y laskawości swojej odkupił ie, y zatrzymawał ie
wszystkich dni wieku. Znowu v. 11. I wspamiętał dni wie-
ku, Mojżesowe y ludu swego. Także y onemu Malach cap.
3. v. 4. gdzie w te słowa napisano: I będzie się podobać
Pánu Ofiara ludu, y Ieruzalem iako dni wieku, y iako lada ró-
dowina. Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Miánowicie

Dla tego: Ze Dowód biorą bázgo à dissimili, która
dissimilitudo: Naprzód w tym pokazuje się: Ze to oboje
miejsce od Adwersarzow ad Instantiam przywiedzione:
rzucone jest o ludu Izraelskim: y o Ofiierze jego. A to
Micheasowe in controuersia położone: rzucone jest o
Synu Bożym: który daleko jest różny y inny od ludu Iz-
raelskiego: y ofiary jego.

Potym: W tym dissimilitudo pokazuje się: Ze ty obie-
dnie miejsc: obidwa ci Prorocy święci: Ezaiasz / y
Malachiasz: są przynależne nie tylko z tym Micheaszo-
wym/ zgodzić się y podobne być nie mogą: ale y między

Obie: Z te mie-
scia Pisma s.
które Ad-
wersarze na
to przywo-
dzą: aby za
powodem
ich: rowyście
Chrystusa
od Począ-
tku/ odc dni
wieczności:
przywiąz-
magli do i

Kiego pew-
nego wieku
y czasu: nie
Adwersar-
zom do
przeobra-
żenia v.
wzięcia v.
sugować
nie mogą.

Samemi wielką jest różnica. Wziął bowiem słowa swo-
je stosuje: do dobrodziejstwa Bożego / ludowi Izrael-
skiemu pokazanego: A Malachiasz do przyjemności
offiary Bogu należącej: Przetoż y z tej drugiey miary/
to miejsce Micheasowe: tym drugim nie może być po-
dobne.

Ponziecie: A z tej: Ze rzecz ta ktora opisują Wziął y
Malachiasz: jest wielom razem z Narodu Izraelskiego
spolna: A ta ktora opisuje Micheas: tyli o Synowi
Bożemu jest przywołana: Przetoż y tak to miejsce
Micheasowe: tym drugim nie może być podobne.

Nadto: A z tej miary ta dissimilitudo pokazuje się:
Ze iesliby to miejsce Micheasowe, tym drugim miało być
podobne: tedyby to pierwey Adwersarzom pokazać po-
trzeba: Że iako v Wziął dni wieku: rozumieć się ma-
ia dniami Mojżesza: y ludu onego pierwszego Izraelskie-
go: bo się tak zaraz samże Prorok v. II. explicuje. A i-
ako v Malachiasza przez dni wieku: rozumieć się ma-
Starodawne: bo się też tak zaraz Prorok explicuje: Tak
też że 17 dni wieku v Micheasa: O wysięciu Syna Boże-
go powiędziane: rozumieć się maia o dniach Mojżeso-
wych: y letnich Starodawnych: onego pierwszego ludu
Izraelskiego: albo o tym czasie: ktorę był Mojżesz / y
on lud Izraelski: Czego iedną Adwersarzom dołazac
trudno: Gdyż się sam ten Prorok śmiety temu wrzećmi-
ofawiać: że to wysięcie Syna Bożego bitało się nie z cza-
su Mojżesowego: ani ludu Izraelskiego: al' od począt-
ku / ode dni wieczności: A tak y to słowo wieku: do ta-
kiego wysięcia Syna Bożego przywołane: nie może tak
znaczyć czasu iednego pewnego y ogr-
dzonego: iako go
znaczy na tych innych miejscach od Adwersarzow ad-
stantiam przewiedzionych: ale znaczy taką wie-
czność / ktora wspaniałość y wspaniałość dni wieczności wprze-
dysła.
Ponieważ tedy Adwersarze / dowod swoiey explicacy

przymo-

przywodzi tak bärzo od nierównych y niepodobnych
miejsc Pisma świętego : Przetoż też nie perwonego ślad/
y coby sie ostać mogło : do swego przedsięwzięcia zamy-
tać nie mogą.

Ná Piata rzecz odpowiadam.

Piata rzecz / Adwersarze / w tej explici iey swojej : że
zamyślan : w której twierdzi : Jákob, przez to wyście
Syná Bożego / które sie stało od Początku / ode dni wie-
czności : miał sie rozumieć taki początek rodziánu Chrystu-
sowego : który on miał wsiąć od samego początku y dni
Stárodawnych : á miánowicie od tego czasu : którego
Bóg w ludu swoim Królá wynocnił : co sie rzeczá sama
począło w osobie Dawidowej : Ale y to Adwersarzom
nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że to iest własny domysł Ad-
wersárski : nie świadectwo Pisma świętego : które sie te-
mu przeciwi : Gdyż sie wyśsey pokazało : że przez to
wyście Syná Bożego od Początku ode dni wieczności :
Prorok święty nie czego innego naprzędniey dowodzi :
tylko Przedwiecznego Syná Bożego wrodzenia.

Powtore : Dla tego : że y to iáwna z samego tego Pro-
roctwá : Jż Prorok święty / te obietnice wyście z Beth-
lehemá tego wodzi : który miał rzodzić lud Izráelski :
nie tym względem do Syná Bożego stosuje : áby miał
chcieć wyrażać początek rodziánu iego od Osoby Królá
Dawidá : ále tym względem : áby wskazywy w przod-
dawność wrodzenia iego z Bogá Oycá od początku ode
dni wieczności : á wiedząc że sie też w wypełnieniu czasu
miał człowiekiem ná świat narodzić : áby był wskazywał y
miejsce takowego narodzenia iego : to iest : Bethlehem :
iáko Historia Ewángeliey świętey wyplada : Matth.
cap. 2 ver. 6.

Náślátek : A choćby sie to Adwersarzom pozwoliło : że
przez to wtore wyście / Syná Bożego / z Bethlehemá : po-

czątek

Okazanie:
Jż ty słowa
o wyściu
Syná Bo-
żego / ode
dni wiecz-
ności : nie mo-
ga sie rozu-
mieć o Po-
czątku ro-
dziánu iego
od dni stá-
rodawnych :
to iest : od sa-
mego Da-
widá.

czatek rodzańiu jego według Ciąłá : wyznacza się : od Osoby Dawida : Tedy y tak nie przecie Adwersarze w swoim przedsięwzięciu nie wstydzą. Bo iako przez to wyście Syná Bożego z Bethlehemá : ma się rozumieć początek Syná Bożego według Ciąłá : od Osoby Dawida : iako Adwersarze twierdzą śmieć : Tak tymże sposobem / y przez to pierwsze wyście tegoż Syná Bożego / które dawno przed tym wotorym wprzódziło / od Początku ode dni wieczności : ma się także rozumieć początek rodzańiu (iż tak rzekę) od Osoby Oycá niebieskiego. Gdyż iesli wprzódzająca rzecz / według zdania samych Adwersarzow : iest prawdziwa : Tedy tymże prawem : y tá druga násładowa musz być prawdziwa. A tak y sley miary : nie mogą znieść Adwersarze przedwiecznego wrodzenia Syná Bożego z Bogá Oycá : Ktorego tu Micheass dowodzi. Co się wyśkeś tym dośkateczniej pokazało.

Ná szósta rzecz odpowiadam.

Szósta rzecz / á ostatnia / Adwersarze / w tey swojej explikacy te zamyślają : w ktorey twierdzą : iakoby te słowa Prorockie / o wyściu z Bethlehemá tego wódz : który miał rządzić lud Izraelski : miały się rozumieć o Początku rodzańiu Chrystusowego od osoby Dawida : dla tego : że Dawid y Bethlehemitą był / y Autorem samilyey y rodzańiu Chrystusowego : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Opozanie:
Ż przez wy-
ście Chrystu-
sá z Bethle-
hemá: nie
może się ro-
zumieć po-
czatek rodza-
nia jego od
Osoby Da-
wida: cho-

Naprzód : Dla tego : Że to wtore wyście tego Wódz / który miał rządzić lud Izraelski sam Prorok święty Micheass / y Matheuss święty Ewangelista / y Łukass święty : nie do osoby Dawidowej / ani początku rodzańiu Chrystusowego / który się począł od osoby Dawidowej : ale do miejsca stoisia : to iest : do Bethlehem : gdzie się Chrystus narodził : iako się y wyśkeś pokazało.

Powtore : Dla tego : Że tego wzmianka dwieściego wyścia /

wyscia / przez ktore sie dwoie narodzenie rozumie : nie dopuści / aby sie te słowa do osoby Dawidowej miały ścia-
gąć. Chybaby Adwersarze mogli probabiliter z pisać.
ś. pokazać : że Dawid / względem swojej osoby : dwa-
kroć sie rodził w Bethlehem. Czego iako Adwersarzom
dopisać zgola nie można: Tak też ztym te słowa Pro-
rockie : nie do osoby Dawidowej : ale do osoby Syna
Bożego koniecznie należą.

cięższe Da-
wid był y
Bethlesemi-
ta: y Auto-
rem famili-
ey y rodzi-
ciu
Chrystuso-
wego.

Patrzcie: Dla tego to Adwersarzom nie może być
pozwolono: że ztym przedświadczeniem swoim / Adwer-
sarze : okazują sie gorszymi w wykładaniu tego miejsca
Michaeaszowego nād one Sydy / główne nieprzyiacioly
Pána Jezusowe : ktorzy gdy o miejscu narodzenia we-
dlug Ciąła: Chrystusa Pána: od Arola Heroda byli py-
tani: tedy tego Proroctwa Michaeaszowego: nie chcieli
o kim inszym rozumieć ani wykładać: tylko o samym
Chrystusie Panie: a do Dawidá: z żadney najmniejszey
miary: ani do tego inszego / nād samego Chrystusa: ani
chcieli ani mogli go aplikować: Co ex Cap. 2. Matth.
łatwie każdy może obaczyć.

Poczwarte: Dla tego: Zeby tym sposobem: wieśta
zaczność musiała sie pokazać Dawidowa: niżeli Chrystu-
sa Pána. Bo iesli to prawda: że te słowa Prorockie:
naprzedniestym względem rzeczony sa o Dawidzie: iako
o tym: od ktorego Osoby Chrystus Pan ma początek
rodzaju swego: iako iest przeciwney strony rozumienie:
Tedy ztym nie co inszego pozostawa: tylko to: że też
Dawid przedniestym y osobliwym względem: był
Arolem / Pánem / y rzadziestym ludu Bożego postáno-
wiony w Izraelu / a tak zaciemnym Arolem / Pánem / y
rzadziestym: niżeli Chrystus Pan: Ponieważ tu tego /
ktory miał wynieść z Bethlehema: samże Bog rzetelnie
Pánującym w Izraelu nazywa. Co iak słusnie Adwer-
sarze uczynic mogą: prosze niechay sami rozsądza?

Popiute: A dla tego tego Adwersarzom/ co chcą: pozwolić nie możemy: Żeby te słowa Prorockie zgola żadnym sposobem: musiały do Chrystusa nie należeć: Bo jeśli to prawda: że te słowa iaktymkolwiek względem do Osoby Dawida należą: a mianowicie takim iako sami Adwersarze explikują: tedyć już żadnym sposobem do Chrystusa niemoga należeć: Racja tego ta jest: Że tylko do iednego y pismo Prorockie/ y pismo Nowego Testamentu: te słowa przedsięwzięte: stosuje. Jeśli tedy należą do Dawida: Tedyć już nie należą do Chrystusa Pána. Cżemu iedną iako sie Historia Ewangeliey świętey przeciwi: Tak też stosując te słowa Prorockie do Chrystusa Pána: iawnie okazuje: że żadnym sposobem nie mogą należeć do Dawida.

Nasłatek: A dla tego sie to mniemanie Adwersarskie nie ostoi: Że jeśli by to miała być Sufficient Ratio: dla tego tylko chcą te słowa Prorockie: stosować do Dawida: iże był y Bethlehemitą/ y Autorem samiey albo rodzaju Chrystusowego: Tedyćby z teyże przyczyny/ to miejsce Prorockie: y do innych wskazywanych musiałoby należeć: ktorzy byli Bethlehemitami: Musiałoby należeć y do Panny Marię: iako do tey: ktora była causa propinqua: Wrodzenia Chrystusa Jezusa w Bethlehemie. Ale iże przecie z tey przyczyny: to miejsce Prorockie: nie może sufficienter należeć: y do innych Bethlehemitow: ani do Panny Marię: Przetoż pogotowiu z teyże przyczyny: nie może sufficienter należeć: y do Dawida: że był y Bethlehemitą: y Autorem rodzaju Chrystusowego: iako causa longinqua. A tak tedy z tych wskazywanych przyczyn: Adwersarska explicacja: na to miejsce Micheasowe: wpada. Nasza zaś Sentencia zostawa nieporuszona: w ktorej sie to pokazuje: że iako to samo Proroctwo: do Osoby tylko Chrystusa Pána następuje: y iako w nim dwoiakiego wyścia wzmianka bywa czyniona: iednego z Bethleo

z Berlehemá : Ktore sie ieste w ten czas nie wykonało
było : gdy te słowa przez Proroka tego byly mowione :
ale dopiero na przyszly czas : obietnica o nim była czynio-
na : A drugiego / ktore sie już było dawno przedtem
stało : od początku ode dni wieczności. Nadość : iako
to oboie wyscie Syna Bożego : nic innego nie znaczy :
tylko iego narodzenie : Tak też przez to ktore sie w przy-
szłym czasie miało stać w Berlehemie / y ktore sie
już stało : rozumie sie iego według Ciąła z Panny
Máriei narodzenie : A przez to zaś / ktore sie było sta-
ło : nie za czasow Prorockich / ani za wieku Mojszowego
go / ani za czasu lat starodawnych onego pierwszego lu-
du Izraelskiego : ale ktore sie stało od początku ode dni
wieczności : ma sie rozumieć przedwieczne tegoż Syna
Bożego z Oycą iego niebieskiego : narodzenie. Oczym sie
dowodna rosprawa czyniła.

PIATE MIEYSCE A OSTATNIE DO
utwierdzenia Pierwszey części Sentenciei
należące : o Przedwieczney bytności
Syna Bożego : obrony potrzebuie : ex

1. Cap. Iohan. 1. gdzie tak o

Synu Bożym napisano.

Na początku było słowo, a słowo było u Boga. To było na po-
czatku u Boga.

Tá to miejsce / Adwersarze : w Kátechizmie swoim : fol.
60. tak napisáli :

A iako na pierwsze miejsce odpowiadasz :

Ze w nim nic niemáš o przedwieczności : gdyż tu iest
wzmianka o Początku, który Przedwieczności iest przeciwny.
A to słowko Początek, w piśmie świętym pospolicie sie sciaga
do tey rzeczy o ktora idzie : iako z tych miejsc abacząc mojesz,
Dan. 8. 1. Ioan. 15. 27. 8. Cap. 16. 4. A ktor.

II. §. 15. Iż tu tedy rzecz idzie o Ewangeliey, którey opisanie Jan święty przedstawił, niemając żadney wątpliwości, że przez to słowo Początku, rozumie się początek Ewangeliey. To własne słowo Adwersarście.

Ná to odpowiadam Swoiako.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz / Adwersarzy / w tej explikacyi swooy: że zamknięta: w której twierdzą: iakoby dla tego / w tym świadectwie Jana świętego o Synu Bożym napisanym: nie miało się nic o Przedwieczney bytności tegoż Syna Bożego zamknąć: iże w nim jest uczyniono na wzmiankę Początku: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
Że choć Jan
święty w
tych słowach
wiedzy przed-
stawiających
wzmiankę
Początku:
przecież tym
nie znosi
Przedwie-
czney bytno-
ści Syna
Bożego.

Naprzód: Dla tego: Że tu samże Jan święty: iawo nie pierwszą bytność Syna Bożego: przed tym Początkiem: ná którym był: wkładanie: zaczął go przedwieczney bytności przez ten początek / ná którym był: odsadzać nie może: Gdyż iawne są słowa iego które czytamy: Ná początku było słowo, a słowo ono było w Bogu, y Bog był ono słowo. To było ná początku w Bogu.

Powtóre: Dla tego: Że tu zrzetelnie: samże Jan Ewangelista: inna przyczyna wyraża. dla której bytność ná tym Początku: Synowi Bożemu przypisuje: A wkładanie nie tej przyczyny: aby go miał mieć Przedwieczney bytności odsadzać: ale że: aby go był wkładł Autorem y sprawcą początku y bytności wszystkich rzeczy stworzonych: A dla tegoż zaraz §. 3. tej przyczyny dokłada: gdy pisze: Wszystko przez nie stało się, a oprócz niego nic niewy-
mono, cokolwiek jest uczyniono. A tak y z tej przyczyny po-
kazuje się: że Jan święty: przez to słowo Początku: nie mógł Syna Bożego Przedwieczney bytności odsadzać.

Náwet:

Nawet : Dla tego : Że y sami Adwersarze / w tey
 explikacyi swoiey : ucia nas tego : Że to słowo Poczā-
 tek : w piśmie świętym : pospolicie się ściągga do tey rze-
 czy : o ktorey sprawa idzie. Iż tedy na tym miejscu Janā
 świętego : to słowo ściągga się nie do czego innego : tyl-
 ko do wszystkich rzeczy przez Synā Bożego uczynionych :
 Przetoż zātym zostawa : że się już nie może ściąggać do sa-
 mego Synā Bożego : tym względem : iakoby go miało
 odsadzać pierwszey bytności przed Początkiem wszystkich
 rzeczy uczynionych. A tak y Przedwieczney bytności.

Na druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz / Adwersarze / w tey explikacyi : że zamyka-
 ją : w ktorey twierdzą : iakoby tu przez ten Początek : kto-
 rego Jan święty wzmiankę czyni : y na którym Synowi
 Bożemu bytność przypisuje : miał się rozumieć Początek
 Ewangelii : ale y to Adwersarzom nie może być po-
 zwolono.

Naprzód : Dla tego : Że tego niechym Adwersarze / na
 Janā świętego nie dowioda : aby on przez ty słowa / o
 ktore controversia : raczy miał chcieć opisać Ewan-
 gelia : niżeli same Osobe Synā Bożego. A zwołając że
 przeciwna rzecz : z tychże iego samego słow pokazanie się.
 Bo kogoć on tu najwięcey wspomina / y zrzecelnie mia-
 nuie : tegoć też miał to przedsięwzięcie w tych słowiedy
 opisać. Iż tedy najwięcey tu Jan święty : Synā
 Bożego wspomina : y zrzecelnie Słowem / Bogiem y Spra-
 wca wszystkich rzeczy uczynionych : nazywa : a o Ewan-
 geliiy zgola żadney wzmianki nie czyni : Przetoż sta-
 dź : że on przez te słowa / o ktore controversia : raczy
 same Osobe Synā Bożego opisuje : nie Ewangelia. A
 tak y przez ten Początek : na którym Synowi Bożemu
 bytność przypisuje : nie mogł rozumieć Początku Ewan-
 geliiy. A zwołając że się pokazalo : Iż tu żadney wzmian-
 ki Jan święty : o Ewangeliiy nie czyni.

Opozanie :
 Iż przez ten
 Początek :
 na którym
 Jan święty
 Synowi
 Bożemu by-
 tność przy-
 pisuje : nie
 może się ro-
 zumieć o
 Początku
 Ewangelii-
 cy.

Powtore : A dla tego to Adwersarzom nie może być pozwolono : Że się wyśsey pokazało : Że ten Początek o trzym Jan święty mówi: rozumie się o Początku wszystkich rzeczy wczynionych przez Syna Bożego. A tak już zątem nie może się rozumieć o Początku Ewangelii. A zątem ani o bytności Syna Bożego : na początku Ewangelii.

Polrgęcie : A dla tego: Że się wyśsey także y to pokazało: Że iako ten Początek do wszystkich rzeczy przez Syna Bożego stworzonych stosuje się : y iako wkrąca Syna Bożego: pierwey będącym przed tym Początkiem: Tak też y Przedwiecznie bytnim. Lecz i Początek Ewangelii: tegoż Syna Bożego nie wkrąca Przedwiecznie bytnim: Przetoż też przez ten Początek : nie może się rozumieć Początek Ewangelii.

Poczwarte : Dla tego : Że ięśliby słusnie / przez ten Początek: początek Ewangelii / albo choć wszystka Ewangelia : miał być rozumiany : y ięli tu Jan święty: nie miał przedświadczenia iętego: tylko opisywać początek Ewangelii : Tedyć też zątem słusnie: tenże Początek Ewangelii: musi być nazywany tym Słowem: Kto re na początku było w Bogu. Lecz i się tym tytułem : słusnie nie może zdobić początek Ewangelii: Gdyż się wyśsey pokazało : Pismą świętego / y z samego pozwolenia Adwersarstiego : kiedy się o Artykule Wcielenia Syna Bożego traktowało : że to ięst Imię własne samego Syna Bożego: Przetoż też przez ten Początek : Początek Ewangelii słusnie nie może być rozumiany.

Popiate : A dla tego : Że tu Jan święty: te rzecz ktora opisyuje : nazywa nie tylko Słowem : ale sprostą y Bogiem. Lecz i Początek Ewangelii / y owęsam samą Ewangelia: nigdy się nie w Pismie świętym nie nazywa Bogiem : Przetoż tu Jan święty nie opisyuje Początku Ewangelii.

Posłte: Dla tego: Że Jan święty / rzecz ta która tu opisuie: wkaże być Osoba: Co z tych słow jego iacwna: Na początku było słowo, a słowo ono było v Bogu, y Bog był ono słowo. To było na początku v Bogu. Lecz że Początek Ewangeliey / ani sama Ewangelia: nie może być Osoba: Przetoż tu Jan święty: nie opisuie Początku Ewangeliey: ani samey Ewangeliey.

Nadślátek: Dla tego: Że tu Jan święty: tej rzeczy którą opisuie: przywołając wśytkich rzeczy uczynienie: a bez niego nic nie uczyniono cokolwiek uczyniono: Lecz iż Początkowi Ewangeliey / ani samey Ewangeliey: nie może to być słusnie przywołano: Przetoż tu Jan s. nie opisuie Początku Ewangeliey: ani samey Ewangeliey. Nie maia tedy Adwersarze nic słusnego ani perwonego: czymby mogli to miejsce Jana świętego zniwazyć: Aby się nie miała z niego Przedwieczna bytność Syna Bożego dowodzić: ponieważ iest tym Słowem / które na początku było v Bogu: y które też samo było Bogiem: y przez które wśytki rzeczy są uczynione: którekolwiek są uczynione.

Do Drugiey Części
Sentencji naszej / o Przed-
wieczney bytności Syna Bożego: swia-
dectwa należące: ktorými się sstała utwier-
dzona: obrony potrzebuia: to iest: od
Tytułow samego Boga Przed-
wiecznego własnych.

PIERWSZE MIEYSCE WZIĘTE Z
pierwszego listu Iana S. cap. 5. v. 20.

21. gdzie tak napisano.

Wiemy że Syn Boży przyszedł: y dał nam syny: abyśmy poznali prawdziwego Boga, y byliśmy w prawdziwym Synie. Ten jest prawdziwy Bog y żywot wieczny.

Dziewięć słów Jana Świątego: dla tegośmy do wtworzenia Sentencji naszej: o Przedwieczney bytności Syna Bożego przynieśli: Iże ten który jest prawdziwym Bogiem: zaraz musi być y Przedwiecznie bytnym. Jako y sam Ociec niebieski: iże jest prawdziwym Bogiem: zaraz jest y Przedwiecznie bytnym. Ji tedy w tych słowach pomienionych Jan Świąty: tak rzetelnie Syna Bożego nakazuje y miaruje prawdziwym Bogiem: Przetoż zaraz go nakazuje y Przedwiecznie bytnym. Jest tedy Syn Boży Pan Jezus: Przedwiecznie bytnym: ponieważ jest prawdziwym Bogiem.

Ná to Mieysce/ Udwersarze/ w Atechizmie
swym: fol. 75. tak napisáli.

Nie pozwałam tego. żeby w tym mieyscu, Wiemy że Syn Boży przyszedł &c. te słowa, Ten jest prawdziwy Bog, ścigać się miały do Syna Bożego. Nie iżbym tego przał, że Chrystus jest prawdziwym Bogiem: ale iż to mieysce tego nie dopuszcza, aby się te słowa o Chrystusie rozumieć miały. Abowiem tu nie tylko rzeczyć idzie o Prawdziwym Bogu, ale o Onym iedynym prawdziwym Bogu; co Artykul w Greckim textcie przydany iawnie nakazuje. A Pan Chrystus chociaż jest prawdziwym Bogiem; wszakże nie jest onym samym, iedynym, prawdziwym, który sam przez się y naydoskonalszym sposobem jest Bogiem: gdyż sam Ociec tego jest tym Bogiem. Ani to pomaga przeciwney stronie, żeby się te słowa, Ten jest prawdziwy Bog, do Chrystusa ścigały, dla tego iż Pan Chrystus ná ośmaku jest mianowany. Abowiem takie słowka, iakie jest Ten, yiemu podobne,

bne, nie śludy do bliższych słow sie ściągają, ale częstokroć do tego o czym naywiecey rzecz idzie. Iako pokazuje te myślcę, Aktor. 7. 8. 19. A i nąszal Krolimny który nie znał Iozefa i Ten posłeszby narod nasz: y Aktor. 10. 8. 6. Ten ma Gospode y niektorego Simoná Garbargá, który ma dom nad morzem, Ten powie robie co masz czynić: y 2. Ioan. 8. 7. Wiele zwodźcielow wysło na świat, którzy nie wyznawają Iezusá Chrystusá przychodzącego w cieie: Ten iest on zwodźciiel, y on Antychryst. w ktorzych miejscách każdy widzi, że to słowko Ten, nie może sie ściągac do tych którzy są daley pomienieni. To własne Adwersarstkie słowá.

Ná to odpowíadam Troiáko. Ná pierwszá rzecz odpowíadam.

Pierwszá rzecz/ Adwersarze/ w tey explikácii swojey i te zámyśla: w ktorey twierdza: iáko by tu ty słowá Jana świętego: Ten iest Bog prawdziwy: nie miał by sie ściagac do Syná Bożego: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że tego Adwersarze niczym powynym/ oprócz domysłem swym własnym: nie dowodzą: ani dowieść mogą.

Powtóre: Dla tego: żeby to był niepotrzebnie Jan s. czynił: miánowałoby pierwszy w tymże wieršu onego prawdziwego Boga/ to iest/ Oycá: prawdziwym: znówu w tymże wieršu aby go był tymże nazywać miał: Co iednak iáko o Janie świętym nie może być przystoynie rozumiano: Ták też to zátym zostawa: że te miánowicie niższe słowá: Ten iest Bog prawdziwy: koniecznie sie do Syná Bożego ściągają.

Porzeczne: Dla tego: że to słowko ktore iest w Greckim nápisie *oúros*. zostało bywać referowane / nie do tego Ktory też wespół iest miánowany: ale o ktorym rzecz

Okazanie:
Że ty słowá
Jana świę-
tego przed-
siewzięte:
Ten iest
Bog praw-
dziwy: do
Syná Bo-
żego się ści-
gają: y o
nim roz-
mienia.

naywie.

napowieccy idzie: Co y z tych sąmych przykładow może być wybachono: Ktore sami Adwersarze w tej explikacy ad Instantiam przywodzą. Iż tedy tu nie o kim innym napowieccy rzecz idzie / nie tylko w tych sąmych słowach przed sięwziętych: ale we wszystkich tym Rozdziale Janá ś. tylko o Synu Bożym: co każdy łatwo baczyć może: Kto uważnie ten Piąty Rozdział Janá świętego: przeczyta: Przetoż y to słowo Ten, w tych słowach Janá świętego: Ten jest Bog prawdziwy: referuje się do Syná Bożego. A tak on tu tym Bogiem prawdziwym ma być rozumiany.

Poczwarte: Dla tego: Że tu samże Jan święty / to słowo Prawdziwy: nie tylko do Oycá: ale zrzetelnie y do Syná iego referuje: gdy go miánuie prawdziwym Synem tego Oycá niebieskiego: Bo iáwne są słowa iego / Ktore piśe: Jesteśmy w prawdziwym Synu iego. Ponieważ tedy to słowo Prawdziwy: w tym wierku: Jan ś. równie do Syná, iáko y do Oycá referuje: Przetoż y ten wszytek Tytuł prawdziwego Boga: do Syná Bożego słusnie referować się ma: A zwłaszcza gdy kto uważy: Że Syn Boży: w Piśmie świętym: nie tylko prawdziwym: ale y Bogiem się nazywa.

Popiate: Dla tego: Że tu tego / Ktorego Jan święty nazywał Bogiem prawdziwym: zaraz zátym miánuie y Żywotem wiecznym. Iż tedy / w tymże Rozdziale / nie tego innego osobliwie y częściej: Żywotem wiecznym Jan święty miánuie: tylko Syná Bożego: co każdy o baczyć może: wierząc jedenaścigo / y trzynastego: Przetoż też tym Bogiem prawdziwym: tenże sam Syn Boży ma być rozumiany.

Pososte: Dla tego: Że y sami Adwersarze pozwalają tego: aby Syn Boży prawdziwym Bogiem był miánowany. Ponieważ tedy Syn Boży: prawdziwym Bogiem jest y zą pozwoleniem sąmych Adwersarzow: Prze-

toż y tu tenże sam ma być rozumiany przez tego Boga prawdziwego: którego Jan święty wspomina.

Posiódme: Że y samo przedświadczenie Jana świętego: tego potrzebuie: aby on tu był przez tego Boga prawdziwego/ w tych słowach przedświadczył: nie tego innego rozumiał: tylko Syna Bożego. Bo powiedziałszy o Synu Bożym: Naprzód to: że przyszedł. Potym: Że nam dał smysł/ abyśmy poznali prawdziwego Boga/ to jest / Oycą jego. Następnie: Że jesteśmy w nim iako w prawdziwym Synu tego Oycy: Sądym tego potrzebą było: aby był powiedział: Co zaż jest sam ten Syn Boży: A przetoż mówi: Ten jest Bog prawdziwy y żywot wieczny. Ponieważ tedy samo takowe przedświadczenie Jana świętego: potrzebowało tego: aby on tu był samego Syna Bożego: prawdziwym Bogiem pokazał: Przetoż Syn Boży w tych słowach in controversia położonych: prawdziwym Bogiem ma być rozumiany.

Następnie: A choćby sie y to Adwersarzom pozwolilo: Że ty słowa Jana świętego in controversia położone: nie do bliższej: ale do dalszej osoby ściągac sie mają: iako Po sami Adwersarze w tej explicacyi przewieść ośmieli: tedy y to wieceny Sentencyi ich zarządza: jeżeli ią ratować może. Bo iesli to prawda: że tu ten Bogiem prawdziwym ma być rozumiany/ w tych słowach Jana s. którego Jan święty daley miąnował: Tedyż to za tym koniecznie iść musi: że sam Syn Boży: Bogiem prawdziwym: z tych słow Jana świętego: musi być rozumiany: ponieważ go pierwey Jan święty miąnował: jeżeli Oycą jego Bogiem prawdziwym nazywał. Bo iawne są słowa Apostolskie wierzą tegoż: gdyż tak piśże: Wiemy że Syn Boży przyszedł, y dał nam smysł, abyśmy poznali prawdziwego Boga, y jesteśmy w prawdziwym Synu jego: Ten jest Bog prawdziwy y żywot wieczny. W których słowach/ iako gdy łatwie baczyć: Że Syn Boży pierwey brwa miąno-

rwany: nieli Ociec iego niebieski. Ktorego Oycá niebieskiego: abyśmy poznali prawdziwym Bogiem: Syn Boży przyśledszy dał nam ten smysł. Ponieważ tedy sąmi Adwersarze to wkładają: że tu w tych słowach przedświadczeń Jana świętego: ten Bogiem prawdziwym ma być rozumiany: ktorego Jan święty na dalszym miejscu mianował: Przetoż Syn Boży w tych słowach Jana świętego przedświadczeń: tym Bogiem prawdziwym ma być rozumiany: dla tego: że go Jan święty na dalszym miejscu mianował. A tak y tu sentencja Adwersarstwa wpada.

Na drugą rzecz odpowiadam.

Drugą rzecz/ Adwersarze/ w tej swojej explicacy: że zamysłają: w ktorej twierdzą: iakoby tu dla tego/ te słowa pomienione Jana świętego: nie miały należeć do Syna Bożego: że tu rzecz idzie nie tylko o prawdziwym Bogu: ale o onym iedynym prawdziwym Bogu: to jest: Oycu: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
iż choć rzecz
idzie w tych
słowach in
controuersia,
położonych/
Jana s. o o.
nym Tedy.
nym praw.
dziwym Bo
gu: tedy
przecie Syn
Boży dla te.
go tych słow
niemoże być
odśladzony:
Ten jest
Bog praw.
dziwy.

Naprzód: Dla tego: że sie wyższej/ kilka perownych przyczyn/ przeciwna rzecz pokazała: Należć ktore co inшего golymi słowy Adwersarze wnościć nie mogą.

Powtórę: Dla tego: że tu tego tak wyraźnie Apostoł nie mówi: iako chcą mieć Adwersarze: Ale tylko simpliciter mówi: Ten jest Bog prawdziwy, y żywot wieczny. A tego nie mówi: On iedyny Bog prawdziwy, to jest Ociec i Przetoż y Adwersarzom tego się domyslać nie godzi.

Potrzącie: Dla tego: że iakoby tu słusnie & sufficienter: dla tego te niższe słowa Jana świętego: Ten jest Bog prawdziwy: O Synu Bożym nie miały się rozumieć: że wyższej Jan s. Oycá mianował: choć nie znającym sposobem: Tedyćby się tymże prawem musiały ani o Oycu rozumieć i dla tego: że ieszcze wyższej przed tymi słowy/ y przed wspomnieniem Oycá/ a w tymże wierszu

wierku : Jan święty : Syna Bożego mianował : a to
ieście iawniejszym sposobem. Ale iesliż to o Oycu niebie-
skiem : z tey przyczyny nie mogłoby być słusznie ani suffici-
enter zamykano : Przetoż pogotowiu ani o Synu Bo-
żym.

Nawet : A co sie tynie Artykułu w Greckim przydane-
go *ὁ ἀληθινὸς Θεός* : Tedy y ten nie znosi tego / aby sie dla
niego / te słowa Jana świętego in Controuersia położo-
ne : o Synu Bożym Chrystusie Panie nie miały rozumieć.
Bo iż Chrystus Pan / iest teyże Istności Bogiem : ktorey
y on Ociec iego niebieski : iako sie w pierwszych Księgach /
y w tych Wtórych aż do tad pokazywało / y pokazało : y
niżej tym więcej sie to ieszcze pokaze : Przetoż iest onym
prawdziwym Bogiem : ktorym y Ociec iego niebieski. A
tak y ten Artykuł w Greckim przydany : raczy dowodzi
go być onym : Istoty prawdziwym Bogiem : niżejliby
go miał tych słow Jana świętego : o ktore Controuer-
sia : odsadzać.

Na Trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / a ostatnia / Adwersarze w tey swoiey
expliacy te zamykają : w ktorey twierdzą : iakoby Syn
Boży Pan Jezus : nie miał być onym iedynym prawdzi-
wym Bogiem : y tak doskonałym : iako iest onym samym
iedynym y doskonałym prawdziwym Bogiem : Ociec iego
niebieski : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwo-
lono.

Naprzód : Dla tego : Ze y Chrystus Pan : iest od siebie
samego Bogiem : Gdyż iest teyże Istności Bogiem : kto-
rey y Ociec iego niebieski iest Bogiem : iako sie wyżej po-
kazało : y niżej ieszcze sie to tym więcej pokaze : y całej
Księgi pierwsze o tym dostatecznie y dowodnie traktuię.
Jako tedy sam Ociec niebieski : będąc z Istności swoiey
Bogiem : iest od siebie samego Bogiem onym iedynym
prawdzi-

Okazanie :
Iż Chrystus
Pan : iest o-
nym Tedy-
nym praw-
dziwym Bo-
giem / y tak
doskonałym

iało iest o-
nym samym
iedynym y
doskonalm
prawdzi-
wym Bo-
giem : y O-
ciec iego nie-
bieſki. A ja-
nym że y ty
ſłowa Pana
ś. in contro-
verſia polo-
żone: Ru-
śnie do nie-
go należa.

prawdziwym y doſkonalm : Tak też y Syn iego Pan
Jeſus : będąc z teſz Iſtności Bogiem : z ktorey y Ociec
iego niebieſki : iest od ſiebie ſamego Bogiem : prawdzi-
wym. A tak takimże iedynym/ naywyższym/ y naydoſko-
nalszym : iało y Ociec iego niebieſki : prawdziwym Bo-
giem. Zaczym iuż nie mogą mieć Adwerſarze ſłuſney
przyczyny: oſadzać Syna Bożego Tytułu prawdziwe-
go Boga : w tych niżſzych ſłowach Jana ſwiętego wy-
rażonego : dla tego : że ie Jan ſwięty : o onym ſamym
iedynym/ naywyższym/ y naydoſkonalszym Bogu praw-
dziwym napisał. Czemu nie nie zawadza : że Chrystus
Pan te Iſtność względem ktorey iest prawdziwym
Bogiem : wziął od Oycy przez ſposób wrodzenia ſie z nie-
go : Bo aczci iest między temi dwiema rzeczami Differen-
tia niała : mieć Iſtność Boſką a ſe ipſo : a mieć też
Iſtność Boſką a ſe ipſa exiſtente : Wszakże nie zara-
żatym idzie : aby ten ktory ma Iſtność Boſką od Oycy :
przez wrodzenie : dla tego że ia ma od Oycy : nie miał iuż
zostać tak prawdziwym y doſkonalm iało y on Ociec
niebieſki : Bogiem. Bo może mieć Perſona aliqua : Iſt-
ność Boſką od tego : ale tak przecie aby ia miała a ſe ipſa
exiſtente. Jako Chrystus Syn Boży / choć ma Iſt-
ność Boſką od Oycy : żatym ſpoſobem że ſie z niego Syn
nem właſnym wrodził : ma ia iedną iało taką ktora a
ſe ipſa exiſt : dla czego też niemniej iało y Ociec niebie-
ſki : iest od ſiebie ſamego Bogiem. A tak takim praw-
dziwym/ iedynym/ y doſkonalm : iało y Ociec iego nie-
bieſki : prawdziwym Bogiem.

Powtorę : A dla tego że Adwerſarzom nie może być po-
zwolono : że to ſa ſobie wzajemnie przeciwne rzeczy : Być
Chrystusowi Panu Synowi Bożemu prawdziwym Bo-
giem : a nie być ſamym iedynym/ y naydoſkonalszym pra-
wodziwym Bogiem. Jeſli bowiem Syn Boży / nie iest
iedynym/

iedynym/ samym/ y naydoskonalszym prawdziwym Bogiem: Tedyć zgola żadnym innym sposobem: nie może być prawdziwym Bogiem: Raria tego ta jest: Że pisma święte / wiążdże a wiążdże: nie innego prawdziwym Bogiem być wkładzie: tylko tego: który sam jest iedyny/ y naydoskonalszy prawdziwy Bog. Czego przykład wyświadczy w Bogu Oycu: poświadczając: który iesliby nie był samym Iedynym/ y naydoskonalszym prawdziwym Bogiem: nie byłby zgola prawdziwym Bogiem. Iż tedy y Christus Pan jest prawdziwym Bogiem: iako pismo święte uczy: y sami Adwersarze zeznawiają: Przetoż koniecznie jest: samym Iedynym y naydoskonalszym prawdziwym Bogiem. A tak ile Adwersarze czynią: ktorzy wyznawiają Chrystusa Pana słowem: prawdziwym Bogiem: niechcą go przecie wyznawać samym Iedynym/ y naydoskonalszym prawdziwym Bogiem. A pogotowiu nie dobrze czynią: gdy tych słow niżej Janá świętego / o które controversia: niechcą o Chrystusie Panu rozumieć dla tego: że w nich Jan s. mówi o samym iedynym/ y naydoskonalszym prawdziwym Bogu.

Potrębie: A dla tego tego Adwersarzom pozwolić nie możemy: co chcą w tej controversiey sstrony tych słow Janá świętego otrzymać: Żeby tym sposobem musieli być z roznych przyczyn dwá rozni Bogowie prawdziwi. Gdyż uśiluując to Adwersarze przewieść: że Christus Pan/ nie jest tak prawdziwym Bogiem/ iako Ociec jego niebieści: nie innego nie czynią: tylko Chrystusa z rozney przyczyny wkładzie Bogiem prawdziwym: nie z tej z ktorej jest Bogiem prawdziwym: sam Ociec jego niebieści. A tak dwu roznych Bogow prawdziwych/ z dwu roznych przyczyn: wprowadzają: Co jest przeciwko Pismu świętemu: Ktore tylko iednego Boga prawdziwego/ y z iednego sposobu: wkładzie: Deut. 6. 4. Musi tedy y Christus Pan/ być z tegoż sposobu y przyczyny Bogiem

giem prawdziwym: będąc Bogiem prawdziwym: z kto-
regó y Ociec iego niebieski: ponieważ Pismo święte tylk-
o jednego Boga prawdziwego wkaże. A tak jest samym
jedynym y najsławniejszym prawdziwym Bogiem. Za-
czym y te słowa Jana świętego/ in controversia polo-
żone/ do niego właśnie należą.

Poczwarte: A dla tego Adwersarzom tego/ co twier-
dzą w swojej explicacyi pozwolić nie możemy: żeby tym
sposobem Christus Pan/ nie tylko z rozney przyczyny/
nad Oycę swego: Bogiem prawdziwym: a tak drugim
przeciwko pismu: Bogiem prawdziwym: ale też y niedo-
skonalszym Bogiem prawdziwym: musiał zostawać: Ra-
tując tego tak jest: że w tej explicacyi sami Adwersarze to
twierdzą: Że on Ociec niebieski: sam tylko jest najsł-
awniejszym Bogiem prawdziwym: a Christus Pan: nie
jest tak doskonałym Bogiem prawdziwym. Jeśli tedy
Syn Boży Pan Jezus/ nie jest Bogiem prawdziwym
tak doskonałym: jako Ociec iego niebieski: Tedyć znola
nie jest Bogiem prawdziwym doskonałym: Gdyż dosko-
nałość żadney niedoskonałości nieprzypuszcza. Co takżę
jest przeciwko pismu świętemu: które jako nigdzie Chri-
stusa Páná: nie wkaże Bogiem prawdziwym niedosko-
nałym: ale wszędzie doskonałym: Coloss. 2. w. 9. Tak
też zátym wkaże go: samym jedynym prawdziwym y
doskonałym Bogiem: A tak takim samym jedynym Bo-
giem prawdziwym doskonałym: jako y Ociec iego niebies-
ki: jest samym jedynym Bogiem prawdziwym doskona-
łym: Zaczym y z tej miary przedsięwzięcie Adwersarskie
stwórzyc.

Poprawie: A dla tego: Że jeśli Syn Boży Pan Jezus/
będąc Bogiem prawdziwym: nie jest samym jedynym y
najsławniejszym Bogiem prawdziwym: Tedyć to zo-
stawa zátym: że ma wiele prawdziwego swego Bóstwa
towarzyszów. Gdyż ta mowa Adwersarska/ która tak
dą o tej

da o tej rzeczy w swojej explicie : iest tak ważna : iako
to gdyby poprostu powiedzieli : Christus/ nie iest sam
iedyny Bog prawdziwy : ale ma wielu sobie rownych
towarzykow w prawdziwym Bóstwie. Co ieliby nie
miał żadnego sobie rownego towarzykła prawdziwego
Bóstwa swego : Tedyby był sam iedyny Bog prawdzi-
wy. Co takze iest przeciwko piśmu świętemu : ktore iako
to nigdzie/ ze wszystkich rzeczy stworzonych : jednego to-
warzyskła rownego Chrystusowi : w prawdziwym Bo-
stwie iego : nie kłazuje : Tak też zątym Chrystusa Pána :
samtym iedynym prawdziwym Bogiem : uznawa : A tak
y tu Adwersarze śwántuia.

Posłże : A dla tego : Ze to Bóstwo/ względem kto-
regu Syn Boży iest prawdziwym Bogiem : należy y do
Oycá iego niebieskiego : według onych słow od samego
Syná Bożego : Ioan. 17. v. 10. do Oycá iego rzeko-
nych : gdzie uniwersaliter mowi : wszystkie rzeczy moje, sa
twoie : a twoie moje sa. Ponieważ tedy toż prawdziwe
Bóstwo Chrystusa Pána : Oycu iego należy : względem
ktorego on iest prawdziwym Bogiem : Bo mu należa
wszystkie rzeczy tego Syná iego : w których liczbie iest y
prawdziwe Bóstwo iego : A to Bóstwo prawdziwe
Syná Bożego : nie iest tak doskonałe : iak doskonałe iest
samego Oycá niebieskiego : według vsilowania samych
Adwersarzow : Tedyć to zątym zostawa : ze on Oćiec
niebieski : iest dwoiakiego prawdziwego Bóstwa wje-
śniłiem : y doskonałego/ y mniej doskonałego : A tak iest
Bogiem prawdziwym y doskonałym : y mniej doskona-
łym : albo zgola : doskonałym/ y niedoskonałym Bogiem
prawdziwym. Ale ieliż Bog Oćiec niebieski : máiac so-
bie przywołaszone toż prawdziwe Bóstwo Syná swego
go : nie może względem tego Bóstwa Syná swego zo-
stawać Bogiem prawdziwym niedoskonałym : ale do-
skonálním : Tedyć pogotowiu y sam ten Syn iego Chri-
stus

stus Pan: względem tegoż Bóstwa swego prawdziwego / Ktore y Oycu swemu przywołasz: zostawać musi Bogiem prawdziwym doskonałym. A tāt y z tey miary pokazuje się że nie Adwersarze czynią: gdy niechcą Chrystusa Pána uznawać w ten czas Bogiem prawdziwym doskonałym: gdy Oycą iego niebieskiego nadeń Bogiem prawdziwym doskonałym czynią.

Należytek: A jeśliż to przecie miała być sufficiens Ratio: że Chrystus Pan/ dla tego jest nie tāt doskonały Bogiem/ iako Ociec iego niebieski: że jest od tego Oycą swego własnym Synem iego narodzony: A Ociec iego zaś niebieski dla tego jest nadeń doskonałym Bogiem prawdziwym: że tego Syna z siebie wrodził: Ted, aby zātym y w biegu przyrodzonym / a osobliwie w ludziach: musiała to być sufficiens Ratio: że każdy Ociec / Który Syna z siebie wrodził: więcej jest y doskonały człowiekiem: niżeli Syn iego: dla tego że Syna z siebie wrodził: a Syn iego zaś z niego narodzony dla tego będzie mniej doskonały człowiekiem: że jest z Oycą swego Synem iego narodzony. Ale jeśliż to w biegu przyrodzonym/ a osobliwie w ludziach: nie jest sufficiens Ratio: Gdyż y Mądrzy tego sąwże wczą: że y młde dzieci: nie jest mniej człowiekiem: niżeli dorosty. Ani dorosty nie jest więcej człowiekiem: niżeli młde dzieci: Co y o Synu z Oycą człowiek narodzonym: y o Oycu człowieku Który z siebie Syna wrodził: ma być rozumiano: Przetoż daleko więcej w biegu tym Który się stał nad przyrodzenie: to jest: w wrodzeniu się Syna Bożego z Oycą niebieskiego: y w wrodzeniu z siebie Oycą niebieskiego tego Syna swego: nie może to być sufficiens Ratio: aby dla tego Ociec niebieski doskonałym Bogiem prawdziwym miał zostawać: iże tego Syna swego własnego z siebie wrodził: A ten Syn iego zaś własny: aby miał dla tego nie tāt doskonałym Bogiem prawdziwym zostawać: iako jest ten

Ociec iego: że iest z niego rzedzony. A ponieważ ani z
tey ani z żadney inſzey przyczyny: Syn Boży nie może zo-
stawać ani ſuſtnie ani ſufficienter: mniej deſignálnym
prawdziwym Bogiem od Oycá ſwego: Przetoż to zaa-
nym zeſtawia: że koniecznie iest tak deſignálnie prawdzi-
wym Bogiem: iako y Ociec iego niebieſki. A zátym ieſzcze
y to znemu zeſtawia: że te ſłowa Janá ſwiętego niſſe/
otiere Contraverſia, w których Jan ſwięty deſignálnie
prawdziwego Bogá wyraża: wiadnie należeć máia do
Syná Bożego: ponieważ ſie kilka dowodow pewnych
y trumfownych pokazało: że iest Bogiem prawdziwym
deſignálnym i tak iako y Ociec iego niebieſki. Z tego tedy
wſytkiego co ſie o tych ſłowach pomienionych Janá
ſwiętego: tak dowodnie y przetelnie traktowało: także
ſerce pobożne iuż łatwie bázyc może: Że iako koniecznie
do Syná Bożego należa: y iako w nich przetelnie Syn
Boży Bogiem prawdziwym bytć a miánowany: y iako
ieſt nie z inſzego ſposobu Bogiem prawdziwym: tylko z
tego z którego y Ociec niebieſki: Tak też iest przedwie-
dnie bytnim. Adverſarſta zaś ſe ſentencia: iako nie pe-
wnego in Contrarium przymieſć nie może: tak dla tego
ſámego nágániona y nieważna: zoſtawiać muſi.

DRUGIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: z liſtu Páwła ſwię-
tego do Philip. cap. 2. v. 6. Y z ſłow Janá S.
cap. 5. v. 18. W których nápiſano o Synu
Bożym: że iest Bogu onemu rowny.

W pierwoſzym tak: Który gdy był w kſtałcie Bożym, nie
pocjiwał ſá drapieſtwo być rownym Bogu.

W drugim tak: Dla tegoż tedy tym więcej ſukáli go Ży-
dowie zabić, iże nie tylko rozniewował Sábbaſch, ale y Oycá ſwe-
go powiadał Bogá: rownym ſie cijniać Bogu.

Ty świadectwa / dla tego do utwierdzenia Senten-
ciey nąszey o Przedwieczney bytności Syna Bożego /
przywiedliśmy: Jże ten/ który iest onemu Bogu/ to iest/
Oycu: rowny: musi być koniecznie Przedwiecznie bytni:
Bo ieśliby nie był Przedwiecznie bytni: nie mogłby mu
być rowny. Jż tedy Syn Boży Pan Jezus/ iest onemu
Bogu/ to iest/ Oycu swemu: rowny: iako te świadectwa
zejnawiają: Przetoż iest koniecznie y Przedwiecznie bytni.

Ná te obiedwie Mieysca/ w Kátechizmie swym:
fol. 122. Adwersarze tak napisáli.

A iako ná te mieysca odpowiadać?

Iż Pan Iesus iest rownym Bogu, i txd sie nie dowodzi Naturá
Boska w nim: owszem pokazuje sie rzecz przeciwna. Bo ieśli o-
nemu Bogu który sam tylko i natury iest Bogiem (iako sie wy-
śsey pokazało) rowny iest, tedy iawnno iest, że onymże samym i
natury Bogiem być nie może. A rowność Pana Christusowá i
Bogiem Oycem, w tym należy, iż mocą i którą mu Pan Bog dał,
wszystkie te sprawy tak odprawował, y ieścoje odprawuie, które
są samego tylko Boga własne, iako sam Bóg. To własne Ad-
wersarskie słowa.

Ná to odpowiadam Troiako.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz/ Adwersarze/ w tey swoiey explikácii
iż zamknęli: w ktorey twierdzą: iakoby z tych obu mieysc
pominiających: nie miała sie dowodzić naturá Boska w
Christu sie Panu: a zátym ani tego przedwieczna bytność:
Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Ofensai:
Jż z tych obu
mieysc
nie ma
g. in
conterveria
położonych:

Nabrzeża: Dla tego: że sie te mu mniemaniu Adwer-
sarskiemu: obádwa ci Pisarze świeci: których to są sto-
wá: iawnnie przeciwiá: ktorzy nie do zwierzchnonney iá-
kiej rzeczy/ ani extra Christom położoney: ale do samey
własney Głoby Christusa Pana: to rowniennictwo Bogu:
referuiz:

referuig: Gdyż Paweł święty tak mowi: Który w kśtia-
cie Bożym będąc, nie miał za drápiestwo być równym Bogu.
Jan święty zaśie tak piśe: Jż Żydowie dla tego tym wie-
cey szukałigo zabić, że nie tylko rozniegował Sabbath, ale y Oyca
swego powiádał Bogá i równym samęgo siebie (NOTA) cý-
niąc Bogu.

dowodzi się
prawie do-
brze Boska
Natura
Chrystusa
Pána.

Jako tedy te słowa/ tych obu dwu Pisarzow świętych:
tak iáwnie od tychże samych Pisarzow świętych: referu-
ig to rowniennictwo Bogu do samey własney y istotney Os-
oby Syná Bożego: A zaśie iáko Osobá własna y isto-
tna Syná Bożego: nie może być considerowána bez ięgo
nátury: Tak też zá tym te słowa tych dwu Pisarzow s.
ściągáiąc się do samey własney y istotney Osoby Syná
Bożego: ściągáią się y do ięgo nátury. A tá zaśie nátu-
rá Syná Bożego osoby: nie iest insha tylko Boska nátu-
rá: Co się stąd pokázuie: że względem swey Osoby: iest
z Bogá Oyca swęgo własnym Synem ięgo wrodzony:
iáko się aż do tad pokázomáło: y iękże niżej tym więcej
się to pokáże. Jako tedy natura osoby Syná człowieczego
własnego: nie może być ináksza tylko człowiecza natura:
Tak też w woim sposobie natura Osoby Syná Bożego
własnego: nie może być ináksza ani insha: tylko Boska ná-
tura. A zátym to się stąd zámýka: Jż iáko ty obiedwie
mieysca przedsiemsiete: ściągáią się do własney y istotney
samego Syná Bożego Osoby: ktora nie może być consi-
derowána bez Boskiej nátury: iáko się pokázáło: Tak
też dobrze w ten cías dowodzą Syná Bożego Boskiej
nátury: gdy go dowodzą samego być równym Bogu.
A tak z tey pierwszey miáry/ to mniemánie Adwersárskie/
zstrony tych dwu mieysc Pisma świętego: stwántuie y
vpádác musí.

Powtore: Dla tego: Że ieśliby to miała być prawda:
iż z tych obu mieysc Pisma świętego: nie może być dowo-
dzona natura Boska w Synu Bożym: iáko Adwersarze

twierdzić śmiało: Tedyćby zą tym / z tychże miysc nie mogła być dowiedzona ani równość iego z Bogiem. Bo jeśli nie jest z Bogiem / to jest / z Oycem: wprzód równym w naturze: Tedyć y we wszystkich innych rzeczach z nim równy być nie może. Gdyż co się tnie spraw: tedy trudno ten sprawę te / które są samego tylko Boga własne: może tak równie / iako Bog sam / sprawować y odprawać: Który nie ma też Natury / która ma on sam Bog / to jest / Ojciec niebieski. Jako y ludzie / y święci Aniolowie: iże nie są też Natury: Ktorey jest on Bog niebieski: Tedy też dla tego spraw własnych samego Boga: nie mogą tak równie wykonywać y odprawować: iako ie wykonywa y odprawuje on sam Bog niebieski: Czego y sami Adwersarze by najbardziej chcieli zaprzeczyć nie mogą: a zwołają słusnie. Gdyż iako jest rozna Natura Aniolow y ludzi: od Natury onego samego Boga: tak też rozne muszą być sposoby wykonywania spraw Bożych własnych: tak przez Anioły / iako y ludzi: od tego sposobu: którym sam Bog swoje własne sprawy wykonawa. Jeśli tedy y Syn Boży Pan Jezus / nie jest wprzód Bogu Ojcu swemu równy w Bóstwie Natury iako Adwersarze przewieść osłuią: Tedyć mu koniecznie musi nie być równy ani w wykonywaniu spraw które są własne iego samego. A jeśli Syn Boży / ma zostawać nierówny Bogu Ojcu swemu: y względem Natury Bóstwie iego / y względem iednakiemu y równemu sposobu spraw iego własnych wykonywania: Tedyć mu zgoła żadnym sposobem nie jest równy. A tak iże ci dwá Piśarze święci / rowiennictwa iego Bogu: dowodzą. Ale iako to słusnie o tych Piśarzach świętych: nie może być mówiono: Tak też ci Piśarze święci, dowodząc w tych słowach swoich świadectwach pomienionych Chrystusowego rowiennictwa Bogu: A nie mogą go dowodzić tak przednie względem Bóstwie spraw wykonywania: iako tym

tym przednięć względem samey Boskiej onego Boga/ to
 iest/ Oycá iego: Natury: Dowodzą zátym/ w tychże
 świadectwach/ prawnie dobrze: tegoż Chrystusa Páná
 Boskiej Natury. A tak y ztey drugiey miary: Adwersa-
 rarze ná swoim przedsięwzięciu bázno się mylą.

Náwet: A dla tego: że będąc takiego mniemania o
 tym rowiennictwie Bogu Chrystusa Páná: iakie sami w
 tej explikacyi swojej wyrażają: Tedy się goršymi w ro-
 zumieniu o tym rowiennictwie Bogu Chrystusa Páná:
 nád one Żydy okazują: ktorzy dla tego rowiennictwa
 Bogu/ktore sobie sam Chrystus przywłaszczają: tego Chri-
 stusa Páná przesładowáli y zabić chcieli. Albowiem Ad-
 wersarze nášy/to rowiennictwo Bogu Chrystusa Páná:
 do wykonywania sprawy Boskiej przez Chrystusa Páná:
 stosują: iako się to z tej ich explikacyi okazuje. A oni Ży-
 dowie/ iároni y głowni nieprzyiaciele Chrystusa Páná
 stosowali ie do samey osoby iego: bo ie stosowali do tego:
 że Boga/ powiadał być Oycem swoim: iako ich w tym
 Jan święty wyświadcza: Gdy tak piše: Dla tego tym
 więcej, szukał go Żydowie zabić, iż nie tylko rozprawiał sá-
 bát, ale y Oycá swego powiadał Boga: rownym samemu siebie
 czyniąc Bogu. Jáko tedy Synowstwo Chrystusa Páná/
 albo vrodzenie iego z Boga Oycá/ względem ktorego po-
 wiadał go być Oycem swoim: y ktore do osoby się iego
 ściągá: nie iest ani być może: sprawo onego Boga/ to
 iest/ Oycá: rownie tak iako on sam Bog: przez Chrystu-
 sa: wykonywaniem: Tak też to rowiennictwo Bogu
 Chrystusa Páná: oni Żydowie referując do vrodzenia
 iego z Boga Oycá/ á tak do osoby iego: według tego
 świadectwa Jana świętego: ktore z tej miary za nimi
 wydawa: musza zostawać w rozumieniu tej rzeczy nád
 Adwersarze lepszymi: A Adwersarze zásię nášy dla teo-
 go w rozumieniu tej rzeczy musza zostawać nád one Żydy
 goršymi: że to rowiennictwo Chrystusa Páná: do wy-
 konywania

Kenywania spraw Bóstich / przez Chrystusa Páná / ro-
 wnie tak iako on sam Bog: to jest: Ociec: referować
 śmieia. Jeżeli tedy niechca być w tym Adwersarze ob-
 winieni: Tedy rowiennictwo Bogu Chrystusa Páná:
 niechay tym przedniey do Osoby Chrystusa Páná referu-
 ia: Ktora jest tá: że jest z Oycá swego / Synem iego vro-
 dzony: a tak niechay ie referuia y do iego Bóstiey Nátu-
 ry: Ponieważ Osobá Syná Bożego / względem Kto-
 rey sie vrodził z Oycá swego / własnym Synem iego:
 nie może sie *considerować* bez iego Bóstiey Nátury: iakoby
 miała być co Abstracium od iego Osoby: Co sie wyżskey
 pokazało. A zátym y to rownie z námi niechay zámýkáia:
 że ci dwáý Písarze świeci / mówiac o takim rowienni-
 ctwie Bogu Chrystusa Páná: iakie sie z tych słow sámych
 pokazało: Dowodzą tym sámym Nátury iego Bóstiey
 tym przedniey. A zwłascza: że sie to z tych słow Janá
 świętego pokázuie: Jż Żydowie / to rowiennictwo Bo-
 gu Chrystusa Páná: takie rozumieli: iakie y sam Chrystus
 Pan sobie przywłasczał. Jako tedy ci dwáý Písarze
 świeci / piśac o takim rowiennictwie Bogu Chrystusa
 Páná: dowodzą tym sámym tym przedniey Nátury Bo-
 stiey iego: Tak też zátym iáwnie dowodzą y iego Przed-
 wieczney bytności. Gdyż komu sie przywłascza Náturá
 Bóstá: Temu záraz należy y Przedwieczná bytność:
 Jako y onemu Oycu niebieskiemu: iż sie przywłascza
 Náturá Bóstá: Przetoż y Przedwieczná bytność.

Ná druga rzecz odpowídam.

Druga rzecz / Adwersarze / w try swoiey explicacy:
 że zámýkáia: w Ktorey twierdzą: iakoby dla tego / Nátu-
 rurá Bóstá w Synu Bożym / z tych mieysc przedśiewsie-
 tych: nie miała być dowodzona: że ten: Ktory jest one-
 mu Bogu rowny: nie może być onymże sámym z Nátury
 Bogiem: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwoło-
 no.

Naprawdę:

Naprzód: Dla tego: że to są sobie rzeczy przeciwne: Być równym onemu Bogu Oycu: a nie być onym samym; i Natury Bogiem. Bo kto nie jest onym samym; i Natury Bogiem: Pytam: Jaki może być onemu samemu Bogu Oycu równym? Gdyż on Bog Ociec: tylko względem swojej Natury Bogiem zostawa? Równym zaś się onemu Bogu być: nie jest nic innego: tylko równie takim Bogiem być: iako on Bog / to jest / Ociec. I tedy Chrystus Pan / jest równym onemu Bogu / to jest / Oycu swemu: iako to świadectwa pomienione ze znawcą: Przeczę jest równie takim Bogiem / iako y on Natury Bogiem. Ale tedy Adwersarze twierdząc śmieją: gdy w tej swej replikacy to piszą: Jaki ten: który jest onemu Bogu równy: onym samym Bogiem i Natury być nie może.

Okazanie:
Że kto jest
równym
Bogu: jest
onym samym
i natury Bo-
giem.

Powtórę: A dla tego to Adwersarzom nie może być pozwolono: że to nie jest sufficiens Ratio: Chcieć Chrystusa Pana odsadzić tego: aby nie był onym samym; i Natury Bogiem: dla tego: że nie jest onym samym Oycem / którego jest własnym Synem: Gdyż to ad proprietatem personarum: a nie do Natury ściągają się: iako się wyżej pokazało. A iceliby to miała być sufficiens Ratio: Tedyby y Syn człowieczy: Natury człowieczy musiał być dla tego odsadzony: że nie może być onym samym Oycem swoim: od którego jest spłodzony? Dowodzi tedy przecie równieństwo Bogu Chrystusa Pana w tymże Chrystusie Panie Boskiej Natury: chociaż go nie dowodzi onym samym Oycem jego: od którego jest spłodzony.

Nawet: A dla tego: że pismo święte: nie tym względem Chrystusa Pana: uważa być onemu Oycu jego równym: którym względem on Ociec jego: jest iemu Oycem: ale tym: którym względem on Ociec jego: jest Bogiem:

Którym
względem
Chrystus P.
jest Oycu
swemu ro-
wnym.

ktory/ kiedy pismo święte Chrystusa Pána nazywa ro-
wnym Bogu : śmieia ślad o nim zamyślać : że dla tego
nie jest onym samym z natury Bogiem.

Na Trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz/ á ostatnia/ Adwersarze w tej expli-
ciey zamyślaia : w ktorej twierdza : iakoby tá równość
Bogu Chrystusa Pána : miała należeć temuż Chrystuso-
wi względem spraw onego samego Boga własnych :
ktore on tá mocą ktora mu Pan Bog dal/ wszystkie ták
odprawował y odprawuie ieszcze : iako en Bog sam :
Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że te same miejsca pisma świę-
tego pominięte : przeciwna rzecz wkażują : Gdy to ro-
wiennictwo Chrystusa Pána : Bogu : nie do spraw Bo-
skich/ iako Bog/ przez Chrystusa : wykonywania : stosu-
ją : ále do natury Bóstey : Ponieważ w obudwu tych
miejscach i st napisano o nim : Równy Bogu. Albo : Ro-
wnym czyniąc samego siebie Bogu. Przetoż y Adwersarze/
tego rowiennictwa Bogu : ktore sie Chrystusowi Pánu
przywłaszczą : nie mogą do wykonywania spraw Bo-
skich przezeń : referować.

Powtórę : A dla tego : że sie tożskey pokazało : Ję ro-
wności iednakich spraw wykonywania/ y iednakim spo-
sobem : nie może być przednięszą przyczyną dana : tylko
iednakosć Natury. Gdyż ci którzy mają rozne natury :
muszą też nierównymi/ ále roznyimi być w iednakich
spraw/ y iednakim sposobie wykonywaniu. Jestż tedy
y Syn Boży/ nie jest tym pierwey równy onemu Bogu/
to jest : Oycu : w Bóstey Naturze : Tedyć mu nie może
być równym ani w iednakim sposobie : iednakich spraw
wykonywania. Ale iż przecie Syn Boży jest równy one-
mu Bogu/ to jest/ Oycu swemu : w iednakim sposobie :
y iednakich spraw Bóstich wykonywania : iako y sami

Okazanie :
Że to ro-
wiennictwo
Bogu Chri-
stusa Pána :
nie może sie
do tych
spraw ścia-
gać ktore sa
własne one-
go Boga sa-
mego : á
Chrystus o-
ne wszystki/
ta mocą k-
torą mu on
Bog dal :
tak odpra-
wował y od-
prawuie :
iako on sam
Bog.

Adwersarze zezwalają: y pismo święte widać: Przez toż tym pierwey onemu Bogu/ to jest/ Oycu: jest rowny w Boskiej Naturze. A tak y tu/ gdzie sie spodziewali Adwersarze/swoiey opiniey porátowania iáwny swánt odnośa.

Náwet: A dla tego: Ze iesliby przecie Chrystus Pan: nie względem Boskiej natury: ale względem sposobu spraw Boskich/ mocą Bożą wykonywania: miał zostáwać onemu Bogu rownym: Tedyby toż y o Apostolech iego musiało być rzeczone: Ktorzy iáko sprawy práwie Boskie/ y mocą onego Boga wykonywali: tak też dla tego będą niemniej zostáwać Bogu rownymi onemu: ie dno iáko y Chrystus Pan. Czego iednák iáko nigdzie o nich pismo święte nie mówi: Tak też iázym z tego samego: y o Chrystusie Pánu nie wątpliwie pokázuie: że y ten: iesliby nie był pierwey onemu Bogu/ to jest/ Oycu: w naturze Boskiej rowny: tedy dla wykonywania spraw Boskich iego: y iego mocą: nie może być żadnym sposobem iemu rowny. S tych tedy wszystkich przyczyn: każde serce pobożne iáwnie baczyć może: że żadnym sposobem Syn Boży: względem spraw Boskich: y mocą Boga onego: wykonywania: nie może być postanowiony onemu Bogu rowny: iesli mu nie jest względem samey Boskiej natury iego: rowny.

TRZECIE MIE YSCIE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: ex 16. cap. Iohan.
v. 15. Także ex 17. v. 13. przywiedzione:
z ktorych w pierwszym tak Syn Boży
o sobie mowi:

Wszystko cokolwiek ma Ociec: moje jest.

A w drugim do Oycá swego w te słowa: *Moje wszystkie rzeczy sá, y twoie moje.*

Te słowa

Tę świadectwa: dla tegośmy do utwierdzenia sen-
tencyi naszej o Przedwieczney bytności Syna Bożego:
go: przywieśli: Iże ten/ który wszystko to ma co y on
Ociec niebieski: iako musi mieć y Boska onego Oycá nie-
bieskiego Naturę: którą z rzeczy iego: jest iedną rzeczą
naprzecmiewną: Tak też zarym musi mieć y przedwieczną
bytność. Iż tedy Syn Boży Pan Jezus: ma wszystkie
rzeczy: które są Oycá iego: Bo mówi: wszystko cokolwiek
ma Ociec: moje iest. Przetoż ma y Boską Oycá swego
Naturę. A tak y przedwieczną bytność.

Ná te miejsca Adwersarze: w Katechizmie swym:
fol. 127. y 128. tak napisali:

A iako ná te miejsca odpowiadać?

Słowo to wszystkie rzeczy iako się wyissey nie raz pokazało
obraca się pospolicie do materii tej o którą idzie: Przeto nie
może to być z tych miejsc koniecznie zamknięto co oni chcą.
A materia o którą idzie w Rozdziale 16. iest to, co Duch święty
miał Apostołom oznaymić należącego do Chrystusowego krolestwa:
a w Rozdziale 17. iawnie się mówi o wieczności Chrystusowych
które ma dać Bog; dla czego ie też swoimi nazywa. Ná to, iż
pewna iest rzecz, że wszystko to co ma Pan Jezus, nie ma sam od
siebie, ale z daru Oycowskiego, tedy z tad naturá iego Boska
zamknąć się nie może: gdy; Bog z natury wszystko od siebie ma.
To własne Adwersarskie słowá.

Ná to odpowiadám Troiako.

Ná pierwszą rzecz odpowiadám.

Pierwszą rzecz/ Adwersarze/ w tej swojej explicácii
też zamysłali: w której twierdzą: jakoby z tych słów
prędziwosietych Syna Bożego: nie miała być dowa-
dzona naturá Boska tegoż Syna Bożego: a zátym ani
przedwieczna iego bytność: nappierwcy dla tego: iże to
słowó wszystkie rzeczy: pospolicie się obraca do materii
tej

tey o ktora idzie: Ale to Adwersarzom nie może być pozwoleno.

Naprzód: Dla tego: Ze w tych wszystkich słowach: nie zgola Syn Boży nie mówi o żadney materii: ale mówi po prostu o wszystkich rzeczach: ktore ma Ociec tego: ze są iego: a o swoich także wszystkich: ze są Oycowe: Przetoż y Adwersarze/ nąd to co innego słusnie domyśląc się nie mogą.

Powtórę: Dla tego: Ze tu Generaliter, o tych wszystkich rzeczach Oycowych/ y swoich: sam Syn Boży mówi: Przetoż się tego nie godzi Adwersarzom: do osobnego znaczenia niektórych wszystkich rzeczy: tak Oycowskich/ iako y Synowskich: odcinać.

Potrzenie: Dla tego: Ze ięliby za wyrzeczeniem tych słow: Syn Boży: od iakich rzeczy: z liczby wszystkich rzeczy Oycowskich: miał być odcięty: tedyby tymże prawem: y sam Ociec tego niebieski: od niektórych rzeczy/ z liczby wszystkich rzeczy Syna swego: musiał być odcięty. Gdyż iako o wszystkich rzeczach Oycá swego: Syn Boży mówi: ze są iego: Tak też y o swoich wszystkich eadem ratione mówi: ze są Oycá iego. Ale iako zgola/ od żadney rzeczy/ Ociec nie może być odcięty/ ktora iest Syná iego: żeby nie miała być własna y iego: Co sam Syn Boży zeznawa: gdy do niego mówi: Wszystkie rzeczy moje: iwoie są: Tak też y sam Syn Boży/ zgola od żadney rzeczy ktora iest Oycá iego: nie może być odcięty: żeby nie miała być własna y iego. A zwłaszcza mówiąc nie o tych rzeczach: ktore należą własności osoby: Oycá: albo Syná: ale ktore oprócz własności osob: tak Oycá: iako y Syná: bywają considerowane. Dobrze tedy Syn Boży: w tym naprzędniej inkluduje naturę Bóstwa Oycá swego: ze iest y natura iego: gdy te słowa mówi: Wszystko cokolwiek ma Ociec: moje iest. Albo gdy mówi: Moie wszystkie rzeczy, iwoie są, y iwoie moje.

Poczwarte : Dla tego : Ze ieśliby mieć Synowi wszystkie rzeczy Oycowe : miało znaczyć : mieć iąż iedną rzecz / albo y drugą Oycą swego osobnie : a nie zgola wszystkie rzeczy Oycowe : tedychy tyle rodzajow wszystkich rzeczy : Oycu / y Synowi : musiało być przypisano : ileby kto osobnych rzeczy : Oycą : albo Syną : mogł upatrzeć : ze ie ma Ociec : albo Syn. A o każdej rzeczy Oycowskiej : Ktorą jest ze wszystkich rzeczy iego : bądź sie dobrze mogło być mówiono z osobną : ze jest wszystkimi rzeczami Oycowskimi : A o Synowskiej także każdej : osobną / Ktoraby była ze wszystkich rzeczy iego : bądź sie mogło być dobrze mówiono : ze jest wszystkimi rzeczami Synowskimi. Czego iednák / iako ani pismo święte : ani pospolity rozum : tak rozumieć nie dopuszcza : Tak też to zątym zostawa : ze mieć Synowi wszystkie rzeczy Oycą swego : nie może znaczyć mienia iąkiej iedney / y drugiej peroney rzeczy w osobności : Ktoraby była Oycą niebieskiego.

Popiate : Dla tego : Ze ieśliby to prawda : Ji mieć Synowi Bożemu : wszystkie rzeczy Oycowskie : nie jest nic innego : tylko mieć wszystkie rzeczy : Ktore miał Duch święty Apostołom iego : należące do Krolestwa iego : oznaymiec : y owszem mieć y wszystkie Apostoly swoje : Ktore swowiminać : iako explicita Dwierfarze : Tedychy też mieć Oycu niebieskiemu wszystkie rzeczy Synowe : musiało znaczyć nie co innego : tylko mieć wszystkie rzeczy : Ktore Apostołom Chrystusowym : Duch święty miał oznaymiec należące do Krolestwa Chrystusowego : y owszem mieć wszystkie Apostoly Chrystusowe. A tak / iako Chrystus : ze wszystkich rzeczy Oycowych : nie bądź sie miał nic więcej : tylko to : co Duch święty miał oznaymiec Apostołom iego : należącego do Krolestwa iego : a same swoje Apostoly : Tak też y sam Ociec : ze wszystkich rzeczy Syną swego : nie bądź sie miał nic więcej : tylko też samo : co Syn iego ma ze wszystkich rzeczy iego : a co sie już z samey

Adwersarze
Oycaniebie
stiego/nieba/
ziemie/y mo-
rza odsadzają
is : iakoby
nie miały
być własne
iego.

z samicy explicitacy Adwersarskiej pomienilo. Gdyż sam Syn Boży wkrąca to w tych słowach pomienionych o Ktore Controversia : że on nie ma żadnych rzeczy swoich osobną : Ktoreby nie miały być własne Oycá iego : Bo mówi : *Moje wszystkie rzeczy : i moje są.* A zátym to mówu poydziej : że iáko wszystkie rzeczy Oycowe / y Synowe : nie zámýkają w sobie nic innego : tylko mieć te rzeczy : Ktore Duch święty Apostołom : należące do Królestwa Chrystusowego miał oznáymić : y mieć wszystkie Apostoly : Tak też y sam Ociec : y Syn iego : nie mogą iuż mieć innych rzeczy więcej : nád te dwie pomienione. Gdyż Syn Boży : zrzecelnie to wkrąca : że iáko on nie może mieć nic mniej ani więcej : tylko to co ma Ociec iego : ponieważ mówi : *Wszystko cokolwiek ma Ociec : ma i ja :* Tak też y sam Ociec iego niebieski : nie może mieć nic więcej ani mniej : tylko to co jest Syná iego : ponieważ y to Syn Boży : do niego mówiąc : przydawa : *Moje wszystkie rzeczy : moje są : a twoje moje.* A tego nigdzie Chrystus Pan nie wkrąca : áby miał mieć więcej rzeczy Ociec iego : nád te : Ktore są też iego samego : iáko y o sobie samym toż też znáć dawa : że on nie ma też żadnych innych więcej rzeczy : nád te : Ktore są Oycá iego. A zátym iuż Pánów Adwersarzów spytam : Czyie będzie niebo / ziemiá / morze : y inne wszystkie rzeczy stworzone : ponieważ Bog Ociec / y Syn iego : ze wszystkich rzeczy swoich : nie máją nic więcej : tylko te dwie : Ktore w Explicitacy swoiey Adwersarze wkrągają : á w nich wszystkie rzeczy Oycowe / y Synowe : zámýkają : Baczyc tedy iuż y sami Adwersarze mogą : że mieć Chrystusowi Pánu : wszystkie rzeczy Oycowe : nie może znaczyć tylko tego : co oni sami wkrągają. Bo jeśli ináczey : Tedyby : y Syn Boży / y Ociec niebieski : niebá / ziemię / morzá : y wszystkich rzeczy stworzonych : musieli być odsadzeni : Znaczyć tedy musła wszystkie rzeczy Oycowe / y Synowe : y wszystkie rzeczy inne

Oycowe /

Oycowe/ y Synowe : ktore sie considerują opócz wła-
sności eſoby : tak Oycowſkiey : iako y Synowſkiey. A
tak znaczyć muſia y Nature Boſta y przedwieczna by-
tność : tak Oycá : iako Syná : ponieważ tá naprzednię
do wſzytkich rzeczy Oycowych należy : y owſem ieſt táka
przyczyna : dla ktorey y inſte wſzytkie rzeczy iego : iemu
należą

Ná Druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ Adverſarze/ w tey ſwoiey explicacye :
te zámyſka : w ktorey twierdzą : iakoby mieć Synowi
Bożemu wſzytkie rzeczy Oycowe : v Janá cap. 16. miała
ſie znaczyć materia tych rzeczy : ktore Duch ſwięty miał
oznaczyć Apoſtocom iego : należące do Kroleſtwa iego :
A w Rozdziale záſię 17. przez wſzytkie rzeczy Synowſkie/
y Oycowſkie iakoby ſie mieli rozumieć ſámi wczniowie ie-
go : ktore iemu Bog dał/ y ktore on teſ ſwoimi nazywa :
Ale y to/ opócz tego co ſie wyſſey pomienilo : ieſzcze dla
tego Adverſarzom nie moſe być pozwolono.

Naprzód : Ze áni te rzeczy/ ktore Duch ſwięty miał o-
znaczyć Apoſtocom Pána Jeſuſ-ſwym : należące do Kro-
leſtwa iego : áni ſámi Apoſtolowie : ktore iemu Ociec
dał/ y on ie ſwoimi nazywa : nie mogą być ſuſnie wſy-
tkimi rzeczami Oycowſkimi : áni Synowſkimi : nazywa-
ne : Bo to ieſt część y łrecies iedná : ze wſzytkich rzeczy
Oycowſkich : y Synowſkich. Gdyż y Ociec y Syn ma
wiecey rzeczy opócz tych.

Powtórę : Dla tego : Ze ſie ſam Syn Boży temu prze-
ciwi : Gdyż nie mówi tak : Oycze, wſzyſcy Apoſtolowie twoi
moja, a wſzyſcy Apoſtolowie moi, i twoja : Ani tak : wſzyko
to, co Apoſtocom moim, Duch ſwiera miał oznaczyć, należące
do kroleſtwa mego : twoie ieſt : Ale tak po proſiu mówi :
wſzyko co ma Ociec moje ieſt. A znówu : wſzykie rzeczy
moie, twoie ſą, y twoie moie.

Okazanie :
Że przez te
wſzytkie rze-
czy Oycowe
ktore ma
Syn : rzeczy
ktore Duch
ś. miał o-
znaczyć A-
poſtocom
należące do
kroleſtwa
Chryſtuſo-
wego : nie
mogą ſie ro-
zumieć. Ani
przez wſy-
tkie rzeczyſy.

Potrząć

nowy: kto
re ma oćie:
sami reżnio-
wie iego/
ktore mu
bog dał/ y
ktore on te
swoimi na-
zywaniemo-
ga się rozu-
mieć.

Potrębie: Dla tego: Że miánuiąc tu wżytkie rzeczy
Oycowe/ y swoje: Syn Boży: tedy ie tak miánował: ze
iuz w onym czasie wżytkie á wżytkie w swojej zupełności
y doskonałości były: Bo iáwne są słowa iego: wżytko
cokolwiek ma Oćiec, moje iest. Ktore słowo to ma y iest: w
znacza zupełność y doskonałość rzeczy iuz w onym czasie
będąca. Mowi znówu Syn Boży do Ojcá: wżytkie
rzeczy moje, Twoje są, á Twoje moje są. Ktore słowo są/
także doskonałość rzeczy y zupełność: iuz w onym czasie
będącej: wyznacza. A co się tienie rzeczy tch/ Ktore
Duch święty/ Apostołom Chrystusowym należące do
Królestwa iego: oznaczyć miał: tedy te iestże w onym
czasie/ gdy te słowa Syn Boży mówił: nie były ani zu-
pełne ani doskonałe: Gdyż y sami Adwersarze/ w tej
swojej explikacy/ dopiero ná przyszły czas/ po wytręcie-
niu tych słów od Syna Bożego: początek y zupełność/
y doskonałość: tym rzeczom nánazają. Także y Apo-
stolowie: iestże w te czasy doskonałymi nie byli: ani w
urzędzie/ ani w rozumieniu Pisma/ ani w ożegniániu bá-
ru Duchá świętego: ani náwet w liczbie. Gdyż dopie-
ro po zmartwychwstaniu Chrystusowym: po wżytkim
świećcie/ y do wżytkich narodów: było im poruczone E-
wángeliez opowiadanie: Marc. 16. v. 15. Po tymże
zmartwychwstaniu Chrystusowym: dopiero im był smół
otworzony: aby zrozumieli pismá: Luc. 24. v. 45
Po tymże zmartwychwstaniu swoim: schodł ná nie
Chrystus Pan Duchá świętego: brąc go im wstępując:
Ioan. 20. v. 22. á potem po odesćiu swoim do niebá:
obśćieć go ná nie wysłał: A T. 2. v. 4. Po tymże zmar-
twychwstaniu iego y do niebá odesćiu: dopiero się zstąpił
zupełna liczba Apostołów iego: gdy ná miejsce Judaszo-
wo: Młóćieśá świętego obrano. A T. 1. v. 26. A choć
i takáż liczba przed poimaniem iego była: iedną? prze-
cisá Judasz z tej liczby nie był skutecznie: Bo wiedział sam

pan

Pan Jezus: że miał wypasć z tej liczby: Ioan. 13. x. II.
 & 18. A tak tedy przez te wszystkie rzeczy Oycowe / y Syno-
 nowskie: Apostołowie sami: y te rzeczy: które im Duch
 święty: należące do Królestwa Chrystusowego: oznay-
 mić miał: nie mogą być rozumiane.

Porzwanie: Dla tego: że jeśli by ty słowā Chrystaso-
 we miały tak być rozumiane: iako ie wykladał Adwer-
 sarze: to jest: że w pierwszym miejscu: przez wszystkie rze-
 czy które ma Ociec iego: rzeczy te które Duch święty na-
 leżące do Królestwa iego: Apostołom iego miał oznay-
 mić: mają być rozumiane: A w drugim zaś / przez
 wszystkie rzeczy iego / y Oycowe: rozumieć się mają sami ie-
 go wszyscy Apostołowie: które iemu Bog dał: Tedyby
 się był sam Syn Boży: którym słowkiem z tych: albo
 choć y nā inšym miejscu deklarował: że o tym ty wszystkie
 słowā iego mają być rozumiane: co Adwersarze powiā-
 dają. Ale iż tego / ani tu: ani indziej: żadnym słowem
 Syn Boży nie czyni: Znac tedy stać: że ty słowā iego
 wszystkie: nie mogą być tak rozumiane: iako ie śmieją vo-
 dawać Adwersarze.

Nāostatek: A jeśli by to miała być Sufficiens Ratio:
 że te słowā wszystkie Chrystusowe / tak mają być rozumia-
 ne: iako wdawał Adwersarze: miānowicie dla tego:
 iże w Rozdziale 16. Janā świętego: przedtym / y potym:
 zrzetelna się wzmianka dšcieie Duchā świętego: y rzeczy
 tych / które ten Duch święty: Apostołom iego należące
 do Królestwa iego: miał oznaymić. A w Rozdziale za-
 ś 17. dla tego się przez wszystkie rzeczy Synowskie / y Oy-
 cowskie: rozumieć mają wszyscy Chrystusowi Aposto-
 łowie: które iemu Bog dał: iże przedtym / y potym: zrze-
 telna się wzmianka dšcieie Apostołow: Tedyby tymże
 prawem: musiała y to być Sufficiens Ratio: że te slo-
 wā Chrystusowe: nie o tym się rozumieją: o czym chcą
 Adwersarze: Ale rozdziału 16. rozumieją się o dšcieie /
 grzechu

grzechu/ ſpráwiedliwoſci/ y ſádzie/ o niedowiárſtwie/ y
 Diablu/ o pláchu/ kłániu/ ſmetku/ y weſelu: dla tego: że
 w tym Rozdziale 16. pierwey ſie miánuie ſwiát/ grzech /
 ſpráwiedliwoſć/ ſáď/ niedowiárſtwo/ y Diabel: A niſzey
 záſie: plá. 3/ kłánie/ ſmetek/ weſele/ zc. Rozdziału zá-
 ſie 17. ſłowá: rozumieć ſie/ o cieľe/ ſiemi/ ludſiách/ zc.
 y Synie zátráenia: dla tego: że wprzód: zrzetelna ſie
 wzmiánká dſieie: o cieľe/ ſiemi/ ludſiách/ ſwiecie/ zc.
 A niſzey záſie: o Synie zátráenia: y inſkych rzeczách ktore
 ſie táń wſpomináią. Ale ieſliſz to dla tego nie moſe być
 Sufficiens Ratio: y zá zdáwaniem/ iáko rozumiem: y ſámych
 Adwerſarzow: áby ſie te ſłowá Chriſtuſowe y wyſſze: y
 niſſze: o tym rozumieć miáły co ſie pomienilo: Tedyć tym-
 że práwem/ áni to Adwerſarzom pro ſufficienti Ratio-
 ne: nie moſe być pozwoľono: áby ſie te ſłowá wyſſze
 Chriſtuſowe Cap. 16. dla tego: o rzeczách tych rozumieć
 miáły: ktore Duch ſwiety/ Apoſtółom iego: naleſzące
 do kroleſtwá iego: oznáymić miał: że wprzód przed ty-
 mi ſłowá y pozád po tych ſłowach: zrzetelna ſie wzmián-
 ká dſieie Duchá ſwierego: y rzeczy tych: ktore Apoſt-
 łom Chriſtuſowym: ten Duch ſwiety: naleſzące do kro-
 leſtwá iego: oznáymić miał. A przez te ſłowá niſſze Cap.
 17. áby ſie rozumieć mieli wſſcy iego Apoſtółowie: dla
 tego: że ſie przedtym/ y potym/ zrzetelna wzmiánká dſieie
 ie Apoſtółow iego. Z tych tedy wſſkrych przyczyn/ ká-
 zde poboſne ſerce: iá wnie baczyć moſe: że te ſłowá Chri-
 ſtuſowe/ y wyſſze y niſſze: żadnym ſpoſobem nie mogá ſie
 táń rozumieć: iáko chca mieć Adwerſarze. Ale iáko ie-
 mowi ſam Chriſtus Pan: o wſſkrych wóbec rzeczách
 Wycá ſwego: że ſa iego: y o ſwoich wſſkrych: że ſa Wycá
 iego: ktore oprócz oſoby táń Wycowſtier: iáko y iego ſá-
 mego: bywáią conſiderowáne: y iáko do wſſkrych rzec-
 czy Wycowſkich: ktore oprócz niſi oſoby iego: by-
 wáią conſiderowáne: nayprzédniey naleſzy iego Poſta-
 natura

naturá : á zátym y bytność przedwieczna : iáko sie poła-
zało : Tak też z nich tym przedmiej Christus Pan : przy-
sadza sobie Boską Oycá swego naturá : á zátym y przed-
wieczną bytność.

Na trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz : á ostatnia / Adwersarze / w tej swoiey ex-
plikácii : że za młką : w ktorcy twierdzą : iáko by y dla
tej drugiey przyczyny : z tych obu miejsc : Naturá Boska
w Synu Bożym / á zátym áni iego przedwieczna bytność :
nie miała być dowodzona : że Bog z natury wszytko od
siebie ma : á Pan Jezus / wszytko co ma : ma nie sam od
siebie : ale z dárny Oycowstiego : Ale y to Adwersarzom
nie może być pozwolono.

Napryąd : Dla tego : że to nie jest sufficiens Ratio :
odsadzając dla tego z prostą Naturą Boskiey Christusa
Pána : że co ma : ma wszytko od Oycá swego. Gdyż á-
ni Syn człowieczy : sprosta dla tego nie może sie suffici-
enter odsadzając Naturę człowieczy : że co ma : ma wszy-
tko od Oycá swego.

Pomoc : Dla tego : że sie temu sprzeciwia sam spo-
sob że ktorym Christus ma wszytko co ma : od Oycá swego
go : á ten jest nie inny : tylko że sie urodził z Oycá swego
własnym Synem iego : skąd go Autor listu do żydow :
cap. 1. w. 2. nazywa dźiedzicem postanowionym wszytko-
stiego. Za ktorym prawem : iáko Syn człowieczy / mając
wszytki rzeczy od Oycá swego : nie może sie odsadzając Na-
tury człowieczy Oycá swego : ale sie mu tá raczy za tym
prawem przysadza : Tak ám Christus nie może sie dla
tego odsadzić Natury Boskiey Oycá swego : że wszytko
co ma : ma od niego przez sposob urodzenia sie z niego /
własnym Synem iego : ale sie mu táż raczy tá Naturá
Boska : za tym prawem przysadza.

Potrzącie : Dla tego : że sie na tym Adwersarze myla :

Opazanie :
Że to nie jest
sufficiens Ra-
tio : odsadzając
Syná Boże-
go natury
Boskiey dla
tego : że
wszytko co
ma : ma od
Oycá.

aby Syn Boży nie miał być Bogiem od siebie. Bo choć
wziął od Oycy Istność Bóstwą: rodząc się z niego: iednak
iż ta Istność samą od siebie ma swoje bytność: a nie od
inney iakiey Istności pierwowzoru przed sobą: Pozostawa
zatem: że y on względem iakiey Istności jest od samego
siebie Bogiem. Co się już wyżej dostateczniej pokazało.

Nawet: A dla tego: że iedliby Chrystus Pan / miał
mieć wszystko od Oycy swego: co ma: eprocz równie trz-
nego sposobu wrodzenia się z niego własnym Synem iego:
tylko za zwierzchowynym sposobem dąrowania mu tego
od Oycy: iako chca Adwersarze: Tedyby równym mu
stał być ludziom / y wszystkiemu innemu stworzeniu: Kto-
re cokolwiek ma: ma za zwierzchowynym sposobem dāro-
wania tego sobie od Oycy onego. Co iednak być nie może:
Gdyż go Pismo święte i równym Bogu: nie innemu
stworzeniu: nazywa: iako się pokazało wyżej. Iako
tedy takim prawem wszystki rzeczy które ma Chrystus iā-
ko Syn od Oycy: temuż Chrystusowi nie mogą należeć:
którym chca y rozumieia Adwersarze: Tak też zātym
Chrystus Pan: nie może się dla tego Natury Bóstwey odo-
sadzać: iże wszystko co ma: ma od Oycy swego. Za tymi
tedy wszystkimi przyczynami: Sentencia naszą zostawa
grantoną y nieporuszoną: o tym: że z tych słow przed-
siewzietych Chrystusa Pānā: iako dobrze y tym prze-
bieg Naturā iego Bōstwa bywa dowodzona: tak też y ie-
go przedwieczna bytność. A Sentencia Adwersarska:
która się temu przeciwi: nie słusznego in contrarium
przywiesić nie może.

CZWARTE MIEYSCE PISMA SWIE-

tego obrony potrzebuie: ex cap. 10.

Ioan. 7. 30. gdzie tak sam Syn

Boży mowi:

Ia y Ociec iedno iestemy.

Skąd się w Sentencji naszej utwierdżaniu: nie tylko Natura iego Boska: ale y przedwieczna bytność pokazują: d. a tego: **J**iż wółki / który jest z onym Oycem niebieskim: absolutie & simpliciter iedno: musi być z nim w Naturze Boskiej / a tak y w przedwieczney bytności: iedno: **J**iż tedy Chrystus Pán: jest z onym Oycem niebieskim: absolutie & simpliciter iedno: iako ty słowa iego włączają: Przetoż jest z nim iedno w Boskiej Naturze: a tak y w przedwieczney bytności.

Na to Miejsce w Kátechizmie swym fol. 121. tak Adwersarze napisali:

A iako odpowiadać na to miejsce:

Jiż tego, że Chrystus Pan jest iedno z Bogiem, widać się nie może, aby był iedno Natura y Istność z nim, pokazują słowa Pána Chrystusowe, które mówił do Oycá swego w Czínach swych: Ojcze święty zachowaj mnie w imię twoie, któreś mi dał, aby byli iedno iako my. **A**nijż tak mówi: Iate chwaleń was. **A**nij Pan Chrystus iedno jest z Oycem, to się rozumie albo o wole, albo o mocy w sprawie zbawienia ludzkiego; która iż natury Boskiej nie dowodzi, z tegoż miejsca się pokazuje, gdzie Pan mówi: **J**iż Ociec jest większy niż wszyscy, a ja tym większy niż sam Pan, iako wyraźliwie sam wyznawa; **T**o, że mi dał Ociec te owce. **T**o własne Adwersarskie słowa.

Ioan. 17. v. 31

J. v. 22

Ioan. 14. v. 28

Na to odpowiadam **P**ięććiorako.

Na pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz / Adwersarze / w tej swojej explicácii: że za nową: w której twierdzą: iakoby z tych słów / w której powiada Syn Boży: że jest z Oycem swoim iedno: nie miał się dowodzić tegoż Syna Bożego Boską Naturą / spólną z Oycem iego: a za tym ani iego przedwiecz-

Okazanie:
Iż tych słow
Christusow
wych in con
troversia po
łożonych: do
wodzi się
Boska natu
ra tegoż
Christusa
Pana.

przedwieczna bytność. Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprynd: Dla tego: Że to są sobie rzeczy przeciwyne: Być z onym Oycem niebieskim absolutie & simpliciter iedno: a nie być z nim w Naturze Boskiej / ani w przedwieczney bytności: Jedno. Gdyż kto nie jest z nim w Naturze Boskiej: ani w przedwieczney bytności: iedno: zgoda Absolutie & simpliciter nie może z nim być iedno. Iż tedy Christus Pan: jest z Oycem swoim Absolutie & simpliciter iedno: iako ty słowa iego przedświadczyłeś w Kazu: Przetoż jest z nim iedno y w Boskiej Naturze: a tak y w przedwieczney bytności. A tak z tej pierwszej miary pokazuje się to: że ty słowa pomienione Syna Bożego: dowodzą Boskiej Natury tegoż Syna Bożego: a zątym y przedwieczney iego bytności.

Pytanie: Dla tego: Że y sami Żydowie / choć główni nieprzyjaciele Christusa Pana: te iednotę iego z Oycem: nie do cieżo iniego: tylko do Bosstwa iego: a tak do Natury Boskiej iego stosowali: y o niey ie rozumieli. Ktore rozumienie ich: y sam Syn Boży / y Jan święty: aprobuie: Gdyż taki porządek / wszystkich słow / ktore się do tego ściągają: zachowuje: w. 30. 31. 32. 23. 14. y Ociec iedno iestemy. A tak porwali sąże kámiennie Żydowie: aby go wkámiionowali. Odpowiedział im tedy Iesus: wiele dobrych spraw wkazałem wam z Oycą moiego, Dla któregoż tedy z uczyńkow tych kámiionujecie mnie? Ná to mu Żydowie odpowiedzieli mówiąc: Dla dobrego uczyńku nie kámiionujemy cie, ale dla bluźnierstwa, to iest, iż ty gdyż iest ci o-wiekiem: czynisz się sam Bogiem. A zątym w. 34. Sam Pan Jezus przydawa: ná to odpowiadając im / y approbuie to: że oni z tych słow iego wyższych: 14. y Ociec iedno iestemy: rozumieli to: że się czynił y opowiadał Bogiem: Żali nie iest napisano w Zakwie wáśzym, Iam y: kl: Bogowie iestescie? Etc. Ponieważ tedy: y Jan święty / y sam

y sam Chrystus Pan: approbując to rozumienie Żydow-
skie: o Bosstwie Syna Bożego: a tak y o Naturze Bo-
skiej iego: z tych słow iego: 1a, y Ociec iedno iestefiny:
tak iawnie to wklazuje: że ty słowa iego: o Naturze iego
Boskiej mają być rozumiane: Przetoż iuz y z tej drugiey
miary: nie mogą tego słusnie Adwersarze o tych slo-
wach iego zamyślać: iakoby sie z nich nie mogła dowo-
dzić Boska iego Natura: a ztym ani iego Przedwieczna
bytność. Dowodzą tedy y z tej drugiey miary: ty słowa
przedstawiające: Natury Boskiej Syna Bożego: Bo do-
wodzą Boskwa iego: a ztym y przedwieczney bytności.

Potrzącie: Dowodzą iey y względem przedstawienia:
względem Ktorego: od Syna Bożego: ty słowa są wy-
rządzone. A wyrzekł ie Chrystus Pan: nie inšym przed-
stawieniem: tylko tym: aby był równa moc swoje: z O-
cem swoim: w zachowaniu y bronieniu owieczek swoich
pokazał. A przetoż iako to o sobie wprzod x. 28. po-
wiada: że owieczek iego: z ręk iego nikt nie wydrze: Tak
też zaraz y o Oycu swoim: v. 29. tegoż dokłada: A żaden
nie może ich wydrzeć: z ręk Oycá moiego. Tey y iednakiey mo-
cy z Oycem swoim: darując zaraz iedną y też przyczynę:
x. 30. 1a, y Ociec iedno iestefiny. Równey y iednakiey mo-
cy z Oycem swoim: tymi słowy dowodząc: iako y Ad-
wersarze zezwalają: A ztym zaraz teyż y iedney natury
Boskiej z Oycem swoim: dowodzi. Gdyż Ktorych iest ied-
ną y tąż moc: z tych też zaraz musi być iedną y tąż Natu-
rą. A Ktory są rozney natury: żadnym sposobem: nie
mogą być iedney y teyż mocy. Iako Aniolowie/ ludźie: y
inše stworzenie: iże iest inšey y rozney od Boga natury:
przetoż też musi być od niego inšey y rozney mocy. A
owšem y sam on Bog: iże iest/ od Aniolow/ y ludźi/ y ino-
Bego stworzenia: inšey y rozney natury: przetoż też 30a
sława od Aniolow/ y ludźi/ y inšego stworzenia: inšey
y rozney mocy. Iż tedy Chrystus Pan: iest iedney y tey-
ż z Oycem

że z Oycem swoim mocy: iako ty słowá przedsięwzięte pokazuje: y sami Adwersarze zezwalają: Przetoż z nim jest iedney y teysze natury Bóstkiey: ponieważ inšey natury onego Oycá niemają: tylko Bóstka: czego y sami Adwersarze zaprzeczyć nie mogą. A tak y z tej miary pokazuje się to: że ty słowá przedsięwzięte Chrystusowe: prawie doobrze natury iego Bóstkiey: a tak y przedwieczney bytności: dowodzą. A Adwersarze przeciwnie się temu: wielce się na tym myślą.

Na druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz Adwersarze w tej swoiey explicacyi są zamknięta: w której twierdzą: iakoby dla tego tá jednota Syná Bożego/ z Oycem iego: nie miała dowodzić Bóstkiey iego natury/ y iedneyże y tej z Oycem iego niebieskim: iże y wieczniow iego jednota: nie dowodzi z tymże Oycem iego: iedney y teysze Bóstkiey natury: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Opozycie:
Jednota
Wczniow P.
Chrystusa,
wychłamych
z sobą: nie
odpada te-
goż Chrystu-
sa Bóstkiey
natury. Itey
jednoty: któ-
ra on ma z
Oycem swo-
im.

Naprzód: Dla tego: że to nie są sobie rzeczy równe: Jednota Chrystusa Páná/ z Bogiem Oycem: a jednota wczniow iego samych z sobą. Gdyż iáwnie Chrystus: inšy rodzaj jednoty swoiey z Oycem: okazuje: a inšy wczniow swoich samych z sobą. Abowiem iáwne są wszystkie słowá iego. Bo o jedności swoiey z Oycem swoim: Ioan. cap. 10. v. 30. tak mówi 1a, y Ociec iedno iestemy. A o jedności wczniow swoich Cap. 17. v tegoż v. 11. nappierwszy tak mówi: Oycie święty. Zachoway ie w imie twoie, któreś mi dał, aby byli iedno iako my. A potym v. 22. tak: 1a te chwale któreś ty mnie dał, dalem im, aby byli iedno, iako y my iedno iestechmy. W których słowach/ każdy rozsu-
bny iáwnie bacz: że to słowo które jest w łacińskim ie-
zyku położone: Sicut, w tych słowach: Aby byli iedno,
iako my iedno iestechmy nie jest Nota xqualitatis, ale simi-
litudinis: Bo osobny rodzaj jednoty wczniow Páná
Jezusowych samych z sobą: wyznacza: od tego rodzaju
względem

względem którego sam Chrystus Pan: iest: z Oycem swo-
im jedno. Czego y sama rzecz y słusność potrzebuie. Chy-
bąby kto chciał albo słusnie mogli: Apostoły Pána Je-
zusa: tak rowne stanowić onemu Oycu / y Oycá one-
go Apostołom: iak rowny iest iemu Chrystus Pan: y on
Chrystusowi Synowi swemu: Czego iednák trudno á z
Pisną świętego dowodnie: przyśloby dokázác. Kiedy-
by tedy rowny y tenże rodzaj był jednoty wczniow Pána
Jezusowych: który y samego Chrystusa z onym Oycem
niebieskim: albo Oycá iego z nim: Tedyby też dobrze
wczniow iego: nie może dowodzić natury Boskiej tychże
wczniow: á zátym áni przedwieczney bytności: Tak też
rownie nie może dowodzić Chrystusa Pána natury Bo-
skiej: á zátym áni przedwieczney bytności: Ale iż ten ro-
dzaj jednoty wczniow Pána Jezusowych: iest inny / y nie-
rowny temu / względem którego Chrystus zostawa z Oy-
cem swoim Jedno. Bo ow / tylko samych wczniow mie-
dzy sobą dowodzi być Jedno. A ten tylko samego Chri-
stusa z Oycem iego: iako się pokazało: Przetoż też sta-
d nie mogą tego Adwersarze o Chrystusie słusnie zamyślać
aby dla tego tá jednota: która ma z onym Oycem: nie
miała dowodzić natury Boskiej iego: á zátym áni przed-
wieczney bytności: iże y tá jednota wczniow iego: która
oni mają między sobą: nie dowodzi natury Boskiej tych-
że wczniow: áni przedwieczney bytności.

Náwet: A dla tego: że Dato non concessor: to iest: cho-
by się to ná ten czas Adwersarzom pozwolilo: że tá jedno-
ta wczniow Pána Jezusowych: iest we wśm tej iedno-
cie Syná Bożego: z Oycem iego niebieskim podobna: Te-
dy y to nie sentencji Adwersarstkiej ratować nie może:
Gdy y stać naturá Boská Syná Bożego: prátwie dobrze
będzie dowiedziona. Iako bowiem wczniowie iego: sami
między sobą: Naprzódwo naturze byli jednóá potym byli ie-
dno w wole / y władzy wrzędu Apostolskiego: Tak też

Rozumienie
Adwersar-
skie słow Pi-
sma święte-
go: samym
Adwersar-
zom słodki

Syna Bożego/ z Oycem swoim: musi być naprzód w naturze iedno: a potem iedno w wolej/ władzy/ y w czynieniu. A zaś: iakoby byli nie mogli być wczniowie iego w ten czas iedno w wolej/ y władzy urzędu: gdyby byli nie byli pierwey iedno w naturze: Taki też y Christus Pan/ nie mogłby być z Oycem swoim iedno w wolej/ władzy/ y w czynieniu: gdyby nie był pierwey z nim iedno w naturze. Dowodzi tedy iednota Syna Bożego/ z Oycem iego: z tążdey miary natury Bożkiej tegoż Syna Bożego: a ztym y przedwieczney bytności iego.

Ná Trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz/ Adwersarze/ w tey swoiey explicácii: że zamykają: w ktorey twierdzą: iakoby ta iednota Syna Bożego z Oycem: nie w czym innym się miała zamykać: tylko w iedney wolej/ y w iedney mocy sprawowania zbawienia ludzkiego: Ale y to Adwersarzom niemożę być pozwolono.

Opazanie:
Że ta iednota Syna Bożego z Oycem: niemożę się tylko w iedney wolej/ y w iedney mocy: sprawowania zbawienia ludzkiego: zamykać.

Naprzód: Dla tego: że się już wyśsey przeciwna rzecz pokazała: to jest/ ta: że ta iednota Christusa Pána z Oycem iego niebieskim: Naprzędniacy dowodzą Natury iego Bożkiej też y iedney z Oycem iego niebieskim. Pokazało się y to: że ta iednota Christusa Pána/ z Oycem iego niebieskim: nie mogłaby go żadnym sposobem dowodzić iedno z Oycem iego niebieskim: w iedney wolej/ y w iedney y też y mocy sprawowania ludzkiego zbawienia: iakoby go pierwey nie dowodziła iedno: w iedney y też y Naturze Bożkiej: z Oycem iego niebieskim: Przetoż tu ná to co innego gołymi słowy: Adwersarze wnosić niemożę.

Powtórę: Dla tego: że to są sobie rzeczy przeciwné: Mieć iedną y też wolę/ iedną y też moc z kim: y tak z nim być w wolej y w mocy iedno: a nie mieć iedney y też y Natury z tymże/ y tak nie być z nim w Naturze iedno. Gdyż mieć iedną y też wolę z kim numero: także iedną y też moc numero: dowodzi iedney y też y Natury z tym: z kim

z kim kto ma iednotę w tych rzeczach. A iedli przecie ied-
 ną y tąż wola/ także iedną y tąż moc tego z tym: z którym kto ma
 iedne y też wola/ także iedne y też moc numero: Proszę
 niechayże nas Adwersarze/ ale z Pismą świętego: náu-
 cza: po czym iedną y tąż naturę tego z kim ma być po-
 znawiana: iedli nie może być poznawiana: z iedney y też
 woley: także z iedney y też numero mocy: Ale iż o tym
 bårzo wątpimy: aby nas tego mogli kiedy Adwersarze
 z Pismą świętego nauczyć: gdyż w nim o tym wielkie
 milczenie: Przetost my ztym niewatpliwie zamyślamy:
 że żadnym to sposobem być nie może: Aby Syn Boży /
 także w iedney y też numero mocy sprawowania zbá-
 wienia ludzkiego: iedli by z nim nie był pierwey w iedney
 y też naturze iedno. Czego iże Adwersarze neguis: a
 przecie Chrystusowi Pánu / iedne y też wola numero:
 także iedne y też moc numero sprawowania zbawienia
 ludzkiego: z Oycem iego niebieskim: przyznawáig: Prze-
 toż ztym nic innego nie sýnia: tylko contradíctionem
 implicant: Bo rzecz przeciwna sobie mowia. Gdyż
 kiedy to w swojej explicácii pisa: że ta iednotá Syná
 Bożego/ z Oycem iego: nie dowodsi iedney y też natury
 Bożkiej z Oycem iego: ale dowodsi tylko też y iedney
 woley/ także też y iedney mocy sprawowania zbawie-
 nia ludzkiego: z onym Oycem iego: Tedy sie tá ich mo-
 wá rownie tak ma: iáko gdyby po prostu napisali: Je-
 dnotá Syná Bożego z Oycem: dowodsi natury Bożkiej
 tegoż Syná Bożego / y nie dowodsi: Ponieważ sie po-
 kazáło: że mieć rowną y też numero wola z onym Oy-
 cem niebieskim: także rowną y też moc numero spráwo-
 wania zbawienia ludzkiego: iest perony dowód: mieć ro-
 wną/ iedne y też naturę z onym Oycem niebieskim. A
 kto nie iest z nim rowney y też natury: Ten też nie mo-
 że z nim być rowney woley y mocy.

Nawet i

Wola y moc
sprawowa-
nia zbawie-
nia ludzkie-
go: w ktorey
też Chrystus
jest: Oycem
swoim jed-
no: jest wła-
sny efekt
Boskiej na-
tury.

Nawet: Dla tego to Adwersarzom nie może być po-
zwolono: Że ta wola y moc sprawowania zbawienia
ludzkiego: w ktorey Synowi Bożemu/ z Oycem iego
niebieskim: y sami Adwersarze pozwalają być Jednotą
jest własny efekt Boskiej Natury: choć jedną z wolney
woley iego pochodzi: Co stąd znać: że płynie nie tylko
z Chrystusą: ale y z onego Oycą niebieskiego: P który jest
Bogiem z natury. Jako tedy y w biegu przyrodzonym
zawsze to bywa: politico effectui: necesse est precessisse
causam quæ penerit illum effectum: Tak też y tu: Po-
niecz nie potrzebą tego było: aby była pierwey Natura
Boska: nie tylko w onym Oycu: ale y w Chrystusie Pa-
nie: vprzedsila: z ktorey pochodzi ta jedná iego wola y
moc z Oycem iego: w sprawowaniu zbawienia ludzkie-
go. Nie mogą tedy y z tej miary: Adwersarze ochronić
sie tego żadnym sposobem: aby z tej jednoty Chrystusą
Pana z Oycem iego niebieskim: nie miała sie dowodzić
Boska natura tegoż Chrystusą Pana: a zátym y iego
przedwieczna bytność: chociażże ia sami tylko do iedney
woley y mocy w sprawowaniu zbawienia ludzkiego:
Chrystusą Pana: z Oycem iego niebieskim: przywiezuią.

Na czwartą rzec: odpowiadam.

Czwarta rzec: Adwersarze/ w tej swoiey explicácii:
też zamysłają: w ktorey twierdzą: iakoby jednotą Syna
Bożego/ z Oycem iego: w iedney woley/ mocy/ władzy/ y
czynieniu: dla tego nie miała dowodzić iedney y teyże Na-
tury Boskiej z Oycem iego: Jie troche wyższy: to jest:
x. 29. sam Syn Boży o Oycu swoim powiedział: że jest
wiešy niż wišicy. Stąd o nim samym w explicácii
swoiey Adwersarze w te słowa zamysłają: A zátym też
wiešy niż sam Pan: Ale y to Adwersarzom nie może być
pozwolono.

Okazanie:
Jednoty

Naprzód: Dla tego: Że sam Syn Boży/ nie sobie sameo-
mu:

mu: Oycá swego wietřym opponuie: ále tym: Ktorzyby
owieczki iego: wydsierác Ącieli z rąk iego/ álbo Oycá iego:
go: Co sie pokázuie z sámeo postęptu słow iego: 4.28.
y 29. Iáć im teę wietřny żywot dawam, y nie ągina ná wiek;
ám ich áaden wydręe z mey reki. Oćiec moy ktorý mnie ie dał,
wietřny iest nię wřsycy, á áaden nie moęe ich wydręe z rąk Oy-
cámeo. Ponieważ tedy nie sobie sámemu/ ná tym mie-
scu/ Christus Pan/ Oycá swego opponuie wietřym: ále
tym Ktorzyby z rąk iego Ącieli wydsierác owieczki iego:
iáć im Christus áadnym sposobem niemoęe być rozumiany:
Przetóř teę stáć nie moga tego Adwersarze zámknąć o
Christusie Pánie: áby on dla tego: z iednákiey y iedney
woley y mocy: z Oycem swoim niebieřkim: w sprawowá-
niu zbáwienia ludzkiego: niemial zostáwác iedney y teyęe
Bostiey Náturey: że te słowá o Oycu swoim powieǳiał:
że iest wietřny nię wřsycy.

Powtore: Dla tego: że ieřliby iednáko sobie ná tym
miejscu: Syn Boęy te słowá mial opponowác: że O-
ćiec iego iest wietřny nię wřsycy: z tymi: Ktorzy owce ie-
go/ y Oycá iego: z rąk iego zwykli wydsierác: Tedyćby
zátym: y o sámych Synu Boęym: musiało to być z tąd
zámýtkano: że on rownie: iáćo y Ąi Ktorzy owce iego/ z rą-
k iego/ y Oycá iego wydsieráią: z rąk swoich/ y Oycá
swego: owce swoje wydsiera: Ponieważ sie pokázáło:
że on tylko tákim á nie inářszym: te słowá pomienione
nawosobliwiey opponuie. Co iáć řuřnie: o sámych Chri-
stusie Adwersarze twierǳić moga: proře niechay sámi
wáža: 4 z tey tedy drugiey przyczyny: nie moga Ad-
wersarze: Christusa Páná: odsáǳác iedney z Oycem
iego niebieřkim Bostiey Náturey: z iednákiey y iedney wo-
ley y mocy w sprawowániu zbáwienia ludzkiego: ponie-
waż Christus Pan: nie moęe być z tych słow swoich: że
Oćiec iego iest wietřny nię wřsycy: tákim postanowiony:
Ktorzyby owieczki swoje z rąk swoich: y Oycá swego mial
wydsie-

Syná Boęe
go/ z Oycem
iego: w jed-
ney woley/
mocy/ wia-
dzy y czyni-
niu: niemo-
ęe odsáǳac
Christusa
Páná nácu-
ry Bostiey:
dla tego: ię
troche wyę-
ięy w tymę
miejscu/ to
iest / v. 29.
sám Syn Bo-
ęy o Oycu
swoim po-
wiedzial: że
iest wietřny
nię wřsycy

wydzierać: przeciwko iakim te słowa iego: od niego są
rzeczone.

Porzucie: Dla tego: że ięśliby to prawdą miała być:
że te słowa Chrystusowe / w których wyznawał: że Ociec
iego iest więtszy niż wszyscy: względem rowney y teyże
woley y mocy Chrystusa Pána z Oycem iego: od samego
Chrystusa Pána są rzeczone: iakoby wola y moc Chrystu-
sa Pána: w wytkonywaniu sprawy zbawienia ludzkiego:
miała być mnieyszą: niżeli Oycá iego: a Oycá iego więtszą
którym względem: nie chcę Adwersarze stánowiąc iedney
y teyże Chrystusa Pána: z Oycem iego: Boskiej Nátu-
ry: Tedyby zátym mudiáło to być rzeczone: że iako z tey
iedney y rowney Boskiej Nátury: według samych Ad-
wersarzow vsilowania: Ták też nie dowodzi się z nim ie-
dney y rowney woley / y mocy w sprawowaniu zbawie-
nia ludzkiego: Bo ięślić względem woley y mocy sprá-
wowania zbawienia ludzkiego: tenże Chrystus zostawa
od Oycá swego mnieyszym: a Ociec iego nádeń więtszym:
iako to znáć dawáis Adwersarze: Tedyć iuż nic inşego
zátym nie pozostawa: tylko to: że y względem woley y
mocy sprawowania zbawienia ludzkiego: nie może być z
Oycem swoim Jedno: ále od niego rozny y nierowny.
Ale iż to o Chrystusie Pánie: nie może być rzeczone: aby
miał być nierowny: ále rozny od Oycá swego: w woley /
y w mocy sprawowania zbawienia ludzkiego: yżá zezwo-
leniem samych Adwersarzow: Przetoż y stąd niewá-
pliwie się pokázuie: że przez ty słowa: Chrystus Pán i to-
re wyrzekł Oycu swoim: że iest więtszy niż wszyscy: nie
mógł oponowác Oycá swego sobie: iako więtszego Bó-
gá: mnieyszemu: áni siebie samego iemu: iako mnieysze-
go Boga: więszemu. A zátym nie mogą go przez to
Adwersarze: stuśnie Nátury Boskiej iedney y teyże z
Oycem iego: odsadzić: z rowney woley y mocy: sprá-
wowania

wowánia zbawienia ludzkiego: iże ty słowá o Oycu swó-
im powiedział: że iest więszy niż wszyscy.

Poczwarte: A stać się to potężuie: że inżę mieysca
Pisma świętego: iáwnie też to przyznawáia Chrystusowi
Pánu: że on iest táżę więszy náđ wšytki. i. Jáko
Naprzód: Ioan. 3. v. 31. gdzie Jan g. Arzćiciel po dwá
Proć powtarzáiąc: to o Synu Bożym powiedział: Ktory
z wysoká przyšedł, náđ wšytki iest. Ktory z niebá przyšedł,
náđ wšytki iest. Potym Páwel święty Rom. 9. v. 5.
táć o tym Synu Bożym mówi: Ktory iest Bogiem błogo-
sláwionym náđ wšytki, ná wieki. Jáko tedy Chrystusowi
Pánu: Ktory z niebá przyšedł: być Bogiem błogosláwio-
nym náđ wšytki: nie iest nic inżęgo: tylko być Bogiem
więszym: álbo po prostu: więszym: náđ wšytki: Táć
też y z tego sáмого iáwnie się potężuie: że on Oycá swego
miánując náđ wšytki więszym: nie opponował siebie
sáмого iemu mnieyszym: á Oycá swego sobie więszym:
ponieważ y sam: nie mniey iáko y Oćiec iego: iest wię-
szym náđ wšytki. A zátym: zowiąc Oycá swego wię-
szym náđ wšytki: dla tego: z iedney y téżę woley y mocy
z Oycem swoim: w sprawowánii zbawienia ludzkiego:
niemogli się odsadzić Náture Bożiey iedney y téżę z O-
cem swoim niebieskim.

Nádstátek: A choćby się y to Adwersarzom pozwo-
liło: że tu Chrystus Pan / w tych słowich przedsięwzię-
tych: y względem siebie sáмого: Oycá swego zowie
więszym: Tedy y táć przecie nic nie wskuráia. Bo to
nie tym względem / Którym Adwersarze chcą / o nim ma
być rozumiano: ále tym Ktory Pismo święte wkázuie. A
Pismo święte nie inżę wkázuie: tylko stan wniżenia iego:
względem Ktorego: nie tylko Oćiec iego więszym był ná-
deń: ále y sámi święci Aniolowie: jáko Autor listu do
Żydów / cap. 2. v. 9. wkázuie: gdy o Chrystusie te słowá
piśe: Ale Iezusá onego obaczamy wkoronowanego chwala y

Jákim wzgle-
dem: náđ
Chrystusá p.
więszym iest
nie tylko
sam Oćiec

niebieści: ale
y święci An-
iołowie.

czcia, który sie mało co sstał niższym nad Anioły, dla mek-
śmierci. O którym stanie wniżenia iego: iż y te słowá
przedsięwzięte rozumieć sie máia: (á zwłaszcza: ięśli sie
o Chrystusie rozumieć máia: iáko chęć Adwersarzy) Stąd
sie pokázuie: że ie Chrystus mowil przed swoią śmiercią:
który czas/ był czas stanu iego wniżenia: iáko tenże Pá-
wel święty Philip. 2. v. 2. wkázuie: Ponieważ tedy Pi-
smo święte: tylko względem stanu wniżenia: Chrystusá
Páná: mniejšym od Oycá: á Oycá iego nádeń więšszym:
wkázuie: Przetoż go y zá tym sposobem: nie mogą Ad-
wersarze: iedney y teyże Náтуры Bostkiej z Oycem iego:
odśadzać: z iedney wole y mocy w spráwowaniu zbá-
wienia ludzkiego: z tymże Oycem niebieškim: dla tego:
iż te słowá o Oycu swoim powieǳiał: że iešć więšcy
niż wszyscy. Żadnym tedy sposobem/ Adwersarze nie mo-
gą tego słusnie záprzeć: aby z iedney wole y mocy z Oy-
cem niebieškim: Chrystus Pan: nie miał sie pokázowác
iedney y teyże Náтуры Bostkiej: z Oycem swoim niebie-
škim. Choćby tedy te słowá Chrystusowe: Ia y Ociec ie-
dno iešć smy: rozumieć sie miały: o iedney y rowney wo-
ley/ także y mocy Chrystusá Páná z Oycem iego niebieškim:
w spráwowaniu zbáwienia ludzkiego: iáko sami expli-
kuia Adwersarze: Tedy y ták przecie iedná Nátura Bo-
šcia Chrystusá Páná z Oycem iego: práwie dobrze poká-
zuie sie y bywa dowodzona: iáko sie iáwnie pokázáło.
A iešliby zášie o Chrystusie Pánie simpliciter to miało
być rozumiano: co powieǳiał o Oycu swoim: że iešć
więšcy niż wszyscy: á zátem więšcy niżeli y on sam: iáko
Adwersarze wšliuia: Pytam: Jákoż iešć Bogu rowny?

Ná Piata rzecz odpowiádam.

Piata rzecz á ošćatnia/ Adwersarze/ w tey swolei ex-
plikácii: że zámyšlaia: w ktorey twierdza: iáko by y dla
tey drugiej przyczyny: iedná wola y rowna/ także y moc
rowna

rowna y iedną Chrystusa Páná : z Oycem niebieskim : w
w sprawowaniu zbawienia ludzkiego : nie miała dowo-
dzić iedney y teyż Nátury Boskiej Chrystusa Páná : z Oy-
cem iego niebieskim : iże mu Ociec : te owce dał : które
ma : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że się temu sam sposob przeciw-
którym Chrystus Pan : nie tylko owce swoje : ale zgola
wszystko : wziął od Oycá swego : który wyższey nie inšy
się pokazał : stow Autorá listu do Żydow : Cap. 1. v. 2.
tylko sposob vrodzenia się iego : z Oycá iego : wła-
snym Synem iego : wglebem którego : dokłada ten
Autor światu : że iest od Oycá dśiedzicem postano-
wiony wszystkiego : Jako tedy Syn człowieczy wła-
sny : nie może się ani sufficienter ani probabiliter :
odszadzać Nátury człowieczy y iedney : z Náturą Oycá
swego : dla tego : iże wszystko od niego bierze dśiedzic-
nym prawem przez sposob vrodzenia się z niego własnym
Synem iego . Tak / y owszem daleko więcej / y Chrystus
Pan : nie może się dla tego ani sufficienter ani probabi-
liter : odsadzać Nátury Boskiej y iedneyże : z Náturą
Oycá swego : iże nie tylko te owce które ma : ale y wszy-
tko wziął od niego przez sposob vrodzenia się z niego wła-
snym Synem iego . Zaczym już Adwersarze nie mogą y
tego o nim zamyślać : iakoby z iedney y rowney woley y
mocy z Oycem swoim niebieskim : miał się odsadzać y nie
mieć Nátury Boskiej dla tego : iże te owce które ma :
ma sobie dane od Oycá swego .

Nawet : A dla tego to Adwersarzom nie może być po-
zwolono : że y samo to danie tych Owiec Chrystusowi od
Oycá : y wściecie : raczey dowodzi Nátury Boskiej Chri-
stusa Páná : niżeliby go iey miało odsadzać : Ponieważ sam
Chrystus to na się z strony tych owiec włożył : że iednąko/
iako y Ociec iego : iest ich Pasterzem albo Pánem . Ie-
dnako ich broni . Jednąko w ręce swej trzyma . Jednąko

Opozycie :
iż choć Chri-
stus Pan : te
owce które
ma / od Oyc-
á swego ie-
ma : iednąk
się stał Co-
skiej nături
nie odsadza.

wszystkie znać y o nich wie. Jednąko im żywot wieczny
dawa: y ná wieki zginać nie dopuści. Co wszystko w
tymże Rozdziale/przed tymi słowy: Ktore Controuersiat
samże wylicza: y sobie przywołasz. W Ktore rzeczy
wglądając y one wważając: tedy iáwna jest: że nie mogą
być Kogo innego własne: tylko tego: Który jest Bogiem
z Natury. A tym kiedyby pierwey nie był: żadnym spo-
sobem nie mogłyby mu takie rzeczy náležć. Ponieważ
tedy Christus Pan: iednąko to wszystko wykonywa z O-
ycem swoim: co owieczki iego/ y Oycá iego: y zbawienie
ich záchodzi: Tákże: Ponieważby tego nie mógł wyko-
nywać: iesliby nie był pierwey Bogiem z Natury: iá-
ko się z przykładu Oycá iego pokázalo: Przetoż też ie-
dnąko musi być Bogiem z Natury: z Oycem swoim nie-
biestim. Ji tedy Christus Pan/ z tych spraw/ Ktore zá-
chodzą owieczki iego: rákcy się pokázuie Bogiem z Natu-
ry: Pytam záтым Adwersarzow: iáko go danie samo
tych owieczek: od Oycá iego: może odsądzać Bóstwiey
Natury? A záтым ieszcze Pytam znówu y o to: iáko go
danie tych owieczek ma odsądzać tego: áby dla niego: z ro-
wney y iedney woley/ tákże z rowney y iedney mocy z O-
ycem swoim: nie miał być dowodzony: iedney y teyże Natu-
ry Bóstwiey z nim? Z tego tedy wszystkiego/ co się trá-
Kowało: nierogatpliwie pokázuie się: Ji Christus Pan:
tymi słowy: Ja, y Ociec iedno ieslechmy: nayprzedniey y
owšem nayosobliwiey: iedney y teyże Natury Bóstwiey
z Oycem swoim: dowodzi. Adwersarze záśie: choć się
temu/ iáko naybárzciey mogą przeciwia: przecie iednąk
nie stuśnego in medium przynieść nie mogą: coby się
ná plácu ostáć mogło y ony rátorwać: iáko się dowodnie
y dostátecznie pokázalo.

PIATE MIEYSCE PISMA SWIE-

tego obrony potrzebuie : ex Esai. cap. 9.

v. 6. gdzie to o Synu Bożym napisano : że iest :

Oycem wieczności.

To miejsce / w utwierdżaniu Sentencji naszej / o Przedwieczney bytności Syna Bożego : dla tego przywiedliśmy : Iż iako przez tę wieczność : nie infa sie rozumie : tylko ona sama napierwsza : kiedy iestże żadney rzeczy stworzoney nie było : y iako być Oycem oney wieczności : nie iest nie inzego : tylko być sprawcą oney napierwszey wieczności : Tak też być sprawcą oney wieczności : nie należy to komu insemu : tylko temu ktory iest Bogiem z Natury y Przedwiecznie bytnim. Iż tedy Eżaiasz Prorok ewiety w tych słowach : zrzetelnie Syna Bożego wskazuje sprawcą oney wieczności : Bo go dla tego zowie : Oycem wieczności. Przetoż go ztym niemniej zrzetelnie : wskazuje Bogiem z Natury y Przedwiecznie bytnim. Iest tedy Syn Boży Bogiem z Natury y przedwiecznie bytnim : ponieważ iest Oycem wieczności.

Na to Mieysce Adwersarze i w Katechizmie swym : fol. 128. tak napisali.

Iako odpowiadaś na to ?

Odpowiadam, że z tego Naturą Boską w Chrystusie Pánu zamknąć się nie może : gdyż pewnym wygledem Oycem wieczności Pan Chrystus iest nazywany : iako się z samych słow, wyjęszey w tym mieyscu napisanych, iasnie pokazuje. A dziwna iest rzecz, że przeciwnicy to miejsce, w którym iest mowa o Oycu wiecznym, do Syna obracają, ktory wedle nich samych Oycem być nie może. A Oycem wieczności, albo przyszłego wieku dla tego i nazywany iest Chrystus Pan, iż iest Autorem y Xiążciem Zywota wiecznego ktory przyszły iest. To własne słowo Adwersarstie.

Ná to odpowiadam Troiako.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwsza rzecz/ Adwersarze : w tej swoiey explicitácii : że zamknięta : w której twierdzą : iakoby tu z tych słów Prorockich : Natura Boska w Chrystusie Panie : a zátym aniiego Przedwieczna bytność : nie miała być doprowadzona : Ale to Adwersarzom nie może być pozwo-
lone.

Wlazanie:
Iż te słowa
przedsie-
wzięte Pro-
roka s. Eza-
iasza : jawnie
dowodzą
naturę Bo-
skiej Syna
Bożego.

Naprzód : Dla tego : że to są rzeczy sobie przeciwne :
Być sprawcą oney wieczności : a nie być Bogiem z Natu-
rą / ani pierwszym bytnością przed oną wiecznością.
Gdyż kto nie jest Bogiem z Naturą : ani przedwiecznie
bytnym : Autorem albo sprawcą oney wieczności : za-
dnym sposobem być nie może. Jako y on sam Ociec nie-
bieśki : iesliby nie był pierwszy Bogiem z Naturą / y przed-
wiecznie bytnym : nie mogłby być żadnym sposobem : Au-
torem albo sprawcą oney wieczności. Ale iż jest sprawcą
oney wieczności : Tedy dla tego jest i że jest pierwszy
Bogiem z naturą : y przedwiecznie bytnym. Ponieważ
tedy są to sobie rzeczy przeciwne : być Autorem albo spra-
wcą oney wieczności : a nie być Bogiem z Naturą : ani
przedwiecznie bytnym : y tak dalece są to sobie rzeczy prze-
ciwne : że kto nie jest Bogiem z Naturą : ani przedwie-
cznie bytnym : żadnym sposobem Autorem albo sprawcą
oney wieczności być nie może : Przetoż y Chrystus Pan :
będąc Autorem albo sprawcą oney wieczności : według
tego świadectwa Ezaiaaszowego : jest Bogiem z Natu-
rą : y przedwiecznie bytnym. A tak z tej pierwszej miary :
z tych słów Prorockich : Natura Boska w Chrystusie
yiego Przedwieczna bytność : prawie dobrze dowodzi
się. Adwersarze zaś się przeciwiać się temu : a przecis-
Chrystusowi Panu / z tych słów Prorockich : autorem
albo sprawcą oney wieczności : być pozwalając : nie in-
nego

tego nie czyniąc : tylko sie Piśmu świętemu/ y sobie samym sprzeciwiają.

Powtore : Dla tego : że y sam ten Prorok święty : nie innym względem Autorem albo sprawcą wieczności Chrystusa Pana uważa : tylko tym : którym względem jest Bogiem mocnym : a tak Bogiem z Natury : ponieważ ten tytuł Bog Mocny jest własny tytuł samego Boga z Natury : Exod. 20. v. 25. A dla tegoż/ ten Prorok święty : pierwsey go nazwał Bogiem Mocnym : niżeli Oycem wieczności : Abowiem takiowy porządek słow/ od niego jest zachowany : cap. 9. v. 6. Dzięciatko sie nam narodziło, a Syn dany nam jest, y stało sie Panowanie na ramieniu jego : y będzie nazywane imie jego : Przedziwny. Porządny Bog Mocny, Ociec wieczności, Książę pokonu. Ponieważ tedy sam ten Prorok święty : nie innym względem Autorem albo sprawcą wieczności : Chrystusowi Panu być pozwała : tylko tym : którym względem jest Bogiem z Natury : Bo mu to przywłaszcza tym względem : którym względem jest Bogiem mocnym : który tytuł jest własny onego Boga z Natury : iako sie pokazało : Przetoż za tym y : tey drugley miary : będąc Chrystus Pan : Autorem albo sprawcą oney wieczności : pokazuje sie prawie dobrze z Natury Bogiem y Przedwiecznie bytnim.

Potręcie : Dla tego : że iesliby to prawda miała być : że Chrystus Pan : nie jest ani Bogiem z Natury/ ani przedwiecznie bytnim : ale dopiero od czasu narodzenia swego z Panny Máriej : rzeczą samą będącym : a przecie jest sprawcą y Autorem oney wieczności : iako Wzaiasz uważa : Tedyćby to ztym było : że y ona wieczność przezeń sprawiona : nie jest wiecznością : Bo iako effectus, nie może być prior sua causa : ale causa zároveň prior suo effectui : Tak też y Chrystus Pan : będąc sprawcą oney wieczności : a dopiero rzeczą samą początkowy być od Narodzenia swego z Panny Máriej : nie może też pierwszy stać się

stać sie sprawcą tey wieczności: tylko po tym czasie: gdy sie narodził z Panny Marię. A tak y sama ta wieczność przezeń uczyniona: nie tylko że niebądź onę wieczności: ale ani sprostą wieczności: chybaby a posteriori: o iakiey tu Żądał nie mówi: Co sie stać pokazuje: że on tu taką wieczność przez Chrystusa sprawioną: uznawa: Ktora narodzenie tego Chrystusa Dzieciątkiem wprzedsila. Jako tedy przez tą wieczność/ktorey jest Autorem y sprawcą Chrystus Pan: koniecznie rozumie sie ona sama pierwsza wieczność: Ktora wszystkich rzeczy stworzenie wprzedsila: Także: iako Causa nie może być posterior suo effectui: Tak też y Chrystus Pan: z tey trzeciej miary: dla tego sie okazuje przedwiecznie bytnim: że jest Autorem y sprawcą oney wieczności: Ktora wszystkich rzeczy stworzenie wprzedsila: A tak okazuje sie stać y z Natury Bogiem. Słych tedy trzech przyczyn: iakowicie y potężnie pokazuje sie to: że sie bärzo na tym Adwersarze mylą: gdy w tey explicacyi swojej twierdząc śmieją: że stać: Że sie Chrystus Pan nazywa Oycem albo sprawcą wieczności: nie dowodzi sie Boga Naturą w nim: a zätym ani iego przedwieczna bytność: Gdyż sie przeciwna rzecz temu mniemaniu Adwersarskiemu: z tychże samych słow Prorockich: pokazała.

Ná druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/Adwersarze/w tey swojej explicacyi zamykają: w Ktorey twierdzą: iakoby to miejsce Żądane do Oycá onego wiecznego raczej sie ściągac miało: niżeli do Syná: Który Oycem być nie może: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Oświadczenie:
Że sie to
miejsce Ż
ądania Pro.

Naprzód: Dla tego: Że sie tu sam Żądał temu przeciw: Który tu iawnie nie innego Oycem wieczności nazywa: tylko tego: Ktorego pierwey nazwał: Dzieciątkiem nam narodzonym/á Synem nam danym: Co o onym Oycu wiec

cu wiecznym rzeczone być nie może: Gdyż nam tylko rok/ in con-
 Chrystusa Pismo święte: takiego wkładzie. A tak z tej ^{universa po-}
 pierwszey przyczyny: myla sie Adwersarze na swoim ^{łożone: o}
 przedsięwzięciu: twierdząc: że ty słowa Prorockie / o ^{Bogu Dycu}
 które controuersia: nie do Syna: ale do onego Oycā ^{rozumieć}
 wiecznego: ściągają sie.

Powtore: Dla tego: że sie y Matheus święty: Cap.
 9. 7. 13. 14. 15. 16. temu przeciw: Ktory to samo miewo-
 sce Prorockie: nie do onego Oycā: ale miánowiącie do
 Syna stosuje.

Náwet: Dla tego: że y to nie iest sufficiens Ratio:
 Aby sie dla tego te słowa Prorockie: do Chrystusa ści-
 gąć nie miały: że Oycem onym wiecznym być nie może: y
 owsem iest to Fallacia albo skutanie w tym słowku:
 Ociec. Bo kiedyby tu Prorok święty Chrystusa Pánā
 względem onego Oycā iego: Oycem nazywał: iakoby go
 chcąc weźmąć albo Oycem onemu Oycu swemu: albo o-
 nym samym Oycem iego: albo kiedyby tylko ieden rodzaj
 miał być Oycowstwa: Tedyby detrze mogli to Adwer-
 sarze zamykać: że to miejsce dla tego do Chrystusa nie
 należy. Ale że nie ieden tylko iest rodzaj Oycowstwa:
 to iest: być onym samym Oycem Chrystusowym: ale sa-
 rozne Oycowstwa rodzić: Także: że nie względem
 Oycowstwa onego Oycā: Prorok święty: Chrystusa
 Pánā nazywa Oycem: iakoby go chcąc weźmąć Oycem
 Oycu swemu: albo onym samym Oycem: Ktorego iest
 Synem: ale nazywa go Oycem względem wieczności
 oncy: dla czego go też zrzetelnie Oycem wieczności nazy-
 wa: Przetoż też z tad Adwersarze: nie mają żadney
 słusney ani dostateczney przyczyny: odszdząć trd słow
 Prorockich Chrystusa Pánā: dla tego: a przysadzając ie
 Oycu iego: że nie może być onym samym Oycem swoim:
 Ktorego iest Synem. Żadnym tedy sposobem to być nie
 może: aby sie te słowa Prorockie: nie o Synu: ale o Oyc-
 cu iego

cu tego miały rozumieć. A za tym y to być nie może aby
szę tych słów Prorockich: Natura Boska w Christu-
sie Pánu nie miała dowodzić dla tego: że się o Oycu ie-
go: nie o nim rozumieją: gdyż się pokazało: że się nie o
Oycu tego: ale o onym samym rozumieją.

Ná trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz/ á ostátnia/ Adwersarze/ w tey swoiey
explitácii: teżamy/kaia: w ktorey twierdzą: iakoby dla
tego Christus Pan/ od tego Proroka świętego: miał
być nazywany Ocem wieczności: że jest Autorem y
Kiażęciem żywota wiecznego: ktory przyśły jest: Albo
po prostu: że jest sprawcą y Pánem żywota wiecznego.
A zátym iakoby się y dla tego nie miała dowodzić Boska
Natura w nim: ani przedwieczna bytność: Ale y to
Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
Że przez te
wieczności:
ktorey Chri-
stus jest O-
cem: żywot
wieczny: nie
może się ro-
zumieć

Napriod: Dla tego: że się tu y temu samże ten Pro-
rok przeciw: ktory nie Ocem: albo nie Autorem ani
Kiażęciem żywota wie- cznego: nazywa Syna Bózego:
ale Ocem wieczności: iakim tytułem żywot wieczny: ni-
gdzie się w Piśmie świętym nie nazywa: to jest wieczno-
ścią. Jáko tedy nigdzie w Piśmie świętym: żywot wie-
czny: nie nazywa się po prostu & Absolutnie wiecznością:
Ták też Christus Pan: nie może się dla tego nazywać
Ocem wieczności: że jest Autorem albo Kiażęciem ży-
wota wiecznego. A tak z tey pierwośzey przeczpy: mnie-
mianie Adwersárskie wpada.

Powtore: Dla tego: że to są rzeczy od siebie różne:
Być Ocem wieczności: A być Autorem albo Kiażęciem
żywota wiecznego: y tak bázgo to są rzeczy od siebie ro-
zne: iak różne jest Concretum ab Abstracto. Górz od
oney wieczności: żywot wieczny: wieczny n nazywa się:
á wieczność ona: od żywota wie- cznego: wiecznością
nie może się nazywać. Bo gdzie nie będzie wieczności:

żywot

Żywot wieczny : wiecznym nie będzie sie mogli nazywać ani takim być. Wieczność zaś ona : choćby żywota wiecznego nie było : wiecznością zawsze będzie zostawać : będąc wiecznością. Ponieważ tedy / są to rzeczy od siebie wzajemne różne : Wieczny od wieczności : a wieczność od wiecznego : Przetoż też dla tego : przez tę wieczność : ktorey Chrystus Pan iest Oycem / albo sprawcą : niemożę sie rozumieć Żywot wieczny : ktorego tenże Chrystus iest Autorem albo Książęciem. A tak y z tey drugiey przychyny : mniemanie Adwersarście wpada.

Porzeczcie : Dla tego : Że Dato non concessio : to iest : Choćby sie y to Adwersarzom pozwolilo : Że być Chrystusowi Panu : Oycem wieczności : nie iest nic innego : tylko być Autorem albo sprawcą y Książęciem Żywota wiecznego : tedy y tak przecie nie Adwersarze nie wskurają : aby sie y z tad Chrystus Pan : z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim : nie miał pokazywać. Gdyż to y wszystkich prawowiernych iest in Confessio : Że być sprawcą albo Książęciem Żywota wiecznego : nie może być infty : tylko Bog z Natury y przedwiecznie bytni. A kto tym pierwey nie iest : nie może być ani sprawcą ani Książęciem Żywota wiecznego. Jako y on Ociec nieobuski : i iest Autorem y Książęciem Żywota wiecznego : tedy dla tego takim zostawa : Że iest wprzod Bogiem z Natury : y przedwiecznie bytnim. A tym kiedyby pierwey nie był : zgola nie moglby być ani sprawcą / ani Książęciem Żywota wiecznego. Że tedy y Chrystus Pan : iest sprawcą y Książęciem Żywota wiecznego : iako tego y sami Adwersarze / z tych słow przedśiewszetych Wzrostkowch : o nim dowodzą : Przetoż iest Bogiem z Natury y przedwiecznie bytni. A tak y tu : mniemanie Adwersarście błądzące.

Nawet : Dla tego : Że choćby sie y to Adwersarzom pozwolilo : Że on Żywot / ktorego sprawcą y Książęciem

Adwersarze
czego sie r-
pornie do-
magają : to
im samym
stodzi.

ieſt Chrystus : ieſt przyſzły : Tedy y tak tenże Chrystus :
 będąc sprawcą y Książciem tego Żywota wiecznego: nie
 może być ſuſtnie Nędzy Boſkiej : y przedwieczney byt-
 noſci odsadzony dla tego : iſe on Żywot wieczny / który
 przejeń ieſt ſpráwiony : ieſt przyſzły. Gdyż nie wzglę-
 dem Chrystuſa: ale względem ludzi / którzy go mają dzie-
 dſiczyć : nazywa ſie przyſtym. Bo ieſliby ſie względem
 Chrystuſa miał nazywać przyſtym : Tedyby ſie go y do
 tego czaſu Chrystus nie mógł nazywać ani sprawcą / ani
 Książciem : y owoſtem miałby ieſzcze rzeczá ſámą nie być
 przez Chrystuſa ten Żywot wieczny ſpráwiony : ieſli to
 prawda : że ſie względem ſá nego Chrystuſa nazywa
 przyſtym. A gdy ſie ieſzcze y to z Diſná ſwiętego potá-
 zuie : że ten Żywot wieczny : nie dla Chrystuſa: ale dla
 wybránych iego : ieſt ſpráwiony y zgotován : Matt. 25.
 v. 34. Tedy dopiero z tego wiſtkiego takie zámienienie
 płynie : Iſiádo on Żywot wieczny : nie względem Chri-
 ſtuſa : nazywa ſie przyſtym : ale względem tych ludzi :
 którzy go dſiedſiczyć mają : Tak teſ Chrystus Pan : nie
 może być dla tego odsadzony Nędzy Boſkiej y przed-
 wieczney bytnoſci : będąc sprawcą y Książciem onego
 Żywota wiecznego : iſe on Żywot wieczny względem lu-
 dzi : nazywa ſie przyſtym. Z Kaſdey miáry tedy : y to miey-
 ſce Wſiaſſá Proroká ſwiętego : dowodſi Nędzy Bo-
 ſkiej Chrystuſa Pána : á zátym y iego przedwiecznoſci.
 Adwersarzy záiſe choć ſie temu przeciwia : przecie nie
 ſuſtnego in contrarium przynieſć nie mogą : coby ſie ná
 ſwym mieyſcu oſtáło : y onych przedſiewſciecie ratowác
 mogło.

SZOSTE MIEYSCE PISMA SWIE-
 tego obrony potrzebuie : z Proroká Ieremi-
 alſa : cap. 23. v. 5. 6. gdzie tak o Synu
 Bożym nápiſano :

Oto dni przychodzą, mówi Iehowah: a wybudzę Dawidowi nasienie sprawiedliwe, y będzie królował Król, y szczęśliwie się mu powiedzie, y będzie czynił sąd y sprawiedliwość na ziemi.

We dni tego zbawion będzie lud: a Izrael będzie mieszkał duszliwie: y toć jest imię jego: będzie nazywany Iehowá sprawiedliwy nasz.

To miejsce do otwierdzenia Sentencji naszej: o Przedwieczney bytności Syná Bożego / dla tego przywiedliśmy: Jże to Imię Iehowá: jest własne samego Boga z Natury przedwiecznie bytnego: wyznaczając istotą jego: albo to samo czym on z samego siebie jest. Iż tedy ten Prorok święty Jeremiaś / w tych słowach położył: tak iawnie y szczerze Syná Bożego Iehowá naszym sprawiedliwym nazwa: Przetosił go z tym wyznawcą Bogiem z Natury: a tak y przedwiecznie bytnym.

Ná to miejsce / w Kátechizmie swoim: Adwersarżę fol. 71. 72. 73. tak napisali:

A iáko ná pierwszye miejsce odpowiada?

Naprzód, że się z niego nie może zawnąć koniecznie, żeby imię Iehow y Chrystusowi Pánu przywłaszczone było. Bo te słowa, y to jest imię jego, którym go nazowią, Iehowá sprawiedliwość naszą, mogą się obrocić do Izraelá, o którym wyśsey ewangelic w tymże wierszu mówi, Zá dni jego będzie zachowany lud, a Izrael będzie mieszkał bezpiecznie, y to jest imię jego, &c. Iáko się to z miejsca temu podobnego pokazuje, y tegoż Proroká, gdy mówi, w one dni y onego czasu, wciynie to, iż wyrosćcie Dawidowi Latorost sprawiedliwości, y będzie czynił sąd y sprawiedliwość na ziemi. We dni onego zachowan będzie lud, y Ieruzalem mieszkać będzie bezpiecznie, á to (rozumiey imię) którym iá nazowią, Iehowá sprawiedliwość naszą: Abowiem w Zydowskim texcie wyraźliwie się czyta, Nazowie iá; które słowo poślednie koniecznie należy do Ieruzalem, które tu iawnie tożważy, co y w pierwszym miejscu Izrael. A tak jest wielkie zgodá podobieństwo, że tej y ná pierwszym miejscu te słowa ná-

Cap. 33. v. 15

zowago, do Izraela sie ścigać. A choćbyśmy też pozwolili że ten tytuł Iehowá, do Chrystusa obrocony być może, tedy z drugiego świadełtwa, ni się to pokazuje, iż sie twierdzić nie może. iż by Chrystus Iehowá zgoła nazywany był, albo że z tego tytułu nie idzie to, iż by Chrystus rzeczą samą miał być Iehowá, chyba że- byśmy takż: zamknąć chcieli, iż Ieruzalem rzeczą samą jest Iehowá. Choćż tedy o Chrystusie, choć o Izraelu ostatnie słowa pierwszego świadełtwa Ieremiaszowego są wyrzeczony; tedy ten sens ich jest, iż ná ten czas będzie, że Iehowá on jedyny Bog náš, nas usprawiedliwi. Abowiem to onego czasu przez Chrystusa w Izraelu ludu swym Iehowá wzymić miał. To własne Adwersarście słowá.

Ná to odpowiadam Pie- tioráko.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz Adwersarze/ w tej swoiey explikácii: że zamysla: w ktorey twierdza: iżaby to Imię Iehowá ná tym miejscu: nie miało do Chrystusa należeć: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
Iż to imię
Iehowá/ w
tych slo-
wach przed
świeżwepch
Jeremiasza
Proroka
zgoła do
Chrystusa
Pána należy

Naprzód: Dla tego: że Pismo Nowego Testámentu, iáwionie sie temu przeciwi: Ktore wszystkie te okoliczności ktore tu Jeremiasz Prorok świąty/ temu Iehowie o k. o. tym mowi: przywołając: do Syná Bożego Iosue.

Mianuie tu napierwey Prorok nasienie spráwiedliwe Dawidowe: Ktore iemu Bog wzbudzić miał. Oroż Pismo Nowego Testámentu: Rom. i. 8. 3. pkażuje: że sie to o Chrystusie ma rozumieć: gdyż ták o nim tamże Paweł świąty piše: Który zstał sie mu nasieniem Dawidowego wedle ciádá.

Mianuie Powtore Prorok świąty/ to nasienie spráwiedliwe Dawidowe: Arolem ktory miał krolować: To

ij te

to też o Synu Bożym ma być rozumiano: Pismo Nowego Testamentu wskazuje: mianowicie Luc. I. § 32.

Mianuie Potrzebie: że ten Arol miał być mądry: To też o Synu Bożym ma być rozumiano: Pismo Nowego Testamentu wskazuje: mianowicie Paweł święty: I. Cor. I. ver. 30. Col. 2. ver. 3.

Mianuie Poczwarte: że ten Arol miał czynić sądy i sprawiedliwość na ziemi: To też o Synu Bożym ma być rozumiano: Pismo Nowego Testamentu wskazuje: mianowicie Paweł święty Heb. I. §. 8. 9.

Mianuie Popiate: że we dni tego Arola miał być zbawion Juda i Jeruzalem mieścić duszliwie. To też do Syna Bożego należy: Pismo Nowego Testamentu wskazuje: O zbawieniu przezeń: Matt. I. §. 21. O bezspieczestwie: Luc. 12. §. 4. 32. &c. Ponieważ tedy Pismo święte / te wszystkie okoliczności / które tu Jeremiaś Prorok święty: temu Jehowie przywołasz: do samego Syna Bożego nawołasz i nayośbliwiej stosuje: Przetoż też przez tego Jehowę: o którym tu mówi Jeremiaś Prorok święty: nie kto inny: tylko tenże sam Syn Boży nawołasz ma być rozumiany. Jest tedy Syn Boży z Natury Bogiem i przedwiecznie bytym: ponieważ jest Jehowa: według tego świadczy twa Prorockiego. Że ty tedy pierwszym przyczyn: myła się bardo Adwersarze na swoim przedziwzięciu. gdy niechcą poznać: aby się to Imię Jehowy: o którym mówi na tym miejscu Prorok s. do Syna Bożego miało sięgać.

Powtore: Pokazuje się to y stać: że tu ten Jehowa / od Proroka świętego: nie sprosta Jehowa bywa nazywany: ale Jehowa albo Panem Bogiem sprawiedliwym naszym: Iż tedy nie kto inny częściej y wiecy. w piśmie świętym / a zwłaszcza Nowego Testamentu: Panem Bogiem naszym bywa nazywany: tylko sam Syn Boży: iako się z tych miejsc pokazuje: Matt. 22. §. 43. 44.

45. Ioh.

45. Iohan. 20. v. 28. 1. Cor. 8. v. 6. Apoc. 17. v. 14. y gdzie indziej: Przetoż też sam Syn Boży: przez tego Jehowę: Ktorego Prorok święty: Jehowę naszym sprawnieśliwym miaruie: ma być rozumiany. A tak y z tey drugiey przyczyny: mylą się Adwersarze na swoim przedsięwzięciu.

Náwet: Dla tego: że sami w tey explicácii swojej pozwalają tego: iakoż słusnie negować nie mogą: że ten tytuł Jehowá / na tym miejscu / należy do Syná Bożego: Co czynią z tey miary / gdy ty słowá miarę wiecie piś: A choćbyśmy też pozwolili że ten tytuł Jehowá, do Chrystusa obroceny być może. &c. Ponieważ tedy sami Adwersarze: pozwalają tego: aby przez tego Jehowę / o którym na tym miejscu Prorok święty mówi: Christus Pan był rozumiany: Przetoż nie mają się już o co z nami sprzeczać: gdy my też twierdzimy: y gdy z tego tytułu Natury Bożey / y przedwieczney bytności: Chrystusa Páná: dowodzimy.

Ná Druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz / Adwersarze / w tey explicácii swojej: że sąmykają: w ktorej twierdzą: iako by te słowá Proroctkie: *Y to jest imię jego, którym go nazwają* Jehowá sprawnieśliwość naszą miały się obracać do Izraelá: o którym w tymże wierſzu wyżſzey: Prorok mówi: *Zá dni tego, będzie zbawion Izrael, a Izrael będzie miſłkał duszliwie: albo beſſiecznie:* Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
Że to Imię
Jehowá w
tych słowach
Prorockich o
ktore contro-
wersja: nie
może się o
Izraelu ro-
zumieć.

Naprzód: Dla tego: że się wyżſzey przeciwona rzecz / pewnymi dowody pokazała: to iest: tá: że nie do Izraelá / ale do Syná Bożego Chrystusa Páná: ten tytuł Jehowy: właſnie y osobliwie należy: Przetoż nád to co innego Adwersarze: á zwlaſzcza bez słusnego dowodu: wnoſić nie mogą.

Powtórę: Dla tego: że tu w tych słowach / Prorok święty

świety: dwoiście Osoby wprowadza: które od siebie w
 zaiem rozeznawa: to iest: Syna Bożego / y ludzi. Lu-
 dzi notuie, przez Dawida / Jude / y Izraela. Syna Bo-
 żego zaś notuie: przez ten tytuł Jehowy / przez Łato-
 roś Dawidową sprawiedliwości / przez Królą Krolu-
 cego / y Mądrego / czyniącego sąd y sprawiedliwość na
 ziemi: zbawiającego Jude / a Izraelowi bezpiecznie mie-
 stać dawającego. Kiedyby tedy Prorok świety / mówił
 tu tylko o iednym rodzaju Osob / to iest / o Izraelu: te-
 dyby też Adwersarze dobrze stąd mogli zamyślać: iż ten
 tytuł Jehowy: nie do inzego: tylko do Izraela na tym
 miejscu ściągają się: dla tego że tu y o Izraelu Prorok ś.
 mówi: Lecz iż tu Prorok świety: nie tylko o Izraelu /
 ale tym przednię o Synu Bożym mówi: iako się pokaza-
 ło: Przetoż też Adwersarze: nie mogą stąd dobrze za-
 myślać: aby się ten tytuł Jehowy / na tym miejscu: dla
 tego do Izraela miał ściągąć: że tu y o Izraelu Prorok
 świety mówi.

Powrót: Dla tego: że tu Prorok świety / tego / Kto-
 rego nazywał Jehowa sprawiedliwym: od Judy y Izra-
 ela: rozna Aetia rozgranicza. Temu / który iest nazywa-
 ny Jehowa: Krolowanie / czynienie sądu y sprawiedliwo-
 ści na ziemi / zbawianie Judy / y dawać Izraelowi mie-
 stać bezpiecznie: przypisując: a Judzie y Izraelowi:
 przypisując być podległym Krolowaniu tego Króla / albo
 Jehowy / sądowi y sprawiedliwości: dziesięć zyc zbawie-
 nie / y mieszać za dni iego bezpiecznie. Ponieważ tedy
 samże Prorok świety: Jude y Izraela: tak rozna Aetia:
 iako się pokazało: od tego Jehowy o którym mówi: roz-
 granicza: Przetoż też przez tego Jehowa: o którym
 Prorok świety mówi: nie może się Izrael rozumieć.

Początek: Dla tego: że tu Prorok świety / tego / Kto-
 rego Jehowa sprawiedliwym naszym miaruie: nie in-
 czej wprowadza y wkręca: tylko iako iest sam ied-

na swoją Osobę. Iż tedy Izrael : nie może być rozumiany samotną tylko jedną osobą : Bo to Imię : chociażże jest singulare : znaczy iedną multitudinis collectionem : Przetoż też przez tego Jehowę / Ktorego tu Prorok świąty : Jehowę sprawiedliwym naszym miaruię : Izrael nie może być rozumiany.

Popiżte : Dla tego : Że wszyscy interpretes pobożni : nárwet y sami niewierni Żydowie : zeznawiają to : że to imię Jehowá : nie tylko jest własne samego Boga : ale zgola Essentiale, y właśnie Istność iego / albo to samo co jest Bog : wyznaczaiące. Iż tedy Izrael nie może być Bóstw Essentia : albo tym samym co jest Bog : Przetoż też nie może być Jehowę nazywany.

Náwet : Dla tego : Że tu tego Jehowę sprawiedliwego : przez Proroká / Bog tak obiecowal : iáko rzecz przyślą : y wszystko co ten Jehowá Izraelitom : w przyszłym czasie miał z sobą przynieść. Iż tedy Izrael / w owym czasie : kiedy Bog te obietnice przez Proroká swoje go czynił : nie może być przyślą rzeczą rozumiany : gdyż już w te czasy rzeczą samą był : Przetoż też przez tego Jehowę sprawiedliwego : Izrael nie może być rozumiany. Pokázuie się tedy z tych wszystkich przyczyn : że to Imię Jehowy / ná tym miejscu : żadnym sposobem do Izraelá nie może się stosować.

Ná trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecią rzecz / Adwersarze / w teyswoiey explicácii : te zamyślają : w Ktorey twierdzą : iáko by ono miejsce tegoż Proroká : Cap. 33. v. 15. miało dowodzić tego : że ten tytuł Jehowy : ná tym miejscu in Controuersia położonym : do Izraelá : nie do Syná Bożego ściaga się : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie :
Iż ten tytuł

Napryod : Dla tego : Że sami Adwersarze / tłumacząc niem swoim wkázuia to : iż to miejsce poslednieysze : od tego

tego pierwszego jest rozne. Bo w pierwszym miejscu : Jeremiaś Prorok święty : rzetelnie: iako zowa : ro dzaiu mekkiego zaywa : gdy tak o tym Jehowie mo wi : *A toć iest imie iego, którym go nazywać będą leho wia sprawiedliwy nafs.* A tu w poslednieyßym powiadaia Adwersarze : że według Hebrayskiego wyrażliwie sie czyta. *A toć iest imie którym ia nazywa : lehowa/sprawiedli wość nafs.* Gdzie we wßytkim Genus Femininum: iest zachowane. Ponieważ tedy / tak rozny sposob / sami Adwersarze / tłumaczeniem swoim / y rozumienie tego po slednieyßego miejsca : od tego pierwszego : być wßazuią: Przetoż też to poslednieyße miejsce : nie może być stuß nym tego dowodem iakoby sie dla niego / w tym wyżßym miejscu / ten tytuł Jehowy : nie do Syna Bożego : ale do Izraela miał stosować.

Powtore : Dla tego : że inßy Interpretes, w Żydow skim iezyku dobrze ćwiczeni: wważywoßy dobrze te stowa miejsca poslednieyßego / którym sie wiecey godzi dufać : niżeli Adwersarzom : a mianowicie Santes Pagninus : który sie iako znać : pilnie Żydowskiego iezyka dokładał: tak przetłumaczył : *We dni ony będzie zachowany Iuda, y Ier uzalaum będzie mieszkac bezpiecznie, a ten który ia wezwal, iest lehowah sprawiedliwy nafs.* Ponieważ tedy z inßych In terpretow niepodeyrzanych z tej miary : y w iezyku Ży dowskim dobrze ćwiczonych : tych poslednieyßych stow / inakße / a stußnieyße y prawdziwoße / od Adwersarßkiego po kazuie sie y tłumaczenie y rozumienie : Przetoż też tymi poslednieyßymi stow / pierwszych stow tegoż Proroka świętego : Adwersarze : nie mogą ani wałżyć : ani te go twierdzić : iakoby sie dla nich ten tytuł Jehowy : do Izraela : nie do Syna Bożego : miał referować.

Potręcie : Dla tego : że wezwanym być od Jehowy: iest rzecz rozna od samego Jehowy : tak dalece : że kto iest wezwany od Jehowy : nie może być onym samym Jeho

Jehowy / w tych Ro wicz Jeremiaśa Pro roka s. Cap. 23. v 6. dlu srow niżßich Cap. 33. v. 15 tegoż Pro roka : nie może sie o Izraelu ro zumieć.

wa: Ktory wyzywa. Iż tedy tu Jecuzalem: według tego tłumaczenia/ Ktoresiny słuszn. że y prawdziwość z innych Interpretow, od tego Adwersarstkiego: pokazali: w tym miejscu posledniyszyn: pokazuje się być wezwanym od Jehowy: Przetoż nie może być onym samym Jehową: od Kterego jest wezwane. A zátym to zostawa: że w tym miejscu pierwszym: ten tytuł Jehowy: nie może się o Izraelu/ ani o Jerozolimie rozumieć.

Poczwarte: Dla tego: że Pismo święte: tylko jednego Jehowę naszego wskazuje: Deut. 6. 4. Sluchay Izraelu, Iehowá Pan Bog náš, Iehowá jeden jest. Jesliby tedy/ w tych wyższych słowach Prorockich: ten tytuł Jehowy: do Izraelá: iáko dca Adwersarze: miał być referowany: Tedyby już nie mogli być jeden Jehowá náš. Lecz iż jest przecie jeden: iáko Pismo święte pokazuje: Przetoż też ten tytuł Jehowy: w tych wyższych słowach Prorockich: nie może się do Izraelá referować.

Pojate: Dla tego: że y samo tłumaczenie Adwersarstkie: niedopusći tego: aby się ten tytuł Jehowy/ w tym miejscu Prorockim: do Izraelá miał referować: i Gdyż tu Prorok święty: tego Kterego nazywa Jehową: nazywa y sprawiedliwościá naszą: mowie według tego iáko sami Adwersarze tłumacza. Jesliby tedy chcieli to Adwersarze ctrzymać: że się ten tytuł Jehowy/ ná tym miejscu Prorockim: do Izraelá ma stosować: tedyby im tego pierwcy potrzeba dowieść: że nas Izrael vsprawiedliwia: álbo jest sprawiedliwościá naszą. Lecz iż tego Adwersarze dowieść nie mogą: gdyż temu y pismo święte/ y sama słusność reclamationie: Przetoż też ten tytuł Jehowy/ ná tym miejscu Prorockim: nie może się do Izraelá stosować. Z tych tedy wszystkich przyczyn wymienionych pokazuje się to: że żadnym to sposobem być nie może: aby się ten tytuł Jehowy/ w tych słowach Prorockich in Controuersia położonych: do Izraelá miał ściągáć.

Ná czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz/ Adwersarze/ w tej explikácii : że za-
myślają : w której twierdzą : iakoby Syn Boży będąc
Jehową/ ná tym miejscu przez Proroka świętego ná-
zwany : nie miał być zgolá ani rzeczą sámą Jehową : Ale
y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że sie wyżej pokazało : iż iá-
ko inſze wſzystkie okolicznoſci/ które ná tym miejscu/ ten
Prorok ſwięty/ temu Jehowie/ o którym mowi : przy-
wlaſzcza : właſnie y rzeczą sámą do Syná Bożego nale-
ża : tak teſz zá tym y ten tytuł Jehowy : zgolá właſnie y
rzeczą sámą naleſzy do niego. Ale ſli ináczej : Tedyć y te
wſzystkie pomienione okolicznoſci : będą mu muſiały nie
właſnie należeć : Czego trudno dowieſć.

Powtórę : Dla tego : że ieſli to prawda : iż Syn
Boży/ nie ieſt zgolá ani rzeczą sámą Jehową : tedyć czę-
y prozne tytuły ná ſobie noſi bez rzeczy ſamey : Czego
także o Synu Bożym dowieſć trudno.

Potrzejcie : Dla tego : że to nie ieſt ſufficiens Ratio :
twierdzić y zámyſlać o Synu Bożym : że nie ieſt zgolá ani
rzeczą sámą Jehową : dla tego : że y Jeruzalem będąc
názwane Jehową : (choć ſie ná tym Adwersarſze myſlą/
iako ſie pokazało) nie może być zgolá ani rzeczą sámą Je-
hową : Bo ieſli ináczej : Tedyćby tym ſpoſobem : y ſam
on Ociec niebieſki : muſiał być tego oſadzony : że nie ieſt
zgolá ani rzeczą sámą Jehową : dla tego : że ani Jeru-
zalem : nie ieſt zgolá ani rzeczą sámą Jehową :

Poczwarte : Dla tego : że ieſli to prawda : że Syn
Boży będąc Jehową : takim ſpoſobem ieſt Jehową :
iaki y Jeruzalem ieſt Jehową : Tedyć ieſt równym Je-
rozolimie : Jehową : Co iák ſłuchnie twierdzić mogą
Adwersarſze : proſzę niechay ſámi wwaſza :

Náwet : Dla tego : że choćby y tego Adwersarſze po-
zwolili : choc ſie wſtrzedz takich ſproſnoſci : iákie zá ſo-

Okazanie :
Iż Chriſtus
Pan : będąc
w tym mie-
ſcu przedſie
wziętym od
Proroka Je-
remiaſza :
názwany Je-
howa : ieſt
rzeczą sámą
Jehową.

ba ich opinia pociąga : że Syn Boży będąc nazywany
 Jehową : iest wiecey Jehową niżeli Jeruzalem : ale
 przecie nie iest tak zgola ani rzecz sama Jehową : iako
 on Jehową / to iest / Ociec iego niebieski. Tedy y to nie
 moze nic ich sentencji podeprzec : Gdyż ztym to znou
 poydzie : że będsiemy miec trzech od siebie roznych Jeho-
 wów : Jeden ten / ktory iest zgola y rzecz sama Jeho-
 wa : to iest : on Ociec niebieski. Drugi ktory iest mniey /
 y niezgola ani rzecz sama Jehową : to iest : Syn Boży.
 A trzeci ktory naymniey iest Jehową : to iest : Jeruzao-
 lem. Co takze iest przeciwko pismu swietemu : ktore
 nam tylko o iednym Jehowie : ktory iest zgola y rzecz
 sama Jehową : znać dawa : iako sie wyższy pokazalo.
 Zadnym tedy sposobem to nie moze być / aby Syn Boży
 Christus Pan : miał zostawać nie zgola ani rzecz sama
 Jehową : iako Adwersarze twierdzą śmieia. Jest tedy
 zgola y rzecz sama Jehową : A tak iest Bogiem z natus-
 ry y przedwiecznie bytnim.

Ná piata rzecz odpowiadam.

Piata rzecz / a ostatnia / Adwersarze / w tej swojej
 explicácii : te zamykają : w ktorej twierdzą : iakoby tu
 takim wyrozumieniem / Syn Boży / miał być nazywany
 Jehową / y sprawiedliwością naszą : że on iedyny Je-
 howa Bog nasz : nas przezeh vsprawiedliwić miał : Ale
 y to Adwersarzom nie moze być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że tu nie Prorok swiety : o
 onym Jehowie Bogu naszym / ktorym Adwersarze rozu-
 mieia samego Oycá : nie mowi. Co siey z tych samych oko-
 licznosci potajne / ktore on tu temu Jehowie / o ktorym
 mowi : przywlaszcza : Ponieważ tedy tu Prorok swiety
 o onym Oycu nie mowi : Przetoż też te słowa iego :
 w ktorych Christusa Pana nazywa Jehową sprawie-
 dliwym / albo sprawiedliwością naszą : nie mogą tak
 być ro-
 Ofazaniec
 23. Prorok
 24. Jeremi-
 25. Chustu-
 26. Pana w
 tym mie-
 27. sen in contro-
 28. wersia polo-
 29. żonym : nie
 30. moze tym

być rozumiane : iakoby dla tego takim tytułem Chrystus Pan miał się tu zdobić : iże nas przezeń on Jedyny Jehowa Bog nasz / to jest : Ociec : usprawiedliwić miał.

Powtore : Dla tego : że tu przeciwną rzecz temu mniemaniu Adwersarowskiemu : samże Prorok święty okazuje : to jest / że : że tu ten sam usprawiedliwicielem naszym ma być rozumiany : którego też tu samego Jehowa nazywa. Bo iawne są słowa jego / iako mówi : *A toć jest imię jego, którego Jehowa : iż się sam Syn Boży na tym miejscu ma rozumieć : tośmy wyższej pokazali. Ponieważ tedy / o którym tu Prorok święty mówić : przez którego się sam Syn Boży rozumie : Przetoż y stać iawna / że te słowa jego : o onym Oycu niebieskim nie mogą się rozumieć : ani tym względem rozumieć : iże nas przez Syna swego usprawiedliwić miał.*

Potrzącie : Dla tego : że ięliby tego Adwersarza chciało dokazać : iż tu przez tego Jehowa nas usprawiedliwił : toczego : on sam Ociec niebieski : ma być rozumiany : który nas przez Syna swego usprawiedliwić miał : tedychyż ztym / y te inſze wyższe okoliczności : ściągac się musiały do niego : a mianowicie ta jedná sama : że jest wzbudzonym nasieniem Dawidowym : to jest : że jest potomkiem Dawidowym : Ponieważ tu Prorok święty / o tym / którego miał być wzbudzony nasieniem sprawiedliwym Dawidowym : to powiada : że miał być nazywany Jehowa sprawiedliwości naszego. Co iednak iako słusznie / ani zgoda żadnym sposobem : o onym Oycu niebieskim : nie może być rzeczone ani rozumiano : Tak też y to ztym nie może być rzeczone : aby się on tu przez tego Jehowa który nas usprawiedliwić miał : miał rozumieć. A ztym y to znów nie może być rzeczone : aby się Chrystus Jezus / dla tego Jehowa sprawiedliwości naszego tu miał nazywać : iże nas

względem nazywać Jehowa : y sprawiedliwość naszą : iże nas przezeń on Jedyny Jehowa Bog nasz usprawiedliwić miał

że nas on Ociec iego: przezeń vspráwiedliwić miał.

Náwet: Dato non concessio: to iest: Choćby sie to Adwersarzom pozwolilo: Iż Ociec niebieski: ma też tym Jehowa ktory nas vspráwiedliwić miał: być rozumiany: ná tym miejscu: Tedyby to nie tym względem musiało być pozwolono Adwersarzom: iakoby sie dla tego tegoż tytułu y ná tymże miejscu: Jehowy: Syn Boży miał odsadzać: á zátym y vspráwiedliwienia nas sam przez sie: ále ráczej tym względem: że y ten tytuł Jehowy ma spolny y rowny z Oycem swoim niebieskim: ma y spolny spráwe z nim: nas vspráwiedliwiania. Bo iż żadnym sposobem/ Syn Boży tego tytułu Jehowy spólnego z Oycem swoim: nie może być y ná tym miejscu odsadzony: to sie już wyśsey pokázalo. Iż tákże/ nie tylko spolney spráwy z nim/ nášzego vspráwiedliwienia: ále y wszystkich spraw spolnego y rownego wykonywania: nie może być odsadzony: to sie też z onych słow iego samego: Ioan. 5. 4. 19. pokázuie: gdsie o Oycu/ y o sobie mowi/ y o wykonywaniu spolnym y rownym wszystkich spraw z Oycem swoim: Cokolwiek on czyni, toż y Syn czyni rownie. A zátym wszystkim to sie zámyka: Iż Chrystus Pan/ żadnym sposobem/ w tych słowich Prorockich przedsięwziętych: nie może sie dla tego Jehowa spráwiedliwić: ále zgola takim názywa sie dla tego: Iże nas/ iako Jehová spráwiedliwy náš/ spolnie z Oycem swoim niebieskim: sami przez sie vspráwiedliwia. Zostawa tedy Sentencia nášá / tym świadectwem Jeremiašá Proroká świątego: dobrze utwierdzona o tym: że Syn Boży Pan Jezus: iako sie tu zrzeknie y zprostá názywa Jehová nášym spráwiedliwym: ták też z tego samego pokázuie sie z Náture Bogiem: y przedwiecznie bytnim: ponieważ sie pokázalo: Iż iako to iest tytuł onego samego Boga własný: ták też y Náture iego

reiego wyraża: a zátymy y przedwieczną bytność. Tzemu
choć sie Adwersarze/rozmaitymi sposoby przeciwia: po-
tazáło sie iedną: że nic słusznego in contrarium przy-
nieść nie mogą: co by sie ostáć ná swym plácu mogło.

SIODME MIEYSCE PISMA SWIETE-
go obrony potrzebuie: z Zácháriaszá
Proroká świętego. Cap. 2. v. 8. gdzie
tak nápisano.

*Abowiem tak mówi Iehowá Zastępów, po chwale posłał mie
do narodów którzy was złupili: kio sie bowiem was doryká:
doryká sie żrzenice oká mego.*

To mieysce Proroctie/dla tego do utwierdzenia Sen-
tenciey nášej o przedwieczney bytności Syná Bożego:
przywiedliśmy: Iż ten który iest Iehowá Zastępów:
iest Bogiem z Náture: a tak y przedwiecznie bytnim.
Iż tedy Syn Boży Pan Jezus/ ná tym mieyscu názywá
sie Iehowá Zastępów: co snad znać: że inszy Iehowá
Zastępów: po chwale posłanym do Narodów: nie
może być rozumiany: tylko sam Syn Boży Pan Jezus:
zwłasczá gdy kto wraży: że nie inszego osobliwiecy / on
Iehowá/ to iest Oćiec: obiecował posłać: tylko tego
sámego: Przytósł też Syn Boży Pan Jezus: iest Bo-
giem z Náture y przedwiecznie bytnim.

Ná to mieysce/ Adwersarze/ w Kátechizmie swym
fol. 74. tak nápisáli.

A iáko odpowiadáś ná wtore mieysce:

Mieysce Zácháriaszá Proroká, temi słowy przywodzi: To
mowi Pan Zastępów, &c. które do Chrystusa ciągná ślad, iż
iáko sie im zda, iu Pan Zastępów mowi, że iest posłany od Pána
Zastępów. Ale tego iu nie mósł. Co iadwná i tad, iż te słowa,
Po chwale posłał mie, &c. kio inszy mowi, to iest, Aniol, który
z Zácháriaszem y drugim Aniolem rozmawia: iáko sie to wy-
śey

Jeszy w tymże Rojdziale pokazuje, pojawszy od wierzących ciwar-
tego, gdzie ten Aniol mówiący jest wprowadzony. Co yż tad
jeszcze obaczył mój, że te słowa, które oni czytają, To mówi
Pan Zastepow; w textcie Hebreyskim czytają sie. Tak mówi
Pan Zastepow: y te drugie, Dotyka sie Zrzenice oka mego, czy-
dają sie, Zrzenice oka tego, które sie nie mogą ciągnąć do Pana
Zastepow, ale do posła obracać sie muszą. To własne Ad-
wersarście słowa.

Ná to odpowiadam Trojało.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz/ Adwersarze/ w tej swojej explikacyi:
też przykładają: w której twierdzą: iakoby te słowa:
Po chwale posłał me do Narodow, &c. do Syna Bożego nie
miały sie ściągnać: a ztym ani ten tytuł Jehowy Zaste-
pow: który przed tymi słowy Prorok święty kládzie:
Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Oświadczenie:
Że te słowa
in controuer-
sia położo-
ne: Zachari-
asza Proro-
kaś wespół
y z tym sa-
mym Tytu-
łem Jehowy
Zastepow:
który sie w
nich zamy-
ka: do Syna
Bożego
nie ściągają.

Naprzód: Dla tego: Że sie tu temu ten sam Prorok
przeciwit który iawnie wskazuje: że te słowa: Po chwa-
le posłał me do Narodow, &c. nie kto inży mówił: tylko
tenże Jehowa Zastepow / który był do tych Narodow
po chwale posłany: Abowiem takim sposobem te słowa
Prorok święty kládzie: Abowiem tak mawia Jehowa Zaste-
pow: Po chwale posłał me do Narodow którzy was zdupili: kie-
die bowiem was dotykał dotyka sie Zrzenice oka mego. Jako
tedy przez tego posłanego po chwale do Narodow: sam
Syn Boży rozumie sie: iako ten który jest posłany: Ga-
lat. 4. 4. y do Narodow posłany: aby ie był przy-
taczyl do siebie: Ioan. 10. 16. Tak też przez tego Je-
howa posłanego po chwale do tych Narodow: tenże tu
sam musi być rozumiany. Jest tedy Syn Boży Jehowa
Zastepow.

Powtore: Dla tego to Adwersarzom nie może być po-
zwolono

zwołano co twierdzić śmieją : że tu szczerze Prorok s.
dwu nazwanych Jehowa : wprowadza : posłanego y
posyłającego : Co się z tych wszystkich słow jego potężnie
Abowiem iak mowi Jehowa Zastępów : Pochwalej oślać mie do
Narodów, które was złupily : abowiem kto sie was dotyka, do-
tyka sie zrgienice oka mego. Abowiem oto ja podniosę rękę moją
na nie, y będę lupem sługom moim : y będziecie wiedzieć że Je-
howa Zastępów posłał mie. Rádny sie y wesel corko Syńska,
abowiem oto przyjde. y bede mieszkał w pośrodku ciębiez mowa
Jehowa : y zgromadzi sie wiele Narodów do Jehowy w dzień ony
y będą mi ludem, y bede mieszkał w pośrodku ciębiez : w ten czas
poznasz że Jehowa Zastępów posłał mie do ciębie. Y odjedziesz
Jehowa ludu cięskiego swoje w ziemi świętey, y wybierze ięscję
Jeruzalem. Niechayże milczy wszelkie cięło od obliczności Je-
howy : abowiem powstanie y przybytku światobliwości swojej.
Z tych wszystkich słow : iawnie sie to potężnie : że tu ten
Prorok święty : dwu nazwanych Jehowa wprowadza :
a to ięscję od siebie rozeznanych : Choć nie tytułem Jeho-
wy Zastępów / który im tu zároveň przywołasz : ale
wrzodem : Bo iednego wkaże posyłającego : a drugiego
posłanego. Jako tedy przez Jehowę posyłającego : sam
Ociec niebieski musi sie rozumieć : czego y sami Adwersa-
rze nie zaprzę : Ták też przez tego posłanego Jehowę
Zastępów : nie kto inny : tylko sam Syn Boży musi sie
rozumieć : iako ten : Ktoregośmy wysłany być pokazali
posłanego do Narodów : A ięśli inaczej : Tedy błoby
z tym : Jż iako ten tytuł Jehowy Zastępów : nie może
należeć żadnemu stworzeniu : gdyż iest samego onego Bo-
ga własny : Ták by też tu sam Ociec niebieski musiał być
rozumiany : y Posyłającym / y Posłanym : ponieważ tu
zarówno : iako posyłającego / ták y posłanego : tym tytu-
łem Jehowy Zastępów : Prorok święty zdobi. Ale iako
to to o Oycu niebieskim nie może być słusnie rzeczone :
gdz się zároveň rozeznawa posyłający od posłanego : a po-

stany od posłającego: Tak też to zątym zostawa: że przez tego Jehowę poślanego: sam Syn Boży koniecznie rozumie się. A tak y z tej drugiej przyczyny pokazuje się to: że ten tytuł Jehowy Zastępow/ w tych stowiech Prorockich: Tak mowi Jehová Zastępow, Po chwale posłał mnie do Narodow, &c. do Syná Bożego ściągga się.

Potrzącie: Dla tego: że choćby tu tak iawnie / iáko czyni Prorok święty/ Syná Bożego/ tym tytułem Jehowy Zastępow nie zdobył: tedy przecie te okoliczności / które iemu tu iáko poślanemu od Jehowy: przywłaszczą: ináyszym mu też samemu być nie dopuszczają: tylko Jehowę Zastępow. Abowiem podnieść ręce swoje ná te Narody/ które były złupity Cerkie Syońskie/ y uczynić je lupem ługom swoim. Nieśćć w pośrodku Cerkie Syońskiej. Przytączyć sobie wiele Narodow: którzy mu mieli być ludem. Odśiedzić Jude częście swoje w ścieżki święte. Wybrać Jeruzalem. Milczenie uczynić przed oblicznością swoją w wielkiego cięcia. Nawet: Powstać z przybytku świątobliwości swojej: są to rzeczy: nie komu inšemu własnies: tylko Jehowie Zastępow należące: Czego nié pobożny/ z uwazenia rzeczy samey: nigdy nie zaprz. Jáko tedy tu/ te wszystkie okoliczności/ które naywłaśnies Jehowie Zastępow: należą: Prorok święty do Syná Bożego stosuje: Bo ie stosuje do tego: który miał być pośłany y przyść do Cerkie Syońskiej: którego syny wyżey Syná Bożego być pokazali: Tak też z tych wszystkich okoliczności tego Syná Bożego: tenie Prorok Jehowa Zastępow: prawnie dobrze wskazuje.

Nawet: A dla tego: że y Pismo Nowego Testamentu: iawnie tego poświadcza: Abowiem co tu Naypierwey Prorok święty: tego Jehowa Zastępow wskazuje: który przyście swoje do Cerkie Syońskiej obiecywał: y stać radować się iey y weselić kazal: To Matthaeus święty

świety: cap. 21. §. 4. 5. rzecz te iawnie do Syna Bożego stosując: iawnie też utężuje: że przez tego Jehowę Zastepow: Który przyscie swoje Corce Syoniskiej obiecowal: sam też Syn Boży rozumie sie.

Porzym: Co tu Prorok świety §. 11. tego Jehowa nazywa: do ktorego za dni przyscia tego: miało sie wiele Narodow zgromadzić/ y być mu ludem: To sam Syn Boży w Nowym Testamencie: mianowicie Iohan. 10. §. 16. do siebie stosując: gdy ony słowā mowi: Mam y inſe owce, ktore nie ſa z tey owczarni: te potrzebā mi też przyprowadzić: Abowiem głosu mego słuchāc będą: y będąc iedną owczarniā y ieden Pasterz. iawnie utężuje: że on ieſt tym Jehowā Zastepow: do ktorego za dni przyscia iego/ miało sie wiele Narodow zgromadzić / y być mu ludem. Żadnym tedy sposobem/ Syn Boży: iako z wlaſności y oſobliwości tych słow Prorockich: tak też y z ſaſnych ſwiādectw Nowego Testamentu: nie może być tego tytułu Jehowy Zastepow: odſadzony: Który tu Prorok świety/ temu poſtanemu po chwale do Narodow/ y do Corci Syoniskiej przysć ſie obiecuiać: od Jehowy Zastepow: przywłaſzcza. A tak z tych wſytkich przyczyn: mniemānie Adwerſarſkie wpada: ktorzy twierdzą: iakoby tu ani żadney mowy Syna Bożego nie było: ani ten tytuł Jehowy Zastepow: na tym mieyſcu z żadney miary niemial do niego należeć. Gdyż ſie przeciwna rzecz pokazała.

Na druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ Adwerſarze / w tey ſwoiey expliſácii: te zamyſłā: w ktorey twierdzą: iakoby dla tey pierwoſſey przyczyny / te ſłowā: Tak mowi Jehowā Zastepow, po chwale paſłā mie, &c. do Syna Bożego nie miały ſie ſciągāć: a zātym ani go Jehowā Zastepow dowodzić: ſe ie Anioł mowi: Który z Zachariaſhem/ y z drugim An-

iolem rozmawiał: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Oświadczenie: Choć te słowa przed bieżącymi / Anioł z Zachariaszem / mówili: prze- ciw jednak z nich Chry- stus Pan : tego tytułu Jehowy Zastępow: dla tego słusznie nie może być odsadzany.

Powtórnie: Dla tego: że choćby te słowa mówione by- ly od Anioła / ktory z Zachariaszem / y z drugim Aniołem rozmawiał: Tedy przecie samże ten Anioł iaronie wtą- ra: Jś te słowa ktore mówił: były nie innego słowa: tylko tego Jehowy Zastępow: ktory po chwale do Na- rodu był posłany. Gdyż tak mówi: Tak mówi Iehowá Zastępow, po chwale posłał mnie &c. przez ktorego sam Syn Boży ma być rozumiany: iako się wyżej pokazało. A Ociec niebieski / żadnym sposobem tym Jehową nie może być rozumiany: Ponieważ nie bywa posłany. Niemo- że być tym ani sam ten Anioł rozumiany / ktory z Zacharia- szem rozmawiał: ponieważ ten tytuł Jehowy Zastę- pow: nigdzie w piśmie świętym nie służy Aniołom: tak, że ponieważ mu y te okoliczności / ktore miał sprawować ten posłany od Jehowy Zastępow: zgoła żadnym spo- sobem należeć nie mogą.

Nawet: A dla tego: że to nie jest sufficiens Ratio, odsadzając dziecię dla tego tego tytułu Jehowy Zastępow / Syná Bożego: z tych słów Prorockich: Tak mówi Ie- howá Zastępow, po chwale posłał mnie, &c. że ie Anioł roz- mawiając z Zachariaszem mówił: Bo iakliby to miała być sufficiens Ratio: Tedyby tymże prawem / y sam Ociec niebieski: tegoż tytułu Jehowy Zastępow / z tych słów dalszych &c. 9. Abowiem oto ja podnoszę rękę moję na- nie, y będą łupem sługom moim, a będą ciebie wiedzieć że Iehowá Zastępow posłał mnie. A z tych drugich &c. 11. Tęgomadzi się wiele narodow do Iehowy w dzień on, y będą mi ludem, y będą mieszkał w porządku ciebie: a w ten czas poznasz, że Iehowá Zastępow posłał mnie do ciebie: musiał być dla tego odsadzo- wy: że

ny: iże y te dalsze słowa / tenże Anioł mówił / który z Sąd-
cháriassiem rozmawiał. Ale iż toż tak sufficienter o Opa-
cu niebieskim nie może być zamknięto: Przekośz tymże
prawem: ani o Synu Bożym. Że chędy trzech przy-
czyn: nie nie waży pierwsza Ratia Adwersarska: w Kto-
rey chędo dla tego Syna Bożego odsadzić tego tytułu Je-
howy Zastępow: z tych słow Prorockich: Tak mówi
Iehowá Zastępow, Po chwale posłał mie, &c. iże ie Anioł mo-
wił: który z Sądcháriassiem rozmawiał.

Ná Trzecia rzecz odpowiádam.

Trzecia rzecz / á ostátnia / Adwersarze / w tej swoier
explikácii: że zamknięcia: W Ktorey twierdza: iakoby y
dla tej drugiej przyczyny: Syn Boży: tego tytułu Je-
howy Zastępow: miał sie odsadzać: z tych słow Pro-
rockich: To mówi Pan Zastępow, Po chwale posłał mie, do
Narodow którzy was głupili: bo kto sie was dotyka, dotyka sie
Zrzenice oka mego: iże te słowa: To mówi Pan Zastępow:
w textie Hebrejskim czytáia sie: Tak mówi Iehowá Zaste-
pow. A te drugie: Dotyka sie Zrzenice oka mego: czytáia
sie Zrzenice oka iego: Ale y to Adwersarzom nie może
być pozwoleno.

Naprzód: Dla tego: Że áczci to jest prawda: że ty slo-
wá pomienione: w textie Hebrejskim tak sie czytáia: iá-
to sami okázuia Adwersarze: Wszakże y to prawda: że
y to takowe tłumáczenie tych słow pomienionych: poká-
zuie to: że te wszystkie słowa: sa nie od innego wyzrecho-
ne: tylko od tego Jehowy Zastępow: który byl po chwa-
le do Narodow posłány: Ktoiego oká Zrzenice dotykano
sie: dotykáiac sie ludu iego. Ubowiem iáwne sa te wssy-
tkie słowa Prorockie: Tak mówi (NOTA) Iehowá Zaste-
pow: i c chwale posłał mie, do Narodow którzy was głupili: bo
kto sie was dotyka, dotyka sie Zrzenice oka iego. Wssytki iy
słowa Prorok święty, albo choćy Anioł który z nim ro-
zmawiał:

Opazanie:
Że ani dla
tego / tego
tytułu Je-
howy Zaste-
pow: Syn
Boży odsa-
dzać sie nie
może: z tych
słow przed-
siewierzych
iż te słowa.
To mówi
Iehowá Zaste-
pow / w

tepie He-
breyſkim czy-
tają ſię: Tak
mowi Jcho-
wá Zaſte-
pow: y te
drugie: Do-
tyka ſię ży-
wnice okła-
me-
go: czytają
ſię: żywnice
okła mego.

zmawiał: do tego Jchowy Zaſtepow który ieſt poſtany
do tych Narodow: iawnie referując: y iego właſnymi
kazuąc ie. Ażatym wkażując y to: Jako przez tego
Jchowe poſtánego: rozumie ſię ſam Syn Boży: Tak też
że ten Syn Boży: nie może ſię dla tego Tytułu Jchowy
Zaſtepow: oſadzać: z tych ſłow Prorockich: To mowi
Jchowa Zaſtepow, &c. iże te ſłowá w textie Hebreyskim
czytają ſię: Tak mowi Jchová Zaſtepow. A te Drugie: Do-
tyka ſię żywnice okła mego: czytają ſię: Dotyka ſię żywnice okła
iego.

Pamięć: A dla tego to Abwersarzom nie może być
pozwolono: aby ſię ty ſłowá pomienione: do Anioła
ktory z Zacháriaſzem rozmawiał: miały obracać: iże ſam
ten Anioł/ tego który poſtany był do Narodow/ á do
Cerkwi Synſkiej przyſcie ſwoie/ y mieſzkanie w poſrzedku
oney: obiecował: żrzcetelnie nazywa Jchowa: y. 10.
gdy tak wprowadza mowiącego: weſel ſię y raduy corko
Synſką, abowiem oto ja przyjde, á bede mieſzkąc w poſrzedku
ciebie: mowi Jchová. Ponieważ tedy ſamże ten Anioł/
ktory z Zacháriaſzem rozmawiał: tak żrzcetelnie ſię prze-
ciwney ſtronie deklaruie: że on te wſytkie ſłowá pomien-
nione: ktore ſłużą temu poſtánemu od Jchowy Zaſte-
pow: nie ſobie ſámemu przywołając: ále Jchowie te-
mu który był poſtany do Narodow/ y przyſcie ſwoie do
Cerkwi Synſkiej obiecował: przez ktorego ſię Syn Boży
rozumie: iako ſię wyſſey nie raz pokazało: Przetoż też
dla tey drugiey przyczyny / tych wſytkich ſłow: ktore
náſtuguia temu poſtánemu od Jchowy Zaſtepow: do
Narodow: y przyſcie ſwoie do Cerkwi Synſkiej obiecui-
ącemu: Abwersarze: nie mogą do tego Anioła / który
z Zacháriaſzem rozmawiał: referować: ani z nich Syn-
ná Bożego: tytułu Jchowy Zaſtepow: oſadzać.

Potrząć: Dla tego: że tu nie ten Anioł/ który z Za-
cháriaſzem / y z drugim Aniołem rozmawiał: o ſobie nie
mowi:

mówi: ale rzecz o kim innym prowadzi: to jest: o Je-
 howie posyłającym / y posłanym / o Narodach / y Corce
 Synstey. A jeśli temu Adwersarze nie wierzą: proszą:
 niechaj nam aby jedno słowo / z tych wszystkich także wo-
 każ: w którymby ten Anioł o sobie miał co mówić / al-
 bo sobie przywołując: Ale iako tego nie wkaż: bo tu
 tego y śladu nie ma: Tak my też ztym przeciwko Ad-
 wersarzom to ztąd zamykamy: Ji iako tu nic o sobie sam
 ten Anioł / który rozmawiał z Zachariaszem / y z drugim
 Aniołem: nie mówi ani sobie przywołując z tych rzeczy
 które należą temu posłanemu / y przyscie swoje do Corti
 Synstey obiecuiacemu: Tak też ztym y Adwersarze:
 tych słow nie mogą mu przywołując: które on tu przy-
 wołać temu posłanemu od Jehowy Zastepow. A za-
 tym nie mogą ani tego przeciwko Chrystusowi Panu za-
 mykać: iakoby się on dla tego tytułu Jehowy Zastepow:
 miał odsądzać: mianowicie z tych słow: Tak mówi Jeho-
 wá Zastepow, Po chwale posłał mnie do Narodow, &c. iże te sło-
 wá do Anioła który z Zachariaszem rozmawiał: ściągá-
 ja się. Gdyż się pokazało: że się nie ściągája.

Nawet Ani to nie Adwersarzom nie pomaga: co przy-
 końcu tej explikacy swoiey piśa: Że te słowá: Tak mó-
 wi Pan Zastepow, y te Drugie: Dotyka się Zrzenice cka iego
 Jáko y te Trzecie: wesel się y ráduy Corko Synska ábowiem
 oco przyida, y bede mieszkáć w poórzodku ciebie, mówi Jehowá
 do Posta się obrácaia. Bo choć się do Posta obrácaia:
 przecie nie do Anioła / który był posłany do Zachariasza:
 ale do innego: który był posłany do Narodow pochwa-
 le / y który przyscie swoje przez tego Anioła do Corti Sy-
 onstey obiecowal / y mieszkánie w poórzodku oney: kto-
 rymesmy pokazáli Syná Bożego: A o tym Aniele / kto-
 ry z Zachariaszem rozmawiał: nie może się to żadnym spe-
 sobem rozumieć: ponieważ tylko do Zachariasza samego
 posłany był: á nie był posłany do Narodow po chwale.

Także i pomieważ ani przyscia swego na przyszły czas /
 posłany już będąc do Zachariasza: do Corti Syonskiej
 nie mógł obiecować / ani mieścić swego w porządku
 oney: nie mógł obiecować / ani przyłączenia sobie wielu
 Narodow / w dzień przyscia swego: ktorzyby mu byli lu-
 dem. Jako tedy z tych wszystkich przyczyn: żadna rzecz z
 tych ktore sie tu przywołają temu posłanemu od Je-
 howy: nie może sie temu Aniolowi / ktory był do Zacha-
 riasza posłany / y z nim rozmawiał: przywołać: Tak
 też ani te same słowa mogą sie przywołać: ktore sie
 przywołają temu posłanemu od Jehowy: do Naro-
 dow: y do Corti Syonskiej przyscie swoje obiecuiace-
 mu. A zaśie: jako sie żadnym sposobem Syn Boży: nie
 może odsadzić tych wszystkich rzeczy: ktore sie tu temu po-
 słanemu od Jehowy Zastepow: do Narodow: y przy-
 scie swoje do Corti Syonskiej obiecuiacemu: przywołają:
 a pogotowiu nie może sie odsadzić ani tych wszyst-
 kich słow: ktore tu nąstuguia temu posłanemu od Jeho-
 wy Zastepow: do Narodow: y przyscie swoje do Corti
 Syonskiej obiecuiacemu: Tak też za tym wszystkim: nie
 może sie odsadzić ani tego tytułu Jehow Zastepow:
 ktory tenże sam Aniol: temu posłanemu do Narodow: y
 przyscie swoje do Corti Syonskiej obiecuiacemu: w wier-
 ku osmym / y dzieśiatym: dawo y przywołają. Zosta-
 wa tedy y tym świadectwem Zachariaszowym: Senten-
 cia naszą dobrze utwierdzona o tym: że Christus Pan:
 iako sie tu iawnie Jehowa Zastepow nazywa: Tak też
 z tego samego: dobrze sie z Natury Bogiem: ktorego to
 jest tytuł własny y Natury iego wyrażający: pokazuje:
 a z tymy przedwiecznie bytnim. Odwersarstwa zaśie sen-
 tencia: ni takowego nie ma: czymby sie temu mogła
 gruntownie sprzećwić.

OSME MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie : z listu Apostoła
świętego Iudáša : 4. gdzie tak
napisano :

*Abowiem podešli niektórzy ludzie pierwey już dawno napi-
sani ná to potepieme z niegboimi, którzy Boga nášego láske prze-
nśsa do Zbytku : y Boga który sam iest Gospodarzem y Páná
nášego Iesusa Chrystusa przaz sie.*

To Mieysce dla tego do utwierdzenia Sentenciey ná-
zey : o Przedwieczney bytności Syná Božego przypwie-
dlišny : Jie ten / który iest onym samym Gospodarzem :
iest Bog z Natury y Przedwiecznie bytni : iáko samże A-
postol ná tym mieyscu wkázuie : gdy mowi : y Boga który
sam iest Gospodarzem. Ec. J; tedy y Chrystusa Páná / tá-
kim Gospodarzem : ná tym mieyscu ten Apostol święty
wkázuie : Przetoż go też zátym wkázuie z Natury Bo-
żiem y przedwiecznie bytnim :

Ná to Mieysce / Adwersarze w Kátechizmie swym
fol. 77. tak napisali :

A ná Czwarte mieysce iáko odpowiadaś :

Czwarte Mieysce tak sie ma : Sámeho Gospodaza y Páná
nášego Iesusa Chrystusa przaz sie : w którym mieyscu i; ieden
tylko iest Artykuł, Z tad chcá dowieść, że wedle obyčjánu ięzy-
ká Greckiego tylko do iedney Osoby, á zátym do Iesusa Chrystu-
sá wšytkie słowá máia być obracáne. Ale máś wiedzieć, i; tá
regulká w ięzyku Greckim nie iest wstáwiczna : á gdzie mieysca
nie ma, to z okoliczności mieysca osobliwie bywa obacžono. A i;
nie iest wstáwiczna, świádectwá sámeho Nowego Testámentu
wkázuie : iáko gdzie napisano iest, wyrzucił wšytki przedáace
y kupiáce w Kościele ; gdzie w Greckim nie iest iedno ieden
Artykuł przýdány do słow, przedáace y kupiáce : Co tymž spo-
sobem, to iest, z iednym tylko artykulem, to; znaydziesz nápi-
sano. Marc II. ver. 15. Luc. 19. v. 45. A ná to iescie mie-
sce,

Mat. 23. v. 13

ſce, Bpel. 5. 7. 5. które pokazuje, iż ta regułka nie ieſt wſtawiczną, w królestwie Chriſtuſowym y Bożym. To właſne Adwersarſkie ſłowá.

Ná to Odpowiadam Swotáko.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz / Adwersarze / w tey explicácii swo-
iej : że zamytáią : W której twierdzą : iáko by tu
przez tego Boga : Ktory sam ieſt onym Gospodarzem :
Syn Boży nie miał być rozumiany : Ale to Adwersa-
rzom nie może być pozwolono.

Okazanie :
Z tego Bo-
gá / Ktory
sam ieſt o-
nym Gospo-
darzem : A-
postols. In-
dás / w ſło-
wiedh przed-
ſiewziętych
Syná Bo-
żego rozu-
mie.

Naprzód : Dla tego : Że ſámo to mieysce przeciwi ſie
temu : Które żrzetelnie Syná Bożego : miánuie Pánem
náſzym. Jáko tedy być Pánu Jezusowi : Pánem náſzym :
nie ieſt nic inſzego : tylko być ſámyym Gospodarzem ná-
ſzym : Gdyż wſelki Pan ieſt Gospodarzem : Táſ też
przez tego Boga : Ktory ieſt ſámyym onym Gospodarzem :
dobrze Syn Boży / z tey pierwszej przyczyny : ná tym
mieyscu rozumie ſie.

Powtore : Dla tego : Że tu Apoſtol dwa rázy Boga
miánuie : Raz z tey miáry : Że niebożnicy iáſke iego do-
zbytku przenoſzą. Drugi raz z tey miáry : Że Bogiem /
Ktory sam ieſt Gospodarzem y Pánem náſzym Jezusem
Chriſtuſem : gárdzą. Jeſliby tedy przez tego Boga /
Ktory sam ieſt Gospodarzem : Ociec on tylko niebieſki
miał być ná tym mieyscu rozumiany : iáko znáć dawáią
Adwersarze : Tedyby go był niepotrzebnie / Apoſtol 6.
raz zaráżem / á w tymże wierſku : Bogiem muſiał wſpo-
mináć. Lecż iſ tu nic niepotrzebnego Apoſtol nie czyni :
Przetofſ to zoſtawá zátym : Że przez tego Boga : Ktory
ieſt sam Gospodarzem : ná tym mieyscu : Apoſtol ſwio-
ty ſámego Syná Bożego rozumie.

Potrzenie : Dla tego : Że nie tylko sam ten Apoſtol /
ale y

ale y drugi/ to iest Páwel święty : w Liście do Żydow :
 Cap. 3. v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. wkázuie to : Że Syn Boży Pan
 Jezus/ od Tytułu onego samego Gospodarza : i żadnym
 sposobem odstřychniony być nie może. Abowiem tak piše:
 Skąd Bráćia święci, wezwánia niebieskiego wciężnicy : rozwa-
 żajcie Apostoła y Biskupa wyznánia nášego Chrystuśa Jezusa,
 wiernym temu który go posłanowił : iáko y Moyses wierny
 był we wszykim domu iego. Ták dáleko bowiem wietšey nád
 Moysesá chwały ten iest godzien, im wietšá wciężność ma, ten,
 który zbudował dom : niżeli dom sam. wšelki bowiem dom bu-
 dowany bywa od kogo. ale który wszytkie te rzeçy zbudował,
 Bog iest.

Y Moyses zaprawde wiernym był we wszykim domu iego, iáko
 sługá, ku wyświádczeniu co potym miało być mowiono.

Ale Chrystus, iáko Syn, który domowi swemu iest przelożony:
 którego domem iesteśmy my : iesli dusność y nádzienie one z któ-
 rey sie chlubimy, aż do końca grantowa : Zadržymamy.

W tych słowach : czyniąc Comparatiz Apostol/ Sy-
 ná Bożego z Moysesem : To nayosobliwiey o Synu Bo-
 żym powiáda : Naprzód : v. 3. Że on Dom : w którym
 Moyses był wiernym sługá : był od Syná Bożego zbu-
 dowany : Co czyni z tej miáry Apostol : gdy te słowa
 mowi : Ták dáleko wietšey chwały nad Moysesá ten iest go-
 dzien, im wietšá wciężność ma, ten, który dom zbudował, a ni-
 żeli dom sam. Moysesá wkázuie być iednym z liczbę do-
 mowników tego domu : w którym był wiernym sługá : á
 Syná Bożego budowniczym onego domu / w którym
 Moyses był wiernym sługá. Potym : to mowi v. 6. Że w
 onym Domu / w którym Moyses był wiernym sługá :
 sam Syn Boży był Gospodarzem. Bo gdy te słowa kła-
 dzie : Ale Chrystus, iáko Syn, który Domowi swemu przelożenie,
 álbo iest przelożony : iáko Látinškie słowo : Domus lux
 praestit : brzmi : Tedyć nic inšzego nie czyni : tylko iáwnie
 wyznawa : Że Syn Boży / w onym Domu : w którym

Mojżesz był wiernym sługą : był sam Gospodarzem.
 Następnie : Wskazuje to w tymże wierszu Apostoł : że nie
 tylko onego D. między Izraelitami / w którym Mo-
 żesz był wiernym sługą : sam Syn Boży był budownic-
 czym y najwyższym Gospodarzem : ale y tego który jest
 pod Nowym Testamentem : Ponieważ tak przetelnie
 mówi : Ktorgo (rozumiey Syna Bożego). Domem ieste-
 smy my, iestliżę duszność y nadpiere one : ktorey sie chlubimy, dje
 do końca gruntowną zadržymamy. Ponieważ tedy tak iā-
 wnie / y nie z jedney miary : ten drugi Apostoł Paweł ś.
 Syna Bożego : budowniczym y samym najwyższym Gos-
 podarzem : Domu tak pod starym / iako y pod Nowym
 Testamentem będącego : wskazuje : Przetoż y y tego drug-
 giego Apostoła Judasza świętego : tegoż tytułu y nazwie-
 ścia : żadnym sposobem nie może być słusznie odsadzany.

Poczwarte : Dla tego : że Dato non conceit : to jest
 choćby sie to Adwersarzom pozwolilo : że tu na tym
 miejscu Judasza świętego : sam on Ociec niebistfi : tym
 Gospodarzem rozumiany ma być : Tedy y tak przecie
 Adwersarze : nie mogą ślad ani sufficienter ani uniuer-
 saliter : przeciwko Synowi Bożemu zamykać : że goła
 nie jest takim iako Ociec Gospodarzem : dla tego : że tu
 Apostoł święty Judas : samego Oycā iego nazywa Gos-
 podarzem : Gdyż sie sam Syn Boży temu przeciwi :
 który kiedy one słowa : Iohan. 5. v. 19. o sobie / y o Oycu
 swym mówi : C. kółwek on czyni, toż y Syn czyni rownie :
 Tedy iāwnie w tym y to samo wskazuje : że on tak row-
 nie w tym Domu Gospodaruie : w którym y Ociec iego :
 iako y sam Ociec iego : A tak rownie jest takim Gospo-
 darzem w tym Domu : iako y Ociec iego. A iestliby prze-
 cie miała to być sufficient Ratio : uniuerfaliter dćić
 Syna Bożego tego odsadzać : że nie jest takim y w tym-
 że Domu Gospodarzem : iakim y w którym Domu : Syn
 iego jest Gospodarzem : dla tego : że na innym miejscu :

iako

iako sie z listu Pawła swietego wysszey pokazalo: sam
 Syn Bozy takze Gospodarzem bywa nazywany. A za-
 tym znnowu y to poydzie: Ze takim sposobem beda musie-
 li byc nie tylko dwa rozni Gospodarze: to jest: on Ociec
 niebieski y Christus Pan: ale y dwa rozne Domy: w kto-
 rych ci Gospodarze gospodaruią: a z tym ieszcze y dwoo-
 ie rozne od siebie: tych dwu roznych Gospodarzow: w
 roznych domu Domiach: Gospodarstwo: Czego tak tru-
 dno Adwersarzom przydzie dowiesć: iak zgola wssytko
 Pismo s. o tym nic nie mowi: y owsem sie temu przecio-
 wi. Zadnym tedy sposobem: tak z tego miejsca przed-
 siewziętego Judasá swietego: iako y ze wssytkich inssych:
 Syn Bozy nie moze byc tego odsadzony: aby nie miał byc
 takim/ y w tymże Domu Gospodarzem: iakim y w kto-
 rym Domu: y sam Ociec Niebieski jest Gospodarzem.
 A z tym nie moze byc: zadnym sposobem ani tego odsadzo-
 ny: aby sie nie miał z tego pokazowac z Natury Bogiem
 y przedwiecznie bytnim: poniewaz y Ociec iego: takimże
 bedac: iako y on Gospodarzem: stad bywa uznawany
 z Natury Bogiem: y przedwiecznie bytnim.

Na druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ a ostatnia/ Adwersarze/ w tey swojej expli-
 kacy: te zamykaja: w ktorey twierdza: iakoby miano-
 wicie dla tey przyczyny: Syn Bozy: stych slow przed-
 siewziętych Judasá Apostola: samym Gospodarzem nie
 miał byc rozumiany: że ten Artykuł/ ktory jest w Gre-
 kim polożony: του λόγου δεσποτικού θεού: ktory tu tylko ien-
 den jest: nie zároveň jest ustaniczy: ale z okoliczności
 miejsca osobliwie bywa obaczowany: Ale y to Adwer-
 sarzom nie moze byc pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Ze sie wysszey przeciwna rzecz
 pokazala.

Powtore: Dla tego: Ze sami w tey swojej explicacyi.

Okazanie:
 Ze Syn Bo-
 zy/ stych
 slow Judasá

sa Aposto-
niemoże in-
du dla te-
go tego od-
sadzać: a
by niemiał
byc onym ta-
nym Gospo-
darzem: że
ten Artykuł
ktory jest w
Greckim po-
łożony i pla-
to jeden:
nie zawzię-
cie jest wsta-
wiony.

zy zeznawia: że ta regułka w Greckim ięzyku ostrony
tego Artykułu pomienionego: wiecey jest wstawiona:
niżeli niewstawiona: co sie z tych słow pokazuje ktore klas-
da: Ale maś wiedzieć iż ta regułka w Greckim ięzyku nie jest
wstawiona, &c. Przetoż y tu raczy sie to musi zamykać:
że ten artykuł pomieniony: tylko do iedney Osoby: ktora
jest Chrystus Jezus: należy: niżeli aby sie go Chrystus
miał odsadzać. A tak y z tej miary: Chrystus Jezus tym
Gospodarzem sie tu rozumie: o którym w tym miejscu
Apostol święty mowi.

Patrzcie: Dla tego: że nas sami Adwersarze w tej
że explicacyi swojej wziętego: że ta regułka gdzie miey-
scia nie ma: osobliwie z okoliczności miejscia brywa obaczy-
wana: Ponieważ tedy okoliczność tego miejscia przed-
siewziętego: to pokazuje: że ten ieden Artykuł: ktory jest
w Greckim ięzyku na tym miejscu położony: do iedney sie
osoby ściaga: to jest: do Syna Bożego: Co stać znać:
że go tu zaraz Apostol Pánem / á tak y Gospodarzem
mianuie: Przetoż y z tej miary: nie mogą już Adwer-
sarze przeciwney rzeczy twierdzić.

Nawet: A co sie tćnie tych miejsc Pisma świętego:
ktore Adwersarze ad Instantiam przywodzą: A osobli-
wie tego ktore z listu Páwła świętego do Ephesian cap.
5. v. 5. przywiebli: tedy y to raczy sie przeciw ich przed-
siewzięciu: niżeliby go im miało pomagac: Gdyż y tu
ten Artykuł ktory jest w Greckim τὸν Χριστὸν καὶ Θεοῦ. do
iednego sie Chrystusa ściaga: Co stać Naprzód iáwna:
że y Chrystus jest Bogiem z Natury / Ktoemu tu Krolestwo
przysadza ono: Przetoż go nie mogli tym Artykułem po-
mienionym: Apostol święty odłączac od tego nazwiska
Bogá: ktore zaraz mianuie. Potym: iáwna y to z tej
pártykułki *καὶ Θεοῦ* á w Lacińskim Br: ktora raczy prius ex-
plicat: to jest: wstawiac: że ten Chrystus jest Bogiem:
iako y na onym miejscu I. Petr. I. v. 3. *Błogosławiony Bog
y Ociec*

y Ociec, &c. Gdzie także ta partikula explicat prius: wskazując: że ten Prorego na tym miejscu Apostoł święty: mianował Bogiem: iest Páná nášego Jezusa Chrystusa Dycem.

Tymże kształtem y o tych miejscach pisma świętego: w których napisano: wyrzucił przeddające y kupujące w Kościele: mogłoby się to rzec: że y tu ten Artykuł który iest ieden tylko w Greckim położony: iedną rzecz znaczy y o iedneyże rzeczy mowi. Ale choćby to nie było: tedy nas już sami Adwersarze nauczyl: że ta reguła w Greckim ięzyku: nie zawsze iest ustawiczna: Sączym już Adwersarze nie mogą tego ani perwne ani bezpiecznie zamykać: żeby y na tym miejscu o ktore Controversia: ten ieden Artykuł który iest w Greckim: do iedney osoby Chrystusa Jezusa: dla tego nie miał się ściągac. Sam tedy Syn Boży: rozumie się tym Gospodarzem: ktorego Apostoł wspomina.

DZIEWIATE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: Z Listu Pawła ś.
do Tytuła: Cap. 2. §. 13. gdzie tak napisano.

Oczekawając błogiej oney nadzieie, y sławnego przyścia chwaly onego Wielkiego Boga, y Zbawiciela nášego Jezusa Chrystusa.

To miejsce Apostolskie dla tego do utwierdzenia Sentencji nášey przywiedliśmy: o Przedwieczney bytności Syna Bożego: Iż ten tytuł wielkiego Boga: iest własny onego samego Boga: który iest Bogiem z Natury y przedwiecznie bytnim. Iż tedy tu Apostoł ś. takim tytułem Syna Bożego zdobi: Przerobił go też z tym Bogiem z Natury y przedwiecznie bytnim: połączyć.

Na to miejsce w Katechizmie swym fol. 79.

Adwersarze tak napisali:

A na Piąte miejsce idko odpowiadaś?

Exod. 18. v. 11
Judit. 16. v.
16. Psal. 95.
v. 3.

Piate miejsce takie jest: Oczekawając oney błogosławioney nadszycie, &c. w którym miejscu, iż to nazwisko wielkiego Boga, do Chrystusa się ścięga, vsiluię dowieść dwiema ratiami: Naprzód dla regułki wyższej powiedzianej o iednym Atrykule. Druga, iż przyjscia Boga Oycá nie oczekawamy, ale Syná. Lecź na pierwszą ratię maś odpowiedź w rozbióraniu czwartego miejsca: Na drugą tak odpowiadám, iż Páwel święty nie mówi, że my czekamy przyjscia wielkiego Boga, ale mówi, oświeceniá chwały wielkiego Boga. A iż to może być rzeczone, że się chwala Boga Oycá oświeci, gdy Chrystus przyjdzie sądzić, pokazuje to słowá Pána Chrystusowe, który powiada, że ma przyść w chwale, to jest, i chwala Boga Oycá swiego. Ná to, iżali się to zda być absurdum, gdyby powiedziano, iż Bog Ociec przyjdzie (wedle tego iáko oni z Wulgáry czytują) gdy Chrystus przyjdzie świat sądzić? Iżali Chrystus w sądzeniu świata osoby Boga Oycá ná sobie nie poniesie; iáko tego, od którego tego Przedu dostał? To własne Adwersárskie słowá.

Ná to odpowiadám Troiáko.

Ná pierwszą rzecz odpowiadám.

Pierwszą rzecz/ Adwersarze/ w tej explicitacy swoiey: tezamytáig: w ktorey twierdzą: iáko by to nazwisko wielkiego Boga: do Syná Bożego ná tym miejscu ścięgać się nie miało: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Oświadnie:
Iż ten tytuł
wielkiego
Boga: w
tych sł.
wiedh przed
świeżiecp:h
Pawła 2.
do Syná
Bożego ścię
ga się.

Naprzód: Dla tego: że tego áni samá słusność nie dopuszcza: áni żaden Interpres: oprocz samych Adwersarzow: tego nie czyni: ábż od tego tytułu wielkiego Boga: Chrystusa Jezusa: miał odstąpić. Ale ráżey y samá słusność tego potrzebuie: ábż Chrystus wielkim Bogiem byl rozumiany: ponieważ nie iest z liczby inšych pospolitych Bogow: Bogiem: y wšyscy inšy prawowierni Interpretes toż czynią: przeciwko ktorým sami

Adwers.

Adwersarze: swoim własnym wykładem : nie ważyc nie
moga : Gdyż y singulare: nigdy nie może derogare plu-
rali : albo universalu.

Powtore : Dla tego: Ze tu samże Apostoł takie słowo
kładzie: ktore nie dopuszcza: aby ten który jest Wielkim
Bogiem : miał być odłączony od tego: który jest Śbawio-
cielem. Jako ten Artykuł ieden τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆ-
ρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ : który zároveň : iako Wielkiemu
Bogu: tak y zbawicielowi naszemu Chrystusowi Jezuso-
wi: nąsługuie: y który na tym mieyscu: Wielkiego Bo-
gá : z Śbawicielem Jezusem Chrystusem: łącza. Ponie-
waż tedy samże Apostoł świety: tym słowem pomienio-
nym: Jezusá Chrystusá Śbawiciela naszego: z tym nazwi-
skiem wielkiego Boga: łącza: Przetoż Jezus Chrystus
Śbawiciel nasz: tym Wielkim Bogiem: ma tu być rozu-
miány.

Potrzenie : Dla tego: Ze tu zrzetelnie Apostoł używa:
iż tu tego Wielkim Bogiem nazywa: ktorego chwaly
przysćia my mamy oczekować. Ji tedy przysćia chwaly
Syná Bożego: y cześiem przysćia samego Syná Boże-
go: z chwałą y w chwale mamy oczekować: Przetoż też
Syn Boży: tym Wielkim Bogiem: na tym mieyscu ma
być rozumiany.

Poczwarte : Dla tego: Ze inſe mieyscá Piśmá święte-
go: Chrystusowi Pánu: nie tylko ten tytuł Wielkiego: ale
i tytuł Boga prawdziwego przywołaszćia: co jest dą-
leko więſza y pierwsza: iako sie wyſſey pokazało: y
o tym: Adwersarzmi controwertowało. Ponieważ tedy
Piśmo święte: Chrystusowi Pánu przywołaszćia to co
jest więſzego y pierwszego: to jest: tytuł prawdziwego
Boga: Przetoż mu dąleko więcej: to na tym mieyscu ma
być przywołaszćiano: co jest mnieyſzego: y zą tym idące-
go: to jest: ten Tytuł Boga wielkiego. Bo iż ten tytuł
Boga prawdziwego: jest więſzy y pierwszy: niżeli ten

Bogá wielkiego: to się stać pokazuje: że on Bog: iż jest Bogiem wielkim: tedy to dla tego: że jest Bogiem prawdziwym: a żebyby nie był woprzód Bogiem prawdziwym: nie byłby ani Bogiem wielkim. Iż tedy Syn Boży nie mniej jest Bogiem prawdziwym: iedno iako y Ociec iego niebieski: Co się wyżej pokazało: Przetoż też dla tego: jest nie mniej: tylko tak: iako y Ociec iego niebieski: Bogiem Wielkim. A tak y ná tym mieyscu: tego Tytułu Wielkiego Bogá: nie może być żadnym sposobem odsadzony.

Popiaste: Dla tego: że ieśliby to miała być prawda: że tu przez tego Bogá Wielkiego: Syn Boży nie ma być rozumiany: iako Adwersarze przewieść vsiłuią: a jest przecie Bogiem: Tedy zátem poydźcie to: że iako ná sprzeciwieństwie Bogu Wielkiemu: kładzie się nie inşy tylko Bog máły: Tak też Christus Pan: nie mogąc być Bogiem wielkim: musi być Bogiem máłym. Ale iako go nigdziey Pismo święte: Bogiem máłym nie nazywa: Tak też to zátem zostawa: że Christus będąc Bogiem: jest Wielkim Bogiem. A tak y z tej przyczyny/ ná tym mieyscu: tego Tytułu Wielkiego Bogá: nie może być odsadzony.

Poszste: A ieśliby zaśie Syn Boży będąc Wielkim Bogiem: miał się takim nazywać: nie względem roztowney z Ocem swoim niebieskim Natury: ale względem inşy h Bogow: Ktorych jest wiele ná niebie y ná ziemi: Tedy to zaraz zátem poydźcie: że tym sposobem: będącemy mieć dwu wielkich Bogow/ od siebie roznych/ y z rozney przyczyny: Czego iednak iako nigdzie Pismo święte nie okazuje: Tak też to zátem znać da wa: że Christus będąc Wielkim Bogiem: jest z teyże przyczyny wielkim Bogiem: z ktorey y Ociec niebieski. A tak y z tej miary: tego tytułu Wielkiego Bogá/ ná tym mieyscu: nie może być odsadzony.

Náosładek:

Nadślátek: Dla tego: że ani to iest sufficiens Ratio: chcieć dla tego Chrystusa odsadzać ná tym mieyscu tego tytułu Wielkiego Boga: że tu osobná Apostol Boga Wielkiego miánuie: á osobná Zbáwiciela nášego Chrystusa Jezusa. Bo iesliby to miáta być sufficiens Ratio: Tedy tymże právem y sposobem: y sam Ociec niebieski nie tylko nie bedzie Wielkim Bogiem: ale sprosta Bogiem: że też niektóre mieysca Pisma świętego: z osobną go á w iednymże rázie: miánuia Bogiem: á z osobną Oycem: Jáko napierwey Páwel ś. I. Cor. 15. 24. gdy pisze o nim: Gdy odda krolestwo Bogu y Oycu. Potym Piotr ś. I. E. pist. Cap. I. v. 3. Błogosławiony Bog y Ociec Páná nášego Jezusa Chrystusa. Ale iáko to z tych mieysc/ temu przedśiewszietemu podobnych: o Bogu Oycu: dla tego nie może być stosownie ani sufficienter zámysłano: Tát też pogotowiu: z teyże przyczyny: y o Synu Bozym: nie może to być ani stosownie/ ani sufficienter zámysłano: aby on dla tego/ ná tym mieyscu przedśiewszietym: tytułu Wielkiego Boga: miał się odsadzać: że z osobná Wielkiego Boga: á z osobná Zbáwiciela nášego Jezusa Chrystusa: Apostol święty Christus Jezus. Jáko y ná tych inšych mieyscach pomienionych: ieden to iest: Bog: y Ociec Páná nášego Jezusa Chrystusa. Żadnym tedy sposobem/ Christus Pan/ z tych słow Apostolskich / o ktore controverfia: tytułu Wielkiego Boga: nie może być odsadzony. A zátym ani Natury Bożey y przedwieczney bytności: ponieważ się pómiało: że ten tytuł: nie inšego iest własny: tylko Boga z Natury przedwiecznie bytniego.

Na druga rzecz odpowiádam.

Druga rzecz/ Adwersarze/ w tey swoiey explicácii: że zámysłano: w ktorey twierdza: iáko by ten tytuł Wielkiego Boga: dla tego ná tym mieyscu nie miał należeć do

Okazanie:
 Czy słowa
 Apokaliptie
 przedsię-
 wzięte: tłu-
 macząc się
 choć o oka-
 zanie chwa-
 ly onego
 Wielkiego
 Boga: choć
 też o oświe-
 ceniu: iako
 Adwersarze
 mimo wla-
 stności słowa
 Greckiego:
 przewieści
 siłuią: prze-
 cie się z nich
 Christus
 Pan nie
 może od-
 sadzić tytu-
 lu wielkie-
 go Boga.

Syná Bożego: iże tu Apostoł nie to mówi: że my czeka-
 my przysścia Wielkiego Boga: ale to: że my czekamy o-
 świecenia chwały Wielkiego Boga: Ale y to Adwersar-
 zom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że się to tłumaczenie ich: z wla-
 stności Greckiego języka nie zgadza. Gdyż w Greckim
 języku to słowo *ἐπιφάνεια*, które Apostoł kładzie: niemo-
 że znaczyć oświecenia: ale znaczy apparitionem: albo
 okazanie y objawienie: iako wszyscy interpretes prawos-
 wierni wykładają. Apparitio zaś do tych się rzeczy o-
 sobliwie ściągga: które nagle się okazują: oczy wszystkich
 tu sobie obracają y przerażają. Dla tego że się nieiako
 iasności pokazuje. Takie ma być przyscie na sąd Syná
 Bożego: iako ty miejscá pokazuje Mat. 24. v. 27. & 16.
 Cap. v. 27. Marc. 13. v. 26. Ponieważ tedy przez to oka-
 zanie chwały wielkiego Boga rozumie się okazanie chwa-
 ly Syná Bożego gdy przyjdzie na sąd: Przetoż y przez te-
 go Wielkiego Boga: którego okazania chwały oczekiwac
 mamy: samże Syn Boży ma być rozumiany.

Powtórę: A dla tego to Adwersarzom nie może być
 pozwolono: że się temu samże ten Apostoł przeciw: Koro-
 ry 2. Tessal. 2. v. 8. iawnie tego słowa Greckiego *ἐπι-
 φανεία*: do przysścia na sąd Syná Bożego: używa.

Nawet: Dla tego: że choćby się y tego na ten czas Ad-
 wersarzom pozwoliło: że my czekamy oświecenia chwa-
 ly Wielkiego Boga: tedy y tu nic nie wygrają: aby Syn
 Boży dla tego: albo przysścia na sąd w chwale: miał być
 odsadzony: albo tego Tytułu Wielkiego Boga. Jako
 bowiem ta chwala wielkiego Boga: oświeci się nie im-
 pego czasu: tylko gdy Christus sądzić przyjdzie: y oświe-
 ci się nie przez inny sposób: tylko przez przyscie na sąd
 Chrystusowe: co y sami Adwersarze w teyże explicacy po-
 kazują: Tak też przez to oświecenie chwały Wielkiego
 Boga: przyscie na sąd Syná Bożego: nayosobliwiej
 ma być

ma być rozumiane. A iako zaś to oświecenie chwały Wielkiego Boga: od przyscia Syna Bożego na sęd / y owsem od samey Osoby iego: nie może być odstrychnione: Który na sęd przyjdzie: Tak też ani ten Tytuł Wielkiego Boga: żadnym sposobem: na tym mieyscu od Osoby iego samego: nie może być odstrychniony. Jest tedy Christus Pan: tym Wielkim Bogiem: ktorego tu Apostoł wspomina.

Na trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / a ostatnia / Adwersarze / w tej swojej explicacyi: ta zamykaia: w ktorej twierdza: iakoby ta chwala Wielkiego Boga: ktora sie ma okazac czasu przyscia na sęd Christusowego: nie miała być własna chwala samego Christusa: ale Boga Oycy iego: o ktorym to rzeczono może być: iż sie w te czasy chwala iego okaże: a według Adwersarzow: oświeci: gdy Christus sędzić przyjdzie: y iże on sam w te czasy przyjdzie: gdy Christus sędzić przyjdzie: Osoba Oycy na sobie w ten czas w sadzeniu nosac: iako tego od ktorego tego Urzedu dostat. A zartym to vsiluią Adwersarze inferowac: iż iakota chwala: ktora sie ma okazac czasu przyscia na sęd Christusowego: nie iest własna samego Christusa chwala: ale Oycy iego niebieskiego. A iako w sadzeniu swiat: Syn Boży: Osoba Oycy swego na sobie poniesie: tak dalece: że też tym wzgledem o Oycu iego może być mowiono: iż on sam w te czasy sędzić przyjdzie: gdy Syn iego sędzić przyjdzie: Tak też y ten Tytuł Wielkiego Boga: nie iest Tytuł samego Christusa: ale iest własny Oycy iego: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprot: Dla tego: że choćay sie to prawda: że Syn Boży: z chwala Oycy swego na sęd przyjdzie: Tedy y to prawda: że ta chwala Oycy niebieskiego / z ktora na sęd

Okazanie: iż ani dla tego Syn Boży tego

tytułu wiel-
kiego Boga
nie może być
odsądzony:
z tych słow
pomienio-
nych Pawła
ś. i że z chwa-
ła Oycá swe-
go na sąd
przyjdzie.

sąd przyjdzie: iest też własna chwala iego samego: Já-
ko to sam wskazuje: Ioan. 17. v. 5. gdy do Oycá swego
mowi: *A teraz Oycze wielb mnie w siebie samego, ta chwala
ktora mialem w ciebie: pierwey niż ten świat był postáwnon.*
Tymi słowy iáwnie wyświádczáiąc: iż chwala iego: nie
iest infa ani rozna: od chwały Oycá iego: ále táż: iáko y
chwala Oycá iego: nie iest rozna ani infa: od chwały
iego: ále táż: y dla tegoż mowi: że ja miał w niego same-
go przed postánowieniem świata. Jáko tedy tá chwa-
lá Oycá niebieskiego/ z ktora Christus ma przysć sądzić:
iest też własna chwala Christusa samego: Ták też zá-
tym: y ten tytuł Wielkiego Boga: Ktory ma przysć są-
dzić: iest własny tytuł Christusa samego.

Polwtore: Dla tego: że tá chwala Oycowsta/ czáśu
przysćcia ná sąd Christusowego: nie może być extra per-
sonam Syná Bożego: ani pokazána ani considerována:
iáko by sie w ten czás miała okazać: iáko by coś samá prze-
szedł osobnego: gdy sie Christus ku sądzienu okaże: ále oka-
że sie w osobie samego Christusa: iáko y sam Christus to
wykláda Matt. 25. v. 31. gdy o sobie mowi: *A gdy przy-
dzie Syn człowieczy w chwale: albo w Máiestacie swym, y
wszyscy Aniołowie z nim.* Ponieważ tedy tá chwala Oy-
cowsta/ ktora sie ma w ten czás okazać: gdy Christus
sądzić przyjdzie: należy do samey własney Osoby Syná
Bożego: Przetoss y ten tytuł Wielkiego Boga: Ktorego
sie chwala w ten czás ma okazać: gdy Christus sądzić
przyjdzie: należy do samey własney osoby Syná Bożego.

Potrzącie: Dla tego: że sie y ná tym Adwersarze my-
lą: áby to właśnie o Oycu miało być mowiono: i że on
w te czasy przyjdzie: gdy Syn iego sądzić przyjdzie: Gdyż
przeciwna rzecz Apóstól wskazuje: to iest: że sam Chri-
stus tyłko/ w te czasy właśnie przyjdzie: gdy sądzić przy-
jdzie. Jáko tedy naywłasniey sam Syn Boży w te czasy
przyjdzie: gdy sądzić przyjdzie: Ták też zá tymy tá chwa-
lá/ ktor

ła/ Ktora sie w ten czas ma okazać/ gdy Christus sadzić przyjdzie : a zą tym y ten tytuł Wielkiego Boga : Ktorego Chwały okazać w te czasy ożetawiać mamy : gdy Christus sadzić przyjdzie : naywłaśniej iest Chwała/ y tytułem samego Syna Bżego.

Poczwarte : Dla tego : Ze y sami Adwersarze/ w tey ze swojej explikacy : weza nas tego : Ze Christus Pan czasu sadu : nie wzgledem tey Chwały/ Ktora sie w ten czas ma okazać / ani wzgledem tego Tytułu Wielkiego Boga : Osobe Oycā swego nā sobie ponieśie : ale wzgledem wrzedu Sedziego : Ktorego dostał od Oycā : Jāko tedy Syn Bży/ czasu sadu : nie wzgledem tey Chwały : Ktora sie ma w ten czas okazać : gdy on sadzić przyjdzie : y nie wzgledem tego tytułu Wielkiego Boga : Ktorego Chwałā w ten czas sie pokaze : gdy Christus sadzić przyjdzie : Osobe Oycā swego nā sobie ponieśie : ale wzgledem wrzedu Sedziego : iāko sami Adwersarze explikuią : Tāż też zą tymi żadnym sposobem : nie moze być dla tego/ tey Chwały Ktora sie w ten czas okaże : gdy on sadzić przyjdzie : y tego tytułu Wielkiego Boga : Ktorego sie Chwałā w ten czas okaże : gdy on sadzić przyjdzie : odsadzony : iże czasu Sadu Osobe Oycā swego : nā sobie ponieśie.

Popiate : Dla tego : Ze choćby y wzgledem tey Chwały/ (iākoż pewnie y wzgledem tey) Ktora sie w ten czas okaże : gdy Syn Bży sadzić przyjdzie. Tāż : choćby y wzgledem tego tytułu Wielkiego Boga : (iākoż pewnie y wzgledem tego tytułu) Syn Bży : czasu sadu : ponoż sīl nā sobie Osobe Oycā swego : Tedy y tāt słusnie : nie moze być odsadzony : ani tey Chwały : Ktora sie w ten czas okaże : gdy on sadzić przyjdzie : iāko by nie miała być własna y iego samego : ani tego tytułu Wielkiego Boga : Ktorego Chwałā w ten czas sie okaże : gdy on sadzić przyjdzie : iāko by nie miał być własny y iego samego : Jāko bowiem żadnym sposobem : Wrzedu Sedziego : nie moze być

być odsądzony dla tego: że względem tego Urzędu: czasu sądu: Osoba Oycá swego na sobie poniesie: iako Osoba tego: od którego tego Urzędu dostat: na co y sami Adwersarze w tej explicácii swoiey zezwalają: Taki też żadnym sposobem: ani słusnie / ani przystoynie: nie może być tej chwały odsądzony: która się w ten czas okazuje: gdy on sądzić przyjdzie: iakoby nie miała być własną y iego samego: y tego tytułu Wielkiego Boga: którego chwałą w ten czas się okazuje: gdy on sądzić przyjdzie: iakoby nie miał być własną y iego samego: dla tego: że czas sądu: poniesie na sobie Osoba Oycá swego.

Nawet: A dla tego: Ze y sam sposób: którym to o Synu Bożym ma być rozumiano: iż on czasu sądu Osoba Oycá swego na sobie poniesie: nie dopuszcza tego tak rozumieć: iakoby on dla tego: tej chwały / która się w ten czas okazuje gdy on sądzić przyjdzie: miał być odsądzony: iakoby nie miała być własną chwałą y iego samego: y tego tytułu Wielkiego Boga: którego się chwałą w ten czas okazuje: gdy on sądzić przyjdzie: iakoby nie miał być własnym y iego samego: że czasu sądu Osoba Oycá swego na sobie poniesie: Gdyż to nie takim sposobem ma się rozumieć: iakoby simpliciter: czasu sądu: Syn Boży: same istota Osoba Oycá swego: miał na się przyjąć: Żałymby Ocie: w ten czas musiał osobę swoją utracić: a Syn nosiłby dwie osobie na sobie: Oycowską: y swoje. Ale ma się to rozumieć względem chwały Oycá niebieskiego: w której w ten czas Syn Boży przyjdzie: iako y sami Adwersarze uważają: gdy w tej swoiey explicacji te słowa piszą: *A iż to może być rzeciono, że się chwala Boga Oycá osłwieci, gdy Christus przyjdzie sądzić, &c.* A która chwałą Oycá Niebieskiego: iako nie może być considerato wana oprócz Natury samego Oycá niebieskiego: gdyż nie jest iako *Accidens quod non potest separari ab eo subiecti corruptione*: Tak też y przez tę chwałę Oycowską: w której

ktorey Syn Boży sadzić przyjdzie: Natura Boska Oycą
iego rozumie się. Tym tedy sposobem Syn Boży w chwale
le Oycą swego sadzić przyjdzie: że mając Naturę Boską
w sobie Oycą swego: sadzić przyjdzie. A ztym y tego ty-
tułu Wielkiego: Który jest tego własny/ który ma Natu-
rę Boską i nie może być żadnym sposobem dla tego odsa-
dzony: iż przyjdzie sadzić w chwale Oycą swego. Z tego
tedy wszystkiego co się o tym miejscu z apostołskim traktowa-
ło: zostawa Sententia naszą dobrze utwierdzona:
o tym: że iako ten tytuł Boga Wielkiego i jest własny o-
nego Boga: który jest Bogiem z Natury y przedwiecznie
był: i iako go tu właśnie Apostoł święty: Synowi
Bożemu przywołując: Tak też ztym Syna Bożego:
właśnie y iakowale z Natury Bogiem y przedwiecznie by-
ł: okazuje. Ciemu choć się Sententia Adwersariska/
iako naybarżiej mogac: przeciwi: pokazało się i dnać:
że nic peronego ani słusznego nie ma: przy czymby się mo-
gła ostać: y temu się przeciwieć.

DZIESIATE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: z Obiawienia Iana
świątego: Cap. 1. v. 8. & Cap. 4. v. 8. gdzie
tak sam Syn Boży o sobie mowi.

Ja jestem Alpha y Omega: początek y koniec, mowi Bog, któ-
ry jest, y który był, y który ma przyść wśzechmogący.

A na drugim miejscu we dnie y w nocy czwo-
ro zwierząt mowi.

Święty, święty, święty, Pan Bog wśzechmogący, który był,
y który jest, y który przyść ma.

Te świadectwa: dla tego do utwierdzenia Sentencji
naszej i o Przedwiecznej bytności Syna Bożego przy-
wołaliśmy: Iże być Bogiem wśzechmogącym/ y ktore-
mu w trzy czasy bytności należa: przeszły/terazniejszy/

Gen. 17. v. 1
Ej. 44. v. 6
Exod. 3. v. 14
Leuit. 17. 44.

By/ y przysły : y który iest sam świętym : należy to nie
insemu: tylko onemu samemu Bogu z Natury przedwie-
cznie bytniemu. Iż tedy w tych świadectwach pomie-
nionych: Jan święty : tymi tytuły wyżyłimi Syná Bo-
żego zdoł: y onemu ie własnie przywłaścza: Przetof-
go też zartym Bogiem z Natury y przedwiecznie bytnim:
iáponie pożąnie.

Ná te mieysca Adwersarze : w Kátechizmie swym
fol. 80. 81. 82. ták nápisali.

Aiáko odpowiadáś ná Sólte mieysce ?

*Sólte mieysce iest táké : święty, święty, święty, &c.
A to mieysce dla tego do Syná Bożego obráćia, iż rozumieia, że
nie inszy nie przysie iedno Chrystus : bo ten ma przysć sádjć
iż ywe y umárle. Lecj masz wiedzieć, iż to słowko które oni pre-
ložyli, który przysie, nie mniex przelożone być mogło, który be-
dzie. Iáko masz v Ianá świętego w Rozdziale 16. v. 13. gdzie
Pan ták mowi o Duchu którego Apostołom obiecowal, że wam o-
gnyami rżecjy które będą. y Act. 18. v. 21. gdzie czytamy,
świato które będzie, ábo ma być : w których dwu mieyscach iest
toż słowo Greckie. A do tego, któż iest koby nie wiedzial, gdy
przedym rżeczono, który byl, y który iest, iż to co potym przy-
dano, y który przysć ma, nie insz go nie iest, tedno który będzie :
ták iż wśedzie o byciu, że ták rżeké, iest mowiá, á nie w pier-
wszych dwu o byciu, á w trzecim o przysciu ? Táké, któż nie ba-
cizy, iż w tych słowiech Ian święty Boża wieczność wypisue, kó-
ra w Sykie trzy cjasz, przesly, niueysy, y przysly w sobie zá-
myka ? Ale co nástátek gruby bład iáwnie okázuie tych ludzi,
iest to, co czytamy w pierwšym Rozdziale tegoż Obiáwienia Ia-
ná świętego : v. 4. 5. Laska wam y pokój od tego który iest,
y który byl, y który przysć ma, y od siedmi Duchow którzy są
przed oblicznością stolice iego, y od Iezusa Chrystusa, który iest
on świádek wierny, &c. Z których słow iáwno iest, iż inszy iest
Iezus Chrystus, á inszy Ten który iest, y który ma przysć, y któ-
ry byl. To własne Adwersarskie stowá.*

Ná to

Ná to Odpowiadam Sze- ściórąto.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz / Adwersarze / w tej swojej explikácii :
te zamykają : w ktorej twierdzą : iakoby ty wszystkie sto-
wá pomienione : nie miały należeć do Syná Bożego :
Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Napřed : Dla tego : Ze sie samo przedsiawiciecie A-
postolstie temu przeciwi : ktory záraz od wierszá czwar-
tego / nie tego inšego opisowác zaczyna : tylko Syná
Bożego : y o nim rzecz až do końca tego rozdziału prowa-
dzi. Co każdy pobežny y rozsádný látwie obaczy : Kiedy
ten rozdział wšytek przeczyta. Ponieważ tedy Jan świe-
ty / w tym wšytkim rozdziale : miał przedsiawiciecie nie
tego inšego osobliwiey opisowác : tylko Syná Bożego :
Przetost y te słowa : z tegož Rozdziału in controuersia
położone : do Syná Bożego należą.

Powtore : Dla tego : Ze samie Syn Boży te słowa
pomienione do siebie aplikuje : Co sie stad pokazuje : gdy
x. 17. Jan święty w te słowa wprowadzá go samego
mowiącego : A gdym go wyrzał, upadłem v nog iego iako v-
márty : Tedy wlożył ná mnie prawice swoie, mowiąc mi : nie boy
sie, ja jestem pierwszy, y oślátni, y ktory żywe, álem był v-
márt. y áto żywe ná wieki wieków Amen. Ponieważ tedy
sam Syn Boży : te słowa : Ja jestem pierwszy y oślátni : prze-
telnie sobie ná tym miejscu przywłaszczá : Przetost go ich
nie mogą Adwersarze odsadzać. A zátem nie mogą go z
nich odsadzać ani przedwieczney bytności. Co sie Na-
przed stad pokazuje : Ze ten tytuł jest własny samego Bo-
gá przedwiecznie bytniego : iako Pzáiast Prorok święty
wcy : Cap. 41. x. 4. & 44. x. 6. Potym y stad : Ze to

Okazanie :
Że ty słowa
pomienione
Janá s. na-
leżą do Sy-
ná Bożego

nie może być rzeczone o żadnym stworzeniu: aby miało być pierwszym / y ostatnim. Bo jeśli jest stworzeniem pierwszym: prośże: iakoż może być ostatnim: a jeśli jest ostatnim: iakoż może być stworzeniem pierwszym? *Nawet: Porazuje się to y stać: że się to nie może rozumieć / ani względem iakiey zwierzchowney zacności: Kteraby miał mieć Syn Boży wiekszą nad inną: Bo jeśli ma zacność wiekszą przed wszytkim stworzeniem: prośże: iakoż może mieć posledniejszą po wszytkim stworzeniu? Albo jeśli ma posledniejszą po wszytkim stworzeniu: iakoż ma pierwszą przed wszytkim stworzeniem? Choćby tedy niechcieli Adwersarze: tedy przecie muszą seznąć: iż te słowa: *Ia jestem pierwszy y ostatni, początek y koniec* do czasu się ściągają muszą: a to iestże nie do innego: tylko do tego który wszytko stworzenie uprzedził: który ściaga się do oney przedwieczności. A z tym y to z stać zamytć: że Syn Boży iest przedwiecznie bytni: ponieważ iest nie tylko po wszytkim stworzeniu ostatni: ale też przed wszytkim stworzeniem pierwszy: iako się pokazało.*

*Porzeczcie: Dla tego: tych wyższych słów Syn Boży nie może być odsadzony: iże sobie / w tych niższych 5. 17. też wszytkie trzy czasy bytności przywołają: Ktore sobie przywołają y ten / który 5. 8. o sobie mówi: Przywołają sobie przeszły czas / gdy się pierwszym miąnuie: bo to już dawno minęło: to iest: po i iestże żadne stworzenie stworzone nie było: iako się wyżej pokazało. Przywołają sobie y terażniejszy czas / gdy o sobie do Jana świętego mówi: *Ia jestem*. Przywołają sobie y przyszły: gdy o sobie mówi: *Iestem y ostatni*: to iest: że po wszytkich trwać będzie: co iestże nie minęło: bo iestże ludźie na świecie być nie przestali. Nie mogą tedy y z tey przyczyony / Adwersarze / tych słów wyższych 5. 8. Syna Bożego odsadzać: ponieważ sam Syn Boży / w tych niższych słowach 5. 17. tak iawnie się deklaruie: że mu te wszyt-*

Te trzy części bytności należą: o których Jan święty x.
3. mówi.

Początek: A dla tego: że co tu ver. 8. Jan święty /
tego który jest / y który był / y który przysiądzie: nazywa
Wszystkomożącym: to samże Syn Boży: niżej ver. 18.
iawnie sobie przyznawa: gdy się takim opowiada: który
ma klucze piekła y śmierci. y Matr. 28. v. 18. gdy o sobie
powiada: że mu jest dana wszystkie moc na niebie y na zie-
mi. Miec bowiem klucze piekła y śmierci: to jest: miec
władzę nad piekłem y śmiercią: także miec wszystkie moc
na niebie y na ziemi: nie jest nic innego: tylko być wszystko-
możącym. Bo jeśli by to / nie było to: co jest być wszystko-
możącym: Pytam: Coż wtedy jest nad piekło / y śmierć
mocniejszego: Także pytam: Co jest na niebie y na zie-
mi takowego: nad czymby Chrystus władać nie miał?
I wtedy miec Chrystusowi Panu władzę nad piekłem y
śmiercią: także miec wszystkie moc na niebie y na ziemi:
nie jest nic innego: tylko być wszystkomożącym: Przetoż
y z tej miary: to się pokazuje: że żadnym sposobem / Syn
Boży / tych słów cap. 1. Obiawienia Jana świętego:
v. 8. w których się ten / który jest / y który był / y który
przysiądzie: wszystkomożącym nazywa: nie może być odsadzo-
ny: ponieważ się sam w tych świadectwach pomienio-
nych: także wszystkomożącym wyświadcza.

Następnie: A co się tyczy tych słów / które się cap. 4.
tegoż Obiawienia znajdują: których w pierwszym nie ma:
że ono czworo Zwierząt bez przestanku mówily: święty,
świety, święty, Pan Bóg Wszystkomożący: Tedy y te: jako są po-
dobne onemu miejscu Proroctwu: cap. 6. v. 3. Tak ie-
też Jan święty cap. 12. v. 38. 39. 40. zrzeczenie do Syna
Bożego słownie. Zaczynam y tych słów podobieństw:
Syn Boży żadnym sposobem nie może być odsadzony.

Na Drugą rzecz odpowiadam.

Druga rzecz / Adwersarze / w tej swojej expli-
tatione

te zamyślaia: w ktorey twierdza: jakoby dla tego ty włożyłi słowa przedświadczenia: nie miały się ściągać do Syna Bożego: że to słowo które tu jest położone: Który przyjdzie: nie mniej może być przełożone: który będzie: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Miánowicie

Okazanie:
Że to słowo / Który
przypadzie / do
Syna Bożego
go przysto-
sowane: w
słowach po-
mienionych:
nie może się
wykladać
przez to słowo:
który
będzie.

Dla tego: Że samże Jan święty zaraz ver. 7. to słowo Greckie ἐρχόμενος, które v. 4. kładzie: szczerze y do Chrystusa samego / y do przyscia iego na sąd: stosuje: gdy o nim pisze: Oto przychodzi (w Greckim idow, ἐρχεται) z obłokami, a wyjrzy go wszelkie oko, też y ci którzy go przebadli, &c. Przetoż tych słow v. 4. Syn Boży nie może być oznaczony: ani to słowo ἐρχόμενος: które Jan święty do przyscia iego na sąd stosuje: nie może być wykładane przez to słowo: Który będzie.

Ná trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / Adwersarze / w tej swojej explicacy: że zamyślaia: w ktorey twierdza: Że to słowo Greckie ἐρχόμενος: przez to słowo: który będzie: ma być przełożone: ex 16. cap. Ioan. v. 13. & ex Acto. 18. v. 21. świadectwá tego ad Instantiam przywodząc: gdzie toż słowo w Greckim jest położone: które także do bycia: a nie do przyscia: sami stosują: A zátym to inferowát tym więcej vsilnia: Że ponieważ to słowo Greckie ἐρχόμενος: w Piśmie świętym: stosuje się do bycia: nie do przyscia. Także: ponieważ my ty słowa przedświadczenia Jana świętego: v. 4. & 8. nie z inšey przyczyny miedzy inšymi: do Chrystusa stosujemy: tylko z tej: że nie inšy ma przysć: tylko on: ku sadzeniu żywych y umarłych: Tak zaśie zátym: ty słowa pomienione Jana świętego: nie będą mogły do Syna Bożego należeć: gdy to słowo Greckie ἐρχόμενος: które w nich Jan święty kładzie: wyklada się nie przez to słowo: który przyść ma: ale przez to drugie

to drugie: który będzie: Ale to Adwersarzem nie może być pozwolono.

Uwiadomienie.

Dla tego: że aż ci to pramda: że Jan święty: Cap. 16. v. 13. pisać o tych rzeczach/które Apostołom Pana Jezusowym Duch święty miał oznaymić: sążyl tego słowa *ἐρχόμενα*. Tążę y Apor. 18. v. 21. pisać Lwosław święty: o dniu świętym następującym w Jeruzalem/na który sie Paweł święty stawić chciał: sążyl tego słowa *ἐρχόμενον*: Ale w tym wielka iest Adwersarska omyłka: żeby sie to słowo *ἐρχόμενα*, y Janá świętego/ miało wykładać: rzeczy które będą: A to drugie *ἐρχόμενον* w Sprawach Apostolskich: żeby sie miało przekładać: światło które będzie: albo: ma być. Gdyż sie temu y sama własność tego słowa *ἐρχόμενον*: przeciwizy infty wykrycy Interpreses: ktorzy iako to samo słowo na tym miejscu Obiawienia Janá s. *ἐρχόμενος*: wykłádają o przyszciu: Tążę y to drugie *ἐρχόμενα* y tegoż Janá świętego: wykłádają o przyszciu tych rzeczy: które Duch święty Apostołom Pana Jezusowym oznaymić miał. A to trzecie *ἐρχόμενον* wykłádają o dniu świętym: który w Jeruzalem w przyszly czasie następowal. Tążę iż wśedzie nątych miejscach pomienionych: to słowo stosuje sie do przyszcia tych rzeczy: o ktorych mowa idzie: a nigdzie do bycia: Przetoż y samym Adwersarzem/ nad własność ięzyka Greckiego: y wykrycie inffe interprety w tym ięzyku dobrze ćwiczone: nie godzi sie tego słowa o byciu przekłádac: A sątym ani Syná Bożego: dla tego tych słow przedsięwziętych Janá świętego: odsadzac: iże to słowo *ἐρχόμενον*: przekłáda sie: który będzie: gdyż sie ták przekłádac nie może: iako sie pokázalo.

Ná czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz/ Adwersarze/ w tey swoiey explicácii:

Okazanie: Żani: tych świadectw Pisma s. do ktorych sie Adwersarze wcielają: nie może sie to sąmylać: a by ty słowa Janá s. Ktory przyjdzie in controuersia o Synu Bożym rzeczone: miały sie wykłádac: przez to infesłowkos który będzie.

Okazanie:
 I choć ty
 pierwsze
 dwie słow-
 ta rzeczone
 o Chrystu-
 sie: który
 był / y który
 jest: rozumie
 ia się o by-
 cciu: przecie
 to zątem nie
 idzie: aby to
 trzecie: tco-
 ty przypdzie
 dla tego się
 powinno by-
 do rozumieć
 i tak że o by-
 cciu.

te zamyślenia: w której twierdza: iakoby y dla tego / te
 słowa: który ma przyić: miały się przekładać: który be-
 dzie: iże przed tym rzeczono: który był, y który jest: Taki
 żeby tu rozśdżie mowa była o byciu: a nie w pierwszych
 dwu o byciu: a w trzecim o przyszciu: Ale y to Adwers-
 sarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że się wyśsey pokazało: Iż za-
 dnym sposobem to trzecie słowo w Greckim języku po-
 łożone *ἐξ ὧν*: nie może się własnie tłumaczyć: o byciu:
 ale tylko o przyszciu: Przetoż y ta przyczyna Adwersar-
 ska nic nie waży: aby się dla tego słusnie miało tłumá-
 czyć: o byciu: iże y pierwsze dwie mowia o byciu.

Powtore: Dla tego: że Jan święty: musiałby to
 był niepotrzebnie czynić: wystawiający w uprzedzających
 dwu słowach tego o którym mowi: bytność: znówu
 iey w tym trzecim na przyszły czas dowodzić: Gdyż iestli
 już przedtym był: Tedyć mu już na przyszły czas: iakieys
 nowej bytności: nie potrzeba było przysadzac: oprócz:
 żeby tego Adwersarze mogli dowieść: że pierwsza prze-
 śła bytność: tego o którym Jan święty mowi: była zni-
 eżala: Tożby zątem iakwoiey mogli utrzymać: iż znówu
 tym trzecim słowiem: przyszley bytności tegoż Jan s.
 dowodzi: Czego iedną iako Adwersarzom dokazać tru-
 dno: Tak też zątem y stad to się pokazuje: że to trzecie
 słowo: nie może się dla tego o byciu tego na przyszły
 czas tłumaczyć: o którym Jan święty mowi: iże pier-
 wsze dwie mowia o byciu.

Nadśiadek: Dato non concessio: to iest: Choćby się
 y to Adwersarzom pozwoliło: że y to trzecie słowo *ἐξ ὧν*
 ma się tak rozumieć o byciu: iako y pierwsze
 dwie: Tedy y tak przecie Adwersarze nic nie wskurają:
 aby się przecie to słowo tym przedniey nie miało roz-
 umieć o przyszciu. Bo iako ty wszystkie słowa in controuer-
 sia położone: Jan święty: do Syna Bożego stosuje: a
 to trzecie

to trzecie *ἐκχέουσι* : mianowicie stosuje do przyszcia iego na sąd : iako sie te obiedwie rzeczy wyisley dowodnie pokazaly : Tak też y to bycie na przyszly czas : tegoż Syna Bożego : musi sie nie o inſzym byciu rozumieć : tylko kiedy sądzić przydzie. A tak tym przedmley o przyszciu iego na sąd musi sie rozumieć : bez ktorego to bycie iego na przyszly czas : nie moze sie eſtąc.

Na piata rzecz odpowiadam.

Piata rzecz / Adwersarzy / w tej ſwoicy explicitacy : że zamyſła : w ktorey twierdza : iakoby y dla tego ty wyſſy etki ſłowa Jana ſwiętego in controuersia połozone : o byciu ſie miały rozumieć / a żadne z nich o przyſciu : iſe w nich Jan ſwięty Boża wieczność wypiſanie : Ktora wyſſy etkie trzy czaſy / przeſſy / ninieyſy / y przyſſy : w ſobie zamyſła : A zą tym : iakoby y dla tego ty ſłowa iego : do Syna Bożego nie miały należeć : Ale y to Adwersarzom nie moze być poſzwolono.

Naprzod : Dla tego : że ſie wyſſey pokazało : że to trzecie ſłowo *ἐκχέουσι* : rozumie ſie o przyſciu : a te wyſſey etki ſłowa in controuersia połozone : rozumieia ſie o Synu Bożym : Przetoż nād to co inſzego / gołym ſłowem : Adwersarzy wnosić nie mogg.

Poncore : Dla tego : że to nie ieſt ſufficiens ani probabilis Ratio : chcieć albo Syna Bożego tych ſłow odſadzić : albo tego trzeciego ſłowa *ἐκχέουσι* : aby nie znaczyło przyſcia : dla tego : iſe w tych ſłowiedh Jan ſ. Bożey wieczności dowodzi : Ktora wyſſey etki trzy czaſy / przeſſy / ninieyſy / y przyſſy : w ſobie zamyſła : Gdyż y przyſcie na sąd Syna Bożego : nie niſſczy na przyſſy czas bycia tegoż Syna Bożego : y owſzem aże na wielki wieczności iako ſie ſam przecitowney ſtronie : v. 18. tegoż Rozdſialu : w tym iawnie deplaruie.

Nāſtātek : Dato non conceſſo : A choćby ſie y to Ad-

Otazanie:
Jz choć Jan
ś. w tych ſłow
wiedh po
mientonpich
ktory ieſt / y
ktory był / y
ktory przy
dzie : Boża
wieczność
opiſanie przy
cie to zą tym
nie idzie : a
by ſie to trze
cie ſłowo
ktory przy
dzie : przy
to drugie
miało wy
placić : tca

ry będzie:
albo aby ty
słowá po-
mienione
Jana 8. dla
tego do Syná
Bożego
nie miał
należć.

wersarzom pozwoliło: że tu przez ty słowá pomienione:
Jan święty: doskonała Boża wieczność wypisuje: Kto-
ra w sobie wespół i trzy czasy zamyka: a nie przyacie Syná
Bożego ná sąd: miánowiącie przez to słowo *egxduos*:
Tedy y to nie Sentenciy Adwersarstkey ratować nie
może: a nášey tym wiecey pomaga. Bo iáko nie oto z
tych słow: iest nášá napřednięšá z Adwersarzmi con-
trouersia: ięśli Syn Boży przydzie / albo nie przydzie:
ná sąd: ále oto: ięśli iest Předwiecznie bytni: Tak też
dobrze sie z tych słow Předwiecznie bytnim pokázuie:
ponieważ w nich Jan święty: doskonały Bożey wiecz-
ności dowodzi: y ponieważ ie do Syná Bożego zrzetelnie
skosuiet iáko sie wyššey nie raz dowodnie pokázalo. Jest
tedy Syn Boży przedwiecznie bytni: y doskonała Boża
wieczność máigcy: y zá tą deklaráciá Adwersarstá: o
tych słowiech Jana świętego przedśiewšiatych.

Ná šosta rzecz odpowídam.

Šosta rzecz / á ostátnia / Adwersarze / w tey swoiey
expliácii: te zamykajú: w Ktoey trziedzy: iáko by y
dla tego ty słowá wyšše v. 4. do Syná Bożego nie miá-
ły należeć: ię z osobná v. 5. Jan święty: Jezusá Chri-
stusa wspomina: Ktorego świadkiem wiernym nazywa.
y eb niego tákžę siedmi Kościolom Ktore byly w Azyiey:
Záští / y pokoi wniššue: iáko y od tego: Ktory iest / y Kto-
ry byl / y Ktory przysć ma: Ale y to Adwersarzom nie
może być pozwolono.

Objáśnie:
Z Chrystu-
Pan ani dla
tego / tych
słow v. 4. ob-
śáwienia
Jana 8. Kto-
re sa in con-
trouersia po-

Napřed: Dla tego: Ze sie wyššey nie raz pokázalo: že
tu Jan święty w tym wššym Rozdziale / y w tych sa-
mych słowiech in controuersia položomych: miał przed-
śiewšić: nie Pogo inšego osobliwiey opisowác: tylkó
Syná Bożego: Přetož nie może tu być inšy / ten: Ktory
iest / y byl / y Ktory przysć ma: a inšy Jezus Christus:
świadek wierny. A zátym nie może być dla tego tych
słow

stow wyższych v. 4. odsadzany : że go znnowu Jan święty v. 5. świadkiem wiernym wspomina.

Powtore : że to nie jest sufficiens Ratio : odsadzając tych stow wyższych v. 4. Syna Bożego : dla tego : że go znnowu v. 5. Jan święty : y z osobną miannie. Gdyż iesliby to miała być sufficiens Ratio : Skoby zartymizby te stow wyższe v. 4. ani do Oycá / ani do Syná : musiały nie należeć. A to dla tego : iż iáto tu v. 5. Jan święty Jezusa Chrystusa wzmiankę czyni : ktory / jest świadkiem wiernym : Tak znnowu v. 8. tego ktory jest / y był / y ktory przysć ma : iáwnie wspomina. Jesliż tedy to jest sufficiens Ratio : tych stow wyższych v. 4. chceć Chrystusa Jezusa odsadzić : dla tego : że go znnowu niżej v. 5. Jan święty wspomina : a wyższy tego : ktory jest / y ktory był / y ktory przysć ma : Władzie : Tedyć tymie prawem : y sam Ociec niebieski : tych stow niższych v. 8. podobnych stowom v. 4. bedzie musiał być odsadzony dla tego : że wyższy przed tymi stow v. 5. Jan 6. Jezusa Chrystusa wspomina. A tak ani do Chrystusa : ani do Boga Oycá : ty stow v. 4. nie beda należeć. Ale iesliż to nie jest sufficiens Ratio : chceć tak / y z tej przyczyny o Oycu niebieskim zamyślać : y tych stow pomienionych onego odsadzić : Przetoż ani o Synu Bożym. A iáwym to pozostawa : że tak wyższe v. 4. iáko y niższe v. 8. stowá : do Syna Bożego należa : ponieważ mu wyższe v. 4. niższym podobne v. 8. należa : iáko sie pokazało.

Potręcie : Dla tego : że tu v. 5. Jan święty : iáwnie z inšey przyczyny : wzmiankę czyni Jezusa Chrystusa : nie z tej z ktorey v. 4. to jest : z tej : iáko sie sam expliciue : do by go był pokazał świadkiem wiernym : pierworodnym umarłych / y Książciem Królów ziemie. Przetoż y dla tego : tych stow wyższych v. 4. nie może być odsadzany : ponieważ go z inšey przyczyny Jan święty : w tych stow wiedz niższych v. 5. wspomina.

łożone : nie może być odsadzany : że go znnowu v. 5. Jan. 6. świadkiem wiernym wspomina : y lasti od niego y polow siedmi Księżców / ktore były w Aziej : nie mniej winnie : iáto y od tego ktory jest / y ktory był / y ktory przysć ma.

Náosłátek: A iěsliby przecie simpliciter dla tego Syn Boży: tych słow v. 4. miał być odsądzony: iże y Oycu iego należa: a zwłasczā iěsliby ták miály być tłumáczony: który iest, który byl, y będzie: iáko chca Adwersarze: Teo być nie mniej tákże sprostá: y sam Ociec niebieski: tych inšych rzeczy będzie musiał być odsądzony: ktore niżej Jan święty: przywołá z temu Synowi iego: iáko to: że iest świadkiem wiernym: Kieżećtem Krolow ziemie: v. 5. Ze iest pierwszym y ostatnim &. 8. y iże iest żywym na wieli wiekow: v. 18. &c. Ale iěsliż Ociec niebieski: tych rzeczy pomienionych: nie może być simpliciter ani słusnie: odsądzány: tylko dla tego: że ie Jan 3. ná tym miescu żrzetelnie Synowi iego przypisá: Przetoż y Syn Boży: nie może być tych słow wyższych v. 4. simpliciter odsądzány dla tego: iże y Oycu iego należa. Zostawa tedy z tego świadectwa Janá świętego: Sentencia nášá: o Przedwieczney bytności Syná Bożego: dobrze utwierdzona: że Syn Boży: iáko tu iest názwany od Janá świętego: Naprzod tym: Który iest, byl, y będzie: albo przyidzie. Potym: Pierwszym y ostatnim. Potrzebie: potrzykroć: Świętym, świętym, świętym. Názwet Bogiem wszechmogącym. Iáko te wszystkie Tytuły są tego samego własne: który iest: Nátury Bogiem: y przedwiecznie bytnim: Ták też: nich Syn Boży: dobrze bywa uznawány y wyznawány: i Nátury Bogiem y przedwiecznie bytnim. Adwersárska zaśie Sentencia: chce temu przeciwi: przecie nic słusnego ani gruntownego: in contrarium przynieść nigdy nie może.

IEDENASTE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: ex Acto. Cap.
20. &. 20. ktore ták iest nápisáne

Mieyćcie sie sami ná pieczy, y wszystkie trzoda, nád która was

Duch

Duch święty postanowił Dozorcami rzucić Kościół Boży, którego nabył własną oną krewią.

To miejsce/ dla tego do utwierdzenia Sentencji naszej : o Przedwieczney bytności Syna Bożego: przywołaliśmy : Jie ten ktorego my Kościołem jesteśmy : y który nas sobie nabył : nie może być który inny postanowiony : tylko Bog z Natury y przedwiecznie bytni : 1. Cor. 3. 8. 16. 4. Ezdra 5. 27. 1. Petr. 2. 8. 9. Jż tedy na tym miejscu : Paweł święty : nas Kościołem Bożym nabył tym : nie innego zeznawa y w kázanie : tylko Chrystusa : iako tego który wylał krew swoie własną : dla nabycia tego Kościoła sobie : Ephes. 5. 25. Przetoż też sam Chrystus Jezus : jest Bog z natury y przedwiecznie bytni.

Na to miejsce/ w Katechizmie swym : 101. 83. Adwersarze tak napisali :

A iako odpowiadasz na siódme miejsce ?

Siódme miejsce tak się czyta : Mieście się sami na pieczy i t. c. Na co odpowiadam, że imię Bog, tu żadnym sposobem do Chrystusa nie ma się ściągać, ale do samego Boga Ojca, którego krewią Paweł święty zowie ię krew którą Pan Chrystus wylał : takim sposobem mówienia, y z tej przyczyny, iakim sposobem y dla ktorey przyczyny czytamy w Proroku, że ten który się doryka ludu Bożego, doryka się Zrzeniecie samego Boga. Abowiem bą-
żo wielkie y doskonałe między Bogiem Ojcem y Chrystusem Złączenie i chociaż idźność obudwu koniecznie jest rozna, to sprawu-
ie, że krew Chrystusową samego Boga Ojca krewią naszą być może : y właścycią gdy się uważa iako Zanas wylana jest : abo-
wiem Pan Chrystus jest Baranek Boży, który przech światą głą-
dzi : a Zatym krew tego Baranka ku temu końcowi wylana, sa-
meo Boga krewią słusnie zwana być może. Przypomnę y to się
godzi wspomnieć, że w Syryjskiej ediciei miało tego słówka
Bog, czyta się Chrystus. To własne Adwersarskie słowo.

Na to

Ná to Odpowídam Pię- tioráko.

Ná pierwszą rzecz odpowídam.

Pierwsza rzecz / Adwersarze / w tej explikácii swo-
iej : że zamyśla : w której twierdzą iakoby to imię Bog
nie miało się na tym miejscu ściagać do Chrystusa : ale do
sámego Boga Oycá : Ale to Adwersarzom nie może być
pozwolono.

Okazanie:
Że to imię
Bog / w tych
słowach
przedsię-
wziętych A-
postolskich
ściaga się
do Chrystu-
sa : nie do
Boga Oycá.

Naprzód : Dla tego : Ze tej rzeczy / nie wskazuje żadne-
go : pismá świętego dowodu : ale tylko słowá swoje wła-
sne klada : twierdząc : że to imię Bog : żadnym sposo-
bem na tym miejscu do Chrystusa się nie ściaga : ale do
sámego Boga Oycá : Przetoż też z tej pierwszej przyczyn-
y : ten domysł Adwersarski : tak przedko wpada : iako
od Adwersarzom bez dowodu pismá s. przesłany bywa.

Nawet : Dla tego : że się sam Nawet święty : zrze-
telnie temu na tymże miejscu przeciwi : który pokazuje :
iż tu nie inko przez tego Boga ma być rozumiany : tylko
ten : którego krewnawośniew / y własna : Ku nabyciu
Pościola Bożego jest wyłana. Ji tedy krewnawośniew Syna Bo-
żego własna Ku nabyciu Pościola Bożego jest wyłana :
Przetoż też tu Syn Boży nawiązośniew tym Bogiem : ma
być rozumiany. A tak nie sam Bog Ociec.

Ná drugą rzecz odpowídam.

Druga rzecz / Adwersarze / w tej samej explikácii :
że zamyśla : w której twierdzą : iakoby tá krewnawośniew Syna
Bożego / która jest ku nabyciu Pościola Bożego wyłana :
krewnawośniew sámego Boga Oycá : miała się nazywać takim
sposobem / y dla tej przyczyny : iakim sposobem / y dla
której przyczyny : czytamy w Droropá : że ten który się do-
tyka ludu Bożego : dotyczy się żrzenice sámego Boga : Ale

y to Ad-

y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : Ze tu iey krewie / Która Pościół Boży iest nabyty : nie nazywa tego inšzego krewia własną : tylko tego samego / z Ktorego właśnie wyciekła : Gdyż w Greckim textie : ta krew : własną krewią tego nazywa się : Który przez nie nabył Pościół sobie. Własna zaś krew nie może się właśnie własną krewią nazywać tego inšzego : tylko tego : z Ktorego właśnie iest wylana. Iż tedy żadnym sposobem : ta krew Która iest nabyty Pościół Boży : z samego Boga Oycy nie iest wylana : ale tylko z samego Chrystusa : iako y sami Adwersarze zeznawają : Przetoż też żadnym sposobem : nie może się nazywać krewią własną Boga Oycy samego. A iako żadnym sposobem : ta krew : nie może się nazywać krewią własną Boga Oycy samego : ale tylko samego Chrystusa : Tak też żadnym sposobem to imię BCG : na tym miejscu : nie może się ściągac do samego Boga Oycy : ale do samego Chrystusa : ponieważ go tylko temu na tym miejscu Apokalipski święty przywołacza : Który własną krewią nabył Pościół sobie : iakim się sam tylko Chrystus Pan : pokazał.

Powtore : Dla tego : Ze pismo święte : nigdzie krewi Bogu Oycu żadnym sposobem nie przypisuje : y ewangelii sam Syn Boży rzetelnie go iey wśhelatim sposobem odsadza. Bo nazywawszy go pierwey Duchem : Ioan. 4. v. 24. przed oną Samaritaną : znowu Luc. 24. v. 39. przed Uczniami swoimi : Duchą odsadził Ciałą y Pościół : a tak y krewie : bez Ktorey Ciału y Pościół być nie mogą : a zwołacz rozumiejąc to : iako y Chrystus : o rzeczy żywej : z Ciałą y z Pościół złożoney. Przetoż y na tym miejscu : żadnym sposobem krew ta Chrystusowa : Która iest nabyty Pościół Boży : krewią Boga Oycy samego rozumieć się nie może : ponieważ wśhelatim sposobem : sam Syn Boży : krewie odsadza go : iako się pokazało. A tak y z tej przyczyny : krew ta Chrystusowa własna : własną

Okazanie :
Iż krew
Chrystusa
wła wylana /
która Ko-
ściół Boży
iest nabyty :
żadnym spo-
sobem
krewią Bo-
gą Oycą nie
może się na-
zywać.

Krewia zostawać musi tylko Chrystusa samego. A zą tym znówu y to imię BOG : Ktore Apostoł ná tym miejscu temu przywołascza : Ktory własna Krewia nábył Kościoła sobie; samemu tylko Chrystusowi : ná tym miejscu nalezy.

Potręcie : Dla tego : Ze pismo święte : gdzie jedno Polwiek Krowie Chrystusowej wzmiánka iáq czyni : tedy wśedzie iá : samemu tylko Pánu Jezusowi przywołascza : á oprocz onego : nie przywołascza iey : ani Bogu Oycu : ani komu inšemu. Przetoż y tu Adwersarze : przeciwo wśytkiemu pismu świętemu : domyslać sie tego ślufnie nie mogą : áby mieli iáktokolwiek sposobem : Krew te własna Chrystusowe : Ktora iest Kościół Boży nábyty : odeymować Chrystusowi samemu : á przywołasczać iá Bogu Oycu iego. A zą tym nie mogą mu ślufnie odeymować ani tego imienia BOG : Ktore iemu ná tym miejscu Apostoł przywołascza : iáto temu : Ktory własna Krewia nábył Kościoła sobie.

Poczwarte : Dla tego : Ze tá Krew własna Chrystusowa : żadnym sposobem nie mogłaby była nazywana być : własna Krewia ani Chrystusa samego : iěsliby była własnie nie wypłynelá z samego ciała iego náświetśego. Ponieważ tedy tá Krew własna Chrystusa Pána : Ktora sie stáła ku nábyciu Kościoła iego z ciała iego náświetśego wylana : żadnym sposobem : nie mogłaby była nazywana być własna Krewia iego : przez Ktora Kościół Boży iest nábyty : iěsliby była własnie nie wypłynelá z ciała iego náświetśego ku nábyciu tego Kościoła : Przetoż á contrario : táż Krew własna Chrystusowa : Ktora iest Kościół Boży nábyty : żadnym sposobem : nie może sie nazywać Krewia Boga Oycá samego : przez Ktora Kościół iest nábyty : ponieważ nie wyćielá : ani żadnym sposobem wyćiec moglá : z ciała iego : Ktorego nie ma : ku nábyciu Kościoła tego.

Náwet : Dato non concessio : to iest : choćby sie to Adwers

Adwersarzom pozwoliło : iż krew Chrystusową własną ku nabyćiu Kościoła wylana : nazywa się Krwią Bogą Oycą samego : tym sposobem / y z tej przyczyny : iakim sposobem / y z ktorey przyczyny czytamy y Proroka : że ten który się dotyka ludu Bożego : dotyka się żrzenice Bogą samego : Tedy y tak nie przecie Adwersarze nie wstydzą : ani swoiey Sentencji ratować mogą. **Nazad :** Dla tego : że iako ten nie właśnie dotyka się żrzenice Ojca Bożego : kto się dotyka ludu Bożego : Tak też y na tym miejscu : ta krew : która jest nabyty Kościół : nie właśnie krwią rozumieć się musi Bogą Oycą samego. **Aż się :** iako ta krew / która jest nabyty Kościół : właśnie nazywa się własną krwią Chrystusa samego : Tak też zątem y to imię Bog : które tu Apostoł temu przywołuje : Który własną krwią y właśnie nabył Kościół : właśnie Chrystusowi : na tym miejscu musi należeć. **Powtore :** A dla tego : ta swoja explicita Adwersarze nie wstydzą : że iesliby to prawda miała być : iż krew Chrystusową własną / która z niego właśnie ku nabyćiu Kościoła wypłynęła : nie dla tego się nazywa krwią Bogą : iż sam Chrystus jest Bogiem : ale dla tego : iż jest krwią samego Bogą Oycą / tym sposobem / y z tej przyczyny : Ktorem sposobem / y z ktorey przyczyny : kto się dotyka ludu Bożego : dotyka się żrzenice Bogą samego : Tedy zaraz zątem poydzie to Absurdū : że krew Chrystusową własną : właśnie jest takiey ceny y powagi : iakiey ceny y powagi jest : dotykācie się ludu Bożego : albo iż właśnie rzekę : iako prześladowanie y rozlewanie krwi ludu Bożego : Bo się to przez dotykācie ludu Bożego rozumie. Zaczynam iuż y sami Adwersarze / niechay osadzą : iako się to na swym miejscu słusnie ostoit : Jako się tedy to Absurdum pomienione / które za sobą pociąga tą explicita Adwersarską : na swym płacu nie może słusnie ostać : Tak też pogotowiu : ani to na swym płacu nie może się

stużnie ostać: aby Krew Chrystusowa własna: właśnie
 z ciała jego ku nabyciu Kościoła wylana: Krew własna
 Boga Oycy samego: miała się nazywać takim sposobem/
 y z tej przyczyny: i takim sposobem y z której przyczyny: kto
 się dotyka ludu Bożego: dotyka się żrzenice Boga same-
 go. A zatem y to: nowu z tej przyczyny: na swym płacu
 stużnie nie ostoi się: aby to imię Boga, które Apostoł świe-
 ty: na tym miejscu temu prorożetę: który własna
 Krew nabył Kościoła: do Chrystusa nie miało się ści-
 gać. *Potręćcie:* A dla tego ta explicacja Adwersarjów
 samych Adwersarjów nie może nic ratować: że iśli to
 prawdą: iż Krew Chrystusowa własna: ku nabyciu Ko-
 ścioła z niego wylana: nie z tej miary nazywa się Krew
 Boża: iże sam Chrystus jest Bogiem: ale Krew Boga
 Oycy dla tego: iże Chrystus Pan od niego był na to obra-
 ny y przeznaczony: aby był Krew swoja / ku nabyciu Ko-
 ścioła jego: wylał: y stąd ta Krew jego te powage wyl-
 ta: iako y ono dotykaniu ludu Bożego / stąd powage swo-
 je brało: y dla tego dotykaniem się żrzenice Boga same-
 go nazywane było: iże on lud którego się dotykano:
 był od Boga wybrany: y na to aby był co cierpiał prze-
 znaczony: Tebyć znowniż ztym poydźie to drugie Ab-
 surdum: że Kościół Boży: mógł być / nie tylko przez
 Krew Chrystusa własną: nabyty: ale y przez Krew której
 go innego człowieka: albo bydlecta. Bo iśli to pra-
 wdą: że Krew ta własna Chrystusowa: którą Kościół
 iest nabyty: nie z samego Chrystusa miała te powage: aby
 był mógł być przez nie Kościół Boży nabyty: ale od sa-
 mego Boga Oycy: tym względem: że na to był od niego
 wybrany y przeznaczony: aby był ta Krew Kościoła na-
 był: y dla tego: iże ta Krew własna: jego: względem
 tego wybrania y przeznaczenia: od Oycy jego: nazywa
 własna Krew Boga Oycy jego: iako Adwersarje w tej
 explicacyi wkładają. Tebyć ztym nie co innego poydźie
 wa: tylko

wa: tylko to : że to nabyć Kościoła : tym sposobem :
mogło być sprawiono: nie tylko przez Krw Chrystusowę:
ale y przez Krw Ktorego innego człowieka : albo bydle-
cia : by iey tylko ta moc od Boga Oycá y powaga była
przydana: Ktora jest przydana Krwi Chrystusowej : A
takby nie mniemy z teyże przyczyny : Krw Ktorego innego
człowieka : albo bydlecia : Krwia Boga Oycá samego
własną : mogła być nazywana : iako z tey przyczyny Krw
Chrystusowe własną : Adwersarze: Krwia Boga Oycá
samego własną nazywają. Ale iako to o Krwi Ktorego
innego człowieka : albo bydlecia : nie może być z tey przy-
czyny słusnie rzeczono : co y stać znać : że Bog nie chciał :
Kościoła swego sobie nabyć : przez Krw Ktorego innego
człowieka : albo bydlecia : oprotz samego Chrystusa :
Przetoż y o Krwi Chrystusowej : nie może to być słusnie z
teyże przyczyny rzeczono: aby ona dla tego miała się nazy-
wać Krwia Boga Oycá samego : iże z postanowienia ie-
go y przeznaczenia : wyłaną jest tu nabyćiu Kościoła ie-
go. A zátym to pozostawa : iż iako ani z tey przyczyny :
ta Krw Chrystusowa : nie może się nazywać Krwia Boga
Oycá samego : ale tylko Krwia własną zostawa Chrystu-
sá samego : Tak też y to imię Bog : Ktore tu Apostoł te-
mu przywłaścił : Ktorey własną Krwia nabył Kościoła :
zostawa na tym miejscu: własne Chrystusa samego.

A nád to wszystko : Jesliby się to przecie Adwersarzom
miało pozwolić : Iż to miejsce Páwła świętego przedo-
świadcze : należy nie tylko do Chrystusa : ale y do Oycá
samego : Tedyby się to Adwersarzom nie mogło pozwo-
lić innym względem : tylko tym dwoiakim : Naprzód :
Względem tego imienia Bog : Ktore zarówno y wśędzie ie-
dnym y tymże względem : Bogu Oycu następuje : z Chri-
stusem Pánem : iako y Chrystusowi Pánu z Oycem iego
niebieskim : ponieważ się aż do tąd : y w Dierwśch / y
w tych Wtórych Księgách dowodnie y dostatecznie po-

Poznało : y iestże niżej tym więcej pokaze : że Chrystus Pan: nie mniej iest z teyże natury Bogiem : z ktorey y Ociec iego niebieski. Potym : Względem spólnego wshytich spraw wykonywania : iako y sam Chrystus : Iohan. 5. v. 19. pokazuje: gdy ony słowa o sprawach swoich / y Oycá swego: mówi: *Abowiem to co on kowiek czyni, toż też także y Syn czyni.* Ale aby sie z tey miary to miejsce do Boga miało stosować: żeby sie z niego Chrystus Pan: albo tego imienia Bog, albo sprawy nabycia Kościoła sam przez się: za szkodkiem własney krwie swojej: miał odsądzać : tego Adwersarze nigdy z Pismá swietego słusnie nie dowiodą : y owšem rychley w nim przeciwną rzecz znaydą: iako sie y z vprzedziałych dowodow pokazuje: y niżej wnetże więcej sie to pokaze. Żadnym tedy sposobem/ná tym miejscu: ani tego imienia Boga Chrystus Pan nie może być odsądzony : ani własney sprawy sam przez się : nabycia Kościoła własną krwią swoją.

Ná Trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / Adwersarze / w tey swojej explikácii: że zamyka : w ktorey twierdzą: iakoby dla wielkiego y doskonałego miedzy Bogiem Oycem i y Chrystusem: złączenia: ktore sie nie zamyka w iedney Istności: gdyż tá obudwu koniecznie iest rozna : Krew Chrystusa samego: miała być nazywana krwią Boga Oycá iego: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
Że ani dla
tátiego złączenia/ktore
ma Chrystus
z Oycem
swoim o
tym Ist
ności: tá
krew iego

Naprynd : Dla tego : Że sie wyissey nie raz / y nie iednym sposobem przeciwna rzecz pokazała : to iest: tá: że tá krew własna Chrystusa samego : nie może sie żadnym sposobem nazywać własną krwią y Oycá iego. A zwolając gdy y to kto przy tym wważy: że tu te krew / ktora Kościół Boży iest nabity: Apostoł swiety: iednego tyłko / nie dwu: nazywa krwią własną: y że tey krwie żadnym sposobem Chrystus Pan nie może być odsądzony :

Przetoż

Przetoż y Adwersarze/ tego znowu ; tej przyczyny : iako
dha : wnosić nie mogą .

Polwore : Dla tego : Ze własna krew czyiā : nie może
sie Pomu infemu własniey przysadzić : aby też była wła-
sna krew iego : tylko temu ktory jest pierwey rowny w
Naturze z tym/ Ktorego sie mu własna krew : za własną
przywołacza. Jako y Christusowi samemu : krew czo-
wiecza własna : nie z inšey sie miary za własną : w Pi-
śmie świętym : przywołacza : tylko z tej : iże sie mu pier-
wey rowna y tąż Natura z ludźmi przywołacza : Co A-
postoł ś. w onych słowach listu do Żydow cap. 2. v. 4.
własnie : gdy mówi : Iż tedy Dzieci wejeśniki są ciała y
krewie : tak też y on stał sie wejeśnikiem tych rzeczy, aby prze-
śmierć zniszczył tego ktory miał rozkazowanie śmierci, to jest,
Diabła. Iż tedy Christus Pan : nie jest rownym iale ro-
znym : Oycu swemu/ w tej Naturze : wyglądem ktorey
mu Pismo święte : że krew iego własną przypisuje : Ktora
jest nabyty Kościół Boży : ani sam Ociec iego : jest mu
rownym w tej Naturze : ale od niego roznym : iako ze-
znawiaia y sami Adwersarze : Przetoż też z tym tą krew
własna Syna iego : tu nabyciu Kościoła wykana : nie
może mu być za własną : y owšem ani za krew iego przy-
wołaczana.

Porzecie : Dla tego : Ze ieśliby stużnie tą krew wła-
sna Christusowa : miała sie dla tego nazywać krewią Bo-
gą Oycā samego własną : iże między Christusem / a Bo-
giem Oycem : jest wielkie y doskonałe złączenie : chociażże
Istność obudwu koniecznie rozna : iako twierdzą Ad-
wersarze : Tedyć tymże sposobem tąż krew własna Chri-
stusa Pánā : nie mniej mogłaby sie nazywać własną
krewią y samych Aniolow świętych : Gdyż y ci choć są
rozney od Christusa / y Bogā Oycā : Natury : wśakże
iednā według swego sposobu : mają wielkie y bārzo do-
skonale złączenie z Bogiem Oycem : y z Christusem Pá-
nem,

własna/ Kto-
ra jest naby-
ty Kościół.
nie może sie
nazywać
własną
krewią Oyc-
cā iego.

nem. Bo iesli Aniolowie świeci: nie mają wielkiey y doskonałey społeczności/ albo złączenia: z Bogiem Oycem/ y Chrystusem Panem: Proszę niechayże nam Adwersarze z Pismá świętego pokaza: w czym są Aniolowie świeci niezorni: z Bogiem Oycem y Chrystusem: Albo y Chrystus Pan: iesli nie ma doskonałego złączenia z świętymi Aniolami: ktorych iest Głowa/ y Panem: Proszę także: niechże nam okażą Adwersarze z Pismá świętego: w czym iest Chrystus z Aniolami świętymi niezorni: Sámę Naturę pierwey wypisowşy: względem ktorey Chrystus Pan od Aniolow rozny: iako y oni od niego: Ale iesliż tá Przewłasna Chrystusa Pána / ktora Kościół Boży iest nabyty: nie może sie stużnie nazywáć własną Przewią Aniolow świętych: dla tego: iż y ci: choć mają rozną Naturę od Boga Oycá: y od Chrystusa Pána: mają przecie wielkie y doskonałe złączenie: z Bogiem Oycem: y z Chrystusem Panem: á Chrystus też z nimi: iako Głowa ich y Pan: Tedyć pogotowiu / táż Przew Chrystusową własną / ktora Kościół Boży iest nabyty: nie może sie nazywáć stużnie Przewią Boga Oycá samego: dla tego: iż Chrystus: choć ma rozną Naturę od niego: ma przecie z nim bázro wielkie y doskonałe złączenie.

Poczwarte: Dla tego: że sie y ná tym Adwersarze bázro mylą: áby mogli kto z tym / omnibus modis: mieć doskonałe złączenie: z ktorym iest rozny w Naturze. Gdyż doskonałe z tym złączenie: żadney niedoskonałości nie przypuszcza: áni nic od siebie ekskludowác może: coby sie ściągáło do zupełney doskonałości iego: y owşem coby sie stużnie ściągáć miało. Ponieważ tedy Chrystus Pan: nie ma iedney z Bogiem Oycem swoim Istności: ále ma rozną od niego: iako sami Adwersarze twierdzą w tey swoiey explikácii: Przetoż też nie może mieć z nim zupełnego y doskonałego złączenia. Bo iż iedność y równość Natury: ściągá sie do zupełnego y doskonałego

tego tego z tym złączenia: to się z przykładu są nego
 Chrystusa pokazuje: który z ludźmi: albo z własnym rze-
 szem z ciałowiciem: nie mógłby być mieć zupełnego ani do-
 stonatego złączenia: ięśliby był niemiał: z tymże ciałowie-
 ciem: iedney y teyże Istności. Ji tedy Chrystus Pan: nie
 ma z Bogiem Oycem swoim: zupełnego y dostonatego
 złączenia: za to przyczyna: iż nie ma z nim iedney y teyże
 Istności: Przetoż też z tym pozostawa to: Ji iako w
 ten czas Adwersarze: te krew iego własną: którą nabył
 kościoła Bożego: dca przywłaszczając własną krew Bo-
 gu Oycu iego: gdyby z nim miał dostonale zupełne złą-
 czenie: Tak zaśie koniecznie: nie mogą w ten czas Ad-
 wersarze: tej własney krwi: przywłaszczając Bogu Oy-
 cu iego: gdy się pokazało: że Chrystus Pan: nie ma do-
 stonale zupełnego złączenia z nim: ponieważ nie ma ie-
 dney y tey Istności z nim: według samego udarwania
 Adwersarstkiego.

Poprawe: Dla tego: że ięśliby to miała być prawda:
 że krew Chrystusowa własna: dla tego iest własna krew
 Boga Oycy są nego: że Chrystus Pan: ma wielkie bardo-
 zo y dostonale złączenie z nim: tylko oprocz Istności: Te-
 dy to z tym ięsie: że krew Chrystusowa własna: iest
 własnym środkiem tak wielkiego y dostonatego złączenia
 onego z Bogiem Oycem niebieskim. Bo ięśli nie iest śro-
 dem tak wielkiego y dostonatego złączenia onego z O-
 cem iego niebieskim: Pytam: Jakoż się może dla tego
 własną krew nazwać Bogą Oycą iego: ię Chrystus
 Pan względem tej krwi: ma wielkie y dostonale złą-
 czenie z nim? A ięśli zaśie Chrystus Pan względem tej
 krwi: ma wielkie y dostonale złączenie z Bogiem Oy-
 cem: Pytam znowu: Jako może ta krew iego własna:
 nazwać się też własną krew Boga Oycy iego: ięśli
 względem nie Chrystus Pan: nie ma tego wielkiego y
 dostonatego złączenia z Bogiem Oycem swoim niebie-

skim : Żadnym tedy sposobem / Adwersarze tego zaprzec
nie mogą : aby tego wielkiego y doskonałego złączenia
Chrystusa z Bogiem Oycem : ktore się nie dzieje według
jedney y tejże obudowy Istności : Krew ta własna Chry-
stusa Pana : ktora jest ku nabyciu Kościoła wylana : nie
miała być środkiem : jeśli to prawda : że się ta krew wla-
sna jego : dla tego własna krew nazywa Bogą Oycą
sámego : że Chrystus Pan : oprócz samej Istności : ma
z nim wielkie y doskonałe złączenie. A iako tego Adwer-
sarze zaprzec nie mogą : Tak my też iż tego nigdzie w
piśmie świętym nie znaydujemy : aby ta krew jego miała
go łączyć z Oycem niebieskim : Przetoż dla tego zamyśla-
my : Iż krew Chrystusowa własna / ku nabyciu Kościoła
Bożego wylana : nie może się dla tego nazywać własną
krew Bogą Oycą jego : że on ma z nim wielkie y dosko-
nałe : oprócz Istności : złączenie.

Ná czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz / Adwersarze / w tej swej explicácii
cy : że zamyślamy : w ktorej twierdzą : iako by y dla tego
krew Chrystusowa własna miała być własną krew Bogą
Oycą sámego : że za nas : iako Wąraną Bożego :
jest wylana : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwo-
lono.

Okazanie:
Iż ani dla
tego krew
Chrystuso-
wa własna:
nie może się
nazywać
własną
krew Bogą
Oycą tego:
iż jest za
nas wylana

Naprzód : Dla tego : że to iż Chrystus jest Wá-
raną Bożym : ktory grzechy świata głodzi : ściaga się
do całej osoby Chrystusa : a nie do krwi jego osobnie :
Przetoż też nie może się dla tego ta krew Chrystusowa
własna : nazywać własną krew Bogą Oycą sámego :
że Chrystus Pan : jest Wąraną Bożym ktory grzechy
świata głodzi.

Powtórę : Dla tego : że jeśli by y dla tego stać się y
dośćatecznie ta krew Chrystusowa własna : miała się na-
zywać własną krew Bogą Oycą sámego : że z całej ie-
go : jest

go : iest wylana za nas ku zglądzeniu grzechu naszego : iako : Baran
Tedyt tymże sposobem y prawem : niemniej słusnie y do-
statecznie mogłaby sie nazywać y nasza Krwia własna :
ponieważ dla tego pożytku naszego iest wylana : aby sie
był przez nie grzech nasz ośtał zglądzony : Ale ięśliż zaśie
ta Krew Chrystusowa nie może sie dla tego ani słusnie/
ani dostatecznie Krwia własna nasza nazywać : ię z wo-
ley Bożej : za nas : dla tego pożytku iest wylana : aby sie
był przez nie grzech nasz ośtał zglądzony : co y z tad znać :
że tego nigdzie pismo święte nie wkaże : Tedyt pogo-
towiui tą Krew własna Chrystusowa : nie może sie z tej
miary : ani słusnie ani dostatecznie nazywać Krwia wla-
sna Boga Oycá samego : ię z wolej iego : za nas : dla
tego pożytku iest wylana : aby sie był przez nie grzech nasz
ośtał zglądzony.

ta Bożego:
iako ię on
jest onym
Barankiem
Bożym/ko-
ry swoje
Krew za nas
wylał.

Nastátek : A ięśliby przecie ta Krew Chrystusowa wła-
sna : dla tego miała zostawać własna Krwia Boga Oycá
samego : ię za nas ku zglądzeniu grzechu naszego : z wolej
iego iest wylana : Tedyt znówu ięśże to záтым powiedzieć :
iż po ki nie była za nas rzecza sama : z wolej iego : ku
zglądzeniu grzechu naszego wylana : poty nie mogła być
własna Krwia iego : gdy rzecza sama : z wolej iego : za
nas : ku zglądzeniu grzechu naszego była wylana : Te-
dyt : grzechom naszym te powoga wziąć musiałá : ię iá-
ko dla zglądzenia onych : z wolej Bożej : była za nas wy-
lana : Tak też dla nich zostac musiałá własna Krwia
Boga Oycá samego : ponieważ sami Adwersarze : w tej
swoiej explikácii to iáwnie wkażuią : ię tá Krew własna
Chrystusowa : tym względem iest y dla tej przyczyny :
Krwia własna Boga Oycá samego : ię wylana iest za
nas : ku zglądzeniu grzechu naszego : iako Krew Baranká
Bożego. Ale ię to wóżytko iest Absurdissimum absur-
dum : Przetoż żadnym sposobem : Krew Chrystusowa
własna :

własna : nie może być Prawa własna Boga Oycą samego
dla tego : że jest za nas wylana : z wolei jego : ku zgła-
dzeniu grzechu naszego.

Na Piątą rzecz odpowiadam.

Piątą rzecz / a ostatnią / *Adwersarze* / w tej swojej
explicitacyi te zamyślają : w której twierdzą : iżaby y
dla tego przez tego Boga : który nabył Kościół przez
własną Praw : *Christus* Pan nie miał być rozumiany : że
w *Syryjskiej* edyciei : miasto tego słowa *BOG* : czyta się
Christus : Ale to *Adwersarzom* nie może być pozwolono.

Okazanie :
Zdoby-
tego słowa
Bog / Kto-
re Apostol
wspomina/
w tym miej-
scu in contor-
naria polo-
żonym : w
Syryjskiej
edyciei nie
było : ale
miasto nie-
go *Christus*
to słowo
było położo-
ne, tedy prze-
ci *Christus*
nie może
być dla tego
osadzony
tego : aby się
nie miało tym
Bogiem ro-
zumieć : Kto-
ry własną
Prawa Ko-
ściół nabył

Naprzód : Dla tego : że dowód prowadzi : od mniey-
szej części do większej : gdzie nigdy nie może się nic stu-
żnie ani porządnie zamyślać. Bo jeśli w *Syryjskiej* edy-
ciei : miasto tego słowa *BOG* : czyta się *Christus* : Tedy
we wszystkich *Exemplarzach* *Greckich* y *Łacińskich* : to
słowo *BOG* : nie *Christus* : jest położone. Przetoż sama
Syryjska edycja : przeciwko tym wszystkim nic nie waży.

Nawet : Dla tego : że ieliby miała co ważyć sama
Syryjska edycja : przeciwko wszystkim innym tak *Grec-
kim* : iako y *Łacińskim* edyciom : Tedyby raczej wytlą-
dem tego musiała być : że przez to słowo *Bog* : którego
Greckie y *Łacińskie* wszystkie edycie : na tym miejscu in-
controuersia położonym używają : *Christus* ślema rozu-
mieć. Ale aby się *Christus* tym Bogiem nie miał rozu-
mieć : który własną Prawą nabył Kościół : tego zgola-
nie czyni : ani uczynić może sama edycja *Syryjska* : Pładąc
miasto Boga : *Christus* : przeciwko wszystkim edyciom *Grec-
kim* y *Łacińskim*. Zostawa tedy Sentencia nasza : o
Przedwiecznej bytności *Syná* Boga : dobrze tym świa-
dectwem pomienionym utwierdzona : o tym : że iako my
Kościółem tego infego nabytym : być nie możemy : tylko
Boga samego z *Natury* : Iako *Christus* Pan : jest tym
Bogiem : który własną Prawą Kościół sobie nabył : Tak
że jest

też iest 3 Natury Bogiem y Przedwiecznie bytnym. Adwersarze zaś: choć sie temu iako naybárszey mogą przeciwstawić: nigdy sie jednak słusnejszy wciekły w swoim przedsięwzięciu: nie mają: iako sie wielę sposobow pokazać: iasnie y dowodnie.

DWUNASTE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: 1. Ioan. 3.

W. 16.

w tymesmy poznali Miłość Bożą: że on dusze swoje za nas położył.

To miejsce: dla tego do utwierdzenia Sentenciy naszą o przedwieczney bytności Syna Bożego: przywie-
dlismy: Jie ten który nas od grzechow odkupił: nie może być kto inny pokazany: tylko sam Bog 3 Natury przedwiecznie bytni: Psa. 130. W. 4. J; tedy na tym miejscu Jan święty Syna Bożego 13 tey miary: że dusze swoje za nas położył: takim odkupicielem naszym pokazuje: Przetoż Syn Boży iest Bog 3 Natury przedwiecznie bytni.

Natomiast Adwersarze w Katedryście swym
fol. 84. 85. tak napisali:

A na Osme iako?

osme tak brzmi: w tymesmy poznali miłość Bożą, &c.
Tu na przód wiedz, że w Greckim textcie (oprocj samey Complutenskiej ediciei) ani te; w textcie Syryjskim niemasz tego słowka Bog. Lec; choćby te; y było, izali dla tego słowko On, które poząd idzie, będzie sie ściągalo do Boga? Nie zaśle: nie tylko dla tey przyczyny, która smy w odpowiedzi troche wyissey na trzecie miejsce pokazał: to iest, że słowka takowe nie sąwidy sie do bliższych osob ściągają, ale cięstokroć do dalszych, ale te; dla tego, iż to słowko które iest w Greckim textcie, Jan święty w tym listie swoim, nie raz obraca do tego który daleko przed tym był mianowany: iako sie to pokazuje, z trzeciego, piatego.

y siódmego wierzyka, tegoż rozdziału, wedle textu Greckiego :
Gdzie tak mowi : *A ktokolwiek ma ta nadszcie w nim, oczyszcza
sie, iako y on (rozumiey Chrystus) czysty jest : I, wiecie iż sie
on (Chrystus) okazał, aby grzechy nasze oglądał : I, kto czyni
sprawiedliwość, sprawiedliwy jest iako on (Chrystus) jest sprá-
wiedliwy. To własne słowá Adwersarście.*

Ná to Odpowiadam Swoiako.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz / Adwersarze / w tey swojej explicacy
ey: że zamysłają: w ktorey twierdzą: iakoby ná tym
miejscu: ten ktory dusze swoje zá nas polozył: nie miał
sie rozumieć Bogiem: tylko dla tego: że w Greckim
textie: (oprocż ediciey Complutenstkiey) ani też w textie
Cyrylskim: tego słowa niemaá Bog: Ale to Adwersar-
zom nie może być pozwolono.

Orazanie:

Że przez te-
go ktory nas
odkupił: i
Bóg ma być
rozumiany
przedwie-
cznie bytni.

Naprzód: Dla tego: Że choćby to słowo Bog: w za-
dnej ediciey nie było położone: Tedy przecie ten ktory nas
odkupił: nie kto inny: tylko Bog z Nátury przedwie-
cznie bytni: iako sie y wyższej pokazało: musi być záwse
rozumiany. I tedy ná tym miejscu przedśiewszietym: że
sprawa odkupienia: Jan święty: do Chrystusa iáwnie
z tey miáry stosuje: gdy mu położenie dusze swojej zá nas:
przywołasz: Przetoż Chrystus jest Bogiem z Nátury
przedwiecznie bytnim.

Powtore: Dla tego: Że jeśli nie jest Bogiem z Nátury
przedwiecznie bytnim Chrystus Pan: ktory nas polo-
ciem dusze swojej zá nas: odkupił: Tedyć przez samego
tylko człowieka: by też niewiedzieć iakim człowiekiem: Ad-
wersarze Chrystusa postanowieć chcieli: iestesmy wykupie-
ni. Czemu iako sie wśedzie Pismo święte przeciwu: tá-
kie odkupienie: iakim my przez Chrystusa odkupieni iestes-
my: samemu Bogu z Nátury przedwiecznie bytniemu
przywla-

przywolałszy nas : Psał. 130. v. 8. Przetoż y Chrystus :
ktory nas odkupił położeniem dusze swoiey za nas : iest
Bog z Natury przedwiecznie bytni.

Poczekcie : Dla tego : Ze iestliby Chrystus Pan : ktory
nas położeniem dusze swoiey za nas : odkupił : nie miał
być z Natury Bogiem przedwiecznie bytnim : Pytam
Adwersarzow : iako to mogło być : że on dusze swoje po-
łożywszy za nas iednego pewnego czasu : położył ią y za-
te : ktorzy byli od początku świata : y ktorzy beda aż do
skończenia świata : ktorem względem o nim pismo świo-
te mowi : Apoc. 13. v. 8. że on bedąc Baránkiem : za-
bity iest od początku świata. Toż Prorocy seznawali : y
w nim wykupienie swoje zasadzają : Eesai. 53. v. 4. 5. 6.
Toż Apostołowie inſy twierdzą : iako Piotr 5. Apor.
15. v. 10. Toż powiedział w domu Korneliuszowym :
Apor. 10. v. 43. Tążey Páwł święty : Hebr. 10. v.
14. gdy mowi : Abowiem iedyną ofiara poświęcił ná wie-
kitych : ktorzy bywają poświęceni. Te wszystkie świade-
ctwa to pokazuia : że wszyscy począwszy od początku
świata / aż do skończenia : nie przez inſzego dostępowali /
y dostępować beda : tylko przez
Syna Bożego. Pytam tedy powtore Adwersarzow :
Jako to może być : że Syn Boży Pan Jezus : nie bedąc z
Natury Bogiem / ani przedwiecznie bytnim : mógł tak
daleko zasiągnąć skutkiem położenia dusze swoiey za nas :
że sprawił wszystkim od początku świata / aż do skończe-
nia : wykupienie y wieczne zbawienie ? Proſzę niech nas
tego Adwersarze : ale z Pisma świętego náuczają : Bo ie-
śli nie iest z Natury Bogiem : ani przedwiecznie bytnim :
ale samym tylko z Natury człowiekiem : Jakoż skutnie
może być capax postanowiony : rzeczy tak bázno nie ogró-
niczoney : y początek swoy : od początku świata biorącey
a rozciągającey się aż do skończenia świata : y owsem ná-
wieki wieczne : to iest : zbawienia wiecznego wszystkim
wybra-

wybranych? Albo iako oni ktorzy byli od poczatku swiata i tak mogli na nim zasadzac rzecz sama: nadziecie zbawienia swego wiecznego: iesli on rzecz sama przed poczatkiem swiata nie byl? Czego wszystkiego ze nie moga slusnie Abwersarze: rznarowac inzego szrodku y przyczyny: tylko te: aby Chrystus ktory dusze swoje za nas polozył: byl uznawany nie tylko czlowiekim: ale tym pierwey z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim. Przetoż Chrystus: ktory dusze swoje za nas polozył: iest Bog z Natury y przedwiecznie bytni.

Nadstadek: A dla tego: ze kazdy przypatrzysz sie polozeniu tych slow Jana swietego: tedy latwie znaydziesz to: iz to slowko on, ktorego Jan swiety na tym mieyscu zazywa: nie do inzego sie referuie tylko do Boga: ktorego Jan swiety v. 9. mianowal: a to iestze nie do inzego Boga: tylko do tego: ktory iest z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim. *Ioan. 15. v. 13.* A gdy znowu y to Jan swiety pokazuje: ze on tu to slowko on, do Chrystusa: ktory dusze swoje za nas polozył: referuie: Przetoż tez stad wszelki: nie moze nic slusnieyszego zamykac: tylko to: ze Chrystus, iest Bogiem z Natury y przedwiecznie bytnim.

Na druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz / a ostatnia / Abwers. rze / w tej swojej explicacy / te zamykaja: w ktorej twierdza: iakoby dla tego: nie mial sie tu ten ktory dusze swoje za nas polozył: Bogiem rozumiec: iże to slowko on: ktore tu Jan s. do Boga referuie: ktorego v. 9. & 10. mianowal: nie zawisze sie sciaga do blizszych Osob: ale czestoproć do dalszych: to iest: na tym mieyscu sciaga sie do Syna Bozego: iako sie to z trzeciego / piatego / y siódemego wieklyka: tegoż Rozdziału: wedle textu Greckiego pokazuje. Ale y to Abwersarzom nie moze być pozwolono.

Napriod:

Naprzód : Dla tego : Ze choćby sie to Adwersarzom pozwoliło : iż to słowo *On*, na tym miejscu : ściągga sie nie do bliższego słowa *Bog* : ale do dalszego : *Syn Boży* : Tedy y tak przecie *Syn Boży* : nie może być tego odsądzony : aby nie miał być *Bogiem* : *Natury* y przedwiecznie bytnim. Gdyż sie wyżej pokazało : Iż ten który nas odkupił / a tak y zbawił : nie inny według Pisma s. ma być rozumiany : tylko *Bog* : *Natury* y przedwiecznie bytni. Iż tedy tu *Jan święty* / w tych słowach : *Christus* s. *Pana* : odkupicielem naszym : a tak y zbawicielem pokazuje. Choć y to słowo *On*, do wyżej / nie do bliższego referuie : iako Adwersarze udawają : Przetoż *Christus* *Pan* : iest *Bog* : *Natury* y przedwiecznie bytni.

Nastątek : Ze ani to temu nic nie zawadza : Iż to słowo *On*, tak częstokroć *Jan święty* / w tym Rozdziale : do *Syná* *Bożego* referuie : Rozumem to tu wtwierdzeniu *Sentencji* naszej nastuguie : Ze iako tu koniecznie nie kto inny tym : który dusze swoje za nas położył : a tak nas zbawił y wykupił : przez to słowo *On* : rozumie sie : tylko *Syn Boży* : Tak też zaraz przez to słowo : rozumie sie : *Natury* *Bogiem* y przedwiecznie bytnim. Po nieważ *Bog* tylko : *Natury* y przedwiecznie bytni : iest takim nas wykupicielem : i takim wykupicielem nas : Pismo święte : *Christusa* *Pana* pokazuje iako sie wyżej pokazało. Dobrze tedy y tym świadectwem *Jana* świętego : *Sentencia* naszą iest wtwierdzona : o tym : że *Christus* iest : *Natury* *Bogiem* y przedwiecznie bytnim : po nieważ iest naszym odkupicielem : który dusze swoje za nas położył. Adwersarska zaś *Sentencia* choć sie temu przeciwi : iednak żadney przyczyny słuszney : aby tego nie gwałcić miała : nie ma : iako sie pokazało.

Okazanie : Iż choćby sie to słowo *On* / do *On* / kto tego in *Jan* s. w tych słowach in *con* *trawersia* *po* *łożonych* : używa : nie do *Boga* / *kto* *tego* *v. g.* *o* *ja.* *Jan* s. *miąnuie* : ale do *Syná* *Bożego* / *kto* *tego* *dalej* *miąnuie* : ściąggało : tedy przecie *Christus* nie odsądza sie tego dla tego : aby nie miał być : *Natury* *Bogiem* *przedwiecznie* *bytnim* : będąc naszym odkupicielem.

TRZYNASTE MIEYSCE PISMA świątego obrony potrzebuie: w którym się razem trzy Mieysca zamykają.

Pierwsze Cap. I. Iohan. 1. I. gdzie tak o Synu Bożym napisano: *Ná początku było słowo, á ono słowo było y Bogá: y Bog był ono słowo.*

Drugie: Iohan. cap. 20. 1. 28. gdzie Thomasz Syn ná Bożego nazywał: *Pánem swoim y Bogiem swoim.*

Trzecie: z listu Páwła świątego ad Rom. cap. 9. 1. 5. gdzie go Páwel świąty nazywał: *Bogiem nád wszystkie blagosławionym ná wieki.*

Pierwsze Mieysce: dla tegośmy do utwierdzenia Sentencji náśey przywiedli: *Iż ten Bog / który był ná początku: á tak y przed początkiem wszystkich rzeczy stworzonych: nie może być inákszy rozumiany tylko Bog z Ná- tury y przedwiecznie bytni.* Iż tedy tu w tych słowach pomienionych: *Jan świąty: Syná Bożego: Bogiem* takim pokázuie: *który był ná początku: y owsem przed początkiem wszystkich rzeczy stworzonych: Bo piśe napierw o nim 1. I. Ná początku było słowo, á ono słowo było y Bogá: y Bog był ono słowo, &c.*

A potym ver. 3. przydawa: *wszystko się przez to słowo stáło, á oprócz niego nic się nie stáło: cokolwiek było uczyniono.* Przetoż Syn Boży: *ieść Bog z Ná- tury y przedwiecznie bytni.*

Drugie Mieysce: Dla tego do utwierdzenia Sentencji náśey o teyże rzeczy: przywiedliśmy: *Iż Thomasz Páná Jezusow Apostol: i będąc Izráelczykiem: niemógł mieć inšzego Bogá: y Bogiem swoim y Pánem: tylko tego który ieść: Ná- tury Bogiem: Gdyż ten tylko Izráelczy- tow był Bogiem: Deut. cap. 6. v. 4. Iż tedy w tych słowach pomienionych: *Thomasz świąty: nazywa Páná Jezusá: Bogiem swoim y Pánem swoim: Przetoż Pan Jezus**

Jeſus : ieſt z **Natury** **Bogiem**. A **tak** y **przedwiecznie** **bytnim**.

Trzecie Mieſce : Dla tego do **utwierdzenia** **Senten-**
ciey **naſzey** o **przedwieczney** **bytności** **Syná** **Bożego** : przy-
wiedliſmy : **Iż** ten / **ktory** ieſt **nad** **wſytkimi** **Bogiem**
na **wieki** **blogoſtawionym** : **nie** **może** **być** **inſzy** **rozumiany** :
tylko **Bog** z **Natury** y **przedwiecznie** **bytni** : **czego** **żaden**
pobożny **nie** **zaprzy**. **Iż** **tedy** **w** **tych** **ſłowach** **pomienio-**
nych : **Páwel** **s.** **Chriſtuſá** **Páná** : **utrąuie** **iáwnie** **Bogiem**
nad **wſytki** **na** **wieki** **blogoſtawionym** : **Przetoż** **Chriſtuſ**
Pán : **ieſt** **Bog** z **Natury** y **przedwiecznie** **bytni**.

Na **te** **trzy** **Mieſcá** **rázem** / **Adwersarze!** **w** **Káte-**
chiſmie **ſwym** **ſol.** **II** **9.** **ták** **nápiſáli**.

A **iáko** **na** **te** **Mieſcá** **odpowiádaſz?**

Ze z **nich** **Naturá** **Boſká** **w** **Chriſtuſie** **Pánu** **dowiedziona** **być**
nie **może**, **imo** **to** **co** **ſie** **o** **tym** **wyſſey** **mowilo**, **ieſzcze** z **ład** **iáw-**
na **ieſt**, **je** **w** **pierwſzym** **mieyſcu** **rzecz** **ieſt**, **o** **Mowie**, **o** **ktorey**
lan **ſwiety** **ſwiádczy**, **je** **byłá** **v** **onego** **Bogá** : **A** **w** **drugim** **iáwna**
ieſt, **je** **Thomaſz** **tego** **Bogiem** **ſwym** **názywá**, **w** **ktorego** **reſkach**
ynogách **znák** **go** **zdzioł**, **y** **w** **boku** **znák** **przebićia** **włocinia** **wi-**
dział : **A** **Páwel** **ſwiety** **tego**, **ktory** **wedle** **ciála** z **Oycow** **był**,
Bogiem **nádewſzyki** **blogoſtawionym** **názywá**. **Co** **wſzyko**, **iż** **ſie**
o **tym**, **ktory** **ieſt** z **Natury** **Bogiem** **mówić** **nie** **może**, **kády** **wi-**
dzi : **boby** z **tým** **ſłó**, **jeby** **byli** **dwá** z **Natury** **Bogowie**, z **któ-**
rychby **ieden** **był** v **drugiego**. **A** **te** **drugie** **rzeczy**, **iáko** **mieć** **zná-**
ki **ran**, **Być** z **Oycow**, **właſnie** **ciłowiekowi** **należą** : **ktore** **rzeczy**
Bogu z **Natury** **przypiſowác**, **ieſt** **rzecz** **bárzo** **ſproſna**, **A** **ieſtli-**
by **ſie** **keo** **chciał** **zwykła** **diſtinctiá** **dwu** **Nátur** **w** **Chriſtuſie** **já-**
ſłaniác, **tedyſmy** **uż** **wyſſey** **pokażáli**, **je** **tá** **diſtinctiá** **oſtác** **ſie**
nie **może**. **To** **właſne** **ſłowá** **Adwersarſkie**.

Na **to** **odpowiádam** **Czwo-**
ráko.

Na pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz/ Adwersarze/ w tej swojej explikacii: że zamysłają: w której twierdzą: iżaby dla tego z tego miejsca Janą świętego: Syn Boży: nie miał być dowodzony: z natury Bogiem y przedwiecznie bytnym: iż jest nazwany od Janą świętego: Słowem takim: Ktore na początku było w Bogu: Skąd Adwersarze zamysłają: że ieśliby miał być Syn Boży z natury Bogiem: Stoby z tym: żeby byli dwaj z natury Bogowie: z którychby ieden był w drugiego: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Oskazanie:
Że choć Jan
ś. w tych sł
wiech in con
trouersia po
łożonych to
pię: że to
słowo/ktore
jest/ Syn
Boży/na po
czątku było
w Bogu:
przecie dla
tego. ani
Chrystusa
Pana/ Natury
Bożkiej
odśadza: ani
dwa Bo
gow z Natury
skądai:
z którychby
był ieden w
drugiego.

Naprzód: Dla tego: Że sie temu mniemaniu Adwersarskiemu: samże Jan święty przeciwui: Który nazwawssy Syna Bożego pierwszej/ Słowem: Ktore na początku było w Bogu: przecie go z tym nazwaw Bogiem: A skąd tego przecie nie zamysłają: aby mieli być dwa rozni z natury Bogowie: z którychby ieden był w drugiego: Przetoż sie y Adwersarze tego domyslać nie mogą.

Powtore: Dla tego: Że tu nie innym względem: Jan święty: to bycie na początku w Bogu/ to jest / w Oycu: Synowi Bożemu przywołasz: tylko ile jest Słowem: co sie do osoby jego naywłasniey: nie do Natury ściągga. Ponieważ tedy względem osoby: nie względem Natury: to bycie w Bogu na początku: Jan święty: Synowi Bożemu przywołasz: Przetoż nie mogą skąd tego Adwersarze zamyslać: aby mieli być dwa rozni z Natury Bogowie: z którychby ieden był w drugiego. A z tym: Nie mogą: skąd ani natury Bożkiej: y przedwieczney bytności: Syna Bożego skutnie odśadzać. Gdyż ile jest Słowem: a tak Synem: Na początku był w Bogu: to jest: w Oycu: ale ile jest Bogiem: absolutie o nim Jan święty mówi: A słowo ono było Bog. A tego nie mówi: aby to słowo, ile Bog miało być w Bogu.

Nadpisał

Náosłatek: A dla tego to Adwersarzom nie może być
pozwolono: że tu Jan święty: nie tylko iednym y tymże
nazwiskiem: ale iednym y tymże znaczeniem: Syná Bo-
żego: iako Oycá iego: Bogiem nazywa. Co z tąd Na-
przód: znáć: że Jan święty/ w tym przedśiwościu swo-
im: nie miał przyczyny Boga opisować inšego: tylko te-
go który iest z náтуры Bogiem y przedwiecznie bytnim.
Abowiem iáwne są słowa iego iako mowi: Ná początku
było słowo, á słowo ono było y Bogá, y było ono słowo BOG.
Porým y z tąd: że záraz x.g. Synowi Bożemu: ktorého x.
I. Bogiem nazywał: uczynienie wšytkich rzeczy stworzo-
nych przypisuje. Czegoby mu nigdy Jan á. nie przypis-
ował: ięliby nie tylko tymże nazwiskiem/ale y tymże zna-
czeniem: iako Ociec iego niebieski: Bogiem nie był: Gdyž
ten tylko iest sprawca wšytkich rzeczy stworzonych: kto-
ry iest z náтуры Bogiem y przedwiecznie bytnim. Ponie-
waż tedy: Jan święty: ná tym mieyscu: tymże nazwi-
skiem y znaczeniem nazywa Syná Bożego Bogiem: kto-
rým y sámego Oycá iego niebieskiego: to iest: z Náтуры
Bogiem: á tak y przedwiecznie bytnim: Przetož go przez
to nie odsadza Náтуры Boskiej: ani przedwieczney bytno-
ści/ gdy go nazywa słowem: ktore ná początku było y
Bogá.

Ná drugą rzecz odpowiádam.

A miánowicie ná drugie mieysce.

Druga rzecz/ Adwersar: / w tej swoiey explicácii:
zamykája: w ktorey twierdza: iáko by dla tego Syn
Boży: będąc wyznány od Thomášá Pánem iego y Bo-
giem iego: nie miał z tąd być uznawány z Náтуры Bo-
giem y przedwiecznie bytnim: ię w rekách iego y nogách
były znaki gwóźdźow od Thomášá widziáne: y w boku
znák przebięcia włóczni: Ale y to Adwersarzom nie mo-
że być pozwolono.

Okazuje:
 że choć Chri-
 stus Pan:
 miał w no-
 gach y re-
 tach znaki
 gożdżiow/ y
 w boku
 znak przebi-
 cia włocz-
 nia: przecie
 nie iednak
 dowodzi
 Bogiem
 przedwiecz-
 nie bytnim:
 z wyznania
 Thomaśo-
 wego.

Naprzód: Dla tego: że sie z tychże słow sąmych prze-
 ciwna rzecz pokazuje. Bo iż tuż **Thomaś Syna Bożego/**
 w ktorego rełach y nogach: widział znaki gożdżiow/ i
 y w boku znak przebiccia włocznia: nazywał **Pánem swo-
 im:** Tedyć to za tym idzie: że **Syn Boży:** nie może być
 stánorwiony sąnym tylko człowiekiem. Gdyż ten/ ktory
 iest sąnym tylko człowiekiem: **Pánem y Bogiem Tho-
 maśowym:** nie mógł być. Iż tedy **Thomaś:** nie miał
 inzego **Pánem** swoim y **Bogiem** swoim: tylko tego ktory
 iest z **Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim:** Co z tad
 Naprzód znać: że był **Apostolem.** Potym z tad: że był **I-
 zraelczyt:** Przetoż **Syn Boży:** ktory był **Pánem y Bo-
 giem Thomaśowym:** iest **Bog z Natury y przedwie-
 cznie bytni.**

Náwet: Dla tego to **Adwersarzom** nie może być po-
 zwolono: że znaki ran **Bogu:** ile **Bog:** przypisować: iest
 rzecz sprośna. Lecz iż sie **Chrystusowi** znaki ran przypisu-
 ia: nie ile **Bog:** ale ile iest człowiekiem: Co z tad znać:
 że w ciele człowieczym były: Przetoż znaki ran **Chrystu-
 sowi** przypisować: ile iest człowiekiem: nie iest rzecz spro-
 śna. A zátym znowu to sie zámýka: Ponieważ znaki ran
 przypisuią sie **Chrystusowi:** nie ile iest **Bogiem:** ale ile
 człowiekiem: Przetoż też z tad **Adwersarze:** nie mogą
 mieć słusney przyczyny: odsadzać go **Natury Boskiej** dla
 tego: że w ciele iego były znaki ran.

Ná trzecia rzecz odpowiádam.

A miánowicie ná trzecie miejsce.

Trzecia rzecz/ Adwersarze/ w tey swoiey explicácii:
 że zámýkają: w ktorey twierdzą: iákoby dla tego **Syn
 Boży:** będąc nazywany od **Pawła świętego: Bogiem**
 náprawdę bytłie ná wielki błogosławionym: nie miał z tad
 być uznawány z **Natury Bogiem** ani przedwiecznie by-
 tnim: iż **Paweł święty** to o nim záraz powiedział: że iest
 z **Oycow**

z Oycow wedle ciała: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Ze sie przeciwna rzecz temu mniej mianu Adwersarstwiemu: z tych słow pomienionych Páwła świętego: pokazuje: to jest: tá: Ze kiedyby Chrystus Pan nie był z natury Bogiem: ale tylko z natury człowiekiem: tedyby nie mógł być Bogiem naderwstykiem ná wielki błogosławionym: Co z tąd iáwona: że nigdzie wśelki człowiek: ile jest człowiekiem: Bogiem naderwstykiem ná wielki błogosławionym: w piśmie świętym nie nazywa sie.

Powtórę: A dla tego: Ze sie temu y rzecz sama: Páwłowi Páwel święty w tych słowach zamyka: iáwone przeciw. Bo być Bogiem naderwstykiem: to jest: nád wśytkimi najwyższym: tákże być Bogiem błogosławionym: to jest: Ktorego wśyscy błogosławić y chwalić powinni y być Bogiem ná wielki: to jest: być Bogiem wiecznym: sa to tytuły y rzeczy własnne należące nie inšemu Bogu: tylko temu który jest z natury Bogiem y przedwiecznie bytnim. Iż tedy te wśytkie rzeczy: Bogu samemu z Natury tylko własnne należące: w tych słowach pomienionych: Páwel święty: własnne y iáwne: Synowi Bożemu przywołassza: Przetoż Syn Boży: jest Bog z Natury y przedwiecznie bytni.

Násładek: A dla tego: Ze ani to nie Sentenciy nášej nie záwadza: iż temuż Synowi Bożemu: tenże Páwel święty: w tychże słowach przypisuje to: że jest z Oycow wedle ciała. Bo kiedyby mu to przypisował Apóstol: względem tego Bóstwa: względem Ktorego jest Bogiem naderwstykiem ná wielki błogosławionym: tedyby to dobrze świad o nim Adwersarze mogli zamykać: że dla tego nie może być z Natury Bogiem ani przedwiecznie bytnim: Gdyż Bog z Natury: ile jest Bogiem: nie może być z Oycow: ani wedle ciała. Ale iż mu to bracie z Oycow, przy-

Okazanie:
Że Chrystus
choć nie nazywa od Páwła s. z Oycow wedle ciała: przeciwie sie z tegoż samego myślenia práwie dobrze pokazuje z Natury Bogiem przedwiecznie bytnim.

cow: przypisuje Apostoł: wedle ciała/ to jest: ile jest czo-
 wiekiem: Co jest rzecz inſza y rozna od tey: być Bogiem
 naderſhytki błogoſtawionym. Przetoż też nie mogą te-
 go dobrze ſtać o nim Adwerſarze zamyſłać: aby dla tego
 nie miał być z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim:
 iże jest z Oycow wedle ciała. Jest tedy Syn Boży Bo-
 giem z Natury y przedwiecznie bytnim: choć jest z O-
 ców wedle ciała: Bo jest Bogiem naderſhytki na wie-
 ki błogoſtawionym.

Ná czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz/ á oſtátnia/ Adwerſarze/ w tey ſwoicy
 explikácii te zamyſlaia: w ktorey twierdzą: iakoby w
 takowym ſpoſobie mowiy: gdzie Piſmo ſwięte: o Synu
 Bożym: ráżem mowi iako o prawdziwym z Natury Bo-
 gu: y o prawdziwym z Natury człowieku: nie godziło ſię
 diſtincției o dwu Naturách zażywać: Ale y to Adwer-
 ſarzom nie może być pozwolono.

Opazanie:
 Iz tam gdzie
 Piſmo o
 Chryſtusie
 ráżem mo-
 wi/ iako o
 Bogu z Na-
 tury/ y czo-
 wieku: go-
 dzi ſię diſtin-
 cției o dwu
 naturách za-
 żywać.

Naprzód: Dla tego: Że to y ſam Páwel ſwięty/ ná
 inſzych: y ná tym mieyſcu czyni: czynia to y inſzy Apoſto-
 lowie po roznych mieyſcách Piſma ſwiętego. Dwie rzecz
 czy tu bowiem Páwel ſwięty/ w tym mieyſcu przedſie-
 wziętym: Synowi Bożemu przypisuje: Pierwſzą: Że jest
 Bogiem naderſhytki ná wieki błogoſtawionym. Drugą:
 Że jest z Oyców. Gdy go nazywa Bogiem błogoſtawio-
 nym naderſhytki áż ná wieki: Wióſzimy iako żadney di-
 ſtincției nie zażywa: ále ſimpliciter & abſolute: takim
 go w głoſ miánuie. A gdy záśie przyłącza druga rzecz
 do tey pierwſzey: Ktora tákże Synowi Bożemu przywła-
 ſzcza: to jest: Że jest z Oyców: tedy iáżnie diſtincției za-
 żywa: gdy doſtada: z Oyców wedle ciała. Czym iáżnie
 obiedwie ty rzeczy/ ktore tu Synowi Bożemu przywła-
 ſzcza: od ſiebie rozgranicza. Bo poſyćie Syná Bożego z
 Oyców według Ciała: ſámo przez ſię nie mogło ſpráwić
 tego

tego: aby był Bogiem błogosławionym nadewszystki aż
na wieki. A iako przez to: że jest Syn Boży: z Oycow
wedle ciała: rozumie się samą Naturą jego ciłowięcją:
Tak też y przez to: że jest Absolutnie & simpliciter Bo-
giem nadewszystki na wieki błogosławionym: koniecznie
się rozumie Naturą jego Boga. A z tego wszystkiego
to się zamyśla: Iż ponieważ sam Apostoł na tym miej-
scu: iako się pokazało: distinctioney o dwu Naturách w
Synu Bożym: iawnie używa: y cne wskazuje: Przetoż
y nam takiej distinctioney używać się godzi: y dwie Na-
turze w Chrystusie uznawać.

Nawet: A t la tego: Żeby y na tym miejscu/tych słow:
sens własny musiał być zeprowadzony: gdzieby distinctioney
nie było o dwu Naturách w Chrystusie. Co tym sposo-
bem pokazuje: Mowi Thomasz do Syna Bożego / Kto-
ry miał znaki ran w rękách y nogách od goździ: a w bo-
ku od włócznicy Pan mój y Bog mój: Tu kiedyby di-
stinctionia o dwu Naturách nie była zachowana: Którym
względem Syn Boży: mając znaki ran: był Panem y
Bogiem Thomaszowym: Tedyby to musiało być simpli-
citer zamyślano: że ten Który ma znaki ran: w rękách/nog-
ách/y w boku: jest Panem y Bogiem? Co jest rzecz
sporna/y y wszystkich hyderstwa godna. Mowi znowu
Paweł święty o Synu Bożym: Który poszedł z Oycow
wedle ciała: że jest Bogiem błogosławionym nadewszystki aż na
wieki. Tu kiedyby sam Apostoł nie uczynił był distinctioni-
ey: Którym względem/ Syn Boży: z Oycow ma swoje
poście: że nie tym: Którym względem jest Bogiem nade-
wszystki aż na wieki błogosławionym: ale według Ciała:
tedyby musiało być simpliciter zamyślano: że ten: Który
poyscie swoje ma z Oycow wedle ciała/ to jest: Który się
ciłowięciem urodził: jest Bogiem nadewszystki aż na wie-
ki błogosławionym. A tak o wszystkich musiałoby być
concludowano: że Który mając rany: w rękách/nogách
D o w bokách/

wo bokach: są Pány y Bogami. Z zaśie o tych którzy sie
 : Oycow wedle ciała porodili: musiałoby być konklu-
 dowano: że są Bogami nade wszytki aż na wielki blogo-
 sławionymi. Acore wszytki rzeczy: Ktore są soba Sen-
 tencia Adwersarsta pociąga: iż są absurdissima absur-
 da: Przetoż w tych słowiedy in controuersia polożo-
 nyh: distincia dwu Natur: Boskiej y człowieczej: w
 Synu Bożym: dobrze: y owsem koniecznie ma być za-
 chowana. A co Adwersarze przydawia: że wyższy po-
 kazali: iż ta distincia dwu Natur w Synu Bożym: o-
 stać sie nie może. Na to my im odpowiadamy: że też w
 Sentencji naszej: y tu: y wyższy pokazało sie: że ta
 Adwersarsta negatiua: iakoby w Chrystusie nie miało
 być dwu Natur: Boskiej y człowieczej: ale tylko czło-
 wiecza: nie tylko ostać sie nie może: ale też wielkie spro-
 sności są soba pociąga. Co y z tego samego: co sie tu wyż-
 szy przypomniało: każdy pobożny y rozsądny: łatwo ba-
 czyć może. Dobrze tedy: ty świadectwa pomienione do-
 wodzą sentencji naszej y ons wtwierdzą: iako wprzod
 o tym: że Syn Boży Chrystus Pan: iest 3 Natury Bo-
 giem: Tak też z tym o tym: że iest przedwiecznie bytnim.
 A Adwersarze choć sie temu przeciwia: przecis nic sku-
 snego ani pewnego in contrarium przywieść nie mogą.

CZTER NASTE MIEYSCE PISMA świętego obrony potrzebuie: w którym lic razem Trzy mieysca zamykają.

Pierwsze 1. Cor. 2. 8. gdzie tak napisano: Bo gdyby
 byli poznali, koniecznie by byli nie użyżowali Pána chwaly.

Drużie: 1. Cor. 8. 6. gdzie tak napisano: Przedne-
 go Pána 1-żu Chrysta (to iest: mamy) przez którego wszy-
 tkie rzeczy są, a my przez nich.

Trzecie: Apoc. 17. 14. gdzie tak napisano: z Ba-
 rankiem

ranżkiem walczyć będą, a Baranek zwycięży je, i; Panem Pánów iest, y Krolom Krolow.

Rnizey cap. 19. §. 16. A ma náščacie y ná rdjie swym nápisane imie. Krol Krolow y Pan Pánów.

Te Miejsca dla tego do otwierzenia Sentenciy nášey: o Przedwieczney bytności Syná Bożego: przywie-
dliemy: Ite ten ktory iest Panem chwaly / y cwiśtem
ktory iest Panem Pánów / y Krolom Krolow: to iest:
ktory iest naywyższym náđ wśytkimi Krolimi y Pány: nie
może być kto inny: tylko sam Bog z Náturey y przedwie-
cznie bytni. Co iest rzecz w Piśmie świętym tak iásna:
że też tego dowodzić nie potrzeba. W tedy Syn Boży w
tych świádecztwach pomienionych: nazywa się nie tylko
sprośta Panem: ale Panem chwaly: Panem nášym: y
owśem Panem Pánów y Krolom Krolow: Przetoż
Syn Boży: iest Bog z Náturey y przedwiecznie bytni.

Ná te Miejsca / Adwersarze: w Zátechymie swym:
fol. 133. tak nápisali:

A iáko ná te miejsca odpowiadaś?

Co się dorycze pierwszego miejsca, tedy z niego samego poká-
zuje się, i; z tych słow, gdzie Apostol Pána Chrystusa nazywa
ledynym Panem, Nátura Boska jákniona być nie może: Bo
go naprzód iáwnie od Onego Oycá, ktorego tam ledynym Bo-
giem nazywa, dychi; ktory je sam tylko iest z Náturey Bogiem,
wyśsey pokazało się. Potym, to samo i; o nim mówi, je prze-
żen wśytkie rzeczy, nie dopuśca, aby Chrystus był onym z Ná-
turey Bogiem: pomewáż (iáko się wyśsey powredziáło) przez
te słowa. Przez ktorego, nie pierwsza, ale wtóra y śrédnia
przyczyná się zniczy, ktorá ten być nie może, co z Náturey iest
Bogiem. A choć i; te; Pismo o Bogu Oycu mówi, je przeżen
wśytkie rzeczy: tedy o nim mąciy się to rozumie, ni; o Pánu
Chrystusie: bo o Oycu mówi się to dla tego, je y śrédnie przy-
czynny, przez ktore co sprawiono bywa, nie skąd ináđ sa redno
od niego: y nie sa takie, jeby on bez nich sprawować nie mół:

A o Chrystusie rozumie się tak, że kto wśy, to jest, Bog, przejeń
wśykie rzeczy w odprawie, iako maś wyrażliwie Ephet. 3. v. 9.
Nie wspomnam tu tego, że to słowo wśykie rzeczy, iako się wyje
sey pokazało, do Materiey o którą idzie, ma być obracane: Co
iż tak jest, ślad się pokazuje, że Apostoł mowi, o tych wśykich
rzeczach które do ludu Chryściańskiego należą; iako pokazuje te
dwa słowa, Nam, y Ociec. Z kad idzie, że nie zgola, ale pe-
wnym wśledem jest nazwany ledynym Pánem, przez którego
wśyko: y przetoś ślad Náturá Boska dowieś się nie może. A
co się dotycze wtorego mieysca, tedy także z niego Náturá Bo-
ska, nie może się iáwreć: gdyż się tu mowi o tym, który był v-
krzyżowany; co o Náturze Boskiej rzeciono być nie może; który
dla tego Pánem chwaly, to jest Pánem chwalebny m nazwany
jest, że go Bog cęcia, y chwala vkoronował. A trzecie iáste
mieysce, iż Nátury Boskiej nie dowodzi, ślad się pokazuje, że się
to mowi o tym, który jest Bórankiem, y który ma Bócy: Co i
przyrodzaniem Boskim nie ma nic spóznego. A wśykie te ty-
tuly, wyrażają te wielką moc którą Pan Bog dał Pánu Chrystusowi,
w tych rzeczach, które do Nowego Przymierza należą. To
właśne Adwersarśkie słowá.

Ná Pierwsze mieysce Odpo- wiadam Pięćioráto.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz / Adwersarze / w ten swoiey explicácii: iż
zamyślać: w której twierdzą: iáko by z tego z nátury Bo-
giem: Syn Boży: nie miał być dowodzony: że jest od Pá-
wła ś. Jedynym Pánem: á to ięćże naszym Pánem: na-
zwany: Ale y to Adwersarjom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że się temu: sam ten tytuł: Je-
dyny Pan: przeciwi: który nie Pomuśsemu włáśnie na-
leży: tylko temu: który jest z nátury Bogiem y przedwie-
cznie

Okazanie:
Jeden tytuł
Jeden Pan,

cznie bytnim : iako sam Syn Boży : Matt. 6. v. 24. wśa-
zuie : gdy ony słowá mowi : Zaden nie moze dwiema Pá-
nom służyć. A zátym zámýkatnie mojęcie Bogu służyć y Mám-
monie. Przyczyna nie inśa rkażując : dla ktorey kto nie
może Bogu służyć / y Mámmonie : tylko té : że sam Bogi
ieś Jedynym Pánem : dla tegoż niechce aby ktoremu
drugiemu Pánu : od niego roznemu : przy nim służyć
miano. Iż tedy ten tytuł Jednego Pána : Páwel świety-
ná tym mieyscu przedśiewśiatym : śrztelnie Synowi Bo-
żemu przywołascja : Przekoż Syn Boży : ieś z nátury
Bogiem y przedwiecznie bytnim.

Chriftuso-
wi od Pá-
wła ś. przy-
wołając ony
dowodzi
Bóstwie-
nátury w tym
że Chriftus
ieś : a zátym
y przedwie-
czney bytno-
ści.

Powtore : A dla tego Syn Boży : z tego Tytułu ledy-
ny Pan : Bogiem z nátury y przedwiecznie bytnim : ma
być uznawány : iże ieś nie inśego Pánstwa Pánem : tyl-
ko tego ktorego y Ociec niebieśki. Co się naprzód z onych
słow iego samego pokázuie : Matt. 28. v. 18. Dána mi ieś
wsyćká zwierzchność ná niebie y ná ziemi. Potym z onych :
Ioan. 17. v. 10. gdsie do Oycá swego mowi : A wsyćkie
rzeczy moje, twoie są : á twoie, moje są : y iestem w wielbi-
ny w nich. A stąd to się zámýka : Miec Chriftusowi
Pánu wsyćká zwierzchność ná niebie y ná ziemi : y mieć
wsyćkie rzeczy Oycá swego : nie ieś nic inśego : tylko
być regoż Pánstwa y zwierzchności Pánem : ktorego y
sam Ociec niebieśki : y być rákmiż ná ziemi y ná niebie
Pánem : iako y sam Ociec niebieśki : Bo iako nie ma
nad ktorymiby Syn iego ná niebie y ná ziemi nie miał
mieć zwierzchności : y ktoreby nie miały być własne
Syná iego : Gdyż sam Syn Boży iáśnie mowi : Dána
mi ieś wsyćká zwierzchność : ná niebie y ná ziemi. A z áśie.
A wsyćkie rzeczy moje, twoie są : á twoie z moje są. Ták téż
poniecznie : z tego samego Syn Boży : pokázuie się nie in-
śego Pánstwa y zwierzchności Pánem : tylko tegoż : kto-
regó y Ociec niebieśki : y nie ináćszym Pánem : tylko téż

i imiało y Ociec iego niebieski. Czemu nie nie zawadza
 że mowi: Jemu ta wszytká zwierzchność na niebie y na
 ziemi: iest dána: Gdyż choć mu iest dána: tedy nie iná-
 czej: tylko iako Synowi: y dźiedzicowi wszytkiego od
 Oycá postanowionemu: iako Autor listu do Żydow:
 Cap I. §. 2. pokazuje. A iako Syn człowieczy: nie może
 sie dla tego stać nie Nátury człowieczej Oycá swego od-
 sadzając: iże ile iest Synem Oycá swego y dźiedzicem: wszy-
 tkie rzeczy bierze Oycá swego: y ma sobie dáne od Oycá
 swego: y owsem sie tym więcej przez to pokazuje być
 iedney y tejże Nátury Oycá swego: iże iest dźiedzicem ie-
 go będąc Synem iego: y iże wszytkie rzeczy Oycá swego:
 bierze si ́nym právem bierze od Oycá swego. Tak też y
 owsem dáleko więcej: Syn Boży Pan Jezus: nie może
 sie dla tego stać nie odsadzać Nátury Boskiej Oycá swe-
 go niebieskiego: iże: ile iest Synem Oycá swego y dźiedzicem:
 bierze wszytkie rzeczy Oycá swego: y ma sobie dáne
 od Oycá swego: y owsem sie tym więcej przez to poká-
 zuie być iedney y tejże Nátury Oycá swego niebieskiego:
 iże wszytkie rzeczy Oycá swego: dźiedzicznym právem
 bierze od Oycá swego: będąc Synem iego. Oczym wle-
 cej pobożny Czytelnik znajdzie: w Księgách Czwartych:
 pod Artykułem siódmym. Przetoż stad to co sie ściaga
 do terażniejszyego nášego przedsięwzięcia: zamykamy:
 J́ ten/ Który tegoż Pánstwa y zwierzchności: iest Pá-
 nem: Ktorego y on sam Bog z nátury y przedwiecznie by-
 tni: to iest: Ociec: Ciemniej stad z nátury Bogiem y
 przedwiecznie bytnim ma być uznawany: tylko iako y
 sam Ociec niebieski: Raria tego tá iest: że iesli sam on
 Ociec niebieski: będąc tego Pánstwa y zwierzchności
 Pánem: Ktorego iest Pánem: nie ináßym stad ma być
 uznawany: tylko z nátury Bogiem y przedwiecznie by-
 tni: Tedyć y wszelki inny: Który iest tegoż Pánstwa y
 zwierzchności Pánem: Ktorego y sam on Ociec niebieski:

nie inakšym ſtad ma być rznawány : tylko także iako y
on Ociec niebieſki : z natury Bogiem y przedwiecznie by-
tnim. Iż tedy Syn Boży Pan Jezus : ieſt tegoż Páń-
ſtwá y zwierzchności Pánem : Ktorego y ſam Ociec iego
niebieſki : iako ſie poſtawiło : Przetoż ieſt niemniejszy z natu-
ry Bogiem y przedwiecznie bytnim : iako y Ociec iego
niebieſki. Bo ieſlić z tegoż Páńſtwá : Bogiem z natu-
ry y przedwiecznie bytnim : niemniejszy ma być rznawány :
iedno iako y Ociec iego niebieſki : Tedyć zátym poſeſta-
wa nie co inſzego : tylko to : że być Chriſtuſowi tegoż
Páńſtwá Pánem : Ktorego y Ociec iego niebieſki ieſt Pá-
nem : dowodzi Chriſtuſá : być z natury Bogiem : á zátym
przedwiecznie bytnim. A tak dobrze z tad y bázro proſto
ta conluzya o nim płynie : że niemniejszy ieſt z natury Bo-
giem y przedwiecznie bytnim : iako y Ociec iego niebieſki :
ponieważ też ieſt niemniejszy Pánem : y owſem tegoż Páń-
ſtwá y zwierzchności : iako y Ociec iego niebieſki.

Potrębie : A dla tego : że ten Pan : przez Ktorego
wſytki Páńſtwá : y Pánowie ſa poſtánowieni : nie mo-
że być inſzy poſtawiony : tylko ſam Bog z Natury y przed-
wiecznie bytni : iako ſie to poſtawia z onych ſłow Dan. 4.
v. 22. Ktore były Nabuchodonozorowi powiedziane.
Siedm cjaſów przeminie nád tobá, áż bedzeſz wiedział, że nay-
wyſſy kroluie w kroleſtwie ludzkim, á komu záchce temu ie da.
Lecz iż Chriſtus Jezus ieſt tákowy : iako ſie to Naprzód
z onych ſłow Páwła ſwietego : Coloff. 1. v. 16. poſtawia :
gdzie Apoſtol piſze : Abowiem w nim wſytkie rzeczy ſwo-
rzone ſa, ná niebie y ná ziemi, widziáne y niewidziáne, choć
Throny, choć Páńſtwá, choć Xiáſtwá, choć Mocárſtwá : wſytki
przezeń y w nim ſa ſtworzene. Potym z onych : Prouerh.
cap. 8. v. 15. gdzie tá Mądrość wieczna Syn Boży : o ſo-
bie mowi : Przeż mie Krolowie kroluá, a Xiáżetá ſkazuá
ſpráwiedliwoſć. Przeż mie Xiáżetá pánuia, y Xiáżetá y wſyſcy
ſedziowie ziemie. Przetoż Chriſtus ieſt Bog z Natury y
przedwiecznie bytni.

Poczwarde

Poczwarte: Dla tego: Ze ten Pan: ktoremu wszyscy Aniolowie/ y ludzie: powinni służyć: nie może być inny tylko Bog: Natury y przedwiecznie bytni: Ełai. 6. v. 2. 3. Matt. 4. v. 10. Lecz iż taki jest Syn Boży: iako ty mieyscá pokázuia. Hebr. I. v. 6. Psal. 2. v. 12. Matth. 4. v. 11. Przetoż Syn Boży jest Bog: z Natury y przedwiecznie bytni.

Násładek: Dla tego: Ze ten ktory jest Pánem nayo-
sobliwiey tylko samych wybranych: jest Bog: z Natury y przedwiecznie bytni: Psal. 95. v. 6. Lecz iż takim jest Pánem Syn Boży: iako Apostoł świety w tych słowach pokázuie: gdy go Jedynym Pánem: y siebie: y innych sobie podobnych: wyznawa: Przetoż Syn Boży: jest Bog: z Natury y przedwiecznie bytni. Z tych tedy wszystkich pomienionych przyczyn: myla sie bázno Pánowie Adwersarze: iakoby Syn Boży będąc Jedynym Pánem od Apostolá nazwany: nie miał stać być dowodem: iż z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim.

IIa Druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ Adwersarze/ w tej swojej expliácii te zamyślaia: w ktorey twierdza: iakoby dla tego: tych słow przedśiewziętych Apostolskich: Syn Boży: nie miał być dowodzony: z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim: iże go tu oddzielnie/ od Oycá iego: Apostoł miánuie: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
Iż Christus
Pan: nie od-
dziela sie od
Natury Bo-
skiej Oycá
swego: w
cym mieys-
cu przedśie-
wziętym:
choć go tu

Naprzec: Dla tego: Ze sie już wyższey przeciwna rzecz pokázala.

Powtore: Dla tego: Ze tu tego oddzielenia: Syná Bo-
iego Jedynego Pána: (mowia według Adwersarzow)
od onego Jedynego Boga: to iest: Oycá: nie záżywa
Apostoł w czym innym: tylko w osobnym miánowaniu
Oycá: á w osobnym miánowaniu Syná Christusa Jeru-
sa Jedynego Pána: przez co go nie od Natury Bożkiej
Oycá iego rozdziela: iako Adwersarze mowia: ale ráczey
go tylko

go tylko do Osoby Oycá iego : także względem Osoby ie-
go rozjeżdżawa. Bo kiedyby go miał oddzielać od Na-
tury Boskiej Oycá iego : albo od tych rzeczy które wła-
śnie należą Naturze Boskiej Oycá iego : Tedyby to za-
tym iść musiało : że iakoby Syn Boży : musiał być od-
strychniony od Natury Boskiej Oycowskiej : dla tego :
że Ociec iego na tym miejscu jest mianowany od niego :
Jedynym Bogiem : Tak też y sam Ociec niebieski : musiałby
być od Natury Pańskiej odsadzony dla tego : że Apostoł :
tylko Syná iego : na tym miejscu nazywał Jedynym Pa-
nem. Według zaś odsadzony Ociec niebieski : od Natury
Pańskiej : zaraz będzie musiał nie mieć y Natury Boskiej.
Ponieważ się wyżej pokazało : że toż jest Synowi Bo-
żemu : być Jedynym wybranym Panem : co y Oycu iego :
być Jedynym Bogiem. Ale iako to z tej miary o Oycu
niebieskim : nie może być ani słusznie ani przystojnie zamy-
ślano : Tak też pogotowiu ani o Synu iego Jezusie. Jest
tedy Syn Boży Jezus : Bogiem z Natury y przedwie-
cznie bytnim : choć w tym miejscu przedświadczyliśmy : Pa-
wel święty : Oycá iego : Jedynym Bogiem mianuje. A
tak y tu Adwersarze nie mają nic : czymby Sentencją
swoją mogli ratować.

Na trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / Adwersarze / w tej swojej explicacy :
też zamysłają : w której twierdzą : iakoby y to Natury Bo-
skiej : Syná Bożego miało odsadzać : że o nim Apostoł
na tym miejscu przedświadczyliśmy pisał : Przez którego wszy-
stkie rzeczy : a my przezeń : przez co : iako Adwersarze za-
myślają : nie może się pierwszą przyczyną rozumieć : O-
czynienia wszystkich rzeczy : ale wtóra y trzecia : która
ten być nie może który jest z Natury Bogiem : Ale y to
Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprawdę : Dla tego : że to jest rzecz iedną : Być wśry-
tym

Dla
tego Chri-
stus Pan / 3
tych Row
i zjedzie
wzajemny A.
posłuchaj:
nie odzyska
Natury
Boskiej: i że
o nim pā-
wel 2. piśc:
że przezeń
wszystkie rze-
czy / y my
przezeń.

Ioan. 5. v. 19.

Wszystkim rzeczom od Boga: A być wszystkim rzeczom przez Chrystusa. Bo i tak wszystkie rzeczy od Boga: to jest: od Ojca: nie mogły być inaczej: tylko będąc przezeń stworzone: Tak też wszystkie rzeczy przez Syna Boga: nie mogły być inaczej: tylko będąc przezeń stworzone: Ponieważ tedy Być wszystkim rzeczom przez Chrystusa: jest: Ona rzecz jest: Być wszystkim rzeczom od Boga: to jest: od Ojca jego: Przetoż też Syn Boży: nie może być słusnie ani prawdziwie Natury Boskiej odsadzany dla tego: że przezeń wszystkie rzeczy.

Posłtore: Dla tego: że ten który równie czyni wszystkie rzeczy iako Ojciec niebieski: nie może być słusnie Natury Boskiej odsadzany dla tego: że przezeń wszystkie rzeczy. Gdyby tym sposobem y sam Ojciec niebieski: Natury Boskiej musiał być odsadzony. Lecz iż Syn Boży Pan Jezus: równie wszystkie rzeczy czyni iako y Ojciec niebieski: Przetoż Syn Boży Pan Jezus: nie może być dla tego słusnie Natury Boskiej odsadzany: że przezeń wszystkie rzeczy.

Potrzenie 1. Dla tego: że i takliby dla tego Syn Boży Natury Boskiej miał być odsadzony: że tych wszystkich rzeczy które są przezeń uczynione: nie mógł uczynić bez Ojca swego: ponieważ Ioan. 5. v. 19. napisano: *Abowiem cokolwiek on czyni, (rozumiey / Ojciec) toż y Syn czyni równie.* Tedyć tymże prawem y sam Ojciec niebieski: bezdziej musiał być Natury Boskiej odsadzony dla tego: że cokolwiek czyni: nie czyni nic: a to iestże również bez Syna swego. Ponieważ Jan święty te słowa pomienione: *reciprocę* klądsze: to jest: tak: Iż iako Syn: Cokolwiek czyni Ojciec: toż y on czyni równie: Tak też y Ojciec Cokolwiek czyni Syn: toż y on czyni równie. Bo i takli Ojciec: nie czyni tego równie: cokolwiek czyni Syn: Tedyć ani Syn nie czyni tego równie: cokolwiek czyni Ojciec. Ale i takli dla tego: sam Ojciec niebieski: nie może być słusnie

stusnie Nátury Boskiej odsadzony : że wszystko co czyni Syn iego : toż y on z nim czyni rownie : Tedyć pogotowi tymże prawem : ani sam Syn Boży : nie może być dla tego stusnie Nátury Boskiej odsadzony : że cokolwiek czyni Ociec iego : toż y on z nim czyni rownie.

Poczwarte : Dla tego : że ieśliby to miała być sufficiens Ratio : odsadzić dla tego Nátury Boskiej Syna Bożego : że nie może być pierwszą przyczyną w porządku postanowiony : to jest : Oycem : wszystkich rzeczy stworzenia : Tedyć y to musi być sufficiens Ratio : dla kto-rey y sam Ociec niebieski : znowu Nátury Boskiej musi być odsadzony : że nie może być Wtorą przyczyną w porządku postanowiony : to jest : samym Synem swoim : wszystkich rzeczy uczynienia. Ale ieśliby to y z tej miary o Oycu nie może być Sufficenter zamyślano : Przetoż pogotowi ani o Synu iego. Ma tedy Syn Boży Náturę Boską : a zátym y przedwieczną bytność : przez korego wszystkie rzeczy są uczynione : Choć nie jest onym samym swoim Oycem : kóry przezeń te wszystkie rzeczy uczynił. Rowżem dla tego są przezeń wszystkie rzeczy uczynione : że ma Náturę Boską y przedwieczną bytność. Ják y sam Ociec niebieski : dla tego też wszystkie rzeczy : rownie iák y Syn : choć przez Syna : uczynił : że jest z Nátury Bogiem y przedwiecznie bytnym.

Popiate : Dla tego : że stworzenie albo uczynienie wszystkich rzeczy : co jest iedno : iák nie jest z liczby Nátury Boskiej : ale jest to effect Nátury Boskiej : Tak też wszystkich rzeczy przez Syna Bożego uczynienie : tegoż Syna Bożego : nie może odsadzać Nátury Boskiej. Cokolwiek bowiem nie jest : liczby Nátury Boskiej : nie może odsadzać Nátury Boskiej tego : kóremu się tá przy-właszcza. Ji tedy uczynienie wszystkich rzeczy przez Syna Bożego : nie jest z liczby samey Nátury Boskiej : ale jest inśa rzecz y rozna od samey nátury Boskiej : Przetoż też

nie może odsadzać tegoż Syna Bożego samey Natury Bożkiej. Jako y samego Oycā niebieskiego : toż uczyniesz nie wszystkich rzeczy przez Syna : nie może odsadzać Natury Bożkiej dla tego : że nie jest z liczby samey Natury Bożkiej. Rowielem raczy : jako effectus natury Bożkiej tego : pokazuje causam : to jest : same Natury Bożkiej.

Nasłatek : Dla tego : że takiegoż sposobu mowy pismo święte : o Bogu Oycu : Rom. 10 v. 36. żączywa : a przecie go natury Bożkiej : aby przedwieczney bytności nieodsadza. Przetoż tymże prawem : teyże Natury Bożkiej : nie odsadza ani Syna Bożego : dla takiegoż sposobu mowy.

Na czwartą rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz / Adwersarie / wtey swoiey explikacy : że żamykają : w ktorey twierdza : iakoby inaczej pismo s. mówić miało o Oycu niebieskim : że przezeń wszystkie rzeczy : a inaczej o Synu : Żącym użliuż Adwersarze żamykają : Ż Syn przecie dla tego Natury Bożkiej musi sie odsadzać : choć przezeń są uczynione wszystkie rzeczy : że inaczej o nim pismo święte mówi : że przezeń wszystkie rzeczy : a inaczej o Bogu Oycu tego : Dla czego też Bog Ociec icno : nie odsadza sie natury Bożkiej : choć przezeń też wszystkie rzeczy ktore y przez Syna : są uczynione : że inaczej są przezeń : nieli przez Syna uczynione : albo że inaczej o nim Pismo święte z tey miary mówi : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Oraznie :
Ż takimże
sposobem
wszystkie
czy przez
Syna Bożego
są uczynione : iakim
y przez Oycā
tego.

Napřed : Dla tego : że nigdzie tego Pismo święte nie mówi : aby inaczej wszystkie rzeczy : przez Bogā Oycā : a inaczej przez Syna : miały być uczynione. Rowielem przeciwną rzecz mówi : to jest : że : że wszystko cokolwiek czyni Ociec : toż y on czyni rownie : Iohan. 5. v. 19. A tak już nie inaczej.

Powtore : Dla tego : Żeby tym sposobem musieli być
być po

być postanowieni dwā rozni wczyniiele wſzystkich rzeczy w
czynionych: y dwā rozne rodzāie: według dwu roznych
sprawcow: wſzystkich rzeczy wczynionych: Czego takżę
nigdzie Piſmo ſwiete nie wſkazuje. A owoſem y ſāmo Cre-
do: wczynaſ tylko iednego Stworzyciela / albo ſprawce
wſzystkich rzeczy: wznowāc: ā zātym y iednego ſpoſobu
ſprawienia wſzystkich rzeczy.

Potrzebie: Dla tego: Żeby tym ſpoſobem: podleſſe
muſiały być te rzeczy: ktore ſa przez Synā Bożego wczy-
nione: ā te zacnięſſe / ktore przez Oycā: oprocz Synā:
(Choć żadnienie ſa wczynione przez Oycā: ktoreby nie były
wczynione przez Synā: Ioan. I. v. 3.) Bo ieſli to praw-
dā: że ſa podleſſe wczynione przez Synā: niſeli przez Oycā:
bo ſa ināczey wczynione przez Synā: niſli przez Oycā:
iāko Adwersarſe wdawāia: Tedż y ſāme te rzeczy/ktore
ſa wczynione przez Synā: muſia być podleſſe niſeli te
ktore ſa wczynione przez Oycā: oprocz Synā. A iā y ſam
Ociec nieb. iſti: muſi być zacnięſſych / y podleſſych rze-
czy. wczyniielem Zacnięſſych: ktore ſam: oprocz Synā:
wczynił. Podleſſych: ktore przez Synā wczynił. A owo-
ſem y te ſāme rzeczy: ktore ſa przez Synā Bożego wczy-
nione: muſiałyby być zacnięſſe: y podleſſe: w rodzāiu
ſwoim. Zacnięſſe: iſe ſa ināczey od Oycā: niſeli od Synā:
wczynione. Podleſſe: iſe ſa ināczey przez Synā: od
Oycā: niſeli przez ſāmego Oycā: wczynione. Czego takżę
nigdzie Piſmo ſwiete āni wczyna: āni wznowa. Jednākim
tedy ſpoſobem: wſzystkie rzeczy: przez Synā: iāko y przez
Oycā ſa wczynione. A zātym to ſie zāmyſla: Iż iāko ie-
dnākim ſpoſobem: wſzystkie rzeczy ktore ſa wczynione: ſa
wczynione przez Synā Bożego: iāko y przez ſāmego Oycā
iego niebieſkiego: Tak teſ jednākim ſpoſobem ſtād:
Syn Boży: bywa wznowāny: Nātury Bogiem y przedo-
wiecznie bytnim: iāko y Ociec iego niebieſki.

Pociwarte: Dla tego: Że Piſmo ſwiete: wſkazuje Syn

na Bożego: sprawca wszystkich rzeczy: nigdzie go średnia przyczyna uczynienia wszystkich rzeczy: nie miánule: ale bądźcie go pierwszą przyczyną uczynienia tych wszystkich rzeczy: Kładzie. Bo iestliż te rzeczy: ktore przezeń są stworzone: przedtym niżeli były przezeń stworzone: nie gdzie żadnym sposobem samey przez się ani były ani stały: ale w te czasy dopiero rzeczy samey poczęły być: kiedy się przezeń stały stworzone: Tedyć to zátym idzie: że Syn Boży: tym wszystkim rzeczom musi być pierwszą przyczyną ich stworzenia albo uczynienia. A stąd to się zámypka: **J**ż iáto Adwersarze: z uczynienia wszystkich rzeczy: Syna Bożego: chcą odsadzić dla tego Boskiej **N**atury y przedwieczney bytności: że nie iest pierwszą: ale wtórą albo średnią przyczyną: wszystkich rzeczy uczynienia: **T**ak zaśie z przeciwney strony: tenże Syn Boży: z uczynienia wszystkich rzeczy: musi być z **N**atury Bogiem y przedwiecznie bytnim koniecznie uznawany: ponieważ **P**ismo święte kładzie: że nie iest wtórą ani średnią: ale pierwszą przyczyną wszystkich rzeczy uczynienia.

Násłátek: Dla tego: że iestliby to miała być Sufficiens Ratio: Syna Bożego: simpliciter dla tego odsadzając **N**atury Boskiej y przedwieczney bytności: iże **O**ciec iego go niebieski: wszystkie rzeczy przezeń uczynił: Tedyć tymże prawem: y sam **O**ciec niebieski: **N**atury Boskiej y przedwieczney bytności: bądźcie musiał być dla tego odsadzony: iże te wszystkie rzeczy: nie sam przez się: ale przez Syna swego uczynił. Ale iestliż to stąd o **O**pcu iego niebieskim nie może być sufficienter zámypkano: Tedyć pogotowiu ani o Synu Bożym. Jest tedy przecie Syn Boży z natury Bogiem y przedwiecznie bytnim: choć wszystkie rzeczy przezeń **O**ciec iego uczynił.

Ná Piátą rzecz odpowiádam.

Piąta rzecz/ á ostatnia/ Adwersarze/ w tej swojej czołpliwości

plikacy: że zamknięta: w której twierdzą: iakoby to w czynienie wszystkich rzeczy przez Syna Bożego: na tym miejscu: nie miało się ściągac do wszystkich w obec uczynionych rzeczy: które jedno są uczynione: ale do Materii o którą idzie: to jest: na tym miejscu: ma się ściągac do tych wszystkich rzeczy: które do ludu Chrześcijańskiego należą: Czego dowodzą tymi dwiema słowami tekstu Apostoła: Nam, y Ociec. A stąd to zamknięcia: Iż iako nie zgola/ ale perwynym względem: Syn Boży: na tym miejscu: jest od Apostoła nazwany Jedynym Panem: to jest: tylko względem tych rzeczy: które do ludu Chrześcijańskiego należą: Tak też stąd Natura jego Boga do wieść się nie może. Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że się tu temu samże Apostoł przeciw: który miąnując wszystkie rzeczy przez Syna Bożego uczynione: tego żadnym słowem nie explicuje: aby się przez to: tylko te wszystkie rzeczy miały rozumieć: które do ludu Chrześcijańskiego należą: ale simpliciter & explicite mówi: że wszystkie rzeczy przez Syna Bożego są uczynione. Przetoż y Adwersarze tego do rodzaju iakich pewnych rzeczy: nie mogą odcinać.

Powtórę: Dla tego: że się temu y sama słuszność rzeczy przeciw: aby przez te wszystkie rzeczy które są przez Chrystusa uczynione: osobliwie miały się te rzeczy rozumieć: które do ludu Chrześcijańskiego należą. Gdyż te rzeczy które do ludu Chrześcijańskiego należą: nie mogą być wszystkimi rzeczami: bo to tylko jest jedna Osobność wszystkich rzeczy uczynionych: Co stąd iawna: że jest więcej rzeczy uczynionych: oprócz tych: które do ludu Chrześcijańskiego należą.

Porzeczcie: Dla tego: że ięliby przez te wszystkie rzeczy: które są przez Syna Bożego uczynione: miały się rozumieć te tylko rzeczy: które do ludu Chrześcijańskiego należą:

Opozycie:
Iż przez te wszystkie rzeczy/ które Christus uczynił: iako Jeden Pan: rozumiecia się wszystkie rzeczy w obec stworzone.

leżą: Tedyćby to zátym iść musiało: Jż iáko żadne rzeczy nie są uczynione od Oycá: Ktoreby nie były uczynione przez Syná: Ioan. I. 3. Bo bez niego nic nie uczyniono: cokolwiek iest uczyniono: y iesli przez Syná niemáß wiecey rzeczy uczynionych: tylko te: Ktore do ludu Chriſtiáńskiego należą: Ták też y sam Ociec niebieſki: tych tylko rzeczy bédſie musiał być poſtánowiony ſprawcá y uczynicielem: Ktore do ludu Chriſtiáńskiego należą. A iesli ták: Pytam: Skądże ſie drugie rzeczy uczynione wzięły/ Ktore do tych rzeczy/ Ktore do ludu Chriſtiáńskiego należą: nie należą? Lecz iż wſytkich rzeczy wobec/ ták tych / Ktore do ludu Chriſtiáńskiego należą: iáko y tych Ktore do ludu Chriſtiáńskiego nie należą: á są uczynione: Ociec niebieſki iest ſprawcá y uczynicielem: Przetoż y Syn Boży: oprócz Ktorego nic nie uczyniono: cokolwiek iest uczyniono: wſytkich rzeczy wobec: ták tych: Ktore do ludu Chriſtiáńskiego należą: iáko y tych Ktore do ludu Chriſtiáńskiego nie należą: á są uczynione: iest ſprawcá y uczynicielem. A ták iuż przez te wſytkie rzeczy przezeń uczynione: Ktore ná tym mieyſcu Apóſtol miánuſie: nie moga ſie te tylko rzeczy rozumieć: Ktore do ludu Chriſtiáńskiego należą.

Poczwarte: Dla tego: Je áni to nie Adwersárſkiej ſentencjiy nie pomaga: Jż tu te dwie ſłowká w texcie: Nam y Ociec: są połoſzone: do Których ſie Adwersarſze wciągá. Bo ty ſłowká nie ſciągáią ſie do Chriſtuſá: ále do Oycá: á iesli do Chriſtuſá: tedy nie ſciągáią ſie do wſytkich rzeczy uczynionych: ále przy Oycu / y Chriſtuſie: ſciągáią ſie do wſytkich wybránych: tym wgládem: Je tym on Jeden Bog: iest Oycem: y Jednym Bogiem: y on Jeden Pan Chriſtus: iest im iednym Pánem. A ſiad to ſie zámęka: Jż iáko on ieden Bóg: Który iest iednym Bogiem y Oycem wybránych ſwoich: y iáko on ieden Pan Chriſtus: Który iest

iest iedynym Pánem wszytkich wybranych swoich: nie
 iest ani może być rozumiany: wszytkimi rzeczami uczynio-
 nymi: y iako y sami wybrani: do ktorych Apostol/ z tej
 miary te słowa słojuje: że en ieden Bog: iest iedynym
 Bogiem ich y Oycem: y on ieden Pan Jezus: iest iedy-
 nym ich Pánem: nie sa z nimi wszytkimi rzeczami uczynio-
 nymi: tencz z ludu Chryścianstiego należą: Tak też
 żadnym sposobem i te wszytkie rzeczy: przez Syna Bo-
 żego uczynione: ktore tu Apostol wspomina: nie mogą
 się rozumieć z nimi rzeczami: ktore do ludu Chryścianstiego
 należą. A ztym to pozeftawa: że przez te wszytkie rze-
 czy: ktore sa przez Syna Bożego uczynione: zgola wszy-
 tkie rzeczy ktore sa uczynione: pierwszego stworzenia: ma-
 ją być rozumiane. Co iestże tym więcej samże Apostol
 wyraża: gdy te słowa przedsięwziere o Chrystusie: w
 ten sposob zamyka: Przez ktorego wszytkie rzeczy, a my prze-
 zen. Jawnie te wszytkie rzeczy: od siebie/ y od inšych
 sobie podobnych: oddzielając. A bycie zaśie swoje/ przez
 tegoż Chrystusa: y inšych ludzi sobie podobnych: do na-
 tury człowieczej/ albo do tego samego czym iest każdy
 człowiek: referując: ponieważ mowi: a my przezen.
 Siebie samego/ y inšych sobie podobnych: wkrążując być
 przez Chrystusa. Co się do rzeczy tych/ ktore do ludu
 Chryścianstiego należą: ile ten iest ludem Chryścianstym:
 słusnie ściągac nie może: Gdyż te nie mogą być ani Pá-
 wla świętego osoba: ani inšych ludzi Páwłowi w oso-
 bie podobnych. Z tych tedy wszytkich przyczyn pokazuje
 się to: że w tych słowach Apostolskich: Chrystus Pan:
 zgola względem wszytkich rzeczy uczynionych: nazywa
 się Iedynym Pánem. A stąd to się znemu zamyka: J-
 iako go z tego tytułu/ Adwersarze/ z tej przyczyny: nie-
 chcą uznawać z natury Bogiem y przedwiecznie bytnim:
 że nie zgola i względem wszytkich rzeczy uczynionych: ied-
 nym Pánem: bywa nazywany: ale prawnym wzglę-

dem: to jest: tylko wyglądem tych rzeczy: Ktore do ludu Chryścijańskiego należą: Tak zaś sie sprzeciwney strony: radszy nieradszy: Adwersarze: spólnie znami: z tego tytułu musza go wynawiać: z natury Bogiem y przedwiecznie bytnym: poniewaz sie pokazalo: ze go tu Panwie Świety: zgoła wyglądem wszystkich rzeczy uczynionych: Jedynym Panem nazywa.

Nasłówek: Dato non concessio: to jest: choćby sie to Adwersarzom pozwolilo: ze tu przez te wszystkie rzeczy Ktore sa przez Syna Bożego uczynione: rozumieć sie ma: ia tylko te rzeczy: Ktore do ludu Chryścijańskiego należą: Tedy y tak nie Adwersarze nie wskurają: aby y z tad przecie Chrystus Pan: z natury Bogiem y przedwiecznie bytnym: nie miał być wynawiany. Bo iako przez te rzeczy/ Ktore do ludu Chryścijańskiego należą: a sa przez Chrystusa uczynione: nie inſze sie rzeczy/ y za zdaniem samych Adwersarzow rozumieć: tylko te naysobliwiey Ktore za chodzą zbawienie ludu Chryścijańskiego. Iako ten/ przez Ktorego wykonane sa rzeczy należące do zbawienia ludu Chryścijańskiego: albo uczynione: z pismá świętego pokazuje sie nie inſzy: tylko sam Bog z natury przedwiecznie bytny: Eſa: 43. v. 11. I. Cor. 3. v. 7. Tak też y Chrystus Pan: koniecznie stad z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnym ma być wynawiany: iże jest sprawca wszystkich rzeczy: Ktore zbawienie ludu Chryścijańskiego zachodzą. A tak y z tej miary: przedśiewzięcie Adwersarskie/ z strony tych słow pomienionych Apostolskich: ſwankować musi.

Ná Drugie miejsce Odpowiadam Swoiako.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

pierwsza

Pierwsza rzecz / Adwersarze / w explikacyi tego
miejsca : że zamyślenia : w ktorey twierdzą : iakoby
dla tego z tego miejsca Naturą Boską w Synu Bożym
nie miała być dowodzona : który jest Panem chwały / od
Apostoła nazywany : iże jest wkrzyżowany : Ale to Ad-
wersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że się przeciwna rzecz z tychże
samyx słow Apostolskich potazuje : to jest : tak : że Chri-
stus nie jest samym tylko z natury ciałowiciem. Gdyż
kiedyby miał być samym tylko z natury ciałowiciem : tedy
by go tak nie mógł być Apostoł święty : Panem chwały
nazywać : iako nigdzie ani on / ani żaden Pisarz święty :
ciałowiką tylko z natury : Panem chwały nie nazywa :
A iż będąc Christus Pan : nie samym tylko z natury ciał-
owiciem : będąc chwały Panem : nie może być nad to iak-
im innym stworzeniem : Przetoż to zątym pozostawa :
że będąc chwały Panem : jest z natury Bogiem : a zątym
y przedwiecznie bytnim. A tak : tej pierwszej Raty po-
kazuje się to : że się bázno myła Adwersarze na tym : gdy
twierdzą : iakoby : iakoby to drugie miejsce Apostolskie :
Natury Boskiej w Chrystusie Panu nie miało dowodzić :
a zątym ani jego przedwieczney bytności.

Ponowice : Dla tego : że Panem chwały być : jest to
rzecz właśnie przyległa nie innemu : tylko temu który jest
z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim : Flal. 24. v.
10. Którym tytułem : iże też tu w tym miejscu przedzie-
wsiety Apostoł święty Syna Bożego zdołi : Przetoż
Syn Boży jest Bóg z natury y przedwiecznie bytni.

Ponowice : Dla tego : że inka a słusniejsza przyczyna
na / z tychże samy x słow Apostolskich : może być pokazo-
wana : dla ktorey Apostoł święty : Chrystusa Pana nazy-
wawszy Panem chwały : zaraz mu to przywołał : że
będąc Panem chwały : jest od Kieżat światła tego wkrzy-
żowany : oprócz tej : aby go przez to Natury Boskiej :
a zątym

Okazanie :
Że Christus
Pan będąc
Panem chwa-
ły / choć jest
wkrzyżowa-
ny : przecie
nie dla tego
Natury Bo-
skiej / ani
przedwiecz-
ney bytno-
ści nie odśa-
dza.

z zátym przedwieczney bytności miał odsadzać. A po-
znie sie nie inſza ſuſtnieſza przyczyna tej rzeczy: tylko tá:
aby był Páwel ſwíety pokazał: że nie ſam tylko proſty
człowiek ieſt za nas wkrzyſzowany: ále ten: Który ieſt y
człowiekiem: y Pánem chwaly. Ponieważ tedy tej rze-
czy: pokázuie ſie tá ſuſtna przyczyna/ z tychże ſłow A.
poſtoliſkich: Przetoż Páwel ſwíety: nazywawſzy wprzód
Chryſtusa Pána: Pánem chwaly: á potym to o nim
przydawſzy: że ieſt wkrzyſzowany: nie mogli go przez to
Náture Boſkiey áni przedwieczney bytności odsadzać.

Poczwarte: Dla tego: że to wkrzyſzowanie: Chryſtu-
ſowi Pánu: przypisuię ſie względem Ciála. Bo ieſlić
mu Piotr ſwíety: I. Epíſt. Cap. 4. v. 1. przypisuię za nas
cierpienie Ciálem: tedyć y ſámo wkrzyſzowanie za nas
względem Ciála muſi ſie mu przypisować. A ſtąd to ſie
zámývá: Ponieważ Piſmo ſwíete: Chryſtuſowi Pánu:
to wkrzyſzowanie: przypisuię nie tym względem: Którym
względem ieſt Pánem chwaly: ále względem Ciála:
względem Ktorego Pánem chwaly być nie może: Co y
ſtąd znáć: że to Ciáło ięgo: nigdzie w Piſmie ſwíetym:
Pánem chwaly nie nazywa ſie: Przetoż nie mogą go
dla tego / ſuſtnie Adwerſarze: z tego że ieſt Pánem
chwaly: Náture Boſkiey y przedwieczney bytności o-
dsadzać: że ieſt za nas względem Ciála wkrzyſzowany.
Jeſt tedy z Náture Bogiem y przedwiecznie bytnym: be-
dąc Pánem chwaly: ponieważ nie ile Pan chwaly: ále
ile człowiek: ieſt za nas wkrzyſzowany.

Popiſze: Pokázuie ſie to y ſtąd: że zrzetelnie Páwel
ſwíety: wkrzyſzowanie tego Pána chwaly: ná nieznaio-
mość tychże Książat ſwíatá tego: Ktore go wkrzyſzowały:
ſtłáda. Abowiem tak o tej mądrości zbáwienney: Chri-
ſtusie Jezusie: piſze v. 8. Ktorey żaden z Książat ſwíatá
tego nie poznał: bygdoby byli poznali, nie wkrzyſzowałyby byli
Pána chwaly. A ztąd to ſie znowu zámývá: Wſełti
człowiek:

człowiek: ile jest tylko 3 Natury samym człowiekiem: łatwo: od innych ludzi/ którzy także są 3 Natury tylko ludźmi: może być poznany. Także y Christus: iesliby miał być 3 Natury samym tylko człowiekiem: łatwo mogłby być być/ iako przedtym/ tak y czasu meki swoiey: od tych Książat/ktore go wkrzyżowali: poznany: iako był zawieszony od innych wszystkich ludzi: po ki obcował na świecie: człowiekiem: bez żadney trudności: poznawany. Ale iż przecie od tych Książat świata tego: od których był wkrzyżowany: nie był poznany: bo go dla tego wkrzyżowali: iż że go nie poznali: Przetoż Christus: 3 Natury: nie może być tylko samym człowiekiem. A iż nie może być do tego ani 3 Natury Aniołem: albo którym innym stworzeniem: Przetoż to ztym pozostawia: że jest 3 Natury Bogiem: a tak y przedwiecznie bytnim: ponieważ nie jest 3 Natury samym tylko człowiekiem.

Należytek: Pokazuje się to: y z ciężkości Paránla: Pto: re na tych przypaść miało: którzyby byli tego Pána chwali wkrzyżowali: dla tego: że go wkrzyżowali: ktore Sáhariaß Prorok święty: Cap. 12. v. 10. opisuie w te słowa: I beda rżycie na mie ktorego przebodli. y beda pladacie nad nim, iako pladca nad ledynurodzonym: y gorzko im beda dla niego. iako gorzko komu bywa dla pierworodnego. Aż do końca tego Rozdziału: to karanie Żydow/ktorzy tego Pána wkrzyżowali: ten Prorok święty opisuie. Kto: re mieysce iż się do Christusa ściągga: a przy tym y do tych którzy go zamordowali: Ten święty Ewanielista: Cap. 19. v. 37. wkaże. A stad to się znowu zamyka: że kiedyby Christus Pan: 3 Natury miał być tylko samym człowiekiem: tedyby ci ktory go wkrzyżowali: dnie go z nieznomości wkrzyżowali: nie mogli być tak ciężko pokarani: dla tego że go wkrzyżowali: iż ciężko/ według przepowiedzenia Dżina świętego: nikt nie jeden człowiek: by też najwyższego zamordował człowieka: nie ma być

ma być karany. Musi tedy być Chrystus Pan/3 Natury: nie tylko samym człowiekiem: ale tym pierwey Bogiem: ponieważ tak cięskie karanie na tych iest założone: którzy go użyżowali: dla tego że go użyżowali. Czemu nie nie zawadza: że nie tym względem nie cierpiał: którym względem iest 3 Natury Bogiem. Bo iż iest w iedney Osobie: Ciało sie wyższey pokazało) 3 Natury Bogiem y człowiekiem: a pierwey 3 Natury Bogiem: Przetoż też dla tego tak cięsko musza być ci karani: którzy go użyżowali: choć go według Ciała tylko: a tak według Natury człowieczej: użyżowali. Zadnym tedy sposobem: y z tego drugiego mieysca Apostolskiego: Chrystus Pan: Natury Boskiej nie może być odsadzony. W owšem że 3 Natury Bogiem: a tak y przedwiecznie bytni: a po tym 3 Natury człowiekiem: od nas ma być uznawany: to nie z iedney miary: to świadectwo pomienione Pawła świętego: pokazuje.

Ná druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ a ostatnia/ Adwersarze/ w tej swojej explikácii/ na to drugie mieysce Apostolskie: te sąmykają: w ktorey twierdza: iżoby Pánem chwaly być: Chrystusowi Pánu: miało znaczyć: Pánem chwalebny być: albo iże go Bog cżcia y chwałą ukoronował: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie: Naprzód: Dla tego: że ten tytuł: Arol chwaly/ albo Pan chwaly: Piśmo święte: ściaga do Boskiej samey Natury: iako sie wyższey z Psalmu Dawidowego 24. v. 10. pokazało. Lecz iże ten tytuł tłumaczenia Adwersarskiego: być Chrystusowi Pánu: Pánem chwalebny: y za uśłowianiem samych Adwersarzow: nie ściaga sie w Chrystusie do Boskiej natury: ale znaczy osobną rzecz: to iest: być Pánem takim: ktorego inzy chwaleć powinni: Przetoż być Chrystusowi Pánu: Pánem chwaly: nie może

Że ten tytuł:
Pán chwaly/
na tym miey-
scu przedsi-
wziętym/ od
Pawła świę-
tego Chri-
stusowi Pá-
nu przypisany:
nie

możeznaćzyć tego: co iest być chwalebny. A tak my-
la sie Adwersarze z tej pierwszey miary: ná swoim wy-
kładzie.

Powtore: Dato non concessor: to iest: Choćby sie to
Adwersarzom pozwolito: Że być Chrystusowi Pánu:
Pánem chwaly: iest być Pánem chwalebny: tedy y tak
przećie nie nie wskuráia: áby sie y w tym Náture Bo-
ska w Chrystusie Pánu: nie miała wyrażać. Być bo-
wiem Pánem chwalebny: to iest: takim Pánem: kto-
regó inszy chwalić powinni: *praesupponi*: mieć Náture
Boską: dla ktorey go inszy wskazy chwalić powinni. Já-
ko przykład Bogá Oycá pokázanie: ktory od inszych wsky-
tlich niemogłby być chwalebny: á tak niemogłby być Pá-
nem chwalebny: ieśli by nie miał Náture Boskiej: albo
ieśli by nie był z Náture Bogiem. Tymie sposobem: y
Chrystusowi Pánu: być Pánem chwalebny: iáko Ad-
wersarze ty słowa Apostelskie wykládáia: *praesupponit*
mieć Náture Boską: dla ktorey go wskazy inszy chwa-
lić powinni: albo być z Náture Bogiem. Zostawa tedy
y tak przećie Chrystus Pán: z Náture Bogiem: będąc
chwaly Pánem: choć go Adwersarze czynia Pánem tyl-
ko chwalebny.

Potręczenie: A co záśie Adwersarze wykládáia: że być
Chrystusowi Pánu: Pánem chwalebny: iest być czia-
y chwaly wkoronowanym od Bogá: tedy y ná tym sie my-
la. **Naprzód:** Dla tego: Że Chrystus Pán/ względem
tej chwaly: względem ktorey nazywa go Apostol Pá-
nem chwaly: nie mogł być od Oycá wkoronowanym: ále
ia ma od siebie samego. Bo iż sie wskazy pokázáło: że
być Chrystusowi Pánem chwaly: ściaga sie do Boskiej
tego Náture: iáko y Oycu iego: być Krolew chwaly:
albo Pánem chwaly: ściaga sie do Boskiej Náture ie-
go: zá świadectwem wskazy pomienionym Dawidá
światego: Tákże iż sie y to pokázáło: y w Pierwszych
Księgách

może wypra-
szyć tego: co
jest być Chri-
stusowi Pá-
nem chwa-
lebnym/ al-
bo od Bogá
czcia y chwa-
ła wkorono-
wanym.

Kiegach / y w tych Wtórych nie raz wyższy : że Chrystus Pan : Boga Natury ma od siebie : bo iest od siebie samego : Natury Bogiem. Przetoż ta chwala nie mogł być od Oycá swego wkoronowany : Ktora Boga tego natury znaczy. Myla sie tedy Adwersarze na swoim wykładzie : iáko wprzód w tym : Aby Chrystusowi Pánu : Pánem chwaly być : miało znaczyć Pánem Chwalebny być : tak potym y w tym : Aby temuż Chrystusowi Pánu Pánem chwaly być : miało znaczyć : czcią y chwałą od Boga wkoronowanym być. Potym : Myla sie na tym y : tej drugiey miary : że Chrystusowi Pánu : Pánem chwalebny być : iest to : że go powinni wszyscy inſy chwalić : iáko sie iuż wyższy pokazało. A tak iuż nie może tego znaczyć : co iest : czcią y chwałą od Boga wkoronowanym być. Bo to iest rzecz inſza : być Chrystusowi Pánem takim : Ktorego wszyscy inſy powinni chwalić : a być czcią y chwałą od Boga wkoronowanym. A tak y : tej miary Adwersarze : bázno sie na swoim wykładzie myla : że inſza rzecz y rozna : za inſza y rozna klada. A skąd to sie znouzamyła : Iáko Chrystusowi Pánem chwalebny być : nie może tego znaczyć : co iest : czcią y chwałą od Boga wkoronowanym być : Tak / y owšem dáleko wiecey : być temuż Chrystusowi Pánem chwaly : nie może tego znaczyć : co iest być Pánem chwalebny.

Christus
którym
względem
od
Oycá : chwa
ła y czcią w
koronowa
ny.

Christus dla
tej chwały
Ktora iest
od Oycá v.

Náwet : A z tej miary sie Adwersarze : na swoim wykładzie myla : że Piſmo święte : sſtrony tej części chwały : Ktora Chrystus iest od Boga Oycá wkoronowany : ty dwie rzeczy włącznie : Pierwsza : Temu należy względem Ciála. Druga : że dla tej części chwały : Ktora Ciálu tego należy : a iest ona od Oycá wkoronowany : od nas nie ma być chwalony : a zwlaſzczá religioſa adoratione : a tak względem oney nie iest Pánem chwalebny. Pierwszey : Autor Liſtu do Tytów : Cap. 2. v. 9. iáwnie dowodzi : gdy ony ſterwá o Chrystusie piſc :

Alc 1c-

Ale Jezusa onego obaczajmy: wkoronowanego chwale y cieża, wkoronowa-
 który sie mało co ształ niższym nad Anioły, dla meki śmierci, aby ny: od nas
 z łaski Bożej za wstąpienie śmierci składował. Jaronie rżazując: nie ma być
 że Christus Pon. iako tym względem/ktorym względem chwalony.
 iest człowiekiem: męka y śmierć na sobie wytrzymawał:
 Tak też tymże względem ktorym względem iest człowie-
 kię: tą chwałę y cieża wkoronowany. Q hoć iayże te° Apo-
 stol nie twierdzi: aby dla meki śmierci: tą cieżę y chwałę
 miał być wkoronowany: ale to tylko p:fię: że on/ktory sie
 był ształ mało co niższym nad Anioły: dla meki śmierci:
 znorow cieżę y chwałę iest wkoronowany. A Druga rzecz
 stać sie pokazuje: że cięła wybranych/ cżasu zmartwych-
 wstania: mają sie ształć podobne cięłu rwielibionemu
 Pána Jezusowemu: y mają być spoldziędziemi z nim:
 Philip 3. v. 21. Rom. 8. v. 17. a po prostu mowiac:
 Cięła wybranych po zmartwychwstaniu/ albo sami wy-
 brani/ ktory są ludźmi: też chwałę będą dziędzićyć:
 ktora y Christus Pan gloriá ich: dziędzićy ile iest czo-
 wiekiem. A stać to sie zamyka: Ż iako sami wybrani
 Chrystusowi: dla tej chwały: ktora dziędzićyć będą
 spólnie y spólna z Chrystusem Pánem: od nas przecię nie
 mają być: ani teraz/ ani potym: chwaleni: choć ony od
 Boga będą wkoronowani: Tak też a simili: ani Chri-
 stus Pan: dla tej chwały: ktora iest od Boga Oycá/ ile
 człowiek: wkoronowany: y ktora ma spólna z swymi wy-
 branymi: od nas nie ma być chwalony. A stać znorow
 to sie zamyka: Ponieważ Christus: dla tej cieżi y chwa-
 ly: ktora iest od Oycá: ile iest człowiekiem: wkoronowa-
 ny: od nas nie ma być chwalony: Przetoż y z stać sie
 pokazuje: że Chrystusowi Pánu: być cieżę y chwałę od
 Boga Oycá wkoronowanemu: nie może znać. żyć tego: co
 iest być Pánem chwalebny. A tak y stać pokazuje sie:
 że sie Adwersarze nie tylko na tym wykładzie swoim my-
 la: gdy Pána chwały/ Pánem chwalebny: przeciwko
własno

własności słow Apostolskich: wytłádaię: ále y ná tymt
że Páná chwalebneho: Pánem od Bogá czcię y chwa-
la wkoronowaným: explikuis.

Ná Trzecie miejsce Odpo- wiadam Swoiáko.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz/ Adwersarze/ w explikácii swojej:
ostrony tego Trzeciego miejsca Pisma świętego: że
zamyślaię: w ktorey twierdzą: iáko by Syn Boży: bedac
od Janá s. Pánem Pánow/ y Arolem Arolow: názwoá-
ny: nie miał sie stać Bogiem z Náturey y przedwiecznie
bytnim: pokázowác: dla tego: iże go Jan s. zaraz táżże
Báránkiem názwoá: y háty mu przypisue: Ale to Ad-
wersarzom nie może być pozwolono.

Objasnie:
Jż Christus
Pan: bedac
Pánem Pá-
now/ y Aro-
lem Arolow
názwoány:
Náturey Bo-
skiej nie od-
sadza sie z
tad dla te-
go: iże go za-
raz za tym
Jan s. Bár-
ránkiem ná-
zwoá/ y háty
mu przypi-
sue.

Napřed: Dla tego: że sie z tychże samych słow Jana
świętego: przeciwna rzecz pokázuie: to iest: tá: że
Christus Pan: choć iest Báránkiem/ y háty sobie przypis-
sáne ma: przecie nie iest samym tylko z Náturey człowie-
kiem: Bo gdyby miał być samym tylko z náturey człowie-
kiem: tedyby był nie mógł być názwoány Pánem Pánow/
y Arolem Arolow. Gdyż wsselki człowiek: ile iest sa-
mym tylko człowiekiem z Náturey: nigdzie w Piśmie s.
Pánem Pánow/ y Arolem Arolow: nie názwoá sie.
Ponieważ tedy Christus: bedac Pánem Pánow/ y Aro-
lem Arolow: nie może być takim względem tym: ile iest
samym tylko z Náturey człowiekiem: Przetost to za tym
pozostawa: że Pánem Pánow/ y Arolem Arolow: mu-
si być: ile iest z Náturey Bogiem.

Powtore: Dla tego: że ten tytuł być Pánem Pánow/
y Arolem Arolow: iest własny tylko tego samego: Pro-
ry iest Bogiem z Náturey y przedwiecznie bytnim: iáko
Páwel święty: I. Timor. 6. 8. 15. pokázuie. Atory iż też

tu Jan

tu Jan 5. Synowi Bożemu żrjetelnie przywłaścza: Prze-
toż Syn Boży: iest Bog z Nátury y przedwiecznie bytni.

Potrzećie : Dla tego: Że Pánem Pánów być/ y Kro-
lem Arolow : iáto nieznáczy nic inšego : tylko być nayo-
wyższym Pánem y Krolem: nád wšytkimi Pány y Arolo-
mi: co ich iedno może być wczynionych y poſtánowionych:
pokazano: ták teſ nie może to ſłużyć komu inſſemu: tylko
Bogu ſámemu z Nátury przedwiecznie bytniemu : Dan.
4. v. 22. & 31. Ji tedy y Syn Boży: iest Pánem y Kro-
lem: nád wšytkimi Pány y Arolmi naywyższym : Bo
iest Pánem Pánów/ y Krolem Arolow: Przetoz y ſtád
pokázuie ſie z Nátury Bogiem y przedwiecznie bytnim.

Náwet : A dla tego: Że Pánem Pánów być/ y Krolem
Arolow : praſupponit : pierwoſzym być bytnoſcią Pá-
nem y Krolem: niſeli wšyſcy inſzy Pánowie y Arolowie.
Bo ieſliby nie był kto pierwoſzym bytnoſcią Pánem y Kro-
lem : niſeli wšyſcy inſzy wobec Pánowie y Arolowie :
żadnym ſpoſobem nie mogłby być wšytkich wobec Pá-
now y Arolow : Pánem y Krolem. Być zaśie pier-
woſzym bytnoſcią Pánem y Krolem : niſeli wšyſcy wo-
bec Pánowie y Arolowie : naleſz to nie inſſemu: tylko
temu : Który iest z Nátury Bogiem y przedwiecznie by-
tnim. Ten bowiem ſam tylko iest tákim : Który iest pier-
woſzym bytnoſcią Pánem y Krolem : przed wšytkimi
Pány y Arolmi: co ich bylo od poczatku : y będąie aż do
ſkończenia ſwiátá: Bo od tego y ſam Adam nappier-
woſzym był Pánem poſtánowiony ná ſiemi: á on był pier-
woſzym bytnoſcią przed Adámem : Krolem y Pánem:
Gen. 1. v. 28. A ſtád to ſie zámyſla : Ponieważ y Chri-
ſtus Jezus : iest Pánem Pánów/ y Krolem Arolow : á
ták iest pierwoſzym bytnoſcią: niſeli wšyſcy wobec Páno-
wie y Arolowie : Pány ná ſiemi poczynájac liczyć od A-
dámá : Przetoz iest z Nátury Bogiem y przedwiecznie
bytnim. A ieſli ináczey: Poydſie zá tym : Że Adam: pier-

wśnym y stárśym iest Pánem: niżeli Christus Pan? Dopy-
 dzie y to zá tym: Ze Pismo święte nie dobrze pokázuie: że
 inśy Pánem Pánow/ y Krolem Krolow: to iest: nay-
 wyżśym y naypierwśym: nád wśytkimi Pány y Krol-
 mi: nie może być: tylko sam Bog z Nátury przedwie-
 cznie bytni. Jesli bowiem Christus Pan: nie bedac z
 Nátury Bogiem áni przedwiecznie bytnim: może być
 przecie Pánem y Krolem: wśytkich wobec Pánow y
 Krolow: to iest: naywyżśym y naypierwśym nád wśy-
 tkimi Krolmi y Pány: Krolem y Pánem: Tedyć zá tym
 nie inśego nie pozostawa: tel o to: że Pismo święte: nie
 dobrze ukázuie: że inśy Krolem y Pánem: nád wśytki-
 mi Krolmi y Pány: naywyżśym / y naypierwśym: y o-
 wśem Krolem wśytkich Krolow/ y Pánem wśytkich
 Pánow: nie może być tylko sam Bog z Nátury przedwie-
 cznie bytni. Dopydzie y to náwet zá tym: Ze iesli to pra-
 wda: iákoż perenie prawda: że Pánem Pánow/ y Kro-
 lem Krolow: inśy być nie może: tylko sam Bog z Nátu-
 ry y przedwiecznie bytni: iáko sie wyśsey pokázalo: Te-
 dyć Christus Pan: nie bedac według Adwersarzow:
 z Nátury Bogiem áni przedwiecznie bytnim: nie może
 być Pánem y Krolem: nád wśytkimi Krolmi naywyż-
 śym: y naypierwśym? A ták y: tey miáry znemu Pismu
 świętemu bedzie musiała być zádána przygána: że ono
 przecie: Christusa Páná: obwoływa Pánem Pánow/ y
 Krolem Krolow: á ták y Pánem nád wśytkimi Pány
 y Krolmi naywyżśym y naypierwśym: choć nie iest z
 Nátury Bogiem y przedwiecznie bytnim? Proffe nie-
 chay nas Adwersarze: z tey gromády Absurdorum: y ná
 tym miejscu: iesli mogą: ále z Pismá świętego: wy-
 wiodą? Ale iże o tym bázno matpimy: Przetoż stá-
 tylekroć ilekroć potrzeba: przeciwko Adwersarzom zá-
 mykamy: Ze Christus Pan: iest z Nátury Bogiem y
 przedwiecznie bytnim: ponieważ iest Krolem Krolow/
 y Pánem Pánow.

Na Druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz / á ostatnia / Adwersarze / w tej swoiey
 explicitacy : te zámyślá : w ktorey twierdzą : jakoby
 przez te Tytuly : że Syn Boży iest nazwany : Jedynym
 Pánem / Pánem chwaly / Pánem Pánów / y Krolem
 Krolow : miała sie wyrażać tá sama wielka moc : ktora
 Pan Bog dał Pánu Christusowi / w tych rzeczách : Kto-
 re do Nowego Przymierza należą : Ale y to Adwersa-
 rzom : nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że być Pánem Pánów / y Kro-
 lem Krolow : Christusowi Pánu : nie może znaczyć te-
 go : mieć dána sobie wielką moc od Boga / w tych rze-
 czách : Ktore do Nowego Przymierza należą : przyczyna
 tego tá iest : że nie śmi tylko Pánowie / y Krolowie : do
 Nowego Przymierza należą.

Powtóre : Dla tego : że Pánem Jedynym być Pánem
 chwaly / Pánem Pánów / y Krolem Krolow : pismo
 święte : żrzetelnie do samey Osoby Christi są Páná : ścia-
 ga : A ták iuż nie do tych rzeczy : ktore do Nowego
 Przymierza należą.

Potrzejcie : Dla tego : że ięśli by być Christusowi Pá-
 nu : Jedynym Pánem / Pánem chwaly / Pánem Pánów /
 y Krolem Krolow : mało znaczyć : mieć wielką władzę
 od Boga sobie dána : w tych rzeczách : Ktore do Nowe-
 go Przymierza należą : Tedy by iuż Christus Pan : nie
 mógł być ciał wiarytkich ludzi wobec y Dusz : Pánem. Bo
 iako przez te rzeczy / Ktore do Nowego Przymierza nale-
 żą : á onych samych tylko : według ndawania Adwer-
 sárskiego : Christus Pan : iest Pánem : nayosobliwiej sie
 tylko rze. że Duchowne : do dusze sie ściągające : rozumie-
 ją : Táć też tym sposobem Christus Pan : nie będzie iuż
 mógł być Ciał ludzkich Pánem : y dusz ludzkich samych :
 ale tylko tych rzeczy : Ktore do dusz ludzkich należą : y to

Okazanie :
 że być Chri-
 stusowi Pá-
 nu : Jedynym
 Pánem albo
 Pánem Pa-
 nów / y Kro-
 lem Krolow
 niemoże zna-
 czyć tego : co
 iest dáno so-
 bie mieć od
 onego Bo-
 ga / wielką
 moc / w rze-
 czách tych /
 ktore do No-
 wego przy-
 mierza nale-
 żą.

nie do wszystkich ludzi wobec. Czemu iednak: iako sie pismo swiete: Rom. 14. v. 9. iawnie przeciw: gdy Christusa Pána i Pánem żywych y umarłych: nazywá: y rozmaite przykłady Ewangeliczy iego swietey: tego poświadczają: Ták też przez to samo: to sie iawnie potázuie: że być Jedynym Pánem / Pánem chwały / Pánem Pánów / y Krolew Krolow: Christusowi Pánu: nie może znaczyć tego: mieć tylko wielką moc od Boga sobie dając: w tych rzeczách które do Nowego przymierza należą.

Nawet: Dato non concessio: to iest: Choćby sie to Adwersarzom pozwolilo: że być Christusowi Pánu: Jedynym Pánem / Pánem chwały / Pánem Pánów / y Krolew Krolow: znaczy być Pánem y Krolew tych rzeczy: które do Nowego przymierza należą: albo być Pánem y Krolew Nowego samego przymierza: Tedy y ták nie przecie Adwersarze nie wskurają. Gdyż Pánem y Krolew Nowego przymierza / z nami uczynionego: Pismo swiete nie inzego włązu: tylko Boga samego z Nátury przedwiecznie bytniego: Ierem. 31. v. 31. Ktorego Przymierza Nowego: iż Christus iest Pánem y Krolew: iako y sami Adwersarze znáć dawają: Przetoż y ták iest z Nátury Bogiem y przedwiecznie bytnim. Zostawa tedy y tymi świadectwy pismá swietego: Sentencia nášá dobrze utwierdzona: o tym: że Syn Boży: iako iest iedynym Pánem / Pánem chwały / Pánem Pánów / y Krolew Krolow: y iako te tytuły: nie inzego sa własne: tylko samego Boga z Nátury przedwiecznie bytniego: Ták też Syn Boży: z nich: nie inakšym bywa poznawany: tylko z Nátury Bogiem y przedwiecznie bytnim. A opinia Adwersárská: która sie temu przeciw: iako nie ma nic słusznego ku podporze przedsięwzięcia swego: ták też błędem zostawać musi: y wielkie sprośności za sobą pociąga.

PIETNASTE MIEYSCE PISMA
świętego á ostatnie: Obrony potrzebuie:
przywiedzione do Drugiey Części Sentenci-
ey nászey: o Przedwieczney bytności
Syná Bożego: w którym sie razem
dwie mieysca zamykają.

Pierwsze mieysce: Cap. 17. Ioan. 8. 5. gdzie sam
Syn Boży: o sobie: do Oycá swego: ták mowi:

*A teraz uwielb mie ty Oycze v ciebie samego, ta chwala, któ-
rą miałem v ciebie: pierwey niżeli ten świat stął.*

Drugie: Cap. 12. v. 41. tegoż Janá świętego: gdzie
ták Jan święty o tej chwale Syná Bożego piše:
To mówił Ezariaś, kiedy widział chwałę jego, y mówił o nim.

Te mieysca dla tego do utwierdzenia Sentencji náo-
skę: o Przedwieczney bytności Syná Bożego przywie-
dliśmy: aby sie po- zało: że tá chwala tych wšytkich
Tytułow: ktore sie tu wyliczyły: przywołanych zrze-
telnie Synowi Bożemu: nie dopiero w te czasy: temuż
Synowi Bożemu należeć počęta: kiedy sie w ciebie ná-
świat pokazał: ale że iá miał v Oycá swego: pierwey
niżeli ten świat był záłożon: ktora y Ezariaś widział ier-
scze pierwey: niżeli sie ten Pan ná świat z Panny náro-
dził. Wiec y dla tego: że ten ktory miał chwałę prá-
wie Bożą: v onego Oycá: pierwey niżeli ten świat był
záłożon: á miał iá rzeczá sámą: musiał też y sam być rze-
czá sámą: pierwey niżeli ten świat był postáwion. A ten
záśie: ktory był pierwey rzeczá sámą: niżeli ten świat
był postáwion: inšy pokazány być nie może: tylko sam
Bog z Náturey przedwiecznie bytni. Gdyż tylko ten sam
był rzeczá sámą przedtym: niżeli świat ten był od niego
postáwion. Ji tedy y Syn Boży: pierwey będącym rze-
czá sámą: niżeli ten świat stął: pokazuje sie z tego sa-
mego:

mego : że miał w Oycá swego chwale práwie Boſka. rzecz sama: pierwey niſeli ten ſwiát był poſtawion : Przetoż teſ iſt Bogiem z Náturey y przedwiecznie bytnim.

Ná pierwoſt Mieyſce/Adwersarſze: w Zátechyſmie ſwym ſol. 132. ták nápiſáli.

A gdzie Piſmo mówi o Chryſtusie Pánu, że miał chwałę w Oycá, nim ſwiát był ?

Ioan. 17. v. 5. gdzie ſám Pan tak mówi w modlitwie ſwoiey d: Oycá, Y teraz wielb mie ty Oycze w ſámego ſiebie, O. c.

A iáko ná to odpowiadáſz ?

Y tád Nátura Boſka nie moſe być dowiedſzona. Bo moſe być mieć chwałę w Oycá przed záloſieniem ſwiátá, a przedſie nie być z náturey Bogiem ; iáko ſie pokázur, 2. Tim. 1. v. 9. gdzie mówi Apoſtol o wiernych; że im daná byla áká przed czáſy wiekuſtymi. Ná to, tu nápiſana ieſt, iż Pan teſus proſił Oycá o te chwałę ; co Náturze Boſkiey zgotá ſie pzećiw. A wyrozumienie tego miyſcá ieſt, że Chryſtus proſi Oycá ſwego áby mu dal te chwałę rzei ſáma, która miał w miygu w poſtawieniu, przedtym niſeli ſwiátu był. To właſne ſłowá Adwersárſkie.

Ná to odpowiadám Cżwo-
ráko.

Ná pierwoſtá rzecz odpowiadám.

Pierwoſtá rzecz/Adwersarſze/ w tey ſwoiey expliácii ey: te zámyſkaię: w ktorey twierdza : iáko by z tego mieyſcá: Nátura Boſka w Chryſtusie Pánu : nie moglá być dowiedſzona : Ale to Adwersarſzom nie moſe być pozwołono.

Okazanie:
Zá to miey-
ſce przedſie
wzięte : do-

Naprzód: Dla tego : Że ſie temu to ſámo ſłowko Chwa-
ły, ná tym mieyſcu : ſprzeciwia : Ktore iáko chwale Bo-
gá prawdziwego z Náturey wyznácza : y przedwiecznie
bytniegoz

bytniego: Tę też y Syna Bózego: ktoremu ta chwala należy: Bogiem z Natury y przedwiecznie bytnim: po Pázuie. Bo iż ta chwala: ktora miał Syn Bóży w Oycá: pierwey niżeli ten świat był: chwala prawdziwego Boga z Natury y przedwiecznie bytniego wyznacza: to stąd iáwona: że Pan Chrystus mowi: Jż iż miał pierwey niżeli świat był: w onego niebieskiego Oycá: w ktorego: inákšša chwala być nie może/ ani mogła być przed postanowieniem świata: tylko ta: ktora iemu iáko Bogu z Natury y przedwiecznie bytniemu należy. Atora iż też Syn Bóży miał w niego: pierwey niżeli świat był: Przetoż też stąd z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim: ma być uznawány. Jesli bowiem sam Ociec iego niebieski: iż mu táž chwala należy: ktora miał Syn w niego przed postanowieniem świata: Bo iż miał Syn iego w niego pierwey niżeli ten świat był: nie inákšym z tad: tylko z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim bywa uznawany: Tedy y Syn iego rownie z: teyż chwały: nie inákšym: tylko z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim: ma być uznawány.

Powtore: Dla tego: że ta chwala / ktora miał Syn Bóży w Oycá swego: pierwey niżeli ten świat był: nie może być odlączona od samey Natury Bóstney tego Oycá iego: Co tym samym dawa znáć Syn Bóży: gdy do Oycá swego mowi o tey chwale: Ktora mialem w ciebie. Sáomey istotney Osobie Oycá swego: te chwale przywołac. A stąd to sie zámýka: że wśelki ten/ ktory ma táž chwałę w Oycá niebieskiego: ktora nie może być odlączona od samey Natury Bóstney onego Oycá niebieskiego: musi mieć same Naturę Bóstną onego Oycá niebieskiego. Ratia tego tá jest: że wśelka rzecz/ ktora niemoże być odlączona od Natury Bóstney onego Oycá niebieskiego: musi być z liczbą Natury Bóstney samego Oycá niebieskiego: Gdyż tylko te rzeczy są z liczbą Natury ie-

wodził Natu-
rę Bóstną
w Chrystu-
sie Pánu/ y
przedwiecz-
ney bytno-
ści.

go Bóstwiey: które nie mogą być żadnym sposobem odłączone od samey Natury iego Bóstwiey. Iż tedy Syn Boży: ma taką chwałę w Oycie niebieskiego: która nie może być odłączona od samey Natury Bóstwiey tego Oycie niebieskiego: Bo zrzetelnie do niego mówi: *Wielb mnie ty Ojcze, w samego siebie, tą chwałę: którą miałem w Ciebie pierwszy niżeli ten świat stał.* Przetoż ma y same Naturę Bóstwą Oycie onego niebieskiego. A iż wśbelki który ma Naturę Bóstwą onego Oycie niebieskiego: musi być z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim: jako y sam on Ociec niebieski: mając też Naturę swoją Bóstwą: iest z natury Bogiem y przedwiecznie bytnim: Przetoż y Syn Boży: mając też Naturę Bóstwą onego Oycie niebieskiego: Bo ma też chwałę: która nie może być odłączona od samey Natury Bóstwiey Oycie niebieskiego: y owszem która iest z liżby samey Natury Bóstwiey Oycie niebieskiego: Przetoż iest z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim.

Potrzebie: Dla tego: że iesliby ta chwała: którą miał Syn Boży w Oycie swego przed postanowieniem świata: nie miała wyznaczać samey Bóstwiey Natury Oycie iego: ale iaka insha rozna chwała: Tedyby to zą tym isć musiało: że iako przez te chwały która onemu samey Oycu niebieskiemu należy: rozumie się nie co innego: tylko sama Naturą Bóstwą iego: Tak też tenże Ociec niebieski: przed postanowieniem świata: musiał mieć dwie chwały: jedną swoją: a drugą Synową: iesli to ma być prawdą: że ta chwała: którą miał Syn Boży w Oycie swego przed postanowieniem świata: iest rozna od chwały Oycie iego niebieskiego: y nie wyznacza samey natury Bóstwiey onego Oycie niebieskiego. Ale nie tego nigdzie Pismo święte: ani o Bogu Oycu nie odmawia: ani o tej chwałę którą miał Syn iego w niego przed postanowieniem świata: Przetoż też zą tym: iako się przez te chwały

która

ktora miał Syn Boży / w Oycą swego: przed postanowieniem świata: nie może sie rozumieć rozna chwala / od chwały Oycą iego: ale tak: a chwala Oycą iego: Naturę Bóstwa Oycą wyznacza: y onego z Natury Bogiem y przedwiecznie bytnim pokazuje: Tak też y tą chwałą Syna Bożego: ktora miał w Oycą swego: Naturę Bóstwa tegoż Syna Bożego wyznacząc musi: y onego z natury Bogiem y przedwiecznie bytnim pokazuje.

Poczwarte: Dla tego: że y to z strony tej chwały: samo że Syn Boży iawnie widać: iż on ią miał w Oycą swego przed postanowieniem świata: nie inaczej: tylko że też ten Ociec iego: był Oycem iego przed postanowieniem świata. Jawnie bowiem są wszystkie słowa iego / ktore do Oycą swego mówi: A teraz wielb mnie ty Ojcze y ciebie samego, ta chwala ktora miałem y ciebie pierwszy jeżeli ten świat stał. Jawnie widać: iż te chwale miał w Oycą przed postanowieniem świata: nie inaczej: tylko że sie wrodził z tego Oycą swego przed postanowieniem świata: Synem iego. Bo ięśliby sie był nie wrodził z Oycą swego przed postanowieniem świata: Synem iego: tedyby też nie mógł być ten Ociec iego: Oycem iego ięśże przed postanowieniem świata. Co mu iędnak iawnie: sam ten Syn w tych słowach in controuersia położonych: przyznawa. A skąd to sie zamyka: Wszelki Syn własny: ktory co bierze rodząc sie z Oycą swego: ile sie rodzi z Oycą swego: bierze to z Natury Oycą swego: A wszelka zaśie rzecz: ktora bierze Syn z Natury: ile z natury Oycą swego: musi być z liźby Natury Oycą iego. Jako y wszelki Syn człowieczy: ktory co bierze z natury Oycą swego: rodząc sie z niego: a bierze z Natury Oycą swego: ile z natury samey: considerując ią absq accidentibus: tedy ona rzecz musi być z liźby natury Oycą iego: y owsem zostawa sama natura Oycą iego. Iż tedy Syn Boży Pan Jezus: miał chwałę w Oycą

Christus
Syn Boży:
jako miał
chwałę w Oycą
swego
przed postanowieniem
świata.

swego: y owsem wziął te chwale o ktorey tu mowi w
 słowach przedświadczeń: od Oycá swego: przed po-
 stánowaniem świata: nie inaczej: tylko wrodziwszy sie
 przed postánowaniem świata: z tego Oycá swego: Sy-
 nem własnym iego: Przetoż iá wziął z natury samey Oy-
 cá swego. A iá iá wziął z natury samey Oycá swego: vro-
 dziwszy sie z niego własnym Synem iego: Przetoż y tá
 samá chwala: iest samá natura Oycá iego. A iá zásie
 Ociec iego niebieski: nie ma inšey natury: tylko Bóstá:
 Przetoż y tá samá chwala Syná Bożego: ktora iest sa-
 má natura Oycá iego niebieskiego: iest natura Bóstá
 Syná Bożego. A wąfelki zásie ktory ma natura Bo-
 stá: Bogiem z natury iest y przedwiecznie bytnim. Kto-
 ra iá Syn Boży ma Pan Jezus: iáko sie pokázáło y z tych
 słow samych przedświadczeń. Przetoż iest Bogiem z
 natury y przedwiecznie bytnim. Ktemu nie nie záwa-
 dza: że te chwale: ktora wyznacza samá Bóstá naturá:
 wziął Chrystus Pan od Oycá swego: rodząc sie z niego
 własnym Synem iego: pierwey niżeli świat był posta-
 wion. Bo iáko nie względem tej chwaly: ktora Natu-
 rą Bóstá wyznacza: wrodził sie z Oycá swego: Co
 skąd znáć: że sie nie wrodził ta chwala: ále wrodził sie
 tym względem ile iest Synem: Co skąd znáć: że sie vro-
 dził z Oycá swego własnym Synem iego: Ták też nie
 może sie dla tego stuśnić Natury Bóstey odsadzác: iże
 iá wziął z Oycá swego Niebieskiego: rodząc sie własnym
 Synem iego z niego.

Náwet: Nie tylko z tego samego tytułu chwaly, ktora
 ná tym miejscu samá Natura Bóstá wyznacza/ iáko sie
 pokázáło: Syn Boży pokázuie sie z Natury Bogiem y
 przedwiecznie bytnim: ále y z tego: że iáwnie mowi: Já
 te chwale miał u Oycá swego pierwey niżeli świat był
 postáwion. Wąfelki bowiem: ktory miał chwale przed
 postánowaniem świata: rzeczá samá: musiał też sam
 być.

być przed postanowieniem światła rzeczy sama. Ja-
ko y sam Ociec niebieski : iż miał też chwale : Ktora
jest Syna iego : przed postanowieniem światła rzeczy
sama : Przetoż też y sam przed postanowieniem świat-
ła musiał być rzecz sama. Iż tedy y Christus Pan :
te chwale rzeczy sama miał przed postanowieniem
światła : Bo ja miał v Oycá przed postanowieniem
światła rzeczy sama : Przetoż y sam był przed postá-
nowieniem światła rzeczy sama : A zwołując że tak
rzetelnie do Oycá swego mówi : *A teraz wielb mie-
ty Ojcze v samego siebie, ta chwala, którą miałem (NO-
TA) v ciebie pi. rwey mieli ten świat stánł. Jawnie wtá-
rując : Iż iáko te chwala rzeczy sama przed postáno-
wieniem światła : v Oycá miał : tak też y sam rzecz sama
przed postanowieniem światła był. A staż znówu to se
zamyka : Wskłki / Ktory był przed postanowieniem świat-
ła rzeczy sama : jest Bog z Nátury y przedwiecznie by-
tni : Rátia tego tá jest : że tylko sam Bog z Nátury y
przedwiecznie bytni : był przed postanowieniem światła.
Iż tedy Syn Boży Pan Jezus : był przed postanowie-
niem światła rzeczy sama : iáko se z tych słow przedśta-
wił iego samego pokazało : Przetoż jest z Nátury
Bogiem : y przedwiecznie bytnim. Z tych tedy przyczyn
pokazuje se to iásnie y dowodnie : że se bázno mylá Ad-
wersarze ná tym : gdy twierdzić śmieią : iákoby z tych
słow in controuersia położonych : Nátura Boska w Sy-
nu Bożym : á zátym iego przedwieczna bytność : nie mo-
gła sledowodzić.*

Ná druga rzecz odpowiádam.

Druga rzecz / Adwersarze / w tej swoiey explikácii :
se zamykają : w Ktoey twierdzą : iákoby dla tego nay-
pierwey Christus Pan nie miał być dowodzony z Nátury
Bogiem : choć miał chwale v Oycá przed postáno-
wieniem

Okazanie:
 Iż choć wybrani Chry-
 stułowi / nie
 mogą dla te-
 go zostawać
 i Natury
 Bogiem ani
 przed wiecz-
 nie bytnim:
 że im łaska
 dana była
 przed czas
 wiecznymi:
 Christus ie-
 dnak dla te-
 go / nie może
 się słusnie
 odsadzać Na-
 tury Bo-
 skiej / ani
 przedwiecz-
 nej bytno-
 ści.

wieniem światła: i że ani wybrani tego mogą być Bogiem
 i Natury: choć im łaska dana była przed czas wiecz-
 niemi: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że co się tknie miejsca tego: 2.
 Timot. I. 9. 9. Ktore Adwersarze ad Instantiam przy-
 wodzą: tedy w nim Paweł święty nic nie mówi o chwa-
 le wybranych Bożych: ale mówi o ich wezwaniu: co
 każdy obaczyć może: tegoż samego wierzył dzielnego.
 A stąd to się zamyka: Iż iako tu nic nie mówi Apostoł
 o chwale wybranych: Ktora im przed wiecznymi czas
 jest dana: Tak też stąd Adwersarze: nie mogą nic do
 przedśiewzięcia swego zamykać.

Powtore: Dla tego: że choćby to Adwersarzom po-
 zwolono było: iż w tym miejscu pomienionym: Paweł
 święty o chwale wybranych Bożych mówi Ktora im była
 dana przed czas wiecznymi: Tedy y tak przecie nic nie
 wskazuje: ponieważ Apostoł przydawa: że ta łaska wy-
 branym jest dana nie w kim innym przed czas wie-
 cznymi: tylko w Chrystusie Jezusie. Abowiem tak się ma-
 ją te wszystkie słowa Apostolstie: Pracy w Ewangeliey
 według mocy Bożej, który nas wybawił, y wezwał wezwaniem
 swoim świętym, nie według uczynków naszych, ale według po-
 słanownienia swego, y łaski, która dana jest nam w Chrystusie Je-
 zusie przed czas wiecznymi. A stąd to się zamyka: Po-
 nieważ ta łaska Ktora jest wybranych: dana jest wybran-
 nym w Chrystusie Jezusie przed czas wiecznymi rzecz sama:
 Przetoż y sam Chrystus przed czas wiecznymi był
 rzecz sama: Raria tego ta jest: że żadna rzecz komu w
 kim nie może być dana przed czas wiecznymi rzecz sama:
 tylko ażeby też ten sam przed czas wiecznymi był rzecz sa-
 ma: w którym co komu bywa dawano rzecz sama przed
 czas wiecznymi. Iż tedy wybranym wszystkim: dana
 jest łaska zbawienia przed czas wiecznymi w Chrystusie
 Jezusie: iako w głowie: rzecz sama: Przetoż y sam
 Chrystus

Chryſtus Jezus: przed czaſy wiecznymi był rzeczcią ſamą.
 A ſtąd znówu to ſie zamyſka: Że Chryſtus ieſt z Nátury
 Bogiem y przedwiecznie bytnim: ponieważ był przed
 czaſy wiecznymi rzeczcią ſamą: kiedy nie był niſt inſzy re-
 cześcią ſamą: tylko Bog z Nátury przedwiecznie bytni. Rá-
 czej tedy y z tej miary to miejsce Páwła ſwiętego: ktore
 Adwerſarze ad Instantiam przywodzą: przeciw ſe ſa-
 memu Adwerſárſkiemu przedſiewzięciu: a náſzemu po-
 maga: niſeli áby náſze przedſiewzięcie miało pſować:
 a Adwerſárſkiemu pomagąc.

Náwet: Dla tego: Że choćby y to nie było: Że tá łáſká
 ktora ieſt Wybránym dána: dána im ieſt przed czaſy wie-
 cznymi w Chryſtusie Jezusie: Tedy y ták przecie znówu
 nie Adwerſarze nie wſturáją. Bo Argument przywo-
 dzą bárzo od niepodobnych y nierównych rzeczy. Jáwna
 to bowiem z Piſmá ſwiętego: Że inſza ieſt tá łáſka: ktora
 ieſt dána wybranym w Chryſtusie przed czaſy wieczny-
 mi: a inſza tá chwala ktora miał Chryſtus v Oycá ſwe-
 go pierwey niſeli ten ſwiát był poſtáwion: ponieważ tá
 chwala ktora miał Chryſtus v Oycá pierwey niſeli ſwiát
 ſtánowi: znaczyć ſáme Náturę Boſką: iáko ſie poſtázilo:
 a tá łáſka ktora ieſt wybranym dána przed czaſy wieczny-
 mi: żadnym ſpoſobem nie moſe znaczyć Náturę Boſkiey
 ále zbáwienie wybranym záchodzi. A ſtąd to ſie znówu
 zamyſka: Ponieważ tedy tá chwala ktora miał Chryſtus
 Pan/ v Oycá pierwey niſeli ſwiát był: inſza ieſt y rozna
 od tej łáſki: ktora ieſt dána wybranym przed czaſy wie-
 cznymi: Przetoż teſz nie mogą tego Adwerſarze/ o tej
 chwale ktora miał Syn Boży v Oycá pierwey niſeli
 ſwiát był: zamyſkać: áby dla tego nie miała Náturę
 Boſkiey wyznaczać w Chryſtusie: iſe áni tá chwala kto-
 ra ieſt wybranym dána przed czaſy wiecznymi: nie wy-
 znacza Náturę Boſkiey w tychże wybranym.

Na trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz/ Adwersarze/ w tej swojej explicacy : że zamysłają : w której twierdzą : iżaby y dla tej drugiey przyczyny : ta chwala którą miał Christus Pan w Oycá pierwey niżeli ten świat był : nie miałá dowodzić Nátury Boskiej : że o nie Oycá swego prosił : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie :
Iż Christus Pan/ o to chwale/która miał w Oycá swego przed postąnowieniem światá/ y która wypływa z Boskiej natury : Oycá swego nie prosił.

Naprzód : Dla tego : że się bázno ná tym Adwersarze mylą : aby Christus Pan : w tych słowach miał prosić Oycá swego o tę chwałę/ którą miał w niego pierwey niżeli ten świat był : ale prosił tylko o wwiełbienie tą chwałą : co jest rzecz wielce różna od tej : prosił Oycá o tę chwałę którą miał w niego pierwey niżli świat był. Jázko tedy z tej miáry Adwersarze/ Christusa Pána chcą odsadzać Nátury Boskiej : gdyby było nápisano o nim : że prosił Oycá swego o tę chwałę którą w niego miał pierwey niżeli świat był : Tak zaśie żadnym sposobem nie mogą tego o nim dla tego zamyslać : że się z tychże samych słow iego to pokázuie : iż Oycá nie prosił o tę chwałę : ale tylko o wwiełbienie tą chwałą. Jest tedy przecie z Nátury Bogiem Christus Pan : choć prosił Oycá swego o wwiełbienie tą chwałą : którą miał w niego pierwey niżeli ten świat stánot.

Bog Oáiec ludziom się modli : á przecie się stád natury Boskiej nie odsadza.

Powtóre : A ieśliby zaśie simpliciter dla tego : Nátury Boskiej miał się odsadzać Syn Boży : że Oycá swego o wwiełbienie tą chwałą prosił : Tedyby tymże sposobem y sam Oáiec niebieski Nátury Boskiej musiał być odsadzony : że się ludziom modli y onych prosi. Co się Naprzód pokázuie zonych słow Mojżeszá stugi iego : Deut. 10. v. 2. w ten sposób nápisanych : A teraz Izraelu, cżego Pan Bog twoy prosi od ciebie : iedno ábyś się bał Pána Boga twoiego, y ábyś chodził w drogách iego, ábyś go miłował, y służył Pánu Bogu twoiemu : że wśytkiego serca twego, y że wśytkiey dusze twoy.

Potym

Potym y z onych iego samego : Iere. 44. §. 4. I posyła-
lem do was wszystkie slugi moje Proroki, rano wyslawiając, y posy-
lając, mówiąc : Nie czynicie prosze słowa obryzdlivosti tej kro-
ra miedzy w nienawisci. Ale iesliż przecie dla tego simpli-
citer nie może sie sluśnie Bog Ociec odsadzając Natury
Bestiey : Przetoż pogotowiu ani Syn Boży : nie może
sie dla tego simpliciter sluśnie odsadzając Natury Bo-
skiey : iże Oycą swego o wwiełbienie tą chwałą prosił :
ktora miał u niego pierwey niż ten świat był.

Potrzebie : A ieslibyż zaśie dla tego Natury Bestiey :
Christus Pan : sluśnie miał być odsadzony : iże był tą
chwałą ob Oycą swego wwiełbiony : ktora prosił go aby
był wwiełbiony : Tedyby y tāt znowu y sam Ociec niebio-
ści : Natury Bestiey musiał być odsadzony : że sie tātże
stał przez tegoż Syna swego wwiełbiony : ponieważ tāt
sam Syn Boży / w tymże Rozdziale 17. Janā świętego
§. 1. do niego mówi : Oycze przysła gojcinā, wwiełbże Syna
swego : aby też y Syn iwoy wwiełbił ciebie. Znowu §. 4.
do tegoż Oycā mówi : Ja ciebie wwiełbilem nā ziemi. A te-
raz ty Oycze wwiełb mie u siebie samego. Ale iesliż y dla tej
przyczyny : Bog Ociec Natury Bestiey nie może być od-
sadzany : Tedyć pogotowiu ani Syn Boży.

Nawet : Dla tego : że to wwiełbienie Syna Bożego tą
chwałą : ktora miał u Oycā pierwey niżeli ten świat był :
nie znaczy nic innego : tylko ostawienie / ogłoszenie / y ob-
iawienie tej chwały : albo rāczyj samego Syna Bożego :
ktory te chwale miał u Oycā swego pierwey niżeli ten
świat był. Jāko y sam Syn Boży : nie ināczyj Oycā
swego nā ziemi wwiełbił : tylko że chwale iego rā ziemi :
albo rāczyj onego samego : ostaril / ogłosił y obiawił :
iāko sie sam §. 26. explicuiet : gdy znowu do Oycā swego
mowi : I oznaymi'em im imię twoje, y oznaymiez : aby mi-
łość ktoraś mnie rmiłowal, była w nich, y ia w nich. Ponieważ
tedy to wwiełbienie Syna Bożego : tą chwałą : ktora

Syn Boży
Oycā Oycā
wwiełbił : a
przeciey dla
tegoż Bog
Ociec : Na-
tury Bestiey
nie odsadza
sie.

Wwiełbie-
nie Syna
Bożego tą
chwałą kto-
ra miał u
Oycā : przed
postanowie-
niem świata
ta : co zna-
czy.

miał w Oycá pierwey niżeli ten świat był : nie znaczy nic innego : tylko to samo co się pomieniło : Przetoż też za tym nie może obsadzać Natury Boskiej Syná Bożego. Jako w wielbienie samego Oycá Niebieskiego przez Syná : które toż znaczy co w wielbienie Syná przez Oycá : iako się pokazało : tegoż samego Oycá niebieskiego : nie obsadza Natury Boskiej. Z tych tedy wyraźnych przyczyn pokazuje się to : że w tą drugą Racią Adwersarystką nie uważa : która : z tych słów przedświadczeń Adwersarzy : Natury Boskiej chce obsadzić Syná Bożego.

Ná Czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz / á ostatnia / Adwersarzy / w tej explicácii : że sąmyśla : w której twierdzą : iakoby tego mieysca przedświadczenia : nie inakże miało być rozumienie : tylko takie : że tu Chrystus Pan : Oycá swego prosi : aby mu dał te chwale rzeczą samą : która miał w niego w postanowieniu / przedtym niżeli świat był : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że się wyśsey pokazało : iż tu Syn Boży : w tych słowach : nie prosi Oycá swego o chwałę która miał w niego przedtym niżeli świat był : á zátym nie mógł go prosić : aby mu ją był w ten czas rzeczą samą dał : gdy go o wielbienie ona prosił.

Powtórę : Dla tego : że nie miał żadney potrzeby Syn Boży : prosić Oycá swego : aby mu był w ten czas rzeczą samą te chwale dał : gdy wielbienia ona prosił : ponieważ ją miał w niego rzeczą samą ieffcy pierwey niżeli ten świat był : iako się wyśsey pokazało.

Potrząśnięcie : Dla tego : że tej chwały / która miał w Oycá pierwey niżeli świat był : sam Syn Boży : ani żaden inny Pisarz święty : nie nazywa taką chwałą : która ten Syn miał w Oycá swego w postanowieniu : ale simpliciter & absolute : sam Syn Boży ná tym mieyscu o

nicy

Okazanie:
Że Syn Boży / nie prosił w ten czas Oycá swego / aby mu był dał te chwale rzeczą samą : która miał w niego pierwey niżeli świat był postanowion : gdy go prosił o wielbienie tej chwały.

nicy mowi: że ja miał w Oycá pierwszy niżeli świat był. Przetoż sie samym Adwersarzem: nąd to czego inšego domyślać niegodzi: ani tego twierdzić: że przez te chwały/ Ktora miał Syn Boży w Oycá swego pierwszy niżeli ten świat był: rozumieć sie ma chwala taka: Ktora on miał w Oycá swego pierwszy niżeli ten świat był: w po-
stánowieniu.

Poczwarte: Dla tego: że teśliby to prawda miała być: iż przez te chwale Ktora miał Syn Boży w Oycá pierwszy niżeli świat był: ma sie taka chwala rozumieć: Ktora on przedtym miał w Oycá swego w poştánowieniu. Tedyćby to za tym iść musiało: że Chrystus Pan: względem tey chwały: iest rowny nie tylko swoim wybránym: ale y onym Żydem między Ktorcami obcowal: Ktorzy te chwale/ Ktora mieli: pierwszy ja mieli w poştánowieniu: niżeli im była dana. Co iednak iako o Chrystusie Pánie z tey miary nie może być mowiono: Ták też ani to zátym nie może być o nim mowiono: aby on był miał mieć te chwale w Oycá swego: przedtym niżeli świat był: w poştánowieniu: Ktora chciał być od niego r wielbiony.

Nawet: Dla tego: że samo tych słow znaczenie: Miał-
si m v ciebie pierwszy niżeli ten świat stánal: nie dopuſzcza te-
go: aby sie tu miało znaczyć mienie chwały w poştáno-
wieniu przedtym niżeli sie świat stál. Bo we wſſytkim
Piśmie świętym nie pokaza tego Adwersarzet: aby to
słowo Miałem: w przyſłym czasie co mieć/ y rzeczja o-
trzymać: známionować miało. Nie dowioda ani tego:
aby oná rzecz/ Ktora kto miał w czasie przyſłym: miała
czasem r przedzając tego: Ktory ja miał: ile ja miał: ale
iako se ten r przedzając czasem/ Ktory nie tylko co w przyſłym
czasie miał: ale y ten: Ktory co w niniejszym czasie ma.
Co każdy z pet obnych miejsc obaczyć może: w Ktorch iest
toż słowo: ym że wyrozumieniem położone. Jáko na
pierwszy Marc. 12. x. 44. oency r bogiey w domie Pan

Chwała ta/
Ktora miał
Syn Boży
w Oycá swego
go pierwszy
niżeli świat
stánal: nie
może sie ro-
zumieć tak
chwale: Kto-
raby on był
miał mieć w
Oycá swego
przedtym
niżeli świat
stánal: w po-
ştánowie-
niu.
Chrystus
Pan wzglę-
dem tey
chwale/ Kto-
ra miał w
Oycá pier-
wszy niżeli
świat był:
rownym zo-
stawa onym
Żydom mie-
dzy Ktorymi
obcowal:
według Ad-
wersarſtwa
go w pſładku

mowi: *Tá wšytká máietnosť co iedno mialá w'żylá. Afore*
stowko Mialá: w'kazuje čas przešły prawdziwie miáney
rzeczy od oney wdowki. W'pazuje y to: że y oná sama w
ten čas prawdziwie žylá y bylá: kiedy ná one dwa pie-
nigžki robilá: y kiedy ie do oney skrzynie kładlá. Potym
ná drugim mieyscu/ tenže Ewangelistá: Cap. 8. v. 7. gdy
Pan Jezus čtery tyšácie ludži siedmiorgiem chlebá ná-
parmil: piše te stowá: Mielí teŹ y troche rybek. Etc. Gdšie
táŹte to stowko Mielí: pokazuje to: že iuŹ prawdziwie w
przešłym čášie one rybki byly: byli y sami Apostołowie
w przešłym čášie prawdziwie: kiedy one rybki mieli.
PoniewaŹ tedy nigdšie w Pišmie š. to stowko Mialem,
Mialá, álbo Mielí: nie znáczy mieč co w przešłym čášie
w poštánowieniu: ále znáczy mieč co w onym przešłym
čášie skutkiem sámym y prawdziwie: PřetoŹ y te sto-
wá Chrystusowe o chwale iego do Oycá rččone: Ktorá
mialem v čiebie pierwey niŹeli ten swide byl: nie moga zná-
čyč tákiey chwały: ktorá: pierwey niŹeli šwiát byl: Chri-
stus Pan mial v Oycá swego w poštánowieniu: ále zgo-
lá znáča táka chwale: ktorá mial v Oycá swego pier-
wey niŹeli šwiát byl: skutkiem: rččza sama y prawdzi-
wie. A táť nie potřebá mu bylo o to prošit: áby mu iŹ
byl w te čáasy rččza sama dáť: kiedy o uwielbienie oná
prošil. Z toh tedy přyczyn: wšytká opinia Adwersá-
řká: o mieniu chwały w poštánowieniu/ od Syná Bo-
Źego: v Oycá: pierwey niŹeli šwiát byl: wpada: y ble-
dem znáčným zostawa.

NA DRVGIE MIEYSCE ADWER-
 sarze w Kátechizmie swym: fol. 105.
 ták nápisáli.

A Ź křorego mieysca chce pokazác že chwala Pána
Chrystusowa od Ezaiášá byla widžána:

Z tego

Z tego, które czytamy Ioan. 12. v. 41. To mówił Eżaiasz, gdy widział chwałę tego, y mówił o nim.

A co masz za odpowiedź na to miejsce?

Naprzód, że się te słowa nie kończą o Pánu Chrystusie rozumieć: bo się też rozumieć mogą o Bogu Oycu: gdyż o tym mówi w łan świątego byłá, w słowach wprzód idących, zaszlepił, zátwardził, wleciłyl. Potym, że chwala tá, która widział Eżaiasz, mogła być, y wuśsem była chwala nie ná ten czas będąca, ale przyszła. Bo własność Proroków jest, przyszłe rzeczy widzieć: dla czego też widzącymi názwáni byli. Nástatek, choćaby się rozumiały te słowa o chwale ná on czas będącej: tedy pręcie inśa jest, czyje chwale widzieć, á inśa kogo samego widzieć: A w chwale Boga onego iedyneho, widział też pewnie Eżaiasz chwałę Páná Chrystusowe. Bo mówi tájże Prorok. Pelna jest wśytká Ziemia chwały Bożej. A to się ná on czas dopiero szło, kiedy się Pan Chrystus naprzód ludowi Izráelskiemu ukazał, á potym po wśykim świecie obwołány był. To własne Adwersarście słowá.

1. Reg. 9.
v. 9.

Ná to Odpowiadám Troiáko.

Ná pierwszą rzecz odpowiadám.

Pierwsza rzecz Adwersarze/ w tej swóicy explicitaciy: te zámýtká: w ktorey twierdzą: iákoby te słowa Janá s. dla tego nie miały się kończyć o Chrystusie rozumieć: że się mogą y o Bogu Oycu rozumieć: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że Jan święty/ to miejsce Eżaiaszowe: do samego tylko Syná Bożego stosuje: ná którego nie mógł nikt lepiey wyłożyć Eżaiaszá Proroká świątego: Przetoż y Adwersarze: oprócz Syná Bożego: nie mogą tego do Boga Oycá obracać.

Potym: A co Adwersarze/ wyższymi słowy v. 40. chcą dowodzić tego przedświadczenia swego: tedy y ná tym

Oświadczenie:
Że to miejsce przedbis-
wzięte Eżai-
aszowe: o
samym tylko
Synu Bo-
żym rozumie-
nie

tym się mylą. Bo Jan 6. wskazuje: że przez tego zaślepiającego/zatwardzającego/y wlecześniecego: nie inny ma być rozumiany: tylko ten: który wielkie znaki czyniąc przed Żydami: przecis w nich nie wierzone: y to którego choć wiele: i iżesz wwierzyło: przecis iednak dla Żarizuszów nie wyznawali go: aby i Bożnice nie byli wyrzuceni. Jakiem tylko sam Syn Boży także ma być rozumiany: iako się i słowo wprzezdziści ch 7. 37. y pozad idacych: 7. 42. tegoż Ewangelisty Jan 4. swietego: pokazuje. Przetoż y ślad pokazuje się: że te słowa przedziściście do Syna Bożego należą.

Nawet: A choiby się y to Adwersarzem pozwoliło: że te słowa Jan 4. swietego przedziściście: y do Boga Oyc ą: mi ą niewieć tym wzgl ędem należą: że chw ął ą Boga Oyc ą: t ą i ęst która y Syn ą i ęgo: i ąko się trzech wy ęszy pok ązało: t ędy y t ąk przecis nie treg ą tego Adwersarza z ąmyk ąć: aby się dla tego to mi ęysce: o Synu Bożym nie mi ąło rozumieć: i ę t ą chw ął ą t ęgo widzial ą z ąci ą: rozumie się chw ął ą y s ąmego Oyc ą niebi ęskiego. Z o i ęsliby to mi ąła być albo sufficienter albo probabilis Ratio: t ędy by tyn ę pr ęwem to mi ęysce mi ęsi ąło nie nale ęć ąni do s ąmego Oyc ą niebi ęskiego: dla tego: że przez t ę chw ął ą t ęgo widzial ą z ąci ą: rozumie się chw ął ą: nie s ąmego tylko Oyc ą niebi ęskiego: ale y Syn ą i ęgo: i ąko Jan 4. swiety wsk ązie. A i ęsli ę ślad tego sufficienter ąni probabiliter: o s ąmym Oyc ą niebi ęskim Adwersarze nie b ęda ch ęieli z ąmyk ąć: Przetoż tyn ę sposobem: nie mog ą tego ąni dowodnie/ ąndosł ątecznie o Synu Bożym z ąmyk ąć. Nale ęy t ędy przecis to mi ęysce Jan 4. do Syn ą Bożego: choć się przez t ę chw ął ą i ęgo t ęgo widzial ą z ąci ą: rozumie chw ął ą y s ąmego Oyc ą niebi ęskiego. A ślad z ąnowu to się z ąmyk ą: i ę t ą chw ął ą Syn ą Bożego: t ęgo widzial ą z ąci ą: i ęst chw ął ą s ąmego Boga z natury pr ęciwiecznie by ęniego: bo i ęst

bo iest chwala y samego Oycā niebieskiego : iako y sami
Adwersarze twierdza : Tāt tej y sam Syn Boży : kto-
remu tā chwala należa : iest Bog : natury przedwiecznie
bytni. A iako zaśie ta chwala iego Wziął widział zā cza-
su swego : Tāt tej znowu to sie stał zamyśła : że ta
chwala prawnie Bożego : nie potym cżasie dopiero Syn
Boży miał : kiedy sie : Panny narodził.

Nā druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ Adwersarze : w tej swojej expliāciey :
to zamyśła : w ktorey twierdza : iakoby przez ta chwala
Synā Bożego : ktora zā cżasu swego widział Wziął :
acz sie ma rozumieć chwala Synā Bożego : ale nie nā on
cżas będąca : lecz przyšla : Ale y to Adwersarzom nie
może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że sie przeciwna rzecz : y ty chie-
samych słow pokazuje : to iest : tā : że Wziął w cżasie
swoim : nie przyšla : ale nā on cżas będąca widział
chwala Synā Bożego. Bo ięśli tā chwala Synā Boże-
go nā on cżas nie była będąca chwala : kiedy ta Wziął
widział : ale tāka ktora dopiero potym być miała : to
byby iey był nie mogli widzieć w cżasie swoim rzeczā sā-
mā Wziął : Racja tego tā iest : że trudno kto in pra-
senti ma nā to pātrzyć y widzieć to rzeczā samā : czego ię-
ści nie ma nā on cżas rzeczā samā. Lecz ię Wziął : w
cżasie swoim : widział chwala Synā Bożego rzeczā sā-
mā : Przetoż te chwale Synā Bożego : ktora Wziął
w cżasie swoim widział rzeczā samā : nie może sie rozumieć
przyšla chwala Synā Bożego.

Powtore : Dla tego : że tu zrzetelnie Jan 6. przešły
cżas widzenia tej chwale ntazuje : gdy mowi : Chwale
iego widział Wziął. A jātym ntazuje y te same chwale
Synā Bożego : nie przyšla po cżasie Wziąłowym : ale
le w cżasie Wziąłowym będąca. Bo ięsliby tā chwala
Synā

Okazanie :
Jy tā chwala
Synā
Bożego/ktora
zā cżasie
swego wi-
dział Wziął
ma sie
rozumieć
chwala nā
on cżas bę-
dąca : a przy-
szła iękanie
może sie ro-
zumieć.

Syná Bożego : ktora widział Łżáiaß : miała sie rozumieć przyßla chwala względem czasu onego kturego ia widział Łżáiaß : iáko chca y udawáia Adwersarze : teo dychy y sámo widzenie Łżáiaßowe : ná on czas : tey chwały : musiało sie rozumieć widzeniem nie ná on czas rzeczja sáma bedacym : ále przyßlym : Raria tego tá iest : że iáka iest oná sáma rzecz : ktora bywa od kogo widziána : tákie záwße musí być y sámo widzenie oney rzeczji. Lecż iß to widzenie Łżáiaßowe : ktorym widział chwale Syná Bożego : nie moze sie rozumieć przyßlym widzeniem chwały Syná Bożego : ále takim kture sie działo w onze sem czas rzeczja sáma : kturego też y sam Łżáiaß był rzeczja sáma : Co sie pokázuie z sámych słow Łżáiaßá Proroká s. Cap. 6. v. 1. do ktrych sie Jan s. referuie : kture ták mowi : widzialem Pána siedzącego ná stolicy bárgo wysokiej, y wynysionego : á kraie Sáry tego nápełniały Kóscíol, &c. Przetoż y przez te chwale Syná Bożego : ktora w swoim czasie rzeczja sáma widział Łżáiaß : rozumie sie chwala ná on czas rzeczja sáma bedaca : Syná Bożego. A ták nie przyßla. Czemu nie nie záwádza : że własność Prorokow bylá : przyßle rzeczji wpatrować : stad też widzącymi byli názwáni : iáko sámi Adwersarze y to w poßrzedek tu podpárćiu swego inniemánia : o widzeniu Łżáiaßá przyßley chwały Syná Bożego : przywodza. Bo choć bylá własność Prorokow : przyßle rzeczji wpatrować : iednáß przecie dla tego nie mogá być áo ni simpliciter áni sufficienter odsadzeni tego : iáko by iuż byli nie mieli żadney rzeczji zgola : w onym sámych czasie bedacey : kturego oni byli y byli : wpatrować. Co sie y zstrony tey chwały Syná Bożego pokázuie : ktera iß ná on czas Łżáiaß widział rzeczja sáma : tedy widział ia iáko táka ktera też ná on czas bylá rzeczja sáma : Co sie iuż wyßsey pokázáło : wießcie wnetie tym wiacey sie to pokáże. Aiedyby tedy tego Adwersarze mogli párwey pisma

Pisnąć s. dowieść: że Prorocy święci: iaki byli Wzaiasf
egoła nigdy żadney rzeczy: ktoraby w onym czasie rzecz
sama była: ktorego y oni sami rzecz sama byli: nie mo
gli widzieć ani rpatrować: Tedyby też to z tym po pro
stu y bärzo przykoyne mogli zamykć: że y ta chwala
Syna Bożego: ktora na on czas rzecz sama widzial Wzaiasf: nie by
ła chwala na ten czas rzecz sama będąca: ale przyszła.
Ale iż tego nigdy nie dołaza co jest pierwszego: gdyż o
tym we wszystkich Piśmie świętym podobieństwa nie
mają namnięszego: Przetoż też tego ślad nie mogą sim
pliciter zamykć: iakoby dla tego ta chwala Syna Bo
żego: ktora widzial Wzaiasf czasu swiego: miała sie ro
zumieć przyszła: nie na on czas będąca chwala: że wła
sność była Prorokow przyszle rzeczy rpatrować. Wi
dział tedy Wzaiasf na on czas rzecz sama będąca chwala
Syna Bożego: choć własność Prorokow była przyszle
rzeczy rpatrować.

Poirzeć: Dla tego: że widzac te chwale Syna
Bożego w czasie swoim Wzaiasf: tedy ja widzial nie gdzie
indziej tylko w niebie: Co każdy łatwo obaczy: gdy ten
Szofły Rozdział Wzaiasfow: ktory Jan święty wspo
mina: y ważnie przeczyta. A ślad to sie zamyka: ponie
waż te chwale Syna Bożego: Wzaiasf w czasie swoim
widzial w niebie: Przetoż ja widzial w onym czasie już
rzecz sama gotowa: Ratia tego ta jest Pierwsza: że w
niebie przed onym czasem widzenia Wzaiasfowego tej
chwaly Syna Bożego: wszystkie rzeczy dawno były goto
we: ponieważ niebo: ze wszystkimi rzeczami ktore są w
nim niebieskie: zaraz zupełnie jest od Boga stworzone:
gdy sie stało stworzone: iako Mojżesz sługa Boży rka
że: Gen. 2. v. 1. gdy tak mówi: Słaly sie tedy zupeł
ne niebiosy y ziemia, y wszystko co w nich. Zaczynamy ta chwa
la Syna Bożego: przed onym czasem widzenia ency od
Wzaiasf: w niebie dawno miała być gotowa. A tak
też nie

iey nie potrzeba by' o Łzaiasowi iako przysley wpatrować. Potym: Pokazuje sie to y z tey drugiey Ratiey: że osobnáy zrzetelnie sam Syn Boży: o tey chwale swoiey: ktora widzial Łzaiasz: Ioan. 17. 8. 5. to świadczy: że ią miał o Opcá swego pierwey niżeli ten świat był: Przetoż y: tey przyczyny nie potrzeba iey było Łzaiasowi iako przysley wpatrować.

Poczwarte: Dla tego: że iestliby to prawda miała być: iż Łzaiasz: nie ná on czas rzeczą samą będącą: ale przysley chwale widzial Syna Bożego: tedyby to ztym musiało iść: że Łzaiasz nigdy rzeczą samą chwały Syna Bożego: żywiąc ná tym świecie: nie widzial: Ażwłaszcżá iako ten: ktory tego czasu nie zásiagl: ktorego Syn Boży: ná świat sie okazał. Lecz iż iednak przeciwną rzecz sam ná sie wstazuje Łzaiasz Prorok święty: to iest: że on zá času swego życia ná świecie: rzeczą samą widzial chwale Syna Bożego: poniewaz sam o sobie zrzetelnie świadczy w miejscu wysszey pomienionym: Wzdualem Pána siedzącego ná Stolicy bárzo wysokiey, y wynyszonego, á kráie śiaty iego nápełniały kościół. A Seraphimowie stali ná nim, każdy miał po šestci skrzydeł, dwiema zakrywał oblicze swoje, á dwiema latał. I wolal ieden do drugiego, y mowil: święty, święty, święty Pan Bog zastępów: pełna iest wszytká ziemiá chwały iego. Przetoż tá chwala Syna Bożego: ktora widzial zá času życia swego ná świecie: Łzaiasz rzeczą samą: nie może być przysley chwala Syna Bożego. Widzie: tedy Łzaiasz w czasie swoim: będącą rzeczą samą chwałę Syna Bożego.

Ná trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecią rzecz á ostatnią / Adwersarze / w tey swoiey explikácii te zamykają: w ktorey twierdzą: iakoby to insha rzecz mi tá być: widzieć Łzaiasowi: ná on czas będącą chwałę Syna Bożego: á insha widzieć samego Syna

Syná Bożego. A stąd to wsiłnia zamysłać: Jż iako to
jest inśa: widzieć Łżaiasowi: ná on czas będąca chwale
Syná Bożego: A inśa widzieć samego Syná Boże-
go: Tak też stąd nie może to dowiedźlono być: aby był
Syn Boży zá času Łżaiasowego miał być: choć ná on
czas będąca chwale iego Łżaias widział: Ale y to Ad-
wersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Że sie ná tym myła Adwersarze:
Aby to miała być inśa widzieć chwale Syná Bożego:
á inśa widzieć samego Syná Bożego. Bo jż sie wyśsey
pokazáło: że chwala Syná Bożego: nie może być od-
dzielona od Nátury samey Syná Bożego: iako áni chwa-
la Oycá niebieskiego: nie może być oddzielona od samey
Nátury Oycá niebieskiego: Przetoż widzieć chwale Syn-
ná Bożego: nie może być inśa rzecz od tey: widzieć sa-
mego Syná Bożego. A stąd znówu to sie zamysła: Że
gdy widział Łżaias chwale Syná Bożego: Tedy wi-
dzał samego Syná Bożego.

Powtore: Dla tego: Że sie temu samje Łżaias przeciwst-
awia iawnie wśazuje: że on nie ináctey widział te chwale
Syná Bożego: tylko widząc samego Syná Bożego.
Abowiem iawnie te słowa o tey rzeczy pisze: widziałem
Páná siedzącego ná stolicy wysokiey, y wywyższonego, á krá-
ie Bány iego nápełniały Kościół. Ponieważ tedy Łżaias nie
ináctey widział ná on czas chwale Syná Bożego: tylko
to widząc samego Syná Bożego: iako sie sam explikuje:
Przetoż y z tey miary Adwersarze bázno sie myła ná swo-
im przedśienie: gdy twierdzić śmicia: iakoby to in-
śa rzecz miała być: Widzieć chwale Syná Bożego: á
inśa widzieć samego Syná Bożego.

Potręcie: Dla tego: Że kiedyby to prawda miała być:
jż to jest inśa widzieć chwale Syná Bożego: á widzieć
samego Syná Bożego: Tedyby byli nigdy Seráfino-
wie nie mogli stać przed nim: twarzą swoiey y nog zátry-

Okazanie:
Jż widzieć
Łżaiasowi
chwale Syn-
ná Bożego/
á widzieć sa-
mego Syná
Bożego: jest
rzecz iedną:
nie inśa.

wać przed nim: ani mu chwały w ten czas oddawać: nie mogłaby była ani wżytka ziemia w ten czas chwały jego napełniona być: Racja tego tak jest: że te wżytke rzeczy potrzebuia tego: aby ten pierwszy rzeczą sama był: ktoremu się też te rzeczy pomienione rzeczą samą oddawają: y który jest tych rzeczy przyczyna. Jakiż to y sam Ociec niebieski: pierwszy rzeczą samą musiał być: niżeli mu takoweż rzeczy Seraphinowie y inſzy Aniołowie: rzeczą samą poczęli wyrządzać y oddawać. Jż tedy na on czas stali Seraphinowie przed Synem Bożym rzeczą samą: kiedy Ezaiasz widział chwałę jego: y chwałę mu oddawali rzeczą samą: Przetoż y stąd pokazuje się: że to nie jest inſza widzieć chwałę Syna Bożego: a widzieć samego Syna Bożego.

Poczwarte: Dato non concesso: to jest: Choćby się to Adwersarzom pozwoliło: że to inſza jest rzecz: widzieć chwałę Syna Bożego: a inſza widzieć samego Syna Bożego: Tedy y tak przecie nie mogą tego Adwersarze przystoynie zamykać: iakoby było nie miało nic być rzeczą samą na on czas Syna Bożego: kiedy Ezaiasz widział chwałę jego. Bo się temu naprzód sam Ezaiasz przeciwowi: który powiada iawnie: że widział na stolicy wyſokiey tego samego Pána siedzącego. Toć musiał być w ten czas rzeczą samą. Porzym: Sprzeciwia się temu y tym drugim sposobem: że piſze: Jż Seraphinowie oddawając mu chwałę: w tym wychwalaniu nazywali go Pánem Bogiem Zastępow. Przetoż y z tej miary w ten czas musiał być rzeczą samą: ponieważ Pan Bog Zastępow jest ten: który nie tylko w ten czas był rzeczą samą: kiedy to widział Ezaiasz: ale jest przed wſszymi wieki.

Nawet: Sprzeciwia się temu y ta Racja: że ieśliby to miała być prawda: iakto Adwersarze vsiluią: Jż na on czas nie było nic Syna Bożego rzeczą samą: kiedy Ezaiasz widział chwałę jego: Tedyby to ztym iść musiało: że y
sami

sami Aniołowie: w ten czas oddawali mu chwałę nie rzecz sama. Stali przed nim nie rzecz sama. Zatrzymali się przed wielmożnością Najęstwu ięgo nie rzecz sama. Chwała ięgo napełniona była wŝytką ziemią nie rzecz sama. Bo iakieć było bycie na on czas samego Syna Boga: takieć musza być y te wŝytkie rzeczy ktore na on czas Aniołowie czynili przed Najęstwu ięgo: y ktore się ściągają do niego. Lecz iż te wŝytkie rzeczy: na on czas wyrzodziłi Aniołowie Synowi Bożemu: rzecz sama y prawdziwie: y chwała ięgo napełniała wŝytkę ziemię rzecz sama y prawdziwie: Przetoż też y sam Syn Boży: na on czas był rzecz sama y prawdziwie: kiedy Złaził chwałę ięgo widział.

Po piąte: A co Adwersarze piśa: Iż Złaził widząc chwałę Syna Bożego: Tedy widział ię w chwale onego Boga iędynego. Tedy y na tym się Adwersarze myśla Gdyż się temu samże Złaził y Jan święty: ktory Złaził przywołsi: zrzetelnie przeciwi: wkazuie: że Złaził nie w chwale Oycowskiej: widział chwałę Syna Bożego: ale że widział samego Syna Bożego: y chwałę ięgo. Przetoż też za tym Adwersarze: nie mogą nic zamykać do przedsięwzięcia swego.

Po szóste: Dato non concessio: to iest: choćby się y to Adwersarzom pozwołilo: iż na on czas Złaził: w chwale Oycy niebieskiego: widział chwałę Syna Bożego: tedy y tak przecie nic nie wskurają. Abowiem iako chwałę Oycy niebieskiego: nie iest rozna ani odlaczona od samey Nędzy Bożey ięgo: Tak też gdy się chwałę Syna Bożego: zamyka w chwale Oycy niebieskiego: Poniecznie to z tym idzie: że Syn Boży: też iest Nędy ktorey y Ociec niebieski. Chybaż Adwersarze mogli to pokazać: Naprzód: że chwałę Oycy niebieskiego: może być odlaczona od samey Nędzy Bożey ięgo. Albo: że dwie chwały w sobie: sobie przeciwe: Ociec niebieski zamyka: iedną swą:

Opisanie:
 Ze ta chwa-
 la Syna Bo-
 żego ktora
 Wzaiasz wi-
 dzial: nie
 moze sie ta-
 ka rozumiec
 ktoraby sie
 byla miala
 dopiero w
 ten czas zu-
 pełna y do-
 stonata oka-
 zaci albo
 staci: Kiedy
 sie też sam
 Pan Jezus
 ludowi Iz-
 raelstiemu
 okazal: apo-
 tym po wst-
 etim swie-
 cie obwoła-
 ny byl.

swojej: a druga Synowe: Ktora sie w chwale iego za-
 myka: Lecz i tego wszystkiego: Adwersarzom dowiesć
 z Pisma ś. słuskie zgola trudna y niemożna. Przetoż
 Syn Boży: Ktorego sie chwala: w chwale Oycowstkiej
 zamyka: iako twierdzą sami Adwersarze: iest teżże Na-
 tury: Ktorey y Ociec niebieski. A tak iest z Natury Bo-
 giem y przedwiecznie bytnim: Przetoż y w te czasy rzecz-
 samy byl: Kiedy Wzaiasz chwale iego widzial.

Posiadam: A co Adwersarze y to w explicacyi swojej
 przydawaja: Ze ta chwala Syna Bożego: Ktora wi-
 dzial Wzaiasz: w ten czas dopiero w samym skutku y zu-
 pełności okazała sie: Kiedy sie Naprzod/ Pan Jezus lu-
 dowi Izraelstiemu w cielem ukazał: a potem po wszystkim
 świecie obwołany byl: Tedy y to Adwersarzom nie może
 być pozwolono. Naprzod: Dla tego: Ze tego Pismo
 święte nigdzie nie mówi: co y stad znać: ze y sami Ad-
 wersarze z niego: żadnego o tej rzeczy dowodu nie przy-
 wiedzą. Tym: Dla tego: Ze sie sam Wzaiasz temu
 przeciwi: Który gdy pise o tej chwale Syna Bożego: Ze
 niebo y ziemia napelniała: y Aniolom świętym do chwa-
 lenia przyczyna była: tedy tym samym skuteczna dosto-
 ność tej chwały: podobnie sam czas Ktorego ię widzial
 Wzaiasz: iacnie wyroża. Przetoż dopiero w ten czas:
 gdy sie ten Syn Boży: ludowi Izraelstiemu w cielem u-
 kazal: a potem po wszystkim świecie obwołany byl: ta
 chwala iego: nie mogła sie zupełna y dostonata y skute-
 czna stawać. Patrzcie: Dla tego: Ze tu Wzaiasz y
 to iacnie pise: **A** nie taka chwala Syna Bożego wi-
 dzial: Ktora potem od ludu Izraelstiego/ y od innych lu-
 dzi miał być ten Syn Boży chwalaony na ziemi: ale tako
 Ktorego na on czas chwalili Aniolowie w niebie. Prze-
 toż sie ta chwala iego: Ktora widzial Wzaiasz: nie może
 o takiej chwale rozumiec: Ktora sie dopiero w ten czas
 skuteczna y dostonata stala: Kiedy sie ten Syn Boży lu-
 dowi Izraelstiemu w cielem ukazał: a potem po wszystkim
 świecie

świecie obwołany był. *Poczwarte dla tego :* że y to
 tu Złaził piśe : że Aniołowie świeci y to ná on czas
 o tym Pánu wypowiedymáli : kiedy on widział chwałę
 jego : że ta chwala jego już ná on czas nápełniona
 była : wśytkie siemiá : Bo mówili : Pełna iest wśytká
 ziemiá chwałą jego. *Przetoż* nie iej nie potrzeba było doo-
 piero w ten czas zupełna y skuteczna zstawać : gdy sie ten
 Pan ludowi Izráelskiemu w cieie ukazał : á potym po-
 wśytkim świecie obwołany był. *Popiate dla tego :* że
 y to o tej chwale Syná Bożego : Złaził ukazuje : że nie
 może być odlazona od samey Osoby Syná Bożego : po-
 niemaż o onym samym piśe : że go widział iáko Páná sie-
 dzącego ná stolicy wysokiej : że kráie śwátą jego nápełniały
 kościół : że ta chwala jego : nápełniona była wśytká sie-
 miá : *Przetoż* nie y z tej miary tá chwala Syná Bożego :
 ktora widział Złaził : nie może rozumieć taką chwałę :
 ktora temu Synowi Bożemu wyrzadzali Izráelitowie w
 ten czas : gdy sie im w cieie ukazał : y inśy ludśie : gdy po-
 tym po wśytkim świecie obwołany był. A tak nie mogła
 sie dopiero w ten czas skuteczna y doskonała zstawać.
pośóste dla tego : że ieśliby to miała być prawda : że tá
 chwala Syná Bożego : ktora widział Złaził : dopie-
 ro w ten czas skuteczna y zupełna sie okazała : kiedy sie
 Pan Jezus ludowi Izráelskiemu w cieie ukazał : á po-
 tym po wśytkim świecie obwołany był. A y to przy-
 tym ma być prawda : że chwala jego : w chwale Oycá
 niebieskiego zamykálá sie : iáko tego wśytkiego w swojej
 explikácii Adwersarze dokládá : Tedyby to zátym iśe
 musiało : że y samego Oycá niebieskiego chwala : w kto-
 rego sie Syná jego zamykálá chwala : musiałá być konie-
 cznie y niedoskonała y ni skuteczna aż do tego samego cza-
 su : ktorego sie Pan Christus ludowi Izráelskiemu w
 cieie ukazał : á potym po wśytkim świecie obwołany był.
 Rana tego tá iest : że ieśli to prawda : że chwala samego

Syná

Chwala O-
 cianiebieskie-
 go : ktorego
 czasu zstala

nie doskonała y skuteczna : we dług rósło : wania Adwersarzyow.

Syná Bożego : która sie zamykała w chwale Oycá niebieſkiego : doskonała y skuteczna inſzego czasu nie mogła sie ostać : tylko tego samego który Adwersarze wspominaia : to iest : gdy sie w ciełe Pan Jezus / ludowi Izraelskiemu okazał : a potym po wszystkich świecie obwołany był : Tedy zátym nie może być rzeczono nic inſzego : tylko to : że y sama chwala Oycá niebieſkiego : dotąd musiała być ani doskonała : ani skuteczna : iako taka w której sie zamykała chwala Syná Bożego. Ale jeśli sie chwala Oycá niebieſkiego : nie mogła dopiero w ten czas ani skuteczna : ani doskonała stawać : gdy sie Syn Boży ludowi Izraelskiemu w ciełe okazał : a potym po wszystkich świecie obwołany był : Przetoż ani Syná Bożego chwala : która sie w chwale Oycá niebieſkiego zamykała : dopiero w ten czas : ani skuteczna : ani doskonała nie mogła sie stawać. Skuteczna tedy y doskonała tá chwala Syná Bożego : iuż ná on czas była : kiedy ja widział Bzaiasz. A skąd znou to sie zamyka : że iako tá chwala Syná Bożego : była iuż ná on czas zupełna : skuteczna : a tak y rzecz sama : gdy ja widział Bzaiasz : Tak też y sam Syn Boży : ná on czas musiał być skutecznie y rzecz sama : gdy chwale iego widział Bzaiasz : Ratia tej rzeczy tá iest : że chwala Syná Bożego skuteczna y doskonała : skuteczna y doskonała nie może być : ani rzeczywista : oprotz samey skuteczney / zupełney : y rzeczywistej bytności : pod onze czas : osoby Syná Bożego. Co y sami Adwersarze w teyże explicacye swoiey znac dawia : mianowicie : tej miary : gdy pisa : Iż tá chwala Syná Bożego : dopiero w ten czas : skuteczna / doskonała y rzeczywista pokazala sie y ostala : gdy sie też sam Syn Boży : skutecznie y doskonale y rzecz sama : ludowi Izraelskiemu w ciełe okazał : y po wszystkich świecie obwołany był. Bo acz sie ná pierwokey rzeczy bázno zawo-
dza : to iest ná tej : że twierdza : iakoby dopiero tego czasu :

su: chwala ta Syna Bożego: ktora widział Bzaiasz:
 doskonała/ rzeczywista/ y skuteczna: miała sie stać: kto-
 rego sie Pan Christus: ludowi Izraelskiemu w ciełe w-
 kazał: y po wszystkich świecie obwołany był: Wszakże sie
 na tey wiorey by nymniej nie myła: gdy tymże samym
 znać dawając: iż ta takowa chwala Syna Bożego: nie
 mogła sie inaczej skuteczna/ doskonała/ y rzeczywista po-
 kazać: bez samey skuteczney/ doskonałej/ y rzeczywistej
 osoby Syna Bożego. Gdyż czas/ okazania sie w ciełe na-
 świat Syna Bożego: y obwołania go po wszystkich świe-
 cie: był czas okazania samej zupełnej/ skutecznej/ y rzeczy-
 wistej osoby Syna Bożego. Iż tedy pokazało sie iasnie y
 dowodnie: że ta chwala Syna Bożego: ktora widział
 Bzaiasz: była już w ten czas skuteczna/ doskonała/ y rze-
 czywista: kiedy ta widział Bzaiasz. Także iż sie y to po-
 kazało: że chwala Syna Bożego: skuteczna/ doskonała
 y rzeczywista: nie może sie considerować: bez samej sku-
 tecznej/ doskonałej y rzeczywistej przytomności osoby
 Syna Bożego: Przetoż też ztym: słusnie y potrzebnie:
 nie może sie zamknąć co innego: tylko to: że y sam Syn
 Boży: w ten czas skutecznie/ zupełnie/ y rzeczja sama oso-
 ba swoia był: kiedy Bzaiasz chwale tego widział sku-
 tczną y doskonałą. A iż w te czasy rzeczja sama nie mogł
 być: ani iako człowiek/ ani iako Anioł/ ani iako ktore in-
 sze stworzenie: Był tedy w te czasy rzeczja sama iako Bog
 z natury przedwiecznie bytni. A zwołując że y sam Bzaiasz
 tak widać. I tych tedy wszystkich dowodów: o których
 sie aż dotąd y tak byroce traktowaliśmy każdy pobożny y roz-
 sadny łatwie baczyć może: Iż iako wszystkie tytuły Boga
 z natury przedwiecznie bytniego: sprosta y własnici Syn-
 nowi Bożemu należą: Równo te chwale: ktora te wszy-
 stkie tytuły wyraża: miał przedtym niżeli ten świat stał
 nał: prawdziwie: a potym była widziána y od Proro-
 ków w osobie tego: Tak też stał sam Syn Boży: i z Na-

tury Bogiem y przedwiecznie bytnim ma być uznawany.
Sentencja zaśie Adwersarsta : choc sie temu iako napy-
bárszey może przeciwi : nigdy sie iednak słusnie na swym
placu ostać sie nie może : bo sie bez prawdy słowa Boże-
go : y owsem przeciwko prawdzie : temu zaśtawia.

Do Trzeciej części Sentencji
naszey o Przedwieczney bytności Syna Bo-
żego : świadectwa należące : obrony potrzeb-
nia : wzięte od spraw takich uczynionych
przez Syna Bożego : ktore są własne tylko
tego : ktory jest z Natury Bogiem y
przedwiecznie bytnim.

PIERWSZE MIEYSCE Z IANA
świątego Cap. 1. Naprzod z wiersza Trze-
ciego : gdzie tak o Synu Bożym napisano.

wszystkie rzeczy przez nie uczynione są : a oprócz niego nie
jest nic uczyniono : cokolwiek jest uczyniono.

Potym w. 9. gdzie o nim napisano : Ze światła wysła-
kiono człowieka : przychodzącego na ten świat.

Nawet w. 10. gdzie o nim napisano : Przekazi świat
uczynion jest, lecz go świat nie poznał.

Na te wszystkie słowa Jana świątego : Adwersarze
w Złotechismie swym : fol. 87. 88. 89. 90.
tak napisali.

A iako na pierwsze miejsce odpowiadasz ?

Naprzod, nie masz w tym miejscu tego słowa, stworzone są.
ale stały się. Potym mowi Jan święty : że się stały przez
który sposób mowy w Piśmie świętym pospolicie wyraża nie te-
go, który jest pierwszą przyczyną iakiey rzeczy : ale tego który
jest

jest wtora albo szejcama przyczyna. A nádstátek to słowko, wšytkie rzećy, nie zá wšytkie góla rzećy bywa bráne, ale do tey rzećy, o kora idzie obráćane bywa i iako sie to często tráfia w Piśmie swietym, á z wlaścía Nowego Przýmierz; a czego miedzy inšymi, ośobliwym przykładem iest to miéysce w Pawła swietego, 2. Cor. 5. v. 17. w którym iest mowa o rzećy tey bárzo podobney, o korey tu Ian swiety mowi, wšytkie rzećy nowe sie sstały i choćiaż pewna iest, że ich bárzo wiele nowymi sie nie sstały. A iż rzećy, o kora v Iana swietego idzie, iest Ewángelia, tedy to słowko wšytkie rzećy, o tych wšytkich rzećach, które do Ewángeliey należą, ma być rozumiane.

A czemu przydał Ian swiety: Ze bez niego nic sie nie sstało, co sie sstało:

Przydał to Ian swiety dla tego, aby tym lepiey obiaśnil, co był przedrym powiedzial, wšytkie rzećy przez nie sie sstały: które słowá zdadzą sie góla znaczyć, iakoby sie przez samej tylko mowe, albo Syná Bożego wšytkie one rzećy sstały; choć iednak niektóre z tegoż rodżanu, y práwie wielkiej wagi, nie przezeń samego, ale przez iego Apostoły sie sstały: iako iest, wezwanie Pogan, y znieśienie Ceremoniy Zakonnych. Abowiem, choć te rzećy początek swoy wzięły od mow y spraw Pána Chrystusowych i przedtę iednak do skutku przywiedzione były, nie przez samego Chrystusa, ale przez iego Apostoły; wšakże nie bez niego: gdyż Apostołowie wšytkie rzećy iego władzą y zwierzchnością czynili; iako też y sam Pan im mowił, Bezemnie nic czynić nie możecie.

Ioan. 15.v.5

A iako odpowiadaś ná wtore miéysce:

Naprzód tak, iako y wyšsey, że tu Ian swiety nie mowi, iż świáć iest stworzony, ale tylko, że sie sstał. Porým, że tegoż sposbu mowy używa, który wyraża przyczynę rzećy iakiey, nie pierwšy, ale szejdnia: mowiac, że sie sstał świáć przezeń. A nádstátek, to słowo świáć, iako y drugie, które toż wáżá, w Piśmie swietym, nie tylko niebo y ziemię znaczy, ale imo inše znáćcienia, rozumie sie przez nie, albo Narod ludzki, iako to samo

Ioan. 12. v 19

* 5.

mieysce pokązuie, gdzie sie mowi, że byl na świecie, y świad go nie poznał; y świad pośledł z nim: albo też y przyszła nieśmiertelność i iako sie to pokązuie z rozdziału pierwszego Listu do Hebreow, * 6. gdzie mowi Apostoł: A gdy zaśie wprowadzą Pierworodnego na świat, mowi, Tniech mu sie klanidz wszyscy Aniolowie Boży. Co iż sie rozumie o przyszłym świecie, albo nieśmiertelności, pokązuie sie z rozdziału wtorego tegoż listu, gdzie mowi, Abowiem nie Aniolom poddał świadą przyszłego, o którym mowimy: a nigdziey onim nie mowił iedno w tym wierzyku sołtym, pierwszego rozdziału. Nád to, maś mieysce niżej w rozdziale 10. * 5. gdzie o Pánu Chrystusie mowiac, powiada: Dla tego wchodząc na świat, mowi, Zábirey ofiáry, y dárówánie niechćiales, áles mi ćiało spráwił. Gdzie iż ráwna jest, że mowi o tym świecie, do którego Pan Iezus wszedłszy Ofiárownikiem nášym zostal: iako okoliczności wszystkie tego mieysca pokązuie pokązuie sie, że nie o terdziejším, ale o przyszłym świecie mowi: ponieważ iako wyżej w rozdziale 8. * 4. powiedzial o Pánu Chrystusie: Gdyby byl na Ziemi, nie bylby Ofiárownikiem.

Iakoż te słowa, świat sie stał przezeń, rozumieś?

Dwoiáké może być ich wyrozumienie. Iedno, że narod ludzki, przeź Chrystusa reformowány, y iakoby znówu uczyńiony był: gdy; on Narodowi ludzkiemu, który był; ginał, y pod wieczną śmierć podpadł, wieczny żywot przymiół, (co też Ian święty światu wyrzucił na oczy, że przeź Chrystusa od zginienia wyswobodzony, przedtę go nie poznał, ale go wglądnął) Bo ten jest obyczaj mowy Zydowskiej, że w niej tak we słowi, iako czynić, Tworzyć toż wáż, co znówu czynić, znówu stworzyć, albo przetworzyć: a to przeto, że takich słów, które verba composita zowá, nie ma mowa Zydowska. Drugie, że on wiek nieśmiertelny, którego oczekáwamy przeź Chrystusa, ile do nas náleży, stał sie, albo uczyńiony jest; iako też tenże wiek przyszłym názwány bywa w gładem nas: choť iáż mi samemu Chrystusowi

Rusowi, y Aniołom świętym jest obecny. To własne słowá Adwersarście: ná te wszystkie słowá Janá świętego.

Ná pierwsze słowá Janá s.

W. 3. odpowiadám Czworáko.

Ná pierwszą rzecz odpowiadám.

Pierwszą rzecz/Adwersarze w tej swoiey explicácii te zámyśla: w której twierdzą: iáko by przez te wszystkie rzeczy: przez Syná Bożego uczynione: nie miały sie tylko dla tego rozumieć wszystkie rzeczy stworzone: iże Jan s. nie mówi: wszystkie rzeczy przezeń stworzone: ale stały sie: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że sie temu samo przedświadcicie Janá świętego przeciwi: ktore jest to: áby był Jan święty przez te słowá: Syná Bożego Bogiem z Náturą pokazał: forego záraz ná początku tego rozdziału W. 1. Bogiem nazwał. A i z innych rzeczy: Bog on z Náturą przedwiecznie bytni: snadniey y poietniey: Bogiem z Náturą: nie może być pokazány y uznawány: tylko z wszystkich rzeczy stworzenia: iáko Paweł święty Rom. 1. W. 20. pokazuje: Przetoż y Jan święty: Syná Bożego ná tym miejscu Bogiem z Náturą dowodząc: y áby był takim uznawány: ucząc: ná dowód tej rzeczy: wszystkie rzeczy przezeń stworzone przywodzi. A tak z tej pierwszej miary pokazuje sie to: że przez te wszystkie rzeczy przez Syná Bożego uczynione: wszystkie rzeczy stworzone rozumieć sie.

Powtore: Dla tego: że sam czas/ktory Jan święty: o uczynieniu tych wszystkich rzeczy przez Syná Bożego: náznacza: przeciwi sie temu mniemaniu Adwersarstwu: A náznacza nie inny: tylko ten: że gdy iestże nic nie było tylko Bog/ á w tego Boga/ to iest/ Oycá: Syn Boży:

Oświadczenie: A przez te wszystkie rzeczy/ktore są przez Syná Bożego uczynione: á ktore Jan święty w miejscu przedświadcenym wspomina: wszystkie rzeczy stworzone rozumieć sie.

na początku był słowem : y owszem nie tylko słowem był
 w Bogu na tym początku : ale był też sam y Bogiem : tedy
 te wszystkie rzeczy przezeń zostały się uczynione. Abowiem
 iasny jest porządek wszystkich słów Jana świętego : kto-
 re on z strony tej rzeczy w pośredek przyprowadzi : *v. 1.2.3.*
 Na początku było słowo, a słowo ono było w Bogu, y było ono sło-
 wo Bog. To słowo było na początku w Bogu. wszystkie rzeczy
 przez to słowo stały się, a oprócz niego nic się nie stało, cokol-
 wiek i stać uczyniono. Lecz iż ten czas takowy : rozumie się
 koniecznie nie inny : tylko ten który wprzedsil wszystkich
 rzeczy stworzenie : (iż go takim dla snadniejszego rzeczy
 pojęcia nazowem) Przetoż y przez te rzeczy wszystkie : przez
 Syna Bożego uczynione : które się zostały po tym czasie
 napisowey uczynione : wszystkie rzeczy stworzone : konie-
 cznie się rozumieją.

Pomnienie : Dla tego : Że y to tu Jan święty wkaże :
 że to słowo, które było na początku w Bogu / y było też sa-
 mo Bogiem : nie zostało się ieszcze było Ciałem / to jest /
 człowiekiem : kiedy te wszystkie rzeczy przez nie zostały się
 uczynione. Lecz iż ieszcze w ten czas / y za zdaniem samych
 Adwersarzow : Chrystus nie mógł tych rzeczy wykonać :
 które należą do Ewangelii : Przetoż y dla tego : przez
 wszystkie rzeczy które się zostały przezeń uczynione : wszystkie
 rzeczy stworzone rozumieć się mają.

Nawet : Dla tego : Że to nie jest pewny dowód : dla
 którego Adwersarze chcą otrzymać to : że się przez te
 wszystkie rzeczy przez Syna Bożego uczynione : nie mają
 rozumieć wszystkie rzeczy stworzone : iż Jan święty o tych
 rzeczach tego nie napisał : że stworzone są : ale że się stały.
 A owszem przeciwną rzecz temu Pismo święte wkaże :
 to jest : że : że przez to stanie się wszystkich rzeczy : rozu-
 mie się stworzenie wszystkich rzeczy. Piśmę bowiem Moyo-
 żeś : Gen. I. Że Bog stworząc te rzeczy : Których nie
 gdy nie było : y które się przezeń zostały : zároveň tego sło-
 wa

wta rzywał: przez które rzeczom onym dawał zstawać
 się: które chciał aby były stworzone. Mowi napierwoy
 7. 3. Niech się słońce światłość. A Morysz powiada: I
 słońce światłość. Mowi znnowu Bog 7. 6. Niechay się
 słońce rozpostrzenie w pośrodku wod, y niechay dzieli wody od
 wod. A Morysz powiada: I uczynił Bog rozpostrze-
 nie, y rozdzielił wody. Mowi po trzecikroć Bog 7. 14.
 Niech się słońce światłość na powietrzu niebieskim, y niechay
 dzieli dzień y noc, y będa na znak, y na czasy, y na dni, y na
 roky, &c. A Morysz dokłada: I stało się tak. Jeżeli te-
 dy Morysz sługa Boży: przez to słowo słońce się i nie
 odsadza Boga wszystkich rzeczy stworzenia: Pytam Ad-
 wersarzow: Jako Jan święty: używając takowegoż
 słowa: gdy mowi o uczynieniu wszystkich rzeczy przez
 Syna Bożego: może słusnie y pewnie tegoż Syna Boże-
 go przez nie odsadzać wszystkich rzeczy stworzenia? A za-
 się: Ponieważ Morysz przez takowe słowo: rozumie
 wszystkich rzeczy stworzenie: Pytam powtore: dla czego
 Jan święty używając takowegoż słowa: gdy mowi o
 wszystkich rzeczach przez Syna Bożego uczynionych: nie
 ma rozumieć stworzenia wszystkich rzeczy przez Syna Bo-
 żego? Rozumie tedy Jan święty: iako y Morysz: przez
 to słowo słońce się: wszystkich rzeczy stworzenie.

Na druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/Adwersarze/ w tej swojej explicacy: tak
 zamysla: w ktorey twierdza: iakoby y dla tego Syn
 Boży: stworzenia tych wszystkich rzeczy: ktore są przezeń
 uczynione: miał być odsadzany: iże Jan święty o nim pi-
 sie: Że wszystkie rzeczy przezeń zstały się uczynione: cokol-
 wiek jest uczyniono: przez co iako powiada Adwersa-
 rze: w Piśmie świętym: wyraża się nie ten: Który jest
 pierwsza przyczyna iakiey rzeczy: ale ten: Który jest wtó-
 ra albo średnia przyczyna: Ale y to Adwersarzom nie
 może być pozwolono.

Okazanie:
Dochodź Jan
ś. o Chri-
stusie panie
pisze: że wsy-
stkie rzeczy
przezeń zsta-
ły się: prze-
nie iednak
dla tego
Christusa p.
wszystkich rze-
czy stworze-
nia: słusnie
niemoże być
odsądzony:
stad: że się
wszystkie rze-
czy przezeń
zstały.

Naprzód: Dla tego: że się wyśsey na one słowa Apo-
stolskie I. Cor. 8. v. 6. przeciwna rzecz wielę dowodow
pokazala. Gdzie acz Apostol swiety: o Synu Bozym
też te słowa mowi: że przezeń wszystkie rzeczy/ y my prze-
zeń: pokazalo się iednak: iż te słowa takowe: nie o ino-
stym przezeń wszystkich rzeczy byciu: rozumiane być ma-
ją: tylko o takim: ktore się zstało przez stworzenie. Prze-
toż y na tym miejscu: gdzie Jan swiety takowegoż spo-
bu mowy używa: Syn Boży dla niego stworzenia wszy-
stkich rzeczy: słusnie odsadzać się nie może.

Powtore: Dla tego: że sami Adwersarze: w teyże
swoicy explikacy/ to pokazują: że przez te wszystkie rze-
czy/ ktore są przez Syna Bożego uczynione: nie inakże
rzeczy mają być rozumiane: tylko te: ktore są stworzone.
Edy bowiem w tey explikacy swoicy pisa te słowa:
Mowi Jan swiety że się stały przy: żeń. który sposob mowy w Pi-
śmie swiety, pospolicie wyraża nie tego, który jest przyczyna
przyczyna: idźney rzeczy: ale tego, który jest wtora albo śred-
nia przyczyna: Tedy dawaia znać nie co innego: tylko to:
że Syn Boży: stworzycielem tych wszystkich rzeczy ktore
są przezeń uczynione: ma być rozumiany. Tylko im o to
idzie: aby w tworzeniu wszystkich rzeczy: nie był pierwsza
przyczyna: to jest: Oycem: stanowiący: ale wtora al-
bo średnia. Na czym nam do naszego przedsięwzięcia
dosyć. Bo acz się na tym bärzo Adwersarze mylą: aby
Syn Boży: stworzenia wszystkich rzeczy: Wtora albo
średnia przyczyna: miał być stanowiący: iako się już
wyśsey pokazało: Wszakże my: nie tak dalece się na tym
miejscu o to pytamy: iako Syn Boży wszystkie rzeczy
stworzył: iako wiacey o to: Jeśli wszystkie rzeczy stwo-
rzył: Ażatym y o to: Jeśli stworzenie/ albo sam tylko z
natury ciałowiel: może być stworzycielem wszystkiego
stworzenia postanowiony: Ponieważ tedy y sami Ad-
wersarze: pokazują to tymi słowy explikacy swoicy: że

wszystkie

wszystkie rzeczy przez Syna Bożego są stworzone: Przetoż dobrze Syn Boży: stworzycielem tych wszystkich rzeczy ma być stanowiony: o których piśe Jan święty: że wszystkie rzeczy są uczynione.

Nadtoż: A iśliby przecie: miało czego stać niedostatk: wac Synowi Bożemu do doskonałego wszystkich rzeczy stworzenia: iże rzeczy wszystkie rzeczy są uczynione. Te dyby tymże prawem: y tym samym rzeczom rzeczy uczynionym: musiało także czego niedostatk do ich doskonałego stworzenia: dla tego iże przez Syna Bożego są uczynione. A ztym to znowu powdżie: że iako Chrystus: nie będzie doskonałym wszystkich rzeczy stworzycielem: dla tego: że wszystkie rzeczy rzeczy są uczynione: także y te same rzeczy rzeczy stworzone: nie będą doskonałe dla tego stworzone: iże rzeczy są stworzone. Ale i przecie Jan święty: te wszystkie rzeczy które są przez Chrystusa stworzone: wżaznie być doskonałe stworzone: choć są rzeczy stworzone: Bo mowi: wszystko przez nie uczyniono, cokolwiek jest uczyniono, a oprócz niego nic nie uczyniono. Przetoż y Chrystus jest doskonałym wszystkich rzeczy stworzycielem: choć wszystkie rzeczy są uczynione.

Ná Trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz/ Adwersarze/ w tey explicácii swojej: te zamytkaia: w ktorey twierdza: iakoby przez te wszystkie rzeczy: które są przez Syna Bożego uczynione: rozumieć się miały nie inſze rzeczy: tylko te wszystkie: które się do Ewangelii ściągają: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzed: Dla tego: że sama Ewangelia: wszystkie mi rzeczami nigdzie w Piśmie świętym nie nazywa się: a pogotowiu nigdzie się nie nazywa wszystkimi rzeczami uczynionymi: Przetoż y tu: przez te wszystkie rzeczy które są przez Syna Bożego uczynione: nie mogą się rozumieć

Okazanie:
Ji przez te wszystkie rzeczy które się przez Syna Bożego

to: nie mogą
się rozumieć
te wszystkie
rzeczy: które
należą do
Ewangelii

te wszystkie rzeczy: które do Ewangelii należą: ponie-
waż nie rozumie się przez nie ani samą Ewangelią.

Powtore: Dla tego: że Jan święty: na tym miejscu:
miał przedsięwzięcie opisać nie Ewangelią ze wszyst-
kimi rzeczami do niej należącymi: ale same osobę Syna
Bożego. Co czyni począwszy od początku rozdziału: aż
do wiersza dwudziestego. Przeróż y z tej miary: przez
te wszystkie rzeczy przez Syna Bożego uczynione: nie mo-
gą się wszystkie rzeczy do Ewangelii należące: rozumieć:
ponieważ Jan święty nie miał żadnego przedsięwzię-
cia: one tu opisać.

Poznać: Dla tego: że się w tym sam Jan święty:
iżownie explicuje: co tu on przez te wszystkie rzeczy przez
Syna Bożego uczynione: rozumie: Bo napisałowy §. 3.
że wszystkie rzeczy przez Syna Bożego stały się uczynione:
Znowu §. 10. in tym to najwyższym exprimuje: widać
iż co się przez to ma rozumieć: gdy pisze: *A świat prze-
zeń uczynion.* Przez który świat: iż po się żadnym sposo-
bem słusnie nie mogą rozumieć rzeczy te które należą do
Ewangelii: Tak też y z tej miary pokazuje się to: że
przez te wszystkie rzeczy przez Syna Bożego uczynione:
nie mogą się słusnie wszystkie rzeczy należące do Ewán-
gelii: rozumieć.

Nawet: Dato non concessio: to jest: choćby się to
Adwersarzom pozwoliło: że przez te wszystkie rzeczy: któ-
re się stały przez Syna Bożego uczynione: rozumieć się
ma Ewangelią: ze wszystkimi rzeczami do niej należącymi:
Tedy y tak przecie nie Adwersarze nie wskurają.
Gdy y z tej miary Syn Boży Bogiem: i Natury y przed-
wiecznie bóstwem pokazuje się. Naprzód z tej miary: że
iż po Synowi Bożemu: być sprawcą Ewangelii albo
uczynicielem: y wszystkich rzeczy które należą do niej: nie
jest nie innego: tylko być sprawcą zbawienia ludzkiego:
Tak uż sam Syn Boży: nie inak sym sład: i

Bogiem

Bogiem 3 Natury y przedwiecznie bytnim : pokaznie się :
poniważ według świadectwa Łaiaffa Proroka świę-
tego Cap 43. 12. sam Bog tylko 3 Natury przed-
wiecznie bytni : iest sprawca zbawienia ludzkiego.

Potym 3 Rzędy miary : Ze/ y za uśłotowaniem samych
Adwersarzow : ta rzecz Naprzód iest iawna : I Ewange-
lia iest od samego Syna Bożego uczyniona : ponieważ
Adwersarze wykładają : że przez te wszystkie rzeczy : kto-
re miaunio Jan święty przezeh uczynione : rzeczy należące
do Ewangeliev : a tak y sama Ewangelia : rozumiane
być mają. Iawna y to Powiorem : Ze Ewangelia iest
wieczna iako ia taka tenże Jan święty : Apoc. 14. 1.
6. nazywa. A wieczna : nie tak dalece względem czasu
posledniejszego : że będzie trwać na wieki : ale względem
włożenia y gotowania oney w tajemnicy radzie Bożej ie-
ści przed wieki : Dla czego ia też Paweł święty : Co-
loss. 1. 1. 26. Tajemnica zakryta od wieku nazywa.
Iawna y to Potrzebie : Ze się Ewangelia nie na ziemi :
ale w niebie poczęła : y stąd do nas iest przyniesiona : iako
to te miejsca tegoż Jana Ewangelisty pokazują : Cap.
1. 1. 18. 8 3. 1. 12. 8 15. 1. 16. Iawna y to Naośłatek :
Ze Ewangeliev : żadne stworzenie niebieskie / ziemskie / y
podziemne : nie mogło sprawić : y nam iey tajemnic o-
znaymić : Apoc. 5. 1. 2. 3. 4. A ztym y to stąd iawna
Ze te wszystkie rzeczy : iako samego Syna Bożego : przez
ktorego się zstały uczynione : iako należące do Ewange-
liet : wypinują z liczby innego wszystkiego stworzenia :
Tak też sąraz pokazują 3 Natury Bogiem przedwiecznie
bytnim. Być bowiem sprawca y uczynicielem Ewange-
liet : y oney tajemnice objawić : nie należy to innemu tyl-
ko samemu Bogu 3 Natury przedwiecznie bytniemu : stąd
ia też Paweł święty : w miejscu wyżej pomienionym :
Coloss. 1. 1. 26. tajemnica Boża być pokaznie : y mocą
Bożą : Rom. 1. 1. 16. y oney tajemnic objawienie : temuż

ſamemu przypisuię: tãżſe do Colossan I. 1. 26. y ſam
 Chriſtus: Matt. II. v. 25. Tãżſe: Być ſprawcą E-
 wãgeliey tãkiey: ktora ieſt nie tylko od poſlednieyſzego
 czaſu wieczna: ale od wſzytkiego wieku ktory xprze-
 dził: Prãſupponit: być pierwſzym przed onym wiekiem: Kto-
 rego ieſt tã Ewãgelia poſtãnowiona: zgotowana: y
 w tãiemney rãdzie Bożej włożona. A tãk być przedwie-
 cznym y z Nãtury Bogiem: poniewaſz nie inſzy ieſt przed-
 wiecznie bytnim: tylko ſam Bog z Nãtury. Nãwet:
 Być ſprawcą Ewãgeliey tãkiey: ktora ieſt nie tylko
 wieczna: ale y w niebie ſwoy poczãtek mãiąca: y z tãm-
 tãd nãſwiat przynieſiona: Prãſupponit: Być nie tyl-
 ko pierwſzym bytnoſcia przed Ewãgelia: ale y być za-
 cnieyſzym condiciã nad Ewãgelia: Gdyſz cauſa non po-
 teſt deterior eſſe ſuo eſſectu. A być zãſie zacnieyſzym
 condiciã nad Ewãgelia: nie ſłuży inſzemu tylko z Nã-
 tury Bogu przedwiecznie bytniemu: poniewaſz iãko nad
 Ewãgelia: ktora ieſt ſprãwa Boſza: niemãſz nic za-
 cnieyſzego ze wſzytkich ſpraw iego: Tãk zãſie nad ſamã
 Ewãgelia: ſam on Bog tylko zoſtawã zacnieyſzy. Iſ-
 tedy Chriſtus Ieſus: ieſt ſprawcą Ewãgeliey wieczney:
 nã niebie ſwoy poczãtek mãiącey: Do tego: Iſt ieſt pier-
 wſzy bytnoſcia przed Ewãgelia: y zacnieyſzy condiciã
 nad Ewãgelia: y tãiemnice oncy obiãwił: Przetoſz
 Chriſtus Ieſus: ieſt Bog z Nãtury przedwiecznie bytni.
 A tãk z tãd ſe poſãzuie: że ſtãd wſiluiã Adwerſarze nã-
 ſey Sentenciey ſkodzić: ſtãd ich ſãmych Sentencia
 ſwãntnie: a nãſtã tym wiecey ſe gruntuie y wtwierdza.

Nã czwarta rzecz odpowiãdam.

Czwarta rzecz: a oſtãtniã: Adwerſarze/ w tey ſwoiey
 explicãcie: te zãmýſlã: w ktorey twierdza: iãkoby tãk
 przez te wſetkie rzeczy przez Synã Boiego wczynione: o
 ktorých piſe Jan ſwiety: niemãły ſe wſetkie rzeczy
 wobec wczynione: rozumieć: iãko ſe y w Pãwla ſwieter-
 tego 2. Cor. 5. 17. przez wſetkie rzeczy ktore ſe nowe

zstały : nie wszystkie wobec rzeczy uczynione : rozumieis :
Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : Że Instantia przywodzi bärzo à dissimili. Bo Jan s. w miejscu przedświertym mowi o wszystkich rzeczach pierwszego stworzenia. A Paweł święty w słowach od Adwersarzow ad Instantiam przywiedzionych : mowi o wszystkich rzeczach Nowego stworzenia : Przetoż choćby te słowa Pawła świętego : nie zamykały w sobie wszystkich rzeczy wobec uczynionych : nie idzie to przecie za tym : aby y te Jana świętego in controuersia położone : dla tego nie miały w sobie zamykać wszystkich rzeczy wobec uczynionych.

Powtore : Dla tego : Że sie temu sposob mowy : od obudwu tych Kiserzow świętych zachowany : przeciw. Bo Paweł s. mowi Definitè & particulariter : wszystkie rzeczy nowe sstały sie. A Jan święty mowi Indefinitè & generaliter : wszystko przez nie uczyniono : cokolwiek iest uczyniono : a oprócz niego nic nie uczyniono. Jako tedy à particulari ad uniuersale : nie może nigdy nikt nie słusnie zamykać : & à Definito ad indefinitum : Tak też y Adwersarze z tych słow Pawła świętego : nie mogą nic przeciwko tym słowom Jana świętego zamykać : aby sie dla tego w nich nie miało rozumieć wszystkich rzeczy wobec uczynienie : iże sie y u Pawła świętego w słowach pomienionych : nie może rozumieć wszystkich rzeczy wobec uczynienie ale tylko nowe wszystkie rzeczy.

Potrzećie : Dato non concessio : to iest : choćby sie y to Adwersarzom pozwoliło : Że te obie miejsca pomienione są sobie podobne : tedy y tak nie Adwersarze nie wsturają : Bo to przecie stad przeciwko nim będzie musiało być zamykano : Że iako tu u Pawła świętego : że wszystkie rzeczy Nowych : nie może nic być wyieto : krotko by sie nowe nie zstały : dla tego : że iawnie Paweł s. pisze : iż sie wszystkie nowe zstały : Tak też y z tych wszystkich

Okazanie:
Że choć sie przez wyprzeczenie rzeczy które nie sstały nowa : w onych słowach Pawła 2 Cor. 5. v. 17. nie wszystkie rzeczy wobec uczynione rozumieis : nie idzie to, dnak za tym : aby sie dla tego y przez te wszystkie rzeczy które sie zstały przez Syna Bożego : a o ktorzych piše Jan święty w miejscu przedświertym : tak że nie wszystkie rzeczy wobec : zulaśnieja stworzenia pierwszego miały rozumieć.

rich rzeczy przez Syná Bożego uczynionych : o których Jan święty pisze : nie może nic być wyisto coby przezeń nie było uczyniono : dla tego : że y tu Jan święty iáwnie tego doświáda : wśyko przezeń uczyniono : cokolwiek iest uczyniono : áopócz niego nic nie uczyniono. A ták y stąd pokázuie się to : że nie dochrze Adwersarze w swoiey explicácii zamykają : iákoby przez te wśytkie rzeczy przez Syná Bożego uczynione : nie miały się rozumieć zgoła wśytkie rzeczy uczynione.

Poczwarte : Znowu Dato non concessio : to iest : Choć by się y to Adwersarzom pozwolilo : że przez te wśytkie rzeczy przez Syná Bożego uczynione : o których mówi Jan święty : nie wśytkie rzeczy wobec rozumieć się mają : Które są pierwszego stworzenia : iákto się wyżej pokázalo : Tedy y ták przecie nie mogą tego stąd Adwersarze : ani sufficienter ani probabiliter przeciwko Christusowi zamykać : iákoby dla tego nie miały być przezeń wśytkie rzeczy wobec uczynione : Które są uczynione : i że te słowá Janá świętego : nie rozumiecia się o wśytkich wobec rzeczách przezeń uczynionych : ále tylko o niektórych wśytkich : to iest : o wśytkich pierwszego stworzenia : iákto się pokázalo. Bo choć tu nie mówi y o wśytkich rzeczách Nowego stworzenia : żeby ták / z tych słow jego : wśytkich rzeczy wobec : pierwszego y nowego stworzenia : Stworzycielem Christus Jezus był uznawany : mówi iednak ná inšym mieyscu w Piśmie świętym Duch á. y o wśytkich rzeczách nowego stworzenia : przezeń uczynionych : á mianowicie : 2. Cor. 5. v. 17. Ephel. 2. v. 15. A stąd Christusa nie inákšym pokázuie : tylko Stworzycielem wśytkiego : pierwszego / y nowego stworzenia. A iěsliby to miała być sufficientis & probabilis Ratio : Christusa Jezusa : dla tego simpliciter chcieć odsadzać wśytkich rzeczy w obec stworzenia : pierwszego : y Nowego : i że Jan święty w tych słowach przed-
śiewie

stworzonych: nie mówi o wszystkich rzeczach wobec stworzonych: ale mówi tylko o tych które są pierwszego stworzenia: iako się nie raz rzekło i pokazało: Tedyby tymże prawem y sam Ociec niebieski: z onych słow Mojsesowych: Gen. 1. Cap. stworzenia wszystkich rzeczy wobec musiał być osądzony: że tam Mojses: wspoły y na jednym miejscu: nie mówi o wszystkich rzeczach wobec stworzonych: ale mówi tylko o tych które są pierwszego stworzenia. Ale iesli to stać ani sufficienter, ani probabiliter, ani simpliciter: przeciwko Oycu niebieskiemu nie może być zamysłano: Tedyć pogotowiu ani przeciwko Chrystusowi: nie mogą tego Adwersarze zamyslać. Rozwsem to stać znówu przeciwko Adwersarzom musi się zamyslać: Iż iako w tych słowach przedświadczeń: Jan święty: wskazuje Chrystusa Pana: stworzycielem pierwszego stworzenia: a na innym miejscu Duch ś. w Piśmie świętym: wskazuje go stworzycielem y nowego stworzenia: a tak iest Chrystus: stworzycielem wszystkich: go: pierwszego y nowego stworzenia: Tak też stać nie inakszym tenie Chrystus Jezus: ma być uznawany: tylko z Natury Bogiem przedwiecznie bytnym: ponieważ Pismo święte: nie innego wskazuje stworzycielem wszystkich: pierwszego y nowego stworzenia: tylko Boga samego z Natury przedwiecznie bytnego.

Naosłatek: Ale znówu Dato non concessio: to iest: Choćby się y to Adwersarzom pozwoliło: że tak w tych słowach przedświadczeń Jana świętego: mówią idzie o wszystkich rzeczach nowych przez Syna Bożego uczynionych: iako y w tych słowach ad Instantiam od Adwersarzom przywiedzionych: mówi Paweł święty: o wszystkich rzeczach nowych uczynionych: tedy y tak przecie nic nie wskurają: aby się y stać nad ich dycenie: Chrystus Pan: nie miał pokazywać: Natury Bogiem przedwiecznie bytnym. Ponieważ Pismo święte: nie innego

stworzonych

Stworzycielem wszystkich Nowego Stworzenia pokazuje: tylko samego Boga z Natury przedwiecznie bytnego: Efa. 4.3. 19. Apoc. 21. 5. 5. Gdzie się tedy Adwersarze obrocą: wsłódzili ich Sentencia śwankować musi: a naszą tym więcej się gruntuie.

Ná drugie słowá Ianá świętego: z tegoż Rozdziału 7. 10. odpowiadam pięćiorako: gdzie o Synu Bożym napisano: że świat uczyniony przezeń.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz/ Adwersarze/ w explikacyi swoiey ná to miejsce: że zamyślają: w ktorey twierdzą: iako by tu przez ten świat który jest przez Syna Bożego uczyniony: nie miał się rozumieć świat stworzony: tylko dla tego: że Jan święty: o tym świecie nie napisał: że jest stworzony: ale że się zstał przez Syna Bożego uczyniony: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

*Objasnienie:
Że przez ten świat/który jest przez Syna Bożego uczyniony: świat ten stworzony rozumieć się ma.*

Naprzód: Dla tego: że się wyżej wiele dowodow pokazało: iż chociaż tu Jan święty: mówiąc o uczynieniu wszystkich rzeczy przez Syna Bożego nie pisał tego aby miały być stworzone: ale że się przezeń zstały uczynione: Wszakże przecie pokazało się: że przez to słowo *stała się* wszystkich rzeczy: stworzenie wszystkich rzeczy przez Syna Bożego: ma być rozumiane. Przetoż tymże zstał się ten y przez to zstanie się świat: który się zstał przez Syna Bożego uczyniony: stworzenie świata: a tak świat ten stworzony: rozumieć się ma.

Powtórę: Dla tego: że samże Jan święty: iawnie to pokazuje: Pisse bowiem: że przez ten świat który się zstał przez Syna Bożego uczyniony: nie inny się świat rozumieć

rozumieć: tylko ten: na którym potym sam Syn Boży
był: gdy się z Panny narodził: Bo piśe: *Ná świecie był.
a świat przezeń uczynion.* Lecz iż nie na innym świecie
był Syn Boży: gdy się z Panny narodził: tylko na tym
który jest stworzony: Przetoż przez ten świat: który się
zstał przez Syna Bożego uczyniony: świat ten stworzo-
ny rozumieć się ma.

Potrębie: A la tego: Ze tego y wrzysmi stowy 9.
tenże Jan 8. dowodzi: gdy o Synu Bożym y to mowi:
*Była światłość prawdziwa, która oświeca wszelkiego człowieka
przychodzącego na ten świat.* A to oświecanie wszelkiego
człowieka przychodzącego na ten świat: od tej światło-
ści: iako się rozumie nie o duchownym oświecaniu: ale
przyrodzonym: Co stać znać: że nie wszelki człowiek
który przychodzi na ten świat: Duchem oświecać się
býwa oświecany: Tak też y przez ten świat: na którym
przychodzącego wszelkiego człowieka: ta światłość pra-
wdziwa oświeca: świat ten stworzony: ma być rozu-
miący. A zważywszy że go y sam Jan święty iako pálcem
okazuje: gdy mowi: *Ten świat.* A iż o tym świecie: to
zaráz 9.10. Jan 8. zamyka: że jest przez Syna Bożego
uczyniony: Przetoż y z try miary pokazuje się: że przez
ten świat przez Syna Bożego uczyniony: świat ten stwo-
rzony rozumie się.

Nawet: A dla tego: Ze y tego / o tym świecie przez
Syna Bożego uczynionym: Jan święty: iawnie dokła-
da: że Chrystusa nie poznał: Bo mowi: *Ná świecie był.
a świat przezeń uczynion: ale go świat nie poznał.* Przez kto-
ry świat: który Chrystusa nie poznał: iako Jan święty
specjaliter ludźi rozumie którzy Chrystusa nie poznali: A
ci są stworzeni: Tak też przez ten świat: który przez
Chrystusa jest uczyniony: świat ten stworzony rozumie.
Bo ielić ci ludźi byli przez Chrystusa stworzeni: którzy
go na on czas nie poznali: Bo Jan święty mowi: *Świata*

przezeń wczynion, ale go świat nie poznał. : Tedy y wśytel świat przezeń iest stworzony. Gdyż posita Specie : necesse est poni Genus : to iest : položymy iedne osobność rzeczy stworzonych przez Chrystusa : to iest : ludzi ktorzy go nie poznali : musi być koniecznie položone : nie tylko stworzenie przezeń wśytkich ludzi : ale y wśytkich rzeczy stworzonych : iako wśysy Madry a Specie ad Genus : o rzeczach zamytać nauczają.

Ná druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz / Adwersarze / w tej swojej explikácii : że zamytają : w ktorej twierdzą : iakoby y dla tego przez ten świat przez Syna Bożego wczyniony : świat stworzony nie miał się rozumieć : ani Christus stwórzycielem świata : iże Jan święty : mówi o nim : że przezeń wczynim : przez co : iako Adwersarze powiadać : nie pierwsza przyczyna stworzenia świata : to iest : Ociec : ale średnia : to iest : Syn : rozumiana być ma : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Niánowicie.

Okazanie :
Iż choć przez
Ch. X. Kristusa
świat iest
wczynion :
przecis stał
Christus 30.
stawa świat
ta stworzy-
cielem : a tak
y Bogiem
z Natury
przedwie-
cznie by-
nim.

Dla tego : że się wyśsey nie raz już dostatecznie pokazało : iż mało ná tym : iakimkolwiek sposobem Syn Boży : iest światá y wśytkich rzeczy stwórzycielem : by tylko był stwórzycielem : tedy stał necessariò Bogiem z Natury przedwiecznie bytnim : uznawany być musi. Iż tedy y tym sposobem : Syn Boży stwórzycielem światá : pokazuje się : y wśytkich rzeczy : którym sposobem świat przezeń iest stworzony : Przetoż tymże sposobem pokazuje się Bogiem z Natury przedwiecznie bytnim. Jest tedy przecis Christus Pan : stwórzycielem światá : choć świat przezeń stworzony : iest y Bogiem z Natury przedwiecznie bytnim.

Ná trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / Adwersarze / w tej swojej explikácii :

te zamykają: w której twierdzą: iakoby one słowa listu do Żydów: Cap. I. v. 6. *Agdy Józef wprowadza Pierworodnego na świat, mówi: y niech mu sie kłaniają wszyscy Aniołowie Boży: miaily sie rozumieć: o przyszley przyszlego świata nieśmiertelności: Ale to Adwersarzom nie moze być pozwolono.*

Naprzód: Dla tego: Ze w tych słowach pomienionych: Apostoł święty: żadney wzmianki ani przyszlego świata: ani przyszley nieśmiertelności nie czyni: ale tylko po prostu świat miannuie. Przetoż siey Adwersarzom tego czynić nie godzi: a nad deklaracją samego Apostoła: tego świata: na który Pierworodny jest wprowadzony: albo przyszłym światem: albo przyszłą nieśmiertelnością rozumieć.

Powtore: Dla tego: Ze ięliby chcieli Adwersarze Definitē & simpliciter: przez ten świat: na który pierworodny jest wprowadzony: przyszły świat: albo przyszłą nieśmiertelność rozumieć: tedyby im tego pierwoy potrzeba dowieść: Ze Syn Boży: nigdy nie był na tym świecie: na którym my teraz mieszkamy. Ale że tego nigdy nie dowiedzą: Bo sie temu prawie wżyto Pismo Nowego Testamentu przeciw: Przetoż też nie mogą Definitē & simpliciter: Adwersarze tego świata: na który Pierworodny jest wprowadzony: przyszłym światem: albo przyszłą nieśmiertelnością: rozumieć.

Patrzcie: Dla tego: Ze ięliby to przecie Adwersarze chcieli otrzymać: Żtu przez ten świat: na który pierworodny jest wprowadzony: przyszły świat: albo przyszłą nieśmiertelność: ma sie rozumieć: tedyby im znówu tego dowieść potrzeba: że też nie na innym świecie: temu pierworodnemu Synowi Bożemu: wżyscy Aniołowie Boży: kłaniać se byli powinni. Ale że to ię na 3 Ewangeliey świętych: Matt. 4. v. 11. że ięże na tym świecie: powinni byli kląć: y zgola służyli Aniołowie

Okazanie: Ż przez ten świat / na który Pierworodny Syn Boży jest wprowadzony / a o którym Autor listu do Żydów cap. 1. v. 6. wzmianke czyni: nie śmiertelność ona przyszlego świata rozumieć sie nie może: y owsem ani on sam świat przyszły.

iołowie Boży: temu Pierworodnemu Synowi Bożemu: Przetoż też przez ten świat: na który jest Pierworodny Syn Boży wprowadzony: y na którym mu wszyscy Aniołowie Boży służyć byli powinni: albo się kłaniać: on przysły świat: ani oną przysła nieśmiertelność: nie może być rozumiany.

Nawet: Dla tego: że niżej Cap. 10. v. 8.9. tegoż listu: samże Apostoł iawnie się explikuje: że on przez ten świat na który jest Pierworodny ten Syn wprowadzony: nie inşy rozumiał: tylko ten: na którym się zstało temu Synowi pierworodnemu Ciała od Oycy przysposobienie. Abowiem w ten sposób/tego Syna Bożego Pierworodnego / wchodzącego na ten świat na który był wprowadzony: do Oycy swego mówiącego: wprowadza: Niechciałeś zabieć ofiary, y daru ofiarowanego: aleś mi ciało przysposobił: zedym rzekł: Oczę ide na początku Xiaz napisać o mnie, abym czynił o Boże wola twoie. Lecz iż nie na inşym świecie: Oćiec niebieski: temu Synowi swemu Pierworodnemu: Ciało przysposobił: tylko na tym terażniejszy: Bo mu go przysposobił z żywota Panny Marię: która w ten czas była na tym świecie: Przetoż też przez ten świat: na który ten Pierworodny Syn Boży jest wprowadzony: świat ten terażniejszy: rozumie się. A tak nie przysły: ani przysła nieśmiertelność.

A co drugimi słowy tegoż listu Cap. 2. v. 5. w ten sposób napisanymi: Abowiem nie Aniołom poddał światą przysłego, o którym mówimy: Adwersarzy: chcą dowodzić tego: że się te słowa wyişe Cap. 1. v. 6. mają rozumieć o przysłym świecie: tedy y na tym bårzo się myla.

Adwersarzy
takimi świat
deczwy Pi-
smá s. swego
umniemania
dowodzą:

Naprzód: Dla tego: że wielka jest różnica między tymi słowy Rozdziału pierwszego: A między tymi drugimi: Rozdziału wtorego. Bo w pierwszym Apostoł mówi: o wprowadzeniu Pierworodnego Syna Bożego na świat. A w drugim: o niepoddaniu światą przysłego

Anioł

Aniolom. Do tego: w pierwszym: nie miánuie ktory to iest **ktore tego**
 swiát: ná ktory Pierworodny iest wprowadzony: ále **naymniey**
 simpliciter mowi swiát: A w drugim exprimuje Przy- **w sobie nie**
 szly swiát. Ná to iest: w pierwszym wkázuie miey- **zamykáia:**
 sce: ná ktore iest Pierworodny wprowadzony: to iest: **co oni rozu-**
 ná swiát: A w tym wtorym wkázuie: czas przyszlego **mieć chca.**
 swiátá: to iest: że on swiát przyszly względem nas: nie
 Aniolom poddał. Jáko tedy słowa obudwu tych mieysc
 sa od siebie rozne: Ták też y ten swiát przyszly: ktory
 nie iest Aniolom poddany: rozny iest y inny od tego swiá-
 tá: ná ktory Pierworodny Syn Boży iest wprowadzony.

Powtore: Dla tego: że ná wieki tego Adwersarze nie
 dowioda: Aby dla tego: iż tu Apostoł w wtorym roz-
 dziale: wzmiánkę przyszlego swiátá czyni: Piszac te slo-
 wá Cap. I. 7. 6. y simpliciter tylko miánuiac swiát: po-
 winien ie byl tákże o przyszlym swiećie rozumieć: iáko y te
 wtorego rozdziału. Chybáby Adwersarze mogli pokázac
 táka Theologia/ álbo Philosophia: że nie máś inšego
 swiátá: oprócz onego przyszlego? Czego iże pokázac nie
 mogą: Bo y tu w tych słowach wtorego rozdziału: A-
 postoł swiety wkázuie dwoiáki swiát: Jeden terázniejszy:
 ná którym będąc te słowa pisał: A drugi przyszly:
 o którym mowił y pisał: Przetoż też: przez ten swiát:
 ná ktory iest Pierworodny Syn Boży wprowadzony:
 przyszly swiát nie może sie dla tego rozumieć: iże przyszle-
 go swiátá: tenże Apostoł/ w tymże liście Cap. 2. 7. 5.
 wzmiánkę czyni.

Patrzecie? Dla tego: że ná innym mieyscu/ tenże sam **Co przez on**
 Apostoł: iáwnie sie w tym dekláruie: co on przez to nieo- **przyszly**
 poddanie przyszlego swiátá Aniolom: á poddanie onego **swiát/ ktore**
 Synowi Bożemu: rozumiał: że nie co inšego: tylko **ry nie iest**
 poddanie iego władzy/ rządowi/ y pánowaniu: w byt- **Aniolom**
 tych rzeczy: nie tylko w tym wieku: ále y w przyszlym: **podany: ále**
 Abowiem ták Ephes. I. 7. 20. nápisał: *Moc swoje Bog oka-* **Synowi**
zawładnie **rozumieć sie**
ma.

Co ſie rozu-
mie przez
Poddanie
przyſtego
ſwiata: Syn
nowi Boże-
mu.

Za! w Chrystusie wzbudziwszy go od umarłych, y poſadził go na
prawyicy ſwoiey w niebieſiech, daleko nād wſelkie Pańſtwo, y
moc, y władza, y nād wſelkie imię, które bywa mianowane, nie
tylko na tym, ale y na przyſtłym ſwiecie: y wſykie rzeczy
poddal pod nogi ieſo: y poſtānowił go Głowa nād wſykimy rze-
cjami Koſciolowi. Ponieważ tedy przez ten ſwiat przyſtly:
ktory nie Aniolom: ale Synowi Bożemu ieſt poddany: y
to ſamo rozumie ſie co ſie poſtazāto. A przez ten ſwiat: na
ktory Pierworodny Syn Boży ieſt wprowadzony: za-
dnym ſpoſobem nie moſe ſie to rozumieć: Przetoż y dla
tego: ten ſwiat: na ktory Syn Boży Pierworodny ieſt
wprowadzony: ſwiatem przyſtłym nie moſe ſie rozumieć.

Nā czwarta rzecz odpowiadam.

A mianowicie nā one ſłowā Pāwła 6. Liſtu do Żydow
Cap. 10. 4. 5. gōdie o Pānu Chrystusie tāt nāpiſano.

Dla tego wchodząc nā ſwiat, mowi: Zabiſtey ofiary, y dāro-
wānia niechciał: aleſ mi ciało ſprawił.

Te ſłowā Adwerſarze: tāt ſe o przyſtłym ſwiecie chca
rozumieć: Ale im to nie moſe być pozwolono.

Okazanie:
Że przez ten
ſwiat/ nā
ktory Syn
Boży wſeł
bedac naſ
wprowadzo-
ny: y nā kto-
rym mu cia-
ło Ociec nie-
bieſki ſpra-
wił: ſwiat
on przyſtly
nie moſe ſie
rozumieć.

Naprzod: Dla tego: Że tego te ſamē ſłowā Apoſtola
ſſie nie okāzuia. Bo gdyby był chciał Apoſtol ſwiety:
przez ten ſwiat: nā ktory wchodził Syn Boży: ſwiat
on przyſtly: nie ten teraznieyſzy: rozumieć: tedyby był
tego: albo tu: albo gōdie indziej: iakā ſzpetelna wzmiā-
te uczynił. Ale iſ tego Apoſtol ſwiety: ani tu: ani nie
gōdie nie uczynił: Przetoż tym ſamym dał znać: że przez
ten ſwiat: nā ktory wchodził Syn Boży: on przyſtly
ſwiat: nie moſe ſie rozumiēć.

Powtore: Dla tego: Że ſie tu iānie ſamē Apoſtol:
temu mniemāniu Adwerſarſkiemu przeciwi: Gdy okā-
zuie: iſ tu ten ſwiat ma być rozumiany: nā ktory Syn
Boży wſeł: nā ktorym mu ciało było przypoſebione.
Lecz iſ nie nā onym przyſtłym ſwiecie: ale nā tym teraz-
nieyſzym

niefzym Ciało zstąpiło do mu przysposobione: iako się y
wyżey pokazało: Przetoż też przez ten świat: świat ten
terazniefzy: nie on przysły: ma być rozumiany. Chybaby
mogli Adwersarze pokazać: że dwa razy y dwole Ciało:
Synowi Bożemu było przysposobione: raz z Panny na
tym terazniefzym świecie: a drugi raz w onym świecie
przysłym. Czego iako nigdy nie pokaza: a ile z Pisma
światego iawnie y prawdziwie: Tak też stad znowu
przeciwko nim się zamyka: że żadnym sposobem: przez
ten świat: o którym mówi na tym miejscu Apostoł:
świat on przysły nie może się rozumieć.

Potręcie: Dla tego: że y to tu samże Apostoł wkazu-
je: iż w tych słowach jego: nie infty świat Poniecznie ma
być rozumiany: tylko ten: na który potrzeba było przysć
Synowi Bożemu: dla tego: aby był wola Oycá swego
czynił. Bo dalšie słowá miejscá przedśiewziętego są ta-
kie: 7. Tedy mówię: Ojciec: na początku Xiazg iest
napisano o mnie: abym czynił Boże wola twoie. Lecz iż na ten
terazniefzy świat: Syn Boży nayosobliwiey dla tego
przyszedł: aby był wola Oycá swego wykonywał: Iako
Paweł święty Philip. 2. 6. 7. 8. wkazuie: y on sam
o sobie: Ioan. 4. 34. gdy one słowá mówi: Mow po-
karm iestcie, abym czynił wola tego który mnie posłał, abym wyko-
nał sprawę jego. Znowu do Mátki swoiey: Luc. 2. v.
49. Coż iest ieście mnie szukali? nie wiedzieliście iż mnie w
tych rzeczách które są Oycá mego potrzeba być: Przetoż też
przez ten świat: na który wshedł Syn Boży: świat ten
terazniefzy ma być rozumiany.

Poczwarte: Dla tego: że y to tu szetelnie wkazuie Pá-
weł święty: Iż tu nie infty świat ten ma być rozumiany:
na który wshedł Syn Boży: tylko ten: na którym stał
płowe wejź piekielnego: podług tego: iako na początku
Xiazg Moyieffowych o nim było napisano: Ktore tu bez
podryby rozumie: do czego się sam Syn Boży referuie: zą-
tym

tym sposobem mowę: Ktorem go Apostoł mowiącego wprowadza. A było nie inaczej na początku Księg Noy, żeżowych o nim napisano: tylko tak: iako Cap. 3 Gen. v. 15. o tym błogosławionym nasieniu niewieścim: czytamy: że ono miało zerzeć głowę wężowi. Lecz iż na tym świecie terażniejszy wykonał to Syn Boży: iako tenże Autor/ w tymże liście do Żydów Cap. 2. v. 14. pokazuje: Przetoż też przez ten świat: na który wszedł Syn Boży: świat ten terażniejszy ma się rozumieć.

Popiżte: Dla tego: że ieśliby przez ten świat/ na który wchodził Syn Boży: dla tego chcieli Adwersarze: nie ten terażniejszy: ale on przysły rozumieć: iże te słowa pomienione: Apostoł święty: po wstąpieniu do nieba Syna Bożego: napisał: Tedyby y to za tym iść musiało: że ieśże na on czas: nie wszedł był ten Syn Boży: na świat przysły: gdy Apostoł te słowa o nim pisał: ale dopiero w ten czas wchodzić na on świat poczynął. Bo i równe są słowa Apostolskie: Ktore in presenti tempore piše: *A przetoż wchodząc na świat, &c.* Co iednak iako być nie może: gdyż dawno przedtym wszedł był do nieba Syn Boży: Tak też y to za tym być nie może: aby się dla tego ten świat na który wchodził Syn Boży: przysłym światem miał rozumieć: iże te słowa pomienione: Apostoł święty: po wstąpieniu iego do nieba napisał.

Nasłatek: Przystępuje y to do tego: że nigdzie Pismo święte Nowego Testamentu: takiego sposobu mowy/ nie używa: aby mówiąc o odeściu Syna Bożego: ziewać do nieba: miało gdzie mówić: w/edł, albo: wchodził na świat przysły. Bo ieśli gdzie był płac temu: y ieśli to komu własniey należało: tedy pewnie samemu Synowi Bożemu/ w ten czas miánowicie: gdy po martwych wstaniu swoim: uczniom swoim kazał te słowa powiedzieć: Iohan. 20. v. 17. Idź do Bráćiey moiey, a powiedz im: Wstępuje do Oycá meiego, y Oycá waszego, do Boga meiego, y Boga

y Boga wászego. W których słowach iawnie o wstąpieniu swoim do Oycá mowi: który mieszka w niebie: a przecie ten sposób mowy Syná Bożego: od tego Apostolskiego: iest rozny: y daleko inákszy. Ponieważ tedy we wszystkich Piśmie Nowego Testamentu: nie máś ani iednego przykładu mowy: temu Adwersarstkiemu przedsięwzięciu podobnego: albo gdzieby tak było napisano: iáko tu Apostoł mowi: a miało sie to rozumieć nie o terászniejszym: ale o przyszłym świecie: Náviet: Ponieważ nam tego nie mogą pokazać Adwersarze: ani w tych słanych słowach: gdzie zrzetelna wzmiánta/ odesłcia Syná Bożego z siemie do niebá: bywa czyniona: Przetoż też przez ten świat/ ná który wšedł Syn Boży: a o którym tu mowi Apostoł w słowach przedsięwziętych: świat on przyszły nie może sie rozumieć.

A co sie tćnie drugich słow tegoż Apostoła/ y tegoż listu do Żydow: Cap. 8. v. 4. Gdyby był ná Ziemi, nie byłby ofiárownikiem: Że których iáko tego Adwersarze dowodzą: iest uśilnia: Że Christus dopiero w onym wieku przyszłym zstał sie ofiárownikiem: tak też y to stad zámyśláć: Że przez ten świat/ ná który wšedł ten Syn Boży: nie inšy: tylko on przyszły ma sie rozumieć: Tedy y ná tym bárzo sie Adwersarze mylą.

Naprzód: Dla tego: Że ná wieki tego nie dowiodą: aby Apostoł święty piśac o Pánu Christusie: Gdyby był ná Ziemi, nie byłby ofiárownikiem: miał to ná to przypomináć: Żeby w tym wieku Christusa: ofiáry/ y ofiárownictwá odsadził. Gdyż ná wielu inšych miejscách samże temu zábiega: y iawnie sie przeciwi. Jáko napierwew: I. Cor. 5. v. 7. gdy piśe: ofiára náśá wielkonożna zá nas ofiárowána, to iest, Christus. W których słowach: rzeczywiste ofiáry: y ofiárownictwá Christusa Pána: Apostoł áż przešły čás rćázuie. Znowu do Żydow: Cap. 9. v. 11. 12. gdy piśe: A Christus będąc poślánowiony ofiárowanikiem

Ostatnie:
Że chce pisać
wels. Lutu
do Żydow
Cap. 8. v. 4.
O Christu.
sic one słowá
nápiśáł:
Gdyby był
ná Ziemi nie
był ofiárowni-
kiem:
przecie go
żatym ani

ofiarę wy-
konania na
tym świecie
nie niedo-
sta: ani te-
godowodzi:
aby ten
świat / na
który wszedł
ten Syn Do-
sy: miał sic
o nim przy-
glądnąć świe-
cie rozu-
mieć.

wnikiem przyszłych dóbr, przez zaniewsey w doskonałszy przy-
bytek, nie reka wzięiony, to jest: w tego stworzenia: ani przez
krew kłóń w cielu, ale przez własną krew, wszedł raz do
świełego miejsca: dostawszy wiecznego odkupienia. Także
Cap. 13. v. 11. 12. Abowiem których bydlat krew bywa wyno-
siona z grzech do miejsca świełego przez ofiarownika: tych
ciała bywaiałalone przed obozem. Dla tegoż y Jezus, aby po-
wieścić przez własną krew lud: przed bramą wcierspiał. Aro-
nymi wszystkimi słowami: to pokazuje: że Chrystus: w
śmierci swojej: z przelaniem krwi przedrogiej: y w ten
czas gdy cierpiał na krzyżu przed bramą Jerozolimską:
ofiarę dla poświęcenia ludu wykonał: Ktorey sam też był
ofiarownikiem: Jako znnowu tenże Apostoł piše: can.
9. v. 14. Hebr. Który przez Ducha swego wiecznego, ofia-
rował siebie samego niepokalanym Bogu. Ponieważ tedy ie-
ście na ziemi Chrystus Jezus był ofiarownikiem: y ofia-
rował siebie samego niepokalanym Bogu: przez Ducha swe-
go wiecznego: ofiarującym: Przetoż nie potrzeba się mu
było dopiero w ten czas takowym stawać: gdy wsta-
pił do nieba. A tak y te słowa jego / od Adwersarzow w
pośrzodek przywiedzione: o ofierze wykonanej od Chri-
stusa w niebie: y o ofiarownictwie jego w niebie: nie
moga się rozumieć.

Powtore: Dla tego: że ieśliby to prawda miała być:
iż dopiero w te czasy Chrystus Pan został ofiarownikiem:
gdy wszedł do nieba: Tedyby ztym z tych dwu rzeczy:
Adwersarzom: iedne rzeczy potrzebą: to jest: Albo
tego zaprzec: że Chrystus na ziemi będąc: nie był ofiarą
ani ofiarownikiem: Albo: że się dwa razy ofiarował:
y ofiarownikiem stawał: a to ieśże roznym sposobem.
Raz na ziemi krwawym: a drugi raz w niebie nie krwa-
wym: Których iedną obudwu rzeczy: iako Adwersarze
trudno mają dołazać: dla tego: że się im w tym Piśmie
świąte przeciw: iako się wyżej z niego świadectwa o

tym położyły: Tak też y tego zątem: s tych słow Apo-
stolskich in controuerfia położonych: nie mogą zamykać:
aby się dopiero w niebie Chrystus Pan: ofiara/ y ofiá-
rownikiem: miał zstawać.

Początek: Dla tego: że ięliby sprostá dla tego sa-
mego Chrystus Pan: ofiárownictwá miał być odsadzony
ny ná ziemi: ię o nim Apostoł te słowá nápiśat: że kćo
dyby był ná ziemi: nie byłby ofiárownikiem: Tedyćby
tymże právem: musiał być ofiárownictwá/ y ofiáry:
odsadzony ná niebie: á takby musiał nie być ofiárowni-
kiem/ y ofiára: ani ná ziemi/ ani ná niebie: ię go toż pi-
śmo świete: wkaże ofiárownikiem/ y ofiára: ná ziemi:
iako się wyższej dowiedlo. Ale ięliż go przecie sami Apo-
stolskarze/ sprostá dla tego: niechcá odsadzić ofiáro-
wnictwá/ y ofiáry: ná niebie: Pytam: Jakoż mogą
dla tego sprostá odsadzić go ofiárownictwá/ y ofiáry:
ná ziemi: ię o nim Apostoł te słowá nápiśat: Gdyby był
ná ziemi, nie byłby ofiárownikiem?

Poczwarte: Dla tego: że ięliby dopiero w ten czas
gdy wśedł do niebá/ Chrystus Pan: poczał być Ofiáro-
wnikiem/ siebie ofiárując: y tam się dopiero stuleć ofiá-
ry ięgo poczał okázowác: Tedyćby znówu zątem y to mu-
śiało być rzeczone: że wśytko to cokolwiek ná ziemi cier-
piać: nie potrzebnie cierpiać? Czemu iędnáć iako przecie-
wną rzecz Piśmo ś. wkaże: gdy jeznowa: że Chrystus/
przez to: i przed brámą cierpiać: lud poświęcił: takżet
że był raz ofiárowánym dla zgládzienia wielu grzechow:
Hebr. 9. v. 28. Tak też zątem to zamyka: że Chrystus do-
piero w niebie nie mógł być Ofiárownikiem: ani ofiára.

Náwet: Dla tego: że ięliby á słusniejsze przyczyny:
z Piśmá ś. mogą być tego xpátrzone: dla ktorých Apo-
stół świete/ te słowá o Chrystusie nápiśat: Gdyby był ná
ziemi, nie byłby ofiárownikiem: oprócz tej: aby go dla tego
go sprostá: miał odsadzić álbo ofiárownictwá y ofiáry:

Przejęny /
dla ktorych
Paweł ś. o
Christusie
powiedział:
Jeżdyby
był na ziemi
nie byłby
ofiarowni-
kiem.

1.
Aby był ofi-
arą: Jeż Chri-
stus Jezus/
takim jest
ofiarowni-
kiem: Kto-
remu skoro
wykonał
ofiarę: za-
raz potrzeba
było odejść
do nieba:
wiecey nie
gostawać na
ziemi.

na ziemi: albo dopiero w niebie początek ofiarownictwa
iego y ofiary: wstążować: iako chęć y wdawać śmiejąc
Adwersarje. Bo że go simpliciter dla tego: nie może
odsadzać ofiarownictwa y ofiary: na ziemi: że o nim mo-
wił: Gdyby był na ziemi, nie byłby ofiarownikiem: To sta-
d iakona: że y inſzy wiſyſcy ofiarownicy ſtarozaconni y ich
ofiary: byli z ziemi: y na ziemi: a przecie mogli być y
zgoła byli ofiarownikami: y ich ofiary ofiarami. Toż y
o Christusie rzeczone może być: że choćby był z ziemi y
ziemſti: mógłby być przecie ofiarownikiem na ziemi: iako
to y drudy: y iego ofiarą: choćby była z ziemi ziemſtą:
przecieby mogła być ofiarą na ziemi: iako y drugich ofia-
rowników Zakonnych: ofiary. Ale iż to przecie o nim
Apoſtol mowił: Gdyby był na ziemi, nie byłby ofiarowni-
kiem. Tedy mowi to o nim Naprzód: względem Osoby
iego Ofiarowniczey: że Christus Jezus/ takim jest Ofi-
arownikiem poſtánowiony: Ktoemu skoro wykonał
ofiarę: zaraz potrzeba było wnieść do nieba: na ziemi
wiecey nie gostawać: iako ſie to z tych mieyſc tegoż liſtu
do Żydow poſtazuje: Napierwey Cap. 1. v. 3. Spráwuiſy
oczyſzczenie grzechów náſzych przez ſámego ſiebie, wia-
d: ná prá-
wicy onego Má-ſtatu naywyſſzego. Potym Cap. 7. v. 26.
Abowiem gdyſ ſie nam Kapłan iakow y pobożny niewinny nie-
pokalány, oddalony od grzeſzników, y który ſie ſtał wyſſzy ná
niebioſá. Któryby nie potrzebował ná każdy dzień iako oni Ká-
plani, pierwey zá grzechy właſne zabitych ofiar ſpráwować,
potym zá ludzkie: To bowiem uczynił ráz, gdy ſámego ſiebie
ofiarował. Potym Cap. 9. v. 12. Ani przez krew koſtów y
cielców, ale przez właſną krew ſwoie wſzedł ráz do mieyſcá
świetego: doſtawſzy wiecznego odkupienia. Nawet Cap. 10.
v. 12. Ale ten ſpráwuiſy jedne ofiarę zá grzechy: wiecznie
ſiedzi ná práwicy Bożej. Z tych wiſytkich ſwiadectw to
ſie poſtazuje: Naprzód: że Christus/ takim ofiarowni-
kiem jest poſtánowiony: Któryby ſámego ſiebie ofiaro-
wawſzy: ſtał ſie wyſſzym ná niebioſá. Potym to: że
Chriſtu

Chrystusowi potrzeba było pierwej ofiar: odprawić: i
 oczyszczenie grzechów naszych: coż potem wiecznie wnieść
 na prawicy Bożej. Nawet yto: że Chrystusowi/ wy-
 lawiły krew własną swoją: nie godziło się wieczerzą na ziemi
 zostawać: ale potrzeba było przez tę własną krew swo-
 ją: wnieść do mieysca najwyższego. A stąd to się zamy-
 śka y pokazuje: że iako Chrystus: takim ofiarownikiem
 był postanowiony: któremu odprawiały ofiary przez
 własną krew swoją: potrzeba było zaraz wnieść do nie-
 ba: y wiecznie wnieść na prawicy Bożej: y iakoby był nie
 mógł być w ten czas Chrystus takim ofiarownikiem: gdy-
 by był tego wszystkiego nie czynił: to jest: gdyby był za-
 raz po wykonaniu ofiary: do nieba nie wszedł: y nie wo-
 śniadł wiecznie na prawicy Bożej: Tak też dobrze tym
 pierwszym względem Apostoł święty o nim te słowa napi-
 sal: Gdyby był na ziemi, nie byłby ofiarownikiem: Porzym
 Napisal to onim drugim względem: to jest: ad Diffe-
 rentiam, albo dla rozgraniżenia onego od wszystkich pą-
 planów Zakonnych: co się stąd pokazuje: że w tymże
 wierściu zaraz też z nim stosować poczyna. Abowiem tak
 v. 4. cap. 8. pisze: Abowiem gdyby był na ziemi, nie byłby
 ofiarownikiem: gdzie trwają oni kiplani, którzy wedle Zakonu
 dary świąt. Jaronie wstępując: że Chrystus Jezus iestli-
 by był tak miał zostawać na ziemi: iako zostawali oni pą-
 plani: którzy według Zakonu dary ofiarowali: Tedy-
 by był nie mógł być od innych ofiarowników Zakonnych
 roznym: którzy przecie zostawali na ziemi: choć częste
 ofiary odprawowali. A owsem nie mógłby był być
 Chrystus ofiarownikiem takim: iakim był postanowio-
 ny: od innych wszystkich roznym: ale musiałby był być in-
 szym wszystkim ofiarownikom Zakonnym: roznym: ie-
 śliby był odprawiały ofiary: tak zostawał na dal-
 szym czasie na ziemi: iako y oni wszyscy ofiarownicy: choć od-
 prawiały ofiary: przecie po odprawieniu oney zostá-
 wali

2.
 Aby go był
 od innych ofi-
 arowni-
 ków stáro-
 zakonnych
 rozróżnie-
 czył: y ro-
 znym wstę-
 pił

Hebr. 10.
ver. 11.
Heb. 7. v. 23.

wali tak długo na ziemi: po kł koniec żywota każdego z nich nie przyszedł. Pokazuje się tedy stąd: że Apostoł ś. gdy te słowa o Chrystusie napisał: Gdyby był na ziemi, nie byłby ofiarownikiem: tedy napisał je tym drugim względem o nim: aby go był od innych wszystkich ofiarowników tego Zakonnego: rozgraniczył: y z ich pocztu wyjął: Których ta była conditio: że odprawiały ofiary: nie mogli zaraz do nieba odchodzić: ale im w dalszy czas stojąc przecie potrzeba było na ziemi: Często dla tego że często musieli ofiarować: często y dla tego: że kresu życia swego na tym świecie musieli czekać. Była nawet y taka ich conditio: że przez śmierć swoje/ tak iako Chrystus: nie mogli nic nikomu ofiarować.

3.
Abp był skutek ofiary jego wyrął: Który się aż na niebo ściągnął.

1.
Z tej miary: że przez nie Bogą błagał/ y sprawiedliwość jego za grzechy nasze: dosyć uczynił.

Nawet: Napisał to o nim: y względem skutku jego ofiary: Który nie tylko do ziemskich rzeczy: iako jest sumnienie ludzkie: ściągnął się: oczyszciając je od spraw umarłych ku służbie Bogu żywemu: Hebr. 9. v. 14. czego one ofiary Zakonne nie mogły: Hebr. 9. v. 9. ale ściągnął się aż na niebo: do rzeczy niebieskich. Bo się ściągnął Naprzód do Boga Ojca: Ktorego gniewu ta ofiara swoją błagał/ y sprawiedliwość jego za grzechy nasze dosyć uczynił: stąd też o nim Apostoł Rom. 3. v. 25. one słowa napisał: Ktorego Bog posłanowił, aby był w błaganiem przez wiara, wylawszy krew swoją, ku okazaniu sprawiedliwości swojej, dla odpuszczenia grzechów przeszłych. A one drugie Ephes. 5. v. 2. y wydał samego siebie: Za nas na ofiarę y na zabicie Bogu, ku wonności dobrej w miarę. Piśe: Jiś samego siebie za nas wydał: na ofiarę y na zabicie Bogu: Bogu mówi: Nie dla czego innego pewnie: tylko aby okazał: że się skutek ofiary jego y do Boga ściągnął. Bogu ku wonności dobrej w miarę: Piśe pewnie nie dla czego innego: tylko aby okazał: że się Bog jego ofiarą wkontentował. Piśe: Posłanowił go Bog w błaganiem, przez wiara: w wylaniu krwi jego. Nie dla czego innego pewnie: tylko dla

tego

tego aby wskazał że Bóg ofiarą i^o trwającą oblagany był /
 y że nam przed tym rozgniewany był : Ponieważ nie nas
 Bóg / ale my Boga obrażaliśmy byli grzechami naszymi :
 Takiż : Ponieważ nie innego : tylko rozgniewane^o blagac
 potrzeba. Piśże : że jest postanowiony od Boga, w wylaniu
 krwi : w aganem : ku okazaniu sprawiedl. w s^o tego ; Boga. Pi
 że pewnie nie dla czego innego : tylko aby wskazał : że sprá
 wiedliwość Boga tego potrzebowała : y aby się iey było
 z tey miary dosyć istało : z ktorey miary tego potrzebo
 wała. Gdyż wszelki który co czyni dla sprawiedliwości
 czyni dla tego : że tego po nim ona sprawiedliwość po
 trzebuie : A kto zaś nie czyni to czego po nim sprawiedli
 wość Boga potrzebuie : iówna jest : iż dosyć czyni sprá
 wiedliwości Bożej. Piśże : że jest postanowiony wblaga
 niem od Boga : w wylaniu krwi swojej : dla odpuszczenia grze
 chów przysly. h : Piśże pewnie nie dla czego innego : tylko
 aby wskazał : że Bóg / za grzechy nasze z tey miary dosyć
 czynienia potrzebował : z ktorey miary Chrystusa Jezusa :
 samże : w blaganiem / w wylaniu Krwie iego : dla odpu
 szczania onych postanowił : y że Chrystus / z tey miary /
 za grzechy nasze dosyć mu uczynił : z ktorey miary istal
 się postanowiony od niego w blaganiem w wylaniu
 Krwie swojej : dla odpuszczenia onych. Gdyż wszelki /
 który kogo postanawia czym / dla czego : iówna jest : że
 go dla tego tym postanawia : aby się mu dosyć istało w
 tym dla czego kogo czym postanawia. A gdy to ten wy
 kona / który dla czego czym od kogo był postanowiony :
 znów iówna jest : że dosyć czyni temu w tym / od ktore
 go dla czego czym : jest postanowiony.

Pozym : Ściagnął się y z tey miary : skutek ofiary Chri
 stusowej na niebo : że się ściagnął ku nabyć nam ży
 wota wiecznego : który jest w niebie : według świadeco
 twa Listu tegoż do Hebreów : Cap. 9. v. 12. Wyśkcy po
 mienionego : Ale przez własną krew swoją, wszedł raz do

z
 z tey miary
 że nam za
 przystapie
 niem tego ofi
 ry trwając
 żywota wiec

cznego kto-
ry jest w nie-
bie dostal.

3.

z teymiary:
ze nas za
przystapio-
niem y u-
łoraniem
tey ofiary: z
Aniolami i
ymmi/ktory
sa w niebie:
zjednoczył.

miejscu swietego: dostawszy wiecznego odkupienia.

Nawet: z tey miary: ze nas za przystapieniem tey
ofiary krwawey: z Aniolmi swietymi/ ktorzy sa w nie-
bie: wspol zjednoczył: według swiadcstwa Eph. I.
v. 10. Aby w wypelnieniu czasu zupełnego: zebrał w jedno
wszystkie rzeczy w Chrystusie, tak te ktore sa w niebie, iako y te
ktore na ziemi, w tymże. A nie inaczej/ wszystkie rzeczy/ kto-
re sa w niebie/ y na ziemi: Bog w Chrystusie zebrał w
jedno: tylko poiednowił sobie wszystkie rzeczy y wspo-
łił przez krew krzyża iego: iako znowu tenże explicuje:
Colos. I. v. 20. gdy pisze: i przyczynił aby sobie poiednał wszy-
stkie rzeczy, uspokoiwszy przez krew krzyża iego, te rzeczy ktore
były na ziemi, y na niebie. Bo iż przez te rzeczy/ z ktorymi
nas Bog na niebie: zebrał w jedno w Chrystusie: miał
się rozumieć y sami świeci na niebie Aniolowie: to sta-
d iakowa: że tak tenże Autor listu do Żydow Cap. 12. v. 22.
okazuje: gdy pisze onym Żebrom: Al: ście przysli do go-
ry Syon, y do miastu króla Żywego, do Ieruzalem niebieskiego,
y do zgromadzenia nieślężonych Aniolow. Do ktorych Anio-
low: iż nie inaczej oni Żebreczycy/ do ktorych pisał A-
postoł te słowa: iako y inni wszyscy wybrani: byli przy-
łączeni: tylko za przystapieniem krzyża Chrystusowego:
to nie tylko z wszystkich swiadcstw iakowa: w ktorych
mowi: iż Bog wszystkie rzeczy w jedno zebrał w Chrystu-
sie: tak te ktore sa w niebie iako y te ktore na ziemi: poie-
dnawił y uspokoił przez krew krzyża iego: ale iak-
owa to y stał: że ci Żebreczycy do ktorych te słowa pi-
sal: byli uż w ten czas/ gdy to do nich pisał: do wiary
prawdziwej w Chrystusa przywieźli: bo byli wiernymi:
gdzie wszyscy y wierni: nie inaczej sa w jedno w tym
że Chrystusie z Aniolami zebrani: tylko za przystapieniem
krwie krzyża iego: a tak ofiary iego: iako się wszyscy z
listu do Ephel. Cap. 1. v. 10. y do Colos. Cap. I. v. 20. po-
kazalo. Abowiem choć Aniolowie niebiescy: grzechami
naszymi

naszymi nie byli tak obrażeni: iako Bog: ktoremu samemu grzeszyliśmy: według słow Dawida świętego: Psal 51. v. 6. Wszakże iednak grzechy nasze: rozstąpiły nas były z nimi/ y z ich towarzysztwami wyiely: Co stąd znać: że też świadectwami Pisma świętego wyższy pomienione: wskazuje to: że skoro się grzechy nasze: za przystąpieniem wyłania krwie Chrystusowej: zstaly odpuszczone: y my przezeń odkupieni: zaraz z tym nastapilo do zgromadzenia niezliczonych Aniolow przylaczenie. Także: choć Aniolowie niebiescy: Chrystusa nie potrzebowali iako Obawiciela: poniewaz nigdy nie zgrzeszyli: potrzebowali go iednak iako glowy/ y w sztych rzeczy na niebie y na ziemi Collectora: aby się byli y sami zstali/ przez krew Krzyża iego: z ludźmi wybranymi: zjednoczeni: z ktorymi się pierwej dla grzechow ich: byli roziednoczyli. A z tego w sztych i i wnie pokazuje się: że y względem skutku ofiary Chrystusowej/ ktorą się ściagnal aż na niebo/ z tej miary iako się pokazało: dobrze Apostoł te słowa o ktore Controuersia: o Chrystu nie napisał: Gdyby był na ziemi, nie byłby ofiarownikiem. Był tedy Chrystus Jezus: względem skutku ofiary swojej: y na niebie: z tej miary iako się pokazało: ofiarownikiem: y ofiarą iego prawym względem: a miarowicie tym ktory się pokazał: y na niebo się ściagnal: ale aby go ofiarownictwami y ofiary na ziemi miał odsadzać: a początek samey ofiary iego y ofiarownictwa do tego czasu przymierzować: gdy w szedł po śmierci wstąpieniu swojemu do nieba: tego zgoła y postol święty tymi słowy nie czyni: ani czynić mogli iako się pokazało: ani się mu o tym kiedy snilo. A z tym w sztych to się zamyka: Iż iako te słowa Apostolskie Cap. 8. v. 4. listu do Żydow: Chrystusa nie wskazuje inaczey na niebie ofiarownikiem: tylko względem skutku iego ofiary: y iako go w tym ter- świątym świecie: nie odsadzać ofiarownictwami ani samey ofiary: Tak też Ad-

dla czego nam potrzeba było przystąpienia do Chrystusa: z Aniolami świątymi: zjednoczenia: wia- pilno. Aniolowie święci: z tej miary Chrystusa potrzebowali: y wyłania krwie i go.

wersarze: nie mogą niemi słusnie tego dowodzić: aby przez ten świat: na który Syn Boży wchodził: on przysłać świat miał być rozumiany. Gdzie się tedy Adwersarze obroca: nigdzie w Piśmie świętym: żadnemu domysłowi swemu: żadnej zgola obrony nie mają: y owsem znacznie w bledzie przekonywani bywają.

Ná Piata rzecz odpowiadam.

Piata rzecz / á ostátnia / Adwersarze / w tej swojej explikácii: teżamykają: w ktorej twierdzą: iakoby przez ten świat / który jest przez Syná Bożego uczyniony: miał się rozumieć albo Narod ludzki przez Chrystusa reformowany y iakoby znowu uczyniony: albo on wiek nieśmiertelny ktorego oczekujemy: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolone.

Okazanie:
Jż prz z ten
świat / i rzecz
Chrystusa v.
czyniony:
nie rozumie
się: ani na-
rod ludzki
przez Chri-
stusa refor-
mowany:
ani on wiek
nieśmiertel-
ny: ktorego
oczekujemy.

Naprzód: Dla tego: Że się wyślesy z tychże słow przećwona rzecz pokazała: to jest: tá: Że ten świat / przez Syná Bożego uczyniony: nie infty się rozumie: tylko świat stworzony: Przeróż nád to Adwersarze co inftygo: golymi słowy wnosić nie mogą.

Potwore: Dla tego: Że Pismo święte / ludzko reformowanych y iakoby znowu uczynionych: in quantum są reformowani y iakoby znowu uczynieni: nigdzie światem nie nazywa: ale ráczey światu ie opponuje: Jáko sam Syn Boży częstokroć to w słowach swoich pokazuje: Napierwey Ioan. 15. v. 28. mówiąc swoim wybranym: ktorzy przezeń byli reformowani y iakoby nowymi uczynieni: *Ieśli was świat ma w nienawisći: wieźcież iże mnie pierwey niż was miał w nienawisći. Byście byli z światá: świat to co iego nieś miłowałby: ale iże z światá nie iesteście, bom ja was wybrał z światá: przetoż was świat ma w nienawisći.* Potym v tegoż Cap. 16. v. 20. Záprawde Záprawde powiadam wam, iże płakać y łkać wy będziecie: á świat się będzie weseł. Náwet Cap. 17. v tegoż: v. 9. mówiąc do Ojca swego

ca swego

ca swego: Nie prośe za świadtem, ale za tymi którzy mi dal,
Et y. 16. tamże: Z świad nie sa, iako y ia nie jestem i świad.
Z tych wszystkich miysc pokazuje sie to: że zarowe y wsze-
dzie: ludzie reformowani/ odrodzeni/ y odnowieni: in-
quantum sie zstali takimi: swiatu na sprzeciwienstwie
sie klada: to jest: ludziom nie reformowanym y nie od-
nowionym: ile sa nie reformowani y nie odnowieni.
Przetoż y Abwersarze: przez ten swiat/ ktory jest przez
Syna Bożego uczyniony: ludzi reformowanych y odno-
wionych: ile sa takimi: rozumiec nie moga.

Potręcie: Dla tego: Ze iesliby przez ten swiat przez
Syna Bożego uczyniony: nie swiat stworzony: ale lu-
dzie mieli sie rozumiec: Tedyby to za tym musialo isc:
Iz iako sie przez ten swiat: ludzie reformowani y odno-
wieni: inquantum sa reformowani y odnowieni: za-
dnym sposobem nie moga rozumiec: co sie iuz iawnie po-
kazalo: Tak z przeciwney strony: przez ten swiat: przez
Syna Bożego uczyniony: ludzie nie reformowani y nieodro-
dzeni: beda sie musieli rozumiec. A tak Christus: ludzi
nie reformowanych y nie odnowionych: inquantum sa
nie reformowani y nie odnowieni: jest sprawca y uczyni-
cielem: Co iako o Christusie grzech myslic: nie tylko
chciec twierdzic: Tak tez to za tym zostawa: że przez
ten swiat ktory jest przez Christusa uczyniony: iako za-
dnym sposobem: nie moga sie rozumiec ludzie reformo-
wani y odnowieni inquantum sa reformowani y odno-
wieni: Tak tez ani ludzie nie reformowani y nie odno-
wieni: inquantum sa nie reformowani y nie odnowieni.
A za tym znou to pozostawa: że poniewaz przez ten
swiat przez Christusa uczyniony: nie moga sie rozumiec
ludzie reformowani: albo nie reformowani: odnowieni:
albo nie odnowieni: inquantum sa reformowani: albo
nie reformowani: odnowieni: albo nie odnowieni:
Przetoż przez ten swiat przez Christusa uczyniony: ro-

Właściwości P. Chrystusowej.

rozumie się, że ci, którzy nie rozumieją, nie mają się rozumieć: tylko ile są ludźmi, y takierzeni: nie ile są reformowani: albo nie reformowani: odnowieni: albo nie odnowieni

Przypadek: Dla tego przez ten świat przez Chrystusa są uczyniony. ludzie reformowani rozumieć się nie mogą: że się to nie zgodzi z tą okolicznością: którą tu Jan 6. temu światu/ przez Syna Bożego uczynionemu: przypisuje. Bo napisał w przod: świat przezeń uczynion: zaraz tego dolożył: A świat go nie poznał. Co o reformowanych y odnowionych ludziach: żadnym sposobem rozumieć być nie może. Bo jeśli by go ci znać nie mieli: tedy: goli żadni ludzie nigdy go nie znali. A zwłaszcza: że o reformowanych: samże Syn Boży onymi słowy świat d. 3y: Ioan. 17. v. 25. Ojcze sprawiedliwy, świat cie nie poznał: ale ja ciebie poznał: y ci poznał: iżes ty mnie posłał. A sami Apostołowie: Matt. 16. v. 15. to naś się zeznawaj: i spytani będąc od Pána: A wy kim mnie być powiadacie? Ty jesteś Chrystus Syn Boga żywiacego. Przetoż y z tej miary/ przez ten świat przez Syna Bożego uczyniony: ludzie reformowanych rozumieć nie mogą Adwersarze.

Nawet: Dato non concessio: to jest: Choćby się y to Adwersarzom na ten czas pozwolito: że przez ten świat przez Syna Bożego uczyniony: ludzie reformowani mają się rozumieć: albo też on wiec nieśmiertelny: Tedy y tak nic nie wskurais: Bo y skąd Chrystus Pan Bogiem z Natury przedwiecznie bytnim: musi się zamykać: ponieważ reformować/ albo odnowiać y odrodzić ludzi: własna sprawa jest nie tego innego: tylko Boga samego z Natury przedwiecznie bytniego: według świadectwa Pisma świętego: 1. Cor. 3. v. 7. A tak ani ten który się jeży, jest co, ani który pokrapia: ale który wyroził dacie Bogu. 2. 1. Petr. 1. v. 23. Będąc odrodzeni nie z nasienia śmiertelnego, ale z nieśmiertelnego przez słowo Boga żywego y trwającego na

Odnowiać y odrodzić ludzi: komu własnie należy.

goną wieki. Et Iacobi 1. v. 18. Ten iże chciał, porodził nas
słowem prawdy: abyśmy byli jako nekture pierworodną/ swo-
rzenia jego. Z tego tedy był tego/ co się o tych słowach
przedświetych Janá świętego traktowało: każde ser-
ce pobożne iasnie baczyć może: Iż iako w nich Syn Bo-
ży/ uczynicielem y sprawcą świątą bywa mianowany:
Iż iako ten świat/ przezeń uczyniony: nie o narodzie ludz-
kim reformowanym/ ani o przyszłym świecie y tego nieo-
śmiertelności ale ten świat stworzony: rozumie się:
Tak też stał Christus Pan: w utwierdzeniu sentencji
nászej: dobrze: z Natury Bogiem y przedwiecznie by-
tnim: jest zamknięty. Opinia zaś Adwersarista: choć
się rozmaitych miejsc Pisma świętego chwytá/ y z rozu-
mem swoim/ to tam/ to sám/ swątku wchodzić: fol-
se: wskazuje iedną w błędzie przeięta/ y o swątku przy-
prawiona: zostawać musi: iako się dostatecznie wyba-
czyło y pokazało.

TRZECIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: z listu do Kolossan:

Cap. 1. v. 16. gdzie o Synu Bożym
tak napisano.

Abowiem przezeń wszystkie rzeczy, które ná niebie są, y któ-
re ná ziemi, widyane y niewidyane, choć Máneštaty, choć Páño-
stwa, choć Cesarstwa, choć Mocárstwa: wszystkie rzeczy przezeń
y wzgledem jego są stworzone. A on iest przed wszystkimi rze-
czami, a wszystkie rzeczy przezeń stoja.

Ná to Mieysce Adwersarze/ w Kátechizmie
swoym: fol. 93. 94. tak napisáli.

A iako ná trzecie mieysce odpowiada?

Imo to, że y tu iest mowa o Christusie, iako o przyjeździe nie pier-
wszej, ale wtorej, ábo trzedniej, to słowko, stworzone są, nie
tylko się rozumie w Písmie świętym o starym stworzeniu, ale też

y o nowym : iako maſſ Ephel. 2. y. 10. Abowiem tego uciynieniem ieſteſmy. ſtworzeni w Chryſtusie Ieżusie ku uciynkom dobrym : Y troche niżej ver. 15, Aby dwu ſtworzył ku ſámemu ſobie w iednego ciſlowieká : y Iac. 1. ver. 18. Chcąc wrodził nas ſłowem prawdy, abyſmy byli pócztákiem ſtworzenia tego. Ná d to, iſ te ſłowa, wſykie rzeçy ná niebie, y ná ziemi, nie mogą ſie bráć z á wſykie golárzeçy, pokázanie ſie nie tylko z ſłow troche niżej polożonych ver. 20. gdzie A-poſtol mówi, że przezeń poiednáne ſa wſykie rzeçy : ále y z tych ſamych : gdyż nie mówi, niebo, y ziemiá ſtworzone ſa, ále te wſykie rzeçy które ſa ná niebie y ná ziemi.

A iáko to mieyſce rozumieſz

Ták, iſ przeſ Chryſtuſa, gdy go Bog od umártych obudził, wſykie rzeçy, które ſa ná niebie, y ná ziemi reformowane ſa, y iáko by nowy kſtalc wpiely, gdy go Bog z á głowe, y Pána wſytkim Aniolom, y ludziom podał, którzy przed tym tylko ſáme go Boga z á Pána mieli. To właſne ſłowa Adwerſarſkie,

Ná to odpowiádam Cżwo- ráko.

Ná pierwszą rzecz odpowiádam.

Pierwszą rzecz / Adwerſarze / w tey ſwoiey expliká-ciey : te zámyſlá : w ktorey twierdza : iáko by dla tego : tych ſłow Apoſtołſkich : Syn Boży : ſtworzyććieo lem wſytkich rzeçy : ná niebie / y ná ſiemil widziánych y niewidziánych : nie miał być ſtánowiony : iſe o nim Apoſtol piſſe : że te wſytkie rzeçy przezeń ſa ſtworzone : przeſ co nie pierwszą przyczyná / iáko częſto króć Adwerſarze mówia : ále wtórą / ábo ſrzednią przyczyná ſtworzenia wſytkich rzeçy wyznáczá ſie : Ale to Adwerſarzom nie może być pozwołono.

Miano

Mianowicie

Dla tego: Że się nie raz wyśsey przeciwna rzecz temu pokazała. A nad to nie potrzebą tu nic więcej Adwersarzom odpowiadac: Procz z tą jedną rzeczą na plac/bárzo często wwieżdżając: chociażby im ani jest pozwolona od nas: ani nie jest tak potrzebna: żeby Chrystusa: stworzenia wszystkich rzeczy miała odsądzać: iako się pokazało.

Wła druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ Adwersarze/ w tej swojej explicacy: że sąmyśla: w której twierdzą y okazują: że to słowo stworzone sa: w piśmie świętym: nie tylko o starym/ ale y o nowym stworzeniu rozumie się. A z tym to inferować wsiłują: iakoby y te wszystkie rzeczy przez Chrystusa stworzone: o których mówi Apostoł w miejscu przedśiewziętym: nie o innych: tylko o rzeczach Nowego stworzenia rozumieć się miały: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Bo aże ci to prawda: że to słowo stworzone sa: w piśmie świętym/ accomodate się: nie tylko do starego/ ale y do nowego stworzenia: Wszakże na tym się Adwersarze bárzo mylą: aby to miejsce przedśiewzięte wolać: miało się dla tego simpliciter rozumieć o rzeczach nowego stworzenia: Gdyż się te^o te przyczyny przeciwia.

Naprzód: Same wszystkie tego miejsca przedśiewzięte tego okoliczności: Co każdy pobożny y rozsądny wnieść obacz: gdy będą wważone tym porządkiem: iako są od samego Apostoła położone.

Pierś Naprzód Paweł święty: że wszystkie rzeczy przez Syna Bożego stworzone sa. Które słowo stworzył, albo stworzone sa: nąwłaśniej się ściągają do onego pierwszego stworzenia: y o nim rozumie: gdy wszystkie rzeczy/ nigdy nie będące: były stworzone. A jeśli kiedy do rzeczy odnowionych bywa stosowane: tedy niewłaśnie y

Adwersarze: choć im czego nie pozwolona: przeciw za pozwolenie rzecz sobie biora.

Opazanie: iż choć to słowo stworzone sa: w piśmie b. do starego y nowego stworzenia: stosuje się: jednak się w tych słowach przedśiewziętych Pawła s. do nowego stworzenia: zupełnie stosować nie może.

obyczaj

obyczaiem swoim. Nie może bowiem/ o rzeczy takiej odnowiony/ właśnie to być rzeczone: aby miała być stworzona: tylko przez podobieństwo niejakić wszystkie od onego pierwowzoru wszystkich rzeczy stworzenia: Czego żaden rozsądny y pobożny nie zaprzę. Iż tedy/ w tym nieysu przedświertym Páwel święty/ tego słowa *Stworzone są* własne zostawie rozumienie: Co tym samże ná się znáć dawa: że tu takie rzeczy uczynione przez Syná Bożego: mianuie: o których żadnym sposobem nie może być powiedziáno: aby były miały potrzebować odnowienia: Bo mianuie wszystkie rzeczy przezeń ná niebie y ná ziemi stworzone: choć widome/ álbo niewidome/ Kieśtroá/ Páństvá/ Máiestaty/ Mocárstwa/ rz. álbo ieśli niektóre z tych odnowienia potrzebowały: tedy nie wszystkie: Przetoż też to stworzenie wszystkich rzeczy w- bec/ przez Syná Bożego: ná niebie y ná ziemi: widziánych y niewidziánych: niemoże się o rzeczach odnowionych rozumieć.

Pisze powtorę: Páwel ś. że wszystkie rzeczy przez Syná Bożego stworzone są. Lecz iż odnowienie nie iest wszystkimi rzeczami: ale częścią iedną wszystkich rzeczy: Przetoż też przez te wszystkie rzeczy przez Syná Bożego stworzone: rzeczy odnowione rozumieć się nie mogą.

Pisze Potrcie: Páwel święty. że wszystkie rzeczy ná niebie y ná ziemi: są przez Syná Bożego stworzone. Lecz iż te rzeczy/ które potrzebowały odnowienia ná niebie y ná ziemi: nie są wszystkimi rzeczami ná niebie y ná ziemi. Przetoż też przez te wszystkie rzeczy przez Syná Bożego/ ná niebie y ná ziemi stworzone: rzeczy odnowione rozumieć się nie mogą.

Pisze Poczwarte: Páwel święty: że wszystkie rzeczy/ ná niebie y ná ziemi/ widziáne y niewidziáne: przez Syná Bożego są stworzone. Lecz iż odnowienie wszystkich rzeczy ná niebie y ná ziemi: które poiednánia potrzebowały: nie iest rzeczą widzianą y niewidzianą: ná niebie y ná

y nā ziemi: Przetoż też przez te wszystkie rzeczy przez Syna Bożego stworzone: nā niebie y nā ziemi: widziāne y niewidziāne: wszystkie rzeczy odnowione nā niebie y nā ziemi: rozumieć się nie mogą.

Pisze Papiate: Pāwel święty: Że wszystkie Māiestaty/ Pāństwā/ Kieństwā/ Mocārstwā: przez Syna Bożego są stworzone: Lecz iż odnowienie wszystkich rzeczy nā niebie y nā ziemi: nigdzie w Piśmie świętym nie nāzywa się: Māiestatami/ Pāństwami/ Kieństwami/ Mocārstwami: Przetoż też przez to: wszystkie rzeczy odnowione: nā niebie y nā ziemi: nie mogą być rozumiane. A związując wszystko w summe: Tedy tym sąmyślam: Ponieważ te wszystkie okoliczności: tych wszystkich rzeczy/ przez Syna Bożego/ nā niebie y nā ziemi stworzonych/ widziānych y niewidziānych: nie mogą być tak: iako są od Apostoła położone: przystoynie do odnowienia przystosowane: Przetoż też przez te wszystkie rzeczy: rzeczy odnowione nie mogą być rozumiane: A iż te przez nie nie mogą być rozumiane: Przetoż przez nie koniecznie wszystkie rzeczy pierwszego stworzenia: muszą być rozumiane.

Nāwet: Przeciwi się temu mniemaniu Adwersarście w to: Że Apostoł święty: wyliczywszy pierwszy ogółem wszystkie rzeczy/ przez Syna Bożego stworzone: nā niebie/ y nā ziemi: widziāne/ y niewidziāne: choć Māiestaty: Pāństwā/ Kieństwā/ y Mocārstwā: y powieściawszy: o samym Synu Bożym: że jest przed wszystkimi rzeczami: a wszystkie rzeczy przezeń stoia: osobnā sātym niżej: 18. 19. 20. o rzeczach odnowionych y poiednanych mówi. Bo wktazuje: że Bog przez tegoż poiednal wszystko: przez ktorego stworzył wszystko. A tenże jest głowa ciāłā Kościolā: y przez tegoż poiednal wszystko w nim: wspokoiając przez krew krzyżā iego: te rzeczy/ ktore są choć nā niebie: choć nā ziemi. Ponieważ tedy po wyliczeniu wszystkich rzeczy stworzonych/ przez Syna Bożego: nā

niebie y ná ziemi/widziáných y niewidziáných : tenże Apo-
stol : záraz záтым zosobná/ á mákšým sposobem mowy :
rzeczy odnowione y poiednáne opisúie : Przetoż y tym sie
iáwennie przeciwney stronie dekláruie : że on przez te wyż-
sze słowa v. 16. rzeczy odnowionych nie rozumiał. Chy-
báby mogli pokazać Adwersarze: że Syn Boży/ dwá rá-
zy rzeczy odnawiał: álbo że Páwel święty/ dwá rázy/
raz poraz/ á inšým mowy sposobem / ná tym mieyscu :
odnowienie rzeczy opisował : Ale iże tego Adwersarzom
dowieść trudno: bo wšytko Piśmo święte : nie ma o
tym y nymuieššego podobieństwa : Przetoż znowu to
ślad przeciwno nim musí być zámkniono : Że przez te
wyšše słowa/ o stworzeniu wšytkich rzeczy przez Syná
Bożego: odnowienie nie może być rozumiane.

Ná Trzecia rzecz odpowídam.

Trzecia rzecz/ Adwersarze/ w tej swoiey explikácii :
te zámýšlá : w ktorey troierdza : sąreby przez ty wšytko
te rzeczy ná niebie y ná ziemi przez Syná Bożego stwo-
rzone: wšytki rzeczy stworzone ná niebie y ná ziemi: nie
miały sie rozumieć : Ale y to Adwersarzom nie może
być pozwolono.

Okazanie:

Że przez te
wšytkie rze-
czy przez

Syná Boże-
go stworzo-
ne: ná niebie
y ná ziemi:
wšytkie zgo-
lá rzeczy ná
niebie y ná
ziemi stwo-
rzone: rozu-
mieia sie.

Naprzód: Dla tego : Że sie temu samże Apostol prze-
ciwi : ktory iáwennie mówi: iż wšytki rzeczy / ná niebie y
ná ziemi/ widziáne y niewidziáne/ choć Máieštaty/ Páń-
stwa/ Xišstwa/ Mocárstwa: przez Syná Bożego stwo-
rzone są : Przetoż sie nie godzi Adwersarzom/ przeciw-
to Apostołowi świętemu/ á to ieššże włašnie swoimi slo-
wi: przeciwny rzeczy mowić.

Powtore: A co Ad instantiam, Adwersarze/ nišše slo-
wá y. 20. tegoż Apostoła przywodza : że przez Syná
Bożego poiednáne są wšytki rzeczy ná niebie y ná ziemi: á
przecie to zá wšytki wobec rzeczy ná niebie y ná ziemi: nie
może być bráno áni rozumiano : Tedy y to nie Adwer-
sarzom ráutować nie może. Bo kiedyby tego pierwsey do-
wiedli

wiedli Adwersarze : że te słowa : *wszystki rzeczy* : na tśm
 3dym mieyscu w Piśmie świętym : powinny znaczyć nie
 wszystkie rzeczy wobec : ale tylko wszystkie niektóre : Tedy
 by im łatwie y to mogło być pozwolono : że y na tym mieys
 scu Pawła świętego przedsięwziętym : nie wszystkie rzeczy
 wobec / przez te rzeczy które są przez Syna Bożego stwo
 rzone / na niebie y na ziemi widziáne y niewidziáne : mają
 być rozumiane : ale tylko wszystkie niektóre. Lecz iż tey
 przedsięwziętej rzeczy Adwersarze nigdy nie dowiodą : ani
 dowieść mogą : Przetoż y ta nasładowiaca : nie może im
 być pozwolona.

Potrzebie : Dla tego : że kiedyby tak specificc y wy
 raźnie / w tych wszystkich słowach / o tych wszystkich rze
 czach / na niebie y na ziemi / widzianych y nie widzianych :
 przez Syna Bożego stworzonych było napisano : iako w
 tych niższych Paweł święty : nie tylko wszystkie rzeczy mia
 nuie : ale wyraźnie dookłada : że wszystkie poiednáne : tedy
 byśmy y my musieli iednako z Adwersarzmi : te wszystkie sto
 wa iego o rzeczach nie zgola wobec wszystkich / co ich jest
 na niebie y na ziemi : ale o wszystkich tylko poiednanych
 wykladać. Lecz iż tego Apostoł święty nie specifickuię :
 ani wyraża w tych wszystkich słowach : aby wszystkie rzeczy
 tylko uspokojone / na niebie y na ziemi / widziáne y niewi
 dziáne : przez Syna Bożego były stworzone : ale sprosta
 mowi : *wszystki rzeczy* przezeń są stworzone, na niebie y na
 ziemi, widziáne y niewidziáne : A tego nie dookłada : aby
 wszystkie rzeczy uspokojone albo odnowione : Przetoż też
 nie możemy tych słow wszystkich Pawła świętego : iednako
 z Adwersarzmi : o wszystkich rzeczach poiednanych al
 bo odnowionych : wykladać : ale zgola o wszystkich rze
 czach wobec : co ich jest na niebie y na ziemi stworzonych.

Nawet : A co y tym / Adwersarze / swego przedsię
 wzięcia dowiodą : iakoby przez te wszystkie rzeczy przez
 Syna Bożego stworzone / na niebie y na ziemi : widziáne

y niewidziáne : nie miały sie y dla tego rozumieć wŝytkie rzeczy wobec stworzone : pierwszego stworzenia : iŝe Pá-
wel swięty nie piŝe : áby niebo y ziemiá przeseń miały
być stworzone : ále ŝe te wŝytkie rzeczy ktore sa ná niebie
y ná ziemi : Tedy y to nie Adwersarzow rátorwać nie
moŝe : Bo choć tak nie mowi Apostól : iáko choc Ad-
wersarze : Dosyć iednáť ná tym : ŝe nápiŝal : iŝ wŝytkie
rzeczy przez Syná Boŝego stworzone sa ná niebie y ná ŝie-
mi : widziáne y niewidziáne. Abowiem iáko Niebo y ŝie-
miá : sa rzeczy widziáne : y zámykáia teŝ w sobie drugie
rzeczy nie widziáne : Tak teŝ koniecznie niebo y ziemiá : sa
przez Syná Boŝego stworzone. A zwołáŝcjá : ŝe tu Apo-
stól : o tákich rzeczách widziáných ná niebie y ná ziemi :
mowi : ktore tak sa sporządzone y vsádzone : ŝe mogá być
widziáne : á widziáne nie komu inŝemu pewnie : tylko
ludŝiom mieŝtáiacym ná ziemi : y káŝdemu inŝemu stwo-
rzeniu : ktore iakimkolwiek ŝposobem moŝe widzieć. Já-
kie rzeczy ná niebie widziáne : sa : iámo niebo / Gwiazdy/
Mieŝcie / Słońce / &c. Ná ziemi záŝe : sámá ziemiá /
ludŝie / drzewá / bydla / kámiennie / láŝy / wody / wrodzái-
e / ŝwierzetá / &c. Bo ŝosobná inŝych rzeczy niewidziáných
ná niebie y ná ziemi : wzmianka czyni. Ná niebie : iáko
Bog / ácz ten nie stworzony : Aniolowie : Dom on ŝgo-
towány wierným / w którym iest wiele mieŝtánia : bo
te rzeczy : sa niewidome cielesným ŝposobem : mi-ŝtáia-
cym ná ziemi. Ná ziemi : iáko wiátry : y to co ŝe táí pod-
ziemiá : z czego wŝytkiego pokázuie ŝe Syn Boŝy ŝwo-
rycielem : nie tylko nowego stworzenia : ále ŝgolá wŝy-
tkiego pierwszego / y nowego stworzenia.

Ná czwarta rzecz odpowiádam.

Czwarta rzecz : á oŝtátnia / Adwersarze / w tej swoiey
explikácii : te zámykáia : w ktorey twierdŝa : iáko by
nie inákŝe tego mieŝcá miało być rozumienie : tylko tá-
kie : ŝe Bog przez Chrystusa / gdy ŝo od umártych wŝbu-
dził

był: wszystkie rzeczy które są na niebie y na ziemi reformo-
wał: y iakoby im nowy kształt dał: gdy go za głowę / y
Pana: wszystkim Aniołom y ludziom podał: ktorzy przed
tym: tylko samego Boga: za Pana mieli: Ale y to Ad-
wersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że sie pewnymi dowody przeci-
wna rzecz wyższej pokazała: A pokazała sie nie inak: tyl-
ko ta: że tu przez te wszystkie rzeczy / na niebie y na ziemi:
widziane y niewidziane / Maještaty / Państwa / Kie-
stwa / y Mocarstwa: przez Syna Bożego stworzone:
rzeczy odnowione albo reformowane: żadnym spo-
sobem rozumieć sie nie mogą: ale zgola wszystkie rze-
czy stworzone / na niebie y na ziemi: widziane y niewi-
dziane: iako Apostoł święty mówi: Przetoż iuż nad to:
przecierney rzeczy Adwersarze wnosić nie mogą. Le-
cz aby sie ieszcze lepiej Adwersarzom wygodzić mogło: mi-
mo te Argumenta które sie wyższej o tej rzeczy położęły
inſte tu znorow klade. Zbowiem Pawłore: nie może to
być dla tego na tym miejscu Adwersarzom pozwolono:
że Apostoł święty zrzetelnie piſze: Że wszystkie rzeczy wi-
dziane na ziemi: są przez Syna Bożego stworzone: Le-
cz i nie wszystkie rzeczy widziane na ziemi: potrzebowały
odnowienia: Przetoż też za tym te słowa Apostolskie o
które controuersia: o rzeczach odnowiennych nie mogą
sie rozumieć.

Poznać: Dla tego: że y to iawnie mówi Apostoł:
Że wszystkie rzeczy widziane y niewidziane: stworzone są
przez Syna Bożego na niebie. Le-
cz i nie wszystkie rzeczy
na niebie widziane potrzebowały reformowania y odno-
wienia: Przetoż y ſtad znać: że te słowa Apostolskie:
o reformowaniu y odnowieniu iakich rzeczy: na niebie /
albo na ziemi: nie mogą sie rozumieć.

Poczwarte: Dla tego: że żadney rzeczy widzianej nie
mają na niebie: ktoraby miała być reformowana y odno-

Ukazanie:
Że to nie p-
cepty dſie-
użete Pa-
la s. nie
może sie o
użytych
rzeczach re-
formowa-
nych na nie-
bie y na zi-
mi y iakoby
nowy kształt
im przyo-
bionych:
rozumieć.

wolona : Przetoż y z tey miary te słowa Apostolskie : o reformowaniu y odnowieniu : nie mogą się rozumieć.

Papiate : Dla tego : że reformacja ta o ktorey Pismo mówi z tey miary : nie jest nic innego : tylko nowe stworzenie : A nowe stworzenie zaś nie jest nic innego : tylko odrodzenie : Odrodzenie zaś tam tylko miejsce ma : gdzie jest grzech. A tory grzech iż miejscą nie ma w świętych Anielech : Przetoż też nie potrzebowali tego : aby byli mieli być przez Chrystusa reformowani. A tak y stać znać : że w tych słowach przedświadczył : Apostoł ś. o reformowaniu y odnowieniu iakich rzeczy : na niebie / albo na ziemi : nic nie mówi.

A co się tknie tego : że Adwersarze włazuia : iakoby to reformowanie : albo nowego kształtu przywieście wszystkie rzeczy na niebie y na ziemi : miało w sobie nie co innego zamykać : tylko to : że Bóg Chrystusa od umarłych obudził : potym go za głowę y Páną wszystkim Aniołom y ludziom pobał : tedy y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Adwersarze
co mówią:
sami nie ro-
zumieją.

Naprzód : Dla tego : że się temu samże Apostoł przeciwstawia : ktory iawnie mówi : że wszystkie rzeczy przez Chrystusa stworzone na niebie y na ziemi widziáne y niewidziáne. Lecz iże nie sami tylko Anieli na niebie są widziány : mi y niewidziány : ani wszyscy ludzie na ziemi : Przetoż z tey pierwośey przyczyny : te słowa Apostolskie : nie mogą się tak rozumieć : iako chcą Adwersarze.

Christus:
nie tylko
przed zmar-
twychwsta-
niem swoim
ale y przed
narodze-
niem z Pa-
ny Maryey:

Powtore : Dla tego : że Christus Pan dobrze przed zmarłych wstaniem swoim / y owsem na świat narodził : był głową y Pánem : wszystkim Aniołom y ludziom : Bo iż wszyscy Aniołowie y ludzie są przezeń stworzeni : ponieważ wszystko przezeń uczyniono cokolwiek uczyniono : w czym się wszyscy Aniołowie y ludzie intluowia : iako się aż do tad pokazywało / y pokazuje : y nie jey ięże się więcej pokazuje : Przetoż też względem same-
go sposo-

go sposobu stworzenia: dobrze przed narodzeniem swoim był głową. był głową. Aniołom y ludzjom.
 na świat: nie tylko przed zmartwychwstaniem: Christus Pan: był Panem y głową: wszystkim Aniołom y ludzjom. A tak nie potrzebá mu było dopiero po zmartwychwstaniu: takim zostawać. Zaczynam znowu y Adwersarze tych słów Apostolskich o Ktore controuersia: nie mogą tak wykladać: iáko vsiluią.

Porzucie: Dla tego: Że sami Adwersarze pokázuia: **J** Syn Boży: Głową y Panem/ podány iest od Boga: tylko wszystkim Aniołom y ludzjom: Páwel światy zaś sie pisze: Że wszystkie rzeczy przez Syná Bożego są stworzone: ná niebie y ná ziemi: widziáne y niewidziáne. Lecz iż sami tylko Aniołowie y ludzkie: nie mogą być wszystkimi rzeczami stworzonymi: ná niebie y ná ziemi. Przez toż y dla tego te słowa Apostolskie: nie mogą sie tak rozumieć: iáko Adwersarze vsiluią.

Poczwarte: Dla tego: Że iesliby to prawda miała być: Że Christus dopiero po zmartwychwstaniu: został Głową y Panem: wszystkim Aniołom y ludzjom: iáko twierdzą Adwersarze: Tedy iáko by to záraz zátym musiało iść: Że przed zmartwychwstaniem nie był Głową y Panem: wszystkim Aniołom y ludzjom: Tak też znowu y to zátym musiałoby iść: Że też przed zmartwychwstaniem iego: nie powinni mu byli być posłusznymi y poddanymi: wszyscy Aniołowie y ludzkie: iáko Głowie y Pánu swemu: Poydźcie ieszcze y to znowu zátym: Że wszyscy Ktorzy go przed iego zmartwychwstaniem: áni zá Páná swego y Głowę mieli: áni słucháli: zostawiają bez grzechu: Lecz iże przecie Christusowi Pánu: ieszcze przed zmartwychwstaniem iego: Aniołowie powinni byli posłuszni być y służyć: co snad znać: Że mu służyli: Matt. 4. 11. y ludzkie/ náwet y Diabli: Marc. 9. 1. 25. A ci zaś sie Ktorzy go z ludzi: w onym czasie niechcieli być posłu-

Christusowi przed iego zmartwychwstaniem: Aniołowie y ludzkie nie powinni byli posłusznymi być: według Adwersarzow.

żni:

Był ani temu być poddani : za grzechem zostawali : idą
 Po sam Śarizeusom powiedział : Ioan. 15. v. 23. 24.
 Kiedybym był nie przyśedł, a nie mówił im, grzechuby nie mie-
 li : ale teraz żadney wymowki nie mają : grzechu swego. Kto
 mnie ma w nienawiści, y Oycá mego ma w nienawiści. Bym
 był uczynków nie czynił między nimi, których żaden nie czynił
 grzechuby nie mieli : ale teraz y widzieli, y w nienawiści mieli
 y mnie y Oycá mego. Przetoż też Chrystus Pan : dopiero
 po zmartwychwstaniu : Głową y Pánem : wszystkim
 Aniołom y ludziom : nie mógł poczynąć być. A tak y z tej
 miary explicácia Adwersarsta : ná to miejsce przedsię-
 wzięte Apostolskie : ostać się nie może.

Popiater : Dla tego : że ieśliby dopiero po zmartwych-
 wstaniu : Chrystus Pan : Głową y Pánem wszystkim
 Aniołom y ludziom zostawszy : w tym y w tenże czas :
 reformowanie wszystkich rzeczy : ná niebie y ná ziemi : po-
 stánowił : Tyby ieśże znówu to zá tym poydziej że przez
 wszystkie czas : ná świecie niepotrzebnie y niepożytecznie
 żył y mieszkiał : aż do zmartwychwstania swego : A zwała-
 ściż nie mając żadney wietšej y piercšej przyczyny : ży-
 cia y bycia swego ná ziemi : tylko aby był wszystko refor-
 mował : y nowego kształtu przyrośnięciem ozdobił : Lecż
 iż żadnego czasu życia y bycia Chrystusowego ná ziemi :
 Adwersarze nigdy nie pokaza takowego : Ktoregoby on
 niepotrzebnie y niepożytecznie żył : A zwaściż że Pismo
 święte : począwszy od narodzenia iego z Panny : we wszy-
 tlich postępkach życia iego ná ziemi : nie zaniechało wy-
 rażić pożytku naszego. Jako y Ezaiasz zdawná o náro-
 dzeniu iego powiedział : Cap. 9. v. 6. Nam sie Dziecią-
 kiem narodził, nam y Syn dány iest. A iż sie rhogo narodził/
 y żył ná świecie rhogo : będąc bogatym : Páweł święty
 wkaże : 2. Cor. 8. v. 9. że to dla tego uczynił : aby nas
 był rhobstwem swoim rhogacił. że mu przy obrzezaniu
 dány iest imię Jezus : Anioł święty dokłada : Matt. 1.

Chrystus od
 narodzenia
 swego z Pán-
 ny Máriej :
 aż do zmar-
 twychwsta-
 nia : niepo-
 trzebnie y
 niepożyte-
 cznie mies-
 kał ná świe-
 cie : według
 Adwersa-
 rzow.

v. 21. że to dla tego : iż miał lud swoy od grzechow ich
wybawić. że umarł: Páwel święty dokłada: Rom. 4.
v. 25. że to uczynił dla grzechow naszych. że zmartwych
wstał: tenże Apostoł tãmże dokłada: że to uczynił dla
wsprawiedliwienia naszego. że do niebã odszedł: samże
Ioan. 14. v. 2. 3. dokłada: że to dla tego uczynił: aby tãm
swoim wybranym zgotował miejsce: a z tãmż powto-
re przyszedł: aby ich wziął do siebie. A tãk tedy Chri-
stus Pan: nie po zmartwychwstaniu dopiero: został
Głowa y Pánem: wšytkim Aniolom y ludziom.

Posłte: A ieśliby zaśie: z tym tylko względem/ y dla
tey przyczyny: Christus Jezus: miał zostawać Głowa
y Pánem: wšytkim Aniolom y ludziom: iże wšytkie rze-
czy ná niebie y ná ziemi reformował: a nie tym nappier-
wey względem: iże wšytkie rzeczy ná niebie y ná ziemi
stworzył: Oćiec iego zaśie niebieski: Głowa y Pánem/
wšytkim Aniolom y ludziom: zostawa nietylko z tey przy-
czyny: iże wšytkie rzeczy ná niebie y ná ziemi reformował:
ale: z tey nappierwey: iże wšytkie rzeczy ná niebie y ná
ziemi stworzył: Tedyć to záraz zaśym będzie iść musiało:
że dwa są sposoby: według ktorych kto może być Głowa
y Pánem wšytkim Aniolom y ludziom. Pierwszy deśto-
náły: a ten musi być pokazány nie inšy: tylko stworzyć
wšytkie Anioły y ludzi: a tãk względem onego stworze-
nia nappierwey: być Głowa y Pánem wšytkich Anio-
łow y ludzi: (iż inšego stworzenia zamilczę) a potym
reformować wšytkie rzeczy ná niebie y ná ziemi: a tãk
być tym wiecey dla tego: Głowa y Pánem wšytkich
Aniolow y ludzi: iakim pewnie samego tylko Oycã nie-
bieskiego: Adwersarze będą chcieli postãnowić. Drugi
pośledniejszy spósb/ a nie tãk deśtonálny: reformować
tylko wšytkie rzeczy ná niebie y ná ziemi: a tãk tym wzgle-
dem być Głowa y Pánem wšytkim Aniołom y ludziom:
a nie stworzyć wšytkich Aniolow y ludzi: a tãk też nie

Adwersarze:
dwie rozne
głowa ie wšy-
tkich Anio-
łow y ludzi:
stãnowia:
obacz inšo.

być tym względem : wszystkim Aniołom y ludziom Głowa y Pánem : iákim sáamego Christusa Adwersarze stánowią. A zátym stánowią go poslednieyszą Głową : wszystkich Aniołom y ludzi : y mniej doskonalsz : niżeli Ociec iego niebieski. Lecz iż tego nigdzie Pismo święte nie czyni : áby Syná Bożego : poslednieyszą y mniej doskonalszą Głową y Pánem : wszystkich Aniołom y ludzi : (iż inšych rzeczy zámilcze) miało nazywać : ále wšedzie o nim iednáko z tej miáry mowi : iáko y o Oycu niebieskim : Przetoż też y Syn Boży : takim sposobem iest Głowa y Pánem / wszystkich Aniołom y ludzi : iáko y Ociec iego niebieski. A iż sie pokázalo : że Ociec niebieski / tym sposobem iest głowa y Pánem / wszystkich Aniołom y ludzi : iże wszystkie rzeczy ná niebie y ná ziemi stworzył : á potym reformował : Przetoż y Syn Boży : tymże sposobem zótawiać musi głowa y Pánem / wszystkich Aniołom y ludzi : iże wszystkie rzeczy ná niebie y ná ziemi stworzył : á potym reformował.

Násłádek : A choéby to wszystko nie bylo co sie tu trąktowało : Prošcie niechay nam to Náwet pokázá Adwersarze z Pismá ś. Jakim to sposobem być może : áby ten / ktory tylko iest sáмым z náтуры człowiekiem : á Náтуры Božkiej nie ma : (iákim Christus y Adwersarzow) mogli być postánowiony wszystkim Aniołom y ludziom : Głowa y Pánem : ábo náwet reformátorem : A zwołá sćzá gdy kto wważy : co iest człowiek in sua natura : by też byl niewiedzieć iáki : á co to zásie iest : być Głowa y Pánem / y reformátorem : wszystkich rzeczy ná niebie y ná ziemi : Możeli słusznie tá rzecz / tak nieograniczoney mocy : być temu przywołá sćzona : ktory sáмым tylko iest z náтуры człowiekiem : Czego żadnym sposobem / z tych ná ktore sie sposoby kássa : Adwersarze nigdy pokázáć nie mogą. Bo ie śliby to słusznie mogło należeć Christusowi : ile iest człowiekiem : Tedyéby to żadnym sposobem Oycu

niebies

Komu nay-
właśniej na-
leży: być
głowa y pá-
nem: wšy-
tkich Anio-
łom y ludzi
także y re-
formáto-
rem.

niebieskiemu nąstugować nie mogło: aby był Głowa y
 Pánem wszytkich Aniołow y ludzi: y reformátorem wszy-
 tkich rzeczy ná niebie y ná ziemi: iáko temu: ktory z za-
 dney miáry náтуры człowieczy nie iest wcześnikiem. A za-
 się: Jesliż to dla tego Oycu niebieskiemu nąstuguie: byé
 Głowa y Pánem Aniołow wszytkich y ludzi: y reformá-
 torem wszytkich rzeczy ná niebie y ná ziemi: że iest z nátu-
 ry Bogiem y przedwiecznie bytnim: á tym kiedyby pier-
 wey nie był: tedyby mu to żadnym inšym sposobem ná-
 stugować nie mogło: Przetoż y Synowi Bożemu: dla
 tego to musí nąstugować: byé Głowa y Pánem wszy-
 tkich Aniołow y ludzi: y reformátorem wszytkich rzeczy
 ná niebie y ná ziemi: iże iest z Náтуры Bogiem y przed-
 wiecznie bytnim. A tym kiedyby także iáko y Ociec niebie-
 ski: nie był: tedyby mu to żadnym inšym sposobem nąstu-
 gować nie mogło. Baczyc tedy każde serce pobożne może:
 z tego wszytkiego: co sie tu o tym miejscu przedśiewięo
 tym Páwla ś. traktowáło: iá o bárzo łatwie á potężnie:
 pokázuie sie z niego to: co wtwierdzeniu sentenciey nášey
 nąstuguie: że Chrystus Pan: bádac stwórczycielem wszy-
 tkich rzeczy: ná niebie y ná ziemi: widziánych y niewidziá-
 nych: Máięstátow/ Xieřtw/ Pańřtw/ y Mocarřtw: nie
 ináćym sie śiad pokázuie: tylko z náтуры Bogiem przed-
 wiecznie bytnim: Któremu sámemu właśnie należy: byé
 stwórczycielem wszytkich rzeczy: y wszytkie rzeczy od śiebie
 stworzone: bytnością vprzedzić: iáko y Synowi Boże-
 mu: żrjetelnie to tu Páwel świsty przysádza: gdy o nim
 piše: że on iest przed wszytkimi rzeczami: á wszytkie rze-
 czy przezeh stoia. Adwersarřta zaśie opinia: choć tych
 słow/ tak sprořtá/ iáko sa nápisáne od Apostolá świete-
 go: o pierwszym wszytkich rzeczy stwórczeniu przez Syná
 Bożego rozumieć niechce: ále tylko o rzeczách nowych y
 reformowánych: iedną przecię: iáko z pierwszey miáry/
 w swoim rporze peháńbienie ednoši: tak zaśie z drugiey

miary choć niechcąc: Syna Bóżego: z Natury Bóżiem
y przedwiecznie bytnim pokazuje: iáko sie iáśnie pokaza-
ło: z samego ich tych słow przedśiwiziatych Apostolskich
wykładania.

CZWARTE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: z listu do Zydow:

Cap. 1. v. 2. ktorego słowá tak sie máia.

*Wielą kroć y wielą sposobów, przedtym Bog mowił Ojcom ná-
szym przez Proroki: A tych dni oślátecznych mowił nam przez
Syna, ktorego postanowił dziedzicem wśykich rzeczy, przez
ktorego też uczynił wieki.*

Te słowá do wtwierdzenia Sentenciey nášey o Przed-
wieczney bytności Syna Bóżego: dla tego przypowie-
dliamy: że ten przez ktorego wśytkie wieki są uczynione:
Poniecznie musí być pierw-zy przed onymi wiekami: Kto-
re są przezeń uczynione. Ji tedy Chrystus Pan: wśytkie
wieki uczynił: iáko to mieysce przedśiwiziete pisma swie-
tego zeznawa: Przetoż też iest pierw-ym przed tymi
wiekami: Ktore są przezeń uczynione. A ták iest przed-
wiecznie bytni.

Ali to mieysce Adwersarze w Kitech nie sczym fol.
95. ták nápisáli.

A iáko odpowiadáś ná Czwarte mieysce?

Ták, iż u iáwne mowi. nie je Chrystus uczynił, ále, je Bog
uczynił przezeń wieki. A to słowko wieki, znáć się móze nie-
tylko prześle, y teráz, mieysce, ále y przyszle wieki. O których iż
sie tu mowi. pokazuje to, je ten Awtór ewierdzi, iż przez tego,
ktorego postanowił dziedzicem wśykich rzeczy, wieki też uczy-
nił. To własne Adwersarskie słowó.

Ali to Odpowiadam Troiako.

Na pierw-za rzecz odpowiadam.

Pier-

Pierwsza rzecz / Adwersarze / w tej swojej explikacji :
 Cley : że sam Otę : w ktorej twierdzi : iakoby dla
 tego : z tych słow Syn Boży uczynienia wiekow miał być
 odsadzony : iże Apostoł święty : nie sprostą o nim samym
 mowi : że wieki v. zynil : ale o Bogu : że przezeń wieki v.
 czynil : Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że sie sam Apostoł temu mnie-
 maniu Adwersarstiemu przeciwi : ktory kiedy piše : że
 przez Syna Bożego są uczynione wieki : Tedy nie inſe-
 go nie czyni : tylko iawnie twierdzi : że Syn Boży wie-
 ki uczynil. Bo iesliby tych wiekow nie uczynil : koniecznie
 musiałby nie być przezeń uczynione.

Powtorę : Dla tego : że iesliby to miała być dostate-
 czna przyczyna : odsadzić Chrystusa Pána uczynienia
 wiekow dla tego : iże te wieki przezeń Bog Ociec iego v.
 czynil : Tedyby tymże prawem y sam Ociec uczynienia
 tychże wiekow musiał być odsadzony : Ratia tego ta jest
 że on Ociec niebieski / inſzego sposobu nie ma tych wiekow
 uczynienia : tylko przez Syna : Co snad znać : że ich przez
 Syna uczynil. Iesliż tedy Syn iego / tych wiekow nie
 uczynil / przez ktorego ie on uczynil : tedyć ich ani sam ten
 Ociec uczynil. Jako ie bowiem uczynić miał : iesli ich
 Syn iego nie uczynil : przez ktorego on ie uczynić miał :
 Lecz iż przecie / Apostoł święty / szczerelnie to ná tym
 mieſz-u o Oycu niebieskim zeznawa : że on te wieki przez
 Syna swego uczynil : Przetoż ich y sam ten Syn iego v.
 czynil. A tak go uczynienia onych Adwersarze nie stuſnie
 odsadzają.

Nawet : Pokazuje sie w to snad : że to nie jest dostate-
 czna przyczyna : odsadzać dla tego Syna Bożego tych
 wiekow uczynienia : iże ie nie sam uczynil : ale Ociec iego
 przezeń : że y sam Ociec iego niebieski : choc tych wiekow
 sam przez sie nie uczynil : al- przez Syna : a wiady przecie
 tych wiekow zostawa uczynicielem. Tymże sposobem y

Okazanie:
 Iż te wieki /
 ktore są
 przez Syna
 Bożego v.
 czynione :
 sam Syn
 Boży uczy-
 nil.

Syn iego: choć że wieki nie sam uczynił: ale Ociec iego przezeń musi iednak uczynicielem tych wieków zostawać. A tak tedy z tej Trojakięj przyczyny: tą pierwszą rzecz po-
dania Adwersarjskiego upada: y winowecz się obraca.

Wtą drugą rzecz odpowiadam.

Drugą rzecz/ Adwersarze/ w tej swoiey explikácii: są zamysłać: w której twierdzą: iż aby przez te wieki przez Syna Bożego uczynione: rozumieć się miały: nie przeszły/ ani terażniejszy wieki: ale przyszły: Ale y to Adwersar-
zom nie może być pozwolono.

Opazanie:
Iż przez te
wieki przez
Syna Bo-
żego uczy-
nione: nie
mogą się ro-
zumieć mia-
nowicie tyl-
ko same przy-
szłe wieki.

Naprzód: Dla tego: że się tu samże Apostoł temu iako-
wnie przeciw: który nie specificując nic: powołał nie
mowi: że wieki przez Syna Bożego są uczynione: Tym
dając znać: że iakielkolwiek wieki są uczynione: przeszły/
terażniejszy/ albo przyszły: wszystkie przez Syna Bożego
są uczynione. Nie mogą tedy Adwersarze/ z tej pier-
wszey przyczyny: tych wieków przez Syna Bożego uczy-
nionych, do samych tylko wieków przyszłych in specie &
particulariter odcinąć.

Powtórę: Dla tego: że się y z tej drugiej miary/ sam
że Apostoł s. temu przeciw: Bo czyniąc wzmiankę
tych wieków przez Syna Bożego uczynionych: tedy nie
tak ich czyni: aby w nich uczynienie tych wieków na przy-
szły czas miał odkładać: ale iawnie przeszły czas uczynie-
nia ich kładzie. Co każdy łatwo obaczy: kto się bynaj-
mniej słowom iego przypatrzy. Ponieważ tedy przeszły
tych wieków kładzie Apostoł ewiarty przez Syna Bożego
uczynienie: Przetoż y te same wieki przez Syna Bo-
żego uczynione: przeszły miały być rozumiane

Parzejcie: Dla tego: że ięśliby przeciw przez te wieki
przez Syna Bożego uczynione: miały się rozumieć tylko
wieki przyszły: a nie przeszły wespół y terażniejszy: Tedy
znemuzatym bądźcie to iść musiało: że y przez samego onego

go Wyca:

go Oycá: przeszle ani terażniejszy wieki: nie są uczynio-
ne: Ratia tego tá jest: Ze Apostoł wkázuie: Że te wieki
które Bog Ociec przez Syná uczynił: te też tylko sam
przez sie uczynił: Gdyż zgolá piše: że też wieki sam Ociec
uczynił: które y przez Syná iego są uczynione: A tego
nigdzie nie wkázuie: aby iákie inše wieki nád te/ osobná/
przez Bogá Oycá miały być uczynione tákowe: do któ-
rychby uczynienia Syn iego nie náležał. Lecz iż nie tylko
przyszle wieki/ ale przeszle y terażniejszy: przez Bogá O-
ycá są uczynione: czego żaden pobożny nie záprzy: Przetoż
y przez Syná/ nie tylko przyszle/ ale przeszle/ y terażniejszy
wieki są uczynione. Bo: Że wszystkie wieki są przez
Syná uczynione: które y sam Ociec uczynił: A Ociec
iego uczynił: nie tylko przyszle/ ale przeszle/ y terażniejszy
wieki: Przetoż też o samym Synu Bożym: stać nie mo-
że być ináčey zámyślano: tylko ták: że y przyszle/ y tera-
żniejszy/ y przeszle wieki: są przezeń uczynione.

Náwet: Dato non concessio: to jest: choćby sie to
Adwersarzom pozwolilo: że przez te wieki przez Syná
Bożego uczynione: rozumieć sie máia przyszle wieki: tedy
y ták przecie nie wskuráia: Bo y stać to musi być prze-
ciwko nim zámyślano: że y z przyszłych wieków uczynie-
nia: Syn Boży/ z náтуры Bogiem przedwiecznie bytnim
pokázuie sie: Gdyż iáko przeszłych y terażniejszych wie-
ków: inšy sprawca nie może być: tylko sam Bog z Ná-
tury przedwiecznie bytni: Táć też sprawca być y przy-
szłych wieków: temuż to náleży samemu. Co y tu Apo-
stol wkázuie: że y te wieki/ które są przez Syná Bożego
uczynione: a Adwersarze przez nie przyszle wieki roz-
umieia: Bog Ociec uczynił. A które przyszle wieki: iáko
Adwersarze wykládáia: iż też y Syn Boży uczynił: Bo
ie Ociec iego/ nie oprócz niego/ ale przezeń uczynił: Prze-
toż y z uczynienia przyszłych wieków: Bogiem z Ná-
tury przedwiecznie bytnim: tenże Syn Boży: má być znawány:

Ná

Na Trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecią rzecz/ a ostatnią/ Adwersarze/ w tej swojej
 explicacy: są zamysła: W której twierdzą: iakoby
 tu koniecznie/ przez te wielki przez Syna Bożego uczynio-
 ne: dla tego rozumieć się miały nie inaczej tylko przyszłe
 wielki: że Autor tego listu do Żydow/ twierdzi to: że
 przez tego: którego Bog dziecięciem postanowił wysyła-
 kiego: te wielki uczynił: Ażatym nie co innego znówu
 znać chcąc: tylko to: iakoby dla tego/ Syn Boży/
 przeszłych/ y terażniejszy wielko uczynienia: miał się
 odsadzać: że jest dziecięciem wszystkich rzeczy od Oycy
 swego postanowiony: Ale y to Adwersarzom nie może
 być pozwolono.

Odpazanie:
 1. Choć Syn
 Boży / jest
 od Oycy
 swego dzie-
 dzieciem wysy-
 łanego po-
 stánowiony:
 przecie dla
 tego uczyn-
 nienia prze-
 szłych albo
 terażnien-
 szych wiel-
 kow: stu-
 szenie niemo-
 że być odsa-
 dzony.

Naprzec: Dla tego: że się wyśsey pokazało: że
 wszystkie wielki przeszłe/ terażniejsze/ y przyszłe: są przez
 Syna Bożego uczynione: Przetoż z tego samego każdy
 może iawnie znać: że się on nie może dla tego słusnie prze-
 szłych/ y terażniejszych wielko uczynienia odsadzać: że
 jest od Oycy swego dzieściem wszystkich postanowiony/
 y że przez te wielki które są przez niego uczynione: nie mogą się
 słusnie tylko przyszłe wielki rozumieć dla tego: że on dzie-
 ściem wszystkich jest od Oycy swego postanowiony.

Pomoc: Dla tego: że się y totakże wyśsey pokaza-
 ło: Że rowne y iedney Ceny są rzecz jest: si wozyc albo
 uczynić przeszłe y terażniejsze wielki: iakoby uczynić przy-
 szłe wielki: ponieważ tenże Bog/ jest przyszłych wielko
 uczynicielem: który y przeszłych/ albo terażniejszych. Je-
 śliby tedy miała to być sufficiens & probabilis ratio:
 Chrystusa odsadzić dla tego przeszłych y terażniejszych
 wielko uczynienia: że jest dzieściem wszystkich od Oycy
 postanowiony: tedyby tymie prawem y przyszłych
 wielko uczynienia musiał być odsadzony dla tego:
 że jest dzieściem wszystkich od Oycy postanowiony.

Ale iż mu przecie Apostoł tych wieków które są przypisane jako Adwersarze rozumieć: zrzetelnie przypisuje w czynienie: choć jest dziedzicem wszytkiego od Oycá postanowiony: Przetoż y przeszłych/ albo terażniejszyh wieków w czynienia: nie może być dla tego ani dostatecznie ani dowodnie odsadzany: że jest dziedzicem wszytkiego od Oycá postanowiony.

Potrąbie: Dla tego: że to jest inna rzecz: być postanowionym dziedzicem wszytkiego: a być w czynicielem wieków. Ponieważ tedy różne to są rzeczy od siebie: Być postanowionym Synowi Bożemu/ od Oycá: dziedzicem wszytkiego: a być w czynicielem wieków: Przetoż też nie może się dla tego/ tenże Syn Boży/ skutnie odsadzać przeszłych/ albo terażniejszyh wieków w czynienia: że jest postanowiony dziedzicem wszytkiego od Oycá swego.

Poczwarte: Dla tego: że się temu samże Apostoł przeciw: który odmawia że to słowo Dziedzic wszytkiego: na tym miejscu Synowi Bożemu przywłaszczone: nie jest tak stricte: aby Syna Bożego w czynienia przeszłych/ albo terażniejszyh wieków: miało odsadzać: y owszem to odmawia: że raczej dla tego/ mógł wieki choć przypisać jako Adwersarze rozumieć: w czynić: że jest Dziedzicem wszytkiego u Oycá swego: y dla tegoż go pierwej Dziedzicem wszytkiego mianuje: a dopiero mu ztym jako Dziedzicowi wszytkiego: w czynienie wieków przypisuje. Ztąd to się zamyśla: Ponieważ tedy/ Syn Boży/ mógł przypisać wieki w czynić choć będąc Dziedzicem wszytkiego: jako sami Adwersarze uznawali: y owszem: ponieważ i dla tego w czynił: że jest Dziedzicem wszytkiego: jako Apostoł odmawia: Przetoż y przypisać/ albo terażniejsze: także mógł w czynić/ y zgola w czynił dla tego: że jest Dziedzicem wszytkiego. Różny tedy przez to: że jest Dziedzicem wszytkiego: Apostoł świadecy: postrąca go w czynicielem wszytkich wieków: przeszłych/terażniejszyh/ y przyszłych:

Bych: a niżeli żeby go przez to uczynienia przeszłych/ albo
teraźniejszych wieków: miał odsądzać.

Popiate: A dla tego sie to mniemanie Adwersarście
nie osto: że y to tu Apostoł pokazuje: *Iż* Chrystus Pan/
będąc dzieśdżicem wszystkich: iest dzieśdżicem y tych wie-
ków ktore są przezeń uczynione. Wrażnie y to: że tych
wieków ktore są przezeń uczynione: nie mogli inaczej zo-
stać Dzieśdżicem: iedno aż kiedy sie przezeń stały uczy-
nione. Jako bowiem miał być dzieśdżicem tych wie-
ków przez sie uczynionych: iestliby ich był pierwey nie u-
czynił: gdyż sie dzieśdżiczenie nie do tych rzeczy/ ktorych
zgoła nie ma: ale do tych ktore właśnie są: pospolicie
ściąga. A stał znowu to sie zamyka: Ponieważ
tedy Chrystus Pan / iest dzieśdżicem wszystkich: *Prze-
toż* iest dzieśdżicem: y przeszłych/ y teraźniejszych: nie
tylko przyszłych wieków. A zaś: Ponieważ przy-
szłych wieków / nie mogli być inaczej dzieśdżicem po-
stánowiony: tylko aż ie pierwey uczyniwszy: iako sie po-
kazáło: *Przetóž* y przeszłych/ y teraźniejszych wieków:
inaczej dzieśdżicem nie może być postánowiony: tylko aż ie
pierwey uczyniwszy. A koniecznie musi być dzieśdżicem
nie tylko przyszłych / ale y przeszłych/ y teraźniejszych wie-
ków: ponieważ iest postánowiony dzieśdżicem wszystkich.

Dzieśdżicem
czym kto
iest naywla-
śniej.

Nawet: A dla tego Adwersarze przy tym mniemaniu
swoim ostać sie nie mogą: że dzieśdżicem czym/ inšy
własniey być nie może: tylko ten/ ktory sie właśnie z te-
go vrodził: ktorego iest właśnie dzieśdżicem. Także y
Chrystus: iż iest dzieśdżicem Oycá swego: bo iest od niego
takim postánowiony: iako Apostoł zeznawa: *Przetóž*
sie vrodził z Oycá swego: ktorego iest właśnie dzieśdżi-
cem. A iako zaś sie wśketi dzieśdżić / ktory iest właśnie
dzieśdżicem czym vrodziwszy sie właśnie z tego/ ktore iest
własnie dzieśdżicem. Musi mieć naturę tego/ z ktorego sie
własnie vrodził/ własnym dzieśdżicem tego: Czego y samá

experi-

experientia poświadczająca w biegu przyrodzonym : Przetoż y Syn Boży Pan Jezus/ musi mieć naturę Oycą swego niebieskiego : z którego się właśnie/ własnym dźwiedżeniem wrodził. A iż ta Natura Oycą niebieskiego/ którego Chrystus ma : wrodziłowy się właśnie z niego : jest Natura Boga przedwiecznie bytnego : Przetoż y sam Chrystus : mając tę Naturę Boga przedwiecznie bytnego : jest też Bogiem z Natury przedwiecznie bytnym. A będąc zaś Bogiem z Natury przedwiecznie bytnym : Pytam : Jaki nie tylko dla tego : iż jest dźwiedżicem wosytkiego : słusnie może być przeszłych/ y terażniejszych wieków wczynienia odsadzony : ale iako może być po prostu wosytlich wieków wczynienia przyszłych/ przeszłych/ y terażniejszych : odsadzony : ponieważ sam Bóg tylko z natury przedwiecznie bytny : jest ten : który wosytkie wieki wczynił/ przesłę/ przyszłę/ y terażniejszy. A tak tedy y tym świadectwem Apostolskim : Sentencia nášat o przedwieczney bytności Syna Bożego : zostawa dobrze wotwierdzona.

PIATE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie : z tegoż listu do
Zydow : Cap. I. 7. 10. 11. gdzie tak
nápifano.

Tys Pánie ná początku vgruntował ziemię, á niebiosá sa
spráwa rak tvojch : ony zágma, á ty zostawasz : á wosytki iáko
láta zwiósseja, á iáko odzienie zwiemsię, y odmienia sie : A
ty tenje iestes, y láta twoie nie ystája.

Te słowá/ dla tego do wotwierdzenia Sentenciey náš-
hey/ o Przedwieczney bytności Syna Bożego przywie-
dliśmy : Jże ten/ który ná początku ziemię vgruntował/
y którego spráwa sa niebiosá : jest Bóg z Natury przed-
wiecznie bytny. Jż tedy ná tym miejscu/ Zpociek wies-
sz

ty / z mowa swoia obróciwszy sie do Syna Bożego :
Tyś Pánie ná początku vgruntował ziemię, á niebiosá / za sprawá
rąk twoich : Tegoż Syná Bożego wkázuie takim : Ktorý
ná początku ziemię vgruntował : á sprawá rąk iego v-
kázuie niebiosá : Przetoż Syn Boży / iest Bog z Náтуры
przedwiecznie bytý.

Ná to Mieysce Abwersarze w Kátechiźmie swym :
fol. 96. 97. 98. 99. tak nápisáli.

A ná Piáte iako odpowíadaś :

Ná to mieysce tak odpowíadam, że sie nie rozumie o Pánu
Christusie, ále o Bogu Oycu. Ale iż ie ten święty Písařz do Sy-
ná Bożego obraca, tedy potrzebá wvážáć, iż w nim iest mowá nie
o jednej tylkorzeczy, ále o dwu osobliwie : Jedná iest, stwore-
nie niebá, y ziemię ; á druga ichże zmísczenie. A iż tu ten Au-
tor pierwszey rzeczy do Pána Christusa nie obraca, Stád iáwne
iést, iż w tym Rozdiale przedstawił dowodzie zácności Pána
Christusowey, nie takiey iakaby sam od siebie miał, ále takiey,
iaka odpiedzicýł, y która zácnieysyná d Anioły vcýniony iest,
iako z wierśá 4. obacýc káždy moje, iak zácnościa, iż am iest,
áni być moje stworenie niebá y ziemię, pokázue sie iáwne, że
ten święty Písařz me ku temu kóńcowi to mieysce przytocýł,
aby z niego dowodł, iż Christus stwórzýł niebo y ziemię. A iż
pierwszą rzecę do Christusa żadná miára náležec nie moze, tedy
wtóra tylko do niego náleży : á to przeto, że Bog niebo, y ziemię
przezeń zmíscýł, w ten cás, gdy sad ośláteczny przezeń odprá-
wił. W cým zácność Pána Christusowáná d Anioły tak sie okaże :
iż y Aniołowie sami w tym slúżyć mu będą. Która rzecę posled-
nieysá, iż sie bez słów wýsých, w których o stwóreniu niebá y
ziemię iest mowá, wyrozumiec nie mogła : gdy i z nimi iest gla-
cýóna przezeń słowo one : dla tego, y rzecę pierwszá Autor ten
przypomniec musiał. Bo iesli inšy Písařze święci takowego spo-
sobu cytowania mieysc, bez wśelkiej potrzeby wýwála, pogo-
towiu ten potrzeba przyćmiony, slúsznie to vcýnili.

A gdzies Písařze święci tak cýmia :

Miedzy wielu miewsc innych maſz Naprzod Matth. 12. v. 18. 19. 20. 21. gdzie iawnu ieſt, iż tylko wierſyk 19. do przedſiewzięcia Mattheuſa ſwietego należy: ponieważ chciał dowieſć, dla czego Pan Ieſus Zakaſzował, aby go nie obdawiono. Potym Aſ. 2. v. 16. 17. 18. 19. 20. 21. gdzie takſe tylko wierſyk 17. y 18. do przedſiewzięcia Piotra ſwietego należa, które ieſt to, że chce dowieſć, że Duch ſwisty był na Apoſtoly wylany: y tamże, v. 25. 26. 27. 28. gdzie iawnu ieſt, iż tylko 27. wierſyk do rzeczy przedſiewziętey należy: ponieważ tego dowodzi Apoſtol, iż to był nie podobna, żeby Chryſtus od śmierci ſaſzy-
miany być miał. Nawet w tymże ſamym Rozdziale v. 8. 9. gdzie ſie pokazuje iż ſłowate, V milowałeſ ſprawniedliwoſć, y nienawidziałeſ nieprawoſci, nic nie należa do rzeczy, którey Apoſtol dowodzi; która ta ieſt, iż Chryſtus ieſt zacnieyſzy wojniony nad anoly. To właſne ſłowu Adwerſarſtia.

Ná to Odpowiadam Pie- tioraſo.

Ná pierwſza rzecz odpowiadam.

Pierwſza rzecz/ Adwerſarze / w tey ſwoiey explikacji. **P**ey: te zamyſłią: w którey twierdzą: jakoby to mieysce przedſiewzięte Apoſtołſkie: nie o Chryſtusie: ale o Bogu Oycu miało ſie rozumieć: Ale to Adwerſarzom nie może być pozwolono.

Naprzęd: Dla tego: że Adwerſarze twierdząc to: żąd nego ſwiadectwa ku dowodowi tego / ani z tego Apoſtola / ani z którego inſzego temu podobnego nie przywodzą: Przetoż też ten ich domysł z tey pierwſzey miary nic nie waży.

Powtore: Dla tego: że ſamże Apoſtol iawnie ſie temu mniemaniu Adwerſarſtiemu przeciw. Okazuje bo wiem: że ty ſłowu iego v. 10. nie do inſzego należa: tylko

Okazanie:
Iż to mieysce przedſiewzięte Apoſtołſkie: nie może ſie o Bogu Oycu rozumieć: ale ſie rozumie o Synu.

do tego o którym x. 8. y 9. rzecz prowadzi. A prowadzi
 ia nie o inſzym tylko o Synu Bożym: co ſie z ſámych ſłow
 iego poſázuię: Którymi en Oycá mowiącego do Syná
 wprowadza: A do Syná, (to ieſt/ mowi) Siłicá rwo-
 iá o Boże ná wieki wieków: laská ſprawiedliwoſci, laská Krole-
 ſiwa iwego. Vmiłowałeś ſprawiedliwość: á miałeś w nienawi-
 ſci nieprawość: Dla tegoż pómáż cię Boże, Bog iwoy olejkiem
 radoſci ná d wjeſni iwoie. Do tegoż Syná / mowy nie
 rozſłaczáiąc: záraz y mowę ſwoią x. 10. obraca: gdy mo-
 wi: A tyś Pánie ná początku wgruntuwał Ziemię: á niebioſá
 /á ſpráwa rák iwoich. Ponieważ tedy ſamże Apóſtol temu
 mniemániu Adwerſarſkiemu przeciwiąc ſie: ták iáwnie
 ty ſłowá x. 10. do Syná Bożego obraca: Przetoż tych
 ſłow x. 10. Adwerſarze: nie mogą odſądzić Syná Bo-
 żego.

Potrzejcie: Dla tego: Że inſze mieyſcá Piſmá ſwiętego:
 żrzetelnie toż Synowi Bożemu przyſadzáią: Co y te ſło-
 wá v. 10. ná tym mieyſcu w ſobie zámykáią. Gdy bowiem
 Jan éwgiſty Cap. I. v. 10. o tymże Synu Bożym to éwiád-
 czy: Że éwiát przezeń wczynion: tedy w tym toż ſámo zá-
 myká: co tu wyraſnie w liſcie do Jydw: Apóſtol wá-
 ſpomina: Że Syn Boży ná początku wgruntuwał ziemię:
 á ſpráwa rák iego ſá niebioſá. A zwołáſz á gdy kto wá-
 waży: że w Piſmie éwgiſtym: przez názwieſto ſwiátá: nie-
 bo á ſiemiá: częſtokróć ſie czyta y rozumie: iáto ſie to
 wyſſhey doſtatecznie poſázáło: gdy ſie o tych ſámych ſłow
 wiedz Janá éwgiſtego: miánowicie tráktowáło. Ponie-
 waż tedy inſze mieyſcá Piſmá ſwiętego/ toż/ choć pod
 inſzym názwieſciem: Synowi Bożemu przyznawáią: co
 ty ſłowá w ſobie in controuerſia połozone zámykáią:
 Przetoż y z tej miáry: tych ſłow in controuerſia poło-
 wych: Adwerſarze: nie mogą Syná Bożego odſądzić.

Nawet: A dla tego: Że choćby ſie y to Adwerſarzem
 pozwoſiło: że to mieyſce przedſiawia ſiſte: rozumie ſie nie
 tylko

tylko o Synu Bożym : ale y o Oycu iego niebieskim : Te-
dy y to nie z inſzey miary muſiałoby być pozwolono : tyl-
ko z tey dwoiakiy : *Naprzód* : względem tego nazwi-
ſka Pána : ktoremu tu to vgruntowanie ſiemię na począ-
tku : Apoſtol ſwięty przyznawa : iako y ſámo niebo ſprá-
wierſt iego : ktore nie tylko iednáko / ale y iednym zná-
czeniem : ták Oycu/ iako y Synowi należy : iako ſie wyży-
ſzey dowodnie pokazało : gdy ſie o tym názwíſtku Pána :
Chriſtusowi Pánu / w Piſmie ſwiętym : przywołaſzco-
nemu : ex profello traktowało. *Potym* : względem ſpol-
nego y rownego/Oycá z Synem/á Syná z Oycem : roſzy-
ſkich ſpraw wytkonywania : Co ſam Syn Boży wſkazuje
gdy ony ſłowá Ioan. 5. v. 19. mówi : *Cokolwiek on czyni,*
toż y Syn czyni rownie. Ale aby ták / to mieyſce przedſi-
wzięte/ Apoſtol ſwięty/ do Bogá Oycá miał obracać :
żeby go zgola Syná Bożego oſadził : o tym ſie mu áni-
ſniło : iako go te vprzedzające dowody w tym wyma-
wianiu y oczýſcianiu. Należy tedy przecie y z tey miary/
to mieyſce przedſiewzięte do Syná Bożego : choćby na-
leżało y do Oycá iego. A ták mu należy y vgruntowanie
ſiemię na początku : y ſpráwá niebios rękóm iego.

Ná druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz / *Adverſarze* / w tey ſwoiey explicácii :
te zamyſlają : w ktorey twierdzą : iakoby z tych ſłow
przedſiewziętych Apoſtoliſkich : tylko wtora rzecz/to ieſt :
zniſzczenie niebá y ſiemię : do Syná Bożego miała nale-
żeć : Ale y to *Adverſarzom* nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że ſie inż wyſſzey przeciwna rzecz
tylko dowodom pewnych : pokazała : to ieſt/á : że nie
tylko zniſzczenie niebá y ſiemię : z tych ſłow/ Synowi Bo-
żemu należy : ale y uſtalenie tegeż niebá y ſiemię : Prze-
toż nád to co inſzego *Adverſarze* wnosić nie mogą.

Powtore : Dla tego : że w tych ſłowach/ ſam Apoſtol
ſwięty/

Okazanie:
Z tych
ſłow przed-
ſiewziętych
Apoſtoliſkich
nie może ſie
tylko wtora
rzecz/to ieſt

zniszczenie
niebá y zie-
mie: do Syna
ná Bożego:
ściągać: ale
należy do
niego y pier-
wśa: to iest/
vgruntowa-
nie ziemie
ná począt-
ku y sprá-
wienie nie-
bios przez
reke iego.

świety/ to iáwnie wśazuje: że tu inśy zniszczycielem niebá y ziemie nie może być postanowiony: tylko tenże ktory ná początku te ziemie vgruntował: á niebiosá rekámi swoymi spráwił. Wo powiedziawśy **¶. 10.** A tyś Pánie ná początku vgruntował ziemie, á niebiosá sa spráwa rak tworch. **¶. 11.** mowoy nie odmieniaiąc: o tymże Pánie tego dokłada: Onyć iáwina: á ty trwać będziesz: y iáko śśáta y wióśśeiz, y odmienia sie: á ty tenże iest: á iáko twoie nie wślá-
na. Ponieważ tedy ták to Apostól świety wśazuje: że ten-
że Pan niebo y ziemie ma zepsować: ktory pierwsey też zie-
mie ná początku vgruntował: á niebiosá rekámi swoymi spráwił. Także: Ponieważ y sami Adwersarze zezna-
wáig: że czásu sadu nie inśy ma zniszczyć niebo y ziemie:
tylko Syn Boży: Przetoż też Syn Boży/ iest tym Pá-
nem: ktory ná początku ziemie vgruntował: á rek iego
spráwa sa niebiosá. A ták nie może tylko poslednieyśa
rzecz/ do niego z tych słow należeć: ale y pierwśa y po-
slednieyśa: to iest: stworzenie niebá y ziemie: y zniszcze-
nie tychże.

Náwet: A dla tego i Ze iesliby to miała być prawda:
że Chrystus będąc y sam tylko stworzeniem: y nie stwo-
rzywśy też niebá ani ziemie ná początku: á przecie czásu
sadu: ma zniszczyć toż niebo y ziemie: tedyby to zátym iśá
musiało: żeby to mogło być spráwiono y przez inśe káżde
stworzenie oprocz Chrystusa: by tylko bylo stworzeniem.
Ale iż to zniszczenie niebá y ziemie czásu sadu: nie może być
wykonáne przez żadne inśe stworzenie: tylko przez same-
go Chrystusa iáko Apostól wśazuje: Przetoż y śladzując:
że Chrystus/ nie tylko iest stworzeniem: ale y stworzycie-
lem niebá y ziemie: ponieważ máiac zniszczyć niebo y zie-
mie: nie może mu to należeć ile iest stworzeniem: iáko sie
pożázáło. A ták y pierwśa rzecz/ nie tylko posledniey-
śa: z tych słow przedśiewśietych do niego należy.

Tłumaczenie rzeczy odpowiadam.

Trećta rzecz / Adwersarze / w tej sposobie explicacye :
te zamysła : w której twierdzą : iżoby dla tego na
tym miejscu / pierwsza rzecz : to jest : vgruntować nie
mie / y sprawę niebios : do Syna Bożego nie miała nale-
żeć : iże w tych słowach / Apostoł święty : wziął przed się
dowodzić nie takiey jego zacności : iżaby miał od siebie
ale takiey iaką odśiedzićy : y którą nad Anioły zacniey-
szy uczyniony jest : y iże ta zacność / którą jest zacnieyszy
Syn Boży nad Anioły : stworzenie nieba y ziemi : ani jest
ani być może : Ależ to Adwersarzom nie może być po-
zwolono.

Naprotz : Dla tego : że to nie jest sufficiens Ratio :
chcieć odsadzać dla tego Chrystusa Pana : stworzenia
nieba y ziemi : iże tu wziął Apostoł święty przed się / ta-
kiey jego zacności dowodzić : którą odśiedzićy. Gdyż
może być kto dśiedzicem czego : a przecie uczynić co : iako
y experientia poświadcza : Także y Syn Boży : może
być dśiedzicem tej zacności / którą jest zacnieyszy nad An-
ioły : a przecie stworzyć niebo y ziemię. Przetoż z tej pier-
wszey miary / ten dowód Adwersarzi : przywiedziony ab
insufficienti causa : upada.

Powtore : Dla tego : że to jest rozna rzecz : odśiedzi-
czyć Chrystusowi tę zacność / którą jest zacnieyszy nad
Anioły : a vgruntować ziemię na początku / y sprawić nie-
bo rełami swymi : iako y sami Adwersarze wstępują. Po-
niemaz tedy / rozna to jest rzecz / y za zezwoleniem samych
Adwersarzow : dśiedzićy Chrystusowi tę zacność / któ-
rą jest zacnieyszy nad Anioły : a vgruntować ziemię na
początku / y sprawić niebo rełami swymi : Przetoż też
nie mogą Adwersarze / dla tego odsadzać stworzenia nie-
ba y ziemi : Syna Bożego : iże tu w tym Rozdziale / A-
postoł święty / wziął przed się takiey zacności jego dowo-
dzić / którą jest zacnieyszy nad Anioły.

Oblazanie :
Jeżby chcieli
Aut r tego
istnu do dy-
dow / w tych
słowach
przed się
a iętych :
wziął przed
się takiey za-
cności Chri-
stusa Pana
dowodzić :
która on o-
dśiedzićy /
y która nad
Anioły za-
cnieyszym
jest uczy-
niony : prze-
cieto ied-
nak za tym
nie idzie : a-
by się dla te-
go vgrunto-
wania zie-
mie na po-

czaktu / y
sprawienia
niebia re.
fami swymi
stusniemal
odszadac:
albo aby
dla tego
sprawienie
niebia / y
gruntowa-
nie ziemie
przezeń: wie-
tka zacno-
ści iego
nad Anioły:
nie miało
się rozumieć

Anioły wie-
cie Adwer-
sary: nad Chri-
stusa zac-
nieysze czy-
nia.

Potrzącie: Dla tego: Że się y ná tym Adwersarzy bár-
zo mylą: aby stworzenie niebá y ziemie: wietka zacność
nie miała być nad Anioły. Bo ięśli ináčey: Szłoby záo
tym: że y sam Ociec niebieści: stworzywszy niebo y ziemie
uczynił cóś mniej zacnieyszego: niżeli są sami Aniolowie.
Co iednak stusnie o Opcu niebieskim nie może być rzeczo-
no. Gdyż ięśliby stworzyć niebo y ziemie: mniejka za-
cność miała być nad Anioły: Tedyćby a contrario: nie
stworzyć niebá y ziemie: wietka zacność musiała być nad
Anioły: Co takżę być nie może. A iż to być nie może:
Przetoż to być musi: że Christus będąc dziedzicem wiet-
key zacności nad Anioły: iako sami Adwersarzy zezna-
wają: musi być stworzycielem niebá y ziemie.

Náwet: Dla tego: Że ięśliby to prawda miała być: iż
Syn Boży niebá y ziemie nie stworzył: iako udawać się mie-
ją Adwersarzy: Tedyćby zótym zrowu to iść musiało:
że mu nie wszystkie stopnie zacności wietkey nad Anioły
służą. Bo iż stworzyć niebo y ziemie iest wietka zacność
nad Anioły: to się wżyskey z przykładu Bogá Oycá po-
kazuje: ktory iże niebo y ziemie stworzył: przetoż y stad za-
cnieyszym zostawa nad Anioły. Jeśli tedy y Syn Boży
nie stworzył niebá y ziemie: iako Adwersarzy przewieść
wóhili: tedyć nie iest zacnieyszym we wszystkich stopniach
nad Anioły: A tak zacnieyszymi nádeń musza zostawać
Aniolowie. Czego iako nigdzie Pismo święte o Synu
Bożym nie mówi: Tak też zótym náć dawa: że Chri-
stus we wszystkich stopniach / względe n ktorych kto mo-
że być prawdziwie zacnieyszym nad Anioły: iest zacnieyszy
nad Anioły. A iż we wszystkich stopniach iest zacnieyszy
nad Anioły: Przetoż y w tym stopniu iest zacnieyszy
nad Anioły: stworzenia niebá / y ziemie. Z tych tedy przy-
czyn pokazuje się toż że się y ná tym bárzo mylą Adwersa-
rzy: iakoby się dla tego Syn Boży miał odszadzać stwo-
rzenia niebá y ziemie: iże w tym rozdziale Apostoł s. wiał
przed się takowey iego zacności dowodzić: ktora iest za-
cnieysza nad Anioły.

Na czwartą rzecz odpowiadam.

Czwartą rzecz /Adwersarze/ w tej swojej explikácii te zamykają: w ktorej twierdzą: iżaby ta zacność Syna Bożego miała Syn Boży nad Anioły: nie w czym innym się miała zamykać: tylko w tym: że mu y sami Aniolowie w tym służyć będą: gdy czasu sadu niebo y ziemię niszczyć będzie: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że nigdzie tego Pismo święte nie uczy: aby tylko w tym wielka zacność Syna Bożego nad Anioły: miała się zamykać: że mu y sami Aniolowie czasu sadu: w zniszczeniu nieb y ziemi służyć będą: Przez toż y Adwersarze twierdzić tego słusnie nie mogą.

Powtórę: Dla tego: że się temu sam Apostoł w tymże Rozdziale przeciw. Jaconie bowiem Dziesięciokrotnym sposobem Syna Bożego: zacieśnym nad wszystkie Anioły ukazuje. Pierwszym: że jest Synem Bożym: 1. 2. A Synem Boży nieinależnym: tylko własnym: Rom. 8. 3. 2. A Aniolowie tylko sprostą Synami Bożymi: Iob. 1. v. 6. Drugim: że on jest Synem Bożym wrodzonym: v. 3. A bowiem ktoremuż rzekł kiedy z Aniolow. Syn tymoy jesteś, iam ciebie dziś wrodził. A Aniolowie Synami Bożymi stworzonymi: 1. 7. A do Aniolow mowi, który czyni posły swe Duchy a sługami swymi ognia płomien. Trzecim: że on jest pierwszy Synem Bożym wrodzony: a Aniolowie Synami Bożymi pośledz stworzeni: y owsem przez nich stworzeni: Col. 1. 15. 16. 17. Który jest wobrażeniem Boga niewidzialnego, pierworodny wszelkiego stworzenia. A bowiem przezeń wszystkie rzeczy, które na niebie są, y które na ziemi, widziane, y niewidziane, choć Mądrości, choć Państwa, choć Cesarstwa, choć Mocarstwa: wszystkie rzeczy przezeń y wyglądem niego stworzone są. A on jest przed wszystkimi rzeczami, a wszystkie rzeczy przezeń stoia. Czwartym: Przez Syna Bożego własnego: wieki są czynione: 1. 2. A Aniolowi

Okazanie:
Iż zacność
wielkich
Aniela Pana
nad Anioły:
nie może się
tylko w tym
zamykać: że
mu czasu sa-
du/ w znisz-
czeniu nie-
b y ziemi:
służyć będą
y sami Anio-
lowie.

żadnemu ta zacność nie należy. *Piątym* : Syna Bożego Pierworodnego : powinni chwalić wszyscy Aniołowie Boży : ver. 6. *Tniechay* g. chwała wszystkim Aniołowie Boży. *A* Aniołowi żadnemu ta zacność nie należy : *Apoc. 19. 10.* *Szostym* : On jest iasnością chwały Ocyá swej go / y wyrażonym obrazem podstáci iego : v. 3. *á* Aniołowi żadnemu : ta zacność nie służy. *Siodmym* : On grzechow naszym oczyszczenie sprawił przez się samego : v. 3. *á* Aniołowi żadnemu ta zacność nie służy. *Osmym* : *Ter mu Synowi własnemu* : rozkazał Bog Ociec wsieść na prącwicy swojej : v. 13. *á* Aniołowi żadnemu ta zacność nie należy. *Dziewiatym* : *Syn Boży własny* / na początku ziemię ugruntował : *á* rąk iego sprawa są niebiosá : 10. *O* czym się też wszyscy traktowało. *A* Aniołowi żadnemu ta zacność nie należy. *Dziewiatym* : *Syn Boży własny* : niebo y ziemię stworzone : czasu sadu zniśczyć : v. 11. *á* Aniołowi żadnemu ta zacność nie służy. *Ponieważ* tedy tak wielá stopniow / tenże sam Apostoł : zacniejszy niż wstąpienie Syna Bożego własnego nad Anioły : *Przeróżnie* nie może tylko tym sposobem zostawać zacniejszym nad Anioły : iże mu Aniołowie czasu sadu : w zniszczeniu niebá y ziemię : służyć będą : iako wdawać śmicia *Adwersarzy* : Dla czego też to ich mniemanie brwankować musi.

Nawet : Dla tego : że ięliby to prawda miała być : iż zacność wstąpienia Syna Bożego nad Anioły : tylko się w tym zamyka : że mu y sami Aniołowie : w zniszczeniu niebá y ziemię czasu sadu : służyć będą : *Tedy*chy tak y do tego czasu musiał ięścić nie być zacniejszym nad Anioły : iako mu ięścić do tego czasu w zniszczeniu niebá y ziemię : Aniołowie nie służyli. *Do* to ma być ażé dnia sadnego. *Alę* go przecie w dawno przeszłym czasie Apostoł s. zacniejszy nad Anioły potężnie : gdy o nim 1. 4. tegoż rozdziału te słowa pisze : *Tak* daleko zacniejszy stał się nad Anioły : im zacniejszy imię nad nie odziedziczył. *Przeróżnie* y stać potężnie

Aniołowie
świeci / y do
tego czasu
zacniejszy
nad Chrystu
sá Páná : we
dlug *Adwer*
saryjow.

pożądanie sie że nie może tylko dla tego zacząłbym zos-
tawiać nad Anioły : że mu czasu sądu w zniszczeniu nieba y
ziemie : stać beda y sami Aniołowie. Z tych tedy Trzech
przyczyn / y ta Czwarta rzecz / ktora Adwersarze zamy-
ślają w explikacy swoiey : wpada y nieważna zostawa.

Ná Piata rzecz odpowiadam.

Piata rzecz / Adwersarze / w tey swoiey explikacy : że
zamyślają : w ktorey wierdzą : iżaby ta rzecz pośledniey-
sza : o zniszczeniu nieba y ziemie przez Syna Bożego : z wy-
ższą o ugruntuwaniu ziemie ná początku / y sprawieniu nie-
bios : przez to słowo One : miała sie złączać nie dla tego :
aby sie Syn Boży pierwey stworzyćcielem tegoż nieba y
ziemie pokazali : ktore przezeń czasu sądu mają być zni-
szone : ale dla tego tylko : że sie poślednieysza rzecz : bez
słowa wyższych : w ktorych iest mowa o stworzeniu nieba
y ziemie : nie mogła zrozumieć : Ale y to Adwersarzom
nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że sie wyższej przeciewna rzecz
pokazala : to iest : ta : że tu dla tego raczy Apostoł świę-
ty / te słowa poślednieysze : z wyższymi o stworzeniu nie-
ba y ziemie złącza : aby okazał : że ieden y tenże Syn Bo-
ży niebo y ziemie stworzył : Ktory ie y zniszczyć ma : Prze-
toż iuż nie dla tego : dla czego chcą Adwersarze.

Powtore : Dla tego : że choćby sie y to Adwersarzom
pozwolilo : że y dla tego Apostoł ś. te słowa niższe o zni-
szeniu nieba y ziemie : złącza z tymi wyższymi o stworze-
niu tegoż nieba y ziemie : że sie ta niższa rzecz bez pierwszej
zrozumieć nie mogła : tedy y tak nic nie wygrają : Gdyż
vnius causae plures fines possunt esse subordinati : a
przecie nie mogą znośić naprzednieyszego cyłu przyczyny
oney : Tymże kształtem y tu : choćby była y ta przyczyna
albo cyl złączenia tych słow Apostolskich niższych z wy-
ższymi : że sie niższe bez wyższych zrozumieć nie mogły : to

Okazanie :
Że te słowa
niższe : o zni-
szeniu nie-
bios przez
Syna Bo-
żego nie mo-
gą sie dla
tego z wy-
ższymi łącz-
nić : o ugrun-
towaniu zie-
mie ná po-
czatku / y
sprawieniu
niebios : iż-
to udawać
bniecia Ad-
wersarze.

ieść: zniszczenie niebá y ziemié: bez stworzenia niebá y ziemié: tedy przecie ten cył posledniemy: nie może słusnie znosić naprzedniętego cyłu teyże przyczyny: to ieść: że sie y dla tego tym pierwey: te niższe słowa o zniszczeniu niebá y ziemié łączą: z tymi wyższymi o stworzeniu niebá y ziemié: aby tegoż zniszczytciem niebá y ziemié pokazały: który ieść pierwey tegoż niebá y ziemié stworzycielem: to ieść: Syn Boży: iáko sie pokazało.

Potrzenie: Dla tego: że iáwnie samże Apostoł w tych słowach: dwie rzeczy od siebie rozne złącza: to ieść: Złącza napierwey tego który ná początku vgruntował niebo y ziemié/ á rák iego spráwa sa niebiosá: z tym który ma zniszczyć toż niebo y ziemié. Potym: zniszczenie niebá y ziemié: złącza z stworzeniem tegoż niebá y ziemié: aby wkazał: iedno być suppositum: zniszczenia niebá y ziemié: y stworzenia tegoż niebá y ziemié: to ieść: samo niebo y ziemié. Abowiem iásne sa wszystkie te słowa iego: *A ty Pánie ná początku vgruntował ziemié: á niebiosá sa spráwa rúk twoich. Onyć zágina, ále ty zstawaś, á wszystkie iáko Rád zwiolseja. A iáko odzienie zwmieś ie, y odmienną sie, ále ty tenże ieś, á iáda twoie nie ystána.* Ziedyby tedy Apostoł święty/ te słowa niższe: z wyższymi tylko dla tego łączyl: aby sie zniszczenie niebá y ziemié: z stworzenia niebá y ziemié: z tey miáry/ iáko sie pokazało: mogło zrozumieć: Tedyby mogli Adwersarze bezpiecznie y po prostu zámýkac: iż Apostoł święty/ tych słow niższych/ z wyższymi: nie złącza dla tey przyczyny: aby z nich dowiodł: tegoż być zniszczytciem niebá y ziemié: który ieść pierwey stworzycielem tegoż niebá y ziemié. Ale iż to czyni Apostoł s. y dla drugiey przyczyny: to ieść: aby wkazał tegoż być niebá y ziemié zniszczytciem: który pierwey tegoż niebá y ziemié ieść stworzycielem: Przetoż też Adwersarze: z tych słow Apostolskich: nie mogą tego ani bezpiecznie ani simpliciter zámýkac: y owszem nie mogą tego zgólá zámý-

kac:

Pác: aby dla tego Apostoł święty/ w tych słowach: ie-
dnego y tegoż zniszczytciem niebá y ziemi nie miał wskazo-
wać: Który jest pierwey stworzycielem tegoż niebá y zie-
mie: iże w nich y samo zniszczenie niebá y ziemi: z stwo-
rzeniem tegoż niebá y ziemi łączą. Łączy tedy przecie
zniszczytciem niebá y ziemi: Apostoł święty/ w tych sło-
wach: stworzycielem niebá y ziemi: y owsem iednegoż y
tegoż być pokazuje: choć łączą w tychże słowach y samo
zniszczenie niebá y ziemi: z stworzeniem tegoż niebá y zie-
mie. A iż sami Adwersarze/ nie inzego tylko Syná Bo-
żego pokazuje być zniszczytciem niebá y ziemi: Przetoż
tenże jest pierwey stworzycielem tegoż niebá y ziemi. Do-
wodzi tedy dobrze y to miejsce Sentenciy naszej o tym:
że iako się z niego Syn Boży pokazuje stworzycielem nie-
bá y ziemi: tak też zaraz stąd pokazuje się z Natury Bo-
gim Przedwiecznie bytnim.

SZOSTE MIEYSCE A OSTATNIE PI-
smá ś. obrony potrzebuie: przywiedzione
do Trzeciej części Sentenciy naszej o
Przedwieczney bytności Syná Bożego: z
tegoż Listu do Żydów: Cap. 1. v. 3. gdzie
o Synu Bożym napisano.

Iż on wszytkie rzeczy nośi słowem mocy swojej.

Te słowa/ dla tego do utwierdzenia Sentenciy na-
szej o Przedwieczney bytności Syná Bożego: przywie-
dlismy: iże to iakowa: że ten: Który wszytkie rzeczy stwo-
rzone y do tego czasu nośi: albo zachowuje y zatrzyma-
wa: nie może być inby: tylko sam Bóg z Natury przed-
wiecznie bytni: á zwłaszcza patrząc na one słowa samego
Syná Bożego: Iohan. 5. v. 17. Ktore w ten sposób po-
wiedział: Ociec mój dzie do tego czasu prauie, y ia prauie.
Iż tedy y Syn Boży Pan Jezus: y do tego czasu wszytkie
rzeczy

rzeczy stworzone nośi iach wunie y zetrzymama: Bo y do tad z Oycem swieim pracuje: y wŏytkie rzeczy stowem mocy swoiey nośi: Przetoż iest Bogiem z Tłatury przedwiecznie bytnim.

Ná to Mieysce Adwersarze w Kátechizmie swym fol. 100. ták nápisáli.

A z ktorego mieysca chca dowieść że Chrystus zachowywa wŏytko stworzenie?

Z tego w ktorym iest nápisano, że Chrystus nośi wŏytkie rzeczy stowem mocy swoiey, Heb. 1. v. 3.

Coż ná nie odpowíadaść?

To, iż to słowko, wŏytkie rzeczy, niemniey tu iáko y ná inych mieyscach, nie zgólá wŏytko a wŏytko bez żadnego wyńćia w sobie zámyka, ale do krolestwa Pána Chrystusowego sie ściaga, gdzie prawdziwie moze być mowiono, iż Pan Chrystus zátrzymawa y zachowywa wŏytko mocá swojá. A iż sie tu to słowko wŏytko tak bierze, pokázuie sie z tad że tu o tym rzeczy iest. Kie-mu, słowko to, Nośacy, ráczey spráwowanie álbo rządzenie zná-czy, niżeli zachowanie. Co też pokázuie ono, stowem mocy swoiey, przeż co sie rośkázowanie y Pánowanie znáczy: ktore rzeczy nie tak sposobne zachowywaniu iáko rządzeniu przynależą. To wlasne Adwersárskie stowá.

**Ná to odpowíadam Cżwo-
ráko.**

Ná piernszą rzecz odpowíadam.

Piernszą rzecz Adwersarze! w tey swoiey explikácii te zámyśláia i w ktorey twierdzą: iáko by to stowko wŏytkie rzeczy: ktore tu iest zretelnie od Apostolá swietego polożone: nie zgólá wŏytkie rzeczy w sobie miało zámyśláć: ani wŏytkie rzeczy stworzone! Ale to Adwersar-zom nie moze być pozwolono.

Naprzód

Naprzód: Dla tego: że się temu sam ten Wsfarz s. prze-
ciwi: który mianując wszystkie rzeczy: nie nie odmawia:
Przetoż się y Adwersarzom tego domyslać nie godzi.

Powtore: Dla tego: że się sam Apostoł ianue exoli-
kuie w tym: i iakie tu rzeczy/ przez te wszystkie rzeczy ktore
wspomina: rozumieć się maia: że nie inakże: tylko ta-
kie: ktore nośnienia słowem mocy potrzebuia: to jest:
ktore nie tylko rodzenia/ ale y zachowywania y opatro-
wania potrzebuia. Lecz i wszystkie rzeczy stworzone: są
takowe: Co się z słow myśley pomienionych samego
Syna Bożego Ioan. 5. v. 17. Otec mój aż do tego czasu pra-
cuiet: y ia pracuiet: pokazuje: Przetoż przez te rzeczy wszy-
stkie/ ktore Syn Boży nośi słowem mocy swojej: wszy-
stkie rzeczy stworzone rozumieia się.

Nawet: Dla tego: że samże Apostoł/ między in-
nymi rzeczami: nie co innego tu osobliwi. y wkaże Materi-
am subieciam tego nośer ia słowem mocy Syna Boże-
go: tylko samo niebo y ziemię: Co snad znać: że między
infeimi rzeczami stworzonymi: nayosobliwiey w tym roz-
dziale: stworzenia nieba y ziemię/ zniszczenia tychże przez
Syna Bożego: wzmiante czyni v. 10. 8. 11. O ktorych
żadnym sposobem to nie może być rzeczone: aby nie miały
potrzebować nośnienia albo też zatrzymywania: aż do kre-
su tego: ktorego maia być zniszczone przez Syna Bożego.
Przetoż y snad pokazuje się: że przez ty wszystkie rzeczy: kto-
re Syn Boży nośi słowem mocy swojej: wszystkie rzeczy
stworzone rozumieia się: ponieważ Apostoł na tym miej-
scu Materiam subieciam wkaże tego nośnienia: Niebo
stworzone y ziemię: a w nich y inne wszystkie rzeczy stwo-
rzone: iako contentum in continente.

Ida druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz / Adwersarze / w tej swojej explicacye:
też zamyslaia: w ktorey twierdza: iakoby przez ty wszystkie

Okazywanie:
 Ży przez te
 wszystkie rze-
 czy/które
 Syn Boży
 nosił słowem
 mocy swo-
 iey: nie mo-
 ga się rozu-
 mieć miłoś-
 wiecie te są
 me wszystkie
 rzeczy: kto-
 re do krole-
 stwa Chri-
 stusowego
 należą.

rzeczy/które Syn Boży nosił słowem mocy swoiey: nie inas-
 tke wszystkie rzeczy rozumieć się miały: tylko należące do
 krolestwa Chrystusowego: Ale y to Adwersarzom nie
 może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Że nieżym tego Adwersarze na
 tego Autora świętego nie dowiodą: aby on był miał w
 tym Rozdziale opisywać tylko takie rzeczy ktore się do
 krolestwa Chrystusowego ściągają. A iż tego nie dowio-
 da: Przetoż też ztym tego tak simpliciter ani absolute
 zamykać nie mogą: aby przez te wszystkie rzeczy/ktore Syn
 Boży nosił słowem mocy swoiey: tylko te rzeczy miały się
 rozumieć: Ktore do krolestwa Chrystusowego należą.

Powtórę: Dla tego: Że się iawnie temu samże Apoo-
 stol przeciw: Który w tym Rozdziale: nie tylko te rzeczy
 ktore należą do krolestwa Chrystusowego: opisuie: ale
 y rzeczy stworzone: Bo opisuie w nim Anioły / Niebo/
 Ziemię/ y zniszczenie tegoż nieba y ziemi: ktore rzeczy są
 stworzone. Ponieważ tedy Apostoł święty/w tym Roz-
 dziale: nie tylko takie rzeczy potrzebuie noszenia mocy
 słowa Syna Bożego: opisuie: Ktore należą do krole-
 stwa Chrystusowego: ale y takie: Ktore są stworzone:
 Przetoż też nie mogą tego Adwersarze zamykać: aby
 przez te rzeczy ktore Syn Boży nosił słowem mocy swoiey:
 miały się rozumieć tylko takie rzeczy: Ktore należą do kro-
 lestwa Chrystusowego.

Nawet: A choćby się y to Adwersarzom pozwoliło: Że
 przez te wszystkie rzeczy/ ktore Chrystus nosił słowem mo-
 cy swoiey: rozumieć się mają te rzeczy/ktore do krolestwa
 iego należą: tedy y tak nic nie wygrają: Gdyż y tak prze-
 cie niebo y ziemią/ y wszystkie inne rzeczy stworzone: do
 tego należeć będą. Bo iako Pismo święte wkaże: Że nie
 tylko te rzeczy ktore należą do Ewangelii: y należą do
 krolestwa Chrystusowego: ale do krolestwa tego należą/
 y samo niebo y ziemią: a przytym y wszystkie inne rzeczy

stwor-

Stworzone: ponieważ on ma wszystkie władzę we wszystkim na niebie y na ziemi: Matt. 28. 18. Tak też Koniecznie Chrystus/ słowem mocy swojej/ nie tylko te rzeczy nośi: Ktore się ściągają do Ewangelii albo do Duchownego Królestwa jego: ale y te Ktore są stworzone: ponieważ y te ściągają się do Królestwa jego.

Ná Trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz/ Adwersarze/ w tej explicácii swojej: że sąmykaia: w Ktorey twierdzą: iakoby tylko te wszystkie rzeczy Syn Boży słowem mocy swojej miał nośić: Ktore się do Królestwa jego: (Ktore bez pochyby Adwersarze Duchowne rozumieją) ściągają: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że się wyśsey przeciwna rzecz pokazała: to jest: że iakoby przez te wszystkie rzeczy/ o Których Apostoł w tych słowach przedświadczył mości: rozumieją się y rzeczy stworzone: Tak też przez to Nośenie tych wszystkich rzeczy/ słowem mocy Chrystusowej: rozumie się nośenie nie tylko tych rzeczy: Ktore się do Duchownego Królestwa jego ściągają: ale y tych Ktore są stworzone. A tak już co innego nąd to Adwersarze wnosić nie mogą.

Powtórę: Dla tego: że ięśliby tylko tych rzeczy/ Syn Boży/ miał być zatrzymawaczem y zachowywaczem: Ktore do Duchownego Królestwa należą: tedyby za tym to iść musiało: że ięś tylko tychże rzeczy Arolem: Bo ięśliby był y innych rzeczy Arolem: tedyby musiał być ich y zatrzymawaczem y zachowywaczem. Jako y Ociec jego niebieski: iż ięś nie tylko Duchownych rzeczy: ale y stworzonych: Arolem: Przetoż też nie tylko Duchowne: ale y stworzone rzeczy zatrzymawa y zachowuje. Ale ięś nie tylko tych rzeczy/ Ktore do Duchownego Królestwa należą: Syn Boży ięś Arolem: ale y wszystkich innych

Okazanie:
Że nie tylko te rzeczy/ Chrystus Pan nośi słowem mocy swojej: Ktore się do Królestwa jego duchownego ściągają.

rzeczy stworzonych : Bo iest wssytkich rzeczy dšiedšicem od Oycá swego postanowiony : Hebr. I. 2. Przetož tež nie tylko te rzeczy ktore naležą do Krolestwa iego Duchownego : zátrzymawa y zachowywa : ale y wssytkie inše rzeczy stworzone.

Náwet : Dato non concessó : To iest : Choćby se y to Adwersarzom pozwolilo : že Syn Božy / tylko te rzeczy zachowywa y zátrzymawa : ktore sie ściągáją do duchownego Krolestwa iego : tedy y ták przecie nic Adwersarze nie wsturáją : Gdyž y štád przecie Syn Božy : pokázuie sie z Náture Bogiem przedwiecznie bytnim Bo iáko záraz od počátku šwiátá / bylo Duchowne Krolestwo miedzy ludźmi : Táak tež ten ktory ie od počátku šwiátá zátrzymawał y zachowywał : musí być pokázány nie inšy : tylko sam Bog z Náture przedwiecznie bytni. Cžego y sami Adwersarze / iáko rozumiem : negowát nie beda. Ji tedy y Syn Božy Duchowne Krolestwo zátrzymawa y zachowywa. Bo wssytko zátrzymawa y zachowywa moca swojá : co do tego Krolestwa naležy : iáko sami Adwersarze zeznawáją : Przetož tež iest z Náture Bogiem przedwiecznie bytnim.

A iěšliby zášie Adwersarie chćeli negowát : že Syn Božy : nie iest Krolestwa Duchownego počaróšy od počátku šwiátá : zátrzymawca y zachowywca : ale tylko od čásu opowiedziány Ewángeliey : álbo po iego žmrtwychwstání : iáko Adwersarie pišá w tym Áátechšnie swym : fol. 95. á potym y to zámyšlák : že tež dla tego nie može být štád oznawány z náture Bogiem przedwiecznie bytnim : tedy y ták nie oštojá sie przy swoim przedšieróšićiu.

Opánie:
Že Christus
wssytk ego
duchowne-
go Krole-
stwa / ktore

Náprzod : Dla tego : Šeby tym šposobem musíeli být dwa od šiebie rozni / špráwuiacy / zátrzymawájący y zachowywájący iedno Duchowne Krolestwo : to iest : Oćiec niebiešti : y Syn iego Pan Jezus. Cžego iednáak iáko
nigdšie

nigdyś Pismo święte nie używa: Tak też tym samym
iśnacie znać dawa: że ieden tylko jest sprawuicy / zadržu-
mawiaicy y zachowywający: Wshytko Krolestwo Du-
chowne: Ktore początek swoy od początku świata bierze.
Jż tedy tylko ieden jest / Który sprawuie wshytko Ducho-
wne Krolestwo: Ktore początek swoy: od początku świata
bierze: Przetoż y Chrystus / Który Duchowne Krole-
stwo sprawuie / zadržymaway zachowuie: iest sprawca /
zadržymawaczem / y zachowywacielem wshytkiego iedne-
go Krolestwa Duchownego: Ktore swoy początek / od
początku świata bierze. A tak y stad z Natury Bogiem
przedwiecznie bytnim bywa wznowany.

Polutore: Dla tego: że iesliby to miała być prawda:
Jż nie Syn Boży / ale Bog Ociec iego: ono Krolestwo
Duchowne Ktore bylo od początku świata: rzadził / za-
chowywał y zadržymawał: a to Ktore iest teraz pod No-
wym Testamencie: Syn Boży rzadzi / zadržymawa y
zachowuie: A y to iesliby przytym miała być prawda: że
Syn Boży: Który iest rzadzićielem / zachowywca / y zadržy-
mawaczem Krolestwa Duchownego pod Nowym Tes-
tamentem: nie iest z Natury Bogiem przedwiecznie by-
tnim: tak iako Ociec iego niebieski: Tedyby znou to za-
tym iść musiało: że lepszy y doskonalszy stan był Ducho-
wnego Krolestwa onego Ktore bylo od początku świata:
Kiedy ie sam Bog Ociec / Który iest z Natury Bogiem
przedwiecznie bytnim: rzadził / zachowywał y zadržyma-
wał: niżeli pod Nowym Testamencie: Kiedy ie Syn
Boży / Który iest samym tylko (według Abwerlarzow)
z Natury człowiekiem: rzadzi / zachowywa y zadržyma-
wa: Racja tego ta iest: że iako zawstetien iest doskonals-
zym: Który iest z natury Bogiem przedwiecznie bytnim:
niżeli ten Który iest samym tylko z natury człowiekiem:
Tak też koniecznie doskonalszy stan musi być Krolestwa
Duchownego onego Ktore od początku świata sam Ociec

było począ-
wszy od po-
czątku swia-
ta: iest za-
chowywca
y zadržyma-
wca.

ktory jest Bogiem z Natury przed wiecz ię bytnim: rzę-
dził/ zadržmawał y zachowywał: jeżeli tego ktore jest
pod Nowym Testamentem: kiedy ie sam Syn Boży, k-
ry jest według Adwersarzow: samym tylko z natury cło-
więciem: rzędził/ zadržmawał y zachowywał. Ale ię to
być nie może żadnym sposobem: aby teraz gorę y podleg-
y stan miał być krolestwa Duchownego: kiedy go Syn
Boży rzędził/ zadržmawał y zachowywał: a lepię one go
y zacnięły ktore było od początku świata: aż do czasu
przysięcia Chrystusowego. A zwłaszcza gdy kto to rwa-
je Bogu żadnym sposobem słusnie to należeć nie może: a-
by z lepię y zacniętego: w gorę y podległy stan:
krolestwo swoje Duchowne przenosić miał: Przetoż y
Syn Boży: y musi być rzędcielem/ zadržmawcą/ y za-
chowywacielem wszystkiego krolestwa Duchownego po-
czawę od początku świata hedącego: y Bogiem z na-
tury stać przedwiecznie bytnim wznawiać. Adwersarze
zasi: potę tych obudwu rzeczy o Chrystusie negować bę-
da: potę żadnym sposobem tego Absurdum: ktore im
od nas na tym miejscu bywa żądawane: nie wyda.

Nawet: Zdla tego: Je ięliby tylko od tego czasu Syn
Boży: począł być Duchownego krolestwa: Arolem:
a tak y rzędcielem/ zadržmawcą/ y zachowyw-
cą: kiedy Ewangelis opowiedział: albo zmartwych stał:
Tedyby znów y to ięże za tym musiało iść: że ani Du-
chownego krolestwa: ięst zupełnym y doskonałym Aro-
lem: ponieważ nie ięst wszystkiego Duchownego krole-
stwa: ale tylko posłednięcy części według wsiłow-
nia Adwersarzow: Arolem. Bo ię być zupełnym y do-
skon-
alym Duchownego krolestwa Arolem: prae-
supponit: być wszystkiego Duchownego krolestwa: od poc-
z-
tku świata: aż do końca: Arolem: to z przykładu O-
c-
a niebieskiego i-
amna: ktory ięliby nie był wszystkiego
Duchownego krolestwa/ od początku świata: aż do
k-
ńca:

Pońcá: Krolem: żadnym sposobem nie może być doskonałym y zupełnym tego Duchownego krolestwa: Krolem. Tymże kształtem y Syn Boży: iestli tylko pośledniejszy części tego krolestwa Duchownego: iest Krolem: żadnym sposobem nie może być zupełnym y doskonałym tego krolestwa Duchownego: Krolem. Ale z tego nigdzie Pismo święte/ o Chrystusie nie wstępuje: aby miał być niedoskonałym y niezupełnym krolestwá Duchownego Krolem: Przetoż z tad znać: że iest wszytkiego Duchownego krolestwa: od początku świata: aż do Pońcá: Krolem. A tak y Bogiem z natury przedwiecznie bytnim stad ma być uznawany: ponieważ sie wyśsey pokazało: że inşy wszytkiego krolestwa Duchownego: od początku świata: aż do skończenia: Krolem nie może być: tylko sam Bóg z natury przedwiecznie bytni: iako ani rzadźcilem/ zadržymawca/ y záchowawćcilem tegoż Duchownego krolestwa wszytkiego: od początku świata: aż do skończenia: inşy nie może być: tylko tenże sam.

Na czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz/ a ostatnia/ Adwersarze / w tey swoiey explikácii: te zamyślaia: w ktorey twierdza: iakoby to słowko *Noszący*: w tercie położone: raczy sprawować: nie abo rzadzenie znaczyć miało: niżeli záchowywanie: A zátym to stad Adwersarze tym wiecey wśiluia zamyślać: iakoby y dla tego przez te wszytkie rzeczy: ktore Syn Boży nośi słowem mocy swoiey: nie inakşe rzeczy rozumieć sie miały: tylko Duchowne: ktore sie do Duchownego Krolestwa iego ściagają: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Ze samym sobie Adwersarze są przeciwni: Ciagnac bowiem te słowa w teyże explikacji swoiey: do Krolestwa Pána Chrystusowego: to że znali: że w nim Pan Chrystus zadržymawa y záchowawa wszytko

Okazanie:
Że to słowko
Noszący
w tych słowach
wiedochui

stanie napi-
sanych: Wszy-
tko noszą: Bo-
wem mocy swo-
ich: położo-
ne: nie mo-
że znaczyć
rządzenia: a-
le raczej zna-
czy zachow-
ywanie y
zatrzymawa-
nie wszystkich
rzeczy.

wszystko mocą swoją. A tu zaś i nie / iacoby tego zapo-
miniawo: wdawia: iacoby to słowo Nośacy, raczej
sprawowanie albo rządzenie miało znaczyć: niżeli zachow-
ywanie. Ponieważ tedy Adwersarze / sami z sobą z
strony tego słowa Nośacy, tak się niezgadają: Przetoż
też ten ich pośledniejszy wykład tego słowa: nie nie
waży.

Powtore: Dla tego: Że sam Grecki text temu się prze-
ciwi: w którym to słowo Nośacy: wyraża się przez to
słowo φέρει: które nie rządzenie ani sprawowanie zna-
czy: ale nośenie: iako zaśie nośenie: znaczy zachowowa-
nie y zatrzymywanie. Przetoż y Adwersarze: mimo wola-
ność Greckiego ięzyka: nie mogą inaczej tego słowa
wykladać.

Potrzenie: Dla tego: Że samże ten Apostoł / na in-
szym miejscu: zrzetelnie się w tym expliuiet: co on na tym
miejscu przedświadczył przez to słowo Nośenia: rozum-
miał: że nie co innego: tylko wszystkich rzeczy niebieskich
y ziemskich: przez Syna Bożego zatrzymywanie. Abo-
wiem w liście do Coloss. Cap. I. v. 17. napisał: o nim
pierwey to: że wszystkie rzeczy przezch y w nim są stworzo-
ne: y iże on sam jest przed wszystkimi rzeczami: znówu te-
go dolozył: *A wszystkie rzeczy przezch słowa.* Przez co / iż
się zachowywanie y zatrzymywanie wszystkich rzeczy zna-
czy: iako każdy mądry y pobożny widzi: Przetoż y z tej
miary domysł Adwersarstki: z strony tego słowa Nośa-
cy: spada.

Pociwarte: Pytam Panów Adwersarzów: z strony
tego słowa Nośacy: gdy będzie do Oycy niebieskiego
przystosowane: a zwolasczają że od żadnego weynku Syn-
nowskiego nie może być odstrychniony: Iohan. 5. v. 19.
Izaliż tylko rządzenie y sprawowanie będzie wyznaczać:
a nie zaraz y zatrzymywanie y zachowywanie? Ponie-
waż tedy toż słowo Nośacy: będąc do Oycy niebieskie-
go przys-
go przys-

go przystosowane: znaczy nie tylko rządzenie y sprawo-
wanie wszystkich rzeczy: ale znaczy y samo zatrzymawanie
nie tym przedniem y zachowywanie wszystkich rzeczy: Cze-
go słusnie Adwersarze zaprzec nie mogą: Przetoż y do
Syna Bożego: będąc toż słowo przystosowane: ko-
niecznie znaczy nie tylko rządzenie y sprawowanie wszyst-
kich rzeczy: ale znaczy y zatrzymywanie y zachowywanie
wszystkich rzeczy. A tak y ślad Adwersarstwi domysł w-
pada.

Popiute: Dla tego: że samo przedsięwzięcie Adwer-
sarstwie: temu ich mniemaniu przeciwi się: Gdyż sami
Adwersarze / w tej swojej explikacyi to wkrąg: że to
słowo *Noszący*: nie innym względem ma znaczyć rządze-
nie y sprawowanie: tylko tym: że jest do rzeczy *Xrolest-
wa Duchownego Chrystusowego*: przystosowane.
Skąd się to zamyśla: iż iako w ten czas Adwersarze/
przez to słowo *Noszący*: chcą rozumieć rządzenie y sprá-
wowanie: gdyby się tylko o samych rzeczach Duchow-
nego *Xrolestwa* rozumiało: Tak zaśie tego Adwersa-
rze nie mogą zamyślać: aby się przez to słowo *Noszący*:
tylko rządzenie y sprawowanie rozumieć miało: gdy się
pokazało: że się nie tylko do tych rzeczy które są *Ducho-
wnego Xrolestwa Chrystusowego*: stosuje: ale y do ino-
wych wszystkich rzeczy stworzonych: gdzie nie tylko rzą-
dzenia y sprawowania: ale y zatrzymywania y zachowy-
wania potrzeba: Przetoż y ślad domysł Adwersarstwi
wpada.

Pokosze: Dla tego: że ieliby to prawda miała być:
że zgola we wszystkim Syn Boży: zachowywania y za-
trzymywania wszystkich rzeczy stworzonych: ma być odo-
sądzony: Tedyby ztym nie co innego pozostawać mu-
siało: tylko to: że się nam nie godzi w potrzebie żadney
docześney do niego wciągać. Na co się bowiem wciągać
w potrzebie docześney do tego który nie ma tej władze:

Adwersarze/
wciąganie się
we wszel-
kich potrze-
bach/ dusz-
nych/ albo

doczesnych:
do Synu
Bożego: zna-
ka: obacz:
iako:

zatrzymywania ob zginienia y zachowywania: Przypie-
paie y to do tego: że my we wszelakiej potrzebie: powin-
nismy się wciąć tylko do tego samego: Który wszystko nie
tylko rzadzi y sprawuje ale y który wszystko zatrzymawa
y zachowuje: Bosmy się powinni wciąć tylko do Bo-
gá samego Psal. 50. 4. 15. A jeśli się nam ma nie go-
dzić w potrzebie doczesnej wciąć do Syna Bożego: dla
tej przyczyny: że nie zachowuje ani władze ma zatrzy-
mawania wszystkiego: według Adwersarzom: Tedyć
daleko więcej nie godzi się nam wciąć do niego w po-
trzebie dusznej. Bo jeśli się nam nie godzi/ według nauki
Adwersarzom: w potrzebie doczesnej wciąć do niego:
dla tego: że nie ma władze zatrzymywania y zachowy-
wania wszystkiego: co jest rzecz mniejsza: Tedyć daleko
więcej z tejże przyczyny: w potrzebie dusznej nie godzi się
nam wciąć do niego: bo to jest rzecz większa. Ale i że
my powinniśmy się we wszelakich potrzebach/ dusznych y
doczesnych: wciąć do Syna Bożego: według rozkaza-
nia tego samego. Naprzód Iohan. 14. 4. 13. O cokolwiek-
byście prosili w imieniu moim: to weźmie. Potym Matt. 11.
4. 28. Podcie do mnie wszyscy którzy pręciacie y obciążeni
jestecie: a ja was ochłodzę. Przetoż Syn Boży: wszy-
tkie rzeczy stworzone zachowuje y zatrzymuje. A tak
y to słowo Nośacy: o zatrzymywaniu y zachowywaniu
wszystkich rzeczy stworzonych: nie tylko duchownych: ma
być rozumiane.

Rządzenie y
sprawowa-
nie iakich
rzeczy: za m-
ka w sobie

Nawet: Dato non concessio: to jest: choćby się to
Adwersarzom pozwoliło: że to słowo Nośacy: rzadze-
nie y sprawowanie znaczy: tedy y tak nie Adwersarze nie
wskurają: Gdy y tak przecie zatrzymywanie y zach-
owywanie wszystkich rzeczy: stał się pożądanie: Pytam
bowiem: Pewtore: Pánor Adwersarzom: Izaliż On-
ciec niebieski: kiedy rzadzi y sprawuje wszystkie rzeczy ob-
iebie stworzone: tym samym ich nie zatrzymuje y nie
zachowuje

zachowywa? Zaliż od rządzenia y sprawowania iā zachowywa
 tych rzeczy: może być zatrzymywanie y zachowywanie o
 tych rzeczy: oddajone? Zaliż nie tāt przez sprawowa
 nie albo rządzenie: rzeczy bywāia zatrzymowane y za
 chowywane: iāto y przez zatrzymywanie albo zachowy
 wanie: rzeczy bywāia rządzone y sprawowane? Zaliż
 gdzie nie mās rządu y sprawy: tām rzeczy mogą być za
 chowane y zatrzymane? Albo: Zaliż gdzie nie mās
 rzeczy zachowywania y zatrzymywania: tām może być
 rząd y sprawa? Iż tedy Ociec niebieski: w ten czas gdy
 rzeczy rządzi y sprawuje: tedy ie przez on rząd y sprawa
 wanie: zatrzymawa y zachowuje: Przetoż y Chrystus
 Pan: rządzący y sprawując wſzystki stworzone rzeczy: iāto
 sie pokāżało: przez to ich rządzenie y sprawowanie: za
 trzymawa ie y zachowuje. A tāt ſtad ſie pokāzuie: że
 choćby to ſłowko *Nefcy*: znaczyło tylko rządzenie y sprawa
 wanie: tedy przecie od tego żadnym ſposobem: nie
 może być oddalone: zatrzymywanie y zachowywanie
 tychże wſzystkich rzeczy: ktore bywāia rządzone y sprawa
 wane. Z tych tedy wſzystkich przyczyn: pokāzuie ſie to:
 że żadnym ſposobem: Chrystus Pan / z tych ſłow przed
 ſi wſierych *2 peſtołſkich*: nie tylko rządzenia y sprawa
 wania: ale y zachowywania y zatrzymywania: wſzyst
 kich rzeczy: nie tylko Duchownych: ale y ſwierzonych:
 nie odda ſie: ale też iānienie y nie z iedney miāry de wo
 dnie: z nich rządziēciem / sprawca / zachowywca y za
 trzymawāczem: wſzystkich rzeczy: nie tylko Duchownych /
 ale y ſwierzonych: pokāzuie ſie: A iātym pokāzuie ſie
 ſtad y *Natury Bogiem* przedwiecznie bytnym: Penie
 waż tylko ten ſam w Piēmie ſwietym pokāzuie ſie
 iāt cwym: ktory wſzystkimi rzeczāmi od ſiebie
 ſwierzonymi rādzi / sprawuje: one za
 chowuje y zatrzymuje.

Do Czwartey części, á o=
 státniey: Sentenciey nášzey: o Przedwie-
 czney bytności Syná Božego: świadectwá
 náslugujące: obrony potrzebuia: á miáno-
 wicie wzięte od Wiary, y częć iednakiey: kto-
 ra od nas y Oycu iego należy: iáko Bogu
 z Náтуры Przedwiecznie bytniemu.

Tę świadectwá/ ku utwierdzeniu Sentenciey nášzey:
 o Przedwieczney bytności Syná Božego: dla tego
 przywiedliśmy: Iż ten w ktoregośmy powinni wierzyć/
 y w ktoregośmy powinni wierzyć takąá wiara: iáko w
 Boga samego z Náтуры Przedwiecznie bytniego: y kto-
 remu też wczciwość powinniśmy oddawać: Ktorá y sa-
 memu Bogu z Náтуры Przedwiecznie bytniemu: musi
 być też sam koniecznie Bogiem z Náтуры przedwiecznie
 bytnim. Iáko y Ociec niebieſti ieſliby nie był pierwey z
 Náтуры Bogiem przedwiecznie bytnim: tedy tá wiara y
 wczciwość: Ktorá mu od nas należy: żadnym sposobem
 od nas nie mogłaby mu náležec. Iż tedy Chrystusowi
 Pánu: od nas tá wiara należy y wczciwość: Ktorá nale-
 ży od nas: samemu Bogu z náтуры przedwiecznie bytnie-
 mu: Przetoż też y sam Chrystus Pan: ieſt z náтуры Bo-
 giem przedwiecznie bytnim. Bo iż wierzyć powinniśmy
 w Chrystusa Páná: wczy nas tego rozkazanie iego same-
 go: Ioan. 14. v. 1. Ktore y sami Adwersarze przywiedli

wierzyſcie w Boga y w mie wierzyſcie.

Tá to mieysce w Kátechizmie ſwoym: Adwersarze: fol.
 142. 143. 144. ták nápiſali.

A iáko ná te mieysca odpowíadaſz?

*Co ſie tknie pierwszego mieysca, odpowíadam, że nieró-
 ábyskad mogło być dowiedzione, że Chrystus ieſt z przyrodze-
 nia Bogiem,*

nia Bogiem, ale y przeciwne rzeczy iawnie sie zamyka. Abo-
wiem iawnie tu Christus Pan rozność czyni między sobą a mie-
dy Bogiem iedynym; o którym iż tu iest mowa, pokazuje
ie articulus w Greckim przydany. A co oni mówią, wiara
nie może być przywłaszczana, iedno samemu Bogu, to sam Pan
Christus na inszym miejscu rozwieści, gdy mówi, kto wierzy
w mie, nie w mie wierzy, ale w tego który mie posłał. Skąd i-
wna iest, iż Christus oney wiary sobie nieprzywłaszcza, którą
samemu Bogu powinni, abowiem samemu Bogu ta wiara należy,
ktoraby sie na nim samym kończyła, y o niego sie, iako o napier-
wszego, y samego sprawcę wszytkich dobr opierała: a Pánu Chri-
stusowi ta wiara nie należy, chociaż weń wierzyć mamy. Abo-
wiem weń wierzymy dla tego, iże na ten urząd od niego iest
przełożony: y tak naszą wiara przezeń do samego Boga, iako do
ostátniego cyłu swego, zmierza: czego poświadczą Piotr święty
mówiąc, Przezeń wierzyćcie w Boga, który go od umarłych wzbudził,
y dal mu chwale, aby wiara, y nadzieia naszą w Bogu była.

Iohan. 12. v.

44.

1. Petr. 1.

v. 21.

Ale oni z Ieremiaśa Proroka przynoszą, że przeklęty iest

który vsa w cielewieku?

Odpowiadam: nie zgoda iest powiedziano, Przeklęty iest ten
cielewiek, który w cielewieku vsa: ale, który tak vsa, że kładzie
ćiało ramięm swoim; to iest, w samych ludzkich siłach na-
dzieie swa pokłada, bez ratunku Duchá, y mocy Bożej: bo sie
zgoda to rozumie przez słowo ćiała: y ieszcze przydane s te slo-
wa, y od Pána odstepuie serce iego. Lecz którzy vsamy w Chri-
stusie, nie kładziemy ćiała ramięm swoim: ani odstepujemy
sercem swym od Boga; y owšem Christusowi vsaiac, vsamy Bo-
gu; y tak serce nasze przystepuie do Boga, nie odstepuie. To
wlasne słowa Adwersarście.

Nato Odpowiadam Głównie-
rako.

á napierwey ná to mieysce Ioan. 14. 7. 1.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz / Adwersarze / w tey swoiey explikácii : te sąmyślą : w ktorey twierdzą : iakoby z tych słów in controuersia położonych : nie mogło to być do wiedziano : że Chrystus Pan : iest z przyrodzenia Bogiem : Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Opazanie :
Że te słowa
Ioan 14. v. 1.
in controuer-
sia położone
dowodzą te-
go że Chri-
stus iest z
przyrodze-
nia Bogiem
ponieważ
weń też wi-
erzyć
mamy : kto-
ra y w Op-
cácii tego.

Naprzód : Dla tego : że sie sam Syn Boży / w tych słowach żrzetelnie temu przeciwi : gdy nam rozkazuje wierzyć : nie tylko w Bogá Oycá : ale y w sie samego. Jeżeli bowiem dla tego w Bogá Oycá tego wierzyć powinniśmy : iże Bog Ociec tego iest z Nátury Bogiem przedwiecznie bytnim : Tedyć y wiary w sie samego od nas nie mógł mieć żadney inšey pierwošsey ani przedniešey przyczyny : tylko że : że ież y sam iest z Nátury Bogiem przedwiecznie bytnim : Bo o równych rzeczach : są one równe sąd ma być czyniony.

Powtóre : Dla tego : że iako tá wiara ktorąśmy powinni wierzyć w Bogá : iest tylko iedną : Ephel. 4. v. 5. tak też iedno iey tylko muß być obiectum : to iest : sam on Bog z Nátury : w ktorego tá wiara wierzyć powinniśmy : Co y sam Chrystus potazuje gdy w tych słowach mówi : wierzyć w Bogá. Iako tedy wiary w Bogá Oycá : nie co inšego iest obiectum : tylko to : że on iest Bogiem z Nátury : Tak też tymże sposobem : táż wiara w Chrystusá / ktora y w onego Oycá : należac : w tymże Chrystusie : nie może mieć co inšego swoim obiectum : tylko to : że Chrystus iest z nátury Bogiem.

Wiary w
Bogá : kto-
re iest iedno
Obiectum.

Potrzącie : Dla tego : że ieśliby iedney y teyże wiary w Chrystusá : y w Bogá Oycá : nie miało być iedno y toż obiectum : to iest : Bog z Nátury przedwiecznie bytni : ktorym iest Ociec on niebieſki y Chrystus Pan : tedyćby ani tá wiara / ktora wierzyć mamy w Bogá Oycá onego / y

w Chri-

w Chrystusa Páná : nie mogła być iedną y tąż wiara : ale musiałaby zostawać dwoią wiara od siebie rozna : mianowicie nie iedno obiectum, to iest : Boga z natury : w Oycu niebieskim / y w Chrystusie Panie : ale rozne : to iest : Boga Oycá : Boga z natury : a Chrystusa Páná : człowieka z natury. Gdyż dwoiakiego y od siebie roznego obiectu : zawiść musi być dwoiaká a od siebie rozna wiara. Ale iż wiara w Boga Oycá / y w Chrystusa : nie iest dwoiaká ani rozna wiara : ale iedną y tąż : ná co y sami Adwersarjowie zezwalają : y Chrystus Pan to w tych słowach przedsięwziętych : iáwnie wkaże : gdy mówi : Wierzyćie w Boga, y w mie wierzyćie : Przetoż też wiary w Boga Oycá y w Chrystusa : nie iest dwoię ani od siebie rozne obiectum : ale iedno y tąż. A iż wiary w Boga Oycá : nie innsze iest obiectum : tylko to : że iest z Natury Bogiem : Przetoż teyże wiary w Chrystusa : nie innsze także musi być obiectum : tylko że y Chrystus iest z natury Bogiem.

Poczwarte : Dla tego : że iedliby iedney y teyże wiary w Boga Oycá / y w Chrystusa Páná : nie miało być iedno y tąż Obiectum w Chrystusie Panie / ktore y w Bogu Oycu : to iest : że Chrystus iest z Natury Bogiem : Te dyćby ani w Bogu Oycu : nie mogło być to obiectum : że iest z Natury Bogiem. Gdyż się pokazało : że iedney y teyże wiary w Boga Oycá / y w Chrystusa : iedno y tąż musi być obiectum. Ale iż przecie wiary w Boga Oycá / ktora iest y w Chrystusa : nie innsze iest obiectum : tylko to : że iest z Natury Bogiem : iáko sam Chrystus wkaże : gdy mówi : Wierzyćie w Boga, &c. Przetoż teyże wiary w Chrystusa : toż musi być obiectum w Chrystusie : że iest Bogiem z natury. Z tych tedy przyczyn pokazuje się : że się myśla ná tym bázwo Pánowie Adwersarje : gdy w tey swoiey explicitacyi twierdzić śmiać : iáko by stało : że wierzyć powinniśmy tąż wiara w Chrystusa Páná / ktora y w Boga Oycá iego : Chrystus Pan : nie miał się pokazywać z przyrodzenia Bogiem.

Ná

Na druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ Adwersarze/ w tej swojej explicacy: że zamyślają: w ktorej twierdzą: iakoby dla tego z tej wiary ktora powinnismy wierzyć w Chrystusa: Chrystus Pan/ na tym miejscu nie miał się pokazywać z Natury Bogiem: że tu samże rozność czyni między sobą: a między Bogiem iedynym: iako Adwersarze powiadać: o którym Bogu iedynym iż tu jest mowa: z Artykułu w Greckim przydanego to pokazuje: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
Że Chrystus
Pan: w tych
słowach
przedsię-
wziętych: ja-
dnej takiey
roznice nie
wskazuje: mie-
dzy sobą a
Oycem swo-
im: ktoraby
go Natury
Bostiey od-
różniać miała

Naprzód: Dla tego: że tu w tych słowach przedsię-
wziętych: sam Syn Boży/ żadney takiey rozności ani nay-
mnieyszym podobieństwem: między sobą/ a Oycem swo-
im albo onym Bogiem: nie pokazuje: Ktoraby go miała
odróżniać tego: że nie jest z Natury Bogiem: Co y każdy
pobożny a rozsądny łatwoie uzna: by się tylko tym słowom
przedsięwziętym by najmniey przypatrzył. Przetoż y
Adwersarze tego się domyslać nie mogą.

Powtórę: Dla tego: że tej takowey roznice/ dla kto-
reyby Syn Boży: z tego miejsca: nie miał być pokazywa-
ny z Natury Bogiem: nie może pokazywać ani to słowo
ko Bogu: na którym Adwersarze wysztek swooy domysł o
tych słowach: sądowia: Bo się wyśsey nie raz pokaza-
ło: że iako względem iedney y teyże wiary w Boga Oycę/
y w się: Chrystus Pan: nie może być od Oycy swego po-
kazany rozny: tak też ani względem tego słowa Boga:
ktore iż nie tylko Bogu Oycu należy: ale iż należy y temu
Synowi iego/ y Duchowi świętemu: a to iestże tymże
znaczeniem którym y samemu Oycu niebieskiemu: to Pi-
smo święte nie raz wskazuje: y wyśsey osobnie o tym się trą-
krowało. Ponieważ tedy ani względem rzeczy samey/ ani
względem tego nazwiska Bog: żadna się taka roznica
między Bogiem Oycem/ a Chrystusem Panem: z tych
słow

stow nie pokazuje: Ktoraby Chrystusa Pána natury Boskiej odsadzała: Pytam Adwersarzow: iakoż może być Chrystus Pan: Natury Boskiej słusnie y dowodnie: z tych słow przedśiewziętych odsadzany?

Nawet: K bla tego: że iesliby iakie rozeznanie/ z tych słow miało sie pokazywać: miedzy Bogiem Oycem/ a iego własnym Synem Chrystusem Pánem: tedyby sie nie mogło względem czego innego wpátrować: tylko względem Osoby ták iego samego: iako y Oycá iego. Bo iako jest insha Osoba Synowska / a insha Oycowska: ták też względem tych Osob: nie rozdzielnosci: ale perwne rozeznanie: miedzy Oycem a Synem: może być pokazane y pozwolone. A iesliby to miała być słusna y dostateczna przyczyna: odsadzać bla tego Syná Bożego Natury Boskiej y przedwieczney bytnosci: że nie może ná sobie ponosić Osoby Oycá swego: albo że nie jest osoba tym Oycem którym on Ociec niebieski: ale jest y zostawa tylko to własnym Synem tego Oycá swego: prosze niechay y sami Adwersarze wważa: Gdyż iesliby to miała być słusna y dostateczna przyczyna: tedychy tymże právem y sam Ociec niebieski Natury Boskiej musiał być odsadzony: że nie może ponosić ná sobie Osoby Syná swego: albo że nie może być Osoba samym Synem swoim: Nie może tedy Syn Boży/ z tych słow przedśiewziętych: Natury Boskiej być odsadzony: ani względem rzeczy samey: to jest: względem wiary w sie: y w Oycá swego: ani względem słow/ ani względem tego nazwiska Boga/ ani względem swojej osoby: ani nawet względem iakiego by najmnieyszego podobienstwa. A co Adwersarze/ wzmianka Greckiego Artykulu przypominają: tedy y to im nie pomaga: Bo my tego nie neguiemy: aby te słowa: nie miały w sobie zamyślać wzmianki Boga Oycá. Ale o tym sie pytamy: iakim sposobem/ z tych słow/ Chrystus Pan/ ma sie odsadzać Natury Boskiej? A y iego

dnego sposobu nie widzimy: ani nam go Adwersarze wo-
kazac mogą. Bo ięśliby tego nałkoniec tym sposobem doo-
wodzić chcieli: i że sam Syn Boży / w tych słowach:
wzmianka Boga czyni: przez którego Adwersarze rozu-
mieją samego tylko Oycę: Tedyby znówu tymże sposo-
bem y sam Ociec niebieski: Natury Bożkiej z tychże słow
musiał być odsadzony: i że w nich Syn Boży wzmianka
czyniąc Boga: czyni wzmiankę y siebie samego?

Na trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecią rzecz / Adwersarze / w tej swojej explicacy: /
te zamyślają: w której twierdzą: iakoby to miała być
nieprawda: co my pospolicie mawiamy: że wiara od
nas: nie należy tylko w samego z Natury Boga: Ale y
to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
Jeż wiara
zbawienna:
nie może na-
leżeć w in-
szego tylko
w samego
Boga z na-
tury.

Naprzód: Dla tego: że samże Syn Boży / w tych slo-
wach przedświadczył: to iasnie okazuje. Gdy bowiem
mowi: wierzycie w Boga, y w mnie wierzyte: tedy tym sa-
mym nie co innego dawa znać: tylko to: że wiara w sa-
mego tylko z Natury Boga: od nas należy. Przetoż y
my dobrze czynimy: gdy toż mowimy: a Adwersarze
śle: iż tego negują.

Powtórę: Dla tego: że ięśliby to miała być niepra-
wda co my mowimy: że wiara od nas: tylko w Boga z
z Natury: należy: tedyby to musiała być prawda co się
na sprzeciwieństwie temu klądsie: że wiara od nas: nie
samemu tylko Bogu z Natury: należy: A ztym: że al-
bo zgola żadney wiary samemu Bogu z Natury: nie be-
dziemy powinni: Albo: że nam będzie wolno przy nim
wierzyć: y w stworzenie w które będziemy chcieć: cho-
by nie było Bogiem z Natury? Ale ię tego wszystkiego
Adwersarze ślasknie twierdzić nie mogą: Przetoż wiara
od nas: tylko w Boga z Natury należy.

Nawet: A ięśliby to przecie miała być prawda: że
wiara

wiara od nas : nie należy tylko w samego Boga ; Natury : ale w tego inſego oprocz ſamego Boga ; i Natury : bo ſie tak ſtowa Adwerſarſkie rozumieja : Tedyć znemu to ja tym ſtowa : Iż iako przy Bogu i Natury / możemy wierzyć taż wiara y w tego inſego : choćby nie był Bogiem i Natury : tak też oprocz ſamego Boga i Natury : moglibyśmy w kim inſzym poſtładać fundament zbawienia naſzego. Gdyż wiara w tego / iako y wiara w Boga i Natury : iako Piotr ſwiatey : I. Epiſt. Cap. 1. v. 9. wſazuje : ieſt potrzebna dla doſtapienia zbawienia. Ale iż ſie nam nie godzi w kim inſzym poſtładać fundamentu naſzego zbawienia : tylko w ſamym Bogu i Natury : Bo oprocz tego niemają zbawiciela inſzego : Eſai. 43. v. 11. Przetoż ſie nam też nie godzi wierzyć w tego inſego : tylko w Boga i natury. A tak y z tej miary poſtazuje ſie : że my dobrze mowimy : że wiara od nas nie należy : tylko w Boga i natury : a Adwerſarze ſie : gdy ſie temu przeciwią.

Na czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz / Adwerſarze / w tej ſwoiej explikacy : że ſamyſia : w ktorej twierdzą : jakoby ta wiara ktoraſmy Bogu i Natury powinni : Chriſtusowi Panu nie miała należeć : Ale to Adwerſarzom nie może być pozwolono.

Naprzod : Dla tego : że Contradictionem impli- cant : Piſa bowiem : że Chriſtusowi ta wiara nie należy ktoraſmy powinni Bogu ſamemu : a przecie w tejże explikacy ſwoiej pozwalają wierzyć w Chriſtusa : Co nie ieſt nic inſzego tylko przeciwnie rzeczy ſobie mowieć. Bo ieſli ta wiara Chriſtusowi nie należy : ktoraſmy powinni w ſamego Boga : tedyć mu już żadna od nas nie należy : Gdyż nam Piſmo ſwiete wiary zbawiennej ni- goſiej inſzey nie wſazuje : tylko że ktora ieſt w ſamego

Okazanie:
Iż ta wiara ktoraſmy i natury Boga powinni Chriſtusowi Panu nale-
żeć.

Bogá. A jeśli zaśie mamy wierzyć w Chrystusá : iakoż tak / y zą zezwoleniem sámych Adwersarzow : Tedyć stąd znówu iáwna : że tá wiára ktora iest w sáмого Bogá : : należy w Chrystusá. Czego iże Adwersarze neguiá : á przecie w Chrystusá wierzyć pozwaláia : Przetoż nie innego nie czyniá : tylko przeciwne rzeczy sobie / iáko sie rzekło : piśá y mowiá : Dla czego też Sentencia ich wpádać musi.

Powtore : Dla tego : Ze sie sam Chrystus Pan temu przeciwi : ktory kiedy w tych słowach przedśiewszetych mowi : wierzyćcie w Bogá, y w mie wierzyćcie : tedy nie innego nie czyni : tylko sobie też wiara ktora iest w Bogá z náatury : przywlaszcza : Przetoż go tej wiary Adwersarze nie mogą odsadzać.

Potręćie : Dla tego : Ze jeśli by to była prawda : iż tá wiára w Chrystusá nie należy / ktora należy w Bogá z náatury : tedy by był Chrystus Pan / nigdy wiary w sie / z wiara w onego z náatury Bogá : nie wiązał : Ale iż ig przecie wiąże : Bo mowi : Wierzyćcie w Bogá, y w mie wierzyćcie : Przetoż tá wiára ktora należy w Bogá z náatury : należy w Chrystusá.

Poczwarte : Dla tego : Ze jeśli by tá wiára w Chrystusá nie należała : ktora należy w Bogá z náatury : Tedy by musiały być dwie zbáwienné wierze : iedná w Bogá Oycá iáko w Bogá z náatury : á druga w Chrystusá iáko w człowieká z náatury. Ale iże Piśmo święte nigdzie dwu wiar zbáwiennych nie wkázuie : iedney w Bogá Oycá / iáko w Bogá : Náatury : drugiey w Chrystusá iáko w człowieka z náatury : y owšem przeciwną rzecz wkázuie : to iest : że : że iedná tylko iest zbáwienna wiára : Ephel. 4. x. 5. Przetoż tá wiára należy w Chrystusá : ktora należy w Bogá z Náatury.

Popiate : Dla tego : Ze to Adwersarzom przychodzi ze złego rozumienia o Chrystusie : gdy twierdzić śmieia :

że ta wiara Chrystusowi nie należy: Ktora należy samemu Bogu i Natury: Bo i sobie Chrystusa w mniemaniu swoim nie inakszym wprzede: tylko samo Bżczyrmy człowiekiem: Przetoż też ztym iako ex antecedente, musza zawierac consequens: to jest: że rzecz: że poniewaz Chrystus Pan/ jest samym tylko i Natury człowiekiem: Przetoż mu ta wiara nie należy: Ktora należy samemu Bogu i natury. A my/ Piedybysmy tak w stazony smysl iako Adwersarze/ (czego nas Boze wchowa) o Chrystusie: podani byli: tedy z iedney strony Chrystusa mairac samym tylko i Natury człowiekiem: z drugiey strony musielibysmy też to o nim twierdzic: że iemu ta wiara od nas nie należy: Ktora należy z natury Bogu samemu. Ale iako na tey wprzedeiaacey rzeczy/ zawisze sie Adwersarze myla y zawodza: to jest: na tey: aby Chrystus Pan/ mial byc samym tylko i Natury człowiekiem: iako sie od poczatku Ksieg pierwoznych/ y tych Wtorech az dotad pokazowalo/ y pokazalo: y ieszcze nizy wiecey sie to pokaze: Tak też ztym y na tey nasladuiacey rzeczy: wielce sie Adwersarze myla: gdy twierdzic smieia: że ta wiara w Chrystusa nie należy: Ktora należy w Boga samego i natury. Należy tedy ta wiara w Chrystusa: Ktora należy w Boga i natury: poniewaz Chrystus: nie tylko jest z natury człowiekiem: ale tym pierwey z Natury Bogiem. Z tych tedy pisaci przyczyn/ iawnie pokazuie sie: że sie wielce na tym Adwersarze myla: gdy twierdzic smieia: że ta wiara Chrystusowi nie należy: Ktora samemu Bogu i Natury.

Na Piata rzecz odpowiadam.

Piata rzecz/ Adwersarze/ w tey swojej explicacy: że zamytia: w Ktoey twierdza: iakoby dla tego ta wiara Chrystusowi nie miala nalezec: Ktora należy samemu Bogu i Natury: że sam Chrystus o tey wierze/ ony slowa: Iohan: 12. v. 44. powiedzial: kto wierzy w mnie

Okazanie :
 Że choć to o
 sobie Chry-
 stus powie-
 dział : że kto
 weń wierzy/
 nie weń wie-
 rzy : ale w te-
 go Który go
 posłał : prze-
 cio jednak
 nie może się
 dla tego stu-
 śnić : że wi-
 ry odsadzą :
 Która nale-
 ży samemu
 Bogu : i na-
 turę

nie w mie wierzy, ale w tego który mię posłał. Ale y to Ad-
 wersarzom nie może być pozwolono.

Naprzęd : Dla tego : Że się temu przeciwia te same
 przyczyny / dla których Chrystus Pan te słowa pomienio-
 ne wyrzec raczył : różne od tej przyczyny : dla której go
 Adwersarze z tych słow jego : wiary tej Która w Bogu i
 Natury należy : chcą odsadzić. Pierwsza jest ta : Aby
 był do wiary w się : mógł przywieść nie tylko tych Którzy
 weń wierzyć zgoda niechcieli : ale y tych / Których wiele
 z Książat weń wwierzywszy : dla bojaźni Jaryzeuszow
 wyznawać go nie śmieli : aby byli z bożnice nie byli wy-
 rzuceni : iako każdy rozsądny obaczy z wirsła 37. 38. 39
 40. 41. 42. 43. aż do tego wirsła 44. tegoż rozdziału.
 Druga przyczyna : Aby był wierze w się : zjednal tym wie-
 rzą powagę : że była wiara nie iako weń samego tylko :
 ale iako y w Oycę jego : a to dla tych / Którzy weń wie-
 rzyć niechcieli dla tego : że się im zdał prostym tylko czo-
 wiekiem i nie onym Mesyassiem Który był obiecany : Bo
 gdy im powiedział : 4. 32. A ja iesli bede wywyższony od
 ziemi : wszystko potargne do siebie : Żaraz mu v. 34. o-
 powiedzieli : Myśmy słyseli z Zakonu, że Chrystus trwa na
 wieki, a iakże ty mówisz, potrzeba wywyższyć syna ciłowięcy : go :
 kioż jest ten syn ciłowięcy ? Trzecia przyczyna : Aby był
 upewnił wszystkich Którzy weń wierzyli : a mianowicie
 onych Których z Książat weń wiele wwierzyło : ale dla Ja-
 ryzeeuszow nie wyznawali go : aby z bożnice nie byli wy-
 rzuceni : że weń wierzyć : jest w samego Bogu wierzyć :
 a z tym : że za wiara weń / tenże pożytek następuje : Kto-
 ry za wiara w Bogu. Gdyż iak 4. 42. Ewangelista pi-
 że : Ale wszakże y z Książat wiele ich wwierzyło weń, ale dla
 Jaryzeuszow nie wyznawali : aby z bożnice nie byli wyrzuceni.
 Jasnio pokazuiać : że tym wielom z Książat / wwierzają-
 cym w Syna Bożego : a nie śmiejącym go wyznawać dla
 Jaryzeuszow : upewnienia potrzebą było od samego Syna
 Bożego :

Bożego : że ta wiara którą weni wierzyli : była wiara nie
iako w tego innego : ale w Bogá : á zátym aby sie byli
tego wyznawać nie obawali. Jákowey własności albo
sentenciei sa y drugie słowa x. 49. pozad idące : gdy ták
sam Syn Boży mówi : *Abowiem ja od siebie samego nie wo-*
wie, ale który me posłał Ociec, on mi rozkazanie dał, cobym miał
powiadać y co mówić. Tymi słowy tákże nie co innego Syn
Boży czyniąc : tylko onych wszystkich którzy słuchali słow
iego upewniając : że słowa iego : były nie iako słowa cżlor
wiecze : albo iego tylko samego : ale iako słowa samego Bo
gá : á zátym / aby im byli bezpiecznie wierzyli : y tegoż po
żytku sie z nich spodziewali : który zwykł niśtepować
słow samego Bogá. Oślátnia przyczyna : Aby był wła
sat : że iako we wszystkim ma społeczność z Oycem swoim
niebieskim : ták też w iedney á téż w wierze. A przetoż co
wyższej okazał in genere : że wszyscy rzeczy iego : sa Oy
cowe : á Oycowe tákże wszyscy : iego : To ná tym miey
scu w osobności ukazuje o wierze w sie y w Oycá swego :
gdy tego była potrzeba. Gdy bowiem mówi : *któ w mie*
wierzy, nie w mie wierzy : ale w tego który me posłał : tedy
iakonie ukazuje : że wiara weni : iest wiara w Oycá iego :
á táż wiara która iest w Oycá iego : iest wiara y weni sa
mego. A zátym y to pokazuje : że wiara weni / y w oycá
iego : iest spolna y táż wiara weni y w Oycá iego. Po
niemważ tedy / samże Syn Boży / tych słow swoich : *któ wie*
rzy w mie, nie w mie wierzy, ale w tego który me posłał : inśte
á dáleko rozne od mniemania Adwersarstkiego : wyrzeke
nia ich ukazuje przyczyny : á mianowicie te same które sie
pokazały : Przetoż też Adwersarze / dla tych słow / odsan
drat go nie mogą tej wiary : która należy samemu Bogu
z Natury.

Powtore : Dla tego : że niżej x. 46. powtarzając Syn
Boży słow swoich o téż w wierze w sie : nie doклада już te
go : aby kto weni wierzy / miał wierzyć nie weni samego :
ale w Oycá iego : á on żeby bez wiary w sie zostawać
miał :

miał: ale z prostą okazy: że kto weń wierzy: wierzy weń samego: Abowiem tak mowi: *A wszelki kto w mie wierzy: w ciemnościach nie zostawa. Ponieważ tedy: sam Syn Boży tak iawnie się nam w tym explicuje: że wiara weń: jest wiara nie tylko w Oycę jego: ale y weń samego: Przetoż też Adwersarze / nie mogą go słusnie wiary tej która jest w Oycę jego: odsadzać: iże wyższej powieś dział: kto w mie wierzy, nie w mie wierzy, ale w tego który mie posłał.*

Porzeczcie: A iedliby dla tego z prostą / z tych słow Chrystusowych: Adwersarze / Chrystusa Páná / chcieli odsadzać teyże wiary: która należy w Oycę jego: iże te wiary która należy weń: przysadza Oycu swemu: Tedychby z nowu teyże wiary Ociec niebieski tymże prawem musiał być odsadzony: która jest w Syná jego: iże ja ten syn jego w słowach tych niższych 46. już nie Oycu swemu: ale sobie samemu tylko przysadza: Ale iedliż stąd ani słusnie ani dostatecznie Ociec niebieski tej wiary nie może być odsadzony: która jest w Syná jego: iże Syn jego / te wiary która weń należy / w tych słowach niższych siebie same tylko przyznawa: co stąd znać: że mu ja przedsię sam Syn Boży w tych słowach wyższych 44. przyznawa: Przetoż tymże prawem / y sam Syn Boży: nie może być ani dostatecznie ani słusnie tej Wiary która jest w Oycę jego: odsadzony dla tego: iże ja nie sobie samemu: ale Oycu swemu przysadza w tych słowach wyższych 44.

Ná szósta rzecz odpowiadam.

Szósta rzecz / Adwersarze / w tej swojej explicacy: że zamyslaig: w ktorej twierdza: iakoby ta wiara która w Syná Bożego należy: nie miała się na nim samym kończyć: ani się o niego iako o napierwshgo y samego sprawcę wszystkich dobr: opierać: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprawdę

Naprzód: Dla tego: Że to są sobie rzeczy przeciwne: Wiara w Chrystusa: a nie opierac sie teyże wierze w Chrystusa: na samym Chrystusie. Jako y wierzyć w Boga Oycę: a nie opierac sie teyże wierze na samym Bogu Oycu: są rzeczy sobie przeciwne. Musi tedy ta wiara ktora jest w Chrystusa: kończyć sie y opierac na samym Chrystusie: ięśli jest wiara w Chrystusa: iako y wiara w Boga Oycę: gdy jest wiara w Boga Oycę: opiera sie na samym Bogu Oycu: y na nim kończy.

Powtore: Dla tego: Że ięśli by to prawda miała być: że wiara ktora jest w Chrystusa: nie opiera sie o samego Chrystusa/ ani sie na nim samym kończy: tedy żadna wiara nie może być wiara w Chrystusa. Jako y wiara w Boga Oycę: ięśli by sie nie opierała o samego Boga Oycę: ani na nim kończyła: żadnym sposobem nie byłaby wiara w Boga Oycę. Ale iż przebiebie ta wiara/ ktora jest w Chrystusa: jest wiara w Chrystusa: Bo iż takę y sam Chrystus nazywa: gdy mowi: wierzyć w Boga, y w nie wierzyć: Przetoż też ta wiara w Chrystusa: opiera sie o samego Chrystusa: y na nim kończy.

Pozerzcie: Dla tego: Że na inshych miejscach wielu: temu mniemaniu Zdwersai sticmu: samże Chrystus zaobiega: gdy o tey wierze mowiac ktora jest weń: iawnie wkaże: że sie opiera on samego: y na nim kończy: A mianowicie gdy on słowá mowi: Iohan: 3. v. 15. iż inshych zamilczę: Tak Bóg świat umilował, że Syná/wego Jedynurodzzonego dał, aby wszelki który weń wierzy nie zginał: ale aby miał Żywot wieczny. W których słowach: sam Syn Boży: oprocz siebie/ nie wkaże tego inshego: o koro regoby se ta wiara weń: miała opierac: y na którymby se miała kończyć. Ponieważ tedy sam Syn Boży/ z strony wiary w sie: tak to wkaże: że sie na nim samym/ nie na kim inshym kończy: y on samego opiera: Przetoż iuż zátym przeciwney rzeczy Zdwersarze nie mogą wono-

Wskazanie:
Że ta wiara
ktora w
Chrystusa
należy: na
samym sie
Chrystusie
kończy/ y o
samego ię-
li o nayspi-
wsego/ y ię-
li o samego
wsego spra-
wce wpy-
tlich dobr:
opiera sie.

ści. Bo choćby tego chcieli tymi słowami Iohan. cap. 12. v. 44. dowodzić: Tedy oto w rzech samych słowach które się teraz pomieniły: samże Syn Boży: iawnie się im w tym deklaruie: wskazując: że wiara weni: on się samego opiera: y na nim samym pończy.

Poczwarte: Dla tego to Adwersarzom nie może być pozwolono co na tym miejscu twierdzić śmiejąc: że y to nie jest ani słuszna ani dostateczna przyczyna: Chcieć Chrystusa Dawać dla tego: albo tej wiary która jest w samego i Natury Boga: odsadzając: albo mu tego nie przypisując: że ta wiara która weni należy: nie pończy się na nim samym: iże nie jest onym samym pierwszym sprawcą wszystkich dobr: to jest: iże nie jest onym samym Ojcem swoim. Gdyż się to tylko do własności Osob tak Ojca iako y Syna ściaga: nie do wiary: która my powinniśmy wierzyć w Boga Ojca: y w Chrystusa Panną. A ieliby to przedsię miała być słuszna y dostateczna przyczyna: że argument prowadząc a proprietare personarum: Syn Boży: tej wiary która jest w Ojca tego/ dla tego nie ma odsadzając: y iże się ta wiara która weni mamy wierzyć i samego: na nim samym nie może dla tego pończyć: iże nie jest onym samym Ojcem swoim: tedy tymże prawem y sam Ojciec tego: także wiary która weni należy: będzie musiał być odsadzony: y iże się ani pończy ta wiara weni/ na nim samym dla tego: że także nie jest Ojcem swoim. Ale ieliby to stać o Ojcu ani słusznie/ ani dostatecznie nie może być zamysłano: Przetoż ani o tego Synu.

Piate: Dla tego: że wiara w Ojca/ nie terminuje się/ ile jest Ojcem ale ile jest Bogiem: co stać znaczyć: że iawnie Christus mówi: wierzyć w Boga y w mnie samego. Ponieważ tedy ta wiara która należy od nas w Boga Ojca: nie terminuje się weni/ ile jest Ojcem: ale ile jest Bogiem: Przetoż też y z tej przyczyny Adwersarze /

Chry

Chrystusa Páná nie mogą odsadzać wiary tej który jest
w samego Boga : dla tego : że nie jest onym swoim Oycem.

Posłte : Dla tego : że sami Adwersarze tego uca :
Że on Ociec niebieski Chrystusowi Pánu : został Oycem
dopiero pod Nowym Testámentem : Jesliby to tedy
miała być prawda : że ta wiara która należy od nas : w
Bogá samego : dla tego nie należy w Syná iego Chri-
stusa Páná : że on jest Oycem iego : Tedyby to zaraz za-
tem iść musiało : że ta wiara która należy w Bogá one-
go który jest Oycem Chrystusa Páná naszego : tak długo
weń musiała nienależec : aż kiedy on został pod Nowym
Testámentem : Oycem tego Syná swego. A tak Bog
był pod Starym Testámentem bez wiary. Ale iż to o
Bogu Oycu nie może być słusnie twierdzono : Gdyż
przeciwna rzecz y sam przykład onego Abraháma Patri-
árchy (iż iśtych zámilcie) wkaże : Rom. 4. v. 3. &c.
Przetoż ani to nie może być słusnie twierdzono : aby się
Chrystus tej wiary która jest w Bogá samego : miał od-
sadzać dla tego : że on Bog Ociec : jest Oycem iego.

Náwet : A co się tćnie y tej przyczyny / dla której też
niechca powołać Adwersarze : aby ta wiara miała na-
ležec w Chrystusa : która należy w Bogá Oycá iego : że
nie jest pierwszą przyczyną wszystkich rzeczy : tedy y tu
nie nie w sumie : Bo iáko go iáko nie pierwsze wiste rka-
nie pierwszą przyczyną wszystkich rzeczy : Gdyż oprocz
niego nic się nie spáło : cokolwiek ućzyniono : Iean. I. v.
3. Tak też iuż zátym tá sentencja Z trójsiá siá i pada.
Żadnym tedy sposobem słusnie ani przystoynie Chrystus
Pán nie może być odsadzony tej wiary która jest w Bo-
gá samego : iáko ani tego : aby się tá wiara niemiała cpie-
rać o niego sám ego y ná nim samym kćdzić.

Ná áictma rzecz odpemiedam.

Siebma rzecz / 2 ta ciżora / w tej swony expliciti

Oskarżenie:
 Iż przypy-
 na naprzę-
 nieyssa wi-
 ry nąsę w
 Chrystusa:
 nie może być
 ta samarzecz-
 stanowiona
 że on wziął
 moc od Bo-
 gánas wczę-
 nie ścieśli-
 wymi: y iże
 ná ten urząd
 od niego
 jest przelo-
 żony: y ow-
 kem że to
 żadnym spo-
 sobem nie
 może być
 wiara w
 Chrystusa.

cy: te zamyślaia: w ktorey twierdzą: jako byśmy my w Syná Bożego wierzyć byli powinni nie dla czego inšie: go: tylko dla tego: iże on wziął moc od Bogá nas wczę- nie ścieśliwymi: y iże ná ten urząd od niego jest przelo- żony: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że sie wyśsey pokazało: iż wiary w Chrystusa: obiectum jest nie inšie: tylko że on jest z Natury Bogiem: jako y wiary w Bogá Oycá te- go toż jest obiectum: że jest z natury Bogiem. A tak iuż nie to: wierzyć o Chrystusie: iż wziął moc od Bogá nas wczynie ścieśliwymi: y iże ná ten urząd od niego jest przelożony.

Porównanie: Dla tego: że wierzyć w Chrystusa dla te- go: iże wziął moc od Bogá nas wczynie ścieśliwymi: y iże ná ten urząd od niego jest przelożony: nie jest wierzyć w Chrystusa: ale wierzyć o Chrystusie: że wziął tę moc od Bogá nas wczynie ścieśliwymi: y iże ná ten urząd od niego jest przelożony. Jako y wierzyć w Bogá Oycá: nie jest to: wierzyć o nim: iże wziął tę moc nas wczynie ścieśliwymi: albo aby od Kogo ná ten urząd miał być przelożony. A iuż to wszyscy Mądrzy y pobożni wiedzą: że inśka jest wierzyć w Kogo: a inśka wierzyć co o Ki- m. Jako y z strony Chrystusa: inśka jest wierzyć w Christu- sa: a inśka wierzyć to o Chrystusie: że wziął tę moc od Bogá nas wczynie ścieśliwymi: y iże ná ten urząd od nie- go jest przelożony. Przetoż y sami Adwersarze: nie mo- gą tego nazywać w Chrystusa wiara: wierzyć to o nim co sami: kaza.

Patrzcie: Dla tego: że sie y ná tym Adwersarze bár- zo mylą: Abyśmy my powinni byli dla tego w Christu- sa wierzyć: iże wziął moc od Bogá nas wczynie ścieśli- wymi: y iże ná ten urząd od niego jest przelożony. Gdyż wczynie nas ścieśliwymi: nie plenie ślad: ile kto wziął moc od Bogá nas wczynie ścieśliwymi: ale ile jest z Na- tury

tury Bogiem. Jako y on Ociec niebieſki: iſe nas moſe wczynić ſzczęśliwym: nie plynie to ſtąd: ileby miał wſiąć te moc od Boga/ nas wczynić ſzczęśliwymi: ale ile ieſt z *Natury* Bogiem: a tym kiedyby pierwey nie był: niemogłby nas wczynić ſzczęśliwymi. Tymſe *ſtatem* y *Chriſtus*: iſe ma te moc wczynić nas ſzczęśliwymi: nie plynie to ſtąd: aby miał wſiąć te moc od *Oycy* nas wczynić ſzczęśliwymi: ale iſe ieſt z *Natury* Bogiem: iako ſie iuſz nie raz poſkazało. A tym kiedyby nie był: tedyby nas żadnym ſpoſobem nie mogł wczynić ſzczęśliwymi: iako y Ociec iego nie wczynić ſzczęśliwymi: y ten wrzód na ſobie ponoſi: nas wczynić ſzczęśliwymi: będąc naszym *Zbawicielem*: ale na tym ſie *Adwersarze* mylą: aby ta moc nas wczynić ſzczęśliwymi: miała mu należeć tym wzgledem: ile ieſt z *Natury* *ſłowiek*iem: gdyż mu należy ile ieſt z *Natury* Bogiem: iako y *Oycu* iego: a z tym mylą ſie y na tym: aby mu potrzeba było te moc nas wczynić ſzczęśliwymi brać od *Oycy*: co ſie *zbawienia* tyce: który ile ieſt z *Natury* Bogiem: ma te rzecz od ſamego ſiebie. Jako tedy na tym *Adwersarze* bårzo ſie mylą: tak teſz znowu y na tym: aby to miała być wiara w *Chriſtusa*: wierzyć: iſe on te moc którą nas moſe wczynić ſzczęśliwymi: wziął od Boga.

Poczwarte: Dla tego: ſe ſzczęśliwym zoſtawac komu dla wiary w *Chriſtusa*: ieſt rzecz naſtepująca za wiara w *Chriſtusa*. A tak y ſtąd poſtazuje ſie: ſe nie ieſt to wiara w *Chriſtusa*: wierzyć iſe on nas moſe wczynić ſzczęśliwymi.

Nawet: Dla tego: ſe nie wąſſelti który to wierzy w *Chriſtusa*: ſe on nas moſe wczynić ſzczęśliwymi: będzie zbawiony. Lecz iſe dla wiary w *Chriſtusa*: wąſſelti będzie zbawiony: *Iohan. 3. v. 15.* *Drctoſ* wierzyć o *Chriſtu*: ſie iſe on nas moſe wczynić ſzczęśliwymi: nie ieſt wiara w *Chriſtusa*. A ieſli inaczej: Tedyby y ſami *Diabli* wierząc

Adwersarze
y same Dia-
bły: do zbá-
wienia chcą
przyppuścić.

wierząc to o Chrystusie: (Kład im też Jákob święty: Cap. 2. §. 19. wiäre przypisue) że nas może uczynić
Bżeślimymi: musieli być zbáwieni?

Ná osma rzecz odpowídam.

Osma rzecz/ á ostátnia / Adwersarze / w tey swoiey
explikácii: te zámýkają: w ktorey twierdzą: Jákoby tá
wiára ktora w Chrystusa należy: dla tego nie miała sie
kończyć ná samym Chrystusie: á przezeń do Boga same-
go iáko do ostátniego cylu swego zmierzając: iże o nim Piotr
święty nápiśal ony słowá: 1. Epíst. Cap. 1. §. 21. Kto-
ż y przezeń wierzyé w Boga, który go od umártych wzbu-
dził, y dal mu chwale, áby wiára, y nádziejá náśśá w Bogu była:
Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Skazanie:
Że choc
Piotr s. o
Chrystusie
píše: że prze-
zeń wierzy-
my w Boga:
przećie sie
dla tego
Chrystus:
nie może sta-
ćnie odja-
dzać tego: á-
by tá wiára
ktora wśi-
wierzyć ma-
my: nie mia-
ła sie ná nim
sámym kon-
czyć: ale
przezeń wie-
rząc do Bo-
ga Oycá. i-
Kado ostá-
niego Cyłu
swego.

Naprzód: Dla tego: że sie wyżšey przeciwna rzecz
pokazála: to jest: tá: że Chrystusowi Pánu y należy tá
wiára ktora sámemu Bogu; Náture; y ná nim sie iáko
ná ostátнім stopniu swym kończy. Przetoż go tego z tych
słow Piotrá świętego: Adwersarze odsadzać nie mogą.

Powtóre: Dla tego: że ty słowá Piotrá świętego: nie
zámýkają w sobie nic takowego co chcą Adwersarze Be-
powiedziarny Piotr święty §. 18. 19. 20. że od próżne-
go obcowania náśśego/ z podánia Oycow wiátego: ie-
stefny odtupiani nie rzeczami káżącemi sie: srebrem ál-
bo złotem; ale przedroga krmia Baranká niepek. lánego
y nie splugáwionego: Chrystusa: który był ná ro prze-
czony przed záłożeniem ániárá: á obciwiony tych o-
statnich čáscew dla nas. Záraz §. 21. tego dokłada
ktory przezeń wierzyé w Boga, który go wzbudził od umar-
tych, y dal mu chwale. áby wiára wáśśá y nádziejá: była w Bo-
gu. To wiasne słowá Piotrá świętego: ná kter-
ch Adwersarze domysł swoy sádomia. W ktore nierz-
y by kto práwym y rozsádnym okiem: nie uardzić tego:
áby z nich miało sie to zámýkać: że tá wiára ktora sny p-

winni Bogu z Natury: Chrystusowi nie należy: albo się na nim samym nie kończy. Przetoż y Adwersarze mimo samego Piotra świętego: na ty słowa jego domyslać się tego nie mogą.

Potrzącie: Dla tego: że tu w tych słowach: nie tylko nie mówi tego Piotr święty: co chcą Adwersarze: ale zgolą różną rzecz mówi: Bo mówi o wierze naszą w Boga przez Chrystusa: Co jest rzecz daleko różna od tej: wierzyć w Chrystusa. Gdyż to wszyscy rozsądni wiedzą: że zawsze insha to jest rzecz wierzyć przez Kogo w Kogo: od tej: wierzyć w tego/ przez Ktorego wierzymy w Kogo. Także y to jest insha rzecz: wierzyć przez Chrystusa w Boga/ to jest/ w Oycę: a wierzyć w tegoż Chrystusa: przez Ktorego wierzymy w Boga Oycę. Ponieważ tedy Piotr święty/ w tych słowach nie nie mówi o wierze w samego Chrystusa: ale mówi tylko o wierze w Boga Oycę: przez Chrystusa: Przetoż też Adwersarze z tych słow jego: nie mogą żadnym sposobem odsadzać Chrystusa Pana tego: żeby albo nie miała w nich ta wiara należeć: Ktora należy w Boga Oycę jego: albo żeby się na nim samym ta wiara Ktora iemu należy: nie miała kończyć.

Poczwarte: Dla tego: że wierzyć nam przez Chrystusa w Boga: rozumie się nieco innego: tylko być nam Chrystusowi dawcą wiary w Boga: Jako y wierzyć nam w Boga Oycę przez tegoż Boga Oycę: nie jest nic innego: tylko być nam dawcą temuż Oycu wiary w Nie: Ezech. 2. v. 8. Ponieważ tedy wierzyć nam w Boga Oycę przez Chrystusa: rozumie się to: być nam temuż Chrystusowi dawcą wiary w Boga Oycę: Przetoż też y dla tego: z tych słow Piotra świętego/ w których nasz Piotr święty mówi: że Chrystus jest nam dawcą wiary w Boga Oycę: Chrystus sam nie może być odsadzany ani tej wiary Ktora jest w Boga Oycę jego: ani tego: że y ta wiara Ktora ma być wierzyć w Nie samego: na nim sa-

mym nie miała się kończyć. A iestliby to przedsię miała być albo słuszną/ albo dostateczną przyczyną : odsądzając Chrystusa albo tej wiary która w Bogu Oycu jego należy : albo że się dla tego ta wiara która jest w nich/ na nim samym nie kończy : że nam dawa wiara tę którą wierzymy w Bogu Oycu : tedyby tymże prawem y sam Ociec jego Niebieski : musiał być odsądzony : albo teżże wiary w niego : albo aby się dla tego ta wiara która jest w nich/ na nim samym nie kończyła : że nam dawa też i wiara w niego :

Nawet : A choćby się y to Adwersarzom pozwolilo : że ta wiara która mamy wierzyć w Chrystusa : ściaga się y do samego Bogu Oycu przez Chrystusa : albo nie na samym tylko Chrystusie zostawa : ale przezeń y do Bogu Oycu zmierza : Tedy y tak przedsię nie Adwersarze nie wygrają : Bo to nie inakszym sposobem musi być rozumiano : tylko tym który się wyżej pokazał : to jest : że nie może nikt wierzyć w Chrystusa : żeby o raz też wiara y tymże wiary sposobem : nie miał wierzyć y w Bogu Oycu jego : ponieważ wszystkie rzeczy swoje Chrystus Pan spólne ma z Oycem swoim niebieskim : iako y Ociec jego niebieski wszystkie rzeczy swoje spólne ma z tym swoim Synem : Ioh. 17. v. 10. Za którym sposobem Chrystus Pan : ani się teżże wiary odsądza : która należy w Bogu Oycu jego : nie odsądza się ani tego : aby ta wiara która od nas w nich należy : na nim samym nie miała się kończyć : choć się y do samego Oycu przezeń ściaga. Zostawa tedy z tych wszystkich pomienionych dowodów : Sentencja naszą gruntowna y nieporuszona : o tym : że ta wiara/ którą my powinni samemu Bogu z Natury przedwiecznie bytniemu : należy też y Synowi jego własnemu Chrystusowi Panu. A za tym y o tym Sentencja naszą zostawa gruntowna : że iako w Chrystusa tąż wiara od nas należy : która y w Oycu jego : który jest Bogiem z Natury przedwiecznie bytnim : Tak też y samego Chrystusa nie inakszym wżądzie :
tylko

tylko z Nłatury Bogiem przedwiedznie byżnim. Ad-
wersársta zaśie Sentencia : ktora sie tym obicmá rze-
czom przeciwi : nigdzież żadnego dowodu w Piśmie świę-
tym : nie ma : Przetoż też nieważona zostawa.

NA DRVGIE MIEYSCE Z ROZ-
działu 17. 8. 5. Ieremiasza Proroká święte-
tego przywiedzione : odpowiedzi potrze-
bá : ktorego słowa tak sie máia.

To mowi Pan , Przeklety człowiek , który dufa w człowie-
ku , y kładzie ciało ramieniem swoim : á od Pana odstępnie ser-
ce jego.

Ná te słowa / wyżšey już iest explikácia Adwersárstaz
od słowa do słowa polożona.

Ná to tedy odpowíadam
Troiako.

Ná pierwszą rzecz odpowíadam.

Pierwszą rzecz / Adwersarze / w tej swoiey explikácii
ey : te zámyślaia : w ktorey twierdza : iákoby tu nie z pro-
stá Prorok święty miał mowić : że ten człowiek iest prze-
klety ktory ufa w człowieku : ále tylko ten : ktory tak ufa
w człowieku : że też kładzie ciało ramieniem swoim : ále
to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że sie temu sam ten Prorok prze-
ciwi : ktory pierwey tego człowieka nazywa przekletym :
ktory ufa w człowieku : A dopiero zátym z osobná do-
kłada : że y to iest przeklety : ktory kładzie ciało ramie-
niem swoim. Ponieważ tedy sam Prorok święty / tego
człowieka / ktory ufa w człowieku : tak iásnie przekletym
nazywa : Przetoż sie zátym Adwersarzom : nie godzi
twierdzić nád to co inšego.

Skazanie:
Że każdy ten
jest przele-
ty : ktory u-
fa w czło-
wieku.

Powtore : Dla tego : Ze y sami Adwersarze : choć nie chcą : sobie sie w tym przeciwić : Otóżuig bowiem w swojej explikácii na to mieysce : Ze kłásć ciało ramię niem swoim : nie znaczy nic innego : tylko pokłádac na dšieie swoje w samych ludzkich siłach : bez rąunku Duchá y mocy Bożey. Ponieważ tedy ták to sami Adwersarze explikuią : Ze kłásć ciało ramię niem swoim : nie iest to : co iest dufac w człowieku : albo y ponieważ sami Adwersarze tego ciała : nie rozumieią o samym człowieku : ale o takich siłach człowieczych : Ktore nie mają rąunku Duchá y mocy Bożey : Przetoż też zátym nie co innego iáconie sami pokázuia : tylko to : Ze to iest inſza rzecz : wſac w człowieku : á inſza : kłásć ciało ramię niem swoim. A ták y ſtąd przedſiewzięcie ich upada.

Potręcie : Dla tego : Ze ſie temu y inſze mieyscá Piſmá ſwiętego przeciwić : Ktore kiedy ciało wspominaie : do człowieka ſtoſuia : tedy zwykly przez to : ſamego iſtotnego / całego y zupełnego człowieka : ze wſytkimi przyległoſciámi przyrodzenia iego : wyznáczac y rozumiec : iáko káždy wybaczyć moze z Łáiaſſá : cap. 40. v. 6. I. Petr. 1. v. 24. Ponieważ tedy y inſze mieyscá piſmá ſwiętego : przez to ciało / Ktore ſie człowieku przywlaſzcza : rozumieia ſamego iſtotnego człowieka : ze wſytkimi przyległoſciámi przyrodzenia iego : Przetoż y na tym mieyscu Jeremiaſſá Proroka ſwiętego : toż iest ciało : co y człowiek : y toż iest kłásć ciało ramię niem swoim : co y wſac w człowieku. A ták choćby ſie y to Adwersarzom pozwolilo : Ze ten tylko człowiek iest przeplety m Ktory ták wſa w człowieku : Ze też kłádsie ciało ramię niem swoim : tedy te inſze mieyscá Piſmá ſwiętego to pokázuia : Ze ſie przez to rozumie nie co innego : iedno iáco by po proſtu było powieſdiano : Przekleto człowiek Ktory wſa w człowieku : ponieważ toż iest ciało przywlaſzczone człowieku : co y ſam z przyrodzenia człowiek : iáko ſie pokázalo.

Wſac w człowieku : á kłásć ciało ramię niem swoim : nie ma żadney ſłuſſney diſtincției mie dzy ſoba.

Náwet: Dato non cencello: to jest: choćby sie y to
 Adwersarzom: pozwelilo: że przez to ciało/ ktore ná tym
 miejscu wspomina Jeremiaś Prorok święty: same tyl-
 ko ludzkie siły/ bez ráunku Duchá y mocy Bożej: rezu-
 micia sie: y że ten tylko człowiek/ wsiąacy w człowieka:
 zostawa przekletym: ktory w samych ludzkich siłach ná-
 dzieie swa poklada: bez ráunku Duchá y mocy Bożej:
 Tedy y tak nie Adwersarze nie wygrają. Bo ná sprzeci-
 wienstwo temu: to musi być wystąrono: Ponieważ
 ten tylko człowiek/ zostawa przekletym: ktory tak wsa w
 człowieku: że też klądsie ciało ramięm swoim: to jest:
 ktory w samych ludzkich siłach: bez ráunku Duchá y
 mocy Bożej bedacych: nádsieie swa poklada: Przetoż
 ten przekletym nie zostawa: ktory w świętych Bożych
 dusa: iako w takich: ktorych siły miały/ y ięscze drugich
 máia: ráunek Duchá y mocy Bożej. Bo iż świętych
 ludzi siły: máia ráunek Duchá y mocy Bożej: to zrzetelo
 nie Paweł święty wkázuie: 2. Cor. 3. 4. 5. gdy ony słowa
 piše: Nie żebyśmy byli dostatecznymi sami od siebie co myśleć,
 iakoby: nas samych z ale dostateczność naszą: Boga jest. Ale
 iż sie przedśie nie godzi dufać w świętych ludziach: choć
 ich siły máia ráunek Duchá y mocy Bożej: czego y sami
 Adwersarze nie záprza: Chybáby chcieli Papieśka reli-
 gja przyiąć: Przetoż y ten człowiek zostawa przeklety:
 ktory dusa w takim człowieku: ktorego siły: máia ráu-
 nek Duchá y mocy Bożej.

Ná Druga rzecz odpowídam.

Druga rzecz/ Adwersarze/ w tej swoiey explikacy: że
 zámykają: w ktorey twierdza: iakoby ten tylko czło-
 wiek z tych dalszych słow Prorockich: tym wiecey miał
 zostawać przekletym: ktory tak wsa w człowieku/ y klą-
 dsie ciało ramięm swoim: że też serce iego odstepuie od
 Boga: A z przeciwney strony dáiąc znáć: iakoby ten
 prze-

przekleſtym nie miał zoſtawiać: Ktory uſiąg w człowieku z y kładac ciało ramięm ſwoim: tak uſa: że też ſerce iego nie odſtepuie od Boga: Ale y to Adwerſarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
Ży wſi lti
ktoryby u
ſiał w jakim
człowieku
nie
w jakim
Bogu: ieſt
przekleſty.

Naprzód: Dla tego: że tego Adwerſarze we wſytkim Piſmie ſwiętym nie poſaża: gdzieby Bog pozwolił człowieku/ w kim inſzym / oprócz ſiebie: nadsieie zbawienia poſtładać: Przetoż też iuż za tym: nie mogą tego Adwerſarze zamykać: aby ten ktory w kim inſzym / oprócz ſamego Boga: duſanie poſtłada: iakiego iedno człowiek Adwerſarze ſobie z Angia: miał zoſtawiać nie przekleſtym: ani ſercem ſwym od Boga odſtepującym. Bo ieſliby miało być inaczej: tedyby był Bog pozwolił tedy w Piſmie ſwoim/ człowieku: duſać w kogo inſzego: oprócz ſiebie ſamego. Ale iż tego nigdzie nie pozwolił: Przetoż ſtad iawną: że wſelki zoſtawia przekleſtym/ y ſercem ſwym od Boga odſtepującym: Ktory w kim inſzym: oprócz ſamego Boga uſa.

Powtór: Dla tego: że to ſa dwie rzeczy rozne od ſiebie: Wſelki człowiek: iakibyktowiek był: a on Bog z Natury: Jako tedy rozne to ſa rzeczy między ſebą: Wſelki człowiek: iakibyktowiek był: a on Bog z Natury: Tak też niſt tej powinności ktora należy z Natury Bogu: oraz nie może oddawać Bogu z Natury: y człowieku: iakibyktowiek ten człowiek był. A zwiataſzja pao trąc y ná ony ſterwá ſamego Syná Bożego: Matt. 6. 7. 24 Zaden nie może dwiema Panom ſłużyć: abowiem albo iednego będzie miał w menawiſci, a drugiego będzie miſłował, albo iednego będzie pilnował: a drugiego wzgardził. Ponieważ tedy tej powinności ktora należy z Natury Bogu: to ieſt: duſania w Boga: Zaden nie może oddawać o raz Bogu y człowieku: y za ſwiadectwem ſamego Syná Bożego: Przetoż wſelki ktory duſanie oddawa człowieku ktore należy z Natury Bogu: nie może duſać w Boga. A iż

zasia wŝelki ten/ Ktory nie dufa w Bogá : sercem swym odŝepuie od Bogá : Przetoż wŝelki Ktory dufanie od-
dawa człowieku : Ktore należy z Nátury Bogu : sercem swym odŝepuie od Bogá.

Náwet : Pokázuie ŝe to ieŝcie tym wiecey y ŝad : Ze wŝelki człowiek/ Ktory cáłym y zupełnym sercem uŝa Bo-
gu : tego ŝerce odŝepuie z dufaniem od człowieka. Já-
ko y Dawid nie ná iednym mieyŝcu w Pŝalmiech ŝwoich
wŝázuie : Ktory iŝ cáłym sercem w Bogu uŝal : Przetoż
też iuż zátym w kim inŝym oprócz w Bogu ŝamym : dufáć
niechciał : Pŝal. II. v. I. & I3. v. 6. &c. A ŝad to ŝe
zámýka : Poniewaŝ/ w ten cás/ ŝerce człowiecze : odŝe-
puie od dufania w człowieká : y owoŝem y od ŝamego czło-
wieká : w Ktorego uŝa : Kiedy cáłym y zupełnym sercem
w Bogu uŝa : Przetoż z przeciwney ŝtrony : w ten cás
ŝerce człowiecze muŝi odŝepowáć od Bogá : Kiedy czło-
wiek sercem ŝwoim uŝa w człowieká. Bo iŝ wprzédzáigca
rzecz ieŝt iáwna y prawdziwa z ŝamego piŝmá ŝwíetego :
Przetoż y náŝláduigca Koniecznie zoŝtawa prawdziwa.
A ták y z tey miáry : Adwersárze bárzo ŝe ná ŝwoim su-
mmieniu zámódza.

Ná Trzecia rzecz odpowíadam.

Trzecia rzecz/ á oŝtátnia : Adwersárze/ w tey ŝwoiey
explikáciey te zámýkaig : w Ktorey twierdza : Ze ci Kto-
rzy uŝaia w Chryŝtusá : nie Kłáda ciála rámieniem ŝwo-
im áni sercem swym odŝepuig od Bogá : ále uŝaigac
Chryŝtusowi : uŝaig Bogu : y ták ŝerce ich przyŝtepuie do
Bogá : nie odŝepuie : Ale y to Adwersárzom : tym
wzglede Którym dycá : nie moŝe być pozwołono.

Naprzód : Dla tego : Ze Adwersárze / przywóŝaig
to nie inŝym wzglede Chryŝtusowi Pánu : tylko tym :
ile ieŝt człowiekiem : áłbo ile ŝily iego máig rátnoŝć Du-
chá y mocy Boŝey. Bo iŝ nie ŝmieig tego ták iáwnie wy-
wrzeć : Ze ŝe w Chryŝtusá dufáć nie godŝi : gdyby ŝe zá-

Oŝazanie:

Iŝ my w
Chryŝtusá
nie moiemy
duŝáć la re-
go : Ze ŝily
iego máig

rátunek Du-
chą y mocy
Bożej.

ledwie między Arzeccianstwem oświadczyć mogli: Prze-
toż Chrystusa Pana z Nátury Bestiey zupniwszy: a temu
zabiegając: aby y siebie samych / y innych w rozpacz nie
przywiedli: mydla oczy ludziom: wdawając: że my w
Chrystusa człowieka powinnismy vsać dla tego: iż siły
iego: máia rátunek Duchą y mocy Bożej: Má czym sie
Adwersarje mylą: Gdyż sie wyzśey nie z iedney miary
pokazalo: że nam w żadnym człowieku by nie wiedzieć iá-
ki byli dusić zgola sie nie godzi. Co y o Chrystusie ile iest
człowiekiem ma być rozumiano. Bo iáko y ten / ile iest czło-
wiekiem nie iest nic rozny od innych ludzi: Tak teżco o in-
nych ludziach: iáko o ludziach: z tej miary nie może być rze-
czono: choć ich siły miały / y máia ieszcze drugich: rátunek
Duchą y mocy Bożej: to y o samym Chrystusie człowie-
ku: iáko o człowieku: nie może być rzeczone. Jż tedy pota-
żalo sie: że to o innych ludziach / iáko o ludziach nie mo-
że być rzeczone: aby nam w nich godziło sie dusić / dla te-
go: iż siły ich / miały / y máia ieszcze drugich: rátunek Du-
chą y mocy Bożej: Przetoż y o samym Chrystusie człowie-
ku / iáko o człowieku: nie może to być rzeczone: aby nam
w nim godziło sie dusić dla tego: iż siły iego / miały rá-
tunek Duchą y mocy Bożej.

Powtore: Adla tego to mniemanie Adwersarckie nie
ostoi sie: że iesliby to miała być prawda: iż my dla tych
sił powinnismy vsać w Chrystusa: Ptoe ma z rátunku
Duchą y mocy Bożej: tedyby zátym musiało być rzeczone
nie co innego: tylko to: żeśmy nie powinni vsać w same-
go Chrystusa. Bo iáko to iest infa rzecz: Chrystus sam ile
z Nátury człowiek: a infa siły z rátunku Duchą y mocy
Bożej: Ptoe choć nie każdy człowiek miewa: a przecie
człowiekiem prawdziwym z Nátury być może: Ták też
dla takomych sił: powinni bedac w Chrystusa vsać: w
samego Chrystusa nie powinnismy vsać. Co ieszcze tym
lepiej a privatione może być wybaczone: Odeym te siły

Chri-

Chrystusowi / ktore maia ratunek Duchą y mocy Bożej :
 a my w Chrystusa wśać nie będziemy powinni. A zwołu-
 jeć : że y sami Adwersarze / w tej explikacy swoiey : to
 wkrążu : że wśelki człowiek / ktorego siły nie maia ra-
 tunku Duchą y mocy Bożej : w tego nie godzi się dufać.
 Lecż iż przecie Pismo święte po prostu wkrążuie : że my po-
 winnismy w samego Chrystusa dufać : 1. Petr. 2. v. 6.
 Przetoż iuż nie dla tegośmy powinni weń wśać : iże ma
 siły ratunku Duchą y mocy Bożej : iako Adwersarze mo-
 wią.

Potrzećie : Dla tego : że sami Adwersarze / w tejże
 explikacy swoiey wczą nas tego : że dufanie w Chrystu-
 sa : od dufania w Bogą Oycą iego : nie iest nic rozne : ale
 iedno y toż : a zwołujeć gdy ty słowá piśa : *W owsem wśa-
 iac Chrystusowi, wśamy Bogu, &c.* y zgola rzecz samá tak się
 ma. A stad to się zamyśla : że iako dufanie w Chrystu-
 sa : nie iest nic rozne od dufania w Bogą Oycą iego : y o-
 wsem iedno iest y toż : Tak też dufania w Bogą Oycą /
 y w Chrystusa : iedno musi być obiectum. Bo iesliby nie
 iedno było Obiectum : dufania w Bogą Oycą : y w
 Chrystusa Páná : tedyby też dufanie w Bogą Oycą : y w
 Chrystusa : musiało być nie iedno ani toż : ale od siebie
 rozne. Ale iż nie iest od siebie rozne : ale iedno y toż : iako
 to y Pismo święte wkrążuie : y sami Adwersarze zzwala-
 ią : Przetoż też iedno koniecznie Obiectum iest : dufania
 w Bogą Oycą : y w Chrystusa Páná. A iż dufania w
 Bogą Oycą : nie inſze iest Obiectum : tylko to : że on iest
 z Nátury Bogiem : a tym kiedyby nie był : tedybysmy ani
 dufać weń nie mogli : Przetoż y dufania w Chrystusa
 Páná : nie inſze iest Obiectum : tylko to : że on iest z Nátu-
 ry Bogiem : a tym kiedyby nie był : tedybysmy ani du-
 fać weń nie mogli. A tak iuż nie dla tego porwinnismy
 weń wśać : iże ma iakieś siły takowe : ktore maia ratunek
 Duchą y mocy Bożej : iako Adwersarze wdawaia.

Dufania w
 Bogą Oycą
 y w Chrystu-
 sa : iedno iest
 Obiectum : a
 obacz ktore.

Christus Je-
ma: sprawu-
jąc to dusza-
niem naszym
w się: aby
serce nasze
nie odstepo-
wało od Bo-
gá: okazuje
się też sam
stać z Natury
Bogiem
przedwie-
cznie by-
tnim.

Nam: Ale choćby to nie było: co się z tej miary prze-
ciwko Adwersarzom Pentakoste: Tedy jest, że y innym
sposebem: z teyże explicacyi Adwersarstey: nie trudno
nam a Chrystusa Pará: pokazać z Natury Bogiem przed-
wiecznie bytnim. Bo ten / Ktory to wśaniem w się: w
nas sprawuje: abyśmy wśali w Bogu z Natury przed-
wiecznie bytnim: y aby serce nasze nie odstepowało od te-
go Bogá: nie może też sam pokazany być inakszym: tyl-
ko z Natury Bogiem przedwiecznie bytnim. Bo cżło-
wiek / człowieku / ani samemu sobie: nie może dać tego:
aby mógł dusać w Bogu: albo aby mógł sercem swoim
nie odstepować od Bogá: ale sam Bog z Natury jest
ten: Ktory tym wśytkim śasuje: iako się sam przez Je-
remiasza Proroká swoiego: cap. 31. v. 33. 34. oświado-
cza. Lecz i takim jest Christus Jezus: Ktory dusaniem
w się: to sprawuje: abyśmy dusali w onego Bogá: y
serce nasze aby nie odstepowało od niego: ale aby ráczey
przystepowało do niego: iako sami Adwersarze w tej
explicacyi: ná to miejsce Jeremiašowe: wyznawáia:
Przetoż Christus Jezus: jest Bog z Natury przedwiecz-
nie bytni. A ponieważ jest Bogiem z Natury przedwiecz-
nie bytnim: Przetoż też dla tego weń dusać powinni-
śmy. Jáko y on Ociec Niebiešci: iż jest z Natury Bo-
giem przedwiecznie bytnim: Przetoż też dla tego weń du-
šamy: y powinniśmy dusać. A ták y stać znowu po-
kazuje się: że nie dla tego w Chrystusa powinniśmy wśać:
iż ma śily takie: Ktore máia ráturek Duchá y mocy Bo-
żej: albo ile jest człowiekiem. Zostawa tedy Sentencia
nášá z tego świádectwa Jeremiašá Proroká świetego
gruntema: o tym: że iako w żadnego innego człowie-
tá náśšieia zbáwienná dusać się nam nie godzi: ták ani
w Chrystusa dusać się nam nie godzi: ieśli jest śamym
tylko człowiekiem z Natury. A ieśliby przedsie Pto weń
chciał dusać: iako w człowieka śamego z Natury: Tedy

tak zostawa przeklęty: według tego świadectwa Je-
remiaszowego: iako wyśłeti inſy zostawa przeklęty:
ktory duſa w inſzego ktoregośkolwiek człowieka: albo
iako iſte ſtworzenie: nadsieć zbawienia. Co iſz naſy
Zdwerszarze czyni: duſając w Chrystuſa człowieka tyl-
ko z Natury: Przetoż też pod tym przekleſtewem dla
tego zostawia.

TRZECIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: mianowicie tak-
we: ktore iednakiey części Chrystuſa Pána
z Bogiem Oycem iego dowodzi.

Pierwsze z ſłow ſámego Syná Bożego: Iohan. 5. v.
22. wyrzeczonych: Ociec nie ſady nikogo, ſad wyſytek dal
Synowi: aby wyſyſcy cęćili Syná, tak iako cęćia Oycá.

Drugie z ſłow Páwła 2. Philip. 2. v. 9. nápiſanych:
Dla tego go Bog náder wywyſyſyl, y dal mu imie nad wyſelkie
mie: aby w imie Ieżuſowo wyſelkie kolano klániáło ſie, niebie-
skich, ziemskich, y podziemnych: y wyſelki język wyznawał:
iż Pánem ieſt Ieżus Chrystus ku chwale Boga Oycá.

Te Mieysca: iako mówia o iednakiey części Chrystuſa
Pána z Bogiem Oycem: Ták też ſámego Chrystuſa z ná-
tury Bogiem przedwiecznie bytnim poſtázuią. Wyſelki
bowiem/ ktoremu táż część od nas należy: ktora y one-
mu Bogu z Natury: to ieſt: Oycu: muſi być nie iná-
cym ſtád uznawany: tylko z Natury Bogiem przed-
wiecznie bytnim. Jáko y on ſam Ociec niebieſti: iſz mu tá
część od nas należy: ktora zárowno z nim należy y Syno-
wi iego Chrystuſowi: nie iná cym ſtád od nas ma być
znawany: tylko z Natury Bogiem przedwiecznie bytnim.
Iſz tedy o Chrystuſowi Pánu: táż część od nas należy/ kto-
ra y onemu Bogu z Natury przedwiecznie bytniemu: to
ieſt: Oycu: Przetoż też Chrystus Pán: nie iná cym ſtád
muſi być uznawany: tylko z Natury Bogiem przedwie-
cznie bytnim.

Na te obiedwie mieysca: Adwersarze w Katechizmie
swym fol. 145. tak napisali.

A na drugie mieysca iako odpowiadaś, które o cici Boskiej
Pánu Iezusowi należacey mówią?

Ponieważ wszystkie te mieysca, które świadczą o cici Pána
Chrystusowej, świadczą y to, że mu iest dana ciesa pewnego, dla
pewney przyczyny; tedy stąd żadnym sposobem Natura ta
Boska nie może być pokazana. A co Zarzucają Proroki Eja-
iasa, Cap. 42. v. 8. Chwały moiey memu nie dam: Odpowiá-
dam, iż sie dasyć z tegoż mieysca pokazuje, co przez to słowko
Inemu, Bog rozumie: abowiem wnet daley stoi, Ani cici moiey
bálwanom. Mowi tedy Bog o tych którzy y nim żadney spole-
ciności nie mają, y ktorým iesliby chwala ábo ciesa iako była
przypisana, táby sie do samego Boga nie ściągala. Ale nie mo-
wi Bog, żeby chwały swey nie miał wyćwiczyć temu któryby od
niego zawisnął, y któryby mu był subordinowany; bo tym spo-
sobem nic sie nie wśczerbia chwale jego, gdy sie wszystkie nań o-
braca; iakim iest Pan nasz Iezus Chrystus, który y z Boga za-
wisnął, y iemu iest subordinowany, y wszystkie chwala która mu
bywa wyrządzana, cale do samego sie Boga ściaga. To wła-
sne Adwersarskie słowa.

Na to Odpowiadam Pięcio- razo.

Na pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz Adwersarze w tej swojej explikacye
teżamyślają: w ktorey twierdzą: iakoby ty wszystkie miey-
sca: które świadczą o Cici Pána Chrystusowej: miały
świadczyc y to: że mu iest dana ciesa pewnego/ y dla pe-
wney przyczyny: A za tym iakoby dla tego ta wścierwość:
nie miała domodzić Natury Boskiej w Chrystusie Pá-
nu: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Miano

Mianowicie

Dla tego : Ze sie temu te same miejsca przeciwia. Co każdy z tychże samych miejsc / ktore sie wyższy o tej rzeczy położyły : będąc rozsądnym y pobożnym : śnądnie obaczyć może. Wstępując bowiem z strony Pierwszego miejsca : z Adwersarzmi w kontrowersia : tedy z niego to sie pokazuje.

Naprzód : Ze Christus w tych słowach / o tej Czi / ktora go wszyscy czić mają / tak iako y Oycą iego : nie mówi nic aby mu miała być dana : Ale mówi o sędzies że mu iest wszytek od Oycą dany : Bo tak napisano : *Ociec nie sadi nikogo, sad wszytek dał Synowi.* Przetoż go z tej pierwszej miary : *Natury Bożkiej / z tej wieczności ro- wney z Oycem :* te słowa odsadzać nie mogą : ponieważ nie o tej wieczności mówią : aby mu od Oycą miała być dana : ale o sędzie : że mu wszytek od Oycą iest dany : Co iest rozna rzecz od tej : mieć sobie danga od Oycą te wieczność.

Potym : Ze w nich iawnie ukazuje Syn Boży : nie że przyczynę ktorey sie Adwersarze domyslała : dla ktorey go wszyscy czić mają : tak iako czią Oycą : to iest / śmierć : o ktorey tu żadney wzmianki niemają : ale że mia- nowicie : że mu wszytek sad dany iest od Oycą : co sie stało non in tempore : Jako bowiem Syn Boży : przez wieczne rodzenie od Oycą wsiel Bożą Naturę : co sie aż do tad pokazywało / y pokazywało : tak też y wszytkie in- se rzeczy ktore są *essentiales diuinitatis :* między ktorými zamyka sie y ta woladza : sad czynić. Za czym to idzie : że y Anielowie upadli / y pierwszy rodzice nasy Adam z Ewa : y pierwszy śmiat potopem starany : etc. przezeń był odsadzony. Gdyż tak iawnie napisano : *Ociec nie sadi nikogo, sad wszytek dał Synowi, aby wszyscy czieli Syna, tak iako czią Oycą.* Przetoż y tak Natury Bożkiej Syn Bo- ży odsadzony być nie może.

Okazanie :
Jż z wiecz-
ności row-
ney z Bo-
giem Oycą :
Christus P.
dobrze sie z
Natury Bo-
giem dowo-
dzi.

Wczciwość/
ktora po-
winni lu-
dzie cze-
cić Syna Bo-
żego/ tak i-
ak o cześć Op-
ca tego: nie
jest żadnym
prawym cza-
sem ograniczo-
nana.

Żad wſp-
tek/ ktorym
względem
od Syna Op-
ca jest Chri-
stuſowi: d-
ny.

Wczciwość/
ktora wſp-
scy Chryſta
śa cześć po-
winni/ tak
i-ak o cześć
Opca: ani
po czasie
śmierci/ ani
za przyczyn-
ą śmierci:
Chriſtuſowi
nie mogła
być dana.

Porzucie: Że nie dostrada żadnego czasu/ od ktorego
ta powinność na ludzi jest położona: aby wſyscy tak go
czcili: i-ak o cześć iego Opca: ale i-ak o daniu sobie wſpy-
skiego sadu od Opca/ na to: aby go wſyscy tak czcili: i-ak
o cześć Opca: w nieograniczonym czasie mowi: tak też
y o tej samej wczciwości: ktora go tak wſyscy cześć po-
winni: i-ak o cześć Opca: Bo tak napisano: Ociec nie sa-
dzi nikogo, sad wſytek dal Synowi: aby wſyscy czećli Syna
tak i-ak o cześć Opca. Przetoż y tak Natury Boſkiey nie mo-
że być odsadzany: ponieważ żadnego pewnego czasu sam-
że w tych stowach takiego nie wspomina: od ktorego by
ta powinność mianowicie: na ludzi miała być położona:
aby go wſyscy tak czcili: i-ak o cześć Opca: dla ktorego go
też Awerſarze chcą odsadzić Natury Boſkiey.

Porzucie: Że wſazuje: Że ten sad/ dla czego powin-
ni go wſyscy czećli/ tak i-ak o cześć Opca: nie inſzym wz-
gledem jest mu od Opca dany: tylko tym: ile jest Syn-
nem: Bo mowi: Ociec nie sadzi nikogo, sad wſytek dal Sy-
nowi. Przetoż y tak Natury Boſkiey nie może być od-
sadzany: ponieważ y ten sad/ ktory mu wſetek od Op-
ca jest dany: dany mu jest: nie tym względem ile umarł:
ale ile jest Synem iego.

Poprzecie: Że i-ak wſazuje: Że mu ta wczciwość: do-
ni po czasie śmierci: ani za przyczyną śmierci: nie mogła
być dana: Gdyż i-ak dobrze przed śmiercią swoich/ ty-
stowa wyrzec raczył: Ociec nie sadzi nikogo, wſytek sad
dal Synowi, aby wſyscy czećli Syna, tak i-ak o cześć Opca: tak
też sobie w nich y danie Sadu/ y to wczciwość: przed
śmiercią: rzetelnie przysadza: Bo mowi w teraźniej-
szym czasie: Ociec nie sadzi nikogo, ale wſytek sad dal Sy-
nowi, aby wſyscy czećli Syna: i-ak o cześć Opca. Przetoż ta
wczciwość nie jest mu dana: ani po czasie śmierci/ ani
dla przyczyny śmierci: ale i-ak o sie wyſzyj powieſdziało:
dana mu jest: za przyczyną wrodzenia iego przedwiecz-
nego:

nego z Oycą. A tak y z tej miary Natury Boskiej niemo-
że być odsadzany.

Polsole : A ięśliby przecie ta Węziwość Chrystusa
Pana/ rowna z Oycem tego niebieskim : nie miała do-
wodzić tego Chrystusa Pana z Natury Bogiem : tedyby
ięszcze te dwie rzeczy zątem iść musiały. *Pierwsza* : Żeby
ta węziwość : sama sobie musiała być nie rowna ani po-
dobna : Ktora w Bogu Oycu dowodząc Boskiej Natury
ry : w Chrystusie tej nie może dowodzić. Co lednat iako
o tej węziwości nie może być skutnie rzeczone : Tak też
zątem to się potanie : I iako ta węziwość dowodzi w
Bogu Oycu Boskiej Natury : Tak też y w Chrystusie
Synu iego. A ięśliby przecie miało być inaczej : Tedyby
znowu to skąd musiało być zamkano : I iako ta węzi-
wość sama z sobą nie może być nieasforna/ ani sobie niero-
wna ani niepodobna : Tak też y w samym Ocu niebie-
skim : musi nie dowodzić Boskiej Natury : ięśli iey ani
w Synu iego nie dowodzi.

Pocym : y tá Druga : Żeby tak Bog on z Natury/ to
ięst : Dzieci : musiał się zaprzeć siebie samego : Ktory przy-
siągłszy Efa. 42. x. 8. tej chwały y czei Ktorą iemu należy
samemu : nie dąć inemu : to ięst : takim : Ktoryby z ni-
miał żadney społeczności w Boskiej Naturze : a prze-
cie iey użył Chrystusowi Panu Ktory żadney społeczno-
ści nie ma z ni w Boskiej Naturze : Bo nie ięst tak z
Natury Bogiem/ iako on : według A wersarzow od-
wiania. Ale ię Bog nie może ięprzec się siebie samego :
Bo Ktamsi nie może : Przeto Chrystus Pan/ musi być
z Natury Bogiem : poniew ięm ta węziwość ięrowno
z Oycem ięgo ięst. A tak y skąd potanie się że się
wielce A wersarze mla : jdy twierdzić ięmle w tej
swojej ex plicie : iębow ię węziwość Ktora Chrystu-
sowi ięrowno z Ocem ię ięst : w tymie Chrystusie Pa-
nie : nie miał dowodzić Boskiej Natury.

Obacz iako
to rozumieć
co Chrystus
o sobie mo-
wi: Że mu
dana jest
zwierzchno-
ść czynić sad:
ile iest Synem
człowieczym.

Nawet: A co sie zaśis kłnie tego: Że Jan święty niżej
ż. 27. w tymże rozdziale te słowa o Synu Bożym poło-
żył: I dał mu tej zwierzchności czynić sad, ile iest Syn człowie-
czy: Tedy y tu nie Adwersarze nie mają co by ich senten-
cia miało ratować: Gdyż sie to o Chrystusie absolutę
ile iest Bogiem nie może rozumieć: ale ile iest Bogiem y
człowiekiem: Abowiem sądzić będzie żywe y umarte / iako
to Pośrednik: to iest: nie tylko ile iest Synem Bożym /
ale też ile iest Synem człowieczym w iedney Osobie. Ato-
rey zwierzchności sadu czynienia / ile iest Synem człowie-
czym żadnym sposobem nie moglby mieć: iesliby iey był
przedtym nie miał przez Naturę ile iest Synem Bożym:
iako ani Pośrednikiem nie bylby: iesliby nie był Bogiem
y człowiekiem: Przetoż y sad Natury Bożey nie może
być odsadzany.

Z strony Drugiego zaśię mieyscá, z listu do
Philipensow cap. 2. wstępując z Adwersarzmi
w Cotrowersia: tedy sie to z niego pokázuie.

Chrystus dla
czego iest
táń bázno
wywyższonej
iako bázno
iest wywyż-
szonej.

Naprzód: Że Chrystus: nie dla tego táń bázno iest wy-
wyższonej: że sie śmierć stracił tego dołupils ale raczy
dla tego táń bázno iest wywyższonej: aby ná imie iego
klániało sie wśelkie koláno niebieskich / ziemskich / y pod-
ziemnych: y wśelki ięzyk: aby go wyznawał Pánem: ku
chwale Boga Oycá: Gdyż táń napisano: Dla tego go Bog
nádier wywyższył, y dawał mu imie nád wśelkie imie: aby w
imie Iezusowo wśelkie koláno klániało sie, niebieskich, ziem-
skich, y podziemnych: y wśelki ięzyk wyznawał: iż Pánem
iest Iezus Chrystus ku chwale Boga Oycá.

Czas który
po śmierci
Chrystusa
wey nastał

Powtórę: Że nie dla tego po śmierci iego krzyżowej: to
wywyższenie przypisue mu Apostel: aby był miał chcieć
wskázac że śmierć przyczyna tego iego wywyższenia: ale
dla tego: aby był wskázat: że czas ten, który po tej śmierci

ci krzyżo

ci Przyłowej nastąpił: był czas iego wywyższenia: Kto r/ Koniecznie za wnieśieniem miał nastąpić. Gdyż tá pártia Pulká propter: Ktorego też tu słowká Apostoł świąty gáżywa: gdy mowi: Dla tego go Bog náder wywyższył, &c. często próc w Piśmie świątym znaczy Ordinem według Ktorego się co dśiać miało: albo consequentiam: dla Ktorey się co dśiać miało: nie zároveň causam: iáko się to z tych mieysc pokázuie: gdzie iest toż słowoło położone Act. 20. 7. 26. Heb. 3. 7. 2. Petr. 1. 7. 10. & 12. Jákoż iż y ná tym mieyscu Apostoł świąty to słowoło ták bierze: sam porządek słow od niego záchowany: to pokázuie: Gdyż ták nápisano: v. 8. 9. 10. 11. A sam się wniżył, sślawszy się posłusznym áże do śmierci. á śmierci krzyżowej. Dla tego też Bog náder go wywyższył. y dárował mu imię Ktore iest náń wśelkie imię. Aby w imię Iezusowo wśelkie kóláno się kłaniało, niebieskich, y ziemskich, y podziemnych. A iżby wśelki ięzyk wyznawał, iż Christus Iezus iest Pánem, ku chwale Boga Oycá. Co y sam Christus tákże explikuie: gdy ony słowá po śmierci swoiey y zmartwychwstaniu: do učniow swoich mowi: Luc. 24. v. 26. Iżali nie ták potrzebá było učierpieć Christusowi: á potym wnieść do chwały swoiey? Przetoż y ták Christus Pan Náture Boskiej się nie odsadza: ani śmierć iego: przyczyna tego wywyższenia iego pokázuie się.

put: był czas iego wywyższenia.

Potręcie: Że to wywyższenie Christusowi: nie inšym względem po śmierci y zmartwychwstaniu przypisuię: tylko quodad všum Diuinx Naturæ: W Náturze cżło wieckey od niego przywśietey: Co stąd znáć: że mu w tym wywyższeniu to przypisuię: że się ná imię iego wśelkie kóláno/ niebieskich/ ziemskich/ y podziemnych: śłá, niáć miało: á wśelki ięzyk wyznawać go Pánem: ku chwale Boga Oycá: Ktore rzeczy są práwie Boskie: y z własności Náture Boskiej płynące; Co stąd znáć: że sam Bog; Náture/ to iest/ Oćiec: toż sobie przywśiaffe cza:

Którym względem po śmierci y zmartwychwstaniu: Christusowi Pánu: przypisuię się wywyższenie.

cja: Eia. 45. v. 23. gdy eny słowá mówią: *Prze; mie ja-
mego przysięgłem, wyszło; yst mowch słowo sprawnedławe, a nie
wroci sie nazad: że sie mnie będzie skłaniać wśk lkie kłano;
prze; mie przysięgac będzie wśelki negk. Bo iż sie b. i meina-
czej sam wznieszył: będąc pierwey w kłstalcie Bożym y
rownym Bogu: tylko także quod ad vsum Divinae Na-
turae: w czasie swego wniżenia skutkow y własności
Natury Bożey nie tak znacznie ani iawnie: iako iey
własność niesie: zżywając: (iako sie wyższy pod
Artykułem Piątym tychże Axiom potażato: gdzie sie też
o tym miejscu Páwła świętego traktowało) y nieinaczej
sie był z tego kłstaltu Bożiego y rowiennictwa Bogu:
wniżył: tylko własności skutkow tego kłstaltu Bożiego
y rowiennictwa Bogu: tak iako sam ten kłstalt Bożi
niesie y to rowiennictwo Bogu: nie zżywając: Przetoż
też z tego stanu wniżenia: nie mogli być inaczej wywyższo-
ny: tylko quod ad vsum Divinae Naturae in assumpta Na-
turae humanae że iuż w te czasy iawnie y znacznie skutkow
Bożey Natury zżywać poczał: gdy wśedłszy do chwale-
ły swoiey: wśiadł na prawicy Máięstatu onego najwyż-
szego Hebr. 1. v. 3. Luc. 24. v. 26. Ráczey tedy tym
sposebem y to wywyższenie iego: przysadza mu Naturę
Bożę: nieliby go iey miało odsadzać.*

Dla czego
Chrystus
wi: podmier-
ci y zmar-
wychwsta-
niu: potrze-
ba sie było
stać w powyż-
szym.

Poczwarte: że nie insha potrzebe tego wywyższenia
Chrystusowego w kłzuie Apostol: tylko te: że sie on był
pierwey á to iest: że przed śmiercią swoią: áże do śmier-
ci krzyżowey wniżył: Bo tak napisano: v. 8. 9. *A sam-
sie wniżył, i stawszy sie posłusznym áże do śmierci, á śmierci
krzyżowey. Dla tego też Bog náder go wywyższył. Etc. Prze-
toż y tak śmierć iego: nie może być przyczyna iego wy-
wyższenia. A tak y siad Natury Bożey nie może być od-
sadzany.*

Chrystus
wi: to imie-
które iest

Popiate: że mu dobrowolne dárówanie tego Imie-
nla od Oycá: które iest náw wśelkie imię: przypisane:

co włązuie słowko Greckie *ἐκρίνατο*, a Laciński Do- nad wypelt: nauit: w tercie położone: Przetoż nie dla przyczyny ani zaśługi śmierci. A tak y stad Natury Boskiej nie może być odsądzony.

posłte Ze dąrować to imię Chrystusowi w tym wy- Co jest dąro-
wyższeniu: nieznaczy nic innego: tylko ogłosić imię ie- wać imię
go y ostarwić: iako y sam Chrystus Ioan. 17. v. 1. włązu- Chrystuso-
ie: gdzie po śmierci swojej/ nie o co innego Oycā swego wi w wy-
prosił: tylko o W wielbienie: ktore iż znaczy ogłoszenie y wyższeniu
cstawienie: wyżsiej potażało się: gdy się o tym W wielbie- iego.
niu Chrystusowym: tegoż Rozdziału 17. Janā świętego:
ex professo traktowało. A sam Chrystus po zmar-
twychwstaniu swoim tak to explicuie: Luc. 24. v. 46.
47. gdy mowi: *Także jest napisano*, y tak było potrzeba Chri-
stusowi cierpieć: y wstać od umarłych dnia trzeciego. Aby w
imie iego było opowiadane zwyciężenie y odpuszczenie grzechow y
wszystkich narodow: poczynawszy od Ieruzalem. Toż y Paweł
święty/ na tym miejscu znać dawa: gdy włązuie: że to
W wielbienie albo wywyższenie Chrystusowe: między in-
szymi rzeczami też to w sobie zamyka: Aby go wszelki ie-
zyk wyznawał Pānem: ku chwale Boga Oycā. Nie
mógł mu bowiem po śmierci Ociec co innego dać: tylko
to o co go on sam ieśćce przed śmiercią prosił: y co mu
też był y sam Ociec iego ieśćce przed śmiercią obiecał. A
iż go prosił ten Syn przed śmiercią o W wielbienie: otoż
mu po śmierci to W wielbienie dąrował: ktore w sobie za-
myka ostarwienie y rozgłoszenie imienia iego/ y onego wy-
znawanie: po wszystkich narodziech. Bo y sam przed
śmiercią iego: nie co innego tylko toż obiecał mu był:
Ioan. 12. v. 23. 28. Przetoż y stad Natury Boskiej
Chrystus nie może być odsądzany: Jako ani Ociec ie-
go: nie bywa Natury Boskiej odsądzany dla tego: iże
się w ten czas: stało wielbienie imię iego: y w tymże w
wielbieniu: kiedy y w którym wielbion jest y Syn iego.

Przez Imię:
Ktore jest
dąrowane
Czyt. 1. 10.
wi Pánu: za
cniey: nād
wółkie J.
mie: co sie
rozumie.

Posłudme: Że to imię/ktore jest dąrowane Christusowi od Oycā/ zacnieyże nād wółkie imię: Acżci znāciy Celebritarem, albo zacność iego tāk: Ktore jest wółkie nād zacność wółkiego inżego stworzenia: zā zgoda wółki. h interpretow prāwowiernych: wółkże iuxta Analogiam fidei: przez tę zacność tākowā/ może sie tu nie inākżā zacność rozumieć: tylko tāk: że on jest własnym Synem Bożym. Abowiem tāk tu to imię dąrowane Christusowi zacnieyże nād wółkie imię: Apostoł ś. miārkuie: że go nie chce mieć mnieyşym y nişşym imieniem: nād imię wółkiego inżego stworzenia: Bo go nāzywā imieniem nād wółkie imię: niechce go mieć ani wyşşym nād imię sāmego Boga: iākoby miało być ieşćże coż zacnieyşego nād nie: Gdyż nād imię sāmego Boga: nigdy nie wyşşego nie może być dano. Grodek tedy Apostoł świeży trzyma w przyznawāniu Christusowi Pānu tego Imienia: nād wółkie imię wyşşego. Wółkie nād imię wółkie wółkiego inżego stworzenia. Nie wyşşę nād imię sāmego Boga. Jākcie jest tylko to sāmō: że on jest Synem Bożym własnym: Rom. 8. 4. 32. Bo to imię: iākō żadnemu inżemu stworzeniu nie służy tylko Synowi Bożemu: co skąd znāć: że nim nigdzie w Pismie świełym żadne stworzenie nie bywa zdobione: tylko ten sam Syn Boży: tāk też względem tego imienia słusnie może być zacnieyşym Syn Boży/ y zgoła jest: nād wółkie inżę stworzenie: ā tāk y zacnieyşym nād wółkie imię wółkiego stworzenia. A iākō zāsie ten Syn Boży własnny: ile jest Synem własnym Oycā swego: nie jest sāmym swoim Oycem: tāk też względem tego imienia że jest Synem Bożym własnym: nād wółkie imię wółkiego inżego stworzenia: zacnieyşego: nād Oycā swego nie jest zacnieyşym: Bo jest iego własnym Synem. Nie jest zacnieyşym ani nād to imię Bog, Ktore Ocu iego służy: Bo to jest imię nāywşşę: dla tego: że Boga tego

nād

nad ktorego niemają nic wyższego y zacniejszego: wyznają: y samemu temu Synowi Bożemu: zarówno: Ojcem iego służą: ponieważ y on nie mniej/ ani więcej nad Ojca swego jest Bogiem: ale tak jest: Natury Bogiem: iako y Ociec iego niebieski: co się aż do tego pokazywało y pokazuje. Tak tedy darował Ociec niebieski/ Synowi swemu/ to imię nad wszelkie imię najwyższe y najzacniejsze: że jest własnym Synem iego: po zmartwychwstaniu gdy go wywyższył: że to imię iego przez usta wszelkich Apostołow po wszystkich świecie oślawił y rozgłosił: co stało znaczyć go takim Apostołowie y opowiadać/ y w Piśmiech swoich ogłosili y oślawili: ponieważ wyższy niż się to pokazywało: że darować to imię Chrystusowi od Ojca/ po iego zmartwychwstaniu: nie inaczej nic innego: tylko go oślawić y ogłosić między wszystkimi języki. Do czego y to przystępuje: że przed śmiercią Chrystus Pan/ miał to imię rzeczy samej: bo był przed śmiercią Synem Bożym własnym: rzeczy samej: któremu on nie zśpłogował: ale go za nas wszystki na śmierć wydał: Rom. 8. v. 32. Zaczynam po zmartwychwstaniu: nie potrzeba mu już było inaczey tego imienia darować: tylko aby się było stało ogłoszone y rozstawione. A że Natura Bóstwa/ obojętnej nie może być od osoby własnej własnego Syna Bożego: iako ani Natura człowieka: od osoby Syna człowieka: Przetoż Ociec iego niebieski/ przy tym imieniu iego że jest własnym Synem iego: darował mu y tak: imię po zmartwychwstaniu: to jest: rozstawił go y ogłosił: że jest Bogiem prawdziwym: I. Ioan. 5. v. 20. Bogiem wielkim: Tit. 2. v. 13. Bogiem w ciele obciwionym: I. Tim. 3. v. 16. Bogiem nadewszystki na wielki błogosławionym: Rom. 9. v. 5. y innymi tytuły: które Natury iego Bóstwa wyrażają: o których się wyższy porządkie y ex professo traktowało. A tak y stało każdy wiódł: że się Syn Boży Natury Bóstwa odspadzać nie może.

Chrystusowa
wzrostu
iako było.

Po ofmie: Ze wkrązie: *Iż* przed tym w wywyższeniu: Syn Boży dobrowolnie się był wniżył: Bo mówi v. 6. że nie miał tego za drápiestwo być równym Bogu. Bo mówi v. 7. że samego siebie wyniżył. Bo mówi v. 8. że się sam wniżył. A Prorok Izaiasz Cap. 53. v. 7. tego o nim dokłada: że się ofiarował iże chciał. A tak nie dla nagrody iakiej: a mianowicie nie dla nagrody tego wywyższenia: Ktore za śmiercią jego przez którą się on dobrowolnie ofiarował: nastąpiło: ponieważ wszelki Który się czego dobrowolnie y z wolei siebie samego wolał swej podęmuie: pospolicie nie mierzą żadnego względu na żadną nagrodę. Przetoż y stał Natury Bożkiej nie może być odsadzony: ani śmierć jego przyczyną tego wywyższenia jego: stanowiona.

Adwersarzy:
miłość zbawie-
nia Bo-
gą Opcą y
Chrystusa
Pana: tu
nam: obacz-
tato niecz-
a.

Náwet: Ze iesliby było inaczej: to iest: iesliby w tych słowach Paweł święty: śmierć Chrystusową miał wkrązać przyczyną taką przez którą się on dokupił tego swego wywyższenia: tedyby w tym miłość Boga Opcą przeciwko nam/ z ktorey nam tego Syna swego dał/ y za nas go na śmierć wydał: Ioan. 3. v. 16. Rom. 8. v. 32. y samego Chrystusa miłość tu nam/ z ktorey się on dobrowolnie za nas ofiarował: musiałą świátkować. Gdyż by to stał musiało być zamyślano: że nie dla pożytku naszego: ale dla pożytku swego Chrystus się ofiarował: y Ojciec jego niebieski: na śmierć go wydał. Czemu się iedną w Żebzie Pisma ś. przeciw: Efa. 9. v. 6. Matt. 20. v. 28. Luc. 2. v. II. 2. Cor. 8. v. 9. Rom. 4. v. 25. y na inbóch wielu miejscach. Nie mają tedy Adwersarzy ani w tym drugim miejscu Pisma świętego nic takowego: co by i h. m. ieranie miało wskazać: albo co by Syna Bożego: Natury Bożkiej miało odsadzać.

A nád to mśyko: A iesli ieszcze Adwersarzom o czias idzie: Ktorey na Chrystusa przypádo to wywyższenie: to iest: iż po śmierci wstaniu: tedy y tak nie wskazuje:

Gdyż

Gdyż to o nim nie może być rozumiano ile jest Absolutę Bogiem: ale ile jest Pośrednikiem. Cokolwiek bowiem na Chrystusa in tempore przypada: albo bywa mu dawano y przywołać od Ojca: Boskiego: bywa mu dawano y przywołać ile jest Pośrednikiem: to jest: Bogiem y człowiekiem: nie ile jest Absolutę Bogiem. Atore iednak wywyższenie/ iako jest właśnie Boskie: co się wyżej pokazało: tak też ani ni Chrystusa ile jest Pośrednikiem: skutnie nie mogłoby przypaść ani mu przywołać być: ieliby nie był od wieczności prawdziwym z Natury Bogiem. Jako y Ojcu iego Niebieskiemu takoważ jasność która mu jest z tym Synem iego równa y spólna: żadnym sposobem niemogłaby skutnie należeć: Kiedoby nie był od wieczności prawdziwym z Natury Bogiem. A tak y tu nie mają Adwersarze niczymby sobie przedsięwzięcie mogli ratować: a naszą sentencją burzyć.

Czas wywyższenia Chrystusa: wego poumarowych: wstaniu: nie odsadza Chrystusa Natury Boskiej.

Ná druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz / Adwersarze / w tej swojej explicácii: że zainstali: w której twierdzą: iakoby te słowa Efa. 42. 8. w których Bóg przepowiada: że chwale swej nie chce dać inemu: Chrystusa Páná/ choć jest tylko samym z Natury człowiekiem: nie miały odsadzać tej chwale: która samemu onemu Bogu z Natury: to jest: Ojcu: należy. Albo: iakoby te słowa: tylko o Bóstwach miały być rozumiane: Ale y to Adwersarzom: nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że się wyżej pokazało: że ta chwala y wieczność: Chrystusowi Pánu: nie innym wyaleban należy: tylko ile jest z Natury Bożenie: i to y Ojcu iego Niebieskiemu. Przetoż go te słowa: o Bóstwach iasza powiedzieć: iedy chwale musza odsadzać: iedli to prawdą: że tylko jest z Natury człowiekiem: iako Adwersarze odawają.

Odpowiedź: z Chrystusa iedli jest tylko człowiekiem: naturalnym: tedy ta chwala: która należy

Polowore:

Opcu tego:
nie może
mu należeć.

Powtore : Dla tego : że sam Bog / w tych stowach / iawnie nie inzego tej chwały swoiey odsydzaj : tylko tego ktory jest drugim od niego. Lecz że y Chrystus jest drugim od niego : iesli z nim nie jest iedno w Boskiej Naturze : ale tylko człowiekiem : iako y wszelki człowiek / ktory jest tylko człowiekiem ; Natury : jest drugim od niego : Przetoż y Chrystusa sam Bog tej chwały swoiey odsadzaj w tych stowach.

Potrzącie : A co Adwersarze powiadaia : iakoby sie te stowa tylko o Baktwaniach miały rozumieć : Tedy y ną tym sie myla : Abowiem weyfrawszy w sam sposob pozbawienia tych stow od Boga : tedy każdy wnetze obacz : że są ną dwie rzeczy od siebie rozne : rozdzielone : ną pierwszego tego ktory jest drugim od Boga : a potym ną baktwiany : ktorym obiemą rzeczom Bog niechce dać chwały swoiey. Gdyż tak napisano : *Ia lehowá, to jest, imię moje : y chwały moiey drugiemu nie dam : ani cjęi moiey obróćom :* albo : iako Adwersarze tłumacza : Baktwanom. Potraźuie sie to y stąd : że niżej Cap. 48. v. II. tychże stow Bog powtarzając : już żadney wzmianki Baktwanow nie czyni : a przecie tego drugiego od siebie : miánuie : Ktorému tej chwały swoiey dać niechce : Gdyż tak znorowu napisano : *Dla mnie, dla mnie uczynię : bo iakóžby miało być zmázane imię moje ? y chwały tej moiey drugiemu nie dam.* Ponieważ tedy sam Bog / tak iawnie rozdziela tego drugiego Ktorému chwały swey niechce dać : od baktwanow : ktorym także cjęi swey niechce przywołać : Przetoż zą tym y Adwersarze / nie mogą tego twierdzić : aby to iedną rzecz miała być : ten drugi : Ktorému Bog chwały swey niechce dać : y Baktwani : Ktorym cjęi swoiey nie chce przywołać. A tak to niepsie nie tylko o Baktwanow niech ma być rozumiane : ale y o wszelkim innym : Ktoroby w Naturze onemu Bogu : Natury nie był równym : ale od niego drugim. Jakim y Chrystus koniecznie różni

wa : je

wa: jeśli jest tylko 3 Natury człowiekiem/ a 1 Natury Bostkiej: według Adwersarzów udawania: nie ma.

Nawet: Ale Dato non concessio: to jest: choćby się to Adwersarzom pozwoliło: że to miejsce: ma się rozumieć tylko o Bóstwach: tedy y tak nie Adwersarze nie wstydzą: Bo to przecie stać przeciwko nim będzie musiało być zamknięto.

Naprzód: Jeśli w Belpi Bóstwa/ ktoremu część Bóstwa bywa wyrządzana: dla tego się nazywa od samego Boga: Drugim: że w Bostkiej naturze nie jest jedno z nim: a kiedyby w Bostkiej Naturze był jedno z nim: tedyby nie był bóstwaniem: choćby mu część Bóstwa była wyrządzana: Tak y Christus/ dla tego koniecznie/ od onego Boga: musi zostawać drugim: że nie jest w Bostkiej Naturze jedno z nim: ale jest tylko w Naturze: według Adwersarzów: człowiekiem. Bo iż wprzeczająca rzecz: jest i równa y prawdziwa: Przetoż y naśladowca musi być takowa.

Powtórę: A to się stać zamknięcia: że iako w Belpiemu Bóstwianowi: nie godzi się części Bostkiej wyrządzać dla tego: że nie ma z onym Bogiem: jedney y tejże Natury: Tak też y Christusowi: dla tego ta część Bóstwa: nie może być wyrządzana: że nie ma z onym Bogiem: według Adwersarzów: jedney y tejże Natury. Bo o różnionych albo podobnych rzeczach: zawsze ma być rowny sąd.

Nasłówek: A to się stać zamknięcia: że iako ten tylko bóstwa/ zostawa bóstwaniem: który nie bedac z Natury Bogiem: a przedsię mu część onego Boga z Natury bywa wyrządzana: Tak też y Christus/ dla tego musi zostawać Bóstwaniem: że nie bedac z Natury Bogiem/ według Adwersarzów: a przedsię mu część onego Boga z Natury bywa wyrządzana. Niechajże już tedy sobie/ swoje interpretacja tego miejsca Wzrostowego: Pa-

Christus: ie-
sli by nie był
z natury Bo-
giem: byłby
od onego
drugim.

Adwersarze
Christusa
częci Bostkiej
odróżniają.

Christus: y
Adwersa-
rów Bós-
twaniem: po-
nieważ mu
nie pozwa-
lają być z na-
tury Bo-
giem.

nowie

nowie Adwersarze schowają : ná co raczą. Gdyż widziemy : że z niego : albo musi być części Bóstwiey / Chrystus Pan oddzielony : nie będąc z Natury Bogiem / tylko człowiekiem. Albo jeśli jest tylko z natury człowiekiem : według Adwersarstkiego uświadczenia : a przedśię mu część Bóstwa : bywa wyprządzana : tedy koniecznie zostawa bóstwaniem.

Na trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / Adwersarze / w tej swojej explicacy : że zamknięta : w której twierdzą : iakoby Bog przedśię miał użyć chwały swej temu : który od niego zawisnął : y który mu jest subordynowany : choćby nie miał żadney z nim społeczności w samey Bóstwiey Naturze : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazywanie :

Że Bog / nie chce chwały swej dawać nikomu : któryby mu był subordynowany / y od niego zawisnął : jeśli by nie był z nim iedney rzeczy natury.

Naprzód : Dla tego : że tego nigdzie pismo święte nie mówi. Chcieli tedy Adwersarze abyśmy im wierzyli : prośbami ich aby iedno świadectwo Pisma świętego o tym widać :

Powtórę : Dla tego : że przeciwną rzecz Bog sam mówi w tych słowach Księgi Kłótni : cap. 42. v. 8. to jest : że : że nie chce dać chwały swej żadnemu : któryby był od niego drugim w Naturze.

Potręczę : Dla tego : że widać w przykładzie swoim : że ta chwala nie może należeć wśkeltiemu : któremu by iej on chciał oddzielić : inśwym względem : tylko tym : którym należy y iemu samemu. A iż iemu samemu należy nie inśwym względem : tylko tym : że jest z Natury Bogiem : Przetoż y inśjemu wśkeltiemu / któremu by iej on chciał oddzielić : musi należeć tymże względem. Bo jeśli iemu samemu : ta chwala żadnym sposobem nie może należeć inśwym względem : tylko że jest z Natury Bogiem : Tedy pogotowiu y wśkeltiemu inśjemu : nie może należeć inśwym względem : któremu by iej on chciał oddzielić.

tak inż nie dla tego : że zawisnął od niego : albo że mu
jest subordinowany.

Na czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz: Adwersarze/ w tej swojej explikacy
te zamyślają : w ktorej twierdzą : iżaby sie nie miało
nic wśczerbiac chwale onego Boga tym sposobem : gdy
by iey wżyczył temu : Ktoryby nie mając społeczności z nim
w samey Boskiej Naturze : był mu tylko subordinowa
ny : y taki Ktory od niego zawisnął : Ale y to Adwersa
rzom nie może być pozwolono.

Nadryd : Dla tego : Ze sie temu sam Bog sprzeciwia
tymi słowy **Wzaiasza** Proroka świętego Cap. 42. v. 8.
Gdy przysięga : że zgola nie chce dać chwaly swej temu :
Ktory z nim nie ma żadney społeczności w Boskiej Natu
rze : iako sie wyżej pokazało : Przetoż stad znać : Ze
chwala iego wśczerbek odnosi : gdyby była temu odda
wana : Ktory z nim nie ma żadney społeczności w Boskiej
Naturze. Bo iesli inaczey : pod przysięga nie sprzeci
wiałby sie temu.

Powtorez : Dla tego : Ze chwala Ktora jest własna o
nego Boga : Natury : jest zgola nieograniczona : iako y
on sam Bog jest nieograniczony. A ten wśelki/ Kto
ry nie ma żadney społeczności z onym Bogiem w Boskiej
Naturze zgola jest ograniczony. Wśelki tedy/ Ktory
chwale onego Boga/ Ktora jest nieograniczona : przy
właszcza temu : Ktory jest ograniczony : ten y same chwa
le onego Boga nieograniczona : czyni ograniczona : Ra
tia tego ta jest : że ta chwala onego Boga : zawise taka
musi być : iaki jest sam ten : Ktoremu bywa przywłaszcza
na : iesli mu należy : Jako sie to pokazuje z przykładu o
nego samego Boga : Ktory iże sam jest nieograniczony :
przetoż też y ta chwala iego / względem niego : gdy mu
bywa przywłaszczona : zostawa nieograniczona. **Jako**

D d d

tedy

Okazanie :
Że chwala
onego Bo
ga: wielki
stad wśczer
bek odnosi:
Kiedyby iey
miał wdzie
lic temu/ al
bo wżyczyć:
Ktory iest od
niego in
nym w natu
rze : choćby
zawisnął od
niego: y był
mu subordi
nowany.
Psal 148. a v.
1. vsq; ad vlt
imum.

tedy w ten czas / tá chwala onego Boga : zostawa nie-
 ograniczona : gdy onemu Bogu : Ktory jest sam nieogran-
 niczony : bywa przywołaszana : Ták zaśie z przeciwney
 strony : tá chwala onego Boga nieograniczona : w ten
 czas zostawac musi ograniczona : gdy bywa temu przy-
 wołaszana : Ktory sam też jest ograniczony. A tak tá chwa-
 la respektu diwersi obiektu : musi zostawac odmienna : y
 ograniczona / y nieograniczona. A iż wszelki / Ktory chwa-
 la onego Boga nieograniczona : czyni ograniczona y od-
 mienna : też chwale onego Boga niższy : czego tym do-
 wodze : że tá chwala onego Boga zawsze jest nieogran-
 czona y nieodmienna : bo trwa ná wieki : Psal. 104. v.
 31. á iesliby była ograniczona albo odmienna : tedy
 żadnym sposobem nie byłaby chwala onego Boga : Prze-
 toż wszelki / Ktory tę chwale onego Boga / przywołasz
 temu / Ktory nie ma żadney społeczności z nim w Boskiej
 Naturze : też chwala onego Boga niższy. Uściwienie
 zaśie chwale tej onego Boga odnosić : pytam iako nie
 jest to : co y wśczerbek teży chwale ponosić ? Ponosi te-
 dy koniecznie / tá chwala onego Boga wielki wśczerbek :
 gdyby była temu przywołaszana : Ktory nie ma żadney
 społeczności z onym Bogiem w Boskiej Naturze : choćby
 był y taki : Ktory od niego zawisł : y jest mu subor-
 dynowany.

Nawet : A stać sie to potrafić : że tá chwala : y w
 samym onym Bogu : inaczejby nie mogła zostawac bez
 wśczerbku swego : iesliby nie był Bogiem z Natury. Po-
 nieważ tedy y w samym onym Bogu : tá chwala : inaczej
 nie może zostawac cała y zupełna : tylko tym względem :
 że on jest Bogiem z Natury. Przetoż y w każdym in-
 szym / tá chwala / bez wśczerbku swego : nie może zos-
 tawac cała y zupełna : Ktory nie jest z Natury Bogiem : ale
 tylko onemu Bogu subordynowanym.

Na Piątą rzecz odpowiadam.

Piąta rzecz / a ostatnia / Adwersarze / w tej explikacyi swojej: że zamytają: w której twierdzą: iżaby ta chwala / własna onego samego Boga: dla tego miało wicie Chrystusowi Panu miała należeć: że z Bogą zawniósł i jest mu subordinowany: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że wszelki ten / który jest ocyrtłowany y ograniczony: żadnym sposobem: nie może osiągnąć rzeczy tej która jest nieograniczona: Chybaby kto mógł ex finito & circumscripto, uczynić infinitum & incircumscriptum: albo z rzeczy tej która jest nieograniczona y nieocyrtłowana: uczynić ograniczoną y ocyrtłowaną: Iż tedy chwala onego Boga / jest nieograniczona y nieocyrtłowana: iako sie wyżej pokazało: A Chrystus będąc tylko z Natury ciałowietem: według Adwersarzow i jest ograniczony y ocyrtłowany: choć jest onemu Ocyu subordinowany: iako Adwersarze powiadają: Przetoż y Chrystus żadnym sposobem tej chwale która jest onego Boga: nie może osiągnąć. A tak mu ta chwala: nie może ani dla tego należeć: że z Bogą zawniósł: y jest mu subordinowany.

Powtórę: Dla tego: że nigdzie Piśmo święte: o Chrystusie nie mówi: aby onemu Bogu miał być subordinowanym: Przetoż też z tym nie mogą tego o nim Adwersarze twierdzić: iżaby mu dla tego ta chwala onego Boga miała należeć: że jest onemu Bogu subordinowany: gdyż mu nie jest subordinowany.

Potrząśnięcie: Dla tego: że Piśmo święte / Chrystusa Pana: rączy wstąpienie onemu Bogu równym: Philip. 2. v. 6. Ioan. 5. v. 19. niżeli subordinowanym: Przetoż mu też rączy dla tego należy ta chwala onego Boga: że mu jest równym: niżeli dla tego: aby mu miał być subordinowanym.

Okazanie:
Iż Chrystusowi Panu: chwala onego Boga nie może dla tego należeć: że mu jest subordinowany: y od niego zawniósł.

Christus: v
Oycá swego
Stárosta:
według Ad-
wersarzow.

Adwersarze/
Christusa
Páná: w
chwale y
czci Bóstey.
inŃym wŃp.
tłim ludzi
równymczy
nia.

Poczwarte: Dla tego: Że ieśliby to prawda miała być: że Christus iest onemu Bogu: to iest Oycu: subor-
dinowany: tedyby to za tym musiało być zamytano: Że
iako wszelki stárosta/ nie iest nic inŃzego/ tylko subordino-
wany temu: ktoremu iest subordinowany: Ták też y
Christus v onego Boga/ to iest/ Oycá: iest Stárosta:
ktoremu iest subordinowanym: Co iako o Christusie nie
może być słusznierzeczono: Ták też zátym áni to: aby mu
dla tego tá chwala onego Boga miała należeć: iże iest o-
nemu Bogu subordinowany.

Náwet: Dato non concessio: to iest: Choćby sie to Ad-
wersarzom pozwolilo: że dla tego tá chwala onego Bo-
gá Christusowi należy: iże z niego zawisnął: y iest mu
subordinowany: tedy ieszcze znou to stąd musi być zám-
knione: Że iako y wszyscy inŃy ludŃie z Bogá zawisnęli:
w nim bowiem wszyscy iestemy/ żywiemy/ y ruchamy sie:
Acto. 17. v. 28. á wszelka inŃa zwierzchność Bogu iest
subordinowana: Bo ná miejscu Bożym siedzi od Bogá
sporządzona/ y iest sługa iego. Rom. 13. v. 1. &c. Psal.
81. v. 6. ták też dobrze dla tego/ wŃsztkim inŃym ludŃiom
y zwierzchności: tá chwala onego Boga: bédŃie moglá
należeć: Ale iż przecie nie może należeć dla tego áni wŃyo-
tkim ludŃiom áni zwierzchności: Co stąd znáć: że ieý ni-
gdŃie im pismo Ńwiete nie przywołáŃca: Przetoż á simi-
li: y Christusowi/ tá chwala nie może należeć dla tego:
iże z Bogá zawisnął: y iest mu subordinowany. Zám-
kam tedy o tym wŃsztkim Przedwieczney bytności Syná
Bożego: Artykule: o którym sie ták Ńyroce/ á iako ro-
zumiem y dowodnie/ á z Pismá Ńwietego potężnie: aż do
tąd traktowało: Że Syn Boży/ z tych czterech rzeczy
nawoŃbliwiey: Bogiem z Náturey przedwiecznie bytnim
ma być znawány: Naprzód: Że sie przed wŃsztkimi
wiekami z Oycá swego niebieskiego: niebosćigłym sposo-
bem: vrodził: iako sie tego Ńwiadectwa z Pismá Ńwiete

go/ zretel

go/ rzetelne : w pierwszej części Sentencji naszej Ar-
tykułu tego : położyły. Potym : z tych wszystkich Tytu-
łów/ Ktore są własne samego tego : Który jest Bogiem
z Natury przedwiecznie bytnim : a są rzetelnie w z prostą :
wszystki Synowi Bożemu przywołane : iako się w o-
twierdzeniu Drugiej Części Sentencji naszej/ o teyże rze-
czy/ wyszły wszystkie wyliczyły y przypomniały. Potrzebie :
z spraw/ Ktore są własne tego samego : Który jest z natury
Bogiem przedwiecznie bytnim : Ktore wszystkie Synowi
Bożemu/ Pismo święte rzetelnie przysadza : iako się przy-
wtwierdżaniu Trzeciej Części Sentencji naszej : o tey
rzeczy wszystkie położyły. Nawet : y stać : że mu iedną :
Ką/ y iedną wiara/ wciwłość y chwałę : Która jest sa-
mego Boga z Natury przedwiecznie bytniego : od nas
należy : Czego się i także rzetelne świadectwa/ przy wtwie-
dżaniu Czwartej a ostatniej Części Sentencji naszej : o
teyże rzeczy : położyły. Adwersarstwa zaś opinie/ choć się
temu sprzeciwie wsiłuje : y na rozmaite subtylności do-
mysłu swego/ iakoby się temu sprzeciwie : zdobywa : Te-
dy przecie nic nigdzie wskazać nie może : Co Czystnik
pobożny y rozsądny niechay uważa : a z tego się ciechy : że
Bog prawdziwie swę świętey : w każdym razie : by się też
zdał ludziom natrudniejszy : niespodziewanego zwycię-
stwa boynie nążyć.

Artykuł Siódmy.

O POZYTKACH WY-
ZNAWANIA CHRISTVSA Z
NATURY BOGIEM Y CZŁO-
WIEKIEM.

A miánowicie o tym.

Iáki pożytek, wyznáwáć
 Chrystusa Pána : z Náтуры Bogiem : á po-
 tym z Náтуры człowiekiem : A iáka zásię
 szkodá : Wyznáwáć go tylko z Náтуры
 człowiekiem : á negowáć być w
 przod z Náтуры Bogiem?

ZDANIE SOCINISTOW.

Nápisáli Adwersarze / w Kátechismie swym : sol. 150.
 151. 152. o tey rzeczy te słowá.

Widze iuż, że Pan Chrystus Náтуры Boskiej nie má : ále że
 człowiekiem prawdziwym iest z przyrodzenia : teraz ukáż mi
 iáko wiadomóść tey rzeczy iest pożyteczná do
 zbáwienia ?

Toć ták pokáżnie, że z wiadomóści tey rzeczy, iij Chrystus
 iest człowiekiem prawdziwym, idzie mocne, y cále wtwierdzenie
 nádzieie nášey o zbáwieniu, która przez rozumienie przeciwné
 bywa zgolá zrujnowána, y ledwie nie odista.

A to iáko ?

Ták, iij z przeciwného rozumienia idzie to, że Chrystus pra-
 wdzivym człowiekiem nie iest : gdyż mu osoby człowieczej nie
 przyznawá, bez ktorey prawdziwy człowiek być nie móże.
 A iesliby Chrystus Pan prawdziwym człowiekiem nie byl, nie
 moglby dni prawdziwie umrzeć, ani prawdziwie od umárlych
 być wzbudzony. A ták nádzieia náša, która sie ná zmarlych-
 wstánnu Páńskim, iáko ná nieidkím fundámentie sádzi, snádnie-
 by zrujnowána bylá, á ledwieby nie wpádlá. A zášie to rozumie-
 nie, które Chrystusa zá prawdziwego człowieka wynáwa, który
 ná swiecie będąc, poslušny byl Oycu swemu dš do smierci, y v-
 márł, y ktorego Bog od umárlych wzbudził, y dáł mu niesmier-
 telność,

telność, naddzień naszą z łrony zbawienia naszego, nam dajcie
wziewierdza, y prawię ndoczyjmy wyśławia, je tej y my, ietli-
bysmy stop iego naśladowali, chociaż śmiertelni ietlesmy, y v-
mierani, jednak od umartwych cjaśu swego powstaniemy, y nie-
śmiertelności spólnie z nim dostąpimy. To własne Ad-
wersarście słow.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Wyznawac Chrystusa Pana: nietylko z Natury czło-
wiekiem: ale w przod z Natury Bogiem: iest pożytek
taki: Naprzod: Ze sie ta Sentencia naszą: z Pismem
świątym zgadza. Potym: Ze nas o śmierci Pana Chri-
stusowey/ y o Zmartwychwstaniu/ na którym sie nadsie-
ia naszą/ iako na nieiatim fundamencie sadzi: wperwia.
Nawet: Ze nas o dostapieniu oney nieśmiertelności/ ietli-
bysmy naśladowali stop Chrystusowych: wtwierdza.

Ta Sentencia naszą/ iako Trzy

Części w sobie zamyka: Tak też zaraz Tro-
iaki pożytek wyznawania Chrystusa Pana
w przod z Natury Bogiem: a potym
z Natury człowiekiem: pokazuje.

Pierwsza część y pożytek.

Ta część to w sobie zamyka: Ze sie Sentencia naszą
z Pismem świątym zgadza: Bo to stad iawna: Ze
wszystko Pismo święte/ Chrystusa Pana/ wyznaway w-
tazuje: nietylko z Natury człowiekiem: ale tym pierwszy
z Natury Bogiem: iako sie z niego o tej rzeczy/ świadczo-
stwa: przez ciale pierwsze Asiagi/ y te Drugie: przewo-
dziły: y o nich sie expofesso traktowało. Ponieważ te-
dy/ ta sama Sentencia naszą z Pismem świątym sie zga-
dza: Przetoż y wszelki/ który sie iey trzymając/ wierzy y
wyznaway: Ze Christus Pan/ pierwszy iest z Natury Bo-
giem/

Pożytki wy-
znawania
Chrystusa:
w przod z na-
tury Bo-
giem/ a po-
tym z natu-
ry człowie-
kiem.

1.

Ze sie ta sen-
tencia z Pi-
smem świa-
tym zgadza.

2.
O śmierci
Chrystusowej/ y zmar-
twychwsta-
niu : nad v.
pewnia.

giem/ á potym z Nátury człowiekiem : ten pierwszy skąd
pożytek odnosi : że sie takie iego wyznawanie z Pismem
świątym zgadza.

Druga Część y pożytek.

Tá Część to w sobie zámyka : że nas/ tá Sentencia
nášá : o śmierci Pána Chrystusowej / y o Zmartwych-
wstaniu iego/ ná ktorym sie nádzieia nášá : iáko ná nieia-
kim fundamencie sádzi : v pewnia : Bo to skąd iáwna :
że vczy y wyznawa : że Chrystus Pan/ nie iest sámym tyl-
ko z Nátury Bogiem : ále iest y człowiekiem z Nátury :
Zátym zámykając : Iz iáko mogli tym wzglede ile iest
człowiekiem z Nátury/ vmrzeć : y zgoła prawdziwie v-
márł : tak téz tym wzglede : mogli Zmartwychwstać/ y
zgoła prawdziwie zmartwychwstał : ktorym wzglede
prawdziwie byl vmárł. A tak nádzieia nášá ktora sie ná
zmartwychwstaniu iego/ iáko ná nieiakim fundamencie
sá : sie gruntowna y żywa zostawa. Ponieważ tedy tá sen-
tencia nášá y nádzieie náše/ ktora sie ná zmartwychwsta-
niu Pána Chrystusowym / iáko ná nieiakim fundamencie
sádzi : z tej miary / iáko sie pokazało : żywa y gruntowna
czyni : Przetoż téz wśelki ktory sie iey trzymaąc : Chrystu-
sa Pána w przod z Nátury Bogiem/ á potym z Nátury
człowiekiem : wierzy y wyznawa : ten wtory pożytek z niey
odnosi : że nádzieia iego/ y ná zmartwychwstaniu sie Pá-
ná Chrystusowym sádzi : y gruntowna y żywa zostawa.

Trzecia Część y pożytek.

3.
O dostapie-
niu oney nie-
śmiertelno-
ści : nas v.
wiedza.

Tá Część to w sobie zámyka : że nas/ tá Sentencia
nášá/ o dostapieniu oney nieśmiertelności : ieślibysmy
skop Chrystusowych náśládownáli : vtwierdza : Bo to
skąd iáwna : że vczy y wyznawa : że Chrystus Pan : iest
nie tylko z Nátury człowiekiem : ále w przod z Nátury
Bogiem. A zátym to zámyka : że iáko mogli Chrystus
Pan/ siebie samego/ wlasną swą mocą : tym wzglede
ku żywotowi nieśmiertelnemu z śmierci ożywić : ile iest z

Nátury

3 Natury Bogiem: tak też y nas tymże względem że jest
 3 Natury Bogiem: będzie mogli z śmierci ożyć: y do
 eney nieśmiertelności: będącymi stop jego naśladować:
 3 soba wprowadzić. Bo i Chrystus Pan: jest 3 Natury
 Bogiem: to się przez całe y Wtore/ y Pierwsze Księgi
 pokazało. Iż się zaś sam własną swą mocą: z śmierci
 tuż wotowi nieśmiertelnemu wzbudził: to sam na się
 zeznawa: Iohan. 2. v. 19. & 10. v. 18. Iż także nie mógł
 się sam własną swą mocą inſym względem wzbudzić
 od umarłych: tylko tym ile jest 3 Natury Bogiem: to
 stać iawną: że sam pokazuje: iż nie może nikt własną
 swą mocą umarłych ożywić: tylko sam Bóg 3 Natury:
 gdy on słowami: Iohan. 5. v. 21. Iakoś cie wzbudza
 i marle y ożywia, tak y Syn który chce ożywia. A co się zaśie
 iłnie tego/ że niektóre miejsca Piśmá świętego wspomi-
 nają: że Bóg Chrystusa wzbudził. Tedy nie ta jest przy-
 czyną tego: aby się przez to Chrystus Pan/ wzbudzenia
 siebie samego własną swą mocą: odsadzał: ale ta: że
 w. yliki sprawy swoje Chrystus Pan: ma spólne y równe z
 Oycem swoim niebieskim: według słow enych jego same-
 go: Iohan. 5. v. 19. Cokolwiek on czyni, toż czyni y Syn ro-
 wnie. Iż także y nas Chrystus Pan/ nie inſym wzgle-
 dem/ z śmierci będzie mogli ożyć: y do nieśmiertelno-
 ści wprowadzić: tylko tym ile jest 3 Natury Bogiem:
 to stać iawną: że y siebie samego: z śmierci tuż żywotowi:
 nie mógł inſym względem ożyć: będąc głową
 naszą: tylko ile jest 3 Natury Bogiem: iako się wyſſey
 pokazało: Przetoż poganu/ y nas/ którzy jesteśmy
 członkami jego: nie inſym względem/ będzie mogli z śmierci
 tuż żywotowi nieśmiertelnemu ożyć: tylko tym: ile
 jest 3 Natury Bogiem. Ponieważ tedy ta Sentencia
 rządzi: o odstąpieniu eney nieśmiertelności: ięlibysmy
 naśladowali stop Chrystusowych: tak iawnie nas
 twierdza: Przetoż też w. s. l. kiemu: który się ich trzyma.

isc: Christusa Páná z Nátury Bogiem/ y z nátury czło-
wiekiem: wierzy y wyznawa: ten trzeci/ á ná tym mie-
scu ostatni pożytek z soba przynosi: że go o dostąpieniu
oney nieśmiertelności: utwierdza.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

Zgánienie
Sentenciy
Adwersár-
skiej: o Chri-
stusie tylko
człowieku.

1.
z pismem á.
sie nie zga-
dza.

To zdanie Adwersárskie /które twierdzi: że Christus
Pan: iest tylko z Nátury człowiekiem: á nátury Boskiej
zgólá nie ma: nie może być ani słuszne/ani prawdziwe.

Naprzód: Dla tego: że sie z Pismem świętym nie zga-
dza: ktore nie iednym sposobem/ y nie ná iednym miejscu:
Christusa Páná: nie tylko z Nátury człowiekiem: ale tym
pierwey z Nátury Bogiem: pokázuie y wyznawa: iáko
sie przez wszystkie Pierwsze Kiegi/ y te Drugie to pokázá-
ło. Ponieważ tedy tá Sentencia Adwersárska: z Pi-
smem świętym sie nie zgadza: Przetoż też: wszystkim kło-
rzy sie iey trzymáiąc: mniemáią: że Christus Pan: iest
tylko człowiekiem z nátury/ á nátury Boskiej nie ma: to
pierwsza błóda z soba przynosi: że musza być Sentencio-
ey tákiej náśladowcami: ktora sie z Pismem nie zgadza:
y owšem ktora iest przeciwna Pismu świętemu.

2.
Christusa y
do tego cza-
su/ y ná wie-
ki: odsadza
zmarłych
wstania.

Powtore: Dla tego: że Christusa Páná: y do tego
czasu/ y áże ná wieki wieczne: odsadza zmartwychwsta-
nia. Pokázáło sie bowiem w utwierdżaniu Sentenciy
nászej: że własna swa moc: nie może nikt wzbudzić w
márłych y ożywić: tylko sam Bog z Nátury. Pokázá-
ło sie y to: że Zbáwiciel náš Pan Christus: máiąc ná-
rátować położeniem dusze swoiey zá grzech: potrzebował
tego: áby był od tey śmierci/ nie yznawszy żadnego stáze-
nia: nie przez kogo innego ostal sie wzbudzony: tylko
przez sie samego własna swa mocą. Jesli tedy Christus
Pan/ nie iest z Nátury Bogiem: ale tylko z nátury czło-
wiekiem: podług Adwersarzow wdawania: Tedyć w
márłych: od umárłych nie mógł siebie samego własna swa
moca

moga ożywić. A jeśli nie jest własna swa mocą od śmierci ożywiony: dla tego że nie jest z Natury Bogiem: (Cwedług Adwersarzow) który sam tylko własna swa mocą ożywia umarłe: Tedyć zgola nie jest od śmierci y do tego czasu ożywiony. A nie jest y do tego czasu/od śmierci: dla tego ożywiony: że Pismo święte otazuje: że nie czyja inasza mocą od śmierci miał być ożywiony: tylko mocą swoją. Jeśli sie tedy własna swoja mocą od śmierci nie ożywił: tedy zgola nie jest ożywiony żadnego innego mocą: a tak y do tego czasu w śmierci zostawa. A nie mógł być koniecznie Christus Pan własna swoja mocą ożywiony: jeśli nie jest z Natury Bogiem: który sam tylko własna swa mocą umarłe ożywia. Jako y wszelki człowiek: który jest samym tylko z natury człowiekiem: niktogo nigdy/ani siebie samego: własna swa mocą od umarłych nie wzbudzi. Albo tedy niechay tego zaprzę Adwersarze: że Christus Pan nigdy nie umierał rzeczy samej y prawdziwie: y tak też nie potrzebował wzbudzenia sie od śmierci własna swa mocą y prawdziwie. Albo jeśli umarł prawdziwie: a nie jest Bogiem z Natury/który własna swa mocą umarłe ożywia: tedy niechay to o nim wyznać: że y do tego czasu nie zmartwychwstał: y na wieki wieczne zmartwych nie wstanie. Albo jeśli zmartwychwstał: a nie własna swa mocą: ale czyja inasza: tedy niechay to znówu wyznać: że nie jest naszym zbawicielem: który własna swa mocą miał być wzbudzony: iako sie w utwierdżaniu Sentencji naszej z słow jego samego pokazało. Ale iż to wszystko o Chrystusie Panu nie może być rzeczone: Co y stać znać: że sie temu wszystkiemu: wszystko Pismo święte przeciwi: Przetoż to zątym o Sentencji Adwersarskiej musi być rzeczone: że ona nie przyznawając Chrystusowi Panu Natury Boskiej: względem ktorey Christus Pan: mógłby sie był od śmierci ożywić własną swą mocą: ale przyznawając mu tylko Naturę czo-

wieź : z mgle dem ktorey umarł prawdywie : nie przys-
 zniawia : y do tego czasu zmrtwy chwałnia : y aż na
 wieki wieczne tym sposobem przynąć nie może. A tak
 ta druga strona tym wyzłina przynosi : ktory sie iey
 trzymając : mniemając : że Christus Pan : iest tylko z Na-
 tury człowiekiem : a Natury Boskiej nie ma : że muszę
 wątpić y do tego czasu / y aż na wieki wieczne o zmar-
 twy chwałniu Christusowym : na którym sie nadszicia
 nadszicia : iako na niejakim fundamencie sadowi.

2.
 Nadszicie :
 serca wybra-
 nych Bożych
 o dostapie-
 niu kiedyś
 kolwiek o-
 ney nieśmier-
 telności : wy-
 torzenia /
 znośi / y do-
 gzedu gu-
 bi.

Potrzenie : Dla tego niestufna ta Sentencia Adwer-
 sarska zostawa : że nadszicia z serca wybranych Bożych
 wytorzenia / y prawie do sędzu gási : o zasywaniu kie-
 dyżkolwiek oney wieczney nieśmiertelności. Bo iesli to
 ma być prawda : że Christus Pan nie iest Bogiem z Na-
 tury : ktory własną swą mocą mógł wybudzić od umar-
 lych siebie samego : Ale iest tylko z Natury człowiekiem
 Tedy y nas żadnym sposobem : z śmierci do żywota wle-
 cznego nie będzie mógł wybudzić : ani ożywić. Gdyż
 wółki człowiek / in quantum iest człowiekiem samym z
 Natury : nietylko siebie samego nigdy : ale zgola y żadne-
 go innego człowieka : własną swą mocą : od umarłych
 ku żywotowi nieśmiertelnemu : nie może wybudzić : Cze-
 go y sam z experientia nietylko Pismo święte : poświad-
 cza. Chybaż Adwersarze : człowieka tylko z Natury :
 mogli uczynić samym Bogiem z Natury : w wykonowa-
 niu tych rzeczy własną swą mocą : ktore kiedy on Bog
 z Natury wykonawa : tedy ie własną swą mocą wyko-
 nywa : Ponieważ tedy ta Sentencia Adwersarska iest
 takowa : ktora Christusa Pána / przac być z Natury
 Bogiem / a wyznawając go tylko z Natury człowiekiem
 nadszicie z serca wybranych : o zasywaniu kiedykolwiek
 oney nieśmiertelności : tym sposobem iako sie pokazało :
 wytorzenia y do sędzu wygasta : Przekoż też z tymi tym
 wyzłim ktory sie iey trzymając : to trzecią stronę przy-
 nosi.

ności : że o zasyłwaniu Pledziłowiek oney nieśmiertelno-
ści : nadsziedzi mu za nie mieć : ani sta tego spodziewać. A
zasyłwaniem Epikurski następnie : ięć/ pić/ rostkować
w ięć na tym świecie : y rozpustnie żyć : ponieważy po
śmierci lepszich rostków nie ma. Jesli bowiem Christus
Pan : nie jest Bogiem : Natury : tedyć nas zgola swo-
moca wzbudzi : od śmierci nie może. A iesli nas ten nie
wzbudzi : tedyć zgola od śmierci wzbudzeni nie bedziemy :
Gdyż wzytek sad dał Ociec Synowi swemu : aby był
Pánem żywych y umarłych : y aby wzytki glosom swo-
im/ a tak moca swego : ktory pomarli : ożywił : iako
samże zeznawa : Ioan. 5. v. 25. A iesli zgola od śmier-
ci wzbudzeni nie bedziemy : tedyć trudno ons nieśmiertel-
ność dsiędzić być bedziemy mogli. A iesli zaśie tej pocie-
chy w przyszłym wieku mamy być prozni : tedyć lepiej na
tym świecie po Epikursku żyć : Obożcie tu kładź serce
pobożne : iako Syn Boży : wzytki wogardzicie Nie-
státu swego Boskiego : do rozpacz y zwątpienia o do-
stąpieniu oney wiekuięcy w niebie nieśmiertelności : z
ich zmysłem słasnym/ y słym o rzeźbách zbawienaych ro-
zumieniem : prostą drogą prowadzić :

OBRONA SENTEN- CIEY NASZEY OD POMO-

WY ADWERSARSKIEY.

Dz Adwersarze nasze : są podobni onemu : ktory to-
nac : lada sie wiści chwyt : gdy mu gruntownie-
kiej podpory zdrowia tego : nie stawa : Przetoż nie mo-
gac sie na swiadectwa Pisma swietego zdobyć : ktory
mily Sentencja nasze : o wyznawaniu Christusa Pána
Natury Bogiem/ y człowiekiem : mogli burzyć : a swo-
ie/ o Christusie tylko Natury człowieka : gruntować :
wcielać sie do domyślu swego : właśnie iak tonący do

wiſtu : aby wſzdy choć nie tãp iãko ſobie żyć : tedy prze-
cie iãkożkolwiek : Sentencia nãſza zdãli ſie burzyć : a
ſwoie ratować y bronić oney. A dla tegoż też Czworãtã
nãgane albo wine : z tey miãry : do Sentenciey nãſzey
wpãtruig.

PIERWSZA NAGANA.

Jãkoby Sentencia nãſza miała być takowã : ktora nã-
dziej o zbãwieniu watli : y ledwie nie odeymuie.

Nã to odpowiãdam.

Acz wyſſzey w Otwierdżaniu Sentenciey nãſzey : prze-
ciwna rzecz temu pokazała ſie. Pokazało ſie y to w Ceno-
surze nã to zdanie Adwerſarſkie : że ich ſãmych ſentencia
bliſſza ieſt tego/ y owſzem takã : ktora nãdziej o zbãwie-
niu nãſzym watli y odeymuie : nãd co mogłoby ſie tu nie-
wiecey Adwerſarzom nie odpowiãdãci : wſſãk : duſãc
prawdziwoſci Sentenciey nãſzey / ktora takich wſſczepo-
kow ſuſnie nie zãſluguie : to ieſzcze nãd to Adwerſarzom
prociũſieñko odpowiãdam.

Opozanie :
iſ Sentencia
nãſza wyzna-
wãiac Chri-
ſtusã Pãnã :
z natury Bo-
giem y czło-
wiekiem : na-
dziej o zbã-
wieniu nie
watli : ani
odeymuie.

Ziedyby Sentencia nãſza to w ſobie zãmykała : że
Chriſtus Pan/ będąc nãſzym Zbãwicielem : ieſt albo ſã-
mym tylko : Natury Bogiem : albo ſãmym tylko z natu-
ry człowiekiem : tedyby nam zãtym ſuſnie mogło być zã-
dãwano : że my takiego zbãwiciela ludziom wãzuig : o
zbãwieniu nãdziej : do zwãtpienia y wpadku przywodzi-
my. Ciemu ? Dla tego : że Bog / obiecuiãc narodowi
ludzkiemu zbãwiciela : nie takiego obiecował : ktoryby
miał być / albo ſãmym tylko : Natury Bogiem : albo ſã-
mym tylko z Natury człowiekiem iãko ſie pod pierwiſzym
Artykułem tych wtorych Axiag/ zrzetelne ſwiadectwã
tego z Piſmã ſwietego położyły y pokazały. Poniewã : te-
dy tego tã Sentencia nãſza w ſobie nie zãmyka : aby Chri-
ſtus Pan/ miał być tylko z Natury Bogiem : a z Natury
człowiekiem nie : y aby ten miał być nãſzym Zbãwicielem :

ktory

Ktory jest tylko z natury Bogiem: Przetoż też ta Sen-
tencia naszą: nie jest takowa: Ktoraby nadszeis o zbaw-
wieniu naszym woglic miała albo odeymować. A za-
tym ani takich wścypkow od Adwersarzow słusnie nie
zasługuie. Raczey samą Sentencją Adwersarską jest ta-
kowa: Ktora Chrystusa Pána/ Ktory jest Zbawicielem
naszym: samym tylko człowiekiem z natury pokazuiać:
cudzego zbawiciela podmiata: nie tego Ktory jest wła-
śnie Zbawicielem naszym. A zátym y same nadszeie zbaw-
wienia: z tego cudzego zbawiciela: do zwatpienia y wo-
padku przywodzi.

DRUGA NAGANA.

Jakoby Sentencia naszą miała być takowa: Ktora
Chrystusowi Pánu nie dopuszcza być prawdziwym czło-
wiekiem: dla tego: że mu nie przyznawa człowieczey o-
soby/ bez Ktorey człowiek prawdziwy być niemoże.

Ná to odpowiadam.

Kiedyby Chrystus Pan/ nie był pierwszy Synem Bo-
żym własnym/ y Osoba swa własna/ od osoby Wycow-
skiej rozeznána: mającym: albo kiedyby miał być samym
tylko człowiekiem/ mając być naszym Zbawicielem: to-
dyby był zgola tego potrzebował: aby był przypisł osobe
człowieką: nie naturę człowieczą. Lecz że pierwszy be-
dac Synem Bożym: miał osobe swa własną: od Osoby
Wycá niebieskiego rozeznána: a nie potrzebował tego zgo-
lá: aby mając być naszym zbawicielem: powinien był
być odwu osobach: gdyż nam dosyć było ná iedney osobie
zbawiciela: Przetoż też przypisł nie osobe człowieka: ale
Naturę człowieczą. Do tego: Jesliby to prawda: że
żaden nie może być prawdziwym człowiekiem: iedno a-
by przypisł osobe człowieczą: Tedy zgola żaden człowiek:
prawdziwym człowiekiem nie będzie: dla tego: że żaden
człowiek: mając być człowiekiem: nie może przyjmować

Okazanie:
iż Sentencia
nasza nie zna-
si tego: aby
Chrystus
Pan: nie
miał być
prawdzi-
wym czło-
wiekiem.

osoby

osoby drugiego człowieka: ale tylko naturę człowieka. Gdyż osoba człowieka / nie innego nie jest: tylko sam zupełny / y już w skutku / w rzeczy samej / y w mocy swojej będący człowiek. Ale że przecieś ci są prawdziwymi ludźmi: którzy na się naturę człowieka przyjmują: choć osoby człowieczej nie przyjmują. Bo iey że on przyjął nie może! Przetoż y Chrystus Pan: jest przeciw swym człowiekiem: choć nie przyjął osoby człowieczej / tylko naturę człowieka. Raczej tedy samym Adwersarzem to nasługuie: że w nich Chrystus Pan: choć się o to stara y nie a prześladowa: ani jest prawdziwym z natury Bogiem: ani prawdziwym człowiekiem. Bo gdy go włożył Bóstwiciem naszym: a samym tylko z natury człowiekiem tedy go włożył nie prawdziwym człowiekiem. Gdyż ten który jest Bóstwiciem naszym: nie może być samym tylko człowiekiem: ale jest coś innego y więcej nad ludzi: gdyż włożył ludzi / in quantum są ludźmi: nie są naszym Bóstwiciem. A ten zaś który ma być tylko człowiekiem: jest przecieś coś innego y więcej nad ludzi: ale ludzie są ludźmi: i równa jest: że nie może być własnym ani prawdziwym człowiekiem. A tak tedy sama sentencja Adwersarska jest takowa: która wyznawając Chrystusa Pana samym tylko z natury człowiekiem: a przy tym y naszym Bóstwiciem: nie dopuszcza mu być / tym sposobem iako się pokazało: własnym y prawdziwym człowiekiem.

TRZECIA NAGANA.

Jakoby Sentencja nasza: Chrystusowi Panu: miała to odejmować: że on nie mógł ani prawdziwie umrzeć: ani prawdziwie od umarłych wzbudzonym być.

Na to odpowiadam.

Oskarżenie:
Jeźli sentencja
nasza Chri-
stusowi Pa-
nu

Niedyby Sentencja nasza taka była: Ktoraby twierdziła: że Chrystus Pan / Bóstwiciel nasz: jest tylko samym z natury Bogiem: a twierdziłbyśmy y to przy tym: że

był powinien umrzeć: tedyby nam to służyło od Adwer-
 sarzów mogło być zadawano: że ta Sentencia naszą:
 musiałaby być takowa: Ktoraby Chrystusowi Panu nie
 mogła dopuścić prawdziwie umierać: ani prawdziwie
 od umarłych być wzbudzonym. Bo ten Który samym
 tylko jest Bogiem i Natury: nie powinien ani zgolić mo-
 że ile jest Bogiem i Natury: umierać: a ztym ani od
 umarłych być wzbudzonym. Chybaży przestał być Bo-
 giem i Natury. Ale że Sentencia naszą/ Chrystusa Pa-
 nia: wyznawa: nie tylko z Natury Bogiem: ale y z natury
 człowiekiem: tym względem / ile jest z natury czło-
 wiekiem: śmierć mu przypisując: a ztym y prawdziwie od
 tej śmierci porostanie: Przetoż Sentencia naszą: nie jest
 takowa: Ktoraby Chrystusowi Panu: miała nie dopu-
 ścić umierać: a ztym ani prawdziwie od umarłych po-
 rostać. Samey tedy Sentencji Adwersarskiej: y to
 własnie należec musi. Bo ta: iako jest takowa / Ktora
 Chrystusowi Panu: nie dopuściła w przod być z Natu-
 ry Bogiem: ale go chce mieć samym tylko z natury czło-
 wiekiem: Tak też przywołując mu śmierć tym wzgle-
 dem ile jest człowiekiem: a nie chcąc go mieć tym pierwey
 z Natury Bogiem: nie przywołuje mu ztym y do tego
 czasu/ od tej śmierci: porostania: Ponieważ sie wyżej
 pokazało: że sam Bog tylko z Natury: własna swa mo-
 ца: może wzbudzać umarłe. Także: Ponieważ sie y to
 wyżej pokazało: że Chrystus Pan umarłszy ile jest czło-
 wiekiem: a mając być od tej śmierci dnia trzeciego w-
 zbudzonym: potrzebował tego: aby sie był ostał: nie
 przez tego innego / ani czyja inna moc: tylko przez sie
 samego: y własna mocą swoją wzbudzonym. Wzbu-
 dzonym zaśie przez sie samego: y własna swą mocą: tru-
 dno miał być: ieli nie jest z Natury Bogiem: Który wła-
 sna swa mocą/ y sam przez sie / iako sie rzekło: wzbudza
 umarłe. A nie będąc zaśie od śmierci/ ani przez tego

nu: nie odep-
 mie ani
 prawdzi-
 wey śmier-
 ci: ani pra-
 wdziwego
 zmartwych-
 wstania.

Adwersarzy
 znają zmar-
 twychwsta-
 nie Christu-
 sowe.

inſzego wzbudzonym : dla tego : że nie miał być przez Po-
go inſzego wzbudzonym : tylko przez ſie ſamego : ani
przez ſie ſamego wolaſną ſwoją mocą : dla tego : że nie ieſt
z Nátury Bogiem : iáko Adwerſarie wdawáią : konie-
cznie y do tego času w ſmierci zoſtawá : y zoſtawáć mu-
ſi ná wielki wieczne. Záczyń iuż Sentencia Adwerſar-
ſka zoſtawá takąwá : ktora Chriſtusowi Pánu : álbo o-
bu tych rzeczy nie pozwała : to ieſt : ſmierci : y zmar-
twychwſtánia : álbo choć tylko iedney z tych : to ieſt :
zmar twychwſtánia.

CZWARTA NAGANA.

Jákoby Sentencia náſzá miała być takąwá : ktora ná-
dſieie náſze ſádzáca ſie ná Zmar twychwſtánia Páńſkim
iáko ná nieiákim fundámencie : wartli : á ledwie do wpa-
tku nie przywodzi : to ieſt : o tym : że teſ y my umárlſzy : od
umárlſch wiecey nie bedſiemy wzbudzeni : ani ná ons nie
ſmiertelność w niebie : wprowadzeni : Bo to w tym
Adwerſarſze zámýkáią.

Ná to odpowiádam.

Opozanie: **by to w ſobie zámýkáła :** że Chriſtus Pan : nie mogli ſie-
by to w ſobie zámýkáła : że Chriſtus Pan : nie mogli ſie-
bie ſamego wzbudzić od umárlſch / wolaſną ſwą mocą :
iż ſentencia náſzá : nádſieie náſze : á z wolaſciá że był powinien wzbudzić ſie wolaſną ſwą mo-
ie o oney nie ca : tedyby nam to ſtuſnie Adwerſarie zádawáć mo-
ſie : ktora gli : że tá Sentencia náſzá : nádſieie náſze : ſádzáca ſie ná
ſie ſádzi ná zmar twychwſtánia Páńſkim : iáko ná nieiákim fundá-
zmar twych- menie : wartli y do wpaťku przywodzi. A zátym y toby
wſtániu ſtad mogli interowáć : że y my tu oney nieſmiertelności
Chriſtuſo- y nárlſzy : nie poroſtanie ny : ponieważ y głowá náſzá /
wym : iáko Chriſtus Ieſus : przez ktoregobyſmy mieli być wzbudze-
ná nieiákim ni : w ſmierci zoſtawá. Ale iſe Sentencia náſzá : to w
fundámen- ſobie zámýká : że Chriſtus Pan : bedac nie tylko praw-
cie : nie mo- dſiwym cłłoplekſem z Nátury : ktorem wzgledem teſ
ſi : ani do w- mogl umrzeć : ále y Bogiem z Nátury : ktorem wzg-
padku przy-
wodzi.

dem też mogli siebie samego od umarłych wzbudzić: y zgo-
 ła wzbudził: y nos będzie mogli wzbudzić czasu swego / y
 do oney nieśmiertelności: i soba wprowadzić: **Przetoz**
Sentencia naszą: nie jest ta: Ktoraby w sobie mślał: swa-
 zlenie / y do wypadku przywódszenie nadsieie naszej: Ktora
 sie na zmartwychwstaniu Pańskim / iako na niejakim
 fundamencie sady: zamykać. Różey tedy samey Sen-
 tenczey **Adwersarstey**: y to nasługuwać musi. Bo ona
 iako jest takowa: Ktora nie pozwala być Chrystusowi
 Panu: i Natury Bogiemu ale tylko: i Natury samym czło-
 wiekiem: **Tak** też widać go ztym: takowym: Ktory
 siebie samego własną swą mocą od umarłych nie mogli
 wzbudzić: A ztym ani nos: nie będzie mogli: z śmierci tu-
 oney nieśmiertelności: żywić. A jeśli przez tego wzbu-
 dzeni nie będziemy: to do nam przyjdzie na wieki w śmier-
 ci zostać: Ponieważ sie wyśsey pokazało: że Ociec iego
 wysłał to prawnie nań wlat: aby wysłał umarły / gło-
 sem iego: a tak własną mocą iego: od śmierci był wzbu-
 dzony: **Iohan. 5. v. 25. R. 27. 28.** A tuć już nadsie-
 ła naszą: Ktora sie na: seblowicy stey miary na
 zmartwychwstaniu Pana Chrystusowym
 sady: wgtleć musi: y dościedu
 spadać.

3 3 3

DOKONCZENIE WTORYCH X I A G.

Syrach Cap. 24. v. 47.

Videte quoniam non soli mihi laboravi: sed
 omnibus exquirentibus veritatem.

§ ff 2

✿ ✿ ✿

POZNACZENIE MIEYSC PISMA SWIETEGO:

O których sie ex professo w tych Wtorych
Księgach Controversia toczyr.

EX GENESI.

Cap. 6. v. 3. **I** rzekł Jehowá / nie będzie sie sprzeczał Duch mój
z człowiekiem ná wieki: dla tego że też jest ciało. Kár. 172.

EX LIBRO IUDICVM.

Cap. 16. v. 7. **J**esliby mie zwiázali siedmá rozpásek / które ie-
sły nie vschly: tedy sie ostána mdłym / y będzie iáko ieden
z inšych ludzi.

Jesli wiążąc zwiążeć mie postrońkami nowymi: któ-
rymi ieśże nie czyniono: tedy sie ostána niemocnym:
y będzie iáko ieden z inšych ludzi. 185.

EX PSALMIS.

Psal. 81. v. 6 **J**am rzekł Bogowie iesteście / y Synowie najwyżšie-
go wšyscy wy.

Wszakże jednák iáko ludzie pomrzecie / y iáko ieden
z Księgá upádniecie. 185.

Psal. 110. v. 3. **L**ud twoy ochotny w dŹiech wojská twego w ozdobo-
ściách swiętobliwości: z żywota y od świtania tobie
rośná národzenia twego. 224.

EX PROVERBIIS.

Cap. 8. v. 28. &c. **G**dzie Mądrość wieczná / która jest Syn Kozy Chri-
stus Jezus: iáwnie o sobie wŹazuje: że jest wrodzona od
wieczności. 238.

EX ESAIA.

Cap. 9. v. 6 **I** będzie nazywane imię iego PrzedŹwiny / Porádný /
Bóg mocný / Ociec wieczności / Księże pokoju. 309.

Cap. 63. v. 9. **W**e wŹŹekim utrapieniu iego był mu utrapieniem: y

✱ ✱ ✱

Arnie obliczności iego wybawił ie/ i l. umiłowánia swego
y l. sławości swoicy odkupil ie: y zatrzymał ie w sy-
tlich dni wieku.

Rzespámiał dni wieku/ Moyszefowe y ludu swego

Cap. 64. v. 4.

Rod wieku nie słycháli / ani rymá przyieli: oko nie
widziało Boga inšego oprócz ciebie: kteryby ták czynil
siebie oczekawájącym.

253.

243.

EX IEREMIA.

Cap. 2. v. 20

Abowiem od wieku złamałś iármio moje: rozetwa-
łś zwiaști moje: według wulgaty.

243.

Cap. 17 v 5

To mowi Pan: Przekłety człowiek ktery dufa w cžło
wieku/ y kładzie cžło rámieniem swoim: á od Pana od-
stepnie serce iego.

553.

Ca 23. v. 5. 6

Oto dni przychodzą/ mowi Jehowá: á wzbudie Da-
widowi nášenie spráwiedliwe/ y będzie królowal Arol/
y błezłiwie mu się powiedzie: y będzie czynil sąd y sprá-
wiedliwość ná ziemi. We dni iego zbáwion będzie Ju-
dá: á Izráel będzie mieřkal deřlawie y toć jest imie iego:
będzie nazywány Jehowá spráwiedliwy nář.

317.

Cap 33. v. 15.

A toć jest imie ktrymá názowá: Jehowá spráwie-
dliwość nářá.

323.

EX MALACHIA.

Cap. 3. v. 4

R będzie się podobác Pánu eřlárá Judy/ y Jeruzalemi
iáko dni wieku/ y iáko lárá řárodawne.

23.

EX MICHEA.

Cap. 5. v 2

R ty Běhlchem Ephráto/ málučka ieřłś miedzy ty-
śiacmi Judřami: z ciebie mi wznidzie/ ktery będzie pá-
nujący w Izráelu: á wyřćie iego od pocžtku ode b. i
wieczności.

247.

EX ZACHARIA.

Cap. 2. v 8

Abowiem ták mowi Jehowá Běřtepom: po chřale
pořłal nie do Narodow ktrzy was złupi: kto się bo-
wim

wiem was dotyka : dotyka się szczenice oká mego. 329.

EX D. MARCO.

Cap. 16. v. 12. Potym też dwiema z nich przechadzaącym się / y wsta-
łat się w innym křtalcie : gdy šli do niektorego miáste-
czká. 182.

EX D. LVCA.

Cap. 1. v. 70. Jáko mowil przez usta šwiatých Prorokow swoich :
ktorzy byli od wieku. 243.

EX D. IOH ANNE.

Cap. 1. v. 1. Ná počátku bylo Slovo / á Slovo bylo u Boga.
To bylo ná počátku u Boga : y bylo ono slovo Bog.
259. & 386.

v. 3. Wřkytřie rzečy przez nie učinione są / á oprócz niego
nie jest nic učiniono : cořkolwiek jest učiniono. 450.

v. 6. Był człowiek posłany od Boga / ktoremu było imię
Jan. 151.

v. 7. Ten przyšedł ku świadectwu / aby świádczył o świá-
tłóści : řebv przezeń wszyscy wierzyli. 157.

v. 9. Była ona świářtářć prawdziwa : řtóra ořwięca
wřelřnego człowieka przychodzącego ná ten świát. 465.

v. 10. Przezeń świát učinion jest / leč go świát nie poznal.
154. & 464.

v. 11. Do swoich przyšedł / ále go swoi nie przyieli. 156.

v. 12. A ileřkolwiek ich przyieto go / dal im te řodnořć : aby
się řřáli Šynámi Bořymi : tym řtorzy wierzo w imię ie-
go. 153.

v. 14. A Slovo ono Ciálem się řřáło. 148.

Cap. 3. v. 13. Żaden nie wřtápił do niebá / ředno ten řtóry řřtápił :
niebá : Šyn człowieczy řtóry jest w niebie. 803.

Cap. 5. v. 18. Dla tego tedy tym wiecey řukáli go řydowię zabić :
řie nie tylko rozwiązał Sabbářř / ále y Oycá řwego
powiádal Boga řównym się czyniąc Bogu. 275.

v. 22. Oćiec nie řádzi nikogo, řáđ wřřetel dáł Šynowł : aby
wřřřřř

	wŝyŝcy ęili Syná, ták iáko ęęa Oycá.	561.
Cap. 8. v. 24.	Powiedzialem wam tedy / iŝ pomrzecie w grzechach wáŝych : Bo ieŝliŝ nie wwierzycie em ia ieŝt on : pomrzecie w grzechach wáŝych.	132.
v. 28.	A przetoŝ im rzekł Jezus : Gdy podnieŝiecie Syná łewieęego : tedy pomacie emi ia ieŝt / á iŝ ŝam  iębie nie nie zynię : lecz iáko mie naczył Ociec / te mowię.	132.
v. 58.	Amen Amen pobiádam wami pierwey niŝ byl Abrahám / ia ieŝtem.	125.
Cap. 10. v. 29	Ociec moj ktory mie dał : wieŝŝ, ieŝt nad wŝytkie.	302
v. 30.	Ja y Ociec i edno ieŝeŝmy.	295.
v. 36.	Nie ktorego Ociec poŝwięcił y poŝal ná ŝwiát.	81.
Cap. 12. v. 41	To mowił Báiaŝŝ, kiedy widział wala iego / y mowił o nim.	437.
v. 44	Ato wierzy w mie / nie w mie wierzy / ále w tego ktory mie poŝal.	542.
Cap. 13. v. 19	Terazi wam powiedam / przed tym niŝ ŝie ŝŝanie : ę gdy ŝie to ŝŝanie : ábycie wierzyli em ia on ieŝt.	129.
Cap. 14. v. 1.	Wierzycie w Boga / y w mie wierzycie.	532
v. 29.	A teraziem wam powiedział, pierwey niŝ ŝie ŝŝanie : i ębycie gdy ŝie ŝŝanie wierzyli	129.
Cap. 16. v. 15	Wŝytko cokolwiek ma Ociec : moje ieŝt.	285.
v. 28.	Wyŝedłem od Oycá / y przyŝedłem ná ŝwiát : áie opuŝam ŝwiát / á idę do Oycá.	81.
Cap. 17. v. 5.	A teraz wwiełb mie ty Oycze v iebie ŝmrego / a wala : ktora mialem v iebie : pierwey niŝeli ten ŝwiát ŝłáł.	424.
v. 20.	Moie wŝytki rzeczy twoie ŝa / y twoie moie.	285.
v. 11.  21.	Oycze ŝwiŝty / áoway ie w imię twoie : áby byli iedno iáko my.	
	Ja te wala toráŝ ty mnie dał / dałem im : áby byli iedno : iáko y my iedno ieŝechmy.	298.
v. 18.	Jákoŝ mie poŝal ná ŝwiát : y ia poŝalem ie ná ŝwiát.	90
	Jam	

Cap. 18. v. 37

Jam sie nato narodzil / y na tom przyshedl na swiat /
abych swiadectwo dal prawdziu.

92.

Cap. 20. v. 28

Pan moy y Bog moy.

389.

EX ACTIS.

Cap. 20. v. 20

Miećcie sie sami na pieczy / y wszyscy trzode : nad ktor
ta was Duch swisty postanowil Dozorcami : rzadzić
Bosćiol Boży / Ktorego nabył własną oną krowią. 367.

EX EPIST. AD ROM.

Cap. 8. v. 29

Abowiem Ktorych przewiedzial tych y przeznaczył : aby
byli podobnymi wyobrażeniu Syna iego : aby on był pier
worodnym między wiela Bráćiey.

231.

Cap. 9. v. 5.

Ktory jest Bogiem błogostawionym nad wszystki ná
wieki.

390.

EX 1. CORINTH.

Cap. 2. v. 8.

Bo gdyby byli poznali : koniecznieby byli nie użrzyżo
wali Pána chwaly.

411.

Cap. 8. v. 6.

Iednego Pána Jezu Chrystá / przez Ktorego wśy
kie rzeczy sa / á my przezeń.

396.

Cap. 10. v. 1.

2 3 4

A niechce abyście nie mieli wiedzieć Bráćia : iż Oyc
wie nášy wśyscy pod onym obłokiem byli / y wśyscy przez
morze przeszli. A wśyscy byli okrzczeni w Morzechu / w
Obłoku / y w Morzu. A wśyscyżywiali iednego potármu
Duchownego. A wśyscy pili ieden napoy Duchowny / á
bowiem pili z Ktáły Duchowney / Ktora zá nimi była / A tá
Ktálá była Chrystus.

110.

Cap. 10. v. 9.

Áni kusimy Chrystusá / iáko niektorzy z nich kusili / y od
wężow pogineli.

118.

EX 2. CORINTH.

Cap. 5. v. 17.

A tak iesli kto jest w Chrystusie / nowym stworze
niem jest : stáre rzeczy przeminely / á oto nowe wśyttá
stály sie.

461.

EX EPIST. AD GALAT.

Cap. 3. v. 29.

A iesli wy iesćcie Chrystusowymi : tedyć náśieniem

G g g

Abraháa

Abrahamowym iestescie: a według obietnice dśiedzicami. 210.

EX EPIST. AD PHILIP.

Cap. 2. v. 6.
v. 7.

Atory w křtacie Bozym bedac/ nie poczytal tego za drapieřstwo być rovnym Bogu: ale siebie samego wynisřczył/ křtalt řluzebniczy przyiawořy / ořtawořy sie podobnym ludřiom/ y pořtawoř naleziony iako cřlowiek. 173.
8 275.

v. 9.

Dla tego go Bog nader wywysřyl/ y dal mu imie nad wřřelkie imie: aby w imie Jezusowo wřřelkie kolano klalo sie/ niebieřřich/ řiemřřich/ y podřiemnych: y wřřelkie řiezyl wyznawal: iř Pánem iest Jezus Christus ku chwale Boga Oycá. 561.

EX EPIST. AD COLOSS.

Cap. 1. v. 15.
v. 16.

Pierworodny wřřelkiego řtworzenia: ábowiem wřřytkie rzeřy przeřen řa řtworzone / tak te řtore řa ná niebie/ y řtore ná řiem: widřiane y niewidřiane / choć Máieřřa řy / choć Pánřřwá / choć Mocárřwá: wřřytkie rzeřy przeřen y wřřgládem iego řa řtworzone. A on iest przed wřřytkimi rzeřami/ á wřřytki rzeřy przeřen řtoř. 228.
8 485.

v. 18.

I iest Giowá ciála Kořciola / pořatek y pierworodny z umártyř: aby on byl we wřřytkich przodek trzynařc. 231.

EX EPIST. 1. AD TIMOTH.

Cap. 2. v. 5.

Jeden Pořzednik Boga y ludři / cřlowiek Christus Jezus. 13.

Cap. 3. v. 16.

Wielkac Táiemnicá pobořnořci / Bog obiařwil sie w řiele: yřpráwiedliniony iest w Duchu / widřiany byl Aniolom / opowiadány iest Narodom / wřwierżono mu ná řwiecie: wřřyřy do chwaly. 911.

EX EPIST. 2. AD TIMOTH.

Cap 1. v. 9.

Atory zbářwil nas / y weřwoł weřwołánem řmiřetym: nie z ro

nie z uczynków naszych / ale z swego postanowienia / y
laski: ktora dana nam jest zaprawde w Chrystusie Je-
zusie: przed czasy wiekistymi. 430.

EX EPIST. AD TIT.

Cap. 2. v. 13.

Oczekawając błogiej oney nadziei / y sławnego przy-
ścia chwały wielkiego Boga / y Zbawiciela naszego Je-
zusa Chrystusa. 345.

EX EPIST. AD HEBR.

C. p. 1. v. 2.

Wielgęć y wielę sposobow / przed tym Bog mowil
Oycem naszym przez Proroki: A tych dni ostatcznych
mowil nam przez Syna: Ktorego postanowil Dzielci-
cem wszytkich rzeczy: przez ktorego też uczynil wieli. 500

v. 3.

Wszystko nosząc słowem mocy swojej. 519.

v. 6.

A gdy zaśie wprowadza Pierworodnego na świat /
mowi: y niech mu sie kłaniają wszyscy Aniołowie Bo-
ży. 467.

v. 10. 11.

Tys Panie na początku ugruntował ziemię: a niebio-
śa / sa sprawa rąk twoich: onę zągiasz / a ty zostawasz:
a wszystko jako kłata zwiotleja / a iato odśienie zwinieś ie /
y odmieniasz sie: A ty tenże jesteś / y lata twoie nie wstana. 507.

Cap. 2 v. 5

Abowiem nie Aniołom podał światą przyszłego / o kro-
wym mowimy. 468.

v. 16.

Abowiem nie przypisał Aniołom / ale plemię Abrahama
mowe. 205

Cap. 3. v. 4.

Gdyby był na ziemi nie byłby ofiářownikiem. 473.

Cap. 10. v. 5

A przetoż wchodząc na świat / mowi: zabitey ofiary /
y daru ofiářowanego niechciales / aleś mi ciało przyspo-
sobil: Ofiary y Obiarty za grzechy nie podobaly sie tobie:
Tedy m rzekł: Oto przychodzi / na początku Księg jest
napisano o mnie / abym czynil Boże wola twoje. 77.

8 470.

EX EPIST. IACOBI.

Cap. 1. v. 17.

Wszystki datęk dobry y dar doskonały / z wysoła jest /
Bóg z 3stepu

EX I. EPIST. PETRI.

Cap. 1. v. 10.

11.

O którym zbawieniu/ dowiadowali się y badali Pro-
rocy/ ktorzy o przyszley łasce ná nas Prorokowali. Do-
wiaduie się/ który albo iápi kres czasu wyznaczał/ który
był w nich Duch Chrystusow. 101.

v. 21.

Ktorzy przezeń wierzyli w Bogá/ który go od umar-
łych wzbudził/ y dał mu chwale/ aby wiara/ y nádziera
náša w Bogu była. 550.

v. 24.

Abowiem wszelkie ciało/ iest iáko trawa. 172.

EX I. EPIST. IOHAN.

Cap. 3. v. 16.

W tymesiny poznali Mitosć Bożá/ że on Duse swoie
já nas polozył. 381.

Cap. 4. v. 1.

Namileyšy/ nie wierzcie láda Duchowi/ ale poświádo-
czaycie Duchowi iesli z Bogá sa: abowiem wiele fałszy-
wych Prorokow wyszło ná świat. 97.

v. 2.

W tym bywa uznawány Duch Boży/ wszelki Duch
który wyznawa/ że Jezus Chrystus przyszedł w ciało/
z Bogá iest: á wszelki Duch który rozwiezuie Jezusa/
z Bogá nie iest/ á teni iest Antychryst/ o którym stykeli-
ście/ abowiem przydzie/ y teraz iuż ná świecie iest. 74.

v. 6.

Ny z Bogá iestechmy/ który zna Bogá słucha nas/
który nie iest z Bogá/ nie słucha nas/ á stąd znamy Du-
chá prawdy/ y Ducha błedu. 105.

Cap. 5. v. 20.

Wiemy że Syn Boży przyszedł/ y dał nam smysł: aby-
śmy poznali prawdziwego Bogá/ y byliśmy w prawdzi-
wym Synu iego. Ten iest prawdziwy Bog/ y żywot
wieczny. 204.

EX EPIST. IVDÆ.

v. 4.

Abowiem podešli niektórzy ludzie/ pierwey iuż da-
wno nápišani ná to potępienie: niebożni/ ktorzy Bogá
nášego łasce przenoša do zbawku: y Bogá który sam iest
Gospodarzem/ y Páná nášego Jezusa Chrystusa przá-
sie. 339

Przytym

v. 5.

Przytym chce was napominać o tym/ gdyż to raz wie-
cie : że Jezus wybawiwszy lud z Egiptu : zaście te potra-
cili : czy nie wierzyli.

100.

EX APOCALYPSI.

Cap. I. v. 5.

Pod Jezusa Chrystusa/ który jest wierny on świadek/
Pierworodny on z umarłych/ y Książę Królów ziemie. 231

v. 8.

Ja jestem Alpha y Omega początek y koniec / mówi
Bóg/ i który jest/ y który był / y który ma przysć wszech-
mogący.

355.

Cap. 4. v. 8.

Święty/ święty / święty / Pan Bóg wszechmogący /
który był y który jest / y który przysć ma.

355.

Cap. 11. v. 8.

Trupi też ich polega w ulicach Miasta wielkiego /
które jest Duchownie rzeżone Sodomą y Egipt/ gdyż
też Pan nasz był ukrzyżowany.

116.

Cap. 17. v. 14.

Z Barankiem walczyc beda/ a Baranek zwycięży ie /
iż Panem Panów jest/ y Królem Królów.

418.

Cap. 19. v. 16.

A ma na ściebie y na udzie swym napisane imię / Król
Królów/ y Pan Panów.

418.

Cap. 21. v. 2.

Widziałem Miasto święte / Jeruzalem nową zsta-
pującą od Boga z nieba.

84.

Omyłki Typographiczne Wtórych Księg.

Folio 42: Położono: na Nature Bostę Absolutę w-
zgląd ma: czytaj: nie na Naturę Bostę Absolutę w-
zgląd ma.

Fol. 53. położono na brzegu w Koncordanciach: Pa-
ralip. 7. v. 5 czytaj: 1. Paralipomenon 3. v. 5.

Fol. 127. położono przy końcu Karty: Barabam: czy-
taj: Abraham.

Fol. 128. położono Barabam: czytaj: Abraham.

Fol. 145

Fol. 145. położono o Chrystusie: stał człowieczy
przywroty: czytaj: stał służebnicy.

Fol. 161. położono: Syn Boży wrożony: czytaj: w
rodzony.

Fol. 173. położono: Miejsce Jana świętego in con-
rouerlia położone: czytaj: położone.

Fol. 174. położono: ssał się iako niewolnik: czytaj: stał
się iako niewolnik.

Fol. 177. położono: Pawe święty: czytaj: Paweł
święty.

Fol. 178. położono: stałem służebniczym: czytaj: stałem
służebniczym.

Fol. 311. położono na pierwszym wierszu karty: nic in-
tego nie czyniąc: czytaj: nic innego nie czyniąc.

Fol. 311. położono: Pierwey go nazywał Bogiem mo-
nym: czytaj: pierwey go nazywał.

Fol. 312. położono: a Synem nam dającym: czytaj: dającym.

Fol. 401. położono zaraz na pierwszym wierszu karty:
Ale rączy go tylko do osoby Oycá iego: także względem
Osoby iego rozjeżdżawa: czytaj: od Osoby Oycá iego. 2c.

Fol. 461. położono: nie może nigdy niekwestnie
zamykac: czytaj: nie kwestnie zamykac.

Fol. 475. położono: Apostol święty: czytaj: Apo-
stol święty.

Fol. 478. położono na brzegu: Boga oblagali: czytaj: Boga.

Fol. 542. położono: iako w Boga: Tłaczury: czy-
taj: 3 Tłaczury.

Fol. 556. położono: a drugiego bądźcie miłował: czy-
taj: miłował.

2504

CENSURA.

Albo

ROZSAĐKV NA CON=
fesią ludźi tych: ktorzy po=
spolitym nazwiskiem rzeczeni bywają Arriany: á
w rzeczy samey są Sociniſtami: naśladować we
wszystkim przewrotney opinii FAUSTA
SOCINA Włochá.

KŚIEGI TRZECIE.

Ktore są

O ſtanie Człowieczym przed
vpadkiem y po vpadku.

A przytym.

Skazanie prawdziwey Sentencji
EWANGELICKIEY : przeciwney temu: Piſmy
świetymy dobrze utwierdzoney.

Drukowano w Ośmiannie Je° M. Pána C. M.
Marszałka W. X. Litewskiego.

Roku 1 6 1 5.

Rom. 5. 7. 12.

A dla tegoż iáko przez iednego człowieka
grzech przyſzedł ná ſwiát / á przez grzech
śmierć: y ták ná wſyſtki ludzi śmierć przyſ-
zła: ile wſyſcy zgrzeſzyli.

WIELMOZNEMU PANU:

Ie° Mści PANU PIOTROWI
GORAYSKIEMU Z GO-
RAIA: STAROSCIE VSZPOL-
SKIEMU, &c. &c.

Prawdziwego á wiecznego szczęścia
Autor życzy.

Znać samego siebie: *Miłościwy Pánie*
STAROSTO VSZPOLSKI: *zawsze, nie tyl-*
ko w prawowiernych: ále y ludźi Pogán-
skich: rzeczą pożywną, potrzebną, y tru-
dną: rozumiano było. Z tadci on Chilo
Lacedæmoński, y sam nic nie chciał predniey-
szego umieć: áni drugich uczyć: tylko znać
siebie samego: wczym go oná powieść wy-
świadcza: Nosce te ipsum: podána od nie-
go. Z tadci y on Tales Milesius: nie chciał
nic trudnieyszego názwać: śpytány o to be-
dac coby było natrudnieyszego? Tylko
znać samego siebie.

T á cnotá świata: nie tak właśnie iest Po-
gáńska: iáko właśnie Krześciáńska: á nay-
własniey sámych wybránych. A choć o
niey y oni Philosophowie Pogáńscy, wie-
dzieli, mówili, pisałi, y uczyli: iednak zá

(:) 2

tym

tym nie idźcie: áby sie byli mogli álbo sámí
 tak iáko potrzebá okolo niey obierác: álbo
 też własne przyczyny tey powinności, po-
 trzeby, y trudności: wiedzieć. Bedac bo-
 niem bez Bogá, iáko o nich Páweł s. mowi:
 á zátym bedac bez prawdziwey z náíomości
 Božey: trudno wto wšytko mogli potráfić:
 co sie do własnego zrozumienia tey rzeczy
 ściagało. Sámí tylko wybráni, naysnádniey
 temu dogodzą: iáko ci, ktorzy sie y Písmá s.
 trzymáia: ktore niećwiczonym mądrości
 prawdziwey dodáie: y prawdziwey zná-
 iomości Božey: sstawáia sie wczesniki.

Znáć bowiem jámego siebie: iáko sie nay-
 własniey do stanu ściaga y Condicię czło-
 wieczey: Tak też znáć jámego siebie: nie
 iest nic inšego: tylko znáć iáki stan był czło-
 wieczy przed wпадkiem: á'bo iáki sie sstał
 po wпадku: A zátym: iákim był człowiek
 stworzony od Bogá: álbo iákim sie sstał po
 wпадku: z własności swiego grzechu: cze-
 go podobno oni i białojphonie Togańscy nie
 wiedzieli.

A powinność tey rzeczy siad sie pok ázu-
 ie: Ze chce Bog, áby człowiek wiedział iá-
 kim był od niego stworzony: álbo iákim sie
 sstał po wпадku swoim. Był bowiem stwo-
 rzony

rzony od niego na wyobrażenie iego, y we-
dług podobieństwa iego: A tak dobrym,
prawym, sprawiedliwym, wolnym, y nie-
śmiertelnym był stworzony od niego: iako
Pismo ś. woła. Po grzechu zaśie sstał sie
nieprawnym, niewolnikiem, niedziwnym, prze-
kletym: y śmierci poddanym: iako sam Bog
do niego mówi: Abowiem ktoregokolwiek
dnia będziesz iadł z niego: śmiercią vmrzesz.
Y zaśie: Przeklęta ziemia dla ciebie/w pra-
cy będziesz pożywać z niej po wszystkie dni
żywota twego. Ciernie y oset rodzić tobie
będzie/ y będziesz pożywał zioł polnych. W
pocie oblicza twego będziesz wżymał chleba/
po ki sie nie wrociś do ziemi: abowiem z
niej wzięty jesteś/ y w proch sie obrociś. A
do Niewiaśty: Rozmnażajac rozmnoże bo-
leści twoie/ y poczynanie twoie: z boleścią
będziesz rodzić syny: do Meza żadza twoja
będzie: a on tobie pánować będzie: Chce te-
dy Pan Bog niebieski, aby sie człowiek znal
takim: iakim był stworzony od niego: A
chce z trojakię przyczyny.

Gen. 1. v. 26.

Gen. 2. v. 17.

Ch. Cap 3. v.
17. 18. 19.

v. 16.

Naprzod: Aby wiedział: iakie był
wziął przy stworzeniu swoim: dobrodziej-
stwa od niego.

Potym: Aby z sposobu stworzenia swe-

go: wybaczal iaka jest Naturá Máj-
statu iego Bożniego, na ktorey wyobraz y podobien-
stwo: jest stworzony: ze dobra swieta, spi-
nieśliwa, czysta, prawa, wolna, y niesmier-
telna: á stad żeby sie uczyl prawdzie
znać Boga swiego.

Es. 43. v. 7. *Náwet: Aby sie mu záwzięte dobro-
dziejstwa przy stworzeniu: wdzięcznym
ślán il, dźiukował mu: y wystawiał go: we-
dług onych słow iego samego: Ad gloriā me-
am creavi eum, formaui eum, & feci eum.*

Psal. 50. v. 14 *Y według onych: Osiárny Bogu ofiäre
chwały/ á odday naywyższemu śluby twoie.
Y według przykładu Dawidowego: który
Psal. 116. v. 12. w ten sposób mowi: Coż od-
dam Jehowie/ zá wszystkie dobrodziejstwa
iego: ktore mi uczynił: ślicich zbawienia
weźmie/ á bede wzywál Imienia Jehowy.
Śluby moje Jehowie teraz oddam: przed
wsytkim ludem iego. A w wierszu 17. przy-
dawa: Tobie ofiarowác bede ofiäre chwa-
ły: á Imienia Jehowy wzywác bede.*

*Chce Pan Bog, áby sie człowiek y takim
znał, iákim sie sstał po upadku: z właŃności
grzechu swego. A chce z czworákierzy przy-
czynny.*

*Naprzod: Aby sie znał niepráwym,
krewa*

krewnym, niedziwnym, przeklętym, rozmaitymi
frąsunkami owikłanym: śmiertelnym:
y do wszystkiego dobrego sobie samemu niedo-
statecznym: iako sie wyższej pokazało.

Potym: Aby sie do niego, y Chrystusa
Syna iego: po zbawienie uciekał: według
onych słów Dawidowych: Quò ibo à spiri-
tu tuo, & quò à facie tua fugiam? Dominus
firmamentum meum, & refugium meum, &
liberator meus. Y według onych Piotro-
wych: Domine ad quem ibimus, verba vitæ
æternæ habes?

Psal. 139. v. 7

Psal. 18. v. 3.

Ioan. 6. v. 69

Potrzącie: Aby sie przed nim unizął: y
poddanym mu się miał: iako stworzenie przed
stworcą swoim: iako niewdzięcznik: przed
tym którego iako y dobrodzieiſtwy pogar-
dził: iako zły ſaſarz przed Panem: kto-
rego dobrą roſproſzył: iako winny nawet:
przed ſędzią ſprawnieſtwym: według o-
nych słów Syrachowych: Cap. 7. v. 19. Uniz-
żay co nabawiſzy ducha twego: ábowiem
pomysł ciała niebożnego: ogień y robał.
Y według onych Cap. 15. v. 9. Unizay ſie Bo-
gu/ á oczęſtiſzay ręk iego. A potym Dawi-
dowych: Psal. 37. v. 9. Bądź poddanym
Panu/ á proś go.

Náwet áby ſie ſtárał o niebo: gdzie wſy-
tkich

Phil. 3. v. 12.
13. 14

tkich wybranych, doskonała naprawa utra-
conego wyobrażu Bożego: czeka: a w tym
wieku, tylko ja zaczyna Bog w nich wyko-
nować: według onych słów Pávła swietego:
Lle izbyim już przyśedł do kresu / albo już
doskonálym byt / ale ściigam doświadczáiac
ieslibych też dośsedł / dla czego też ie, iem od
Chrístusa przyiet. Brácia / ia o sobie nie ro-
zumiem izbych już kresu dośsedł / ale iedne
rzecz czynie / zapámietywáiac tych rzeczy kto-
re sa za mna / a máiac sie do tych ktore sa prze-
demna. Wieże ku základowi wezwania Bo-
żego / tego ktore iest z gory / przez Chrístusa
Jezusa.

A stąd każdy łatwie wybaczyć może:
Ze cyl znáomości, ktora człowiek powinien
znác sámego siebie: iest nie inšy: tylko, ámo
zbáwienie człowiecze. Jáko bowiem bez
poznánia grzechu swego, bez Boga, y Chri-
stusa, bez prawdziwey znáomości Bożey,
w dzieczności zá dobrodzieystwá wzięte od
niego, bez unizoności przed nim: bez niebá-
nawet, y doskonaley naprawy utraconego
wyobrażu Bożego: żaden człowiek nie mo-
że być zbáwion: T ák też zá tym, cyl zná-
omości, ktora człowiek znác sámego siebie
powinien: inšy nie może być pokazan: tylko
aby

aby był człowiek zbawion: ponieważ, iako
się pokazało: Znáomość siebie rzeczy tako=
we w sobie zamyka, y do nich człowieka pro=
wádzi: bez, ktorých człowiek: nie może
być zbawion.

Potrzebna tedy iest rzecz człowieku: Znać
sámego siebie: y tak potrzebna: iak potrze=
bna iest człowieku samo iego wieczne zbawie
nie. Lecz bázro trudna: iako się wyższey po=
mienilo. Tey trudności przyczyny nie máś
głównieyszy: oprócz grzechu. Grzechu bo=
wiem, tá iest nátura: Záslepiąc człowieka:
y tak bázro: że człowiek dla niego: nic mniej
nie może: tylko widzieć y znąc sámego sie=
bie: według onych słow Sapien. 2. v. 2). Erra=
uerunt, nam malitia sua sunt excaecati. Y
według onych o Pogániech napisanych: Myśl
máiąc zaciemiona/ y oddaleni od żywota Bo=
żego: dla nieumiejetności ktora iest w nich
z zátwardziłości sercá ich. Y według onych
ktore tenże Páwel's, o sobie napisał: Rom.
7. v. 7. Grzechu nie poznałem iedno przez
Zákon: Abowiem y požadliwosci nie po=
znałbym był/ iesliby Zákon nie rzekł: Nie
będzieś požadał. Skąd iáwna iest: Ze
grzech nie tylko tak záslepia człowieka: że
mu nie dopuścza sámego siebie znąc, iakim

Eph. 4. v. 18

(:)(:)

iest:

ieść: ále y ták: że mu nie dopuſzcza y tego co
ieść grzechem: znáć y widzieć. Y dla tegoż
też ktorzy ſa grzechem z áślepieni: nic inſze-
go nie moga: tylko grzeſzyć beſpiecznie y
ſromotnie: iáko ſie z dálſzego poſtepu ſłow:
mieyſc tych pomienionych pokázuie.

Od tey ſlepoty: oprócz Boga: człowieká
nikt inſzy wybáwić nie może. On ſam bo-
wiem ieść, który ſlepe oſwieca: według o-
nych ſłow Dawidowych: Pſal. 146. v. 8. Ic-
houa illuminat cæcos, Iehoua erigit incurua-
tos, Iehoua diligit iuſtos. Skąd ſie pokázuie:
Ze ſam tylko Bog, ludźi, od takiey ſlepoty,
ktora im znáć ſámych ſiebie nie dopuſzcza:
wybawiaiąc: ſam też tylko znáć iákoſć nas
ſámych ſiebie: w nas wykonywa. Y o-
wſzem iáko on ſam tylko ieść: który nas od
grzechow náſzych, ſam dla ſiebie oczýſciá:
Ták też on ſam tylko ieść: który nas tey tru-
dnoſci pozbáwia: ktora nam ſámych ſie-
bie znáć nie dopuſzcza.

A kto chce być od tey ſlepoty oſwiecony:
Naprzód potrzebá mu tego: áby przed ta-
ſwiátłoſcią, ktora oſwiecá takowá ſlepotę
iego, to ieść, przed Bogiem niebieſkim: nie u-
ciekał iáko ciemna Sowa: ále do niey przy-
chodził, y ná onę ſie zápátrował. Jeſli bo-
wiem

wiem światłość stworzona, tak jest sprawio-
 na: że wszelki, który chce ona być oświeco-
 ny: potrzebá aby do niej przychodził, y ná
 one się zapátrował: Tedyć dáleko wieccy o
 oney światłości wieczney, Bogu wszechmo-
 gacym to ma być rozumiano: że on po wszel-
 kim który chce aby go oświecił: tego potrzebu-
 ie: żeby do niego przychodził: y náń się pilnie
 iáko ná światłość prawdźiwą zapátrował:
 A zwłaszcza pomniac y ná one słowá Dawi-
 dowe: Psal. 34. v. 6. w ten sposób powiedziá-
 ne: Aspiciēt ad eū, & illuminabuntur, & facies
 illorum non afficiētur pudore. Potym: Aby
 wstáwicznie w Zakonie iego ś. sobie rozmy-
 ślał: Zakon bowiem Boży iest zwierciá-
 dłem, które człowieku, człowieka iákim iest
 pokázuie: według onych słow Iákubá ś.
 Albowiem iesliby kto słuchał słowa / á nie
 pełniłby go / ten podobny iest meżowi który
 przyrodzone oblicze swe w zwierciadle oglá-
 da. Bo samego siebie ogladawszy / gdy o-
 deydzie: wnet zapomni iákim był. Zakon
 Boży iest pochodnia, która wsyſtkie sprawy
 álbo postęпки człowiecze oświeca: y owšem
 która y same oczy człowiecze oświeca: á nie
 twiczonym mądrości dodáie: y tak ich znáć
 siebie samych wicz: według onych słow Da-

Cap 7. v. 23

widomych Psal. 119. v. 105. Lucerna pedi meo, verbum tuum, & lumen semitæ meæ: kto-
re rzekł do Boga. A potym według onych:
Psal. 119. v. 8. Dąkon Jehowy dostonały/ na-
wracając dusze/ świadectwo Jehowy wier-
ne/ mądrym czyniac małutkiego. Rostają-
nia Jehowy prąwe/ w weselające serce/ rosta-
żania Jehowy czyste/ oświecając oczy. Za-
kon Boży Nawet ieś taki: który człowieka
grzechu swego własnego znać uczy: według
onych słow Páwłowych: Przez dąkon po-
znanie grzechu.

Nákoniec: od tey ślepoty, która człowie-
ku nie dopuszcza znać samego siebie: kto
chce być oświecony: potrzebá aby sie o to Bo-
gu modlił: według onych słow Dawidowych:
Psal. 12. v. 4. Aspice & exaudi me Iehoua De-
us meus: illumina oculos meos: ne forte
dormiam morte. Skąd sie pokázuie: że ácz
Bog niebieski, od takiej ślepoty, która czło-
wieku siebie samego znać nie dopuszcza: do-
browolnie wybrane swoje oświeca: iednak
chce y postanowił, aby człowiek życzac sobie
tego od niego: prosił go o to: iáko ten przy-
kład Dawidow uczy y poświadcza.

Tá znáomość samego siebie: człowiecza:
dwie rzeczy ma sobie przeciwne. Pierwsza:

Albo

Albo mniej sobie przyznawać, niżeli czło-
wieku od Boga przy stworzeniu iego było
dano. Druga: Albo sobie więcej przywła-
ścić: niżeli po grzechu człowieku: od Bo-
ga zostawiono. Oboiá rzecz niebezpieczna y
wielce škodliwa. Jáko bowiem w ten czas,
kiedy kto nie przywłaścił tego wszystkie-
go człowieku: co mu było dano dobrego od
Boga przy stworzeniu iego: to iest: że będąc
stworzony ná wyobraz Boży, y podobień-
stwo iego: był zátym stworzony od niego do-
brym, práwym, spráwiedliwym, wolnym,
Pánem, y nieśmiertelnym: nic inšego zátym
nie czyni: tylko wiadomość człowiecza do-
brodziejstw wziętych przy stworzeniu iego
od Boga: znosi: á zátym wdzięczność y
dziękowczynienie Bogu z áte dobrodziej-
stwa: znosi y same prawdziwa znátomóść
máieściu Boskiego: á zátym znówu y wie-
czne zbáwienie: T ák teź w ten czas, kiedy
kto chce człowieku więcej dobrego przywła-
ścić z tych rzeczy, ktore był wziął od Boga
przy swoim stworzeniu: niżeli mu po upad-
ku iego zostawiono: to iest: ábo twierdząc
to o nim: że przez grzech pierwszey oney swo-
iey práwóści nie utrácił, y wolney wole y do
dobrego, ábo posłuszeństwa Bogu: Albo

twierdząc: że onym iednym grzechem swo-
im, ani siebie nie zepsował: ani wszystkich in-
szych porażał: Albo nawet: że choć grze-
snym będąc: dla swoich uczynków wła-
stnych do żywota wiecznego bywa wybierá-
ny: iako nic innego zátym káždy takowy nie
czyni: tylko znáomość człowieka: wła-
stney iego niepráwosci, krewkości, niedze, prze-
klectwa, frásunków, niedostáteczności z sá-
mego siebie, do wszystkiego dobrego: żnosi.
Ták teź zátym żnosi: wcieczkę do Bogá y
Chrystusá: po zbáwienie: żnosi powinne u-
niżanie się przed Bogiem: żnosi náwet stárá-
nie się o niebo, y o zupełną napráwę wyobra-
zu Bożego utráconego: á zátym wszystkim
znowu; żnosi y sámo wieczne zbáwienie, iá-
ko się wyższej okazało. Ostrożnym tedy po-
trzebá być człowieku: w poznawaniu sáme-
go siebie: Y ták bárzo ostrożnym: Aby sobie
nic z tych rzeczy nie wymował: które iemu
od Bogá przy stworzeniu iego: dobre były
dane: Albo teź żeby sobie więcej z tych rze-
czy, po upadku nie przywłaśczał: niżeli
mu zostáwiono: chcieli áby ná tym nie swán-
kowála skuteczna znáomość, która powi-
nien znát sáмого siebie: á zátym y wieczne
iego zbáwienie.

Od

Od tey znáomości, która człowiek powinien znáć sáme go siebie: iáko záwsze Szátan rozmaitymi sposoby odwodził człowieka: á zátym odwodził go y od sáme go wiecznego zbáwienia: Ták y do tego czásu, ten chytry wąż, w tym swoim przed sie wzięciu nie wstawa: A iesli przez kogo: tedy osobliwie przez tych ludzi, którzy nie tak właśnie są Arriany: iáko własniey násladowcami y uczniami Fáustá Sociná Wlochá Seneńskiego. Przez te, przez te naybárższy, tych czásów ostatecznych: znáomość ludzi sámych siebie: Szátan z serc ludzkich wykorzenić wsiłuię: á zátym y sámo zbáwienie człowiecze: z gruntu znieść. Przez te bowiem: mnien przywłaścza człowieku dobrych rzeczy: niżeli mu od Bogá przy stworzeniu ięgo było dano. Bo przez nie wczu: że człowiek będąc ná wyobraz Boży stworzony, y podobieństwo Boże: przecie żadnym sposobem w takowym człowieczym od Bogá stworzeniu: nie zamykálá sie nieśmiertelność człowiecza: ale że był po prostu śmiertelnym od niego stworzony: tylko dla tey przyczyny: że był z początku z prochu ziemi od niego wykształtowany. Vczu przez nie: że choćby był nigdy człowiek nie zgrze=

Był

In Cath. fol.
293.

Socin. lib. de
Sernat. folio
356.

In Cath. fol.
304

Był: przecieby był umrzeć musiał: kresu życia swego dopędziwszy. Vczy: że to iż był na wyobraz Bóży stworzony: nic innego w sobie nie zamykało: tylko że był od Bogá Pánem postanowiony: nád pewnymi rzeczami. Vczy náwet: że nic nie wiedział o drodze zbáwienney: záraz z poczatku swego stworzenia. A po upadku wiecey przy: włascza człowieku: niżeli mu zostáwiono: Bo vczy: że przez grzech oney pierwszey swojej práwosci nie otrácił: Gdy mu to przy: włascza: że y teraz ma to w swojej wole y mocy: być poslušnym Bogu. Y iże niemáß żadney przyczyny, dla ktoreyby był miał Bog wolną wolá do dobrego odiać człowieku. Vczy: że Adam jednym swoim onym grzechem: nie tylko inszych ludzi wßytkich: ále áni sáмого siebie nie mógł zepsowác, zá: rázić, áni grzesßnymi poczynić. Vczy náwet: że iż człowiek do żywotá wiecznego iest wy: brány: á tak y zbáwiony będzie: że nie dla czego innego: tylko dla dobrych uczynków: dla ktorých bywa wybrány: A záтым: tego ucząc: człowiekowi, áni takim iákim był przed upadkiem, z sáмого sposóbu stworzenia: znác sie nie dopußcza: áni takim: iákim sie sstał po swoim upadku: A tak y

to

to wszystko znosi: do czego prawdziwe a
skuteczne poznanie samego siebie: bądź
przed upadkiem, bądź po upadku: czło-
wieka prowadź.

Wiedząc tedy ja: Miłościwy Panie STA-
ROSTO VSZPOLSKI: iak wiele chwale Bo-
żey, y zbawieniu człowieczemu: na tey zna-
omości, która człowiek znać samego siebie
powinien: należy: A widząc iako sie bār-
zo Szatan, przez tych ludzi którzy sie pomie-
nili, tych czasow ostatecznych: nąśdził: aby
pozbauiwszy człowieka prawdziwey zna-
omości samego siebie, bądź przed upadkiem,
bądź po upadku: Bogu powinna chwale od
człowieka: a człowieku wieczne zbawienie:
wydął: Przetoż Trzecie Xiegi, w porzą-
dku tey Controuersiey: która z nimi wiodę
o sprawy zbawienne: albo raczej która oni
wiodą z sprawami zbawiennymi: napisalę
za pomocą Boga moiego: O STANIE CZŁO-
WIECZYM: tak przed upadkiem, iako y po u-
padku iego. W których to wszystko sie zamy-
ka: co sie ściaga do przystoynego poznania
człowieku samego siebie, tak przed upad-
kiem, iako y po upadku iego: a przy tym stro-
fuia sie błedy y okazuia: tych ludzi pomie-
nionych: którzy albo mniej przyznawaiac
):(czło-

człowieku: z tych rzeczy: ktore iemu dobre
od Bogá: przy stworzeniu były dáne: albo
wiecey przywlaścáiac: nizeli mu z tych
dobrych rzeczy, po upadku zostáwiono: ták
sáme znáíomość człowieka: ktora sie był
powinien znác przed swoim upadkiem: tyl-
ko z sáмого sposobu swego stworzenia: albo
ktora sie powinien znác po upadku: znośá:
y weśpol z sámyym wiecznym zbáwieniẽ wy-
korzeniáia. Ktora pracá moje W. M. moje^o
M. Pánu: dla tego umysliłem przypisác y po-
święcić: że W. M. moy M. Pan wielkiego Sta-
nu, y sam z osoby swey, y z Przodkow swych
zacnych: á co naywietśá: prawdziwym
chwalcá Bożym bedác: sam sie w tey cności
świetey kochác, y około niey obierác pobo-
żnie: raczyłś. A przytym y dla tego: że
W. M. moy M. Pan, y rozsádkiem swym
wielkim, ktorym W. M. mego M. Pána: Bog
poczcil: y kóstem: z miłości ku chwale Bo-
żey gorliwey: pomocnym mi być raczył: áby
nie tylko tá osobna Xiegá, ále y wśystka in-
śá pracá przy tym, ktora sie do teyże Contro-
wersiey ściága: ná świat była wydána: ku
chwale Bożey, ku przestrodze wybránym
Bożym, y pożytkowi ich zbáwiennemu: ál-
bo teź náwet ku upomnieniu tych ludzi, z kto-
rymi

rymi sie tá prza odpráwuie: żeby wták cie=
skie błedy, chwale Bożey, y zbáwieniu sko=
dlime: y sámych siebie, y drugich: zápráwo=
wác zániecháli. Oddawam tedy y ofiárnie
te praca moie: W. M. me^o wielce M. Pánu
ná świadectwo wieczne wśelákiey powol=
ności moiey. Páná Bogá zá wśe prośac: á=
by on W. M. memu M. Pánu: zá wśytko
pobożne śáránie y praca, która W. M. moy
M. Pan: chetliwie y z wielkim wśiłowa=
niem dla chwały świetej iego, podcymowác
raczył: hoynie, docześnie, y wiecznie: z do=
broci swey Bośkiey: nágradzác raczył: zdro=
wia dłuگو dobrego przyśporzáiac: śpolnie
ze wśytkim domóstwem W. M. me^o M. Pá=
ná: zacnym y miłym. Prośac przytym
W. M. sámeo mnie wielce M. Páná: ábyś
W. M. moy M. Pan, te praca odemnie slugi
swego weśolym okiem przyiawśy: mnie y o=
ney: áż do końcá Miłosciwym Pánem, o=
brońca, y Promotorem zostáwác raczył. W
Ośmiánie 15. Aprilis A. D. 1615.

W. M. mego Mściwego Páná

ná wśem powolny slugá

y Bogomodlcá.

WOTCIECH SALINARIUS

Pásterz w słowie Bożym.

✠ ✠ ✠

SUMMA TRZĘCICH XIĄG.

Te wszystkie Trzecie Księgi : Sześć Artykułów w sobie zamknięte.

PIERWSZY ARTYKUŁ.

Jest o śmiertelności Adamiowej : a mianowicie iedną o tym : Jeśli Adam śmiertelny był od Boga stworzony : tak że choćby był nie zgrzeszył : umrzećby był musiał ?

DRUGI ARTYKUŁ.

Jest o Podobieństwie wyobrażenia Bżego : na które był człowiek stworzony : a mianowicie iedną o tym : Jeśli tylko przez to człowiek wyrażał podobieństwo wyobrażenia Bżego : na które był stworzony : że był Póćnem postanowiony nad pewnymi rzeczami : a w tym podobieństwie wyobrażenia Bżego : z żadnej miary : nie śmiertelności nie wyrażał ?

ARTYKUŁ TRZECI.

Jest o wiadomości drogi do Nieśmiertelności : a mianowicie iedną o tym : Jeśli Adam : zaraz po stworzeniu swoim wiedział o drodze do nieśmiertelności ? A przystym y o tym traktule się : Jeśli oni Chwalczy Bży / którzy byli przed przysięciem Chrystusowym w ciełe : nie mieli oznajmionej drogi wiódącej do nieśmiertelności : ani obietnice na żywót wieczny ?

ARTYKUŁ CZWARTY.

Jest o wolnej wolej ludzkiej : a mianowicie iedną o tym : Jeśli to w mocy swej ma człowiek : aby był posłusznym Bogu ?

ARTYKUŁ PIĄTY.

Jest o grzechu Pierworodnym : a mianowicie iedną o tym : Jeśli jest grzech Pierworodny : który wolno wola ludzka do dobrego zepsował ?

ARTYKUŁ SZÓSTY.

Jest o Przewięzieniu Przedwiecznym : a mianowicie iedną o tym : iakie jest to przedwieczne przewięzienie : którym Bóg : niektórych ludzi do żywota wiecznego przeznaczył ?

To jest summa wszystkich Trzęcych Księg.

O STANIE CZŁOWIECZYM.

To iest.

IAKIM BYŁ CZŁO-
WIEK STWORZONY OD BO-
GA: A IAKIM SIE SSTĄŁ PO
VPADKU.

ZA poznaniem Boga / od człowieka: prawie dobrze
w porządku swoim następuje znajomość samego
człowieka. Poznaćby bowiem człowieka Pána Boga
swojego: tak iako powinien: powinien też zaraz poznać
siebie samego. Aż poznanie stanu człowieka: zamý-
ka w sobie tę powinność człowieka. Przetoż my
też w contrario ierich z naszymi Zdwersarzmi: napisaćby
Naprzód Dwoie Księg o Znajomości Bożej: albo: o
Istności Bożej: y Istności Pána Chrystusowego:
w czym się Znajomość tak Boga Oycá / iako y Chrystusa
Pána: y Duchá świętego: zamýka: Trzecie Księgi za
pomocą Bożą napisaliśmy: O STANIE CZŁO-
WIECZYM. To tylko potrzeba wiedzieć: że ten
stan człowieczy / ile się tknie wieku terażniejszego: Tro-
iako od nas ma być uważany: względem stworzenia Na-
przód. Względem upadku Potym. Względem Na-
prawy w tym upadku Następ. Z strony naprawy w
upadku: sprawa: y Zdwersarzmi: do Czwartych Księg
odkładamy. W tych Trzecich Księgach: tylko o pier-
wszych dwu Ciągłościach stanu człowieczego: y Zdwersarzo-
mi Rozprawa uczynimy: a przystym Ciągłością potaje-

Ża pozna-
niem Boga:
w porządku
swoim: na-
stępuje zna-
jomość czło-
wieka.

Stan czło-
wieczy w
zgodem wie-
tu terażniej-
szego: Tro-
iako bywa
uwzględniany.

my: że z tego wypadku: tylko sami wybrani przychodzą do
tey naprawy: o ktorey Czwarte Kiegi sąmyma: Bo
też tylko ci sami z tego wypadku: przychodzą do wiecznego
zbawienia. Abyśmy tedy y w tey Controuersiey prawy
porządek: Adwersarzmi zachowali: Przetoż napierwey
z nimi o Śmiertelności Adama: w kontroversia wysta-
pimy.

O STANIE CZŁO- WIECZYM.

Artykuł Pierwszy.

A mianowicie o tym:

**Jeśli Adam śmiertelny był
od Boga stworzony: tak: że choćby był
nie zgrzeszył: przecieby był umrzeć
musiał?**

Adwersarze nąszy/ w Katechizmie swym albo w Con-
fessiey swoiey: chcą okazać nie tylko same Drogi zbaw-
ienne: ale też y same przyczyny obciążenia tey Dro-
gi zbawienney: iako sie im godziło / y sam porządek po-
rzebował: na napierwszym miejscu przyczyny położyli:
dla ktorey Obciążenia Drogi zbawienney: było potrze-
ba. A położyli nie inak: tylko te: że człowiek z przyro-
dzenia swego i nie spólnego z nieśmiertelnością nie ma. A
iż prosiciey rzekę: iako sie y sami explikują: o czym będzie
wnetże: że człowiek / z Ziemię będąc od początku uczy-
niony: dla teyże przyczyny śmiertelny był stworzony: y
tak te przyczyny pokážą: dla ktorey potrzeba było od
Boga:

Boga : Drogi Zbawienney / Ktora do nieśmiertelności
wiedzie : obławienia. A cżci to záprawda dosyć spro-
sna : twierdzić y wyznawać : że człowiek nie inakż był
od Boga stworzony : tylko śmiertelny : y taki : Ktorby
był musiał koniecznie niedyktolwiek umrzeć : choćby był
nigdy nie zgrzeszył : iako sie w rzeczy samey / te sprosności.
tey y takowey opiniey : pokaza. Wszakże / aby záraz po-
bożny y rozsądný Czytelnik / wiedzieć mogł : dla czego sie
tak wielkiey sprosności : podieli twierdzić y promowa-
wać : Protko powiem : Chcieli onie Provincia ná sie
dla tego : aby pod tym : Drugiey sprosności iestże wie-
szey : mogli dopiąć : y one tym łatwiey otrzymać. Iż
bowiem oni są ci : Ktorzy ze wszelkiey pociechy zbawie-
ney / y owšem z samego wiecznego zbawienia : wymyslili
wszystki Dziatki Boże zedrzyć y obnażyć : aby iedno swo-
ie opinie obledliwe mogli wystawić : y między ludźi wa-
dząc : Przetoż rzucili sie ná to : twierdzić / y wyznawać :
wsty / y Drukem : że Pan Christus Zbawiciel náš do-
stonał : nie miał tey przyczyny zá grzechy naše umierać :
y zá nie sprawiedliwemu sadowi Boga Wyca : dosyć czy-
nić : ale tylko tym wzglebem umrzeć był powinien : że sie
wrodził prawdziwym człowiekiem. A iż nie mogli upa-
rzyć we wszystkich inszych ludziach po Adamie zrodzo-
nych : takowey śmierci przykładu : gdyż my wszyscy Pro-
czy teraz umieramy : wine grzechu swego ná sobie pono-
sac : Ktorego Christus Pan nigdy ani vznał : ani nie vcz-
nił : Przetoż sie vcieli do Originalu Narodu ludzkiego :
to iest : do tego : jakim Adam pierwszy człowiek / zaraz z
początku : od Boga był stworzony. A powiedziawszy że
nie inakżym tylko śmiertelnym : a śmiertelnym dla tey
przyczyny : że od początku z ziemi był stworzony : zátym
iako ex Antecedente : vsiluiá zawierac Consequens :
Iż iako Adam / z tey przyczyny : że był od Boga człowie-
kiem stworzony : oprócz wszelkiego wzgledu ná grzech /

Przyczyna /
dla Ktoey
Adwersa-
rzej twier-
dza : Że A-
dam śmier-
telny był
od Boga
stworzony.

Ktorego iestże był nie uczynił: był śmiertelny y nmrzec po-
winien: iakimiby byli y inſzy roſyſcy ludźie zoſtali: choć-
by byli nie zgrzeſyli: Tak rownie y Chryſtus Pan: ani
z przyczyny grzechow ſwoich/ktorych nie miał: ani z przyczyny
naſſych: za ktoreby był umierał: ale z tej ſamey tył-
ko przyczyny: że ſie człowiekiem prawdziwym urodził:
w naturze człowieczej y iey właſności: coby inſzych ludźi
nie nie roznym: choć ſwietym/ y niewinnym: umrzeć był
powinien. A tuć już wyſtąpił nadszeiá zbawienia naſſego
wpada: y owoſem y ſam grunt zbawienia: o ſiemie ieſt w-
derzony: że kiedybyśmy depuſćli te opinie Adwerſarſka:
w ſie wzmowić: nie wiemy doſadbyſmy ſie już mieli wo-
ciec: y iako ſobie doleć rádzić: żebyſmy do Koſpáczy o
zbawieniu: á zroſpáczy y do wiecznego zginienia: nie
przyſli: A tegoć ich náuczyl: ich miły nieſczęſny Socin
Włoch: w Kiegách ſwych rzeczonych De ſervatore: fol.
204. 295. 296. Ktore w rełách mamy yczytamy. Drzy-
czym ſie y w tym Kátechizmie: Adwerſarze znácznie opo-
wiadaá: miánowicie: fol 268. 269. Gdzie pierwey
wyliczywſzy przyczyny: według ſwego upodobania: dla
ktorych Piſmo ſwiete: śmierci Pána Jezuſowey: przy-
piſuie náſſe zbawienie: znouu jobie pytanie zádawáá w
te ſłowá:

Iżali niemáſz inſzey ieſſe przyczyny, dla ktorey Pan
Ieżus umarł?

Niemáſz żadney inſzey. Choćiaż teraz w Chryſteńſtwie
ponaywieſzey częſci rozumieia że Chryſtus Pan, nam przez
śmierć ſwoją, zbawienie wieczne záſłużył, y zá grzechy náſſe
zupe'nie doſć uczynił: ktore rozumienie ieſt omyłne, y błedu
pełne, y ſzkodliwe. To ich właſne ſłowá. O czym iſe
ſie x prof. ſto w Czwartych Kiegách tráktuie: Przeró-
tu do tego ſie: zá pomocą Bogá moiego: obracam: o
ktorego dymałe idzie: aby ſie pokazało: że nie tylko to ieſt
wielkim błędem: co z śmiertelności Adámá: záraz z po-

czatu stworzenia jego od Boga: na śmierć zbawienią
 Chrystusa Pana: Adwersarze wewlec vsilnia: ale że y
 to samo wielkim jest błędem: przy którym Adwersarze
 nie będą się mogli stać: iakoby Adam będąc od Boga
 stworzony: y względem Dusze / y względem Ciała: nie
 inakty był: ty: o śmiertelny stworzony: tak: że choć
 by był nigdy nie grzeszył: umrzeby był przecie kiedyśkol
 wiek: Koniecznie musiał. O czym tym sposobniem
 drogą Kolprawy z Adwersarzmi: poda się nam: kiedy
 ich samych Sentencia / na pierwszym placu: taka iaka
 jest sama w sobie: y we wszystkich słowach swoich: będzie
 położona tym porządkiem.

ZDANIE SOCINISTOW.

Napisali Adwersarze: w Katechizmie swym: pod
 Tytułem o Drodze zbawienney: fol. 20. te słowa:

*luz mi się dysz sła'no: strony Pisma świętego: powiedzie
 mi, czemuś na początku powiedział, iż ta Droga która
 wiedzie do nieśmiertelności, jest od Boga
 obdawniona?*

*Przeto, iż człowiek, iako z przyrodzenia swego nie spólnego
 z nieśmiertelnością: nie ma, tak żadnym sposobem tej drogi
 sam przez się poznać nie mogł.*

A czemu człowiek nie ma nie spólnego z nieśmiertelnością?

*Dla tego, iż y z ziemie od początku uciyniony, y dla teyże
 przyczyny śmiertelny był stworzony: a przytym dla zwałcenia
 przykazań Bożego, które iemu było dane z dekretu Bożego, w
 samym rozkazaniu wyraźnego: pewney y wiecźney śmierci
 poddany jest. To własne Adwersarskie słowa.*

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Ponieważ człowiek każdy: że dwu rzeczy jest złożony:
 to jest: z Dusze y z Ciała: Przetoż z strony pierwsze
 go człowieka od Boga stworzonego: to twierdzimy y
 wyznawamy: że będąc w stanie pierwszym: to jest: przed

wpadliem : względem dusze : był zgola stworzony nieśmiertelnym : a względem ciała : bezpiecznie zamykamy : że ani simpliciter był śmiertelnym : ani simpliciter nieśmiertelnym : Ale częścią śmiertelnym / częścią nieśmiertelnym : Wszakże przecie : inaczey to śmiertelność miał przed grzechem : a inaczey po grzechu : iako y sama nieśmiertelność : inaczey miał przed wpadliem swoim : a inaczey is będzie mieć po swoim zmartwychwstaniu.

Tej Sentencji Sześć części.

PIERWSZA CZĘŚĆ.

Okazanie:
Je cżłowiek
z dusze y ciała
i jest zło-
ny.

TA Część to w sobie zamyka : że każdy człowiek : ze dwu rzeczy jest złożony : to jest : z dusze / y z ciała : Bo to w wszystkich jest in confesso : y sami Adwersarze tego nie zaprzę : y Pismo święte tego potwierdza : gdy widać że względem ciała : człowiek z prochu ziemię z powstanku był wykształtowany : a duszą którą żyć począł : dana mu była od Boga osobnym sposobem : to jest : przez nadchnienie w oblicze jego Ducha żywota : zacząłm do kła-
da : że sie stał w Dusze żywota : Gdyż tak Gen. 2. v. 7. rzetelnie napisano : wykształtował tedy Pan Bog cżłowieka z prochu ziemię, y nadchnął w oblicze jego Ducha żywota : y stał sie człowiek w Dusze żywota. O czym więcej mówić nie potrzeba.

DRUGA CZĘŚĆ.

Okazanie:
Je cżłowiek
względem
Dusze: zgola
nieśmiertel-
nym był od
Boga stwo-
rzony.

TA Część to w sobie zamyka : że tenże pierwszy cżłowiek : względem Dusze : zgola był od Boga stworzony nieśmiertelnym : Bo to sład iawna : Naprzykład : że mu Duszą nie bydleca była dana. Czego y sami Adwersarze nie zaprzę. Chyba by cżłowieka względem Dusze: chcia-
li mieć bydleciu podobnym : czego iednąk słusnie wątpić nie mogą. Potym : A sład to iawna : że Duszą tego /

tak iako Ciało : z siem nie była wyjeta : ale mu osobnym sposobem przez nadechnienie w oblicze jego / od Boga : Ducha żywota : była dana : iako widać mieysce : Gen. 2. 7. wyśsey pomienione.

TRZECIA CZĘŚĆ.

Ta Część to w sobie zamyka : że człowiek będąc od Boga stworzony : w pierwszym stanie swym : względem Ciała : częścią był śmiertelnym : Bo to stał iakna : Naprawdę : że mógł umrzeć : Bo mógł przykazanie Boże przestąpić. Potym stał : że był z prochu ziemi wytworowany : iako y sami Adwersarze widać. Potrzebował potarmow : iako Pismo święte Gen. I. 29. znać dawa. Nawet y stał : że od Boga : zaraz po swoim stworzeniu : do tego był nadszczony : aby był y inſe z siebie ludſi sobie podobne : w potomny czas plodził : iako tamże : Gen. 1. 28. Mógł y widać.

Okazanie : że człowiek będąc stworzony od Boga w pierwszym stanie swym : względem ciała : częścią był śmiertelnym.

CZWARTA CZĘŚĆ.

Ta Część to w sobie zamyka : że tenże człowiek pierwszy : względem tegoż Ciała : był częścią nieśmiertelnym : Bo to stał iakna : Naprawdę : że miał możność nie umierania : Która możność nie umierania : y on sam y potomkowie jego : dziedzić yliby byli : gdyby był on nie zgrzeszył. Gdyby ſie była ta możność nie umierania : obrociła w niemożność umierania : To sam Dekret Boży / do niego / po stworzeniu jego rządzony : Gen. 2. 17. potazuje. A z drugą wiadomości jego y dobrego, nie będziesz jadł : ktoregokolwiek bowiem dnam będzie jadł z niego śmiercia umrzeſz. Potym : y stał to iakna : że nie zaraz umarł. Nawet y stał : że nie ku śmierci / ale ku żywotowi : był stworzony : Gen. 2. 7.

Ciała nie śmiertelnym.

PJAKTA CZĘŚĆ.

Ta Część to w sobie zamyka : że inaczey pierwszy człowiek :

Okazanie : że pierwszy

człowiek /
inaczej był
śmiertelny
przed grze-
chem : a ina-
czej po grze-
chu.

wiek : śmiertelnym był przed grzechem : a inaczej po grzechu : Bo to stać iarna : że przed grzechem tylko potentia był śmiertelnym : to jest : że mógł zgrzeszyć : umrzeć : iako sam skutek okazał. Po grzechu iasie : ta śmiertelność : ex Potentia deducta est in Actum : tak białe : że po grzechu : przysła na człowieka ipsa necessitas moriendi : Bo zgrzeszył : nie mógł się już koniecznie inaczej stać : tylko takim : który musiał umrzeć : iakoż y umarł : według dekretu Bożego.

SZOSTA CZĘŚĆ.

Okazanie :
Je pierwszy
człowiek :
nie śmiertel-
ność : ina-
czej miał
przed swo-
im wpa-
dkiem : a ina-
czej ia ba-
dziej miał po
swoim zmár-
twychwsta-
niu.

Ta Część to w sobie zamyla : że y same nieśmiertelność pierwszy człowiek : inaczej miał przed swoim wpadkiem : a inaczej ia będzie miał po swoim zmartwychwstaniu. Bo to stać iarna : że przed wpadkiem : miał ia tylko in potentia : Gdyż iako miał możność do umarć : tak też miał możność do nie umierania : Co się z samego rosta-
nia Bożego / iemu danego : Gen. 2. v. 17. pokazuje. Po zmartwychwstaniu zaśie : ta potentia do nie umie-
rania : Ktora była w pierwszym człowieku przed wpa-
dkiem jego : obroci się z dobroci Bożej : in ipsam impos-
sibilitatem non moriendi : Gdyż Kto jest naznaczony do
stanu uwielbienia : zaraz y do tego jest naznaczony : aby
nie mógł więcej umierać : A Kto dostąpi onego stanu u-
wielbienia : zaraz y tego dostąpi : że nie będzie więcej
mógł umrzeć : Gdyż już w te czasy : to śmiertelne : przyo-
bleże nieśmiertelność : iakoż uż Apostoł święty : I. Cor.
15. v. 53. A to jest okazanie Sentencyi naszej : y pra-
wdziwości jej potwierdzenie.

Zganiecie
Sentencyi
Abwersar-
skiej : o swo-
jem Ab-
mie śmiertel-

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

O zdanie Abwersarskie / w którym twierdzą : iakoby
Pierwszy człowiek : miał być z przyrodzenia śmier-
telnym : gdy nie to w sobie zamyla : że mógł umrzeć : ale
że był zgora takim od Boga stworzony : który musiałby

był po-

był koniecznie umrzeć : choćby był nie zgrzeszył : ex necessitate naturæ : nie może być słusne ani prawdziwe.

Naprzód : Dla tego : Żeby był tym sposobem pierwszy człowiek : musiał być Absolutnie śmiertelnym : czemu się iednak przeciwna rzecz w stwierdżaniu Sentencji naszej : pokazuje.

Powtórę : Dla tego : Żeby był nie mógł być od Boga : ku temu Cylowi stworzony : aby był żył : ieałby był z przynależności swego : bez wszelkiego względu na grzech : od niego : nie inakszym : tylko śmiertelnym stworzony : Czemu się także ex Gen. 2. 7. przeciwna rzecz pokazuje.

Porzucę : Dla tego : Że walczy z Dekretem Bożym : w którym aż po grzechu : śmiercią Adamiowi : Absolutnie groził : Gen. 2. 17.

Poczwarte : Dla tego : Żeby był człowiek pierwszy musiał być na to Absolutnie od Boga stworzony : aby nie był : ieał ex necessitate naturæ : śmiertelnym iest od niego stworzony : bez wszelkiego względu na grzech. Co się także przeciwnym słowem Pisma świętego. Sapient. 1. 14. gdzie napisano o Bogu : Że on stworzył wszystko aby było : co tam naprzędniej stosuje do człowieka samego.

Popiate : Dla tego : Żeby tym sposobem : Bogu musiał to być zadano : Że się on kocha w zginieniu ludzkim : Bo ieał ex necessitate naturæ : Adama nie inakszego tylko śmiertelnego stworzył : niemając żadnego względu na przestąpienie przykazania swego : które iemu potem podał : tedyć go na to zgolał był stworzył : aby był zginął. A tak musiałby się stać nie inakszym okazać : tylko kochać iącym się w zginieniu ludzkim : Co się także przeciwnym słowem Sapient. 1. 13. gdzie rzetelnie napisano : Że Bog nie kocha się w zginieniu ludzkim.

Pososte : Dla tego : Żeby tym sposobem : Bog musiał się pokazać Autorem albo sprawcą : y samey śmierci :

nym od Boga.

1. Człowiek pierwszy przed upadkiem iego : czyni absolutnie śmiertelnym.

2. Cpl stworzenia iego od Boga znosi : który iest ten : aby był żył.

3. Dekretowi się Bożemu sprzeciwia.

4. Okazuje : że człowiek absolutnie na to był stworzony : aby nie był.

5. Bogu przypisuje kochać nie się w ludzkim zginieniu.

6. Boga Autorem y sprawcą.

Wca śmierci
ci czynu.

Bo jeśli człowieka ex necessitate naturæ: śmiertelnego stworzył: bez wszelkiego względu na to: iedliby był przykazanie iego przestąpił: tedyc go nie na co innego stworzył: tylko na śmierć: A tak względem takiego stworzenia: musiałby mu być być Autorem albo sprawcą: y samą śmierci. Co się także świadcetwu Xięgi Madrości: Cap. I. v. 13. wyższej pomienionemu: przeciw: gdzie napisano: Że Bog śmierci nie uczynił. Et cap. 2. v. 24. 25. gdzie tenże napisał: Że zazdrością Diabelską: śmierć weszła na świat: a doznawając iey ktorzy z onego strony są.

7.
Bogu nie
sprawiedli-
wość przy-
pisuje.

Postudme: Dla tego: Żeby się stał Bogu niesprawiedliwość musiała żądać: który z samej potrzeby / albo ex necessitate przyrodzenia człowieczego: przy stworzeniu iemu od niego danego: nie inakżego tegoż człowieka stworzył: tylko śmiertelnego: y tym go pokarał bez wszelkiego względu na grzech. Bo i nieśmiertelność człowieka Absoluta: iest znakiem łaski Bożej: Przetoż na sprzeciwieństwo: śmiertelność Absoluta człowieka: musi być znakiem gniewu iego. Jesliż tedy Bog: simpliciter & Absolutę: pierwszego człowieka / w Naturze tego: śmiertelnym stworzył: nie tym względem: iże mógł zgrzeszyć: y tak Absolutę śmiertelnym się stać y umrzeć: Tedyć się nie czego innego: tylko niesprawiedliwości musiałby być dopuścić. Co iednak iako o Bogu nie może być słusnie mowiono y myślono: iako Apokal. święty. Rom. 9. v. 14. widać: Tak też y to o nim nie może być słusnie mowiono: aby był miał pierwszego człowieka: w Naturze iego: y bez wszelkiego względu na grzech: nie inakżym: tylko Absolutę śmiertelnym: stworzyć.

8.
Śmierci do-
czesnej: za-

Postme: Dla tego: Żeby tym sposobem: y śmierć tą doczesną: zapłata grzechu nie mogła się słusnie nazywać. Bo jeśli Absolutę, in natura sua: człowiek śmiertelny był od Boga

od Boga stworzony: bez wszelakiego względu na grzech: tak: żeby był przecie musiał umrzeć: choć nie zgrzeszył: wsty: y ta śmierć doczesna: iako Adwersarze wdawa-
ia: Tedyć ta śmierć człowieka: nie mogła być: ani mo-
że: zapłata grzechu. Ale iż przecie Apostoł święty: y ta-
kowna śmierć doczesna człowieka: zrzetelnie nazwała za-
plata grzechu: Rom. 6. v. 23. gdy mówi: Zapłata grze-
chu śmierć. Choć to y o śmierci wiecznej rozumieć się mo-
że: gdyż te słowa Apostolskie o wszelakiej śmierci: bądź
cielesnej / bądź duchownej: bądź doczesnej y / bądź wie-
cznej: pierwej / albo wtorej: rozumieć się mają: Co
stad naprzód znać: że mówi Absolutę Apostoł: o wszel-
kiej śmierci. Po tym: y stad: że także Absolutę tę śmierć:
opponuje albo na sprzeciwieństwie władze: żywotowi
wiecznemu: Ktoremu wszelka śmierć: na sprzeciwień-
stwie zawsze musi być wyśławiona. Przetoż człowiek w
Naturze swojej: nie był Absolutę śmiertelnym: od Bo-
gą stworzony.

plata grze-
chu być nie
mogąca.

Podziewiam: Dla tego to zdanie Adwersarskie: nie
może być słusne ani prawdziwe: że tenże Apostoł Pa-
wel święty: zrzetelnie to w tymże liście do Rzymian: cap.
5. v. 12. włązuie: Iż my / ktorzy jesteśmy potomkami A-
dámowymi: nie mogliśmy się ostać inaczej: Absolutę &
necessarió: śmiertelnymi: a tak y samej śmierci podle-
glymi: tylko aż za grzechem: Który przez tego iednego
człowieka wszedł na świat: Abowiem także są słowa ier-
go: A przetoż iako przez iednego człowieka, grzech wszedł na
świat, a przez grzech śmierć: y tak na wszystkie ludzi śmierć
przyszła: ile wszyscy zgrzeszyli. Jesliż tedy my potomko-
wie Adámowi: ostaliśmy się nie za inśa przyczyną abso-
lutę & necessarió śmiertelnymi: tylko za grzechem: a tak
y samej śmierci podległymi: iako Apostoł święty włązu-
ie: Tedyć pogotowiu y sam Adam: musiał się ostać nie
za inśa przyczyną: Absolutę & necessarió śmiertelnym:

9.
Włauce Pa-
wła jest
przeciwna.

a tak y samey śmierci podległym : tylko za grzechem. A
 żatym już nie dla tego : żeby był miał być Absolutę & ne-
 cessarió : w Naturze swojej : śmiertelnym od Zogá
 stworzony. A jeśli inaczej : Tedyby był goršy stan mu-
 śiał być pierwszego człowieka : przed grzechem : niżeli nas
 potomków iego po grzechu. Bo my jesteśmy Absolutę &
 necessarió śmiertelni : y umieramy : dla przyczyny grze-
 chu : iako Apostoł święty wkaże : A on nie z przyczyny
 grzechu : Ktorego był jeszcze w ten czas nie uczynił : Ale ex
 necessitate naturæ : śmiertelnym był stworzony y śmier-
 ci podległym : iako Adwersarze chcą y twierdzić śmieją.
 Ale iże to być nie może : aby lepszy miał być stan nasz : po
 grzechu : Ktorzy jesteśmy potomkami Adámovymi : a sa-
 mego Adáma : przed grzechem iego : goršy : iako y Pi-
 smo święte wkaże : Przetoż pierwszy człowiek : przed
 grzechem : nie był Absolutę ani necessarió : śmiertelnym.
 A toć jest zgánienie Sentencyey Adwersarstwey : y o-
 mylności iey okázanie.

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO OD AD- WERSARZOW SKAZONYCH.

Pierwsze mieysce Pismá ś.
 obrony potrzebuie : ex Gen. 2. 7. 7.
 gdzie tak napisano :

*Wykształtował tedy Pan Bog, człowieka z prochu Ziemi : y
 nádmknął w oblicze iego Ducha żywota : y sstał się człowiek w
 Dusze żywota.*

Z tego Mieysca : to Adwersarze zámknąć vsiłują : iako
 Poby miánowicie y sprostá dla tego samego : pierwszy
 człowiek : Absolutę, & ex necessitate naturæ : śmiertel-

nym

nym miał być od Boga stworzony : iże z początku z prochu ziemi był wykształtowany : iako się wyśsey : te ich stowá położyły : Ale to Adwersarzom nie może być pozwoleno.

Naprzód : Dla tego : że te stowá : nie simpliciter ani Absolutè ale secundum quid : pierwszego człowieka : pokazuje być śmiertelnym to jest : że był z początku stworzenia swego : z takiej Materii od Boga wykształtowany : która in sua principia mogła się resolvere : to jest : w ziemi obrocić : iako mu to potym sam Bog powie : *dział : Proch iest, y w proch się obróci* : Gen. 3. v. 19. Nie czyni tedy to Miejsce nic innego : tylko wskazuje : iż iako człowiek : z takiej materii od początku był stworzony : która była prochem ziemi : y z nowu w tenże proch mogła się obrocić : tak też stać mógł mieć possibilitatem stać się śmiertelnym : Bo mógł zgrzeszyć / y tak się stać ipso Actu śmiertelnym / y umarłym : Ale tego to miejsce nie dowodzi : aby dla tego Absolutè. & ex necessitate naturæ : miał być być śmiertelnym : iże był z początku z prochu ziemi wykształtowany.

Powtórę : & dla tego to Adwersarzom nie może być pozwolono : że z tego miejsca y to się pokazuje : że iako stać Adam : iż był z prochu ziemi wykształtowany : miał possibilitatem ad moriendum : tak też z tegoż sposobu : miał possibilitatem ad non moriendum : mając liberum arbitrium. Bo wykształtowanym będąc z prochu ziemi : mógł chcieć zgrzeszyć : y tak się stać Actu ipso śmiertelnym : a z tym y umarłym : Mogł chcieć y nie śmiertelnym być : a tak y nie umarłym : Bo mógł chcieć nie zgrzeszyć : iako się wyśsey pokazało. A stać to się znów pokazuje : iż iako z tego sposobu : iże był z prochu ziemi wykształtowany : nie mógł być Absolutè nieśmiertelnym stanowiony : ale tylko potentia : Tak też eadem ratione : będąc z prochu ziemi wykształtowany : nie był

Stawiając :
iż Adam
choć był z
początku z
prochu zie-
mie wy-
kształtowa-
ny : przecie
jednak dla
tego simplici-
ter ani abso-
lutè niemo-
że być stano-
wiony
śmiertel-
nym.

z tego sposobu Absolutnie śmiertelnym: ale tylko potentia: to jest: że mógł umrzeć: bo mógł zgrzeszyć: iako się wyśsey przypomniało.

Nawet: A dla tego Adwersarzom / ták sprostá / iako choć mieć: nie może być pozwolono: że pierwszy człowiek: choć miał possibilitatem stać się śmiertelnym: y umrzeć: z takiego sposobu swego stworzenia: to jest: że był z prochu ziemi wykształtowany: Jednak był pewny sposób: Któryby mu to był spráwił: żeby był nigdy nie ostawał się aktu ipso śmiertelnym y umarłym: by iedno był nigdy tego sposobu nie utracił. Bo iż był nie tylko z prochu ziemi wykształtowany: ale y ná podobieństwo wyobrażenia Bożego stworzony: gdyby był nigdy tego podobieństwa wyobrażenia Bożego nie utracił: tedyby też był nigdy aktu ipso nie ostal się śmiertelnym / ani umarłym: Ale ták długo by był zostawał wolnym od tego: ták długo by się był świecił w nim ten wyobraz Boży. A nieśliby się był ten w nim zámśke świecił y okázował: Tedy y on pewnie sam: zámśkeby się był okázował nieśmiertelnym: y nieumarłym: tákimby był koniecznie zostawał. Gdyż to wyobrażenie Bożego corpus animale pierwszego człowieka: zadržmawałoby było od śmierci: iako ták: Ktore w sobie światobliwość / spráwiedliwość / niewinność / Kczyrość / práwość / cudość: y inne tym podobne rzeczy: Ktore do nieśmiertelności prowadzą: zamykalo. Co się w násladującym Artykule pokáże. Ktore wyobrażenie Boże: ike człowiek przez grzech utrácił: Przetoż nie tylko się ostal w ten czas moźnym: zostac śmiertelnym y umarłym: ale zgela się ostal rzecz sama y skutkiem: śmiertelnym y umarłym. A ták tym względem Troiákim: to miejsce najmniej Adwersarśkiey nie rátuje opiniey.

DRUGIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: Sapient. 2. 7. 23.
gdzie ták nápisano.

Bog stworzył człowieka ku nieśmiertelności, y nakazał podobieństwo swego uczynił go.

Ta to Miejsce / Adwersarze / w Katedryzmie swym fol. 23. 24. tak napisali:

A o drugim miejscu co mi powieść?

To miejsce Naprzód jest przywiedzione z tych Księg które są jedny z tych które Apokrypha zowią: y przetoż z niego pewny dowód iść nie może: a potem, co pospolicie w tym miejscu przekładają, iż Bog człowieka stworzył ku nieśmiertelności, to właśnie ma być przełożono, według znaczenia słowa Greckiego, w nieskazyaniu i a nieskazyanie rozumie się nie tylko o przyrodzeniu człowieka, ale też o Condyciei albo stanie jego spokojnym, y od wszelkiego męstwa i złości wolnym, aż do kresu temu przyrodzonego; co że się tu tak rozumieć ma, z dalszych słów przeciwko tym wystawionych, pokazuje się; które słowa te są: Ale jażdrość Diabelska śmierć weślą na świat, y kuśca się (żądać) ją, którzy z onego strony są. To własne Adwersarskie słowa.

Ná to tedy odpowiadam Trojako.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz / Adwersarze / w tej swojej explicacji / ná te słowa: że zamysłają: w której twierdzą: iż aby dla tego z tych Księg pomienionych / dowód w przedsięwzięciu naszym przywiedziony: nie miał być pewny: iż są jedny z tych które Apocrypha zowią: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Nánowicie dla tego.

Że rzecz / która te słowa przedsięwzięte w sobie zamysłają: znayduie się y w innych Księgach Pisma świętego takich: które inter Apocryphos policzone być nie mogą:

iażo

Orazdnie:
Iż ta rzecz /
która się w
tych Księgach
znayduje:

które nie są
Apocrypha:
ma pewny
dowód swoy
y w tch
Księgach kto
re inter Apo-
cryphos by-
wają poli-
czane.

Okazanie:
Iż choćby
się ty słowa
Księgi Ma-
drości in con-
troneria poło-
żone: stwo-
rzony ku
nieśmiertel-
ności: prze-
kładają o-
tem: że był
człowiek
stworzony
w Nieskaze-
niu: tedy y
tak nie Ad-
wersarze nie
wygrają.

iało się wyższy te świadectwa z nich przypominają: A
przetoż za to przyczyna: y dowód nasz / przywiedziony z
tych słów Księgi Mądrości Salomonowej: w tym
przedsięwzięciu naszym: musi być pewny.

Ná druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz / Adwersarze / w tej swojej explicacyi:
teżamy: w której twierdzą: iakoby to co jest napi-
sano o człowieku: że jest stworzony ku nieśmiertelności:
miało być przekładano tylko tak: w nieskazyaniu.

Ná to odpowiadam.

Naprzód tak: Ponieważ się wyższy pokazało: że czło-
wiek stworzony był nieśmiertelnym: Także: ponieważ y
te słowa pomienione: patrzą na to iakim człowiek był od
Boga stworzony: Przetoż co się tknie sensu samego: tak
dobrze może być przełożono: że był stworzony ku Nie-
śmiertelności: iako y w Nieskazyaniu.

Potym tak na to odpowiadam. Choćby się to Adwersar-
zom pozwolilo: że te słowa mają się tak tylko tłumaczyć:
że był człowiek stworzony w nieskazyaniu: tedy y tak prze-
cież nie Adwersarze nie wskurają: Bo to skąd nie idzie:
aby był pierwszy człowiek Absolutnie śmiertelnym miał
być stworzony. Piśka bowiem sami Adwersarze w tych
słowach przedsięwziętych: Iż to nieskazyanie / w któ-
rym człowiek był stworzony: nieco innego czynilo: tylko
nie tylko przyrodzenie człowieka tegoż: ale y Condicia ie-
go albo stan: czynilo spokojnym / y od wszelkiego nie-
szczęścia wolnym: aż do kresu temu przyrodzonego. Ale
iż nie może się nie wiecety takiemu Nieskazyaniu przeciwieć:
iako albo sama skuteczna śmierć: albo skuteczna śmier-
telność: Przetoż człowiek / który był stworzony w Nie-
skazyaniu: nie był skutecznie śmiertelnym stworzony.

Potrębie: Odpowiadam na to: biorąc pochoy z tej
samej Distincty Adwersarskiej: która czynia o tym

Nieskazy-

Nieśkąd : Otóżuż bowiem Adwersarze : Że to
Nieśkąd : w którym był człowiek stworzony : czyniło
nietylko Condicia człowieka / y stan : społecznym : y od
wolańczego nieśczęścia wolnym : ale też y samo przyro-
dzenie człowieka. Sączym także skąd zamknięcie płynie :
Ponieważ sami Adwersarze / to Nieśkąd : nie tylko o
Condicyi człowieka aż do Kresu : ale y o przyrodzeniu
człowieczym : rozumieją : któremu jest przeciwna sama
Actu śmierć : albo śmiertelność : Przetoż y względem
przyrodzenia swego : człowiek był nieśmiertelnym stwo-
rzony. A tak że napisali sami Adwersarze : że nie spo-
nego z przyrodzenia swego : z nieśmiertelności nie ma.

Poczwarte : Odpowiadam ieśćże na to : z tey samey
explicitacyi Adwersarskiej : podchop biorąc : Która opisuje
to człowieka Nieśkąd : Powiadaż Adwersarze :
że człowiek w nieśkądzie był stworzony : aż do Kresu przy-
rodzonego : to jest : śmierci : Pytam : Coż skąd przystoy-
niey może Kto zamknąć : iako to : że człowiek w Naturze
swoyey : aż do Kresu : nieśmiertelnym był stworzony :
Gdzie się tedy obraca Adwersarz : nigdzie słusney przed-
stawienia swego nie ma : więcż ani podpora.

Na trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / a ostatnia / Adwersarze / w tey swoyey
explicitacyi : że zamknięcie : w Ktorey twierdzą : iakoby da-
ł się słowu / z tegoż Rozdziału / tychże Księg Mądrości Sa-
lomonowey : v. 24. 25. miały utwierdzać Sentencyę ich :
o stworzeniu człowieka Aktu ipso śmiertelnym : Ale to
Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że te słowa : nie takowego / ani
iako / ani przez podobieństwo w sobie nie zamknięte : Co
łatwie każdy zna / Kto się ich własności y porządkowi
dobrze przypatrzy. Tak bowiem są napisane : Ale Za-
mknienie Diabelskie, śmierć weszła na świat, a doznawają iey :

Ostatnie :
Że ani da-
ł się słowu /
tychże Księg
Mądrości
Salomono-
wep / y tegoż

Który

rozdzieli:
u. 24. 25. o
pinie Ad-
wersarstey
nie niewsp-
caia.

ktory z onego strony są. Z ktorych słow / niſt roztądny:
by iedno niechciał praſudicata opinione laborare: y ię-
dneſo ſłow / a nie wpatrzy: Ktoreby albo iawnie / albo ta-
iemnie: miało tego dowodzić: co chęć Adwersarze: to
ieſt: że człowiek Adu ipſo, & ex neceſſitate natura:
śmiertelnym był ſtworzony.

Powtore: A dla tego to Adwersarzom nie może być
pozwolano: że y ſami ſwego przedſiewzięcia / z tych
ſłow wſiluią nie inaczej dowodzić: tylko aż co przyda-
woſy do nich z domyſtu ſwego: a miánowicie to ſłow / o
zadawac: Ktore intra parentheſin kładą: bo go text w
ſobie nie ma.

Porzeczic: A dla tego to im nie może być pozwolano:
że choćbyſmy przyieliy to / co Adwersarze z domyſtu ſwe-
go do tych ſłow przydali: tedy y to nie Sentenciy na-
ſzey zaſtąpić: a Adwersarſtew pomoc nie może: Co ka-
żdy obaczy / gdy te ſłow / a ſwiete / y z ſamym do nich przy-
daniem Adwersarſkim: tak połozone obaczy: iako ſa od
ſamych Adwersarzow wſadzone: Tak ie tedy Adwer-
ſarze kładą:

Ale Zaydroſcia Diabelska, śmierć weſłá ná ſwiát, y kuſa
ſie (Zadawac) i. a, ktory z onego ſtrony są.

Jakimże tu proſbę / ſpoſobem: Kto: choć tylko przyro-
dzony rozum mając: z takiego połozenia tych ſłow: może
to przyſtoynie zámknąć:

Zaydroſcia Diabelska, śmierć weſłá ná ſwiát, a kuſa ſie
(Zadawac) i. a, ktory z onego ſtrony są.

Brgó Adam Adu ipſo: śmiertelnym od Boga ſtworzony:
Ponieważ tedy / ani ſam poſpolity rozum: takiego záwie-
rzenia rzeczy: z tych ſłow wſyſtlich: iako brzmia ſamy w
ſobie: nie wczy: Przetoż y Adwersarze: tego z nich zá-
myſłac niemożá: aby Adam: Adu ipſo, & ex neceſſi-
tate natura: śmiertelnym miał być ſtworzony.

Poczwarte: A dla tego: że w miánka ná tym niewſcu
zaydroſci

zazdrości Diabelskiej : za którą śmierć na świat jest wprowadzona : iawnie to pokazuje : że człowiek nie był od Boga śmierci podległym stworzony : Gdyby gdzie śmierci nie było : tam y podległość człowieka : teyże śmierci : pierwsza nie mogła być : A nie była śmierć zaraz w ten czas kiedy był człowiek stworzony : dla tego i że ieżcie nie była nań zazdrości Diabelska wprowadzona : co się stało aż po grzechu. A tak y z tey miary pokazuje się : że człowiek pierwszy : ex natura stworzony był nieśmiertelny : ponieważ nie mógł się inaczej śmierci podległym stać : tylko aż kiedy nań zazdrości Diabelska / przez grzech : wprowadzona była.

Popiate : A dla tego to mniemanie Adwersarście nie ostoi się : że y sama zmianka zazdrości Diabelskiej : iawnie się temu przedsięwzięciu Adwersarściemu przeciw : Bo to pewna : iż ta zazdrość / Diabel / nie komu innemu osobliwie zazdrościł : tylko człowieku : od Boga stworzonemu. Czegoż mu tedy zazdrościł ? Jeśliśmiertelności : tedy naprawdę nie miał mu czego zazdrościć : Gdyż y sam w ten czas : nie tylko śmiertelności : ale y samey wieczney śmierci : był podległy. Ponieważ tedy w ten czas / Diabel / nie mógł zazdrościć człowieku śmiertelności / ani śmierci samey : kiedy mu napierwey począł zazdrościć : Przetoż mu zazdrościć musiał : stanu tego : w którym był przed śmiercią : to jest : stanu światobliwości / y sprawiedliwości : a tak mu zazdrościł nieśmiertelności y żywota. Gdyż gdzie jest światobliwość y sprawiedliwość : tam jest żywot : a gdzie zaście jest żywot : tam śmierci nie ma : a gdzie śmierci nie ma : tam człowiek nie mógł być śmierci podległy. Zazdrościł tedy Diabel człowieku nieśmiertelności : a zazdrościł mu nie tylko tey : którą miał przed upadkiem swoim : która się in potentia non moriendi : zamykała : ale mu zazdrościł y oney przyszłego żywota : która się in impotentia moriendi :

endi : zamyśla. A tak pierwszy człowiek: nie był Abolu-
tę śmiertelnym stworzony. Wiecy tedy y te dalsze sto-
wá : tych Księg mądrości Salomonowej: samym ná-
szym Adwersarzom zawadzają : niżeli pomagają.

TRZECIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego: obrony potrzebuie: ex Cap. 5. Rom.
7. 12. gdzie tak napisano:

A dla tegoż idź przez iednego ciał wiek, grzech wszedł na świat: a przez grzech śmierć: y tak na wszyscy ludz śmierć przysła: ile wszyscy grzeszyli.

Ná to Mieysce/Adwersarze/w Katechizmie swym:
fol. 24. tak napisali.

A o Trzecim iestcie mieyscu, co mi za odpowiedz
przynosi?

*Apostol na tym mieyscu nie mowi o śmiertelności, ale o sa-
mey śmierci: A insha iest śmiertelność, insha śmierć sama:
Gdyż może kto być śmiertelnym, a przedśie moje nie umrzeć.
Iakoż tedy mam to rozumieć, że śmierć przez grzech
na świat przysła?*

*Tak, że Adam za grzechem swym, z dekretem Bożego, pod
śmierć wieczną podpadł; a potom, wszyscy ludzie, dla tego, iż sa
z niego vrodzeni, teyże śmierci podlegli: Coż tak iest, p ká-
guie sie z tego stosowania, które czyni Apostol, Chrystusa z A-
dámem, na tymże mieyscu. począwszy od wiersza 12. aż do koń-
ca. To właśnie Adwersarskie stowá.*

Ná to Odpowiadam Troiako.
Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz / Adwersarze/ w tey explicácii swo-
jej: że zamyśla: w ktorey twierdza: jakoby w tym
mieyscu: Apostol święty: żadnym sposobem nie miał mo-
wić o

wieć o śmiertelności: tylko o samej śmierci: Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Mianowicie dla tego:

Je sie wyśsey pokazało: iż śmiertelność pierwszego człowieka: Dwoiako sie consideruje: ile przed wypadkiem: y ile po wypadku iego. Przed wypadkiem: był śmiertelnym: nie rzecz sama ani skutkiem: ale potentia: że mógł umrzeć: iako mógł zgrzeszyć. Po wypadku zaś: A-ctu ipso został śmiertelnym: Bo już w ten czas: musiał rzecz sama umrzeć: ponieważ zgrzeszył. Gdy tedy Apo-
stol święty: te słowa pomienione: do tego czasu stosuje: Ktorego sie już był stał człowiek grzesznym: iako każdy łatwo baczyc może: Przetoż w nich zamyka nie tylko śmierć sama istotna: Która na człowieka za grzechem przyszła: ale y same śmiertelność prawdziwa człowie-
cza: Bo zgrzeszywszy człowiek: nie mógł już innego prawa na sobie ponosić: tylko śmierci: y stać sie umarłym. A tak y tym względem: dobrze to miejsce przedsięwzię-
cia naszego dowodzi o tym: że pierwszy człowiek: ex ne-
cessitate naturae: nie mógł być stworzony śmiertelnym: ale dopiero za grzechem: tej potrzebie umarcia stał sie podległym.

Tę drugą rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ Adwersarze/ w tej swojej explicacy: te zamykania: w ktorej twierdzą: iakoby w tym miejscu: Apostol święty: mówiąc o śmierci: Która przez iednego człowieka na świat wprowadzona była: miał mo-
wić tylko o samej wiecznej śmierci: Ale y to Ad-
wersarzom nie może być pozwolono.

Mianowicie dla tego.

Naprzód: że tu Apostol święty mówi o tej śmierci: od ktorej nas Christus odkupił: co siey z wprzeczając-
cych / y pozad idących słow pokazuje. Ale iż nas od

Okazanie:
Iż to miej-
sce przedsię-
wzięcie Apo-
stolskie: mo-
wi y o sa-
mej śmier-
ci pierwsze-
go człowie-
ka istotney:
y o samej ie-
go istotney
śmiertelno-
ści.

Okazanie:
Iż w tymie-
miejscu A-
postol a. nie

o śmiej tył-
ko wieczney
śmierci mo-
wi.

współkier śmierci Chrystus Pan odkupił: Gdyż jest zupełnym y doskonałym naszym odkupicielem: Przetoż nas odkupił y od śmierci doczesney. A jeśli nas od tey nie odkupił: tedy nie jest zupełnym y doskonałym naszym odkupicielem. Co jest przeciwko Piśmu świętemu. Mówi tedy Apostoł na tym mieyscu: o śmierci nie tylko duszney wieczney: ale mówi y o cielesney doczesney: Bo mówi o tey śmierci: od ktorey przez Chrystusa: doskonałe y zupełnie jesteśmy odkupieni.

Powtore: A dla tego to Adwersarzom nie może być pozwolono: że tu mówi Apostoł święty: y o takiej śmierci: dla ktorey nie moglibysmy przysć y do żywota wiecznego zupełnie: jeśli bysmy od niey nie byli wybawieni. Ale że y śmierć cielesna jest takowa: dla ktorey Chrystus Pan: nie mogłby nam dać zupełnie żywota wiecznego: jeśli bysmy od niey nie byli wybawieni: Boby nam tylko względem Dusze: żywot wieczny musiał nas leżeć: jeśli by ciało od śmierci doczesney: nie było wybawione: Przetoż tu mówi Apostoł święty: nie tylko o wieczney: ale y o doczesney śmierci.

Nawet: A dla tego to Adwersarzom nie może być pozwolono: że to nie nowina Piśmu świętemu: pod jednym nazwiskiem śmierci: zamysłać wieczną y doczesną śmierć: y to wszystko/ co śmierć wieczną/ albo doczesną zwykło przędzić: albo za nią następować: Nawet y to: co z tey obojczy śmierci zwykło pochodzić: Jaka była ta śmierć: ktora Bog Adamowi groził po stworzeniu iego: jeśli by był iadł z owocu drzewa zakazanego: y ktora mu z soba/ za zgrzeszeniem iego: nie tylko wieczne/ ale y doczesne umarcie przyniosła: na duszy y na ciełe: przyniosła mu z soba smutek/ boleść/ pracę/ umniejszenie sił: y inne tym podobne rzeczy/ ktorych zaraz po zgrzeszeniu swoim poczał doświadczać na sobie. Ponieważ tedy na tym mieyscu: o teyż śmierci Apostoł Paweł święty mówi:

ktora

ktora Bog Adamowi za przestępstwo groził : co sama własność tych słow jego pokazuje : Przetoż to miejsce : nie tylko o wieczney : ale y o doczesney : nie tylko o śmierci dusze : ale y o śmierci ciała : prawie dobrze ma być rozumiane.

Na Trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecią rzecz / a ostatnią / Adwersarze / w tej swojej explikacy : że zamysłają : w której twierdzą : iakoby inſy ludzie po Adamie : teyże wieczney śmierci : nie inaczej się mieli stać podległymi : tylko dla tej przyczyny : że z Adama byli zrodzeni : Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Mianowicie dla tego.

Że to jest Insufficiens casarum enumeratio. Dwie bowiem przyczynie Piſmo święte rządzi : dla których inſy ludzie po Adamie / y z Adama zrodzeni : dſiedzić muszą śmierci : nie tylko wieczną / ale y doczesną.

Pierwsza jest ta : Że się im przyrodzenie Adamowe w samym Adamie grzechem zepsowane : przez rodzenie się z tego Adama : przywłaſzcza / albo podawa : Nie może bowiem rzecz ſtąpieniu y śmierci poddana : inaczej z siebie rodzić : tylko zepsowana y śmierci poddana : Jako y co się rodzi z ciała : ciałem być musi : według słow Chryſtufowych : Ioan. 3. 4. 16. Czego potwierdza y ono miejsce : Gen. 4. 4. 3. które to o Adamie powiada : że on po wpadku swoim : ſplodził y z siebie Syna / którego nazwał Sethem : nie ſplodził go na ſtalt y podobieństwo wyobrażenia Bożego : iako sam był ſtworzony : ale na podobieństwo y wyobrażenie swoje. Druga zaś przyczyna tej rzeczy / ta jest : Że tymże ludziom / z Adama zrodzonym : y sam grzech Adamow przywłaſzcza się. Jako to samo miejsce / o które controuersia idzie : pokazuje : A bowiem tak mowi Apostoł : A przetoż iako przez jednego

Okazanie :
Że inſy ludzie po Adamie : nie mogli się tylko z tej przyczyny / bądź wieczney / bądź doczesney śmierci podległymi stać : iże byli z Adama zrodzeni.

cyfrowicki

człowieka grzech wszedł na świat, a przez grzech śmierć, y tak
na wszyscy ludzie śmierć przesiła: ile wszyscy zgrzeszyli. Jā-
śnie dając znać: Ji skoro Adam / na się / przez nieposluš-
zeństwo: przywiodł grzech: że zaraz tenże grzech jego: y
na inſe był wprowadzony. Jāko y ſamę śmierć: ſkoro
na ſie nieposlušęństwem przywiodł: zaraz za tymże nie-
poslušęństwem: tąż śmierć: y na inſe wprowadzona
była: Bo zrzetelnie powiada: Przez iednego człowieka nie
poslušęństwo: przyſzedł grzech na świat: to ieſt: na inſe lu-
dźci: ktorzy ſie z niego rodzić mieli: iāko y ſami Adverſa-
rze explikuię. A tora śmierć: iſby była nie mogła na in-
ſe ludźcie przeyść: ieſliby byli nie zgrzeszyli: iāko y na ſa-
mego Adama / inaczey nie mogła przeyść: tylko aż kiedy
zgrzeszył: Przetoż Apoſtol dokłada y o tych inſzych lu-
dźciach: z Adama zrodzonych: tych ſtowo dających: Ile
wszyscy zgrzeszyli. A iſ nie mogli w ten czas zgrzeszyć ipſo
actu: ani tym podobieństwem: kiedy / y ktorzym podo-
bieństwem: y ſam Adam zgrzeszył: iāko tenże Apoſtol
niſzey 4. 14. wſkazuje: gdyż ich też y ſamych ipſo actu: ie-
ſzcze w ten czas nie było: Przetoż zgrzeszyć musieli zaraz
w ten czas: kiedy Adam zgrzeszył: nie inaczey: tylko w
Adamie: iſe ſie im on grzech wczynkowy Adamow: przy-
wolaſzczył. Bo ieſli nie zgrzeszyli w ten czas ſamym wczyn-
kiem: Bo nie zgrzeszyli na podobieństwo przestępstwa
Adamowego: iāko Apoſtol mowi: A przecie w ten
czas wszyscy zgrzeszyli: iāko tenże mowi: Tedyć zgrzeszyć
musieli w ten czas dla tego: iſe im on grzech wczynkowy
Adamow: był przywolaſzczony. A tāk nie dla tego tyl-
ko eſtali ſie wieczney y docześney śmierci podległymi: iſe
z Adama byli zrodzeni. A ieſli zaś iſe ani wczynkiem ſa-
mym / zaraz w ten czas nie zgrzeszyli: kiedy Adam zgrze-
szyl: nie zgrzeszyli też ani tym ſposobem: że ſie im zaraz w
ten czas grzech Adamow przywolaſzczył: choć ieſzcze nie
brli: gdy y ſam Adam zgrzeszył: Tedyć zātym nie co inſe

go zostawa : tylko to : że nie dobrze Apostoł napisał : że
 zaraz w ten czas wszyscy zgrzeszyli : gdy sam Adam zgrze-
 szał. Ale iż dobrze Apostoł napisał : Przetoż zaraz w ten
 czas : wszyscy ludzie z Adama zrodzeni : zgrzeszyli : Kiedy
 y sam Adam zgrzeszył. A iż nie mogli zgrzeszyć w ten
 czas ipso Adu : tymże grzechem / którym / y kiedy Adam
 zgrzeszył : bo ieście y sami w ten czas ipso Adu nie byli.
 Zgrzeszyć tedy musieli w ten czas przez przywołanie
 sobie tego grzechu Adámowego : którym y sam Adam
 ipso Adu zgrzeszył. Ponieważ tedy nie tylko przyrodzenie
 Adámowe słazone / y śmierci poddane : inšym ludziom
 z niego zrodzonym podawa sie : ale sie im przywołacja y
 sam grzech jego : Przetoż iako sam Adam : nie tylko
 względem przyrodzenia swego zepsowanego : ale y wzglę-
 dem grzechu : tym wiecey był : y wieczney / y doczesney
 śmierci poddany : Tak też y inšy ludzie z niego zrodzeni :
 nie tylko dla tego musieli być śmierci wieczney / y docze-
 sney : poddani : ię sie im przyrodzenie zepsowane Adá-
 mowe : przez zrodzenie z niego : podawało : ale y dla te-
 go : że sie im y sam jego grzech przywołaczyl. O czym be-
 dzie wiecey : w Czwartych Księgach pisanego : pod
 Artykułem : O przywołaczaniu sie nam sprawiedliwości
 Chrystusowej. Z tego tedy wszystkiego : co sie tu o tey
 rzeczy traktowało : i każde pobożne serce latwie baczyć mo-
 że : Iż pierwszy człowiek : względem ciała w pierwszym
 stanie swoim : nie był ani simpliciter śmiertelnym : bo
 mógł nie umrzeć : gdyby był chciał przykazanie Boże za-
 chować : Ani simpliciter nieśmiertelnym : bo mógł u-
 mrzeć : iakoż y umarł : gdy przykazanie Boże przestąpił.

A z tego y to sie zamyka.

Iż iako pierwszy człowiek / nigdyby był nieśmiertelny :
 gdyby był nigdy niegrzeszył : choć był prawdziwym cło-
 wiekiem w naturze swojej : od Boga stworzony : Tak
 Daleko

Adwersar-
sta chytrości
odstępca.

daleko więcej Christus Pan: będąc prawdziwym cło-
wiekiem: a nigdy nie wznowił żadnego grzechu: nigdy
by był dla tego samego niewieral: że się prawdziwym
człowiekiem urodził: w Naturze człowieczej od innych
ludzi nie różnym. A iż przecie umarł: Przetoż umarł
nie z innych przyczyn: tylko dla grzechów naszych: iako
Pismo święte zeznawa: Rom. 4. v. 25. Niechajże już
tedy sobie / zątym: Pánowie Adwersarze te zastane:
chowaia na co racza: która śmiertelnego człowieka/
w Naturze jego: od Boga stworzeniem: chce to potwó-
rzyć w ludzi wstrzobować: że Christus: ani z przyczyn
grzechów naszych umierał: ani z przyczyn grzechów
swoich: których nie miał: ale tylko dla tego: że się był
urodził w okazal człowiekiem prawdziwym. Gdyż się
przecieżona rzecz temu: w przykładu samego pierwszego
Adama: do którego się sami Adwersarze: w tym przed-
sięwzięciu wzięli: porazata: w iestże w Czwartych
Księgach: pod Artykułem o przyczynach śmierci Chri-
stusowej: w pod drugim Artykułem tamże: o Dopusz-
czeniu sprawiedliwości Bożej / za grzechy nasze: przez
śmierć Chrystusową: tym więcej pożąduje: tam poboż-
nego Czytelniká odsyłam.

O STANIE CZŁO- WIECZYM.

Artykuł Wtóry.

A miánowicie o tym:

Ieśli tylko przez to: pierwszy człowiek: podobieństwo Wyobrażenia Bozego: na ktore był stworzony: wyrażał: Ize był Panem postanowiony: od Boga: nad pewnymi rzeczami: a w tym podobieństwie Wyobrażenia Bozego: z żadney miary: nie wyrażał niesmiertelności.

A to Quaestia: Adwersarze rzucili sie Naprzód dla tego: aby w dalszym swoim postępku: Adama: i nie inakszym stworzonym od Boga: pokazali: tylko śmiertelnym: a zaś aby zamknąć mogli to: co sie w poprzedzającym Artykule na samym wstępie: pomieniło w pokazalo. Potym: A dla tego: aby Chrystusa Pana: ktorego Pismo ś. nazywa w wtorym Adamem: i samym też Panem: nieba i ziemskim: I. Cor. 15. v. 47. i pierwszym Słowikiem: to jest: Adamem: porównali. Gdzie oni w Chrystusowi Panu: niechca pozwolić: aby miał mieć Naturę Boską i zwierzchność mu tyle dana od Boga: albo Panowanie: przyznawając. Co w Rarochimie swym wstępu: fol. 39. Gdzie dwa sposoby klądące: według których kto może być Bogiem: i pierwszy od Chrystusa Pana odstąpił: względem ktorego sam Ociec niebieski: jest Bogiem: wtory tak zaczyna: Drugi sposób jest, gdy znają tego, (to jest: to słowo Boga) który wysoka i taka zwierzchność albo moc od onego samego iedyńego Boga ma, albo jakim innym sposobem w Rosłwie onym iedyńego Boga ma spoleciność. A zamysla: Tym drugim, (prawi) sposobem, w samym Piśmie świętym, na niektórych miejscach, Syn Boży Bogiem nazywany bywa. Czego zaraz fol. 40. i Jan a świętego Cap. 18. v. 35. przewodzi świadectwo. W czym iże sie w Pierwszych Księgach tra-

Przełożył: dla których sie Adwersarze rzucili na ten Artykuł: o stworzeniu człowieka na kształt podobieństwa Wyobrażenia Bozego

Kto wało : pod Artykułem Wtórym : Przetoż tu już do tego się obracam : aby y tá Opinia Adwersarsta : pod tym Wtórym Artykułem podana y zamknięta : nie mniej : tylko iako y inſe : błędem się być pokazała.

ZDANIE SOCINISTOW.

Napisali Adwersarze : w Katechizmie swym : fol.

21. 22. o tej rzeczy : te słowa :

Co się tycze myślenia tego, gdzie napisano, iż człowiek stworzony na wyobrażenie Boga, tak maś wiedzieć, iż to nie gnący nieśmiertelności, (coś nad obaczyć możesz, iż też pod tym czasem, gdy już człowiek był podany śmierci, wynawa w nim Pismo co wyobrażenie Boga, Gen. 9. ver. 6. Kto rozlewa krew człowieka, przez człowieka krew jego rozlać a będzie abowiem na wyobrażenie swoje Bóg uczynił człowieka. Takie Iacob. 3. ver. 7. Ięzykiem błogosławimy Boga y Ojca, y nim przeklinamy ludzi, którzy na wyobrażenie Boga są uczynieni. Ale znaczący w d. cja y Pánowanie człowieka, które ma na ziemi, nad wszystkim stworzeniem : co się pokazuje z tego myślenia, gdzie o tym jest napisano, Gen. 1. v. 26. Uczynimy człowieka na wyobrażenie nasze, wedle podobieństwa naszego : a niech pánuje nad rybami morskimi, y nad ptástwem powietrznym, y nad byd'iem, y nad wszelką ziemią, y nad wszelkim co się cjołga po niej. To własne Adwersarskie słowa.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

O Szelka rzeczy : która samemu Bogu właśnie należy : a człowiek oney : stworzonym będąc od niego : iako i stał y podobieństwo po sobie potáżował : nie za co innego : tylko stworzeniem tegoż człowieka : na i stał y podobieństwo wyobrażenia Boga : musi być rozumiana. A iako nie samo tylko Pánowanie : jest rzeczą Bogu właśnie należąca : ale jest y inſzych rzeczy : które nie mniej iako y Pánowanie : właśnie Bogu należą : Tak też człowiek

człowiek pierwszy : nie tylko w Pánomániu : ále y w
wielu inšy ch rzeczách : Bogu włásnie należacych : mogli
z siebie pokázować křtalt y podobieństwo wyobrażenia
Božego. Kóřtem : jáko człowiek : stworzonym będąc
od Boga : z ciała y z duše byl zlozony : y jáko wřytet : y
wzgle dem duše proprie & principaliter : y wzgle dem
cíalá perwnym sposobem : ná podobieństwo y wyobra-
żenie Bože byl stworzony : Ták teř y wzgle dem Duše : y
wzgle dem Cíalá : wiele inšy ch rzeczy / eprocz Pánomá-
nia : wyrażal : y ony ch křtalt y podobieństwo z siebie
pokázawal : wyobrażenia Božego.

Tey Sentenciey Siedm ģećci.

PIERWSZA CZEŚĆ.

Tá ģeć to w sobie żmýta : Że wřetła rzecz / ktora
sámemu Bogu włásnie należac iá ģowiek oney / stwo-
rzony będąc od niego : křtalt iaki y podobieństwo po-
sobie pokázował : nie zá co inřego : tł o stworzeniu
tegoż człowieka : ná podobieństwo wyobrażenia Bože-
go : ma być rozumiana : Żo to řad iáwna : Że wřetła
rzecz : ktora ná podobieństwo y wyobrażenie Bože-
go : czyniona bywa / albo stawa sie : Jáko potrzeba : aby te
rzeczy wyrażála y křtaltowała : ktore sa włásne oney sa-
mej rzeczy : ná ktorey wyobrażenie y podobieństwo stała
sie : Ták teř te same rzeczy : ktorymi tá rzecz pomieniona :
one křtaltuie / y wyraża : ná ktorey wyolraz y podobień-
stwo iest spráwiona : nie zá inótře koniecznie máia być
rozumiane : tylko stworzeniem tey samey rzeczy : ná křtalt
y wyobrażenie oney : ktora takimi rzeczami : ktore iey sa-
mej sa włásne : wyraża y křtaltuie. Co o wřyřty ch ma-
dry ch á pobeżny ch : rzecz iest iáwna y wiadoma. Gdy
tedy Piřmo řwiete o człowieku pierwszym mówi : Ż
byl stworzony od Boga : ná podobieństwo y wyobraże-

Wyrażenie:
Że te rzeczy /
ktore sa sa-
mego Boga
włásne / á
człowiek
pierwszy o-
ne wyrażal
y křtaltowa-
wał : stwo-
rzeniem te-
goż człowie-
ka ná wyo-
brażenie y
podobień-
stwo Bože:
rozumieia
sie.

nie jego : Gen. I. v. 27. Tedy iako koniecznie ten człowiek : musiał wyrażać y kształtować te rzeczy : które są własne Boga samego : będąc na wyobraz jego y podobieństwo stworzony od niego samego : Tak też te same rzeczy : samego Boga własne : które pierwszy człowiek wyrażał y kształtował : nie są co innego : tylko stworzeniem tegoż samego człowieka : na wyobrażenie y podobieństwo Boże : mają być rozumiane.

DRUGA CZĘŚĆ.

Okazanie :
Że nie tylko
samo Pano-
wanie : jest
rzeczą Bogu
własnie na-
leżącą.

Ta Część to w sobie zamyka : że nie samo tylko Prowadzenie : jest rzeczą Bogu własnie należąca : ale jest y innych więcej : które niemniej : iako y Prowadzenie : własnie Bogu należą : Bo to stać iakona : że Bog/ nie tylko Prowadem/ od wszystkich brawa wierzony y wyznawany : y z Pismą świętego poznawany : Ale y takim : którego Istność jest Duchowna/ wieczna/ Elementem nie złożona/ simplicissima : nie widomo/ nieśmiertelna/ doskonała/ wszechmocna/ czysta/ święta/ sprawiedliwa/ mądra/ prawa/ wolna/ y do sprawowania/ obywatelstwa/ y utrzymywania wszystkich rzeczy dostateczna : y iakośli co więcej nad to z Pismą świętego może być przydane : y rzeczą Bogu własnie należąca : pokazano. Czego dowodzić nie potrzeba : gdyż to jest rzecz/ y wszystkich wiernych y mądrych : więcej niżeli iakona : y niżej może się to z iaknych dowodów Pismą świętego pokazać.

TRZECIA CZĘŚĆ.

Okazanie :
Że człowiek
pierwszy :
nie własnym
tylko Pano-
waniem : ale
y w wielu
innych rze-

Ta Część to w sobie zamyka : że człowiek pierwszy : nie tylko w Prowadzeniu : ale y w wielu innych rzeczach : Bogu własnie należących : mógł z siebie pokazywać kształt y podobieństwo wyobrażenia Bożego : Bo to stać iakona : że rzeczy Bożych własnych : jest też więcej niż iak jedna : to jest : Prowadzenie : iako się pokazało. Jako
też y

tedy rzeczy Bożych własnych jest więcej : niżeli samo tylko ciało wyraża-
to Panowanie : Tak też człowiek/ stworzonym będąc jest takt y
od Boga : na kształt y podobieństwo wyobrażenia iego : podobień-
mógł y w wielu innych rzeczach : wyrażać kształt y podobieństwo wyo-
bieństwo wyobrażenia Bożego : nie w samym tylko Panowaniu.

CZWARTA CZĘŚĆ.

Tę część to w sobie zamyka : że człowiek będąc od Boga stworzony : z dusze y z ciała był złożony : Boro ślad
iawną : że tak Pismo święte ukazuje : gdy mówi : że ciało
to iego/ z prochu ziemi było wykształtowane : a dusza :
przez natchnienie w oblicze iego/ od Boga : Duchą
prwotą : osobnym sposobem była mu dana : Gen. 2. 7.
7. iako siey w poprzedzającym Artykule pokazało.

PIĄTA CZĘŚĆ.

Tę część to w sobie zamyka : że wspaniał człowiek : y
względem dusze : y względem ciała : na kształt y podobieństwo
wyobrażenia Bożego : był stworzony : Bo to
ślad iawną : że tak Pismo święte ukazuje. Naprzód :
tey miary : gdy mówi o samym zupełnym/ całym/ y istotnym
człowieku : że jest stworzony na podobieństwo y
wyobrażenie Boże : Gen. I. 26. Uczyńmy człowieka na
wyobrażenie nasze. It. 27. Stworzył tedy Pan Bog cło-
wieka na wyobrażenie swoje, na wyobrażenie swoje stworzył
go, męskojny y niewiaste stworzył ich. Ślad sie pokazuje :
Jż iako samo ciało człowiecze/ bez dusze/ ani dusza bez ciała :
nie jest człowiekiem : ale ciało człowiecze/ złożone z
dusze : a dusza z ciałem : jest człowiekiem : Tak też gdy
Pismo święte mówi : o całym człowieku : Jż był na wyo-
obraz y podobieństwo Boże stworzony : nic innego nie
czyni : tylko iawnie ukazuje : że człowiek wspaniał : y w
zględem dusze/ y względem ciała : na kształt y podobieństwo
wyobrażenia Bożego : był stworzony. Gdyż

Okazanie :
Jż wspaniał
człowiek / y
względem
dusze/ y w
zględem ciała :
na kształt
y podobieństwo
wyobrażenia
Bożego był
stworzony.

Bog/ mówiąc te słowa : *Vczymy człowieka na wyobrażenie nasze* : mówił ie : *tak przed stworzeniem człowieczego ciała : iako y dusze* : aby był tym samym wyrażil : *że wshytet człowiek* : iaki był potym stworzony od niego : *względem dusze/ y względem ciała* : był stworzony na wyobrażenie iego od nie^o. *Porym* : Pokazuje to Pismo 4. y 3 tej miary : gdy mówi : *że wshytet człowiek sprawiedliwy/ y prawy* : wshytet panowaniem nad wshytetimi ziemskimi rzeczami : obdarowany : był od Boga stworzony : Gdyż tak Pismo święte mówi : *Naprzód* : 3 strony prawości : Ecclesiastes : Cap. 7. v. 30. *Bog stworzył człowieka prawego*. *Wczym* sie y sprawiedliwość iego zamyka : iako sie niżej pokaze. *Porym* : 3 strony Panowania : tak mówi : Gen. 1. v. 26. *Vczymy człowieka na wyobrażenie nasze*, według podobieństwa naszego : *á* niechay Panuje rybom morskim, y ptakom niebieskim, y bydlatom, y wshytetey ziemi : y wshytetey rzeczy czołgającej sie po ziemi. *Porzucie* : Jáwna to y stad : *że wshytet człowiek* : tak względem dusze/ iako y względem ciała : przez Krew Chrystusowę : jest odzupiony : Matth. 20. v. 28. Galat. 3 v. 13. Rom. 6. v. 9. 17. I. *Poczwarte* : *że wshytet* przez Ducha świętego : bywa odrodzony : Ioan. 3. v. 5. *Nawet* : *że wshytet człowiek* : ku nieśmiertelnemu żywotowi będzie wzbudzony : aby 3 Bogiem żył na wieki : 1. Cor. 15. v. 43. 44. 8. 53. 54. *Gdyż* te rzeczy : w których teraz człowiek : y względem dusze/ y względem ciała : bywa odrodzany : á po zmartwychwstaniu doskonały w tom będzie postawiony : nicco innego pokazuje : tylko to : *że też* takim pierwej był : y względem dusze/ y względem ciała : stworzony.

SZOSTA CZĘŚĆ.

Ostatnie :
Z pewnym
względem/
względem

Ta część to w sobie zamyka : *że człowiek* : *proprie* & *principaliter* : względem dusze : wyrażał Pstalt y podobieństwo wyobrażenia Bożego : Bo to stad jáwna :

że iako

Je iako duszą człowieka pierwszego: Troiako bywa considerowana: choć sama w sobie jest iedną y nierozdzielną. Naprzód: względem swoiey istoty. Potym: względem spraw: które wykonywała. Następnie: względem dąrow: którymi przy stworzeniu swoim od Boga obdarzona była: Tak też mało nie wskazywamy tymi sposoby: względem dusze: pierwszy człowiek: to jest Adam/ y Ewa: wyrażał kształt y podobieństwo wyobrażenia Bожego. Co poiedynkiem declaruje.

dusze/ pier.
wszy cilo-
wiek: wyra-
zał kształt y
podobień-
stwo wyo-
brażenia
Bожego.

Naprzód: Pierwa to: że tym stworzeniem swoim/ na wyobraz Bожy: pierwszy człowiek: kształtował y wyrażał: własności samey Istności Bожey: Goyż dla tego bywa o nim mowiono: że on/ stworzony był: nie na wyobraz rzeczy iakiey stworzoney: ale na wyobraz samego Boga. Wyrażał tedy pierwszy człowiek: własności Istności dusze swoiey: własność Istności Bожey: nie inaczey: tylko takim sposobem: że iako Bog: nie jest nic innego własności Istności swoiey: tylko sama Istność Duchowna/ simplicissima, z Elementow/ ani z żadnych innych sposobow: nie złożona: niewidoma/ y nieśmiertelna: Tak też przy stworzeniu człowieka: dał dusze nie inakże temuż człowieku/ ktoraby był z Istności iego Bosta: człowiek wyrażał y kształtował: tylko Istności nie cielesney/ ale Duchowney/ simplicis, z Elementow niezłożoney: niewidomey: y nieśmiertelney.

1.
Własności
Istności du-
sze swoiey:
obacz iako
pierwszy
człowiek wy-
rażał wła-
sność Istno-
ści Bожey.

Ż Bog nie jest nic innego: tylko Istność Bosta Duchowna: to stać iakwna: że sam Christus: Boga onego: Duchem przenieśliśmy nazývá: Ioan. 4. v. 24. A perwne nie z insey miary: tylko względem iego Istności: która jest Duchowna.

Ż Bog jest Essentia simplicissima: z Elementow/ ani z żadnych innych sposobow: nie złożona: to stać iakwna: że Bog od samego siebie/ z samego siebie/ y przez się samego: jest Bogiem. Dla czego się też Jehowa nazywał:

Bog iako
jest Essentia
simplicissima.

zwat: aby wyraził: że nie tylko jest Bóg, albo bytni: ale też le jest Istność taka: Która ani od żadnego/ ani przez żadną iną rzecz: ale sam z siebie tylko/ y przez się: ma swoją bytność albo existentia. A przed Mojżeszem nie inakszym się nazywał: tylko w ten sposób: *Iestem on który jest*: Exod. 3. 14. y Egypćcianom: takim się opozwiedzieć kazał: *Ten który jest, posłał mnie do was*. Tamże Exod. 3. v. 14.

¶ Bog jest Istność niewidoma: to stać iąwna: że tak sam Syn Boży ukazuje: Ioan. 1. v. 18. gdy ony słowami mówi: *Boga nikt nigdy nie widział*.

¶ Bog jest nieśmiertelny: to się z onych słów Pawła świętego pokazuje: 1. Tim. 1. v. 17. gdzie Bogą prześmiertelnie nieśmiertelnym zowie.

¶ Tenże Bog/ przy stworzeniu: dał był człowiekowi duszę którą był te Istność jego Boga kształtował y wyrażał: nie inakże: tylko takiej Istności: która jest nie cielesna/ ale Duchowna: to stać iąwna: że to Difino s. ukazuje: ¶ Bog dał Duchą żywota w oblicze człowieka: z którego się stał człowiek w duszę żywota: Gen. 2. v. 7. Które nadchnienie: acz nie było z Istności Bóstwiej/ albo Istności Boga: ale rzeczą stworzoną: wskazuje iednak nie cielesną: ale Duchowną.

¶ Ta dusza: którą Bog dał człowiekowi: była Essentia simplicis: z Elementów nie złożona: to stać iąwna: że immediate: z nadchnieniem onej w oblicze człowieka: od Boga człowiekowi była dana: iako wyżej pomienione świadectwo ex Gen. 2. 7. pokazuje. Stąd każdy rozsądny latwie baczyć może: że dusza człowieka: jest Essentia simplicis: tedy to względem Elementów/ z których nie jest złożona: bywa o niej rzeczone: a nie tak sprostą względem Istności Bóstwiej: względem której: iako y sami Aniołowie: chociaż są Substantia Spirituales: a przecież omnino nie są tak simplicis essentia: iako

to Bog

Dusza człowiecza: iako jest Essentia simplicis.

Do Boga: Tak też y sama dusza człowiecza: do Istności
Boskiej sprosta przystosowana: simplicis substantia:
nie może być wznowana. Gdyż iako jest od Boga stwo-
rzona: Tak też constat ex actu, z którego być począł:
constat ex modo: przez który być począł: constat ex
forma: per quam qualis incepit esse. Co na Boga nie
przypada: iako się wyżej pokazało. Ale to tylko w tym
jest podobieństwo: że iako Bóg jest Essentia simplicissi-
ma: Tak też in suo genere et ordine: dusza człowiecza:
chciał mieć Essentia simplicis: gdyby nie chciał mieć z
Elementów stworzonej: ale immediate: chciał ią czo-
wieku dać / y zgola dać: przez natchnienie onę w oblicze
człowiecze. Czym samym dusza człowiecza: od duszy in-
szych rzeczy żyjących: różna uczyni / y rozgrani. Był
które aż też od Boga wywiedzione były: wszakże iedną
ex materia Elementari: iako o duszy ryb / y ptaków
Moysesz: Gen. I. 20. 21. opowiada: że z wody dusza ich
początek miała: iako y innych zwierząt ziemskich: z ziemi:
Ibidem 2. 24.

¶ Dusza człowiecza: jest Istności niewidomej: to
jest: Istności takiej: która od człowieka oczyma cieles-
nymi: widziána być nie może: to stać jawna: Naprzód:
Ze dla tego: przez rchnienie w oblicze człowiecze: czo-
wiekowi od Boga była dana: aby się była tym lepiej Na-
turą ię taką wyrażila: która jest niewidoma. Potym:
Jawna to y z przykładu samego Adama: który kiedy
Ewa do niego była przywiezioną: aż poznał żarą y
wyżzał: z czego / y ku czemu była sprawiona: że z ciała
iego / y z kości: y ku temu: aby się był do niej przyłączył:
Gen. 2. 23. 24. Wszakże iedną duszę ię nie mogli
widzieć. Należy: Jawna to y: samej experientii y:
Gdyż dusze człowieczej: żaden człowiek okiem cielesnym
nie widzi.

Dusza czo-
wiecza: iak
to jest nie-
widoma.

¶ Dusza człowiecza jest nieśmiertelna: to Należy
jawna

iąwna z onych słow Chrystusowych: Matth. 10. 28. Nie boycie się tych którzy zabijają ciało, a dusze zabić nie mogą. Potym: Jąwna to y z onych słow Obiawienia Janá 3. Cap. 6. 9. Widziałem pod Oltarzem dusze tych, którzy zabić byli dla słowa Bożego, y dla świadectwa którego bronili. Jąwna to Po trzecie y z onych drugich słow: Apoc. 7. 9. Potymem widział áoto było zgromádenie wielkie, którego nie mógł nikt zliczyć, ze wszech Narodow y pokolenia, y ludzi, y ięzyków, którzy stali przed Stolicą, y przed oblicznością Baránka: a palmy w rekuich. Jąwna to Poczwarte: y z onych słow Sapient. 3. 1. Sprawiedliwych dusze są w rekach Bożych. Návce: Jąwna to y z onego przykładu: Láo zárzá/ y Bogaczá: z ktorých iednego duszá: ná Lono Abrahámowe: á drugiego do piekła: była zániesiona: Luc. 16. 22. 23. inšych przykładow/ y mieysc Pisma świętego/ o tej rzeczy: nie przypominam: gdyż ich iest niemało. A toć iest ten sposób: ktorým: co się tćnie własności Istności dusze człowieczej: chciał Bog: aby był człowiek: Istność tego Bóstwa tćstaltował: y nieiakié podobieństwo oney z siebie pokázował.

2.
Sprawami
y władzą du-
še swoięy. A
obacz/ iáko
tymi pier-
wšy czło-
wiek: wypra-
żał tćstalt y
podobień-
stwo Istno-
ści Bostięy.

Co się zabić tćnie spraw y władze dusze człowieczej: Tedy y względem tych: nie ináčey człowiek tćstalt y podobieństwo Istności Bostięy wyrażał: tylko takim sposobem: Jż iáko Bog swoia Istnościá iest rozumny: y wszystko wolnie co chce czyni: Tákże: Jáko tylko ieden iest Bog ná świecie: wszystko świat swoim rozkazowa-
niem: rządząc/ zadržmawáiąc/ y obywatáiąc: Czego y dowodzić nie potrzeba: gdyż to y wszystkie prawowier-
nych iest in confesso: Ták też tymże tćstaltem: dał iedną tylko taką duszę/ rozumną: w iednym ciełe człowieczym: ktoraby ciełem człowieczym władała: ono rządzila: záchowywała: y obywatála: według vpodobania swego. Co také poiedynkiem deklaruie.

Jż Duszą człowieczą iest rozumna: tego żaden záprzec-
nie

nie może: Chybaby chciał zaprzec: że człowiek nie jest człowiek. Gdyż względem rozumu człowiek/ od innych bestii: nayosobliwiey rozgranicza się.

Ż ta Dusza człowiecza: wolnym chceniem od Boga była przyzodobiona: to z onych słow Syracha Meza świętego: iawnna: Cap. 15. v. 14. 15. 16. 17. 18. On człowiek stworzył na początku, y zostawił wolney wolei rady jego. Jeśli będziesz chciał, rozkazania zachować, y dobrej wolei wiare pokazać. Ogień y wodę przedłożył ci: do czego będziesz chciał rękę twoję ściągnąć. Żywiec współ y śmierć przed człowiekiem położone: a co się spodoba: będzie mu dano.

Ż tylko iedną Duszą: jest w iednym ciele człowieczym: tego też dowodzić nie potrzeba. Gdyż to wszyscy mądrzy wiedzą: że żaden człowiek: dwiema/ ani trzema duszami nie żywie: y w Piśmie świętym świadectwo o tym pełno. Ż pierwoici: Adamowi tylko iedną duszą od Boga była dana: przez natchnienie oney w oblicze jego: iako się wyżssey pokazało.

Nastatek: Ż taka władza: ta dusza człowiecza: jest obdarowana: aby Ciałem według podobania swego wladala: ono rządziła/ zachowywała/ y obierwała: to Naprzód: z onych słow Syracha meza świętego iawnna: Cap. 17. v. 2. gdzie tak o człowieku pisze: I dał im władzę nad ziemskimi rzeczami, przyobłócił ich mocą swą, według nich samych. Ż zaraz ztym przydawa: I na wyobrażenie swoje stworzył. Jawnie widać: że ta władza ta: Powa dusze człowieczej: była stworzeniem człowieka na wyobrażenie Boga: albo: że człowiek/ takowa władza dusze: wyrażał wyobrażenie y podobieństwo Boga. Potym: Jawnna to y z onych drugich słow Mojszeowych: Gen. 2. v. 7. gdzie dusze człowieka/ ktora była człowieku od Boga przez natchnienie oney w oblicze jego: dana: nazywa zrzetelnie dusza żywica. Co y Apostoł Paweł święty I. Cor. 15. v. 45. wspomina. A toć

3.
Darámi/
którymi
przy swo-
jeniu dusz
iego była
obdarzona
y osłachio-
na. A obacz
iako y tym
pierwsz
człowiek
wypisał
kstały y po-
dobieństwo
wypobrze-
nia Bożego.

jest własny sposób / którym także / względem sił dusze:
człowiek wyrażał: kstał y podobieństwo wyobrażenia
Bożego.

Co się zaśie knie dārora / którymi ta Dusza człowieka /
przy stworzeniu swoim / od Boga była obdarzona / y os-
łachciona: tedy względem tych nie inaczej kstał y po-
dobieństwo wyobrażenia Bożego: wyrażał: tylko z tej
miary y takim sposobem: Że iako Bog, swoją Istnością
jest mądry / święty / sprawiedliwy / czysty / dobry / prawy /
y od wszelkiego splugawienia grzechem: daleki: Tak
też takiej Natury y własności stworzył był dusza czło-
wiecza: która była mądra / święta / sprawiedliwa / czy-
sta / dobra / prawa / niewinna / y od splugawienia grze-
chem daleka. Co także deklarunie poiedynkiem.

Ż Bog jest święty / sprawiedliwy / mądry / prawy /
dobry / czysty: tego dowodzić nie potrzeba: Gdyż Proby
tego chciał negocwać: nad samego Diabła musiałby być
gorzszym.

Ż także człowiek / stworzony był od niego Mądry / z
Natury dusze swojej: to stad iironia: że zrzetelnie Piśmo
święte wkaże o nim: Ż on stworzonym będąc od Boga:
żaraz z tej Mądrości: rozumiał y wola Boga: y ta-
iemnice tej świętej wolei jego. Rozumiał wola Boga:
kiedy mu zapazal ieść owocu z pierwszego drzewa Kąskiego:
aby był nie umarł: Gen. 2. v. 17. Rozumiał wola
Boga: gdy wyrażił: Ż w stanie Małżeńskim / tego Bog
potrzebuie: Aby każdy który weni wstępuje: opuściwszy
Owcę / y Matkę swoją: przelażył się do żony swojej: y
aby był z żoną jednym ciałem: iako y żona z mężem: Gen.
2. v. 24. Rozumiał Taieinnice Boże: gdy w zwiastu
stanu małżeńskiego przez te słowa wyższej pomienione z
związek spowiniowarcia y złączenia o bristusa z kościo-
lem tego: wyrażił: iako Paweł święty: Ephes. 5. v. 31.
obiacnia: te słowa jego w takim przedśiewieciu na płac
przypodżgę.

Poznał

Poznał/ skoro sie obudził: y żony swoiey przyrodzenie: z czego była sprawiona: gdy ony słowa powiedział: Gen. 2. v. 23. *Toć iedź kosc z koscí mójch, y ciáło z ciála mego: dla tegoż będzie nazywana meżatka, abowiem z meżá jest wyjeła.*

Poznał zároz z teyże mądrości: y wszystkich zwierząt przyrodzenie/ gdy byly przywiedzione do niego: y przetoż pádemu z nich: według iego przyrodzenia: własne imię dał: Gen. 2. v. 19.

Wiedział z teyże mądrości/ y sposob: którym nád tymi rzeczami miał przystośnie Pánować: Ktorciemu w rządy y władzę od Boga byly podane: Gen. 1. v. 28. y dla tegoż mu Bog powierzył tego. Z których wszystkich rzeczy/ pokazuje sie nieco innego: tylko wielka mądrość czło- wieka pierwszego: która ná duszy swoiey/ z samego sposobu stworzenia swego: dźwignie był od Boga ośládcio- ny. A iż będąc tak mądrym: dał sie przecie zwieść: Te- dy wiedzieć potrzeba: że to zwiedzenie nie było proste: iáko bywa kto zwodzony: gdy czego nie rozumie: ale by- ło dobrowolne pozwolenie: co stąd znáć: że tak Adámowi/ iáko y Ewie: wiel- e sie to było spodobáło / co im Pá- ran obiecowal: że mieli być iáko Bogowie: gdyby byli ie- bli z onego owocu zátazanego: Gen. 3. v. 5. *A iedli iná: czej: Błoby zátym: żeby był nie megl stąd tak ciężki grzech przypáść ná ono hwoie ludzi: iáki przypadt: To z strony mądrości duże człowieczy.*

Człowiek pierwszy: którym w zględem dał sie Ziaблу wieść choc był mądry.

Iż tenże człowiek/ stworzony był od Boga: świety/ sprawiedliwy// dobry/ prawy/ czysty/ y niewinny zc. to stąd iáwna: że tak Pismo święte wkázuie: Naprzód Móżeć: Gen. 1. v. 31. gdy pise: *I wyrzal Bog wśytko co wejmił, á to było bázgo dobre.* W których słowach/ iá- ko o wszystkich rzeczách stworzonych iáwnie mówi: że ká- zda z nich/ według kondiciei przyrodzenia: była stwo- rzona bázgo dobra: Tak też w tychle słowach/ y samo przyrodzenie człowiecze zamyka: á wkázuie: że y to we- dług

dlug kondiciei swojej: bylo stworzone barzo dobre. A w tym znou y to zamyka: ze to przyrodzenie człowiecze: bylo takie: ktore sie Bogu barzo podobalo: poniewaz bylo barzo dobre od niego stworzone. A w tym znou y to zamyka: ze to przyrodzenie człowiecze/ ktore sie barzo Bogu podobalo: bylo swiete/ sprawiedliwe/ czyste/ niewinne/ od wszelakiego grzechu na on czas wolne: poniewaz sie insha rzecz Bogu barsiej podobac nie moze: tylko swieta/ sprawiedliwa/ dobra/ niewinna/ czysta/ y od wszelakiego grzechu oddalona. Potazuie sie to Powtore: y z onych slow Ecclesiastesowych: Cap. 7. v. 30. Ktore o człowieku w ten sposob mowi: *Vczył Bog człowieka práwego..* W czym sie takze/ dobroć/ swiatobliwość/ sprawiedliwość/ czystość/ y niewinność człowieka zamyka: poniewaz bez tych wszystkich rzeczy/ żaden człowiek/ nie moze być przed Bogiem prawy. *Nawet i Potazuie sie to y stad: ze przed wypadkiem/ tak Ewa/ iako y Adam: choć będąc nagi: a przecie wstydu żadnego nie znali: Gen. 2. v. 25.* Co samo iawnym okazaniem bylo: ze oboie ono ludzi: na on czas/ bylo niewinne/ czyste/ swiete/ y sprawiedliwe. Bo skoro te rzeczy przez grzechy utracili: zaraz nakryci byli od Boga/ odsieniem stworzonym: Gen. 3. v. 21.

*Náostatek: Iako Bog sam własn timer / wszystkich jest Pánem/ y Istností swoia Pánuiet czego nikt nie záprzy: tak też dal byl człowieku dusze takowa: ktora mogla przystoynie przez tělo i wszystkim rzeczom ziemskim Pánować. A dla tegoz/ iestcie pierwey/ niżej byl człowiek od niego stworzony: ten mu vřad Pánování náznaczył: iako Mořesz vřazuje: gdy on slova: Gen. 1. v. 26. ktore Bog mowil: piře: *Vczyłmy člověka ná vřobřzení náře, a niechay Pánuiet rybám morským.* A potom gdy oboie onych ludzi stworzył: tedy iaronie im ten vřad Pánování: poruczył: iako tenze Mořesz vřazuje:*

Gen.

Gen. 1. 28. Ktorey sposobności dusze człowieczej / do Pánowania / nád tymi rzeczami pomienionymi : to samo iáwnym okazaniem było : kiedy Bog wstąpił świat rzetą przywiódł do Adámá : áby był Pánem własne imię dał : Gen. 2. 19. A skąd także wielka zacność dusze człowieczej : ma być upátrowána. Jáko to y sam Dawid święty czyni : Psal. 8. 6. gdy wyśpiewuje o człowieku w te słowa : Chwała y cieża wkoronowales go. A zátym záraz / co by to była za chwala y cieża : v. 7. wyklada : gdy mówi : Posłanowiles go nád spráwami rak swóich : y wśyśłkos poddał pod nogi jego. Tákimi tedy sposoby względem dusze / człowiek stworzony będąc od Boga : kształt y podobieństwo wyobrażenia Bózego wyrażał : y z siebie pokázował. A tak iż nie samym tylko Pánowaniem : iáko przeciwna stroná rozumie.

SIODMA CZĘŚĆ A OSTATNIA.

Tá Część to w sobie zámyśla : że człowiek pierwszy / y względem ciała : kształt y podobieństwo wyobrażenia Bózego wyrażał : Tedy y to się / nie mnicy / iáko y pierwszy powie : że człowiek / nie względem samey Mái / którego Bog nie ma : kształt y podobieństwo wyobrażenia Bózego : też względem ciała swego : z siebie pokázował : ále względem inśzych pewnych rzeczy. Naprzód : Względem światobliwości / spráwiedliwości / práwości / y niewinności. Bo iż względem dusze / nie inákszy był od Boga stworzony człowiek : tylko światy / spráwiedliwy / czyśty / prawy / y niewinny : iáko się wyśsey pokázalo : Przetoż też o całym człowieku / który jest z dusze y z ciała złożony : d. brze ma być powiedziano : że był świętym / spráwiedliwym / prawnym / y niewinnym : od Boga stworzony. A tak tym pierwszym sposobem też y względem ciała : Pierwszy człowiek : wyrażał kształt y podobieństwo wyobrażenia Bózego.

Okazanie :
iáko człowiek pierwszy / względem ciała swego : wyrażał kształt y podobieństwo wyobrażenia Bózego.

1.
Względem światobliwości / práwości / spráwiedliwości / y niewinności.

2.
Względem
Nieśmier-
telności.

Porzym : Względem Nieśmiertelności : tu ktorey ciało człowieka onego / zaraz z początku od Boga było stworzone : ponieważ także było stworzone : ktore mogłoby było nie umrzeć : gdyby był człowiek nie zgrzeszył : iako się w uprzedzającym Artykule pokazało. Jako tedy Nieśmiertelności dusze swojej / człowiek on pierwszy / kształt y podobieństwo wyobrażenia Bżego : wyrażał : co się także wyżej pokazało : Tak też y ta ! Nieśmiertelności ciała swego / tu ktorey było z początku swego stworzone : nie co innego czynił : tylko sposobem swoim / także kształt y podobieństwo wyobrażenia Bżego wyrażał. A toć jest drugi sposób : ktorym też względem ciała : pierwszy człowiek : kształt y podobieństwo wyobrażenia Bżego : wyrażał y pokazywał.

3.
Względem
Pánowania

Trzecim : Względem Pánowania : Gdyż się wyżej pokazało : że ciało onego człowieka : nie może być od tego Pánowania oddzielone : ktoremu było od Boga dane : ponieważ przez to ciało dusza Pánuje : Jako tedy będąc Pánem względem dusze / on człowiek : wyrażał przez to kształt y podobieństwo wyobrażenia Bżego : Co się też wyżej pokazało : Tak też y względem ciała będąc Pánem : przez ktore dusza swoje Pánowanie odprawuje : musiał nieco innego czynić : tylko tenże kształt y podobieństwo wyobrażenia Bżego wyrażał. A tak tym Trzecim sposobem / y względem ciała / on człowiek : wyrażał kształt y podobieństwo wyobrażenia Bżego : że y samo ciało jego od onego Pánowania : nie mogło być oddalone.

4.
Względem
dobroci Bo-
żej.

Następnie : A względem dobroci Bżej : ktora tak daleko zaczęła y doskonale : y samo ciało człowiecze z siebie pokazuje : niżeli ktore inne stworzenie z siebie sprawiło : im też samo / z tejże ziemi / daleko inaczej y oddobrotniej jest sprawione : niżeli ciało ktorego innego zwierzęcia : z tejże ziemi wywiedzione. Jako tedy dobroć : jest

własna

własna rzecz samego Boga: Matth. 19. v. 17. Tak
też człowiek / stworzeniem Ciała swego: wyrażając to
dobroć Boga: pierwszym swoim sposobem: to jest: qua-
tenus documenta imaginis Dei & effecta, anima per
corpus exercet: musiał y z tej miary / względem ciała:
stworzonym być na kształt y podobieństwo wyobrażenia
Bożego. Na co y samo Pismo święte pilny wzgląd ma-
jąc: tedy dla tego y samemu Bogu / nie na jednym mieys-
cu: członki człowiecze przypisuje. A toć jest wtwierdze-
nie Sentencji naszych: y prawdziwości iey okazanie.

Przycyżym y tego dolożyć nie wadzi: że on człowiek pier-
wszy: nie względem Chrystusa / który też jest wyobrażeniem
Boga niewidzialnego: Coloss. I. v. 15. ani względem
Aniołow: rzeczone bywa stworzonym na kształt y podob-
ieństwo wyobrażenia Bożego: ale względem innych
rzeczy na ziemi stworzonych: o których Pismo nigdzie nie
mowi: aby miały być wyobrażeniem Bożym.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

To zdanie Adwersarście / w którym twierdzą: iżaby
stworzenie człowieka / na wyobrażenie y podobieństwo
Boże: nie miało w sobie zamyślać tegoż człowieka Nie-
śmiertelności: ale tylko nad pierwszymi rzeczami Pano-
waniem: nie może być ani słuszne ani prawdziwe.

Naprzód: Dla tego: że się temu Pismo święte przeciw-
wi: które wstępuje: że iako pierwszy człowiek / y względem
duśi / y względem ciała: był od Boga Nieśmiertelnym
stworzony: Tak też / że ta Nieśmiertelność: kształt-
wał wyobrażenie Boże.

Powtore: A dla tego: że to nie jest Sufficiens causa:
chcieć odsadzić pierwszego człowieka: albo sprostać sa-
mej Nieśmiertelności: albo nieśmiertelności wyraża-
nia y kształtowania wyobrażenia Bożego: dla tego: iże to
wyobrażenie Boże kształtował y wyrażał Panowaniem:

Człowiek
pierwszy:
nie wzglę-
dem Chrystu-
sa / ani wzglę-
dem Anio-
łow: ale w-
zględem in-
nych rzeczy
stworzonych
na ziemi: rze-
czony bywa
stworzonym
na wyobra-
żenie Boże.
Zganiecie
Sentencji
Adwersar-
ściey.

1.
Pismo s. się
przeciw.

2.
Vnius causa,
simpliciter
ex ipso vniu-
sum stans.
wi.

3.
Człowiek
względem
Dusze stwo-
rzonym
śmiertel-
nym stano-
wi.

Gdyż vntus caula, plures possunt esse fines.

Porzeczcie: A dla tego: Żeby tak y względem dusze: człowiek musiał być stworzony być śmiertelny: i jeśli to prawdą: że to stworzenie iego / na kształt y podobieństwo wyobrażenia Bożego: i żadney miary nie zamykało w sobie Nieśmiertelności. A tak y sam Bog musiałby być pokazowany sprawcą śmierci: Gdyż się wyśsey pokazywało: że on człowiek inšey miary nie mógł być Nieśmiertelny: tylko z tego: że był na kształt y podobieństwo wyobrażenia Bożego stworzony. A jeśli tym względem nie był Nieśmiertelny: iako przeciwna stroną twierdzi: Tedyć iuż żadnym inšym sposobem / nie mógł być Nieśmiertelny. A tak śmiertelny był stworzony. A Bog sprawcą śmierci zostawa / dla tego: że człowiek śmiertelnego stworzył. Co iednak oboie nie może być słusnie myślono: nie tylko rzeżono: jako się y w przedziśnym Artykule pokazywało.

4.
Czyni: aby
nieśmier-
telność nie
była własną
rzeczą Bo-
gu.

Poczwartek: A dla tego to dozwieszom nie może być pozwołono: Żeby tym sposobem: Nieśmiertelność: musiała nie być własną rzeczą Bogu. Gdyż się wyśsey pokazywało: że tylko względem tych rzeczy / pierwszy człowiek: nie mógł ponosić na sobie kształtu y podobieństwa wyobrażenia Bożego: które Bogu nie mogą być własne. Czego iednak nikt słusnie Bogu odeymować nie może.

5.
Człowiek
czyni rowne
go bestiom.

Popiatek: A dla tego: Żeby tak był musiał człowiek: nie tylko podobny / ale y rowny być bestiom: które z sobąu swego stworzenia: żadney nieśmiertelności w sobie nie zamykają.

6.
Pokazuje: że
Christus /
przez śmierć
swoją: nie
potrzebnie
dostawał

Possie: A dla tego: Żeby za tą przyczyną: nie potrzebą było Christusowi: znou człowieka dostawać / przez śmierć / Nieśmiertelności: jeśli iey człowiek pierwszy nie miał sobie danej z samego sposobu stworzenia swego / na podobieństwo wyobrażenia Bożego. Gdyż się wyśsey pokazywało: że Christus przyšedł nie inše rzeczy
człowiek

człowieku reſperować: tylko te: które był człowiek zgu-
bił: A zgubić ich trudno mogli: ieſli mu od Boga przy-
ſtworzeniu iego nie były dane. A gdzie zaśie kto czego nie
miał nigdy: trudno to mogli zgubić. A gdzie kto czego
nigdy nie zgubił: tam y przyczyny nie było Chriſtufowi:
znovu tych rzeczy człowieku doſtawac. Doſtał iednak
Chriſtus Żywota / y owſem ſamey Nieśmiertelności:
iako Piſmo ſwięte wſazuje: Ioan. 10. v. 10. 1. Cor. 15.
v. 53. 2. Cor. 5. v. 14. 15. 2. Timorh. 1. v. 10. A toć
ieſt ſłuſne / nieſłuſney Sentenciy Adwerſarſkiej zga-
nienie.

człowieku
nieśmiertel-
ności.

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO.

Pierwſzego Gen. 9. v. 6. Drugiego Iacobi 3. v.
9. Ktorych ſłow: Je ſie wyſzey polożyły: Przetoż
nā nie tāk krociſz iento odpowiadani.

Prawdā to: Je po upadku człowieczym / z ſamey do-
broci Bożej: zoſtaly nieiaki reſtigia w człowieku: iſtoto-
żenia iego nā iſtali y podobieństwo wyobrażenia Bo-
żego: choć iayże bārzo ciemno / y nie tāk iako pierwej zna-
ćnie. Ale y to prawdā: Je te mieyſcā in medium od Ad-
werſarzow przywiezione: nie dowodzą tego: aby tylko
w Pānowaniu / miał być pierwoſty człowiek: wyrażać
iſtali y podobieństwo wyobrażenia Bożego: R owſem
ſie temu mniemaniu Adwerſarſkiemu / z nacznie przeći-
wia: gdy wſazuje: Je nie tylko w ten czās / iaki człowiek
iſtali y podobieństwo wyobrażenia Bożego / człowiek
po ſobie porażuje: Kieby nād peronymi rzeczami pānuie /
nā które mu było ſpierwości Pānowania prawo od Bo-
gā pozwołone: Ale y w ten czās: kieby bywa zabiiany /
y kieby bywa przeklināny. Wiecey nā to / nā ten czās /
Adwerſarzom odpowiadac nie potrzebā: ponieważ ci

W upadku
człowieczym
z dobroci
Bożej: zoſta-
ły nieiaki re-
ſtigia w
człowieku
ſtworzenia
iego: nā
iſtali y po-
dobieństwo
wyobraże-
nia Bożego:
ale obacz
iako.

sami Piśarze święci: tak iawnie im zaśie odpowiadają. Baczyc tedy iuz y tu/ każdy pobożny może: iako y przytym bledzie Adwersarze/ żadnym sposobem ostać sie nie mogą: żeby albo tym tylko on pierwszy człowiek miał był wyrażać kształt y podobieństwo wyobrażenia Bożego: żeby był Panem postanowiony: albo żeby był przez to stworzenie swoje na kształt y podobieństwo wyobrażenia Bożego: i żadney miary nieśmiertelności nie miał wyrażać: i każda zaśie Sentencia przeciwna temu: iako iest dobrze Pismem świętym obwarowana: tak też gruntowna y nie porużona na swym placu zostawa.

O STANIE CZŁOWIECZYM.

Artykuł Trzeci.

A mianowicie o tym.

Jeśli Adam, zaraz po stworzeniu swoim od Boga: wiedział o Drodze do nieśmiertelności? A tu przy tym traktuje sie y o tym: Jeżliż oni wszyscy ktorzy byli przed przyściem w ciełe na świat Chrystusowym: oznáymioney Drogi do Nieśmiertelności wiodacey: nie mieli: nawet ani obietnice na żywot wieczny: a zátym ani byli zbawieni: iako sie to stad rozumieć dawa?

Odawszy te Quaestia albo Pytanie: Pánowie Ad-
wersarze: Jeśli człowiek sam przez się / będąc
stworzony od Boga: mogli drogę wiodącą do Nieśmier-
telności poznać: nie tylko ja tak podał: aby mieli po-
zwolić: że Adam/ kiedykolwiek po stworzeniu swoim/
z żywota swego/ tę drogę do Nieśmiertelności wiodą-
cą: poznał: ale y tak: że niechą pozwolić: aby y oni Ktorzy
Chrystusowego w cielu na świat: choć y sami świeci y
pobożni ludzie: mieli byli co wiedzieć o tej to drodze do
Nieśmiertelności wiodącej: nie tylko ja znąc. Bo jeśli
to śmiało twierdzić w tymże Katechizmie swym: fol.
237. że w Zakonie Mojszowym zamykały się tylko dobr-
doczesnych obietnice: a żywot wieczny nigdziey w nim nie
był obiecany: choć y tym Ktorzy rozważaniem w nim da-
nym posłuszni byli: Tedyć to już z tym iadanie pokazuje:
że w Zakonie Mojszowym: nigdziey nie wżono Dro-
gi do Nieśmiertelności wiodącej. Jeśli bowiem Za-
kon Mojszow/ nie zamykał w sobie nic innego / tylko
naukę dobr doczesnych: Tedyć to z tym zostawa:
że już w sobie nie zamykał nauki żywota nieśmiertelnego?
Także: Jeśli Zakon Mojszow/ nie zamykał w sobie
nigdziey obietnice żywota wiecznego: Ktory sam jest Nie-
śmiertelnością: Tedyć trudno w nim miała być wi-
domość albo nauka żywota Nieśmiertelnego: Gdyż są-
my obietnice żywota wiecznego: nie są nic innego: tylko
nauka drogę okazująca do Nieśmiertelności: Naosta-
tek: Jeśli y wszyscy Prorocy/ Chrystusa przyszłego opo-
wiadać: drogi przecie zbawienia wiecznego tym spo-
sobem nie opowiadali/ ani oznajmowali: iako Socin w
swoim Servatorze napisał: fol. 16. z Coverem Dispu-
tuąc: w te słowa: Napierwey co się tknie Prorokow, nie-
maż się czemu dziwować, abowiem oni drogi zbawienia wie-

ejnego,

Słowa So-
cinowe.

cznego, o ktorey mowimy, nie opinyowali, y z świadectwem
 siebie samego, ktory wyprowadził Chrystusa być iedyne zbawienia
 droga. Abowiem oni Chrystusa nie oznajmowali, choć ty to sta-
 recznie twierdziś, ale tylko przysłego przepowiedzieli. Tedyż
 to zątym zostawa: że wszyscy Patriarchowie/ iaki był
 Adam/ Abrahám/ y inſy: y wszyscy za czasow Proro-
 ckich bedacy: y owsem y sami Prorocy/ Moyses/ lud
 Izraelſki: y inſy rozkazaniom Bożym vsiluiacy być po-
 słusni: ani wiedzieli o drodze zbawienia: ani sobie obie-
 cnice na żywot wieczny uczynioney nie mieli. Tedyż to
 zątym idzie: że wszyscy nie są zbawieni: ale na potępienie
 skazani. Trudno bowiem ten ma być zbawion/ ktory
 nie wiedział/ ani znał, ani miał drogi wiodacey do zbá-
 wienia. Trudno ten ma być zbawion/ ktory sobie żywo-
 tã wiecznego obiecánego nie ma: choćby też był taki, kto
 ryby vsilował rozkazaniom od Boga danym/ być posłu-
 ſny: iako sami Adwersarze powiadają: co sie wyſſey
 przypomniało. Nie inaczej iedno iako y my/ teraz/ pod
 czasem Ewangeliey bedacy: trudnobyśmy mieli być zbá-
 wieni: ieslibyśmy pierwey drogi do Nieśmiertelno-
 ści wiodacey: niewiedzieli: albo sobie żywota wiecznego
 obiecánego niemieli? Obacz że tu każde serce pobożne/
 iak wielką część ludzi/ a snadź lepszych przed Bogiem/
 niżeli my iesťesmy: tá opinia Adwersarſka: na potępie-
 nie skazuje y odda?

A iżby mogło być iakono/ dla czego na Trzecim miey-
 scu/ tak sprosnego bledu: Patronami sie opowiadają:
 y tak okrutnymi sedziami okazuia nãd onymi prawdzi-
 wymi chwalcami Bożymi/ ktorzy od początku światã
 byli: aż do przyſcia Chrystusowego y okazania sie w cie-
 le na świat: krotko powiem. Dla tego to czynia: aby
 co raz to w gorſze bledy: y samych siebie zaprawiali: y
 tych ktorzy ich následuia zamodzili: Chcac bowiem te-
 go dopięc: aby Chrystusa Pana/ nie inſym sposobem
 zbawicie

Przyczyna:
 dla ktorey
 Adwersarze
 Adama/ y in-
 ſe chwalcę
 Bożę/przed

zbawicielem naszym pokazywali: tylko tym: że nam drogę zbawienia wiecznego opowiedział/ y one tak osoba swą/ iako też przykładem żywota swego: wtwardził: Aby im to nie było na zawadzie: że też Mojżesz/ Prorocy/ y inшы Patriarchowie święci: drogę zbawienia opowiadali/ wiedzieli/ y znali: a będąc od Boga osobliwie obrani/ y żywota sprawiedliwego naśladować: y słow/ y osobami swymi: y przykłady żywota one wtwardzali: nawet y drudzy śmiercią zapieczętowali. Dla tej naśladowcey rzeczy o Chrystusie Panu: necessariō musieli się podjąć tego negocjować: co wprzód idzie: to jest: że ci/ ktorzy byli przed przysięciem Chrystusowym: drogi zbawienia wiecznego nie oznajmowali/ nie wiedzieli/ nie umieli: nawet ani obietnice żywota wiecznego sobie uczynioney nie mieli. A tegoć ich także nauczył nieśczęsny Socin w swoim Servatorze: aby Chrystusa Pana/ tylko za takiego zbawiciela mieli: który drogę zbawienia wiecznego oznajmował/ y wtwardził. Co każdy z tych słow jego ebażyć może/ które w tychże Księgach napisał wyższy pomienionych: fol. I. w ten sposób.

A ja rozumiem, y za prawdziwą Sentencją mniemam: że Iezus Christus, dla tego iest naszym zbawicielem, iże drogę zbawienia wiecznego nam oznajmował, wtwardził, y na swojej własney osobie, iako żywota przykładem, tak powstawiając od umarłych, iawnie ukazał, y żywot wieczny on sam da nam którzybyśmy mu wierzyli. Ale sprawiedliwości Boskiej, przez którąbyśmy grzesznicy mieli byli zasłużyć potępienie, za grzechy nasze ani dosyć uczynił, ani aby było potrzeba dosyć czynić, twierdząc. To Socinowe słowo. Do czego się Adwersarze iawnie znają: gdy tenże sposób zbawienia naszego/ przez Chrystusa być ukazuje: w swoim Katechizmie i fol. 153. także 257. 259. y w tymże tam porządku więcej. Co iako słuszenie pisać/ y iako dostatecznie z tej przyczyny: Chrystusa Zbawicielem chcą po stanowić: to się w Czwartych Księgach pokazało. Te

przysięciem w
ciele Chri-
stusowym:
wiadomości
drogi do
śmierci.
telności od-
sadzają.

Słowa So-
cinowe.

raz/ iáko słusnie to od nich samych jest podano: że wszyscy oni/ ktorzy byli przed przysćciem Chrystusowym w cieśle ná świat: odsadziá sie wiadomości drogi wiodácej do Nieśmiertelności/ a zátym y zbáwienia wiecznego: do tego przystápiemy: ten porządek ná tym miejscu zácho-
wawszy: iáki sie w każdym osobnym Artykule/ tey Con-
trouersiey: z Adwersarzmi postánowił.

ZDANIE SOCINISTOW.

Nápisáli Adwersarze/ w tymże Kátechizmie swoim/
y pod tymże Tytułem o Drodze zbáwienney:
fol. 20. 21. te słowa:

*Iuż mi sie dosyć słało z strony Pisma świętego i powiedzje
mi, czemuś ná początku powiedział, iż ta Droga która wie-
dzie do Nieśmiertelności, jest od Boga
objáwiona?*

*Przeto, iż człowiek, iáko z przyrodzenia swego nie wspólne-
go z nieśmiertelnością nie ma, tak żadnym sposobem tey drogi
sam przez sie poznać nie mógł. To własne Adwersar-
skie słowa.*

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Adam pierwszy człowiek/ stworzonym będąc od Bo-
gá: iáko záraz po stworzeniu swoim/ znał Boga Pánem
swoim/ sprawcą/ dobrodźciem/ rzadźciem/ y opátrzy-
cielem: w ktorego iáko w Boga wierzył: y iáko był zá-
raz z początku stworzenia swego/ do czynienia wszystkich
świetych wolei iego obowiązany/ y do całego iego postu-
pekstwa zámów oddawania: Tak też záraz po stworze-
niu swoim/ tym sposobem miał znáomość drogi do Nie-
śmiertelności wiodácej. A iáko dwoiáki stan był pier-
wszego człowieka/ przed upadkiem/ y po upadku: Tak
też po upadku: poznał Boga: nie tylko Bogiem swoim/
sprawcą y Pánem/ rzadźciem y opátrzytcielem: ale y
Zbáwicielem swoim przez Chrystusa. Gdyż mu bylo po-
wiedziano

wiedzianno : że ono plemię niewieście / Ktore iest Chrystus Jezus : miało zetrzeć głowę onego węża piekielnego / od ktorego był w grzech przeciwko Bogu / wprowadzony : a on tak znouu z mocy iego / y z mocy śmierci wieczney miał być wybawiony : a ztym y samą wiadomość drogi do Nieśmiertelności wiodącey : była mu znouu y inakym sposobem / y zgola insha obiawiona. A z y w onych Patriarchach swietych / po Adanie bedacych / w Procech Bozych / Mojżesz / y inshych prawdziwych chwalcach Bozych / przed przyściem Chrystusowym w cieie na świat : bedacych : była takowaz znaiomość Boża : że go znali nie tylko Bogiem / Pánem / stworzycielem / rzadzą / y opatrzycielem swoim : ale y Zbawicielem swoim / przez wiare w Chrystusa : y Ktoeniu we wszystkich postuśny. mi im potrzebá było być : y weś iako w takowego wierzyć : Przetoż y w tych była wiadomość drogi wiodącey do Nieśmiertelności : to iest : przez wiare w Chrystusa. A co sie tnie nie odrodzonych / iakowi sa Poganie w swoim Pogaństwie leżacy : o tych / iako teraz / tak y przed tym : musi to być rzeczone : że ani wiedzo / ani wiedzieli y ná on czas ktory był przed przyściem Chrystusowym w cieie na świat : o Drodze prawdziwey do Nieśmiertelności wiodącey.

Lex Sentenciey Sześć Cześci.

PIERWSZA CZEŚĆ.

Tá Cześć to w sobie zamyka : że Adam zaraz po stworzeniu swoim znal Boga : Pánem swoim / sprawcą / do brodzicielem / rzadzącielem / y opatrzycielem : Bo to stało iáwno : że tak Piśmo święte wiaże / a mianowicie Mojżesz sługa Boży / Ktorey zrzetelnie w Księgach swoich prawdziwych piše : że Adam / zaraz po stworzeniu swoim / miał Boga przed oczyma swoimi / od ktorego był stwor-

Opowiedzenie :
Że Adam zaraz po stworzeniu swoim : wiedział o drodze do Nieśmiertelności : obacz

pilnie kto-
rym spo-
sobem.

1.
Jeżnał Bo-
ga Panem
swoim/ spra-
wca/ dobro-
dzieciem/ i za-
dzieciem/ y
opatrzy-
ciem.

rzeon/ mówił z nim/ wiedział z czego był od niego wy-
kształtowany/ znalazł nawet y głos jego: i jako każdy łatwo
dozna/ kto w te Xiegi pierwsze Mowęsowe/ a mianowi-
cie w Rozdział Wtóry/ y Trzeci: weyşrzy. Jákowa
Znáomość Bogá: iż do Nieśmiertelności prowadziłá
pierwszego człowieka: to z przykładu Aniołow upa-
dłych/ iáwna: Ktorzy: iż niechcieli Bogá Bogiem swo-
im znáć/ Panem/ y dobrodzieciem/ ani go chwalić/ ani
czcić/ ani miłować/ ani mu posłusznymi być: ale go sobie
lekce wáżyli/ y w prawdzie jego trwać niechcieli: iáko
Książá pod Figura Arolá Babilońskiego: Cap. 14. v.
12. ukázuie: y Chrystus Pan: Ioan. 8. v. 44. Przetoż
też z Aniołow światłości: ośtáli sie Aniołami ciemności:
máiąc dşiedzićzyć żywot wieczny w niebie z Bogiem: ośtá-
li sie śmierci wieczney podlegli.

DRUGA CZĘŚĆ.

2.
Jeżwierzył
w Bogá.

Tá część to w sobie samyá: Jeż Adam/ záraz po stwo-
rzeniu swoim: wierzył w Bogá: Bo to stał iáwna: Je
Znáomość táka Bogá/ Która do Nieśmiertelności pro-
wádzi: żadnym sposobem: ośtać sie nie może bez wiáry
w Bogá: iáko to znówu przykład samych Aniołow u-
pádlých: pokázuie: Ktorzy znáiąc Bogá/ bo wiedzieli że
byli stworzeni od niego: a niewierząc weń iáko w Bogá
swego/ Páná/ y dobrodzieiá: nie poználi Bogá Zná-
omościá prawdziwą. Jż tedy Adam/ záraz po stworze-
niu swoim/ miał taką Znáomość Bogá: Która do Nie-
śmiertelności prowadzi: iáko sie wyşşey pokázáło: Prze-
toż zá táka Znáomościá Bogá: musiał mieć y wiáre w
Bogá. Która wiárá/ z Znáomościá prawdziwey Bo-
gá/ pochodziá: iż y sámá do Nieśmiertelności prowá-
dzi: to stał iáwna: Jeż kto nie wierzy w Bogá/ nie może
być pewien żywota wiecznego: co w wyşşych prawo-
wiernych iest in Confesso. Jż tedy y Adam/ miał wiáre
w Bogá/

w Bogá/ skoro był stworzon od niego: Przetoż miał y drogę do Nieśmiertelności wiódącą: obiówioną.

TRZECIA CZĘŚĆ.

Ta część to w sobie zamyśla: że tenże Adam/ záraz po stworzeniu swoim: był obowiązaný od Bogá do czynienia wszystkich wolej jego/ y oney całego posłuszeństwa zároveň oddawania: Gdyż to tá sama rzecz pokázuie: że mu takie práwo było dáne od Bogá: áby był nie iadł owo- wocu z perownego drzewá Káyskiego: z tym dośládem ię- śliby niechciał umrzeć: Gen. 3. v. 17. A iż y czynienie wolej Bożej/ iest droga do Nieśmiertelności prowadząca: To Naprzód z przykładu Aniółow świątych iá- wna: którzy ię wola Bożá/ záraz z początku stworzenia swego czynią/ y Bogu we wszystkich posłuszeństwach: Prze- toż y do tego czasu w Nieśmiertelności trwają/ y trwać będą wiecznie: ięśli ię też wiecznie czynić będą: iákoż czynić będą. Potym: Jáwna to y z samego rozkazania Bożego pierwszemu człowieku podanego: w którym/ iáko dopiero za przestąpieniem onego: Bog mu ámiercio groził: Ták też z przeciwney strony/ tym samym okazał: że gdyby był temu rozkazaniu jego zároveň zostat człowiek posłuszny: tedy nigdyby był nie umierał: ále zároveňby był nieśmiertelny zostawał. Náwet: Jáwna to y z onych słow Chrystusowych: Matth. 7. v. 21. gdsie mówi: Nie ten który mi mówi Pánie, Pánie, wnidzie do królestwa niebie- skiego, ále który czyni wola Oycá moiego który iest w niebie, ten wnidzie do królestwa niebieskiego. Ponieważ tedy y Adam/ záraz po stworzeniu swoim/ iáwnie był od Bogá/ do czynienia wolej jego obowiązaný/ y posłuszeństwa ię całego zároveň oddawania: Przetoż y ták drogá do Nieśmier- telności wiódąca: była mu obiówiona. A ták tymi trzeo- má sposoby/ drogę Nieśmiertelności: miał iáwną y wiadomą przed rpadkiem swoim.

3.
że był obo-
wiązaný od
Bogá/ do
czynienia
wszystkích
wolej jego:
y oney cał-
ego posłuszeń-
stwa zároveň
oddawania.

CZWARTA CZĘŚĆ.

Okazanie:
 1. *Że y po v.
 padku swo-
 im/Adam/
 miał wiado-
 ma droge
 do nieśmier-
 telności: o-
 bacz takim
 sposobem.*

1.
*Nie tylko
 tym: iż y w
 ten czas/
 znał Bogą
 Bogiem swo-
 im/Pánem/
 sprawcą/
 rzadźcą/
 y opatrz-
 dzielem.*

2.
*Ale y zbaw-
 dzielem swo-
 im przez
 Chrystusa.*

3.
*A weń iako
 w zbawienie
 iako wierz-
 ił.*

Tá część to w sobie zamyka: że Adam po upadku po-
 znał Boga: nie tylko Bogiem swoim/ Pánem/ sprawcą/
 rzadźcą/ y opatrzycielem/ ktorego był powinien czcić
 miłować/ chwalić/ posłusznym mu być/ y weń iako w
 Boga swego wierzyć: Ale go też poznał y odkupicielem
 swoim/ przez Chrystusa: ktory go miał zbawić/ z mocy
 Błatánowi/ y śmierci wieczney/ w ktora był wpadł przez
 grzech: wydrzeć: Bo to stał iakona: że sie mu sam po
 upadku iego takim oznaymił: gdy mu powiedział: że ple-
 mie niewieście/ Chrystus Pan: miało zerzeć głowę wo-
 zą onego/ ktory miał roztążowanie śmierci: a tak sprá-
 wy iego zepsować: Gen. 3. v. 15. Heb. 2. v. 14. I. Ioan.
 3. v. 8. A iż znał Bogą/ nie tylko Bogiem swoim/ ale y
 zbawicielem przez Chrystusa: y takim sobie onego ozná-
 mionym mieć/ y weń iako w takiego wwierzyć: iest samá
 drogá Nieśmiertelności: czego nikt pobożny nie zaprzy:
 Przetoż y Adam/ po upadku swoim: znając Boga nie-
 tylko Bogiem swoim: ale mając go sobie oznáymionym y
 samym zbawicielem swoim/ przez Chrystusa: y weń iako
 w takiego wwierzył: miał sobie droge do Nieśmier-
 telności/ po upadku swoim: tym sposobem oznáymiona.
 Ktory sposob oznáymienia drogi do nieśmiertelności/
 iako iest zbawienny: tak też właśnie taki/ iaki iest ten/
 ktory częstowi okazania sie Chrystusa ná świat: z żywota
 Pánieńskiego: służy: gdzie wszyscy wybráni: Boga: nie
 inakłym sposobem zbawicielem swoim znają: tylko w
 Chrystusie/ y przez Chrystusa: a to iestże za środkiem
 miary w tegoż Chrystusa: iako sam Chrystus Pan: Ioan.
 3. ver. 16. nauczyl.

PIĄTA CZĘŚĆ.

Okazanie:
 1. *Że y w pa-
 triarchach*

Tá część to w sobie zamyka: że y w onych Patriár-
 chach świętych: y innych wszystkich prawdziwych chwó-
 lach

ciach Bożych : przed przysięciem Chrystusowym w ciełe ną
świat będących : była także Znáomość Boga prawdzi-
wa/ y powinność do oddawania posłuszeństwa Bogu
we wszytkim/ y wiary weni : Bo tego żaden pobożny nie
zaprz. Gdyż iesliby go ieszcze ci w onym czasie nie mieli
byli prawdziwie znać: tedye zgola on wszytek czas/ y lu-
dzie to nim wszyscy : prawdziwey Znáomości Bogá mu-
sieliby być odsadzeni Czego iednák Autor listu do Żydow
Cap. II. nie pozwala : ge sie niemaly poczet ludzi onych
świtych/ prawie przez cały Rozdział wylicza : Ktorzy
przed onym czasem bedac : y znali prawdziwie Bogá/ y
wierzyli weni/ y byli mu posłuszni : bedac do tego wszy-
kiego od niego samego obowiązani. Skąd sie zaraz po-
kazuje : że oni bedac takimi : zaraz byli y takimi : Ktorem
drogá do Nieśmiertelności była wiadoma : Gdyż nie po-
innych stopniach/ tylko po takich do oney Nieśmiertel-
ności prawdziwey/ á tak y do samego zbawienia wieczne-
go : przychodzić potrzeba. Al gdy ieszcze y to sie o nich po-
kazuje z Pisma świętego : że oni w swoim czasie tak zna-
li Bogá/ y weni wierzyli : że go tak znali zbawicielem swo-
im/ przez Chrystusá/ y w Chrystusie : iako go y sam A-
tego uwierzył : Przetoż y ci : też drogę do Nieśmier-
telności wiódzą : sobie oznáymiona mieli : Ktora czasó-
wi opowieszianej Ewangeliey od Chrystusá : służy.
Czego potwierdżają y miejsca Pisma świętego / miáno-
wie te : Rom. 4. v. 3. & 24. Act. 10. v. 43. & cap.
15. v. 11. I. Cor. 10. v. 3. 4. O Których miejscach wszy-
tkich/ w Kiegách Wtórych pod pewnymi Artykulami/
ex professo y dostateczniej sie traktuie : Także y w
Czwartych.

świtych/ w
prorokach
także: przed
prysięciem
Chrystuso-
wym będą-
cych: była
wiadomość
drogido
Nieśmier-
telności
wiódacep.

SZOSTA CZĘŚĆ A OSTATNIA.

Tá Część to w sobie zámyka : Że nieodrodzeni/ á miá-
nowicie Poganie w swoim Pogaństwie leżacy: y inzy im
podobni.

Okazanie:
Że jawne
nieodrodze-
niakow i sa

Poganie: iá.
to przed
tym/tak y te
raz: o drodze
do nieśmier
telności
wiodącej:
nie wiedzie
li/ani wie
dzą.

podobni: iáko przed tym / tak y teraz / nie wiedzieli / áni
wiedzą o tej drodze do nieśmiertelności prawdziwej wio
dącej: Bo to stać iáwna: Naprzód: Że Apostoł Pá
wel święty: I. Cor. 2. 8. 14. o káżdym człowieku świe
rzecym / przez którego káżdy nieodrodzony ma być rozu
miány: to powsechnie zámyśla: że on tych rzeczy które
sa Duchá Bożego: nie poymuie: ále ráczey mu sa głup
stwem / y nie może ich poznać: przez które rzeczy Duchá
Bożego: y sáma droga wiodąca do Nieśmiertelności
prawdziwej: ma się rozumieć: Potym: Iáwna to y
z onych drugich słow tegoż Páwła świętego: Ephel. 4.
v. 18. Gdzie zrzetelnie o Pogániach piśe: że oni máiac
myśl zácmioną / y nieumiejetność w sobie / y zátwárdziá
łość serca: Záтым dokłada: Że sa oddaleni od Żywotá
Bożego: y nieco inšego wykonywać mogą: tylko hánie
bna sromota / y wśeláką nieczystość: y chciwość. Albo.
wiem tak się wśystki słowa tego Apostolá máia: wier
śá 17. 18. y 19. To tedy powiádam, y wprzejmie prośe prze
Páná, ábyście wiecey nie poslepowáli, iáko inni Poganie posle
pują w próżności wmysłu swego. Máiac myśl zácmioną, á be
dac oddaleni od żywotá Bożego prze nieumiejetność która w nich
jest: z záwárdziáłości serca ich. Ktorzy bez záłości wdali sá
mi siebie ná hániebna sromota, áby się z chciwością wśelákicy
nieczystości dopuścáli. Gdzie tedy jest myśl zácmiona /
gdzie nieumiejetność weronetrzna / gdzie oddalenie od
Żywotá Bożego: gdzie zátwárdziáłość serdeczna: Á roz
pásanie się chciwe bez záłości / ná wśystkú hániebna sro
mota / y wśeláką nieczystość: tám mieyscá mieć nie mo
że wiadomość Drogi do Nieśmiertelności prawdziwej
prowadząca: áni ta droga chodzenie. Jákowymi że sa
wśyscy nie odrodzeni Poganie: bez wpańietánia w swo
ich sprosnościách leżacy: iáko Apostoł święty potázuie:
Przetoż też w tych / wiadomość drogi do Nieśmiertelno
ści prawdziwej prowadząca: mieyscá mieć nie może: iá

to ani ta droga chodzenie. A toć jest utwierdzenie Sento-
tencyj nąszej: y prawdywosci iey okazanie.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

To Zdanie Adwersarckie/ Ktore to wślwie przewieść:
Ż jako pierwszy człowiek / zaraz z początku/ drogi do
Nieśmiertelności wiodący: sam przez się nie mógł po-
znać: Tak też je mu zgola dla tego/ ta droga do Nie-
śmiertelności wiodąca: nigdy w tym wieku nie była o-
znaymiona: ani innym po nim będącym odrodzonym: aż
do czasu przyscia Chrystusowego w cieło na świat: nie
może być ani słusne ani prawdziwe.

Naprzód: Dla tego: Że to nie jest Sufficiens causa:
aby kto dla tego simpliciter, wiadomości drogi do Nie-
śmiertelności wiodącej: miał być odsadzany: iże iey sam
przez się nie mógł poznać. Gdyż y my wszyscy pod Clo-
wym Testamentem będący/ choć sami przez się/ tej dro-
gi do Nieśmiertelności wiodącej poznać nie możemy: i a
przecie dla tego wszyscy powstędnie/ y sprostą / wiado-
mości tej drogi: nie możemy być odsadzeni: gdyż jest
przecie pewny sposob/ za którym do ^{Poznania} tej drogi
przychodzimy: to jest: gdy nam ią Bog obiawi przez Du-
chą świętego: jako y Apostoł 1. Cor. 2. v. 9. & 10. wka-
zuie. Bo powiedziawszy testowá wprzód: Ale przepo-
wiádamy, iako jest napisano, czego oko nie widziało, y ucho nie-
słysało, y w serce człowieka nie wstąpiło, co nágotował Bog tym
ktory y on milują. Zaraz zátem przydawa: Ale nam to
Bog obiawił przez Duchá świętego. Járnie wkażując: Ż
nie tylko wiadomości drogi wiodącej do Nieśmiertel-
ności: ale y samego żywota Nieśmiertelnego: y onych
restow/ od Boga tym ktory go milują zgotowanych: nie
może nikt być odsadzony sprostá dla tego: iże tych wszyst-
kich rzeczy człowiek przez się nie poznawa / ani w serce
iego wstępuia: gdyż to wszystko Bog obiawia tym/ ię się

Zganiecie
Sentencyj
Adwersar-
ckiej: Ktore
pierwszego
człowieka/
przed upad-
kiem po-
padku iego:
wiadomości
drogi do
Nieśmiertel-
ności odsá-
dza: y innych
wślwich
chwalców
Bożych:
przed przy-
ściem Chri-
stusowym
będących.

1.
Pismu się d.
przeciwi: y
z niedostate-
czney przy-
czyny swoje
inniémánie
świeta.

w tym wieku : ktorym sie mu podobal : á to przez Duchá swego swiatego. Toż y o pierwszym człowieku / przed upadkiem / y po upadku jego : ma być rozumiano : y o innych po nim będących ktorzy sie Bogu podobali / y byli odrodzonymi : áż do czasu przyscia Chrystusowego na świat w ciełe : że z prostá dla tego / iáko pierwszy człowiek / przed upadkiem / y po upadku swoim : tak też ci pomienieni : nie mogli być wiadomości drogi do Nieśmiertelności wiodacey odsadzeni : iże iey sami przez sie nie mogli poznać. Gdyż im także mogła być / y zgoła była / od Boga objawiona : iáko pierwszy w utwierdzeniu Sentencji naszej potaralo. A tak z tey naysprawsey przyczyny / to przed irwściecie Adwersarście upada : że sie y Pismu swietemu przeciw : ktore y pierwszemu człowieku / przed upadkiem / y po upadku jego : y innym swietym ludziom / po nim / áż do czasu przyscia Chrystusowego będącym : iáwne wiadomość drogi do Nieśmiertelności wiodacey : przysadza : y Adwersarze / nie mogą mieć żad dostatecznego ani pewnego dowodu : odsadzić tych wszystkich pomienionych wiadomości tey drogi : dla tego : iże iey sami przez sie poznać nie mogli.

Powtore : Dla tego : że tym sposobem / y samego Adama : y ony po nim Patriárchy swiete / Proroki / y inne chwalce Boże : áż do przyscia Chrystusowego w ciełe na świat będące : nie inakšymi czyni : tylko głupimi. Bo ieli to prawda : że tym wszystkim / zgoła żadnym sposobem / droga do Nieśmiertelności wiodaca : wiadoma w tym wieku nigdy nie była : Tedyć y o pierwszym człowieku : przed upadkiem / y po upadku jego : nie co innego musi być zamysłano : tylko to : że on y przed upadkiem / y po upadku swoim : był głupim. Przed upadkiem : gdy nie wiedział dla czego był porwien Bogá znáć / miłować / czcić / posłusznym mu być / wola jego státeczenie chować y pełnić : y weń wierzyć : Po upadku zaś : gdy nie wie-

bisał :

2.
Adama / nie-
tylko po u-
padku jego /
ale y przed
upadkiem : y
inśe także
chwalce Bo-
że / przed
przysciem
Chrystuso-
wym będą-
ce : głupimi
czyni.

dział : dla czego sie mu był sam Bog : Zbawicielem / w
plemieniu niewieścim / y przez plemie niewieście : to jest
Chrystusa : opowiedział / y takim oznaymil : A o Patri-
archach świętych / Prorokach / y innych tym podobnych :
przed przyscieniem Chrystusowym w ciełe na świat będą-
cych : musi to być zamyślano : że y ci wszyscy byli głupimi
gdy także nie wiedzieli : dla czego Boga powinni byli
znać / miłować / czcić / chwalić / słuszyć mu / wien duścić / y
zbawienia sie od niego / przez Chrystusa / y w Chrystusie :
pewnie spodziewać : To iednak / iako słuszyć : y o samym
Adamie : przed upadkiem / y po upadku jego : y o innych
tych wszystkich pomienionych : nie może być rzeczone : Tak
też y to słuszyć nie może być rzeczone : aby był y sam A-
dam : zgola żadnym sposobem : przed upadkiem swoim /
y po upadku : nie miał nic wiedzieć : o Drodze do Nie-
śmiertelności wodzącej / ani iey za wielu swego znać : y
oni wszyscy Patriarchowie / Prorocy / ludzie święci przed
przyscieniem Chrystusowym będący. A tak y dla tey dru-
giey przyczyny : ta Sentencia Adwersarsta : musi być
zgániona : że y samego Adama / y wszystkich ony ludzi pobo-
żne : przed przyscieniem Chrystusowym w ciełe na świat będą-
dace : w głupstwie osadza : przeciwko wszystkim słus-
ności.

Potrzącie : Dla tego : że y samego Adama / we wszy-
tkim czasie życia iego na świecie / y one Patriarchy / Pro-
roki : y inne ludzi święte / aż do czasu przyscicia Chrystu-
sowego w ciełe na świat będące : odsadza Znaniomości
Boga / y wiary weń prawdziwey. Wiedza to bowiem
wszystcy pobożni : że wiadomość drogi do Nieśmiertel-
ności wiedzącej / y wiara prawdziwa w Boga : z Znáio-
mości prawdziwey Boga pochodzi iako sie y wyższy po-
kazáło. Jako tedy / kiedy kto causa efficienci, odeymuie
iey własnie należący skutek : tedy zaraz & ipsam cau'am
efficientem niżej y znosi : Tak też y Adwersarze / odep-

7.
Samego A-
dama / we
wszystkim
czasie życia
iego naswie-
cie : y inne
wszystkie
chwalce Bo-
że przed
przyscieniem
Chrystuso-
wym będą-
ce : známo

ści Boga/ y wiary weni prawdzi-
wey odsadza/ y muisc Adamowi/ przed wpadkiem/ y po wpadku iego/
także y onym Pátryárchom/ Prorokom/ y inšym ludziom
świety / przed przysćciem Chrystusowym w cieie ná
świát będącym : wiadomośc drogi do Nieśmiertelno-
ści wiódzący : iáto własny Znáimoscí Boga/ y wiary
weni prawdziwey : skutek : albo owoc : záraz im tym sa-
mym/ y sám Znáimoscí Boga : y wiare prawdziwa w
Boga : odcymuia. Czego iedná / iáto im skutnie Ad-
wersarze odeymować nie moga : iáto sie wyžey pokaza-
ło : Tak też nie moga im skutnie odeymować/ ani wiá-
domosci drogi do Nieśmiertelności. Gdyž posita causa,
sequitur effectus. Játo y z drugiey strony : Posito effe-
ctu, necesse est causam fuisse : ktora splodziła on effect.
A tak y dla tej Trzeciej przyczyny / tá Sentencia Ad-
wersarska/ musi zostáwac nágániona : że Adamowi/
przed wpadkiem/ y po wpadku iego : y tym wyžetym kto-
rzy sie pomienili : odeymuie Znáimoscí Boga/ y wiare
weni prawdziwa : także przeciwko wyžetey skutności/
y Pismu świętemu : Dla czego też wpadac musi.

4
Adama/ y in-
se chwalece
Boze/ przed
przysćciem
Chrystusa.
wym będą-
ce : zbawie-
nia wiecz-
nego odsa-
dza.
Poczwarte : Dla tego : Żeby tak y sam Adam / y oni
wyžscy/ którzy sie pomienili/ aż do času przysćcia Chri-
stusowego w cieie ná swiát/ będący : musieli być zbá-
wienia wiecznego odsadzeni. Bo iáko my teraz pod No-
wym Testámentem będący : trudnobysmy mieli być zbá-
wieni : ieslibysmy sobie drogi do Nieśmiertelności wió-
dzący : oznáymionej nie mieli/ ani wiedzieli : Tak też y
sam Adam/ y oni inšy po nim/ którzy sie pomienili : po-
niecznieby zbáwienia musieli być odsadzeni : iesli to pra-
wda : że im wiadomośc drogi do Nieśmiertelności :
nie była oznáymiona. Ale iáto skutnie Adwersarze/ á z
Pismá świętego dowodnie : nie moga ani samego Adá-
ma/ ani onych którzy sie pomienili/ zbáwienia odsadzać :
Tak też tymże prawem : nie moga ich/ y z samym Adá-
mem odsadzić wiadomości drogi do Nieśmiertelności.

O co iż się przecie kłósa : Przetoż y tak znowu wielkiew
się nieśluśności dopuszczają : Dla ktorey też sentencja
ich upadać musi.

Popatrz : Dla tego : Żeby tymże prawem : y ci którzy
są pod Nowym Testamencie : wiadomości teyże drogi
do Nieśmiertelności wiodącej : musieli być odsadzeni.
Bo iesli to prawda / co Adwersarze twierdzić śmieią :
że y sam Adam / y oni Pátryarchowie / Prorocy / y inšy
ludzie święci / przed przysięciem Chrystusowym w ciele ná-
świat / będący : sprosta dla tego samego / wiadomości
drogi do Nieśmiertelności wiodącej : mają być odsadze-
ni : iże iey sami przez się poznać nie mogli : Tedyć gdy y
teraz teyże drogi / żaden sam przez się poznać nie może :
iako y sam Chrystus Pan : Matt. II. v. 25. iáwnie wśa-
zuie : poydźcie to zátym : że y teraz muszą być wśryscy ludzie
wobec / wiadomości teyże drogi dla tego odsadzeni. Ale
iż to ślad o tych wśrytkich którzy są pod Nowym Testa-
mentem : nie może być zamykano : Gdyż są przecie nie-
którzy / którzy ta droga wiedzą : a miánowicie ci sami :
którym ja samże Ociec niebáski objawia : iako táżże
Matth. II. v. 26. sam Chrystus Pan dotada : Przetoż
tymże prawem : nie może to być ślad y o onych wśrytkich
wobec zamykano : którzy byli przed przysięciem Chrystuso-
wym. Gdyż także y w ten czas / byli niektórzy takowi /
którym tá drogá od Boga była objawiona : A miáno-
wicie był takim sam Adam / przed upadkiem / y po upado-
ku swoim : Pátryarchowie oni / Prorocy / y inšy ludzie
święci w onym czasie będący : iako się wśryscy pokazało.
A tak y z tey miáry / ná Piątym miejscu / tá Sentencja
Adwersárská nágána sobie zástuguie : że odsadzając one
wśrytkie ludzi przed przysięciem Chrystusowym będące :
wiadomości drogi do Nieśmiertelności / tylko sprosta
dla tego samego : że iey sami przez się poznać nie mogli :
záráz y te wśrytkie / którzy są pod Nowym Testamencie /

5.
Tymże pra-
wem / y tych
którzy są
pod nowym
Testamen-
tem : wiado-
mości dro-
gi do Nie-
śmiertelno-
ści odsadza.

tymże prawem/ odsadza wiadomości tejże drogi : prze-
ciwko nauce Chrystusowej : Dla czego też wpadać musi.

6.
Sami nie so-
bie w tym
przeciwin.

Nadstątek: Dla tego : Ze sami Adwersarze/ w tymże
Katechizmie swym fol. 1. wpisują to o tej drodze do Nie-
śmiertelności/ Ktora jest żywota wiecznego : Ze w No-
wym Testamencie/ dla tego jest wiadomość tej drogi :
że jest przez Pismo święte od Boga objawiona. Zaczynam
choć nie chcąc/ sami przez to wpisać : że w wstarym Te-
stamencie : wiadomość tej drogi była. Bo jeśli dla tego
w Nowym Testamencie/ wiadomość musi być tej dro-
gi : że jest przez Pismo święte od Boga/ ludziom oznay-
niona : Tedyć z tym idzie nieco innego : tylko to :
ze gdy nie tylko samo Pismo Nowego Testamen-
tu/ jest Pismem świętym : ale y Pismo Prorockie/ y
Mojżesowe : takim zostawa/ y znawane być musi : że
też nie tylko przez Pismo Nowego Testamentu : ale y przez
Pismo Prorockie/ y Mojżesowe : wiadomość tej drogi/
od Boga/ ludziom była objawiona. A tak y oni/ ktorzy
byli przed przyściem Chrystusowym : wiadomość tej dro-
gi do Nieśmiertelności/ od Boga objawioną mieli. A
jeśli tego przecie y tak/ nie beda chcieli pozwoić Ad-
wersarze : Tedy im z tym pierrwy/ tych czterech rzeczy
dowieść potrzeba : Pierwsza : Ze Pismo Mojżesowe/
y Prorockie : nie jest Pismem świętym : zaczął też Bog
nie mógł przez nie tej drogi objawić : Druga y tej : Ze toż
Pismo Mojżesowe y Prorockie : mniej jest powagi :
niżeli Pismo Nowego Testamentu : zaczął też Bog
przez nie : iako przez to/ Ktore było mniej poważne : nie
mógł tej drogi objawić : Albo tej Trzecia : Ze zgoda
przez Pismo święte : Bog tej drogi ludziom nigdy nie
objawił : Albo Nawet tej Czwartej : Ze tylko samo Pio-
simo Nowego Testamentu : jest Pismem świętym : iako

czym

czym też tylko przez samo Pismo Nowego Testamentu :
 Bog tę drogę do nieśmiertelności : ludziom oznaymił : Do-
 leże pierwszey rzeczy / nie mogą Adwersarze słusnie dowo-
 dzić : gdyż sie temu zrzetelnie Paweł świąty : Rómi 1. 2.
 2. przeciw : Pisma Mojżeszowe / y Prorockie : zrzetel-
 nie Pisma świętymi nazywając. Nie mogą słusnie do-
 wodzić ani wtorey : gdyż ieden iest Autor naprzędniejszy/
 Pisma Nowego / y Starego Testamentu / to iest : Bog :
 zacyz też iednąta y równa / tak tego / iako y owego po-
 traga musi być : Dla czego też y sam Chrystus : Pismo
 Prorockie : Ioan. 10. 2. 37. zrzetelnie Mowa Boża nazy-
 wa. Nie mogą słusnie Adwersarze dowodzić ani Trze-
 ciey : gdyżby tak musieli Contradictionem implicare :
 a tak sami sobie przeciwnymi być. Raz w tymże Zâte-
 chismie swym : sol. 1. Bogu / ohiawienie tej drogi ludziom
 przez Pismo święte : przyznawając : a potym zaśie tego
 negując. Nie mogą Nawet / ani Czwartej słusnie do-
 wodzić : gdyż nie tylko samo Pismo Nowego Testamen-
 tu : iest Pismem świętym / ani wbyłkim Pismem świę-
 tym : ale wbyłko Ciałe Pisma świętego : złącza sie y na-
 leży : z Pisma Mojżeszowego / Prorockiego / Kwangelia-
 stow / y Apostołow świętych : iako wbyscy pobożni wie-
 dza y wyznawają. Przetoż ztym wbyłkim / nie mogą
 ani tego słusnie Adwersarze negować : aby był nie miał
 oznaymować ludziom Bog / przez Pismo Mojżeszowe / y
 Prorockie / drogi do Nieśmiertelności wiodacey. A
 zwołając : gdy tego ieście / y sam Chrystus / osobnym spo-
 sobem dowodzi : Ioan. 5. 2. 39. gdy sie takowego Pisma-
 onym Żydom / ktorzy weń niechcieli wierzyć : rostkaznie
 badać : zamytając : że w nim ich wieczny żywot był za-
 warty : Bo tak mowi : Badaycie sie Pism, abowiem w nich
 rozumiecie mieć żywot wieczny, a oneś sa które świadczą o
 mnie. W ktorych słowach : iako to zrzetelnie Chrystus

Pan

Pan wkrąca: że Summą wszystkich Pism świętych: jest Żywot wieczny: do którego dostąpienia Pismo święte: pewny sposób wkrąca: Iako to na tym miejscu / do Pisma Mojżeszowego / y Prorociego: zrzetelnie stosuje / y do niego Żydy one odsyła: Tak też ztym tego nie znoszą / przez te drugie słowa / które da tych Żydów / o tym że Piśmie świętym mówi: *Abowiem wy w nich rozumiecie, albo / zdaćcie się sobie mieć Żywot wieczny.* Czego wiem pewnie / żeby się rądzi Adwersarze chwycili. Gdyż nie to czyni Christus Pan / w tych dalszych słowach: aby miał tego negować: że w Piśmiech świętych nie zamysła się Żywot wieczny: a mianowicie na tym miejscu / w Piśmiech Mojżesowych / y Prorockich: ale to czyni Christus Pan w tych dalszych słowach: że gani w nich y stosuje onych Żydów błąd: którzy choć ładają iako / takto zwierzechownie y perfundoxie one Pisma święte czytali co stąd znać: że tego w nich nie widzieli: iż o Chrystusie świadczyły: a przecie na tym zbawienie swoje / y żywot wieczny zasądza. Nie mają tedy Adwersarze / iako w tych samych słowach dalszych Chrystusa Pana / tak też gani we wszystkich Piśmie świętym: żadney przedśiewsiecia swego podpory ani obrony: o tym: że tylko przez Pismo Nowego Testamentu: Żywot wieczny / ona droga do Nieśmiertelności jest objawiona: a Pismo Starego Testamentu: że zgola tego ma być odsądzone. Gdyż się temu ich mniemaniu: przeciwna rzecz pokazała / z samego Pisma / tak Starego / iako y Nowego Testamentu. Baczym też tą Sentencją Adwersarską / y takowe o tej rzeczy mniemanie: z miejsca swego wstawa: y zgola wielkim błędem bywa odsądzona.

£ £ £

OBRONA

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO OD AD- WERSARZOW SKAŻONYCH.

Pierwsze mieysce Pismá ś.
obrony potrzebuie: z listu Páwła świętego:
1. Cor. 2. 7. 14. ktorego te są słowa.

*Zwierzczy człowiek, nie poymnie tych rzeczy, ktore są Duchá
Bożego.*

Na te słowa / żadney explikacy / Adwersarze nie ná-
pisałi: tylko položymy wprzód te słowa Racja:
Iż tá drogá ktora do Nieśmiertelności wiedzie: ludzki
rozum przewyższa: Żaraz iey tymi słowy Apostolskimi
dowodzą: Ktore chcą mieć tak ważne: iáko gdyby był
Apostól ś. żrzetelnie nápisal: Iż iáko te rzeczy / ktore są
Duchá Bożego: nie mogą być poiete od człowieka świe-
rznego: Ták też żaden człowiek / przed przysáciem Chri-
stusowym w ciełe ná świat: będący: y orossem y sam A-
dam: drogi do Nieśmiertelności wiodący: áni miał
oznaymioney áni wiedział.

Ná to Odpowíadam Pie- tioráko.

*Naprzód: Per Negationem: Bo w tych słowach nie
mowi tego Apostól / áby dla tego: Iż zwierzczy człowiek /
nie poymnie tych rzeczy ktore są Duchá Bożego: nie miał
lá bylá być drogá wiedząca do Nieśmiertelności / Adá-
mowi, przed wpadkiem / y po wpadku iego: albo też onym
Pátriárchom świętym / Prorokom / y inšym chwałcom*

I

Bożym:

*Okazanie:
Iż w tym
mieyscu
przedsie-
wziętym:
Paweł ś. nie
znosi áni do-
wódzi tego:*

aby był albo
Adam nie
miał nie ni.
gdy w tym
wieku wie-
dział o dro-
dze do Wie-
snierności:
ani in-
sy chwale
Boży wsty-
scy: Ktoż
był przed
przysięciem
Chrystusa-
wym na
świąt.

Możym: w onym czasie będałym: oznajmiona: A jeśli
temu Adwersarzenie wierzą: proste/ niechajże aby iedno
słowo takowe/ w tych wszystkich słowach Apostolskich
nam pokaza: Ktoreby nietylko iawnie: ale choć przez po-
dobieństwo/ tego ich przedświadczenia dowodziło?

Powtore: Odpowiadam na to Adwersarzom per Ex-
positionem: Bo tu przez tego zwierzecego człowieka:
rozumie Apostoł święty: nie samego Adama przed w-
padkiem/ albo po wpadku jego/ do łaski od Boga przy-
jętego: ani one Pátryarchy/ Proroki/ albo inſze ludźi
święte/ w onym czasie przed przysięciem Chrystusowym
będące: ale sprosta rozumie samego człowieka nieodro-
dzonego: quod ab effectis probat: Ktore są własne nies-
odrodzenia: że ten człowiek zwierzecey/ rzeczy tych/ Ktore
są Duchá Bożego: nie poymuie/ ani ich zrozumieć
może: ani rozsądza. Co się o Adamie/ ani przed wpa-
dkiem/ ani po wpadku jego: rozumieć nie może. Nie może
się to o nim rozumieć przed wpadkiem: z tej miary: że w
ten czas/ jeśli nie lepszy/ tedy pewnie był tak dobry iako
odrodzony: noſząc na sobie on kształt y podobieństwo
wyobrażenia Bożego: zaczął też pod on sam czas/ nie
może być takim człowiekiem zwierzecym considerowany:
o iakim tu mówi Apostoł. Nie może być takim conside-
rowany/ ani po wpadku swoim: bo choć się już był w ten
czas przez grzech popsował: wſtąpił przecie nie został
takim wiecznie: bo był znówu nápráwiony/ y z wpadku
podświigniony/ przez one obietnice od Boga wczynione/
o Niewieścim plemieniu Chrystusie: Ktore miało zetrzeć
głową wężową. Ciemu Adam pewnie wwierzył/ dusno-
ścią prawdziwą na tym spoległ/ y Bogá samego w ten
czas/ nietylko Bogiem swoim/ ale y zbawicielem/ przez
Chrystusa/ y w Chrystusie: poznał: a tak z siebie skutki
prawdziwego odrodzenia pokazał. Nie mogą być taki-
mi miánowani: ani oni Pátriarchowie święci/ Prorocy
y inſy

y inſy prawdziwi chwalecy Boży/ w onym czasie/ aż do
przyscia Chrystusowego będący: Boby byli musieli nie
być świętymi/ chwalcami Bożymi prawdziwymi/ Bogu
służącymi/ onego siebojącymi/ y onego we wszystkich po-
trebach swoich wyżywającymi. Ktore wszystkie rzeczy/
iako sie w nich znaydowały: co sam przyklad Abrah-
mow objaśnia: iż inſzych zamilcze: tak też właśnie nie
czego inſzego były znakiemi: tylko prawdziwego ich od
Boga odrodzenia. Jako tedy przez tego człowieka świe-
rzonego/ o którym mowi Apostoł w tych przedsięwzię-
tych słowach: nie może sie rozumieć ani sam Adam przed
wpadkiem/ albo po wypadku swoim: ani oni Pátryarcho-
wie/ Prorocy: y inſy ludzie święci przed przysciem
Chrystusowym będący: tak też tymi słowy/ Apostoł G.
nie mógł ich/ ani Adama samego/ przed wypadkiem/ albo
po wypadku jego: odsądzać wiadomości drogi do Nie-
śmiertelności.

Pojęcie: Odpowiadam ná to Adwersarzem per
Contradictoriam. Bo Adwersarze/ z tych słow Apo-
stolskich: uniuersaliter zámpiraj: że oni wszyscy/ ktorzy
byli przed przysciem Chrystusowym: dróg do Nie-
śmiertelności niewiedzieli: dla tego: że rozum ludzki prze-
wyższa: A sam Apostoł/ w tychże słowach: Contradi-
ctoria znimi wiadzie gdy wkaże: że nie wszyscy oni byli
takowi: ale tylko ci ktorzy byli żywierzecymi: to jest: nie
odrodzeni: y dla tegoż im też zaraz inſze duchowne oppo-
nuie: ktorzy w poczet żywierzecych/ zgola nie mogą być
policzeni: Przetoż byli inſy takowi: ktorzy w onym
czasie i drogę do Nieśmiertelności wiedzieli. Nie mogli
iż ci wiedzieć/ ktorzy byli żywierzecymi: iako Apostoł w-
kazuje: Musieli iż tedy ci wiedzieć w onym czasie i ktorzy
byli odrodzonymi: iakowi byli Pátryarchowie/ Pro-
rocy: y inſy ludzie święci: náwet y sam Adam po w-
padku swoim do łaski będąc przyity: a przed wpa-
dkiem:

Piem : będąc tak dobry iako odrodzony.

Poczwarte : Odpowiadam na to per Argumentationē à particulari ad uniuerſale : gdsie nie może być żadna ſuſſna czyniona o rzeczy concludia. A takie iest właśnie dowod / Ktory z tych ſłow przedſiewziętych Apoftoſkich / Adwerſarze / do przedſiewzięcia ſwego / wyrzec wſiluię. Bo mówiące te ſłowa Apoftoſ : Zwierzęcy człowiek, nie poymie tych rzeczy które ſa Duchą Bożego : mówi ie particulariter, iako każdy widzi. A Adwerſarze ſtad do przedſiewzięcia ſwego : wyrzec chcą uniuerſalem propositionem : gdy z nich o onych wſytkich / Ktory byli przed przyſciem Chriſtuſowym : tak o nieodrodzonych / iako y o odrodzonych : y o tych : Ktory ieſzcze odrodzenia nie potrzebowali : iaki był Adam przed wpadkiem ſwoim : wſiluię zamykać : że wſyſcy a wſyſcy : drogi do Nieśmiertelności / żadnym ſposobem / za wieku ſwego : niewiedzieli. Zaczynam też ich przedſiewzięcie rączy y tu ſwankować muſi : niżej z tych ſłow Apoftoſkich : mieć iaką podpore.

Nadſtatek : Odpowiadam Adwerſarzom z ſtrony tego miejsca Apoftoſkiego : per argumentationem à Definitione ad Definitum : Albo też ieſli chcą Adwerſarze : à Definito ad Definitionem. Definitum w tych ſłowach Apoftoſkich : iest człowiek zwierzęcy. Definitio zaś iest ta ſamą rzecz : która o tym człowieku zwierzęcym mówiona bywa : to iest : że on nie poymie tych rzeczy / Ktore ſa Duchą Bożego / ani ich zrozumieć może / ani rozſadza : Co ſie o wſytkich onych odrodzonych / Ktory byli przed przyſciem Chriſtuſowym : nawet ani o ſamym Adámie przed wpadkiem / kiedy był tak dobry iako odrodzony : a po wpadku do laſſi przytiety : zgola odrodzony : nie może rozumieć. Bo tych / iako w dälſzym poſteptu tych ſłow Apoftoſkich / Apoftoſ nazywa Ducho-wnymi : tak też zaraz im y to przywlaſzcza : 1. 13. że z Du-
chownymi

chorowymi Duchowne rzeczy stosuig : y w. 15. że wszystkie
rzeczy rozstrząsają. Ponieważ tedy Adámowi przed wpa-
dkiem / y po wpadku tego : Pátryárchom także onym / y
Prorokom : y innym świętym / przed przysięciem Chrystu-
sowym będącym : nie należy sama rzecz / Ktora tu Apo-
stol / o tym zwierzęcym człowieku mówi : á z ktorey Ad-
wersarze / chcą wyrzucić dowód : o Niewiadomości dro-
gi do Nieśmiertelności wszelkim sposobem : nietylko
wszystkich onych wobec przed przysięciem Chrystusowym
będących : ale też in specie o samym Adámie / przed w-
padkiem / y po wpadku tego : o onych także Pátryárchách /
Prorokách : y innych ludziach świętych / w onym czasie będą-
cych : Pytam Adwersarzow : Jakoż im może
należec ten tytuł człowieka zwierzęcego ? Gdyż to wszy-
scy mądrzy wiedzą : że komu nie należy iakiey rzeczy Defi-
nitio : temu nie może nalezec ani Definitum : albo ono
nazwisto Ktoremu iaka Definitia służy ? Albo y tak Ad-
wersarzow pytam : Ponieważ Adámowi przed wpa-
dkiem tego / y po wpadku : Pátryárchom także onym / Pro-
rokom / y innym ludziom świętym : w onym czasie będą-
cym : nie należy ten tytuł albo nazwisto człowieka zwier-
zęcego : iako sie wyśsey pokazało : Jakoż z tych słow Apo-
stolskich pomienionych : y Adámowi samemu przed
wpadkiem / y po wpadku tego : Pátryárchom onym / Pro-
rokom także / y innym ludziom świętym / w onym czasie be-
dzącym : może nalezec ta sama rzecz : Ktora tu Apostol
przywłaszcza temu człowieku zwierzęcemu. A z tey rzeczy
Jakoż im może być przywłaszczana niewiadomość drogi
do Nieśmiertelności ? Gdyż y tu niemniej ona regułka
nauczonych ważna być musi : że cui adimitur definitio,
eidem & definitum : Nie ziedney tedy miary : raczey
sle używając tego miejsca Apostelskiego Adwersarze : iako
to sie pokazało : niżeli żeby co miało to miejsce pomienio-
ne przedsięwzięcia ich dowodzić. A tak y tu sententia ich
brwankować musi.

DRUGIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: Z tegoż Listu Pá-
wła ś. do Corinthow: cap. 2. 7. 9. & 10.
ktorego są te słowa:

*Czego oko nie widziało, y ucho nie słyżało, y w serce człowie-
cie nie wstąpiło, co Bog gotował tym, którzy go miłują: A nam
Bog objawił przez Ducha swiego.*

Ná te słowa / Adwersarze / także nie napisáli żadney
explicitacy: ale ie tak tylko sprosta / także gdzie y pier-
wsze wyższej położone: fol. 25. zostawili. Chcąc ie mieć
takiej wagi: iáko gdyby bylo zrzetelnie od Apostolow
napisano: Iż iáko tych rzeczy, ktore Bog gotował tym/
ktory go miłują / oko nie widziało / ucho nie słyżało / y ná
serce człowieka to nie wstąpiło: Tak też: ie onym wyśy-
slim / ktory byli przed przysięciem Chrystusowym w ciele
ná świat / choć y samemu Adamowi / przed upadkiem /
albo po upadku / Patriárchom / Prorokom / y innym lu-
dźiom świętym / w onym czasie będącym: Droga do
Nieśmiertelności wiodąca: nie była objawiona ani wiá-
doma.

Ná to Adwersarzom Odpowia-
dam Czworáko.

Okázanie:

Że ani dru-
gie mieysce
Pisma swie-
tego Adwer-
sarskiego
przez cie-
wiedza nap-
mniey nie
dowodzą.

Naprzód: Per Negationem: Bo to Mieysce / nie mon-
wi o tym / ná co ie chce mieć Adwersarze dowodem. Ale
mowi w nim Apostol inſte trzy rzeczy. Mowi Naprzód:
o dſitowney á niedoſcigley Mądroſci Bożey / zſtrony zbá-
wienia náſzego: Co ſie poſtazuje z wprzeczającego wiero-
bá: 6. 7. 8. y wprzód idącego 16. ktorym ten Rozdział
Apostol święty zamkła.

Mowi potym: O wiſzczeniu obietnic Bożych / zſtrony
zbawienia

zbawienia naszego: które w ten czas wypełnienie swoje
wzięły: gdy się Christus okazał / y był ukrzyżowany: Co
się także z poprzedzającego wierśa 7. y 8. pokazuje.

Mowi Łaostatek: O zgotowanych dobrach żywota
wiecznego/ w niebie tym zakrytych: którzy Boga miło-
ją: Co się z tego samego wierśa 9. pokazuje: y co też y
Piotr święty: 1. Epist. 1. §. 4. & 5. tym więcej obja-
śnia: Gdzie samo zbawienie wieczne/ y ono dziesięćstwo
niebieście: zachowanym y zgotowanym nazywając: Tu
objawieniu jego/ czas on ostatni nazywają mu. Ponieważ
tedy w tym mieyscie pomienionym/ nie to mowi Apostoł/
co chce Adwersarze: Przetoż też z tym z tey nappier-
wsey przyczyny/ to miejsce Apostolskie/ przedsięwzięcia
Adwersarckiego: nie może nic dowodzić.

Potym: Odpowiadam ná to Adwersarzom per De-
monstrationem. Jawnie bowiem/ w tych słowach
samże Apostoł widać: że nie innym: y obietnice z strony
zbawienia czynione/ y wypełnienie onych: y owym wsey
tę sprawę Boże niedościgne: z strony skutecznego zbá-
wienia wybranych jego: są zakryte y nie poiete: tylko lu-
dziom świata tego: których tu pod nazwiskiem Kizet
świata tego: §. 8. Apostoł zamyka. Zgadziąc się w
tym z onymi słowy Christusa Pána/ Mistra swojego:
które Matheus święty Cap. 11. §. 25. y Łukasz świę-
ty Cap. 10. §. 21. wspomina. A przez te ludźi świata
tego/ albo Kizetá: nieodrodzone ludźi zgola rozumie:
czego także ab effectu nieodrodzenia probuje: wpażując:
że takowi/ nie poznali y nie poznawają Mądrości tey Bo-
żej/ która była zakryta w tajemnicy / y która była od te-
goż Boga przeznaczona przed wieki / ku chwale naszej:
iako w obudwu poprzedzających wierśach: 7: y 8. zrete-
nie piśe: która rzecz / odrodzonym nie może być stuśnie
przywłaszczana. A iako tá rzecz/ stuśnie odrodzonym nie
może być przywłaszczona: Tak też Adam przed upado-
kiem

tiem swoim/ albo po upadku: wespół z onymi Patriarchami/ Proroki/ y innymi ludźmi świętymi: w onym czasie będącymi: nie mogąc być słusnie między nieodrodzone policzony: iako się wyżej nie raz pokazało: Nie może też być z tych słow Apostolskich/ wespół z tymi pomienionymi: wiadomości drogi do Nieśmiertelności: odsadzony.

Potręcie: Odpowiadam na to per Argumentationem à contrario sensu. Bo tu w tych słowach przedśmierciowych/ iawnie Apostoł pisze: że te rzeczy których oko nie widziało/ ucho nie słyszało/ y które na serce człowieka nie wstępują: nie mogą być wybranym y odrodzonym zakryte/ albo tajne y niewiadome: gdyż im są od Boga samego przez Ducha jego objawione: Abowiem tak się te wszystkie słowa 1. 9. mają: *Alc przepowiadamy iako napisano jest, czego oko nie widziało, ani ucho słyszało, ani na zmysł człowieka przyszło, co przygotował Bog tym którzy go milują.* A ztym w wieku 10. przydawa: *A nam to Bog objawił przez Ducha swego.* Pod którymi słowy: *A nam to Bog objawił przez Ducha swego:* Wszetk poczet wybranych Bożych y odrodzonych: Apostoł święty zamyka: do którego pocztu y siebie samego przylacza. Iako tedy z tych słow Apostolskich/ Adwersarze/ w ten czas/ wszystkie one: też y same odrodzone y wybrane/ którzy byli przed przysięciem Chrystusowym: chęć wiadomości drogi do Nieśmiertelności odsadzić: gdyby im niewiadomość tych rzeczy/ których oko nie widziało/ ucho nie słyszało/ y które na serce człowieka nie wstępują: była przypisadzona: Tak zaś przeciwnym sposobem: tymże samym/ wiadomość tejże drogi do Nieśmiertelności: musi być przypisadzona: gdy im objawienie tych rzeczy/ od Boga/ przez Ducha świętego: których oko nie widziało/ ucho nie słyszało/ y które na serce człowieka nie wstępują: Apostoł święty zrzetelnie przypisadza. Ob którego pocztu/

pocztu/ iako sie wyſſey poſtazało : y ſam Adam odla:żo-
ny być nie może.

Nadoſtatek : Odpowiadam ná to Adwersarzom per
Instantiam. Bo ſe oſobne przykłady / ſámego Adama
przed upadkiem iego/ y po upadku : y onych wyſſych
odrodzonych/ ktorzy byli przed przyſciem Chryſtusowym:
znácznie temu przedſiewzięciu Adwersarſſickmu przeci-
wia/ ktorogo/ Adwersarze/ te ſłowa Apoſtoliſkie: dca
mieć dowodem. Pytam nappierwey z ſtrony Adama :
Jako niewiedział o drodze do Nieśmiertelności przed
upadkiem ſwoim : gdy mu było od Boga powiedziano :
aby był nie iadł owocu z drzewa zakazanego : bla tego że
by nie umarł : Gen. 2. v. 17. ? Pytam : Jako tenże po
upadku ſwoim/ niewiedział o drodze do żywota wieczne-
go : gdy mu było od tegoż Boga powiedziano : że naſie-
nie niewieſcie : to ieſt : Chryſtus : miało zetrzeć głowę
węzowe : Gen. 3. v. 15. Czyliż Chryſtus/ nie ieſt droga
do żywota wiecznego ? Pytam z ſtrony Abrahama :
Jako niewiedział o drodze do Nieśmiertelności: gdy mu
było od Boga powiedziano : że w plemieniu iego/ ktore
ieſt Chryſtus Jezus : mieli doſtąpić błogoſtáwieſtwa
wyſſey narodowie ſiemi : Gen. 22. v. 18. ? Pytam
powtorze : Jako tenże niewiedział o drodze do Nieśmier-
telności/ żadaiąc dzień widzieć Chryſtusow/ y widząc go/
y rádując ſie z tego / Ioan. 8. v. 56. ? Pytam z ſtrony
Jakuba : Jako niewiedział o drodze do Nieśmiertelno-
ści: kiedy umierając Prorokował : że nie miało być odie-
te Sceprium od Judy/ y Zakonodawcą zleđziwiego : aż
by był przyſzedł Siloh : to ieſt : Zbáwiiciel Chryſtus : do
ktorego ſie miało przyłączyć wiele Narodow : Gen. 49.
v. 10. ? Pytam z ſtrony Moyleſá : Jako nie wie-
dział o Drodze do Nieśmiertelności: kiedy ony ſło-
wa o Chryſtusie mówił : Proroká z poſrędku ciebie,
z Bráciey twoiey, iako ia ieſtem wybudzi tobie Lehová Bog twoy.
A onego

one go słuchać będącie : Deut. 18. v. 15. ? Pytam z strony Ezeiasza : Jako niewiedział o drodze do Nieśmiertelności : gdy naprzód ony słowa o Chrystusie napisał : Cap. 7. v. 14. Oto Panna porznie y porodzi Syna, y nazowie imie jego Emmánuel ! Także gdy napisał y one drugie : Cap. 9. v. 6. Dzięcie się nam narodziło, a Syn dany jest nam. Cóż Albo gdy napisał y one Trzecie : Cap. 53. v. 4. Prawdziwie niedoleżn sęci nasze on dźwigał, a boleści nasze nosił. Cóż Pytam z strony Jeremiasza : Jako o drodze do Nieśmiertelności niewiedział : gdy ony słowa o Chrystusie napisał : Cap. 23. v. 6. A toć jest imie tego, którym go nazowaz, Ieh wa / prawdziwy nasz ! Ale krótko mówiąc : Pytam z strony wszystkich Proroków : Jako niewiedzieli o drodze do Nieśmiertelności : gdy wszyscy świadectwo Chrystusowi wydawali / a tego uczyli : że odpuszczenie grzechów miał wziąć wszelki przez Imię jego / żeby jedno uwierzył w nich : A Eo. 10. v. 43. ? Za to tedy Instancja, tak dostatecznych y jasnych przykładów / z strony Abámá / Pátryarchów / y świętych Proroków : y innych im podobnych / w onym cza sie będących : żadnym sposobem / z tych słów przedsięwziętych Apostolskich : nie mogę tego potęsknie Adwersorze zamknąć : Aby byli wszyscy oni nie mieli wiedzieć drogi do Nieśmiertelności wszelakim sposobem : Forczy byli przed przysięciem Chrystusowym. A tak z tych wszystkich przyczyn pomienionych : ráczey się to pokazuje : że y tego mieysca Apostoła tego / Adwersorze / zle do przedsięwzięcia swego używaia : ponieważ się mu to samo mieysce Apostolskie : tak znacznie y nie jedny sposobem przeciwia : iako się pokazało.

TRZECIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie : Przywiedzione z listu tegoż Apostoła do Rzymian : cap.

1. v. 20. y Wiersz 19. do tego

przyłączając.

Abowiem to co może być o Bogu poznano, iż wni jest w nich: to im Bog obiawił. Abowiem iego niewidzialne rzeczy, Żaraz od stworzenia świata, z rzeczy uczynionych wyrozumiane, upatrowane bywają: ona iego wieczna moc y Bóstwo, ku temu aby byli bez wymówki.

Ná to Mieskie/ w Katedrismie swym: fol. 26.

Adwersarze táq explikacia napisali:

Iakoż sie to z tego miejsca pokazuje?

Ták, iż iánie Apostol świadczy, że te rzeczy które Bog ludzjom obiawił przez Ewangelia, také są, które od samego stworzenia świata niewidzialne były, y iázymje ich ludzie sami przez sie wyrozumieć nie mogli. Abowiem sama Materia która Apostol ná tym miejscu traktuje, pokazuje to, iż te uczynki, z których niewidzialne rzeczy Boże poznane są, o uczynkach Ewangeliey rozumiane być muszą.

Ale to miejsce pospolicie nie ták rozumieia.

Ták jest: ale im to ślad pochodzi, że to miejsce ináczej czytają, niżeli od Apostola położone jest. Abowiem co Apostol napisał, Od stworzenia świata, to oni czytają, z stworzenia świata a przeym słowa te, które mają być słaczone z onymi piero wśymi, rzeczy iego niewidzialne, C také też słaczenie, jest w drugim miejscu temu podobnym, Matth. 13. v. 35. Orwo- rze w Przypowieściach. b wśá more: wypowiem zakryte rzeczy od záojenia świata. Oni słaczą z poslednimi, widzialne bywają. To własne słowo Adwersarście.

Ná to Odpowiadam Czwo-
ráto.

Naprz: d: Per Negationem. Bo to Miejsce nie o tym mówi co chce Adwersarze: Ale mówi o Znáomości Bogá/ Ktorey Bog uczyl one Pogány / y teraz iestże w- czy z rzeczy od siebie stworzonych: ná to aby byli bez wy-
mówki.

Ołazanie:
Z ani Trze-
cie miejsce
Pisina s. do
ktorego sie

Adwersarze
wieluś :
najmiej
nie dowodzi
ich przedbie
wzięcia: ra
czej się mu
przeciwi.

morowi. A o tym nic nie mówi : aby był Adamowi / przed
wpadkiem / y po wypadku iego / albo Pátriárchom / Pro
rokom / y inßym onym ludziom świętym / przed przysćiem
Chrystusowym będącym : Bog nie miał drogi do Nieś
śmiertelności oznaymic : Przetoż się tego Adwersarze /
z tych słow Apostolskich : nie mogą domyslać.

Potym : Odpowiádam ná to per Contrarium : Bo
się własność słow Apostolskich / Każdey części tey expli
kácii Adwersárskiej : znácznie przeciwi.

Abowiem / co ty słowá / Naprzód kładą Adwersarze /
o Niewiádomości drogi do Nieśmiertelności : To ie
Apostol kładzie o Znáimomości y wiádomości Bogá : gdy
o onych Pogáních żrzetelnie ⅆ. 19. piße : Że to / co może
być poznano o Bogu / iáwno w nich było / abowiem Bog
to im był obiáwił : Pytam zátym Adwersarzow : Czy
liß mieć to sobie oznaymiono / á to ießcież od samego Bo
gá : co o samym Bogu człowiek może poznáć y wiedzieć :
nie ieß to : co ieß mieć oznaymioną Droge sobie do Nie
śmiertelności : á to względem Bogá / który dla tego to
obiáwił / aby będąc poznány / był chwáloný iáko Bog :
choć przyczyna samych ludzi dzieie się to : że tá znáimost
nie może im być dostáteczná do zbáwienia : Czyliß znáć
Bogá / á z onego poznánia chwalić go / y służyć mu : nie
ieß Droga do Nieśmiertelności : Mówi tedy Apo
stol o onych Pogáních : że im to był sam Bog obiáwił / co
mogli / y powinni byli wiedzieć o nim : choćiaż oni tym
pogárdzili : iáko ⅆ. 28. wkázuie. Jeßliż tedy onym nieo
wiernym Pogánom Bog to dobrodzieystwo pokázował :
á oznáymując im co mogli wiedzieć o nim / á zátym mu
służyć / y chwalić go : Droge im do oney Nieśmiertelno
ści tym sposobem oznáymował : choć tego niechcieli przy
jąć / ani wdzięczni być : zá co ich też karano : Pytam po
wtóre : Jákoż też Drogi do Nieśmiertelności : Adá
mowi przed wypadkiem iego / y po wypadku / Pátriárchom
iáż /

także / y onym Proroſom / y inſym wybranym ſwoim /
przed przyſcieniem Chryſtuſowym będącym : nie czynimo-
wał : Czyliſz ci / nad one Pogańy byli gorſzymi, nieſzcze-
śliwoſtymi / y Bogu obrzedliwoſtymi :

Potym : Powiadaia Adwerſarze : Ze przez te niewi-
działne rzeczy / o ktorych mowi Apoftol / rozumieć ſie ma-
ia te rzeczy / ktore Bog przez Ewangelia obiawił : A A-
poſtol ſwięty / przeciwiac ſie y w tym Adwerſarzom / w-
kazuje : Ze ſie rozumieć maia o wieczney mocy ſámego Bo-
ga / y Boſtwoiego : Gdyż tak y. 20. piſze : Abowiem nie
widzialne rzeczy iego, od ſtworzenia ſwiata, z rzeczy uczyńio-
nych zroзумiáne, wpátrowáne bywáia, wieczna iego tak moc, tak
Boſtwo, ná to, aby oni byli bez wymowki. Pytam znouu :
Jakoż tu przez te rzeczy niewidzialne / Adwerſarze mogą
ſłuſznie rozumieć te rzeczy : Ktore Bog przez Ewangelia
obiawił : Gdyż wkazuje Apoftol : Náprzód : Ze przez
nie moc ſámego Boga / y Boſtwoiego : rozumieć ſie ma-
ia : Ktore rzeczy ſa niewidome. A potym y to wkazuje : Ze
onym Pogańom danym / przed przyſcieniem Chryſtuſo-
wym będącym : te rzeczy niewidome : były obiawione :
gdyż im była moc Boża / y Boſtwoiego / od ſtworzenia
ſwiata : z rzeczy uczyńionych : obiawiona :

Potrzejcie : Powiadaia Adwerſarze : Ze uczyńki nie-
widome / przez Ewangelia ſa obiawione : A Apoftol ſ.
przeciwiac ſie w tym Adwerſarzom : wkazuje : Ze przez
rzeczy od Boga ſtworzone / albo uczyńione, wpátrowáne :
zrozumiewáne bywáia : Gdyż tak mowi : Abowiem nie
widome rzeczy iego, od ſtworzenia ſwiata, z rzeczy uczyńio-
nych zroзумiáne wpátrowáne bywáia. Czyliſz Ewangelia
rzeczami ſtworzonymi :

Poczwarte : Powiadaia Adwerſarze : Ze przez te uc-
czyńki / z ktorych niewidome rzeczy Boże / od ſtworzenia
ſwiata / zroзумiáne / wpátrowáne bywáia : maia ſie ro-
zumieć uczyńki Ewangeliey. A Apoftol ſwięty przeci-

woić się im y w tym : ukazuje : że się przez to stworzenie
 samego świata rozumieć ma : Abowiem tak Grecki text
 brzmi : Τα γὰρ ἄρματα αὐτῶν ἐκ κτιστῶς κόσμου, τοῖς ποινι-
 σι νομινα καθορᾶται. Czyliż uczynki Ewangeliei / są wo-
 czynki stworzenia świata samego : Ponieważ tedy tak
 żdey Części tej explicacyi Adwersarckiej / sam Apostoł /
 w tychże słowach in controversia położonych : tak iā-
 wnie się przeciwu : Jakoż proste / może się to z niego za-
 wierać : co chcą Adwersarze : to jest że wśfytkim / przed
 przysięciem Chrystusowym będącym / też y samemu Adā-
 mowi / przed wpadkiem / y po wpadku jego / Patriarchom /
 Prorokom / y inšym ludziom świętym / w onym czasie
 będącym : Droga do Nieśmiertelności wiodąca : nie by-
 ła oznaymiona ani wiadoma :

Porzucie : Odpowiadam ná to Adwersarzom ab Au-
 toritate : Bo wśfyscy Interpretes, temu wykładowi Ad-
 wersarckiemu : iāwnie się przeciwu : te słowa Aposto-
 lskie : Od stworzenia świata : nie inaczey wykładając : tylko
 o samym stworzonym świecie : że przezeń / iako od siebie
 uczyniony : Bog / one Pogańy : znościomości siebie uczył.
 nawet : y sami Adwersarze / przedtym nigdy tych słow
 Apostolskich / tak nie wykładali : dopiero się tego teraz
 isli / gdy Archimistrz Socin tego ich nauczył : y gdy się
 w gorŝe błdy záprawić postanowili : Przetoż też tym
 swoim wykładem pojedynkowym : nie mogą nic wśfy-
 tkich interpretow wykładowi : derogować.

Náosłatek : Odpowiadam ná to Adwersarzom Ab
 Insufficienti causa : Bo y sami Adwersarze / z tych słow
 Apostolskich / nie inšym to sposobem chcą przewieŝeć /
 czego im potrzeba do ich przedśiewzięcia : tylko tym : że
 tych rzeczy / ktore są niewidome przez Ewangelia obja-
 wione : (iako sami tak wykładają) ludzie sami przez się
 nie mogli zrozumieć. Co nie może być dostātnia przyczy-
 na / odsadzić Adāma / przed wpadkiem / y po wpadku jego

go : także one Pátriarchy/ Proroki/ y inſe ludſi ſwięci/
w onym czasie będące : wiadomości drogi do Nieśmier-
telności : Gdyż może kto ſam przez ſię tej drogi niezro-
zumieć : a przecie ja ſobie obiaſwiona mieć/ y tak ja wie-
dzieć. Jákowym ſam Adam był przed upadkiem ſwoim/
y po upadku : także y oni Pátriarchowie/ Prorocy/ y in-
ſy wybráni przed przyſciem Chriſtuſowym będący : iá-
ko ſię wyſſey nie raz pokazało. Z tych tedy przyeſyn / y
to mieſce Trzecie Apoſtołſkie/ naymniey przedſiewzię-
cia Adwerſárſkiego nie ratuje : ále ſię mu ráczey nie ie-
dnym ſpoſobem przeciwi : iáko ſię pokazało.

CZWARTE MIEYSCE PISMA
ſwiętego obrony potrzebuie : ex 13. Cap.
Matt. 7. 35. ktore Adwerſarze ku objaſnie-
niu ſwego przedſiewzięcia przywiedli :
ktorego ſą te ſłowa.

*Onworze w Przypowieſciách yſtá moje, wypowiem zákryte
rzeczy od Záłożenia gruntow ſwiata.*

ſtego Mieſca Adwerſarze/dwie rzeczy chcą otrzy-
máć : Pierwſzą tę : Że chciá nkáżáć : iákoby te ſłowa
Chriſtuſowe/ miały być wykładem/ wyſſych ſłow Apo-
ſtołſkich/ z liſtu do Rymian : o tym : Że przez te niewi-
dome rzeczy/ od ſtworzenia ſwiata : rzeczy Ewángeliey
miały ſię rozumieć. Drugą tę : Jákoby te ſame ſłowa
miały być tákiey wagi : iáko gdyby przez nie zrzetelnie by-
ło powiedziano : Że Droga do Nieśmiertelności/ onym
wyſtkim/ ktorzy byli przed przyſciem Chriſtuſowym :
nie była obiaſwiona ani wiadoma.

**Ná to Odpowiádam Swo-
iáko.**

Okazanie:
iż ani cżwar
te miejsce
Pisma świe
tego Adwer
sarskiego
przedsię
wzięcia nie
dowodzi.

Naprzód: Per Negationem: Bo te słowa od M^{at}th^{ea} i^{te}us^{sa} świętego: nie ku temu są przywiezione: do czego ich chcą użyć Adwersarze. Ale tylko w nich potężnie przyczynę: dla czego Christus mówił przez podobieństwo: Że dla tego: aby się to było wypełniło / co było powiedziano przez Dawida: Psal. 78. v. 2. w ten sposób: Onworze w przypowieściach uśt^ę moie, bede mówił tajemne rzeczy od początku. Przetóż ich nie mogą słusnie Adwersarze / do wykładu wyższych słów Apostolskich używać: ani tego z nich zamykać: aby był Adam / przed wypadkiem / y po wypadku swoim: nie miał nic wiedzieć o Drodze do Nieśmiertelności / ani oni Patriarchowie / ani Prorocy / ani inⁿⁱ ludzkie świeci / przed przyscieniem Chrystusowym w ciele na świat: bedący.

Powtore: Odpowiadam na to à contrario sensu: w ten sposób: Ponieważ te słowa / pierwowym względem / od Dawida / do onego ludu Bożego / który był przed przyscieniem Chrystusowym: są przystosowane: Pytam: Jaki / gdy z nich Adwersarze / dla tego przysadzają wiadomość Drogi do Nieśmiertelności / tym którzy są pod Nowym Testamentem: iże im są te rzeczy / które były zakryte od początku świata: od Chrystusa opowiedziane: Jaki może / on lud Boży / który był przed przyscieniem w ciele na świat Chrystusowym: wiadomości tejże drogi do Nieśmiertelności: ma być odsadzony: ponieważ mu pierwotnie te rzeczy skryte od początku świata: były opowiedziane / y przez uśt^ę Dawidowe oznaymione: Proszę / niechaj nas z tego Adwersarze porządnie / ale z Pism^{em} świętym tego dowodnie: wywioda: O czym iże b^{ardzo} w^{atp}imym Przetóż y o tym miejscu to zamykamy: że n^{ajm}n^{iej} nie dowodzi przedsięwzięcia Adwersarskiego: racz^{ej} się mu znaczenie przeciwni: jako y in^{ne} wyżs^{ey} położone.

NA PIATYM A OSTATNIM MIEY- SCV ADVERSARŻOM ODPOWIE- DZIEĆ POTRZEBĄ.

Ná same Ratia, ktora także vsilnia dowieść przed-
siewzięcia swego: o tym: Że nie tylko inszym wszystkim
ale miánowicie y samemu Adámowi/ przed upadkiem/ y
po upadku jego: onym także Pátriárchom/ Prorokom/ y
inszym ludziom swietym/ przed przysćciem Chrystusowym
będącym: Droga do Nieśmiertelności nie była wiádo-
ma: A że kláda nie inákż w Kátechizmie swym fol. 25.
tylko że:

Iż tá drogá rozum ludzki przewyzśsa.

Ná to Odpowiádam Swoiáko.

Naprzód: Ab Insufficienti causa: Bo sie wyśsey nie
raz pokázalo: że nie iest to dostáteczná przyczyná: odszo-
dźcie tych tám pomienionych ludzi/ wiádomości Drogi do
nieśmiertelności: Że tá drogá ludzki rozum przewyzśsa.
Gdyż sie pokázal inszy sposób/ zá którym/ ostawa sie prze-
cie samym wybranym wiádoma: á miánowicie: Że im-
ię sam Bóg przez Ducha swiego objáwia: iáko sie wyś-
sey pokázalo. Zá którym sposobem: i; y onym wybranym
przed przysćciem Chrystusowym będącym: tá drogá była
wiádoma: to sie też także wyśsey pokázalo.

Powtore: Odpowiádam ná to á contrario sensu. Bo
tá Ratia Adwersarżkarwiecy samym Adwersarżom wa-
dźi: niżeli pomaga. Bo iесли to tylko iest drogá do Nie-
śmiertelności / ktora rozum ludzki przewyzśsa: iáko są-
mi Adwersarże wklázuia: Tedyć z przeciwney strony: tá
drogá/ táka być nie może: ktora rozum ludzkiego nie-
przewyzśsa. Gdy tedy sami Adwersarże / w sprawie zbá-
wienney/ niechca nic innego przyimować / tylko to: coby

Adwersarze
drogi do nie-
śmiertelno-
ści wiada-
cey: nie v-
cja: obacz
dlaczego.

ich rozumu przyrodzonego nie przewyżsało: który oni częstokroć zdrowym rozumem miąnują: y stad nam czę-
sto y w tym Katechizmie swoim y w innych Pismach swo-
ich wragają: że takich rzeczy uczymy / one wierzymy / y w
sprawie zbawiennej przyjmujemy: które rozum ludzki
przewyżsają: Przetoż Adwersarze są ci / którzy drogi
do Nieśmiertelności / prawdziwey: nie widać. Obacz
że tu serce pobożne: iako się takich Mistrzów uczniem
masz sstać: którzy chcąc cie tego w rzeczy uczyć w drodze
zbawiennej: co rozumu przyrodzonego człowieczego nie
przewyżsa: Tym samym cie Drogi prawdziwey do
Nieśmiertelności: nie widać: ale cie raczej z niej zrywają.

N zątym występiem.

Obacz proszę cie: Jako słusznie y dostatecznie: Chri-
stus Pan: może zostawać Zbawicielem naszym: dla te-
go: Jże nam drogę do onej Nieśmiertelności przez E-
wangelia oznaymił: Ponieważ do tey Nieśmiertelno-
ści / Adam / przed upadkiem / y po upadku swoim: miał
sobie drogę oznaymioną: mieli ją sobie oznaymioną y oni
Patriarchowie / Prorocy święci / y inni chwalcy Boży:
przed przyscieniem Chrystusowym w ciełe / y opowiedziąną
od niego Ewangelia: w tym ciełe na ziemi: będący: iako
się dostatecznie: a z Pisma świętego dowodnie: pokaza-
ło. O czym iestże więcej z Czwartych Księg / które są
napisane O sposobie / którym Chrystus Pan iest na-
szym Zbawicielem: zrozumieć możesz. Na tę
Kosprawie / strony tego Trzeciego Ar-
tykułu: na tym miejscu dosyć
mając.

O STANIE CZŁO- WIECZYM.

Artykuł Czwarty.

A miánowicie o tym.

Ieśli to w mocy swoiey ma
człowiek : áby był posłuszny Bogu ?

ZDANIE SOCINISTOW.

Po Adwersarze/ w Katedryzmie swym : fol. 288.
o Wierze w Páná Chrystusa : w niey zámkneli po-
stuszeństwo Bogu : twierdząc y wyznawając to o tym
postuszeństwie : że to w swej mocy człowiek ma : być po-
stusznym Bogu. Przez co wolna wola ludzka do dobre-
go wystáwíc uśilnia. A áby każdy pobożny y rozsádný
mogl wiedzieć : co ich y do te^obledu promowowánia przy-
wodzi : Protko powiem : Przywodzi ich trzy przyczyny/
ile ia widzieć y rozumieć mogę. Przywodzi ich napierwéy
lekkie rozumienie o grzechu : Ktorego się człowiek dopu-
ścił przeciwko Bogu. O Którym to Adwersarze rozumie-
ia : iáko by nie miał być álbo żadný / álbo dostáteczná
przyczyna : pozbáwić człowieka tego : co mu było od
Boga przy stworzeniu iego dánego dobrego. Bo gdyby
sobie lekce nie wáżyli grzechu człowieczego : tedyby tego
nigdy w explikácii swoiey o tej rzeczy nie twierdzili : że
Bog niemiał żadney przyczyny : dla czego by był po vpad-
ku człowiekowi : miał odigáć te wolna wola : Ktorá mu był
dáł przy stworzeniu iego do dobrego.

Przywodzi ich potym do tego : Że rozumienie o Bogu :

L 2

o Którym

Pierwsza
przyczyna :
dla Ktorey
Adwersarze
wolna wo-
la do dobre-
go w lu-
dziach stáno-
wia : Ktora
jest : Lekkie
rozumienie
o grzechu.

Druga.

Żle rozumie
nie o Bogu.

Trzecia.
Wygarda
Christusa: a
wysokie ro-
zumienie o
sobie.

o którym tego mniemania są Adwersarze: iakoby był nie
mógł sprawiedliwie/ dla grzechu/ odiać człowieka tego:
co mu był dał przy stworzeniu dobrego: Bo gdyby tego
tak źle o Bogu nie rozumieli: Tedyby byli nigdy y tego
w teyże explicacyi swojej o tey rzeczy nie napisali: Że
sprawiedliwość Boga tego nie dopuszcza: aby był Bog/
stworzyłszy człowieka pierwszego takim: że mu dał wol-
ną wolę: znówu mu ją odjąć miał.

Nawet: Przywodzi ich do tego wygarda Christusa: a
wysokie rozumienie osobie. Bo iż wygardsili Adwersarze
Christusa Zbawiciela: nie chcąc go mieć takim sposobem
Zbawicielem: i takim sposobem Pismo święte Zbawicie-
lem go naszym okazuje: y wszyscy wierni według Pisma
świątego: wierzą y wyznawają go: Przetoż rączy sobie
sami przez się/ obrali być siebie Zbawicielmi: gdy śmie-
ją twierdzić: że to w swej mocy mają być tak postuśnym
mi Bogu: iak postuśnym Bog człowieka chce mieć so-
bie. Jawną bowiem: Pisma świętego. Iż wszelki/ kto-
ry jest tak postuśnym Bogu: iak postuśnym człowiek
Bog chce mieć sobie: pewno będzie zbawion. Jawnó y
to sątym: Iż wszelki: który ma to w swojej mocy wla-
sney: aby był tak postuśnym Bogu: iak postuśnym czło-
wiek Bog chce mieć sobie: ma y to zaraz w mocy swojej
własney: aby był siebie samego Zbawicielem? O którey
rzeczy/ aby się tym snadnieysza rozprawa podać: Ad-
wersarzmi: y to/ aby się im tym łatwiey y iawniey zgani-
ło: Co y z tey miary słowu Bożemu/ y prawdziwey Reli-
giiy podawają zdrożnego: Przetoż dla tego własne ich
słowá o tey rzeczy klade: które w Złotechymie swym:
sol. 29. w ten sposób napisali.

Nieśliże to w mocy naszey abyśmy tak Bogu poslušni byli?

Iest. Abowiem pewna iest rzecz: że Pan Bog tak stworzył
człowieká pierwszego. że mu dał wolną wolę: a niemając żadney
przyczyny dla cżłoby mu ją Bog po wypadku iego miał odiać:

Pomieważ

Ponieważ tego sprawiedliwość Boża niedopuszcza, y żadney też
wymianki o tym niemając między tymi kaganami, które Bog Adam
mowi za grzech posłanowil. To własne słowá Adwersarście.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Ażci to prawda / że Adam pierwszy człowiek / skoro
był stworzony od Boga : miał wolną wolę do posłu-
szeństwa y nieposłuszeństwa : wstałże iednak / mając te
dwie rzeczy przed oczy wystawione : iż sobie z dobrowol-
ney wolei / te wiecy upodobał która była nieposłuszeń-
stwem / a ztym y z śmiercią złączona : Przetoż przez to /
nie tylko sobie / te wolną wolę do dobrego napotym utra-
cił : ale też w sobie utracił ię y potomstwu swemu : które
się z niego w potomny czas mnożyć miało : Tak dalece, że
my już teraz potomkami iego będac : wolną wolę : tylko
w myśleniu / chceniu / y czynieniu złych rzeczy : mamy : zaś
raz od dziecinstwa swego. A iako y sam Adam przed w-
padkiem swoim / w myśleniu chceniu / y czynieniu dobrych
rzeczy / w której był od Boga stworzony : potrzebował o-
sobliwej łaski Bożej y pomocy aby był mógł zároveň o tym
co było dobrego / myśleć chcieć to y czynić y wytrwać w
tym aż do końca : Tak daleko wiecy / my teraz grzechá-
mi rozmaitemi obtoczeni. Trudno o tym / co jest dobrego
y z posłuszeństwem Bogu złączonego : możemy sami z sie-
bie myśleć / albo chcieć to / a daleko wiecy moc wykona-
wać : bez osobliwej łaski y pomocy Bożej : który sam
serce nasze obrzezuie / zmiekcza / powolne czyni / Zatem
swoy ná nim piśe / wolę naszą náskłania : abyśmy byli do-
statecznymi z niego myśleć : chcieć / y czynić to co jest do-
brego.

Tey Sentencieny Szczęść Główna.

PIERWSZA CZĘŚĆ.

Stwierdzenie:
 1. Adam
 skoro był
 stworzony
 od Boga:
 miał wolną
 wolę do do-
 brego / y do
 złego: albo
 do posłuszeń-
 stwa / y nie-
 posłuszeń-
 stwa Bogu.

1.

1. Stwierdzenie to
 Stwierdzenie Bo-
 że.

2.

2. Stwierdzenie
 grzechowi
 przydane.

Tę część to w sobie zamysła: że Adam skoro był stwo-
 rzony od Boga: miał wolną wolę do dobrego y do złe-
 go: to jest: do posłuszeństwa / albo nieposłuszeństwa
 Bogu: Bo to Naprzód: z samego rozkazania Bożego
 może być iadwa: którym zakazał był Bog Adamowi /
 aby był nie iadł z pewnego drzewa owocu: Gen. 2. 17.
 17. Abowiem gdy był od Boga stworzony prawy / a do
 złego naymniey nieśkonny: ten zakon pobany mu był:
 który iadwoni to pokazuje: że Adam do zachowania / albo
 nie zachowania tego zakonu: był wolny. Gdyż Bog / iad-
 wo jest sprawiedliwy: tak też nigdyby mu był tego zaka-
 nu nierządził / gdyby był niewiedzial: że Adam do za-
 chowania iego / wolnym był od niego stworzony. Znaya-
 pierwszego tedy rozkazania Bożego / którym Bog był ob-
 wadował: aby był Adam nie iadł z owocu drzewa wi-
 domości dobrego y złego: iadwoni znać się dawa: że z po-
 czątku swego stworzenia Adam był tak wolny: że ani do
 czynienia dobrego / ani do czynienia złego: nie go gwał-
 rownie nie przysmuszało. Potym. Pokazuje się tym wie-
 cej starania grzechowi przydanego / które jest tamże:
 Gen: 2. 17. opisane: Abowiem kregokolwiek dnia be-
 dzieś iadł z niego, umierając umrześ. Atora rzecz / nigdy-
 by był Bog Adamowi nie groził: by był niewiedzial: że
 Adam miał tę wolną wolę: zachować / albo nie zachow-
 wać ono rozkazanie iego. Grozić y nam wprowadzić
 śmierć wieczną / ieslibysmy rozkazania iego nie zachow-
 wiali: Choćiaż y to prawda / że my rozkazania iego
 inaczey pełnić nie możemy: tylko kiedy on sam łaska swa
 to w nas sprawi: abyśmy go pełnić mogli: Wszakże in-
 była Adamowi: a in- nam. Bo iż my zakonu Bożego
 teraz pełnić nie możemy / raczey go gwałcić możemy y
 przestępować: przyczyna w nas tkwi: żeśmy tę wolność
 przez Adama / y w Adamie utracili. A dla tego / choć-
 byśmy byli / albo nie byli Bogu posłusznymi: zawsze sprawa
 wiedliwa

wiedliwe wiści nad nami karanie. A z tego też przyczyny/ Bog nam/ ták wielakroć surowie grozi. Ale Adamowi była inka: Gdyż ten/ prawym był/ świętym/ y spráwiedliwym ob Bogá stworzony: mógłby był/ by iedno był chciał/ posłusznym stáwić się zakonowi Bożemu: á ieliby był nie był posłusznym: dla tego spráwiedliwe karanie było mu oporządżane. Atoż karanie: Jż było przydane do roztázania y zakonu Bożego: Przetoż y stád ná wtorym miejscu/ iásnie się pokázuie: że Adam od gwałtownego przymussania/ czynienia dobrego: był wolny y daleki.

Porzeczcie: Pokázuie się to y z onych słów które nápiisał Ecclesiastes: Cap. 7. v. 30. w ten sposób: *Tom gdał, że Bog stworzył cżł wieká prawego, ale sami wynáleżli myśli wiele.* Przez które myśli/ rozumie wśytki myśli tego żywota/ stáránía spráwy: obracájące się do rzeczy swiátá tego próżnych: á odwracájące się od oney práwosci w którez cżłowiek ob Bogá był stworzony. Jáke tedy te słowa ten Pisarz święty do onego pierwszego cżłowieka stosuie: Ták też w nich to naprzód iáwnie: zeznawa: że onego cżłowieká/ stworzył był Bog prawego: A iż prawego: Tedyż znorow przez te práwość rozumie nie co innego: tylko to: że go był stworzył świętym spráwiedliwym/ dobrym/ bez wśelakiey wády/ bez wśelakiey skłonności do złego: y próżności swiátá tego. Potym y to w tych słowach zeznawa ten Pisarz święty: że sami ludzkie/ to iest: Adam y Ewá/ dobrowolnie wstępując od tej práwosci swej przeciwko Bogu: á náchylaąc się ták do słuchání Szátána: iáko też do rozmilowánía się márności swiátá tego: wwikłáli się rozmaitymi myślami/ stáráním/ tráśunkami y pracami. A toć to iest/ co sam Bog Adamowi po wypadku powiedział: Gen: 3. v. 17. 18. 19. *Ponieważś wśluchał głosu żony twoiey, á nadleś z drzewa onego oktorymém rozkázal tobie, mówiąc, Nie be-*

3.
Świade-
ctwa Ecce-
lesiastesu e-
go.

dziejś

dziesz iadł z niego: przeklęta ziemia dla ciebie: w pracy będziesz żywać z niej po wszystkie dni żywota twoiego: Ciernie y oset rodzić tobie będzie: y będziesz żywał zioł polnych. w pocie twarzy twej, będziesz żywał chlebą, aż się wrociś do ziemi: abowiem z niej wzięty jesteś: abowiem proch jesteś, y w proch się obróciś. Z tych tedy dwu rzeczy przecieństwo sobie wystawionych: to jest: z pierwszey tej: Że Bog stworzył człowieka prawego: A z drugiey tej: Że sami ludzie dobrowolnie od tej prawości odstąpili / y rozmiało tymi się myślami wziętali: sąwnie się pokazuje: Że Adam miał wolność prawdziwą: do dobrego y do złego.

4
Świade-
ctwa Wy-
prawa-
chowego.

Nawet: Pokazuje się to y z onych słów Syracha meża świętego: Ktore Cap. 15. v. 14. 15. 16. 17. w ten sposób są napisane: On, (to jest / Bog) stworzył człowieka od początku, y onego zosłał wiley rady i-go, jeśli będzie chciał rozkazania zachować, y okaże się wiodre dobrej wolej. Ogień y woda przelożył ci, do czego będziesz chciał rękę swoje ściągnąć. Żywiec wespół y śmierć wystawione są człowiekowi, co się mu spodobą będzie mu dano. Ktore słowa tak są jasne / o wolnej wolej do dobrego y do złego / pierwszego człowieka: że też żadnego wieśkiego obciążenia nigdy nie potrzebuje. To tylko trzeba wiedzieć: Że te słowa / nie do wszystkich ludzi w obec należą: ale do samego tylko Adama y Ewy: gdyż samemu tylko Adamowi z Ewą: ta wolność od Boga była dana. A toć jest okazanie pierwszey Części Sentencji naszej.

DRUGA CZĘŚĆ.

Okazanie:

Że Adam
mając wol-
ną wolę
przed rpa-
ciem do po-
słuszeństwa
y nieposłu-

Tę Część to w sobie zamyka: Że Adam / mając ty dwie rzeczy przed się wystawione: Posłuszeństwo / y nieposłuszeństwo: Różny do tej ręki swoje ściągnął: Która była nieposłuszeństwem y z śmiercią złaczona: Bo to w wszystkich prawowiernych nie tylko jest iawna: ale też y samo Pismo święte: Gen. 3. v. 6. to jeźnawia. Przetoż nie potrzeba o tym wiele świadectw przywołać.

TRZECIA CZĘŚĆ.

Ta część to w sobie zamyka: że Adam / przez to / że do nieposłuszeństwa Bogu ręką sięgnął: utracił sobie to dobrowolną wolą napotym: Do to Naprzód z tego samego może być i równa: że sobie obrał zła rzecz: to jest: nieposłuszeństwo / grzech / y śmierć. Jako tedy w ten czas / gdyby był obrał sobie posłuszeństwo y żywot / y gdyby się był tego wiał: tedyby był koniecznie nie utracił dobrowolney wolej do dobrego / aleby iż był tym więcej stwardził / y napotym ugruntował: Tak zaśie gdy sobie obrał nieposłuszeństwo / y śmierć / y tego się wiał: koniecznie utracił dobrowolną wolą do dobrego napotym: a dobrowolną wolą do złego / która także pierwej miał niżeli zgrzeszył: tym więcej stwardził y napotym ugruntował.

Pozym: Pokazuje się to y stąd: że przez ono nieposłuszeństwo / którego się wiał: żywot utracił: a pod śmierć podpadł. A po to miał dobrowolną wolą do dobrego: poty nie był śmierci podległy: ale był Dłedzicem żywota. Z odieżcia tedy żywota / którego był Adam w ten czas Dłedzicem: gdy ięście miał dobrowolną wolą do dobrego: i równie pokazuje się / odieżcie / za nieposłuszeństwem dobrowolney wolej do dobrego.

Potrzejcie: Pokazuje się to y stąd: że skoro Adam zgrzeszył: nie chciał słuchać głosu Bożego / ale wciekał przed nim y krył się: Gen. 3. v. 8. Co záprawde było i równym znakiem utracenia dobrowolney wolej do dobrego. Jáko bowiem w ten czas / gdy kto słucha głosu Bożego / chce serdecznie: ma i równy znak na się: że ma wolą do dobrego sobie dana: Tak zaśie z przeciwney strony / gdy kto nie chce / albo nie może słuchać głosu Bożego: ale się go chroni / wcieka przed nim y kryje się: musi to samo mieć pewnym świadectwem na się: że nie ma wolney wolej do dobrego. Jakim iże się Adam pokazał po swoim zgrze-

senstwa Bogu: do nieposłuszeństwa rączy ręką sięgnął.

Opozanie: Jż Adam do nieposłuszeństwa ręką sięgnął: utracił sobie dobrowolną wolą napotym do dobrego: co stał i równa.

1. że sobie obrał złą rzecz / to jest grzech / nieposłuszeństwo / y śmierć.

2. że przez ono nieposłuszeństwo którego sobie był obrał: żywot utracił.

3. że skoro zgrzeszył: przed głosem Bożym wciekał: słuchać go nie chcąc y nie mogąc.

Beniu: Przecież y z tego samego i równe świadectwo miał na cie: że przez grzech dobrowolną wolą do dobrego wtrącił: ponieważ tego przed grzechem/potem miał całą dobrowolną wolą do dobrego: nie czynił.

4.
Je odstąpi-
wszy odoney
prawości/w
ktorey był
stworzony:
wynałazł po-
tym wiele
myśli: oney
prawości
przeciwnych

Nawet: Pokazuje sie to y z tego/ co sie wyższy z Ecclesiastielowych słow cap. 7. v. 30. przypomniało: Że Adam odstąpił od prawości / w ktorey był od Boga stworzony: potem sam przez sie y z Ewa/ wynałazł wiele myśli/ oney prawości/w ktorey był od Boga stworzony: przeciwnych: A tego nie widać: aby był potem miał takie myśli wynajdować: ktoreby sie były nieprzeciwny oney prawości jego / w ktorey był stworzony od Boga: ale ktoreby ia były stwierdzały y zachowywały. Temi tedy czterema dowody / y tą Trzecią Część Sentencji naszej zostawa utwierdzona/ o tym: że Adam obróty sobie grzech / y do nieposłuszeństwa Bogu wdał: wsty sie: wolną wolą do dobrego napotym wtrącił sobie.

CZWARTA CZĘŚĆ.

Okazanie:
Że przeczono
nieposłuszeń-
stwo/ktore
sobie Adam
obrał: y so-
bie/y nam
potomkom
swoim: do-
browolną
wolą do do-
brego wtrą-
cił: Co stał
i równa.

1.
Je Pismo
świadczący:
ie na nas
toż nieposłu-
szeństwo A.

Ta Część to w sobie zamyka: Że przez ono nieposłuszeństwo/ Adam: nie tylko sobie tę dobrowolną wolą do dobrego wtrącił: ale też wtrącił ia w siebie żarazy nam potomstwu swemu: Ktorzyśmy sie z niego w potomny czas mnożyć mieli: y tak dalece: że nam już teraz wolna wola została / nie w czym innym: tylko w myśleniu o złym/ w chceniu/ w czynieniu złego z własnych sił przyrodożenia naszego: żaraz od młodości naszej. Bo to Naprzód stać może być i równa: Że Pismo Nowego Testamentu widać: Rom. 5. v. 19. Że sie na nas toż nieposłuszeństwo Adámowe ściagnęło: przez ktore y sam Adam wtrącił dobrowolną wolą do dobrego: y tak dalece to nieposłuszeństwo Adámowe na nas sie ściagnęło: że też względem niego/ wiele sie nas stało nie takimi ktorzybyśmy dobrego naśladować mieli/ y sprawiedliwymi być: ale

ale grzesznikami: Abowiem tak rzetelnie Apostoł na-
 pisał: Przez nieposłuszeństwo jednego człowieka, grzeszników
 jest wiele posłanowiono. Ponieważ tedy to nieposłuszeń-
 stwo Adamowe na nas się ściągnęło / y jest przewiedzio-
 ne: przez które się y sam Adam stał niedobrym / ale ra-
 czej z dobrego grzesznym: y dobrowolną wolą utracił
 napotym: y my przez to nieposłuszeństwo: stałismy się
 nie dobrymi: ale w wielkiej liczbie grzesznymi: Przeko-
 żdży stał napierwoy baczy: że Adam: nie tylko sobie / ale
 y nam w sobie dobrowolną wolą do dobrego / przez ono
 nieposłuszeństwo utracił: ponieważ to nieposłuszeństwo
 iego: na nas się zlało: ponieważ nie tylko siebie onym
 nieposłuszeństwem grzesznikiem uczynił: ale y innych wie-
 le stało się grzesznikami przez ono iego nieposłuszeństwo.

Potym: Pokazuje się to y stał: że też śmierć Adam
 na nas wprowadził: Ktorey się y sam stał podległy dla
 swego nieposłuszeństwa iako tamże Rom. 5. 12. A-
 postoł ukazuje. Jako tedy y sam Adam / iesliby był nie
 utracił sobie wolnej wolej do dobrego: nie stałby się
 był podpadłym śmierci: Gdyż Bog dla dobrowolnej
 wolej do dobrego: nikogo ani potępia / ani na śmierć
 stazuje: Tak też y my ieslibysmy byli zaraz w ten czas
 dobrowolnej wolej do dobrego / w opcy naszym Adamie
 nie utracili: tedybysmy się byli nigdy nie stali zaraz w
 tenże czas y teyże śmierci podległymi: Ktorey się y sam A-
 dam stał podległym: gdy dobrowolną wolą do dobro-
 go utracił. Ale iesmy się teyże śmierci stali podległymi /
 Ktorey y sam Adam stał się podległym / gdy dobrowolną
 wolą do dobre^o utracił: y w tenże czas zaraz staliśmy się
 też podległymi: Kiedy się tedy y sam Adam stał podległym:
 Gdyż tak Apostoł ukazuje w miejscu pomienionym / te-
 słowami pi^o: Przez jednego człowieka grzech wszedł na świat
 a przez grzech śmierć: y tak na wszystkich ludzi śmierć przysła:
 ponieważ wszyscy zgrzeszyli. Oczym się wyższej dostatecz-

damowe
 ściagnęło:
 przez które
 on y sobie u-
 tracił te do-
 browolną
 wolą do do-
 brego.

2.
 że Adam /
 też śmierć
 na nas w-
 prowadził:
 Ktorey się y
 sam dla swe-
 go nieposłu-
 szństwa
 stał podleg-
 łym.

czynię traktowało : Przetoż też y my/ w tenże czas zaraz utraciliśmy wolną wolę do dobrego w Oycu naszym Adámie : gdy ta dobrowolną wolę do dobrego y sobie Adám utracił.

3.
Dowodem
tego myśli
nasze/ które
od dzieciń-
stwa/ wolną
wolę mają
y skłonność
tylko do zle-
gać/ że wo-
la nasza/ mo-
wa/ y czyn-
li.

Nawet : Pokazuje się to y z myśli naszych : które prawię od dzieciństwa wolną wolę mają y skłonność nie do dobrego/ ale do złego : Gen. 6. v. 5. & Cap. 8. v. 21. Pokazuje się to y z wolej naszych : która się zawarła też y w odrodzonych zakonowi umysłu naszego sprzeciwia : iako Rom. 7. v. 23. w przykładzie swoim Apostoł Paweł s. pokazuje. Pokazuje się to y z mowy naszych : że wargi nasze/ choć odrodzonych : nie mogą opowiadać chwały Bożej/ iedno aż pierwej od niego samego będąc otworzone : Psal. 51. v. 17. y tego słowem. FAN IEZUS, nie możemy rzec bez pomocy Ducha świętego : I. Cor. 12. v. 3. Pokazuje się to nad to z czynków naszych : że nie to czynimy cebyśmy chcieli dobrego : ale to cebyśmy nie chcieli złego : choć będąc odrodzeni : Rom. 7. v. 19. Co wszystko nie na co innego składać potrzeba : tylko na skazy przyrodzenia naszego : iako sam Bóg ukazuje : Gen. 6. v. 5. A iako te skazy przyrodzenia/ nie wcieliśmy od Boga innego/ tylko od Adama porodziwszy się z niego : mając przezeń grzech na się wprowadzony : iako Apostoł święty : Rom. 5. v. 12. ukazuje : y sam Socin Archimistrz Adwersarstki lib. de Seruar. fol. 355. na to przypada : O czym w Czwartych Księgach też się traktowało : Tak też tej skłonności w myślach do złego/ y w wolej : y niedoskonałości do dobrego w słowach y czynach : nie mogliśmy wsiąść od tego innego : tylko od Adama. A iż od tego : tedy znowu nie innym sposobem : tylko iż pierwej Adam przyrodzenie swoje popsuwał : a potem toż zepsowane przyrodzenie/ przez rodzenie : nas z siebie : nam potomstwu swemu podał. A iako sobie przyrodzenie swe grzechem zepsowawszy : wolną wolę

wola do dobrego wtrącił : Tak też y my też zepsowane przyrodzenie od niego wzięliśmy : teyże wolney wolej do dobrego postąpić nie musimy. A toć jest wtwierdzenie y Czwartej Części Sentencji naszej.

PIĄTA CZĘŚĆ.

Tę Część to w sobie zamyka : Że sam Adam przed upadkiem swoim : w myśleniu / chceniu / y czynieniu dobrych rzeczy / w ktorey był stworzony : potrzebował osobliwej łaski y pomocy Bożej : aby był zadowolony o tym : co było do dobrego mogł myśleć : chcieć to / y czynić : y aż do końca w tym wytrwać : Tedy to naprzód zoney wiecznej a powszechnej Kugli o wszystkich ludziach od Apostoła powiedzianej : iakowa : Act. 17. v. 28. w nim żyjemy / ruchamy się / y jesteśmy. Która y do Adama napieramy / iako do najpierwszego człowieka : koniecznie musi być stosowana. Bo y ten : będąc od Boga stworzony : nie doszł na tym miał : że był od niego stworzony na to : aby był / był / y ruchal się : ale z osobną potrzebował łaski Bożej y pomocy : skoro był przynonim życiu : y ruchaniu się zatrzymawany. A to do potężnego : Że jeśli Adam / choć był na to stworzony : aby był / był / y ruchal się : względem żywota przyrodzonego : a przecie potrzebował znowu osobliwej pomocy y łaski Bożej : aby był y potym mógł żyć : być / y ruchać się : iako y my wszyscy tego potrzebujemy : Tedyć daleko więcej / tym względem : aby był y potym mógł czynić to co było dobrego : potrzebował osobliwej pomocy od Boga znowu : chocia był od niego stworzony prawy / dobry / y sprawnym.

Porozum : Pożądacie to y z podobnych rzeczy od Boga stworzonych : ktore chociażby były spierności bardzo dobre stworzone / y ku peronemu Cielowi : wskazać aby były mogły napotym tak dobrze zostawać / iak dobre były

Wskazanie :
Że y sam Adam przed upadkiem swoim : w myśleniu / chceniu / y czynieniu dobrych rzeczy : potrzebował osobliwej pomocy y łaski Bożej : aby był / był / y ruchal się o tym co było do dobrego / myśleć / chcieć to / y czynić : y w tym do końca wytrwać.

Gen. 1. v. 31

stworzone/ y to z siebie wydawać dla czego były stworzo-
ne: potrzebowały z osobną osobliwej pomocy od Boga.
Jako Nápříklad: Winna Mátice: aby Wino z siebie
wydawała/ ná to będąc od Boga stworzona: nie dosyć
ma ná tym: aby kształtem była Winna Mátice: y aby
przyprodzone síly miała do wydawania owocu: Ale z o-
sobną tákiey pomocy z wierzchu od Boga/ y słońca po-
trzebuie: ktoraby nie tylko iey przyprodzone síly w całej zá-
chowywała: ale też ktoraby iá do wydawania przyro-
dzonego fructu pobudzała: y w tym pomnażała. Aleśli
tákiey pomocy nie będzie miała: tedy: choćby miała nie-
wiedzieć iákie síly przyprodzone/ spsobne do wydawania
owocu: nigdy przecie tego z siebie nie będzie mogła podá-
wać: ná co iest stworzona y náznáczona. Toż y owšem
daleko wiecey o cłowieku pierwszym przed upadkiem:
ma być rozumiano. Miałci y ten przyprodzone síly do do-
brego: aby był Bogá znal/ miłował/ chwalił/ y roztá-
nie iego zachowywał: będąc od niego dobrym práwym/
y spráwiedliwym stworzony: Wszakże iedná y ten/ iá-
to bezpieenie nieiákie: potrzebował osobliwej pomocy
Bożej: ktoraby był te Náture iego dobra: sposobu swe-
go stworzenia: zachowywał. Stwierdzał, pobudzał/ y do
tego podpomagał: aby była mogła nie tylko záwsze do-
bra/ práwa/ y spráwiedliwa zostáwáć: iáka była stwo-
rzona od niego: ale aby też była mogła záwsze te owoce
dobre/ spráwiedliwe/ y práwe: z siebie wydawać: dla
ktorych dobra/ práwa/ y spráwiedliwa od Boga była
stworzona. Ktora osobliwa pomoc Boga: toż miała być
Adamowi: co Winney máticy Słońce albo wilgotność.

SZOSTA CZĘŚĆ Á OSTATNIA.

Okazanie:
Jż my teraz
będac po-
somkami A.

Tá część to w sobie ámóka: że my teraz dáleko wiecey
potrzebuemy osobliwej lásti Bożej y pomocy: niżeli A-
dam: ábysmy o tym co iest dobrego mogli myśleć / chcieć
to/ y

to/ y czynić: Bo sie to pokazuje Nabrząd: z przykładu A-
dámowego: Bo jeśli Adam/ choć iestże był nie zgrze-
szył: potrzebował przecie osobliwej pomocy Bożej: aby
był mogli záwsze chcieć to/ czynić/ y myśleć o tym: co było
dobrego: Tedyć daleko wiastcy nam/ grzechom rozma-
itym poddánym: potrzeba takowej osobliwej pomocy
Bożej/ do tego: abyśmy záwsze mogli to chcieć/ y czynić/
y myśleć: co by było dobrego.

Potym: Pokazuje sie to y záronych słow Apostolskich:
Nabrząd: 2. Cor. 3. 4. 5. gdzie o myślách naszych do do-
brego Apostoł powiada: Nie abyśmy byli dostatecznymi,
myśleć co sami z siebie, iako z siebie: ale godność naszą z Boga
iést. Potym Philip. 2. v. 13. o chceniu naszym do dobro-
go: zrzetelnie napisano: *Abowiem Bog iestci ten, który sprá-
wuje w nas to abyście chcieli y czynili, podług dárównego upo-
dobania iego.* Ponieważ tedy godność naszą y dostate-
czność: abyśmy myśleli o dobrym/ abyśmy chcieli/ y czy-
nili to co iest dobrego: płenie nie stąd inąd: tylko od Pa-
ná Boga: a to iestże z dárównego upodobania iego: iá-
ko te świadectwa pomienione wstępują: Proź stąd niewi-
dzi: że w myśleniu/ chceniu/ y czynieniu dobrych rzeczy:
potrzeba nam koniecznie wprzódzającej osobliwej łaski y
pomocy Bożej.

Náwet: Pokazuje sie to/ y záronych obietnic Bożych:
że Bog/ obiecał przez Proroka swiego Moyżesza:
serce nasze obrzezywać/ abyśmy go mogli miłować: ze
wszystkiego serca y Dusej: Deut. 30. v. 5. Abyśmy sie go
bali/ y od niego nieodstępowali: Iere. 32. v. 40. Obiecał
serce nasze zmiękczać/ y z kámiennego mięsne czynić: aby-
śmy w rozkazaniách iego chodzili/ y sadom iego przestrze-
gali: Ezech. 11. v. 19. Obiecał ná sercu naszym y załon
swoy pisać: Iere. 31. v. 33. W których rzeczách y innych
wszystkich do zbawienia potrzebnych: nigdyby nam był
Bog takich obietnic pomocy swojej nie uczynił: gdyby

był

dánowym:
daleko wie-
cej potrze-
bujemy po-
mocy Bożej
niżeli ná on-
czás Adam
przed upad-
kiem swoim:
abyśmy ma-
gli myśleć
záwsze o tym
co iest do-
bre/ chcieć
to/ y czynić
y w tym áże
do końca
wperwać.

Philip. 1. w.
6. & cap. 2.
v. 13.

był tego niewiedzial : że bez sprawy y pomocy jego my nie
możemy nic ani poczynąć / chcieć / ani wykonać tego co
jest dobrego. Atoc jest utwierdzenie Sentencji naszej : y
prawdziwości iey okazanie.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

Zgánienie
Sentencji
Adwersar-
skiej: Ktora
w ludziach
wolna wola
do dobrego
stanowi.

To zdanie Adwersarckie / w którym twierdzą : iakoby
to w mocy naszej miało zawisnąć : abyśmy / po wypadku :
tak byli posłuszni Bogu : iako Bog chce abyśmy mu po-
słuszni byli : nie może być ani słusne ani prawdziwe.

1.
W piśmie 3.
nie ma za-
dnego do-
wodu.

Naprzód : Dla tego : że żadnego y Pisma świętego
nie ma dowodu : co y stać znaczyć : że go y sami Adwersarze
żadnym świadectwem Pisma świętego nie dowodzą : ani
by naybárziej chcieli dowieść kiedy mogą.

2.
Pismu sie
świątemu
przeciwi.

Potym : Dla tego : że sie Pismu świętemu przeciwi :
które iawnie okazuje : że to nie w naszej mocy zawisło :
abyśmy o dobrym myśleli / chcieli / y czynili to co jest dobre-
go : ale przychodzi nam to z osobnego dárwania Boże-
go : iako sie o tym szcetelne świadectwa w utwierdżaniu
Sentencji naszej położyły.

3.
Ludzi do
względny
przeciwno
Bogu przy-
wodzi.

Potrzejcie : Dla tego : że ta Sentencia Adwersarcka :
ludzi do wzgárdy przeciwno Bogu przywodzi : Bo jeśli
to prawda : że to człowiek ma w swej własnej mocy : a-
by był Bogu tak posłusznym : iako go Bog chce mieć so-
bie posłusznym : Tedyć Bogu nie potrzeba sie o pomoc do
dobrego modlić : Co sie bowiem potrzeba Bogu modlić
o to : co człowiek ma w swej własnej mocy : A tak y
Pacierz / ktorego Christus nauczył : y wszystkie inne spo-
soby modlenia sie Bogu o dobre rzeczy : w ludziach usta-
ra : A zátym wzgárdą y lekka waga nastąpić musi
przeciwno Bogu :

4.
Obietnice
Boże / o po-
moc do do-
brego : nie
waża y zna-
ci.

Terzwarie : Dla tego : że wszystkie Obietnice Boże :
o pomocy do dobrego uczynione człowieku : znieważa.
Jeśli bowiem człowiek ma to w mocy swojej : być tak po-
słusznym

posłusznym Bogu: iak posłusznym człowiek Bog chce mieć
sobie: Tedyć nie potrzebnie Bog: człowieku w tym po-
moc swois obiecuie: A człowiek może o nie niedbać:

Nawet: A dla tego ta Sentencia Adwersarsta: muo-
si zostawać niestusna: Ze sie sama z soba nie zgadza. Bo
powiedziawşy Adwersarze: w Katechizmie swym: fol.
293. Ze to w mocy nasey iest/ abyśmy tak Bogu posłuszni
byli: iako Bog chce abyśmy mu byli posłuszni: znouu:
fol. 297. iakoby sie zapomniawşy/ w tymże Katechizmie
napisali: Ze w ludziach pospolicie z przyrodzenia bårzo
måto mocy iest ku czynieniu tego: czego Pan Bóg po
nich chce. Abowiem tak pissa:

A iako sie daleko rozciąga ta wolna wola ludzka:

Pospolicie w ludziach z przyrodzenia bårzo måto mocy iest ku
czynieniu tego, czego Pan Bog po nich chce: ale wola do czynie-
nia tego we wszystkich iest z przyrodzenia. Iednak, ta moc nie
iest tak måla, jeby człowiek, gdy przystępuje pomoc Boża, a on-
by gwałt sobie czynić chciał, nie mogł być wolew Bożej posłusz-
nym: A pomocy swej jednemu z tych Pan Bog nie odmawia
którym wola swoie podał: inaczey, tych którzy iemu nie są po-
słuszni, nie mogłby żadnym sposobem sprawiedliwie strofować a-
ni kårać: a przede sie to obnie czyni.

To słowa Adwersar-
skie. Z których każdy rozsądny y pobożny łatwie baczyc
może: Iż co wyżşey Adwersarze powiedzeli: Ze to iest
w nasey mocy: Abyśmy tak Bogu posłuszni byli: iako
Bog chce abyśmy mu byli posłusznymi: To tu znouu sa-
mym sobie przeciwiać sie: mówia: Ze w ludziach pospo-
licie z przyrodzenia bårzo måto iest mocy/ ku czynieniu te-
go czego Pan Bog po nich chce. Iako znouu y w tych
słowach teraz położonych: Powiedziawşy: Ze pospo-
licie w ludziach z przyrodzenia bårzo måto mocy iest/ ku
czynieniu tego czego Pan Bog po nich chce. Żaraz zåtym/
iako on co rozumu nie ma: napisali: Ze wola do czynienia
tego co Bog chce: we wszystkich ludziach iest z przyrodze-

5.
Sama sie;
soba nie zga-
dza.

nia: y iż ta moc nie iest mała. Pierwey powiedzieli: Że w ludziach z przyrodzenia bårzo mało mocy iest / ku czynieniu tego co Pan Bog po nich chce. A zåraz iåtym mowia: Że wola we wszystkich ludziach iest z przyrodzenia / do czynienia tego co Bog chce: y iż ta wola: nie iest mocą małą. Czyliż to nie iest przeciwne rzeczy sobie mowić? Jåt y to: Powiãdziawşy: Że we wszystkich ludziach z przyrodzenia iest wola do czynienia tego / czego Bog po nich chce: y iż ta wola nie iest mała: Ż nowu o tey mocy powiãdaia: Że ona dopiero w ten czas nie iest iåk mała: aby człowiek woley Bożey nie mogł być posłusnym: gdy przystępuie pomocy Bożej / a człowiek by sobie gwałt czynić chciał. Pierwey powiãdziawşy: Że ta wola z przyrodzenia iest we wszystkich ludziach: czynić to czego Bog po nas chce / y nazwawşy to wola niemålą. Zåraz zåtym powiãdaia: Że ta moc / ktora z tey woley ktora wşyşcy ludzie z przyrodzenia maia / do czynienia tego czego Bog chce / plynie: y iest niemålą: potrzebuie przystąpienia pomocy Bożey: toż dopiero zostawa niemålą: roż dopiero za przystąpieniem tey pomocy Bożey / człowiek woley Bożey może być posłusnym. Czyliż y to nie iest przeciwnne rzeczy sobie mowić? Bo iesli ma z przyrodzenia swego każdy człowiek te wola y moc / czynić to co Bog chce: Dla czegoż mu potrzebá pomocy Bożey / aby zåtą pomocą mogł być woley Bożey posłusnym? Albo coż mu potym: Żeby sobie w tym gwałt czynić miał? Gdyż do czego kto z przyrodzenia wola ma y moc: w tym zgolá gwałtu nie potrzebá mu sobie czynić? A iesli sobie muß gwałt czynić do iåkiey rzeczy dobrej: Toć znác Że nie ma woley y mocy z przyrodzenia do oney rzeczy dobrej? Tien chayże sie pierwey Adwersarze zgodza z sobą w tey rzeczy: Toż my dopiero wiecey / zą pomocą Bożą: będziemy o tym myśleć: Jesli człowiek ma to w swojej mocy / być iåk posłusnym Bogu: iåk posłusnego człowieka Bog chce

chce mieć sobie. Aleć już nie potrzeba nam wiele o tym myśleć: gdyż to co się aż do tad o tey rzeczy in medium; Pisma s. przywodziło: mocno nas w tym utwierdza: Że my nie mamy tego w swojej mocy: być tak posłusznymi Bogu: iak posłusznym Bog chce nas mieć sobie. A co Adwersarze/ przedsięwzięcia swego o tey rzeczy: tym do wodzić vsiluią: Że Bog stworzył był pierwszego człowieka takiego/ Ktoremu był dał wolną wolą: A że las dney przyczyny nie maś: dla czego by mu ię po wypadku ię go odiać miał: Tedy y to nic ich przedsięwzięcia nie wspiera: Gdyż się wyższy; Pisma świętego pokazało: Że sam człowiek pierwszy: dobrowolnie tę wolną wolą do dobrego: przez grzech: y sobie / y nam utracił: Przez toż tu nad to Adwersarze/ golymi słowy: nie mogą wnosić co innego. A toć jest zgánienie słuszne/ nieśluszney sentencyi Adwersarskiej. Inne rzeczy/ Ktore się zdadza do teyże Sentencyi należeć: niżej w Artykule Szóstym: Który jest tych Księg Trzecich; y ostatni: uważać na swym miejscu będziemy.

O STANIE CZŁO=

WIECZYM.

Artykuł Piąty.

A mianowicie o tym:

Jeśli jest grzech Pierworodny: który zepsował wolną wolę ludzką do dobrego?

Grzech Adama w / iaki mi wszyscy ludzi postawił.

Grzech pierworodny co jest.

Przyczyny : dla których Adwersarze grzechu pierworodnego negują.

Sprawa o grzechu pierworodnym : Jeśli się ściągga do okazania y wważania Stanu człowieczego po wpadku : Każdy rozsądny y pobożny łatwie baczyć może. Wszakże bowiem człowiek / w stanie swym y kondiciei / po wpadku onym pierwszego człowieka : zaraz musiał zostać takowym : iakiim go on grzech Adamow / przez który y sam Adam wpadł : z własności natury swojej postanowił : to jest : grzesznym / a z tym do wszystkiego dobrego nie sposobnym : y śmierci podległym. Jako y sam Adam potymże wpadku swoim : nie inakszym się stał tylko takowym. Co y Paweł święty Rom. 5. 12. wkaże : gdy ony słowá piśe : A dla tegoż iako przez jednego człowieka grzech na świat wszedł, a przez grzech śmierć, y tak na wszystkie ludzi śmierć przysła, ile wszyscy grzeszyli. O którym grzechu to naprzód trzeba wiedzieć : że jest zepsowaniem wszystkiego narodu ludzkiego / z wpadku pierwszych rodziców : na wszystkie ludzi rościagnionym : czyniąc wszystkich winnymi mają doczesnych y wiecznych : ięśliby nie było odpuszczenia winy dla Chrystusa. A tak tylko rozumiemy grzech Pierworodny.

Przytym y to potrzeba wiedzieć : że i z tego grzechu Pierworodnego Adwersarze negują : tedy to czynią osobliwie z tej dwoiakiej przyczyny : Z pierwszey : aby tym więcej wolną wolą ludzką do dobrego wystawić mogli : y że iey ten grzech uczynkowy Adamow / y w samym Adamie / y we wszystkich innych ludziach nie zepsował : Czemu się już w wprzeczającym Artykule przeciwna rzecz z Piśmą świętą pokazała. Z drugiej : Aby zaprzarować grzechu pierworodnego : to jest : tego : że się w staćie przyrodzonej poczynamy : która postła z pierwszego przestępstwa Adamowego : Z tym y tego tym śnádnie dopić mogli : że ani posłuszeństwo Chrystusowe / którym on placił winę nieposłuszeństwa Adamowego / y nas potomstwa iego : nam się żadnym sposobem nie przywłaszcza.

wolał. Zaczynamy w dosyć uczynienie Chrystusowe za nas
Bogu: z miejsca swego wstawa. O tych naśladowujących
rzeczach: toczy się sprawa z Adwersarzami w Czwartych
Księgach / pod pierwotnymi Artykułami: tam pobożnego
Czytelnika odpylam. A na tym miejscu to tylko przedsię
wzjęte: aby się pokazało: że się w na tej rzeczy uprzedza-
jącej Adwersarze wielce mylą: to jest: na tej: gdy twier-
dzą śmiało: że grzechu Pierworodnego zgola nie ma: i
któryby był w ludziach wolną wolą do dobrego zepszo-
wał.

ZDANIE SOCINISTOW.

Napisali Adwersarze w Katedryście swym: fol. 293.
o tej rzeczy te słowa.

*Ażajże grzech Pierworodny i ta wolna wola ludzka skła-
żona nie jest?*

Grzechu pierworodnego nie ma: Nie mogli tedy zepsować
wolnej woli ludzkiej. Bo yż Pismo święte nigdzie się nie
pokazuje, aby ten grzech pierworodny był, y ten upadek Adá-
mow, ponieważ tylko jeden był, mocy takowej nie mógł mieć,
aby był przyrodzenie Adama samego zepsował, a pogotowiwszy-
tekich potomków jego. A żeby to i takżn nani włożono było, y Pi-
smo nie świadczy tego, iako się wyśsey mówiło, y Bog on, który
wszelkiej słusności przydat: niepodobna aby to uczynić
miał. To własne Adwersarskie słowa.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Ponieważ Pismo święte zrzetelnie zeznawa: że się
nam on pierwszy grzech Adámow przypisuje: że się
w nieprawości rodzimy / y w grzechu zagrzewaia nas
matki nasze: że wszystkie myśli serca naszego tylko zle
są / dnia każdego zaraż od Dzielnictwa naszego: Nawet:
Ponieważ z przyrodzenia zostawamy y jesteśmy synami
gniewu: Przetoż się z tego nie wątpliwie pokazuje: Że
jest grzech Pierworodny: który wolną wolą naszą do
dobrego poprowadził.

Tę Sentenciey Ćtery Części. PIERWSZA CZĘŚĆ.

Dowody
Ktore pokazu-
ją iż jest
Grzech pier-
worodny.

Stąd: że
się nam on
grzech pier-
wszy Adá-
mow przy-
właszcza.

Tę część to w sobie zamyka: że się nam on pierwszy grzech Adámmow przywłaszcza: Bo to stąd iáwna: że tak Apostoł Páwel święty / w liście do Rzymian: Cap. 5. v. 12. wázuie: gdzie iáwnie tego dowodzi: że ten grzech Adámmow / przez samego Adámmá ná nas jest wprowadzony. A w wierku 15. mówi: że nas wiele onego iednego występkem pomárło. Znowu v. 18. tego do-
kłada: że przez iedne obráze winá przyšla ná wszystkie lu-
dzi ku potępieniu. A iż ten grzech Adámmow pierwszy: nie mógł ná nas przysć w wprowadzony być ináczej: tyl-
ko przez przyczynienie przestępstwa Adámmowego: w któ-
rego biedrach byliśmy: zá którym przestępstwem Adá-
mowym: nástąpiło zepsowanie natury człowieczej: Ktore było wstráceniem w obrazu Bożego: á ná iego mie-
scie nástąpiła deformitas: y ataxia: y my w tę skásię przyrodzony rodzimy się: Przetoż stąd każdy pobożny
bacz: Iż jest grzech pierworodny. O którym Adámmo-
wym grzechu pierwszym: ile się wyśsey mówiło dostá-
tecznie y traktowáło z tychże słow Apostolskich: Prze-
toż tám czytelniku pobożnego odsłan: ná tym miejscu
wiscey o tym nie potrzeba mówić.

DRUGA CZĘŚĆ.

2.
że się w nie-
prawości
rodzimy / y
w grzechu
zagrzewá-
nas mátki
náše.

Tę część to w sobie zamyka: że się w nieprawości
rodzimy / y w grzechu zagrzewáia nas Mátki náše: Bo
to stąd iáwna: że tak Dawid święty w przykładzie swo-
im wázuie: Psal. 51. v. 7. tak mówią: A to w nieprá-
wości zrodzony jestem á w grzechu zagrzała me Mátká mojá.
Stąd grzech pierworodny práwie dobrze się pokázuie.
Bo ieslić się nie tylko z grzechem rodzimy: ále w samym
grzechu

grzechu sie rodlimy: y w nim iestże przy poczęciu: zaś grzewaia nas Mater nasse: Ktoż stąd nie widzi iż iest grzech pierworodny?

TRZECIA CZĘŚĆ.

Tá Cześć to w sobie zámyśla: Że wszystkie myśli serca náfego: tylko złe są. Káfdego dnia od dzieciństwa náfego: Bo to stąd iárona: Że y to Piśmo święte zeznawa. Naprzód Gen. 6. v. 5. gódie tak sam Bog powiedział o ludziach: *wszystkie myśli me serca ich, tylko złe káfdego dnia.* Potym cap. 8. G. n. v. 21. tenże Bog o ludziach powiedział: *Abowiem myślenie sercá człowieka, złe jest od dzieciństwa swego.* Stąd także grzech pierworodny: práwie dobrze potázuię sie. Bo iáko myślenie złe sercá człowieka iest grzechem: Ták też gdy zaraz od dzieciństwa náfego nárdwie sie przy nas to złe myślenie sercá náfego: znáydnie sie zaraz przy nas od dzieciństwa náfego y grzech. Który grzech złego myślenia: Iż sam Bog iáwnie stosuje do náfego dzieciństwa: Przetoż iáko samo dzieciństwo nie stąd inąd nam iest/przyległe: tylko z poczęcia náfego w żywocie Mater y z nich wrodzenia: Ták też y ten grzech dzieciństwa náfego: musi nam być nie stąd inąd przyległy: tylko z poczęcia w żywocie Mater: y z nich wrodzenia. A ták iest grzech pierworodny.

3.
Że wszystkie myśli náfego tylko złe są/ káfdego dnia od dzieciństwa są go.

CZWARTA CZĘŚĆ A OSTATNIA.

Tá Cześć to w sobie zámyśla: Że z przyrodzenia iestemy Synámi gniewu: Bo to stąd iárona: Że ták Páwel święty wkázuie: Ephes. 2. v. 3. policzáiać y siebie same go w ten poczet/ gdy ták mowi: *I byliśmy; przyrodzenia Synami gniewu, iáko y drudzy.* Gdyż kto iest z przyrodzenia Synem gniewu: ten też musi być z przyrodzenia grzesznym. Gdyż iáko przez ten gniew/ kterego stawiamy sie mi-nymi z przyrodzenia: rozumię sie nie czyi inny gniew: tylko Rozry: co sie zaraz z wiercą 4. potázuię: Ták też

4.
Że z przyrodzenia iestemy synami gniewu.

Koniecznosc

koniecznie z przyrodzenia : nie moglibysmy być Synami
winnymi gniewu Bożego : ieślibysmy zaraz z tego przyro-
dzenia nie byli grzesznymi. Gdyż gdzie nie maś grzechu :
tam też gniew Boży miejsca nie ma : iako sam Exod. 20.
v. 5. wkaże. A iako przyrodzenia tego / względem Kto-
rego iestesmy Synami winnymi gniewu : nie możemy
mieć skąd inąd sobie przyległego : tylko z poczęcia y vro-
dzenia się z Żywota Macierzyńskiego : Tak też y ten
grzech : względem Ktorego iestesmy z przyrodzenia Sy-
nami gniewu : musi nam być przyległy z poczęcia y vro-
dzenia się z Żywota Macierzyńskiego. A ten zaś grzech :
ktory z sobą poczynając się y rodząc z Żywota Matki : na-
swoiāt przynosimy : Pytam : Jakoż nie iest / albo nie ma
być oznaczany grzechem pierworodnym? A toć iest oka-
zanie Sentencji naszej : y prawdziwości jej.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

Ogánienie
Sentencji
Adwersar-
stey : Ktora
grzech pier-
worodnego
neguje.

1.
Pisnu się
przeciwi.

2.
Boga wnie-
sprawiedli-
wości oskar-
ża.

To Zdanie Adwersarstie : w Którym śmieia twiero-
dzić : iakoby grzechu pierworodnego zgoła nie miało być :
nie może być ani słusne ani prawdziwe.

Naprzód : Dla tego : Że się Pismu świętemu przeci-
wi : z Ktorego się w utwierdżaniu Sentencji naszej : ta-
kie świadectwa położyły : Ktore iawnie pierworodnego
grzechu dowodzą.

Powtórę : Dla tego : Że Boga w niesprawiedliwości
oskarża : Bo ieśli nie maś grzechu Pierworodnego / albo
przyrodnego : Tedyć się nie słusnie nami Bog z przyro-
dzenia brzydzi? Tedyć się nie słusnie na nas względem
przyrodzenia gniewa : mając nas Synami gniewu z przy-
rodzenia? Ale iże y my prawdziwie : iestesmy Synami
gniewu z przyrodzenia : iako Apostoł zeznawa : y Bog
się słusnie na nas iako na Syny gniewu z przyrodzenia :
gniewa : a nie gniewałby się na nas względem przyrodze-
nia : bysmy nie byli grzesznymi z przyrodzenia : iako się
wyżżej

wyższy pokazało: Przetoż iest grzech pierworodny. A toć iest Protkie/ iednak stusne zganienie: nieustusne y o-
bledliwej Sentencji Adwersarstkiej.

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO.

Pierwsze mieysce Pisma ś.
obrony potrzebuie: Z listu Páwła S. do
Rzymian: Cap. 5. v. 12. zktorego poka-
zało sie: Iż nam grzech on Adamow
pierwszy bywa przywłaszczány.

Ná to Mieysce Adwersarze w Katechizmie swym:
fol. 296. ták napisali:

*Ale Páwel swiety do Rzymian w 5. v. 12. mowi, że w
Adamie wszyscy zgrzeszyli?*

*Niemáš tam tego v Páwla swietego ieby w Adamie wszy-
scy zgrzesyli, ale w Greckim ięzyku są słowa, ktore wykłádá-
ia pospolicie, w ktorým; á te wyložiť sie mogą przez to słowko:
iż, ábo ile, iáko sie to pokázuie z mieysc podobnych, Rom. 8. v.
3. Philip. 3. v. 12. Hebr. 2. v. 18. 2. Cor. 5. v. 4. I
przetoż áni z tego mieysca może sie to záwrzeć, iżby grzech pier-
worodny byl. To własne Adwersarstkie słowa.*

Ná to odpowídam.

3 strony tych słow pomienionych Apostolskich: nay-
wiecey sie Adwersarze zasabzáia ná ich tłumáczeniu i
chcac záprzec grzechu Adamowego Pierworodnego. A
le choćby sie tłumáczyły ty słowa ták/ iáko chcą sami Ad-
wersarze: Tedy przecie w Czwartych Księgách pod Tró-
tykulem Jedenastym: pokazało sie: że y tu niewsturá-
ráia: áby sie nam grzech Adamow: nie miał przywla-
oć.

Okázanie:
Żi wytrac
Adwersarstki
przeciw o
świadczeniu
Páwła ś. i
tego Rom. 5.
ver. 12. kto-
re grzechu

pierworo-
dnego do-
wodzi: nie
nie ważp.

szając. Wiecey nad to / ná tym mieyscu / Adwersarzom
nie potrzeba odpowiadać.

A co wklázuia Adwersarze do Mieysc Pisma swietego
pomienionych: tedy tam nie o grzechu Adámowym, albo
pierworodnym / Cytelnik pobożny / y iednym słowkiem
nie znajdzie: tylko o tej pártikulce Greckiey ἐν ᾧ: ktorey
iedną ad Rom. 8. & Hebr. 2. niemáš: y niemáš też o
nie sporu żadnego: Gdyż y sam sens rzeczy samey: wyra-
ża nam tę wersia: w którym wšyscy zgrzeszyli: práwie do-
brze: Ponieważ Apostoł Páwel swiety o tej rzeczy ráki
dowód podawa: Iż ktorzykolwiek zgrzeszyli: ná tych
śmierć przešli: Rátia tego te podawáiąc: ponieważ przez
grzech śmierć. Ale iż wšyscy zgrzeszyli: Przetoż śmierć
ná wšyśkich przešla. Minor propositio: iáko ucleni-
zowa: w słowich Apostolskich: zámyśla sie o onym piero-
wszym grzechu Adámowym: przez który śmierć prze-
šla do wšyśkich: skąd nieco innego musí być inferowa-
no: tylko to: że wšyscy zgrzeszyli w iednym Adámie.
Gdyż ieszcze w ten czas: gdy sie onego pierwszego grze-
chu dopuścił Adam: z ktorego śmierć: ludzkie wšyś y kto-
rzy być mieli: Aktu ipso ná świecie nie byli: ále tylko w
ludzkości Adámowych.

DRUGIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: Z Psalmu Da-
widowego 51. w. 7.

Ná to Mieysce / Adwersarze / w Kátechizmie swym:
fol. 295. tak nápisali.

A o tym co rozumieš co Dawid w Psál. 51. mowi, że byl w nie-
práwości poczęty, á że go w grzechu Zagrzewá'a
Matka jego?

Wważvć potrzebá, że tu Dawid nie mowi o wšyśkich ludzích
ale o sobie, y nie gołá, ale względem wypadku swego, y takowym
posobem

spůsobem mowi, iaki maš v tego Dawida : Psal. 58. 4. Od-
wroćili sie ieszcze z żywota niepokojni, zbladili z żywota kłam-
stwo mowiacy. A przetoż ani z tego miejsca pokazuje sie grzech
Pierworodny. To własne Adwersarście słowá.

Ná to Odpovídám Troiako.

Ná pierwszą rzecz odpovídám.

Pierwszą rzecz / Adwersarze / w tej swojej explikaci-
cy : ta zamyśla : w ktorej twierdza : jakoby dla tego
nappierwey ty słowá Dawidowe : grzechu pierworodne-
go dowodzie nie miały : że w nich Dawid mowi nie o
wszystkich ludziach : ale o sobie : Ale to Adwersarzom
nie może być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że aczci to prawda : że te słowá
Dawid mowił mianowicie o sobie : Wszakże : iesliby to
y do inšych ludzi nie moglo być stosowano / ani y o inšych
rozumiano : Co tu Dawid mowi o sobie : słoby zátym :
że Dawid musiał być goršy nád inše wszystkie ludzi :
Pro iesli ty słowá iego / ktore on mowił o sobie : nie máš
należeć do inšych ludzi : iako Adwersarze udawá : Ten
dye musš nienależeć do inšych ludzi : nie dla čego inše-
go : tylko dla tego : że wszyscy inšy ludšie tákimi nie sá :
ktorzyby sie w nieprawošci mieli rodzić / ktorychby Má-
tki w grzechu miały zágrzewáć : A iako ten / záwše gor-
šy musi być / ktory sie w nieprawošci rodzi / y w grzechu
poczynašc sie zágrzewány bywa : Ták teš Dawid : mu-
šiał by nageršym nád inše wszystkie lidi zostáváć : iesli-
by to miała być prawda : že inšy wszyscy : ani sie w nie-
prawošci rodza / ani w grzechu poczynašc sie : zágrze-
wáni bywáš. A iuž inšy wszyscy koniecznie musš sie ani
w nieprawošci nierodzić / ani poczynašc sie / w grzechu
od Máter swych zágrzewáni być : iesli to prawda : že ty
słowá Dawidowe / nie do inšych ludzi wszystkich / tylko

Okazanie:
Je choć te
słowá przed
siewziere
Psal. 57. Da-
wid mowi
naposobli-
wiey o sobie
jednák prze-
cie tym do-
brze / y in-
šych wsy-
chich ludzi
grzechu pier-
worodnego
dowodzi.

do jednego samego Dawida należą. Ale iże nigdzie Piśmo święte Dawida nad inſze wſytki i ludſi nie czyni gorſzym: Przetoż ty ſłowá Dawidowe: y do inſzych wſytkich ludſi należą. A iż należą y do inſzych wſytkich ludſi: Przetoż iáko przez ty ſłowá / ſam Dawid grzech ſwoy ná ſię Pierworodny wyznawa / w którym ſie był urodził / y w żywocie Mátki ſwey zágrzány był: Ták też y w inſzych wſytkich ludſiach / te ſłowá: grzechu pierworodnego dowodzą: ponieważ nie tylko do ſamego Dawida / ále y do inſzych wſytkich ludſi należą.

Náwet: A dla tego: Że ieſliby to miała być doſtateczna przyczyna / dla ktoreyby ty pomienione ſłowá Dawidowe: nie miały należeć do inſzych wſytkich ludſi: iże ie Dawid mówi o ſobie: Tedyćby zátym iſć muſiało: Iż iáko ten wſytek Pſalm 51. mówi Dawid o ſobie: Ták też zgoła wſytek ten Pſalm nie będzie mogli dla tego należeć do inſzych wſytkich ludſi: iże go Dawid mówi o ſobie: y owſem y inſzych Pſalmow wiele: ktore Dawid mówi o ſobie. Ale iż przecie Páwel ſwięty: Rom. 15. v. 4. o wſytkim Piśmie ſwiętym w obec powiáda: Że zgoła wſytko dla náſzey náuki nápiſane: Przetoż y wſytki Pſalmy Dawidowe. A iż wſytki: Tedyć y ten ieden 51. y owſem y ty ſłowá o ktore controverſia: dla náuki náſzey ſą nápiſane. Dla náuki náſzey záſię / trudno by miały być ty ſłowá nápiſane: ieſli do nas nie należą: Ale iż do nas należą: Bo ſą dla náuki náſzey nápiſane: Przetoż iáko w nich Dawid pierworodny grzech ſwoy ná ſię wyznawa: Ták też y w nas / te ſłowá tego: pierworodnego grzechu ſą dowodem.

Uá druga rzecz odpowiádam.

Druga rzecz / Adwerſarzy / w tey ſwoiey explikácii: że zámyſłią: w ktorey twierdzą: iáko by y dla tey drugiey przyczyny: ty ſłowá pomienione Dawidowe: grzechu pierworo

pierworodnego : we wszystkich ludziach : nie miały do-
wodzić : Jże ie Dawid / nie zgola mowil o sobie : ale
względem wpadku swego : Ale y to Adwersarzom nie
może być pozwolono.

Naprzod : Dla tego : Ze iako vprzedzaiacey przyczyny/
tak y następuiacey : żadnym świadectwem Pisma świę-
tego nie dowodzą.

Potym : Dla tego : Ze aczli tu mowi Dawid o sobie
ty słowa / względem wpadku swego : Wszakże mowi nie
inaczej tylko tak : Ze przyczyna onego wpadku swego : nie
na co innego wkłada : tylko na one nieprawość w ktorey
był vrodzony / y na on grzech / w ktorym był w żywocie
od matki zágrzany : Bo przez ten grzech / w ktorym był
vrodzony / y zágrzany od Matki Dawid : nie może sie ro-
zumieć on grzech Dawidow rzeczywisty Cudzołóstwa y
Męzoboystwa. Gdyż ani sie z Cudzołóstwa vrodził : ani
rodzác sie Cudzołóstwa y Męzoboystwa nie mogli po-
pełnić. Ona tedy nieprawość / w ktorey sie vrodził
Dawid / y on grzech / w ktorym był od matki zágrza-
ny : był Dawidowi powodem do onego grzechu y v-
padku rzeczywistego. Bo inaczej grzechu onego / w
ktorym sie vrodził / y zágrzany był w żywocie od ma-
tki : nie kładłby był nigdy Dawid przyczyna onego
grzechu swego y wpadku rzeczywistego. Ponieważ
tedy nie tym względem Dawid świasty : ty słowa pomie-
nione stosnie do wpadku swego : aby był miał chcieć przez
to znieść grzech pierworodny / albo swoy / albo innych
ludzi : ale stosnie ie tym względem do wpadku swego :
aby był wskazał one nieprawość / w ktorey był vrodzony /
y on grzech w ktorym był od Matki zágrzany : przyczyna
y powodem onego grzechu swego y wpadku rzeczywiste-
go : a tak tym wiecey grzech swoy pierworodny wyka-
wia : Przetoż y Adwersarze / z tych słow Dawidowych
nie mogą ani samego Dawida : ani wszystkich innych lu-
dzi : grzechu pierworodnego odsadzać.

Okazanie:
Jż choć te
słowa przed-
sięwzięte/
Dawid mo-
vil o sobie
względem
wpadku swe-
go : iednak
przecie przez
co ani w so-
bie/ani w in-
nych wśpi-
etlich: grze-
chu pierwo-
rodnego:
nie znosi.

Na Trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecią rzecz/ a ostatnią/ Adwersarze/ w tej swojej
 explicacy: że zamyślają: w której twierdzą: iakoby y
 dla tej Trzeciej przyczyny: że słowa pomienione Dawi-
 dome: grzechu pierworodnego nie miały dowodzić: że
 w nich Dawid święty/ sposobu mowy takowy zachował:
 iaki y w Psalmie 58. v. 4. gdy napisał: odwrócił sie ie-
 scje z żywota niepobożni, zblądził z żywota kłamstwo mowi-
 cy: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Okazanie:
 Ży drugie
 słowa: Psal.
 58. v. 4. Da-
 widowego:
 do których
 się wickają
 Adwersarze:
 raczej się
 Adwersa-
 rzom przeci-
 wia: niżeli
 pomocne są

Naprzód: Dla tego: że same ty słowa/ znacznie prze-
 ciwia się mniemaniu Adwersarstwu: Bo gdy Dawid
 napisał o niepobożnych: że się odwrócili z żywota niepo-
 bożni/ y zblądził z żywota kłamstwo mowiaczy: Tedy iak
 po przez ten żywot/ z którego niepobożni odwrócili się/ y
 kłamstwo mowiaczy zblądził: rozumie nie czyi inny ży-
 wot: tylko żywot matek tych/ z których się niepobożni
 porodziłi/ y z którego zaraz odwrócili się y zblądził: Tak
 też iawnie przez to grzech pierworodny wyznawa. Od-
 wrócić się bowiem zaraz od żywota Matki/ od Boga/ y
 zblądzić od Boga: żadnym sposobem o grzechu uczynko-
 wym onego samego/ który się od Boga z żywota Matki
 swej odwraca/ y obładza: nie może być rozumiano.
 Gdy y sama experientia uczy: że człowiek na pierwszym
 kroku swoim od żywota Matczyńskiego/ zaraz kiedy
 się z niej na świat pokazuje: iako z tego uczynku/ tak ani do-
 brego nie może iśćże popelniać zwierzechowym sposo-
 bem: y owsem y tego iśćże w ten czas nie rozumie: co się
 z nim samym dzieje. Musi tedy y z tych słow/ grzech pier-
 worodny być dowodzony: Bo jeśli z nich grzech pier-
 worodny nie ma być dowodzony: nie może też być ani u-
 czynkowy dowodzony względem tego czasu/ do którego
 to odwrócenie niebożników/ y obładzenie kłamstwem:
 Dawid święty referuje iako się pokazało: Pytam: iakóż
 ci niebożnicy zaraz od żywota odwrócili się: albo y ci

ktory

Ktorzy kłamsstwo mówią: iako z żywota: błędzili? Czy
liż odwrócić się od Boga z żywota: nie jest grzech? albo
y obłądzić od Boga z żywota? A ieliż jest grzechem to
dwie: iakoż pierwsze jest: A nie może to być za grzech v
czynkowy poczytano: Bo tego sam ten czas nie dopuść-
cia do którego to odwrócenie niepobożnych/ y obłądzenie.
Dawid stosuje: Tedyć to dwie koniecznie zestawiać mu-
si grzechem pierworodnym: y o grzechu to pierworo-
dnym ma być rozumiano.

TRZECIE MIEYSCE PISMA świętego obrony potrzebuie: ex Gen. 6.

v. 5. & Cap. 8. v. 21.

Ná te obiedwie mieyscá Adwersarze/ w Kátedrismie
swoym: fol. 294. tak napisali.

Ale zda się iż jest grzech pierworodny z onych mieysc v Moy-
jeshá Gen. 6. v. 5. Myślenie wśółkie sercá cżłowiec-
go, tylko złe, dńá wśółkiego. y Gen. 8. v. 21.

Myślenie sercá cżłowieczego, złe od
dyeńmstwa jego.

Te Mieyscá mówią y o dobrowolnym przestęps-
twie: nie mo-
że się tedy z nich dowieść grzech pierworodny. Bo co się pier-
w tego Mieyscá dotyczy, pokazuje Moyses iż to było przestę-
stwo rákowe, dla którego żalował Bog, że cżłowiák stworzył, y
iego Potopem skarać był postanowił. Co o przyrodzonym grie-
chu, iakoby pierworodny być musiał, mowiono być nie mogło.
A w drugim wskazuje, iż już nie miała mieć takiej mocy Złość
cżłowiecza, żeby Bog świat dla niej skarać miał. Co grzechowi
iakiż pierworodnemu przystosowano być nie może. To wła-
śnie słowá Adwersarste.

Ná to Odpowiadam.

Prawdą to / że te Mieyscá mówią o dobrowolnym
przestęps-
twie: Wskazje y to prawdą: że onego dobro-
wolnego

Stawanie:
Że to mieys-
ce Gen 6. v.

5. choć mo-
wi o dobro-
wolnym
przestęp-
stwie: iednak
przecie nie
znośi grze-
chu pierwo-
rodnego: p-
owsem sta-
nowi: obacz
iako. Toż y
drugie czę-
ści. Gen. 8. v.
21.

wolnego przestępstwa/ sam Bóg nieco innego przyczyna
y powodem kładzie: tylko myśli sercá ludzkiego/ które są
złe wśelkiego dnia. A iako 8. Cap. v. 21. dokłada: że
raz od młodości człowieczej albo od dzieciństwa. Co
także nie o czym innym: tylko o grzechu pierworodnym
ma być rozumiano. Bo iako on grzech dobrowolny/
wchodzenia Synów Bożych do cerek ludzkich/ Co który sie
Bóg na nie napbárszy rozgniewał/ y potopem ie starać o-
biecał/ nie był myślą tylko serdeczną/ a daleko więcej my-
śla od dzieciństwa popelniony: ale samym wężynkowym
wciąciem Synów Bożych do Cerek ludzkich: Tak też nie
o innym grzechu/ tylko o Bóże/ naprzędniej: tylko o
pierworodnym ma być rozumiane: ponieważ onego
wchodzenia wężynkowego Synów Bożych/ do Cerek
ludzkich/ sam Bóg/ nieco innego przyczyna y powodem
kłada: tylko myśli sercá człowieczego/ które są tylko
złe: zaraz od dzieciństwa iego.

A co sie drugiego Miejsca ex Gen. 8. v. 21. dotyczy:
W tym nic nie napisano o tym: że po potopie: nie miała
mieć takiej mocy złość ludzka/ iako przed potopem mia-
ła: iako sie Adwersarze domyślają. Ale zgola napisano
w nim o tym: że Bóg obiecał więcej niezłorzeczyć sie-
mi dla człowieka: Dokładając tey przyczyny: że myślenie
sercá człowieczego/ złe iest od dzieciństwa swego: przez co
różny grzech pierworodny/ który panuje zaraz od dzie-
ciństwa: wyraża sie: iako sie wyżej pokazało: jeżeli
by miał być znoszony. W drugim tedy y stać/ co sie tak
protce na tym miejscu/ za powodem samych Adwersa-
rów: o grzechu pierworodnym traktowało: że nie skut-
knego Adwersarze/ nie mogą in medium przynieść: co-
by sie albo na plá: u miało stać: albo co by grzech pier-
worodny miało znośić. A iż więcej miejsc Dismá świę-
tego/ Adwersarze/ z strony tego grzechu pierworodnego
in medium nie przyniosła/ którymby obrony potrzeba: o-
proż tych trzech/ które sie położyły/ y o których porządku
tętem

Niem swoim tak Prociuchno / ale wyraźnie y domodnie :
Adwersarzom odpowiedź sie uczyniła : Przetoż też zaa-
tym do inšego Artykułu postępujemy.

O STANIE CZŁO- WIECZYM.

Artykuł Szósty.

A mianowicie o tym.

Iakie iest Przeyzrzenie Bo-
że do żywota wiecznego ?

O Wpadku tego / o którym sie aż do tad w oprzedzają-
cych Art. kulech traktowało : nie inšy zwykli przy-
chodzić do zbawienia y swej naprawy : tylko ci : ktorzy
sa przeyzrżani od Boga iestże przed wieki do żywota
wiecznego. Skąd też y Apostoł Paweł świety w liście
do Rzymian : Cap. 8. v. 30. nie inšym owielbienie przy-
pisuje : Ktore sie ściągga do samego skutecznego y istotne-
go zbawienia : tylko tym : Ktorzyby byli przeyzrżani : iak
to v. 29. wkażuje. O tychże samych y to świadczy : że oni
żywiąc na świecie : tylko sami mogą chodzić skutecznie
według tych środków : Ktore z wpadku y grzechow wy-
wodzą : a prowadzą do naprawy : y owšem do samego
istotnego y skutecznego zbawienia : Co każdy pobożny
y rozsądny śnądno obaczy : z listu iego do Rzymian : Cap.
8. v. 28. y následuiących : y z listu do Ephezyan : Cap.
1. v. 4. y následuiących. A iż sie y na ten Artykuł przed-
wiecznego przeyzrżenia : Adwersarze rzucili : dyac ie
mieć koniecznie takowe : że Bog dla posłuszeństwa sobie y
wiary : obiecał darować żywot wieczny : Bo pisał : że

Ktorzy lu-
dzie : wpad-
ku w grzech-
przychodzą
do naprawy
y zbawienia

Przeyzrżany :
dla Ktorych
sie Adwersa-
rie y na ten

Artykuł
przedwie-
cznego prze-
zrzenia Bo-
żego rzuciłi.

1.
Ale rozumie
nie o tym
przezrzeniu

Bog tym którzyby wien wierzyli: y iemu posłuszni byli:
żywot wieczny chce dawać: tedy ich przywiodył mi-
nowicie te przyczyny do tego.

Pierwsza: Że rozumienie o tym przezrzeniu Bożym:
które Bog chciał mieć przedwieczne: a oni je rozumieją
takim iakooby się miało stać in tempore: y ieszcze do
tego czasu nie być gruntowne ani pewne: iako y ci dla
których wiary y posłuszeństwa/ Bog żywot wieczny dać
chce: zwykli mu wierzać y posłusznymi się stać: in
tempore: y to ieszcze nie pewna: kiedy który z nich/ ży-
wot na świecie: Bogu wierzy/ albo wolej jego posłu-
żnym się stanie.

2.
Aby zbawie-
nie wieczne
według w-
ciptów po-
stawili.

Druga: Aby zbawienie wieczne i według niektórych
postanowili. Bo iedlić dla wiary y posłuszeństwa sobie:
Bog żywot wieczny dać obiecuje: tedyć już pewnie nie
dla czego innego: tylko dla niektórych. Zaczynam listą Bo-
żą/ która nas zbawia: y dosięwczynienie za nas Bogu
Christusowe: z miejsca swego wstawa: y zniważena zo-
stawa. Bo iedlić dla wiary y posłuszeństwa sobie/ Bog
żywot wieczny dawać chce y obiecuje: iako twierdzą
Aduersarze: tedyć już nie z listy. Gdyż gdzieś niektórzy
człowiecze żądają: iako Apostoł wkaże Rom. II. 5. 6.
listą Bożą miejsca swego nie ma: A iako listą Bożą:
tak ani załugą Christusową: przez którą nas Bog z listy
zbawia: iako tenże Apostoł w tymże liście do Rzymian
Cap. 3. 5. 24. 25. wkaże.

3.
Aby wolna
wola do do-
brego: wy-
stawili.

Trzecia: Aby wolna wola ludzka do dobrego: tym
więcej wystawić mogli: zużyłszy ten Artykuł o Prze-
dowym Przezrzeniu Bożym: y to jego postanowienie
o zbawieniu pewnych ludzi: nie dla niektórych iakich do-
brych/ któreby Bog w nich upatrył: ale według dobro-
wolnego upodobania wolej jego: iako Apostoł święty
Ephes. I. 5. 5. wkaże. Co się z ich słow samych pokazuje:
gdy się o tym z nimi traktować będzie.

Nawet : A dla tego : Aby postanowiony przeżyczenie
Boże także : które się dzieje według czasu : bo się dzieje we-
dług upatrzania Wiary y postuśenstwa Bogu : iako
twierdzą Adwersarze : Żatym y to tym snadniey zawrzeć
mogli : Że iako to przeżyczenie : dzieje się według wiary y
postuśenstwa od Boga upatrzzonego w ludziach : tak też
że nie w Chrystusie. A iako to przeżyczenie / y teraz ięże
dzieje się według czasu : Bo się dzieje według wiary tych y
postuśenstwa : którzy z czasem swym na świecie Bogu v-
wierżają y postuśnymi się stawiają : Tak też że nie jest
przedwieczne. A iako ci / którzy bywają przeżyczeni : nie
byli rzeczją samą przed wielki przeżyczeni : bo się według
czasu stawiają przeżyczeni : stawiając się dla wiary y
postuśenstwa Bogu przeżyczeni : Tak też Chrystus nie
miał tej potrzeby : być przed wielki rzeczją samą dla tego :
aby się byli w nim iako w głowie członki : wśręcy prze-
życzeni y wybrani : ięże przed wielki stali wybranymi
rzeczją samą : zaczął y przedwieczna bytność Chrystusa
Pana : miejsca swego wstawa. Na czym iednak iż się
Adwersarze mylą : to się w drugich Księgach pokazało :
y niżej te wszystkie błędy Adwersarza / z strony tego Ar-
tykułu pomienionego : tym snadniey się obacza : gdy z ni-
mi y z strony tego Artykułu / swym porządkiem / w con-
trouersia wstąpimy : y ich zdanie o tym rozbierać ba-
dziemy.

4.
Aby prze-
li : że to
przeżyczenie
nie dzieje się
w Chrystu-
sie : ani jest
przedwiecz-
ne : ani przed-
wieczney by-
tności Chri-
stusa Pana
dowodzi.

ZDANIE SOCINISTOW.

O tym przeżyczeniu / Adwersarze / w Atechizmie
swym : fol. 304. tak napisali :

Słowo to Przeżyczenie, nic inego nie znaczy w Piśmiech
świtych iedno, Boże takowe przed założeniem świata o lu-
dziach postanowienie, że tym którzyby weni wierzyli, y iemu po-
słusni byli, żywot wieczny darować chce : a te zaś, którzyby
weni wierzyli y iemu posłusni być niechcieli, wiecznym potępi-

niem skądś. Co sie ślad pokazuje, że Chrystus Pan, który był doskonałym tłumaczem rady y wolej Bożej. tak nam to postanowił. Nie Boże wyłożył. y powiedział, że każdy, który wierzy weń, będzie miał pewnie żywot wieczny: a kto nie wierzy, ten pewnie na potępienie pojdzie. To własne słowá Adwersarście.

SENTENCIA EWANGELIKOW.

Przeprzecie jest sprawa Boża wieczna y nieodmienna: która w sobie zamyka nie co innego: tylko niektórych ludzi do żywota wiecznego wybranie: a niektórych do śmierci wiecznej odrzucenie. A iako świętych wiara y dobre uczynki / nie były przyczyną wybrania świętych / któreby był miał Bog wprzód upatrzeć / a potem dla nich je wybrać: Tak ani niebożnych niebowlarstwo / y inne grzechy: nie były przyczyną / któreby był miał Bog wprzód upatrzeć: a potem dla nich je odrzucić. Ale iako wybranie sprawiedliwych / płynie z samego dobrowolnego wolej Bożej postanowienia: w Chrystusie: Tak też y odrzucenie niebożnych / z tegoż dobrowolnego wolej Bożej postanowienia y podobania: płynie: Choćby onych z miłosierdzia swego wybrał: a tych sprawiedliwie wzgardził y odrzucił.

Tę Sentencję Dzieć Część.

PIERWSZA CZĘŚĆ.

Otazanie:
Jż przeprze-
nie Boże
jest sprawa
Boża wie-
czna: co ślad
tawna.

A część to w sobie zamyka: że Przeprzecie jest sprawa Boża przedwieczna: Bo to ślad iawna: Na-
przód: że przeprzecie nasze y przeznaczenie: jest w Bogu: iako zrzetelnie pisze Apostoł: Ephes. I. 4. 5. że on nas przeznaczył w samym sobie. A iż wszelka rzecz która jest w Bogu: jest wieczna: iako y sam Bog jest wieczny: Przetos

Przetoż y przeznaczenie: iż jest w Bogu: musi być wieczne. Potym: Pokazuje się to y stać: że rzetelnie Paweł święty świadczy w tymże liście do Efezjan: Cap. I. v. 4. że Bog/ktorych wybrały przeznaczył: wybrał ie y przeznaczył/ ięście pierwey niżeli były założone grunty świata. Jącym przeyrzanie to: wieczna sprawa Boża pokazuje: Gdyż ta rzecz/ktora ięście pierwey była sprawiona y rządzona od Boga: niżeli fundamenty świata były założone: musi być koniecznie nie inakże: tylko przedwieczna. A iż wybranie y przeznaczenie jest taką sprawą Bożą/ktora była od niego samego sprawiona y rządzona/ ięście pierwey niżeli grunty świata były założone: iako Paweł święty zeznawa: Przetoż jest sprawa Boża przedwieczna.

Pokazuje się to Potrzebie: y stać: że tenże Apostoł Paweł święty: 2. Tim. I. v. 9. rzetelnie piše: Iż ta łaska ktora nas Bog w Chrystusie zbawił/ y wezwał wezwaniem świętym: dana nam była w Chrystusie Jezusie: ięście przed czasami wiecznymi. A mówi tam o łasce wybrania zbawienney y przeznaczenia. O ktorey iż mówi Apostoł: że nam była dana w Chrystusie przed czasami wiecznymi: a dana nie od kogo innego: tylko od Boga samego: ktoż stać nie widzi: że wybranie y przeznaczenie: jest sprawą Bożą przedwieczną?

Nawet: Pokazuje się to y z onych słow Chrystusowych: ktore Ioan. 17. ver. 23. czytamy: Gdzie mówi Chrystus Pan: Iż Ociec niebieski/ te ktore wybrał/ tak umiłował/ iako y iego samego. Bo tak napisano: Umilowałeś ie, iakoś mnie umilował. Ale iż Chrystusa samego/ Ociec niebieski/ przed założeniem gruntow świata umiłował: iako v. 24. tamże sam zeznawa Chrystus: Przetoż y nas przed założeniem gruntow świata umiłował: ponieważ sam Chrystus zeznawa: że nas tak ten Ociec iego niebieski umiłował: iako umiłował y iego samego. A tak y stać

1.
Je jest w Bogu.
2.
Je się pierwey stało niżeli były grunty świata.

3.
Je ta łaska ktora nas zbawił Boga: dana nam była w Chrystusie Jezusie: ięście przed czasami wiecznymi.

4.
Je Ociec niebieski: te ktore wybrał: tak umiłował: iako y Chrystusa samego.

potazuje sie to : że przeznaczenie nasze y wybranie / Ktore tu Christus przez umilowanie nas od Oycā niebieskiego : wyznacza : iest sprawa Boża przedwieczna : ponieważ sie sstało przed założeniem gruntow świata : iako y sam Christus umilowany byl przed założeniem gruntow świata. A toć iest okazanie / y wtwierdzenie pierwszey części Sentenczey naszej.

DRUGA CZĘŚĆ.

Okazanie :
Dzito przypy-
zienie iest
nieodmien-
ne: tak w
zgodnem wy-
branych / i-
ako y odrzu-
conych: co
stad iawnia.

1.
Je płynie z
dekrety y v.
podobania
dobrowol-
nego wolej
Bożey.

Ta część to w sobie zamyka. Je to Przepyzczenie iest nie-
odmienne / y tak nieodmienne : że ani wybrani nie mogą
być odrzuconymi: ani odrzuceni wybranymi: a ztym ani
oni mogą być potępieni / ani ci zbawieni : Bo to stad i-
wna : Naprzód : że to przeznaczenie płynie z dekretu y z
dobrowolnego w podobania wolej Bożey: iako sie wyżej
pokazało. A iż dekretā Boże y postanowienia / Ktore sie
dzisiaj według dobrowolnego w podobania wolej Bożey:
sa nieodmienne : Przetoż y Przepyzczenie / Ktore sie sstało
według dobrowolnego wolej Bożey w podobania : iest
nieodmienne. Iż postanowienia / Ktore sie dzisiaj według
dobrowolnego w podobania wolej Bożey : sa nieodmien-
ne: Tedy tego tym dowodzi : że y sama wola Boża / z
Ktorey to przeznaczenie płynie : iako iest własnym Attri-
butum Boga / onemu samemu naywłasniey należac :
tak też żadnym sposobem iest nieodmienna. Iż wola Bo-
ża / iest nieodmienna : znemu tego tym dowodzi : że iako
Mądrość Boża y moc Boża : nie iest nic innego : tylko
sama Istność Boża: tak też y wola Boża : nie iest nic
iniego : tylko Istność Boża. Gdyż w Bogu takie rze-
czy niemożna mieć nie mogą : Ktoreb były Accidentia: ale
tylko takie : Ktore sa sama Istnością Bożą. I-
ako tedy Bog swoia Istnością : iest Mądry / roz-
mny / mocny / y miłui : Tak też taż Istnością swoia :
chce y wkrętko sprawnie. Iż tedy sama wola Boża / z
Ktorey to przeznaczenie płynie, o Ktorem mowimy : iest nie
co innego

co innego: tylko sama Istność Boża: Przetoż iako Ist-
ność Boża jest nieodmienna: Tak też y to przeznacze-
nie: Ktore plynie z takiey woley Bożey / Ktora jest Istno-
ścią Bożą: musi być nieodmienne. A iesli odmienne:
Tedyby y sama Istność Boża musiała być odmienna.
Ale iż ta jest nieodmienna: Bo sie sam Bog przytym o-
świadcza: Malach. 3. ver. 6. Przetoż y to Przeyśrzenie.
jest nie odmienne.

Potym: Pokazuje sie to y stad: że to Przeyśrzenie zamy-
ka w sobie przewiedzenie: iako Apostoł Rom. 8. v. 29.
okazuje: gdy pisze: *Abowiem ktorych przewiedzial, tych
przeznaczył.* Względem Ktorego przewiedzenia Boże-
go: przeyśrzenie także musi być nieodmienne: Ale pewne.
A to z tey miary: że te rzeczy Ktore Bog przewiedzial:
sa pewne y nieodmienne. Bo iesliby te rzeczy Ktore Bog
przewiedzial: miały być niepewne y odmienne: Tedyby
y samo przerzedzenie Boże: musiało być niepewne y od-
mienne. A tak y sam Bog: musiałby być niepewny y od-
mienny. Ale iż sam Bog jest pewny y nie odmienny: iako
to sie przez Malachiasza oświadcza: Przetoż y to prze-
wiedzenie: Ktore zamyka w sobie przeznaczenie: jest pe-
wne y nieodmienne. A iako to przewiedzenie / z Ktorego
plynie przeznaczenie: jest pewne y nie odmienne: Tak
pogotowiu y samo przeznaczenie: musi być pewne y nie
odmienne. Za Którymi dwiema przyczynami pomienio-
nymi: iako zbawienie wybranych musi być pewne: tak
też y potępienie odrzuconych.

Przystępuje Trzecia przyczyna z osobną: z strony zbawie-
nia wybranych: że zbawienie ich musi być pewne y
względem innych wielu przyczyn / Ktore na wtorym mie-
scu / po onych pierwszych / Klada sie: a sa sporządzone y
przygotowane od oney nappierwszey przyczyny: to jest:
Bogą: na to: aby przez nie wybrani iego / Ktorzy sa przygo-
towania swego odmiennymi y nieustawicznymi: byli za-
bierzywani: aby na śmierć wieczną nie napadli ani przy-
chodzili

2.
Że zamyka
w sobie prze-
wiedzenie.

3.
A dla wielu
innych przy-
czyn: Ktore
obacz y w
wazpilno.

chodzili. Bo Bog/ nie dosyć ma ná tym: że chce nieod-
 miennie wybrane swoje zbawić: y nie tylko to wprzód
 pewnie wpatruie: że beda zbawieni: ale też rzecz samą/
 przez wiele przyczyn starania przykładając: sprawuie to
 w nich: że nie odmiennie y nie omylnie beda zbawieni.
 Gdyż ie nie tylko przeznal y przeznaczył od wiekow: ale
 ich też in tempore powoływaiako Páwel święty Rom.
 8. v. 30. wkázuie. Gdy sie sprzeciwiáią powołáni bedac
 od niego: tedy umysły ich sprawuie y nátlánia: aby sie
 mu wzrywáiacemu nie sprzeciwiali: ale poslušnymi być
 chcieli. A stądci Philip. 2. v. 13. nápisano. *Abowiem*
Bog iest ci ten, który sprawuie w was to, abyście chcieli y czyni-
li podług dárównego wpodobánia. A gdy mu wierzyć niechca
 moruicemu / y wola swoje oznaymuicemu: tedy im
 wiara dawa/ aby mu wierzyli: Jáko Achor. 13. v. 48.
 nápisano: *Wwierzylo ile ich bylo zrzadzonych do żywota wie-*
cjnego. A gdy zaśie odpásć chcą od wiary: tedy im da-
 wa laste wytrwánia: iako Piotrowi: Luc. 22. v. 31. 32.
 powiedziano: *Simone, Simonie, á to Sztán pragnal aby was*
przeciwal iako pszenice, Ale sie modlil zá tobz, aby nie wsta-
wala wiara twoja. Ty tedy náwrocony bedac niekiedy, wwier-
 dzay Brácia swoje. Toż sie y z onego winkowánia Apo-
 stolstiego pokázuie: 1. Tess. 5. v. 23. 24. gdy ták Apostol
 święty piše: *A Bog sprawca pokonu. nechay was poświęci ju-*
pelných, aby cały duch wáś, y duszá, y ciáło nienágnienie ná
przyicie Pánánášego Iezusa Chrystusa byly zachowane. A
 wirtyné iest który was wzwal, y który to wykona. Jesli w-
 padáią w grzechy: on ich sam podnosi y sprawuie to: á-
 ty z rpádku swego pomostawáli świętobliwými y po-
 korniejszymi: iako uczynil Dawidowi: Psa. 51. Y dla
 tegoż sie mu Jeremiaś modli: Cap. 31. v. 18. *Náwroć je*
me, á lede náwrocony: ábowiem ty iestes Iehowá Bog moy. A
 34. v. 19. dopláda: *Skorot mie náwrocił, iam czynil po-*
kuć. A gdyś mi wkázał, *(to iest / grzech)* vderzylem sie po-
 bodrze:

biodrze: *z dusz y dylem sie, y z sromalem sie, abowiemem od-
niosi zelywosc mlodości moey.* *Zieśli sie tedy do zlego
chca wnieść: tedy im wstret czyni: zabięga aby nie przy-
szlo do tego: y prawię iako plot cierniowy/ przez który sie
przeдрzeć trudno wstrety na drodze im stawaia.* *Jako
powieǳiał y obiecal samie tey Oblubienicy swoiey/ ktora
sie chciała wnieść od niego do sprosnego białowochwa-
łowa: Ozeę Cap. 2. 4. 5. 6. 7. Abowiem Mátka ich nie-
rzad plodzila, zastydala sie ktora ich porodila: bo rzekla:
Poyde zámilosińki moimi ktorzy mi dawaię chleb moy, y wode
moie, welne moie, y len moy, oliwe moie, y napoy moy. A dla
tego oto ia zagrodze droge twoie cierniem, y wroǳe plot, a ście-
żek swoich nie nayǳie. Poyǳie zámilosińki swoimi, a niedogo-
ni ich i y bedzie ich szukać, a nie nayǳie: tedy rzecze: poyde
a wroce sie do Męǳ mego pierwszego, bo mi tedy lepiey bylo ni-
żeli teraz.* *Arotko mowiac: Ma Bog wiele dsiwnych
y niezliczonych sposobow / ktorymi to wykonywa i aby
wszystki rzeczy wybrány iego ku dobremu zbawiennemu
uślugowały: Jako y Apostoł powiada: Rom. 8. 4. 28.
wieny je tym ktorzy miluię Bogá, wszystkie rzeczy pomagá ku
dobremu, tym ktorzy wedle iego postanowienia są w gwińi. Co
wszystko wykonywa Bog w wybránych swych nie ponie-
wolnie: ale dobrowolnie. Bo iako to niepodobna / aby
wola náǳa/ nie miała w te czasy chcieć tego co iest dobre-
go/ gdy bywa od Bogá náǳaniána: Tak też y to niepo-
dobna/ aby sie w ten czas / wybráni nie mieli dobrowo-
le náwracać do Bogá: choć náłury woley ich Bog nie
obmienia: gdy on tego / ktorego postanowił zbawić/ choć
by nie chciał iść do niego: wyzwa wǳiecznie: y bázno
Miłościwie do siebie poroabia y przywodzi. Za ktorymi
sposoby/ gdy bywa ten przywiedzony do Bogá / ktorego
Bog postanowił zbawić: tedy żadnego poniewolenia
nie cierpi. Bo náłoniwszy w przod Pan Bog Miłości-
wymy sposoby wola człowieka: potym sam człowiek do-*

Bog iako
wykonywa
to w wybra-
nych swoich
co iest do-
brego.

Komica
miedzy od-
rzucaeniem y
potępie-
niem: od-
rzuconych:
a miedzy wy-
braniem
tych: ktorzy
mają być
zbawieni.

browolnie przystępuje y przychodzi do Boga: Ktory go
wzywa do siebie. A toć jest okazanie y Drugiej Części
Sentencji naszej. Stad ta różnica ma być wpátrowa-
na: Miedzy odrzucaeniem y potępieniem odrzuconych: A
miedzy wybraniem tych ktorzy mają być zbawieni: Ze
wybranie do żywota wiecznego/ względem samych wy-
branych: nie może zostawać gruntowne y nie odmienne:
z tey przyczyny: że y sami wybrani są odmienni / często y
często grzesząc/ y tak samych siebie z łaski Bożej wyła-
muje: y zarábiając na to: aby w królestwie niebieskim
miejsczkania postradali: iesliby wedle swych spraw mie-
libyć sadzeni: Ale względem samego Boga tylko: iako
się pokazało: jest y zostawa to wybranie gruntowne y nie
odmienne. Odrzucenie zaśie tych/ ktorzy mają być potę-
pieni: nie tylko względem samego Boga jest gruntow-
ne y nieodmienne: Bo także płynie z iednego dekretu y
przewiedzenia Bożego: iako y wybranie do żywota wie-
cznego: Ktore rzeczy są nieodmienne: Ale jest poniekąd
gruntowne y nieodmienne: y względem samych odrzuco-
nych: naywięcej iedną z tey miary: że gdy od Boga tak
wielką łaską nie bywają dąrowani: (A niebywają dąro-
wani dla tego: iże im Bog takiey łaski dąrować nie po-
winien) Ktoraby im była dosyć do zbawienia: ostarwa się
tożatym: że nie mogą nic innego wiscey czynić: tylko w-
czynki śmierci: a to ieszcze lekomyślnie y wporczywie: y
tak dla tego potępieni być.

TRZECIA CZĘŚĆ.

Okazanie:
Ję przeprze-
nie: zamyka
w sobie nie-
których lu-
dzi do żywo-
ta wieczne-
go wpłwa:

Ta Część to w sobie zamyka: Ze Przerzżenie Boże /
jest takowa sprawa Boża: Ktora w sobie zamyka: niekto-
rych ludzi do żywota wiecznego wybranie: a niektórych
zaśie od żywota wiecznego odrzucenie: Bo to stad ta-
wna: Naprzód: że nie wszyscy bywają zbawieni: iako
sam Syn Boży: Matth. 7. v. 13. wkażuiąc tylko wybrá-
ni: iako

ni; iako Paweł świsły w liście do Ephesjan Cap. I. 7. 7. znąc dawo.

Porym: Jawną to ystad: Ze choć wszyscy ludzie ro-
wnym sposobem byli stworzeni / w grzechu sie poczynają
y rodzą wszyscy a wszyscy: a przecie nie wszyscy od grze-
chu y śmierci wieczney bywają zbawieni: ale tylko wy-
brani: iako Paweł świsły w liście do Coloss. cap. I. 7.
13. okazuje.

Abowiem ten w tym Bog niebieski porządek zachow-
wał: Ze Naprzód chciał człowieka / którego nigdy nie
było: stworzyć: a to iestże nie innego: tylko dobrego/
prawnego / y na kstał podobieństwa swego. Potym
stworzył człowieka takiego: chciał go wolney wolej
iego zostawić: y dopuścić mu aby w grzech wpadł y śmier-
ci sstał: podległym: nie tylko sam: ale y wszystkie ludz-
ki naród dla niego. Nastatek: Chciał nie wszystkich z
tego grzechu y śmierci wyrwać: ale tylko niektore miło-
ściwie od grzechu: do sprawiedliwości wyrwać przez
Christusa: a od śmierci do żywota wiecznego: A nie-
ktorych w ich grzechach zostawić sprawiedliwym sa-
dem swoim: y w paśćce wieczney śmierci: do ktorey
sie przez grzech wprawili. Atery porządek y do tego
czasu: Bog między ludźmi zachowywa. On sam bo-
wiem iest/ktory ludzi tworzy/y z żywota Matki na świat
wyprowadzi. On sam dopuszcza/aby sie wszyscy w grzechu
poczynali y rodzili: iako sie wyżej pokazało. On sam
też innych/ z krolestwa grzechu y śmierci wyrwa/ a we-
dlug swojej łaski y miłosierdzia / do Krolestwa Syna
swego/ ktore iest Krolestwem sprawiedliwości / y żywo-
ta wiecznego: przenosi: Coloss. I. 7. 13. 14. innych od-
tey łaski odrzuciwszy/y zostawiając w grzechach: a za-
tem y wieczney śmierci: sprawiedliwym sadem swym/ a
nam strytem. Jako tedy taka dispensacja y sąfunek /
z strony Narodu ludzkiego Bog uczynił y postanowił:

nie: a nie-
ktorych do
śmierci wie-
czney odry-
cenie: co stał
iawną.

1.
Ze nie wszy-
scy bywają
zbawieni.

2.
Ze nie wszy-
scy od grze-
chu y śmier-
ci wieczney
bywają wy-
bawieni.
Jaki porzą-
dek Bog/al-
bo w wybra-
niu/ albo
w odrzuce-
niu zachow-
wał.

Bog / co te-
raz czyni:
przed wiel-
to przewie-
dzieć prze-
znaczył: że to
miał potym
czynić.

przed postanowieniem świata: pierwszy iśćcie mieli
człowiek był stworzony od niego: Tak też każdy pobo-
żny baczyć może: że ten porządek y sąsiedek nie iść tak-
owy: któryby się postępiem czasu względem różnych o-
sob ludzi miał iść czynić: ale zgola jest przewieczny.
Gdyż nie teraz Bog nie czyni: czego by był przed wieki nie
miał przeznaczyć / y przewiedzieć: że to miał potym czy-
nić: a przewiedział to y postanowił dobrowolnie y ma-
drze. Bo on nigdy nie poniewoli / albo głupie nie może
czynić. A co teraz dobrowolnie czyni y mądrze: Toć y
przed postanowieniem świata: przeznaczył y przewie-
dział ku czynieniu. Gdyż na Bogu: y na jego wola / y prze-
wiedzenie: nie może przypadać nic nowego. A iż to teraz
Bog czyni: że dopuszczając się wszystkim ludziom záro-
wno w grzechach poczynać / y rodzić: a przeciw iedną nie-
które od grzechow y śmierci wieczney wybawia: żywo-
tem wiecznym daruiać: a niektóre w grzechach y śmierci
zostawia: sprawiedliwie dla ich grzechow na potępie-
nie ie skazując: Bo się zlutuje nad kim chce: a tego chce
zawładzi: Przetoż też przewiedział y przeznaczył: ku
czynieniu sobie iśćcie przed wieki.

3.
Żeniewst-
kim Ewán-
gelia swoje
opowiadać
dopuszczają
nie wst-
kim tajem-
nice iey ob-
jawia.

Patrzeć: Pokazuje się to y sposobu: Którym Ewán-
gelia bywa opowiadana y objaśniana: Abowiem choć
Ewangelia jest mocą Bożą ku zbawieniu wszelkiemu
wierzącemu: Rom. 1. v. 16. A przeciw y to nie wst-
kim dopuszczają opowiadać Bog / ani wst-
kim tajem-
nice iey czynią: ale tylko nayoobliwicy y najsłuteczniej-
szym wybranym. Kazał Pan iść Pawłowi do Ma-
cedonien / aby był Macedończykom opowiadał iego E-
wangelia: Aclor. 16. v. 9. 10. Kazał mu iść y do Ko-
rintu z tymże opowiadaniem: tego dokładając: Ab-
owiem tu lud wielki mam w mieście tym. Aclor. 18. v. 10. A
sam zaś Chrystus Matth. 11. v. 25. o tajemnicach Ewán-
gelicy światy / do Ojca swego mówi: Dajcie tobie czynić
Ojcie,

Oycze, Panie niebá y ziemi, jeś zdkryłte rzeczy od mądrych y roztropanych : á obiadwileś ie małukim. Ponieważ tedy y Ewangelia swoje zbawienno : Christus Pan : nayoso- bliwioy y naywłasniey dla wybranych swoich tak opo- wiadać : y tym samym iako małutkim v światá : tajemni- ce oney otwiera : Atoż y stać nie widzi : że iest wybranie niektorych : lutz i do żywota wiecznego : á niektorych zá- się od tey łasći odrzucenie.

Poczwarte : Pokázuie się to y z wiary : Ktora nie wśpy- tkim dawana bywa : ale tylko samym wybranym : Jako o pierwszey rzeczy : 2. Tess. 3. v. 2. napisano. A o dru- giej zaś iest Aktor. 13. v. 48. Atoż y stać nie baczy : że iest wybranie iednych do żywota wiecznego : á drugich od tey łasći odrzucenie :

Po piąte : Pokázuie się to : y z samego sposobu dawania wiary : Ktorem Bog także nie iednąo kánuie. Bo ied- nym darwa wiara takowa / Ktora w nich tylko do czasu trwa / y Ktora też dla tego zbawie nie moze iako sam Syn Boży wskázuie : Luc. 8. v. 13. Inszym zaś iest darwa takow- wa : Ktora nie tylko iest prawdziwa : ale też státeczna y aż do końca trwająca : Ktora własníc nalezy tylko samym wybranym : A przetoż iá też Paweł święty w liście do Tytusa : Cap. I. v. 2. nazywa wiara nie inšych : tylko wybranych. Ponieważ tedy ináczey sam Bog : kánuie wiara inšym : á ináczey swoim wybranym : Ktoż y stać nie baczy : że iest niektorych wybranie do żywota wieczne- go : á drugich odrzucenie :

Po szóste : Pokázuie się to y z iáśnych słow Chrystuso- wych : Matth. 20. v. 16. gdy powiada : Wiele wezwanych, ále málo wybranych.

Po siódme : Pokázuie się to y z przykładu Ewá y Já- kobá : Ktorzy iestże nie byli vrodzeni / nie iestże dobrego áni złego nie uczynili byli : aby postánowienie Boże zosta- wało wedlug wybrania : powiedziano iest : służyć będzie

4.
Że wiara
nie wśpy-
tkim dawo-
na bywa.

5.
Że nie wśpy-
tkim iedną-
to wiara da-
wana bywa.

6.
Że málo wy-
branych / á
wezwanych
wiele.

7.
Że tego przy-
kład Ewá y
Jakóbá : v.
ciy.

8
 że p. czasu
 sadu: iedni
 na lewicy/ a
 drudzy na
 prawicy: be
 da posta-
 wieni.

mnieyszemu: iako też napisano jest: Iakobam umiłowal, a
 Egipt miał w nienawiści: Rom. 9. v. 11. 12. 13.

Nawet: Pokazuje się to w 13 onego Rozdziału/ który be-
 dzie między wszystkich ludźmi zachowany czas dnia sa-
 dnego: że iedni będą postawieni na lewicy: a drudzy na
 prawicy. A będzie rzeczone tym którzy na prawicy: Pod-
 cie błogosławieni Oycd moiego: odjedzicie królestwo, które
 wam jest gotowane od postanowienia światła. Tym zaś ię kto-
 rzy na lewicy: Odejdzie przekleści w ogień wieczny, który
 jest gotowany Diabłu y Aniolom iego: Matth. 25. v. 33. 41.
 3 Ktorych wszystkich świadectw y ta Trzecia Część Sen-
 tencji naszej: iawnie y dostatecznie pokazuje się grunto-
 wna y prawdziwa: o tym: że nie wszyscy lubię: odrzu-
 ceni są od żywota wiecznego: y nie wszyscy też wybrani
 do żywota wiecznego: ale niektorzy wybrani do żywota
 wiecznego: a drudzy od niego odrzuceni. Ktore rozrzu-
 dzenie nie dopiero się teraz stało: ale iesse przed wieki.
 Gdy się pokazało: Jż co teraz Bog czyni wiedząc y
 chcąc: to od wieczności chciał czynić/ y przewiedział: y
 postanowił że to miał czynić.

CZWARTA CZĘŚĆ.

Opazanie:
 Jż dobre w-
 czyni y wi-
 ra wybra-
 nych nie jest
 ani była
 przyczyna
 ich wybra-
 nia.

1.
 że się temu
 przeciwi sa-
 mo słowo
 wybrania.

Ta Część to w sobie zamyka: że ani dobre uczynki: a-
 ni wiara świętych: nie były przyczyna wybrania ich: kto-
 reby Bog miał w nich wprzód upatrzyć: a potem ie dla
 nich wybrać: Bo to stał iawną: Naprzód: że tego
 uczy samo słowo wybrania: Ktorego w tej sprawie Pá-
 wel święty: Ephel. 1. v. 4. sączywa. 3 Ktorego to się po-
 kazuje nieomylne: że ten który do czego wybierany by-
 wa: musi być z innych wybrany. A ci tedy ktorzy są do
 żywota wiecznego wybrani: musieli być: pośredku in-
 szych obrani. A iż z innych liczby y pośredku: a iesse
 takich/ ktorzy byli ani lepsi ani gorši: ile się tknie społ-
 ney wszystkich ludzi Natury: względem ktorey wszyscy
 zostawa-

zostawamy Synami gniewu: Ktoż stąd nie widzi: że to wybranie takowe: nie może płynąć z dobrych uczynków: Bo iako w ten czas y zgoła nigdy/ żadne zasługi tych nie były/ ktorzy nie są wybrani: dla ktorychby ie był Bóg powinien wybrać: Tacy my żadnych zasług nie mogliśmy mieć takowych: dla ktorychby nas był Bóg miał do żywota wiecznego wybrać. Gdybyśmy z równych sobie we wskrzesim stali się wybrani. A przetoż też Paweł święty tamże do Ephesow Cap. 1. v. 5. tego wybrania naszego albo przeznaczenia takowego: Kładzie przyczyna nie co innego: tylko dobrowolne upodobanie woli Ojca niebieskiego: gdy tak pisze: Ktory przeznaczył nas, aby nas spłosił i syny, przez Jezusa Chrystusa w sobie, wedle dobrowolnego upodobania w łaski swojej. To pierwszy tej rzeczy Dowód: wiemy od samego słowa wybrania.

Drugi: Wiemy od wybrania nas w Chrystusie: Albowiem Ephel. 1. v. 4. Paweł święty iawnie wkręca: że my nie w kim innym wybrani jesteśmy / tylko w Chrystusie: Bo tak mówi: *tak nas wybrał w nim, przed tym niżeli był świat założon.* Przez co zasługi nasze od tego wybrania iawnie excluuię y oddala. Bo ten który w innym wybierany bywa: nie może być wybierany dla swych uczynków: y owszem iż w innym wybierany bywa: to samo ma na się dowodem: że on w sobie nie miał tej godności: aby był w samym sobie miał być wybierany. Iż tedy my w Chrystusie jesteśmy wybrani: Przetoż nie dla uczynków swoich y godności. Bo iesliby kto mógł być wybierany dla swych uczynków: Tedyby nigdy nie potrzebował tego: aby był w Chrystusie wybierany: To Drugi Dowód.

Trzeci: Wiemy od czasu ktorogo się stało to wybranie. A wkręca tamże Apostoł v. 4. że nie innego czasu stało się to wybranie: tylko przed tym niżeli świat był założon: ktorogo czasu y my sami nie mogliśmy ieszcze być: a daleko mniej co dobrego czynić. Ale y my sami dopiero

2.

Jeśli wybranie to stało się w Chrystusie.

3.

Jeśli stało się pierwsze: niżeli świat był założon.

potym

potym poczęliśmy być / y uczynki sądy z nas według czasu
 życia y bycia swego na świecie: czynić. To tedy co się
 dzieje w poślednieyszym czasie / y owszem po stworzeniu sa-
 mego człowieka: niemoże być przyczyną tego: co się dzie-
 ło y stało przedwiecznie: y owszem y przed stworzeniem
 samego człowieka. Alz tedy uczynki nasze dzieją się w po-
 ślednieyszym czasie: y owszem y po stworzeniu samego
 człowieka: a wybranie nasze stało się przedwiecznie:
 Bo się stało pierwej niżeli świat był założon: iako Apo-
 stol jeznowa: Który czas jest pierwszy: niżeli stworzenie
 człowieka: y uczynki iakie człowiecze: Przetoż uczynki
 nasze: nie mogą być przyczyną naszego wybrania przed-
 wiecznego. Co się nie tylko o tych uczynkach rozumie: Kto-
 reby kto chciał wraźować w ten czas gdy się to wybranie
 stało: gdyż ich żadnych w ten czas nie było: iako y za-
 dnych ludzi / którzyby je byli w ten czas czynili. Ale o
 takich Uczynkach / które w swoim czasie od Boga były
 upatrzone. Gdyż y tu między wybraniem / a uczynkami
 musiałaby być wielka różnica. Bo wybranie to rzecz
 sama jest przedwieczna: ponieważ się stało rzeczą samą
 przed założeniem świata: a uczynki zostawaćby musiały
 przedwiecznymi: nie tym względem zaprawda / żeby w
 ten czas rzeczą samą były: ale że były przed wielk od niego
 upatrzone: że ie ludzie nie rychło potym czynić mieli: ba-
 dąc od niego stworzeni. A y względem tego przeznania
 uczynków: samo wybranie musi przećie zostawać pier-
 wosze / niżeli uczynki: iako y samo przeznanie albo prze-
 wiedzenie iakiej rzeczy / która się potym dzieć ma: musi
 być według porządku swego pierwsze: niżeli ona rzecz:
 która kto pierwej przewiaduje: niżeli się stanie. Gdyż
 przewiedzenie uczynków: jest przyczyną wykonywania co-
 dla której uczynki muszą się dzieć: a uczynki zaś muszą
 zostawać skutkiem takiego przewiedzenia. A już to wszyscy
 scy rozsądni wiedzą: że effectus non precedit causam:

ale

ale causa effectum. To Trzeci Dowód.

Czwarty jest ten: Że samże Apostoł wkaże: tamże v.

4. **I**ż my przed wielki ná to iestefmy wybráni: abyśmy byli świętymi. **A** iáko to wkaże: tak też zaraz przez to wkaże y to: że dobre uczyńki náffe są skutkiem wybránia: ponieważ to abyśmy byli świętymi y nienágánionymi przez miłość przed Bogiem: wkaże skutkiem náffego od Boga wybránia: przez co dobre uczyńki rozumie. **A** tak y z tej miary pokazuje się: że dobre uczyńki náffe: nie mogą być przyczyną náffego wybránia: ponieważ są skutkiem náffego wybránia. **A** zwłaszcza gdy kto y to przytym do brze rważy: że Apostoł mówi: **I**ż wybráni iestefmy ná to: abyśmy byli świętymi. **A** tego nie mówi: Że dla tego wybráni iestefmy: żeśmy byli/ albo być mieli świętymi: co iest rzecz wielce rozna od pierwszey. Tegoż potwierdza y ná inssym mieyscy: I. Cor. 7. v. 25. gdy o sobie też z tej miary mówi: Miłosierdziem dostąpił, abym był wiernym. **J**áwnie wkażując: że wiary w Chrystusa iest przyczyną wybranie: iáko znówu wybránia: iest przyczyną Miłosierdzie Boże: á tego nie mówi: áni wkaże: áby wiara miała być przyczyną wybránia / albo tego Miłosierdzia / z którego wybranie płynie. Tegoż poświadcza y w liście do Rzymian Cap. 8. v. 30. gdy iáwnie przyznanie kládzie przyczyną wezwánia / usprawiedliwienia: á zátym y dobrych uczyńkow: **A** nigdziey tego nie czyni: áby miał przeciwnym sposobem dobre uczyńki wkażować przyczyną przeyszenia. **G**dyż skutek: nie może być przyczyną wytonywiącą tej przyczyny: Ktorey iest skutkiem. Tegoż poświadcza y do Ephezian cap. 2. v. 10. gdy mówi: że my stworzeni iestefmy w Chrystusie Jezusie ku uczynkom dobrym / Ktore przed tym Bog nágotował: abyśmy w nich chodzili. **A** tego nie mówi: żeśmy my sobie / albo Bogu: takie dobre uczyńki nágotowali: dla których by nas był wybrał / y w Chrystusie Jezusie stworzył.

4.
Że ná to iestefmy przed wielki wybráni: abyśmy byli świętymi.

5.
Że nas Bog
przeznaczył
w samym
sobie.

Piąty Dowód tej rzeczy : Może być wsiaty z tego są-
mego : co tenże Apostoł w liście do Ephet. cap. 1. v. 5.
o Bogu mówi : że on nas przeznaczył w samym sobie
Przez co iawnie dobre uczynki od przyczyny wybrania na-
szego ekskluduje. Bo gdy to mówi : Iż nas Bog przezná-
czył / aby nas sposobił za Syny przez Jezusa Chrystusa w
samym sobie : Tedyć tym iawnie dąieznac : że Bog przes-
znaczaąc nas / żadney rzeczy nie miał extra se. dla kto-
reyby nas był miał przeznaczyć. Ale przeznaczył nas w
samym sobie. A iż w samym sobie : Tedyć nie czym innym
przywiedziony : tylko dobrowolnym wpodobaniem wo-
ley swojej. Bo to wpodobanie / także Apostoł iawnie
kładzie przyczyną tego : że nas Bog przeznaczył w samym
sobie. Żadna tedy przyczyna nie była w nas : dla kto-
reyby nas był miał przeznaczyć Bog.

6.
Że nas Bog
przeznaczył
w samym so-
bie : tu części
chwalebney
laski swojej.

Szesty Dowód tej rzeczy : Może być wsiaty : Cylu :
który kładzie Apostoł na ystoteczniejszy / dla ktego
chciał Bog przeznaczyć nas w samym sobie : według do-
browolnego wpodobania woley swojej. A kładzie nie in-
ny Cyl na ystoteczniejszy tej rzeczy : tylko sama część
chwaly łaski Bożej : Abowiem tak zaraz dotkłada v. 6. Ku
części chwalebney łaski swojej, która nas u dziećninymi uczynił w o-
nym namilszym. Przez co także uczynki nasze : od wybrá-
nia naszego iawnie ekskluduje. Bo ieslić ten iest na ystótá-
teczniejszy cyl wybrania y przeznaczenia naszego : aby se
stad sama tylko chwala Boża do skonála okazála : y aby
była uznawána y sławiona : żadney części uczynkom na-
szym nie zostawiać : ale samey łasce Bożej to wszystko
przypisując : która se zawsze kładzie na sprzeciwieństwie
uczynkom : Rom. II. v. 6. Atoż stad nie widzi : że za-
dnego miejsca w naszym wybraniu : dobre uczynki ani
mają : ani kiedy mieć mogły : ale zgola se od wybrania
ekskludują. A iesli inacy : Szłoby ztym : że nie dobre
Páwł święty powiódział : że nas Bog wybrał tu części
chwaly

chwaly łaski swojej : ale potrzeba było aby był powie-
dzał : że nas wybrał cześćią ku czci chwaly łaski swojej :
cześćią ku czci czynkom naszym : jeśli nie tylko samą łá-
stką Bożą przyczyną była naszego wybrania : ale cześćią
łaski Bożej : cześćią czynkami nasze :

Sątem podawa sley Siodmy tej rzeczy Dowód : z tych
drugich słow v. 6. Apostolskich : gdy o tej łasce Bożej/
która była przyczyną wybrania naszego : mówi : Iż nas
ona uczynił wdzięcznymi w onym namiliwym. W których
słowach / drugi cył wybrania naszego wyraża : Który
jest usprawiedliwienie nasze z łaski jego w Chrystusie. Bo
tych słow ten sens jest : że Bog nas wybrał : według do-
browolnego w podobania wolei swojej : ku czci chwaly
łaski swojej : aby nas darmo miał sobie za sprawiedliwe :
w umiłowanym Synu swoim. Czym także iawnie czyni-
ki nasze / od tego wybrania ekskluduje : Naprzód z tej
miary : gdy widać : że nas Bog darmo z łaski swojej :
bez czynków naszych usprawiedliwia. Bo to koniecznie
w tych słowach samyż : gdy mówi : że nas Bog łaską
swoją / wdzięcznymi sobie uczynił. A już to wszyscy wie-
dzą pobożni : że wdzięcznym y przyjemnym Bogu cło-
wiek inny y inaczej nie może być : tylko stawiaj się w
sprawiedliwiony : łaską tego Boga. Jako tedy Bog
nas darmo z łaski swojej / bez wszelkich czynków naszych
usprawiedliwił : Tak też koniecznie / bez wszelkiego
względu na czynki nasze : z tej łaski swojej : darmo nas
wybrał. Gdyż iako usprawiedliwienie nasze / ktore pły-
nie z samej łaski Bożej : jest Cyllem wybrania naszego : tak
koniecznie y samo wybranie : musi płynąć z samej łaski
Bożej. Abowiem Cyl wybrania : to jest : usprawiedli-
wienie nasze : żadnym sposobem nie może być inny : tyl-
ko taki : iakie jest y samo wybranie. A iż ten Cyl wybrá-
nia : to jest : Usprawiedliwienie : płynie z samej łascey
łaski Bożej / bez wszelkiego względu na czynki nasze :

7.
Że nas sam
Bog uczy-
nił sobie
wdzięczny-
mi : w onym
namiliwym.

Bo mowi Apostol o tym vspráwiedliwieniu: **I** nas Bog taż łaska przyiemnymi uczynił w onym umilowánym: Ktora nas y przeznáczyl / ku czci chwalebney teyie łáski swoiey: Przetoż y sámo wybranie: plynie z sámey Bżczyrey łáski Bożey: bez wśhelátiego wzgledu ná uczynki náše. Dowodzi tego potym y z tey miary / gdy wśázuię: **I** Bog on / ta łaska swoia uczynił nas wódsiecznymi: nie w kim inszym: tylko w Chrystusie umilowanym Synu swoim: á tego nie mowi: áby w uczynkach / álbo wzgledem uczynków iákich nášych. A stąd to sie zámypa: **I** iáko dla Chrystusa bywamy vspráwiedliwiani: bo w nim ośtálismy sie łaska Boża wódsiecznymi: Ták też dla tego Chrystusa ośtálismy sie wybranymi. A tak iuż nie dla iákich swoich uczynków.

8.
Ze wezwá-
nie / vsprá-
wiedliwie-
nie / y wviel-
bienie: iest
skutkiem
przeznácze-
nia nášego.

Osmy Dowód: Może być tey rzeczy wśięty / z onego drugiego tegoż Apostolá mieyscá dosyc zácnego: do Rzymian Cap. 8. v. 30. w którym ták Apostol napisał: *A które on przeznáczyl, tych też wezwál, á których wezwál, te też vspráwiedliwił, á które vspráwiedliwił, te też y wvielbił.* Jáwionie w tych słowied: wezwánie / vspráwiedliwienie / y wvielbienie: skutkiem przeznáczenia kładac: iáko sie też wyzśey pomieniło. A stąd tákie zámknienie plynie: Ze iáko wezwánie / nie z uczynków nášych / ale z postánowie-
nia łáski Bożey plynie: y iáko y vspráwiedliwienie náše / nie z uczynków: ále z wiary: to iest: z łáski Chrystusowej / w ktorego wierzymy: plynie: y ktorego wiára sobie przy-
wlaśczamy. Náwet: Jáko wvielbienie y żywot wie-
czny: iest dárem Bożym: Ták też y przeznáczenie náše / ktore iest tych wśyśtkich pomienionych rzeczy przyczyna: plynac musi nie stąd inąd: tylko z tegoż postánowienia łáski Bożey. Gdyż skutek iákiey przyczyny: potrzebá aby sie zgadzál z swoia przyczyna: ktorey iest skutkiem. A tak y tu uczynki od przeznáczenia nášego excluduia sie.

9.
Ze ani Já-

Dziwisty Dowód tey rzeczy: Może być wśięty z przy-
kładu

Kładu Ławá y Jákobá : Ktory / tenże Apostoł w tey sprawie przywodzi : Rom. 9. v. II. wkrążając : Że chociażby Jákob iestże był nie uczynił nic dobrego / w żywocie Mátki swoiey będąc : iáko ani Ławá nie złego / także iednegoż czasu / współ : Jákobem w żywocie teyże Mátki będąc : á przecie ten był wybrány / á ow wzgardzony : nie dla czego innego : tylko dla tego : áby mocne zostało náznaczenie Boże / Ktore iest według wybrania iego : nie z uczynków : ále z tego Ktory wyzwa. Ktory przykład / támsze zaraz Apostoł do wszystkich ludzi w obec stosuje : wkrążając : Że iáko Ławá / nie dla iákich złych uczynków / Ktorých żadnyh iestże był nie popełnił w żywocie Mátki będąc : choć z tegoż Oycá y Mátki : y tegoż czasu Piedy y Jákob : był poczęty y narodzony : á przecie był od Bogá odrzucony : tylko dla tego : áby gruntownie zostawało postanowienie wybrania : Ktore iest nie z uczynków : ále z wyzwałącego : y iáko Jákob : choć iestże nie miał żadnych dobrych uczynków / tylko w żywocie Mátki będąc poczęty : á iuż był wybrány y umiłowány : Ták też y inni wszyscy Ktorzy są odrzucony : nie dla uczynków swych odrzuceni : y ci Ktorzy są wybrani : nie dla uczynków swych są wybrani : ále z łaski wyzwałącego zostawa ich gruntowne wybranie : iáko y tych z dobrowolnego upodobania iego : odrzucenie. A dla tegoż támsze zaraz Apostoł zamysla : ver. 15. *Abowiem Mojżesowi mówi : Zmiłuj się nad kim się zmiłuje, á zgniew się nad kim się zgniewie.* Wiacęy Dodawodow tu podparciu tey rzeczy : nie zda mi się przywołać. Gdyż ná tych / Ktore się pomieniły : pobożny Czynelnik może mieć dosyć. Z Ktorých iáwnie y dostatecznie pokazáło się : Że wybranie nászé : nie płynie żadnym obycczániem : z dobrych uczynków nášých : ále tylko z dobrowolnego upodobania wolej Bożej.

Kob, dla dobrych uczynków nie był wybrány : Ktor, go przykład pismo s. do wszystkich wybranych stosuje.

PIĄTA CZĘŚĆ.

Okazywanie:
 Z niedo-
 wiastwo
 niebożnych:
 ani in-
 grzechy: w od-
 rzucenych
 nie były
 przyczyna/
 ktoraby był
 Bog miał
 w nich w-
 przod wpa-
 rzyć: a po-
 tym ie dla
 niey odrzu-
 cić / co sta-
 ławna.

1.
 że y odrzu-
 cenie tegoż
 dekretu Bo-
 że go plynie:
 z którego y
 wybranie.

2.
 że iawniey
 nauki Apo-
 stolscy.

Ta Cześć to w sobie zamyka: że niebożnych niedo-
 wiastwo: y inſze grzechy: nie były przyczyna: ktoraby
 był miał Bog wprzod w nich wpaſtrzyć: a potom ie dla
 niey odrzucić: Bo to ſtało iawnna: Naprzod: że y od-
 rzucenie plynie z tegoż Bożego Dekretu: z którego y wy-
 branie: iako ſe wyſſey poſtawiło. Jako tedy wybranie
 plynie z Dekretu Bożego: nie dla iakiſz dobrych wczyn-
 kow: ktoreby były wprzod od Boga wpaſtrzone: ale z do-
 browolnego wpoſtawienia wolei Bożej: iako ſe takſe wyſ-
 ſey poſtawiło: Tak teſz y odrzucenie: tymſe ſposobem plyn-
 nacz tegoż Dekretu Bożego: koniecznie muſi plynąć: nie
 dla iakiſz wprzod wpaſtrzonych od Boga złych wczyn-
 kow: ale z tegoż dobrowolnego wpoſtawienia wolei Bo-
 żej. Abowiem co ſe tknie Dekretu Bożego: tedy wy-
 branie y odrzucenie: względem onego muſia być rzecz-
 mi ſobie rownymi: choćiaż miedzy ſtulkami: iako wy-
 brania: tak y odrzucenia: wielka ieſt rozni-
 ca.

Potym: Poſtawia ſie to y ſtało: że tak Apoſtol ſwiety:
 Rom. 9. v. 11. wſy. Abowiem w tym tam mieyſcu: Apo-
 ſtol Paweł ſwiety: miał nie inſze przedſiewzięcie: tylko
 aby był wkaſzał: Jż iako przeżyſzenie ſwietych / tak teſz
 odrzucenie niebożnych: z iawniſto nie z wczynkow dobrych:
 albo złych: ktoreby miały były być wprzod wpaſtrzone: ale
 z ſamego dobrowolnego wpoſtawienia wolei Bożej.
 Pierwſzey Czeſci: ſſrony przeznaczenia ſwietych Bo-
 żejch: dowodzi z przykłaſtu Iſaaka: a tym wiecey z przy-
 kłaſtu Jakoba: w ktorych obu wyſſetk liczb wybra-
 nych Bożych zamyka. Iawnie wkaſzuie: że iako Iſaak /
 y Jakob: byli wybranymi: nie dla wczynkow iakiſz: kto-
 reby był miał Bog w nich pierwſey wpaſtrzyć: ale ow z o-
 bietnice: to ieſt: z łaski Bożej: a ten z wmiłowania: Tak
 teſz y inſze wyſſey: z teſz obietnice y wmiłowania ſa wy-
 brani. A dla tego z ſrony pierwſzego przykłaſtu: mowi:
 ſtawia go do wyſſetk Iſaakowi podobnych ver. 7.

Ant wszyscy są Synami, że są plemieniem Abrahimowym, ale w Izraelu będzie i oboje plemie nazwane. Toi są, nie którzy są Synowie ciała, ci też są Synowie Boga, ale którzy są Synami obietnice, ci bywają w plemie policzonym. Z strony drugiego zaśie: Iż Jakóbą umiłował / pierwszy niżeli się urodził, a Ezawą miał w nienawiści: stosując go także do wszystkich Jakobowi podobnych: tak mówi 1. 14. 15. Coż tedy rzeczymy? jest i niesprawiedliwieć v Bogu? Nie, day tego Boże. Abowiemci Mojżeszowi mówi: zmiłuj się nad kim się zmiłuje, a zmiłuj się nad kim się zmiłuje. Obudrow: to jest: Izraela v Jakóbą / v innych wszystkich tym dwiema podobnych: wybrania przyczyną kładąc nie co innego: tylko same laste Boga.

Drugiey zaśie rzeczy z strony odrzucenia niebożnych: dowodzi z przykładu Izmaela v Ezawą: przez które wszystkich odrzuconych rozumie: przetłumie to stosując v do innych wszystkich: co się tym dwiema: z też miary przypada. Przypada do tego v to / co z og sprawnieśliwy czyni: Pharaonem: który także był z liczby odrzuconych. Tak pisać o tym: v. 17. *Abowiemci mówi Pismo Pharaonowi: Na tom cie pobudził, aby okazał moc moją w tobie, i żeby by' o opowiadane imię moje po wszystkich ziemi. A zaraz* 18. przydawa: Nad kimci tedy chce, nad tym się zmiłuje: a kogo chce tego zmiłuje. Jawnie wstępując: że to: iż był Bog niebieski zmiłował onego Pharaona: tedy zmiłował go był nie dla iakiej złości jego / Ktoraby był pierwszy w nim wpatrzył: Ale powiada: iż go samże na to był wzbudził / aby był okazał moc swoją w nim: tak / żeby v stał było opowiadane imię jego po wszystkich ziemi. Co iestże każdy tym lepiej obaczyć: gdy pilnie wważy te same słowa / które rzeczone były od Boga do Pharaona: Na tom cie wzbudził, aby okazał w tobie moc moją. Bo tymi słowami jawnie to wstępuje: Iż on nie był pobudzony żadnymi uczynkami Pharaonowymi: Ktoraby był miał wprzód

wprzod w nim wpatrzyć : a potym go dla nich wzbudzić.
 Nie uczynkami tedy iakimi Pharaonowymi wprzod w-
 patrzonymi/ był pobudzony do odrzucenia y zátwardze-
 nia Pharaóna : ale dobrowolnym wolej swoiey wpo-
 do-
 baniem. Ze chciał/ aby był w tym wszystkim światu
 okazał moc swoie/ y imie swoie aby był sławne po wszy-
 tkiej ziemi uczynił. Z tych tedy przykładow/ dosyć iásnie
 pokazuje sie : ze y samo odrzucenie niezbożnych : nie wy-
 niknęło z iakich uczynkow/ z tych wprzod w nich wpatrze-
 nych : ale także z dobrowolnego wpodobania światu
 światey wolej iego : iako y wybranie do żywota wieczne-
 go.

znovu v.
 waz dwoia-
 ta roznice :
 miedzy wy-
 braniem/ a
 odrzuce-
 niem.

J.
 Roznica.

Wszakże przytym te dwoiatę Roznice: miedzy wybra-
 niem/ a odrzuceniem : wpatrować potrzeba. Pierwsza :
 Ze chociażby grzechy nie są przyczyna odrzucenia : są ie-
 dnak przyczyna potępienia : do ktorego potępienia : od-
 rzuceni są przygotowani y naznaczeni. Nie maś bowiem
 żadnego/ nie maś konieczne : tych ktorzy będą potępie-
 ni : ktorzyby nie miał być dla grzechow swoich potępiony :
 ieklinie dla innych/ to iest/ uczynkowych : ktorych dśia-
 tki małe będąc w liczbie odrzuconych/ a w dśiecinstwie
 umierając : iefzcze popelnić nie mogą : tedy przecie aby
 dla samego iednego grzechu przyrodzonego albo pierwo-
 rodneho. Ktory grzech iś iest/ y iś iest grzechem / dla
 ktorego zostawamy z przyrodzenia synami gniewu : tego
 Pismo święte iawnie uczy : iako sie o tym y w wprzeds-
 iacym Artykule traktowało. Zaczynam iako dorosli/ kto-
 rzy sobie nie tylko grzech pierworodny przyległy mieli : ale
 też siła uczynkowych grzechow żywić na świecie popel-
 nieli : tak też y ci ktorzy w dśiecinstwie pomarli : będąc
 z liczby odrzuconych : y mając sobie pierworodny grzech
 przyległy : nie będą sie mogli na sprawiedliwość Bożą
 słusnie wstarczać : iakoby bez przyczyny/ wiecznemu potę-
 pieniu : od Boga mieli być przypiszeni Dobrych iásie

uczynkow/

uczynków / ktore są pobożnych / co się tnie : w tym pier-
 wszym wważaniu różnice między odrzuceniem a wybrá-
 niem : Tedy wiedzieć to potrzeba : że z strony tych sprá-
 wa pokazuje się inákśa : niżeli z strony złych uczynków
 odrzuconych : ktore / iáko się pokazało : chociaż nie są
 przyczyna odrzucenia : są iedną przyczyna potępienia.
 Ale dobrych uczynków co się tnie : tedy te : nie są ani po-
 czątkiem wybrania : ale ráczey skutkiem wybrania : iáko
 się wyżey pokazało : nie są też ani przyczyna zbawienia /
 y onego żywota wiecznego : ale ráczey środkami / przez
 ktore iáko przez stopnie nieiákíe : wybrani do onego wie-
 cznego przybytku : miłościwie bywają prowadzeni od
 samego Boga : A sam żywot wieczny zostawa iedną
 dárem Bożym : iáko Apostoł święty : Rom. 6. 7. 23.
 zeznawa. To pierwsza Różnica : między wybranymi / a
 między odrzuconymi : y między uczynkami odrzuconych :
 a między uczynkami dobrymi wybraných.

Druga jest tá : że dobrych uczynków / przez ktore / by-
 wamy prowadzeni do żywota wiecznego : nie mamy sá-
 mi z siebie : ale z onego wiecznego przeznáczenia Bożego.
 Gdyż iáko ony są własnym skutkiem tego przeznáczenia :
 tak też y ná to zgotowane nam od Boga : abyśmy w nich
 chodzili : co się także wyżey pokazało. Ale co się grze-
 chów tnie : tedy te mamy nie z Boga : ale sami z siebie.
 Grzech pierworodny jest w nas wścżepiony z przyro-
 dzenia : iáko się wyżey pokazało. Inśe zaśie uczynkowe
 grzechy / mamy nie z Boga : ale sami z siebie. Chybaby
 kto chciał Boga uczynić sprawcą grzechu ? Pokazuje się
 tedy ślad : że iáko grzechy nie są z Boga : ale z nas sá-
 mych : y iáko nie są przyczyna odrzucenia : co się także
 wyżey pokazało : Tak też nie są ani być mogą : skut-
 kiem odrzucenia. Abowiem ile grzechem są : nie sprá-
 wicie ich ani wykonawa w nas Bóg : tak iáko sprawuie
 w nas dobre uczynki : ale grzechy odrzuconych : ráczey

2.
 Różnica.

Grzechy nie
 są skutkiem
 odrzucenia.
 Grzechy / ile
 są grzechem:

Bog ich nie
przebacenie
za odrzuce-
niem które
grzechy plyną

1.
Odiecie zbaw-
iennej łaski
Bożej.

2.
Grzechy / y
gumienie.

3.
Pokaranie
grzechu:
które jest.

1.
Takowe: że
Bog w odrz-
uczonych /
jedne grze-
chy / drugi
: karze.

sa takie / które idą za odrzuceniem / niżeli aby miały być albo
przyczyna / albo skutkiem odrzucenia. Za odrzuceniem bo-
wiem: plynie *Naprzód* nie co innego: tylko ono odiecie
wieczney a zbawiennej łaski Bożej. Bo iże za wybraniem
do żywota wiecznego: plynie nie co innego napierwey:
tylko sam żywot wieczny / y te wszystkie środki które pro-
wádza do niego: iako sie wyżej pokazało: Tedyć gdy
sie odrzucenie klądzie na sprzeciwieństwie temu wybrá-
niu: za odrzuceniem musi plynąć nie co innego napier-
wey: tylko odiecie oney łaski żywota wiecznego: y tych
wszystkich środków które prowadzi do niego. Zátym
dopiero plynie druga rzecz: to jest: że ci którzy sa odrzu-
ceni: odbiją sobie máiąc one łaskę zbawiennej / y te wszy-
tkie środki / które prowadzi do zbawienia wiecznego: a
samemu własnemu przyrodzeniu zostawieni będąc: nie
moga nic innego zátym czynić: tylko grzeszyć: a tak y gin-
nąć. Gdyż bez łaski y pomocy Bożej: nie może nikt nic
dobrego. A stądżec sam *Eyn Boży wznioł* swym po-
wiedziat: Ioan. 15. *Bez mnie nie możecie nic czynić.*
Stądżec do *Tytusa* od *Pawła świętego* napisano: Cap.
1. *2. 15.* *Je takowym wszystkie rzeczy sa nieczyste.* *Ta-*
korowym y sam Christus jest zgorśzeniem y obrazą: I. Petr.
2. v. 7. 8. *Takowym y tajemnice zbawienne sa zakryte:*
Matt. II. v. 25. *Krótko* mówiąc: *Wszystko takowym*
obraca sie w grzech y ku potępieniu: choć y rzeczy takie /
które sa w sobie bázro dobre: y prázwie zbawienne. Za
tymi dwiema vpzedzającymi rzeczami: dopiero plynie po-
karanie grzechu. Które zwykło bywać *Naprzód* takowey
że w odrzuczonych / jedne grzechy / drugimi grzechami /
wysył *Bog* / *spráwiedliwie* karąc: *zaslepiając ich / za-*
twárdzając / y w sly smysl pobawiając: iako *wkazuje* *A-*
postól *Rom. 1.* ver. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. y aż do
końca *Rozdziału*. Przyczym zaraz y to trzeba wiedzieć:
że gdy takimi grzechami / *karze* *Bog* w odrzuczonych *in-*
grzechy /

1.
Zew odrzu-
conych są
pomsta grze-
chu.

2.
A w wybra-
nych są cwi-
czeniem / y
Wycożym
napomina-
niem.

3.
Trzeci a o-
statnie kara-
nie: odrzu-
conych: zwy-
kło bywać
takowe: za
którym ona
śmierć wie-
czną naste-
puje.
Ostatnie:
Jż tylko w
Christusie
Jezusie:
stało się to
przedwie-
czne wybra-
nie.

ranie: to jest: ona śmierć wieczna: która jest prawdzi-
wą y własną zapłatą grzechu: iako Jan święty: Apoc.
21. ʒ. 8. wʒazuje. Tę są rzeczy: które za odrzuceniem
płyną: o których powiedział się: że nie są ani przyczyną /
ani skutkiem odrzucenia: ale rzeczami takimi / które na-
śladowia odrzucenia / y idą za nim. Co potrzeba dobrze
pamiętać y pilnie wʒażać Czytelnikowi pobożnemu.

SZOSTA CZĘŚĆ.

Ta Część to w sobie zamyka: że wybranie sprawiedli-
wych: płynie z samego dobrowolnego wolej Bożej po-
stawienia y upodobania: Bo to stać iawną: że tak
Pismo święte wʒazuje: Bphei. 1. ʒ. 6. & Rom. 9. ʒ. 11.
oczym się już wyʒszy traktowało.

SIODMA CZĘŚĆ.

Ta część to w sobie zamyka: Jż nie w kim innym / sta-
ło się to wybranie nasze przedwieczne: tylko w Christusie
Jezusie: Bo to stać iawną: że y to Pismo święte
wʒazuje: Naprzod Bphei. 1. ʒ. 4. gdzie tak napisano:
iako nas wybrał w nim przedtym niżeli był świat założon. aby-
śmy byli świętymi y nienagánionymi przed nim, przez miłość.
Christusa żrzetelnie stawiąc środkiem tego wybrania / w
którym rzecz sama stałiśmy się wybranymi: pierwszy
niżeli były grunty świata założone. Potym: 2. Tim. 1. ʒ.
9. gdzie tenże Apostoł zeznawa: że ta łaska zbawien-
na / która płynie z wiecznego wybrania / przed czasami wiekus-
tymi: nie w kim innym jest dana: tylko w tymże Chris-
tusie Jezusie: gdyż tak pisze: Który zbawił nas, y we-
zwał wezwaniem świętym, nie z uczynków naszych; ale z swe-
go przeʒyczenia y łaski, która nam jest dana w Christusie Je-
susie, przed czasami wiekuszymi. A przystym zaraz y to pobo-
żnemu Czytelnikowi wʒżyć potrzeba: Jż iako iestże
przed założeniem gruntów świata: rzecz sama y pra-
wodziwiec w Christusie Jezusie iestemy wybrani: y ta
łaska

laska przyrzeczenia przed *czasy* wiekuiowymi: rzecz *sama*
w nim nam *jest* *dana*: Tak też koniecznie tego potrzeba
było: aby był rzecz *sama* y prawdziwie: sam *Christus*
Dan był przed założeniem gruntow *świata*: w którym
w ten *czas* byliśmy *wybrani*: y te *laski* *wybrania* *dana*
sobie mamy. Gdyż y według porządku biegu przyrzo-
nego: potrzeba tego: aby *pierwey* rzecz *sama* był ten:
w którym *infty* także rzecz *sama* ma być *wybrani*. Bo
ieśliby ten nie był *pierwey* rzecz *sama*: w którym *infty*
ma być *wybrani*: Tedyby ani ci nie mogli być w nim
rzecz *sama* *wybrani*: Ktory w nim mieli być *wybrani*.
Gdy tedy *Pismo* *świeta* uczy: że przed założeniem grun-
tow *świata*: my *ostaliśmy* się w *Christusie* *Jezusie* *wy-*
brani: Tedy czyni nie co *insego*/ tylko *Christusa* *kładzie*
głowa *wszystkich* *wybranych*/ w którym oni/ iako *wła-*
sne *członki*/ ięćże przed założeniem gruntow *świata*: by-
li *wybrani*. A iako *członki* nie *wybie*rają *głowy*: ale *sa-*
my w *głowie* *bywa*ją *wybrani*et *mowia*c o tym *wiecznym*
wybraniu: nie mogą też ani *pierwey* rzecz *sama* być *wy-*
brane: ma być w *głowie* *swojej* *wybrane*: niżeli *gł-*
wa *ich*/ w której ma być *wybrane*. rzecz *sama* *bedzie*:
Przetoż y *Christus*/ który *jest* *głowa* *wszystkich* *wybr-*
nych: *pierwey* musiał być rzecz *sama*: niżeli w nim *ost-*
ły się te *członki* *iego* rzecz *sama* *wybrane*. A iż te *członki* *ie-*
go/ rzecz *sama* *ostaly* się w nim *wybrane*/ iako w *głowie*
swojej: ięćże *pierwey* niżeli były *grunty* *świata* *założone*:
Przetoż y sam *Christus*: musiał być *pierwey* rzecz *sama*:
niżeli *grunty* *świata* były *założone*: y owszem *pierwey* ni-
żeli były w nim te *członki* *iego* *wybrane* przed założeniem
gruntow *świata*: podług tego: że *głowa* *Natury* *ordi-*
ne, potrzeba aby *czasem* y *brtnością* *wprzedz*iała *członkow*
swoich *wybrani*et: które ma być w niej *wybrane*. A
ieśli *inaczej*: Tedy albo by to *z*atym *isć* musiało: że nie
istefmy w *Christusie* *wybrani* przed założeniem grun-

Christus:
przed zało-
żeniem grun-
tow *świata*
był rzecz
sama: ponie-
waż w nim
wybrani ie-
stefmy przed
założeniem
gruntow
świata: rze-
cz *sama*.

to w światą tego : rzeczą samą : a tak śle Apostoł święty czyni : iż to twierdzi : iako się pokazało. Albo y to : że my pierwey rzeczą samą byliśmy w tej głowie wybrani : niżeli rzeczą samą tą głową była : Co nie jest nic innego : tylko porządek rzeczy przyrodzoney pflować y odmieniać : A toć jest y Siódmej części Sentencji naszej okazywanie / y prawdziwości iey potwierdzenie.

OSMA CZĘŚĆ.

Okazywanie:

Iż y odrzucenie niezbożnych z tegoż dobrowolnego w podobania woley Bożej płynie : z którego y wybranie pobożnych : Bo to ślad iacona : że tak Piśmo święte okazuje. Mianowicie Paweł święty w liście do Rzymian Cap. 9. Naprzód gdy te słowa pisze o Jakobie y Łzawie dwu Bráćiey rodzoney : Abowiem gdy się iestce były nie narodziły dziatki, ani co dobrego albo złego wzięły, aby mocne zostało nadzńaczenie Boże, które iest według wybrania iego, to iest : nie z wczynkow, ale z tego który wywodzi : Kiećono iey : wieśsy będzie sluyć mnieyszemu. Iako napisano iest : Iakobám wmiłował, a Łzawá miał w nienawisć. Jawnie okazuje : Iż iako wybranie y wmiłowanie Jakobá : wyniknęło z samego dobrowolnego w podobania Bożego : Tak też y odrzucenie Łzawá / z tegoż dobrowolnego w podobania iego wyniknęło. Porzeczmy : Stosując to do wszystkich / bądź wybranych / bądź odrzuconych : okazuje : Iż tak wybranie / iako y odrzucenie : płynie z iednegoż dobrowolnego w podobania woley Bożej. Iż inśydy wszystkich wybranie : płynie z dobrowolnego w podobania Bożego : tak iako y Jakobem z dobrowolnego w podobania iego wyniknęło : to pokazuje gdy ty słowa mowi v. 16. A tedy wybranie nie iest tego któryby chciał, ani tego któryby biegał, ale Boga który się wmiłuje. Iż y inśydy wszystkich odrzucenie : z tegoż dobrowolnego w podobania Bożego wypłynęło : z którego y odrzucenie

rzucenie

rzucenie Ezawy: to pokazuje v. 18. gdy mówi te słowa: Nád kimci tedy chce nád tym sie zmiłue, á kogo chce tego já-wárdzi.

DZIEWIĄTA CZĘŚĆ.

Tá Część to w sobie zamyka: Że Bog wybranych swo-ich: z miłosierdzia swego wybrał: Bo to stać iárona: Że tak Piśmo święte zeznawa, Naprzód Ephes. I. v. 5. gdzie w tej sprawie Apostoł święty o Bogu tak piše: Który przeznaczył nas, aby nas sposobił za Syny przez Jezusa Chrystusa, w samym sobie, wedle dobrowolnego upodobania wolei swojej. A potem v. 6. to dobrowolne upodobanie wolei Bożej/ wedlug ktorego nas przeznaczył / y przysposobił za syny przez Jezusa Chrystusa/ w samym sobie: łaską Bożą nájawnie: gdy dokłada: Ku cęci chwały łaski swojej, która nas wdzięcznymi uczynił w onym umiłowánym. Potym do Rzymian Cap 9. v. 15. gdy tenże Apostoł do tego przedsię-wzięcia ty słowa stosuje: Abowiemci Moysesowi mowi: Zmi-luie sie nád kim sie zmiłue. A zaraz v. 16. zamyka: A tak wybranie nie jest áni chcącego, áni nie chcącego, ale Boga zmiłua-cego sie.

DZIESIĄTA CZĘŚĆ A OSTATNIA.

Tá Część to w sobie zamyka: Że Bog odrzuconych sprawiedliwie wzgárdził y odrzucił: Bo to stać iárona: Że tak Apostoł w liście do Rzymian Cap. 9. wkaże. Naprzód dowodząc tej rzeczy á simplici negatione. Po-obaćmy/ co by mu było mogło przyrodzone rozumienie ludzkie/ ná to co przywiodł o Jakobie y Ezawie: odpow-iiedzieć: Że stać zda sie: iakoby sie iakás niespráwiedli-wość przy Bogu miała znáydowác: Jiż na równym nierownie oddáie: Przetoż sam sobie to zádawa v. 14. A sam też sobie ná to odpowiaáda w tymże wierszu: gdy tak piše: Coż tedy rzecjemy? Nie jest nie spráwiedliwość u Boga? Nie dáw tego Boie. W tych słowach iáronie wka-

Okazanie:
Że Bog wy-branych swo-ich: z miło-sierdzia swego wy-brał.

Okazanie:
Że Bog od-rzuconych spráwiedli-wie wzgár-dził y odrzu-cił: czego te-sa dowody.
Że Apostól s. wkaże: że stać za-ówna niesprá-wiedliwość u Bogu nie może sie stu-

nie przypisząc: **J**i Bog żadney niesprawiedliwości w tym się nie dopuścił: że Jákobá/ choć iещcie nic dobrego był nie uczynił: wybrał/ y umiłował. **B**żawá zaśie/ choć tegoż czasu/ z tegoż Oycá y Mátki był poczęty/ y choć iещcie był nic złego nie uczynił: wzgardził y miał w nienawiści. **A** gdy ten przykład/ y do innych wszystkich bądź wybranych bądź odrzuconych stosuje: iáko się wyżej pokazało: **T**edy także tym iáwnie pokazuje: że y tu Bog żadney niesprawiedliwości nie dopuszcza się: chociażby iednych/ niemając żadnego względu ná ich uczynki/ według postanowienia swego/ do żywota wiecznego wybiera: á drugich odrzuca: także nie mając żadnego względu ná żadne ich uczynki/ złe álbo dobre. **P**onieważ tedy sam Apostoł sprósta tego neguje: áby się stąd iáka niesprawiedliwość przy Bogu miała znáydomać: **J**i iednych z dobrowolnego y podobania wolei swojej/ do żywota wiecznego wybiera/ nie mając żadnego względu ná ich uczynki: á drugich zaśie z tegoż dobrowolnego y podobania wolei swojej odrzuca: nie mając także żadnego względu ná iákiekolwiek ich uczynki: **P**rotos y inni wszyscy muszą to wyznawać: **J**i Bog sprawiedliwie tych wzgardza: ktorých wzgardza: choć ich nie dla żadnych złych uczynków wzgardza.

2.
Wziety od
doskonałej
wolei Bo-
żej: Ktorey
żaden sprze-
ciwić się nie
może.

Drugi Dowód bierze od wolei Bożej: Która jest tak doskonała: że się iey żaden nie może sprzeciwić. **O** Ktorey w ten sposób mówi: **Y. 19. Rzeczysz mi tedy. przecz że się tuż gniewa? Bo któż się sprzeciwi wolei jego? J**áwnie włazuje: że Bog jest tak doskonały wolei: że też we wszystkich sprawách jego: jest naydoskonałym prawem swiętości wiata wola jego: y tak dalece: że się iey też żaden stworzenie sprzeciwić nie może. **A** stąd taki Dowód w tym przedświadczeniu podawa: że ten/ Który jest sobie naywolniejszym Panem/ y ze wszystkich naydoskonałym: tak/ że wszystko ná wolei jego zawisło y spolega: żadnym sposobem nie może być w niesprawiedliwości oskarżany/ ięśliby

ieśliby co takiego czynił: co się dobrowolney wolej ie-
go podoba. Taki ni jest Bog: Przetoż w niesprawie-
dliwości nie może być oskarżany: Ji według dobrowol-
ney wolej swojej: iedne bez wszelkiego względu dobrych
uczynków: do żywota wiecznego wybrał: a drugie od-
rzucił także bez wszelkiego względu na złe uczynki. Je-
śliż tedy Apostoł święty dosyć miał na wolej Bożej w
tej sprawie: A nam czemu nie ma być dosyć na wolej
Bożej w tej sprawie? A ieśliby się kto wola Bożą w
tej sprawie kontentować nie chciał: Pytam: Jakiż się
iej sprzeciwi?

Trzeci Dowód bierze od rzeczy mniejszej: a stosuje go
do większej. Bierze bowiem przykład od Gárneczarsz/ y
od władze iego która ma nad glinę: A stosuje go do Bo-
gá/ y do władze iego która ma nad Narodem ludzkim.
Bo ieśli Gárneczarz ma taką moc nad glinę: że z iedney
y teyże sztuki: może uczynić naczynie na użyteczność: a dru-
gie na użyteczność: a żaden mu za złe mieć nie może: ani
za niesprawiedliwá tego pożywać: Tedyć daleko więcej
Bog/ który ma doskonałą władzę nad wszystkimi ludźmi:
może iedne z tychże ludzi obrócić w żywota wiecznemu:
a drugie odrzucić: a żaden mu za niesprawiedliwá po-
żywać nie może. Gdyż to ieślicz przystępuje do tego: że
Bog/ ma ieślicz daleko większą władzę y prawo nad ná-
mi: niżeli Gárneczarz nad glinę. Bo Gárneczarz choć ma
władzę nad glinę: tak/ że z niey może zrobić naczynie iá-
kie chce/ y ku czemu chce: przetoż iednak nie ieść stworca
gliny. A Bog ieść stworca y gliny/ y Gárneczarsz: y nas
wszystkich: Jákym daleko więcej z nas/ iáko z gliny y
márnegó prochu: y z samego Gárneczarsz: może/ y mogła
uczynić sobie naczynie albo Miłosierdzia: albo gniewu
swego: bez wszelkiego obwinienia w niesprawiedliwo-
ści. Bo iáko glina nie może rzec Gárneczarzowi: Prze-
czes mie tak uczynił? Tak daleko więcej człowiek odrzu-

3.
Wziąć od
Gárneczarsz
y władze ie-
go nad gli-
ną: a przy-
stosowany
do Bogá y
władze iego
która ma
nad Naro-
dem ludz-
kim.

cony nie może tego rzec Bogu: Przejdź mie tak sworo-
rzył: Atery Trzeci Dowed Apostol święty zamyla s
x. 20. 21.

4.
Wziety od
Cylow: dla
ktorych Bog
chciał/nie-
ktore ludzi
odrzuć:
ktore te są.

Czwarty zaśie przywodzi: od Cylew dla ktorych Bog
chciał/ niektore ludzi odrzuć: ktore także nie dopuścza-
ia tego: aby ślad mogła być słusnie/ Bogu i tak niesprá-
wiedliwość zadana: ale raczej sprawiedliwość musi mu
być przychytana. Co każdy tym łatwiej ebaży/ gdy samy
słowa Apostelskie położone bida/ w ktorych cyle ty wy-
rażają/ dla ktorych Bog niektore z ludzi chciał odrzuć:
dowodzi tego z nich: Iż Bog/ raczej sprawiedliwym
ślad ma być wynawiany: niżeli w iakiej niesprawiedliwo-
ści ekarżany. Takie tedy słowa Apostol o tym polo-
zył: x. 22. 23. A niechże Bog chcąc gniew okazać, y znając
wczynić moźność swoje, Znieś wielką cierpliwością naczynia
gniewu na strácenie przyprawione. A i by widome wczynił bo-
gactwo chwały swej nad nacyniem Miłosierdzia, które ku chwa-
le gotował: W ktorych słowach/ Apostol Pánek s.

1.
Aby był oka-
zał gniew
swoy przeciw-
wóło grze-
chom.

ktore ludzi odrzuć. Pierwszy: Aby był okazał gniew
swoy/ a zwołał ją przeciwko grzechom. Drugi: Aby
był w nich okazał moc swoje: względem ktorey/ nie tyl-
ko sie gniewa na grzechy: ale ie też y wiecznymi mekami
karze. Trzeci: Aby był widome/ albo znáione wczynił
bogactwa chwały swojej przeciwko nacyniu miłosier-
dzia/ to iest: przeciwko wybranym. Nie może bowiem
śladniej być wybaczone/ iak wielka łaska od niego prze-
ciwko wybranym iest pokazana: Tylko kiedy na sprze-
ciwienstwo będzie wystawiono: iak wielki iest gniew ie-
go okazany przeciwko odrzucenym. To ten/ y sami wy-
bráni tego przed oczy wystawiony mając: a czując sie że
oni też także grzesznikami byli/ y Synami gniewu iako y

2.
Aby był zná-
ione wczyni-
ł bogactwo

drudzy: zaraz ślad y oni wznáia: i żeby byli mogli także być
iako y drudzy/ od łaski tego Pána zbawienney: słusnie od-
rzuć.

rzuceni. A i przecie są przysięci/ umiłowani/ y wybra-
ni: tedy to nie z nich/ ale z bogatej łaski Bożej przeciwko
nim wyniknęło. A przetoż tym więcej Bogą swego bo-
dą chwalić. Jako y Paweł święty czyni/ z łaski łaski w
liście do Ephesian Cap. 1. v. 3. wysocy te dobroćliwość
Bogą niebieskiego: wystawiając y chwalc. A na tym
miejscu listu do Rzymian: v. 23. te łaski y dobroćliwość
Bożą/ z ktorey wybranie nasze wypłynęło: nazywa nie z
prośbą bogactwem nad naczyniem Miłosierdzia: ale
wiadomym bogactwem chwały Bożej nad naczyniem
miłosierdzia. Dając znąc: Iż on dla tego te łaski swo-
ia chciał mieć wiadomą: aby iż ci znając przeciwko so-
bie/ ktorzy są naczyniem jego miłosierdzia: z tego ty n
więcej a więcej chwalić go bali powinni. Iżko tedy te
wzrostkie trzy cele/ dla ktorech Bog chciał niektore ludzi
odrzuć: są same przez się bardo sprawnieśliwe: Tak
też y sama odrzucenie niektórych ludzi od Bogą: musi być
nie inakże tylko sprawiedliwe. A zwaśzcza/ gdy kto
przy tym to zaraż wroży: Iż Bogu/ przeciwko grzechom
gniewać się/ y moc swoje w karaniu ich okazać: także
wiadome bogactwa czynić chwały swej nad naczyniem
miłosierdzia: jest rzecz samą przez się y dobra/ y słuszną
y bardo sprawiedliwa. A owsem iesliby tego nie czynił:
rychleyby o nim mogło być rzeczone: że się niesprawnieśli-
wości dopuszcza. Czego iednak nigdy nie czyni.

Sątem prowadzi Apostoł Piotr Dowod: wsiety od
dobroci Bożej/ ktorey on częstokroć y z wielu miar: też
przeciwko samym odrzuconym sążywa. Co czyni Apo-
stol święty z tej miary/ gdy v. 22. Bogą w tym wyświada-
cza: Iż on zniósł wielką cierpliwością naczynia gniewu.
Dając znąc temi słowy: Iż Bog/ nie tylko długo y z wiel-
ką cierpliwością/ zwołył znosić odrzucone/ nie strapi-
jąc się na ich zatrącenie: ale też wielokroć y wiela sposo-
bom: dobrodzieystwy hojnymi one darcie: napełniając

ctwa chwa-
ły swojej
przeciwko
naczyniu
miłosier-
dziarzo jest:
wybráním.

5.
Wsiety od
dobroci Bo-
żej: ktorey
on też często-
kroć y wiel-
ku miar prze-
ciwko odrzu-
conym sąży-
wa.

pośarmem y radością sercá ich : iáko Páweł święty / y
Bárnábás: Aclor. 14. y. 17. mowi. Ponieważ tedy
Bóg dobrotliwy / tak sobie y z tymi ktorzy są naczyniem
gniewu tego / y wiecznego zginienia : postępuje : że pier-
wej niżeli z nich pomste bierze : znosi ie długo y cierpli-
wie : a znosząc : wespół z infymi depuszcza im wielu y
wielkich dobrodziejstw zażywać : Przetoż y z tej miary
odrzućeni : nie mają sie o co ná Boga ośkarżać : albo mu
stać iż ich odrzućit : chcieć iáko niespráwiedliwość przy-
pisować. Rozwsem raczy powinniżá to dziełować / y
stać go : że gdyby ie był mógł záraz wiecznie zátrácić / y
żadney łásti swoiey onym nie ośázować : a przecie nád ni-
mi blugiego ośczętowania y cierpliwości zażywał : y roz-
máitých dobrodziejstw dawał im doznáwać po sobie.

A nád to wyszyko : Musi być ieżcie y to powiedziano :
Je ieśliby wolno było odrzuconym : Boga w iákiej nie-
spráwiedliwości ośkarżać : że ie chciał mieć naczyniem
gniewu : Tedyby tymże prawem : y infym wyszłym
rzeczom stworzonym : wolnoby było Boga w niesprá-
wiedliwości ośkarżać. Wolnoby było zwierzetom : ośkar-
żać Boga w niespráwiedliwości : że ich rozumnym czo-
wiekiem nie stworzył. Wolnoby było y sámym wybranym
Boga w niespráwiedliwości ośkarżać : że ich Aniolmi s.
ktorzy grzeszyć nigdy nie mogą : nie stworzył. Wolnoby
było y Diablu Boga w niespráwiedliwości ośkarżać : że
go z początku takim Aniolem światłości nie stworzył :
ktorzyby był nie mógł nigdy zgrzeszyć y upaść : iáko to in-
fym Aniolom Bóg dobrotliwy uczynił. Lecz ie tym
wyszłym rzeczom / z tej miary : iáko sie pomienilo : ieś
wółta wolność ośkarżania Boga w iákiej nie-
spráwiedliwości : Przetoż ośkarżania Boga w niespráwiedliwości : y sámych odrzuco-
nym : z tej miary : że ie Bóg chciał mieć niewybranymi /
ale odrzuconymi : y naczyniem gniewu swego. Z tych
tedy

tedy wszystkich pomienionych przyczyn: pokazuje się to do-
wodnie: że Bóg/ i niektórzy z ludzi odrzucił/ y nągoro-
wał na wieczne zginienie: tedy to y mógł uczynić/ y zgola-
uczynił bardzo sprawiedliwie. A toć jest gruntowne oka-
zanie wszystkich części sentencji naszej: o tym Artykule.

CENSURA NA ZDANIE SOCINISTOW.

To zdanie Socinistów/ w którym twierdzą: iakoby
przeznaczenie nie miało płynąć z samego dobrowolnego
wpodobania wolej Boga: ale że względem posłuszeń-
stwa y wiary: iedni są wybrani do żywota wiecznego:
a drudzy względem nieposłuszeństwa y niewiary: odrzu-
ceni od żywota wiecznego: nie może być ani słusne ani
prawdziwe.

Naprzód: Dla tego: Żeby tym sposobem musiało być
nie przedwieczne: tak wybranie do żywota wiecznego:
iako y odrzucenie niektórych od niego. Bo iako ludzie:
rzeczą sama przed wieki nie mogli być: ani przed wieki
rzeczą sama posłusznymi y wiernymi: albo nieposłusznymi
y niewiernymi Bogu. ^{Jeżeli} ale z czasem dopiero
poczynają być: y Bogu posłusznymi y wiernymi: albo
też nieposłusznymi y niewiernymi: Tak też koniecznie:
samo wybranie do żywota wiecznego y odrzucenie od ży-
wota wiecznego niektórych: nie mogłoby być przedwie-
czne rzeczą sama: iesliby to miała być prawda: iż oboje
płynię: nie z samego dekretu/ postanowienia/ y dobro-
wolnego wpodobania Bożego: ale z posłuszeństwa na-
szego y wiary wybranie: a z nieposłuszeństwa y z niewia-
ry naszej odrzucenie. Gdyż causa ordine naturæ: musi
zawołać wprzód efekt. A iako posłuszeństwo nasze y
wiara: z którego płynie wybranie: według Adwersa-
rjow: ani nieposłuszeństwo nasze y niewiara: z którego
płynię odrzucenie: także według Adwersarjow: nie by-
ło rzeczą sama przed wieki: Bo też y sami ludzie rzeczą

Zdanie
Sentencji
Adwersa-
rjów: Ktora
przeznaje-
nie do żywo-
ta wieczne-
go dla wi-
ry y posłu-
szeństwa sta-
nowi: a od-
rzucenie od
niego: dla
niewiary y
nieposłuszeń-
stwa Bogu.

Je
Żeby tak y
wybranie/ y
odrzucenie:
musiało
być nieprzed-
wieczne.

sąma nie byli przed wieki: Ktorzyby się byli posłuszni y
 wiernymi/ albo nieposłuszni y niewiernymi: Bogu stało
 woli rzecz sąma przed wieki: Tak też y samo wybranie/
 albo odrzucenie: nie mogło się stać rzecz sąma przed
 wieki. Ale iż Pismo święte wkaże: że wybranie nasze:
 stało się rzecz sąma przed wieki: Bo się stało pierwey
 niżeli grunty świata były założone: Ephes. 1. v. 4. A
 odrzucenie także stało się przed wieki: ponieważ z tegoż
 postanowienia y dekretu Bożego wypłynęło/ z Ktorego y
 samo wybranie: iako Pismo święte wkaże: Rom. 9. v.
 11. Aieby ludzkie ięście rzecz sąma nie mogli ani wie-
 rzyć/ albo niewierzyć: posłusznymi być Bogu rzecz są-
 ma/ albo nieposłusznymi: Przetoż wybranie do żywota
 wiecznego: nie może płynąć z posłuszeństwa y wiary: ani
 odrzucenie z nieposłuszeństwa y niewiary. A tak opinia
 Adwersarsta/te pierwsza nagana sobie zastruguie: że twier-
 dzac: iakoby wybranie z wiary y posłuszeństwa płynąć
 miało: a odrzucenie z niewiary y nieposłuszeństwa Bo-
 gu: nie tylko samo odrzucenie: ale y samo wybranie: z
 przedwieczności idzie przeciwko Pismu świętemu.

powtore: A dla tego ta opinia Adwersarsta zostawa
 niestusna: że toż wybranie y odrzucenie: czyni nie grun-
 towne y niepewne. Bo ięśli to prawda: że wybranie
 płynie z posłuszeństwa y wiary: a odrzucenie z nieposłu-
 żeństwa człowieka y niewiary: Tedyż tak to wybranie
 y odrzucenie: musi zostawać nie pewne y nie grunto-
 wne: iako y sami ludzie są niepewni y odmienni: y iako y
 wiara ich/ albo posłuszeństwo: ięst niepewna y odmien-
 na. Gdyż może kto teraz wierzyć/ y posłusznym Bogu
 być: a tak być pod tenże czas tym względem wybrany:
 może się zaśie wonieć: wiernego/ y posłusznego: niewier-
 nym y nieposłusznym stać: a tak przestać być wybra-
 nym: a począć być odrzuconym. Ale że wybranie Bo-
 że/ y odrzucenie: nie może być niepewne ani odmienne:

ale

2.
 Wybranie
 y odrzucenie
 czyni nie
 gruntowne
 y niepewne

ale iestliż zostawa pewne y gruntowne: iako Apostoł w
Pierwszym do Rzymian 9. v. 11 przykład wybrania w Jakobie/
y przykład odrzucenia w Izawie przywodząc: Przetoż
wybranie nie może płynąć z wiary y posłuszeństwa: ani
odrzucenie z niewiary y nieposłuszeństwa człowieka.
A iż to przeciw twierdzącej opinii Adwersarzysty: Przetoż
te drugie nągana sobie z tej miary zastrugie: że wybranie
Boże/ y odrzucenie: czyni niepewne y odmienne: także
przeciwko Piśmie świętemu.

Fourzecie: Dla tego: że Boga przywiązanie ad causas
secundas: a tak go y niewolnikiem czyni. Bo iestliż to
prawda: że Bóg/ nie z dobrowolnego upodobania swego
go: iedne odrzucił: a drugie wybrał do żywota wiecznego
go: ale mając wzgląd na posłuszeństwo y wiara: albo
na nieposłuszeństwo y niewiara: Tedyż z tym pozo-
sta wa nie co innego: tylko to: że Bóg przywiązany iest ad
causas secundas: a tak y niewolnikiem zostawać musi.
Gdyż iako sam Bóg: wszystkich rzeczy iest causa prima:
Tak zaśbie wiara z posłuszeństwem: albo niewiara z nie-
posłuszeństwem: względem których Bóg wybiera do
żywota wiecznego: albo odrzuca od niego: iako twier-
dzą Adwersarze: musza być causas secundas. Iestliż tedy
Bóg nie może nikogo inaczej wybrać do żywota wiecznego
go: tylko mając wzgląd na wiara iego y posłuszeństwo:
y nie może też nikogo odrzucić od niego: tylko także mają-
jąc wzgląd na niewiara y nieposłuszeństwo: Tedyż stać
każdy rozsądny/ nie może nic innego sąmknąć: tylko to że
Bóg przywiązany iest ad causas secundas: a będąc przy-
wiązany ad causas secundas: zostawa tym sposobem nie-
wolnikiem. Ale że Bóg/iako we wszystkich innych sprá-
wach: tak pogotowi y w tej iedney wybrania/ y odrzu-
cenia: nie iest przywiązany ad causas secundas: nie iest
też ani może być niewolnikiem: Czego nie tylko sama słu-
żność/ ale y Pismo święte uczy: Rom. 9. v. 18. wśmawiac: że

3.
Boga nie-
wolnikiem
czyni: Boga
przywiązanie
ad causas sec-
undas.

wszystki

wyższej rzeczy: tylko wola jego samego bywając miarko-
wane: ale też y samo wybranie y odrzucenie: gdy tak A-
postol píše: Nád kim tedy chce, nád tym sie zmiłuje, á kogo
chce tego zánwárdzi. Przetoż Bog: nie mając względu
ná posłuszeństwo y wiara: y ná nieposłuszeństwo y nie-
wiara: iedne odrzucił: á drugie wybrał do żywota wie-
cznego. A tak opinia Adwersarsta: y te Trzeciá nágá-
ne sobie zástługuie: że Bogá przywiezie ad causas le-
cundas, y niemowlkiem go czyni: więc: że on iednych:
mając wzgląd ná ich wiara y posłuszeństwo: do żywota
wiecznego wybrał: á drugich: mając wzgląd ná ich nie-
wiara y nieposłuszeństwo: odrzucił.

4.
Bogu coś
nowego;
czasem przy-
pisuje.

Poczwarte: Dla tego: że Bogu coś nowego z czasem
przypisuje: Bo iesli to prawda: że wybranie y odrzu-
cenie: nie z przedwieczney wolei jego y postanowienia
plynie: ale z wiary y posłuszeństwa: albo z niewiary y nie-
posłuszeństwa ludzkiego: iako Adwersarz ubawiać:
Tedyć za tym idzie nie co innego: tylko to: że coś nowego
z czasem ná Bogá przypada: czego on przed wielki nie po-
stanowił. Bo iako y ludzie sami z czasem sie rodzą / y po-
słusznymi albo nieposłusznymi: wiernymi albo niewier-
nymi Bogu stawaia: Tak też Poniecznie: wybieranie lu-
dzi do żywota wiecznego: albo odrzucenie niektórych od
żywota wiecznego: z czasem y nowo ná Bogá przypadać
musi: iesli to prawda: że Bog nie z dobrowolnego á
przedwiecznego upodobania: ale względem posłuszeń-
stwa y wiary: iedne wybiera do żywota wiecznego: á
drugie względem nieposłuszeństwa y niewiary: odrzuca
od żywota wiecznego. Ale iże ná Bogá nie może nic z cza-
sem przypadać nowego: Bo iesli inaczej: Nie bylby
prawdziwym y dostonálním Bogiem: Przetoż Bog: nie
względem posłuszeństwa y wiary: iedne wybiera do ży-
wota wiecznego: á drugie nie względem nieposłuszeń-
stwa y niewiary odrzuca od niego: ale względem dobro-
wolnego

wolnego a przedwiecznego w podobania swego. Czemu i
 sie Sentencia Adwersarska przeciwi: Przetoż ona iest
 ta: ktora Bogu cos nowego z czasem: a mianowicie to
 samo co sie pomienilo: przypisuje: przeciwko stusznosci.

Do piate: R dla tego zostawa niestusna: Ze Bogu w
 niesprawiedliwosci oskarza: Bo iesli to prawda: Ze
 Bog nie powinien inaczej nikogo do żywota wiecznego
 wybrać / y odrzucić od niego: tylko mając wzglad na po-
 stuszeństwo z wiara: albo na niepostuszeństwo z niewia-
 ra: Tedy to z atym poydsie: Ze gdy Jakoba wybrał:
 bez wszelkiego wzgladu na wiara y postuszeństwo: a
 Ezawę odrzucił: bez wszelkiego wzgladu na niewiara
 y niepostuszeństwo: Rom. 9. v. 11. Ze sie w tym nie cze-
 go innego: tylko niesprawiedliwosci dopuscil. Racja te-
 go ta iest: Ze Bog wedlug nauki Adwersarskiej: tylko
 dla wiary y postuszeństwa powinien wybierać: y dla nie-
 wiary y niepostuszeństwa: powinien od żywota wieczne-
 go odrzucać. Iż tedy Jakoba nie dla wiary y postuszeń-
 stwa wybrał: bo iuz byl wybranym gdy sie w żywocie
 Matki swej poczał: Kiedy ieszcze nie mogl ani wierzyć / a-
 ni Bogu postusznym być: Tarcie iż y Ezawę odrzucił:
 nie dla niewiary y niepostuszeństwa: bo iuz byl odrzuco-
 nym: gdy sie w żywocie Matki swej poczał: Kiedy ieszcze
 nie mogl ani niewierzyć / ani niepostusznym Bogu być;
 Przetoż sie niesprawiedliwosci Bog w tym dopuscil. A
 le iż sie żadney niesprawiedliwosci Bog w tym nie dopu-
 scil: iako Apostol swiety: tamże poczarwszy od wierśa
 14. aż do 23. wkaże: Przetoż Bog: nie wybiera nikogo:
 mając wzglad na postuszeństwo z wiara: ani odrzuca:
 mając wzglad na niepostuszeństwo z niewiara. A iż
 przecie Sentencia Adwersarska przeciwna rzecz twier-
 dzi: Przetoż sie na Piatym miejscu tej niestusznosci dopu-
 szczaja: Ze Bogu w niesprawiedliwosci oskarza.

6.
 Bogu w nie-
 sprawiedli-
 wosci oskar-
 za

Do szofle: R dla tego zostawa niestusna: Ze porzadek

6.
 Porzadek

biegu przy-
rodzonego
psuie: y od-
mienia.

biegu przyrodzonego odmienia y psuie. Gdyż sie wyższy w otwierdżaniu Sentencyey naszej pokazało z Pisma s. Że wiara z postuśenstwem/ iako y inſze dobre vczynki: sa skutkami wybrania: a wybranie przyczyna wiary y postuśenstwa: y inſzych dobrych vczynkow. Jako y niedowiarstwo z niepostuśenstwem/ y inſze ſproſne grzechy: sa rzeczy takie ktore za odrzuceniem ida: choć nie sa ani przyczyna/ ani skutkami odrzucenia: ale przyczyna potępienia. A tu Adwersarze opak czynia: wŕazuiac: Że wiara z postuśenstwem: iest przyczyna wybrania do żywota wiecznego. Niedowiarstwo zaś z niepostuśenstwem: przyczyna odrzucenia: przeciwko Pismu ſwietemu: iako sie pokazało: ktore nie kładzie wiary z postuśenstwem: przyczyna wybrania: ale wybranie kładzie przyczyna wiary y postuśenstwa. Jako ani niedowiarstwa z niepostuśenstwem: nie kładzie przyczyna odrzucenia: ale odrzucenie kładzie takim: za którym niedowiarstwo y niepostuśenstwo idzie. Czemu s. przelſe Adwersarze przeciwuſz rzecz pokazuia: Przetoż porządek biegu przyrodzonego odmienia y psuia: Gdy eſſentiam pro efficiente causa: to iest: wiara z postuśenstwem: za przyczyna wybrania: a causam efficientem pro effectu: to iest: wybranie: za skutek wiary y postuśenstwa: kładą. Kładą zaś te: ktore ida za odrzuceniem: kładą za przyczyna odrzucenia: iakie iest niedowiarstwo y niepostuśenstwo. A tak y ſtąd zoſtawa ich Sentencia nieſtuſna.

7.
Pawłowi s.
Klamstwo
żądawa.

Posiódme: A dla tego: Że Klamstwo Pawłowi ſwietemu żądawa: ktory ſwiadczy: Ephes. 1. 7. 5. Że nas Bog wybrał w ſamym ſobie. Jeſli bowiem to ma być prawda: że nas Bog wybrał dla vczynkow naszych: bo nas wybrał dla wiary y postuśenstwa: iako twierdzą Adwersarze: tedyć za tym pozostawa nie co inſzego: tylko to: że nas nie wybrał w ſamym ſobie. Bo iako vczynki nasze/ nie sa Bogiem ktory nas wybrał w ſamym ſobie

Tak też

Tak też Bog gdy nas dla nich wybrał: weblug Adwersarjow zdania: Poniecznie nie wybrał nas w samym sobie. I tedy Adwersarze twierdzą: że nas Bog wybrał dla uczynkow naszych: twierdząc: że nas wybrał dla wiary y posłuszeństwa: a Apostoł święty twierdzi: że nie dla wiary y posłuszeństwa: a tak ani dla naszych uczynkow: ale wybrał nas w samym sobie: Przetoż Adwersarze przeciwna rzecz twierdząc tym słowom Apostolskim: Kłamstwo Pawłowi świętemu żądawia. Lecz że Páwł święty/ albo raczej Duch święty/ który mówił przez Pawła świętego: nie może być słusnie w kłamstwie oskarżony: Przetoż Bog wybrał nas nie dla uczynkow naszych. A Adwersarska Sentencia ná Siódmym mieyscu/ y te nágane sobie zastuguie: że kłamstwo Duchowi świętemu/ który mówił przez Pawła świętego: żąda: twierdząc: że nas Bog wybrał nie w samym sobie: to jest: bez względu ná uczynki nasze: iáko Apostoł uczy: ale dla uczynkow naszych: to jest: dla wiary y posłuszeństwa: iáko Adwersarze twierdzą.

Poosme: A dla tego: że twierdząc to Adwersarze: Iż nas Bog dla wiary y posłuszeństwa wybiera: Chrystusowi Pánu: nie dopuszczają być środkiem naszego wybrania: a środkiem nie inákim: tylko takim: w którym my jesteśmy wybráni: Bo ięśli to prawda: że nas Bog wybrał dla wiary y posłuszeństwa/ y wybiera/ y wybierac ięćże będzie drugich dla teyże wiary y posłuszeństwa: tedyć iuż nie w Chrystusie: ale raczej w wierze naszej y posłuszeństwie nas wybiera. Gdyż iáko wiara naša y posłuszeństwo: nie ięst samym Chrystusem w którym ięstemy wybráni: Tak też wybránym być dla wiary y posłuszeństwa: nie ięst to: co ięst w samym Chrystusie od Boga być wybránym. Lecz że Christus Pan nie może być tego odsadzony: aby nie miał być środkiem

B.
Christusowi Pánu /
nie dopuśc.
czy być środ.
kiem: w któ-
rym my ię-
stemy wy-
bráni.

takim w którym my jesteśmy wybrani. Gdyż mu to szczerze i celnie Paweł święty przypisuje: Ephel. 1. v. 4. Przetoż nas Bóg nie wybrał dla wiary y posłuszeństwa. A iż to przecie Sentencia Adwersarcka bezpiecznie twierdzi: Przetoż te sobie nagana na Wsłym miejscu zasługuie: że Chrystusowi Panu: niedopuszcza być szkodliwym takim w którym jesteśmy wybrani: przeciwko Piśmu świętemu: iako się pokazało.

9.
Przedwie-
czna bytność
Chrystusa
Pana nosi.

Nawet: A dla tego to zdanie Adwersarskie: musi się zostawać nieślusne y niepozwolone: że się tego ieli Adwersarze twierdzić: między innymi przyczynami: y dla tej przyczyny: Aby tym lepiej zaprzec mogli przed: wieczney bytności Chrystusowej. Bo iż widzieli: że Piśmo ś. szczerze świadczy: Iż my w Chrystusie jesteśmy wybrani. Także: Iż y to świadczy: że w Chrystusie jesteśmy pierwey wybrani niżeli były grunty świata założone. Nawet: Nauczymy się tego y z porządku biegu przyrodzonego: że zarówno ten musi ~~rzecz~~ sama wprzódzać: w którym kto ~~rzecz~~ sama wybierany bywa: Przetoż woleli wybranie nasze przedwieczne: do czasu peronego przypiąć: to jest: do wiary y posłuszeństwa każdego człowieka/ który poczyną żyć na świecie: y wiernym a posłusznym Bogu się stawić. A tak zaprzec przedwiecznego wybrania ~~rzecz~~ sama: płynącego tylko z dobrowolnego upodobania wolei Bożej. A potem zaprzec y przedwieczney bytności w rzeczy samej y skutku: samego Chrystusa: w którym jesteśmy wybrani. Bo ielić się dście wybranie człowieka względem wiary y posłuszeństwa samego człowieka: tedyć się dście według czasu życia y bycia na świecie każdego człowieka: który względem wiary y posłuszeństwa wybierany bywa. Gdyż jaeden człowiek/ nie może się pierwey ~~rzecz~~ sama wiernym y posłusznym Bogu stawić: iedno aż pierwey ~~rzecz~~ sama będzie żył/ y bytność swoją mieć. Jeśli zaś wybranie
każdego

Każdego człowieka / który bywa wybierany : dżecie się we dług czasu życia y bycia iego na świecie rzecz sama : Choć dżecie względem wiary y posłuszeństwa każdego człowieka : który bywa wybrany : iako Adwersarże udawają : Tedyć gdy to wybranie nie może się odprawić bez Chrystusa / którego Pismo święte środkiem wybrania stawa / w którym wszyscy są wybrani : koniecznie musi iść z tym : że albo to wybranie : w Chrystusie się nie odprawuje : czego Pismo święte nie pozwala : Albo ięśli się odprawuje : a nie z dobrowolnego upodobania wolej Bożej : ale względem wiary y posłuszeństwa człowieka : Tedyć tak y względem Chrystusa musi zostawać wybraniem nie przedwiecznym / ale według czasu : iako się dżecie nie ięszym względem : iedno względem wiary y posłuszeństwa człowieka : Ktora wiara y posłuszeństwo człowieka : dżecie się według czasu życia y bycia człowieka na świecie. A tak y Chrystusowi samemu : nie potrzeba było być przedwiecznie bytnym : ponieważ y sąmo wybranie / Ktore się w nim odprawuje : ięst nie przedwieczne : ale według czasu życia y bycia każdego człowieka na świecie : który bywa wybierany. To mowie z tym zdaniem Adwersarżim płynie : ięśli to ma zostawać prawdą : że wybranie w Chrystusie : nie idzie tylko z samego dobrowolnego upodobania Bożego : ale z wiary y posłuszeństwa człowieka. Chociaż to prawda : że to wybranie : Ktore się dżecie w Chrystusie / a nie dżecie się tylko z samego dobrowolnego upodobania wolej Bożej / ale dla posłuszeństwa y wiary : niewiem iakimby sposobem miało być y zostawać wybraniem w Chrystusie : gdyż to są rzeczy sobie przeciwne : Wybrany być komu w Chrystusie : a wybranym być temuż dla wiary y posłuszeństwa : iako się wyżżej w utwierdżaniu Sentencyi naszej pokazało. Ale ięże Chrystus Pan : żadnym sposobem nie może być odsądzony przedwieczney bytności : Co

sie nie tylko stać potężnie : co sie o tym w drugich Kie-
 gach : pod Artykułem Szóstym Byroce traktowało :
 Ale y stać : że zrzetelnie Paweł święty świadczy : Ephel.
 1. x. 4. Jż to wybranie rzecz sama jest sprawione w
 Chrystusie : pierwey niżeli były grunty światá założone.
 A rzecz sama wola : Jż ten/ w którym sie iáka sprawa
 odprawuie rzecz sama przed założeniem gruntow światá :
 musiał być pierwey rzecz sama przed założeniem
 gruntow światá : á tak y przedwiecznie bytnim. Jáko y
 sam Ociec niebieski/ który nas wybrał w Chrystusie rze-
 czą samą : przed założeniem gruntow światá : musiał
 być pierwey sam rzecz sama : przed założeniem gruntow
 światá : á tak y przedwiecznie bytnim : niżeli nas wybrał
 w Chrystusie : pierwey niżeli były grunty światá założo-
 ne. A iáko Bog Ociec niebieski : żadnym sposobem nie
 mogłby nas był w Chrystusie wybrać rzecz sama przed
 założeniem gruntow światá : iesliby był pierwey sam nie
 był przed założeniem gruntow światá : Tak też y w
 Chrystusie : żadnym sposobem rzecz sama : nie mogli-
 byśmy byli być wybrani przed założeniem gruntow światá :
 iesliby był y sam Christus nie był rzecz sama : przed
 założeniem gruntow światá : Gdyż lublata causa : tolli-
 tur effectus. Przystępuje ieszcze y to do tego : że iáko wy-
 branie w Chrystusie : nie mogłoby sie było rzecz sama :
 żadnym sposobem stać : pierwey niżeli grunty światá
 były założone : iesliby był y sam Christus nie miał być rze-
 czą samą : pierwey niżeli były grunty światá założone :
 ale dopiero w ten czas poczał być y być : kiedy sie z Panny
 Máriey narodził : Tak też oni : którzy byli od początku
 światá : áże do poczęcia Chrystusowego w żywocie Pá-
 nieńskim y z niego narodzenia : musieli być roszyscy wo-
 bec odsadzeni wybrania : ponieważ ieszcze nie było Chri-
 stusa rzecz sama : iáko środku w którym oni rzecz sa-
 ma mieli być wybrani. Albo iesli oni pierwey rzecz sa-
 ma byli

ma byli wybrani w Chrystusie: niżej sam Chrystus rzeczja
 sama począł być y żyć na świecie: Tedyć opak rzeczja w
 przyrodzonym biegu poyda: że effectus będzie wprzeczając
 swois cause: a causa: będzie musiała zostawać pośle-
 dnięyszą nad swoy skutek: Co być nie może. Rádzi tedy
 albo nie rádźi: będą tu musieli Adwersarze z tych dwu
 rzeczja iedną uczynić: Albo te Pierwszą: przypisać przed-
 wieczną bytność Chrystusowi: w którym iestemy wybrani
 ni rzeczja sama pierwey niżej były grunty świata założo-
 ne: Albo te drugą: że dwa są środki: w których ludzie
 bywają wybierani: Jeden onych: którzy byli od począ-
 tku świata/ aż do czasu narodzenia Chrystusowego z Pán-
 ny Máriey: a zwolając iesli ich wszystkich wobec: Ad-
 wersarze niechcą potępić: uczyniwszy wszystkich wobec
 nie wybranymi. A drugi tych: którzy poczeli być od
 Narodzenia Chrystusowego z Panny Máriey: A iestże
 znemu spytałibysmy ich y o to: który środek wybrania
 był lepszy y doskonalszy: Jesli on/ w którym oni byli wy-
 brani którzy byli od początku świata: czyli ten: który
 się zaczął od Narodzenia Panny Máriey Chrystusa Pá-
 ną: Ale i tey drugiey rzeczja: Adwersarze nie mogą
 słusnie uczynić: Gdyż Pismo święte: nie dwa środki
 od siebie rozne wybrania okazuje: ale tylko ieden: to iest:
 samego Chrystusa Páną: Bphel. 1. v. 4. W którym
 wszyscy wobec są wybrani przed założeniem gruntow
 świata: którzy iedno są do żywota wiecznego wybrani.
 Nie mogą też ani tego słusnie Adwersarze uczynić: aby
 onych którzy byli od początku świata: mieli odsadzać
 wszystkich wobec wybrania: Boby tak musieli wszystkich
 aż do czasu przyścia Chrystusowego będących: potępić:
 A zwolając gdy y to kto przy tym uważy: że żaden nie
 może być zbawiony: ani żywota wiecznego mieć: tylko
 ten: który iest wprzód do tego żywota wiecznego wy-
 brany: Przetoż zátym Adwersarze: ta druga rzecz:
 musza

muszą słusznie uczynić: to jest: przyznać przedwieczną bytność Chrystusowi Pánu: w którym pierwey jesteśmy rzeczy sama wszyscy wybráni: niżeli grunty świata były założone: ile iedno nas jest wybranych. A toć jest słuszną Censura z Pisma świętego: uczyniona na nieśluszną zdá. nie Adwersarście.

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO.

Nasiluie burzyć Adwersarze Sentencją naszą przed wiecznym wybraniu y przeysrzeniu: Tedy swoiey Sentencji żadnym iawnym świadectwem Pisma ś. nie dowodzą: (bo też by naybárzciey chcieli: Pismem świętym: dowodzić iey nie mogą: ponieważ śle iey wszystko Pismo przeciwi.) A naszą tylko prostym zapieraniem: znosząc przez nie/ niektóre miejsca Pisma świętego / ktorými ona bywa gruntowana: ~~do~~ ^{do}oprząwić. Na nas pierwszym iednak miejscu: niektóre Absurda, albo nie przystoyności ~~razo~~ ^{razo} wkładując: sąpoby ie miała Sentencia naszą za sobą pociągając. Zstrony ktorých: słusznili ie / albo nie słusznie: Adwersarze na naszą Sentencją wołają: my nayspierwey z nimi o tym w rozprawie wystąpimy. A potym y zstrony inšych miejsc Pisma świętego/ ktore Adwersarze in medium przynoszą: spor z nami o nie wiódą. Takim tedy sposobem/ w Zarechizmie swym: fol. 299. 300. 301. 302. zstrony pierwszey rzeczy z nami w controversia występują.

A iakiejsom (to jest: Ewangelicy) Przeysrzenie rozumieją?

Takie, iż Bog od wieczności ze wszystkich ludzi ktorzyby kiedy być mieli, nieodmiennym Dekretem swoim; mianowicie pewne niektóre ludzi do wiecznego zbawienia náznaczył; a wszystkich inie na wieczne potopienie skazał; nie dla tego iż tych nieposłuszeństwo,

śluszeństwo, a owych posluszeństwo wpierzył, ale iż sie iemu samemu tak podobało, y iż ten jego Dekret o oboich też i gółá nieodmienny.

A coż ty o tym rozumieś?

To rozumienie o takim Przeyrzęciu Bożym i gółá omylnie jest; a to osobliwie dla dwu przyczyn. Iedną jest, że iesliby prawdziwe było, wszytkoby Nabojęństwo wniwecj obrociło. Druga, żeby Zaczem musiały sie Bogu rzeczy bário nieprzystoynne przypisować.

Pokaż mi, iakoby sie przez to rozumienie Nabojęństwo wniwecj obrociło?

Takci to pokazuje: Ze iawnie to z niego idzie, iż wszytko, cokolwiek do pobożności należy, necessarily, albo koniecznie w nas by być musiało. Co iesliby tak było, cożby porzym pracować, y starać sie, abysmy pobożnymi byli. Bo prożna też wszytká praca y staranie, gdzie sie wszytko necessarily, albo koniecznie dzieje, iako sam rozum wskazuje. A odstawy praca, y staranie o pobożność, koniecznie samo Nabojęństwo wpasć musi.

Pokaż mi też, które sę te rzeczy nieprzystoynne, któreby sie Bogu przypisować musiały?

Są te Ctery: Pierwsza, Nieprawiedliwość: Gdyby rzecz było nader niesluszna, kogo kárac że tego nie uczynił, czego żadnym sposobem uczynić nie mogł. A Bog kárze je, y sobie nieposluszne i którzy iednak w mocy swey nie mają aby byli pobożni, y dobrzy, y Bogu posluszni: iesli on już przeyzrył, aby nie byli pobożni, y Bogu posluszni: y owszem, iesli sam Pan Bog postanowił, aby żadnym sposobem nie mogli być pobożni, y iemu posluszni. Wtora, Obludá z osukaniem złacjona. Abowiem Bog sam postanowiwszy, żeby wielka, y owszem wiejsza część tych, którym Ewangelia opowiadána bywa, nie była zbawioná, przed sie wszytkim w onym opowiadaniu, zbawienie ofiaruje: y tak inne czyni, a inne myśli: co własnie jest obludá: a co gorjsza jest, czyni to w takiey rzeczy, z ktorey kto mśy osukány bywa. Trzecia jest, Nikczemność albo Niebáczność. A táby sie

w tym pokazywała, żeby sie Bog zdał o to starać, co bário dobrze wie, że być nie może. A coż nad to głupszego. iako o to sie starać, y po sobie pokazywać, że sie o to wśmnie staraś, co wieś, że być jedna miara nie może. y tak sie wśyskim na pośmiewisko podać. Czwarta iest, Nieprawość: Bo by żartym Bog był przyczyna grzechu. Gdyż, iesli potrzeba iest, żeby ten, który ma być potępiony, grzeszył też; tedy pewna iest, że ten, który przedtym, nieli kto grzeszył, posłanowił, aby był potępiony. posłanowił też, aby i grzeszył. To własne słowá Adwersarście.

Ná to Odpowiádam Pię- ćioráko.

Ná pierwszą rzecz odpowiádam.

Pierwsza rzecz / Adwersarze / w tych słowach swo-
ich: że zamyślać: w ktorey twierdzą: sąteby Sen-
tencia náśa o przedwiecznym Przejściu: miała być tak
ktora wniweci Nabożeństwo obraca: A to ztey miá-
nowicie przyczyny: Ze iesli to przedwieczne Przejście
nie iest tákowe: Ktore tylko z dobrowolnego wpodobania
wolei Bożej plynie: nie z wpátrzenia posłuszeństwa cślo-
wieczego / albo innych dobrych uczynków: Tedy zátym
wśyskto to cokolwiek do pobożności należy / musiałoby
być w nas konieczne: á zátym nie potrzeba bądzie o pobo-
żność starania: Gdyż tam starania o pobożność nie trze-
ba: gdzie w kim z samego postanowienia Bożego / koniecz-
nie pobożność być musi. A odiagry zaśie pracy stará-
nie o pobożność: Poniecznie Nabożeństwo wpaść musi:
ktore tylko samym staraniem sie o pobożność stoi: Ale to
Adwersarzom nie może być pozwolono.

Miánowicie dla tego.

Ze sie wielce myśla ná tym: Aby ci ktorzy są ku temu
cylowi

Okazanie:
Że náśa sen-
tencia o

Cylowi przeżyczeni y wybrani: żeby byli wiecznie zbawie-
ni: mieli zaniedbywać stáraniá o pobożność: á zátym że
by przez nie prawdziwe Nabożeństwo niszczyć y wpadać
miało. Gdyż ci ktorzy są wybrani do onego Cylu: to jest:
do żywota wiecznego: zaraz też są przeznaczeni y do
tych środków: bez ktorých y sami przeznaczeni nie mo-
gą dostąpić żywota wiecznego: Przeznaczeni są do Chri-
stusa: iáko członki do głowy swej: ponieważ w nim są
wybrani przed założeniem gruntów świata: Ephes. I. v. 4.
4. Przeznaczeni są do przysposobienia zá Syny Boże/
przez tegoż Chrystusa: Ephes. I. v. 5. Przeznaczeni są
do wezwania skutecznego/które prowadzi do Chrystusa:
ponieważ wezwanie/ przeznaczenia skutkiem/ Apostoł 6.
Rom. 8. v. 30. Kládzie. Przeznaczeni są do wiary pra-
wdivsey/ ktorąby w Chrystusa wierzyli: A dla tegoż
też tá wiara/ nayosobliwiej wiara wybranych / ktorzy
byli pierwey zrzadzeni do żywota wiecznego: zrzetelnie
nazywa sie. Tit. I. v. I. Actor. 13. v. 48. Przeznaczeni
są do Ośpráwiedliwienia zwiáry w Chrystusa: Ponie-
waż táż do Rzymian: Cap. 8. v. 29. y ośpráwiedliwie-
nie: skutkiem przeznaczenia kládzie. A w 1. Kor. 1. v. 30. y
23. iáronie wklázuje: Iż tá spráwiedliwość spływa ná nas
przez wiare w Chrystusa Jezusa. Przeznaczeni są do te-
go: áby byli świętymi y nienágánionymi: Ephes. I. v. 4.
Przeznaczeni są do dobrych uczynków: áby ie sobie zgotó-
wane máiąc: w nich chodzili: Ephes. 2. v. 10. Prze-
znaczeni są náwet do tego: áby sie grzechem brzydžili/ á
spráwiedliwość miłowáli: y o nie sie stáráli: Rom. 7.
v. 15. 22. Psal. 119. v. 113. y ná inšých wielu miejscách.
Aiedyby tedy wybrani/ zaraz do tych pomienionych źró-
dół/ które prowadzi do zbawienia: nie byli przeznacze-
ni: áby w nich chodzili: tedyby to skutnie Adwersarze ná
Sentencia náše mogli wewołać: że ona iest tá: ktora
Nabożeństwo prawdziwe niszczy y znośi. Ale iż sie prze-

przedwie-
nym prze-
życzeni: a ni-
wecj pra-
wdziwego
Nabożeń-
stwa nie o-
braca.
Środku do
ktorých są
przeznaczeni
wybrani dla
dostąpienia
żywota wie-
cznego.

1.
Christus: iá-
ko głowa:
do którego
wybrani iá-
ko członki
są przezna-
czeni.

2.
Przysposo-
bienie zá Sy-
ny Boże:
przez tegoż
Chrystusa.

3.
Wezwanie
skuteczne.

4.
Wiara w
Chrystusa.

5.
Ośpráwie-
dliwienie:

6.
Osiáobli-
wość.

7.
Dobra v-

czynki: aby
w nich do
dzili.

8.
Obrzydzenie
grzechu: że
go wszystkie
go pokazu
ie się: że
przedwtecz
ne przegrze
nie: Nabo
żeństwa pra
wdziwego
wniwecznie
obraca: ani
nieżności.

Okazanie:
iż sentencja
nasza nie v
czy tego: a
by się Bogu
nieśprawi
dliwość i
ta przypis
wać miała:
co ślad i
wna.

1.
Żeby toż y
nauce Apo
stolskiej: mi
biało się sty
miary przyp
isować.

2.
Że nas w

ciwna rzecz z tych świadectw pomienionych: pokazuje:
Przetoż nie mogą tego Adwersarze słusnie na Sentencja
naszą werłoczyć: aby ona miała Nabożeństwo pra
wdziwe niścić y znosić.

Ná druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ Adwersarze/ w tych słowach swoich te
żamykają: w której twierdzą: iakoby Sentencja naszą
miała być ta: która prowadzi do tego: aby się Bogu
Nieśprawnieblliwość przypisowała: gdy wzy: iż Bog
z dobrowolnego upodobania wolej swojej: iedne wy
brał przedwiecznie do żywota wiecznego: a drugie odrzu
cił: bez wszelakiego względu na czyny: Ale y to Ad
wersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że iesliby ślad słusnie Sentencja
nasza: miała być za taką wdawana y oskarżana: która
do tego prowadzi: aby się Bogu Nieśprawnieblliwość
przypisowała: Tedyby pierwszy Apostoł Páwel święty
miał być w tym chwiłony: że y on Nauka swoją do
tego rzecz prowadzi: iako mniemają Adwersarze: aby się
Bogu Nieśprawnieblliwość przypisowała: który tego w
czy Naprzód: że nas Bog według dobrowolnego wo
lej swej upodobania przeznaczył: Ephes. 1. v. 5. Po
tym: gdy tego wzy: że Bog Jakóbá nie z czynków w
młował: a Łaszą odrzucił: ale aby według wybrania
zostało mocne oznaczenie Bożet Rom. 9. v. 11. który
przykład tamże niżej do wszystkich wybranych / y odrzu
conych stosuje. Lecz że nauka Páwła świętego: nie mo
że być za taką wdawana y oskarżana: choć te rzeczy po
mienione twierdzi: iakoby miała prowadzić do tego: aby
Bog był w Nieśprawnieblności oskarżany: Przetoż ani
Sentencja nasza: nie może być w tym oskarżana: ponie
waż toż z tej miary twierdzi: co y Páwel święty Apostol.

Potore: Odpowiadam na to słowy samego Aposto
ła: Bo

ła: Bo

Iak: Bo przywieźdy Apostoł święty w pośrodek przypo-
kład Jakoba y Izawa: a z niego zamlinowył o wyhy-
tich: Iż ani przyszerzenie do żywota: ani odrzucenie od
żywota: z czynków nie płynie: ale z samego postanowie-
nia Bożego y wolej: sam sobie żądał to / co y nam teraz /
w teyże sprawie: Adwersarze żądawają: v 14. Co y te-
dy rzećmy? I jestże niesprawiedliwość v Bogu? Nie day
tego Boże. Ponieważ tedy sam Apostoł święty / neguje
tego: aby sie z tey miary miała przypisować iaka Nie-
sprawiedliwość Bogu: Iż iedne nie według czynków /
ale względem przeznaczenia swego: do żywota wieczne-
go wybrał: a drugie także nie z czynków: ale według
przeznaczenia swego: od żywota wiecznego odrzucił:
Tedy nader bezpiecznie y śmiały mi muszę tu zostawać
należy Adwersarze: ktorzy stadi że naszą Sentencia też w
sobie zamyka: co y nauka Apostolska: Niesprawiedli-
wość iaką Bogu przypisować śmieją?

tym samą
nauką Apo-
stolską wy-
mawia y
broni.

Porzeczcie: Odpowiadam miąnorowie na to: co Ad-
wersarze piszą: żeby to było rzecz nader niestuszną: Pa-
rać tego: że tego nie czynią: Iżego żadnym sposobem
uczynić nie mogli: Naprzód słowy samego Boga: Ela. 55.
v. 8. 9. Abowiem myśli moje, nie są myśli wasze: ani drogi
wasze, drogi moje, mówi Pan. Abowiem iako wyjsze są niebio-
są niż ziemią, tak daleko wyjsze są drogi moje, niżeli dro-
gi wasze, y myśli moje, niżeli myśli wasze. Potym: Od-
powiadam słowy samego Syna Bożego: Matt. 20.
v. 15. Czyliż mi nie wolno czynić z moim co chce? Porze-
cie: Odpowiadam słowy Apostolskimi: Rom. 9. v.
19. Rzeć jest mi tedy: Przecię sie już gniewa? Bo któż
sprzeciwil sie wolej jego? A znówu v. 21. Izali Gárn-
ciarz nie ma w mocy gliny? Choć sie to tedy zda rzecz
Adwersarzom niesprawiedliwa: ale v Boga sprawiedli-
wa: iako te świadectwa pomienione pokazuia. Poczwar-
te odpowiadam: że sie y na tym Adwersarze mylą: iak

3.
Nauka
Boga Dpca
y nauka Sy-
na Bożego.

Bog Parze-
laguje tu.

Karanie
człowieka
od Boga: a
odrzućenie:
za rzecz po-
rzną.

Poby Bog miał kogo karać nie dla grzechu: Gdyż grze-
chu po karaniu jest śmierć y potępienie: Rom. 5. v. 12.
& 16. na które odrzuceni przychodzą. Nawet: odpo-
wiadam: okazując: że insha jest rzecz Karanie człowieka:
a insha odrzucenie: Gdyż Karanie y potępienie dzieje się
in tempore a odrzucenie stało się od wieczności: iako się
w otwierdżaniu sentencji naszej pokazało: Dla czego
też potępienia: causa esse potest temporalis: grzech: a
dół retu odrzucenia nie może być temporalis: Bo ten do-
kret stał się od wieczności: którego przyczyna: jest sa-
mą tylko wola Boga: iako się y to wyższej nie raz pokaza-
ło.

Okazanie:
Ż Bog nie
postanowił
tego aby lu-
dzie odrzu-
ceni: niepo-
bożnymi y
iemu niepo-
słusznymi
byli.

Poczwarte: Odpowiadam miąnowicie na to: Co Ad-
wersarze piśią: Jakoby to sam Bog miał przeżyć: aby
odrzućeni byli niepobożni/ y iemu nieposłuszni: albo iako-
by to sam Bog miał postanowić: aby żadnym sposobem
odrzućeni: nie mogli być pobożni/ y iemu posłuszni. Od-
powiadam, mówię/ na to: Naprzód: Przypominając to:
co się też wyższej w otwierdżaniu Sentencji naszej po-
wiedziało: Że grzechy/ iako jest niepobożność/ y niepo-
słuszeństwo Bogu: nie są effecta odrzucenia: ale tylko
rzeczy takie: które dobrowolnie idą za odrzuceniem:
Przetoż nie mogą Adwersarze słusnie tego mówić: aby
sam Bog miał to postanowić: żeby ludzie odrzućeni:
niepobożnymi/ y iemu nieposłusznymi byli: ile są niepobo-
żnymi y iemu nieposłusznymi.

Choć Bog
przewie-
dzał: iż od-
rzućeni zo-
stawiłi be-
dąc od nie-
go własnej
woli: mieli grze-
chy: niepo-
bożnymi być

Powtore: A jeśli o to Adwersarzom idzie: Że Bóg
przewiedział: iż odrzućeni: zostawiłi będąc od niego
swey własnej woli: mieli grzeszyć/ niepobożnymi być/
y iemu nieposłusznymi: Tedy y tu Adwersarze słusnie te-
go o Bogu nie mogą zamykać: Aby Bog sam: miał być
Autorem y postanowcą: niepobożności y nieposłuszeń-
stwa odrzuconych: ile są niepobożni/ y iemu nieposłuszni:
albo żeby je miał dla tego odrzućić. Przewiedział też był
grzech

grzech y upadek Aniolow: tãż upadek pierwszego czo-
wieka: A przecie tym samym tego nie uczynił: aby byli
koniecznie dla tego Aniolowie niektorzy: y pierwszy czo-
wiek: upaść powinni. Przetoż y tu: choć to przed wieki
ieście przewidział: że mu odrzuceni mieli być nieposluš-
ni: tãż ie mieli grzeszyć: y niepobożnymi być: zosta-
wieni będąc od niego własnym siłom wolej swojej: prze-
cie tym tego nie uczynił: aby koniecznie dla tego powinni
byli grzeszyć: y nieposlušnymi iemu samemu być.

Náwet : A choćby y to pozwolono było : Że odrzuce-
ni : do tych grzechow / Ktorych sie dopuszczaia : byli pier-
wey przeznaczeni : tedy y tu przecie Adwersarzy nie nie
wskazują : aby Bog dla tego miał zostawać Autorem /
albo sprawca grzechu. Gdyż do tych grzechow / Kto-
rych sie odrzuceni dopuszczaia : Bog odrzucone pierwey
przeznaczył nie tym względem : ile te grzechy sa grzechá-
mi : ale ile sa tym uczyńkiem : dla Ktorego odrzuceni : do
takowch grzechow / Ktorych sie dopuszczaia : b. li pier-
wey przeznaczeni. Chciał był Bog onego F. háráóná zá-
twardzić : to jest : dopuścić : aby sie mu zátwardziłym y
nieposłusznym stał : Ktory był ^{nieposłusznym} odrzuconych.
Ale nie tym względem chciał : aby sie mu był ^{nieposłusznym} zátwardziłym stawił : Ktorem względem zátwardzid-
łość y nieposłuszeństwo przeciwko Bogu : jest y zostawa-
sáma w sobie grzechem : Bogu obrzydłym : ale tym wzglé-
dem : ile zá okázia tego Pháráonowego zátwardzenia / y
nieposłuszeństwa przeciw sobie : postanowił był moc swo-
ie w Pháráonie nieposłusznym y zátwardziłym : okázáć :
y imie swoje sławne po wszytkiej ziemi uczynić : iáko go
w tym Apostol wyświádeża : Rom. 9. 7. 17. gdy go sá-
mego ták mowiącego do Pháráóná : wprowadza :
Ná tom éie (NOTA) wzbudził, abych okázal moc moia w to-
bie, iżeby było opowiadane imie moje po wszytkiej ziemi. Do-
puscił Pan Bog : aby był Judaś Christusa zdrádził : y
wydat

y temu nie
 posłuszny mi
 jednał prze-
 cie tym nie
 postanowił/
 ani się Auto-
 rem otazał
 nie pobożno-
 ści y nie po-
 słuszeństwa
 odzysconych

Choćby od-
rzućeni do
rych grze-
chow / Eto
rych sie do-
puszczają:
byli pier-
wep przyna-
czeni: tedy y
tak Bog/nie
może zostā-
wać Auto-
rem grzechu
nważ pilnie
dla czego:
miano wie-
z tych przyp-
kładów.

1.
Fharaono-
wego, który
sie Bogu za-
wardzia-
łym stawil

2.
Judas howe
go: tory

Chrystusa
zdradził,

wydał go w ręce niesprawiedliwych: Ale nie tym wzglę-
dem chciał: aby się stał Judaś tym zdraycą: Którym
względem zdrada Judaśowa: iest y zostawa grzechem:
ale tym względem: aby się było przez to wypełniło: to
co było napisano o Synu człowieczym: Bo ile zdrada
Judaśowa była grzechem: tedy z tej miary: nie plynę-
ła z postanowienia Bożego y rady: ale ze złości samego
Judaśa: który nie uważał/ ani myślił o tym gdy Pá-
na zdradzał: ięśli ona zdrada iego: miała wstąpić do te-
go: aby się było za przyczynę iey to wypełniło: co było
napisano o Synu człowieczym: A przetoż tylko dla do-
godzenia łaskomstwu swemu: tego się wzięł. Ale ile ta
zdrada Judaśowa: była od Boga do tego celu nasa-
dzona: aby się było przez nie wypełniło to: co było napi-
sano o Synu człowieczym: tedy tym względem plynęła
z samego postanowienia Bożego y rady: y była bardzo do-
bra. A dla tegoż: iż innym względem Judaś Chrystus
ją zdradził: a innym względem dopuścił Bóg Judaśo-
wi: aby był Chrystus zdradził: samże Chrystus za to mu
biadę opowiada: Matt. 26. v. 14. gdy tak mówi:
*Syn człowieczy idzie iako iest napisano o nim, ale biada cło-
wikowi onemu przez którego Syn człowieczy iest wydan, do-
brze mu było, aby się był nie narodził człowiekiem.* Toż się
pożądać y z samych Żydów/ Którym Chrystus przez Ju-
daśa był wydan: Ktorzy wzięwszy go rekami niespra-
wiedliwymi: zabili go wbiwszy na Przy: za nąznaczo-
ną radę y opatrnośćią Bożą: iako im Piotr święty mówi:
Aktor. 2. v. 23. *Ile tedy zabicie Chrystusa przez ręce nie-
sprawiedliwych Żydów: było wypełnieniem nąznaczoney
rady Bożej y opatrności: tedy nie było złe: ale było bar-
zo dobre: Bo iako sama rada Boża y opatrność: iest
bardzo dobra: y owsem najlepsza. Tak też wypełnienie
rady Bożej nąznaczoney y opatrności: musi być bardzo
dobre y owsem najlepsze.* Ale ile ono zabicie Żydowskie

Chrystusa:

3.
Żydów: Kto-
rzy Chrystu-
sa zabili.

Chrystusa : było grzechem : tedy tym względem nie było
 postanowieniem ani rada Boża. A zostawało grzechem
 nie innym względem : tylko względem przedsięwzięcia
 samych Żydów : którzy Chrystusa niesprawiedliwemi
 rękami biorąc/ zabijając/ y na krzyż przybijając : by na-
 mniemy w ten czas nie myśleli : że to przez on ich uczynek
 wykonywano służyć co była natchnęła rada Boża y opatr-
 ność : ale to tylko w ten czas myśleli/ y przed sobą mieli :
 aby byli mogli iako bluźniercą y wrogiem zabić : Prze-
 toż z samych Żydów przedsięwzięcia : wypłynął w tej
 sprawie grzech : y pokaranie Żydów za tym grzechem.
 A z postanowienia Bożego : wypłynęło wypełnienie rady
 Bożej y opatrności : która była przedtym natchniona.
 Toż y o Piłacie/ y Herodzie bywa rzeczone : którzy się by-
 li przeciwko światemu Synowi Bożemu zbuntowali :
 w ten czas : gdy Apostołom jego zakazano było : aby byli
 więcej nie wzyli w Imię Jezusowe. Bo oni to czyniąc :
 czynili to w tej sprawie : co była przedtym radą Bożą y
 rada uczynić postanowiła : Aktor. 4. v. 28. Ile tedy
 ono zbuntowanie : było wykonaniem tego : co była przed-
 tym radą Bożą y rada do uczynienia postanowiła : tedy
 było bardzo dobre : Ale ile ku temu Cylowi było natchno-
 ne od samych buntowników : aby byli zahamowali bieg
 Ewangelii Chrystusowej/ zakazując wzywać Apostołom
 w Imię jego : tedy tym względem było grzechem : y nie
 płynęło z postanowienia rady Bożej. Gdyż Bog nie po-
 stawił tego/ aby Ewangelia Chrystusowa była zni-
 szona : ale raczej aby była opowiadana po wszystkich zie-
 mi. Przykazuje Należy do tego : y on osobliwy przykład
 z strony Arola Asyryjskiego : którego Bog uczynił był
 sobie sługą y biczem do pokarania synów nieposłusnych
 Izraelskich : Eza. 10. v. 5. Iż inże było przedsięwzię-
 cie samego Asyryjanina w prześladowaniu ludu Izrael-
 skiego : a inże samego Boga/ dla którego był go był y

4.
 Pilata/ y
 Heroda.

5.
 Arola Asy-
 ryskiego :
 przez ktore-
 go Bog z-
 raclony ka-
 rał.

posłał przesładować lud swój: Przetoż też własne przed-
siewzięcie onego Arelá: było grzechem: bo nie plynęło
z wolej Bożej y z postanowienia: dla czego też przysła-
nań za to pokaranie: v. 16. Abowiem pierwey niżeli go
był Bog posłał na executia oney sprawy: strony pokará-
nia przezeń ludu Izraelskiego: wiedział o tym: że w tey
sprawie: inſze miał myśleć y przedsięwzięcie mieć: á in-
ſze Bog. A dla tegoż powieſdziałoſy 7. 6. o nim: Do
Narodu niepo- bojnego pośle go, á nád ludem zápalczywoſci moiey
roſkaże mu áby dárł lupy: 7. c. Záraz 7. 7. dołożył: Ale
on nie tak będzie myśleć, y ſerce iego nie tak będzie rozumieć,
ale będzie mniemał w ſercu ſwoim iż poſłány ieſt do wytrácenia,
y wyćiecia Narodow nie má'no. Z tych tedy wyſſſzych przy-
kładow: iáwno iuż może być każdemu ſercu pobożnemu:
Iż odrzuceni: do tych grzechow ktorých ſie dopuſzczáia:
pierwey byli przeznáczeni: á przecie Bog tym względem
nie może zoſtawáć powodem y ſprawcą grzechu: miáno-
wićie dla tego: że on nie tym względem odrzucone prze-
znáczył do tych grzechow / ktorých ſie dopuſzczáia: Kto-
rym względem one grzechámi ſa y zoſtawáia: ale tym:
ale iárowne grzechy / od niego ſa náſádzone ku iákieru do-
brej ſprawie: ktora dobra ſprawa: iż ſie ſámy odrzu-
conym w grzech obraca: przyczyna tego z nich ſámych
plynie: iż ſie ich przedſiewzięcie / náſádzáiac ſie do złego:
nie zgadzaz przedſiewzięciem Bożym: náſádzonym do
dobrego: iáko ſie pokázáło: ſtąd iednáť iż Adwerſarze
przeciwna rzecz wyrzecz náſiluią: Przetoż zá tym po ſo-
bie nie co inſzego pokázuią: tylko confuzia: Bo confun-
dunt w tym Actionem qua á Deo: cum vitio Actio-
nis: ktore od ſámych ludzi pochodzi. Toż ma być rozu-
miano y o tych grzechách: ktorými Bog w odrzuconych/
karze częſtokróć inſze grzechy: iáko ſie wyſſey w wtwier-
dżaniu Sentenciey náſzey pokázáło. Bo y te: tylko tym
względem z postanowienia plyną y przeznáczenia Boże-
go: kto-

go : ktorzym względem są karzaniemi za inne grzechy : a tymże względem słuszne y dobre zostawać muszą : Gdyż wszelkie karanie / ktore przychodzi od Boga za grzechy : jest słuszne y sprawiedliwe. Ale ile te grzechy / ktorzymi inne grzechy bywają karane : są też same grzechami : tedy tym względem żadnym sposobem : nie mogą płynąc z postanowienia Bożego : tanquam à Causa efficiente. Bo iako to słusznie o Bogu nie może być rzeczone : aby on tego do takich grzechów : ile grzechy simpliciter są grzechami : miał przeznaczyć : Tak też y to o nim słusznie nie może być rzeczone : aby on do tych karzani / ile są grzechami : miał tego przeznaczać. Nie mają tedy y tu Adwersarze żadney słuszney przyczyny : dla czego by mieli dźwić się do iako niesłuszność przypisywać Bogu : Ji te grzechy : ktorych się dopuszczają odrzuceni : płyną z preordinacy y postanowienia Bożego : Gdyż się to takim sposobem ma rozumieć : iako się pokazało : ktory sposób jest bärzo słuszny : y senten-ia nasza daleka od tego czyniacy : aby ona iako niesprawiedliwość y niesłuszność : Bogu miała przypisywać.

Na Trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / Adwersarze / w tych słowach swoich :
 że sąmytają : w której twierdzą : iżoby Sentencia na-
 śa miała być takowa : Która Boga obłudnikiem czyni : A
 to z tej miary : że Bóg postanowił aby wieśća część
 tych potępiona była / Ktorem bywa Ewangelia opowia-
 dana : przecie im dopuszczą Ewangelia opowiadać : y
 w onym opowiadaniu zbawienie im ofiarować : Ale y to
 Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Jeste wielce myła na tym Ab-
wersarze: aby Ewangelia Chrystusowa / Bog miał do-
puszczać tak osobliwie opominać dla odrzuconych: iako
is osobliwie dopuszcza opominać tylko dla samych wy-
branych:

Opazanie:
Iż Senten-
cia nasza Bo-
ga obłudni-
kiem nie czy-
ni: gdyż rych-
przyczyn w
sobie nie za-
myka: dla-
też rychło
rozsiłma na-
nie Adwer-
sarze we-
wlec.

Bog tylko
dla samych
wybranych:
naposobli-
wie dopu-
ścić Ewán-
gelia opo-
wiadać.

Luc. 5. v. 10.

branych: Co się wyższej pokazało. Nowsem / że bywa
niekiedy y odrzuconym Ewangelia Chrystusową opowie-
dania / z wybranymi wespól: tedy nie stąd to pochodzi:
aby Bog miał chcieć żeby równie odrzuconym: iako y wy-
branym była opowiadana: Ale stąd: że na tym świecie/
wybraniiego: pospolu z odrzuconymi są zmieszani. A dla
tegoż też Chrystus Pan/ głos Ewangeliey swoiey: przy-
podobat Niewodowi zapuszczonemu w Morze / Który
dobre y złe rzeczy zaymuie: Matth. 13. v. 47. 48. Jako
tedy Niewod zapuszczony w Morze: choć zaymuie złe y
dobre rzeczy: przecie nie dla tego zapuszczany bywa w
Morze: aby zagarnywał tāt osobliwie złe / iako y dobre
rzeczy: gdyż dla samych tylko dobrych rzeczy osobliwie:
bywa w Morze zapuszczany: Co y stąd znāt: że tamże
Chrystus: v. 48. dołożył o tym Niewodzie: że wycią-
gniony będąc na brzeg: dobre rzeczy z niego w naczynia
bywają wybierane: a zgnile precz zarczucią: Tak też
głos Ewangeliey: Który temu Niewodowi iest przypo-
dobany: choć częstokroć / z tych y dobrych / odrzuconych y
wybranych zachodzi: tedińk przecie osobliwie y właśnie
bywa opowiadany dla samych wybranych tylko: iako y
Niewod / osobliwie y właśnie bywa zapuszczany do Mo-
rza: tylko dla samych rzeczy dobrych. Ponieważ tedy
tylko samym wybranym / z postanowienia Bożego: E-
wangelia bywa opowiadana: iako y Niewod z samego
postanowienia / dla dobrych rzeczy tylko: w Morze by-
wā zapuszczany: Przetoż też Bog nie dopuszcza się w
tym żadney obludy: ani kogo oszukańia.

Powtore: A dla tego: że choćby to było Adwersa-
rzom pozwolono: że obietnice Ewangeliey są wszystkim
uczynione / y bywają opowiadane: Tedy y tu przecie nic
nie mają / czymby swego przedsięwzięcia mogli pode-
przeć: a nāsę Sentencią słusnie zganić. Bo choć wszy-
stkim obietnice żywota wiecznego bywają czynione y po-

Obietnice
zbawienia:
ktore Bog

dawane:

dawane : przecie iednak skutecznie nie mogą innym nale-
 żeć : tylko samym wybranym : y tylko w wierzących wy-
 pełnienie swoje biorą : a wiara nie jest wszystkich 2. Tess.
 3. v. 2. ale tylko wybranym : iako sie y wyżej pokazało.
 Uczynione też były ob Bogu obietnice wszystkim Izrae-
 litom : a po Izraelitach tym którzy są na ich miejsce wo-
 śczeni : a przecie Apostoł święty Rom. II. przez wyso-
 kiet Rozdział to wkaże : iż skutecznie tylko do samych
 wybranym w wierze trwających należą. Rieczyby te-
 dy tego Pismo s. wzyło : Iż Bog to postanowił / aby wyso-
 kiet ludzom wobec skutecznie obietnice zbawienia nale-
 żały : tedyby one wszystkim oświadc / a nie wszystkim sku-
 tecznie : ale tylko niektórym : mogli sie zdać obludy nieia-
 kiej y oszukiwania dopuszczając. Ale iż tego Bog nie posta-
 nowił : aby wszystkim ludzom wobec obietnice zbawie-
 nia : skutecznie należały : ale postanowił aby samym tylko
 wybranym iego skutecznie należały / y w nich swe dopeł-
 nienie brały : iako sam Apostoł Cap. II. Rom. wkaże :
 Przetoż żadney nie w tym Bog obludy y oszukiwania nie doo-
 puszczają : Iż tylko samym wybranym / z postanowienia
 iego / obietnice iego skutecznie należą / y w nich swoje wy-
 pełnienie biorą. Gdyż tego y sam rozum pospolity wzywa :
 Iż gdzie kto komu czego nie obieca : nie może stąd skutnie
 obłudnikiem zostawać : gdy tego nie da : czego nie obie-
 cał. Bog : Iż nigdzie tego wszystkim ludzom nie obie-
 cał : aby do nich skutecznie obietnice iego o zbawieniu mia-
 ły należeć / y we wszystkich swoje wypełnienie brać : Prze-
 toż też nie może stąd skutnie obłudnikiem zostawać : iż te-
 go wszystkim ludzom nie dawa : czego wszystkim wobec
 nie obiecał.

Porzecie : A dla tego tu Adwersarze nie niewstyd-
 ła : że y w tych miejscach / które sie zdadzą to pokazywać :
 że do wszystkich wobec obietnice zbawienne / y oświety y

przez Ewán-
 gelia oświar-
 nie : skutecz-
 nie tylko sa-
 mym wybra-
 nym należą.

Mieysca
 Pisma s. kco-
 re sie zdadza
 to pokazy-

wac: że do
wszystkich o-
biecnice zba-
wiennie / y sa-
mo ofiaro-
wanie zba-
wienia: na-
leży: nie o
wszystkich
zgodą wobec
ludziach: ro-
zumiecia sie:
ale tylko o
wybranych.

Jako zbawienia ofiarowanie: należa: nie wszyscy zgoda
wobec ludzkie rozumiani być mają: ale tylko sami wybra-
ni. Napisał Apostoł Rom. 5. v. 18. że usprawiedli-
wienie Chrystusowe / oplotyło na wszystkich ludzi / tu uspra-
wiedliwieniu żywota: a przecie rzecz samą wola: że nie
wszyscy ludzkie bywają usprawiedliwiani / tu usprawiedli-
wieniu żywota: ponieważ nie wszyscy żyć będą żywotem
wiecznym. Gdyż iako tu przez to usprawiedliwienie / tu
usprawiedliwieniu żywota: rozumie sie nie co innego:
tylko grzechom odpuszczenie / za którym nadsiecia o żywo-
cie wiecznym następuje: Tak też przez ten żywot / który
tu w tych słowach Apostoł mianuje: nie inny żywot:
tylko on żywot wieczny / samże Apostoł rozumie: którym
iż nie wszyscy żyć będą w niebie: niezliczone miejsca Pisma
świątego świadczą. Powiada tedy Apostoł: iż na wszy-
stkich ludzi oplotyło usprawiedliwienie iednego: to jest:
Chrystusa: tu usprawiedliwieniu żywota. ~~wszyscy~~ ^{wszyscy} lu-
dźmi mianuje: a nie na wszystkich oplotyło usprawiedliwienie o-
plotywa: iako sie pokazało. Aieby tedy y to do wszy-
stkich ludzi wobec / & indiscriminatum miało być stosowa-
no: co tu o oplotywaniu usprawiedliwienia Chrystusowe-
go, na wszystkich ludzi / tu usprawiedliwieniu żywota: A-
postoł piše: Tedyby nie co innego przedzy: tylko obłudą
Apostołowi świętemu musiała być zadana: że o wszy-
stkich ludziach piše: że na nie to usprawiedliwienie oploty-
wa: a przecie nie na wszystkich ludzi oplotywa: Ale tedy
przez te wszystkie ludzi / które on na tym miejscu mianuje:
sami tylko wszyscy wybrani / którzy też są ludźmi: będą
rozumiani: Tedy wnerze sie y sam Apostoł dalekim od
obłudy pokazuje: y słowa iego prawda zostana.

Takoweyże wagi są y one drugie słowa tegoż Aposto-
ła: Rom. 11. v. 32. abo niemi Bog Zmiłował wszystkich w nie-
posłuszeństwo, aby sie nad wszystkimi zmiłował. Wszyscy lu-
dźmi mianuje: że sie Bog nad nimi ma zmiłować: iako

wszyscy

wszystki zamknął pod nieposłuszeństwo: a przecie nie wszyscy zmiłowania Bożego nad sobą domagania: iako samże Apostoł w 4. kapitule wyśpiewy Cap. 9. v. 8. tegoż listu do Rzymian: gdy o Bogu w ten sposób mówi: Nad kimże tedy chce, nad tym się zmiłuje, którego chce tego zarządzi. Ziedyby tedy y te drugie słowa Apostolskie / indiscriminatum, o wszystkich ludziach wobec miały być rozumiane: tedy y tu nie co innego przedzy musiałoby być Apostołowi świętemu żądano: tylko obłuda: który co na tym miejscu mówi: *¶* Bog nad wszystkich mi się zmiłować: iako wszystkie y nieposłuszeństwo zamknął: To na innym miejscu samże wzy: *¶* Bog nie nad wszystkich ludźmi zmiłowania żądywa: ale tylko nad tymi nad którymi chce. Ale kiedy to zmiłowanie Boże / nad wszystkimi ludźmi / tak do samych tylko wszystkich wybranych Bożych: stosować będziemy: iako ie sam Apostoł Rom. 9. v. 15. do samych tylko wszystkich wybranych Bożych stosuje: gdy Bogą mówiącego wprowadza: *Abawiem Mojżesowi mowi: zmiłuje się nad kim się zmiłuje, a zmiłuje się nad kim się zmiłuje. A potym sam z tegoż r. 16. A tedy wybranie nie z tego któryby chciał, ani tego któryby chciał, ale Bogą który się zmiłuje.* Tedy wnet y sam Apostoł daleki od obłudy: y słowa jego prawdziwie zostają. A innych wiele miejsc w Piśmie świętym iest takowych: które tego wycią. Ziedyby tedy przez te wszystkie ludzi / którym wszystkim / zmiłowanie / usprawiedliwienie / a z tym y żywot wieczny bywa obiecany y ofiarowany: wszyscy ludzie promiscue, co ich kiedy było / iest / y będzie na świecie: byli rozumiani: Tedyby Bog wszystkim wobec ludziom / obcowy zmiłowanie / usprawiedliwienie / y żywot wieczny: a nie zmiłowawszy się nad wszystkimi / ani ich usprawiedliwiony / ani im żywot wieczny oddawszy: mogli się zdać niejakie obłudy y oszukańskie dopuszczając: iako ma to bezpiecznie Adwersarzy / bez wszelkiej bojaźni grzechu: żądawia.

Na czwarta rzecz odpowiadam.

Czwarta rzecz / Adwersarze / w tych słowach swoich: że zamyśla: w której twierdzi: iakoby Sentencia nasza miała być ta: która do tego prowadzi: aby się Bogu Niekczemność y Niebaczność: przypisowała: a to z tej miary: gdy twierdzi: iakoby ona miała użyć tego: że Bog zda się o to starać: co bärzo dobrze wie: że być nie może: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwołono.

Nabrzód: Dla tego: że oni tak bezpiecznie o Bogu mówią: a niesprawnie / obłudę / oskubanie / nieczemność y niebaczność mu przypisując: okazywają się onymi / którym kłóli Páwel święty z tej miary: Rom. 9. v. 20. ony słowa napisał: O człowiecze, kiej ty jest, i przeciwkąd odpowiadasz Bogu? Naczytnie Gärnczárskie / nie śmie rzecz sprzący swemu: Przeczet nie ciek wżymil: Chociażby jedno na nęciwość / a drugie na zelźwość od niego będzie wrobiane: a nie śmie rzecz tylko dla tego: że Gärnczárz ma w mocy gline. A naszy Adwersarze / już nie tak dalece o to Boga pęcają: Ciemu iedne według dobro wolnego w podobania wolei swojej: bo żywota wiecznego wybrał: a drugie z tychże ludź / według tego dobrowolnego w podobania wolei swojej: nie mając także żadnego względu na ich czynki: od żywota wiecznego odrzuć. Ale raciey Bogu zlorzecza: przypisując mu ślad Niesprawnie / obłudę / oskubanie / nieczemność / y nieprawnie: Niesprawnie tedy z tej najwyżey miary y przyczyny zostawiać musi: nie tylko ta Czwarta rzecz / która w słowach swoich Adwersarze zamyśla: a w niej Niekczemność y niebaczność Bogu przypisując: ale y wszystkie inße rzeczy: które Adwersarze w tych słowach zamyśla.

Nawet: Dla tego: że tego nigdy na Boga Adwersarze nie domioga: aby się on miał starać o zbawienie tych / które od żywota wiecznego odrzuć: y o których wie: że

Opazanie:
Jż Sentencia nasza / nie gdzie nie w
ciz tego: do
by się Bog
miał o to
starać: co
bärzo do
brze wie: że
być nie może
a iakym ani
żadney Niekczemności / y niebaczności Bogu nie przypisuje.
Adwersarze Bogu zlorzecza.

Bog nie stara się o zbawienie tych / które od ży

czego od-
rzucił. y o
których wie-
że koniecz-
nie nie będą
zbawieni.

koniecznie nie będą zbawieni. Niech każda Adwersa-
rze aby jeden przykład o tym z Pisma świętego: Czego na-
wielki nie dotają? Bo kiedyby mogli tego dokazać i tedy-
by to byli zaraz przy tych słowach Katechizmu swego wy-
czynili. Kiedyby tedy Bog był takim: który raz odrzucił
wszystkich niektóre ludzi od żywota wiecznego / z dobrowolne-
go upodobania wolei swojej y wiedząc: że już koniecznie
nie mogą być zbawieni: znówby się wrzaskomo o to sta-
rał: aby byli zbawieni: tedyby mu ślad słusznego Adwer-
sarze: Niskczemność/niebaczność/y głupstwo: iako czy-
nia: mogli żądać. Ale iż nigdy tego Bog nie czyni: a-
by się miał chcieć starać o zbawienie tych: które raz od-
rzucił od zbawienia: y o których wie że nie mogą być zbá-
wieni: Co ślad iáwna: że nie tylko sami Adwersarze
żadnego świadectwa o tym z Pisma świętego nie przy-
wiedzą: ale y w Piśmie świętym o tym jest wielkie mi-
łczenie. Przetoż i u też Adwersarze: nie mogą słuszenie
Niskczemności/ niebaczności/ y głupstwa: iako czynią:
ślad żądać: sami raczej zostawiając: niskczemnymi/nie-
bacznymi/ y głupcami.

Ná piatą rzecz odpowiadam.

Piatą rzecz/á ostatnią/ Adwersarze/ w tych słowach
swoich: że zamyślają: w której twierdzą: iako by ślad: iż
Bog jednych według dobrowolnego upodobania wolei
swey do żywota wiecznego wybrał: á drugie według
teyże wolei swojej od żywota wiecznego odrzucił: nie
mając żadnego względu iák na rezynti tych/ iako y o-
tórych: sam Bog miał zostawiać niepráwym/ y autorem
grzechu: á to z tey miary/ iako Adwersarze piszą: że iako
ten który ma być potępiony: potrzeba aby grzeszył: iák
też postanowiwszy Bog odrzucenie potępie: postanowił
y to: aby koniecznie grzeszyli: Ale y to Adwersarzom nie
może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że się wyżej nie raz pokazało: że jeśli grzechy są przyczyną potępienia: a bez grzechu żaden nie może być potępiony: Wszakże y to zaraz przy tym pokazało się: iż grzechy skutkiem odrzucenia nie są: ani przyczyną: ale są rzeczy takie które idą za odrzuceniem dobrowolnie. A to z tej miary: że człowiek każdy/ bez dając własnym siłom swoim y własney wolei od Boga zostawiony: nie może nic innego z własnych sił swoich: tylko grzeszyć: iako się też wyżej pod Artykułem o wolei wolei ludzkiej pokazało. Ziedyby tedy Adwersarze mogli to z Pisma świętego pokazać: że grzechy są skutkami odrzucenia: dla których odrzuceni bywają potępieni: Tedyby to mogli stać słusznie o Bogu zamyślać: iż on jest przyczyną tych grzechów: dla których odrzuceni bywają potępieni. Ale iż te grzechy odrzuconych: nie są skutkami odrzucenia: dla których odrzuceni bywają potępieni: iako się już wyżej nie raz pokazało: Przetoż też nie mogą tego słusznie Adwersarze zamyślać: aby Bog miał przyczyną być tych grzechów: dla których odrzucony bywają potępieni.

Powtórę: Dla tego: że chcemy to prawda: że odrzuceni nie mogą nic innego: tylko grzeszyć aż do śmierci: Gdyż iako samo odrzucenie jest nieodmienne: Co się wyżej pokazało: względem którego odrzuceni/ ną to są naciężeni: aby byli naciężeniem zływości y plugaństwa: które jest: grzechy: a z tym naciężeniem gniewu Bożego: Tak też zawstę potrzeba: aby zostawali w tym wieku takim naciężeniem: to jest: naciężeniem plugaństwa: gdyż naciężeniem zływości y gniewu Bożego: zostawać będą aż na wielki wieczny: a naciężeniem plugaństwa: to jest popelniania y przyimowania w się plugawych grzechów: tylko w tym wieku. Ale wszakże ta potrzeba grzeszenia odrzuconych aż do śmierci: nie jest poniewolna: ale jest necessitatis: iako wżeni mówią. A inſza jest ex coactio-

Drażanie:
iż Senten-
cia naszą:
Boga nie
czym Auto-
rem grzechu

Grzechy iako
to idą do
dobrowolnie
za odrzuce-
niem.

Odrzuceni:
naciężeniem
zływości
y gniewu
Bożego:
wiecznie zo-
stawać: a
naciężeniem
przyimowa-

nia w ście-
plugawych
grzechow:
tylko w tym
wielu.

Taka jest
potrzeba
grzeszenia
odrzuconych
aż do śmier-
ci: uważaj
na progi.

Bog odrzu-
conych do
tych grze-
chow/ kto-
rych nie oni
dopuszczają
nie przymu-
sja: ale i e-
mi odrzuca-
nie czynia ex
necessitate: to
jest: i że nie
moga in-
czej iedno
grzeszyć: wła-
snym śilom
swoim/ y wo-
ley będąc
zostawieni.

ne co czynić: a inſo ex neceſſitate. W te czaſy bowiem
do czego przymuſſeni bywamy: gdy to czynić muſimy z
niechęci/ y ſprzeciwiając ſie: y przeciwko wolei naſzey.
Neceliſſitate zaś/ albo potrzyba która ſie inaczey mieć
nie może: w te czaſy bywamy prz: wodzeni do czego: gdy
ſie za taką rzeczą wdawamy: której inaczey nie możemy
uczynić: choć iſa chcąc/ y z nieiakim wſchłaniem ſwoim
czynimy. Grzeſza tedy odrzućci: ale grzeſza y chcąc/ y
wiedząc/ y z nieiakim ſwoim wſchłaniem: tak bōżo: że
ieſliby ich kto kiedy chciał odwieść od grzechu iakiego:
tedy rychley ſie reſgniewają/ niżej wſłuchają: Przetoż
grzeſza nie poniewoleni: ale ex neceſſitate: że inaczey nie
moga iedno grzeſzyć: właſney wolei/ zażdy y ſilom od
Boga będąc zoſtawieni. R dla tegoż też ta neceſſitas
takowa: tym ich wiecy winuie y w grzechu oſkarża.
Gdyż y ten/ zarówno muſi wieść winę na ſobie ponoſić/
a żatym y pomſt: który iakiego grzechu chcąc y wiedząc
wazy ſie y dopuſzczają: niżej ten/ który z krewkoſci/ mimo
wiadomoſć/ y wola ſwoia albo naſada: iako y ſam Chri-
ſtus Pan wſazuje: Luc. 12. v. 47. Kiedyby tedy Bog:
do tych grzechow odrzucone przymuſſał/ których ſie oni
dopuszczają: a żatym dla których karani y potępieni by-
wają: tedyby ſtad mogli mieć Adwerſarze iaki pretext:
Boga powodem y ſprawcą tych grzechow czynić: dla
których odrzućci potępieni bywają. Ale iż nie ſprzymu-
ſzania Bożego odrzućci grzeſza: ale ex neceſſitate: to
ieſt: że inaczey nie moga iedno grzeſzyć: zoſtawieni będąc
właſnym ſilom ſwoim y wolei: y będąc naczyniem ku
zeliżymoſci/ y przyjmowaniu plugaſtw/ ktore ſa grzechy:
a żatem y do gniewu Bożego przygotowanym: iako ſie z
Apoſtola Pāwła ſwieżego: Rom. 9. v. 21. 22. poſtaza-
ło: Przetoż też Adwerſarze nie moga mieć żadnego pra-
textu: aby Bog miał być Autorem tych grzechow: dla
których odrzućci bywają potępieni.

Nawet: Dla tego: że sie wyższy to nie raz pota-
 rało: Iż choć Bog odrzucone/ do tych spraw ktore są
 grzechami. pierwey przeznaczył: Wskazanie tym wzglę-
 dem/ ktorym względem od niego samego są nadsądzone
 albo kłaiakiemu dobrej rzeczy cyłowi: albo ile przez nie
 drugie grzechy odrzuconych karze: y tak karaniem ie tyl-
 ko względem siebie czyni: a względem samych odrzuc-
 onych: y te grzechy: są grzechami: ktorymi Bog in-
 sie ich grzechy karze. Aiedyby tedy tym względem/ Bog/ o-
 drzucone: do tych spraw/ ktore są grzechami względem
 samych odrzuconych pierwey przeznaczył: ile te grze-
 chy odrzuconych są y zostawia grzechami: y dla kto-
 rych oni bywają potępieni: tedyby słusnie Adwersarze:
 Boga przyczyna mogli czynić y sprawcę tych grzechow/
 ktorych sie odrzuceni dopuszczają: y dla ktorych potępie-
 ni bywają. Ale iż Bog in-ym względem/ odrzucone/ do
 tych spraw/ pierwey przeznaczył: ktore oni czynią: grze-
 chnie y niezbożnie ie czynią: y dla ktorych potępieni bywają:
 nie tym: ktorym względem same grzechy odrzuc-
 onych: są y zostawia grzechami: ale ktorym względem
 są: albo sprawa do dobrego cyłu dobrej rzeczy nadsądzona
 od niego samego: albo karaniem odrzuconych są in-
 sie grzechy: ktore iest samo przez sie dobre: dla tego: że
 przychodzi od Boga sprawiedliwie za grzechy: Przetom
 też Adwersarze: nie mogą słusnie Boga przyczyna y
 sprawcę czynić tych grzechow: ktorych sie odrzuceni do-
 puszczają: y dla ktorych potępieni bywają. Z tego tedy
 wskazykiego każde pobożne serce/ iuż latwie baczyć może:
 Iż choć sie Adwersarze na rozmaite przyczyny zdobywają:
 ia: iakoby mogli Bogu przyganić: że on iednych z ludzi
 wybrał do żywota wiecznego/ bez wszelkiego względu
 na ich uczynki: tyli o według dobrowolnego upodobania
 wołey smoley: a drugie odrzucił od tegoż żywota wie-
 cznego: także bez wszelkiego względu na uczynki: takto

według tegoż dobrowolnego upodobania wolej swojej :
przeciz iednak nie nigdzie wskazać nie mogą : y owym
sámą ich opinia zostawa naganiona : takó sie pokazyło.

OBRONA MIEYSC PISMA SWIETEGO.

Pierwsze mieysce Pismá ś.
obrony potrzebuie : z listu do Rzymian :
Cap. 8. v. 28. 29. 30. ktorého są te
słowa :

*Wiemy, iż tym, którzy Boga milują, wszystko spospomaga
ku dobremu, to jest, tym którzy są wedle nagnaczenia jego we-
zwáni.*

*Abowiem które on przeznal, te też przynadził. aby sie stał
podobnymi wyobrażeniu Syna jego, żeby on w pierw. wstąpił mie-
dy wiel. Bráćrey. A które przędym nagnadził, tych też we-
zwał, a ktorých wezwał, tych też usprawiedliwił, a które uspra-
wiedliwił, te też y uwielbił.*

Takó mieysce Bowerfarze/ w Rishedio
źmie swoim : tol 307. tak napisali.

Takó tedy odpowiadają na cno mieysce ?

Tak, że to mieysce do Przyjrzienia strony przeciwney na-
mniey nie należy. No takówe Przyjrzienie, które przeciwna
Stroná stanowi, bez wszelkiego względu na cejunki dobre, ludzi
do żywota wiecznego nagnadza : a Paweł swięty tu zdaje o takim
przyjrzieniu tylko mowi, które ná takie ludzi wyszedł ma, co Bi-
ga milują y pokazuje że takowym verapienia wszelakie nie nie-
škodzą, y owsem ku dobremu pomagają. A o tych mowi, że są
wezváni wedle postanowienia, dla tego, aby pokazał, że ci dopie-
ro wedle rady samego Boga Ewangeliey wwierzyli, y do zbawie-
nia nagnaczeni byli, którzy Boga milują. A to iż w mocy jest cje-
łowiczey, wyjsze pokazyło sie.

Prośba

Przebiecie wyłożę mi to miejsce?

Przebiecie tego miejsca wyrozumieć to jest, że Apostoł wier-
dzi, iż tym ludziom, którzy negamiliu, y Ewangeliey Chrystu-
sowej uwierzyli, usłakie wiarupnia ku dobremu pomagają.
Czego Apostoł dowodzi tym sposobem: iż na te rzeczy nąznacjem
sa, które są mego Pana Chrystusa podkaly. A iako ony Panu
Chrystusowi nie nie przyskadyaly do Nieśmiertelności, tak też
y Wiernymiego nie nie mogą przyskadyć. Tego Apostoł do-
wodzi się nie nie jakie opisyue, które na ludzkie nieśmiertelności
dosiępną: i pękają, że te, które Ten Bóg na to nąznaczył, aby
y w wiarupniu, y w nieśmiertelności Panu Chrystusowi podobni
byli, przez opowiadanie Ewangeliey do Zboru Wiernych swych
przysłaję: a poroż ed wszykych grzechu w wielzymi rożnili. y
zo sfrawiedliwie poczytal: a nąstlęć sfosem nieiakiem dosko-
nalszym do nieśmiertelności, y żywota wiecznego przyzyszał.
To własne Adwersarje słow.

Ná to odpowiadam.

Naprzec: Neguac tego / aby w tych słowach przebie-
siorzistych: miał co mówić Apostoł de causa electionis:
gdyż w nich tylko mowi de subiecto pre-destinationis:
Bo w nich tylko tych rżazuje: którzy są wybranyimi, to
jest: że ci którzy Boga miluie. A iuż to dawno wiedza
wysłcy mądrzy: że inśe zámśe musi być subiectum pre-
destinationis, to jest: człowiek: a inśa Causa dla ktorey
kto przeznáczony jest.

Powtorę: Odpowiadam ná to: Co Adwersarje do-
kłada: że tu w tych słowach przebieśiorzistych: Ná-
wet ś. mowi takim Przyzrzeniu: które ná takie ludz-
iwozład ma: którzy Boga miluie: Bo choć tć rzecz tć-
sie ma: a słakiey to z tych słow iawna: że tu Apostoł
mówienie Boga: nie kładzie przyzryno Przyzrzenia:
ale rżadę słakiem. A bowiem powieś słow sly w przebie-
ż tym którzy Boga miluie / w sly sly rzeczy społu doro-
magają.

Okazanie:
Ży co pier-
wsiemiejsze
paula 3.
práwie do-
bry senten-
ciy násep-
o przedwi-
ciny przy-
zrzeniu do-
wodzi: a
Adwersar-
sly sie przy-
twi.

magaię ku dobremu : Żaraz żatym w tymże wierszu przy-
 czynę dokłada : Ciemu tym ktorzy Boga milują : wśy-
 ſtki rzeczy dopomagaię ku dobremu : Że nie dla czego ino-
 Bego: tylko dla tego: Jż ſa według nāznāczenia tegoż Bo-
 gā wezwāni : Abowiem tak żrzetelnie ty wśyſtki ſtowa
 v. 28. Płādsie : Wiemy że tym ktorzy milują Boga, wśyſtki
 rzeczy ſpōlu dopomagaię ku dobremu, to ieſt, tym (NOTA)
 ktorzy ſa według iege nāznāczenia wezwāni. Jw nie wſāzu-
 iac : Że nie to : Jż my Boga miluiemy: ieſt przyczyņa prze-
 znāczenia : ale przeznāczenie ieſt przyczyņa tego : Jż tym
 ktorzy Boga milują : wśyſtki rzeczy ſpōlu pomagaię ku
 dobremu. Rowieem przeznā: żenie: ieſt przyczyņa v ſā-
 mey miłości Boga. Wo wſāzawſzy Apoſtol v. 30. Że
 przeznāczenie / ieſt przyczyņa wezwānia / wſprāwiedliwie-
 nia / v wwieliwienia : Żaraz żatym v. 33. wſāzuie : Że toż
 przeznāczenie ieſt przyczyņa tego : Jż żaden żatym nā wy-
 brāne Boże ſkārżyć nie może: abowiem Bóg ieſt wśyſt-
 wprāwiedliwia. Wſāzuie v. 34. Że toż przeznāczenie
 ieſt przyczyņa tego : Jż żaden wybrānych potępić nie
 może : abowiem Chriſtus ieſt / ktorzy wmarł / żmartwych
 wſtāł / żieſi po prāwicy Bożej / v przyczyņa ſie żā nāmi.
 Wſāzuie Nāoſtātek v. 35. Że toż przeznāczenie : ieſt przy-
 czynā v Miłości Chriſtuſā tākowey : od ktorey wybrā-
 nych Bożych żaden odłaczyć nie może : ani wciſt / ani wtra-
 pienie / ani przeſlādowānie / ani głod : ani te wśyſtkie rze-
 czy ktore tām Apoſtol wymienia. Tych mowi wśy-
 ſtkich rzeczy / Apoſtol ſwiety / przyczyņa przeznāczenie
 wſāzuie : Wo ie żrzetelnie nie inſzym tylko przeznāczonym
 wśyſtki ā wśyſtki przywſāżca. Z przeciwney ſtrony w-
 ſāzuie : Że Piedyby nie byli przeznāczonymi: tedy żadnym
 ſpoſobem: te rzeczy nie mogłyby im należeć. Jāwna tedy
 rzecz ieſt z tego wśyſtkiego : Jż chęć tu Apoſtol o tākim
 Przyżrzeniu mowi: Ktore nā tākie ludy wżglād ma: Kto-
 rzy Boga milują : przeżie ieđnāż ty n nie czyni tego : aby
 to miło-

to miłowanie Boga: miał kłaść przyczyną Przejrzzenia: ale raczy kładzie przejrzenie przyczyną miłowania Boga: Przetoż y Adwersarze/ tego sie z tych słow Apostołów domyslać nie mogą: Czemu sie sam Apostoł przeciwni.

Nawet: Odpowiadam Adwersarzom y na to: co twierdzą śmieją w tej swojej explicacy: jakoby Sentencia naszą miała być taka: Która takowe przejrzenie stanowi: Ktore bez wszelkiego względu na uczynki dobre: ludźi do żywota wiecznego nazywając. W czym sie nam od Adwersarzom znaczna przewoda dzieje. Sentencia naszą bowiem jest ta: Która tego z Apostołem Pawłem świętym; Ephes. 1. v. 4. iawnie uży: Jaki Bóg dla tego nas wybrał: abyśmy byli świętymi y nie naganionymi przed nim. A tak już Sentencia naszą: słusnie takowej pomocy ponosić nie może: iaką iey Adwersarze żądają.

DRUGIE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: Z tegoż Listu do Rzymian Cap. 9. v. 16. którego są te słowa:

A tedyć wybranie nie jest tego, któryby chciał, ani tego któryby biegł. ale Boga który sie zmiłuje.

Na to Mieysce/ Adwersarze w Katechizmie swym: fol. 310. tak napisali:

Nie mówi Apostoł święty w tych słowach o wole y staraniu, aby kto według rozkazań Bożych był: gdy sie to przeciwni wśytkim Pismom świętym, które ledwie o czym inśym częściej świadczą, iak o tym. jebyśmy sie starali, y wśilowali według rozkazań Bożych być: ale mówi o wole y staraniu takim, którym byśmy Pana Boga uprzedzić, y do tego poruścić chcieli, y wśilowali: jeby nam dobrodziejstwa swoje ofiarował: Co iż tak jest, pokazuje sie z przedsięwzięcia Apostolskiego; które takie jest, iż

dowodzą, że nie wszyscy którzy się wedle ciała z Abrahama urodzili, prawdziwie tego Synami są, y do tych obietnic należą, w których: potomstwu Abrahamowemu wieczna szczęśliwość obiecana jest: Ale, że tylko ci dziećmi tego są, którym się w podobą to Bogu łaskę swoje dawać, nie mając względu na ono cielesne urodzenie: a to są ci, którzy weni przez Pana Chrystusa wwie-ryli, z iakichbykolwiek rodziców byli spłodzeni: y takim sposobem Abrahamowymi Syny Duchownymi zostali, y dla tego już nie potrzebą zbawienia, y sprawiedliwości przez Zakon Moyżesow dochodzić, który niekiedy Synom Abrahamowym, y Izraelowym wedle ciała od Boga dany był, ale przez wiarę Chrystusową, która potym od tegoż Boga Abrahamowym y Izraelowym duchownym Synom wiecznie była wystawiona. To jest właśnie tego miejsca wyrozumienie, przetoż iako my na to rądzę pozwalamy, że żaden człowiek chceniem, y bieżeniem swoim tego na Bogu wymoc nie może, aby mu iakie dobrodziejstwo, y łaskę ofiarował: iakż i tak to, żeby człowiek potym, iakoż Pan Bog dobrodziejstwa swoje y łaskę ofiarował, nie mógł chcieć oney przyjąć, y wealig waley być, za bargo škodliwy bład mamy. To właśnie Adwersarckie słowa.

Ná to Odpowiadam.

Mowia Adwersarze/ o tym miejscu Pisma świętego: Ale nie nie dowodzą świadectwem Pisma świętego: iż czym słusnie te wszystkie słowa mogłyby być mżgárdzone. Atoli ná to się nasadzili: aby wystawić mogli wolną wolę ludzka do dobrego: zeznawając: Że choć człowiek chceniem/ y bieżeniem swoim: nie może tego wy-
moc ná Bogu: aby mu dobrodziejstwa iakie y łaskę ofiarował: Wszakże gdy sam Bog łaskę y dobrodziejstwa swoje ofiaruje: człowiek może chcieć one przyjąć/ y we-
blug woley Bżej być: Ale to nie może być Adwersarckom pozwolono.

Mówowicie dla tego.

Ze się temu Pismo święte przeciwi: Naprzód: m
prytla.

Okazanie:
Że człowiek
niema tego

przykładzie Pávla świętego: Ktoremu choć była łaska Boża ofiarowana: bo mu był Zakon ofiarowany / Który jest znakiem łaski Bożej y dobrodziejstwa: y który prowadził do Chrystusa: á przecie tego nie mógł mieć: własnych sił swoich: áby był mógł tę łaskę Bożą zbawienną: przyjąć: y iey postużnym się stawić: ále potrzebą mu było osobnego zmiłowania Bożego nád sobą: áby to był mógł uczynić. A dla tegoż to sam ná się żrzetelnie wyznawał: y to zmiłowanie Boże osobne nád sobą: wyśławia: I. Tim. I. 7. 13. gdy one słowá mówi: Którym pierwey był bluźniercem y prześladowcą, y gwałtownikiem, ále się nádemną zmiłował, ábowiem niewiedząc tom czynił przez niedowiaśstwo.

w swej mocy: áby mógł przyjąć łaskę od Boga: á sobie ofiarowaną.

Potym: Przeciwi się temu Pismo święte: y w przykładzie inſzych wielu ludzi: Którym chociaż bywa łaska Boża ofiarowana / y dobrodziejstwa zbawienne: miánowiąć w ten czas / gdy im bywa Ewángelia Chrystusowa / Która jest mocą Bożą / Ku zbawieniu wszelkiemu wierzącemu: opowiadána: á przecie nie mają tego w mocy swej: áby ją mogli albo zrozumieć / albo przyjąć. Jż iey nie mogą zrozumieć: tego Nápisał onymi słowami samego Syná Bożego dowodząc: Matt. II. 7. 25. Dżekuję tobie Oycze Pánie niebá y ziemi, żeś te rzeczy zádał przed mądrymi y roztroprnymi, á opowiadałeś je małukóm. Potym y onymi Ktore Piotrowi powiedział: Matt. 16. 7. 17. ná to iż go imieniem wszystkich zwoleńników iego: Synem Boga żywiącego wyznał: Błogosławiony jesteś Symonie Bar Ioná: ábowiem ciało y krew nie objawiły tobie: ále Oćcie mój który jest ná niebie. Náwet: dowodząc tego y tym: co o samych Apostołach Pána Jezusowych: Luc. 24. v. 45. nápisano: Jż oni choć im przedtym od samego Chrystusa Ewángelia brła opowiadána: nie mogli tego iedną pierwey ani z swych własnych sił zrozumieć: áż im sam Pan Jezus / po zmartwychwstaniu swoim: otwo-

rzyl smysły: aby zrozumieć Pisma.

Jeżeli nie wszyscy mogą Ewangelia z swej własnej mocy przyjąć / y oney uwierzyć: choć im bywa opowiadana: Tego Naprzód onymi słowy samego Chrystusa Pana dowodzi: Mar. 16. v. 15. 16. Bo wiedząc Pan Jezus: że nie wszyscy Ewangelii jego mieli uwierzyć / y one przyjąć: choćby im była opowiadana: a przez opowiadanie iey łaska zbawienia ofiarowana: Przetoż tak / tym / które z iey opowiadaniem na świat wysyłał wysyłał: powiedział: wysłędzcie na wszystkie światy, opowiadając Ewangelia wszelkiemu stworzeniu. Kto uwierzy a okrzyknie się, zbawion będzie: ale kto (NOTA) nie uwierzy, będzie potępion. Potym dowodzi tego: y onymi słowy Pawła świętego: 1. Cor. 1. v. 18. gdy mówi: Abowiem powieść oną okrzyku, tym którzy giną, iest głupstwem: a nam którzy bywamy zbawieni iest siła mocy Bożej. Znowu mówi: tamże ver. 23. 24. Ale my opowiadamy Chrystusa ukrzyżowanego, który iest Zydowi zgorszeniem, a Grekom głupstwem: a samymi wezwanymy tak Zydowi y Grekom: opowiadamy Chrystusa mocą Bożą, y Mądrością Bożą. Z których wszystkich świadectw: to się iawnie pokazuje: Że nie tylko tego człowieka nie ma w swej mocy: aby mógł łaskę Bożą o swoim zbawieniu przedzić: y wymoc to na Bogu aby mu była ofiarowana: ale y tego z własnych sił swoich mieć nie może: aby ią y w te czasy mógł albo zrozumieć / albo przyjąć: gdy mu bywa ofiarowana. Myślę się tedy wielce na tym Zdwerszarze: gdy przeciwną rzecz temu twierdzić śmie: iż: bez wszelkiego dowodu Pisma świętego: y owsem nie mając żadnego względu na to: że się temu Pismo ś. tak iawnie: y nie iednym sposobem przeciw. Jako tedy y tego człowiek w swej własnej mocy nie ma: aby mógł sam przez się / y z siebie: łaskę Bożą zbawienia / gdy mu bywa ofiarowana: bez osobliwej pomocy samego Boga: przyjąć: y zrozumieć: Tak daleko wiscey nie ma tego

tego w swej własnej mocy: aby mogli iakimi uczynkami
na Bogu to wymoc: żeby go wybrał do żywota wiecznego
go: O którym wybraniu: właśnie: od Apostoła Pawła
świątego: te słowa są napisane y położone: Co nie-
tylko z nprzedziacych słow/ y pozad idacych/ Prawdę i-
stwie obaczy/ czytając ten Rozdział Dziemiasty Listu do
Rzymian pilno: y uważnie: ale y z samych własnych słow
tego wierzą: I 6. iawnie się to pokazuje: gdyż tak są na-
pisane: A tedyć wybranie, nie jest tego któryby chciał, ani
tego któryby biegł, ale Boga który się zmiłuje.

TRZECIE MIEYSCE PISMA
świątego obrony potrzebuie: Ioan. 6. v. 44.
gdzie sam Syn Boży tak powiedział.

Zadenci do mnie przysć nie może, iestliby go Ociec, który mie
posłał: nie potargnął.

Tł to miejsce Adwersarze/ w Katechizmie swym:
fol. 312. 313. tak napisali:

*I to ciągnięcie Boże nie znosi wolnej wole y ludzkiej: Bo się
nie dzieie takim sposobem, żeby Pan nas miał owałe czynić lu-
dziom, ale tylko tym, że im wystawia Zaczność y pewność obie-
tnic swych, któremi ich do siebie ciągnie. A iż to ciągnięcie
nie dzieie się gwałtem, Naprzód ślad się pokazuje, że Pan tamże
przydaje, sposób ciągnięcia wykładając, y będą wszyscy naucze-
ni od Boga: kto tedy słyszy od Oycy, y nauczył się, ten do mnie
przychodzi. Gdzie iawnie widzisz, że od Oycy być ciągnięciem,
nie inşego nieieść, iedno od Oycy słyszeć, y uczyć się: a to i-
akoby się działo, niżej tamże z słow Pańskich pokazuje się, gdy
mowi: Nie iżby kto Boga widział: Ten który ieść od Boga, ten ci
widział Oycę: Potym pokazuje się to, y ślad, że to ciągnięcie ieść
rzecz do wszystkich należąca, do których przychodzi Ewangelia,
iako to może być rozumiano z onego miejsca, gdzie Pan Jezus
mowi: I a gdy wywyższon bede: Ziemie, wszystkie potągna do
siebie. To własne Adwersarstie słow.*

Ioan. 12. v.
32.

Ná to Odpowídam Troiáko.

Ná pierwszą rzecz odpowídam.

Pierwszą rzecz / Adwersarze / w tej swoiey expliká-
ciey : że zámyślá : w ktorey twierdza : iákoby to
ciągnięcie Boże / o którym mowi Chrístus Pan w tych
słowach pomienionych : nie miało znosić wolney woley
ludzkiej do dobrego : miánowicie dla tego : że sie nie dzie-
je takim sposobem : żeby Pan Bóg gwałt miał czynić lu-
dziom : Ale to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Miánowicie dla tego.

Okazanie:

Że to cia-
gnięcie Bo-
że o którym
mowi Chri-
stus Pan / u-
tych sło-
wach prze-
siewziętych
choć sie nie
rozumie o
gwałtowny
ciągnięciu
ludzi do
Chrístusa /
od Boga /
znosić tedná-
wolną wo-
lę ludzką do
dobrego.

Bóg / iáko
ciągnie lu-
dzi do Chri-
stusa.

Ze áżci to prawda iest : Że Bóg nikogo do wiáry
gwałtem nie poniewala : Gdyż wiárá iest Przyzwole-
niem : Wszakże y to prawda : że to iż wierzyć chcemy / á
iáko do Chrístusa przychodzić : mamy nie z siebie ale z nam
to od samego Boga bywa dané : ábyśmy wierzyć chcieli
i y do Chrístusa przychodzić. ~~W~~ ~~ale~~ tegoż y tu sam Syn
Boży te słowa mowi : ~~Żaden~~ ~~do~~ ~~nie~~ ~~przyc~~ ~~nie~~ ~~może~~ ~~ieśli~~
~~by~~ ~~go~~ ~~o~~ ~~ciec~~ ~~ktory~~ ~~nie~~ ~~posłał~~ : ~~nie~~ ~~potárgnal~~. ~~S~~ ~~ámego~~ ~~wola~~
~~nie~~ ~~sprowadzić~~ ~~Oycá~~ ~~swego~~ ~~to~~ ~~przepisując~~ : ~~ieśli~~ ~~któ~~ ~~kie~~ ~~dy~~
przychodzi do niego : ~~w~~ ~~wierzy~~ ~~w~~ ~~sz~~ ~~w~~ ~~en~~. Co iestże tym
wiecey Apostól Páwel święty objaśnia : gdy ony słowa
piše : Ph. lip. 2. v. 12. ~~Abu~~ ~~wiem~~ ~~Bóg~~ ~~ieśli~~ ~~ten~~ ~~ktory~~ ~~sprá-~~
~~wnie~~ ~~w~~ ~~was~~ ~~to~~ ~~abyście~~ ~~chcieli~~ ~~y~~ ~~uczynili~~ ~~podług~~ ~~darownego~~ ~~v-~~
~~podobania~~ ~~tego~~. A piše to o tych : ktorzy byli wybrány
mi y iuż wezwánymi. Choć tedy prawda : że Bóg niko-
go gwałtem nie ciągnie do Chrístusa : áni do wiáry weń
tednáł náskłania wola nász / ~~hac~~ / y wymysł : ábyśmy do
Chrístusa przychodzić chcieli : gdy nas on powabia do
niego A ponieważ tego chcenia słowem nie może mieć z
siebie : ale ie miewa idárównego upodobania samego Bo-
ga : iáko Apostól Philippus z tem piše : Pytam zárym :
Jákój sie tu wola wola ludzka do dobrego ostoi ?

Ná drugą

Na drugą rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ Adwersarze / w tej swojej expli'acii: że zamyślają: w której wierzą: iż aby Ociec niebieski: to pociąganie ludzi do Chrystusa: nie innym sposobem miał wykonywać: tylko wystawiać im zacność y pewnością obietnic swoich: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że wystawianie zacności y pewnością obietnic Bożych: jest rzecz wierzechna. A tu to pociąganie / Oycą niebieskiego: ludzi pewnych: do Chrystusa: samże Chrystus wiaże sprawa Oycą swego wewnętrzna. Co się stać potężuje: że wnet zątem w wierze nasładowcym 45. do słow takich Prorockich iostofuje: które iawnie wewnętrznego a tajemnego wezwania wolei Bożej: ludzi: od samego Boga: dowodzą. Abowiem gdy te słowa/ zaraz za tymi pierwszymi o pociąganiu ludzi od Oycy: do siebie: Chrystus Pan: v. 45. ^{Przedsie: i t. napisał w Prorocach: y będą wszyscy uczeni} między Boga. Tedy referuje się w tym do Proroka Wiaia: ^{między Boga.} Wiaia: Cap. 54. v. 13 o tym tak napisał: wszyscy tej synowie two. będą wyciem od Ichow y rozumny pęk y synów twoich. Jeremiaś zaś ięże wyobraźniew: Cap. 31. v. 33. 34. o tym piśe: A toć jest Przymerze, które weźmie z domem Izraelskim po tych dniach, mówi Ichow. Dam Zakon mój w potrzydku ich, y napisze go (NOTA) na sercu ich: y będą im Bogiem, a oni mnie będą ludem. Imie będzie wezyć wiecey ieden każdy bliźniego swego, y ieden każdy Brata swego, mówiąc: Poznaćcie Ichowe, abowiem wszyscy mnie poznają od najmniejszego ich, aż do największego ich, rzekł Ichow. Ponieważ tedy Chrystus Pan: o pociąganiu pewnych ludzi do siebie: od Oycy: takie świadectwa Prorockie przywodzi: które iawnie we wnetrznego a tajemnego wyuczenia ludzi w Zakonie Bożym: od

samiego

Wskazanie:
Ji to pociąganie ludzi do Chrystusa / od Boga: jest wewnętrzne: nie zwierzechowe: a zątem że się nie może do myśleć tylko w samym wystawowaniu ludzkom od Boga: zacności y pewnością obietnic Bożych tego.

samego Boga : dowodzą : y do Nowego przymierza przystosowane są : Przetoż y przez to pociągnięcie / od Oycá niebieskiego : pewnych ludzi : do Chrystusa : we wewnętrzne y tájemne pociąganie : ma być rozumiane. A iż wystawianie zacności y pewności obietnic Bożych : iest rzecz zwierzchowana : iáko to y sami Adwersarze zeznawają : gdy te słowa w tey explikacyi swoiey piszą : *Gdye iáwnie widzisz, że od Oycá być ciągnionym, nie inšego nie iest, iedno od Oycá słyseć y wćyć sie.* Przetoż wystawianie zacności y pewności obietnic Bożych : nie iest tym sposobem : przez ktory Ociec niebieski ciągnie ludzi do Chrystusa Pánará o którym tu sam Chrystus Pan mowi.

Powtore : A dla tego to Adwersarzom nie może być pozwolono : Że sie temu samo przedśiewzięcie Chrystusa Páná przeciwui. Bo wystawiając Chrystus Pan / onym Żydom / przed ktoremi te słowa mowił : zacność y pewność obietnic Bożych : o chlebie Bożym / *(to iest, o sobie)* ktory zstąpił z niebá / y dawa żywość / y do ktorego kto przychodzi / nigdy ~~sam~~ nie będzie : á kto weń wierzy nigdy nie ~~boże~~ prągnąć : iáko v. 33. 35. mowi : y inšych rzeczy wiecey tym podobnych / w wierśkach náśládujących. Iż mu Żydowie niechcieli wierzyć : y owym przeciwno niemu szemrali / gdy im to mowił : iáko v. 41. 42. Ewángelistá dokłada. Ná to odpowiedź im Pan Jezus czyniąc / á mowiąc : Nie szemrzcie między sobą : iáko Ewángelistá v. 43: dokłada. Záraz zátem w tey odpowiedzi / te słowa do nich mowi wierśká 44. *Zadenć do mnie przysć nie może, iestliby go Ociec, ktory mie poslal : nie podrzgnął.* Stąd znać : Iż iestliby to był Chrystus mowił o iákim zwierzchownym pociąganiu / przez opowiadanie y wystawianie zwierzchowne zacności y pewności obietnic Bożych : tedy koniecznie musieliby sie byli stáć oni Żydowie do niego pociągnionymi : ponieważ im Chrystus Pan zwierzchownie opowiadał y wy-

stawiał

stawiał zacność y pewność obietnic Bożych: iako się po-
mieniło: y iestże każdy rozsądny tym dostateczniew to wy-
baczy: gdy sobie słowa tego Rozdziału / od wierzą 32.
połączysz: wważnie przeczyta. Ale i przecie oni Żydo-
wie/ o Chrystusa Pána: nie byli przyćmienni: choć im
samże Chrystus/opowiadał y wystawiał zwierzchownie-
stwo y zacność obietnic Bożych: ale raczej z tego się
gorzeli/ wragali mu y szemrali przeciwko niemu: iako v.
41. 42. Ewangelista wspomina: Przetoż Chrystus
Pan: te słowa v. 44. o zwierzchownym poćiąganiu /
przez opowiadanie y wystawianie zwierzchowne: zacno-
ści y pewności obietnic Bożych: nie mówił. A zwa-
żając gdy kto y to przedtym wważy: Że tu Chrystus Pan/
o takim poćiąganiu ludzi do siebie/ od Oycá swego: mo-
wi: Którym gdy kto będzie poćiągniiony: koniecznie mu-
si przysć do niego: Abowiem zrzetelnie mówi: Zaden
do mnie nie może przysć, iesli go Ociec, który mnie posłał nie po-
ćiągnie. Jawnie twierdząc: Że iako żaden do niego
przysć nie może: iesliby go pierwey sam Ociec iego nie
potargnął: Tak zaśie ten który do niego przysć
musi: Ktoregoby sam Ociec iego do niego potargnął.
Ale i nie każdy przychodzi do Chrystusa / gdy bywa
zwierzchownie poćiągany: iako y ci Żydowie/ przed któ-
rymi Chrystus mówił te słowa: będąc do Chrystusa
zwierzchownie poćiągani: w ten czas gdy im Ociec nie-
biłski/ przez samego Chrystusa: zacność y pewność obie-
tnic swoich opowiadał/ y wystawiał: a przecie do Chri-
stusa nie przyšli: Przetoż te słowa Chrystusowe: nie o
zwierzchownym poćiąganiu do Chrystusa: ale o wnetrz-
nym maig być rozumiane. Gdyż tylko samo poćiąganie
wewnetrzne: iest takowey własności: że każdy: który
nim poćiągniiony będzie: koniecznie musi przysć do Chri-
stusa: iako sam Chrystus w tychże słowach ver. 44.
wskazuje.

Nawet : A dla tego to Adwersarzom nie może być po-
zwolono : Że samże Syn Boży / niżej *ŷ. 64. 65.* to po-
ciąganie y przychodzenie do siebie : nie do wystawiania
iakięgo zacności y pewności obietnic Bożych : ale do wi-
ary w nie stosuje. Bo gdy sie nie tylko Żydowie / ale y in-
szych wiele ięgo Zwolenników gorzkyło z tej nauki ięgo /
ktora o iedzeniu ciała swęgo / y pięciu krwi swoiey poda-
wał : y siemrali przecimko niemu : iako *ŷ. 60. 61.* Ew-
angelista *ś. dokłada :* Mowil im żąnym *ŷ. 64. 65.* samże
Pan Jezus te słowa : Lecz samękiorzy ; was, co nie wierzą.
Abowim wiedział od początku Jezus, ktorzy byli ci co nie wie-
rzyli, y tego ktorzy go Zdrądzić miał. Y mowil : Dla tego m-
wam powiedziat, iż żaden nie może przysć do mnie, iesli mu to
nie będzie dano od Oycā moiego. Wiare w sie / przychodze-
niem do siebie : żrzeltnie nąywóiac. A tora wiara / i-
ż to iest rzecz wewnętrzna : tak też Chrystus Pan : to po-
ciąganie y przychodzenie do siebie : żrzeltnie do wiary w
sie stosując : mowil to o wewnętrzny ~~potciąganiu~~ potciąganiu. Je-
śliby sie to tedy zamykało w wolney woley ludzkiej : oś-
tawiana łaska Boża y okazana zacność y pewność obie-
tnic Bożych przysć : tedyby nie potrzebā wewnętrznyego /
od samego Boga / do Chrystusa Pána : potciągania. Ale
iż potrzebā wewnętrznyego / od samego Boga potciągania
káždemu : kto ma przysć do Chrystusa : Bo żaden nie
przychodzi do Chrystusa : iesliby nie był potciagniony od sa-
mego Oycā niebieskiego : iako sam Chrystus w tych slo-
wach przedśiewszetych wży : Przetoż sie to nie zamyka
w wolney woley ludzkiej : ośtawiana łaska Boża y oka-
zana zacność y pewność obietnic Bożych : przysć.

Na trzecia rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz / á ośtátnia / Adwersarze / w tej explik-
acy swoiey : te zamykaia : w ktorey twierdzą : iakoby to
ciągnięcie miało być rzeczą do wszystkich należącą : do

ktorych

których przychodzi Ewangelia: Ale im y to nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: Że sie temu w tychże samych słowach przedświadczył/ sam Syn Boży przeciw: Bo gdy mowite słowa: Zaden nie może przysć do mnie, iesliby go Ociec, który mie posłał, nie poćiągnął. Tedy tym samym iawnie wkaże: Że nie do wszystkich to ciągnienie należy. Gdyż iesliby do wszystkich miało należeć: tedyby Chrystus nie mowil tych słow exclusiue. Abowiem gdy te słowa tak mowi: Zaden nie może przysć do mnie, iesliby go Ociec, który mie posłał: nie poćiągnął: Tedy tym samym i niektore ludźi ekscluduie od przychodzenia do siebie: a mianowicie te same: którzy nie bywają od Oycá iego poćiągani.

Powtore: Dla tego: Że tu Chrystus Pan mowi nie o zwierzchownym: ale o wewnietrznym ludźi poćiąganiu. A Ewangelia ktora do ludźi przychodzi/ gdy im bywa opowiadana: Iż iść rzecz zwierzchowna: Przetoż to poćiąganie/ o którym tu Chrystus Pan mowi: nie może należeć do tych wszystkich: do których Ewangelia przychodzi: gdy im bywa opowiadana. Wyznawamy tedy/ że y przez opowiadanie Ewangelii: ludźi do Chrystusa bywają poćiągani: Ale y to przy tym sąmym wyznawamy: że to poćiąganie: ktore sie dzieie przez opowiadanie Ewangelii: iest zwierzchowne y nie zároveň skuteczne. A to o którym tu Chrystus mowi w słowach przedświadczył: iest wewnietrzne/ y zároveň skuteczne. Bo iż iest wewnietrzne: to sie już wyżej pokazało. Także: iż iest zároveň skuteczne: tego sam Chrystus reży: gdy zeznawa: Iż każdy/ który iedno tym wewnietrznym poćiąganiem poćiągany bywa od Bogá Oycá: do niego: Poniecznie przychodzi do niego. Co o tym sposobie poćiągania ludźi do Chrystusa/ przez opowiadanie Ewangelii: nie może być rzeczone: Gdyż nie tylko samo Pismo/ ale y samá experientia wkaże: Iż była iest ludźi takow

Okazanie:
Iż to ciągnienie ludźi do Chrystusa: od Bogá Oycá: nie należy do wszystkich ludźi wobec

wych: Ktorzy do Chrystusa bywają pociągani przez opowiadanie Ewangelicy jego: a przecie do Chrystusa nie przychodzą.

A co się tknie tych słow / Ktore ex 12. Cap. Ioan. 7. 32. Adwersarze przywodzą: w ktorych Chrystus Pan mówi: *A ia gdy wywyższen będzie od ziemi, wszyscy pociągnę do siebie.* Tedy w tu żadney podpory Adwersarze swego przedsięwzięcia nie mają. Bo iako ie Ewangelista słowie do śmierci Chrystusowej sposobu: przez ktorą nas zbawił: Tak też rzetelnie to okazuje: że my tego nie mamy z siebie: abyśmy do Chrystusa wywyższonego od siebie przychodzić mieli / a z jego śmierci zbawienie czerpać: ięliby on nas sam nie potągnął do siebie: Przetoż w tu wolna wola ludzka do dobrego / Która Adwersarze siłogą: wpada y z mieysc swego wstawa.

Chrystus sam / pociągają wybrane swoje do siebie, a ludzkie samiz siebie tego mieć nie mogą.

CZWARTE MIEYSCE PISMA SWIE-
tego obrony potrzebuie: **Aclor. 13. 7. 48.**
gdzie tak napisano.

Wziętylo ile ich było zgromadzonych do żywota wiecznego.

Ta to Mieysce / Adwersarze / w Rękopiśmie swym:
fol. 314. tak napisali:

A na trzećie mieysce iako odpowiadał:

Iż to Mieysce nie znosi wolney wolej ludzkiej, Nlad iawnie ięst, że tu niemają wymiarki o Bogu, któryby one ludzi zgadzić miał do wiecznego żywota: co się rozumieć moje o samych ludziach, że oni zgadzeni, to ięst sposobni byli do przyjęcia nauki Pána Chrystusowej, y iakym do dostąpienia żywota wiecznego: iako trocha wyissey ięst napisano w tymże Rozdziale w przeciwny rzeczy, że drudzy samych siebie niegodnymi sądzili wiecznego żywota: y iako niżej Pan Chrystus mówi: że wielki lud miał w Koryncie, Nie dla czego inzego, iedno dla tego, iż sposobni byli, aby się ludem Pána Chrystusowym stali. To właśnie Adwersarskie słowo.

Acl. 13. v. 46.

Cap. 18. v. 10.

Ná to Odpowídam Cżwo- ráto.

Ná pierwszą rzecz odpowídam.

Pierwsza rzecz / Adwersarze / w tej sweley expli-
ciey : że zámpłak : w Ktorey twierdzą : iákoby to
mieysce wolney woley ludzkiey dla tego nie miało znosić :
Iż tu niemáš żadney wzmianki o Bogu / Ktoryby one lu-
dźi zrzadzić miał do żywota wiecznego : ale tylko po pro-
stu iest nápisano : Iż wwierzyli ile ich zrzadzonych było
do żywota wiecznego : Ale y to Adwersarzom nie może
być pozwolono.

Naprzód : Dla tego : że áczci tu wzmianki niemáš
Bogá : wskáże rzecz samá wkázuie : Iż tu ten nayosobli-
wiey ma być rozumiany. Bo gdy tu zrzetelna wzmianka
uczynioná iest Żywota wiecznego : do Ktorego ci byli zrz-
dzeni Ktorzy wwierzyli : A toż skąd nie widzi : Iż tu Bog
nayosobliwiey ma być rozumiany : iákoby ten : Ktorego wla-
snym dárem iest Żywot wieczny : *Rom. 6. v. 22.* A iż
iego dárem iest Żywot wieczny : musi tedy być y zrzadze-
niem iego samego. Czego żaden pobożny nie záprzy.

Náwet : A dla tego to Adwersarzom nie może być po-
zwolono : że sam Socin Archimistrz Adwersárski : Dis-
putując o tym mieyscu lib. de Seruat. fol. 421. concedu-
ie tego : Aby choć tu niemáš wzmianki Bogá : rozumia-
no było : Iż ci zrzadzeni byli do żywota wiecznego od
Bogá / Ktorzy wwierzyli. Abowiem tak piśe : *A cży choć-
by było pozwolono, iż goła ma być rozumiano, od Bogá, á próczie
zonásemu wykładowi nie mogłoby nic zájskadzać ?* Iákoby tedy
sámi Adwersarze / śmieia to twierdzić o tym mieyscu
przedśiewziętym : Iż dla tego nie może znosić wolney
woley ludzkiey do dobrego : że w nim nie dzieie się żadna

Okazanie :
Iż choć to
mieysce
przedśie-
wzięte : zrz-
telney w-
zmianki Bo-
gá / w sobie
nie zámpłak-
mości iedną
walną wo-
la ludzka do
dobrego.

wzmiąnką Boga samego/ Ktoryby był miał zrzadzić tych
wierzących do żywota wiecznego: Takt zaś: gdy sie
z Pismą świętego/ y z pozwolenia Sociną samego: pota-
żało: Iż tu Bóg ma być rozumiany sprawcą zrzadzenia
do żywota wiecznego/ tych/ Ktorzy uwierzyli: Tedy ko-
niecnie za tym/ musza tego Adwersarze pozwolić: Iż
to miejsce znosi wolną wolą ludzką do dobrego.

Ná druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ Adwersarze/ w tej swojej explicácii: to
zamyślają: w Ktorej twierdzą: iakoby to co Lutaś świę-
ty napisał: O uwierzeniu tych Ktorzy byli zrzadzeni do ży-
wota wiecznego: rozumieć się miało o samych ludziach:
że oni zrzadzeni/ to iest/ sposobni byli do przypiecia náuti
Pána Chrystusowej: á zátym do dostapienia żywota
wiecznego: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwo-
lono.

Okazanie:
Iż to zrzadzenie do ży-
wota wie-
cznego tych/
o Ktorych te
słowa przed-
siewzięte
mowią: nie
może się o
samych tych
że ludziach
rozumieć:
iakoby byli
oni sami so-
bie do żywo-
ta wieczne-
go mieli
zrzadzić/ y
do przypiecia
náuti Pána

Naprzód: Dla tego: Że nigdzie w Pismo święte
nie mówi: aby się kto sam mógł stać zrzadzonym do
Krolestwa niebieskiego: álbo przysposobić się do żywota
wiecznego. Mogali Adwersarze/ niechay aby iedno
świádecztwo o tym z Pismą świętego przywiódą?

Powtórę: Dla tego: Że się temu sam Syn Boży prze-
ciwi: Ktory kiedy powiedział onym Synom Zebedeuszo-
wym: Matt. 20. v. 23. Ale siedzieć po prawicy mojej, y
po lewicy mojej. (rozumieć/ w Krolestwie Chrystusowym)
nie iest moją rzeczą dać: Ale będzie dane tym, którym iest zgotow-
wano od Oycá moiego. Tedy tym samym nie inštego nie wy-
rząził: tylko to: Że nie ten żywota wiecznego/ Ktory iest
Krolestwem Chrystusowym: dosiępuie: Ktoryby się sam
przysposobił do niego: ále ten: Ktoremu to od Oycá nie-
bieskiego będzie zgotowano. Przetoż y tu wolna wola
ludzka do dobrego wpada.

Potrzączę: R dla tego: Że te same słowa przebie-
wają

wskazują

wszystko temu się przeciwia: Bo gdy tak napisano od Łu-
kaśa świętego: *Wwierzyli ile ich było zarządzonych do ży-
wota wiecznego: Tedy tym samym iawnie widać: Iż ci
zarządzeni do żywota wiecznego: nie sami się byli zarządzili
do żywota wiecznego: ale byli inni, którzy ich zarządzili do ży-
wota wiecznego. Bo jeśli by się byli mieli sami zarządzić do
żywota wiecznego: tedy by był rzetelnie o nich samych
Łukaś s. napisał: Iż się zarządzili do żywota wiecznego.
A tak y stać wolna wola do dobrego wpada.*

*Porzeczanie: Dla tego: że to zarządzenie/ nie do przy-
jęcia nauki Chrystusowej: ale do żywota wiecznego:
Łukaś święty stosuje. Bo nie tak pisze: Wwierzyli, ile ich
było zarządzonych do nauki Pana Chrystusowej przyjęcia. Ale
tak: Wwierzyli, ile ich było zarządzonych do żywota wiecznego.
Przetoż y stać przedświadczenie Adwersarście wpada:
ponieważ to zarządzenie: do sposobności przyjęcia nauki
Pana Chrystusowej: przeciwko Łukaśowi świętemu:
stosuje.*

*Nawet: Dla tego to przedświadczenie Adwersarście
nie ostoja się: że tu rzetelnie Łukaś święty/ to zarządze-
nie do żywota wiecznego: kładzie przyczynę wwierzenia.
Bo nie tak mówi: Wwierzyli ile ich było zarządzonych do wi-
ary, albo przyjęcia nauki Pana Chrystusowej: aż i tym dostapie-
nia żywota wiecznego. Ale tak: Wwierzyli ile ich było zar-
ządzonych do żywota wiecznego. Zarządzenie do żywota wie-
cznego: iawnie przyczyna kładąc tego wwierzenia. A z
przeciwnej strony dając znać: że kiedy by ci, którzy wwie-
rzyli: nie byli pierwey do żywota wiecznego zarządzony-
mi: tedy tak by byli nie mogli wwierzyć w ten czas: iako
w tenże czas y oni Żydowie nie mogli wwierzyć: Porego
ci Poganie wwierzyli: którzy byli zarządzeni do żywota wie-
cznego. Bo jeśli dla tego w ten czas ci Poganie mogli
wwierzyć: Iż zarządzeni byli do żywota wiecznego: iako
Łukaś święty widać: Tedy z przeciwnej strony/ dla
tego*

Chrystuso-
wey: sposo-
bny mi wczę-
nie

tego oni Żydowie w ten czas nie mogli uwierzyć: słuchali tegoż co mówił Paweł y Barnabasz/ Kiedy / y czego słuchali y oni Poganie: Iż nie byli rzadzeni do żywota wiecznego. Myła się tedy Adwersarze y ná ten drugiey rzeczy/ktora zamykała w tej explicitacy ná to miejsce Piśmá świętego pomienione. A stąd to się zamyka do náшего przedświadczenia: Naprzód: Iż ponieważ tu Łukasza świętego to rzadzenie do żywota wiecznego: Kládzie przyczyną wiary tych Pogánów: iáko się pokazało: przez ktore się rozumie nie co innego: tylko wybranie y náznaczenie do żywota wiecznego: Przetoż każde serce pobożne: łatwo stąd baczyć może: Iżemy my słusznie uczynili wyśsey/ w utwierdżaniu Sentencji násey: o przedwiecznym wybraniu y przeznaczeniu: Iżemy wiare skutkiem tego przeznaczenia položyli. A zátym tá druga rzecz/ do náшего przedświadczenia należąca: zamyka się: Iż ponieważ wiara: skutkiem iest náznaczenia do żywota wiecznego: Przetoż nie może być przyczyną náznaczenia do żywota wiecznego: a iestliż wiara/ nie może być przyczyną náznaczenia do żywota wiecznego: tedyć pogotowiu y iusse dobre uczynki: nie mogą być przyczyną náznaczenia do żywota wiecznego: ktore bez wiary ráczey zostawia grzechem: niżeli przyczyną náznaczenia do żywota wiecznego. A zátym znówu y tá trzecia rzecz zamyka się: Iż ponieważ ci Poganie / o których te słowa przedświadcze / Łukasza świętego/ nayosobliwiey są rzeczony: nie mogli ináczey uwierzyć: tylko będąc pierwey do żywota wiecznego rzadzonými y náznáczonymi: Żydowie zaś oni/ ktorzy tegoż y w tenże czas/ słuchali od Pawła świętego y Barnabaszá: czego/ y kiedy słuchali y oni Poganie: nie mogli dla tego uwierzyć: Iż rzadzonými y náznáczonymi do żywota wiecznego nie byli: Przetoż stąd każde pobożne serce baczy: Iż wiara albo przypięcie lástki zbawienney: nie polega ná wolney wolep ludzkiej.

ludzkiej/ y siłach przyrodzonych człowieka. A iż się temu przeciwia Adwersarze: Przetoż się wielce na tym mylić muszą.

Na trzecią rzecz odpowiadam.

Trzecia rzecz/ Adwersarze/ w tej explikacy swojej: że sąmytają: w ktorej twierdzą: iakoby to/ co napisano o wwierzeniu tych zrzadzonych do żywota wiecznego: miało być rzeczą taką: iako wyższej w tymże Rozdziale spraw Apostolskich 13. v. 46. w przeciwney rzeczy napisano: że drudzy sąmych siebie niegodnymi sadzili żywota wiecznego: Ale y to Adwersarzom nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że to są przeciwne rzeczy: zrzadzonym być do żywota wiecznego: a osadzić się niegodnym żywota wiecznego: iako y sami Adwersarze zeznawają: Przetoż też skutnie podobieństwo: od osadzenia się niegodnym żywota wiecznego: nie może być brane: a stosowane do zrzadzenia do żywota wiecznego.

Powtorę: Dla tego: że o tych zrzadzonych do żywota wiecznego: zrzetelnie napisano: że oni nie sami siebie do żywota wiecznego zrzadzili: ale że od inych byli zrzadzeni/ to jest/ od Boga: iako się wyższej pokazało. A o tych ktorzy się osadzili byli niegodnymi żywota wiecznego/ zrzetelnie napisano: że oni sami osadzili się byli niegodnymi żywota wiecznego. Kiedyby tedy/ tak iawnie o tych zrzadzonych do żywota wiecznego było napisano: że oni sami siebie zrzadzili byli do żywota wiecznego: iako o tych drugich zrzetelnie napisano: że się sami osadzili niegodnymi żywota wiecznego: tedyby mogli mieć Adwersarze cokolwiek przedświadczenia swego praterxtu. Ale iż inaczej o tych zrzadzonych do żywota wiecznego: a inaczej o tych drugich odsadzonych żywota wiecznego: napisano: Przetoż też nie mają Adwersarze żadnego skąd przedświadczenia swego praterxtu. A pogotowiu

Opazanie:
Iż to bzdura.
dectwo: A
ktor 13 v 46.
do ktorego
się Adwersar-
sze y cielska
ia: nam iey
nie douodzi
Adwersar-
niego przed-
świadczenia:
raczej się
mu przeciwi

O stanie człowieczym

na mega słuknie tych inſzych ſłow do tych o które cono-
trouerſia ſtoſować.

o ſłowie
do odpá-
nienia tylko
od żywota
wiecznego:
może ſáme-
go ſiebie
przyſpoſo-
bić.

Forjeie : A dla tego : Że zrzetelnie Piſmo ſ. wſzy :
Ż tylko do odpádnienia od żywota wiecznego : może
człowiek ſámego ſiebie przyſpoſobić : ále Bog ieſt ten /
z którego zbáwienie płynie : iáko przez Ozeášá powie-
dzał : Cap. 13. 8. 9. Zginienie twoie o Iſráelu, tylko we
mnie zbáwienie twoie. A dla tegoż Epheſ. I. 8. 4. nápiſa-
no : Że nie myſmy ſiebie wybráli áni przyſpoſobili do ży-
wota wiecznego : ále Bog nas wybrał w Chriſtusie. A
dla tegoż y do Rzymian Cap. 9. 8. 16. nápiſano : Że tu
náſze chęć y bieſzenie nic nie waży : ále tylko zmiłowanie
Boże. Ponieważ tedy tylko do odpádnienia od żywota
wiecznego : ſámego ſiebie człowiek może przyſpoſobić : á
do doſtąpienia żywota wiecznego : ſam Bog ludzi przy-
ſpeſabia : iáko ten z którego zbáwienie płynie : Przetoż
nie mogą tego ſłuſznie Adwerſarze zámýkáć : áby ~~on~~ tu
przez to zrzádenie do żywota wiecznego ~~nie~~ miało ſie rozu-
mieć ſámych ludzi przyſpoſobienie do żywota wiecznego :
iáko przez to oſad ~~nie~~ ſie niegodnymi żywota wiecznego :
rozumie ſie : przez niedowiaſtwo / ſámych ludzi : przy-
ſpoſobienie do odpádnienia od żywota wiecznego.

Na czwarta rzecz odpowiádam.

Czwarta rzecz / á oſtátnia / Adwerſarze / w tey ſwoiey
explicácii : te zámýkáia : w której twierdzą : iáko by te
ſłowa przedſiewzięte : miały być podobne onym drugim
także Aſtor. 18. 8. 10. nápiſanym : gdsie ſam Pan Jezus
powiáda : Że miał wielki lud w Aorynie.

Na to tedy odpowiádam.

Okazanie:
Ż y drugie
ſłádecstwo
Aſto 18 v. 10
do którego
ſie Adwerſ-

Pozwalamy tego : Ż ty ſłowa przedſiewzięte : Cap.
13. Aſtor. 8. 48. ſą podobne tym drugim. Cap. 18. 8.
10. tychſie ſpraw Apoſtołſkich. Ale iednáć nie tym wy-
rozumieniem ſą podobne : iáko chcą Adwerſarze : Ale
ym :

tym: Jaki tu przez tych zrzadzonych do żywota wie-
 cznego: rozumiecia sie sami wybrani y nazywani do ży-
 wota wiecznego: Tak też przez te / Ktorych miał Chri-
 stus Pan lud wielki w Koryncie: sami wybrani y na-
 znaczani do żywota wiecznego rozumiecia sie. Co snad-
 znać: Ze ich sam Pan Jezus: nie sprostá nazywa ludem
 wielkim w Koryncie: ale nazywa ich ludem swoim prze-
 telnie. A iuż to iawná; Pismá świętego: Ze inny lud: nie
 może być własníe y osobliwie ludem Chrystusowym: tyl-
 ko sami wybrani y do żywota wiecznego nazywani: Bo
 tak sam Syn Boży wkráduje: Ioan. 17. v. 6. gdy ony sto-
 wá do Oycá mowi: Twoiś byli, y dales mi ie, dżachowál
 słowo twoie. A iáko ten lud wielki / Ktory miał sobie Pan
 Jezus w Koryncie: rozumie sie nie takowy: Ktoryby sie
 był miał przysposobić do tego: aby był Páná Chrystusa
 sobie obrať Pánem swoim / y stať sie ludem iego: Gdyż
 nie Chrystusa wybrani iego / sobie Pánem swoim wybie-
 raia: ale on ie sam wybiera ludem swoim: iáko wczniom
 swoim: Ioan. 15. v. 6. powiedział: Nie wyście mnie wy-
 brali, ale ja was wybrať. Tak też przez tych zrzadzonych
 do żywota wiecznego: máia sie rozumieć, iáko rozumie-
 ia nie takowi: Ktorzyby sie byli sami przysposobili do w-
 wierzenia / y przyjęcia náuki Chrystusowej / także y do ży-
 wota wiecznego: ale takowi: Ktorzy od samego Boga /
 byli zrzadzani y sposobnymi uczynieni: iáko wprzód do ży-
 wota wiecznego: tak też iáko do wwierzenia Ewange-
 liu Chrystusowu. Jáko tedy przez tych / Ktorych Chri-
 stus Pan miał lud wielki w Koryncie: sami wybrani
 Chrystusowi bywáia rozumiani: Tak też przez tych zrz-
 dzonych do żywota wiecznego / Ktorzy wwierzyli: wybra-
 ni Chrystusowi rozumiecia sie: co sie wíszey pokazało. A
 iáko / iáko ci wybrani / Ktorych Chrystus Pan miał lud
 wielki w Koryncie: nie sami sie byli do tego przysposobi-
 li / aby byli mogli zostať ludem Chrystusowym: ale ie sami

Pan Chrystus do tego był pierwszy przypodobil przez wybranie: iako sie także pokazało: Tak też y ci wybrani / którzy byli do żywota wiecznego przynależni / y wierzyli na słowa Pawła: y Zarábali: nie sami siebie przypodobili byli do żywota wiecznego / y wiary: ale od tego: od którego byli przynależni do żywota wiecznego: a z tym y do wiary. Jawnie tedy te obiedwie rzeczy / to jest: y to pierwsze: Cap. 13. v. 48. y to drugie Cap. 18. v. 10. Ador. nie tylko przeciwie sie przeciwnościu Adwersarjemu: o wystawianiu wolney wolej ludzkiej: ale też y takiego wybrania do żywota wiecznego domodza: które wprzeciwieństwie dobre rzeczy / y cnoty które żadnego względu nie ma na dobre rzeczy: y cnoty za którym y wiara: wezwanie / posłuszeństwo na wezwanie / y inne dobre rzeczy necessario płyną: iako skutki za swoia przyczyną.

NA PIATYM MIEYSCU PRZYKŁADOWI onego Pharaóna. y Iudazá: któryśmy wyzyscy do naszej rzeczy przywiedli: obrony potrzebą.

Z strony tych przykładów / Adwersarze w Rządach swoich fol. 315. tak napisałi.

Ktorej są świadectwa do pewnych osób należące?

Są te, między innymi, w których jest napisano, że Bog zawiązał Pharaóna, y że Iudas, który był Apostołem Pańskim, iako się zda z Pism. Pana zdradzić musiał.

A co na to odpowiadasz?

Przyznawam to, że Pan Bog, ciałem pewne ludzi tak odrzuca od łask swojej, że oni nie mogą się obaczyć ani polepszyć. Ale te sprawy Boże nie znasz, ciałem mi wiacie, wolney wolej ludzkiej: ponieważ to są przykłady osobne, które Pan Bog dla tego ciałem wystawia, że ludzie poki mogli ruchliwi być Bogu powolnymi, y dla tego zdani na godni byli sądowi jego, które porozumie.

Bog nad nimi reſtęga kiedy chce: iakim był Pharaon, który przez długie cjas lud Boży trąpił, iakże y Iudaſz, który iadymna przed tym był ſłodzicielem y lakimym. Dla tego Pan Bóg onych na to używał, żeby przez nie iakie ſprawy ſię wykonywał. To własne ſłowia Adwersarſcie.

Ná to Odpowiadam Swoiako.

Ná pierwszą rzecz odpowiadam.

Pierwszą rzecz / Adwersarze / w tej swej expłiácii: że te są przykłady: w kterey wierdzą: iakoby dla tego ten przykład o Pharaonie / y Iudaſzu: nie miał znaczyć wſzystkich ludzi wolney wolej do dobrego: Że te przykłady były osobne: Ale to Adwersarzem nie może być pozwolono.

Naprzęd: Dla tego: Że ſię temu Piſmo ſ. przeciwi: Między wicie 3 strony przykładu Pharaonowego: Ktory czyni przykładem nie osobnym / do iátego tylko Pharaona należącym: Ktory był odrzuconym: ale Generalnym / do wſzystkich odrzuconych należącym: iáko czyni Paweł świsty: Rom. 9. y. 17. 18. ten przykład o Pharaonie w pośrodek przynosić: á ſtoſować go do wſzystkich odrzuconych. Iákoż znáć: Że iáka ieſt właſność y cena iednego odrzuconego: taki ſąd y o inſzych wſzystkich odrzuconych ma być czyniony.

Nawet: A dla tego to Adwersarzem nie może być pozwolono: Że choćby tego Apoſtol świsty / tak iáw nie do wſzystkich odrzuconych nie ſtoſował: co o iednym Pharaonie bywa mowiono: Tedy przeię / Mądry tego wſtąpię de Inductione: Że ex ſufficiētibz ſingularibz eni meratis: poſtánawia ſię y ſąmpła vniuerſale. My Bieſmy w tej ſprawie wyſſey / wiele osobnych przykładow przywieśli / Ktere ſię temu wniemaniu Adwersarſkiemu przeciuią: iáko nie tylko przykład Pharaona / Iudaſza /

Okazanie:
Że te przykłady / o Pharaonie / Iudaſzu / y inſzych: ſą przykłady Generalne: nie tylko osobne / y znaczy wolna wola do dobrego.

Sydor/ Herod/ Pitat/ ale y Prola Asyryjskiego/ y in-
 tych tym podobnych: Przetoż z tych wszystkich przykładów/
 iedną rzecz powołać/ musi się zamyślać to jest:
 że niemają dobrowolney wolej ludzkiej do dobrego. A że
 za odrzuceniem: niemożność do dobroczynienia płynie.
 Jako Pharaó/ Judaś/ iż był odrzucony: Przetoż Pharaó
 nie mógł być czym innym: tylko tyrannem/ y zakaźni-
 cym. A Judaś nie mógł być innym: tylko łakomcem/
 głodzieciem/ y zdraycą.

Ná Druga rzecz odpowiadam.

Druga rzecz/ Adwersarze/ w tej swej explicacy:
 że zamyśla: w której twierdzi: iakoby te przykłady
 osobne: iaki był przykład Pharaóna/ y Judaś: dla te-
 go Bog miał czasem wystawiać: że ludzie pośi mogli:
 niechcieli być Bogu powolnymi: Ale y to Adwersarzom
 nie może być pozwolono.

Naprzód: Dla tego: że się wyśsey pisał: że grzes-
 chy nie są przyczyną odrzucenia. A tak Pharaó y Judaś:
 dla swych grzechom nie mogli być odrzuceni od wieku.

Powtore: Dla tego: że o Pharaonie rzetelnie Apo-
 stol wstępuje: iż on nie dla tego był odrzuconym: że był
 zaciężnym: Ale dla tego raczej był zaciężnym:
 Bogu: że był odrzuconym. Abowiem tak o nim pisze A-
 postol: Rom. 9. v. 17. *Abowiemci mówi Pismo Pharaó-
 nowi: Na tom cie pobudził abyś ukazał moc moie w tobie, i żeby
 było opowiadane imie moie po wszystkich ziemi.*

Porzeczcie: Dla tego: że się y ná tym wielce myla Ad-
 wersarze: aby odrzuceni/ iaki był Pharaó/ y Judaś:
 mogli chcieć/ y być Bogu powolnymi. Gdyż odrzuceni
 będąc od łaski Bożej/ y nie mając zátym z niey pomocy do
 dobrego: nie mogą też nic innego/ chcieć/ y czynić: tylko
 to: co jest z niepowolnością Bogu złaczonego. A zwłasz-
 cza: gdy kto y ná to przytym sobie wspomni: że pismo
 święte

Okazanie:
 Iż ani Pharaó/ ani Ju-
 daś dla nie-
 posłuszeń-
 stwa Bogu:
 nie mogli
 być od Bo-
 ga odrzuceni:
 y powo-
 łaniem że dla
 tego niepo-
 słusznymi by-
 li Bogu: i że
 od Boga by-
 li odrzuceni.
 Odrzuceni:
 nie mogą
 chcieć ani
 być Bogu
 powolnymi.

świecie wczę: **I**ż sam Bóg tylko daie chcieć/ y wykony-
wać to co iest dobrego: Przetoż y tu wolna wola ludzka
nie ostoi się.

Násłódek: **A** choćby y to było **A**dwersarzem pozwo-
lono: **I**ż Bóg w odrzucenych: iednym grzechami/ dru-
gie grzechy karze: iako karal Tyránstwo **F**aráonowe:
zátwárá działośćią y nieponiewolnośćią sobie. **A** **J**uda-
sowe łakomstwo y złodzieystwo: zdrádieństwem: á po-
tym: ták tego/ iako y owego: doczesnym y wiecznym zá-
tráceniem: **T**edy y tu nie máig nic/ czymby mogli: álbo
wolney woley ludzkiej obronić: álbo odrzucenie od żywotá
wiecznego: dla przyczyny grzechow: stánowią. **G**dyż
gdzie grzech grzechem karány bywa: y ieden zá drugim
nástepnie: trudno wolna wola ma być do dobrego. **A**
tám zábie: gdzie grzech ieden/ po drugim/ zá odrzuceniem
plynie: trudno onże grzech: ma być odrzucenia przyczyna.
Baczyc tedy każde serce pobożne łatwie może: z tego
wóytkiego co się ták słyroce y dowodnie/ o tym **A**rtýkule
Przyczynienia **S**olega: áż do tąd tráktowało: **I**ż iako w
nim żadnym sposóben: nie mogą wystáwić **A**dwersarzy:
wolney woley ludzkiej do dobrego. **T**ák też nie
mogą w nim wystáwić: áni tákiego **P**rzyczynie-
nia do żywotá wiecznego: tteriby się dla
wiáry y posłuszeństwá: álbo y zá
przyczyna inšych dobrych wczyno
Pow: miało dziać.

Gdzie grzech
grzechem ka-
rany bywa/
y ieden zá
drugim ná-
stepnie: wol-
na wola do
dobrego
tám być nie
może: nie
może być
tenże grzech
áni odrzuce-
nia przyczyna.

Dokończenie Trzecich Xiąg.

I. Cor. 2. v. 14.

Animalis autem homo, non est capax eorum quae
sunt Spiritus Dei. Sunt enim ei stulticia, nec potest ea
cognoscere: quia spiritualiter diiudicantur.

POZNACZENIE MIEYSC PISMA SWIETEGO.

Oktorych sie ex professò w tych Trzećich
Xięgach Controversia, toczy.

EX GENESI.

Cap. 2. v. 7.

Wykształtował tedy Pan Bóg / człowieka z prochu
ziemię : y natchnął w oblicze iego Ducha żywota : y stał
sie człowiek w Duszę żywiącą. 12.

Cap. 6. v. 5.

Myslenie wśkie serca człowieka / tylko złe dnia
wśkiego. 111.

Cap. 8. v. 21.

Myslenie serca człowieka / tylko złe dnia wśkiego. 112.

Cap. 9. v. 6.

Kto roslawa krew człowieka / przez człowieka krew
iego roslana będzie. 45.

EX LIB. SAPIENT.

Cap. 2. v. 21.

Bóg stworzył człowieka ku nieśmiertelności / y nā
stał podług swego uczynił go. 15.

v. 24 25.

Ale zażdrością Diabła śmierć wstąpiła nā świat / a
bożnawia iey ktorzy z onego strony są. 17.

EX PSALMIS.

Psal. 51. v. 7.

Kto w nieprawości zaczął iestem / a w grzechu za-
grzała me Młotk moia. 106.

Psal. 58. v. 4.

Odwroćili sie iestże z żywota niepobożni / zblądźili z ży-
wota kłamstwo mówiący. 110.

EX D. MATTHÆO.

Cap. 13. v. 35.

Otworzę w przypowieściach usta moje / wypowiem
zakryte rzeczy od założenia gruntow świata. 79.

Cap. 26. v. 24.

Syni człowieka idzie iako iest napisano o nim / ale
biada człowiekowi onemu przez korego Syn człowieka
iest wydan / dobrze mu bylo / aby sie byl nie narodził czło-
wiek ten. 204.

EX D. IOAN.

Cap. 6. v. 44.

Żaden do mnie przysść nie może / ieśli by go Ociec / Pro-
ry nie posłał : nie potągnął. 189.

Cap. 12. v. 32

A ia gdy wywyższon bede od siemie / wszyscy pociągnę
do siebie. 196.

EX ACTIS.

Cap. 13. v. 48

Dwierzyło / ile ich było zrzadzonych do żywota wie-
cznego. 196.

v. 46.

Wamci było potrzeba nayıpierwey opowiedzieć Mo-
we Boga: ale gdy ia odpadzacie / y niegodnymi samych
siebie osadzacie żywota wiecznego / oto obracamy sie do
Pogan. 201.

Cap. 18. v. 10.

Abowiem ia z toba iestem / y żaden nie wrzuci rąk na
cie / abyć sie uczynił : gdyż mam lud wielki w tym mieście. 202.

EX EPIST. AD ROM.

Cap. 1. v. 19.

20.

Abowiem to co może być o Bogu poznano / i równo iest
w nich : bo im Bog objawił. Abowiem iego niewidzial-
ne rzeczy / są widzialne stworzenia świata / z rzeczy uczynio-
nych wyrozumiane / wpátrowane bywają : ona iego wie-
czna Moc y Bóstwo : ku temu aby byli bez wymowki. 75

Cap. 5. v. 12.

A dla tegoż iako przez iednego człowieka / grzech wszedł
na świat / a przez grzech śmierć : y tak na wszyscy ludzi
śmierć przeszła : ile wszyscy zgrzeszyli. 20. & 105.

Cap. 8. v. 28.

29. 30.

A wiemy / iż tym / ktorzy Boga miłują / wszystko spo-
pomaga ku dobremu / to iest / tym ktorzy są wedle nązná-
czenia iego wezwáni. Abowiem ktore on przeznal / te też
przeznaczył / aby sie stali podobnymi wyobrażeniu Sy-
na iego / żeby on był Pierworodny między wielą Bráćmi.
A ktore przedtym nąznaczył / tych też wezwal / a ktorych
wezwał / tych też vspráwiedliwil / a ktore vspráwiedliwil /
te też y uwielbil. 189.

Cap. 9. v. 16.

A tedyć wybranie nie iest tego ktoryby chciał / ani tego
ktoryby

ktoryby biegl / c. le Bogá ktory sie zmiłue. 185.
v. 17. Na tom cie wzbudził / abyś okazał moc moie w tobie /
iżby było opowiadane imie moie po wszystkiej ziemi. 204.

EX I. EPIST. CORINT.

Cap. 2. v. 9. Czego oko nie widziało / y ucho nie słyszało / y w serce
10. człowieka nie wstąpiło / co Bogz gotował tym ktory go
miłuią: á nam Bog obiawił przez Duchá swego. 70.
v. 14. Zwierzey człowiek nie poymie tych rzeczy / ktore są
Duchá Bożego. 65.

EX EPIST. D. IACOBI.

Cap. 3. v. 9. Jezykiem błogostawimy Bogá y Opcá / y nim przekli-
namy ludzi / ktory ná wyobrażenie Boże są uczynieni. 45.

Omyłki Trzecich Księg.

Fol. 3. Położono ná 24. rzędzie: Gdyż my wszyscy ktory
teraz vmieramy / wins grzechu swego ná sobie ponosząc:
Gdyż my teraz vmieramy: wins grzechu swego
ná sobie ponosząc.

Fol. 64. Położono ná końcu karty: Kiedem bywa od-
sadzona: czytaj: osadzona.

Fol. 139. Położono ná pierwszym wierszu karty: że y
te są nie grzechy: czytaj: że y te same grzechy.

Fol. 146. Położono: A iżby widome uczynił bogáctwo
chwały swej: czytaj: A iżby wiadome / zc.

Fol. 193. Położono: Przetoż Christus Pan te słowa:
czytaj: tych słow.

A trochę niżej ná teyże karcie: położono: A zwołasz ją
gdy ktay to przed tym wważy: czytaj: Przyp
tym wważy.

2405

9557
1

